SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaći měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec kuthiščerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěžnikam tělneho znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 203 — **Budyšin — Wutoru, 1. septembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Nowe namjety w sakskim sejmje

Hospodarska strona je namjet podała, so by sejm wobsamknył:

Wukas z 22. augusta 1931, naspramy zawrjećemu žrědłam z khěžneje danje, za twarjenje wobydlenjow postajenych, ma so hnydom wróćić.

Gmejnam, kotrejž su žrědła khěžneje danje, za twar wobydlenjow postajene, za druhe zamyslne wužiće, město so poručeć, so dyrbu je twarskemu hospodarstwu z tymi samymi wumjenjenjemi podać.

Sakskim gmejnam ma so poručeć, so dyrbu wobydlenske hamty hnydom wotstronić a na to nałożene žrědła twarskemu hospodarstwu pschewostajić.

Podsel khěžneje danje, za twar wobydlenjow postajenu, by měł z 1. haprelejom 1932 wotpadnyć, a dawk khěžneje danje by so měł wo tule sumu snižić. Dawarjam khěžneje danje by so měła winowatosć nałožić, so dyrbja zyłu tule sumu za porjedźenje khěje nałožić a z tym bjesdźěłosći wobarać.

Wjace statne a gmejnske městna a pschiprawjenja, kotrež su so z pschičinu sjawneho twarjenja wobydlenjow załožile, maju so wot 1. haprleje 1932 wottworić.

Měr w sakskej ratarskej komorje

Po swojim lětušcim wuspěchu pschi wólbach do sakskeje ratarskeje komory běchu, kaž je znate, nazionalni sozialistojo hrozyli, so mjedu komorineho dotholětneho direktora, dwórskeho radźićela **dr. Schönu**, njepschiwolna.

Dwórski radźićel dr. Schöne je hižo swoje sastojnistwo złožił, prjedy hač so nowa komora seńdźe. Tola pschedsydstwo noweje komory njeje najprjódy do wróćostupjenja zwolniło, ale je dr. Schöne jenož dowolenju pschiwolniło. Też hospodarske ministerstwo so k lepschemu dr. Schönu wupraji, na to pokazujo, so je wón połnje k dźěłu tymany, a so by so z pjenjesami brožiło, hdy bychu jeho na wotpokaz pschesadźili. Dokelž stat ratarskej komorje wěste pschibérki dawa, ma hospodarske ministerstwo prawo k tajkemu pschećiwjenju.

Kaž je Salsko-cźeska korrespondenza" z wobhoniteje strony zhonjła, je so mjes tym zwada wurunała. Dwórski radźićel dr. Schöne je swoju žadosć za wróćostupjenjom wróćił a hižo sajo w komorje dźěła. Runje tak je komora khłostańću namjet pschećiwo nazionalnosozialistiskemu městopresidentej Körnerej, kotryž bě we wólbnym wojowanju komorje „zwinjazy khěžu" rěkał wróćo wsała, hdyž bě Körner zschiwdźenje wróćił.

S tym je so měr w ratarskej komorje wobnowił.

Pruski sejm so příchodnu wutoru zeńde

Pruski sejm so najsterje na nowy tydźeń wutoru seńdźe. Najprjódy smjeje wo kommunistiskim namjecze na wuprajenje njedowěrjenja pschećiwo pruskemu knježerstwu wotzhłosować, schtož ma so po postajenju pruskeje wustawy w běhu dweju njedźelow stać.

Wyschschi leutnant Wendt so do Gollnowa wróćił.

Wyschschi leutnant Wendt je so njedźelu rano ½2 hodźin je želesniskim cźahom do Gollnowa wróćił. Policajscy straźnischer je jeho sajal a jeho do městeje jatby dowjedł. Wendt je so sapowědźił, so wo pschičinach wuprajicz, kotrychž dla je so bjes dowolenja wotbałił, a hdyž je mjes tym pschebywał. Lěpschiny, kotrež twjerdźitaj cźi sakscy wuźiwaju, so jemu dla stamanja dateho słubjenja wosmu.

Wusud wo cłownej uniji je pječa hižo znaty

Wo wutrudze Haagskeho žuda w należnosći němsko-awstriskeje złowneje unije hłowny redaktor „Giornala d'Italia" z Genfa po rozprawach, kotrež su tam doschle, sćěhowace powě: Sda so, so je Haagski žud z 8 pschećiwo 7 hłosow wutrudźił, so so němsko-awstriska złowna unija z Genfskim protokollom lěta 1922 njehodźi sjednaćiła, tola so so St. Germainskim sprjećenjom snježe. Po tymle wutrudze by złowna unija, kaž swjetscha z knježerstwa derje wobhonjeny hłowny redaktor „Giornala d'Italia" pschispomni, za Awstriju njemóžna była, schtož prawiwšiznu stronu należnosće nastupa. W Genfu so two tym žane nowe wojowanje njerosputa; pschetož wutrud Haagskeho žuda by dožahał, němsko-awstriski plan bjes dalscheho wadźenja wusamknyć.

Litwinow Briandowy plan wo paktu njenadpadnjenja wotpokazał

Franzowski swonkowny minister Briand je w zlepej dowěrliwosći pytał, Franzowsku a Pólsku k bolschewiskej Ruskej sbližić. Ruskej je pakt njenadpadnjenja policził, kotryž dyrbjesche so tež na Pólsku, Rumunsku a pschibaltiske staty wupschestrjeć. Briand njebě wopomnił, so Ruska ženje njeje wotmyslenje spschećiwa. pschibaltiske staty, Pólska a Beßarabiju, kotrejž je so Rumunska na tónzu źiwotowje wójny smjerowała, sajo spwjenu knježerstwo podstajicz. Briand budźiske też dyrbjał do předka widźeć, so Němscej rusko-franzowske sdźiwanje njeby lubo było. Se swojej měrowej politiku w Ruskej je so załoženje sjebał. Ruski swonkowny kommisar Litwinow je w Barlinje w swonkownym ministerstwje prajił, so Ruska do franzowsko-ruskeho abo pólsko-ruskeho pakta njemóže swolicź, dokelž dyrbja so z nim też pschibaltiske staty a Rumunska sdźiwać. Wěcyny měr, wo kotrymž Briand zboni, je po tajkim wulki błud. Parizske nowiny roshněwane wo wotpokazanju franzowskeho posticzenja w Ruskej pischu. „Ami du Peuple" praji, so je Litwinow němskeho swonkowneho ministra dospołnje směrował a jeho wobsenje stužił, so by Ruska chyła nětcźišcu němsko-pólsku njesu pschihósnać. Barlinske rozmjećenje je dopokazało, so so ani Ruska ani Němska njejstej pschichodneho dźělenja Pólskeje wotrjekłej.

Litwinow a Curtius so njekomdźitaj, zwětej rjez, so staj Briandu a jeho zhubudźěłacerjow sa nóž powodźiłoj. Kaž so sda, so Franzowska hotuje, Němskej požčonki pschihotowliczej, so by ju zkhrobliła, hromadźe z bolschewikami měr a ziwilizaciju wohrožyć. Njepozrědnje Hugenbergowu politiku z pjenjesami podpjerace, by rěkało, pscheradu hač k bludnosći dohnacź.

„Figaro" powě, so je pólski swonkowny minister Saleski do Parisa pschijschedschi hnydom składnosć wužił, so by z franzowskim swonkownym ministerstwom rozprajicź. Sjawne mjenjenje Franzowskeje njedowoli, so by by bolschewiskej Ruskej poradźiło, z Franzowskej sjednoćenemu Pólsku wojowanosćicź. Słowa franzowskeho ministerskeho pschedsydy Lavala a Saleskeho dopokazuja, so žebi Franzowska a Pólska pschejetej, prawy měr sakitacź. Litwinow je w Barlinje njehańbicźiwosć měł, rjez, so je Ruska swólniwa, je wschitkimi krajemi trjećenje njenadpadnjenja wobsamknyła, jeli so z tym žanych wumjenjenjow njeswjasaju. To je Moskowska methoda. Njewobhladniwosć franzowskeho swonkowneho ministerstwa je dopokazała, so njemóže jažnje widźeć.

Awstriska so plana cłowneje unije z Němskej wotrjekła?

Parizšti „Matin" je žobotu rano tule powěsć pschinjesł:

Pósdze w nozy je so w Parisu powěsć rozschěrika, so je so awstriske knježerstwo rozhnudźiło, so plana złowneje unije wotrjeć, kotruž je z Němskej dojednała a kotraž je so runje psched Haagskim najwyschschim hudom rospominała.

Barlinske potkamiske nowiny a też awstriske nowiny, tola niz awstriske hamtiske nowiny, su tule powěsć jako njewěrnu wróćiłe.

W Parisu jo wocźakuje, so so awstriske knježerstwo sjawnje złowneje unije wsda. W kritiskim finanznym położenju je Awstrijka nuzowana, so znowa wo pomoz k Swjatej Ludowi psched katastrofu wobroćicź. Wona dyrbi wědźeć, praji „Temps", so nóže Swjata Ludowi jenož z pschihłowanjom Franzowskeje na jeje žadosć pschihódnje wotmolwicź, a to z pomozu předkow, kotrež ma Franzowska w ruzy.

„Temps" swoje rozsponinanje z wnjudkom skónczi, so politiske pschisamknjenje k Němskej njeje ženje za Awstrisku z wujitkom było, a so je krutnych pruhowanjow pożledních měsazow trjeba było, so bychu awstriscy wjednicy k pschećiwdźenju dochyli, so by tale politika jich sajimy do njesmilnliwe zahubu dowjedła.

Też „Paris Midi" pischе, so je so Awstriska na podstatu powěsćow, kotrež je dopředka wo rozhudźenju Haagskeho žuda dostała, rozhudźiła, dalsche jednanje wo złownej uniji z Němskej zastajicź.

Zaleski w Parisu

Franzowski kolonialny minister je k cźešcej pólskeho swonkowneho ministra Saleskeho na kolonialnej wustajenzy hościnu wuhotował, pschi kotrejž su so ministerski pschedsyda Laval a druzy ministrojo wobdźěliłi. Pólski swonkowny minister je w rěcźi, kotruž je pschi hościnje měł, też na franzowsko-ruske a pólsko-ruske jednanje wo paktu njenadpadnjenja spomnił. Wón roshorjenju njemóže rozumicź, kotrež je so z tymle jednanjom we wětšych krajach (Němskej) sbudźiło. Samery Pólskeje a Franzowskeje su jažne, wone su jenož na **skruczenje měrowych sćěcźenjow złożene.** Laval Saleskemu wotmolwi, sympathije Franzowskeje za Pólsku wobswědčejo.

Bjezdźěłosć w Pólskej

Liczi so z tym, so budze w symje w Pólskej pał milijona njeзaměstnjenych. S nich budźe ličbna 30 prozentow podpjeru z pokładnjow dostawacej. Druzy so ze zjawnej wopornjowosću a z druhimi žórkami wudźerža, kotrež su hižo we wudźěłanym programje zapschijate. W přenim rjedźe ma so nastork k tomu dacź, so bychu so dołhe dawki, kotrež na milijardu złotych wucźinjeja, z ratarskimi wupłodami zapłacźile. Pschi wojewodskich a starostowskich wyschnosćach maju so składownje zakoźicź, do kotrychž bychu ratarjo mohli město dołžnych dawkow ratarske wupłody wotedawacź.

Na tajke waschnje so znajmjenscha někotre dźesatki milijonow złotych a na druhej stronje předki k sejwinjenju njeзaměstnjerjow dobudu.

Pólska němskemu łódźnistwu konkurrencu čini

Bremenscy pschekupcy su w njemérje dla rozcźahowaneho wobchada w pólskim pschimórskim pschistawje w Gdyni a dla konkurrencu, kotryž tutón pschistaw Bremenskemu łódźnistwu cźini. Lětša so prěni króć pschez Gdynju też amerikanska bawłna woza. W Bremenu pytaju tejle konkurrencu napschećiwo dźěłacź, wobeje je sniżenjom tarifow.

Henderson jendźelskemu nowemu knježerstwu jenož pjeć niedźel wěšći

Henderson, bywschi swonkowny minister w jendźelskim dźěłacerskim knježerstwje a nowy wjednik dźěłacerskeje strony, je na praschenje, hač budźe wulkej konferencu źiwotoweho wotwobronjenja pschedsydowacź, wotmolwił, so zaměr w tejle wěcy njebudźe kroczelow cźinicź. Njemyslił pak sebi, swoje pschedsydnske městno Swjatej Ludowi do wole dacź. Tole sastojnistwo móže wobkhowacź, njeźiwajo na to, hacź je dźěłacerska strona w Jendźelskej pschi wšelej abo niz. Hacź smjeje k srjadowanju konferencu cźeła, wotwisuje wot teho, hacź je w Jendźelskej do kónca tuteho lěta nowe wólby pschewjedu. Dźěłacerska strona njeje nadźiju spuschcźiła, so je k knježerstwje wróći. **Nětcźišche narodne knježerstwo budźe najdźe 5 hacź 6 njedźel wobstajecź.**

Za Macdonaldom Thomas

Thomas, jendźelski minister za dominije a kolonije w narodnym knježerstwje, je wjednistwo jendźelskich żelesnicarskich swojakow złožił. K tomu je so rozhudźił, so by wusamknjenju dopředka pschichył. Jemu je dźe kaž Macdonaldej. Jeho pschiwisnowarjo je jeho wopuschćili, dokelž je do smjerschcźenja podpjery dźěłaneńcerjow stupił. 26 lět je za żelesnicarske swojaki dźěłał, na pósled je centralny sekretar. Nětkale běchu jeho namołwili, so by z narodneho knježerstwa wustupił. Thomas je w swojim wotpałmym liscze tole žadanje wotpokazał. Wón swojim kroczel zastupuje, kotruž je w kritiscej hodźinje za Jendźelsku cźinił. Dokelž njeje žanuzo druzeho wupuzeja, dyrbi wón, hacźrunje to wobžarunje, je żelesnicarskeho swojaka wustupiwšeje.

Přećiwo bjezdźěłosći w Italskej

Wobkhadowe ministerstwo zhoże nasymu a w symje skoro dwě milijardźe lirow pschećiwo bjezdźěłosći na-

kojicy. Do dźełańskeho programa žu žo staviše natwarjenje a wuporjedźenje někotrych żeleśnišćich cżarow, twar nowych telefonowych cżarow, wodowodow a dróhow. Pśichi tym dyrbi 120 000 dźełaŋcerjow dźeło namakaś. Se dźełami žo 1. septembra zapoczńje.

Turkowsko-bołharske wustudnjenje

Druhe lěta je turkowskeho śwonkowneho ministra, kenž je pśiseš Sofiju do Genfa puśował, bołharski swonkowny minister wobźiwnje powitał. To je lětża njeje stało, schtož žo jako znamjo za to wobźiwadu, so žu turkowsko-bołharske poćahi wustudnje.

Tole wustudnjenje je žo dla słužbnja mjes Grichiśkej a Turkowśej stało, pśichi cźimž žu žo wšyśke bołharske žadanja za porjedźenjom mjesy wotpadkasale.

Přez 200 podzemskich storkow za tři dny

Hakle někotre je możno, nješchto nadrobniścheho wo śenjerjenju śhonicź, kotreż je Quettelet wokrjeż w Belgiskem k polnozy wot Jendźelskeje podeśchło. Dotalne powješće žu žo jenož wot cźeknjeńcow potrjechenego kraja dośtałe. Pśichez pak je hižo śwěźcene, so žu žo **męta Moch, Ab-i-Gum a Nanni do cźista wupuśćile a so je śforo zły pocńośny Beludźistan cźekżo cźerpił.** Na wjele měśnach žu śranjeni bjez lěkarskeje pomozy, bjez zyrobu a lěkarśtwow wjedram wustajeni.

Kacź dotal žo njeje dało wuśledźiś, gdźe je śrjedźišćejo śenjerjenja bylo. Tohodla je žo hakle po wobnowjenju telegrafowych powodow pokaże, so je žo wjele stow wuzow a męśtow wupuśćilo. **Sa cźi pozlednje dny je žo přes 200 podśemśkich, ſ dźela jara śylnych storkow** naliczilo. Dnje 37 śenjerjenjow je žo wot śchtwórtka wjecźora kacź do pjatka rano w 6 hodźinach stało. Po powješćach cźekerjenjow je śemja tak žylnje tkahlała, so žo ludźo njemóžachu na nohowaj śdźerjeś. Sa nětotre śekundy žo wulke hory saśpyrnychu, a žo khěže do procha pśichewobrocźichu.

Hrofa wobpśerjow je njewopśimowna. W tu khwilu knjeżeśtwowne lěkarśke potrjechenym kraj wobhonjeja a listy, zyrobu a lěkarśtwa na měśnu mjetaju, hdźež je nusa najwjetścha. Knjeżeśtwo wobśchěrny pomozny śkutk pśichśtitnje.

Brasiliska wukrajne požčonki njezadani

Po powješći ſ Rio de Janeiro je Brasilska wośjewiła, so śaplaćenje danje za wukrajne požčonki a jich wotpłaćenje wotstorcźi. S tehu žu jenož khośejowe požčonki ſ lěta 1922 wuwjase.

S Londona žo k tomu wudospołnjo powě, so knjeżeśtwo płacźne summy w papjerjanych pjenjesach pola Brasilskeje banki ſ miśrećiwowym kursom runja śchtyrjom jendźeśitkim pencam śałoji.

Wulke wudaće amerikanskich bondow

Śjednoćene śtaty połnozneje Ameriki w bliźšchim cźasu ža 1100 milijonow dollarow dołhohrowne bondy wudadźa. Wośjewjenje pokładowcho hamta praji, so žo bondy ſ 3 prozentami danja a žo ſa 20 hacź 24 lět wotpłacźa. S tejle naprawu žo nadźijeja, so budźe możno, 903 miliona dollarow wucźinjazy njedośtatk w ſtatnej pokładni wurunacź.

Palace lěsy w Americy

Kaścherjo wobeń śałozeja.

W ſtaće Idaho w Śjednoćenych ſtatach połnozneje Ameriki žo lěży pala. K haśchenju běchu dźełowjeśmeńerjow najeli. Wobnje dnje žo śhaśchachu, tola pśichez śrowa naśtawachu. Policija je wušledźiła, so dźekonjeńmeńerjo lěžu śapałachu, so bychu dźeło meli. Mkatre wšy žu žo bižo ſ wobnjoni śniczite. Wšom ludźi je w płomjenjach žiwjenje śhubiło. Teź wjele ſtotu je žo śpałiło. So wy žo śapałeršćou mośko wobaraeź, je žo wobleńujeńći ſtaw pśichpowdźiśt.

Před 64. zjězdźe rady zwjazka narodow w Genewje. Dnja 3. septembra započnje so 64. zjězd rady zwjazka narodow. Pokazamy tu němskich hłownych delegatow, na lěwo: dr. Curtius, zwonkowny ministr, sjedźa: Hrabja Bernstoff, zastupjer Nowskeje, wothrónjeńskej konferency, na prawo: dr. Gans, ministerski direktor we zwonkownym hamće.

Ze Serbow

W **Budyšchinje**, 1. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Schkleńza je dnje trochu wróćo schła, pokasuje pak pśichezo hiśchcźe na rjanu. Wětr je žo wot ranja wobroćił, je tohodła śuchiśchi hacź dokalny ſ wjecźora. Nad śrjedźnej Europu, potajkim nad naśchimi stronami wupścheśchera ,drje žo niźina, je pak na śwojej mozy śłubiła, dokeļž nad Jendźeśkej hacź do kupy Selensleje (Grönland) hałaza wyśchina leži. Rano žo śchtyrjo stopjel pśichśiłnomniśche wjedro wobradźi. Zniźk śrjedu śkhadźa žłóńcźku 5,12 hodź. a khowa žo 6,47 hodź. — Měśaćk śkhadźa wjecźor 8,10 hodź. a khowa žo pśichwodnju 12,10 hodź. — Wećera wjecźor w 7 hodź. barometer 743, hygrometer —1, thermometer we dnjo +21. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer 0, thermometer w nozy +14. Wuhladny na malo žo pśchemeńjaze wjedro.

Późnjeńc abo september

Minuł je žo žnjeńc, měśaz, kiž je naš lětża tak jara sjebał a wostrósił. Wón, kiž měješe być najcźopłiśchi měśaz lěta, běśche mutny, kśiwdny kaž śchery nahymnik. Nětko žo nadźijamy, so późnjeńz nźkak to naruna, schtož žnjeńz nam dał njeje. Ale mjebudźemy pśichjara łóhkowěrniwi! Hižo stara ſerbska burśka kaśń warnuje: „Schtož žnjeńz warił njeje, pożnjeńz njedowjeźe!“ Mjechamy śej ſamemu niczo nabarbicź, późnjeńz je hižo pśeni měśaz nahymny, na tym njeje dwěśa. Serjna draſta śwórby hižo tu a tam żołtnje, žo cźeńwjeni, žo bruni. Ptaćki wotpuśćaja na juh.

Późnjeńz nam wobradźi ſad. Jabłuka, kruchwy, ſłowki nětko ſrawja, teź winowe licźe žo śběraju a worjechi žo ſchaśu se ſchtomow. Hoźikujeź ma nětko wjeśoły cźaś.

Septeuber réka poprawom „ſrómy měśaz“. Po ſtaroromlśkej protyzy bě teź późnjeńz ſrómy měśaz, hdźež posdźiśco žo diwaj druhaj měśazaj prjedy ſaśunuchśchtaj, tak so bu nětko dźewjaty měśaz. Śerbja jón mjenuja późnjeńz abo Michaſski měśaz. Wusnamne dny późnjeńza žu 8. (Śjwj. Marje narodźenje), 23. (japoczatk naśtymy) a 29. (Michała).

Teź we późnjeńzu mamy někotre burśke kaśnje. „Padaju-li do śjwj. Michała žołdże, budźe bórzy tuha zyma.“ „Dowš Lawrjeńz (5.) ſ mróćezom lije, njebuduja na połach myśche.“ — „Jowš je Marje naroda (8.) bożemje praji łaśtojćka.“ — „Michał (29.) lětża žuje, Jakub k lětu žneje.“ — „Michał, chodźo w dešchćiku, lubi njechtu śjumicźku.“ — „Jeli rjenje śwjatcho Jiśa(1.), budźe pśches 4 njedźeźe rjenje!“

*

— **Sjawna śběrka.** W měśazu septembrje je dowjelena śběrka na hałach a w domach ſa měśchćanśke a wuzkrajne towaśtwo za mutkowne mišijonstwo, a to ſ 5. a 6. septembra.

— **Krajny ſudniſki direktor Karl Kipp** poda ſo na **wotpoźink**. Dźeńa 1. późnjenza wośjewźi je krajny pśchedśyda prénjeje zywjneje komory Budyšchego krajneho ſuda, k. krajny ſudniſki direktor Karl Kipp, jo na wótko, kenž je hižo 65 lět ſtary, ſchol na wotpoczińk. — Wón je narodźił 16. 5. 1866 w Bad Wilsnungen, wuknuwaše ſe pśawniſtnemu a ſtatkuje wot 1. 9. 1919 w Budyšchinje na tudyšchim krajnym ſudnistwje. Tu be pśedsyda ſudu prénjeje zywjneje komory a wot 1. 10. 1927 pśedsyda ſastupnik pśeſidenty krajneho ſudnistwa. Wu ſa ſwój ſaſtupk na polu pśawniſtwa w l. 1917 wuſnamjenjowany a rjadom. We teź poſta mjł w Budyšchinje ſtajnje jara wobluboweny a kóždy ſej jeho wažeńe a cźeśćeńe, kaž je mnohy wobźaruja, ſo wótko woteńdże ſ naſchego mesta. Wón ſo poda do Oberſchreiberhana. Nźech je jemu bliźe ſpożćeny rjany wjecźor źiwjenja.

— **Krajne ſjednoćeńſtwo ratarſkich dźełaćerjow** ſtaſi wokrjeż wotmé njedźeźu 30. 8. 31 w „Wólnym Kenje“ w Budyšchinje ſwój lětuſchi wotrjeżny ſtéh. W 11 hodź. japoczńa ſo ſchromadźizna ſaſtupnikow. Wokrjeżny wjednik Scheffel ſ Budyšchina poda rozprawu. Jednaſche ſo wo pśicheměnjeńjach w ratarſtwje. Schromadźizna ſo wuzwoła pśicheźiwo tomu, ſo ſo cźiſto tudyšchi dźełaćerjo puśćeźa, mjes tym ſo wukrajne mozy daże dźeło dóńmaju. Daże ſo źadaſche, ſo ma ſo dźeło dźeći ſamjeſomaći ſpyta ſakſaćaś. Po wóſbach ryśowaſche pśchedstya Bezruna nětcźiſche poměry. Popołdnju wotmé ſo ſjawna ſchromadźizna, na kotrejž bźchu pśchitomni mnohy cźeſtni ſpocźa. Seźehowaſche pśchednoſchi k. Beźrena we „Źiwjenju“ praſchenjach ratarſtwa a mjłowych źadanjow ratarſkich dźełaćerjow.“ Rěcźnił najprjedy rozſoźi pśichśiłnu dźeſ nischeje nuły — **nadprodukśije a cźekanje kapitała.** Potom jednaſche wo pśchicźinach kriſy w ratarſtwje.

— **Wobſchadźerjej.** W popśeżnem cźaſu ſtaj ſo we wſchetakich ſaſkich męſtach źiewiſoj njeſnataj, liž wobdźej ſa lékowaniſchcźu Münchhöfen pola Straußina w Borwerſej. Sajimzy pjecźa maju prawo, dowš męśaznik 5 hriwnow płaća, kóžde lěto pśchebywaeź ſa cźaſ dowoła w tutym lékowaniſchcźu. Njeſnataj ſtaj teź w nowinach wojewiłoj wuſki naweźchk, liž na to potrjebje. Wonaj jéźdźitaj w małym awcźe. Jedyn ſ wobſchudźerjow je Sauer njemuje. Je 28—30 lět, 1,65 m wuſki, ſajadźiny, ſylny, rajnje khodźi, ma cźmowe włoſy, wyſoke cźoło a dołhoſte połne wobliczo, cźmowy kabat, źmuſkowane łó-

---

Ilfan:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědańcźko.

45] (Pokračowanje.)

Na dnju 21. naſymnika wojowaſche ruſki general Lambert pśicheźiwo nam Franzowſam pola Berezíny, śbi a wotehna naž. Tak ſo ſjubi pozledźnja nadźija, kotruž Napoleon měješe, dokeļž w Orźi bě wſchitko k twarjenju mostow potrjebne — 60 cźołmow ſ pśchitłušćom — ſnicźicź dał. Hdyž kéžor ſhoni, ſo ſu Ruſkojo móſt přches Berezínu wobhadźili, dyri wón bnérnje ſe ſwojim kijom wo ſemju a ſawoła: „Tak je dopokafane, cźininy jenož hłupoſcźe!“ Ruſſe wójſſo wot mośta wotehnacź, njebě możno, ſchtož teź Napoleon ſpóſna. Ruſſi bur paſ Franzowſam pśchebradźi, ſo je ſchtyri hodźiny wyſche Borisowa k ſewjeru brób přches réku. Tola nadobu pocźa tacź, tak njebě możno, po lodźe přches réku pśchećź. Tu ſhonichmy teź, ſo ſu wójſſy generalow Kutuſowa a Wittgenſteina k rézy bliźitej. Naſche połoźenje bě ſadwélowaze. Ssamo general Napp rjekny: „Wobſtojnoſcźe ſu taſke, ſo ani jedyn Franzowſa, ani kéžor wjazy njewucźekńe.“ Maršchal Ney ménjeſche: „Poradźi-li ſo Napoleonej tu wucźekńeź, tak jemu djabot ſam pomha.“ Murat powědaſche: „Namjetowak ſym jemu, jeho ſameho wumóžićź. Chcźu nětcźo mil wottud jeho ſ nětkotrymi Polakami přches réku pśchewjeſćeź, ſo by do Wilmy cźekńył. Ale wo tym njecha niczo ſłyſchećź. Myſłu, ſo jadyn ſ naš žiwy wottud njepśchińdźe. Dyrbimy wſchitcźy ſahinyć, dokeļž podacź ſo Ruſkam tola njemóžemy.“

Na dnju 25. naſymnika pśchicźahnychmy k Borisowej. **Kéžor poruči:** wſchitke khorhoje maja ſo ſpaliś, ſo njebychu Ruſkam do ruku padle. Natwarichu wyſoki ſcheźeſpowź, na njón połoži kóždy khorhojnik ſwoju khorhoj. Srudnje pśchiſhladowaſche wójſko, hdyž ſo ſeźépowź ſapali a jeho ſławne dobyćeźſke khorhoje ſo palachu. Mnohi płakachu a prajachu: „Wjetſcha haniba ža hiśchcźe nam ſtała njeje, zyle wójſſo je nětko wonjecźeſcźene. Nam ſwoſtanje jenož hiśchcźe ſmjerćź.“ Kéžor ſtoji, korhoje ſtrowjo blédy, blédy kaž ſmjerć. Wón da ſnicźiś, na cźož bě wójſko najwóle horde, ſa cźož dawaſche ſwoje źiwjenje. Wón wjedźeſche a pokaſa to ſławnje, ſo ſa njeho a ſa naš njeje wjazy wumożenja. Pola Borisowa ſhromadźi ſo po nécźim zyle wójſko. We jich hiśchcźe 30 000 wojowarjow a k tomu na 40 000 njewobrónitych a nješchto tyſaz měśchćanſkich cźahnychmy ſ Moſkwy pśchiſłamtli. Kéžor da teź wſchitke woju, kotrychž mózachu, bynjeź ſej ſ wulkej cźeſći, parowacź, ſpalicź. Jich konje dyrbjachu pomhacź kanony wotwjeź. Napoleon poruči, ſo dyrbi marſchal Oudinat popołdnju w cźahnyć a tam mośtaj ſa pśchekhod natwaricź. Wjeczor w 10 hodźinach dorjeże Oudinot k Studianzy, hdźež bě pionérow hižo doprédka pśchał. Kéžor dreje bě twar mostow poruči, ale njebéśche tu nicźeho, ſchtož bě k tomu trébne. Trébne bě 46 kołow. Wojazy wottorbachu tyšće wóz kołow. Ale ſpśinachu, ſo žu pśchekłabe, tak dyrbjachu ſ dźeżachu ſnowa ſapocźeć. To trajeſche zyłu nóz. Na ranje mónachu pśchicźahny kéžor ſe ſwojej gardu, ſ kotrejž bě wjeczor k wézu bě jenož 150 krocźeli a dno wjerde. Na druhim boku bě tonidźowe, ale bě ſpśe, ſo ſylnje njerſnjeſche. Wojazy rubachu w blíſkim lésu halozy a dźełachu walcźki, budźa ſo konje, kanony a wozy ſapadowacź. Wójſko na ſymnicźku.“ — „Jeli rjenje ſwjatcho Jiśa(1.), budźe pśches 4 njedźeźe rjenje!“

*

— **Sjawna śběrka.** W měśazu septembrje je dowjelena śběrka na hałach a w domach ſa měśchćanśke a wuzkrajne towaśtwo za mutkowne mišijonstwo, a to ſ 5. a 6. septembra.

— **Krajny ſudniſki direktor Karl Kipp** poda ſo na **wotpoźink**. Dźeńa 1. późnjenza wośjewźi je krajny pśchedśyda prénjeje zywjneje komory Budyšchego krajneho ſuda, k. krajny ſudniſki direktor Karl Kipp, jo na wótko, kenž je hižo 65 lět ſtary, ſchol na wotpoczińk. — Wón je narodźił 16. 5. 1866 w Bad Wilsnungen, wuknuwaše ſe pśawniſtnemu a ſtatkuje wot 1. 9. 1919 w Budyšchinje na tudyšchim krajnym ſudnistwje. Tu be pśedsyda ſudu prénjeje zywjneje komory a wot 1. 10. 1927 pśedsyda ſastupnik pśeſidenty krajneho ſudnistwa. Wu ſa ſwój ſaſtupk na polu pśawniſtwa w l. 1917 wuſnamjenjowany a rjadom. We teź poſta mjł w Budyšchinje ſtajnje jara wobluboweny a kóždy ſej jeho wažeńe a cźeśćeńe, kaž je mnohy wobźaruja, ſo wótko woteńdże ſ naſchego mesta. Wón ſo poda do Oberſchreiberhana. Nźech je jemu bliźe ſpożćeny rjany wjecźor źiwjenja.

— **Krajne ſjednoćeńſtwo ratarſkich dźełaćerjow** ſtaſi wokrjeż wotmé njedźeźu 30. 8. 31 w „Wólnym Kenje“ w Budyšchinje ſwój lětuſchi wotrjeżny ſtéh. W 11 hodź. japoczńa ſo ſchromadźizna ſaſtupnikow. Wokrjeżny wjednik Scheffel ſ Budyšchina poda rozprawu. Jednaſche ſo wo pśicheměnjeńjach w ratarſtwje. Schromadźizna ſo wuzwoła pśicheźiwo tomu, ſo ſo cźiſto tudyšchi dźełaćerjo puśćeźa, mjes tym ſo wukrajne mozy daże dźeło dóńmaju. Daże ſo źadaſche, ſo ma ſo dźeło dźeći ſamjeſomaći ſpyta ſakſaćaś. Po wóſbach ryśowaſche pśchedstya Bezruna nětcźiſche poměry. Popołdnju wotmé ſo ſjawna ſchromadźizna, na kotrejž bźchu pśchitomni mnohy cźeſtni ſpocźa. Seźehowaſche pśchednoſchi k. Beźrena we „Źiwjenju“ praſchenjach ratarſtwa a mjłowych źadanjow ratarſkich dźełaćerjow.“ Rěcźnił najprjedy rozſoźi pśichśiłnu dźeſ nischeje nuły — **nadprodukśije a cźekanje kapitała.** Potom jednaſche wo pśchicźinach kriſy w ratarſtwje.

— **Wobſchadźerjej.** W popśeżnem cźaſu ſtaj ſo we wſchetakich ſaſkich męſtach źiewiſoj njeſnataj, liž wobdźej ſa lékowaniſchcźu Münchhöfen pola Straußina w Borwerſej. Sajimzy pjecźa maju prawo, dowš męśaznik 5 hriwnow płaća, kóžde lěto pśchebywaeź ſa cźaſ dowoła w tutym lékowaniſchcźu. Njeſnataj ſtaj teź w nowinach wojewiłoj wuſki naweźchk, liž na to potrjebje. Wonaj jéźdźitaj w małym awcźe. Jedyn ſ wobſchudźerjow je Sauer njemuje. Je 28—30 lět, 1,65 m wuſki, ſajadźiny, ſylny, rajnje khodźi, ma cźmowe włoſy, wyſoke cźoło a dołhoſte połne wobliczo, cźmowy kabat, źmuſkowane łó-

---

Ilfan:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědańcźko.

45] (Pokračowanje.)

Na dnju 21. naſymnika wojowaſche ruſki general Lambert pśicheźiwo nam Franzowſam pola Berezíny, śbi a wotehna naž. Tak ſo ſjubi pozledźnja nadźija, kotruž Napoleon měješe, dokeļž w Orźi bě wſchitko k twarjenju mostow potrjebne — 60 cźołmow ſ pśchitłušćom — ſnicźicź dał. Hdyž kéžor ſhoni, ſo ſu Ruſkojo móſt přches Berezínu wobhadźili, dyri wón bnérnje ſe ſwojim kijom wo ſemju a ſawoła: „Tak je dopokafane, cźininy jenož hłupoſcźe!“ Ruſſe wójſſo wot mośta wotehnacź, njebě możno, ſchtož teź Napoleon ſpóſna. Ruſſi bur paſ Franzowſam pśchebradźi, ſo je ſchtyri hodźiny wyſche Borisowa k ſewjeru brób přches réku. Tola nadobu pocźa tacź, tak njebě możno, po lodźe přches réku pśchećź. Tu ſhonichmy teź, ſo ſu wójſſy generalow Kutuſowa a Wittgenſteina k rézy bliźitej. Naſche połoźenje bě ſadwélowaze. Ssamo general Napp rjekny: „Wobſtojnoſcźe ſu taſke, ſo ani jedyn Franzowſa, ani kéžor wjazy njewucźekńe.“ Maršchal Ney ménjeſche: „Poradźi-li ſo Napoleonej tu wucźekńeź, tak jemu djabot ſam pomha.“ Murat powědaſche: „Namjetowak ſym jemu, jeho ſameho wumóžićź. Chcźu nětcźo mil wottud jeho ſ nětkotrymi Polakami přches réku pśchewjeſćeź, ſo by do Wilmy cźekńył. Ale wo tym njecha niczo ſłyſchećź. Myſłu, ſo jadyn ſ naš žiwy wottud njepśchińdźe. Dyrbimy wſchitcźy ſahinyć, dokeļž podacź ſo Ruſkam tola njemóžemy.“

Na dnju 25. naſymnika pśchicźahnychmy k Borisowej. **Kéžor poruči:** wſchitke khorhoje maja ſo ſpaliś, ſo njebychu Ruſkam do ruku padle. Natwarichu wyſoki ſcheźeſpowź, na njón połoži kóždy khorhojnik ſwoju khorhoj. Srudnje pśchiſhladowaſche wójſko, hdyž ſo ſeźépowź ſapali a jeho ſławne dobyćeźſke khorhoje ſo palachu. Mnohi płakachu a prajachu: „Wjetſcha haniba ža hiśchcźe nam ſtała njeje, zyle wójſſo je nětko wonjecźeſcźene. Nam ſwoſtanje jenož hiśchcźe ſmjerć.“ Kéžor ſtoji, korhoje ſtrowjo blédy, blédy kaž ſmjerć. Wón da ſnicźiś, na cźož bě wójſko najwóle horde, ſa cźož dawaſche ſwoje źiwjenje. Wón wjedźeſche a pokaſa to ſławnje, ſo ſa njeho a ſa naš njeje wjazy wumożenja. Pola Borisowa ſhromadźi ſo po nécźim zyle wójſko. We jich hiśchcźe 30 000 wojowarjow a k tomu na 40 000 njewobrónitych a nješchto tyſaz měśchćanſkich cźahnychmy ſ Moſkwy pśchiſłamtli. Kéžor da teź wſchitke woju, kotrychž mózachu, bynjeź ſej ſ wulkej cźeſći, parowacź, ſpalicź. Jich konje dyrbjachu pomhacź kanony wotwjeź. Napoleon poruči, ſo dyrbi marſchal Oudinat popołdnju w cźahnyć a tam mośtaj ſa pśchekhod natwaricź. Wjeczor w 10 hodźinach dorjeże Oudinot k Studianzy, hdźež bě pionérow hižo doprédka pśchał. Kéžor dreje bě twar mostow poruči, ale njebéśche tu nicźeho, ſchtož bě k tomu trébne. Trébne bě 46 kołow. Wojazy wottorbachu tyšće wóz kołow. Ale ſpśinachu, ſo žu pśchekłabe, tak dyrbjachu ſ dźeżachu ſnowa ſapocźeć. To trajeſche zyłu nóz. Na ranje mónachu pśchicźahny kéžor ſe ſwojej gardu, ſ kotrejž bě wjeczor k wézu bě jenož 150 krocźeli a dno wjerde. Na druhim boku bě tonidźowe, ale bě ſpśe, ſo ſylnje njerſnjeſche. Wojazy rubachu w blíſkim lésu halozy a dźełachu walcźki, budźa ſo konje, kanony a wozy ſapadowacź. Wójſko na

Swjatočne poswjećenje Zejlerjowcho pomnika.

Serbski lud hołduje swojemu sławnemu pěsnjerjej.

(Skóńčenje.)

Knjez farař Malink přijima potom pomnik ze přisłušnymi słowami do škita a dohlada wosady, dźakowaše so při tym jeho wukonjerjam kk. Tauschej a Mockej z Budyšina a zahrodnikej za připrawjenje natalnu, pokaza w dalšim z němskimi słowami na dotalnu přezjenosć mjez woběmaj narodomaj, njech tež w přichodźe tak wostanje.

Zasy daše so Łazowske spěwne towarstwo wospjet do dźěła. Spěwaše pod nawjedowanjom swojeho dirigenty, k. kantora Kuhnka, kiž je rodźeny Němc a tola z wulkej lubosću swoje wubjerne hudźbne mozy wěnuje serbskemu ludej. Za to też tu jemu wutrobny dźak. Witamy dźěn kóždu pomoc k zdźerženju našeho droheho ludstwa. Je jich mało na němskej stronje, kotřiž so temu wěnuja. Swojemu khórej, kotryž je za krótki čas na rjany hudźbny skhodźenk pozběhnył, bě Zejlerjowy najlubši spěw k přednjesej wuzwólił a wuwołał wotstajeny: „Ha widźuli ptačata [illegible]“, kotrež prěnja a posledna štučka pomnik dobi[illegible]. Tutón spěwachu z tajkej nutrnosću, zo je Zejlerjej wósće „tam horka“ z radosću na njón sluchał. Bě dźěn přitulnu melodiju jeho hudźbny duch sam zestajał. Dale přednjese khór hišće „Ja znaju kraj“, „Přeja klóska“, wobaj wot Kocora komponowanej.

A nětko wjachu wšelacy różni bratřa kwas a różički do wěnca dźaka a česćownosće našemu njezapomnitemu pěsnjerjej a wótčincej. K. Bjarnat Krawe pokaza na duchowny wusyw Handrija Zejlerja, kiž je našu literaturu tak wobohaćił a so też jako wubjerny hudźbnik wopokazał. Je na 30 melodijow wuplodźił, mjez kotrymiž je „Lubka lilija“ sony najrjeńša. K. kapłan Nowak z Budyšina tołmačeše postrow „Domowiny“ a wjeseleše so, kak je Zejler w našich towarstwach živy a też wostanje. K. wyšši wučer Kral-Zarěčanski rěčeše za Serbsku Ludowu Radu, kotrejež předsyda běše zasłužbny zadźěłany, a za wučerske towarstwo, kotrež je Zejlerja tak prawje hakle do luda sjesło. Jakub Šajba strowješe w mjenje Sokolskeho wjazka, k. krajnosudniski rada Symank za Serbsku Serbsku, kotrejež prěni sobustaw a wubjerny wótc běše Handrij Zejler. Knjez wyšši farař Arjeńk z Khwaćic wjeseleše so, zo je wosławjeny muž z kruhow evangelskeho duchownstwa a z jeho počesćowanjom je so prjedawšim wótčincam přidružna česć stawa. K. krajny rada Saling z Worjec dźakowaše so za lube witanje a wuzna, zo je rad jako zastupjer wokrjesa, ale też wosobinscy na swjedźenju wobdźělił. K. farař Unger poreča we mjenje zadźěwaneho superindendenta Köhlera z Wojerowsku eforiju. Redaktorka knjeżna Mina Witkojc zwjesli swjedźeń z krótkim wěnowanjom w zwjazanej rěči a knjeni Janakowa z Budyšina strowješe za „Zjednoćenstwo serbskich žonow“. Też Delnja Łužica bě přikhwatała a knjez farař Běgař z Wětošowa tołmačeše jeje mysle a radosć, wosebje za tamnišu Maćicu Serbsku, k wuradnemu swjedźenju. Spominaše na tamne swjedźenje, kotrež su hakle přez Zejlerjowe spěwy, přirunajo je z jandźelemi w Božej stwórbje, swoju znutřkownu hódnosć dóstałe. Nochcedźa nihdy na nje pozabyć, budu-žiwe we wutrobach našich delnjołužiskich bratrow hač do skóńčenja časow.

Knjez stud. ped. Henel w Kozareach móžeše z dobrym prawom wuznać, zo je studowaca młodźina prěnja była, kiž je wažnosć Zejlerjoweho skutkowanja do luda njesła z wudawćom jeho spisow, kotrež dyrbja do luda, za kotryž su spisane. Rjad rěčow skóńči knjez župan Pawoł Krječmar za župu Jan Arnošt Smoleŕ.

Drohotne wěncy z dźěła z pyšnymi seklemi w narodnych barbach wěnowachu „Sokolski Zwjazk“, „hornjołužiska Maćica Serbska“, Mina Witkojc, „Studentski zwjazk“, spěwne towarstwo „Zernička“ a župa „JanArnošt Smoleŕ“.

Cyła čwita pisomnych postrowow a depešow swědčachu widźomnje, zo bychu mysle zdalenych česćowarjow w tutych swjatočnych wokomikach na městnje swjedźenja. Tak pósłachu postrowy kk. fararjo Nowy w Choćebuzu, Jan Cyž w Hajnicach, Jan Mrózak w Sachsendorfje pola Wurcena, M. Handrik w Slepom, P. Nowak z Wojerec, Jaroměr Tyšer z Budyšina, A. Ryćeŕ z Wujězda, Günther z Wukrančic, F. Mahling, farař na wusl. w Gersdorfje, wyšši farař Domaška z Budestec, dale swójba Kirchselagerowa z Ljubljana, wokrjesny hejtman dr. Waentig a hamtski hejtman dr. Sievert, wobaj w Budyšinje, baron Bjedrich z Löwenstajna we Wóslinku, superintendentaj dr. Röseberg z Kamjenca a Köhler z Wojerec, F. Rocha z Kibuša, F. Schindler z Niskeje, wuhłowa jama „Eintracht“, wyšši wučer Bajer w Bolborcach a hišće druzy.

Po hudźbnym poskićenju Wuježdźanskeje kapały, „Wěnašk serbskich spěwow“, zestajany wot nawjedowarja Bjeńša, dźakowaše so k. farař Křižan za mnohu pomoc a to Łazowskej wosadze a gmejnje, cyrkwinskej radźe, Ranfeisenskej wotnožcy. Spěwnemu zwjazkej, hudźbnemu wotrjadej tow „Handrij Zejler“ a nic naposled młodźinje, kiž bě cyrkej a wjes wopraždze wulkotnje wupyšiła a tak swój nje tajeny zajim za swjedźeń wopokazała.

Nětko sćěhowacy swjedźeńskich ćah běše wobraz špatneho wjedra, z kotrymž měješe so cyła swjatočnosć běžźić. Jenož mała liča towarstwow běše korporativnje přišła, k temu wšelake deputacije. Tuž bjez dźiwa, zo nam taflički jenož 12 mjenow přeradźichu a 5 khorhojow so w čahu smahowachu, hdyž smy hewak při tajkich a podobnych přileżnosćach ličnje tři a hišće wjacy króć zwučeni. Tola móže so z dobrym prawom rjec, zo bě tu

cyle oficielne Serbowstwo

zastupjene a tak podźěl bjerješe na njewšědnym narodnym skutku.

Je po swjedźenju. Mnozy su z ruku a z hłowu k dobremu poradźenju dopomhali. To budźe jim najlěpši dźak a spokojenje za rozhorjace dny, tydźenje a měsacy. We wšěm pak widźachmy, kelko mocow mamy hišće w serbskim ludźe, kotrež zamóža dźěłać a spěwać za naš luby narod, za naše druhe ludstwo, kiž ženje a nihdy zaće njesmě. To njeby jenož ze škodu za lud samón było, ale za cyły kraj, hdźež sydlimy. By wo ważnu ethnografisku wosobitosć khudši był. To zawěsće njezaleži w mysli zamołwitych.

A nětko, hdyž smy konjenialnymaj duchomaj sławnymaj wótčincomaj — Kocorej a Zejlerjej — stajili widźomne znamja česćownosće ze zornowca a worela, nuzujetaj nas rowjeńkow k swjatemu slubjej, so teho dźeržeć, to pěstować a hajić, štož staj serbskemu ludej zawostajiłoj. Kak bohate je tuto duchowne dźědźinstwo, smy dźěn na swjedźenju samym widźeli. Nadźijomnje je wulcy poradźeny swjedźeń njezaprahnitu lubosć k narodnej wěcy znowa wožiwił a někotromužkuli woči wotewril, zo Serbja při marach swojeho ludstwa hišće njesteja. Zrudne, haj wohanbjace je, zo sta a sta bjezdźaknje nazdala steja a sej žanych starosow wo dalše wobstaće swojeho naroda nječinja. Tym je němski pěsnjer krute słowo do mozow a pomjatka napisał. „Njekaičomny tón lud, kiž wšitko nje-zastaji za swoju česć!“

J. Sl.

(Kónc.)

Handrij Zejlerjowe spisy

4 zwjazki . . . . brošurowane 8.— hr.
. . . pyšnje zwjazane 10.— hr.

Dr. A. Muka:

Serbskaj dioskuraj abo zbožnaj dwójnikaj słowjanskeho Parnasa

Handrij Zejler a K. A. Kocor

1.— hr.

Serbska knihafnja w Budyšinje

w Serbskim Domje

---

słowny, cžornu krawatu, cžornej lakowej cžrijej, bjez klobuka khodźi. Dwaj je nětko 30 lět, 1,70—1,72 m wulki, wuwijny a šuchi, rafnje khodźi, ma połne cžorne włosy, wus brody, dokhoje wulke wobličko, šwětłe na žołcź wotcžerwjene, khodźi bjez klobuka. Wobaj rěčitaj baworsku narěcź. Wobaj staj jeju sekta, njech to džěli policiji.

— **La Traducteur**, francowsko- němski časopis k wukinjenju rěče a zabawje. Štóž chce swój kusk francowskiny wukhować abo ju dale wudospołnić, přimaj za tutym časopisom, kiž je w tekstče, wobrazach a też techniscy wuznamnje wuhotowany. Zešiwk na pruhu póscele Wam na přeče nakład časopisa Traducteur w La Chaux-de-Fonds (w Swajcarskej.)

S **Warnoležicy**. Sobotu pichitjeńdźechu schtyrjo młodźi ludźo se sapischahom žiwnoscéerja Rjedy f Knafchjez po khětro nafšej Budyšfej dróży. Młody Rjeda sapischah wobdźerže. Poża sawinizaja dróży poča so wós wjerchacź a sadny dźěl dyri pschi tom do schtoma. Kóń wschak dale cžerjeschce a pschekroczi pschérow, f tym so wós dwójzy pschewarji a ludźo won padźechu. Tjo f nich se strózželemi wotnihdźechu, jedyn pak so thětrjo we wobličzu a na khrjbjecze strani. Wós so doipołnji rozrasy a dyrbjachu rozbitti tam na městnje njeschoža sawoschtajicź. Konjej so dale nicžo njesta.

S **Budeschcy**. W nozy k sobocže pobychu padnuchi we pschedwakrini 27 „Twórtykupneho towarstwa“. Hdyž rano sthudnja Grusowa pschihodźe do wobthoda, namaka tu strascžnu njeporjadź. Bóstiny a jerize po podsoły rosnjate wokolo ležachu. Truhlicžki a pschilopki běchu pschepschehorkane. Padnuchi běchu so f woknom dobywali do wobthoda. Po sdaczu jim jenož njeschto wytali a tu je tež namakali w kuwaczku. W potkadni kamej pjenjez njeběsche. Tak su pakostnicy dobyli 366 hr., nimo teho hischcze 4 koschle a nječhto kolhabow.

S **Bolschez**. Tu so schula pschitwari. Dnja 26. měrza běchu k tomu położiti kakladny kamjeń. Nětko ma so njedźelu, 6. septembra, nowotwar poświjeczicź a to wot k. wyschicžeho schulstwa rady prof. Krala w Budyschinje. Pschi kładnoscži poświjeczenja nowotwara wotmije so też hobu schulski swjedźeń.

S **Bolborz**. Po dołhej pschestawzy žiwjeczesche nascha schulska gmejna njedźelu sašy raz schulski žiwjeńź. Wokoło ½2 hodź. so swjedźenski cžah po wšy pohibowasche. Pschi starej historiski schuli, dźesatnischim jahrohu žiwje, swjedźenski cžah posasta. Schulski wjednik, k. wuschicži wučer Bajer mějesche tu žerbstu narěcź, w kotrejž spomnjasche na žiwneho žerbskeho prózowarja a basnika, sararja Handrija Seilerja, kiž je bźe jako mały hólz 7 lět wopytował tutu staru Bólborzjansku schulu. Dwaj schulskaj hólzaj pschednjesechtaj Seilerjowej basni a wotpěwanje žerbskeje hymny „Rjana Lužiza“ stónczi rjanu žerbsku žiwjatočnosć. Dokelž k. wuschicži wučer Bajer njeběž so móhł wobdźělicź na swjedźenju wotkrycza Seilerjoweho pomnika we Lahu, bě to w Bolborzach sarjadował na swoju ruku malu Seilerjowu wopomnjenišku žiwjatočnosć we wobłuku schulskeho žiwjedźenja. Sdawa jemu! Je to skutk, kiž móhł buch f pschikładomi! Na žiwjedźenischcžu so potom wjele cžile žiwjenje. Sa sawjedźelenja bě posłarane. Cžah je žmótnizanni wjeczor žiwjedźeń stónczi. Pónđźelu so na žiwjedźenischi luzy hischcze hry wotmějachu.

S **Hrjehyn**. Njedźelu wotmě so tu schulski žiwjedźeń. W 2 hodź. pop. wotmě so žiwjedźenischi cžah, na kotrymž so wobdźěli 162 dźěci naschje schulske gmejny. Na žiwjedźenischcžu bórzu so wjele cžile žiwjenje. Dźěćom so też posłoži kofej f tykancom a wjeczor kołbaši. Wjadro žiwjedźeń dale njeskasy.

S **Kotez**. W nozy k pónđźeli dóńdże tu mjes pachołami k wutrječowanju a skónczinje hano k pukam. Pschi tym jedyn f nich pschimny so nožom a druheho nječhto krócź skalasche. Potom wón cžeknu. Podawk so sta na statnej dróży njedaloko Hrodźischcžanskeho puca. Posłóżischo namatachu ludźo sranjenehu a donjesechu jeho do hospjenza, hdźež sawołany lékaŕ dr. med. Schubert f Wósporka, sranjeneho sawjasa. Posłóżischo jeho do jeho bydlenja dowjesechu.

S **Wósporka**. Njedźelu wotmě so tu kermuscha. Bě so wjele hosći f schtoka. Njedźelu a pónđźelu so tu wotmě też hermank. Najskerje hermankarjo pak njejšu na swoje pschischći. Wobrot bě žnadny. — Tu je njedźelu pop. wumrěła nimale 89 lět stara wudowa Selma Gießelowa rodźena Bachmannez. Wona bě tśeca najstarscha wosłowa naschego města.

Z Wudworja. Wšudźe su nětko tute wubdźěłowanja. Samo rostliny počinaju wubdźěłować. W 194 čisle „Serbskich Nowin“ čitachmy, zo je w Pančicach 3 m wysoka słónčna róża. To pak sćežka prěnje mayło dostanje. We Wudworju č. 14 su hišće wjetše hobry widźeć. Na wšě 17 tutych hobrow su wot 3,10 m hač 3,70 m wysoke. Jedyn samo přesćehnje Panhač 3,70 m wysoke. Jedyn samo přesćehnje Pančanskeho hobra wo 85 cm. Ma ze šišku 80 cm dołhe a 50 cm šěroke łopjena. Zdónk wopřija 20 cm a kwětka, kotraž so we wysokości nimale 4 m kolcba, wopřija metr a 15 cm. Z tym budźe drje wjeršk wysokosće skoro docpźty.

S **Nowcje Wjy** nad Sprjewju. Njedźelu žiwjeczesche ta Arnoschi Krupař a jeho mandźelska Hańža rodź. Mrěznkez šlěborny kwas. Wobaj staj tu jara wobluboważaj a kóždy hrej jeju waži. Krupař je so w l. 1895 f Jamnoho hem pschesłużył. Je so druhi króć woženił, po tym, so bě prěnju žonu po 17lětnym mandźelstwje se šmjerću słubił. S kóždeho mandźelstwa wuńdźe 6 dźěći. Jedyn žyn je we wójnje padnył; też Krupař je žobu we wójnje był. Přidawno móżesche też žiwjenjowcžcy žiwi 45lětny dźěłaczeftki jubilej w nalchim parjenitku. Njech je jubilejnymaj mandźelskimaj hischcze społčene wjele sboża a derjemjerće.

S **Wojerez**. Tudyschi měschczan jědźeschce njedawno se swojim awtom wot torhoschcža k bwórnischczu. Pjany dźěłaczeť wali so nadobo psched wozom na semju. Wjednik awta f swotnachom spinasche, tola hischcze pschejědźe kolesso, kiž bě dźěłaczeť psched awto cžiłnył, po cžimž potom cžeknu. Měschczan wschak jeho sapy sekta a wša jeho žobu k polizji, so by ho tam podawk pschepytował. Pschi tym ho wukopa, so bě dźěłaczeť kolesso kradnył. Padnuchi je f Wukojnu.

Se **Serjetnoha Gozda**. Tu bě so psched 3 njedźelemi słubił rěznik Lipak f naschoje wsy. Ssu jeho nětko sapy nadeschli bohužel jako cžěło. Namaka so w Budowskim jězorje. Hač so jedna wo njezbože abo šamomordarstwo, njemóžachu hischcze swěsćicź. Lipak bě hakle 18 lět starý, bě šmjanje pilny a swónliwy a wschudźe wobluboważany.

S **Běleje Wody**. W natschej wokolnij pólne padnuschtwa dźeń a bóle pschibéraju. Wosebje so běrny kradnu a f tym nuzowy natarjo cžěło schkodźeju. Je nuzne, zo so tu kruče pschecžiwo pakostnikam jatrocžicź. Je wotmyślene, pschistajicź w kóždej gmejnje wospjetbiteho pólnika, kiž ma strażowacź pola.

Wusudźenja

Krajny šud. Samkaŕ Hörr f Oberspoorfa bě wobskorženy dla padnuschtwa. Bě na rajach pjej pschijěwojit cžajnikow a toschki hojzow. Hdyž hołzy dom pschewodźeschce, žabasche sebi šwjeticzka jako sastawk sa pschichodnu sekkantu cžajnik abo toschku, kiž potom jenje njewróćzi. Hamtski šud w Žitawje bě jeho tehodła k 3 měsacam sastwa sadźubźił. Wón bě sapodał powołanje. Jednanje bo wotstorzi.

§ Puczowazy Robert Thiele je Zitawy bu wot Zikawskeho hamtskeho hnda dla wobschnđzeństwa k 4 dnjam jastwa sahudzenu. Bě sapodak powołanje, ale njebě pschischol na hudnitke jednanje. Jeho powołanje so tohodla sahžišnu.

§ Pschekupz Jurij Nowak f Hory bě wobstorżeny dla pschekschiwenja, dokelž bě jako sastupnik Lipsczanskeje firmy sbérak pjenjesy a to 22 hr. wot wotebérarjow we Radworju. Pjenjezy bě sa sebje skhowal. Bě tež pjeza na wotplaczenje nakupjeny lodowy kamor psched saplaczenjom dale pschedał a po njczim sahy wróczo kupił. Hamtski hud w Budyschinje bě jeho tehodla w prénim padże sahudżił k 15 dnjam jastwa, w druhim padże pak nuwinowak. Nowatowe powołanje so jaczišnu. Na powołanje statneho rěčnika bu thkostanje na nječaz jastwa powyschene.

§ Bjbar M. Kloß f Herwigsdorfa bu wot hamtskeho hnda w Lubiju dla pschekschiwenja k 3 njedżelam jastwa sahudżeny. Kloß kaž tež statny rěčnik bjschtaj sapodatoj powołanje. Kloß bu nětko nuwinowany.

Najnowiše z cyłeho swěta

*** W Kölnje je 1200 spomożerskich dżiełaczerjow, kotrjž běchu pschi jednym dżele pschistajeni, póndżelu f dżela wuwołało. Rada je jich hnydom f dżela puschczyła. Stajni dżiełaczerjo porjadnje dale dżełaju. Nětko też spomożerjuy dżiełaczerjo proschu, so bychu so sašo pschistajili.**

*** „Hrabja Zeppelin" je do połodnischeje Ameriki leczo, 31. augusta nad Kanarišskimi kupami pschelećał.**

*** Jedyn štótmik je njedżelu wošomtknu holzu ratarskeho dżiełaczerja, na kuježim dworje w Pósnje pola Jena dżełożeho, do lěża wlekł a tam skonzował. Schulske dżeći a wobydlerjo f Pósnu su sa dżełczom pytajo, jo f wulkżom błonu wobpschikrytje, mortwe namakali. Morđar je ezekuył.**

*** Psched někotrymi dnjemi běchu w mórskich kupjelach pola Alt-Gaarza pschi Rauschim morju próżdny czołm wohladali. Kupjelnikj hóscej f Drježdżan, kotryż bě f czołmom wotjěł, bě so shubił. Kaž je nětko znate, je snjeseboenej jedyn 19lětny fotograf. Hałe tydżeń pożdżišo je jedyn rybak jeho czało psched woczomaj njesbożowneje macjerje wuczahnył.**

Swójbne powěsće

Wěrowany: Waltar Ehrlich f Margaretu rodż. Seibtez w Běłej Wodze.

Zemrěli: Hilża Rosjatez w Budyschinje 25 lět, pokhowanje je dżenża wutoru pop.; Marta Heinrichowa rodż. Kolbez w Budyschinje, 62 lět, pokhowanje je dżenża wutoru pop.; Marja Berta Kochowa rodż.

Zsłubjeni: Jadwiga Mühlbachez f Pawołom Rychtarjom, wobaj w Bištopizach.

Hermannez w Kośarni, pokhowanje je dżenża wutoru pop. w 3 hodź. w Hušu; Korla Alekšanda Hillert w Lubiju, spalenje wutoru pop. w Zitawje; Arnoschi Rudolf Wilhelm w Lubiju, 22 lět, pokhowanje schtwórtk pop..

Towaršwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota Sokoł ma přichodny štwórtk wječor we 8 hodź. w Serbskej kofejownj kubłańsku zhromadźiznu. Wo bohaty wopyt prosy starosta.

Pančicy. „Sokoł" ma přichodny pjatk zwučowanje we Wudworju. Kóždy bratr dyrbi přiňć, dokelž jubilejne wuknjemy.

Srjedźny wokrjes Ł. S. S. Z. Wokrjesny swjedżeń w Porščeach wotměła so njedźelu **13. septembra.** Tuž prosu bratrow, zo bychu so na to přihotowali. Bliže hišće wozjewju. Krupař, načolnik.

Wobrazy wot Łazowskeho swjedżenja. Fotografije wot swjedżenja poswjećenja pomnika Handrija Zejlerja we Łazu su hižo hotowe a móżeće sej je w Serbskej hnihićišćerni wobhladać a skazać.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Pucj wot Delnjo-Kinjanskeje kowarnje hacz k Budyško-Wóspórskej dróży so dla wuzypanja na Delnjo-Kinjanskich honach wot 1. hacz 5. 9. 1931 zawrě. Jězdny wobkhad so pschez swuczowanischczo pschepokaże.

W Budyschinje, 31. 8. 31.

Hamtske hejtmanstwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku, lokalny dźěl a feuilleton Marko Smoler w Budyšinje, za nawěstki G. Janak w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

wutoru 1. septembra 1931:

Wčerawše curzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,45
1 jendželski punt	20,463	100 čěskosl. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,82	100 franc. frankow	16,60

Statna banka hotuje bo diskont, to rěka daň sašo wo 2 procentaj huščiš. To je f wěstym znamjenjom, so je wotkhod na bankach nimale normalny a so njedostatk na hotowych pjenjesach popuschczuje.

Produktowe wiki njetrjpjachu wulkeho wohroża. Se pschenjzu wošebje kloża. Pornjo hobocze pschihładaji we Barlinje 20. pjenježkow po zentnarju, w Drježdżanach pornjo pjatkej 40 pjenježkow. Rožka w Barlinje pschi botaniej płaczischo wotka, w Drježdżanach wo 20 pf. po zentnarju postupi. Nałčni jeczmjeń ani w Drježdżanach, ani w Barlinje žaneho pscheměnjenja njesapisa. Wowiš w Barlinje pornjo hobocze 20 pj. pschihładaji, w Drježdżanach pak wo 10 pj. pornjo pjatkej postupi.

	Wčera	tydżenja
	hr.	hr.
Pšenica	10.40—10.50	10.90—11.00
Rožka	8.50— 8.60	8.35— 8.45
Nałetni jeczmjeń	—	—
Nazymski „	7.70— 8.20	7.60— 8.10
Wows	6.60— 7.10	7.35— 7.60

w termijowym wikowanju

Pšenica, sept.	11.05—11.11¼	11.32½
„ okt.	11.05—11.12½	11.25—11.15
„ dec.	11.07½—11.13¾	11.25—11.17½
Rožka, sept.	9.17½—9.20	8.80
„ okt.	9.15—9.25	8.83¾—8.82½
„ dec.	9.20—9.27½	8.82¼—8.80
Wows, sept.	7.12½	7.20
„ okt.	—	7.22½
„ dec.	—	7.30— 7.27½

Ssudnišcy na pschedawanjowanje.

Pjatk 2. septembra 1931:

we Kamjenzu w hotelu „Lěpny dwór" dop. ½10 h.: cžahaca maschina,

we Wulkich Sdžarach w Streubtez hotelu dop. w 10 hodź.: pišaca stroj, bušel, tolo f matrazu, bido, lawka,

we Wojerezach w hotelu „K hwězdže" dop. w 11 hodź.: schijaca maschina, klawěr, gramofon, cžahanikaj, kache, wobrosaj, motorske koło, wschelake knihi a meble,

Drjewowa awsija

w Lěšej posa Delnjeho Wujšika pónđzelu 7. 9. 31 dop. w 11 hodź.: drjewo starcho mosta.

Wiki rěznoho skotu wežera w Drježdżanach

běchu sašo powschitkownje hubjene. Swinje mješachu sašo schpatne wiki. Cžežke tučne swinje pornjo sahożenemu tydżenju wo nječho mjenje pschihładžachu, sa to krčenje a tołste w płaczišnje cžuczinje kleżnychu. Jara hubjenje bě sašo f cžełatami. Tute we wschěch druzinach pschihładžachu. Też howjada mješachu sašo jara schpatne wiki pschi spadowanych płaczišnach, najbóle šhubichu rjane tučne byki a srajschku na płaczišnu pschedpołdnjednjeho tydżenja. Wjele skotu sašo wysche wosta.

Schtwórtk 3. septembra 1931

w Budyschinje na šudnišiwje dop. w 9 hodź.: wschelake meble, hudźbne stroje, žonj. a muž. wobuca, dźěćj., žonj. a muž. drasty, pižaze stroje, prošone šudy, 9 kachlow, gramofony, lampy, šwinjske mjetežy, cžahaniki, 11 šudow maschinskeho masa, 59 porzelanowych schalkow, pjenjezny kamor, wobrazy, 3350 zigarow, dźěćj. kolesko. 2

Płaczišny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaczišny po złotej hriwnje

	31. 8.	29. 8.
Pšenica	208.-210	2 2-214
rožka	170-172	170-172
naz. jeczmjeń	—	—
nal. jeczmjeń	154-164	154-164
wows	132 142	136-144
kukurica	—	—
pšenč. muka	6,0-33,(	6,2-33,5
rżana muka	24,0-26,(	4,2-26,(
pš wotruby	11,7-12,2	11,7 12,2
rżane „	10,1-10,6	0,1-0,6
raps	—	140-150
hróch Viktor.	28,0-30,0	24,0-31,
lane symjo	—	—
pjeluški	—	—

	31. 8.	29 8.
buny	—	—
woka	—	—
mórske kupiny	—	—
kalte kupiny	—	—
serdella	—	—
raps. wosuch	13,6-13,8	13,4 13,5
lany wosušk	—	—
poen. melasa	—	—
b/rnj. kruški	—	—
syno, 50 kg	1,8-2,80	1,90-2,30
rżana słoma	0,55-0,65	0,55-0,65
pšenč. „	0,45-0,55	0,45-0,55
wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,55
jačm. „	0,45-0,55	0,45-0,55

Drježdżańska burza (31. VIII)

Pšenica, 75 kg	216-221	běrnjace kruški	15,80-16,20
rožka, 72 kg	183 188	pšenč. wotruby	11,50-11,90
nałetni jeczmjeń	—	rżane wotruby	11,00-12,00
nazymsk. jeczmjeń	166-171	pšenična muka	46 50 48,00
wows	174-182	rżana muka	30,50-31,50
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6,80 6,80	cokrowe truh.	—

Płaczišny rěčneho skotu na Drježdżańskich skótnych wikach.

31. augusta

123 wół., 490 byk., 520 kruw., 84 jałoje., 788 jelat., 857 wowc., 3409 swini.

Płaczišny za

woły: 1. 46—49, 2. 31—33, 3. —, 4. —;

byki: 1. 40—43, 2. 35—38, 3. 30—33;

kruwy: 1. 36—40, 2. 30—33, 3. 22—26, 4. 18—20;

jałojcy: 1. 43—46, 2. 37—41;

čelata: 1. —; 2. 58—63, 3. 50—56, 4. 42—48

wowcy: 1. 50—54, 2. 43—48, 3. 35—41;

swinje: (přez 300 pt.) 57, 2. (240—300) 55—56

3. (200—240) 54—55, 4. (160—200) 52—53

Rancy: 48—52.

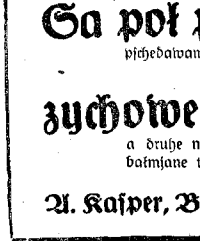
w Drježdżanach:

	wčera	tydżenja
Pšenica nowa	10.80—11.05	11.25—11.45
Rožka nowa	9.15— 9.40	8.95— 9.20
Jeczmjeń, nałetni	—	—
Jeczmjeń, nazymski	8.30— 8.55	8.20— 8.45
Wows	8.70— 9.10	8.60— 9.00

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krony"

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła kaž wotfihanje po wašnju bubiskim a pažakim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připrawjenje towaršwowych a dźiwadłowych, njewjesčinskich kaž tež kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne posłuženje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Sa poł pjenjes

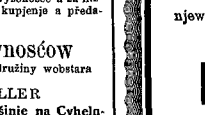
pschedawam běłe a pišane

zychowe shytki

a druhe něschto wobturjene bafmjane twory

A. Kasper, Burglehn 11

Chceće-li něšo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřečne Brabantske wobrotne pluhi też za **kruwy** su dóšle

Hypotheki

kóždeje wysokosće a za nisku daň, kupjenje a předawanje

leżownosćow

kóždeje druziny wobstara

M. MÜLLER

w Budyšinje na Cyhelnskej hasy 10

Symj. rožku

ma na předań

Mlyn w Prawoćicach

Fotowe projekcijowe powjeličeńske domj. kinowe } aparaty

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a płatow kaž tež wobłahi wěcywustojnje a najspěšniše.

Nawěstki přinjesu wužitk!

Za mnohe wopokazma lubosće a sobuželenja, kiž su so mi při njewočakanym zemrěću mojeho pře wšo lubowaneho mandželskeho

fararja

Pawoła Jurja Mrózaka

wopokazale, **dźakuju** so wšěm jenož z tutym z cyłeje wutroby

Lucija Mrózakowa
rodż. Talbertec

W Barće, dnja 1. septembra 1931

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósce a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wotkleča. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo sčěhwkam čěłneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 204 **Budyšin — Srjedu, 2. septembra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Wosebita pomoc za Saksku

Tutón tydźeń so w Barlinje mjes němskim knjeježstwom a saksim ministerskim presidentom Schieckom wo wosebitej pomozy za Saksku jedna. Skoro w žanym němskim kraju njeje bjezdźełosć tak wulka kaž w hustowobydlenej industrialnej Sakseji. Sakše gmejny dyrbja nimo měry wulke summy za wudźerjenje swojich njesaksiskerjenow woprowacź, a tu tohodla do hłubokeho dołha zasełe. Saksi stat njemóže hižo wjazy swojim zastojnikam mjdu po tym žanym rjedźe kaž dotal płaćiće. Statne pokładnje su próżdne. Dla bjezdźełosće je liczba dawidławarjow hyšće woteběrała, a cźi, kotliž hišće so móža dawki płaćiće, je dla hospodarskeje mizy jara njeporjadnje płaćinoschija. Ministerski přesedźeda Schieck je tele trudne hospodarske wobstejnosće, pod kotrymiž Sakska najcźežo cźerpi, wobjerł němskim ministram roskładł a wo pjenjeznu pomoz wot němskeho stata za Sakksu prošył. Jeho njewustajowace prózowanja so skónčnje z wuspěchom skónjuja. Němske knjeježstwo je so rozhodniło, Sakksej na pomoz płaćiće. Gmejny, kotrejž najbóle pod cźežemi bjezdźełosće cźerpja, pjenjezny podpjeru wot němskeho stata dostanu.

Stegerwaldowe namjety přeciwo bjezdźełosći

Němski dźełowy minister Stegerwald je so na sjeździe powschitkowneho němskeho dźełacźerskeho swjazka w Frankfurcźe nad Mainom přeciwo přizmjenjenju dźełowego tarifneho systema a wurunanjeho porjada za płaćenjow dalschemu snižanju mzdow wuprajił. Sa jenicźku wopraudźitu pomoz płaćiceju hospodarskej krizy ma Stegerwald wobnowjenje dowěrjenja, z praktiskich namjetow na rozsudźanje krizy mjenowasche wón skrócźenje dźełaćiskeho cźasa, hacźrunje je schtyrzecźidźesatodźinski dźełaćiski tydźeń za wschelake płaćenymžka, industrije a dźełaćnje płaćego za wahi padaze powjetschenje šamtnych wudawkow, a za tym wutwos poceźežnje. Stegerwald měni, so budźe Němska w žydom nafunskich a symskich měźazach sa dźełonjemerjow dyrbjecź dwě miljardze hriwnow wudacź. S nich budźe něhdźe 500 milijonow sa podruzny pjenjez trjeba, a se šytnych 1500 milijonow budźe so 80 prozentow sa zyrobu a wuhlo trjebacź. Někotre wězy tak leża, sa dyrbi posledni płaćerjebak hyšto dwójcy telko sa zyrobu šaplacźicź kaž wuplodźeć dostanje. Tale praxis njebudźe so w płaćichodnej symje napaćeczenju dźełonjemerjam móz płaćedźerjeć. Měšia budźa hromadźe z konsumiskimi towarišwami a drobnym wikowanjom dyrbjecź płaćihoty cźinicź, so bychu dźełonjemerjo wězy wschědneje potrjeby po tunšich płacźišnach dostawali. Létsa manny powschitkownje sady naš dobre žně a polne brójnje. W taksim położenju njeby było samolwicź, hdy bychu naschi dźełonjemerjo dla njehospodarskeho mobilisowanja tychle tworow z hłodom wrěli. Němski lud by so dyrbjał haruowacź, hdy by njewěrił, so ma móz k płaćewinjenju blizšeje symy a hdy by i tym zwój zyły płaćichod na hrazći stajił.

Francowski wopyt 26. septembra?

Program za němsko-francowske rozmjerjenja w Barlinje je so w Genfu njes němskimi wotpósłanzami a francowskim wotpósłanzom Francoisom Poncetom dojednał. Ministerski přesedźeda Laval, swonkowny minister Briand a finanzny minister Flandin 26. abo 27. septembra do Barlina pojedu.

Němskostatna banka diskont na 8 procentow zniži

Němskostatna banka je wutoru wobjamkła, diskontowu hadźbu z 9 na 8 prozentow a lombardowu hadźbu z dwanaće na dźesać prozentow snižiłej.

Zjězd katolikow Hindenburgej

Sjeźd němskich katolikow je němskemu presidentej Hindenburgej złědowazy telegram pósłał:

„Wjele tyšac němskich katolskich muzow a žonow, na 70. generalnej zhromadźiznje katolikow Němskeje w Nürnbergu zhromadźenych, wyšokocźesćejcenemu knjezej němskemu presidentej swoje najwutrobniše postrowy wuprajeja a jemu swoje woporniwe zobudźeło w tymle cźežkim cźasu ljubja.

Joos, president.

Němski president je je złědowazym telegramom wotmołwił:

Wobdźelnikam 70. sjeźda katolikow w Nürnbergu so za pschecźelne dopomnjenje a złubjenje woporniweho zobudźeła dźakuju. Na postrowy wotmołwjam, wutrobnje pschejo, so bychu Wasche dźěła k tomu pschinoschałe, so bychcźej so nadźija a dowěrjenje k Bohu w naschim ludu pozbylnjałej, a so by so duch bratrowskeje jednoty a zwěrjeneho hromadźerjenja spěchował.

i Hindenburg, němski president.

Pruski sejm so njezeńdże

Rada starschich pruskeho sejma je so wutoru popołdnju zhromadźiła, so by wo namjetach prawizy a kommunistow na swołanje sejma wobsamkła. Kommunistiska strona je, kaž je znate, namjet na wuprajenje njedowěrjenja pschećiwo pruskemu knjeježstwu podała.

Rada starschich je z dwanaće pschećiwo dźewjecź hłosam wobsamkła, namjety na swołanje sejma wotpokasacź. Wobcźežowanje pruskeho statneho ministra dr. Weibuanna na sastajenje kommunistiskeho namjeta so žjewowenu presidentej pschipokasa.

Słaby wobkhod na Lipsčanskej maßy

Lipsčanska nafunska maßa pod znamjenjonym hospodarskeje krizy steji. Na njej so malo kupuje. Wobšłabjena kupowarska móz wobydlerstwa, powschitkowny njedostatk pjenjez, starośće, kotrejž pschedschicjaza symna sbudźuje, tu wobsiejnoscźe, kotrejž rosmiwcźu žiwoho wobtyhoda sadźewaju. Kupzy so jenož i tworami na dwaj abo tři měźazy sastarаju a praja, so posdźišo dostasaju. Wulkrajenjo wjazy kupuja, hacź je so wocźakało, mjes nimi su Francowzojo, Hollandźenjo, pschibałtiske staty a Cźeskosłowakska. Nadpadnje malo je Jendźelcźanow, Schwedow a Danow pschischło. Wjele firmow je wuwostałe, wone njejźu dla bankowych naprawow a dla snižanja kredita mohłe mału wopytacź.

Nacionalnych socialistow k jastwu zasudźili

Spěšchny sud w Göttingenach je 21 nazionalnych socialistow i Gillersheima, kotrejž su žydu njedorosćenych socialdemokratiskich hólzow nadpadnyli a sdźěła cźežko sranili, wschitko hromadźe k 198 měźazam jastwa sajsudźił. Kaž sudnike jednanje pokasa, je so w Gillersheimje sandźenu njedźelu swjedźeń dźełaćerskeje młodźiny wotmětł, kotrejž nazionalni socialistojo kazachu. S worzołowymi prutami, kijemi a druhimi bisadkami so do njedorosćenjeje młodźiny dachu. Jeneho 15ćitneho hólza z dwanaće pukami se worzołowym prutom cźežko sranichu. Druhemu hólzej někotre suby rozrałychu. Potom hólza sa nosy shrabnychu a jeho i wobličzom na semi do hajsźiny swleczechu. Hólz so tak cźežko srani, so je hyšcźe dźenża w šmjertnym strachu.

Kommunistojo duchowneho nadpadnyli

W Erdenje nad Mosełu su kommunistojo do wobstarneho tachanta frasyli, hdyž ke mschi dźeše. Hdyž cźyšche duchowny do zyrkwje stupiwschi spowjedź žinjicźej, so kommunistojo, wokajo „Khwalba Moskwje!" do Božeho doma nawalichu a pytachu duchownehoho z njeho wlcź. Wjeśnjenjo kommunistow i zyrkwje wucźišchcźachu. Spowka njeje cźejše puši padachu, pschi kotrychž kommunistojo pschemorschachu.

Dornier X 2 jako italske wójnske lětadło.

Italski kral je w Milanje hobrsti lětaiski cźołm Dornier X 2 wobhladał, kotruž je Italika w Němskej natwaricź dała. Dornier X 2 so na njemo znateho italskeho lětarja Umberta Maddalenu pschesćehi a so do mócnego **bombymjetazeho lětadła** pschetwori. Do njeho so maschinjke tšelby, bomby, torpeda a někotre male kanony satwarja.

Lěpšinske cłowne dojednanje w Genfu

W europiskej kommunizji Swjaka Ludow w Genfu je **franzowski wotpósłanz Francois Poncet** wo dźełach komiteja tosprawił, kotryž je so i rospschedawšom pschichodnych zitowych žnjow saběrał. **Dojednanje Němskeje i Rumunskej a Madźarskej** je so wobsamkło a so Swjatej Ludow wosjewiło. **W blizšichim cźasu Franzowska i Madźarskej a Zuhošłowjanskej dojednanje wobsamknje**, kotreż so tehorunja wosjewi.

Ruski wotpósłanz **Litwinow** so wótre wo wikowanjskim sjitenje rańschoeuropiskich krajow wuprají a so hóršjeschepe, so ma wón charakter njepschecźelskeho nadpada pschećiwo Ruskej, kotraž je pódła podunajskich statow hłowiny zitowuwožnyj kraj w Europje. Cźeskosłowakski wotpósłanz pschipowědźi, so ma wustajenja pschećiwo njewosjewjenemu awstriśko-madźarskemu dojednanju. Francois Poncet wikowanjski systhem podunajskich žitnych krajow pschećiwo Litwinowej sakitowańskeje.

Žanych wuhladow wjacy za cłownu uniju

W Genfu so zyły sajim awstriskenu praschenju pschitwobroćo. Wuradźenjam Rady Swjasa Ludow su dwaj dnjej wupadnyć dali a na pjatk nowe pohedźenje swołali, w kotrymž budźe so wo dobroidacźu Haagskeho župa jednacź, kotreż mjes tym dóńdże. W tymle pohedźenju drje Rada bjes wjetschich rěrzow rosshudźenje Haagskeho župa na wědomje wosmje, w kotrymž so němsko-awstriśka złowna unija njehodźi pschewjesećź.

Němski swonkowny minister Curtius a awstriski kanzleŕ Schober budźetaj drje hišcźe pytacź dopokasacź, so mjeh němsko-awstriskeje złownje unije njeje na pschežo spuschcźenj, tola na tym so njehodźi wjazy dwélowacź, so so w dowidźnym cźasu plan złowneje unije njehodźi do stutka stajicź.

Nasylnosće w rańšej Galiciskej

Pola Kolomeje w Stanišławskim wokrjesu su pónjdźelu tšo nuzjo jedyn pósłki wós nadpadnyli. Polizista, kotryž wós pschewodźeše, so wutrěleni šmjertnje sranichu. Wojowy pohonc, kotryž njedźiwajcy cźežkeho sranjenja kenjow pohonješe, możeše nadpadnikam i pósłkim wosom cźeknyć.

Njedaloko Lwa su hacź dotal njewuzjasnjeni šamopaschnizy někotre telegrafowe žerdźe powalili a na żelesnju cźišnyli, so by so żelesniski cźah zwoźeźił. Na dróhy do Drohobuycza su tehorunja schéšcź telegrafowych žerdźow powalili. Kaž so dale powě, su blizko Winograda do polizajskeje strazowarnje tšeleli.

Wusudźenja politiskich přestupjenjow w Španiskej

Schpanijske knjeježstwo je wukaz wojsewilo, po kotrymž so statny sud za wuzudźenja politiskich pschestupjenjow wustaji. Parlamentowa pschepytowaza kommišija sméje nadawk, winikow wuzšeźicź, kotliž su za złédowace podawki samolwicź:

za marokkowsku politiku, jogialnu politiku w Katalonskej, statny pschewrót je 13. septembra 1923, za diktaturju periodu, wosebje za sakonje wo monopolach a konzejach, a za prozeß pschećiwo Sbéžarjam w Jacu, po kotrehož wuzudźe su dweju hejtmanoma satšelili.

Zraženja w Saragossy

W Saragossy su syndikalistojo do policije frasyli. Jenu wosobu su satšelili a žydom cźežko sranili. Policija je zakrocźiła, hdyž syndikalistojo spytachu, k dźeku šwólminowych telefonskich dźełacźerjow, kotrychž policija schtikasche, se dźela wuhnacź. S tšelenjom i wobeju stronow jeneho telefonskeho dźełacźerja satšelichu. Sa wutoru je so generalny straik wuwołał. Policistojo po dróhach khodźa, a wusćnosće su dźełacźerskich wjednikow napowminałe, so bychu so sa měr postarali, dokelž so wschě demonstrazije se wschej wótrosću potrocźa.

Nabožeńske wobcźežnosće w Španiskej

Bamžowy nunzius w Madridźe, monsignore Tedeschini, je poslednje dny někotre rosrěcźenja z presidentom schpanijskeho knjeježstwa měł. Schpanijske knjeježstwo wo jich wopschiwjecźu mjelcźi. Sda so, so su tu so poćahi mjes schpanijskim knjeježstwom a katolskej zyrkwju dla politiskeho stejišcźa kardinala Sagurra pohubjenischile, kotremuž republikanojo pschećiwnosć pschećiwo republiźy porokuja. Kardinala maju za jenicźo z najbliźšich radźicźelow bywšcźeje kralowskeje žiwjenja.

Sobotu je psched parlamentowe twarjenje cźah 700 žywjobnych nanow pschicźahnył. Ministerski přesedźeda deputaziju pschija, kotraž naležnu próstwu wuprají, so bychu so i wustawy, wo kotrejž so wuradźuje, wschě hady wuwostajiłe, kotrejž su nabožinje pschecźiwne. Podobne manifestazije so też w druhich schpanijskich městach wotměwaju.

Revolucija w Portugalskej potłóčena

Madridski dopisowaŕ Parizskeho „Journala" powě, so je so portugalske revoluzionarne hibanje potłóčiło, tola

wobstejnosće njedźiwajcy wjelkich krutych naprawow, kotrež knježerstwo čini, hrožaze wostawaju. Policija je ſ pschewodom republikanskich gardow wjele domow pschepytała, wjele podhladnych ludźi sajała a wschelake pišma sebrała. S blowwnej pschičinu njeporadźenja revolucije je kaž je tonu pschi prěnich wubuchach schpanifeje revolucije było, njedorosumjenje mjes jenowlinymi wojerſkimi garnisonami, kotrež njejsu ſ cłakom na postajene měsno pschisłe.

Knježerstwo je wobjamkło, někotre lětniki reserwistow do brónjowh swołacź, czemuž wschak žo wulke wobcežnosće napschećiwo stajeja, dokelž žo reserwistoju japowědaju, pschećiwo žiwojim hobumějićelcam wojowacź.

Telegrafowe a telefonowe ſwjasanje mjes hłownym měſtom Lissabonom a portugalſkimi pokodnischimi provinzami je hišće pschetorhnjene. Kaž „Petit Parisien“ powě, su prjedawſcheho wójnſkeho miniſtra, wyſchka **Herdera**, jaſeli, dokelž maju jeho za hłownehu wjedniſka revolucije. **Wyſchka Herdera pjeza psched nahły wojerſki ſud ſtaja.** Wſchitzy offizjerzojo a podoffizjerzojo, kotliž su žo pschi revoluziji wobdźělili, so ſ wójſka wuſtorcza a žo do kolonijow wuczerja. Też wſchitzy ſtatni faſtojniſy, kotrymž žo wobdźělenje dopokaza, so ſe ſłužby puſchcza a žo pohaſtaju. Saſtojniſy, kotliž njejsu pschećiwo ſbžkarjam byli, so do wuſłužby pschepadaja. Wjele nowinam je žo jakaſaka wuthadźecź, zenſura je žo jara pschiwóſtiła. Knježerſtwo je napominanje na lud wudało, ſo by kóždy wobydleŕ wopraſwdźite faſiny kraja haſił.

Henderson so předsydstwa wotbrónjaceje kommisije wzda

Jendźelſki ſwonkowny miniſter w bywſchim dźełaćerſkim miniſterſtwje **Henderſon** je rjekł, ſo žo **pschedsydſtwa powschitkowneje wotbronjazeje konferenzy wſta**, kotraž je na februar pschichodneho lěta do Genfa ſwołana. Henderſon praji, ſo njeby trěbneje nahladnoſcje měł, dokelž njeje wjazy ſwonkowny miniſter. Pódła teho je cźim dale cźim bóle diwźne, hacź budźe ſo wotbronjaza konferenza w poſtajenym cźaſu móz ſeńcź.

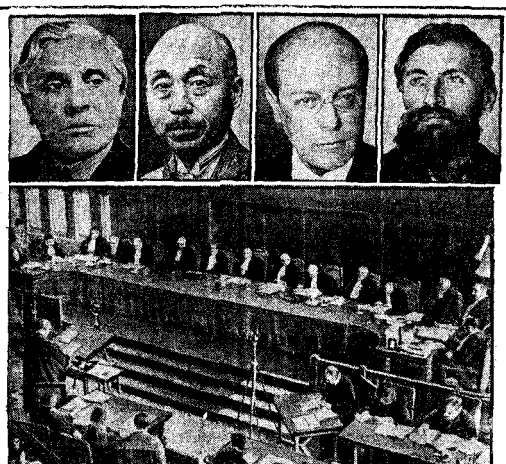
Měr mjez Vatikanom a Mussolinom

Miniſterſki preſident Muſſolini je poliziji poručił, ſo by wſchě katolſke ſjednoćenſtwa w zyłym kraju ſaſo wotkeſnyła. Hižo pónđelu dopołdnja žu žo ſygle ſ barjowu wotſtronike a žo klucze faſtupjerjam ſjednoćenſtwow pſchepodaſe. Też měſtnoſcze a hrajniſchcźo amerikanſkeho katolſkeho ſjednoćenſtwa „Kolumbowoi ryćerjo“ žu ſo wotewrike.

Tekſt dojednanja mjez Vatikanom a italſkim knježerſtwom je hižo hotowy a žo kardinalam we Vatikanje pſchepodał. Dokelž pak je bamž wožobinſzy zylu ſamoſnitoſcź ſa jednanja pſchewſał, njetrjebaju ſo kardinalojo wuprajićź. Vatikan je hacź dotal wo dojednanjowym tekſtu njeleżał. Saſtupjeł „United Preßy“ pak je ſhonił, ſo ſtej wobej ſtronje ſ formulu ſpokojom, ſ kotrejž je ſo ſwada wo wukubłanju młodźiny wurunała. Wo njej dyrbja ſo wożebićí zyrkwinſzy dohladowarjo pomjenowaćź, kotliž dyrbja wocźehnjenje w katolſkich ſchulach dohladowaćź. W ſwadze ſ katolſkej zyrkwju je Muſſolini kurje tak podleżał kaž njehdy Bismarck je ſwojimi meſſtimi ſakonjemi.

Před rozsudźenjom w Juhosłowjanskej

Kral Aleſſander je njedźelu njenadźiwy ſ Bleda do Beograda pſchiſeł. Nunje tak ſu ſo miniſterſti pſchedsyđa Zivkowiću a wjetſchina miniſtrow do Beograda wróćili, kotliž ſu ſo w poſledninm cźaſu w Bledu k wuradźenjam

Před Haagskim rozsudźe wo němsko-rakuskej cłownej unji.

Horjeka wot lěwa na prawo: Pawoł Boncour, francowski zastupnik, Japana Adači, předsyda haagskeho rozrisaceho ſuda, prof. dr. Bruns, němski zaſtupnik prof. Spal, rakuski zastupnik. Deleka: poſedźenje rozrisaceho ſuda.

ſeſchił. Blizſche dny ſo rosſudźenje wo reformje wuſtawy wocźakuje.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 2. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wežer wjeczor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer +12, thermometer we dnjo +24. — Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer 0, thermometer w nozy +15. Wuhłady na njeſtajne wjedro. Po wežeraſchim nimale rjanym a cźopłym cźaſu powołdnju ſaſo njewjedra ſ wjeſ dešcźom naſche ſtrony pſchećahnychu. Też dźeńſa a najſtarſe też jutſtre ſmjeſe wjedro ſcherjaty a njewobſtajny raś. S połnja ſem je ſ wjeczora pſchezo nowe nižiny pſchikhađźeja. Najſtarſe drje bóle w połnozy nimo počźahnu, tola naſchemu wjedru ſe ſwojimi wubźěkami ſwađźa a je wohrožuja. Wotawa ſo pſchi tak tarhatym wjedrje jara cźežki dom thowa. — Jutſtje ſchtwórtk ſkhađźa ſłónczko 5,14 hodź. a thowa ſo 6,44 hodź. Měſaczk ſkhađźa wjeczor 8,17 hodź. a thowa ſo pſchipołnju 12,10 hodź.

— **Wotrjeſny wubjerk Budyſkeho hamtſkeho heſtmanſtwa.** Pónđelu wotmě wotrjeſny wubjerk ſaſy poſcźehnje. Knjez hamtſki heſtman dr. Sieweŕ je pſchedſtajił wo nuwicźu hjeſdźićelcźe w naſchim wokrjeſu. Potom ryſowaſche dawkowe poměry. Ma ſo tu ſiczicź ſ 200000 ſrivnanu njedoſtatka. Gmejny, kiž hiſchcźe njecźiſu ſapoczałe ſ wuſporjedźenjom puczow, nětko ſa tón ſaměr wjazy pſchipomozy njepſchiſłoſći, dyrbja tu twary njeſołúnczene woſtaćź. Potom ſo hiſchcźe wſchelake mjeńſche nałeżnoſcźe wotbołchu. Pſchiſłoſći ſo ſahnacze puczа na Jenkecźanſkich leżownoſcźach a druheho puczа na Wjernarjecźanſkich leżownoſcźach. W Khwaczańcach ſo Warnołcźiſzach ſo ſběhnje darmotne wokhowanje. Hiſchcźe ſo wſchelake próſtwy rosſudźachu. Popołdnju ſo potom pſchſiſankmy pſchehładanje regulazije Schrjewje, Lubaty a Kotolfi.

— **Padujchtwo.** Kradnył je ſo 29. 8. 31 wot 4—6 hodź. pop. na namjeſcze pſched tudyſchim dwórniſchcźom. mały, njebarbjeny wojezk ſ nětkaſ łſchiwym wojom.

— **Sawrjeny pucź.** Pucź ſ Pſchiwcźiz do Skanez ſo dla twarjenja mosta na Pſchiwcźanſkich honach wot 4. 9. hacź na daſche ſawrě. Jězdny wobkhad ſo pſchepokaže na Porſchizu—Skanc

S **Pulſnicy** je twarjenje Albrechtoweje rěźki na ſo ſtacź wot dobrowólnje dźełanſkeje ſłužby. Po tym, ſo běchu ſo wſchě jadźenki wotſtronile, je ſo plan nětko wutoru 25. 8. do ſkutka ſtajił. Dźěło je pſchewſał „Młodoněmſki rjad“. Do naſcheje wſy pſchińdże najprjedy 50 ludźi, ſa kotrychž ſo kwartěr wobſtaraſche w Henigez hoſcejenzu a w něhdyſchich hrožach knjezeho dwora. Tam ma kóždy dźełowy dobrowólnik ſwoj kamor a ſwoje żelezne łožo. Nadoba bu ſ autom wyſchnoſcze ſem pſchiwjeſena. Ma ſo też baraka twarić, w kotrejž móhli dobrowólnicy wo dnjo pſchebywaćź. W poſlednich dnjach ſu dalſchi dobrowólnicy ſem pſchiſchli, tak ſo je takſwilu tu 90 muži — 10 ſo hiſchcźe wocźakuja. Dźełacźerjo ſu ſ zyłeje Saſkeje, ſ nich je 75 proz. ſobuſtawow „Młodoněmſkeho rjada“. Zyłe wotdźělenje je dźełane do cźaſnikow po 11 muži, ſ kotrychž ſej kóždy woli ſwojeho wjednika. Dźěła ſo 46 hodźin ſa tydźeń. Kóždy dóſtawa ſa tydźeń 18 hriwnow. S toho ſo jenoż 3,50 hr. wuplaca, woſtatne pjenjezy ſo nałożuja na ſeńwjenje, drasu a bydlenje. Jako drasu dóſtawa kóždy nowej ſchkórnjej, cźrijej, zwólchowy wobłek, cźapku, dwoje ſydłone tholowy a tři pary nohajzow. Jedź poſtajitej dwě pólnej kuchni. — Albrechtowa třěźa ma ſo na 4½ km dałokoſcźe regulowaćź. Dwě wotdźělenji dźěłatej. Dźiwa ſo na krutu dźiſyplinu. Hacź je muſſliczka dobrowólnje dźełanſkeje ſłužby dobra, dyrbi hakle pſchichod dopokazaćź.

S Jſan:

Napoleon a serbski wojak

Přenjetne powědanćźko.

46] (Pokračowanje.)

Scudnje bě hladaćź na wot ſymy ſmódrjene wobliczа tutych bědnych. Mnohy poczépchu pichi tym ſmjerćź. Wójſko njemjeſchese ani kapki paleńza, ſo bychu twarzy mohli kuſ ſproſtnjene ſtawy ſwohrěć. A hdyž njemóžachu ſ pſchenapinanjom wjazy na nohomaj ſtaćź, dyrbjachu ſo w pſchemaczenej drasze lehnyć na ſmjerſtnu ſemju do ſymneho ſněha. — Tuczi njejsu ſwoju krew na bitwiſchczach pſcheleli, ale iwona je jim ſproſta w jich žilach. Tuczi njeſnaczi moſtywtwarzu ſu drje wjetſche ſkutki dokonjeli, hdaž někotrychžkuli ſławjeny wójnſki wjednik.

Popołdnju w jenej hodźinje bě móſt ſa pěſchkow hotowy. Marſchall Ondinot cźehnjeſche prěni je ſwojim wójſkom pſches njón. Wojazy běchu tak roſwjeſeleni, ſo woni kročzachu ſe ſwojim ſtarym poſtrowom: „Vive l'empereur!“, ſchtož ſo dołho wjazy ſtało njebě. Też kanony a woſy ſ tjełwom pſchecźehnjechu pſches móſt. Popołdnju w ſchtwórtych bě druhi hylniſchi móſt ſhotowjeny. Po nim pſchekročzi rěku garda ſ kanonami. Byrnjeź ſpołnje mjerſto, tak ſo tola póđa na druhej ſtronje ſdźěła pſchekama. Pſched dwěmaj dnjomaj, hdyž tajeſche, njebě mózno było, pſches tonidko pſchećź. Tola wjeczor we twóſmich ſo móſt pſchekama. Pioněrojo dyrbjachu cźi hodźiny ſaſo dźěłaćź. Pobrachowaſche na trěbnych wjaſadłach. Njemějachu hoſdźi, ſo buchu cźeſanki ſwjaſali. We wózy w dwěmaj ſo móſt roſtorhny a ſaſo dyrbjachu twarzy ſchtyri hodźiny pilnje dźěłaćź. Kěžor ſtojeſche ſkoro zyłu nóz pſchi dźěłacźerjach, ſo by jich pohonjował.

Kaž dołho kěžor pſchi moſtomaj ſtojeſche, bě pſchekhod bjes poroka, ale hdyž ſo wótr wotſtali, ſapocza ſo cźiſchcźenźa. Kěžor bě na brjoſy rěki kanony naſtajeczj dał, ſo by pſchekhod ſchtikał.

Cźiczakow bě ſhonił, ſo je wopraſwdźitу pſchekhod pola Studianki. Tuž ſo wróći a dobu Borisow, hdyž 10 000 muži ſaja. Porom hwataſche ſ Studianzy. Ondinot a Ney wojowaſchtaj tak ſmuſacze, ſo Cźiczakow 10 000 muži ſhubi hacź do wjeczora. Wjeczor wokołо 10 hodźin pſchicźahny też Wittgenſtein a hižom bliſeſche ſo też Kutuſow. My wſchitzy ſo nabojachmy. Kóždy cźiſchcźeſche ſo ſ momotomaj. Pſchi moſtach ſtojachu wójnſzy ſtražniſzy, ſo bychu porjad ſakhowali. Rubachu ſ mjeczjemi do ludu, ale to niczo njepomhaſche. Wſchitko ſo haczeſche pſchezo nowe kłyhaży ſo cźiſchcźachu, dokelž Ruſzoſo ſtekachu do ſhuſtnjenych cźrjódow. Pohonjowacźo chycźu jedyn druheho pſcheſcźahnjeź, tuž bijachu do zuſych koni, bijachu ſo mjes ſobu a ſabiwachu ſo. Wozazy klijachu, ſelachu, jónſke a dźěcźi kſchicźachu, mnohy buchu ſatłoczeni, ſchtóž padny, bu roſteptany. Padachu ſ moſtow, dźerzachu ſo kromow motſtowich, ale woſy pſchejeżdżechu ruki a běrni ſhubichu ſo we wodźe. Wołam ſtamachu ſo wóſti, nasta měſchcźenźa a roſſłobjeni mjetachu ſadźiwoli a ludźi do rěki. Kročzachu po żiwych cźełach cźłowjeczich a konjazych. Potepłani ſo wobarachu, kuſzachu nad nimi kročzajchu do nohow, konje bijachu wokołо ſo, kaž dołho bě jim mózno. Wſchitke cźłowjeſke cźuczе bě ſo mjes tutymi, ſa żiwoje żiwjenje wojowazymi, doſpołnje ſhubiło.

Żona jeneho generała ſtojeſche pſchi żiwojimaj wacźołomaj. Tu pſchileczа granata a roſtorha mnohich pſchi njej. Ale na cźełа padnjenych ſeſtakachu druzy. Żona pſchihlađe ſobu do cźiſchcźenźa, wokaſche, torhaſche ſebi włoſy ſ hłowy, bu ſatłoczena a padnywſchi bu na planz roſteptana.

Pſchijeđże wožobna żónſka w drohotnym kožuſche je kraſnynmaj konjomaj. Konjej bjeſchtaj poſtrělenej. Wona iwſkoczi ſ woſa ſ dwěmaj dźěſcźomaj, ale w ſamrźnym wokomiku buchu wona a dźěſcźi ſateptane. Njana, młoda iwudowa wyſchka, kotrejež muż bě pſched nětkorymi dnjemi pola Borisowa padnył, pſchiſeđa na kraſnynm konju. Njeſkładaſche na niczo, kedźbowaſche jenoż na żiwoju ſchtyri

lěta ſtaru dźowcźičku, kotruż ſ ruku ſ hebi dźerzeſche. Tola njemóžeſche žo k moſtomaj pſchedrěć. Wona wołaſche: „O, mój Bożo, tak njeſwóžowna ſym, ſo njemóžu ſo wjazy modlićź!“ Njeſtrašaſche ani ſyłnu, jeje wocźi běchtej kaž ſproſtnjenej, jenoż ſłożenej na żiwoje dźěćźo. Jena kula mori konja, druha pſcherafy jej nohu. W měrnym ſadwołowanju wołа płakaze dźěćźo, kotrež ſe wjazy trócź, wotwjaſa podwjaſk wot roſtrěſeneje nohi, jadaſi ſ nim dźěćźo a ſehny ſo pódła padneho konja ſ morwym dźěćźom w ruzy. Sa někotre njeſmjertnu roſteptachu ju pſchihađźaze konje.

Pſchezo huſcźiſcho padachu njepſcheſcźelſke kulki a kule, pſchezo wjetſche bě wokaźa a cźiſchcźenźa. Mnohy, kiž mějachu hiſchcźe konje, ſeſkakachu do rěki, ſo bychu ju pſchepłuwali, ale ſyłna woda jich ſtorhny, ſchkrutu jich roſbichu, ani jedyn njepſchińdże hacź do ſrjedź rěki.

Spodźiwne bě, ſo tu, hdyž knježeſche jenoż ſahuba a ſmjerć, njebě wotewrjeńa cźłowjeſka nahrabnoſcź. Wjele ſo jich wali na woſy ſ draſtanami a pjenjezami. Wjacźu ſo ſkoto a rubjachu pſchi deſcźu kiſow, kotrež kaž krupy padachu. S wurubkom walichu ſo w njeſmjernej cźiſchcźenźy na moſtaj. Tutej ſo ſtawiſchtaj a lud, woſy a konje ſypnychu ſo do mordarſkeje wody. Na tři tyſacź ludźi njemóžachu tak pſches rěku; jich Cźiczakow ſaja.

Bohoť města Minſka da cźeka padnjenych pola Studianki w nałěcźu ſhromadźićź a ſpali tam 24 000. Rybaſy namakachu po dźeſacź lětach tam někotre małe kupy w rězy Bereſinje, kotrež běchu naſtałe ſ kóſcźi a błóta. Na nich roſcźechu njeſapomnicźki. A ſchto praja tute módre rózcźki? Wone praja: „O, cźłowjekoju, njeſabudźcźe ženje, kaſke horjo pſchibywtujcze ſebi ſamym, hdyž ſo dacze wobkhnjećź wot ſtych pożadoſcźow! Napoleonowa cźeſcźelakomnoſcź a njenaſytnoſcź ſa krajemi ſatwinowa naſche bołoſcze a ſmjercź. Tuž njeſabudźcźe też na tych, kiž ſo pſchetrathych njewuprajnych bołoſcźach tu ſłónczichu ſrudnje ſwoje żiwjenje.“

(Pokračowanje ſeſchuje.)

Nam so ta wěz wschelakich pschiczin dla so dyć trochu podhladna.

Z **Radworja.** Před tydeńjom pisachmy, zo su tu Jurja Deja wotwjedli. Tola wutoru rano jeho hižo zaso pušćichu. Nětko pak so sta, štož běchmy předwidźeli, sobotu skóncowa khudemu susodej, kiž je bjez dźěła, patu z 8 kurjatami a zmjeta ju do juchoweje jamy. Skući tež hišće dalše wěcki. Hrožeše tež susodam, zo jim wšě wokna wubije, a někotrych cheyše zarazyć. Wčera wutoru rano su sebi nětko po wobzarujomneho přiješli. Z awtom pod dohladom pólcaja dowjezechu jeho do Swódnicy (Swidnicy) pola Lubija. To je so dyrbjało přewjesć, zo by so dalšim njeskutkam zadźěłało. Wobzarować su jeho maś a jeho přiwuzni. Nadźijomnje so lěkarjam poradźi, młodeho człowjeka (22lětneho) wuhojić.

S **Drožđżija.** Wčera popołdnju so tu žałostne njewjedro rozpuschći, kiž pisches dwě hodźinje zychnowasche. Dešcź je tak lijesche, so bórzy rěčźi z brjohow stupachu. Hnuka woda je wjele schkody naczinika. Schaty z blejchi wotpluwachu. Po pschěrowach wody so z rěčźami žołnjachu. Schćěrpjerjo běchu jabłuka je schtomow tschahli a woda jim je wotnjesła. Žałostne njewjedro a wulke wody jim wšěm też druhdźe schkodu sawinowasche.

S **Nukic.** Niedźelu žiwjenjelsche nascha wosada žnjowy dźaku žiwjenjeju. Boži dom bě z wěnzami a płodami jara bohacze wuzmyčheny. Dujerski chór na Božej służbje hobu skulkowasche. Też zyrkwinski chór pod wjednistwom k. kantora Rjelki někotre spěwy saspěwa. Boža służba bě jara derje wopytana.

Z **Hózka.** W l. 1716 bě farař Lukaš Jochomec ze Pelcherwitza w Slezyskej chcył w Němcach dać trjo kamjeńtne mosty přez Halštrow. Burjo dyrbjachu jenož trěbny kalk z Khoćebuza přiwozyć. Woni wšak so zapowědźachu. Jochomec da potajkim wšě kamjenje k twarej mostow, kiž tu hižo běchu, zasy wotwozyć do Sulšec a Hózka. W Sulšecach wón, natwari kapału. Hózke dosta kamjeńtny móst přez Halštrow. Wužitk z tono mě'ese město Kulow, kiž dyrbješe z móstnicu nimo tutoho mosta hišće sydom dalšich wudźeržeć. Njedawno je nětko cuzy awto wobźišło plestr a wobłoženje mosta. Kulow nětko dyrbi płaćić wuporjedźenje. Móst njesteji na Kulowskich honach, tež so wot l. 1915 wjacy móstnica njestara. Dokelž też Hózk njecha móst dać wuporjadować, dóńdże najskerje k skórźbje.

S **Zumpla.** W naschej wsy so lětha wjele twari. Wšelcy so dwě hospodarśkej twarjeni a jene domske. Twarjenja twaj, hospodarśke twarjenje wikowarja Knjesa Matrauta, so runje sapoczina. — Dla dešcźišćojtcho njemóžachu tu wotawu domtkhowacź.

S **Delnjeho Wujeźda.** Wrjóh je někto skoro dotekeł. Na kuždy mějesche wrjóh tak rjanu trejnje kaž lětha. Na pschesbožne pschibjeranje naschu holu. Też motry wrjóh. Wschelke sčěža derje. Pczołki hischcze maju jara mulne. Wschu sórale měd z kefuschkow. S dalokich stron, wosebje z Sakskeje, su pczołarjo swoje kołcze žem pschinjesli. W hóli pschi Mužakowskej dróhi pola hajnikowny su 350 kołcznow postajnych. We wójnje bě pczołaršstwo tu wopuschczeno, někto pak so dale bóle rozwiwa.

S **Klětnoho.** Wjeselnjan Wilhelm Frenzl je kupił lětsa wósmu wójnika Ginzka, kotrejž domske so loni wotpalichi. Frenzl je tej w Khołmje žiwnosć kupił a tam so přesydli. Frenzl někto twari na městno wopalitnjichcza nowe domske, kiž je hižo nimale motowe.

S **Běleje Wody.** Póndźelu popołdnju widźesche tu kotlak, so w hacze hołza so tepicź chcyschce. Jennu so pozdźi, hołzu wukhowacź. Lětsa mózesche hołzu, kiž bě hižo słubiła wědomje, sahy wróćźicź žiwjenje. Jedna so wo samomordarstwo.

S **Běleje Wody.** Póndźelu popołdnju padźe tu na hłownej dróhi žona, dokelž bě schuser na kole wo nju sawadźił. Wona bej žiłku pschehnu a dyrbjachu ju w awcze do bydlenja dowjesć. — Tu hólc do kriłow khodźeschce a pschi tym stupi do schtrjeźy. Wón so khěstro srani, tak so dyrbjesche lětsa ranu sajchicź.

S **Mužakowa.** Wobkhadne njesboże sta so tu na rólu pola žadoweho wobthowa. Jona z wobkhoda stupi a chcyschce so na kolo žydowcź, dokelž toho, so by so wotk. Wokoła. W tym wokomiku ju pschejedźe motorowy. Wu bě cźežko franjena, so dyrbjachu ju do khorownje dowjesć.

Wone su wulke kaž kóczki a maju napohlad pjenowych schczurkow.

* S **Nowoje Němy.** Póndźelu rano ½4 hodź. buschtaj dwaj herzaj kot motoroweju koleśarjow nadpadnejnaj. Jedyn nadpadnik herza z nožom kakasche, tak so dyrbjachu jeho cźežko franjeneho do jeho bydlenja dowjesć. Tamny herz pak so wobara a druheho nadpadnika z motowym puikom tak smorskasche, so dyrbjachu jeho do khorownje dowjesć. Přeni nadpadnik cźekny na motorskim kole. Nadpadnikaj staj pjecza z Kamjeneje.

Štó budźe předsyda zwjazka narodow?
Lerroux, zwonkowny ministr Spanskeje, je pječa k tutomu zastojnstwu wuzwoleny.

Přilopk

* **Pschichodna macź w khětzy.** Grawocźiwe słóstniśiwo je wuhrjebyła policija w małej italskej wjesy pola Neapola. Wobydlerjo khyschachu z doma buru Raffaela Sanacore cźasto žałoscenja. To policijni zdźělichu. Sastojnizy dom pschepytachu a nadeńdźechu tam w cźmowej komorzy drjewjanu khětzu, kiž bě jenož metr a 40 cm. dołha a metr wyšoka. W khětzy běsche zónska jenož z łapami wobleczena. Njebožowna mójesche tam jenož nékaž cźapacź. Jenicźku zyrobu tworjesche cźěsto z wody a wotrubow, kiž w khětzy w nopaschku stejesche. Wukopa so, so bě Sancore zwoju 70lětnu pschichodnu macź hižo měsaz na taiske waschnje w khětzy khował. Pisches zuły tón cźas bě wona jenož wodu a wotrubu dostała. Žona bě pol sawutlena a tak łkała, so leži nětko cźežko khora w khorownji. Mójesche hischcze zdźělicź, so bě jeje pschichodny žyn hromadze z jeje łamžnej dźowku žej wumyślił tuto cźiwilowanje, dokelž bě wona so sapowěźiła, žiwnosć, kiž bě herbowała po muzu, dacź pschepisacź na njeno pschichodneho žyna. Sancore je cźekmył a jeho hischcze njejsu lepili. Jeho žonu pak łajachu.

* **Knjes minister bjes kholowow.** K poslednjemu pohrjebnjenju starego jendźelskeho kabineta buchu ministrojo spěchnje swołani se swojich lětnich pschebytkow. Jedyn z tych ministrow dóńta powěźcź w małych kupjelach, swotkeł wjedźe pótłodźinu dałoli pucź k blišćemu dwórnischcźu pisches kražny łěs. Knjes minister potajtim hnydom pěchi thwałasche na dwórnischcźo, so by z pschichodnym spěchnikom wotjěł. Na dwórnischcźu wschak shoni, jo ma cźah zapodźenje. Tuž knjes minister, žo psched dwórnischcźom trochu lehny do trawy. Hdyž cźah pschijědźe, łaskocźi wón hnydom do wosa prenjeje rjadownje a hižo jedźesche. Naras pak wón pytny, so by so lehnył do mrowischcźa a po jeho kholowach zyłe cźrjódy mrowjow běhachu. Knjes minister bě žam we wotdźělu a tohodla so rozsudźi, wusucź so kolowy a wutschasć je z woknom. W tym wokomiku wětr jemu kholowy wutorhny z rukow. Nětko bě wón bjez ministra a dyrbješe hischcze 2 hodź. pěchi cźah dohnacź. Tón pak bě hižo wotjěł. Tak dyrbješe minister wušwobodźeny wot mrowjow ale też wot nježdźitnych kholowow. Schto cźinicź? Njebožowny statnik šej hłowu łamasche ale na wupucź njepschidźe. Hakle na poslednjej staźiji psched Londonom wutkili so z wokna, sawoła pschedstejicźerja staźije a jemu po dowěri so je minister a so mrowje jeho wojebachu wo tholowy a so by pschedstejicźer jemu někajke swoje tholowy pisches wokno cźišnył. Ale rucźe. Pschedstejicźer pschecźelnje kiwny z hłowu, wušmja so hischcze a da je rutu snamjo k wotjěźdej cźaha. Se žwojeje lenzlije pak telefonowasche hischcze na Londonsku staźiju: „we wotdźělu prenjeje rjadownje je někajki błaseń, kiž so wudawa za ministra. Spósnajecźe jeho na tym, so nima kholowow." Schtož so dale sta, to Londonske nowiny njepischu. Ale běsche to wěsće jara sajimawe.

Brón'enje swěta w licbach

Bórzy wuńdźe šesmy „Lětnik bróńenja" swjatka narodow. W nim namakaju so sajimawe spźěleńki wo bróńenjach wschelakich statow w l. 1931.

Wschitko dohromady wuda so na bróńenje w tutym lěcźe 4 157 931 958 dollarow. Na cźole wschitkich 60 statow krocza sjednoćene staty wólnoscze Ameriki, kiž wudadźa za bróńenje 707 425 000 dollarow. Druhe městno ma tu Ruska z 578 943 000 dollarow a tśeće hakle Francowska z 466 960 000 dollarow. Jendźelska steji hakle na schtwórtym městnje, pschetož wopruje za bróńenje dosł. 165 255 000. To rěka, telko so wudawa jenož w Jendźelskej samej. Hromadźe z dominjenj, z Indiskej atd. wudawa so 726 731 065 dollarow, potajkim wjacy hač hižo njenowana Amerika. Potom pschińdźe Italska a Japanska z 248 946 500 a 236 861 500 dosł. Na šyromym městnje sćěhuje Němska z 171 923 040 dosł., potom sćěhuje Schwanitska z 112 385 300 dosł., stónźejce Khina z 94 201 65 dosł. a na dźesatym městnje hakle Pólska z 92 073 000 dollarow.

Potajkim, telko narody pjenjes rozmitaju na pschihotowanje wulkeho mordowanja. Je sajimawe, so pola naš pschezy so šwari na franzowske a pólske bróńenje, ale niz na amerikanske, ruske a jendźelske. Wschi tym Pólska wudawa za bróńenje 81 miliionow dollarow mjenje dyžli Němska. Ale wschak my telko pjenjes mamy, so njetrjebamy, hdźe z nimi!

Najnowiše z cyłeho swěta

* **Blisko Bucha pola Jeny su w lěsu wósmaršinu holeźku słonzowanu namakali. Dźesco běchu z Pósseńskeho knjesego dwora wotpósłali, so by w minjnje 10 hriwnow zapłaćiła. Zandarmoju su wutoru w późnej hródźi pola Dobrożena mordarja sajeli. Wón je 30. augusta 1886 w Schönleina pola Eisenberga narodźeny ratarski dźěłaczeř Dažler. Njeskuńka je so wusnał. Mordaŕ je hólzu z pschewodom dźesaćlětneho hólca šetkał a bě kruch pucza z dźesćanaj schol. Hólza bě pschi tym powědała, so dyrbi 10 hriwnow do mitna donjesć. Hdyž bě hólz zu wopuschćił, je Dažler hólzu wumozował a potom zadajił. Dźesaćz hriwnow, kotrejž pschi njej namaka, je w blišćehej korcźmje pschećinił.**

* **W Caldaju blisko Luga w Schpanskej so poinowobjadzeny autobus njesnateje pschićiny dla po nahłym brjohu dele wali a so pschećeśiny. 11 wožobow so žaraty. 9 so cźežko srani a 15 lohko.**

* **W jenej wsy pola Cźernowcź w Rumunskej je so póndźelu jedyn kwaš na trudne waschnje skónźił. Wjele požadana dźowka bohateho kubleŕa, najrjeńscha hołza zykeje wokolimy, so njedźiwajcy hroženje wschelakich wotpokazanych ženichow na młodeho pachoła wuda. Hdyž bě po wěrowanju sboro zyła wjeź za kwašnymi blidami shromadźena, dwaj wotpokazanaj ženichaj k dworowym wrotam pschińdźeschtaj a do kwašnych kročźi tśeleschtaj. Nawoženja,**

Wo 70. zjězdze němskich katolikow w Norimberku.
Horjeka: Wuznamni wobdźělnicy. — Wot lěwa: statny póstowy ministr Schätzel, statny dźěłowy minister Stegerwald, pryne z Löwenstein a statny nutrkowny minister Wirth. — Deleka: Bamžowy nuncij *Vasollo di Torregrossa* přikhadźa na stadion.

njewjesła, njewjesćinej starschej a nětkli žiwotoju šo je kulkami trjecheni i semi šwjesełu. Mordarjomaj šo porodži cjełnyć, dokelž žebi nichtó njeswěri, jimaj na pschećivo stupiš. Njewjesćinaj starschej a jedyn žiwat bórzy wudychachu. Mlodeju mandželskeju na šmjerć sranjeneju do chorownje bowjesechu.

Zapóstane

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Nastupa domjace wothladanje w Budyšinje. Wosebita přiłoha Budyskich Nowin „Kralestwo žony" přinjesy zańdżeny tydżeń nastawk wo spomožerskej naprawje, mjenowanej „domjace wothladanje", kiž je so w Zwěrinje założiła. Njech so buchu hišće powšitkownje znate, zo tuta jara dobra a wužitna naprawa też tu w Budyšinje dlěši čas wobsteji. Sym tuta pomoc při khorosći hižom dwójcy trjebała a čuju so tehodła nućena, raz na to pokazać, zo bychu też druhe hospozy, kiž su při dnjach khorosće snadź bjez rady a polne starosće wo domjacnosće a swójbu, zhonile, zo je towaršwo za domjace wothladanje kóždy čas rad zwólniwe, za jara snadne zapłaćenje jenu swojich wothladarkow do domu pósłać. Tute nastupja potom hnydom a z měrnym samorozumjenjom do winowatosćow hospozy, zastaraja muža a dźěći, warja, zdźerža domjacnosć w porjedże a wobstaraja też swědomiće khoreho po lěkarjowym wukazanju. Z naprašowanjom njech so kóždy wobroći na předsydku towaršwa za domjace wothladanje, knjenju superintendentowu Fröhlichowu na Albertowym namješće 11, abo na knjeżnu Gertr. Lamprechtec na Tuchořskej drózy 22. Sym čiehe dźěło spodobnych pomocnicow jako dobrotu začuła a chcyła z tutymi rjadkami přinošować, zo by to mnohim znate było, zo bychu też druzy w podobnym położenju tutu pomoc wužiwać mohli. Margareta Scheibe.

Serbske Nowiny sobotu powědachu, zo serbska młodźina na domkhowanku s landbundom na němske kemše póńdże a přistaji: Česć nana a maćeř, zo by so ći derje šło. To so tak poska, jako by młodźina ze swojej wolu tak činiła. Tola sym wot bura Njeswačidlskeje wosady słyšał, zo je wona chcyła na serbske kemše hić a po nich a do němskich wěncy klasć, tola kajcy farař Kapler njeje ju na serbske připowědźił. Što za tym ći, njeje znate, snano so tak nětko wukopa. To leži w zajimje nabožnosće a narodnosće jenak. Podawk samy je zrudny, zo je bjez dwěla. Čim bóle je jasnosć trěbna. X.

Towaršwowski powěstnik.

Budyšin. **Zwjazk kat. serb. młodźencow** změje wutorn 8. sept. na swj. Marju wubjerkowe posedźenje w Rózeńće na farje. Wšitkich knj. praezesow a starších wutrobnje přeprošuje

kapł. Nowak, hł. praezes.

Budyšin. Jednota Sokoł ma přichodny štwórtk wječor we 8 hodź. w Serbskej kofejownj kublańsku zhromadźiznu. Wo bohaty wopyt prosy

starosta.

Kedźbu. Jednoty nawječorneho wokrjesa, kotrejž chcedźa jubilejne proste nawukнyć, njech so pjatk 4. 9. ze 9 k tomu trěbnymiji bratrami na zwučowanju we Wudworju wobdźěla.

Wokrjesny načolnik.

Na swjedźenju we Łazy stej so knizy „Wulka lubosć" a Kocorowe štyrihłósne zabywši sobuwzałoj. Stóž je ma, njech je w Serbskej knihańni woteda. W nimaj je kołk „Lipa Serbska". J. Słodeńk.

Pančicy. „Sokoł" ma přichodny pjatk zwučowanje we Wudworju. Kóždy bratr dyrbi přińć, dokelž jubilejne wuknejmy.

Srjedźny wokrjes Ł. S. S. Z. Wokrjesny swjedźeń w Poršicach wotměła so njedźelu **13. septembra.** Tuž prosu bratrow, zo bychu so na to přihotowali. Bliže hišće wozjewju. Krnpař, načolnik.

Wobrazy wot Łazowskeho swjedźenja. Fotografije wot swjedźenja poswjećenja pomnika Handrija Zejlerja we Łazu su hižo hotowe a móžeće sej je w Serbskej bnihićišćerni wobhladać a skazać.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku, lokalny dźěl a feuilleton Marko Smoleń w Budyšinje, za naw ětki G. Janak w Budyšinje.

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a niewješćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon čo 2438

Mussolini da so wot duchowneho ruku košić. Zady ministr italskeho lětarstwa Balbo.

Pčołarske towaršwo „Delni Sprěwiny Dol"

Rozprawa Budyskeje wobkedźbowańnje za august 1931

Wysokosć nad morjom	Temperatura po Celsiju najnišša	Temperatura po Celsiju najwyša	Temperatura srjedźna mjesačna cyłota	Hibanje wahi w dekadach (1—2—3) Přiběranje po gramach 1	2	3	Woteběranje po gramach 1	2	3	Summa w kilogramach	Ličba dnjow wulećenja	Ličba dnjow nošenja mjedu	hłowne žórło za nošenje mjedu	mnohosć dešća
210	+ 9	+ 32	+ 18	100	350	4600				5,20	20	5	RE	73,4

Ke

zawjedźenju

wosebje tunjo!

Černa kołbasa . . . 1/2 pt. jenož 38 pj.
Jatrowa kołbasa . . 1/2 pt. jenož 38 pj.
Slez. sylcowa kołbasa (Preßkopf) . . . . 1/2 pt. jenož 45 pj.
Pjwowa kołbasa . . 1/4 pt. jenož 30 pj.
wos. tunjo a delikatne
Pječena kołbasa . . 1/4 pt. jenož 30 pj.
Mettkołbasa . . . 1/4 pt. jenož 30 pj.
Jazykowa kołbasa . 1/4 pt. jenož 35 pj.
Cervelat-kołbasa . . 1/4 pt. jenož 40 pj.
Najl. jatrowa kołbasa w tyzach . . . . . pt. tyza jenož 60 pj.
Najl. warj. pleco 1/4 pt. jenož 45 pj.
Sušeny połč, tołsty . 1/4 pt. jenož 25 pj.
Swaje. twarožk 1/4 pt. 35 pj, 1/2 pt. 65 pj.
Edamsk. „ 1/4 pt. 18 pj, 1/2 pt. 35 pj.
Tilsit. tučny twarožk 1/4 pt. jenož 25 pj.
Limbórski twarožk 1/4 pt. 17, 1/2 pt. 33 pj.

Tafłowy wolij . punt jenož 60 pj.

Jedźiwy łany wolij punt jenož 60 pj.

Pijće naš wuběrny kofej

1/4 pt. wot 50 pj.

Nimo toho hišće

6 procentow. rabata w znamkach

THAMS & GARFS

W KAMJENCU

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawańnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřezne Brabantske wobrotne pluhi też za kruwy su dóšle

Elektromotory a wuporjedźenja

Heinrich Michael w Budyšinje

na Nowosólskej drózy 8, telefon 3497

Poručam najlěpši

wolij a tuk

za młóćawy, elektromotory, centrifugi, bulldogi, awta a t. d.

Dale

najl. kopytowy tuk — kožowy tuk
wózny tuk — kožuny wolij
wósk za čěrjace pasy

Podawam kóždu dźělbu darmo hač do domu.

Max Reck,

prjedy wolijowy Sołta

w Budyšinje na Hošic hasy 16

Telefon 3391 a 2636

Wulki skład bencina, bencola, płunoweho wolija, petroleja

Handrij Zejlerjowe spisy

wudate k stoletnemu jubilejej

4 zwjazki . . . . brošurowane 8.— hr.
. . . . pyšnje zwjazane 10.— hr.

Dr. A. Muka:

Serbskaj dioskuraj abo zbožnaj dwójnikaj słowjanskeho Parnasa

Handrij Zejleŕ a K. A. Kocor

1.— hr.

Serbska knihańnja w Budyšinje

w Serbskim Domje

Wuše posleśća su čežke a dulate

Je najwjetši čas za wobnowjenje wupjerka a za **čišćenje pjerja.** Prošu wužiće moju najnowočasniju **pjerjočišćacu mašinu,** punt płaći 30 pj. **Najlěpši makowy wupjerk** z lukowanskim wopismom za 15.— hriwn. zešćy. Za připi.jnjenje a za nowe posleśća **z ruku drěne wjesne pjerjo** po 6.50 hr. za punt. — Najwjetši a najstarši pjerjowy dom a najnowočasniša čišćerńja w měśće

Otto Heber na Serbskej hasy 9. Tel. 3309

W měśće a na wsach

wšudźom ma kóžda žona a knjeżna nowy tuni

lakowy pas

wot firmy

ALBERT w Budyšinje na Lawsk. hrjebj. 16

Bohu Knjezej nad žiwjenjom a smjerću je so spodobało, našeho lubeho nana a dźěda

Mikławša Bjarša

wuměnkarja z Radworja

wutoru rano w 74. lěće z tuteje časnosće do wěcnosće wołwołał.

Tuto wozjewjeja wšitkim přećelam a znatym hłubokozrudźeni

dźěći a přiwuzni

Pohrjeb budźe pjatk rano we 8 h. w Radworju

Přiloha k čislu 204

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 2. septembra 1931

22. porjadny wokrjesny dźeń němskeho zwjazka wójnskich wobškodźenych, wobdźělnikow a zastajenych

W Pančicach, 30. žnjenca 1931.

Kamjeński wokrjes tuteho zwjazka, kiž so na cyle hamtske hejtmanstwo přestrěwa, wotmě njedźelu swój 22. worjesny dźeń w Pančanskim hosćencu. Do wokrjesa słuša tu khwilu 16 wotnožkow, mjez nimi K u k o w s k a z 72 sobustawami. Wšo hromadźe ma 1507 sobustawow, najsylniša je Kamjeńska z 313. Hižo sobotu bě so předsydstwo před wječorom zešło, zo by wo wšelakich towaŕstwowych a zwjazkowych naležnošćach wuradźowało a hłowne posedźenje přihotowało. Jemu a wotpósłancam k česći wuhotowa so

wječorny komers,

při kotrymž wokrjesny nawjednik O s w a l d z Połčnic wšěch hosći lubje powita. Sobustawy rjemjeslniskeho towaŕstwa zahrachu wjesoły kruch ze stareho časa „Jedna ćeta“. Po dźiwadle běchu reje. Cuzym němskim hosćom bě wšěse witanc było, bychu-li něšto serbske słyšeli. K němskim přednoškam maja tak přilěžnosć dosć.

Njedźelu rano wotmě so khutny akt při w ó j n s k i m p o m n i k u. Sobustawy tudomnoje wotnožki, jich přiwuzni, tež druzy wjesnjenjo a wšelacy delegatojo čehnjechu na městno kónc Kukowa. We khutnych słowach spominaše župny sekretar W r ó n a z Budyšina na žałosnu wójnu a jeje wopory, na kotrež so dźeń a bóle pozabywa, čim bóle so wot njeje zdalujemy a njepřeješe sej ženje wjacy tajkoho krejpřeleća. K česći padnjenych położi so wěnc k pomnikej a hudźba zahra khutnej kruchaj.

Wokoło ½10 hodź. započa so hłowna zhromadźizna, kotraž bě wot delegatow, sobustawow a hosći derje wopytana. Wokrjesny nawjednik O s w a l d witaše wšitkich a dźakowaše so za bohate wobdźělenje. Wosebje postrowi k. hamtskeho hejtmana dra. v. Z o b e l, zastupjerjow zastaraćefskeho hamta w K a m j e n c u, měšćanostaj z Pančic a Kukowa, bratrske wotnožki z Budyšina, z Lubija a Žitawy a dr. Dótkny so skrótka nowych nuzowych postajenjow, kotrež su dóńt wójnskich wobškodźenych a zawostajenych pohubjenišće, štož na wšelakich padach dopokaza. W dalšim so k. hamtski hejtman za přeprošenje a powitanje podźakowa a wobžarowaše, zo so tu a tam nowe postajenja kruče wuskutkuja. Tola chcedźa so hamtske hejtmanstwo a druhe přistejace wyšnosće postarać, zo so potrjechenym jich dóńt woloži, tak daloko hač pjenježne srědki dosahaja. Dale porčča dźi hišće kk. U n g e r z Drježdźan, B e j m a z Pančic a W e h n e r z Połčnic.

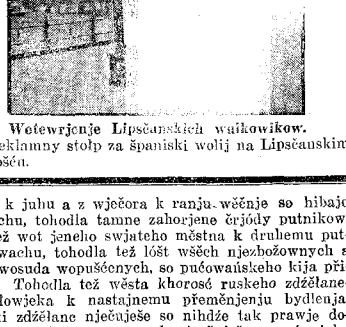
Po skhwalenju dźeńskeho a posedźeńskeho powěsća a wólbje komisijow poda předsyda

rozprawu wo dźělawosći w zašłym lěće.

Tuta počahuje so na čas wot 1. prašnika 1930 hač do 30. smažnika 1931. Wulka nuza knježi w kruhach wójnskich woporow. Tuž su nuzowani, organisacije nuzne prosyć. Wokrjesne zarjadnistwo je w powěsći lěće jenož 13 prózstwow a 2 powołani wobdźěłowarjow, štož z najlěpšim dopokazom, zo su wotměte nuzne wuspěšne byłe. Wjacore konferency so wotmětchu, 12 wokolnikow rozsełechu so na wotnožki, 1269 dopisow měješe so stać, zo bychu sobustawy wo wšěm wobhonjene byłe. Agitaciske zhromadźizny so wotměwachu, tak 28. smažn. t. l. w Róžeńće, tež dyrbješe so z napřećiwnej organizaciju (Reichsverband) zaběrać, kiž poroki dla politiskeje přisłušnosće činješe. Tola je naš zwjazk politiscy neutralny, so scyła z njej njezaběra. W 24 zhromadźiznach wotnožkow su sobustawy předsydstwa skutkowali, kotrež běchu wot 727 sobustawow wopytanc. Ličba sobustawow je tasama wostała, byrnjež so wo něšto zniźiła. To zwisuje z tym, zo su wšelake sobustawy z wokrjesa wotćahnyli, tež někotři wumrěli. Z wyšnosćemi je so poměrnje wšitko hładcy wotwiło.

Po přednjesenym zličbowanju referowaše towaŕš U n g e r z Drježdźan „wo wuskutkowanju 2. nuzoweho zakonja, wosebje dźiwajo na postajenja přirazných rentow“. Rěčnik rysowaše najprjedy financielne położenje němskeho stata wot lětow 1925 hač do nětka. Je so hładajcy pohubjenišilo přez njerozomne rozmjetanje pjenježnych srědkow. Tuž dóńdźe k nuzowym postajenjam. Tamne wot 5. smažnika, kotrež zastaranje wójnskich wobškodźenych riaduja, trjechja čućiwje wšelakich dóstowarjow rentow. Najhórše je tole postajenje: Hdyž snadź je so khorosć pohóršiła a namjetowaŕ bu tehodła wotpokazany, smě hakle za dwě l ě ć e (!) přećiwo temu so powołać. Tuto postajenje poćahuje so samo na zašły čas. Tehodła je so zwjazk na dźělowe ministerstwo, wobroćił a położenje tuteho postajenja prosył, štož je so jemu tež poradźiło. Rěčnik naspomni hišće wšelake druhe ćežoty. Přednošk so bjeze rozmołwy přija.

Po wobjedźe so dalši dźeński porjad wotwiwaše. Jednaše wo nic mjenje hač 8 namjetach, kotrež běchu předsydstwo a wšelake wotnožk pisomnje zapodałe, mjez druhimi tež Kukowska jedyn nastupaju wólbu do wokrjesneho předsydstwa. Po zdźěla horcym rozrěčowanju so wšitke — z małymi porjedźeńkami — z wjetšinu hłosow přiwzachu. Po wustawkach złoži předsydstwo swoje zastojnstwo, bu pak z dwěmaj wuwzaćomaj zasy wolene. Při tym podźakowa so předsyda wšitkim funkcionaram. Přichodny wokrjesny dźeń budźe 1932 w Halštrowje. Ke kóncej jednaše so hišće wo wšelakich organizatoriskich prašenjach. Wokoło ½5 hodź. zawrě předsyda posedźenje z dźakom za pilnu sobudźěławosć. Wšelacy cnzy wobhladachu sej hišće kłóštr, wosebje zastarsku cyrkej a „wukrajni“ podachu-so zwjetša ze statnymi awtami do swojeje domizny.

Wotewrjenje Lipšćanskich waŕkowikow.
Reklamny stołp za španiski wolij na Lipšćanskim torhošću.

Što běše w starych časach jako luksus zakazane

Sajmnawe su nahłady jurych narodow na pjenjezy, na wězu, kiž su jónkrute a swědčeja jenož wo horduścji nosćerja. Na pjenjezach měješe so w starej Grjekiji cyły drasty a taki luksus. Schtóž w symje w rukajach chodźeše, bě njepřećeśel wótzneho kraja. W Rowje sažy njesmědźachu kormicy pjerjny a často so też sakasowaše dowoš wukrajnych jěžow. Jej, schtož maše! W krjesnym wěku zakonjnje wojowachu pjenjezowe njebjezbožnym łoźam, kiž wjchak měješe sumy, schtitarj lubji pjenjezowe pjenjezy, kotrež běchu z wjercha na nich spadałe. Też wobšmělenje so tehdy měješe za njeertrjebawsche, za luksus. Měšćanc a hwězdy njesmědźachu dóńć dwěsta pjenjezy. W starym Romje na hažach latarnjowe njemějachu. Pjenjezowdźerc někoho se šmórnjanymi be wulke wusnamjenje a poćeśeśowanje, kiž so słužbowe jenož wulkim stawnym mužam, kiž mějachu jaklužby wo stat. Hdyž so sawjedowachu swěrzki, swarjachu sažy na nje: wone pjerja staršemu woći a powětr.

W krjesnym wěku njesmědźachu widlicy. Jědže so na taserju pjenjezy, hižo nakrate a ludźo pjenjezy se bjerjechu se kžiju abo s porstami. Po wobjedźe pak wschitcy pjenjezy ruzy mujachu. Widlicy japoćachu wužiwać hakle w 16. stotku. Pjedy běše to luksus. Taserje šmědźachu buć jenož drjewjane. Klinjane a zynowe měješe so njetrěbnu pjenjezowu a brojeńsku.

Snadź, kak to běše se schatami. W Schpanjolej měješe so często samo semjenjo jenož jenoźku koschu. Jeli so koschla plokasche, wosta knjeź we łožu, abo so swojeřchmu drastu wobsekasche na nake ćeśo. Tohodla so często też na wotkatach ćitamy, komu ma so namjeć koschu.

Schkleńza we woknach šmědźeše so jenož w zyrkwjach wužiwać. W privatnych domach to hakle jawješe so wot lěta 1180. Hischće w 16. stotku běše ože schkleńza kak žadna, so ju schkowachu, hdyž wobsedźer domu njeběše doma. Hdyž tehdy hólc wokno rozbi, tomu so dźe potom derje njeudźeše.

W Bernje měješe so w l. 1571 też ja luksus, hdyž někoho w korčmje hischće pješe, po schkowanju błonja. Hdyž błónčko sanje w Božu domćk, měješe to buć doma. Ani w dobje winowankow so njesmědźeše rejwać, tak ruče hač be błónzo so schkowało.

Kak so człowjek wot swojeje smjerće ježiwi

Tuta stawizna njedyrbjała so po prawom w nowinje wědać, dokeľ mohła thndym napakan y nastorkom k jebanstwu buć. Dokeľ pak pschitkim dźensnišnji dźeń wjele dźiwješe špekulacije na śwěrćo, k kotrymž wobchadźichu so wulzy bankowi knjeza a druzy nabładni muzojo te schkodźe khudych, nimała jebanstwo najcheho prosćerja też poła moralistow doraźumjenje. A je-li niz, potom mješe to też žana schkoda. Na śwěrće jeba so tola dale, wot wulkich a małych do wschcje wěcznosće.

Kak wulki ruski basnik Law Tolstoj wumrě

Po powěsćach wočiteho swědka.

Čas, jako Tolstoj w jenej nazymskej nocy z Jasnoj Polajny ćekny, bě wjetřežk po zdaću hišće njezleniomnjomneje mocy Ruskeje. Katastrofalny proces zanićenja nobrskeho kraja započinaše hakle so krótke lěta pozdźišo. Ćekanje Tolstoja bě jenož prěnje wosudne znamjo w ćmowej nocy. Tolstoja, njebojazliweho pytarja wěrnosće, njebě mechaniska móc Ruskeje ženje zaslepiła, tohodla přeńdźe ruski lud třepot, jako so prěnje hnujace powěsće z Jasnoj Poljny do zjawnosće dobywachu. Wšitkim bu nadobo jasne, zo njeńdźeše něšto wulke a mócne jenož swoju zahubje napřeco, ale zo bě sebi zahuby wědome, wozjewiwši to swětej. Klinkot trójki, kotraž Tolstoja do cuzby dowjeze, njebě hišće zadwělowacy hłós wo pomoc, bě to prěnje přijezwenje blizkeho wosuda, kotremuž wućeknyć njebě derje možno.

Dušowne drama Tolstoja bě drama cyleje Ruskeje, kotraž njesłušeše ani k wječoru, ani k ranju a kotraž njeměješe žaneho podźěla na tradicijach teje jenoje abo druheje wulkeje swójby člowjeskeho splaha. Ruska wisaše w powětře, zwonka časa a ruma, a bě wot wočehnjerskeho procesa člowjestwa hakle słobje dótknjena. Ruski lud, kotryž čuješe so powołany za duchownje wyšše žiwjenje, njebě ani zrozumił, sebi tamne statne formy wutworić, bjez kotrychž je stworićefske dźěło njemóžne, ani zamohł, sebi tamny wobłuk za domjace žiwjenje wutworić, kotryž je nuzny za strowe zhromadne žiwjenje a normalne rozwiće.

Tohodla wěčny znutŕkowny njepokoj ruskeho ludu, tohodla tole njeskónćne pućowanje burskich črjódow, kotrež, pódu a nutŕkowne złožo-pytanjo, wot poldnocy k juhu a z wječora k ranju wěčnje so hibajo ćahachu, tohodla tamne zahorjene črjódy putnikow, kotrež wot jeneho swjateho městna k druhemu putnikowachu, tohodla też łóšt wšěch njezbožownych a wot wosuda wopuščenych, so pućowańskeho kija přimać. Tohodla też wésta khorosć ruskeho zdźělaneho člowjeka k nastajnemu přeměnjenju bydlenja. Ruski zdźělanc njećuješe so nihdźe tak prawje doma: w swojim samsnym domje čuješe so wón jako w hospodźe, mjez jemu blizko stejacymi wosobami bě wón hósć. Wobstejnosće w jeho wótčinje přinjesechu sobu, zo tam wón cuzy wosta. Wósomdźesać lětny Tolstoj, duša a swědomje ruskeho ludu, namaka we sebi hišće mocow dosć, pućowańske žiwjenje započeć. Ze sanjemi, do kotrychž so při swětle ručneje latarnje zapřahowaše, wopuści wón swójbne kubło, na kotrymž bě so narodźił, swoje cyłe žiwjenje přeżiwił a dźěći wućahnył, — a wumrě krótke dny pozdźišo při křižowanišću dweju dróhow; na železnicu zwjazowacem zastanišću Astapowo.

Ruske ludowe žiwjenje, kotrež je wunjesło telko plodow najhłubšeje wěrnosće a najwjetšeje rjanosće, běše za samsny čas hrube, dźiwje a połne nizkeho zmyslenja. Nichtó to njeje wopisał jasnišo hač Tolstoj sam, dopomńmy so nimo Iwana Karataewa też na Nikitu w „Móc ćmy“. Ale też žiwjenje ruskeho zdźělanca bě połne njehładkosćow a hłubokich napřećiwnosćow: wěčna njespokojnosć z wobstejnosćemi, absolutna njezamóžnosć, z człowjekami žiwy być, bjez toho zo bychu sobu ćwilowali, njezamóžnosć so jedyn tomu druhemu přimjerić, štož dowjedźe k mnohim njetrjebawšim ćerpjenjam. Tolstoj, wšo to derje spóznawši, dožiwi wosud ruskeho zdźělanca sam na sebi: jeho swójbne žiwjenje bě wěčna na ćwilach bohata drobna běda mjez mužom a žonu, nanom a synami, kotriž so mjez sobu njerozumjachu. Ćekanje Tolstoja před tamnymi, kotriž stejachu jemu bliže hač wšitcy druzy, kotriž pak wostachu jemu duchownje cuzi, je cyłemu swětej rany intimneho žiwjenja ruskeho zdźělanca wotkrywši pokazało. Stawizniska napřekornosć mjez nanami a synami bu ruskej swójbje ze zaklećom, a kóžda maličkosć ze žiwjenja domu Tolstojowcho, kotruž możachmy my dopisowarjo na železniskej staciji Astrapowo wobkedźbować, nabywaše na horbskich přestrjenjach symbola.

*

Nam, nowinarjam, z kotrychž wočemi tehdy cilisowany swět poslednje jednanje Tolstojoweje tragedije wobkedźbowaše, bě so mała železniska khorownja připokazała. Ale cyłu nóc a wjetši dźěl dnja wostachmy my na železniskim zastanišću, hdźež sedźachmy we wuzkich korćmaŕskich rumnosćach zhromadnje z Tolstojowej swójbu, kotraž přebywaše jenož za čas w jenym spanskim wozu druheje rjadowanje. Wot zastaniška běštej jenož dwě kročeli hač ke khěžcy, hdźež předstejićer zastaniška Osolim bydleše, kotryž bě swoje skromne bydlenje ćežko skhorjenemu basnikej přewostajił. Tolstojowa swójba přebywaše trošku na stronu w jenym rózku korćmaŕskeje rumnosće a čuješe so we wočach telko nowinarjow jara zcěsnjena, hačrunjež wšitcy, kotriž na zastanišću dny dołho wokoło sedźachmy, wšitcy, kotriž přińdźechu a zaso z přichodnym ćahom wotjedźechu, na swójbu dźiwajo mjelčachu. Na słowach a zadźerženju Tolstojowych synow a jeho najstarše dźowki Tatjany móžeše člowjek lohko nuzowanosć a njemér pytnyć, so před cyłym swětom zakitować, ně što rozjasnić a mnoho so chcyć spowědać.

Jenož Marja Andrewna, basnikowa mandźelska stara, mała, wot starosćow stulena žónska, kotraž hłuboko w zastarskim kužuchu tšeše, wosta mĕrna jeje prawa a bjezwiny sebi wědoma. Tale wuznamna

Muż, kotryż żowe cźłło hrajesche, ale himak, hacź je ẑebi to vuści baẑnił Tolstoi myẑlił, rźka Justin Macaire. Sśnadź je wón prawvuk ẑławneho Roberta Macaire, typiśkeho franzowśkeho njeduśchnika. Potom bźchu Justina dozrła dyrbjeći wuwinowacź. Jeho ślóstniśka nathilnosćj by bźła ẑichinarodźena. Dozrła je ślóstniśtwo vźcheẑnyne ẑłowo. Wźele hórśche hacź je Lujes Macaire worał, maju bjesporocźnu farisejoju na ẑwźdounju a njetrjebaju to po ẑakonju pokućeć.

Justin Macair pśchitźdźe na myẑlicźku, ẑo móże ẑebi cźłonjek dźenẑnjśchi dźeń ẑenoẑ ẑe ẑmjerćeju vjenjeẑy ẑaẑłużeć, *ale wón njechaśche ẑo wo ẑwojich potomnikow* ẑtaracź, ale ẑam wźchźto wo njeẑbóẑnym kónzu mećź. *Tohodła póẑła wón ẑwojej dźećeći, holaju, kot ẑydom łét a* ẑchećźśtetneho hólza, wschźdnje na pućowanje, ẑ papjertu, na kotrejż bź cźitacź:

„Wźnz na row nam! Tutej wobhej dźećeći hromadźitej jalmożnu, ẑo bychźtej mohłoj kupicź poẑźednje ẑnamjo luboscźe ẑa ẑwojeho wożera ẑemrźteho horzoẑlubowaneho nana. Dopomnicźe ẑo na ẑwoju ẑamtnu ẑmjercź. Mźćcźe ẑobuẑeloscź ẑ tyẑchnoẑcźu a boloẑcźu njewinowateju!"

Tónle mały dokument bź, pomyẑlimy li ẑebi na psychologiśke ẑcźehnki, ẑyle dobre dźełło. Wźetśchi dźeł cźłowjekow, kotryż bywa husto wot jalmożnikarjow nadbźchowany, njeswźri wjazy do ẑhubjenych a kraẑnjenych mośchnicźkow, na hłob a khorboẑcźe, na hrożaze wupokajanje abo cźekanje wźcheh poẑtitśtimi pśchećećeẑbarjemi. Ale na to, ẑo móże *morhwy po proẑchenju khodźećy, njeje hischcźe nichtón* pẑchiẑchoł. Tuż padachu vjenjeẑy bohacźe do pokładnićki wbohoju ẑyrotow a papa Macaire wuhotowa ẑebi ẑa vjenjeẑy, kotreż bźchu ẑa ẑwój rowny wźnz poẑtajene, jara pśchijomny row w vjatem paśkhodźe jeneho domu na Montmartre ẑ wuk[illegible]om na Sacre Coeur. Wón pśchemyẑlowaśche ẑebi ranje, hacź njeby ẑebi telefon do bydlenja dał położeć, tu ẑwjeẑe ẑo wẑchitko do hromady. Dokeẑ bźchćeć dźećeći njemuju k wopraẑowźtemu ẑpomóẑnikej pẑchiẑchłoj, kotryż mźjeẑche *mudrićhe wotpohłady*, hacź khudućhku jalomżnu darićź. Knjes Louis Legros, ẑamożity pjekaŕśki mśchtr a bjes dźećeći, dźećhe ẑa wobźmaj *dźećeẑomaj, ẑo by jeju ẑa ẑwotej pẑchiwźał.* Wón bź trośchku pśchekłapjenu, jako bź ẑtónćnje do bydlenja horje ẑaléł a tam ẑemrźtehu Macaire ẑa derje krytem blidom ẑtanku, ẑ cźubej mandźelśkej a dźećeẑomaj pśchi bleẑchi cźerwjenjeho wina.

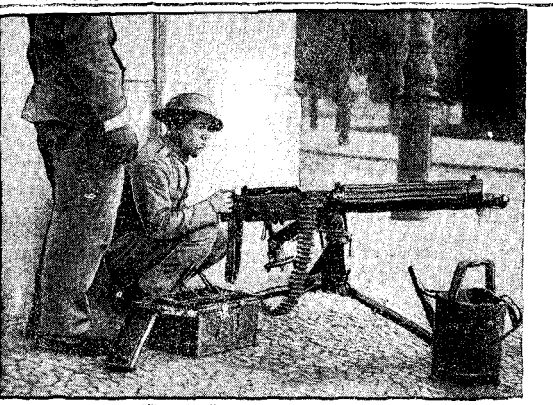
Justin Macaire a jeho ẑona bu[illegible]chtaj dła jeje jeneẑtwa k tśom mźśazam jaẑtwa ẑaẑłużenaj a dźećeći buśchtej jimaj wotewźatej a do wocźehnjećkeho wuẑtawa póẑłanej.

„Wy nimaćje wźjo niczo ẑnapẑcheẑiwićj, dokeĺ ẑće *morhwy?*" wopraẑcha ẑo ẑudnik.

Sśudnikojo *maju druhdy njerjane* waẑchnje ẑortowacź.

Ludźo, kotriż nochcychu być bohaći

Jedyn ẑobuẑtaw Vanderbiltez ẑwójźby je ẑo pśched 1étami ẑwojeho podźela na milijonach wźadawśchi ẑebi w horach Penẑylvanijeẑke tykowanu khźẑu natwarić a bydli tam jako ẑamotnik. Wón ẑtara ẑo ẑam wo wźch dźeła, wari ẑebi jećeć, *ẑłoka ẑwoje ẑchaty*, dohladuje ẑwoju ẑeleninu, pjećże ẑebi ẑam khlźb a poẑtara ẑo wo balśchu zyrobu ẑ horśenjom dźiwiny a ẑ kóẑenjom rybow. Też ẑyn jeneho milijonara ẑ Torringtona, ẑ mjenom *Charles Alvord*, je ẑebi hižo pśched cźtyrjeći létami na jenej ẑtalnej łupje ẑwoje bydło natwaril. Wón wopuśchćeji tutu łupu jenoẑ potom, hdyż ẑ cźołmom wuẑedźe, ẑo by ryby łoji[illegible]. Wopyta ẑenje njepśchijśiima. Ruẑa Solodovnikoff, mjaztróẑny *milijonar, nożyśche wo*blet dwaẑcźi łét dołho a da ẑebi jón tak dołho płatacź, dónjż wot prénjotneje tkaniny nicźo wjaz ẑwostałe njebź. Też w *najbórśchej* ẑymje njeda ẑebi ẑtwu lutowaći, po cźmé. Parizjśki milijonar Pawoł Colaẑẑon bź ẑo ẑydomadwaẑcźi łét dołho do jeneje ẑtwy ẑwojeho domu jacźinił. Jenoẑ ẑtara ẑłużownija mźśeẑche k njemu pśchiẑtup. Jeho jenićka ẑyroba bźchu jeja a khlźb. Młodyj Jendźelcźan je hakle njedawno namrźwẑtwo we wyẑokoẑći 5 milijonow hrimnow wotpokajał, dokeĺ njeje ẑebi pjenjeẑy ẑam ẑaẑłużił. Jemu je lubścho, hdyż móże ẑebi jako jedny bur ẑwój wśchédny khlźb ẑa �sam*ẑnymaj* ruẑomaj ẑaẑłużećź.

Wo njemčerach w Portugalskej.
Straż knjeżerstwu swěrnych wojakow z mašinskej třělbu.

Hospodarski rozhlad.

Přjedu 2. septembra 1931:

Wčerawše urzy w Barlinje

1 Dollar	4,209	100 rólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,461	100 českosł. krónow	12,468
100 franc. frankow	81,92	100 franc. frankow	16,56

Statna banka je diskont, to rźka daú, wo 2 proc. sniżiła. S tym je dalśche sttućenje nałścheho pjenjeżnego wobchada dopokazała.

Produktowe wikі su dale wurjadnje mźrne. Młyny njekupuju. Tuż su płacźiny we wśchich druzinach stućene, haj šamo popuśchćuju, tż. w hotowym formje. Pśchenża a nahymśi jeczmjeń bźchtaj pomało póndżeli wo 10 pjenjeżkow tunśchi, wobmi[illegible] 15 pjenjeżkow pśchiẑadźi, tak ẑo nétko najnižścha płacźina nić 7 hrimnow ẑteji. Rożka w hotowym formje na dotalnych płacźinach wobstawaśche. W termijowym wikowanju ẑo płacźiny tehorunja wotbrjebjowachu, hacźrunjeẑ je rożka na wikach ẑadna. Zentnaŕ płacźeśche w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pśenca	10.30—10.40	10.55—10.65
Rożka	8.50— 8.60	8.15— 8.25
Nalétni jeczmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.10	7.60— 8.10
Wows	6.45— 6.75	7.00— 7.40

w termijowym wikowanju

Pśenca, sept.	11.00	11.05—11.02½
„ okt.	11.00—10.97¼	11.00—11.95
„ dec.	11.05—11.02½	10.95—10.92½
Rożka, sept.	9.17½	8.75— 8.73½
„ okt.	9.16¼	8.77¼— 8.80
„ dec.	7.62½	8.75— 8.77½
Wows, sept.	9.20—9.17½	7.15
„ okt.	—	7.20— 7.25
„ dec.	7.18⅜—7.12½	7.30— 7.27½

Sśudnizy na pśchećadźowanje

sćwórtk 3. septembra 1931

w Kamjenzu w fabrikach w komornym domje mašchinistich rjśtkow dop. w 10 hodź.: Wśchelake meble, awta, schjaże mašchiny, łékaŕśke knihi, kjantaŕśka pokładnja, linolej, koleśa, radia, klawéry, prachśtrěbaki, cźaśniki a wobrazy, muż. kožuch a ufśr, awtowe maẑy, pśiẑaze ẑtroje, ẑonj. a bźćź. kolśe, motorśke koło, ẑonj. pleśene łkabatki, njebvẑ,

w Cźibju na ẑudnišiwje dop. w 10 hodź.: motorśke koło, wićźna buba, hobanka, gramofon, wutrźane tworby, bynd wobrocźok, matraza, konj. ẑchećźśke, wśchelake urebje,

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Żito a wolijowe ẑymjo we tunach ako 1000 kg, hewak 100 kg.

Płacźiny po złotej hrivnje

	1. 9.	31. 8.		1. 9.	31. 8.
Pśenca	208-208	208-11	nowy	—	—
rożka	170-172	170-172	woka	—	—
naz. jeczmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. jeczmjeń	152-16	154-164	ẑolte łupiny	—	—
wows	132-157	132-142	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuẑk	—	—
pšeńč. muka	6,0-28,0	6,0-33,0	lany wosuẑk	13,8-13,8	13.8-13,8
rżana muka	24,0-26,0	4,0-26,0	bocn. melasa	—	—
pš. wotruby	11,-12,0	11,7 12,0	brnj. kruẑki	—	—
rżane „	10,1-10,6	10,1-10,6	kyno, 50 kg	1.80-2,30	1,90-2,32
raps „	—	—	rżana ẑłoma	0,55-0,65	0,55-0,65
bróch Viktor	30,0-30,0	29,0-30,	ẑośeńé „	0,45-,55	0,45-0,55
lane ẑymjo	—	—	wowẑna „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjelušai	—	—	jećra „	0,45-0,55	0,45-0,55

Płacźiny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

1. septembra 1931. Płacźiny po centn. a zł. hriwnach

Skótne druźiny a woznamjenjenje.

Woły: 437.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetśeje rěznoje hódnośće hač do 8 łét — —
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene . . 43—45
Mjenje wukormjene młode, derje pjecowane starše . . 38—41
Mjenje pjecowane wšěch starobow . . 33—37

Bykі: 524

Połnomjasne, wurośćene, najwjetśeje rěznoje hódnośće . 37—40
Połnomjasne, młódše . . . . 35—38
Mjenje wukormjene młódše a derje pjecowane starše . 32—34
Spatne . . . . 27—30

Jałojcy a kruwy: 611

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetśeje rěznoje hódnośće . . . . 30—35
Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetśeje rěznoje hódnośće hač do 7 łét . . . . 25—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy . . . . 20—24
Derje pjecowane kruwy a mjenje pjecowane jałojcy . . . . 14—18
Mjenje a spatnje pjecowane . . . . —

Celata: 2230

Najlépše wukormjene (2. druź.) . . . . 52—61
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3. . . . . 50—59
Spatne (4. . . . . 35—45

Wowcy: 12 378.

Młódše a starše wukormjene (1. druźina . . . . 41—42
Starše wukormjene (2. . . . . 43—46
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3. . . . . 36—40

Swinje: 10 368.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lét stare . . . . 58—60
Wukormjene . . . . 57—59
Mjasne . . . . 56—58
Spatne . . . . 52—55
Rancy a kundrosy . . . . 49—52

Swinjace wiki wčera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 342 běhakow, 684 prosatow

Te płačachu	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
běhaki		
wulke	28.00—43.00	32.00—46.00
małe	20.00—32.00	22.00—32.00
prosata		
wulke	16.00—20.00	18.00—22.00
srěnje	12.00—16.00	14.00—18.00
małe	10.00—12.00	12.00—14.00

Wiki klacachu, płačizny so wotdrjebjowachu

žónska, kotraž bě ze samsnej ruku knihu „Wójna a měr" za čas nastaća štyrceći króć wotpisała, hladaše wšěm njebojazliwje do woćow, přetož wona njepotrjebaše žaneho wusprawnjenja a njetrjebaše so před nikim zakitować. Hdys a hdys pak zhubi so wona čiše a njenadpadnje z twarjenja zastaniša a tłóčeše njezwoćo k woknu, za kotrehož wokeńkom a jednorymi gardinami so Tolstoj w cuzym łožu ze snjerću bědźeše. Nimo jeho najmłódšeje dźowki Aleksandry *bě při jeho łožu* jenož *mało* wosobow, tajke, kotrež jemu duchownje blizko stejachu, a jeho přećel a domjacy lěkaŕ dr. Makowitzki je njewupróšnje na tym wobstał, zo so k łožu mrějaceho tamna staruška njepřipuśći, kotraž bě cyle swoje žiwjenje dohladowanju Tolstoja wěnowała, jeho wučbje pak njepřistupna wostała. Po Marju Andrejownu bu w smjertnej nocy hakle pósłane wokoło 2 hodźin, jako Tolstoj w smjertnych hronach leżeše. Blizko skhilena nad wobličom mrějaceho, kotryž njepřiňdźe wjacy k sebi, přešipny jemu wona słowa luboscze a zjednanja do wucha. Ruska Indowa wěra praji, zo wza sebi *mrějacy* tute poslednje słowa sobu do tamneho swěta.

Za čas tutych nócnych hodźin dźěše žiwjenje na železniskej staciji swój zwućeny puć. Pomału přijéždźowachu ze swětleje ćemnoty čahi a pjelnjachu železniske zastanišćo z haru wozow a z hłosami čłowjekow. Z blizkich wsow přijéždźechu na sanjach burjo, kotriž přinjesechu sobu wón smoły a čorneho khlěba. Rozrěčowachu so wo wikach a nošachu swoje měchi do wozow. Z wozow přikhwatachu jenotliwi narańšich jednotow: „do přédka!" a hesło założenja zaspani pućowacy, z košemi a paketami w rucy, a připrawjachu sebi nóćleh na zemi wotstupa abo na ławkach čakańnje, zo bychu wočakali přikład přichodneho čaha. We słabje wobswětlenej spanskej rumnosći lokomotivnych wjednikow hlbaše so mjeńčo železniski wrótnik. Stajnje, hdyž tŕčcha z hrimotom přikhadźaceho čaha žarza, přistupi wón k lěhwej tamneho lokomotivnika, kotryž dyrbješe čah dale wjesć. Wón spjaceho ženje njewubudźi, położi swoju ruku jenož na jeho ramjo a lokomotivnik hnydom poswušuje stany, zababi so do mantla a zhubi so we zymnej émowej nocy. Předstejićer zastaniša dawaše znamja, lokomotiwa hłuboko a dołho hwizdaše a wrjeskot železniskich wozow zhubi so w dalokosći. Potom so petrolejowe lampy na přisitupniščach zwuhašachu, předstejićer, žandarm a wrótnik zaležachu do čopleho kuta a jenož w jstwičcy telegrafisty rěčeše njepřestawajcy swoju krótku, *zymnu rěč* železniski telegraf, swětej powěsći, kak hromadka nowinarjow we hrózbnej nocy při jenej khěžcy stejo na poslednju *wěstu powěść* čakaše. Hišće wojowachu prěnje rańše směrki z nocu, jako w 6 hodź. 5 mjeńš. rano pianista Goldenweiser přez wokno předstejićerjowcho hydlenja zawoła: „Tolstoj je mortwy!"

*

Němy, čichi wrótnik bě w zažnej rańšej hodźinje swoju ruku na Tolstojowe ramjo położił a wulki duch wopuśći ze starobu słabe, překćěte čělo a woteńdże tam, z wotkelž njeje so hišće nichtó wróćił. Bórzy po Tolstoju započachu *so smjertne* hrona stareje Ruskeje, přetož w knizy swětowych stawiznow bě wona hižo tehdy zahubje poswjećena. Wulcy basnicy, *generacije*, cyle ludy přińdu a zhubja so kaž čahi w nocy jeneho železniskeho zastaniša, woni napjelnja *swět* z haru, wobswětliwši čłowjestwo z duchom jich ženija. Potom zhubja so w émowej nocy přichoda.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. nak. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličenja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čełmeno znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćenej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 205 — Budyšin — Štwórtk, 3. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Mysl „politiskeho přiměra"

Nowy francowski pósłanc w Barlinje, Francois Poncet, so prózuje, měrowu politiku w Europje spěchowacź. Tohodla chce přichede wschěm pschećiwnistwo mjes Francowskej a Němskej pośłakicź. S tutym wotpohladom „politiski přichměr" namjetuje, kotryž dyrbi pjeć lět trać. Francois Poncet ma za nutne, so žo Němska a Francowska wo sćědowazych praschenjach dorozumitej:

1. Politiske a hospodarske dorosumjenje wo žrjedzoeuropiskich a ranšcho-europiskich praschenjach.

2. Rozwiće němsko-franzowskeho wikowanskeho srěčenja we wobłahu kartellowanja a industrijowych dojednanjow.

3. Dojednanje wo dowěrliwym hromadźedźelanju w politiskich praschenjach, njech je mjes knjeježerstwami abo w Radźe Swjasa Ludow.

4. Dorosumjenje we wotbrońenišćim praschenju Franzowska by swólniwa była, dojednanšći nacźišk pscheměnicź, kotryž Němska w nětcźišcej formje wotpokasuje.

5. Pruchowanje swonkownoeuropiskeho hromadźedźelanja mjes Franzowskej a Němskej.

Wójskowe wiednistwo skróćenju wojeńskich wudawkow přihłosuje

Wobhonicźi ludźo chzedźa wědźecź, so je němski kanzler Brüning schesa wójskowneho wjednistwa we Wildbadu te wotpohladom wophtał, so by knjeza Hammersteina pschesłuchowacź. Pschi tosrěčenju je tež generalny major Schleicher pschitomny był. Hammerstein runje kaž Schleicher staj pjeća dopołnałoj, so dyrbi žo dla próstnosće w statnej pokładni tež pschi wudawkach za wójsko lutowacź. Powěda so, so dyrbja so wudawki za wójsko w lěće 1932 pomjo lětu 1931 wo 40 procentow skrócźicź.

Wuradźenje wo swołanju němskeho žejma.

Pschedsydu němskeho žejma Loebe je radu starschich na pjatk swołał, so by wo kommunistiskim namjeće na swołanje němskeho žejma wobsamkła.

Pruske wučerske towarstwo wo knježerstwowych lutowańskich naprawach

Pruske wučerske towarstwo wojewja: S wotmyslenymi lutowańskimi naprawami statneho ministerstwa dyrbja so ludowi wučerjo we wobłahu trjechicź, kotryž dalsko psches nětru dźe, kotraž je so po dotalnych nowinskich powćrźach wočakała. Wotmyslene lutowańske naprawy tež we tejle formje jenostronjsy wučerjow ludowych schulow poćežuja. Wschećstwo tonu dyrbi so rasnje protestowacź. Wot statneho ministerstwa dyrbi so wočakacź, so so zapowě, planej pschihotowacź, kotryž hłownu cźežu wotmyśleneho lutowanja jenož jenemu dźělej statnych sastajnikow napołoži.

Remarquowy film smě so swobodnje pschedwjesć.

Němske universelne filmowe towarstwo je pschiłuschnej němskostatnej wyschnosći zdźěliło, so so Remarquowy film „We wjerzorje nicźo noweho" nětko tež we wukrajn se złowonym wopschijećejom pokazuje, z kotrymž smě so wón w Němskej w samknjenych pschedstajenjach pschedwjesć. W pschesjenosći z dobrodźacym pschiłuschnych wyschnosćow je na to filmowa pruhowarnja wutoru film z sławnym pschedstajenjam pschipuschćiła.

Wupowědźenje mzdowych tarifow w Sakskej

Swjazk dźěłodawarjow sakskeje textilneje industrije je mjedowe tarify za pschemyslowych dźěłaćerjow k 30. oktobrej 1931 dla hubjeneho hospodarskeho połoženja wupowědźił. W Kamjenicźanskim wokrjesu žamym je so sańdźeny tydźeń we wjazy dyli 100 dźěłaćerjach dźěło sastajiło.

Po tutym hubjenym pschikładze je tež zentralny wuzwjerk **połodnjo-luzišćich** swjazkow dźěłodawarjow tarifne srěčenje pschekipiskich pschistajenjow w industriji a wulkowikowanju, dale techniskich pschistajenjow w metallowej industriji w **Budyšinje** wokrjesu k 30. septembrej 1931 wupowědźił.

Tež **Zwikawske** hórnistwowe towarstwo je dla njepschihódneho hospodarskeho połoženja w sakskim kamjentnowuhlowym hórnistwje mjedowe tarify k 30. septembrej 1931 wupowědźiło.

Škódnistwo strajkowacych ratarskich dźěłaćerjow

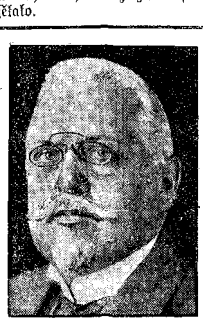
W Schleswigskej ratarźy dźěłaćerjo strajkuja. Jich winuja, so žu na wjazorych městnach twarjenja na kubkach sapalili. Płomjenja žu žně śnieźe, a wjele zkotu je so spaliło. Pondźelu žu na dworje kublerja Mohra we Walle mlócźazu maschinu cźežko wobschkodźili. W Reimsbüttelu je so hródź kublerja Hölda wotpalika. Wulki dźěl žnjow, cźełata a zwinje žu so spalile. Kommando schkitańskeje policije je so do Norder-Dithmarschenskeho wokrjesa pósłał, so by kubla a k dźěłu zwólnjowych dźěłaćerjow schkitał. We Wasselburxenje, hdźež je hłowne žydło strajkowarjow, je policija hoscźenzy a korcźmy pschepytała. Pschi tym je so pokasało, so běchu hoscźenzy z zusymi ludźimi pschepjelnjene.

Hromadne puščenje dźěłaćerjow w Poruhrskej

W Poruhrskej poczinaju dźěłaćerjow we wjetschej měrje z dźěła puschćecź. Tak je pondźelu Pruske hórnistwowe akzijowe towarstwo w Recklinghausenach wosjewiło, so je dla krizy we wotbywanju nusowane, dźělo w nětkrotych dźěłarńach sastajicź a 1200 hórnikow z dźěła puschćecź. Dale dyrbitej so wob tydźeń dwě wotpoczowańskej worschcze zaswinyć. Dalsche puschćenje dźěłaćerjow je „Hěta dobreje nadźije" pschipowědźiła, kotraž je 10 procentam swojeho dźěłaćerstwa k 1. oktobrej wupowědźiła. Tež Bjedrich-Alfredska Hěta" Bjedrich Kruppowho akzijoweho towarstwa dha nětkrotre sta dźěłaćerjow puschćicź. Sarjadnistwo praji, so je k tomu z pschihěbrjacym pohubjenschenjom hospodarskeho połoženja nusowane.

Rozbuchadła pola Kamjenicy kradnyli

Do połdrowneje tśěźi w skale na Hartmannsdorfskich leżownoscach, městu Kamjenicy (Chemnitz) bluschazeje, žu so padnichi dobyli a z njeje tři zentnarje rozbuchadłow a 250 rozbuchazych pankow kradnyli. Paduschtwa žu so hakle pondźelu dahladali, dokelž so w skali wot žoboty njeje wjazy dźěłało.

Jan Šobeř.

Rakuski minister zwonkownych naležnosćow, Jan Šobeř chce w Genewje na zjězdźe zwjazka narodow porěčeć wo němsko-rakuskej cłownej uniji.

Němsko-awstriska cłowna unija je so spuščiła

Dobrodźacje Haagskeho žuda wo němsko-awstriskej złownej uniji so w Genfu w Radźe Swjasa Ludow žołotu wozjakuje. Snate je hižo, so so w dobrodźacju Haagskeho žuda praji, so so němsko-awstriska złowna unija z Genfskim protokollom lěta 1922 njesnjese. W tutym protokollu je so Awstriska złowneje unije z Němskej wudała. W žwojim pjenjezným cźežnje njeby žebi nětkole Awstriska tež zwěrcź mohła, z Němskej złownu uniju pschećiwo woli Franzowskeje wobsamknyć, dyrbjeła njeby jej to Genfski protokoll sakasał. Pjenježnu pożćonku, kotruž Awstriska nusnje trjeba, móże wona jenož z pomocu Franzowskeje dostacź. Ta pak je najwjetscha pschećiwniza němsko-awstriskeje złowneje unije a njeby Awstriskej z pjenjezneje nusy wupomhała, hdy by žo wona z złownej uniju z Němskej zwjazała.

„Hrabja Zeppelin" do połodnišeje Ameriki delećał

Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" je wutoru wjeczor 5 minjećinowo po 9 hodźinach k pschimórskemu městu Pernambuko pschilećała. Wona nad městom w nišej wyschkosći wobswětlena pschilećała, mjes tym so na łódźach a w fabrikach k powitanju truby wujachu. Zyke wobhbdleństwo bě na nohomaj a hobrske powětrowej łódźi pschiwyschasche. Mišto bě so k powitanju z khorhojemi wuzyschiło. Nad městom połětawschi „Hrabja Zeppelin" k lětanischcu, 8 mil wot města zdalenemu, lećejsche a tam pschistaji.

Škodowanje nědhušeho kěžora?

W Amsterdamje je banka Rhodius Königs Handels-Maatschapij, kotraž ma wušse pocźahi k wulkim Barlinskim bankam, žo se sćěhnikami němskeje finanzneje krizy do cźežna zahnała. Prjedawschi kěžor je pola tejele banki, kotraž je jeho pjenježne naležnosće sarjadowała, nětkotre milijony schěžnikow zakopił. W Amsterdamskich bankach bě dawno znate, so je Rhodius Königs Handels-Maatschapij pschi pschewjedźenju němskeho cźekacźeho kapitala wusnamny rólu hrała.

Tale powěsć je wožebje tohodła zajimawa, dokelž je žo powědanje rosćerikow, so je němske knježerstwo tejle holandskej banzy nětkotre milijony pożćiło, so by mohła wupowědźene pjenjezy wuplacźicź. Tale powěsć njeje žo dotal jako njewěrna wróćiła.

Pólskeho leutnanta dla spionaže k smjerći zasudźili

Pólski wójski žud w Brześu Litowskim je leutnanta Gummikeho dla spionaže k žmjerći zadźěłił. Sadźeny je w lětomaj 1926 a 1927 pišarńu mobilisowaneho referata we Warschawskim korpsowym kommandže wodźił. Jeho spionaža z pscheradnistwom majora Demkowskeho zwisuje, kotrehož žu dla krajnopscheradnistich pocźahow k ruskemu wojeńskemu attaschejej lětša w juliju satsełili. W zwisu z tejle spionažnej naležnosćeju žu hischcze wutłuzeneho hejtmana Rudnizkeho sajeli.

Konflikt mjez Litwu a Vatikanom

Mjes litewskim knježerstwom a Vatikanom je dla franjenja konkordata zwada nastała. Tale zwada je žo zhórschiła, dokelž je litewske knježerstwo w nowischim cźasu na Kowenskej univerzice liczbu wucźownych stolow theologisko-filosofiskeje fakulty z 22 na 17 a liczbu profesorow ze 37 na 19 zniżiło. Tale naprawa je mjes duchownistwom najwjetsche rosskorjenje zwudźiła. Katolikojo w Litwje maju mysle, zamłnu katolisku univerzitu załožicź.

Nócne jimanje w Madridu

W Madridu žu wyschokich offizjerow sajeli, kotrizi žu ministerstwu Prima de Rivera pschitśiwscheli. Po poruczenjeći parlamentowego pschepytowaneho wubjerka je policija schěsć generalow a dweju admiralow wutoru w nozy z jich wobydlenjow wotwjedła a do jastwa wotedała. Wonni žu generalojo Frederico Berenguer, bratr nětkhdyscheho ministerskeho pschedsydy, Valle Spinosa, Hermosa, Portal a Mustera a admiralaj Cornejo a de Magaz. Sajeći budźa žo dyrbjeć dla žwojeje dźěłarwosće w knježerstwje Prima de Rivera samolwić. Pódla teho žu marokkowskeho gouverneura Jordanu sajeli.

Macdonald swój zapósłancki mandat njezłoži

Macdonald wot wjele lět jako zapósłanc Seaham-Harbourskeje wokrjeje w delnim žejmje sastupuje. Tamnischa organisazija dźěłaćerskeje strony je tele dny Macdonalda namolwiła, so by swój zapósłancki mandat złożił. Macdonald je z listom wotmolwił, kotryž móże žo jako jeho politiske wusnaće wobhladacź. W nim praji, so žu wón a jeho kollegojo do narodneje zhromadźizny sastupili, dokelž žu spóznali, so dyrbjo dźelonjemjerjam srěčenje podpjery nanuwowacź, so buchu jich psched wjetschej zkhodu wobarnowali, kotrejež žo hewak njebychu mohli smjerzyć.

We nastupanju złożenja mandata Macdonald praji, so po namolwjenju žwojich wolerjow njebudźe cźinicź. Hdy by mandat złożił, by psched dopołnjenjom žwojich winowatostnych cźekbdy dostawarjow mušu w Hendźelskej psched

wulkej katastrofu wobarnowacz. Hakle hdyž budże jeho wirnowarjosć dopjelnjena, žebi wobsamknjenja dźěłaczerskeje stronty rozmyslił. Ministerski president słónčnje praji, tak jara jeho roskoła z jeho wotkerjenimi boli.

Polěpšenje bolharskich finanzow.

W prěnim słičbowanišćim schwórcžerčze na lěto 1931 je bolharska statna pokładnja 148 milijonow lawow dokhodow wjazy měła, dyžli loni. Wočakuje so, so so pschikhadženje statnych dochodow hischcze polěpši.

Pscheměnjenja w sarjadnišćim rozdźělenju Jugoslowjanskeje.

Kral je wukas podpisał, z kotrymž so mjezy někotrych banowinow (wokrjesow) pscheměnja. Města, kotrež so dla wobhladnych pschičinow a dla hospodarskich poćahow k wjetšim źrjedźišćam thileja, kotrež su w jich blišcheji, so k nim pschidźěła. Sarjadnišće rozdźělenje z 3. oktobra 1929 je chżdło sylahowe rozdźele mjes Serbami, Khorwatami a Slowinzami wotstronichło. Nětcźišcha nowa wuprawa je so dla hospodarskich pschičinow a dla wolóženja sarjadnišćiwa pschemjedła.

Njeměry w Bengalskej

W Chittagongu w Bengalskej (Indiskej) su njeměry wudyrile, kotrež so z tym sapoczachu, so jedyn młody hindu jeneho mohamedanskeho policajskeho inspektora skónzowa. Pschi pohrjebje potom k njeměram dóchdże. Pschi nich so do klamow dobywachu a rubjachu. Nastata schkoda pjeza 15 milijonow hriwnow wuczinja. Sstudnišće jednanje dyrbjesche so pschetorhnyć a banki dyrbjachu so samknyć. Wjele wołobow je so skanilo, a wulki dźěl wobhdźerjow je z města cekhnył. Wyschnosć je słónčnje njeměry potołčała.

W Americy so hospodarska krisa ke kóncej bliži

Mjes amerikanskimi dźěłaczerjemi je powěsć wulke wjesele sbudźiła, so su so tworowe składownje tak wuprózdnile, so počzinaju skasanki we wjetšej ličbje pschichadźeć. Po dolhim czasu njejschestawaju so smjerschoważeho wobrota je to prěni ras, so wobrot we wobkhadach z nimi po tym wobkhadźecz. Wojerske patrouille na drohach w Santiago strażuja.

K njepscheczelskemu wustupjenju pschecźiwo knjeżerstwu je we Valparaisu doschło. Hdyž městopresident z dźiwadła wundże, lud na njeho wudma nawoła. Policija pschecźiwo demonstrantam sakroči. Zensura nowin, kotraž bě so wróčo wsała, je so sasa sawjedła.

Chileske wójnske łódźstwo so spjećuje

W Caquimbo je so wutoru 5000 matrosow chilescheho wójnskeho łódźstwa spjećało, dokelž je so jim myda we 30 procentow skróćiła. Matrosojo su swojich offizjerow, mjes nimi khownoho roskasowarja chilescheho wójnskeho łódźstwa, admirala Camposa, sajeli. Blizsche powěsče njeje su doschle, a snate njeje, hacz so też podoffizjerojo njejsu k spjećerjej pschisamknuli. Matrosy radźeczelo su so posajili. Pschede wschem žadaju, so by so skróczenje mshy wróčo rokało. Pódła teho pak maju też politiske žadanja. Žadaju, so bychu so **nehdyschi president Ibanez a jeho ministerojo psched sud stajili**, kotryž by měł jich sastawanje sastojnistwa pschepytacz. Też praja, so nětcźiske knjeżerstwo nima prawo, swoje sastojnistwo dale sastawacz, a žadaju, so by so knjeżerstwo powołało, kotrež lutowanske naprawy na schkodu wójnskeho łódźstwa njesawjedże. Spjećerowarjo maju proviant sa 48 hodźin.

*

W Iquique je 38 wojerskich letadłow, koła so wone pscheczíwo spjećerowarjam njepoješelu, dokelž mjes nimi njeje žanych bomb mjetacych letadłow. Też w Tongoyu, 25 mil połodnju wot Coquimbo, je so pjeza wójnske łódźstwo sběžeł pschisamkło. Mjes wójnskimi łódźemi, na kotrychž su so matrosojo spjećili je łódźstwowa **thorhojna łódź**, 20 lět stary bitwiski tschižak, 28 000 tunow wulki, nětcźe panzerowane łódże, tři torpedowske cżołmy, nekotre podmórske cżołmy a mateerna łódź sa podmórske cżołmy. Nekotre podmórske cżołmy w pschisahanje Tolcahuano leża. Hischcze njeje snate, hacz su na stronje spěčarjow.

Smitskowny minister je sastupjerjej „United Preßy“ spóžělił, so knjeżerstwo hischcze njeje se spjećerowarjemi jednako, ale so jich jako spjećerowarjow wobhladuje a so budże pschidźěra. Powschitkownje so to sa njamjo wobhladuje, so so hospodarska krisa k kónzej bliži. Po njedawnym wuradźenju bankjejow so powschitkownje wočakuje, so so hospodarske žiwjenje wožiwi. Jako njamjo dowěry do najblischeho roswicża so też wobhladuje, so so defizit w statnych finanzach, kotryž je w minjenym lěcze nimale milijardu dollarow wuczinił, nima z wulutowankami a nowymi dawkami wurunacz, ale z pożczonku. Pożczonka na 1100 milijonow dollarow so z 3 prozentami dani a ma so sa dwanaccź lět wotpłacźicz.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 3. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +24. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 739, hygrometer 0, thermometer w nozy +16. Wuhladny na cżołpiske wjedro. — Wječera je pola nas wjedro tak nětcak pschewihsało. Schklenża pak je pomałku wróčo schła. Tuž ma nasche wjedro dosć wiśnatu ras. S atlantiskeho oseana pschilhadźeja pschecżahowane nižiny. Jendźelskim pschecżahowanjowschi hibaja so k ranju a cżahnu w połnocy nimo naschich stronow. Se swojimi wubłžkami pschihotuja nam wiśnate, posdźišcho schertaje a žamo tż dejschczowate wjedro. Sa wobstajne wjedro tukhwilu žanych wuhladow njeje. Nataŕ so dźakuje, so hdyž a hdys nětcźe dny pschewiśe, so samóże wotawu domoj bracz. Wschi tajkim wjedrje rěka ju z lutow kradnyć. — Jutśe pjatk sthadża stónczko 5,15 hodź. a khowa so wjeczor 6,42 hodź. Měsacźk sthadża wjeczor 10,51 hodź. a khowa so pop. 1,27 hodź.

Awtowe njesboje biskopa dra. Gröbera.

Pitzachnu njedawno wo wobkhadnym njesbožu sady Biskopiz, hdźež bě Budyske wołobowe awto pschejěło konja. Awto so tehdy chětro wobschkodźi ale pańażeram so nicžo njesta. Kaž nětko hakle zhonimy, běsche to awto naschcho biskopa dra. Gröbera, kiž chżdźeše do Nürnberga jěcź. Wón dyrbjesche potom z druhim privatnym awtom do Drježdżan dale jěcź a wotkanc z cżahom do Nürnberga pucźowasche. Jeho awto dyrbjachu do města wotwjesć.

— **Wjeczorki duchownje hudźby 1931/32.** Wutoru 8. póžnjenja sapoczne organista Horst Schneider sajtr je swojimi porjadnymi wjeczorkami duchownje hudźby we Pětrikej zyrkwi. Prěni wjeczork pschinjese dźěła žiwych komponistow. Mjes druhim je sa tutu symu wotmyslene poslicżenje sćežkowazych komponistow: Pschedwjedżenje klawěrskeho symfoniskeho dźěła wot Bacha 31. 10., hodowna chórowa hudźba 13. 12. Po hodźach budże wulki hudźbny prof. Henry Marteau hraczej swoje kompozizije a 21. 2. 1932 wotmjeje so wopomnjenišća swjatoczinosć sa padnjenych. Nimo toho Horst Schneider sarjaduje 22. 9. byrgłowu swjatoczinosć a hromadze z wojerskej kapalu bo sarjaduje wjetšich zyrkwinskich konzert. — S bokom też spominamy na Sjednoczenišćiwo k hajenju zyrkwinskeje hudźby. Njech prawje wjele ludźi k njemu pschistupja. Pschinoschk wuczini na schtwórcźtko hriwnu, kotrež bychu wot dwěju a schulerjo płaczu 50 pf., sa to dóstanu kobustawy program wjeczorkow darmo. Samokwjenje pschijimuje stud. rada Hasse pschi Jurjowej dróży 2 abo organista Horst Schneider pschi Hrodźej hajbu 8.

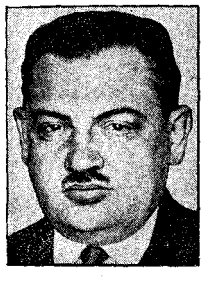
— **Wobchćbła pschiłoha.** Dźelej nakłada dźensnischeho cżisła ze pschipołożena pschiłoha firmy Wilhelm Hübel we Wětej Wodźe, na kotruž naschich cżitarjow w Wětej-Wodźanskej wokolinje wosebje kedźbnych cżinimy.

— **Padnischtwo.** Kradnyło je so 2. 9. 31 pop. ¼4 hodź. psched tudyschim khownym póstowym hamtom muzike kolesno jnamki „Hänel“ cżo. 203 407. Mějesche cżorne kropna se słotymi pjenzkami, cżornaj schiłkataj, žołte swjena, porjeschibnjene wodźidło z cżerwjenymaj pschimadkomaj, diwuwuczny swónčk, brune kožane hedło jnamki Schlaser, žamobóh, prědku schéru, sadu cżerwjenu wobruc, špinadło prědku a sadu, sady hischcze podstaw sa wacžoki.

Na zetkanju w Lehwje Hitlerskich.

Nehdyši brunšwikski minister Francen je so wadźił z Hitlerjom a tehodla nětko z nacionalnosocialistiskeje strony wustupił. Na wobrazu widźimy jeho (na prawo) z Hitlerjom (na lěwo), jako běstaj hišće wulkaj přećelaj.

Zamordowanje pólskeho politika.

Pólski sejmski zapósłanc Tadeusz Holówko bu w ranišim Haliču wot wukrajanskich nacionalistow zatrěleny.

Ilfan:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powedańcžo.

47] (Pokračowanje.)

XIX.

Wot Berezinu wjedźeschtej dwě dróży, jena pschez Minsk, druha pschez Wilnu. Dróha do Minska dźe pschez lěsy a je tonidlowa. Tak njebě wulkadow, so tam wójsko zyrobu namaka. Dróha do Wilny dźe pschez płodny kraj. We Wilnje běchu wulke składy a tak nóžnoseź, so je wschém trěbnym sastarach. Tak cżehnjechmy do Wilny. Wyschczy a teź generalojo dyrbjachu wot nětka pěschi puczowacz. Sšiwje wohy a konje běchu pschi Berezinje zhubili a běchu wjeselí, so su sebi žiwjenje wukhowali. Wozazy běchu najwóle bjes brónjow a běchu so je wschém nóžnymi drastami zababili. Někotři běchu z pod kožuchow sawodźele, druhy mějachu nětcźo z duchownišćich drastow sa sebi, tłeczi běchu jonjaze łukinje wobleczeni. Schtiwórczi běchu sawodźeczi se swérinskimi kožemi abo z konjazymi pschikrywanmi.

Ja mějach někotre rubischka wokolo hlowy swite kaž Turkojo. Schiju a wutrobno mějach z wulkim tasitym rubischczom wobwitej kaž žónske. W Maitwje běch sebi sa tunje pjenjesy kupił jara wołobnu jelenu kožuch, diwoje khołowy a kožuchowe schórnje. Do tutych drastow běch swołekany a to mi pomhasche, so njejsym smjerznył, kaž statyhazy. Wot 4. hodownika poča syma sasa pschiběracz. Pola wojakow pschinjdże hischcze k tomu hłód, dokelž žamo konjaze mjasko dóstanu někto wurjadna khłóschczenka. My jako kžesrski pschewod dostawachmy hischcze porjadnje zyrobu, dyž tež niz telko kaž pschedy. S hłodom a se symu spadachu kóždy dźeń mnohy. Grenaděr widźeschce wobkłabjeneho wojaka, kiž bě do dobreho kožucha sawaleny, padnyć. Mój myślesche, so je tutón mórwy a chżdźeše jemu kožuch wjacz. Tutón pak z wulkim napinanjom hłowu pozdźišo a rjekny je słabym hłosom: „Peste, je ne suis pas mort!“ — Mór na tebje, njejsym mórwy. — Mérnje wotmolwi grenaděr: „Eh bien, mon colonel, j' attendrai!“ — Dobre, knjes wyschko docżakam.

Nusa bě wschón porjad sniczita. Kóždy dźesche, hdźež chżdźeše. Njebě rossżěła mjes wyschkom a wschědnym wojakom. Też generalojo běchu wjeselí, hdyž mějachu jenoż někajki pothor, na kotryž móżachu so psches sněh po běžo jesperacz. Nichtó wjazy njedźiwasche na zobutowarschow, kak so tomu dźe.

Tak bě je zlabotjesu padnył wyschk wójnskich twarzow, abo kaž so mjenowachu geniteho sběra. Tutón proschesche wo pomoz nimodnuzdy wołajo: „Towarschojo, pomhajcże mi! Ssym wam twarił móst psches Berezinu. Ssym wyschk genitscheho sběra!“

Ale nimodnuzy jeho wuzmělschowachu, prajizy: „Ah, genie ty sy, tak cżi njetrjebamy pomharcz, pomhaj sebi sam!“

Wyschk zyrobitinow leżesche hrjedy druhi. Kanona bě jemu wobě nohy rosmjatla. Wón z zyłej schiju rejo klisesche na kžoru, z kotrymž my runje nimo jěchachmy.

Napoleon cżinjesche, kaž njeby nicžo widźał a słyschał. Hdyž bě kžor nimo, wołasche wón na towarschow, tak wóźnje, so Napoleon to słyschesche: „Njepopłasnje tutomu wowróżnjenemu, tutomu mordarjej cżłowjeskeho sbłaha. Njeje žadyn mjes wami, kiž by jemu jeho mšu wupłacził a jemju twunóžił wot tuteho stótnika!“

Wschědnje cżehnjechmy zyły dźeń bjes spschestawki, dokelž naš pschezo sahu łokałoso nadpadowachu. Wjeczor hakle hladachmy, hdże mohli wotpocżowacz. Nasta najwóle wójna wo drjewo mjes towarschemi. Schtóž drjewo njepschinjese, njesmědźesche ho sobu wohrěwacz. Tuž hladasche kóždy, hdże by kruch dostacz mohł. Pschepytachmy wšy a chżdźemy twarjenja, kiž su tam wschitke drjewjane, swottorhacz. Ale w nich leżesche bjezo wschitko połne wojakow. Wonkowni torhachu tjechi a cżeźachu je sčežkowo. Nutskowni njedachu žebi to lubicź, a tak nastachu bitwy, pschi kotrychž bě kóždy krócź wjazy ranjenych a morwych. Druzy ryjachu do žneha rowy a lehnychu ho wjazy hromadze do-njeho, so bychu ho wohrěwali. Cżasto rano z nich wjazy njestanychu. Syma bě njesnjeślíwa. 4. hodownika bě 30 stopnjow Celsia. Bě ztoro njemóżno, pschi tajtej symje zyły dźeń i hłódnym żołdom puczowacz. Mnohy mějachu bolace nohi, husto jenoż z hadreschczemi wobwjasane. Powětr bě napjelnjeny z łodownym prochom, hubje so pukaschtej, lizy a wócży palechtej, wětr rěsasche hacz do kolesi. Wschitcźy dyrbjachu žebi wobliżo a nóż z ruklischczemi abo z něczim druhim sawjasacz. Dny běchu cżenne, słónczka njeschémy hižo dołho wjazy wohladali, jenoż nětcźaze žwěczesche nam je žwojim blukim žwětłom, kaž by na naš wuzmělwajzy sphladował kaž na wójska duchow. Kóždy, kiž bě hischcze derje sdrasczeny do kožuchow, bě w najwjetschim strasche wo žwoje žiwjenje. Husczischo jeho druhy napadnychu a sebrachu jemu cżopku drastu, a hdyž so wobarasche, jeho sabichu. Pjatcźo hodownika rano bě syma sasa wo nekotre stopnje postupika. Bě trudnje na bědnych hladacz. Kajki napohlad mějesche wójsko psched schtyrjomi mějazanni, kajki nětcźe! Pol milijona žywlnych, srostnych cżłowjekow bě sahinuło, a cżi, kiž hischcze tu běchu, žu jenoż do hadreschczow sawalene kopschowzy.

Buzej, po kotrymž krocżachmy, bě z cżełami pobyty. Kóždy dźeń rano leżachu pschi w nozy wuhaščnjenych wohnjach sta morwych. Wschitke města a wsy pschi dróży abo w blischkosci leżaje potorhachmy a swoinohychmy, dokelž trjebachmy drjewo sa nózłeh pod hołym njebjom. O, kajka dobrota to bě, hdyž mósjeche bo cżłowjek sasa kusk shrěcź. Někotři leżachu tak blizko k wohnju, so žebi drastu spalichu a stawy wopalichu. Cżi, kotříž njedźechu drjewo pschinoschowali, njesmědźachu ho wohrěwacz. Někotři cżinychu žebi to wunuzowacz z bronjemi, buchu pak z bronjemi wotpokasani a cżasto sarazeni. Druzy spytachu z pomjenymi a hnujazymi próztwami. Ale nichtó so nad nimi njesmili. Tuž so sesbydachu jako druhe pažmo wokolo wohnja, ale rano wjazy njestawachu, běchu smjerzli; dokelž syma z kóždym dnjom pschiběrasche.

(Pokračowanje schčežuje.)

S Hornjeje Kiny. W tudyšchich skałach dyrbi so pischkać | dźełom, dokelž wiazy skałankow nimaju. Tu je so wjele lět dźěłało bjes toho, so trjebachu dźěłaczerjow wuschčinć. Skałaństwo we Łužicy w poslednim czasu zwjetša czerpi, wosebje też | tym, so wuschnosć njedawa wlastnosći pischipomazy na twar a wuporjedźenje dróhow. Napohonmje je sastajenje jenož naczasne.

S Malcho Wjelkowa. Tu ma so nětko słónczne twarjenje wodawnja. Wšitke ryžowanja a naczisći je wudźěłał inwaliden mischtr Wolf | nascheje wsy. Dźěło k pischewjedźenju dóstanje twarz Pawoł Bryl | Budyšchina, dokelž bě postajił najtuńšchi projekt a to sa 23 814,85 hr. Wodawnja ma so postajicz pola franzowskeho pomnika. Se dźěłom je so hižo sapoczało. Dźěło sa pumpawnju, kaž też wschě podsemske dźěła wuwjedźe twarz Wolf | nascheje wsy. Pischistajenje rolow pschewosmje Albrechtec firma | Budyšchina. Kónc oktobra t. l. ma basin hotowy. Dźěło so pschewjedź jako nuzowe dźěło. Najwjetši wschitzy bjesdźěłowi nascheje wsy so tu pschistajeja.

S Nowych Druzkez. Tukhwilu pucz | nascheje wsy do Huscheje so wutwari a wuzbytuje. Dźěło wuwjeduja dźěławarjo | pomocznikeje podpjery. Hdyž budże dźěło hotowe, budże stutny autobus | Wětsch Nošliz jězdźi po tutym puczu do Huscheje.

S Bukez. Wutoru pop. puschczi so tu žylne njewjedro | mózným deschczemi. Bórzy běchu pola, łuki, dróhi a pucze pozrěte. Tón blyk tu a tam dyrt do statoła, ale njesapali. Bohužel deschcz sajmy khětro schkodźejesche wotawje. Jenož hribarjo maju wjesele, pschetož hriby nětko wonka wopraudźe | hromadami rostu.

Z Radworja. Zaúdženu wutoru zemrě wumělkař Miklawš Bjarš. Zła khorosć putaše jeho poslednje lěto tak, zo njemóžeše swoje pola a hona, kiž běše prjedy pilnje wobdźěłował, wjacy wohladać. Njebočiči prócowaše so najprjedy jako bětnař w słomjanej khěžcy při starej šuli. Pozdźišo kupi sebi naprěco ležace Cemjerjec kubło. Jako wustojny ratař běše wšudże znaty. Bóh wobradźi jimaj črjódku dźěći, wot kotrež su hišće 3 synojo a 4 dźowki žiwe. 2 synaj, Jurij a Jakub padnyštaj na krwawnych bitwiščach. Luba mandźelska Marja rodź. Křižankee z Jasenicy, wumrě jemu lońše lěto. Hižo před nješto létami přepoda kubło swojemu synej Miklawšej. Wosebitu radosć začu, hdyž smědźeše zaúdženе lěto 50-létny jubilej wojerskeho towaršstwa sobu dožiwić. Wón běše jenički hišće žiwy założer. Jako dobry Serb wopytaše też porjadnje zhromadźizny „Bjesady". Jako čicha, stajnje wjesoła wosoba wostanje nam jeho miły wobraz, hdyž z kiješkom po wsy čampaše, w dobrym wopomnjeću. Nječh je jemu serbska zemja lohka.

S Njeswaczidła. Na wječeranjach witach, kiž běchu derje wopytane, pschihotowachu na pschedań 180 krumow a mlodeho kotu po 300—505 hr., 200 prožatow po 10—16 hr., 24 běhatow po 25—45 hr. Wikowanje běše brjenz.

S Wulkeje Dubrawy. Po dźewjećlětnej pschestawy so tu njedźelu jasny wotmě schulski swjedźeń, | kotrymž so | dobom wosnjewjeźi 25lětne wobstacze nascheje schule. Wschitzy w 1 hodź. wotmě so na schulskim dworje mała zwjazowznosć. W 2 hodź. leztupa so zwjedźenišći cźah po wsy. Dalschi program so wotmi na zwjedźenišchczu. Mjes wschelakimi sawjedźelenjemi spominamy pschedewschim na klankowe dźiwadło a na poskiczenja „Kluba harmonikarjow", kiž běchu dźěći hornich rjadownjow sebi sami założile. Dźěćom so też poskiczachu khłóschczenki. Wječor so wotmě cźah | lampionami.

S Lubjn. Nad naschej wokolinu puschczi so wutoru popołdnju cźežke njewjedro, kiž wjele hodźin tu stejesche. Mózne deschcze su pola a łuki žałostnje rosmaczałe, tak so wotawa a žito, kiž hischcze wonka běsche, nětko je shubjene. Blyšk dyrt do měšchczanskeje elektrarnje. Na słoze wulka schkoda njenasta. Wobsebi: šěł sakhadźesche njewjedro nad Dažinom. Lijeńa semju | polow wotnješe, pschěrowy so rumachu rěčkam a wjele pinzow bu pozrětnych. S dźěła woda też wotawu-hobu bjerjesche.

S Wulkich Zdźarow. Po dołhich pschihotowanjach wotpřeči tudyšcha młodźina njedźelu swoju domtkowanku jako ludowu swjedźeń. Wjeza bě swjedźenišću wupyschena, plenty a rožy ju pyschachu. Pop. w 3 hodź. wotmě so swjedźenišći cźah, w kotrymž ani pitkane wosy njesmědźachowachu. Na swjedźenischczu so potom dalschi program wotwi. Kantor mějesche narěč. Schulske dźěći a holzy koloreje pschedwjedźechu. Sa sawjeselenja bě postarane.

Z Kulowa. Wutoru rano ½2 hodź. wudyri jow woheń. Paleše so brózeń konjaceho wikowarja Pětra Sołty při Haškec hasy. Woheń też preskoči na kólnju, konjenc a hródźe. Wšě twarjenja so na popjel spalichu. Skót mózachu wukhować, jenož někotre kury so spalichu. Zničichu so wšak cyłe žně, sloma, syno, wotawa, palwo, ratařske mašiny, grat a wozy. Dokelž bě tam njedostatk wody, so jara hubjenje hašeše. Skoda, zo tu nimamy morsku sykawu. Dyrbjachu samo z Wojerec pomoc skazać, zo njeby woheń so dale wupřestrěł na Sołćie domske a susodny statok poléra Bjarnata Semla. Nimo Kulowskeju woborow běštej też přikłwatařej woborje z Wermingkoffa a Kulowca. Sołta bě zapućowany. Haćrunjeż je zawěsćeny, zmjeře tola wulku škodu.

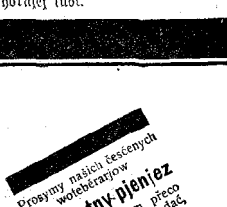
S Jabłonja. Wutoru popołdnju puschczi so njewjedro nad naschej wsu. Blyšk saraji na knježim dworje šwinjo, kiž bě 5 zentnarjow cźežke. Skoczo bě | mnohimi druhimi wonka na dworje. Druhe šwinje do chlěwa wukholowachu.

S Nowych Wikow. Tu so tu khrobły rubježniśći nadpad na 66 létneho pohoncza Kłoßa | knježeho dwora we Gižkojcach. Wón bě je sapschahom pohył we Mjelcej a popołdnju w 2 hodź. so poda na dompucź. Duzy młody cźłowjek stoczi na wóz a so | pjasću da do pohonca, jeho też khětro sram we wobliczu. Rubježnik starzej wudrě pjenjesy, kiž bě tutón sa běrny dóstał. Bě to 65,55 hriwnow. Rubježnika pytaju.

S Hródża. Motorowy kolešar z Prožynta sajěcze do wošboboweho awta. Wón bu na jehłowcźane wolno sadneho wosa cźišćenjeny a so jara cźežko srani. Dyrbjachu jeho do khorownje dowjesć.

Z Łužicy

* S Bjerez. Wutoru popołdnju dyrt błyšk do domskeho žiwnoscźerja Duczki. Duczkez běchu na polu, jenož małe dźěći běchu doma. Błyšk sapali. Wołnjowe wobory hnydom pschihwatachu a poradźi so jim woheń samsebjowacz. Stót a nadobu mózachu wukhowacz. Spali so jenož piza na horuzej łubi.

Najwjetši zběrać świeta

Daloko rozsćerjeny amerikanski cźašopis „Saturday Evening-Post" pschinjese nowe sajimawe jenotliwosće wo bajkotym bohatstwje amerikanskeho nowinarskeho krała Hearsta. Jeho wulke kubło San Simeon w Kalifornišći wupschestrěwa so pisches 240 000 akrow. Nimo tutoho kubła, w kotrehoż brjedźišchczu posłužuje so kraśny palaz „Casa-Grand", wobsteji Hearst hród na Long Island, starožitniske hrodźišchczo we Wales a wulkotny dom w Newyorku. Hearst je najwjetši zběrać świeta. We swojim Newyorkskim domje da wón dwaj pokhodaj do jeneho pschetwarjcź, so bychu mnohe sćěnowe debjeńći gotiske fachle, kaminy a druhe starožitnosće, kotrež je se wschelakich europiskich hrodow swuwobył, městno namakacź mohle. Na schěschćibjebjacź cźežitych awtach su njedawnowe zběrki do San Simeon pschimjesli. Na nahorje, kotruż je Hearst „wobkuślanstku hórku" pomjenował, ma so zyke městno muzejow natwaricź. Jendźelski hród se brěznjeho wěka je so tam sajo sestajał, kotryż běchu w Jendźelskej wobhladnjiwje rozebrali a do kaschczow składźeny do Ameriki pschewjesli. Tyšazy kaschczow, kotrež wopschihoja dźěle druheho hrodu, kotryż je Hearst w Andalusi ześ kupił, su tohorunja do San Simeona dóschle. Kóždy kamjeń a tójda hrjada dosta cźišku, so by tónle stawiznišći schpaniski hród w Jamźnym wuhotowanju na „wobkuślanej hórzy" sajo je semje wurość mohł. We swojim cźasu słudźi pschedaże tutoho hrodu w Schpaniskej powschitkownu kedźbnosć. Nad cźišćicźom sjawneho menjenja wuda knježeństwo wukas, kotryż sakazuje wuwožowanje stawiznišćich dopomnjenkow do wukraja. Hearst njepakći pak podarmo sa nowinarskeho krała. Wón we prawym cźasu hišćcze wo pschewjedźenju wotmyšleneho sakonja schoni. Jako wukas do mozu stupi, bě tjeczi dźěl hrodu hižo na puczu do Ameriki. Tak njewosta schpaniskim wschitzkim wjesnosćam nicźo druhe, hacź też wumos schytka dowolicź. kw.

Dobrowólna wobora přećiwo nadpadnikam

W Ameriźy žu dopójnali, so njeńdże tak dale. Wulkomješta žu bjespomozne pischećiwo stajnje pschiběrazem rubježniśtim zwólbam. Rubježne nadpady na dróhach a na pucźach žłuscheja k wschědnem padawkam. Nětko je stónzowanje italiskeho hólcźka wjeršćk sćerpnoscze pschekročziko. Měšćerčanstwo je so rozsudźiło, sapschimnocź, a najprjedy je 30 000 muzow žulny swjask wójnskich wobdźělnikow knježeństwu swoju pomoz poskicźił. Tónle swjask dże pischećiwo banditam we wulkomješćach porjadnu wójnu wjesć a žada wot knježeństwa, so by jón wone | trěbnymi bróniemi wuhotowało, so by potom nadawk wojowanja pischećiwo žulnem rubježniśtim zwólbam pschewzaco moht, k cźemuž amerikanska polizija na jane waschnje srosćena njeje, kaž wucźa to bohužel srudne nahonjenja. Njeje hišćcze snate, hacź knježeństwo temule namjetej pschihłožuje. nt.

Před kólnju driewopuščerjow

w Kalifornišći sastany drohotny privatny auto, | kotrehoż wulěše elegantny, młody muzśi. S kólnje wustupi starzy wobužny driewopuschćeć. Młody muzśi so jemu bliźišchći sawoła wješe-le:

„Nano, njesmjesch mje wjac znać? Ssym twój syn Willy, kotrehoż so pscheb dźesacź létami do města póslał, so bych sa tebje tobak kupił. Wostach pak tam tehdy hnydom, sym dopředka pschišchoł, a mam dźensa wyšoke dołhody. Tu je mój šamźny wós!"

Driewopuschćeć pohladny njedowěrliwje na swojeho syna. „Tak", wocźini wón słónczuje hubu, „a kdże je tobak?" kz.

Najnowiše z cyłeho świeta

* Straik ratařskich dźěłacźerjow pschi schleswig-holšteinskim wjesćornym brjohu, kotryż pod kommunistiskim wliwom stejesche, je so bjes wuspěcha skóncził. Strajkowarjo su so k dźěłu wrócźili.

* Na dróhi mjes Glauchawom a Zwikowom wutoru | tři wozbanki wobšadźene motorske koło do motorskeho kola sawadźi, kotrež je Zwikowa pschijedźe. Kole | tajkej mozu do so sraśnyschcej, so so łatkliwschcej. Jědnaj, 23lětny Walter Kraz | Zwikowa a Gerhard Burger | Meerane žebi nop rosbischtaj a bórzy po tym w khorownji wumrjeschtaj. Tśo žobujéšoni | lózschim sranjenjom woteńdźechu.

* W Bezonju pola Parisa je so w jenej chemiskej fabrizy rosbuchnjenje stało. Sdobom woheń wudyri, kotryż fabriku a žužodnu fabriku sniźi. Hacź dotal je so wěsćito, so śtej dwě dźěłacźerjej zjiwjenje shubiłej, a so je so 35 dźěłacźerjow sranilo. Boja pak so, so pod rospadankami hischcze wjacy woporow leži.

Hobrski lěsny woheń w Americy.
W połnócnym staće Idao wudyri žałostny lěsny woheń, kiž daloko šěroko też wsy a kubła žerješe. Hašerjo njechachu hašeć, prajo, zo z wóhnjom bjezdźěłowi zasy někak dźěło změjа. Widźimy na našim wobrazu farmarjow, kiž před wóhnjom cźekaju.

Też Brasilska njemóže wjacy płacić.
Brasilska swój dołh we wukraju płacić njemóže, dokelž je też tam hospodarska kriza. — Naša karikatura předstaji mjezynarodny kapitalism, kiž wot Brasiljana podarmo pomina napoj. „Nimam wjacy ani kapki" Brasiljan praji.

Hamtske wozjew cuje z Budyšina

Finanzne ministerstwo je sthwaliło prunanje Albertowki mjez wuchwom do lěweho promjenja Kotolki pola sahonow čo. 194 a 196 Pichowczanskich leżownosćow a Porschitz-Budyschinskej mhnisej hrjebju pola sahonow 220, 222 a 223 Budyschinskich leżownosćow. Plan je wupołożeny na hamtskim hejtmanstwje. Ma so hmydom pschesejcą.

Tole so z tutym wosjewi a so namołwi, so buchu pschipadne pscheziwjenja najpołožischo sa 2 njedźeli so sapodate na hamtskim hejtmanstwje.

W Budyschinje, 2. 9. 1931.

Hamtske hejtmanstwo.

Swójbne powěsće

Semrěli: Hermann Gerstmann w Lubiju, 56 lět, pokhowowanje budźe pjatk pop.. — Mitřawscy Bjarscy, wuměnkar w Radworju, 74 lět, pokhowowanje pjatk rano we 8 hodź. — Bjedrich Korla Hotaš, železnišći zjadowar we Lubiju, pokhowowanje schwórtk pop. ¾3 hodź. — Minna Stieslerowa rodź. Reichej w Kamjenzu, pokhowowanje pjatk popołdnju ¾3 hodź.

Wěrowoni: Dta Macka ſ Biskopiz ſ Trubu rodźenej Steinbornez w Jěžowje.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. **Zwjazk kat. serb. młodźencow** změje wutoru 8. sept. na swj. Marju wubjerkowe posedźenje w Różeńce na farje. Wšitkich knj. praecesow a starších wutrobnje přeprošuje

kapł. Nowak, hł. praezes.

Drježdźany. Towarstwo „Čornobóh" ma sobotu 5. požnjeńca wječor swoju zhromadźiznu na Christianskej drózy 22. Ważne wučinjenja dla załožeńskeho swjedźenja, kotryž so 3. oktobra w Ballhaus wotměje. Hosćo, też z Łužicy, su nam wutrobnje witani.

Předsydstwo.

Khrósćicy. „Pčolnica" ma pjatk, 4. 9. wječor we 8 hodź. pola Natuśee swoju zhromadźiznu. Wšitcy stari a młodźi pčolarjo su wutrobnje přeprošeni.

Předsyda.

Kedźbu. Jednoty nawječorneho wokrjesa, kotrež chcedźa jubilejne proste nawuknyć, njech so pjatk 4. 9. ze 9 k tomu tržbnymi bratrami na zwučowanju we Wudworju wobdźěla.

Na swjedźenju we Lazy stej so knjizy „Wulka lubosć" a Kocorowe štyrihłósne zabywšt sobuwzałoj. Štóž je ma, njech je w Serbskej kniharni wotedа. W nimaj je kołk „Lipa Serbska". J. Sloděnk.

Zwjazk serbskich spěwnych towarstwow změje sobotu 5. požnjeńca pop. w 4 hodź. posedźenje w hosćencu „Zum Echten". 1. **„Wudospołnjenje" Kocorowe-ho pomnika.** 2. Fota su hotowe. Skazanki. 3. Wšelčizny. Předsydstwa, dirigentow, wšěch spěwarjow a wšěch Serbow, kiž maja za 1. dypk zajim, wutrobnje přeprošuju.

Wjela.

Zeitgemäße Preise

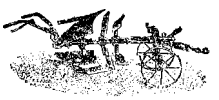
5% RABATT IN MARKEN

Zucker ausgeschlossen

Kaiserec kofej, čerstwje paleny ¼ pt. 0.46, 0.49, 0.60, 0.70, 0.80
Wos. dobre su naše jubilejne měšenja ¼ pt. 0.75, 0.90, 1.00
Kaiserec kakao . . pt. bjžo wot 0.70
Najl. pšeńč. muka . . . 5pl. měšk 1.20
Viktoria-broch . . . . . punt 0.21
Běłe buny . . . . . punt 0.23
Polny ra's . . . . . punt 0.18
Wowsne tružki . . . . . punt 0.26
Krupy, srěnje . . . . . punt 0.24
Twjerdy pšeńčny gris . . punt 0.30
Slowki . . . . . punt wot 0.35
Krem. puddink. proch wuw. pt. 0.40
Sokol. puddink. proch . . . pt. 0.60
Vanillin-cokor . . . . . pakčik 0.03
Marmelady . . . . . 2pt. bow 1.00
Margarina pt. 0.40 Kokos. tuk pt. 0.39
Solotowy wolij . . litrska bleša 0.70

50 JAHRE KAISER'S KAFFEE-GESCHÄFT

Filiala w Budyšinje na Bohatej hasy 5

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hlowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřezne Brabantske wobrotne pluhi też za kruwy su dóste

3 wosebite dny 3
nudlowych tworow
wot piatka hač do pónd3elu

Punt grisowych kranych nudlow jenoż 38 pj.
Punt jejowych kranych nudlow „ 42 „
Punt makaronija „ 42 „
Punt jejowych krupow „ 48 „
Punt jejowych hwězdow „ 48 „
Punt jejowych rózkow „ 58 „

nimo toho poručamy

5 pt. pšeńčne je muki „ 1,20 hr.
Punt kokosowych tružkow „ 50 pj.

a wšě druhe pjećne potrěby nanajtuńšo

3 tyzy wolijowych sardinow jenoż 1,00 hr.
Paleny kofej ¼ pt. wot 50 pj.
Margarina punt wot 40 „

6% rabata.

Thams & Garfs w Budyšinje
na Hlownym torhošću 8

Walter Rinnelt

na Kamjentu hasy 17 w Budyšinje při hotelu „Krony"

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě włosowe dźěła kaž wotfihanje po wašnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenköpfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připrawjenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž też kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne postužeńje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Chceće-li něšo předne abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo wuporjedźam. Derje wupruhowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa lijerńja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Na předań

wokóžne garderoby, drastowe khamory, blida za hosćency, trjebane sofy a jědźne blida, ložа z nakładnymi matracami, stóły, trjebany pjecał, wulka dźěła žonj. a mužacych kołow směsnje tunjo na składźe Seifertec składnostne kupje na Kamjentnej hasy 29

Nawěšti w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Cerstwa rańšopruska burska butra punt 1.35 hr.

Butrowa wikowarnja KUNELLA

Frömtereco

składnostne kupje

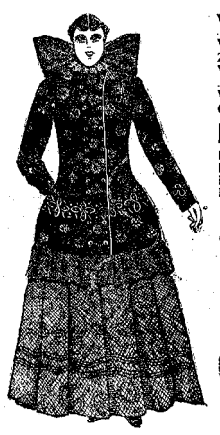
Dźěłba trjeb. mužacych a žonjacych kołow směsnje tunjo. Nowe koła z najl. lukusowym wuhotowanjom a lětn. rukowanjom 65.— hr., dale nakhrjabjetniki, wos. wulke, z 2 zakomaj 3,95 hr., kožane aktowe toše 3,75 hr., dźěłańske stupnje wot 6,50 hr., škórnje a dołhe škórnje, z rukowanjom ručne dźěło 22,— a 24,— hr., wobleći, nowočasne, najl. tkaniny, hobtski wubjerk, najdróžši 45,— hr. Smokinki, kemšace a frakowe wobleći 40—45,— hr., nimale nowe, dźěłace sandale z dobr. howjazeje kože, wulk. 23—24 1,50 hr., 29—30 2,50 hr., drastowe khamory, březowe, wórješnowe a dubowe, z 2 durjoma, nowe, jenož 55,— hr., ložа ze matracami, dźěłańske kholowy, zymske jupy, wobuća kóždeje druźiny, mjez nimi najl. znamki, jenož w skladnostnym kupje jenož na Zwonkownej hasy 12 Telefon 2137.

Prošu přińdźće njewjazomnje

Kožana jaka

a kholowy tunjo na předań Seifert na Kamjentnej hasy 29

Serbow kupny dom

Wolmjane tkaniny, wušlw. za falc a rubišć. . . . . 100 cm šěroke mtr 4.75
Wolmjany muslin za falc mtr. wot 1.75
Zidźane tkaniny pisane, za falc mtr. 5.50
Wolmj. tkaniny za spódnje suknje, zelene, ... čerwjene, módre mtr. 4.25
Wal, wušlw. za jaki, čorne 7.50, smuh. 4.95
Corne počehnjenja na kožuchi mtr 8.50

Pozament, cank. wobsadki, francy
Fale, pisany zatejk. . . jena 3.50, 2.75
Kapički, pisane . . . jena 1.65, 0.95
Banty za holcy 1.10, 0.85
Banty za žony, molowane a wušlw. 1.35

Moirè Šnórki Taft

čorne, běłe, różowe we wšěch šěrokosć.

Wobkedźbujće moje wosebite wokno za serbske wěcy na Dźiwadłowej hasy

Schaaf Modernes Kaufhaus

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. 1

Dobre čehnje k sebi

Kofej : kakao kolonialne twory

KURIO

na Zwonkown. Lawskej hasy 24

Handrij Strympa w Budyšinje

na Różowej hasy 15

poruča

meble a pólsirowane twory

Sym Serb!

Warjeny twarožk

jara derjesł. nanajtuńšo ½ pt. 18 pj.

Butrowa wikowarnja Kunella

(Na wutřihadle.)

September 1931

50 pj.

(Podpismo woteběrarja „Serbskich Nowin")

Tutón wotrězk płaći za nawěšti w měsacu september 1931

Maće-li nešto na předań? Abo chceće nešto kupić

potom wutřihajće tutón wotrězk. Nawěštk w Serbskich Nowinach so wam potom 50 pjenježkow tuńšo wobliči.

Pjerjonjerepušć. a prawy posleščowy wupjerk

płaći pola mje 10.50 hr.

Druhe šěrokosće nunje tak tunjo. Wupjerkowe a nawoblekowe zbytki

Hilger na Seminarskej hasy 2

Hypotheki

kóždeje wysokosće a za nizku dań, kupjenje a předawanje

leżownosćow

kóždeje druźiny wobstara

M. MÜLLER

w Budyšinje na Cyhelnskej hasy 10

Symj. rožku

ma na předań

Młyn w Prawoćicach

Dla spušć. wobkhoda

prošu wotrězki hač do soboty 5. septembra zamělić

Šokoladowy dom „Record"

(přjedy šokoladowy konsum) mějićel Richard Weigert

Při Lawskej wěži 12

Přiłoha k čisłu 205

SERBSKE NOWINY

Štwórtk, 3. septembra 1931

Hajenje strowoty w póžnjeńcu

Nětko kóždy dźeń nam nowy hład na bydło njese a ja potom ja druhdy dźiwacj njetrjebamy kóždy dnjo a druhdy jołst ja hórichi, dokelž jón se hodom pischiwobjeżujescha. Pischedewschim masch ja pschi jedźenju hładu wobmjerjowacj na jenu druźinu a niz nadobo wschě mózne druźiny hromu jěsć. Też je stare prawidło, so njeśmjech hromadje se hodom niczo picj, pschedewschim pak niz wodu. Dołho njeśmjachu wódźeli, chołodka jołst a cźerjewo ja so bjerjetaj, hdyż hromadźe se hodom też wodu bórzotaj. Hakle najnowschi śledźenja su nam tu pomale rosćahnjenja. Je so mjenujcy pokazało, so wokomina nazrowanego hładu ma wożiwitowcy srědkacy wjele wodu, i cźimż wjele jara wopuchnu a wjele mjerna pscheju. S tym jołst bubni a hdyż to wjazy njewuhladuje, maźe so jołst kwękacy, tchóż swjetlicha sawinuje sahotnu śmjerć schorjenego. We někotrych cźeśkich padach sawinuje rozcźehnjenje żołołka k bolosnemu pschepadźenju pschezyrowanja, z kotrohoż móża też nastacy cźeśke chorosće cźerjewa. Wosebje na wischnje a kóńmacźki njeśmjech picj wodu, dokelž tute płody jara bubnja. Schtóż potajkim chce wostacy strowy, njech tak dołho cźaka z picjom, doniž je jołst abo cźerjewo hład hižo dosć pschezyrował, schtóż po jedźenju 2—3 jabłukow abo pomerańcow hižo so stawa ja 1½—2 hodź. Hdyż pak hy hdy maizy hładu abo ramo wischnje a kóńmacźki, dyrbiśch hischcze dłeje cźakacy.

So też njestrały hład móże byc z pschicźinu wobcźežnosćow wichi poźiwanju, je znate. Mjenje znate pak je, so, hdyż hy hyła jołst stajył, njeśmjech jón spytacy pjicź je wschelakimi móżnymi satykadkami, ale so masch sterje hischcze podpjerowacy wucźišćenje cźeła. S tym so normalny staw ruczišcho wróćzi. Schtóż potajkim po wuźicu njestrałych złowow atd. dostawje źiwlawu, njech njewuźiwa tak jara wosłubowanu opijumowu tinkturu, kotraż ani njeje tak jara njewinowate lekarstwo. Mózej nawopak hischcze wuźiwacy poczišcadło.

Sahodarjo, kiž nětko po hoti a honach dundaju, jetkaju druhdy nascheho jenicźkeho jeńoćeho hada — smijaju a kóżde lěto płytchišch saźu snowa, so je smijiza lubši kuźmyka. Hdyż je so to stało, to masch najprjedy kuźmjeny staw hnydom podwjelacy, ranu z nożom powjetschicy a wuźrěbacy. Wuźrěbanje njeje straschne. Niech też někotre hadźazeho jěda so dóstanje do żołdka, wón tam njemóże schkody naczinicy. Wšo so njeśmjech mócy na hubjonaj wotwerjenej ranu. Prjedy rady ranu wupałichu. To pak je so wopokazało jako mjenje dobre. Wuźitne też je wuplokacy ranu je słabej fijałkoitej rozpuschczenim nabjerikowego draźła (übermanganjanores Kali). Schtóż potajkim chodźi po měśnach, hdźež bywa wjele smijizow, njech pschcyy nětko z tutoho lekarstwa w tyłu bobu njese. Wšo dyrbiśch na kóżdy pad staźiyc lekarja sawołacy! Prjedy też doporuczachu wuźiwanje alkohola jako dobry srědk. Je so wschak wupokazało, so tole je niz jenož njewuschne, ale ramo straschne. Jena abo dwě śkleńcy pakraja drje mózetaj wutrobu rosćahnjecy; wjazy pak strach hischcze powjetscha.

Nětko cźe też cźasto pschekasanzy kalaju. Swjetlicha to dale straschnych jeźerkowow nima. Hdyż je cźe kuntwora abo cźełcźk kóń, móżełch to městno jenož je salmjakom namełcźe a bolosć hnydom popuschcźi. Jelšo pak kóńe městno po nětčim njecha pschychstacy bolecź, hdyż so samódri, potom je to oopokas, so hu sawinuli thorosće so dóstałe do kreje. Potom dźeje njeczakaj ale hnydom kładź wobwijasty z wuplowej wodu a lekarja sawołaj!

100 lét pohanjak łódze.

Swjatočnosć při pomniku wunamakarja w Boulogne. Pohanjak łódźe wunamaka před 100 létami Francowza Sauvage.

Zwěrina w póžnjeńcu

Wot sapoczatka późnjeńca móże puczować w holi płytschecy sahe rano ruczje jelenjow. Jeleń w tym cźasu jeleńcy a jelenjata hromadu honi a żarliwy straźuje, so njeby žuły jeleń jemu pschitrókšichšit prawa. Weda żadowy warjej. Jeleń so hnydom do njeho da a daloko je to płytschecy po cźichej holi, hdyż rohźina wojowazju jelenjow do so dźrja. Druhdy potom so stanje, so rohźina so saschmjataju a jelenjej dyrbitaj potom żałostnje skónczicy. Hdyż je po „ruji", to jelenja ztoro wjazy njepóśmjesch. Wšsche najprjedy tuczny, nětko pak je śuchi a rjebjaty, dokelž mějische jenoż sajim sa swoje jelenjy a niz sa żratwu.

Hewak je nětko w lěsu a holi khětro cźicho. Najsma poczu knjeźel, tamny poczaj, kiž je tak płódbi a hodowm tak tyschny. Hischcze nas bo wschitko z nasymu pišani a toja je to wschitko jenož sawod k mrěcźu. Cźahaju ptacźki nětko puczuja. Sotkawacy so z nimi w rohodźi hatow, bo bośańkowych kefkach, po wjerschinach. Masch tam zhle cźrjódy jeńcźorjow, sybow, dróńnow, roczkow a muchatejow. Ale bórzy nas wopuśćeja. Też kołobik, krokopjel a schćerać, kiwiza, łaśtojcźka a cźerwjena wopuschka so hotuja na puczowanje a jelšo hrohy saha symu, to hižo tu dóstawamy prěnich symitich hośći. W parkach a huśeźinach wiośnich někotrejžkuli ptacźka, kiž nasch kraj jeno cźěri, wri a woła za slowjanskimi bratrami.

Njechamy tam ani próznikować, wużiwać hospodliwosć bjez narunanja. Njechamy być powólni darmačkarjo. W Póznanju hižo smy wustupili ze zwučowanjom před zjawnosću. Chcemy też zwučować w Bělohrodźe.

Wjele měsacow dołho so bratr Mjeltka z nami drěje a dračuje kóždu Božu njedźelu zady Radwořskeje noweje šule. Swari a prosy, pišći a zeli, hrimoce a wopřisahuje. Je měł z nami wjele hary, wjele starosći a wjele hněwa. Najwjacy drje z njelepym Njechorńskim, kiž scyła hakle dwaj měsacaj zwučuje. Haj, tute zwučowanske hodźiny — bě to kusk martrarstwa, a nic jenož za wbohcho nawjedowarja. Naše sotry — zwjetša służobne holcy — wjedźachu zasakle a krute wójny ze swojimi knjemi, wubědźejo sej dowol k zwučowanskim hodźinam. A hdyż jenu ze sotrow knjez ani puśćić njechaše na 2 njedźeli do Juhosłowjanskeje, to wona skrótka służbu wupowě.

Wšelako nam prěki přińdże. Jedyn ze zwučowacych, Kulowčan, před samym wotjězdom z róstow padże a sej nohu złama, a to hnydom dwójcy, dokelž Kulowčenjo njejsu za pojdźene dźěło. Bratr Mjeltka měješe za to, zo bě Kulowski bratr jenož tohodla znjezbožił, zo by jeho hněwał a jemu klubu činił. W poslednim wokomiku dyrbješe druhi bratr zaskočić, a to měješe so hišće jcho knjezej wšelako nabarbić, zo by jcho jenož puśćił.

Po wšelakich připadach přińdże potom slawny dźeń poslednieje pruhi před wotjězdom. Bratr Mjeltka nas ćwilowaše, zo njebě rjenje, a na kóncu swjatočnje konstatowaše, zo scyła hišće ničo njemóžemy a zo w Bělohrodźe serbske Sokołstwo a z nim cyły serbski lud wohańbimy. A při tym činješe mjezwoći, jako by šklu płónčikow zjědł. To běchu Pękne wuhlady....

*

Wutoru, 24. smažnika, měješe wjeleslawna wudrawa wopuśćić Budyšin a Łužicu. Ja hižo njedźelu wječor wotjědźech, dokelž chcych hišće dwaj dnaj podundać w złotej Prazy a tam so dał dopomnić na wjesołe a zrudne dny mojich studentskich lět... Miły bě wječork na „Złotej studničcy", wysoko nad Małej Stronu. Wjeseli towaršojo tam běchu a towarški z krótkimi wlosami a z dołhimaj „wopušomaj". Směrki so lěhachu na Prahu, haj — a potom smy šli na dwórniščo. Rychlik stonajo přiběri a wupluny z pućowarjemi też črjódu našich Sokołow a Sokołkow z Łužicy. Hołk a hara, šćebotanje, khichotanje, powitanje, rozmołwa a rozžohnowanje, kiwanje a hižo dalši rychlik z nami šusny won do slepeje nocy, na juh, na juh...

Bratřa a sotry su rozbudźeni. Pućowanski njeměr! W našich wotdźělach je kaž w kołcu, hdyž pčołki roja. Wosebne powažne damy na nas hladaju z porokom a nós khrěnja. Je wšak nóc. We nocy ma so spać. Štóž je był wobrotny a njezdwórliwy, je sej z časom dobył městno na ławcy k wotpočinkej. Ale za wšěch to njedosaha. Někotři bratřa sej lěhwo rozłoža na špundowanju na khódbje. Wupřestrěwaju tam přikrywy a so na nje wala. Leža tam kaž jerje. Hdyž přikhadźa konduktor, kroči tam wobhladnišje, kaž knjeźnička po błócanym puću, hdyž ma nowej stupničcy. Abo kaž stary Romjan po bitwišću, hdźež je wšo polne padnjenych njepřećelow. Naša delnjołužiska basnjefka je też sobu. Ma cyłu zběrku „lapow" sobu, zaměšcenu w kartonach njesměrneho formata. Je z tutymi hobrskimi šěsćsćěnarjemi zaraćila cylu khódbu a zezady nich wukuka kaž palčik zezady pokłada. Po dwójcy, trójcy zaraćenej khódbje móže jenož Sokoł — zwučować — so doprědka pohibować.

Wonka je so mjez tym spuščiło žałostne njewjedro. Po zdaću ze spěšnikom na přemoh cěri. To hrimoce a sapa a praska a wrjeskoce, zo je to radosć připosłuchać. Dešć šwika a šnórki předźe. Ow, to je rjenje po telko njedźelach suchoty a horcoty. Do hrimota pletu so druhe wutłe zwuki. Bratřa we wotdźělach smorča kaž jěž w płónčiku. Po něčim spać jeneho za druhim přemóže. Kóždy so zwjeze, stuli, čapnje, hdźež so někak hodźi. Tak spěšnik njese spjacy čah po juhočěskej krajinje dale, dale, dale... (Přichodnje dale.)

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow*

Wšosokołski zlět w słowjanskej zemi! Hoj, kak tajka powěsć praweho zakusaneho Sokoła strase, rozbudźi a wabi. Nimaš měra, w stawach so ći byrkoce z rozwjedźenjom, njemdra sokołska krej wri po žilach, mysle ći cźakaju, dyrbiš, dyrbiš tam do słowjanskeho kraja, hdźež so zlětaju bratřa wšitkich słowjanskich splahow.

Wšosokołski zlět w Bělohrodźe — stolicy Juhosłowjanskeho kralestwa! Och, sputaše mje hišće telko rjanych dopomnjećow na tamnu zemju, kiž je najbóle słowjanska ze wšěch słowjanskich krajow.

Słowjeńske winicy, złote žita Sławoniskeje, mócnej rěcy Dunaj a Sawa z běłym hrodom Kalimegdanom na wysokim brjozy, hórki a lěsy Šumadije, romantiska dolina rěki Morawy, pomjatna Makedonska — pomniščo staroserbskeje sławy, swojozne město Dušana Sylnecho — Skoplje a znowa bajkojte Sarajevo z lěsom běłych minaretow, dźiwjoromantiska Bosna a Hercegowina, překrasna Dalmatiska nad módrym Jadranom z jeho parlu Dubrownikom — wšitko hišće raz widźu w duchu a mócniščo mje tam ćehnje do toho kuzlokrasneho kraja, słowjanskeho raja...

Bratřa Juhosłowjenjo nas wołaju. Ale nic k bjezstarostnemu dundanju, k słódnemu próznikowanju, k wužiwanju přijomnosćow jich zemje — ně, přeprošuje nas na sokołski zlět, na prěni wulki zlět wozrodźeneho Sokołstwa juhosłowjanskeho kralestwa. Do Bělohrodu su zlět zwołali a njechadźa ani parować při tym słowjanskeho Benjamina — łužiskeho Serba. Chcedźa měć mjez sobu też zastupjerjow najmjeńšeho, najbědnišeho słowjanskeho rodu.

A my rady posłuchamy. Wšak wšitko w nas

*) Pućowanske wopomnjeća na łońšu sokołsku wuprawu do Juhosłowjanskeje.

nikow je žo poradźiło napischećiwnu žrědk wunamakacź. S dźěla dospołne wuńdjenje je mózne, hdyž je wuźad hischće w sapoćatku, abo ſ dźěla hodźi žo teź khorosć ſastajacź, njepokhacźuje wjazy. Jod je pschi tym nimo-mérje ważny.

Mózemy ſ dobrym ſwědomjom prajicź, ſo je tak rjez jena „egiptowska cźiwila“ wot cźłowjeſtwa ſašo wotwobroćena. Saamo we rańſchich krajach, hdźež je lepra hischće ſ domom, ſmémy žo nadźecź, ſo teź tam bórzy ſwoju mózi ſhubi a wědomoſćzi podkłaźi. kk.

Krupek njeje doma

Swonu! Krupak pohlada na cźaſnik a pische dale. Pschi pisańſkim błidźe wón hedźeſche a dźěłaſche na ſa-ſtatnych liſtach, kiž bésche žebi wožera ſ „bérowa“ bobu domoj wſał. Niechdyž bywſ pschi tym wjeſeny. Wésche na poldźeſtacźich. Jona, kiž jomu rjedźeſche, pschihlidźe hakle ſa pol hodźiny a wón nikoho dale njewoczakowaſche.

Swonu k druhemu raſej!

Njeſłyſchi doma, wobſamknu Krupak a ſapoćina nowy cźik. Budźe to ſamwěſće jedyn prošchek, někotrí wukowar abo tajſi, kiž ſtare ſmachi kupuje. Potajkim, njewoćinju!

Njeſmaty psched durjemi poća ſkepacź.

Spodźiwnje, rosmyſluje Krupak, ſo ludźo, njepomha,ći ſwonjenjo, ſkepacź ſapoćnu! Někto wosmje ſašo zyke myſle ſkromadu a pišta dale, a wuſchi běchu pschećiwo wſchém ſmukam, kiž wot wonka pschihlidźechu, ſatykane. Njeſłyſchešche, ſo žo ſwonjenjo ſ ſkepanjom wotmeńenješche. Jako cźaſnik bźeſatu hodźinu woſjewješche, pschetorhny ſwoje dźěło a ſtupaſche njetćžo do pschedſtiwa, ſo by poſłuchał, hacź wonka hischće něchtóń cźaka. Někto dyrbješche tola žona ſkoro pschihlóź a ta tola ſašy wotoćeź njeſmědźeſche.

Sašo něchtó ſkepa a ſwonił Mjelcźo bliži žo Krupak k durjam, kiž na ſkhód wjedu a ſłucha. Haj, poſłuſchowańka žona tam bésche, ale — hischće něchtó tam ſ njej rěźeſche. Schtó pak to je? Někto ſpośna jeho na ſłoju: Rubak, jeho wobſtodny pschećel, tajſi prawy ſchłowjeſ, kiž ma tak prawje ſa wuſchomaj, to bésche. Kak njelubje! Někto njeſmědźeſche na žadyn pad woćinićź! Tón by jeho ſchkrěł! Nadźijomnje bórzy ſašo wotcźahže, Krupak pschi žebi ſa durjemi ſoychowaſche.

„Swonju tu hižom pot hodźiny a ſmeju ſkoro krawe tmyſli,“ błyſchešche Rubaka prajicź. „Myſlach, ſo hischće ſp', ale to je ſkoro njemóžne.“

„Nó, nó, tak dołho wón njejpi. W tym cźaſu je ſtajnje doma. Powſchitkownje dźe wokoło 11 hodź. do „bérowa“. To je jemu tola něſchto ſnadźecź dyrbjało!“

„Ale ſchtó pak budźe hnydom na tajke něſchto myſlicź?“

Rubak njeſpuſchcźi žanu pschileżnoſćz, ſo by žo wo ſwojim wobſtodnym pschećelu wobhonjak. Tuž wuwa-prašchowaſche žonu dale: „Krupak ma drje wulke hoſpo-darſtwo? To drje ſa Waſ teź něſchto hódne wotleći, hdyž ma wjeſor bſeſadu?“

„Phaa, te ludźo, kiž k njemu pschińdu, wjele nje-dadźa, to móżeźe mi wěrźicź!“

„Njeknićžonnoſćz!“ bórceſche Krupak ſa durjemi. Zyle mjelcźo pak bórceſche, ſo jeho wonka błyſchełi njeb-bychu. „Njeknićžonnoſćz! Sſedźu tu, kaž jaty, we ſwo-jim ſamkńuym bydlenju a wyſche teho dyrbju pschijp-błuchacź, kak ludźo na kanje ſwarja.“

Mjeſ tym dźiwaſche ſo Rubak wonka: „Tak, tak! Schto jeno prajiće! Tajzy ludźo jeho potajkim wopytuja! Krupak je drje tak prawje „ſadźernjeny ſkupak“, niż?“

„Nó, to dźeń mózeće žebi myſlicź. K hodom je mi někajſi pišany taſel a wjeć hriwnow daril. A na talerju njebéchu wjele wjazy kaž tři jabłuka a jene bésche ſamo ſhnilo!“

Krupak wſeczeſche ſo mjelcźo do ſwojeje ſtuwy. Tajke hidźenjo njemóżeſche dźeſe wjazy błyſchećeź! Wocźinićź?! Na to wjazy myſlićź njemóżeſche. Lébna pak, ſo bésche ſo k ſwojemu pišańſkemu błidu ſydnył, tak ſwonjeſche telefon, wótſe, dołho, njepschestawajcy ...! „Mój jejdyr-ko, wot 10 hacź do 11 hodź. chzyſche tola Drježdźanſki wobſtod ſe mnu rěźeźeź!“ Telefon je w pschedſtiwi. Kol-wótna ſituacija! Njemóże ſo wotwołacź. „Nó, hdyž wſcho k Nakazam jédze, tak njech teź telefon woſtanje!“ Někto pak ſpěchnje ſapoćane dźěło ſkónčeźeź! Kak dołho budźe tracź a dyrbi do „bérowa“, hewak njeje móżno, ſwój dnjowny porjad dźerżeźeź!

S zyłym wotmachom wali ſo do dźěła. Nunje ros-myſluje žebi wjazy hacź ſoikoćźiwu ſadu — tola — ſchto to? Rowoł, wrjeſkot? Saſtrózany cźiſny Krupak trojku do kuka a cźeri won, ſo by ſo pschećiwdóźeźił, ſchtó tam ſašo je. Pschińdźe do pschedſtiwy, cźuje, hdyž ſ wul-kim wrjeſkotom durje ſo wotewrichu. Na brjohy ſteji ſam-kat w módrej dźěłańſkej drańce, ſady njeho Rubak a błużowańka žona a psches ramjo ſtutaja wežipni ſtu-ſodźa. Psched durjemi běchu ſo njemuſzh Krupakowi ſnuſodźa k cźaſkaym pschidrużili a kaž dźeſacźkróć mudre hłowcźi ſu, bachtachu a rosponinachu, ſchto je ſo ſtnadź ſ Krupakom ſtało, druſy měnjachu, ſo ſa plimom ſmjerdźi a tohodla póſłachu po ſamkarja, ſo by durje ſ mozu wo-tewrił..

„No—o—o, wy ſeće doma, knjeſ Krupak?“, dźiwa ſo Rubak trojchu wuſtrózany. „Myſlachmy, ſo tu njeje něſchto zyle po dobrym!“

Krupak, rosnjemdrjeny, chzyſche wuprašnyć, ale ſpó-ſera prěni hnél a bórcźi jenoź: „Myſlu, ſo pola Wah wſcho zyle po dobrym dnjeſe. Njewoćinićh, dokelž njecha-chach ſo pschi wažnym dźele myliceź dacź.“ Na to pschepy-towaſche ſkónzowany ſapěcźowany ſamkr: „To zyle ſa 10 hriwnow njebudźe, knjes Rubak. Stiežowańku ſmém tola hnydom Wam pschipóſłacź dacź. Wěſcźe tola něſchto, ſo ſmy prawje „ſadźernjeny ſkupak“! — — —

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku, lokalny dźěl a feuilleton Marko Smoleŕ w Budyšinje, za nawěſtki G. Janak w Budyšinje.

24 čakaja w smjertnem domje w Sing-Sing

Pśiczina ju nimale stajnje žónske.

Schtyriadwanzeći wobhoſterjow ličźi w tukhwilu „dom ſmjerćo“ w Sing-Sing, ſnaſć khłoſtarni w New-Yorku, ſchtyri a dwanzeći cźłowjekow, kotrejž ju k temu ſaſudźeni, ſwoje ſłóſtniſtwo na elektriſkim ſtole pokuczicź. Mjes nimi ſtoj dwajo hakle 18 a ſchtyrjo hakle 19 lět ſtari. Poſa druhich wucźini ſtaroba jenoź 20 hacź 24 lět.

Teź w Ameriźy pschibéra, kaž direktor Sing-Singſkeho jaſtwa wobtrucźa, liczba młodoſtnych ſłóſtnikow na wo-hrożaze waſchnje. Tucźi młodźi cźłowjekoju njerubja a njekonzuja pak ſa ſebje, ale ſa někaſke žónſke ſtworjenje, ke kotremuż ju ſtutani, ſa lubowanu abo ſa žonu. Tu je trěbna rjana drasta, žadoſć ſa dundanjom po hoſcźenzach a drohich kójejowniach, žiwjenje ma ſo polnje ſwu-žiwacź. Pjenjes, ſo bychu ſo mohłe wſchě tute pschecźa ſpołnicź, njeje. Tak ſtawaja ſo mnohy, žónſkeje dla, ſe ſłóſtnikom. Rubjeźne nadpady, kotrejž ſo žnadź ſ da-zyła njewotwoładanem morbaſtwom ſkónca, ſu typiſki ſćeŕ tuczaja. W pjećedawſich cźaſach běchu ſo krupadowe ſtawy ſt

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec kniniščičenja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej *žiwjenje zawěsčaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přečiwo sčěhwkam čěłneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje* abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsčacej bancy wozwěź, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny tłoča a kóžde wozwěsća.

Čisło (Nr.) 206 — **Budyšin — Pjatk, 4. septembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Němski sejm

Němski sejm so najserje 13. oktobra sejdźe. Mjes politikarjemi je žiwjenčcej, so budźe so w krótkim najmjenje pohybowanju jenož wo praschenjach nuzowneho wukasa jednacź. Po rozprajenju w pownym sejmje so pozdźenja snowa wotstorcza. Wo praschenjach, kotrež z nuzowneho wukasa wuńdu, budźe so w hospodarskim wobjerku jednacź.

Posedźenje předsydstwa sakskeho sejma

Pjatk 4. septembra směje so žiwjedźenje předsydstwa sakskeho sejma swołacź. Wón budźa so z praschenjom zaběracź, hač ma so sejm swołacź, so by so wo nuzowym wukasu k zawěsčenju krajneho hospodarstwa wuprajił.

Wuslědźeni žnjowi škódnicy

Pschi dźiwim strajku ratarskich dźěłačerjow, kotryž běchu revolucionarna dźěłačerska organizacija a kommunistoja w juliju w Lipšcanskej wokolnosći zawjedli, su traschace wotdźělenja někotre ratarske maschiny a grat stónzowale. Policijej je so stónčnje poradźiło, winowe nuspadźecź. Woni tomu wotdźělenju kommunistowe přichilscheja, kotrěž su so pschi zaměłenju nazionalneho sozialista Ulimiela w Lipšku wobdźěliłi.

Nowy mjasowy překhódny dawk

Sakše knježerstwo zaschkenu sejmej, kaž bórzy so wón sako sejdźe, zakonjowy naczisk wo nowozawjedźenju wujagnjta 1931 ma so za małe žydlerske domy, za kotrež je so psched někotrymi lětami woslobodźił. Naczisk je powschitkownje pschihotowanje wikowańskeje a pschemysłoweje komory a rěmiskstwa namakał, tola rěmiszy z pschihotowanjom pschemysłoweje komory namjetuja, so by so pschekhódny dawk teź na zuse pschihotowane mjaso (mjasowe twory) wupschestrěł. Sakše industrijowe wikowańske komory su so pschecziwo tutomu dawkowemu wupschestrěnju wuprajile.

Leżownostny dawk za sydleńske domy

Po wukasu sakskeho finanzneho ministerstwa z 15. augusta 1931 je so za małe žydlerske domy, za kotrež je so tźeca hódnosć jenosce niže dwójł prénja wobličiła, po naniejcze leżownostny dawk na slězkowanje léto 1931 po pucźu spuschczenja hacź na summu sniżi, kotraž je so pschi postajenju tźeceje hódnosce jenosce jako leżownostny dawk wuličiła.

Zjězd dźěłačerskich zwjazkow w Frankfurće

Schwórtk je swjazkowy jednatel Nörpel wo rozwiczu a wutworjenju kollektiwneho dźěłańskeho prawa rěkał. Wo to dyrbi so prózowacź, so by **pschedprawa wětšych dźěłačerskich worschtow wotstronja.** Hačrunje wulki pokrok dźělowcho žudnikeho zakonja pschihótowanowany, dyrbi so na to pokazacź, so wuzudy tychle žudow jenož z dźěła wopravnjene wočakanja dźěłačerjow dopjelnjeja. Wobsebje so žada, so by němski dźělowy žud jednanje ruczijcho pschewjedł a hospodarsku sbromadźenišku swobodu pschihótował. Dalsche rozwicze tarifneho prawa so na němskim knježerstwje rozbiwa. Pschekamanja tarifnych sdźerżenjow z nuzowym wukasom **dowěrjenje dźěłačerjow k demokratiskemu stataj rostschadźeja.**

Pschi praschenju wurunanišwa so na to pokaża, so wono žylny politiki nadawk dopjelnja; tola so pschecziwo tomu protestowasche, so so tónle žrědk nałožuje, so by so wottworjenje mjezy wunuswołało.

Awstriska so němsko-awstriskeje cłowneje unije wotrjekła

Plan němsko-awstriskeje cłowneje unije je so na pschezo pohrjebał. Dobrosdacze Haagskeho žuda je jón sabiło. Po postajenjach Genfskeho protokolla z lěta 1922 wjeje Awstriska žuźela z Němskej cłownu unitu bjez wobdźělenja druhich statow wobstajnjcz. W studijowym wubjerku za europsku unitu w Genfu je awstriski měrikanzler **Schober** wojsewił, so je so awstriske knježerstwo z němskim knježerstwom strěžało, dźiwajo na wuzud Haagskeho žuda planej němsko-awstriskeje zlowneje unije spanycz dacź. S pschewjedźenjom tuteho projekta bychu so dowěrne bromadźedźanje europiskich statow pschewinke wobcežnosće nastałe. Awstriske knježerstwo je so tehdyla rozsudźiło, so z projektom němsko-zlowneje unije nic dale saběracź. Wono je nadźija, so so z tym sadźewk z puesa wotstroni, kotryž dyrbi k załoženju unije europiskich statow dowjesćź.

Win je ze Schoberom spokojom

Rěcźi awstriskeho městokanzlera Schobera a němskeho zwonkowneho ministra Curtiusa w Genfu jtej w Awstriskej spokojnje, teź w njespokojnej prawizowej stronje.

„Neue Freie Presse" pische: Dr. Schober je sa mjne měr, so po nětčišnim położenju složi. W zwjazej dźensnischej rěcźi je rosjasnił, so by plan zlowneje unije jenož potom wuhladu na wuspěch měł, hdy bychu so hišće druhe staty jemu pschisamknie. Se zlownej unitu njejsu chcyli njedowěrjenje sbudźacź, niż swady zwjeta rosnuwacź. Wěsće by jara bolosine było, hdy bychcej Němska a Awstriska nětko nuzowanej bylej, zwoje wotpohlady pschemnic nicź, tola hižo nětkole dyrbi so demagogiji napschecziwo stupicź, hdyž chce tele podawki za sebje wuwuzacź.

Mudriscko wschak budźišche bylo, hdy budźichu plan zlowneje unije psched zjawnosć njepschinjesli. Budźichu sebi dyrbjeli do prědka rjez, so won wulke pschecziwnistwo nadeńdże.

Generalny strajk w Barcelonje

Kaž žu so hižo dawno bojeli, je syndikalistika a kommunistika dźěłačerska organizacija generalny strajk we Barcelonje na njewěsty czaj wuwołała. W manifesu so žada, so by so zwilny gouverneur hnydom wotstadźił, a so bychu so politiscy jeczi na žiwobudu puschczili.

W Barcelonskim jastwje žu jeczi woheń założili a se hkodom strajkowali. Zwilny gouverneur bě do jastwa pschischoł, so by so za skorźbami jatych wobhonił. Tute ilkadnosći jeczi, kotrež běchu wschitcy wobronjeni, k tomu wuzicźu, so žwojich jastnikow porasychu a durje komorkow zwnjdźěchu. W jastwowym chłodze 200 durjow nakopichu a zapalichu. Hakle z powoju policije, zwilneje gardy a wojakow mózesche so kpieczenza porasyczź. Teź wohnjowa wobora dyrbjesche zakrocźiz. Jastwowcho direktora ha hnydom wotstadźili. Teź w Saragosy je so nowy strajk wuwołał. Tamniske njeměry njejsu hischcze potkórzene.

Vatikan do dźělenja cyrkwje wot stata w Španiskej zwoli

W jednanju kabinetowym schpaniskeho knježerstwa je kamjezowym nunzium je so pschihódne wobrocznje stało. Wobej stronje njejstej so wjeżera z tym tajiłoj, so je so we hłownych rysach dojednanje dozpiło. Tři hłowne jadźady, wo kotrychž stej so wobej stronje dojednałej, su: 1. dźělenje zyrkwje wot stata, 2. neutralnosć pohrjebnischczow, 3. zwilne żeńtwy. Prjedy hacź je kamjezowy nunzius do tychle tśioch wjeżow swoli, je k pschebudźenju wuradzenju sajmujerjow wschech schpaniskich diezezow a kapitolow swołał. K dojednanju mjes Vatikanom a schpaniskim knježerstwom wo praschenju naboženskich rjadow w Schpanijskej žnadź je tak kóndźe, so je powschitkownemu towarstwowemu sakonjej podstaja. Praschenje wo zyrkwinym wobsedźenistwje budźe žebi hischcze dołhe jednanje žadacź.

Juhosłowjanska nowu wustawu dostała

Po diktaturje, kotraž je nimale połdra léta kralu Juhosłowjanika sałžo zwobodnje wuswołeny parlament dokonje. Psched połdra létom, hdyž bě so w skupschtinje (sejmje) rozšahła pschecziwnosć politiskich stronow tak rosshorika, so ludowi jastupjerjo do so tźełachu, a so morwych a na žmjercź franjenych je žejmownje wumjeschchu, so kral Aleksander ruce rozsudźi, žeńm rospuschczeźi. S tśioch splahow juhosłowjanskeho luda žebi mudrych a wótcežnjch smjtženych cżeżnych muži wmbra. S nimi hromadze je sa krótki czaj porjad a měr w kraju sawjedł. Jenm je so poradźiło, mjes juhosłowjanskimi splahami mysł narodnieje idioty žudźicz a sakorjenicź. Lud je spóznał, so by Juhosłowjanika bjes jednoty a snjezliwosće rozpadła, a so bychu so Juhosłowjenjo sajo wotroczyć Njemzow, Madźarow a Italjanzow sejinili. Lud krala Aleksandra na jeho pucźowanjach po kraju wschudże jako starosćiwego krajneho wótza a pokojerja witasche, wschě wutrobny jenm z ludosću a zahorjenosću napschecziwo biwacha. Hižo nětkole bě tohodla czaj pschischoł, juhosłowjanskemu ludej konstituzionalne knježerstwo wvróczicź.

W pohedźenju króniskeje rady, kotraž so žriedu posdże krjeczor z kralowym pschedsydstwom wotmě, je diwiski minister **nowu wustawu** cżitał. Po njej so w Juhosłowjanskej **senat a parlament wustajitaj. Połozju senatowych so wustawow kral pomjenuje, druhu połozju lud wusmoli.** Pasiwne wólbne prawo maja wschitcy pisches 40 lět stari staczenjo. Sa parlament, kotryž so z jenakim a direktnym wólbnym prawom wusmoli, maju wschitcy staczenjo aktivne wólbne prawo, kotrež žu 30. žiwjenjowe léto pschekrocźili. Sakkadne žady nowoje wustawy žu slědowace: Juhosłowjanska je kralestwo z knježerstwom domom Karadźordźewičow, hantiska rěcź je chorwatska, serbska a słowinska narěcź. Staczenjo maju wschě politiske prawa, kotrež w druhich demokratiskich statach placza. Kraj je do dźewjecź banowinow (wokrjesow) dźelenj. **Banowiny maju kaloko žahaze samosjarbniske prawa.** Dospołna žiwoboda nowinarstwa a njedótknjiwosć wobydlenjow a listow stej pschedpisanej. Wiche dotalne sakonje najprjódy dale placza, hacź so sakonjedawazy parlament seńdże a nowe sakonje wobsamknje.

Hantiske nowiny žu kralowy manifest sa lud wosjewile. Kral Alexander w nim praji, so ma sa najwjetschu winowatosćź žiwoje knježerstwo dźěłačerjow, **statnu jenosćz a ludowu zhłosć zakhowacź.** Tale winowatosćź je teź jeho pohnuła, na krótki czaj diktatorisny knježeź. Wobczežnosće žu tehdy straschne a wulke byle, a lud je spóznał, so žu cżeżkoważace pohnuwadła kralа k jeho rosshudźenjam dowjedle. Wulke dobre pocźinki juhosłowjanskeho luda žu so w tutym czasu wupruhowale. Wobstejnosće dokkadnje pruhowawschi, žynu so z dowěrjenjom a luboscźu k ludej", kral dale praji, „kaž z dowěrjenjom k pramozy jeho dobrych pocźinkow zkrochił, tole dźeło newehno sjadowania z pomozu narodnych a ludowych mozow dokonjecź. Moja wěra do Boha, moja nadźija do zdoża a pschichoda Juhosłowjanskeje mje pohnuwasej a napominasej, juhosłowjanskemu kralestwu nowu wustawu dacź."

S tymle manifestom je kral zwoje žlubjenje dopjelnił, kotrež je 6. januara 1929 dał, hdyž je wumsacźmy zlaw zawjedł. Nowe ministerstwo je hižo wustajił. Wschitcy ministrojo žu žrjedu popołdnju pschischłu stojili.

*

Jene z najwažnischich postajenjow poruczo, žudnisse pschedprawa, kotrež žu so 6. januara 1929 z nuzy stajile, wobnowiwcź. S tym je so njewotwadźiwosć žudnikow sajo sawjedła. Sa někotre druhy nowy wólbny sakoń wuńdże, kotryž czaj wupisanja wólbom postaji.

Spytany ruski dumping w Egiptowskej

„Timeswy" dopisowaś w egiptowskim hłownym měsće Kairu powź, so je egiptowske knježerstwo zhonilo, so je ruske knježerstwo, kotrež **hižo Jemen a persiski pschibrjožny kraj z tunimi twarami pschekpawja,** botuje, so teź do Egiptowskeje z tunimi twarami dobyczź. Egiptowskemu ministerskemu pschedsydstwje je so tohodla radźiło, so **by na ruske twary wulke zło położił.** Jendźelšky pschekupzy na wulku zchkodu pokasnja, kotruž je jendźelska bawlnu pschedźeja industrija z pschedawanjom tunich ruskich bawlnjanych tkaninow we wukraju poczerpła. Ruske knježerstwo pak wočakuje, so so dowos ruskich twarow do Egiptowskeje wobšežje połoži, dokelž je Ruska 45 000 walow egiptowskeje bawlnu nakupiła, mjes tym so je jendźelska nakuj egiptowskeje bawlnu zhćero wócźo schła.

Amerikansko-francowske rozrěčenje

Franzowski finanzny minister **Flandin** je žrjedu wjecźor do Genfa wotjeł. Zwonkowny minister **Briand** je najserje hakle 7. septembra k wuradźenjam Swjatka Ludowa poda. Prjedy hacź je Flandin wotpucźował, je dołhe rozrěčenja z amerikanskim połstanjom Edgu měł. Posdźischo je so Edge z franzowskim ministerskim pschedsydu Lavalom rozmołwił.

Tele rozrěčenja su mjes Parizišimi politikarjemi wulku kedźbliwosć na so wobrocźile. Hódaju, so je amerikanski połstanj z franzowskimaj ministrowoma wo žwjazkach finanz wójnskim dołhy a wo reparacijskim praschenju jednał. S franzowskeho knježerstwa so wudawa, so je je Edge finanzneho ministra Flandina wopytał, so by hischcze někotre njejasne dypki rosjasnił, kotrež z Hooverowym planom swišcźa.

Dwě milijardźe njedostatka w amerikanskim statnym hospodarstwje

Amerikanski pokladowy haunt (finanzne ministerstwo) je wosjewił, so njedostatk w amerikanskim statnym hospodarstwje w přeninmaj mjezazomaj běžneho finanzneho lěta

896 milijonow dollarow (nĕhdże 1,6 miliardy hriwnow) wuczinja. Jeli so bychu dokhody za zhyłk finanzneho lĕta w tej samej mĕrje wrócżo schle, by so dyrbjało na konzu lĕta s dwĕmaj miliardomaj dollarow njedostatka liczić. Sa pozbudżenje tychle liczbow je sajimawe, wĕdżeć, so bu dołhody w zyłym amerikanskim statnym hospodarstwje za lĕto 1930/31 na 4,2 miliardy dollarow (nĕhdże 17 miliardow hriwnow) wobliczene.

Powodżeński strach za Nanking

Chinefte hłowne mĕsto Nangking je s powodżenjom rĕki Jangtse łuknje wohrożene. Dĕi wosebje wažne haczenja, kotrejž psched wjeczornymi wrotami leża, su so se żołmami sdĕła wotplawiła. Dybazy ezekmjenzow na mĕschczańskej muri pschebywaju. Naprawy su so hižo czinile, so żo wulka woda njeby do mĕsta dobyła.

Chileske knježefstwo wróco stupiło

W Chilesku je revolucija dobyła. Spjecziwi matrosojo su k zjawnemu sdżĕwanju do mĕsta Ssmorgoni. Tu pósła mje Napoleon 5. hodownika popołdnju w dwĕmaj generalej Rappej s porucznoszu, so ma hnydom ke kżorej pschijicz. Tón dżesche hnydom se mnu. Kżor mi poruczi, so bych wschitke durje derje sejamkał, schtož czinjach. Napoleon njedżiwasche na mnje, so żym wo jsiwi a rjekny Rappej: „Taf, Rappo, dżenża w nozy wotpuczuju do Parija. To żebi wote mnje żada lĕpiche Franzowskeje a też tuteho njeżbożowneho wójska. Wjednistwo pschepodam Neapolskemu kralej."

Rapp wotmołwi zyle sastrożeny: „Majestoscz, wasche wotpuczowanje sżini hubjeny sacżisczej na wójsko."

„Je jara mjane, so żo wrócżu. Dyrbju Rakuzku wobkedżbowacz a Prusku."

Potom tychny ruzy na khriżbjet a pocża po jsiwi khodżicz a rjekny: „Dyrbju do Parija, so bych hnydom nowe wójsko pschihotował, kiż ma 120 000 muży łyzne być. Hdyż to druhe kraje wuhladaja, budża derje żebi rosmyslicz, prjedy hacz se mnu wójnu sapoczinu. We Wilnje trjechich Nehya. Tam wostań schtyri dny. Je tam wschetko nadosez. Tam zhromadżitaj wójsko a wojuzitaj, je-li trĕbne, pscheziwo Ruzom. Wottam czehi do Gdanska!"

Ja żo nadżijach, żo pojedu żobu; kżor mĕjesche dże mje rad. We nozy jednaczich żydowy żo Napoleon do wosa, kiż bĕ z tołstymi kożuchami toukfadżerny. Połschi semjan pożczi kżorej tutón wós. Do wosa żydowy żo też wójwoda se Vincensa, hrabja Caulaincourt. Jeho mjeno pschiwosa kżor a puczowasche jako tajfi. Na tółsit falsche połski stotnik gardy, kiż dyrbjesche z tołmaczom być a, niz ja, ale służownik Rustan. To mje tak bolesche, so s nuzu łuzy sadżerżach. Mi rjekny kżor: „Monko, hladaj, so pschinidżesch żbożowny do Warschawu. Tam budża za mój pschichod wosy. S tutym pschijidżu żobu do Parija. Na sażowidżenje!"

We żanjach sa kżorom jedżeschtaj wulkomarschał Duroc a kżorowy hłowny poboczník Montan, hrabja z Lobau. Sdżĕli polskich jecharjow pschewodżesche kżora. Kżor bu mi hoże njesadżerja, ale jedżesche skoro bjes pschestacja pjches Wilno, Warschawu, Budyschin, Lipsk, Frankobrod, Mohuc do Parija, hdyż wjeczor 19 hodownika dojedże.

Hdyż wotstaj rano 6. hodownika shonichu, schto je so w nozy stało, bĕ wjetschina jara roshorjena. Porokowachu jemu, so je jich njehanbicziwje wopuschcził w muzy, do kotrejž je jich storcził pjches swoju njezmĕrnu czeschelakomnosez.

Hacz dotal bĕ so garda hischcze pschezo wojerisky sadżerżała, wosrjedż kotrejež też bĕ kżor skoro stajnje puczował. Garda czehnjesche prenja, namała tak dobre wobydlenja a też zyrobu. Njebĕ wot njeje prawje, so wona skoro wschitko za żebje żebra a schĕhowaznym niczo njefastaja ani twarjenja, kotrejž wuzi k nóznym wohnjam abo kotrejž tej bjese wschetje winy spali. Dokelż hłuschach ke kżorskemu pschewodej, tak bĕ hacz dotal tej sa muze derje postarane. Mĕjach czopku drasti a grubu a w nozy hischcze dosez khmany nózłeh a po puczu njetrjebach z kjoru w ruzy bĕżeez, ale mózach na kżowjim konju jĕchacz, schtoż nĕkotrykuli general wjazy njemóżesche.

To pak żo nĕkto wschitko pschemĕni. Bórzy po wotpuczowanju se Ssmorgoni jóm rano mój kóń na prawu sadinju nohu wjazy najtupjej njemóżesche. Dżiwach żo jara; bĕ tola wczera hischcze wjesele poskakował. Hdyż behi konika wobhladach, mĕjesche żilu pschereznjenu. Schto zapowjeez? Dale dyrbjach. Tuż mi niczo druhe njesły, hacz jeho sarĕsacz. Towarschojo żo na njeho walichu a jebrachu anjażo. Bĕ wschak jedyn wuhlĕdnjeny z wotpohladom mi konja słónzowaz, so by nĕschto k jĕdżi mĕł. Njesła żo to prĕni krócz. Jo pak dyrbjach njeżeżeez, hewak by żo mohło stacz, so bych też swoju draftu pschiżadżił. Wĕdżach, schto mi hrozy. W kżorskej kuchini bĕ hischcze zwrobu dosez. Dokelż żo z kucharjom derje znajach, tak dostach telko grobu, kelkoż chżych a mózach njeżeż. Tu żebi derje pod kożuch khowach. Tajke nĕschto njepscheradżi żadyn ani najskepschenmu pschecżeżej. We lĕpu pschiprawich żebi dubowej tij, na kotrejž so sejerjaju dyrbjach nĕtko pjches żneh żo brodżicz. Hacz bo **14.** hodownika bĕ za tracznu fynta. Najbórsche bĕ za mnje nózłeh namakacz.

Dżerżach żo pschezo ke garde. Ale też tu hladasche kóżdy swoje najlepsche. Tak pschijidżech junu do wózy, ale wschak chżeże bĕchu hižo wobhladżene a bjes wschetje milosesze mje wotpokazachu. Tu pschijidżech k pohlednjenu wulkemu twarjenju, kotrejž na konzu wózy stejesche. Sdĕrżi hižo padachu a za hischcze bjes nózłeh pschi 30 stopnjach symje. We twarjenju mutska bĕ wjetsche jitwa, hdyż bĕchu wjetschu wschĕch nóżnych ludow. Wĕ zich tam na 50 ludzi, a tak zatolcżeni, so njebĕ żo nózno kehnyć. Wyschzy khodżachu won a nuz. Dokelż bĕ czma a ja pjches mój zjany kożuch wyschkej podobny, tak sajtupich a wostach bliżo duri. Mózach jenoż stejo kusk sracz, na twudwernje duri słehnjeny.

We twarjenju pschi domskim bĕ nĕkajka tólnja, hdyż bĕ pokno wojakow abo służownikow z konjemi. Wojazy bĕżi wjeczer warjachu. Wobeh żapasche wyżoko hacz k klonicznej słesiche. Wyschzy, czinjachu wojakow na strach sapalenja kedżbowach. Ale tuczi na to njeżiwachu.

Tak hubjeneho nózłeha każ tu, njeżech hischcze żenje pomĕt. Tuż żwach schpatnje. Nadobo sastyschach knykot, czjuach żytny kur, spósnach nadobo hrożazy strach a wotlach z wulkim hłołom: „Fen, fen, fauve, qui peut! — Woheń, woheń, wucżeki, schtóż może." — Wulkoczich, a czi mi najblizschi je mnu. Sstuzowniczy pschi konjoch hakle wotnuczichu, hdyż hižo woheń na nich padasche. Też najdóle wschitzy wuczeknychu je jitwu. Tola nĕkotrych bĕ hižom kur podżahnył, woni njewotnuczichu w prawym czażu. Nadobo żwjese żo tłecha, tak so njemóżachmy zyjazych wumóżicz. Woni so żpalichu. Mje tajka hrosa wobda, so żo wotsalich. Bĕ w nozy wokoło dwĕmaj. Wschudżom we wokolinje bĕchu żo palaze chżeże widżecz. Hladach, so na dróhu pschijidżech.

(Pokracz. sczehuje.)

Wotewrjenske posedżenje w Genewje.
W Genewje je so započał zjezd zwjazka narodow. Předku na lĕwo: Beneš (Ceskosłowakska), Grandi (Italska), Massagli (Francowska), Lerroux (Spanska), Sir Eric Drummond, generalny sekretar, Lord Cecil (Jendżelska a cyle na prawo Zaleski (Polska).

Chilefte knjeżerstwo je ultimatum matrosow, chilefkeho wójnskeho łódżstwa wotpokazało. Knjeżerstwo je sdżĕrżarjow namołwiło, so bychu żo bjes twumĕnjenja podczińnyć a, jeli so sa to njeby stako, hrozy, so z letadłow na łódże bombu hodżiwarjo strowocże swojich bliżnych. Mokrej mlódna kwetka, nĕkotre módre wócżko bu hižo z chorosczu slemjene. Wobehbje pak dyrbimy swoju zylu sdżĕrżnosez pschihotowaczicz tym, kiż nimaju dżĕła a znaju za symu ani tornezka chlĕba, ani wuhla a czopkeho wobleczenja! Tu budżimy pomozni samaritanoju tak dołho, hacz je nam nĕtkaf mózno a podpjerajmy jeden druheho. Każ hobrika czeża wotpocznje polecze wójnu nad nami! Njepraji to nam, so dyrbimy so dżeń a bóle lubowacz a nia schczĕpicz! S ylonjezitym pżiwom lapiżajmy do naschcze wutroby lubosez. Schtóż je dżenża hischcze pschihotował morodarstwo, wójny a frazki wuzadżacych zypkow, tón je kat swojeho bliżschcheho a ja njeho by lĕpje było, hdy njeby żo narodził! Każ mrócżeze tam a żem czahaju, tak Boże błónczko hdys a hoys pokuka, tak budżimy my! Mrócżeze czaża rjekowżaju s njeżmju, pruha błónza budżimy druhemu we tyschcznej khwili!

— **Pruhowanje wólbokhmanosće.** Wutoru, srjedu a stwórtk wotmĕcha so tu na katolskej nadsali pruhowanja wólbokhmanosće. Z 16 kandidatow jedyn přepadże, tfo wróco stupichu a 12 pruhowanje wobsta. Mjez nimi su też tsi Serbja a to Jan Mĕskank, wućeŕ w Kluksu, Jurij Mjechela, wućeŕ w Rozwodecach a Beno Soltą, wućeŕ w Konjecach.

— **Dobykł wo 3000 hr.** statnje loterije padże na łósa cżo. 126 058 kolekzije Arnoścha Lehmanna w Budyschinje, pschi Kamjentnej haży cżo. 45.

— **Dobykł wo 1000 hr.** statnje loterije padże na łósa cżo. 34 789 kolekzije Rothera pschi Kósarskej dróży.

Iecżenja howiska letanischcża sady pschihladowarjow swórczi a żo bwójym pschecżiżnym. Pschi tym buchu tuto pschihladowarjo morjeni, tśo cżeżko sranjeni a wużmuo hromadże s pilotom (wjednikom) lohko franjeni.

— **Snjeżodżenja.** Sstrzdu wjeczor wokoło 7 hodż. sta żo tśi chże wobbhadne njeżoże na rózku Kamjentnieje haży a Lotzoweje haży. Tam wuczobnił na tole łajdże do motorikeho koleża. Dokelż posledżenje jedżesche pomernje pomalku, so nichtó njestrani. Koleżo bo jara wobschkodżi, motorike koleżo pak jenoż słohka. Wina tżaj wobaj, dokelż njebĕschtaj dosez wobhladnuwaj. — We nozy k jschtwórtkej jnjesłoju motorowy na pschezuczu Tżistanjeje a Rjeżanskeje dróhi. Sajedże do tólstow, kiż bĕchu tam na sawrjenym puczu postajene. Wón żo słohka stram.

— **Wobżodżeł żo pyta.** Na kriminalnym wotdżĕlenju namaka so por brunych kożanych rukajzow, z wołnu podschitych. Tutej rukajzy stej żo wotewzałej wożobje, kiż chżysche saseżcz do komorki na lubi a kiż praseschc, so je njesnaty jej pschepodał rukajzu, so by jej wotedał na Moltkowej haży. Rukajzy stej żo najskerje nĕhdże kradnyłej. Wobhodżeł njech żo samolwi.

— **Padnischtwo.** Kracznyło je żo 3. 9. 31 dop. wokoło 11 hodż. z khże Bohateje haży żónske kolesso znamki „Phönix" cżo. 825 211. Ma cżorne kroźna a schtrikaj, żołte kwjema s cżerwjenymaj pschimadzomaj, słónczenje sjedżowe pjero, cżerwjene wobruczo, tafficzka „Phönix".

— **Kolnifka twarjsta nakutowarnja.** Jena z najwjetschich twarjschich nakutowarnjow „Deutsche Bau- und Wirtschaftsgemeinschaft e. G. m. b. H. w Kolinje, znata jako Kolnifka twarjska nakutowarnja (Kölner Bauspar-kasse) pschistupi swojim kutowarjam 20. julija 1931 2½ miljona hriwnow. S tym wuczini liczba pschidżĕlenja nĕtko 15½ miljona hriwnow. S tutymi pjenjezami bu 1260 twarow sfinanzowasche a pschejowjesche wotdżelenje twarjenjow. Krisa w juliju a augusce je pokasała, kak wulki wuznam maju dołhoczasne założenja pjenjes. Mjes tym so banki a nakutowarnje pjenjezy wupłacżeja njemóżachu, twarske nakutowarnje i krisu njeczerpjachu. Njech łuzo tole saucz mają. Kolnifka twarska nakutowarnja pak je swobu najsoliduischa se wschich. (Hjej ozenżnischi nawĕschtk!)

— **Mjażowe jĕtki.** Sobotu 5. 9. 1931 wot 7—8 hodż. na cżo. 5051—5200, wot 8—9 hodż. na cżo. 5201

Ilfan:

Napoleon a serbski wojak

Prenjotne powĕdańczko.

48] (Pokracżowanje.)

Czehnjechmy pschez mĕstaczko Natzka, kotrejž bĕ wupalene, a pschijidżechmy do mĕsta Ssmorgoni. Tu pósła mje Napoleon 5. hodownika popołdnju w dwĕmaj generalej Rappej z porucznoszu, so ma hnydom ke kżorej pschijicz. Tón dżesche hnydom se mnu. Kżor mi poruczi, so bych wschitke durje derje sejamkał, schtoż czinjach. Napoleon njedżiwasche na mnje, so żym wo jsiwi a rjekny Rappej: „Taf, Rappo, dżenża w nozy wotpuczuju do Parija. To żebi wote mnje żada lĕpiche Franzowskeje a też tuteho njeżbożowneho wójska. Wjednistwo pschepodam Neapolskemu kralej."

Rapp wotmołwi zyle sastrożeny: „Majestoscz, wasche wotpuczowanje sżini hubjeny sacżisczej na wójsko."

„Je jara mjane, so żo wrócżu. Dyrbju Rakuzku wobkedżbowacz a Prusku."

Potom tychny ruzy na khriżbjet a pocża po jsiwi khodżicz a rjekny: „Dyrbju do Parija, so bych hnydom nowe wójsko pschihotował, kiż ma 120 000 muży łyzne być. Hdyż to druhe kraje wuhladaja, budża derje żebi rosmyslicz, prjedy hacz se mnu wójnu sapoczinu. We Wilnje trjechich Neya. Tam wostań schtyri dny. Je tam wschetko nadosez. Tam zhromadżitaj wójsko a wojuzitaj, je-li trĕbne, pscheziwo Ruzom. Wottam czehi do Gdanska!"

Ja żo nadżijach, żo pojedu żobu; kżor mĕjesche dże mje rad. We nozy jednaczich żydowy żo Napoleon do wosa, kiż bĕ z tołstymi kożuchami toukfadżerny. Połschi semjan pożczi kżorej tutón wós. Do wosa żydowy żo też wójwoda se Vincensa, hrabja Caulaincourt. Jeho mjeno pschiwosa kżor a puczowasche jako tajfi. Na tółsit falsche połski stotnik gardy, kiż dyrbjesche z tołmaczom być a, niz ja, ale służownik Rustan. To mje tak bolesche, so s nuzu łuzy sadżerżach. Mi rjekny kżor: „Monko, hladaj, so pschinidżesch żbożowny do Warschawu. Tam budża za mój pschichod wosy. S tutym pschijidżu żobu do Parija. Na sażowidżenje!"

We żanjach sa kżorom jedżeschtaj wulkomarschał Duroc a kżorowy hłowny poboczník Montan, hrabja z Lobau. Sdżĕli polskich jecharjow pschewodżesche kżora. Kżor bu mi hoże njesadżerja, ale jedżesche skoro bjes pschestacja pjches Wilno, Warschawu, Budyschin, Lipsk, Frankobrod, Mohuc do Parija, hdyż wjeczor 19 hodownika dojedże.

Hdyż wotstaj rano 6. hodownika shonichu, schto je so w nozy stało, bĕ wjetschina jara roshorjena. Porokowachu jemu, so je jich njehanbicziwje wopuschcził w muzy, do kotrejž je jich storcził pjches swoju njezmĕrnu czeschelakomnosez.

Hacz dotal bĕ so garda hischcze pschezo wojerisky sadżerżała, wosrjedż kotrejež też bĕ kżor skoro stajnje puczował. Garda czehnjesche prenja, namała tak dobre wobydlenja a też zyrobu. Njebĕ wot njeje prawje, so wona skoro wschitko za żebje żebra a schĕhowaznym niczo njefastaja ani twarjenja, kotrejž wuzi k nóznym wohnjam abo kotrejž tej bjese wschetje winy spali. Dokelż hłuschach ke kżorskemu pschewodej, tak bĕ hacz dotal tej sa muzе derje postarane. Mĕjach czopku drasti a grubu a w nozy hischcze dosez khmany nózłeh a po puczu njetrjebach z kjoru w ruzy bĕżeez, ale mózach na zwojim konju jĕchacz, schtoż nĕkotrykuli general wjazy njemóżesche.

To pak żo nĕkto wschitko pschemĕni. Bórzy po wotpuczowanju se Ssmorgoni jóm rano mój kóń na prawu sadinju nohu wjazy najtupjej njemóżesche. Dżiwach żo jara; bĕ tola wczera hischcze wjesele poskakował. Hdyż behi konika wobhladach, mĕjesche żilu pschereznjenu. Schto zapowjeez? Dale dyrbjach. Tuż mi niczo druhe njesły, hacz jeho sarĕsacz. Towarschojo żo na njeho walichu a jebrachu anjażo. Bĕ wschak jedyn wuhlĕdnjeny z wotpohladom mi konja słónzowaz, so by nĕschto k jĕdżi mĕł. Njesła żo to prĕni krócz. Jo pak dyrbjach njeżeżeez, hewak by żo mohło stacz, so bych też swoju draftu pschiżadżił. Wĕdżach, schto mi hrozy. W kżorskej kuchini bĕ hischcze zwrobu dosez. Dokelż żo z kucharjom derje znajach, tak dostach telko grobu, kelkoż chżych a mózach njeżeż. Tu żebi derje pod kożuch khowach. Tajke nĕschto njepscheradżi żadyn ani najskepschenmu pschecżeżej. We lĕpu pschiprawich żebi dubowej tij, na kotrejž so sejerjaju dyrbjach nĕtko pjches żneh żo brodżicz. Hacz bo **14.** hodownika bĕ za tracznu fynta. Najbórsche bĕ za mnje nózłeh namakacz.

Dżerżach żo pschezo ke garde. Ale też tu hladasche kóżdy swoje najlepsche. Tak pschijidżech junu do wózy, ale wschak chżeże bĕchu hižo wobhladżene a bjes wschetje milosesze mje wotpokazachu. Tu pschijidżech k pohlednjenu wulkemu twarjenju, kotrejž na konzu wózy stejesche. Sdĕrżi hižo padachu a za hischcze bjes nózłeh pschi 30 stopnjach symje. We twarjenju mutska bĕ wjetsche jitwa, hdyż bĕchu wjetschu wschĕch nóżnych ludow. Wĕ zich tam na 50 ludzi, a tak zatolcżeni, so njebĕ żo nózno kehnyć. Wyschzy khodżachu won a nuz. Dokelż bĕ czma a ja pjches mój zjany kożuch wyschkej podobny, tak sajtupich a wostach bliżo duri. Mózach jenoż stejo kusk sracz, na twudwernje duri słehnjeny.

We twarjenju pschi domskim bĕ nĕkajka tólnja, hdyż bĕ pokno wojakow abo służownikow z konjemi. Wojazy bĕżi wjeczer warjachu. Wobeh żapasche wyżoko hacz k klonicznej słesiche. Wyschzy, czinjachu wojakow na strach sapalenja kedżbowach. Ale tuczi na to njeżiwachu.

Tak hubjeneho nózłeha każ tu, njeżech hischcze żenje pomĕt. Tuż żwach schpatnje. Nadobo sastyschach knykot, czjuach żytny kur, spósnach nadobo hrożazy strach a wotlach z wulkim hłołom: „Fen, fen, fauve, qui peut! — Woheń, woheń, wucżeki, schtóż może." — Wulkoczich, a czi mi najblizschi je mnu. Sstuzowniczy pschi konjoch hakle wotnuczichu, hdyż hižo woheń na nich padasche. Też najdóle wschitzy wuczeknychu je jitwu. Tola nĕkotrych bĕ hižom kur podżahnył, woni njewotnuczichu w prawym czażu. Nadobo żwjese żo tłecha, tak so njemóżachmy zyjazych wumóżicz. Woni so żpalichu. Mje tajka hrosa wobda, so żo wotsalich. Bĕ w nozy wokoło dwĕmaj. Wschudżom we wokolinje bĕchu żo palaze chżeże widżecz. Hladach, so na dróhu pschijidżech.

(Pokracz. sczehuje.)

hacź 5350, wot 8—9 hodź. na cžo. 5351—5375 a 4001 hacź 4150 žo pšeheda štyre žwinjaze mjaho po 45 pj. sa mt.

S Karjeje korczmy. W nozy k štrjedźe pobuchu paduch w naschim hoscženzu. Woni sakschechu do twarjenja, hdes wotewrjene wokno nuhnika. Kradnychu zigaretowy pleticžany chamor, kiž na korczmarskim blidže stejesche, se wschěmi zigaretami. Hischcže štej piwo porjedžichu. Potom žo štubichu po žamžnym puczu, po kaftimž běchu žo do twarjenja sadobyli.

Z Khrošcie. K porjadnemu dźěłu zeńdże so naše spěw. tow. „Jednota“ minjenu sobotu. Hačrunjež běchu hłosy drje we štrowej wobsadey, so tola hnydom piluje do dźěła podachmy. Je drje na domjacych honach nimale po žnjach, my pak sebi hakle „žně“ přihotujemy, to réka, zo bychmy k lětu na lěto potom naše cyłe „žně“ na 60. jubilejnym swjedženju šěršej zjawnosći pokazali, haj ju z hódnymi „žnjowymi“ plodami wobdarować móhli. „Žně“, krasne hudźbne parlički našoho lubeho Kocora a cunje, hnujace słowčka našeho njezapomniteho Zejlerja! Haj, a što by so runje lěpje hodźało do tuteje doby? Hdyž lubozne zynki tuteju „zbožowneju dwójnikow“ nam přez wuho do wutroby zaklinčachu, stojachmy dźěn na předwječoru wosławjenja našeho ludoweho pěsnjerja. Hdyž wutroba tak začućow połna, kak mohł ert mjelčeć? — W tutym swjatočnym wokomiku wědźeše nas naš dirigent knjez wyš. wučer a kantor Hila we duchu do Zahorja a potom do Łaza. Tomu, kiž je lubozne zynki płodźił, je serbski lud hižom so dźakowny wopokazał, je před lětom jomu pomnik postajił. A tomu, z kotrehož wutroby su so krasne słowa, tak čućiwe, žorliłe, nětko w dźaknej mysli serbska zjawnosć holduje, postaji tež jomu pomnik. Hrimotacu slawu na to našimaj njezapomnitymaj rjekomaj wunjesechmy. A kóždy z nas tež wěsće jimaj swěrnje sćěhuje a zawěsće we wutrobje to slubi. Krótko před tym dźěn spěwachmy: „Tón slub so nihdy njekhabła, dóniž kryja zemju njebjesa.“

Z Wotrowa. Zwjazk wójnskich wobškodźenych změje njedźelu popołdnju ½4 hodź. pola Juršec važnu zhromadźiznu. Dokelž budźe so wo wšitkich zajimnych wěcach rěčeć, wočakaja so wšitcy sobustawy.

S Borschcje. Pucź ſ nascheje wěže do Turja je žo na 600 m k schožeji wutworił. Gmejna ma ſ tym wjele wudawkow. — Dnja 1. septembra žo tu žwinje liczachu. Naliczichu žo w gmejnje 207 žwinjow. — Džěłaczer Ota Bulef chze hischcže lětha žej natwaricź domše pschi dróhy do Mikowa. Drjewo hižo tu ma. Žyhelc žej Bulef je zemjentu žam pschiprawja.

S Lubija. Sčrjedu dopołdnja jednasche žo tu psched lawnišknim hudom pschecžiwo 36 lětnemu schewnjej ſ Delnich Kundraczija a to dla njeskałnišstwa. Wobstorżenemu bě hižo dwójzy powbł we Sawódnizy we wušiawje za buchorych. Pschi jednanju bě sjawnosć wušamknjena. Jako hłowny žwědk bě pschecžiwo wobstorżenemu wuprajił a mjeńsche runje pschižahacź, hrabny schewz naras „Lólz,“ to by jo do hudnikow cžišnył. W tym wokomiku wschak też hudniški štrožnišchtr jeho sadżerża. Na schewza žo dachu wobtschcža, won paže na podłohu, ſ pjasčomaj po njej bijesche a wołtje wołasche. Jednanje dyrbjachu łohodła na schtwórtk wotstorczicź. — Pschedawarnju piva tudyschcje khsojowonje „Hansa“ je polizija sawrela, dokelž bě tu njedawno dóschło k politišim pukam.

S Njesnarow. Wutornišche njewjedro je też tu słě sachadźało. Wuška woda wschě pschěrowny hnydom do rěczkow pschemčni a wjele semje ſ polow wotpłokaje. Błyšk dyri do brójnje hoscženza ale njesapali.

S Kamjenza. Schtwórtk sajachu w Brětni tjoch pachołow, kiž běchu hižo wjele njedźel tu wokoło dundali a też wonka špali. — Sčrjedu namakachu hribarjo w lěsu motorske koleso, kiž bě psched tsjomi njedźelemi w Brunowje kradnyło. Paduschi běchu jo dospołnje rozebrali. — Pschi liczenju žwinjow naliczi žo w nascheim měsecže 395 žwinj. 1. junija bě žo naliczikło 343 žwinj.

S Wochoz. Tu bě žo njedawno zhubił nasch wučzeŕ Gutiche. Je nětko sahy žo sjawił pola swojeju starschcju w Scžinzy pola Luboina. Gutiche bě ſwojatki ſ motorskim kolesom hnjesbožił a žej pschi tym mohy schkhaž. S teho cžasa cžešpi cžasto pod cžuwowej khorosczju. Won njewě, hdže je poždženjej dwě niedźeli ze swojim kolom wokolo bludźił.

S Mužakowa. Sachchu nóz kradnychu na torhoschczu motorske koleso. We Wuschtódźi žo kradny žrjedu dopołdnja koleso ſ gmejnskeho hrajuischcza.

S Hródku. Sapiſowaŕ Hermann Krinka je Schenkow žo ſ nascheho města na motorskim kole domoj wróčił. Pschi tym jadźe do awta a žo cžešku štrani, tak je nasajtra w Hródkowskej khorownji wumrěł bjes toho, so by sahy nabył wědomja. Krinka bě znaty jako měrny jěsoŕ.

Z Łužicy

* S Wjernjarjez. Wudowa Rychtarjowa chzyschche žo wuhibnyčz dwěmaj automaj a tehodła pschehnje prěti dróhu. Pschi tym tak njesbožownje padje, so žej ruču flama. W rosbudženosći hischcže saponmi, jwěsčicz cžišło awtow, tak so tutaj mócžetschtaj tlochmyčz.

* Sr Salomja nad Schprewju. Wutoru dop. padże tu 8lětny hólz, syn kubleŕa Hajerja do wjesnjeho hata a by žo wěsče satepił, hdyž mała 4lětna holczka Ilsa Ullsbergerez njeboh hnydom wo pomoz běžała. Tak mócžesche nan swojeho synka hischcže wulhowaczicź.

* Sr Sprjejza. Cžełke wobhadne njesbože sta žo tu žrjedu dopołdnja na póstowym namjesče. S Jakubowje dróhi pschijedże awto a pschejedże starschu knjeni, kiž runje pschez dróhu chzyschche. Jej žo nop pukny a dyrbjachu ju dowjesć do měschczanskeje khorownje.

S Wotrakje. Wutoru wjecžor we 9 hodź. njesboži tu 42 lětny dźěłaczeŕ Korla Wolf ſ Bejerez. Won jědżesche žo nahlej dróhu ſ Noweje Wopałcje a jawadźi tam muža. S tym słubi móz nad kolesom a padże. Scani žo thětro na hłowje a štschaße žej moh. Dyrbjachu jeho do Habrachczitz do khorownje dowjesć. Kaž šwědži praja, je won jěł bjes šmužy.

* S Biskopiz. Tu lepschi mójschniczkarja. Bě tudyschej pinczniznu kradnył se schórzucha mójcheń ſ 24 hr. pjenjez. Paduch bě potom ſ khwatkom cžekkył. Srjedu žo nětko sahu pokaja w šamžnej korczinje. Pinczniza bě mjes tym službu wopuschczíła. Druha wožoba wschak pabucha spóstna a po polizaju póbła.

Spytane padušstwo w Drježdźanskej galeriji.
W Drježdźanskej wobrazařni cheyše spisowaćel Waldemar Grupl kradnyć mały wobraz wot Pietro Rotari (1707—1762). Jeho móžachu wšak hišće na hasy popadnyć. Widźimy horjeka wobraz.

Přilopk

* Sajimawa archaeologiska namakańka w Juhoslowjanjeŕ. W poslednich dnjach žu w Brežy njedaloko Sarajewa nadeschli sajimawu namakańku, kiž směje ja pschihod wulki wušnam. Loni sapoča tam wuschnosćej ſ wukopanjom, kiž žo na cžaš šastaji, ale ſ kotrymž žo nětko sahy pokročkuje. Wukopanje nawjeduje kustos Sarajewskeho muzeja dr. Kremosčnikow. Namakachu nětko šalkady, pobožne sčěny a pilerje spaleneho starokhrešcžanskeho pohrjebnischcža ſ 5. lětstotka. Saudźi žo, so bu natwarjene wot Gotow a posłužischo spalene wot Selowjanow abo Byzantiskich. Namakanka ma wulki historiski a wědomostny wušnam. Je to tak rjeŕ kuh zyłeje knihi šandźenych stawiznow. Jako material k twarej wužiwachu žo nimo druheho też staroromiske narowne kamjenje ſ 2. lětstotka. Na jenym stołpje namaka žo wudypany gotiski abezcžeŕ. Ale namakanka je też hewak sajimawa. Ruiska w twarjenju namakałchtaj žo diwaj kocžkowzaj, kiž běschtaj ſ słóhka swinhelnjenaj. Jedna žo naiffersje wo dweju cžłowjekow, kiž chzyschtaj žo tu w zyrkwi wukhowacź, hdyž njepschecžeŕ spali wjeŕ. Póbła zyrkwje wukopachu hischcže słuhi druheho wjetschcžeho twarjenja, 30½ m dołheho a 17½ m schěrokeho. Dźěł twarjenja je dopołnje sakhowany, dźěł jenož w poslednich słuhkach. Maju sa to, so to dźěše staroslowjanska kupniza. S wukopanjom so pokračuje.

* Jubilej listoweje šmanki. K lětu bo šminje 100 lět, so žo wunamaka listowa šmanka. W l. 1832 pschidźe Londonski pschekupz Rowland Hill do korczmy pola Londona a widźesche tam, kak služownja pische list swojemu nawoženjeŕ. Wopraudźe wschak ani list njepschałsche, ale jenož adrežu na wobałku, horjeka do rožka pak narysowa nětkajše cžary. Hnydom pschekupzej žwitasche, so ja tym nětchto tři. Wjeźiwny muž potom słyni, so mějesche služownja ſ nawoženjom sčerčenje nětkotre potajne šmanjesche, ſ kotrymiž mójeschtaj šej lubowazaj pračicź to nałhlownische a ſ kotrymiž chzychu žo wuhibnyčz płaczenja porta. Tehdy žo w Jenoż-tšej płaczeschce ja list schitink, ale tón hałke šapłacźi adrežat, hdyž list dóšta. Jenoželskaj lubowazaj běschtaj žej wunnyšliłoł leseč, kak móhłoj bjes tuteho dawka wunicź. Hdyž listowy jimaj pschepoda list, cžitaschtaj hižo ſ potajnych šmanjeschkow na wobałku, schto druhi chzyschche a potom list ani njepschijimawschtaj. Pschekupzej ta wežka njechasche ſ hłowy. Spochi myšleschce a myšleschce, kak sadżełacź tajkenu wobschkuženju pósta. Pschińdże na to, so móhła žo na list pschilepicź mały wotrěšk papjery ſ wobkruczenjom, so je žo list šapłacźił. Sčo wě, so tuto šapłacenje měješche so stacź do prédka. Pschekupz žwoju myšlicžku też štaji do štutka a se nałepjenych wobkruczenkow wuwiwasche žo potom listowa šmanka.

Najnowiše z cyłeho swěta

* W Barlinje-Treptowje w schestym posthodźe jeneje thěže w Hoffmannskej drósy w jenej klampnarni kliglikowa bleschca rosbuchła. Pschi tym žo schtyri wosoby cžežko a štydom lohka šranichu. S wotmachom rosbuchnjenja žo thécha wotlebnyła.

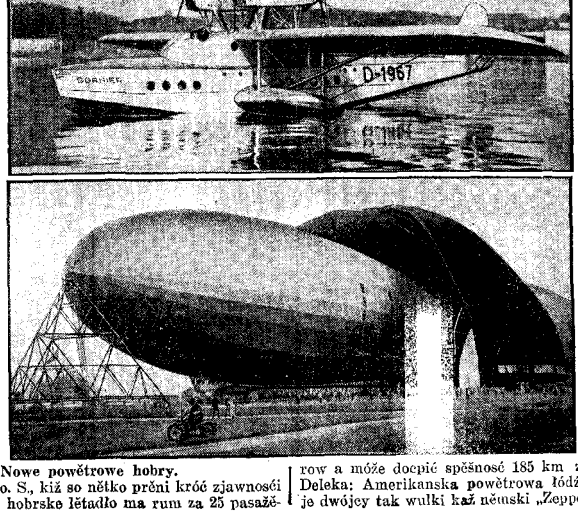
* W Barlinje bě pokładnik Němšeje Samóstejeje banki žrjedu pschi pschemčenjenju pjenjez jenemu młodemu Połheliskej, kotryž chzyschche tyšaz hriwnowsku bankowku pschemčenjenu měcz, 10 000 hriwnow město 1000 hriwnow we małych bankowkach pschepodał. Schtwórtk je pokładnik dobrowólnje do banki pschischot a pschewjesle dostate 9000 hriwnow wotedał. Sčrjedu bě ſ p'chewjesle dostatnymi pjenjesami prjecz khwatał, a njedź tej ſwojej firmje nicžo wo tym prajił, ale bě pjenjesy žobu domoj wjał. Wjeczor pak jeho žwědomje pocža hrjebacź. Won žo ſwojej macžeri dowéri, kotraj jemu radżesche, pjenjesy w banzy wróčicź. Schtwórtk rano žo pola sadwělowanego pokładnika šamolwi, kotryž budźiščne dyrbjał škodu wurunacź a jemu pjenjesy pschepoda.

* W jenej wotnožyj němskostatneje banki w Charlottenburgu dyrbjeschce jedyn pokelnik 600 hriwnow pschemčenicź. Wo thěži na šhodach žo jedyn muž na njeho wali a jemu aktowu toschu wutorze. Wobhladniwy pokelnik pak bě 600 hriwnow do ſwojeje listowneje thyknył, tak so bě nadpadnik jenož pródnu aktowu toschu rubił. S tutej wón na dróhu cžerjeschce a ſ motorsim kołom, ſ kotrymž jedym kumpan na njeho cžakasche, wotjedże. Pokelnik mějesche hischcže duchapschitomnosći, so žebi cžišło motorskeho cła napiła.

* Wickershamski wubjerk sa pschepytanje pschestupjenjow je šwěsčił, so žu w Sjednorjenych statach Połnóžneje Ameriki wot léta 1882 hacź do žrjedź léta 1939 3533 cžornochow lynchowali. Hakle wot léta 1919 je liczba lynchowanišich p'chestupjenjow wotebrała.

Namakańki mormora w Słowakskej

Marmor njeje dźenjenischi dźeł wjazy tak jara požadana drohocžinka, kaž w nětdyschich cžasach. Technika je zhoły retomas narunowazych macžinow kajkeježkuli druhžiny za samery namakała, pola kotrychž žo w prjedawschich dobach jenož marmor nałožowasche. Tohodła je marmor jako wikowańka twora po wódnoscži wo wjele šhubił. Njedźiwajcy teho ma to wulki hospodarski wušnam za nałutpaze kraje, kotrež žu ſ marmorom žohnowane. We Słowakskej běchu hižo psched nětchto cžasom marmor namakali. W poslednim cžasu štorcžichu na nowe skały běłeho marmora. Mješ tym žo njemjeschce w prěnich padach namakany marmor žaneje wožebitoje kajtosće, je tutón nowy marmor pjecža jara khmany. Tute marmorowe skały leža w blischkosći Cžeškarja. Ma žo najprjedy wušiaw ja pschepytowanje marmorowych skałow a drnhich ja twarjte samery ważnych kamjeni natwaricź. Tutón wušiaw ma pschede wschém nadawk, namakany marmor na jeho praktišku wužitnosć pruhowacź. jn.

Nowe powětrowe hobry.
Horjeka: Do. S., kiž so nětko prěni króć zjawnosći pokaže. Nowe hobrske lětadło ma rum za 25 pasažerow a może docpić spěšnosć 185 km za hodźinu. — Deleka: Amerikanska powětrowa łódź „Akron“, kiž je dwójcy tak wulki kaž němski „Zeppelin.“

Synojo wujednaja swojeho nana

Dźeń, na kotrymž njedawno Jenkinsej bratrja w Minneola (Long Island) jenemu nĕhdyšnjemu wĕriceljej nana 406 000 dollarow (1,7 milijona hriwnow) wrócžo zapłaćichu, wostanje spomnjenja hódny dźeń w stawiznach amerikanskich bankow. John G. Jenkins bě załožeŕ a mĕjićeŕ jeneho dnja dyrbješe Jenkins pokładnje swojich bankow Hospodaŕstwa krija lĕta 1907 podmlč tole pśchedewjaće, a jeneho dnja dyrbješe Jenkins pokładnje swojich bankow załožeŕ. Senzazija, kotruž tónle konkurs spudźi, bě njeśtónejnje wulka.

So bychu mjeno swojeho nana pśched świĕtom zaso k cześći pśchinjeśle, klubichu jeho bankjejowi synojo, doły swojeho nana haćej na poślednji pjenjeź zapłaćiś. 25 lĕt dołho jo napinajo jo prózowachu, so bychu klub mohli dopjelniś. Njedawno wuplaćene 406 000 dollarow pśchepodachu jo poślednjemu z wĕriceljow, kotryž móžeše swoje žadanja dopokazaś. „Mi je jenož diweju wĕcow żel", rjekny John G. Jenkins mł., „t pśenjemu, so njeje mój nan tónle dźeń mohł dožiwaś, a t druheju, so jo mĕjićeljam kontow a wĕriceljam banki njelubosnosće a njepśichijomnosće nastałe. cj.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Swinjaŋy móz je jo hamtsy śwjećiś pola swinjow ratarja Arnoschta Schwarza w Boschizach cło. 1 a Albina Glatte w Boschizach cło. 43.

Hamtske hejtmanstwo.

Towaŕstwowski powĕstnik.

Bukecy. Jednota Sokoł ma jutśe wjećor ½9 hodź. zwučowanje. Njech wšitcy pśińdu. Načolnik.

Bukecy. Sokołki zwučuja dźensa wjećor ½9 hodź.

Khrósćicy. „Pĕolnica" ma pjatk, 4. 9. wjećor we 8 hodź. pola Natušec swoju zhromadźiznu. Wšitcy stari a młodźi pĕolarjo su wutrobnje přeprošeni. Předsyda.

Serbskim towaŕstwam. W „Powĕstniku" móża so jenož zhromadźizny a podobne zarjadowanja wozjewiś. Wšelake zjawjeselenja a reje słušeja do nawĕštkoweho dźĕła a maja so wĕzo zapłaćiś. Wudawaŕnja Serbskich Nowin.

Zwjazk serbskich spĕwnych towaŕstwow změje sobotu 5. požnjeńca pop. w 4 hodź. posedźenje w hosćeńcu „Zum Echten". 1. **„Wudospołnjenje" Kocorowe-ho pomnika.** 2. Fota su hotowe. Skazanki. 3. Wšelćizny. Předsydstwa, dirigentow, wšĕch spĕwarjow **a wšĕch Serbow, kiž maja za 1. dypk zajim,** wutrobnje přeprošuju. Wjela.

Zjednoćeństwo serbskich wućerjow so zeńdźe srjedu, 9. septembra pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje we Budyšinje. Dujowy porjad: 1. Njedostatk serbskich wućerjow. Ministerstwowa wotmołwa. 2. Namjet zjednoćeństwa kat. wućerjow dla wobsĕrnišeje serbskeje wućby za srjedźnych šulerjow w přichodnišim času. 3. Druhe towaŕstwowe należnosće. 4. Přednošk. Přińdźe ważneje maćizny dla po możnosći wšitcy. K r a l, předsyda.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku, lokalny dźĕł a feuilleton Marko Smoleŕ w Budyšinje za nawóźtki G. Janak w Budyšinje.

Zaradźenje

we wšĕch prašenjach wobstaranja bjezdanjoweho kapitała darmo a njewjazomnje přez

wokrjesnu agenturu w Budyšinje

na Miasowym torhošću 8, I

Ręcne hodźiny kóždu sobotu wot 9—3 hodź.

Deutsche Bau- und Wirtschaftsgemeinschaft, e. G. m. b. H., Köln

General-Agentur Zittau, Frauenstraße 3, Ruf 3313

WOBRAZY

z poswjećenja „Zejlerjoweho pomnika" we Łazu, su wupołožene a na předaŋ we

wudawaŕni Serbskich Nowin

Sedlaŕske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß pśedy Emil Schubert

na Ferjowej hasy

Tydźeń zbytkow

wopytaś, rĕka pjenjezy łutowaś! Přińdźe hišće dźensa! Nĕtk maće hišće najwjetši wubjerk! Najtuńše płaćizny!

Wobkedźbujće wukładne wokno

REIMANN

na Hošic hasy 29

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wuprohowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa liśenja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Mój poražak

Mužace koło ze samobĕhom, cerwj, gumijom, njezerzawjomnymi stpicami . . . . . **64.00 hr.**

Žonjace koło 68.— hr., lĕło sprawne rukowanje

Wjac hač 1.500.000 jĕzdn. kołow

je moja podawanska fabrika hač dotal twariła. To je dopokaz kajkosće tutych kołow. Wobhladajće sebi mój wulki skład, bjez toho, zo Was nĕchtón ke kupjej nuci.

J. Schicbach, na Mužakowskej drózy 4

Poručam najlĕpši

wolij a tuk

za młócawy, elektromotory, centrifugi, bulldogi, awta a t. d.

Dale

najl. kopytowy tuk — kožowy tuk

wózny tuk — kožany wolij

wósk za cĕrjnce pasy

Podawam kóždu dźĕlbu darmo hač do domu.

Max Reck,

pśedy wolijowy Solta

w Budyšinje na Hošic hasy 16

Telefon 3391 a 3636

Wulki skład bencina, bencola, pinowoho wolija, petroleja

Direktnje na přetrjebarja

MECHANISCHE WEBEREI SEITENDORF

po časej přimĕrjen. płaćiznach

podawamy z pomocu samsneho zhotowjenja z naseje wulkonakupowańskeje organisacije

Kupuj dirknje — lutuješ pjenjezy

Dźĕlaćeŕske šantko pisane	jene	0.12	Žonjace makowe šlypfry rjepikojte, za zymu	0.98
	6 štuk	0.68		
Žonjace šantka	jene	0.14	Pikkyw za kofejowe a zahrodne blido 110.150 cm	1.15
	3 štuk w kartonje	0.40		
Frotĕrowanska twjelka 40.70 cm		0.23	Mužace spódnje kholowy wjelbłud. kosm. podobne	1.75
Žonjace makowe nohajcy pisane		0.38	Mako-imitat za dobre cĕlne šaty 3 metrski kupon	1.00
Makowe šlypfry pisane, dobra kajkosć		0.42	Běły panama za sportske a zwjerśne košle 2½ metrski kupon	1.00
Frotĕrowanska twjelki ćežka twora, 45/100		0.64	Košlacy barchent 3 metrski kupon	1.00
Žonjaca košla		0.68	Módroćišć za fale a wobleki 2½ metrski kupon	1.00

Rĕćimy serbscy!

Z nakupowanjom móžeće zasłužić!

Připóznate jara tunje płaćizny

Naša wosebitosć:
łožowe šaty, blidne šaty, cĕlne šaty
najjednoriše a najwosebniše kajkosće
Jara wulke dźĕle wołmjanych tworow:
štrykowanych lacow a pulovrow

Připóznate dobre, krute kajkosće

Mechaniska tkajeŕnja

tow. z w. r. w Seitendorfje pola Zittawy

Předawaŕnja w Budyšinje na Moltkowej drózy 6

Nakupowanje kóžkow

Wobdźĕłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec bĕlerńje

na Garbaŕskej hasy 4

na Śprjewinej hasy 2

Handrij Strympa

w Budyšinje

na Róžowej hasy 15

poruča

meble

a pólstrowane twory

Sym Serbi

Česćenym knjeźam ratarjam

wozjewjam, zo sym w Budyšinje w hotelu **„Markhrabja" na Drjewowych wikach 17 wot 1. septembra 1931** předawaŕnju za dowożene, wysokosćełne

kruwy a kruwy po ćelenju

jałojcy a płahowańske byki

wotewrił. Dlĕje hač 20 lĕt dowožuju z płahowańskich krajinow **Raušofrisiskeje a Oldenburgskeje** do srjedźneje Sakskeje. Dla swojich cyle sprawnych wobkhodnych zasadow sym sebi tam wjele woteběrarjow dobył. Budu so sprawnje pśicowaś, ze sprawnym a kulantnym postužowanjom kupcow, sebi tež přikhilnosć a dowĕru knježi ratarjow rańšeje Sakskeje dobyć. Dla přihódneho nakupowanja móžu nĕtk jara tunjo předawaś.

Prošu, zo byšće sebi bórzy mój skót wobhladali a poručam so

Telefon 3512. **Hermann Stoppelmann.**

Přiłoha k čisłu 206

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 4. septembra 1931

Nazymska meja

Hačrunjej bě japoćatk žnjeńca tehrwo cźopło, bě zyły měsaz tola swjetiśca kłóśiny. Haj, w nozy k 27. žnjeńca temperatura hyšće spada na 8° cźopłoty. Najcźopłiśi dźeń bźiše 5. žnjeńca. Tehdy bě 32° cźopłoty. Na 18 dnjach so deśiśika dźiśe.

Pózńenj je prěni nazymski měsaz. W pózńenju so najmjeńe deśiśika dźe. Tutón měsaz je tak rjez pśeśehowany měsaz k lětnjemu deśiśowanju k symskim deśiśam. W pózńenju teź njeby je swjetiśka jasne. Dnj su jasne, jenoź rano je kurjawo, pśiwpołdnju je cźopło. Nozy su zdźela hižo kśerwo symne, druhdy hižo mrózy so jewja. Je to cźaś babjazeho lěca. Je to pśiwśtkód lětnjeho do symskeho wjedra, je potajkim stónźenje lěta. W pśenjej tyźenjuje měsaza je wjedro hyšće pośerne cźopło. Tutu dobu możemy potajkim hyšće licyś k lěcu. To samo płaći wo pósledniej tyźenji meje. Tehdźa su pózńenj teź nazymsku meju pomjenowali. Poprawom wuchaz je hyšće cźopłiśi dyžli meja. Pózńenj ma pśeśerjetkowu temperaturu 14° cźopłoty, meja pak jenoź 13° cźopłoty.

Najcźopłiśi dźeń pózńenja bě pola nas 3. 9. 1911. Tehdy bě 35° cźopłoty. W druhej połojcy pózńenja temperatura wusoke 30° wjazy njestupa. Hačrunjej może hyšće dozpěć 25° a wjazy. Najcźopłiśi pózńenj we Sakśiji bźiše 1866 z pśeśerjetkowej temperaturu 17°. Najzymniśi pak bźiše 1. 1912 z 12° cźopłoty. Najzymniśi pózńenjowy dźeń bě w l. 1875 (—10). Wót lěta 1901 žem njeje pola nas w pózńenju wjazy mjerzłoto.

Cyrkwinske powěsće

14. njedźelu po swj. Trojicy. — 6. septembra 1931.

Z Budyšina.

Michałska wosada. Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 9 hodź. serbska a ½10 hodź. serbska Boża słužba (farař Kapleř).

Z Barta.

Pop. we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża słužba (farař Mjerwa z Bukec). Zběrka. Wopomnjenje na njeboh fararja Mrózaka.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. we 8 hodź. serbska a ½10 hodź. němska Boża słužba. (Znjowy wjedźeń). Cyrkwinski khór spěwa. Zběrka za fond diakoniju. Dop. w 11 hodź. dujo pozawnjy khór pśed cyrkwju. Pop. ½3 hodź. kemšanje za wótrokow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. „Towaŕstwo wótrokow". Pjatk pop. ½6 hodź. zmjeje farař Rjeńc wótrokowina němsku spowědź.

Z Bukec.

Rano we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšanje z pśedowanjom so čita. Pop. w 2 hodź. dźěćikemšanje w 3 hodź. kśeńske kemšenje, w 4 hodź. hudźbna mutnosć pozawn. khora w Žornosykach. ½3 hodź. serbska hodźina w Čornjowje (zjedn. wothl. Smauserjec).

Z Budyšinka.

Dop. ½10 hodź. serbske kemšenje (farař Handrika z Poršic).

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. zmjeje farař Voigt němsku spowědź, we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske kemšenje. Za tydźeń kermuša. Wót 6. hač do 12. septembra zběrka po domach za znutŕkowne misionstwo.

Z Huski.

Rano ⅛8 hodź. serbska spowědź, ½9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boża słužba (farař Tyšer). ½12 hodź. kśeźana. Pop. ¾2 hodź. w Hnašecach kemšenje za dźěći.

Z Hućiny.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża słužba. Khór spěwa: Pój, wutroba, a wjesel so (F. Mergner). Kolekta za cyrkej.

Z Hrodźišća.

Dop. we 8 hodź. němska a ½10 hodź. serbska Boża słužba. We wobmaj cyrkwinski khór ariju wot Abta spěwa: Wótśe, ty, we wěcnym raju. Tehorunja pozawniski khór sobu skutkuje. Zběrka za wěrowanske biblije. ¾11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Khwaćic.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske kemšenje. W 11 hodź. dźěćikemšenje.

Wumrěła 1. septembra Alwina Henrieta zwud. Janašowa, rodź. Häseree w Khwaćicach-Margarećinej hěśe, 68 lět 11 měs. a 6 dnjow stara.

Z Klukša.

Dop. w 7 hodź. němska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němske, ½10 hodź. serbske kemšenje. Zběrka. — Pop. w 4 hodź. němska Boża słužba ze spowjedźu w Nowšanskej šuli. — W cyłym tydźenju we wosadźe domjaca zběrka za znutŕkowne misionstwo.

Z Kotec.

Dop. w 9 hodź. němske kemšnje so čita (kantor Hokaŕ). Pop. w 2 hodź. křćizna (farař Fassmann).

Z Łupoje.

Pop. ½5 hodź. němska Boża słužba.

Z Małešec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje, ¾11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbska a ½10 hodź. němska swjedźeńska Boża słužba. Cyrkwinska hudźba: „Khwaleśe teho Knjeza!" wot Jana Rolla. (Minakalski cyrkwinski khór). Kolekta za naš Boži dom. Dop. w 11 hodź. dźěćikemšenje a pop. w 2 hodź. křćeńska Boża słužba. —

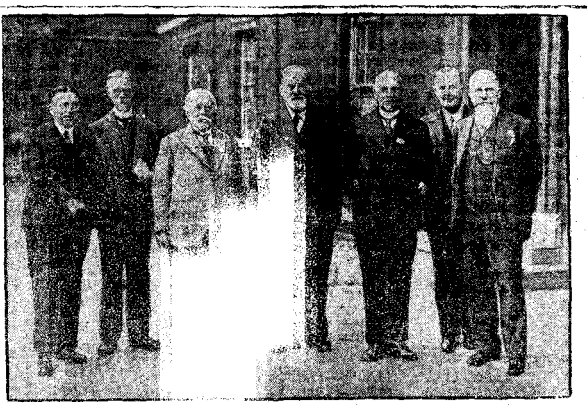
Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska, ½10 hodź. serbske Boża słužba. Pop. w 2 hodź. kemšenje za dźěći (farař Renč-Łupjanski).

Stwórtk wječor we 8 hodź. towaŕstwo młodych holcow (delni wotŕjad) na farje.

Z Nosaćic.

Dop. we 8 hodź. němska Boża słužba, ½10 hodź. serbska Boża słužba. Kolekta za evangelske dźěło mjez žónskej młodźinu.

Mjezynarodny cyrkwinski kongres.

W Cambridge w Jendźelskej wotmě so mjezynarodny cyrkwinski kongres. Teź wo prašenju wotbrónjenja ma so tam jednać. Widźimy na našim wobrazu němsku delegaciju.

Ptački w pśiwěrje

I. Pśchemjeńk.

Znajemy pśchirodopśiśne bludy a wopaczne nahlada, kótarež jaśe pśiwinjowanje „pśchiwěra" tehdźa, dokelž su tak spodźiwne, tak bźez kóždejšnjoh nahonjenja, ju jimcha k tomu wjele łohkowěrnjowšeje a hłupikotajšeje wěrjeć take njesmysłny.

Znajemy bajku wo kokuši, kótaraž so naiwnym pśeca- mi do rubježniśkeho schkrahoźa, so by bo- ju tam lažy pśchetworił do kokule. Tuta bajka so ani wót hišće slubiła njeje. Wěrjeźeli tole? Pśchey- dźe namakaśi hdys a hdys ludźi z ludu, kótarež tole wěrje ja možno. A hdyž njewěrja do pśchemjenjenja kokule do rubježnego ptaka, to znajmjeńša tole kruce twjer- dźo, so kokuša, hdyž nima nazymu wjazy dosć hubjanjow, pśeśeśina khodźiś na rubježniśtwo a pśchejeźdźuje małe ptaški.

Postajim je tuta bajka prastara a tola wěcznje młoda a nowa. Hižo za cźaśa njebocźiśkeho Ezopa wjeśaźu tuta- mu kokuši za to, so kokuša so nazymu pśchesłuchowa do schkra- hoźa abo jatśehobja a tón sahy naleźo do kokule. Teź Aristoteles znaje tutu pśchiwěru, ale ju rajnje wotpokasa, wjele tym, so Plinius sahy rosprawi: „Kokuša nahłuśe je rubježniśkeho ptaka." S tym bu tuta pśchiwěra na wjele kśesćanskich wobkrućena; pśeśeź pśchirodoisłuchaśiju a filo- zofowje hyšće wjele wěcnjšeje znjaśeju po Plinitu, jeno hłowa běźu jim zwjata wěcnoźi a tak dźe djenja hyšće tón abo tamón wěri do tuteje hłupje bajki.

A jeje žórło? Wobhladaj śi wobaj ptakaj nadrobnje a hižo maśi žórło. Njewinowata kokuša je tak jara po- dobna na schkrahoźa po formje, wutkowśi a barbje, haj tamo po waschnju lětanja, so może jo wobkedźbowaś šmadno mylićz. Kokuša je zwody na bź ś cźmnowymi kol- mjećami, wocźi, nohy su žołte, kschidle schpizatej. Ko- kuša léta hłóšk, rajnje, rucźe a elegantnje. Wšcho to teź pśiwśtkód na schkrahoźa. Hdyž kokuša leźi pśeś pśeś pola, to z tym cźasto zamyśi swojich njepśeśeśelow. A teź małym ptaćkam je kokuša straśnym hóśeź. Hdyž leźi pśeś pola, tam schćerćki, wiśichki, zrokopjele napłóśchene pjer- chotaju po husćinje a chźeźa kokušu sahnaś, wone ju pśeśeśeźeju z wusśej haru, runje kaž kóždeho mjeńšego rubježneho ptaka. Abo haś wone widźa to kokuša jim njeśe swoje jejko do hnjeźda? Na kóždy pad pśeś taśe zadźerjenje njewěcomnu wobkedźbować ma sa to, so so tu jedna wo schkrahoźa.

II. Mokry symski pśchebytk.

Pśiedy so wjele powědaśe w ludźe, so nurohe nasche cźahowne ptaśki symu pśchesjuja. To daje njeje tak jara spodźiwne. Wjacha teź śwerjata a wleczaki symu pśchesjuja. Stari pśchirodniśy nětko mějachu sa to, so tujanki, cźerwjene wopuśchki, kožy, kołobiki, kokule atd. pśchebywaju w symskim cźasu w schkałobach, dyrach korjenjow, w jamach a tam zyruja wot swojeho tuka, kaž schwinz. To na pśch. teź stary pśchirodnik Gesner w 16. lětstotku wobkrućeźi. Ale wjacy hač spodźiwne běchu tola powěsće wo symskim pśchebytku łastojcźki a bacźona. Prajachu, so tute ptaśki pśchesymuja w dłubinje hatow, jěsorow a bahnow. Tu w błoće wone wjelne wotpocźiju a so sjwa- rjom wośchcenjeja mucźne staw. Hdyž pak powětr po sajy wocźopłuje, potom krew sajy so rosbudźi w jich žiłach, cźuwaj so wožiwjeja a dokelž maju wjelo łóśchu krej, móža ptaśki so sajy wunoŕicź a w nałětnim powětśu so ptaśki dospołnje wožiwi. Hišće we l. 1760 so tutón na- hlad we wědomostnej kniży jara rajnje sakitowaśe. A njeźmjeńmy so tomu dźiwaś, hdyž tola dwaj lětstotkaj pśie- dy Mérczin Luther we swojim rosjašnjenju k I. kniży Mójšašowej praji: „Je i nathonjenja znaty dźiw łastojcź- kow, so njemjazy pśeśes symu, kaž mórwe we wodźe leźa a w leźu so sajy wožiwjeja, kiž je wěźe wulki dopokaś sa nasche horjestacźe."

Na tutón dźiw dyž dźenźa nichtó wjazy njewěri. Wšcho je so stało, so namakaśi mjes rohodźu mórwe łastojcźki, haj druhdy zyłe hromady. Ale to hodźi so słobka wujaś- nieź. Pśiedy hač wotpocźinja, zhromadźa so łastojcźki a pytaju zhromadnje mésta k pśichenozowanju, najradšo wuchaśi w rohodźi bahnow a hatow. Hdyž je nětko nasym- wšchaś w rohodźi padnu. Symne a mótre nazymśe dny na pśch. łastojcźkam šahubu njeśu a wone potom z hromadami sa- hinu. W prědnych šćomach, hanc swody šuchcho liśca a trawy su hižo namakaśi jeźkabjene łastojcźki, kiž su hro- madźe na hnjerce cźakachu. Taśe nětčko wěso da šnowa twožiwiś staru bajku wo mókrym symskim pśchebytku ła- stojcźkow, kiž so pśchezy hišćeze tu a tam sabaśe sakhowa.

III. Žiwe samurjowanje.

Pśiedy hač łastojcźki na Swj. Marje pśichipowědaju so wrócza i bałokeho pucźowanja, je cźasto hižo wro- bliza so sadomiła w łoźišćim łastojcźim hnězdaschu jo- du kśeśćeńcki. Njemóhła dźe bez wubrać kmańšeho mé- sta. Pśiśed deśiścom a wichorom je schkitała, na tych mnohich pjerkach jejka a podśišćo młode mjezy a cźopło wotpocźuja. Bydleńska nuza je wulka teź mjes ptaśkami, kiž rady hnězdźa w „stkowanych łucźikach, runje kaž pola ludźi a tak dyž wróble pśchezo jara witaju stare łastojcźe hnězda.

Ale wrobjej, kiž je so tu sadomił, ludźe so jara hubjenje, hdyž so wrócza prawi wobśeźerjo. To cźi nětkomužkuli bur powěda: „Łastojcźki nimaju šaśeź śwa- rjenja wrobla, hdyž so ji prochа nima, tak jeho śtrótka samurjuja, jo dyrbi bźonje šaśeź. Je to jara škupa bajka. Sso wź, so łastojcźki rośkorjene wotaju a pśechotaju wo- tołko hnězda, wone teź šchnapotaju leźco za njewitanym hośćom, ale sa nětčiho dnjemi su so tola śmějerowaśe a wrobl na nětko bórzy mér. Swótkel dyrbjaśe teź rośbu- dźene łastojcźki bracź tełko méra a pśchemyślenja, pśeden hamym pytkom harowaźeho sadobywarja samurjowaćz ožeru do hnězda? A wěrśi woprawdźe nětčiś, so wrobl, naśi pśchekrepany „burwuji", tutón wuliczńik a wiśchoń- tnik, by byl tak słuwy a hej dał taśe nětčiho lubiś? Wón ma teź pytk a wź jón derje trzbaś. Jenoź pśched bźylniśkim murjeźnikom (Turmśchwalbe) wrobl pśchezy zoja. Murjeźnik hnězdźi posa naš teź wjele w kukawach, z kótrychž šchtórza abo wrobja wen mjetaju. Jich schpy- zate paforki su straśchna bróń. Stare hnězdo wuhnatych a jich jejka abo młode, murjeźnik potom šaleźa a potom sam hnězdźi.

(Pokrjaćowanje ześehuje.)

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje, ¼10 hodź. kemšenje za dźěći. Towarstwo knjeżnow hakle za tydźeń. Wutoru pop. žónske towarstwo pola Krawcec w Bošicach.

Z Rakec.

Dop. ½9 hodź. němska spowědź, w 9 hodź. němske kemšenje, ¼11 hodź. serbska Boża služba. Pop. w 2 hodź. serbski nešpor. Zběrka. — Póndźelu rano w 7 hodź. rańša nutrnosć.

Z Wósporka.

Dop. w 9 hodź. Boža služba z cyrkwinskej hudźbu (farar Fassmann). Zběrka. ¼11 hodź. misionske kemšenje za dźěći (knjeni fararjowa Fassmannowa).

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske, w 9 hodź. serbske kemšenje. Kolekta. Dop. ¼11 hodź. Boža služba w Cisowje.

Konferenca woptowarjow wina

W Londonje zhadźuje so mjezynarodna konferenca winowych woptowarjow. Wutroba winowych pschećelow budże so radować, hdyž wam zhonja, so mjeczinja Sobustawy tute konferency zhlići měrjaz dolho nicžo druhe w Londonskim Savoy-hotelu, hacž sy bychu z wězywustojnym jahtom žłób a kajkosć 350 wschelakich winowych druzin swešćili. Cłowjek njemóže žeby nimale myslitej, so je tež tole dźěło. A tola dyrbi so tole z wulkej wobhladnjwosću stawać. So bychu so differency we nahladze žłódnosće wschelakich winowych druzin pruhowale, hnydźa so wschędnje jenoż nětkuzy pruhi woptacź, hewak zhubje so sacźuca žłódnosće pschi tkěrtšu. Smjetšca samo sahnuje so mjes dwěmaj woptawanišćimaj dujomaj stajnje dźeń wotpočźinka. Na prěnim dnju su jenoż zchyri druziny schampanskeho wina a dwě druzinje dobreho rhynskeho wina woptali. jn.

Wuběhowanje koni před 3000 lětami

Pschi wurjowanjach w Kirkulis w Mesopotamiji namakachu tafle a platy, kotrejž su husće pobyte z hieroglyfy.

Čežke rozbuchnjenje w Barlinje.

Přez rozbuchnjenje płunowege bleše sta so pola AEG w Barlinje-Treptowje čežke njezboże. 15 wosobow so zrani, třěcha so zdźěla wotzběhny.

hami. Po jara spróznowem dźele poraźi so jenemu praz šemu wučenemu stare znamjenja na taflach, płatach wuczitacź. S tych sapiskow wuzhadża, so snajachu w Mesopotamiji hižo w 14. lětstotku do Khrystusa wobhladniwe a dokonjane wuwuczowanje koni. Nałožowachu so hižo tehdy samsne methody kaž dźensnišchi dźeń. Konjewuwuczowach so pomalu thodźeš, so zahrabowacź a spěchnje běhacź, so poklonjecź a wuwuczowachu so w najwschelakorišich zirkuzowych dokonjanoscach. Ale to najwobdźiwanja hódniše je, so sarjadowachu so hižo tehdy konjaze wuběhowanja, wěso sa dźensnišche poměry zyle njepřistojnu dalenosć wo 15 km. Jenoż jene samjeleja nam hyroglyphy, hacž su tež tehdy hižo na kouski žadźeli. nj.

Wiki w Halstrowje.

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca	10.00—10.25	10.30—10.75
Rožka	8.75— 9.00	8.25— 8.75
Ječmjeń, nazymni	7.75— 8.00	7.75— 8.00
Wows, nowy	7.00— 7.25	7.25— 7.50
Wows, stary	—	—
Běrny, nowe	2.00— 3.00	2.00— 3.00
Běrny, stare	0.04— 0.05	0.04— 0.05
Syno	1.50— 2.00	1.50— 2.00
Słoma k zasłanju	0.70— 1.00	0.70— 1.00
Słoma, skótna	0.80— 1.20	0.80— 1.20
Butra . kusk	0.75— 0.80	0.80— 0.85
Jeja	0.09— 0.10	0.09— 0.10
Prosata	8.00—15.00	8.00—15.00
Běhaki	00 — 0.00	25.00—40.00

Konferenca woptowarjow wina

W Londonje zhadźuje so mjezynarodna konferenca winowych woptowarjow. Wutroba winowych pschećelow budże so radowacź, hdyž wam zhonja, so mjeczinja Sobustawy tute konferency zhlići měrjaz dolho nicžo druhe w Londonskim Savoy-hotelu, hacž sy bychu z wězywustojnym jahtom žłób a kajkosć 350 wschelakich winowych druzin swešćili. Cłowjek njemóže žeby nimale myslitej, so je tež tole dźěło. A tola dyrbi so tole z wulkej wobhladniwosću stawacź. So bychu so differency wo nahladze žłódnosće wschelakich winowych druzin pruhowale, hnydźa so wschędnje jenoż nětkuzy pruhi woptacź, hewak zhubje so sacźuca žłódnosće pschi tkěrtšu. Smjetšca samo sahnuje so mjes dwěmaj woptawanišćimaj dujomaj stajnje dźeń wotpočźinka. Na prěnim dnju su jenoż zchyri druziny schampanskeho wina a dwě druzinje dobreho rhynskeho wina woptali. jn.

Wuběhowanje koni před 3000 lětami

Pschi wurjowanjach w Kirkulis w Mesopotamiji namakachu tafle a platy, kotrejž su husće pobyte z hieroglyfy.

Čežke rozbuchnjenje w Barlinje.

Přez rozbuchnjenje płunowege bleše sta so pola AEG w Barlinje-Treptowje čežke njezboże. 15 wosobow so zrani, třěcha so zdźěla wotzběhny.

Hospodarski rozhlad.

pjatk 4. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,451	100 šeskosł. krónow	12,468
100 šwjc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,60

Burjsy w Němskej su wot wčerawšcheho sašo wotewrjene a su sašo zapoczałe dźěłacź. Jenotliwe a wopraudźity wobraz wo thodźenju kursow njeje pischcze możny. Požadanje sa efektami, rentownymi a dołżnymi lisćinami bě hischcze znadne. Powschitkowny pschehlad wo kursach hischcze możny njeje.

Produktowe wiki tej wczera znadne žiwjenje jewjachu. Pschenica bě trochu žadna, tuž płaczišna wo 15 pj. postupi. Wowjs tehorunja 5 pjenjezkow bobu. Najmjeńši jeczmjeń a rožka na dotalnych płaczilnach wobstawachu. Wobrot wosta na wikach znadny. Dowos tež wulki njebě.

Zentnar płaczesche w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca, sept.	11.00—11.02½	11.20½—11.30
„ okt.	10.95—11.00	11.25—11.26½
„ dec.	11,00—11,07½	11.30
Rožka, sept.	9.05—9,12½	9.10— 9.17½
„ okt.	9.02½— 9.12½	9.10— 9.15
„ dec.	9.07½— 9,15	9.15— 9.20
Wows, sept.	7.10	7.40— 7.45
„ okt.	7.15— 7.20	7.60— 7.35
„ dec.	7.22½— 7.27½	7.55

w termijowym wikowanju

Pšenca, sept.	11.00—11.02½	11.20½—11.30
„ okt.	10.95—11.00	11.25—11.26½
„ dec.	11,00—11,07½	11.30
Rožka, sept.	9.05—9,12½	9.10— 9.17½
„ okt.	9.02½— 9.12½	9.10— 9.15
„ dec.	9.07½— 9,15	9.15— 9.20
Wows, sept.	7.10	7.40— 7.45
„ okt.	7.15— 7.20	7.60— 7.35
„ dec.	7.22½— 7.27½	7.55

Wiki w Lubiju.

		wčera	tydźenja
		pj.	pj.
Butra	½ punta	75—85	80—85
Jeja	štuka	9—10	9
Twaroh	punt	25	25
Kał, běły	punt	8	7
Kał, čerwjen	punt	10	8—10
Kał, wloski	punt	15	15
Kał, różičkaty	punt	—	15
Kał, sydrojty	štuka	15—40	15—40
Kolrabi	štuka	5—10	8—10
Porej	štuka	15	15
Kórki, jědźne	štuka	5	5—7
Kórki k nakładženju	kopa	100—220	100—180
Kał, nowy kisały	punt	12—14	12
Cybla	punt	10	12
Buny	punt	15—20	15—20
Tomaty	punt	15—20	15
Prusnicy	punt	30	18—20
Solotej	kerěk	5—8	5
Radiski	walčk	8—10	8
Rjewjeń	punt	10	10
Rjetkej	punt	5—8	5—10
Čerwjena rěpa	punt	10	10
Pětršilka	walčk	5	5
Jabłuka	punt	10—20	10—20
Běrny, nowe	punt	4—5	4
Pšenca		10.00—10.50	10.60—10.90
Rožka		9.00— 9.25	8.90— 9.15
Nałetni jeczmjeń		8,25— 8.75	7.50— 7.75
Wows, nowy		7.20— 7.40	7.25— 7.50
Běrny, nowe		2.25— 3.00	2.75— 3.25
Syno, nowe		1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóc.		1.00— 1.30	1.00— 1.30
Pšenična muka		20.00—21.00	20.50—21.50
Rżana muka		15,00—15.50	14.50—15.50
Pšenične wotruby		6.30— 6.50	6.40— 6.60
Rżane wotruby		6.30— 6.50	6.40— 6.60

Wiki w Kamjencu.

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca	10.00—10.20	10.50—10.20
Rožka, nowa	8.50— 8.75	8.75
Ječmjeń, nazymski	7.50— 7.75	7.50— 7.75
Wows stary	8.50— 9.00	8.50— 9.00
Pšenična muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Rżana muka	15.50	15.00—15.25
Pšenične wotruby	6.75	6.72
Rżane wotruby	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóc.	1.30	1.30
Słoma k zasłanju	1.00	1.00
Běrny, běłe a čerwjene	2.50— 3.00	2.50— 3.00
Běrny, žołte	3.00	3.00— 3.50
Měd, wuběžany	1.50— 1.60	1.50— 1.50
Měd w płastach	2.00— 2.00	2.00— 2.00
Butra	1.50— 1.60	1.50— 1.60
Jeja	0.09— 0.10	0.09
Husy, punt	1.00— 1.10	—
Prosata	10.00—18.00	9.00—20.00
Běhaki	40.00—60.00	50.00—70.00
	pj.	pj.
Kał, sydrojty	štuka 10—35	10—35
Kał, běły	punt 8	8
Kał, čerwjeny	punt 12	12
Cybla	punt 15	15
Łoboda, jědźna	punt 25	25
Zelerij (měrnik)	dula 35	35
Krěn	punt 60—70	60—70
Tomaty	punt 15—20	15—25
Krušwy	punt 5—15	5—20
Jabłuka	punt 5—15	10—25
Reinerlandy	punt 30	40
Słowki	punt 20—25	20—30
Wino w kitkach	punt 30—50	20—50
Běrny nowe	punt 3—4	3—4
Kólrabi	štuka 5—10	5—10
Solotej	kerěk 5—10	5—10
Kórki 15—1	untow 100	100
Kórki	kopa 150—200	150—200
Kórki, zahrodniske	punt 15	15
Morchej	punt 10—15	10—15
Radiski	walčk 6—8	6—8
Retchej	walčk 10	10
Prusnicy	litr 30—35	35—40
Kurjatka	litr 40	50
Černjowe jahody	litr 30	30

Wiki w Khorjebuju.

Mjaso howjace punt 80—110 pj. (80—100 pj.), cześaze 80—100 pj. (80—90 pj.), łopjaze 110—130 pj. (110—130 pj.), swinjaze 80—110 pj. (75—110 pj.), Měd w płastach punt 200—200 pj. (200—200 pj.). Jeja schtuka 10 pj. (9—10 pj.). Butra punt 140—145 pj. (140 pj.). Twaroh 20 pj. (30 pj.). Lany wolij litr 120 pj. (120 pj.). Schćuki punt 130 pj. (130 pj.). Karyp po puncze 100 pj. (100 pj.). Hołbje młode schtuka 50 hacź 100 pj. (50—100 pj.). Kury žiwe schtuka 200 pj. hacź 350 pj. (200—350 pj.). Huńy sarźane punt 130 pj. (130 pj.). Knježi punt 140 pj. (130—140 pj.). Sžorniki punt 50—150 pj. (50—160 pj.). Kolrabi schtuka 10 hacź 20 pj. (10—20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), trukt punt 30 pj. (30 pj.), buny punt 25 pj. (25 pj.), kał hydrojty schtuka 40 pj. (40 pj.), kał běły schtuka 10 pj. (10 pj.), kał wirźingowy schtuka 15 pj. (15 pj.), kał čerwjeny schtuka 15 pj. (15 pj.), kórki punt 10 pj. (10 pj.), žołtej kerěšk 5 pj. (5 pj.), tomaty punt 15 pj. (15 pj.), zhbła punt 15 pj. (15 pj.), běrny zentnar 325 pj. (325 pj.), kožmaczki 10 puntow 35 pj. (25—30 pj.), janske jahodki punt 30 pj. (30 pj.), malony punt 60 pj. (60 pj.), prušniizy punt 25—30 pj. (25—30 pj.), hojanske jahodki punt 30 pj. (25—30 pj.), kurjatka punt 30—40 pj. (30—40 pj.), prawaki punt 40 pj. (60—70 pjenjezkow). Liczby w spinkach wosnamjenjeja płaczišny pschedtydźeńskich wikow.

Swinjaze wiki w Khorjebuju.

Pschihnali běchu 1295 prošatow a 212 běhakow. Wone płaczachu prošata małe 5—8 hr. (6—9 hr.), brězje 8—11 hr. (9—12 hr.), wulke 11—14 hr. (12—15 hriwnow. Běhaki małe 15—35 hr. (15—35 hr.), brězje 35—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52—72 hriwnow). Wiki běchu brězje, płaczišny so skruczowachu. (Płaczišny w spinkach su tydźeńske płaczišny.)

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe syjaca po tonu abo 1000 kg, newak 10 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	3. 9.	2. 9.		3. 9	2 9
Pšenca	205-207	202-204	lupny	—	—
rožka	169-170	168-170	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	mjedre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	152-162	152-162	žołte łupiny	—	—
wows	130-137	129-137	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps, wosuški	—	—
pšenj. muka	26,5-32,5	26,5-32,5	lany wosuški	13,7-13,9	13,7 13,9
rżana muka	23,5-26,0	23,5-26,0	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	11,5-12,0	11,5 12,0	brnj. kruški	—	—
rżane „	9,75-10,2	9,0-10,4	syno, 50 kg	1,8 -2,30	1,9 2,30
raps	—	—	rżana słoma	0,55-0,65	0,55-0,65
hróch Viktor.	22,0-28,0	22,0-28,0	pšenč. „	0,45- ,55	0,4 -0,5
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,5
pjeluški	—	—	ječ.a „	0,45-0,55	0,45-0,5

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

31. augusta

8 wol, 92 byk, 24 kruw, — jałowc, 455 ćelat, 156 wowc., 423 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 58—65, 3. 52—57, 4. 45—50.
swinje: (přez 300 pt.) 58—59, 2. (240—300) 56—58
3. (200—240) 54—55, 4. (160—200) 50—52

Wiki rěznego skotu wczera w Drježdźanach.

Swinje bu cżežko pschedawachu. Sa cżežkimi tucznymi swinjemi bu praschachu, tuž běchu płaczišny sterje powyschene. Sterenje a lohke swinje pschi dotalnych płaczišnach sawostachu. Cżelata mějachu brjenje wiki. Cżežke cżelata wot zuza běchu swopreńka naschwilnje nejschto droższe. Wo kormne cżelata njerodźachu. Cżelata bu dotalnych płaczišnow dźerżachu.

Ssudnisjy na pschehladowanje

pónđźelu 7. septembra 1931:

w Biskopizach na dworje šuranzneho hamta dop. w 9 h.: wschelake debjenki, 10 khojelowych jerjsow, harmonij, schtrelecźny wós, jonj. drasty, pisany stroj, ichlecźanje łudobjo, sofa, büfet, elektromotor.

Ssudnisće powješce.

Konkursowe powješce.

Ssud je konkurs wotewrił nad jamoženjom firmy Jan Jurij Paha w Budyschinje, prawisnika Horsta Nelka w Budyschinje za sarjadnika pomjenowanychi a 1. term. na srjedu 30. 9. 31 a 2. tyrm. na srjedu 21. 10. 1931 do Budyschina na šudnišwo, jiwa 141, swolawschi.

Wikowańši sapisk.

Na lopjenku 969, nasajapjo firmu Auto-Büro tow. z wobm. r. w Budyschinje: Pschekaus Alexander Homuth w Biskopizach je jako wjednik wobkhoda wuknpił a fabrikski direktar Kurt Werner w Budyschinje je jako taki sostupił.

Do sapiska samoženskeho prawa

na šudnišnje w Budyschinje su sapisali, to kamjenicźanka cżeść Bjedrich Gustav Julius Pośke we Wurizach nima pożegła na sarjadowanju a wužitkowanju samoženja stwojeje wandźelskeje Hanny Worworth Hilšbjety rodź. Poppez.

SERBSKE DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowiny" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo njeńehwakam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž je zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje běžny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkařsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin piśmje přepowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 208 — Budyšin — Pónđelu, 7. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Wusud Haagskeho suda

Wósom přećiwo sydom hłosam

Sobotu rano je Haagski žud žwoje dobrosdaće sa Radu Swjatka Ludow wo planje němsko-awstrijskeje zlowneje unije wotedał, kotrejž je žo ś wóžom pśeśiwo žydom hłosam pśijał. Wono rěka:

„Dojednanje, mjes Němsku a Awstriju po sapadach a w mjesach protokolla ś 19. měrza 1931 wobsamknjene, njeby žo ś protokollom 4. oktobra 1922 w Genfu podpisanym, znjeło."

S tym potajkim žud praji: Awstrisko-němska zlowna unija by drje niz pśeśiwo St. Germainskemu sprjećenju, ale pśeśiwo Genfskemu protokollej ś lěta 1922 postorčka. Sa tole dobrosdaće žu žo franzowski, italski, pólski, rumunski, schpanisti, kolumbiski, salvadorski a kubański pósłanc wuprajili. Italjanc Anzilotti je drje jemu też pśichłosował, tola sa to druhe pśiśicźiny njemjenował.

Pśeśeśiwo tomu žu hłosowali japanski wótpósłanc Adači, Američan Kellogg, Jendźelc Jan Cecil Hurst a holandski, belgiski, chinetski wótpósłanc a němski žudnik Schücking.

*

Němsko-nazionalna strona je namjet podała, so by žo hnydom němski žeju swolał. W nim chce žadacz, so by nětčišnje němske knježerstwo wróćo stupiło, dokelž je we Genfu pjatk, potajkim dźeń pśed wojowjenjom dobrosdaća Haagskeho žuda plan němsko-awstrijskeje zlowneje unije wróćo wzało. Knježerstwu němsko-nazionalnu porunja, so je zlowna unija ś Awstrijej pśechubjenje pśigótowana była. Wopraudže němsko-nazionalni derje wědźa, so žo zlowna unija ś Awstrijej njeby dała do skutka stajiś, dyrnjež Haagski žud njeby wuńudźił, so žo wona ś Genfskim protokollom lěta 1922 njesnjeże. Franzowska, Italska, Cźěskosłowakska a Pólska njebychu ju dowolile, dokelž by Němska žwoje politiske žełizchżo ś zlownej uniju móžnje pobłynuło. Zlowna unija by po pśeśiwdźenju Franzowskeje, Italskeje, Cźěskosłowakskeje a Polskeje prenja kročeł k pśichšamknjenju Awstrijeje ź Němsku była. Tutej možnosći bychu njemjenowane staty że wšémi mózami wobarale.

W nětčišnim cźasu, hdyž stej Němska a Awstrika w jenak wulkej hospodarskej a pjenježnej nuzy a złabosći, bychu wobej pśichi pśeśiwjenju pśeśeśiwo Franzowskej pobłažałej. Franzowska je dźensa najbohatši kraj we Europje. Wot jejneje wole twotwiśuje; hač žo Awstriskej a Němskej ś tukhwilnje žałostnje pjenježneje nuzy wuzwomha. Też je jara dwělne, hač bychtej Němska a Awstrika ś zlownej uniju žwoju hospodarsku nuzu połóžiłej; pśichetož hubjenjstwo w Němskej je runje tak wulke kaž we Awstrisku. Sklepy chyśe ś klazałomi žwjask wobsamknuwšej. Tohodla bě najmudrišne, so žu planej zlowneje unije spadnyć dali. Němsko-nazionalni, kotśiž tohodla pśeśeśiwo Brüningowemu knježerstwu wołaju, njebychu też hinak cźinili, hdy bychu knježerstwowe wjeśło w žwojej ruzy měli.

Wołebite dobrosdaće Italjanza Anzilottia.

Mjes tym so žu ś pjatnaće žudnikow Haagskeho protokolla žednoz rozsudźili, so plan němsko-awstrijskeje zlowneje unije niz pśeśeśiwo 88. stawej St. Germainskeho měra, tola pśeśeśiwo Genfskemu protokollej lěta 1922 postorkuje, jón italski žudnik Anzilotti ź zyle politiskich pśicźinow wotpokasuje. Po Anzilottiowym spóznaću by zlowna unija ś **Němskej njewotwisnosćej Awstrijeje na łśěby pad wobkrohła**, niž jenož dokelž je Awstrika hospodarsku złabsći dźeł, ale pśedewše schćeńi, dokelž by žo sjednoćenje Němskeje a Awstrijeje ś tym **spěchowało**, schtož pak je ś Versailleskim a St. Germainskim měrowym sprjećenjom sakasane. Anzilotti ś tym praji, so žo němsko-awstrijska zlowna unija njepośrědnje też pśeśeśiwo Versailleskemu měrej pśeśeśiwja.

Parižske hłosy wo Haagskim wusudźe

Franzowske nowiny sćełkowachu němsko-awstrijskeho wotrjeknjenja zlowneje unije a Haagskeho wuńuda pśihnuja. Powšichkowne žo ś toho ludźi, so dyrbi Franzowska nětkole wšicko cźiniś, so by wulki plan europiske hospodarskeje organizacije wuwjedła, dokelž móže žo jenož, hdyž žo Němska a Awstrika trajnje wobzeźiteje zlowneje unije wotrjeknjetej, trajne směrowanje dosahnu.

Tak „Paris Midi" praji, so Haagski wuńud pokazuje, so ani Versailleske sprjećenje ani Germainske sprjećenje njemóže jako sadźołk za zlownu uniju wobhladacź, ale jenož Genfski protokoll ś lěta 1922. Tón pak w lěcźe 1943 po minjenju awstrijskeje požćonki pola Swjatka Ludow žwoju mózku zhubi, a potom móže Awstrika žwoju zlownu uniju ś Němskej pśichwjeseć. **Haagski wuńud je potajkim jara złabý sadźołk pśeśeśiwo pśichšamknjenju, a to cźim bóle, hdyž je žo ś wjetšinu jenož jeneho hłoša wuprajił.** Schoberowe a Curtiusowe wotrjeknjenje je potajkim wažne, tola jenož nakhwilnje. Wobaj ministraj staj dosć jatśne prajiłoj, so žebi hospodarske sjednoćenje ś pośrědnistwom Swjatka Ludow a Europiskeho komiteja pśichetaj, so pak žo k žwojej ramjenej politiku sajo wróćitaj, jeli so by to tole sjednoćenje njeporadźiło. Swjatk Ludow a Europiski komitej mataj nětkole wulku samokwitosć. Jejn šwrěšćenje by žnitrjecź Europy była.

Wobzamknjenja wšoněmskeho zwjazka

Njedźelu bjašchtej w Barlinje swjatkowy sjěd a Hlowna shromadźizna wschońmišeho swjatka, kotryž sjawnje na powróćenje republiki a na sawjedźenje žurowoje diktatury dźěła. Po rěčźomaj swjatkowego pschedsydy justizneho radźićela Claßa a wyschicheho finanzneho radźićela Banga žo mjes druhim šwjeśi:

Struchlíwe poppytn, ź zlownej uniju puta wokolo Němskeje a Awstrijeje popuschćicej, dyrbja-chu žo njeporadźiś, dokelž bě Wschoncropa, niz pak žrjedźna Europa pod wjednistwom Němskeje wotmyślena.

Też na němskeho presidenta žo nadpady cźinja. Wo jeho knježenju žo praji: S **knježenjom, kotrejž němski president hacź do dźenźnišcheho dnja k bolośći ńtarkich cźeśećowarjow a wuśwolerjow wukonja, dale njeńdże; wono naš tam wjeźe, hdyž cźe naš Franzowska mécź: do wěcźneho wotrocźiśtwa. Tohodla réka wojewacź, hacź němske knježerstwo ź narodneje opposizije wotešći powjedźe."**

Wschoněmzy žu ze žwojim wójnišim wołanjom sawinowali, so je wukrał žo jeho wustrózšiwschi žwoje pożćonki nadobo ź Němskeje wźał. S tym je žo nětčišcha hospodarska kriża w Němskej rosła. Schto by hakle žo stało, hdy bychu Wschońkuzy knježerstwowe wotešći do ruki dostali?

Zelena fronta pola němskeho kanclera

Němski kanzler Brüning je žobotu w pschitomnosći němskeho ješiwnišeho ministra a němskeho ministra Treviranusa wjednikow ratarstwa se wschich dźelow Němskeje, kotriž žu w selenej fronce sjednoćeni, pschijał. Hdyž bechu žo starosće ratarstwa pschednjeńśe, němski kanzler wobšichrne pschispomnjenja wo powschitkownym hospodarskim połoženju cźinjeśe.

Skrócenje mzdy w Bayerskej

Bayerske knježerstwo je 30. septembra minjowy wukas wudało, ź kotrymž žo nyda a penśije njewoženjenych a woženjenych sastojnikow a pschistajenźow bjes dźěći, kotrychž dochody 1500 hr. lětnje pschekrocźa, wot 1. oktobra 1931 znowa wo pjeć prozentow skrócźa. Dale žu žo wupraudź, kotrejž žu žo pśeći nětkrymi dujemi sa statnych sastojnikow postajiłe, też na sastojnikow gmejnow a juristiskich wobsołbow wupschestrěkte.

Wopyta Laval Rom?

Fournierowa telegrafowa powšeśenja je ź Romy shonita, so žo w italskim knježerstwje potwjerdźa, so žo franzowski ministerski pschedsydźa Laval a swatkowny minister Briand w Romje po jeju wopyće w Barlinje wocźakujetej.

Italscy antifascistojo w Parizu

Hdyž italski namórski minister dr. Bono pjatk do Parisa pschijeźe, žo na Lyonskim dwórnischcu pschihapd sta. Ź tym wotkomiku, hdyž ministrowy automobil ź dwórnischcza wujeźe, nkódy muź na stupadło stupi, durje wonischcza wujeźe, tak zo by Italjanc, kotryž je pjeća schwórtk ź Brüssela do Parisa pschijeł. Pola njeho nźkotre kommunistiske špitzy namakachu, kola žanych brónjow.

Bamž pjeća skhorił

Bamž je pjeća po njepotwjerdźenej powěsći ź jednanjemi pożledźnjeho cźasa mjes Vatikanom a italskim knježerstwom tak pschenapinany, so je sthorił.

Pólsko-ruske jednanja

Litwinow je sapŕěwa — Pólśa je potwjerdźa.

Hačrunjež je rušći swonkowny kommišar Litwinow w němskim swonkownym ministerstwje rjekł, so Ruska ź Pólšcej wo paktu njenadpadnjenja njejedna, je jedyn dobustawk pólskeho wotpósłanstwa w Genfu dopišowarjej jenych Dźeźdźanskich nowin źdźěłił, so žo tele jednanja dale wjedu a so ź kwalitu wobsahu dowjedu. Pólski wotpósłanc źlédowaze śejtšichžo sastupowanje:

„Jednanja mjes Pólšcej a bolschewiskej Ruskej twjerdźiche žwjasanja na podstawku Kelloggowskeho pakta nastupaju. Pschichodny plan njenadpadnjenja dyrbi k tomu źtužiś, so by Pólšku pschećiwo móžnemu ruskemu nadpadej zawěśćił. Pakt, kotryž dyrbi žo ź Ruskej wobsamknuć, žo wjeso ź pschihłosowanjom statow wobsamknje, kotrejž žu žo ź Pólšcej žwjasale. Pólśa je franzowskemu knježerstwu śtajnje běžne rozprawy podawała, runje kaž je Franzowska Pólšcej wo jednanju wotmyślenego franzowsko-ruskeho pakta njenadpadnjenja źdźěłuje.

Kaž bóšy franzowski swonkowny minister Briand do Genfa pschijeźe, franzowsko-pólsko-ruske jednanje wo planje njenadpadnjenja ruchśicho do prjeda pódźe.

Snajerjo bolschewistiskich sjadowow su pschepšowědźeni, so Ruska jenoź po žadacu ź Pólšcej a Franzowskej wo tajkim paktu jedna, wopraudźe žebi twona na to njepomnyli, žo nětkaŕ ź Polakanmi a Franzowsami swjasaca. To by zyle pschećiwo jejnym politikim sajimam było.

Kommunistojo w Jendźelskej pŕi dźěle

Jendźelska policija kedźbliwje za rosćiwsjonimi kommunistow w Jendźelsku, wobkeje w pożledźnim cźasu w Londonje a we wulkich industrialnych žrjedźišćichach źlédźi. Jendźelskej policiji je žo źdźěliło, so žu jendźelscy kommunistojo runje w pożledźnim cźasu **wulke summy pjenjes dostali, kotrejž žu za wojowanje nowoho jendźelskeho knježerstwa posłajene.** Kommunistojo wšednjch žu roskas dostali, so dyrbja wobkeje w městach dolhoraśišeje Jendźelskeje, w Lancaršyru, Walesu a pschedze wschém we Glasgowje agitacju dźěłacź. Kommunistojo žo nadźijeja, so žo jim poradźi, ź demonstraciji pśeśeśiwo knježerstwu a sa kommunismus dźěłacźerjow dobyć, kotśiž bychu žo le śnjezujom podpjery sa dźěłonjemjerjow potrjechili. Pódla toho chcedźa kommunistojo žwoju agitaciju też na wójsko rošćěrić. W dwěmaj wulkimaj cźišćerjonjomaj je žo jimaj poradźiło, hromadu powróćerśkich lěkarow nasćišćeć dacź, kotrejž počinaju źkradźu do kasarnow sasmykać. Pódla toho budźa žo prózowacź, so bychu žo też w dźěłacźerśkej stronje sahnjeźdźili a herjetarskim spjećenju w pschipowědźenym śjeźdźe dźěłacźerśkeje strony we Bŕistolu dźěłali.

Nawrót k parlamentej w Juhosłowjanskej

Powěsć je pschipowědźenju nowe wustawy je žo we Juhosłowjanskej ź najwetšichim sahorjenjom pschijała a powitała. Wobkeje w Sahrjebju bě wjeśele nimo měry wulke. Wulke cźrjódy ludu žo na dróhach sběchachu, hdyž bě žo krałowy wikos pschibił. Nowiny w žwojich pschispomnjenjach pschedze wschém na to pokazuja, so je **nowa wustawa w rjaŋy źlowjanskim duchu wutworjena,** to rěka, so maja po njej wschě tśi juhosłowjanske śplahi, Serbjo, Khorwatojo a Sślowinzy, **jenake prawa a jenake winowatosće.** Runje tale žamowniscźi je nowej wustawje wschě wutroby dobyła. W měsece **Skopli** w połodnišcej (južnej) Serbiji je žo wosjewjenje ź runje tak wulkim a wutrobnym sahorjenjom pschijało, kaž bě žo krałowy manifest ź 6. januara 1929 pschijał. Tak bě też w **Ssarajewje,** hdyž **pomjenowanje muhamedana Hašana Begowicia za ministra** žiwu dźakownosć muhamedanow źbudźi. Hačź do pózdnich nóńnych hodźin ludowe cźrjódy po nejšerokich dróhach cźahachu a krałej hławu wołachu. Wo podobnych wustupach žo ź **Mostara, Nowoho Sźada, Zetinja, Banjaluki, Schibenika** atd. powě. Sagrjebiśi dźenik „Nowosti" wo nowej wustawje pische: „Kral je samachnył, a ź tym je žebi jnewa **njekhałazu, štajnje rozcźaju pschichłuschowacź zyłeho luda sawěźił,** kotrehož normalne rošwicje kral nětko je sawokanjom strowych mozow kraja wu-

ſnadnjuje. Kralowy wukas juhoſkowjanſkemu ludej zyle jaſnje praji, ſo nowa wuſtawa narodne ſiwjenje poſtajenja, kotrejž ſo na to měri, zyły lud do dźeła jeho wobnowjenja ſtajiſej.

Khlěb za z hłodom mrějacych w Chinje

Amerikanſki preſident Hoover je wojſewił, ſo je ſo ſ chineſkim knježeſtwom ſrěčenje wo ſchedaču 15 miliſonow buſchelow ſchenicy a muki wobſtejí a je ſa wopory powodźenja w dole rěki Jangtje poſtajena. Saſkaczenje ſo po dźelach ſa někotre léta ſtanje.

Powróćerſke hibanje w Chileskej

Powjeſe ſ Valparaiſa w Chileſkej praja, ſo ſtaj dwě hacź dotal knježeſtwu zwěrnaj regimentaj k ſćežkarjam ſchedaczkuj. Wobkhađ po żeleſnizy je ſo we wjele dźelach kraja ſaſtajił.

We khoronym měſeze Santiagu je ſobotu k nowym njeměram doſchło. Straſć dróhowych żeleſnizarjow je ſo wobnowił, a ſtrajkowarjo do někotrych dobrowólnych wjeſelſkow wojow dróhoweje żeleſnizy kamjenje mjetachu. Hdyž ſo lud ſběża, a ſtrajkowarjo ſyntachu, woły ſwórěcźeſ, żandarmojo jich ſ nahim mjeczom roſehnachu. Wukrajenjo, kotrymž je ſo liczba chileſkich měſchczanow ſchiſiamkła, ſu někto bróniže a munizju wot knježeſtwa doſtali a ſapoczeli měſchczaniſku woboru wutworić. Tuta dyrbi knježeſtwu ſwěrnych wojakow na měſtowych dróhach podpjerać.

Kommuniſtiſka ſtrona ſtajnje po mozu ſchibowa, dokelž dla hoſpodarſkeje nuſy liczba jeznych ſchiwiżowarjow roſće.

*

Chileſke knježeſtwo wojſewja, ſo je knježeſtwowe wójſko po cźežkim wojowanju měſto Talcahuano dobyło. Pſchi tym je 500 revolucionarow padło. Kóždeho pjateho revolucionara ſu pjeża ſaſtrělili. Knježeſtwu zwěrni wojacy ſu ſo panzerowaneje łódże „Capitan Prat“ ſmuzowali a ſauczak „Almirante Riveros“ potepili. Knježeſtwowe łódźa ſu bombu mjetajo panzerowany ſchćipak „General O'Higgins“ k wojowanju ſnjekhmanile. Sobotu wjeczor je watpóſłanz ſpěſkarjow ſ běłej khorhoju k brjohej w Coquimbu pſchiſěł, ſo by ſ tamniſchim gouverneurom jednał, kotrejž pak je jako jeniczke pſchiſwobcenje ultimatum wo někotre hodźiny podaſchił.

Wobhđeſtwo zyłeho kraja ſo mobiliſuje. Wjele dobrowólnikow ſo w kaſarnach ſamowja. Priwatne automobile a omnibuſy ſo knježeſtwu poſkiczeja. Někotre priwatne ſjednoczeſtwa ſu wobroniene kompagnije ſrjadowake, a wjele żonow je knježeſtwu ſwoju ſtołu pychu pſchepodało.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 7. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźenja rano we 8 hodź. barometer 743, hygrometer —4, thermometer we nozy +9. — Naſche wjedro měſeze ſtaj wežera hiſchcze ſara torhaty a pſcheměnjaty ras. Schkleńza ſtupa pomalu na rjanc. W połnozy cźahnu pobłedne niżiny nimo. S wjeczora pſchikhađża w ſchěrokej fronce wobſchérna wyſchina. Wuwjedrjenje a ſmérowanje, je wjeczornej Europi, wobſebje Jendźelſkej, hižo pſchinjeſła. Tuž ſo wjedro też pola naſ ſtaji. Wobſtajnje ras pſchiwońſte ſmano patom, hdyž wyſchina ſo nad ranſchej Europu wupſcheſtrěże. Niże Delnjeje Hórki je Schprewja wuſtupiła, tuki pócźerjowſchi je ſtejaju a w kopjenach ſo namakaju wotawu ſamaſała. Na połach běrny cźornja a hnija. Tuž katak proſby wo ſuchi cźas, hewak rjany wunoſchk lubjaze běrnowe žne ſo pſchewobroża do wulkeho ſchkodowanja. — Jutſje wutoru ſkhađża ſtónczko 5,22 hodź. a khowa ſo 6,33 h. Měſaczk ſkhađża w połnozy a khowa ſo popołdnu 5,20 hodź.

— **Jutſje je 72. duchowna wjeczorna hudźba** we 8 hodź. we wulkej zyrkwi. Hiſchcze jónu njech dapomnimy wobjeże na jutſiſchu wjeczornu hudźbu, kotraž je prěnja periody 1931/32. Eberhard Wenjel, ſ lutuſcheho Shorjelſkeho hudźbneho ſjednjenja ſtawnje ſnaty organiſt tamniſcheje Pětroroſkeje zyrkwje, ſahraje nowoczaſne pſchećeſkowe ſkładby Drwenićkho a Grabnera, też ſwoje compoſizije. Margareta Köhnemannez a Alfred Elſner ſpěwataj diwojoſpěw wot Karga-Elerta a Raua a komorny thór pſchednoſeny thóry wot A. Mendelsſohna, ſnateho miſchtra zyrkwinſkeje hudźby w Darmſtadtu. Programy po 30 pjenzelkach, ja niſeſahłuſerjow po 10 pj., ſu pſchi zyrkwinych durjach doſtacź.

— **10. ſjěd ſakſkich grenaděrow w Budyſchinje.** Sobotu 5. a njedźelu 6. ſeptembra hoſpodowaſche ſjednjenje wumyſchenych Budyſchanſkich grenaděrow, kiž ſo tu nětkuž 3000 muži ſtarki k ſwojemu 10. ſjěſdej ſthađżowachu. Ssobotu wjeczor wonitě ſo wulki ſjednjeńſki konterſ we wojeńſkej ſnjeżowanſki pſchi Lubijſkej dróhy. Wulka runina ſnjeżowanſka běſche hacź na poſtedaju město ſ grenaděrami a jich pſchiwuſnymi a druhimi wohoźelnikami wobſhađżena. Sſwjedźeńſku rěcź měſeze pſchedehđa 32 ſakſkich grenaděrſkich ſjednoczeńſtwow Mertaſching ſ Berdaſchy. Sſakowa jimaſchtaj ſo też knjes wokrjeżny hejtman dr. Waentig a k. měſchczanoſta dr. Förſter. Sſobotu pſchi wječy telegram běſchtaj nimo druhich póſłakoj němſki preſident ſ Hindenburg a nětkuſchi ſakſki kal. Na njedźelniſchim ſwjedźeńſkim kemſchenju předowaſche knjes farař Berg. Na ſaſtupjeńſkej ſhromadźiſnje njedźelu dopołdnja ſo wobſamkuju, ſo budźe 11. ſjěſo grenaděrow 1933 w Drježdźanach. Popołdnju hibaſche ſo ſwjedźeńſki cźah po měſchczańſkich dróhach. W nim nadpadſchu wobſebje ſtare uniformy grenaděrſkeju połkow 100 a 101. Mjeđzela wobſamkną ſo ſ roſſahowańſkim komerſom a ſwjedźeńſkimi rejemi. Póndźelu wobhłodaja ſebi wobđźelniży bitwiſchća pola Budyſchina a Bukeż.

— **Wobkhađnej njedźeli.** Ssobotu popołdnju wokoło 5 hodź. na khićinſkeju Jurjoweje a Mättigoweje dróhi wobſobowy automobil a motorowy kołeſar đo ſo ſraſyſchtaj. Motorowy kołeſar ſebi krwawnu ranu na hłowje nabi. Na jeżdżadkomaj jenoż ſnadna ſchkoda naſta. — Tehorunja runje tajkeſ jeżdżaſe njedźelu dopołdnja wokoło 10 hodź. na Lubijſkej a rózku Tuchorſkeje dróhi đo ſo ſraſyſchtej. Tola ſo nichtó njeſranj. Ale wobej wosyđle ſo wobſchkodźiſchtej.

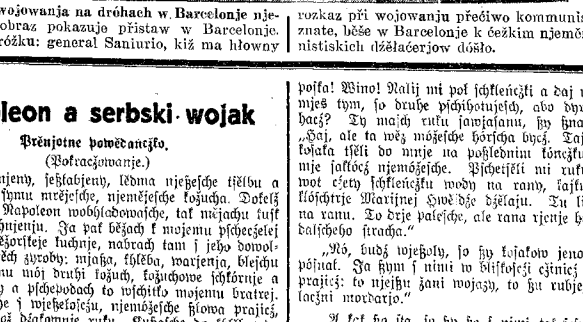
— **Sſenjerne njeſbože na dróhy.** Wežera njedźelu wjeczor wokoło 1/11 hodź. na Muzańkowſkej dróhy bliſko katoliſkeho pohrjebniſchća ſtarſchiżo muża na nohomaj a hłowje cźežko ſranjeneho na dróhy morwego leżo namakachu. Někotre metry wot morweho ſdaſene lżeſche ſjutnje wobſchkodżene mużaze kolo. Po namakanym kole đuđżo maju zyle wěſeze ſa to, ſo je automobil muża pſchejeł. Cźežko domjeſechu do cźełownje Tuchorſkeho pohrjebniſchća. Mjes tym ſwěſći ſo, ſo je morjeny invalid Mark Janaſch, kiž w Budyſchinje na Sserbſkej haſy 20 bydleſche. Wo automobilu, kiž je Janaſcha pſchejeł, njeje hiſchcze niczo znate. Budyſka kriminalna policija njeſbožowny podawk pſcheſetuje. Schtóž je ſe ſkeſkom njeſboża był abo może nětchto wojſewjeć, ſchtož by k wuſkđźenju wutoweho wjednika dowjeđoł, njech ſo pola bliſchſcheje policije, żandarmſtwa abo kriminalneje wyſchnoſće ſamołwi.

— **Sakſka kraja loterija.** Pſchi pjatkowym cźehnjenju 5. rjadownje 199. ſakſkeje kraſneje loterije (4. dźeł) padże dobyće we 20000 hriwnow na cźiſło 155420, dobyće we 10000 hriwnow na cźiſło 158760, dobyće we 5000 hr. na cźiſła 72122, 93101, 100875, 108055, 113518.

— **Dobycźe we loterji.** Do tudomnoje Rotherej loterijoweje běrkownje padnu 5. dźeń cźehnjenja dobyće we 2000 hriwnow na łós cźo. 44715 a dobyće we 1000 hriwnow na łós cźo. 38913.

— **Pabuch w bydlenju.** Ssobotu 5. póſnjenja popołdnja je w jenym bydlenju na Swonkowſej Lawſkej haſy pabuch pobył. Nimo hotowych pjenjez je hiſchcze ſcźehowaze wězy kradnył: ſtaru muſaku cźapnił ſ wotſtalowanym rjepkatym wěcźenu, běłym zyrnikom a romſtimi liczbnikami, pſchi boku cźapnika běſche łóncźk, kiž bydleſche ſo pſchi ſtajenju pokajowarjow muſcźanyneż; ſtaru cźapnikowy rjeczaſk ſ podołhojtokluſtymi wójnikami ſ pſchiſwoſchkom, w kotrymž běſche wokraſ dwoju hłowow; wérowanſki pjerſcźeń, 885 kollowany, „J. L. 2. 2. a 5. 5. 01“ wojnamjenjeny; kuloſtu jantarowu (Bernſtein) broſchu ſ diwjemaj rynkomaj jantarow, ſrjeżża ſ wjeſelſkim; ſtotu broſchu, ſrjeżża ſ běłym kamjenjom a cźornej hwěźdu, nětkoże 60 ſtarych 1000 hriwnowſkich brunych papjerow. Nadeńdu-li ſo wězy nětkuž abo poſtiſkcźa-li ſo ke kupjenju, ſo proſby, ſo by ſo to kriminalnemu wotdźelenju w Budyſchinje, Burgplatz 6II hnydom wojſewiło.

— **Porjadźenka.** W ſobotniſchim „Wobrazu ſ wěſy“ na 9 druhim wotſtawku rěkaſ: „Trjebaſch jenoż ja ku liſy (niż knjeſami (!)) pohladacź, hłubſcheho do tuteho rejwańſkeho wjeſela“ atd.

Krwawne wojowanja na dróhach w Barcelonje njepřeſtanu. Wobraz pokazuje přiſtaw w Barcelonje. W prawym rózku: general Saniurio, kiž ma hłowny rozkaz při wojowanju přećiwo kommunistam. Kaž je znate, běše w Barcelonje k ćežkim njeměram kommunistiſkich dźełaćerjow dóſło.

Kljan:

Napoleon a serbſki wojak

Přenjotne powědanćko.

50] (Pokračowanje.)

Wě ſabłódnjeny, ſeſtrabjeny, łdima njeſeſche tźełbu a ſo wlećeſche, ſynu mrěſeſche, njemóſeſche kožucha. Dokelž ſebi wojakow Napoleon wobłđadowaſche, tak mjanchu ſuſt cźaſa k wobhonjenju. Ja pak bějach k mojemu pſcheczeleju kuharjej do kěžerſkeje kuchnje, nabrach tam ſ jeho dowolnoſcu ſuty měch zyroby: mjaſa, thłěba, warjenja, błeſchu wina a k tomu wóz druhi ſožuch, kožuchowe ſchtórnje a cźepke thołowy a pſchewodach to wſchitko mojemu bratrej. Jurij płakaſche ſ wjeſelſkeju, njemóſeſche ſłowa prajeż, ſłóżeż mi jenoż đźakownje ruku. Kužaſche do thłěba, do mjaſa kaž wjeſć a pichi tym ſo ſpěſanje pſchewobłekowaſche. Pódła ſtejaſej towarſchej jemu pomhaſchtaj a bratr wudżeli kóždemu kruch grobý. Hdyž widźach, ſ kajſej pozadkowoſcu ſa jeżu druſy towarſchownje na nich ſapadnjene wocźi wuwalaja, tak ſebi jenoż pſchejach měcź někotre rěbłowane woły pokrute pokrutow, ſo bych jich mohł troſchtu nałożeźeż. Dołho tehdom ſhładowach ſrudnje ſa wotkhađżazym bratrom, đóniż jeho njeſakry žněhowa mhła. Běch ſebi wěſty, ſo je pſchi Berezinje ſabjnył. A nětko ſtojeſche wón ſtrowy pſchede mnu! Rjekach: „Bratſje, ſ wotkel pſchikhađżeſch?“

„To wſchak je dołha noha. Pſjedy pak cźi to wſcho powědam, daj ſo mi najpſjedy měrnje najeźeź a napiźeź. Kruch thłěba dże ſym ſebi hnydom pſchi pſchikhađże ſem kupił a jón ſjědł, ale ſym hižo ſaſo hłódny, dokelž pokruta njebě wulka a położu dach ſwojemu konjej.“

„Hdyž masch konja“, prajach wjeſele, „tak ſym wulki knjeſ. A ſ hłodom drje tak ſlě njebudże, tola dam cźi rad wſchitko, kaž ſebi pſchejeſch a k tomu hiſchcze pol błeſche wina, ſa kotruž ſym dwaj ſtotej dźeńſa płaćił.“ „To ſo rozumi! Nalij mi pol ſchkleńcźki a daj mi kuſt thłěba mjes tym, ſo druhe pſchihotujeſch, abo dyrbju cźi pomhaćź? Ty maſch ruku jamjaſanu, ſy ſnadź ranjeny?“ „Haj, ale ta wěź mójeſche hórſcha być. Tajki wjedrowiſki koſaka tſěli do mnje na poſłednim kónźcźu pucźa, hdyž mje ſaſtóźeź njemóſeſche. Pſcheſeli mi ruku. Mam pak wot cźeſty ſchkleńcźku wodý na rany, ſajkuż kněżny w kłóſtrje Marijnej Hwěźdże dźełaju. Tu ſinych hnydom na ranu. To drje paleſche, ale rana tjenje hoji a tak njeje dalſcheho ſtracha.“

„Wó, budź wjeſoły, ſo ſy ſo koſakow jenoż ſ dalokoſeje pójnał. Ja ſym ſ nimi w bliſkoſeji cźiniez měł a dyrbju prajiźeź: to njejeſu žani wojazy, to ſu rubjeżniży a kreſbłacźni morđarjo.“

„A kał ſo ſta, ſo ſy ſo ſ nimi tak ſeſnał?“

„Pſchi wězy Berezinje mějach pſchekhod pſches rěku ſobu ſakitowacź. Hdyž pak ſo Ruſſojo nam pſchećeſo bóle ſe wſchěch ſtron pſchibliżowachu a ſo też mojtaj ſtamaſchtaj, dyrbjachmy hładaeź, kak ſtami wjeſeſknjeny. Běchmy małe wotdźelenje najdale wot najcźeho pokka ſdaleni. Hdyž ſ naſchemu pokej bźžachmy, tu nadobo wunurichu ſo ſ dółcźa pſched nami koſakoje. Njemóſachmy ſtrěłwa a ſ mjeczom ſ nimi wojowaczź njeběſ nam móżno. Běchmy ſ hłodom tak ſeſtrabjeni, ſo ſo ſednja na nohach dźerżachmy. Koſakoje nam pſchiwołachu „Stoj!“ Bź derje, ſo tomu wſumjach. Schtóż njeſaſta, dokelž to njerozumjeſche. Tehdom hnydom ſe ſwojimi hłebtźemi pſchekkochu. Sajtach a pjeżo druſy je nimu. Wjednik koſakow nam ruſzy wojeweri, ſo jimy ſajeźi. Se ſpěſchnoſcu, kaž to ſawěſcze najlěpſchi rubjeżnik dokonjał njeby, wuſkekachu naſ hacź do ſokhle. To drje njeje nichtó hnydom naſbonik, ſchto to rěka, w kotrej ſymje pěchi wótrym, rjanym wětrje jenoż w łoſchli brodatych ſhadži dohlada ſo, ſo hiſchcze moja ſoſchła njeje wuhłoczorna maſana a zyła. Hnydom poża ſo ſłékacź a žadajo moju łoſchlu poda mi ſa to nětchto hromadże ſo hiſchcze dźerżazych kłunkrow, ſ kotrychž mójeſche cźłowjek błóto ſ kopaću woſchkrabowacź. So ſo mi njeby nicźo hórſcheho ſtało, dyrbjach ſ wjeſołym njeſwjedźom tutomu rubjeżnitej mój poſledni kuſt drajty pſchewoſtajicź. So njeſuch hnydom imjerſnył, ſmjeđźach ſ wjele cźaſo ſawodźecź ſ tutymi ni poſſicźenymi maſanymi hadreſchcźenmi, tiż łěchu połne małych ſwěrjatkow. Te dyžchu mi poſłednje krepki kreſnje wuzwjazacź.

Hdyž běchu koſakoje naſche wězy dopołnje pſchehładali a ſo do nich roſdźělili, namakachu w mojim wowczim kożuſche tarakawu. Żadachu wote mnje, ſo bych jim nětchto na tarakawje ſapiſkał. Cźłowjek żenje njewě, cźemu je nětchto dobre, ſchtož je nawukmył. So ſym nawukmył na tarakawje hracź a ſo mójach ſo ſ Ruſſami frěcźeż, dokelž běch Sſerb, je mi ſ żiwjenje ſakhowało.

Wěđźach, ſo Ruſſojo wobſebje lubuja ſe rudźaze napěwy a tuž jim ſapiſkach: „Holčik dwě běłej nóżyy ma.“ To ſo jim łubjeſche. Jedyn ſ nich wuczahny ſe ſwojeho měcha ſtare rubjane thołowy a da je mi. To bě mi wjazy wimojte, hacź by mi nětchto ſto ſtotych dał. Druhi dan ſchěrowolnjanej ſchlebjerdźe a k temu thłowe cźrije, a pomhaſche mi, ſo je wobucź. To dyrbi mjenujcy cźłowjek wědźeeź, kak ſo to cźini. Dyrbiſch pſchi palzu ſapoczeeź ſ dołhej ſchlejerdźu wobwinowacź hacź do koleń nad thołowu. Potom wobuješch ſo cźrije, ſaczehnjeſch je ſe ſyłnymaj, konopowymaj podwjakomaj a wobwiſajuſeſch na rjepu hacź do koleń. S tym ſe najbórſchim wotpomhane, hyrnjeź cźuł, ſo dźe mi łóbjomny wětr horuje cźeło roſrěſacź. Tola ſ proſnjenymi porſtami wſach tarakawu a ſapiſkach: „Katrźinka ſwěrna moja.“ Ruſſoje mje thwalachu a tak hrajach nětko wſchelake ſpěwy kaž: „Pſchadła je Marja kubźakku“, Ha ſydat je, ſydat je drobnuſchki ptaczk“, Ha ſłużiſt je hólczik panikel“, Ha wſche mi Hornjeho Wujeſda“ a nětkotre druhe.

(Pokračowanje ſcźehuje.)

Ważna zhromadźizna Spěwneho Zwjazka

Kocorowy pomnik so njenaněmčił

Wurjadna zhromadźizna Spěwneho Zwjazka, kiž so zwoła zašła sobotu 5. póžnjenca, měješe hłownje so zaběrać ze znatej należnosću Kocoroweho pomnika, kiž bě w poslednim času w serbskej zjawnosći telko hary načiniła. Při składnosći zeńdźenja zastupnikow a přećelow Spěwneho Zwjazka w Zahorju před dwěmaj njedźelomaj bě Zahorski wjesnjanosta sej raznje žadał pódla serbskeho tež němski napis na pomnik. Dokelž tehdy Spěwny Zwjazk njebě tajke žadanje zasadnje wotpokazał, bě so serbski lud zajepokojił. Tohodla bě nětko předsyda Spěwneho Zwjazka zwołał na sobotu wurjadnu zhromadźiznu, na kotruž tež přeprosy zastupnikow druhich serbskich organisacijow a serbskeho luda docyła. Zhromadźizna bě dźe tož lépje wopytana dyžli to hewak bywa, hačrunjež běchmy hišće wjacy luda wočakali.

Předsyda Spěwneho Zwjazka, k. wučeŕ J. Wjela, zahajiwši zhromadźiznu předčita dopis Bj. Krawca, w kotrymž tutón raznje so wupraji přećiwo kóždemu-kuli přeměnjenju na pomniku. Potom předsyda hišće raz rysuje Zahorski připad. Wuwi so debata, Bu kotrejž so wobdźělichu Herman Bjenada, Jakub Šajba, Pawoł Krječmaŕ, Jurij Słodeńk, Gustav Wowčeŕ, Pawoł Hajna a kantor Krawe-Hornjowujezdźanski. Wšitcy rěčnicy su raznje přećiwo němskemu napisej. Sobustawy Spěwneho Zwjazka a přitomni zastupnicy druhich serbskich organisacijow jenohłósnje wotpokazuja kóždeźkuli přeměnjenje na pomniku!

Jednaše so dale wo tym, kak ma so zwěsćić hajenje a wothladanje pomnika. Zahorski wjesnjanosta bě dźe hrozył, co chce hajenje pomnika bojkotować, hdyž so jeho žadanje njedopjelni. Ma so spytać, ze sprócnistwom wyšnoše njezwólniwoho wjesnjanostu połnuć k dopjelnjenju winowatosćow. Pomnikowa komisija, do kotrejež so hišće jako dalši sobustaw přiwoli k. Frencl z Hornjeje Hórki, ma jednać z gmejnu dla wothladanja pomnika. Na kóždy pad so wojowanje wo serbskosć pomnika do poslednich konsekwencow dale wjedźe! Pomnik so njenaněmči! Gmejna smě, jeli chce, tafličku z němskim rozjasnjenjom přirjawić na muri zady pomnika.

Tak bě so tuta należnosć rozrisała a to tak, zo wšitcy narodnje wědomi Serbja smědźa być spokojom z tajkim rozrisanjom.

Jednaše so hišće wo někotrych dalšich dypkach. Předsyda wozjewi, zo su fotografije ze Zahorja hotowe a doporučuje, sej je skazać a kupować. Naspomni hišće, zo bychu towarstwa přinošk zapłaćile, štož so bohužel hišće stało njeje. Wozjewi, zo chce mištr Bj. Krawc 20. nazymnika t. l. wuhotować synfoniski koncert a namołwi, zo bychu sobustawy Spěwneho Zwjazka tuto předewzaće ze swojim wopytom podpjerowale. Wjetšina přitomnych pak zjewi wohmyslenje přećiwo tajkemu předewzaću w času najhóršeje hospodarskeje nuzy. P. Krječmaŕ hišće načina financnu należnosć mjez Zwjazkom a towarstwom „Nadźija“, kiž hišće njeje dozjadowana. M. Nawka wuswětli swoje stejnišćo w prašenju Kocoroweho pomnika. Je přećiwo němskemu napisej. Na pisomny nanjet mištra Bj. Krawca so wobzamkny, zo chce Zwjazk w najbliższim času sej wudźěłać wustawki. P. Krječmaŕ k tomu doda pokiw, zo měł so Spěwny Zwjazk reorganisować po přikładze Sokolskeho Zwjazka.

Zhromadźizna dyrbješe so přezahe skónčić, dokelž bě korčmaŕ do jstwy, kiž bě za nas reservowana, puścił cuzych hosći. Jedunaja hižo do toho khětro so skazychu z přitomnosću cuzych jenotliwcow. Zamyslmy so nad tym, hač njebudže derje, zhromadźizny přepołožić do lokala, hdyž smy njemyleni.

— S **wokna skočiła.** Njedawno je tu na Mnichiskej haju žona ſ wokna skočiła a ſej ſ kohla mosy ſtichnje a ſo wobodrě. Bě ju psched tym wadźiła ſ ſubym. Sobustawy samaritſkeho wotdźělenja ju do měšćanſkeje khorownje dowjeſechu.

— **Wupiſanje myta, kajkež ſo kóždy dźeń njeſtawa,** je wulke Sanella-margarinowe mytowe wupiſanje ſa hoſpody a dźěcži, kiž pſchinjeſe mnoho pjenježnych a wěcowych mytow. 50 000 hriwnow a 40 000 wěſowych mytow je wuſtajenych! Mytowe wupiſanje, na kotrymž może ſo kóžby wobdźělić, je wocziſchćane na „ſobožowych dnitach“, kiž ſu w kóždym wobchodže darmo doſtać. Tam je teſ wſchitko dalſche wo wumĕnjenjach ſhonić.

S **Přeczej.** K wjeſelſchenmu njeſbožu mohło ſobotu wječor wokolo 7 hodźin woſrjedź wſy dóńć. Lětowarſki pomocnik ſ Wikowow (Elſterwerda), kiž ſ Kecjdorfa we Schleſiſkej domoj jědźeſche, pſchijědźe jara ſpěchnje wot Budyſchina a njepomjeſchi teſ we wſy ſwoju ſpěchnoſć, dokelž bě dróha proſdna. Zuſy jědźeſe, ſ wjeſelnymi wobſtejnoſćemi zyle njeſtrachy, měſt tola pſchedpiſanu ſpěchnoſć pſches wſy wobſkóſowaſ. Njeſbožowny pſchipad dhajſche, ſo nekajke ſtjeſcej metrow pſched nim njeſeſchi auto po puczu ſ Myſchez na ſtatnu dróhu ſo wimy. Motorowy koleſaŕ njemóſeſche wjaſy ſ lěwizy ninto auta faſeſ, byſchtaj hewak wěſele do ſo ſraſyłoj a buchu ſcjeſchki hóriche byłe. Telko duchapſchitomnoſeje pak měješeſe, ſo ſ zyłej mozu koleſo ſpinaſche; ſtłeđ bě hiſchcze na dróſy widźeć. Tak dźe na prawo ſbožownje ninto ttchny, njemóſeſche pak ſadźewaſ, ſo koleſo mózne wjerhajo do ſahrodneje murje kubleŕja Bjara ſraſy. Sraženje by wěſo mózniſche było, njeby-li koleſo do ſylneho nadrólneho kamjenja pražło a tak ſraſ ſo pomjeńſchiło. Kamjeń ſo pſchi tym wuwali. Koleſo ſo na ſtronu wjerhny. Tak ſraſy jěſcheſ, ſo ſ lěwej ruku ſchkitaja, do ſwjerdeje murje. Hewak ſnadź by wo koleſo ſchło. Je ſej pſchi tym ruku ſtraſchnje roſbił. Wſchipadnje bě to lětaŕ ſ wokolinu, ſ kotrymž ſo tu na tak njeſbožowne waſchnje ſetka. Tón ſwobala lětiro krivawjaſu ruku. Najprjódy ſej myſlachu, ſo je ſej ju ſłamał. Spodźiwnje je, ſo ſo motorſkemu koſu nicjo dale ſtało njeje, thóha ſo bě ſo lěwa deſka trochu ſdźěmyła, ſchtož pak dalſchej jěſdźe njeſadźěwaſche. Podawk ſnowa motorſkich koleſarjow wuczi, prawje ſedźiwje pſches wſy jědźicz, a to ſ pſchedpiſanej ſpěchnoſću.

Z **Konjec.** Maćerjam podawa so rada ſrjedu 9. sept. 1931 popołnju ½2 hodźin w Konjecach, ¾3 hodźin w Ralbicach a ¼4 hodźin w Smjerdźačcej.

Z **Pančic.** Maćerjam podawa so rada pjatk 11. sept. 1931 popołnju w 2 hodź. w hoseńcu.

S **Błóžan.** W nozy k pjatkej ſo tu njewjedro puſchczi. ſaſk dyrł do telefonſkiſho powoda kubleŕja Duba. Na ſo dalſcha ſchkoda njenaſta.

S **Bukcz.** Pjatk wječor ½9 hodź. pſchejědźe koleſaŕ na Krwawnej haju tudyſchcho wjeſnjana. Koleſaŕ jěſdźeſche bjes ſwěcy. Wón ſo tež mi wo pſchejědźeneho dale njeſtrachſe, ale dale na Pomorzy jědźeſche. Pſchejědźeny muſeſche ſo jenoż ſ wuſtki prózn domoj wjeſ. Kaž ſo powěda, je koleſaŕ hiſchcze pola Pomorz dalſchu woſobu pſchejeł. Tej pak ſo dale nicjo njeſta. Koleſarja ſu pjecza ſwójnali.

S **Lubija.** W nozy k 4. póžnjeńcej ſu ſo podujſki ſadobyli do wobchoda pichi Swonkowej dwórniſchcowej broſy. Kradnychu 60—65 bonbonjerow, wokolo 120 taſſowu ſchokolady, wjele pakćikow ſ kakawowym a poprawkami, wjele plaſtrow a druhich ſlódkich wěcow. Dale je brachu hiſchcze dwaj běłaj plaſchczej a ſónſke koleſo. So bychu popad wotnjeſli, trjebachu kaſcheja a měch.

S **Kamjenja.** Měſchćanſky ſaſtupjerjo wotpokaſachu ſwojim póſlednim poſtajenju po dleſchcej rosmołwje Radźinu pſchihotowanju wo ſbĕranju pſchihrała k wobydlerſkemu dawkej we wyſokoſći 200 prozentow. Namjetny pſchez ſtjeſi Macher (joz.) namjetowaſche, ſo by ſo wo hoſpodarſkim planje ſnowa wuradźowało. Saſtupjerjo namjetu pſchihlachu ſ wumĕnjenjom, ſo ma ſo hakle w oktobru w komornišim wubjerku dale wo nim wuradźować. Jenohłósnje pſchija ſo měſtny ſakoń wo pſchihotowanju fonda ſa twarnjenje wódneje cjeſcjeńnje, wo dawkach do tuteho fonda a wo wuzjeńenju a cjeſcjeńnje cjeſcjeńnje. Pſchedſtejeſ, juſtizny rada Voigt, na konju pohođenja wojſewi, ſo ſu ſo wſchitke frakzije měſchćanſkeho ſaſtupjeſtwa dojednałe, ſo maju ſo měſacznje ſaruwanja ſa měſchćanſkich ſaſtupjerjow wot 1. oktobra na 20 hriwnow, ſa pſchedſkerjerja a njeſaplaćenych měſchćanſkich radow na 30 hriwnow hnijeć. Měſchćanſka rada ma ſo proſyć, ſo by tutemu jenohłósnemu wobſamknjenju pſchihłoſowała.

S **Běłeje Wody.** Ssobotu rano ſto ſo tu wobkhadne njeſbože. Tudyſchi wobydleŕ po dróſy khađeſche, bjes to ho, ſo by dźiwał na jěſdny wobkład. Tam, hdjež ſo Janowa haja ſ Kſchiwej haju ſekła, ſawadźi ſe ſchikakom wo njeho awto. Wón ſo na ſemju cjeſny a ſej pſchi tym nohu ſłama. Lětaŕ da jeho hnydom do Khođebuſkeje khorownje dowjeſeſ.

S **Běłeje Wody.** Motorowy koleſaŕ namaka ſobotu popołnju w 2 hodź. na Mužakowſkej dróſy mjes Kruſchwicu a Jabłońcu dróhu brunu toſchku. Koleſaŕ, kiž bě to pytnył, ſo jeho woprascha, ichto chże ſ tej toſchu cjinicz. Motorowy wotmołwi: „To njech je moja ſtaroſcz“ a wotjědże. Jeho koleſo ma cjitło IK 79593.

S **Khođebuſa.** W naſchich měſchćanſkich kupjelach ſta ſo padawſchiwo. Běchu tudyſchemu wobſtejnoſći 1 łapy mójcheń ſ 190 hr., nimale zyłu měſacznu mſnu, kradnyli. Luđźo drje wobkeđźowachu, ſo ſo podhładna woſſoła ruczje wotſtaji, hdyž polizija pſchińđże. Bohužel njemóžachu pak njeſnatemu ſwjeđźicz.

Z Łužicy

* S **Biſkopiz.** Wječeraniſku njedźelu ſwjeczeſche ſo tu ſnjowy dźakny ſwjeđeń. Hłowna zyrkeŕ běſche rjenje wudebjena ſ kwětkami, pólnymi a ſahrodnymi płodami. Płody roſoſćěchu ſo khudym a khorym w měješe. W braſowni běchu něktore wobrazy ſnateho, ſemrětkeho Drježdźanſkeho moleŕja Osmara Schindlera, rodźeneho ſ Biſkopiz a nětkuſcheho ſpěwarja na khórje, wuſtajene. — S poſledniemi ſylnymi deſchczemi ſo na łukach wotawa we kopjenach powodźi. Natarje dyrbjachu kopjena ſ wody cžahać. Wichor je wjeł hadu je ſchtomow ſorſeł, ſ cžimż najeńkam wulka ſchkoda naſta.

Wohnjowobornistwo

S **Biſkopiz.** W pichitomnoſći kujſow měſchćanſkeho Müllera, měſchćanſkeho wopalnika direktora Bodena, ſo buſtawow wobornišcheho wubjerka, měſchćanſkije rady a měſchćanſkich ſaſtupjerjow a nnohich wobydlerjow Biſkopicanſka dobrowólna a dyrbjeſnika wohnjowa wobora njedźelu popołnja ſhromadźe hłowne ſwjeczowanje wotměſchćej. Motorſkej ſylnje ſo pſchi ſwjeczowanju tſjebaſchcej. Też ſanitetniju ſwobuſkłowachu.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Lětnizy.** (Sliwk.) Na Lětnizu a dalſchej wokolinu roſpuſchczeſi ſo pjatk wječor cjeſke njewjedro. Pſchicjahny ſe ſſiwokitym deſchczom, kiž je wſchudźom wjele ſchkody nacžinił. W Lětnizy běſche wjele dróhom powodźenych, nimale wſchitke pinzy běchu pócjrjete. Schkoda na potach a w ſahrodach je njeſmjerne wulka. Błyſk dyrł do nětkotrych twarjenjow a japali, tola pſchi ſylnym deſchczu ſo wohnje njewupſcheſtrěchu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wukłady na wjedro za julijſkim wuterm:** Sněmny ſo trochu tjeńſcheho, błónčenſkeho wjedra nadźijecz.

* **300 lětny wopomnjenſki dźeń bitwy p. Breitenfelda, njedaloko Lipſka, w kotrejž je ſchwedſki kral Gustav Adolf hacž dotal njepſchewinliwcho kjorſtho wójſkowego wjedniła Tillia ſbił, je ſo njedźelu w pichitomnoſći wyſchnoſcjow ſ rěcjemi poſwjecził. Schwedſku ſaſtupowaſche ſchwedſki póſłanz w Barlinje, Wirſen.**

* **W Stahlhelmowym byrowje w Dortmundźe ſu pjatk ſydomnacjeſetneho Stahlhelmarja Kooba do wutroby ſtrělaneho morwego namakali. Wón bě dwěmaj towaršchomaj wo kheji piſtolu, kotraž jemu ſłuſchesche, pokałał. Hdyž Stahlhelmaŕ Laſſak piſtolu do ruki wza, ſo wutrěł ſpuſchczi, kotryž Kooba do wutroby trjechi.**

* **Na wukładźenje winikow, kotrjž ſu ſ pólnorowje khěžli ſtaty Kamjenicjanſkeje rady w Hartmannsdorfje něktore zentnarje rosbuchadłow kradnyli, je ſo tyšaj hriwnow myta wupiſałoſ.**

* **Franzojſki general Jaquemot je ſo pſchi manewrach ſ błyſkom cjeſko ſranił. Na ſcjeſnjokach tohole ſranjenja je wumrěł.**

Kapała Regina Pacis pola Griesbacha (w Cornym Lěsu), hdźež před 10 lětami němskeho ministra Maćija Erzbergera morichu, so 20. sept. swjatočnje poswjeći.

Před italskimi manevrami w powětře. 800 lětadłow bě k lećenju hotowych a wobdźěli so na manevrach italskeho wojerskeho lětarstwa pola Ferrary. W rózku na prawo: Kral Viktor Emanuel (srjedźa) a italski minister lětarstwa (na lěwo).

Kisały kał — jědź a lěkarstwo

Čitamy-li stare lěkarske knihi, namakamy tam wšchudže spomnjeńki wo kišałym kału, jako wubjernym hródku k sahowanju člowjeskeje strowoty. Sławny pućowar Cook pische l. 1776, so pschi jeho straschnej jěsbje po morju je jeho wuthowało schčežbožnat hudow kišałeho kału, kiž wužiwasche jako lěkarstwo pschećiwo skorbutej a jako hródk desinfekcije. Jeho łódźnizy po dołgim pućowanju njeskhoriechu.

Wošobinski lěkarš kała Bjedricha I. doporuczuje lěta 1700 kišały kał pschi nakažliwych khorosćach a pschi synuizy. Brambiša, strowotny lěkarš rakuskeho wójska pschizwiwa porazki w posledujcej wójnje njedostatkej kišałeho kała, pschetož wójsko cžerpjesche pod natykanymi khorosćemi a storbutom.

Hakle dźensa poczinamy dopołnjować srojumicj wusnam kišałeho kału jako strowotneho hródka, pschetož namaka so w nim wjele mlokowoje kišaliny, vitaminow a druhich wobstatkow. Tehodla też nowoczasne lěkarske autority pschispjewaju kišałemu kalej něškaliku hojacu móz. Menschikow, Kneip, Pasteur maju wužiwanje kišałeho kała sa najdeporischi hródk k wuczišćenju krje, k wostronjenju schkódnych jězow i cžěła a k womłodźenju zyleho organizma.

Wošobje Sjednoczene staty połnózneje Ameriki dopósnachu wusnam tuteje jědźe. W jědźecžnjach so tehodła też tři króć wob tydźeń podawa. Pódstawnym haunt w Chicago ma kišały kał kóždy dźeń na jědźnym porjadku. Jo tam 90 000 ludźi wot najnišcheho pomozneho pósła hacž k direktorej. Strowotny staw tutych pschistajenjezow a sastojnikow je wubjerny.

Mrs. H. Frederickowa pischo w amerikanskim dźenili, so je kišały kał najstrowischa jědź, kiž jamła mamy. Wón ma wjele mineralnych wobstatkow, wapna, jeloda (potasche), a druhich wutkow, njeslobytnych k sdźerženju a wuwiću nascheje cžeršnjeje konstrukzije. Kišały kał podpjeruje pschezgnrowanje, cžjeczi nutska zyle cžěło a suiczi schkódne bakterije. Člowjek młodnje a młodostna cžitajo so jewi też wonka, mjerschi so minu, wobliczo so cžerwjeni a woczi nabywatej błyschcza.

Mnichowski „Lěkarski tydźenik" pische wo wusnamje kišałeho kała pschi jětjenju rawow a pschi wotstronjenju wschelakich pschižiwnikow w člowjeskich cžitjawach. Dr. Arnold Lorand w Karlowych Warach doporuczuje kišały kał jako wubjerny hródk wuczišćenja cžitjawow a pschi sahoi w cžitjawach. Mjažodźokam doporuczuje wschědne jónkróć abo dwójcy kišały kał a twjerdźi, so ma z nim da wotstronjeć też najtwašatiske satykanje.

Sču też lěkarja, kiž doporuczuja kišału wodu i kišałeho kała jako wubjerny hródk pschi wicj. Hdy by kišały kał był jenož hródk pschećiwo tutej tak jara rozschérjenej khorosći, by hižo sawdźecz zasłužował, so bo jemu wěnuje wjazy kedźbnosće.

Směški

Pola lěkarja.

„Ach, kujes lěkar," architekt Wicžas k lěkarjej rjekuje, „je to hubjenstwo. Mam kachel, brjenje, porstawu a błowubolenje . . ."

„Temu njeje tak šlt," powuczja jeho lěkar, „pschi wjedrje, kajšež mamy je nětkole, je to zyle w porjadku. Schtóž njeje pschi taiskim wjedrje khory, tón dożdla njeje strowy."

*

Sču pak też wumjarja.

„Wopraudźe wěrno, moja Rostockowa, wjazy cžłowjek ma, a wjazy dże měcž!"

„Nó, stajnje pak temu tak njeje! Sće hižo jónu trójniki dóstała?"

*

Hadamowe schmatko.

W běhu šudnikeho jednunja woprašachu bo wobsforżeneho, ł cžim je wón swoju žonu nabiwschi franik:

„Mój luby kujeržčko, knježa šudnikli pschedbyda, schto bo tu tola dla šameje maliczkotcje do harfy cžini! Sčim swoju žonu kola jenoż je šwoim schmatkom nabił."

Jeho žona wěz wošjawnywschi dodа:

„Knježe pschedbyda, wón njeje pak pschi tom prajił, so stajnje swoje partty jako schmatko wužiwa."

*

Pepo bě wot jeneho pschecželа, torczmarja Manuela w Barrio Chino, błeschu błódkeho patenza darjenu dóstał. Pepo bě sebi błeschu do saka tyknywschi bo na dompuć podał.

Njedaloko korczmy leżesche pak bananowa bjelisna na puczíku. A Pepo ł njeopatrnosću na tutu bjelisnu stupi. Wobsunu bo. Padny. Cžujesche něschto mokre po thołowje dele bjeżeć a jastona se strożelemi:

„Božedła, nadjijomnje je to krej . . . !"

Towarstwowski powěstnik.

Lichań. Sokoł zwučuje wutoru wječor we 8 hodź. pola Rudolfec.

Pančicy. Lipa Serbska (mužske hłosy) ma pjatk 1/49 hodź. w Pančanskim hoscencu nuzny spěwnu hodźinu. Jedna so wo wobdźelenju na jenym wjesnym swjedźenju. Holcy spěwaja štwórtk w samsnym času na šuli. To płaći też za Worklečanskeju.

Zjednoćeństwo serbskich wučerjow so zeńdże srjedu, 9. septembra pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje we Budyšinje. Dnjowy porjad: 1. Njedostatk serbskich wučerjow. Ministerstwowa wotmołwa. 2. Namjet zjednoćeństwa kat. wučerjow dla wobšernišeje serbskeje wučby za srjedźnych šulerjow w přichodnišim času. 3. Druhe towarstwowe należnosće. 4. Přednošk. Přińdźće wažneje maćizny dla po możnosći wšitcy. K r a l, předsyda.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerjow Budyšinje. — Za loknjny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nowošćki: G. Junak w Budyšinje

Prěni originalny wobraz wot zemjotrysenja we **Indiskej.** Pola Salopa, 250 km wot hłowneho města Kaiknty zdalenchu, je železnica z wobeju stron z wodu wobdata a podmlěta. Čahi z cyrohu za tradace wobydlerstwo so dny dołho zakomdźichu.

Hausfrauen, Kinder!

Sanella GARANTIE-MARGARINE

Glückstüten Preisausschreiben Rm. 50.000 IN BAR und 40.000 Sachpreise

GRATIS! Holen Sie die Glückstüten bei Ihrem Kaufmann

M SN 20-90

WOBRAZY

z poswjećenja „Zejlerjoweho pomnika" we Łazu, su wupołożene a na předań we

wudawarni Serbskich Nowin

Młode serbske holcy

so za wočnlnjenje małych dźěći dla pozdźišeje służby w zdźěłanych swójbach **wuwučeja.** Praktiske dźěło w **dźěćacej zahrodcy.**

Němske dopisy pod **H. 36 na wud. Serb. Now.**

Ratarska šula we Wojerecach

Započatk wobě rjadowni kónc oktobra. Wo připowědźenja za ratarsku a holčacu šulu a holčacy wotrjad (hospodarske šula) so hnydom prosy.

Bližšu rozprawu podawa

dr. E. Tietze

we Wojerecach, na Wilhelmowej dróze 7

Telefon 205

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřežne Brabantske wobrotne pluhi też za **kruwy** su dóšle

Poručam najlěpši

wolij a tuk

za młóčawy, elektromotory, centrifugi, bulldogi, awta a t. d.

Dale

najl. kopytowy tuk — kožowy tuk

wózny tuk — kóžany wolij

wósk za cžerjace pasy

Podawam kóždu dźělbu darmo hač do domu.

Max Reck,

prjedy wolijowy Solta

w Budyšinje na Hošic hasy 16

Telefon 3391 a 2636

Wulki skład benzina, benzola, płunowoho wolija, petroleja.

Předawanje drjewa

Skazanki na

1. **twarske drjewo** (kulojte)
2. **žerdźe**
3. **pastwišć. a štomowe koliki**
4. **palne kuluchi**

stajnje přiwmuje

Wutołčanske ryčerkubło

Póst Přječcy

Wilhelm Hermann.

Běła koza

(bjez rohow) kiž je dwójcy kózlata měła, je na předań w Jasenicy čo. 11

Cerstwa rańšopruska

burska butra

punt

1.35 hr.

Butrowa wikowańnja

KUNELLA

Łož. šaty dobra twora jara tunjo

Kołdry, fale, wupjerki

Ida Erler w Budyšinje na Zw. Ławsk. hasy 10

Sedlarske a wutykane twory

ma na składže, zhotuje a wuporjedźa

C. Junghannß prjedy **Emil Schubert**

na Jerjowej hasy

Dr. med. E. Apelt zapućowana

Přiloha k číslu 208 **SERBSKÉ** Póndźelu, 7. septembra 1931

P. Krječmar:

Dozynki k poswjećenju pomnika k česći H. Zejlerja

Serbow wuznamneho ludoweho pěsnjerja

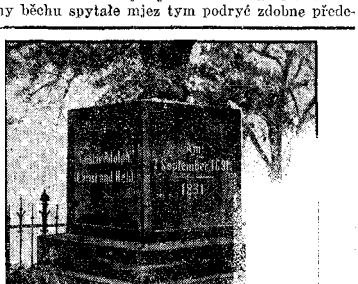
„Łazowčenjo sebi přeja postajenje pomnika k česći swojeho njezapomniteho dušowpastyrja a Serbow wuznamneho pěsnjerja we swojim lubym Łazu.“ Tak nam předpołoži předsyda Domowiny na posedźenju předsydstwa Domowiny myslicu postajenja pomnika. Hnydom pak nochcychmy k tajkej mysličcy přistupić, dokelž njeje loniko, tajkemu předewzaću swoje haj prajić bjez doskónčneho hamjenja. Dale bych sam z městopředsydu Domowiny měnjenja, zo słuša najprjedy našemu najsławnišemu pěsnjerjej Jakubej Bartej-Čišinskemu hódny narowny kamjeń, hódne přihotowanje rowa a pomnik w Serbach. Wuradźowachmy to a tamne. Připis knjeza fararja Malinka a knjeza gmejnskeho a hamtskeho předstejićerja Błažija pak dałtaj nam dowěru, tola tutu rozsudnu kročel zwažić, dokelž chcyše Łaz sam jara idealnje a pjenježnje pomhać při postajenju pomnika. Tak prajachmy: „Haj, njech so pomnik w Božim mjenje postaji.“ Handrij Zejler je sebi jón přez woporow a darow połne žiwjenje swěru zasłužił!

Přenje posedźenje a postajenje wubjerka za postajenje pomnika. Wuzwolchu so kk.: Předsyda k. farař Křižan, wubjerkownicy kk. just. rada dr. Hermann, farař Malink, hamtski předstejićeř Błažij, Haješ (posledni tři knjeża wšitcy z Łaza), rozprawjer a jako wumělski poradźer Měrćin Nowak-Njechorński. Naćiski buchu pruhowane, skónčnje padny rozsud na namjet knjeza rězbarja Moceka-Budyskeho. Mějachmy tři namjety a žadyn njebě hubjeny, tohodla buchu nytowane a zwostachu wobsedźeństwo Domowiny. Nětko započa so krute a čežke dźěło, kiž je mnohu čežu wuždało, ale ći knjeża z Łaza přimachu krute do dźěła. Knjez farař Maliuk měješe mjez nami wšěmi najwjetšu dowěru k zbožownemu skónčenju předewzaća. Služeše nam z hotowymi financielnymi naćiskami, ze swojej wobdarjenosću we wumělskich prašenjach a běše ze swojim motorskim kolom stajnje na puću do Budyšina a zaso domoj do Łaza, zo by zaso wšudże rad widźanemu a wohlubjenemu Błažijec nanej rozprawu podał, kak daloko „ći knjeża w Budyšinje“ su (kaž so rad wupraji), přetož jeho dowěru dobyć rěka kruće dźěłać, kaž je wón to čas swojeho žiwjenja zwučeny. A wěsće radowaše so jeho wutrobu, hdyž měješe wubjerk swoje přenje posedźenje we Łazu a to pola njeho. Po serbskim dobrym wašnju nas pohosći a při tym nam Błažijec maćerka jej starosće wusypaše wo nanku, kiž sebi ženje měra njeporpreje a přeco dźěła. Haj, Błažijec nan je člowiek, kiž znaje jenož dźěło, zamołwjenje a dźiwajo swoje wysokoje staroby (67 lět) je wuspěšny a nowočasny wjednik swojich hamtskich winowatosćow. Tajku porjadnu nowočasnu gmejnsku kenceliju hnydom zaso njenamakaš, kaž w jeho domje. Tu njeje jenk zjawneho žiwjenja stejo wostał na starym zatarskim podłožku, ale kroći z časom kruće a raznje dopomdka. Swój dom je wobkhował serbski, kaž też wón sam swoje Serbstwo sebi wyše wšeho waži. Jara porućne nańdźeš člowjeka, kiž ći runjewon do huby praji, što so jemu njelubi a to přeco na tajke wašnje, zo woprawdźitosć a wjeselosć so satyriscy zjednoćitej. Błažijec nan je Serb stareho zdónka — zjawny a sprawny. „My damy cyrkwinsku šćežku znowa dostojnje připrawić, staru murju rjenje připrawić a row dostojnje debić z nowym narownym kamjenjom. To přewostajće nam z knjezom fararjom w Božim mjenje.“ A wobaj knjezaj su swoje słowo dźerželi hač do poslednjeho dypka. Tu njebě lubjenje, ale tu bě skutk, tu bě wola a kharakter. Jenož tak bě wubjerkej móžno, tak spěšnje pokračować, zo bu pomnik hižo zańdźenu njedźelu poswjećeny. Slědowachu dalše *jednanja we Łazu a přeco bóle běchmy* jeneje duše a jako hišće směděachmy w farskim domje zwěsćić, zo knjeni farańka jako Němcowka połnje lubosće serbsku rěč je sej přiswojiła, to wědźachmy: Łaz za Serbstwo hišće dołho budże swěru dźěłać, dokelž ma dostojny podłožk. Jara jara porědko móžemy to wo duchownych srjedźišćach serbskeho luda prajić. Dźěłapołne tydźenje so započachu a často spěchachmy we njemdrej spěšnosći do Łaza a přeco bě wšo w najlěpšim porjedźe. Łazowčenjo přełamachu cyrkwinsku murju, zakładowachu podłožk pomnika, wuporjedźachu cyrkwinsku murju, zwobrubjowachu cyrkwinsku šćežku z kamjenjom a ju rjenje wusypachu, tak zo běchmy woprawdźe překwapjeni. A wšo čeže běchu na so wzałe wotnožka Raiffeisenki, gmejnska a wosadna pokładnja. To běchu wšsće čežowpołne dny za knjeza fararja Malinka a Błažijec nana, kaž za knjeza Haješa. Dźakapołneje mysle smy wšitcy so wrócili wot poslednjeho posedźenja wubjerka pola k. Haješa, hdyž bě wšo tak derej zrjadowane. Tola hišće druhe žołmy běchu spytałe mjez tym podryć zdobne předewzaće a dowěru k duchownemu a hamtskemu wjednistwu, kažo přezjednosć mjez serbskim a němskim wobydlerstwom wosady. To běchu wčzo ći, kiž chcedźa wšo druhe dyžli měrne natwarne dźěło ke spomožењu cyłeho čłowjestwa. Worclowi kunkarjo rozsěrjachu baju wo Serbach a jich lubości k Čecham. Tu zaso z raznym skutkom knjez farař a knjez Błažij we wosadnej zhromadźiznje jasnje łžě tutych wunošowarjow wotkryštaj a dowěru znowa sylnještaj. Hewrjekarjo nochcychu serbski pomnik a chcychu samo swjedźeń kazyć, ale hdyž Błažijec nan pólcajow we wjetšej ličbje skaza ke škitej poswjećeńskeje swjatočnosće, tak so khroblošć kunkarjow miny a jenož w jenej korćmičcy trošku pošćebotachu kaž wjetša črjóda so wadźacych žonow. Zaso bě razny skutk na prawy puć dostojneho skutka dowjedł. K dospołnemu wujasnjenju čěskeje bajki wo našich narodnych prócowanjach a prócowanju našich serbskich čełozwučowarjow, našich Sokołow, dopomha hišće krasny, jasny a razny nastawk knjeza fararja Malinka we Wojerowskich a Zhorjelskich nowinach, podpisany z połnym mjenom, dopokazajo, zo Serbja zjawnje a sprawnje dźěłaju za kulturne zlěpšenje, přetož ničo druhe njepřińdźe do prašenja hač hajenje narodnych kubłow, serbskeje rěče a wudospołnjenje ducha kóždeho jenotliwca. Knjezej fararjej Malinkej słuša za tuto pionerske dźěło horcy dźak serbskeho luda a Bóh spožč jemu hišće dołho čłosć, jeho mandźelskej a Łazowčanam, wosebje Błažijec nanej dobre žně jich idealnehu prócowanja.

Dostojnje su Łazowčenjo row našeho njezapomniteho Handrija Zejlerja připrawili. Swój Boži dom a wjes běchu překrasnje pyšili. To bě zjew lubosće, kiž wohrěwa dušu a wutrobu kóždeho, kiž za narod dźěła a často ma so bědźić z hidu a njedorozumjenjom. Kak jara derje je so Łazowske serbske towarstwo starało wo poradźenje swjedźenja. Hlej, hdyž lubość dźěła, tam so hory zadźěwkow minu a krasne dobyće so smě swjećić jako wutrobny dźak za kóždeho jenotliwca we swojej wutrobje. Samsny dźak słuša tym, kiž dary za pomnik składowachu abo to hišće činja.

Pomnik našeho Handrija Zejlerja debi nětko Łazowske naměsto. Stoji tam kaž straža, kaž pohonjer, budźeř. Bože słónčko koši ze złotej pruhu čoło basnika z ranjom, njebjo płaka nad nim, hdyž mróčele so woža a kaž parle žiwe krjepjele dešća so zamješa we wóčkowych dolinach basnika. Dźěći hrajkaju sebi před pomnikom kaž nětdy, hdyž knjez farař je za ručku dźeržo powući. Dorosćeni zhladuja z česćownosću na njón a do wutroby jim klinči krasny spěw: Ha widźu-li ptačata čahnyć... Ptački čikotaju we keřčinje a štomownje, spěwajo khwalohymny Bohu Knjezej a serbskemu pěsnjerjej, kiž cicho wotpočnje nětko a Łazowskich Božich ladach.

Serbja njejsu swojemu pěsnjerjej pomnik stajili z pietetnosće, ale ze žiweje dźakownosće a lubosće. Serbja budu so často pola pomnika skhadźować a nowu móc čerpać z duchownych wupłodow Handrija Zejlerja. Z pomnikom pak budu wěčnje zapisane też mjena tych mužow, kiž so wo jeho postajenje wosebje prócowachu w sydlišću, hdyž je naš basnik najzbožowniše lěta swojeho žiwjenja přebywał, žołnowane

Wopomnjeński kamjeń za Gustava Adolfa pola Breitenfelda. 17. sept. 1631 zbi šwedski kral Gustav Adolf w bitwje pola Breitenfelda kěžorskeho wójskoweho wjednika Tillija.

Ptački w přiwěrje

(Pokračowanje.)

IV. Njewidźomne hnězdo.

Jara spodźiwna je też dźensa hišćeze w ludźe rjetšo rozšěrjena pischiwěra, so je hnězdo cžižika njewidźomne.

Je wěrno, hnězdo cžižika jrěda hdy a potom jara cžežko namakaš. Swjetscha stej wysoko w šumjerkach abo jědłach, wot łakołow a lischawkow tak derje schowane, jo je wot spody a s bokow njewidźomne a też, schtóž je na listom šleš, je kwietscha njenadeńkoje, njech je šej tež derje spomjatkował městno, hdjež bě widźał cžižiki letacź. Hnězdo też kwietscha so namaka na kónzu runjeje łakoły, tak so jenož jara khrobły hóńz doscžahnje.

Tu a tam so też praji, jeli so cžižik so njerozmnožuje na wótrje nadpschirodne waschnje“, to wón hnězdźi we lunje w zujym kraju, hdjež cžižiki w podsymje puchuja. Trudźe so sajm wmdawa, so je w hnězdźe tutoho ptacžka kamjeń, kiž jemu spožčí njewidźomnosć. Hnězdo so jenož we wodźe schpihelnje.

V. Swójate ptacžki.

Wosebje nasche domjaze ptacžki, kaž bacžoń, łastojcžka a cžerwjena wopuscžka hraja wutku rólu w ludowej pischiwěrje. So bacžon dźěcži njechce, dyć pola nas jane dźěcžo wjazy njewěri, ale jo bacžon na tšěsche j esuanjo, jo tam bórzy sacžahny mały schpórcžak, tuta wěra so drje tak rucže njerozdorjeni. Kelkoż młodych bacžonow w hnězdźe, tolko dźěcži šmjerćatoj młodaj mandźelskaj, wjeso sajbotu, w běhu lět. Pischetoż bacžony měnaju pischeju schtwórniti. Wěri so też, so so njepali thcžo, na cžejeju tšěsche bacžon hnězdźi. Wosebje tam błyst njezyri. Pischipad je tomu polekował, so so tuta pischiwěra dóstawasche pola šerbskich burow pischeju nowe dopołkaj.

Bacžon je w nětkotrych krajinach šwjaty ptacžk. Wěda tomu, tiž bacžona jarasy — thorosćz a khudoba jeho pischeješčhujetej. Wěda też tomu, tiž jemu khadnje młode. Haj, tak cžejcžimy je bacžon, jo dyž žadyn hońkwješ šej njewěri, tšělicz bacžona, haczrunješ wě, kelko schkody łajki ńepotak nacžinja. Tšělz bě wužadał zyły lud, tiž na ptacžka sa šiwojeho. Sanadź to też nětkaš swišuje se šrjedźnowěkowej pschiwěru, so šu bacžony pschemjenjeni ludźo, tiž posdźischo, hdyž šu stari, sajm so do cžłowjekoho pischestworjeja. Zyłe waschnje bacžona jenoł wětu dostojnosć a mudrosć, tiž stej wšěcze šobu sawinowałej pschiwěrne nahlady.

Kaž bacžon, tak placži też łastojcžka jako wošbožazy ptak. Hdyž łastojcžki husto lětaju nad domom, tak dorosćena dźowka budże bórzy njewjesta. Ssamo šdoże a žołnowanje kiwatej młodźinaj mandźelstwa, hdyž wusłuchowachi j zyrkwje wuhladataj widołowazej łastojcžky. Hdyž łastojcžki so njewrócza k staremu statoku, je to hubjene znamjo: roshora sacžahny abo khcže so wotpali abo něchtó wumrěje.

Nichtó njeńmé takeho ptacžka schchiwódźicź. Schtóž sniczi łastojcže hnězdo, sniczi šwoje šamńne šdoże a łastojcžku sarasnez je cžežki hrěch, tiž njebjo pokhosta. Tuta nabožna pschiwěra je dźens hischcže žiwa mjes naschimi ratarjemi. Nichtó łastojcžki njeschchiwdźi, njech też wscho šanjeschwarujeja. W dworje Szerbskeho Doma pschi durjach do cžischcžeńnje je šebi łastojcžka hnězdacžko natwarila a młodej wulahnyła a wocžahnyła, tuž šmy my we cžischcžeźrni tola duschni ludźo.) Burjo šamo deschcžiczki pschi prawjeja, so mohłe łastojcžki šnadnischo šwoje hnězda twaricź. Schtó by šej tu pschał, so ma so šhudźicź tuta pschiwěra? Nunje pschiwěra je najlěpscha schchitarka łastojcžkow, wjazy hódna, dyžli nékajschkuli saków. Je hischcže wjele druhich šwérjatow, tiž šteja pod mózným schkitom pschiwěry. Tak ma też pschiwěrk šiwoje dobre.

VI. Wjedrarki.

Łastojcžki maju też ja wjedrarki. Hdyž rano wyšoko w powětšu lětaju, wocžakuje so rjany dźeń, njech też mróčele so wéża, njewjedro nimo cžežnje. Hdyž pak łastojcžki nad šamej šemju a po šeźenach so šurwatu, tak to wětšci deschcź. Wšěo móża so nětkotre jenotliwe ptacžki też nyliež.

W ludowej meteorologiji hraja ptacžki hłownu rólu a to j połnym prawom. Ptacžki maju drje wošbežite nježne cžucże ja pschemjenjenje powětroweje wótohi, ja cžischcź w atmosferje abo. Schtóž pak che twjerdźicź, so ptacžki pschebeżnjwaju pschichodne wjedro prjedy hacź je so powětr šapła pschemjeńli, tón šastupuje nahłady, tiž šłuschcża do kraja pschiwěry.

Wjedrowych prawidłow, tiž šwišuja j ptacžinu, šnaje nasch łud jara wjele. Hdyž so dopołnjeja, rěcźi so wo tym, hdyž so njedopołnjeja, potom so to šabudźe.

Chcemy napomnicź jenoł nětkotre tajte prawidła:

Klepoze bacžon hižo w mérzu, budże rjane nalécze a cžopłe lécze. — Hdyž schkórcžo šehe w hapłeje hnězdźa, budże rjana mcja. — Tak dołho hacź schkowronczk pischeo Sawcžtom Marje špěwa, tak dołho wotpóżicźo njelecźi. Wołała-li kokuła hischcže na Jana, tak winowe ticże hubjenje krawja. — Hdyž dźiwje hušy lětaju, dyrbiscź so na wjele šněhu pschihotowacź. — Hdyž kurotwy posołe šahnu, budże połna šyna. — Wjele ptacžkow sa deschcźikom nołca; tehodła dyrbiscź tyno kopicź, hdyž hroka wjele haruje, Cžicht Michał, šyba abo hupak woła, hdyž łowkawa kwitka abo deschcźownik kwitła. — Schćera pischcźa šahy wěscźi dobre wjedro, hdyž khodźi sa burom sa pluhom. — Też šotołik pischipowěźża rjane wjedro, hdyž wyšoko we powětšu špěwa, nij pak, hdyž na šemi šnda. — Też łapon na dworje je hižo pschcżeju byt dobry wjedrař. Hdyž w nozy špěwa, pschihódże deschcź abo wichor, hdyž pak rano jara dołho kikrakiha, potom jeschchuje rjany dźeń. — Hdyž so pórežnje hicź, dyrbiscź dźiwacź na kury. Hdyž pytaju špowu a podšup, tak deschcź dołho tracź njebudże; hdyž pak we deschcźu wokoło běhaju, tak so šnajnjeńscha dźeń deschcźika pónźe. Też, hdyž kury a hołoje so w proche walcźa, pschihódże deschcź. A tak maschi prawidłow bjes łónza. Matař, wowcźeř, burowka, hajnik, rybař, šahcobnik haj štrótka, łóžby, tiž je nětkaš wotwiśmy wot wjedra, je šbéral šwoje naschonjenja. Tute ludowe wjedrowěschcźenje jenoł jako njesmyšł wobhladowacź, bo bylo jara hłupe. Ale hdyž je mjesa mjes bajku a wěrnoscźu, njeschodźi so ani tak j wótscźcźu rjez.

Chcemy hischcže špominacź na jara spodźiwne wěschcźenje. Hdyž na Měrcźina hrudźomka pjeschcźenje huhnaju te brima, seschuje miła syma bjes šnéha, hdyž pak je běła, budże krutá syma j wjele šnéha.

(Stónczenje seschuje.)

z njesmjertnymi darami k spomoženju serbskeho luda.

Domowina (na čole serbskich prócowanjow stejaca) pod wustojnym wjednistwom swojeho předsydy, k. fararja Křižana, budźe wěsće zakhować tež w serbskich towarstwach wěčnje naše drohotne narodne kubła. Tuž dźěłajmy a spěwajmy, pěstujmy wóteow herbstwo! Stož je nam Bóh Knjez darił, z tym hospodliwje wikujmy, dokelž po swojich skutkach sudźi Bóh Knjez swojeho wotrocka.

Handrij Zejleŕ pak, naš rjek a pěsnjeŕ slawny, budź wěčnje živy, kaž naš narod, bědny, mały.

St. Bjarnat na horach Himalaya

Na wyšokim St. Bjarnacje posłužuje so hołpoda mnichow swjateho Bjarnata Clairvauxskeho. Tyšacleće stawizny naběhženy tam horjeka mjes schěrnymi pustymi skałiskami, nad kotrymiž wětry njepschestawajcy mróčele honja, hdyž so kurjawy runja scherjatkom wutkowanym wokoło hołerskich wjerschkow slěkuja, na kotrychž su čžišchi mnischa se swojimi mudrymi rjanymi pěsnjemi žiwjenje šamotnosće pytawschi namakali.

Njedopomnimy so wschi tom na tak jimaze wobrazy, kotrejž pokazuja nam „lymu na St. Bjarnacje“: poš a sa nim krocžo mnich w kuče, kotryž njese latarinju. A tak pytaja woni sa sabłudźenymi, kotrymž dyrbi błesčka sa pazkom Bjarnadskeho dha wočerstwjenje a wumóženje pschinjeseć. Abo kak sa cžaš lěča hospodliwosć swróceneho hórskeho puczowarja, kotryž tónle zajmawy dźěł Schwizy pschepołtuje, pschi wrótkich hołpody na wulkim St. Bjarnacje pschijimnje. Swěnčk pschi durjach zaklinczi, a pater Almosener wotewri, so by pschibłudnikej nóžłšwo a wěschto k jědź postajeł.

Dźenża schwórcza awta teš po drózy na wulkim St. Bjernacje, a napołožnike pschekrocženja Alpow, wo kotrymž šwědczi hišcheže pomnik generała Desaixa, by dźenża było lóže hacž tehdy, nj. pomyšlowschi šebi ani na cžaš, jako Hannibal Alpy se swojimi słonami pschemoži.

Pater Cognos je hišcheže młody a žiwjenja wjesoły, a ło je wschěm napinanjam kruteho hórskeho žiwjenja pschi wschěm wobkedźbowanju swojeje mnišcheje dišzipliny sroščeny, to je s dopokasom, kak we wón wo swojim „malem puczowanju“ powědaca, kotreż je s hišcheže druhim Bjarnadskim mnichom, paterom Mellý, do Himalaya pschewjedł . . .

Schto je cžaš w žiwjenju mnicha, kotryž błuši hižo tuby wěčnosći . . .

Wot rjadoweho kapitła Augustinow s rjadu swj. Bjarnata běchu jeju wupołožkoj na wobhonjerske puczowanje; 20. nowembra łaňdženeho léta wonaj wotpuczowaschtaj do Tonginga, mešaz traseche šamotne puczowanje, a potom podaschtaj so do Sstrjedźneje Asiskeje k Cžerwjenej Rěcy, horje hacž do Hanoya a potom po Yünanskej wyschinje 2000 metrow horje hacž do domišny Lola, tibecžanskeho hórskeho rubježnika, a dale do krajiny, hdjež knježa Lamojo, kotříž wotmětowaju w swojich cžerwjenych měschnišckich draštach nimale wosłužku božu słužbu psched kamjentnymi postawami Buddha.

Młody pater powěda wschu to bjes tóždeje sensacije, ! dawna žo nam njesda tak rosbudźejo dyrdombesske byc, kak tutaj młodaj mnichaj puczowaschtaj. Khrystusowe poselstwo we wutrobje, a pax polisjam (pokoj budź se wami) na hubomaj, s' kotremž drje staj tež buddhistiskich cžełeczowarjow wulkeho Lama w Lhašu postrowiłoj, kaž nětkole, runje domoj so wróceżiwschi, njepschestawiaj pschikhadźajcych wopytowarjow w Augustiniŕej hołpodze na wulkim St. Bjarnacje.

Tysjecži dnjow a dźeše staj s pschewodom franzowskeho mnicha rjeżas horiłkow Himalaya pscheješchaloj, bjes puczow a schcžežkow, po šlědach žanych puczowarjow we najwyschschich horach semje, nimale hacž nad mróčele žanažych wjerschkow 6000 metrow wyšokich horow Asiskeje; nimo žórłow Jangtsekianga horje, kotrejž žeby po njeslyschanych wokołopuczach mjes najbóle wopuschczenymi horami semje swoje rěčne łoža pschihotuje. Mjena wotpočnischczkow, sastanischczkow, to je wscho. Jenož je dźiwnymi Łołoš, hórskimi rubježnikami so setkaja, kotříž, s wótrymi woczami jich wobkedźbuja, jim cžahnjecą dachu. Mnischa wobkedźbowachu, narunowachu to, schtož bě jim wobkedźbowanja hódne a wrócžichu so po druhich schcžežkach.

Na „trónje Bohow“, na Himalaya, dyrbi nastacź nowa hołpoda bratrow swjateho Bjarnata. Tak je wosšamknuł rjadowy kapitł. Hdže? — Tole prašenje njese hišcheže dołkónčnje rosbudźene. Hdy? Cžichi pobožny mnich w starej hołpodze nima tola prašcženje rosrišacz, to je naležnosćej kapitła. Ale po tyšacz létach zohnowanja połneho słukowanja na horbje najwyschschich europiskich hór sapoczina so nowy wotrěk w žiwjenju mnichow, kotříž budu nětko k temu powołani, se swojimi mudrymi, a mérnymi pěsnimi nětkoh na jenom pschepucžu najwyschschich swětowych hór puczowarjej mjes cžahnimi powuhacz.

uj.

Swójbne powěsće

Sšlubjeni: Gertruda Schusterez w Budyšchinje a Arno Paul w Delnjej Kinje. — Hilža Pilaz we Wurizach a Alfred Schimmler w Hajnizach. — Elsa Krentlez we Stróži a Maks Kloš w Dobruschi. — Ruth Seidlez w Bischkopizach a Fryz Heute we Wojerezach.

Sćerkowani: Maks Mróš s Mariannu rodź. Teicherez w Budyšchinje. — Alfred Gander w Kšešchischczu je Fridu rodź. Jenczez w Budyšchinje. — Kurt Schołta, motorski mischtr w Linzu n. Dunajom s Hilzu rodźenej Adamez w Budyšchinje.

Semrěłoj: Korla Moriz Chrler, wyšchi. jastwowy farař na wotp. w Budyšchinje, 69 lět, khowanje 12 dźenża pondźelu. — Maks Kuba w Budyšchinje, khowanje je dźenża pondźelu.

Rozwaliny rozbuchnjeneje fabriki pola Pariza. W Begensu rozbuchny chemiska fabrika a so dospołnje zniči. Běchu tam štyri morwi a mnozy cžežko zranjeni.

Hospodarski rozhlad.

pondźelu 7. septembra 1931:

Saładženu hołobu jancze burcy nješ. W hospodarskich wotbžělenjach nowin rozpominaja nasche hospodarske pomery, bjes toho so móhli ja pschichod něschto wěsteho a nadźiju słuschazeho prajicz.

Na **produktowych wikach** płacžiny saładženu hołobu žytnicheho postupowachu. Płacženja sejsmi swoju płacžinu we hotowym sornje wo 20 pjenježkow, rožka a wowsu wo 15 pjenježkow. W termijowym wikowanju płacžiny tehorunja postupowachu. Žito bě na wikach žadnische a mlyny žiwicho kupowachu.

Saładženu hołobu płacženje zentnar w Barlinje:

	Sobotu hr.	tydzenja hr.
Pšeńca	10.65—10.75	10.60—10.70
Rožka	8.70— 8.80	8.50— 8.60
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.05	7.70— 8.20
Wows	6.75— 7.20	6.80— 7.30
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.45—11.92½	11.10—11.15
„ okt.	11.45—11.92½	11.05—11.15
„ dec.	11,15—11,92½	11.10—11.15
Rožka, sept.	9.35	9.12½— 9.17½
„ okt.	9.32½— 9.37½	9.10— 9.15
„ dec.	9.38¾— 9.37½	9.13½— 9.17⅝
Wows, sept.	7.42½— 7.35	7.22½— 7.15
„ okt.	7.40	7.20
„ dec.	7.42½	7.30

Ssadnišzy na pschesadźowanje
wutoru 8. septembra 1931:

w **Brěšni** pola Kamjenza we „Wicžežnym kuble“ rano we 8 hodź. łěhańki stoł,

w **Halschtrowje** we kujeźnu domje dop. w 9 hodź. radło,

w **Jurizach** w „Herbiski gryschče“ pschip. w 1 hodź. sofa, gramofon, pžašnike blido.

Pjetk 9. septembra 1931

w **Hornjej Hórzy** w „Kwětkowym dole“ cžo. 52 pschip. *w 1 hodź.: špičnike schijza maschina, wubiwaza maschina.*

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach

Žito a wotliwowe symjo so wot lěta 1900 kg, hewak 100 kg.

	5. 9.	2. 9.		5. 9.	4. 9.
Pšeńca	213.- 15	2[illegible] 11	...	—	—
rožka	17.-178	172-178	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre inony	—	—
nal. ječmjeń	152-161	152-162	žolte łupiny	—	—
wows	135 144	132-144	keradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	—	—
pšeńc. muka	26,0-32,(	25-32,5	lany wósušk	13,7-13,9	13,7 13,9
ržana muka	24,0-26 (	3,7-26 5	bocn. melasa	—	—
pš. wotruby	11.5-11,	11,5 11,9	birnj. kruški	—	—
ržane „	1,75-10(	9.75-10,(	*syno, 50 kg*	1,8.-2,30	1,90-2,30
raps	—	—	rožana słoma	0,65-0,65	0,65-0,65
hróch Viktor	2,0-2 8,0	2,0-26,(	pšeńc. „	0,45-,55	0,4 -0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječ a	0,45-0,55	0,45-0,55

amiske wozjew[illegible] z udyšina

Płunowy koš.

Lěčne płacžiny ljubja płacžiwosć. Płacža wot 7. septembra 1931 symške płacžiny, kiž su wo 10 pjenježkow snižene porunjo łońskim cžasu lětu. Płacžina za hrochojity koš so njepschemění.

Płacži nětko:

hrubý koš, zentnar po 1,60 hr. w płunarni,
worjechowy koš, zentnar po 1,75 hr. w płunarni,
hrochojity koš, zentnar po 1,50 hr. w płunarni.

Za wuslowowotběrarjow po wobčitym přeczenju.

[illegible] rada, wotrjad płunarnje a wodarnje.

Nastupa elektriske přizamknjenje

Prosymy wšěch, kiž sebi w příchoduym zymskim połłéče přizamknjenje přeja, zo bychu nam to najpozdźišo hač do 1. oktobra 1931 připowědźeli. Posdźiše připowědźenja dyrbimy dla zmjerzka hač do příchodneho naléča wotstorčić.

Skazańka ma so pisomnje pak haydom na milinarnju abo z posrědkowanjom postajenej instalaciskej fyrmje stać.

Direkcija
měšćanskeje milinarnje

W Budyšinje, dnja 7. 9. 1931.

Zaso powěść wo „Nautilu“. Wjele dnjow njemjezachu powěšće wo podmórskim čołmje „Nautilu“, kiž bě so podał na puć do polarnych krajin. Hižo so bojachu, zo je so zhubił. Nětko piatk wječor wot njeho zaso dóstachu powěść. Horjeka: podmórski čołm „Nautilus“. Deleka nawjedowar wuprawy Wilkins (na prawo) z kapitanom čołma (na lěwo).

Horza hłowčka.

„Schto dha pytaš?“
„Schto pytaš! žo cže prajcham.“
„Pytaš ćuadź šašo swadu?!“

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smoleriec knihiščerńja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežne so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płać 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 209 — Budyšin — Wutoru, 8. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Dwaj programmaj němskeho knježeŕstwa

W němšćinskim knježeŕstwje so k pśichewinjenju kymiśkeje krizy pśejaca diwaj programmaj rozpominataj. Po jenym bychu so, jeli so bychu so hospodarśke wobstejnosće strukturelle, dyrbjake wěšte wulutowanja pśichwjesej. Po druhim programmje, kotryž by so dyrbjał nałožiś, bdy bychu so wobstejnosće hišcze pohubjeńšiche, njebychmy so powjeŕšenje dawkow a reforma dawkow mohłej wobeśiś.

Socialdemokratojo pola němskeho kanclera

Politiske strony a jenotliwe hospodarśke strony s knježeŕstwom wo jeho programmje jednaju. Pondźelu su so **socialdemokratojo** z nowa pola němskeho kanclera pobyli, so bychu so z nim wo pśicheměnjenju junijowego nuzowego wukaza rozrěkli. Wobzeh je so socialdemokratojo a dźěłaŕske swjazki **pśicejcziwo pśichetworjenju „systema tarifnych śrjezjonjow"** wobaraju, hačrunjež so jim reformy pola kartellow lubja. Kaž je źiwjesej, so w dźěłowym ministerstwje namjet wo pśicheměnjenju systema tarifnych śrjezjonjow w mišu cźerpjazych krajach, kaž w Šwicarskej a Schlesiskej, rozpomina. Tutym dyrbi so sumóžniś, we pśichesjenosći z dźěłaŕskimi swjazkami tarifnu mjezu sniźiś. Podobna wuprawa by so teš za fabriki a dźěłaŕnje šwjelcej mysła, kotrejž bychu hewak dyrbjake dźěło sostajiś. Dźenża wutoru so dla tohole praschenja zyła socialdemokratiska frakcija jeridże.

Wo rozrěcźenju sastupjerjow seleneje fronty, kotraž su sobotu pola kanclera pobyli, je źiwjesej, so ratarjo se wunoschim swojeho jednanja njejsu spokojeni. Wobzeh wobjaruja, so pśechesa za spchowanje ratarskeho slěpicźego hospodarstwa njejsu srosumjenje namakale, kotrejž su wocakali.

Opposicija w socialdemokratiskej stronje

Barlinski „Vorwärts" je wobsamknjenje pśchedbydnego němskeje socialdemokratije wozjewił, po kotrymž so pśichłuschenje k „dźěłaŕskemu sbromadźenstwu lewizowoje socialdemokratiskeje politiki" a kóžde podjerjenje tuteje organisazije se bobustawstwom w němskej socialdemokratiskej stronje njesnješe.

K rozjasnjenju tohole wobsamknjenja so na to pokazuje, so je pśchedbyda němskeho měrowego towarstwa, priedawschi socialdemokrat Küster, někotre bobustaw němskeje kommunistiskeje strony, hižo 26. julija w Dagenje socialdemokratam namjetował, so bychu „dźěłaŕske sbromadźenstwo za lewizownu socialdemokratisku politiku" załožili, a so je so tutón namjet pśichijał. 7. augusta je „dźěłaŕske sbromadźenstwo za lewizownu socialistisku politiku" wokolnik wudało. W nim je so mjes druhim rozdźěliło, so dyrbja so jednanja z opposizišćimi stronkami sapowjeć. Potajtim so widźomnje wo to jedna, organisaziju pśicejcziwo němskej socialdemokratiskej stronje załožiś.

Přećiwo rěznemu dawkej

Lipšćanska měšćanska rada je we wopomnjeńskim pišnje na hospodarśke ministerstwo žadała, so by so **rězny dawk spuścił**, dokelž so z nim mjazo podróži. Teš je so pśicejcziwo wotmyślenemu załožowanju mjazowego pschehódneho dawka wuprajiła, kotryž dyrbi so na mjazo, z Prušeje, Bayerskeje atd. pśichwjesene, połožiś. Jeli so pak by stat tola pschehódny dawk žadał, by dyrbjał dźeł dothodow do pokładnjow gmejnow se sjawnymi rěsańnjemi wotpadnyś.

Sakski sejm so tola zwoła

Socialdemokratiska frakcija sakskeho sejma je na połožku 8. stawa krajneje wustawy žadała, so by so sejm k njesnjepołožanju sešoł. W prěnim połoženju dyrbi so wo namjece socialdemokratiskeje frakcije jednaś, kotryž wołoženje nuzy w Sakskej nastupa.

W tymle namjece so knježeŕstwo namołwja, **so by pola němskeho knježeŕstwa wobsedźiło pomoz pśicejcziwo nuzy w Sakskej pśicejcziłcźało.** Dale namjet žada, so by so namjet wotpokazał, po kotrymž ma so dawk khježneje danje k lěpschemu kšěrjenju wotstronił, so by so schtyrzecźihodź. tydźeń sawjedł, so sakski wukas ša pocźejenje twarjenja wobydlenjow wróćił, so hrjebzosakske sastaranje z wodu połpołchilo, so wulke dothody statnych a gmejnskich sastojnikow znjeuschiše, so sakske schule w nětcźischej wyšokosći sakhowake a so płacźenja sa zyrkej sastajile, kaž daloko so wone njetrjebaju dawaś.

Po 8. stawje sakskeje wustawy dyrbi so sejm swołaś, hdyž znajmjeńscha tśeśina wschitkich sapósłanzow — tu 32 — to nantjetnje. Socialdemokratowe so z wjelnu 32 sapósłanzami žami hižo runje tule tśeśinu wucźinjeja.

Bremenscy rozsěrjerjo wopačnych powěsćow pśed spěšnym sudnikom

Bremenski spěšny sudnik je schtyri wołoby, kotrejž su na lohkomyślne waschnje njewěrne powěsće wo Bremenskej nałutowarni a wo jenym bobustawje jejnego pschedbydliwa rozšěrili, k jastwu poćejenje k pjenjeznemu khłostanju sasudźił, a to pschekupza Beckera a friśera Hoteża k jastwu po šěsćo njedźelach, pschistajenja Schrödera k jastwu na jedyn měsaz a wuczerku Mayerez k 200 hriwnam pjenjeznego khłostanja. Saúdźenu sobotu bě z rosšěrjenjom njewěrnych powěsćow nadběh na nałutowarnju nastał. Statny rěcźnik bě jastwowe khłostanje hacź do tśioch měsazow namjetował.

We sakoženju wukuda so njes druhim praji, so sasudźeni drje njejsu njewěrne powěsanje wumjełli, tola so **dale rozšěrjeli.** Woni dyrbja sa wjele druhich, kotrejž su to žane cźinili, sobu **cźerpiś.** Bjes pśiwdobnitelnem rozšěrjenju powěsćow dyrbi so sasuha pschedbyndnyć. Wupruhowanješi cźaš so k jastwu sasudźenym njepschisłuschi.

Rada Zwjazka Ludow w Genfu swoje wuradźenja wotewrěła

12. sbromadźizna Swjatka Ludow je so póndźelu we Genfu wotewrěła. Sa jowojeho pschedbydu je rumunskeho wotpósłanza Titulesca wuspołniła. Rada Swjatka Ludow je dobrosdaeje Haagskeho žuda wo planje němsko-awstriskeje zlowneje unije a puschesenje zlowneje unije se strony Němskeje a Awstriskeje na wědomje wsała. Rada praji, so nima žaneje pschicźiny, tule naležnosć dale pruhowaś. Franzowski spwonkowny minister Briand je pón-

Zběžk chileskeho łódźstwa so porazył

Po powěsći se Santiaga de Chile je knježeŕstwo wozjewiło, so je njedźelu lětadłam na sbježkarske wójnske łódźe, pśched Coquimbom leżoze, bomby mjetaś dało. Bombardement je dwadześi minutow trał. Sdobom je so 5 lětadłow do łódźow z maschinskich tśelbow tśełało. Hdyž su bomby na łódźe padale, njejsu žedne sbježkarjo swěrili, na tśełenju z łódźnych kanonow wotmolwiś, ale su w delnich łódźnych městnosćach wuceŕ pytali. Schešć wójnskich łódźow je so cźežko wobschodźiło. Wjele sbježkarjow je ko morito abo so sranjko. Pjeć wójnskich łódźow, mjes nimi dwě podmórskej łódźi, je bełu khorhoj wupowěsło.

Wójnski minister Bergara je pschipowědźił, so kóždeho dźeźaceho sbježkarja po podaczju abo sajeźu satśełiś da.

Sobotu běchu offizjerojo sbježkarskich łódźow k brjohej pschišli, so bychu snowa z kommandantom knježeŕstwa swěrnych wojakow wo wuměnjenjach pschepodaća jednali. Knježeŕstwo pak je wschě jednanja rasnje wotpokałało a žedź pschepodaće bjes wuměnjenja žadało. Admiral Campos a druhi offizjerojo sbježkarskeho łódźstwa žu so potom k swojim łódźam wrócili.

Wjeczor bě na morju mjła nastała. S mjłu pschikryte sbježkarske łódźstwo je na daloke morjo wujełło, po někotrych hodźinach pak je so sazo do pschistawa wróćiło. Lětadła žu na to do nich z maschinskich tśelbow tśełale, a wójnske łódźe žu na tśełenju wotmolwiłe. Tśi saniczki torpedowskich cźołmow a jedyn podmórski cźołm žu z nowa z pschistawa cźełe, mjes tym so je jedyn podmórski cźołm k brjohej pschijeł. Dźeł wobgadki je z łódźe wuschoł.

Pokaza so, so běchu maschinske tśelby łyžniske dyžli wójnske łódźe. Lětadłam wobaraze kanony na łódźach njemóžachu jim z najźiwlnischej tśełenju sesachodźiś. S bombardementom so muzstwa na łódźach do hrozy sahnachu. Wjele z nich z łódźow skoczi a k brjohej pluwasche. Widźeć bě, kak muzstwa z kanonow rozcźkachu a wuceŕ šmutšku łódźow pytachu, kaž bórzy so lětadła nad łódźemi pokasachu.

S tśetrej wěstosću móže so z tym licześ, so so sbježk **wójnskeho łódźstwa za někotre dny dospołnje pschemóże.**

Chileski połstanz w Londonje je njedźelu źiłowazy telegramm je Santiaga de Chile dostał: W zyłej Chileskej je so na jedyn měsaz wobłehnjeńśi staw wuwołał. Wojeŕske operazije žu wuspěšne. Wschě sejeranischcza wójnskeho łódźstwa žu w knježeŕstwowymaj rukomaj.

„Timesowy" dopišowaŕ w Santiagu de Chile powěź: Cźežke wojowanje w Talcahuanu je njedźelu zyłe popołdnjo trało. Knježeŕstwowi wojacy tśeśi a połedni port nadběhachu, kotryž bě w rukach sbježkarjow wostał, a jón dobuchu. Talcahuano je někotre wichón w rukach wójska, kotrejž je knježeŕstwu swěrne wostało.

Saniczak „Riveros" je dwójizu z bombami brjoh schkitazeje artillerije trjechi, so podda a na to do brjoha sawadźi. Bitwiska łódź „Capitan Prat" so wobschkodźi. Lětadła žu podmórźke cźołmy, kotrejž běchu swoje macźerne łódźe wopuscźiłe, pola Los Vilos wobładale. Naprawny žu je cźinite, so by so jadźiwało, so bychu so wone z hłownym łódźstwom w Coquimbo sjednoczźile. Muzźiwo hłownego łódźstwa je po pjeć hjeśiparnych nozach wustało. Kschižak „General O'Higgins" je so pjeźa potepił.

Knježeŕstwowe powěsće praja, so we Valparaisu po kapitulaziji wschich wobtwjerdzenjow měr knježi.

Lětadła w Quinteros, kotrejž běchu so schtwórtk k sbježkarjam pschisłałe, tu so bjes wuměnjenja poddale.

Dale so praji, so ftej wójsko a policija w zyłej republiźy knježeŕstwu źwěrnej.

*

Tśeleńza lětadłow do sbježkarskich łódźow w Coquimbowskim pschistawje žnadź k pschewrótej w twarjenju wójnskich łódźow dowjedźe. Tam je so dopokałało, so tu wójnske łódźe pschećiwo bombam lětadłow bjes mozy a so je njemóža pschećiwo nim schkitaś.

Chileja sbježkarja so poddali.

Po powěsći je Santiago de Chile tu so chileju sbježkarjo knježeŕstwu bjes wuměnjenja poddali. Tale powěsć je we hłownym měsce wulku radość sbudźiła. Wobydlerstwo so na dróhach shromadźi, rejwasche a spěwasche. Knježeŕstwowa sdźelenka praji, so tu so sbježkarjo hakle poddali, hdyž bě so jim z nowym bombardementom hrosłko.

villon kolonialneje wustajeišy w Pariżu wopytał, pschi pad ſtał. S ludoweje cžitódy, kotraž bě pschi offizialnym wobhladanju pschitomna, ſo nadobo hrožaze ſkowa w italſkej rěcži wolachu, a tři wožowby klanku powalichu, kotraž bě uniformu wojaka italſeje militiy wobleczena. Tele tři wožowby pódla toho letaki roſchěrjachu, kotrež wobſtórżby pschečiwo generalej de Bono wopſchihiachu. Dokelž ſo ludźo do hroſy dachu, mózachu te tři wožowby njeſpóſnate cžekneć.

Nowe rozbuchnjenje bombow w Genui

Rozbuchnjenje bomby, kotrež je ſo ſobotu wjeczor w Genui ſtało, je na ſtěd winika poſlednich bomboweych attentatow we wſchelakich italſkich městach dowjedło. Nowe rozbuchnjenje w Genui je ſo w domje wěſteho Bonody ſtało, pschi cžimž je ſo tutón ſranił a ſo jeho mać morika. Sſedźenje w domje je dopokałało, ſo je w domje dźěłarnja ſa roſbuchadła była, kotrež ſu ſo ſa pjetnjenje bombow wužiłe. Dale ſu we wobhladnju pišma ſebrali, ſ kotrychž je ſpóznaš, ſo je Bonova ſ antifaſiſtami w Pariżu litował.

Wołowanje z kommunistami w Botharskej

Njedźelu je pschi demonſtraciji nłobožtnych kommunistow w Botharſkej k wótremu ſraženju ſ policiju doſchło. Policija bě demonſtraciju ſakałała. W dwórnaj wſomnaj ſo policija ſ wojakami pożylni, kotříž, hdyž k wótremu bójdže, ſtřělby wuſſiwachu. Na ſtronje kommunistow ſu pjeć wožowbow ſaſtřělili a nětkle 20 ſranili, mjes nimi tež žony a dźěći. W Sofiji ſu 160 wožowbow ſajeli.

Zběžk w brasilskim měsce

Brasilſke kujeżeſtwo je wojſewiło, ſo je ſo w měſeze Niethery (pſchi Riodejaneirowſkim ſalíwje) měſtny ſběžk porahł. Tſjoch ſo ſkarjow, mjes nimi jich wjednika, a jenoho muża kujeżeſtwowych wojakow, ſu morili a nekotrych kujeżeſtwowych wojakow ſranili. Sběžkarjo běchu nałhotowiſe policajſtu preſidium, jaſtwo a wſchelake kujeżeſtwowe twarjenja wobhadźili. S rażnym poſtupanjom wojeſtſke policije a bataillon třěłzow ſu ſběžkarjo ſo ſtřěł.

Titulescu, nětkaſi rumanſki zwenkowny minister a nětčiſi rumanſki póſłanc w Londonje, je za preſidenta połneje zhromadźizny Zwjazka Ludow woleny. Dokelž Titulescu hižo loni połnej zhromadźizny předsydowaše, woznamjenja jeho wospjetna wólba něšto noweho w ſtawizнach Zwjazka Ludow.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 8. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 743, hygrometer -|-1, thermometer -|-16. Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer **w nozy** -|-8. — Wuhladny na małko ſo pſchemjenjaty. **wjedro.** Raſche **wjedra je** ſwój dotalny torhaty a pſchemjenjaty ras ſathowano, hačkuruje ſchikleiza dale poſtupuje a nětko ras ſathowano, hačkuruje ſchikleiza dale poſtupuje a nětko na tjane pokaſuje. Wyſchina cžehnje ſo wot kupy Seleni (Grönland) pſches Islandſku a zyku ſrjedźnu Europu hač do Južnoſłowakiſkeje. W połnozy tele dny ſo nimoſtupaza nižina je ſo nad Finſkim ſalíwom ſahnełodźila, ſchtož je ſe ſtajnym kaženjom naſcheho wjedra. Nětko też je ſtrony Aſorſkich kupow nižina pſchikhađa. Tuž naſche wjedro daſe dołeż njewěſte a tarhale woſtanje. Pſchiha-li ſo wyſchina nad ruſchej Europu ſahnełoſrjež. Pomjerli ſo nětkotre dny khmanſchego wjedra nadźijeć. — Julije ſrjedu ſkhađa hłónežko 5,24 hodź. a khowa ſo 6,30 hodź. Měſačk ſkhađa w połnozy 12,52 hodź. a khowa ſo na wjeczor 5,46 hodź.

Naš wšědny khlěb daj nam dźensa . . .

tak proſymy miłoſcžiwego Boha Knjeſa wo dar k ſpſchihnjenju ſwojeho cžeła a żeni hiſchcže njeſmy podarmo proſyli, dokelž jeho luboſcž je nam pſchezo blido kryła. Sſkhotchnyły drje w dźenſnišchim cžaſu, w kotrymž pokaže mamon tak prawje ſwoju moc, haj je zuły ſwět jemu podwuržu kaž had na ſemi ſo wijo pſchez hobrom ſaniežazeho kujeżtwa djabola, ſo dowěra ſtama wjazy njemóže naſpjecžić ſacžne duſche. Miłiony cžłowjekow żeża ſa „wſchědnym khlěbom"! Sſwójby tradaju, maczerje hinu ſa ſwojimi dźěćimi na ruży abo w klinje! Khoroſcže ſo ſcžerja a wſchudże, wſchudże ſamſne proſchenje: „Hdy budże lěpje?" . . . Njemóżemy na tuto pratſchenje žanemu wjazu wotmołwicž a to tohodła niž, dokelž je njenaſhibnym mamon cžłowjeka pniſił k ſwojemu wotroctwu, je ſnicžił luboſcž k bližſchemu! Wón ſnaſe jenoż druheho jako materiał, niż jako cžłowjeka. Tak dałoko je ſwět pſchiſchoł ſe ſwojej wyſokej kulturu a zywilizaziju! Njejſmy my wołkudniži na cžele a na duſchi? Jenoż jene je nam woſtało: Dowěra k Bohu a dowěra k ſwěi ſamennu w horju tutoho ſenikſcho hoſpoda. „Daj nam naſch wſchědny khlěb!", tak wołaju miliiony cžłowjekow! Dajmy kóżdy, ſchtož możemy, nětko, hdyż ſmjerczemy dny domkhowanjow Božich darow! Tyſazu małych darow ſe dopomhaju tróſchku feſtlabicž ſdźěnoſcž cžaſa, nutrnu žadoſcž ſpokojicž, kiž wukhađaza ſ hłubin cžłowłowaneje duſche „Naſch wſchědny khlěb daj nam dźenſa . . ." ſ.

*

— **Budyſka Michalſka wohada** ſwojeczeſche ſaſtojenu njedźelu ſwój żiwoh dźakny ſwjedźeń. Zwrkej běſche jara rjenje ſ darjenymi połnymi a ſahrodnymi płodami wupyſchena. Wobej kſchenej běſchtej derje wopytanej. Wo ſchiwórtej próſtuje: „Naſch wſchědny khlěb daj nam dźenſa", předowiſche knjes farař Kapler. Zyrkwinſki chór a połnowuzny porjeńſchachu ſwjedźeńſke kemſchenje.

— **Měſchčanſke Schwarzewine kupjele** ſo hižom dźenſa wulovu na letuſche ſamkun, dokelž khłódne wjedro wjazy ke kupanju njewabi.

— **S kołom padny** wječera pſchipodobnju po 1 hodź. na Sſnuſelniſkej haży tudomny ſaſtojnik. Jako won po haży dele jěžeſche, puſchcži ſo jemu elektriſka latarnja a do prědnjeho kola ſo laſchmjata. Koło ſo laſtaſi a kołowſony padże pſches wodźidło na drohu. Na ſboże pak bjes wſelſchcžu cžełnu ſranjenja woteńdże. Draſta ſo jemu wobſchkodzi.

— **Mjenuli wurježownik ſo ſhubi.** Wot 30. auguſta je rěmiſki wuczežownik Herbert Walther, kiž je ſo 14. 5. 1915 w Freibergu narodźił, a w Budyſchinje na Zitnych wikach 6 dźěłaſche, ſo ſhubił. Jene nowiny hižo możnoſcž wupraſchu, ſo je ſo na niſodym cžłowjeku ſpoznatne ſłóſtniſtwo ſtako. Kriminalna policija pak je ſe dotkanym pſchepytowanjom ſwěſcžiła, ſo może ſo tuto wunoſchowanje policje wotpokaſacž. Też ſo njeje dotal poſłużża namakało, ſo bu Walther ſ wopytom nětkajeho ſłóſtniſtwa. S wunoſchka pſchepytowanjow może ſo praſiež, ſo je Walther ſe ſwojeho ſamſnego roſhuda ſwoju wuczbu wopuſchcził a je ſo na wuczowanje podał abo hewak wokolo bludźi. W poſlednim cžaſu ſu Waltherja cžeſte mydłe pokaſowachu, kiž ſmeja ſwoju pſchicžinu w powuczenju, kiž ſo jemu dla jeho ſahoſcžiwoſcže dóſtawalſche. Pſchecžiwo ſamomordarſtwu pak rěkaja, ſo je wón ſchaty a rěſnišk jatu, kiž pobrachuje, nojſerje w kartonje ſobuwſał. Napadne jenoż woſtanje, ſo ſo Walther kaž dotal njeje ſ ſwojimaj ſtarſchimaj w Rugiswałdze podał a jimaj niczo wo ſebi ſłyſchcžeż dał. Walther je 1,56 m wulki, ſchwižny, hybły, ma cžórne cžełke na lewy bok cžeſane włoſy, maſu hubu, wſchitke ſuby, ſchěroku brodu, bźěe podobnoſte njeſwjeroko a błuniže na lěwym boku cžoła a na kku. Je wobleczeny ſchěry ſakeț a cžorne niże ſuknje ſ gnunjeſowymaj pjeſkomaj, koſcha, ſpódnje cžołowy a jaki ſu ſ „H. W." woſnamjenjene. Schtóż może nětſchto wěſowneho ſpóſnacž, njech to hnydom powe kriminalnemu wotdźělenju w Budyſchinje, telefon 2802.

— **Wjeczne kubło Budyſkeje ratajſkeje ſchule** „Horni dwór w Pichiſchczach", wotmiże wot 19. oktobra hač do 14. nowembra ſiwins we wothładanju ſkotu, dejcžu a mſokowym hoſpodarſtwje ſa ratajſke dźowki a wot 16. nowembra hač do 19. dezembra tajſi kurſus ſa ratajſkich hynuow. Samołuſenja njech ſo ſcželu direkzaji ratajſkeje ſchule w Budyſchinje.

— **Pater Jurij,** nětkuſi ſakſki króṅpryṅc, mějeſo njedźelu dopoldnja w cyrkwi Naſeje Luboſe Knjenje Bożu mšu a předowaſe po hłownej Bożej ſłužbje we tachantſkej cyrkwi. Wobaj Bożej domaj běſtaj ſ tuteje příčiny hač na poſlednje městačko wopytanaj.

— **Le Traducteur,** časopis za wukubłanje francowsko-němſkeje rěče a zabawu. Přeco móże ſo poručeć přijomne a pohnuwace wašnje, ſo z pomocu tutoho časopisa ſo zwučować a wudospołnjeć w francowſkej rěči. Zešiwk na pruhu ſcžele Wam darmo nakład Le Traducteur w La Chaux-de-Fonds w Swajcarſkej.

— **Wulki łóſ je wan!** Wulki łóſ ſaſtłeje krajneje loterije je ſo ſaſdźenu hobotu wuczahnył. Wuczinja 500000 hřiwnow. Wón roſpadnje do dweju połojzow. Jena połojza hraje ſo w Lipſku.

— **Sakſka krajna loterija.** Pichi ſobotnaſchim cžełnjenju 5. rjadowanje 199. ſakſkeje krajneje loterije (5. dźeń) padże dobycže wo 500000 hřiwnow na cžiſło 121 716, dobycže wo 5000 hr. na cžiſła 4331, 22 565, 24726, 36211, 82 768, 111 114, 138 806.

— **Kradnjene jězdne koło.** 5. póżnjeńża popołdnju wokolo 1/4 hodź. kradny nětčo pjcheđ jenym hoſcženzom na Lubijſkej dróży mużaze jězdne koło ſnamki „Exquiſit" cžo. 28 768; wono měſeże cžorne hrońa ſe żołtej hwězdu na wodźidłowej roży, prědku cžorny, ſady żołty błotoſchtitat, żołte ſwjena ſ cžornymaj zelniloidowymaj pſchimadłomaj, ſwětcžk ſ napiſanym „Karl Paunaſch, Kubſchitz", dynamołe wobłuſtenje „Berko", Torpedowſki ſamodźh, cžerwjenej gumijowej wobruczi. We wězowne ſpóſtenja wróby kriminalne wotdźělenje w Budyſchinje, telefon 2802.

— **Pochroma je wudrysła** mjes ſchparatym ſkołom tuberjow Michała Sčnoły, Jakuba Lukaſcha a Waldźiz herbow a žiwnoſcerjow Mitkawſcha Lobły a P. Njenža w Serbſkich Pſilſzach.

S **Wětſchez.** Njedźelu wjeczor tradnuchu ſ hoſcženza koleſno, kiž korczmarjej ſłuſchesche. Paduch je był jara khrobły. Kěſża a dwór běchtaj wobſkhwětkenaj. Hoſcžo we korczmarſkej ſtwje ſu ſtyſchcži nětkaſiu harn. Koleſno bě hiſchcže ſ rjeczażſkom pſchimankanjne, potajkim njeje tak ſołko było, je wotnjeſeſ.

S **Hajnja.** Cžrjoda zyganow ſ mjedwjedźemi njedźelu pſchipokonju pſches naſchu wokolinu cžehnuſche. Zyganjo dachu mjedwjedźe rejoważ, ſchtož wjeſnym dźěćom wjele wjeſela ſeżini.

S **Budyſtez.** Njedźelu ſo tu ſarjadowa ſwjedźeń ſa dźeći ogrožazeho keuſchenja. Wokoło 1/3 hodź. ſeſtupa

Ilian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjeſene powedańcžko.

51] (Pokračowanje.)

A ſaſo jedyn ſ rubježnikow ſmili ſo nade mnu, hdyż mje widżeſche dyrkotacž, a policeji mi ſtary wotmoſcženy wowcži kožuch. To wſchak bě ſa mnje kralowſki dar, jenoż ſo mějeſche hiſchcže wjazy małych wobhdżeri hač preni, kiž dyrbjeſche kožcha rětacž. Nětko hiſchcže trjebach powjas wokoło żiwota, ſo bych kožuch wobwjaſał. Kožuch wotwjaſa powjas wot ſwojeho konja a policeji mi jón pſchereſeluje. Cžujach, kak ſo moje cžełko ſaſo ſeſpołi a běch pſchi wſchitkim hubjenſtwje ſtoſowniſchi hač hdy ſe nje priedy. Na hłowu ſtajich ſebi nahłowniżu, kiž wot kožakow ſałłótemu bawoſſemu wojakej ſłuſchesche a ſo bě k temu ſłużiła, ſo běchu kožakoje ſebi cžaſ ſaczerjeju do nje ſe ſwojimi cžeſłimi ſchkórnjenji kopali. Haj hiſchcže wjeſſcheje bodroty mi Ruſojo jako myto ſa moje hudźbne poſliczenja wopokaſachu. Sſmědżach ſo k nim ſbodu k wohnjej ſydnuyż a dachu mi kuſk wojerſkeje praženiſki a nětkotre plezowe kóſcje wobkuſowacž a wobliſowacž, kotrež běchu woni najprjedy je ſwojimi dobrymi ſubami wobdżełali. Moji towaršchojo pak njeſmědżachu k wohnjej, njedoſtachu niczo ſ jědži a dyrbjachu jenoż w koſchach na ſmjerſkej ſemi ſpdżeć. Bě wokoło 15 ſtopnjow ſymy. Hdyż běchu ſa nějchto hodźinow moji towaršchojo ſkoro ſmjerſli, pſchicžiſtnychu jim kołakoje nětkotre maſane a doſpołnje roſtorhane wojerſke płaſcheje. Ja prajach: „Hdyż nječhto tajkele wězy naſbonj, tak by mohł ſadwołowacž nad cžłowjekoſeſi. Cžełe kołakoje ſu tola rubježnym ſwěrjatam podobniſchi hač cžłowjekam."

Tuczi běchu hiſchcže jandżelio pornjo tym, kotříž nětko ſo naſ pſchihłódżechu. To bě ruſka kraina wohora abo liſchijni burja, kaž ſo wont mjenowachu, kiż mějachu naſ do Moſkwy wotwoſeſ. Pſchihonjachu cžrjódki ſe wſchěch ſtronow, tak ſo běchmy na wóſom ſłow jatych. Pola wſchěch cžrjódow bě to ſamſne: jeżi hłódni a poł naſy. Tuczi běchu padachu po puću a njemóżachu wjazy ſtanyež. Ale naſchi wjedniży a pſchieſeſkarjo kałachu ſe ſwojimi dołhimi hłebjemi do tutych běchuch, wokajo: „Stupaj łuku ſyn!" — ſtupaj, pſyczi ſyno. Hdyż padnjeny ſo wjazy poſběhnyeż njemóżeſche najebacž wſchitkim jemu ſ hłebiju pſchibohotowanych bołeſcžow, tak wſaſchtaj dwaj ſ tutych njeczłowjeſow mrěcžażeho łóżdy ſa jemu nohu a cžehnjeſchtaj jeho po ſmjerſnjenej dróży, doniż njewuhdycha.

Hdyż w ſěżu wotpoczowachmy a nětkotři ſo ſwjeſchu, pſchiwijaſachu tutych ſ ſchtomam a kałachu ſwała ſ ſwojemu ſałwježelenju do njeſbożowutych tak dołho, doniż jich ſmjercž wot tutych djabołow w cžłowjeſej poſtawje njewinnoſči. 400 jatych tak pomałku ſ ſmjercži ſadracžowachu. Wjeczor leżachmy w bréžowym łěſu. Hrajach ſaſo na tarakaloje, bóſtach ſa to nějchto khlěba a ſmědżach w nozy na woſu ſpódy ſtomy leżeċ.

Rano bě ſaſo 100 jatych morowych. Żiwi jeżi wuſłěkachu ſwojich towaršchow doſwołuje a ſebrachu jich powſtanki roſtorhanoje draſty, ſo bychu ſo ſami ſchkitali pſched ſymu.

Pſchihnjeżchmy do wſy, kiż bě ſaſo ſdżěła wobydlena. Pſchi puczu ſtejeſche młoda hołża, a hdyż mje wuhlada, běżeſche do khěży a wokaſche: „Mamuſchka, matuſchka! Franzuſi, Franzuſi, niewolni"! — Macži, macži, Franzowſojo, Franzowſojo, jeżi. S khżaki pſchileżeja każ thodojta ſtara żónſka ſ dołhim ſochcžom a dyri mje pſches hłowu, tak ſo mi nahłowniża wotleża a hnydom hiſchcže pſches lěwu ruku. Hdyż njeběch nahłowniżu měł, hych drje łył mornoy. Kołak, kotryż bě mi derje ſmyſłeny, a naſ pſchiewoczeſche, ſtorhny żónſki w ſtronu, hrożeſche ji ſe ſwojej hłebiju, mi pak poſłiczi rubiſchcžo, ſo bych ſebi hłowu wobwjaſał. Hłowa mi brunczeſche a thałkach każ wopjeny. Dowolichu mi, ſo na wóſ ſydnyež. To bě moje wunoſženje, hewak bych padnył a leżo woſtał. Pſchiſtupichmy do małeho měſtarża. Tam ſtejeſche na torhoſcheju cžrjódka ruſkich wujcžkow. Dyrbjachmy ſo na torhoſcheju do rjada ſeſtupacž. Běchmy jenoż hiſchcže 60 jatych. Ja ſtejach na prěnim měſtnje. Se ſłotymi ſchnjanami wubdżeny wojerſki wyſchſ pſchijěcha ſe ſwojim pſchewodom ke mni a rjekny: „Mójſech ruſki?" — „Haj, knjeze generalo", wotmołwich. Wón wuczahny pišmo a praji: „Tu ſu 800 jatych wojſewjenych. Hdże ſu druſy?"

„Sahnyli."

„A cžehodła?"

„Dokelž ſu jich wuſłěkali hač do nahoty a njedoſtachu jěżże." Nětko ſo wobroczi na kſaka prajiwſchi: „Njejſmy pſchikaſał, ſo maju jeżi draſtu dóſtacž a jěſcž każ my? Schtó je na tym winu?" Widżach, kak kołak ſchepotajo rjekny: „Burja ſu wina, njejſmy jatym dali, każ ſmy pſchikaſał a ſu jich draczowali."

General ſawoła wyſchka a yornježi jemu nějchto ſkraḍn. Sa krótki cžaſ pſchinidżeſchtaj dwaj ſ worjeſchkami. Burja, kotrychż bě kołak mjenował, dyrbjachu ſo naſy hnydom na torhoſcheju wuſłěkacž a na ſemju lehnyež. Nětkotřij dżerżachu jeneho po druhim a tutaj dwaj mějeſchtaj tajku wuſchikłoſcž wo wudżeleniu puków, ſo kóżdemu khłoſtjanjej ſa nětkotre mjeniſchinu cžaſeże wjaſka wot cžeła wiżachu. General ſiwny a wotjěcha. Přeni ras dóſtachmy nózłeh w domach. Pſchiſtupichch ſ dżeżacz druhimi do rutkeje burjeje jſtwy. Wjedniż porucži, ſo ma nam burſ kóżdemu punt khlěba dacž. Njechaſche najprjedy, potom pak cžinjeſche. Doſtachmy też horneżk cžoſnkeho cžaja. Naſchi ſtchijni burja pak jěżdżachu ſe ſchłě nějchto cžopłe, kurjeſche ſo ſ njeje. Naſch wjedniż wotleżże, ſo by nózłeh pſchehładował. Nětko ſaſłyſchach, ſo ſebi burja mjes ſobu ſchkotachu: „Żadyn ſ tutych płow ſe żiwjenjom njewoteńdże. Sa to ſo poſtaraju. A cžiſte pikař, tón najhórſchi płuk, kiż je ſebi ſwěrił, na naſ ſchežołowkacž, tón dyrbi najprjedy wſchitke cžiwile hele pſchetrhacž, prjedy hač ſebi cžert po jeho płuczu duſchu pſchidżże."

(Pokračowanje ſcžehuje.)

ju dołhi šwjedźenišći cząh ſ mkodowje hacź k Nošicy zahrodze. Tu cząkachu na dźěći wšchelake pichekwapjenišći. Wjecor ſo hišće knjes farar Bóžz wšchitkim pomoz-nikam podźakowa za dźěło, woſebje też k. M. Šewerje.

S Budestez. Ssobotu popołdnu w 4 hodź. ſta ſo tu woſebadne njeſboże na ſtraſchnym měſnje pſched Kawlaſchez zdźěłowane. Wot Filoz pſchijěžeše awto a chcyše do Korjenje dale jěź. W tym wokomiku pſchijěžeše napſchezo motorowy koleſaŕ. Hačrunjeź tutón khětro po pra-wej ſtronje jědźeše, ſaſtože tola ſ wotmachom do awta a wěſo padže. Pſchi tym ſo na lěwej ſtronje khětro ſrani. S kapicžanſki lékaŕ jemu prěnju pomoz poſkići. Motor-ſke kolo a awto ſo ſkoro zazka njeſwobſchtodźitſchej. Sněſe-ſboženy je wšěm Broda ſ Korjenja.

S Bóſſow. W nozy k pjatkej ſu pſched hoſcenzom „Minnom“ koleſo tradnyli. Najaſtra je wobydleŕ namaka w dwórnowinje na wjeczornym kónzu wózy. Paduch pak bě ſ njeho koleſny a ſedło zebraŕ a ſobu wzaŕ. Je to nětko ſiže 4. koło, kiž w poſlednimaj létomaj ſo na tajke waſchnje ſtuli.

S Drježčna. Lohke wobtkadne njeſboże ſta ſo tu w nozy k ſobowje. Wołbožowe awto ſajědže do wjeſnego hata, dokeľž wjednik dešcheža bja wuež jaſnje njewidźeſche. Wjednik hišćeše i cząſom wuſtoczi a ſo ſ tym wukhowa-wo. Ssobotu rano awto ſaſzy ſ hata wuczahnychu.

S Boſchez. Niedźelu ſo tu wotmak poſwjeczenje pſchi-twora waſcheje ſchuli, kiž bě ſjednoczene ſe ſchulſkim ſwjedźenjom. Wjedro dźe běſche jara njepſchihodne, ke-hoſta ſo ſwjatoczność hama přeneſła na ſchulſkim dwo-rje ale we ſtwje. Po wjelje wjeſnjanſe [illegible] pſchitom-nych wiſaſche. Knjes architekt Żyž potom [illegible] ſa klu-če wjeſnanoſcze. Potom porěča knjes hamtſ. [illegible]-ſki dr. Siewert. Poſpjeczeniſtu rěcź měſeſche k. wotkjeſ-nowſchćiki ſchulſkich rada prof. Kral. Rěčzachu hišćeze ſpjerjo wobdźělowſich firmow a Kubichiſka gmejna ſa-mu pſchewoda, cząeſk daň ma ſo nałožowacź ſa wulźy wobſchćeze ſchulſkeze mlodźiny. Też knjes farar Handrik Borſchća porěča w mjenje woſaoh. Knjes ſchulſki wjed-nik Pětrik ſo hišćeze wſchitkim podźakowa. Potom ſo pſchiſtupnu wobhladowanje nowych rumnoſczow. Dokeľž bě ſo wjedro poleſpſchiło, móžeſche ſo ſtónczne tola hišćeze wotmeć ſchulſki ſwjedźeń pod holym njebjom. Wječor ſo ſwjedźeń ſtónczě ſ cząhom ſ ſampionkami a ſmólnizami.

S Pomarz. W nozy k ſobocze tradnychu tudyſchemu kubjerjej banje (ſkrypy) ſ pola. Straſnik wſchak paduchej w Wodyſchinje popad ſaſzy wotewſa. Saſze rano pſchi-dże pokaſnik ſam ke kubjerjej a chcyše měć wobſtrn-cenje, ſo je banje ſaſzy woiedaŕ, ſo by ſo minyl khlo-ſtanja. W poſlednim cząſu ſu tu cząſto ſelikim tradnyli.

S Pomarz. Niedźelu dopołdnja dóidźe tu k loſkemu wobkładnemu njeſboži. Wot Lubija pſchijěžeše awto k na-ſchej rataŕſkej poſpytarni. Awto jědźeſche pſchejara na pra-wo a wóſ ſo wali do pſchěrowa. Bohudźaŕ ſo nichtó njeſrani. Poradźi ſo ſ pomozu ſaſchaha awto ſaſzy ſe pſchěrowa wuczahnyć.

Se Zarazašk. Niedźelu popołdnju ¼5 hodźin wotmě ſo tu lětna ſwjatoczność Buſeczańſkeho dujeſtſkeho khóra. Hačrunjeź wjedro njeběſche jara pſchihodne, bě ſo tola dołeź ludźi pſchinamakało. Spodź ſtareho duba běchu ſo dujerjo ſeſtupali a pſchedujeſzechu khěrluſche a też ſpěwne nałoženy. Wokoło 6 hodź. ſo ſwjatoczność po-tom ſkónči.

S Kukicha. W nozy k pónděli pobuchu paduſchi na tudomnym dwórnizcźu. Nosbichu na wjeczornej ſtronje ſłužbneho twarjenja wokna wu ſchtyrjoch, wuſtorečichu de-ſki ſ wokeźy a ſaſſechu do twarjenja. Spytachu pjenježnu kaſetu roſpacźicź, kola wſcho jich napinanje běſche podarmo. Dokeľž druhe wšzy ſobu njekałachu, měnja, ſo ſu paduſchi jenoſ za pjenježami ſchli. Roſſłobjeni, ſo žane pjenjes njeſodſtachu, w ſłužbnej měſtnoſczi trochu njeporjadna nacźinichu.

Z Khróſcic. Pjatk wotmě pčołarſke towaŕſtwo „Serbska Pčólnica“ za Khróſcicy a wokolinu pola Natuſcez ſwoju zhromadźiznu. Předſyda, knjez kan-tor Hila, poſtrowi přitomnych. Rěčeše ſo najprjedy wo tuklhwilnym draſčenju. Potom rěčeše knjez prje-dawši kubleŕ Kmječ z Khróſcic k *maćizinje*: „Kak plahujemy naše pčołki, kotrež njejsu w holi?“ Pozdźi-šo zaběraše ſo wón z praſenjom: „Kak poſsylnja ſo ſtabe ludy.“ Pokaza nam to po dwojej możnoſci. Też na wobnowjenje lahnjaceho hnězda přez zawjedźenje noweho twara dyrbi pčołaŕ kedźbować. Hdyž wón prawemu picowanju pčołow hišće ſwoju cylu kedźbu-noſć wěnuje, „potom je nazyma pčołarja nadźija, zyma pčołarja wjesele a naléćo pčołarja zbožo!“

Z Różanta. Před nješto létami wotpali ſo tu Wow-ćerkee ſtatok. Twarjenja ſo pozdźišo zaſo natwari-chu. Dokeľž pak ſu ſebi Wowćerkecy hižo prjedy Nukec kublo w Ralbicach kupili a je hižo wobdźěła-ja, jo nětko jich wobſedźeńſtwo tu w Różeńće na pře-dań. Kublo ma 3 kórcy pola a łuki a 15 kórcow lěſa. Derje by było, by-li w ſerbſkich rukach wostało.

Z Kulowa. Čorny Halštrow je po poſlednich ſyl-nych deščach z brjohow ſtupił a wokolne łuki powo-dźił. Z tym je domkhowanje wotawy zaſo na čas ſkažene. Tu a tam je hiſće wows na polu. Na jenym zahonju při Kamjeńſkim puću ſteja ſamo hiſće rožkowe pópy.

S Wojerez. Wobkładne njeſboże ſta ſo nječaſowno na tudyſchim żeleſnicźnim pſchekhoże. Pſchi awcje ſapraji ſpi-nadło a awto ſo wobſchkodźi. Nichtó ſo ſranił njeje.

S Knajchta. Dnja 2. póžnjeńca wotmě ſo tu prěnja hońtwa na kurotwy. Mało hońtwarjow bě ſo naſchło a nicžo njeſaſtřělichu. So bychu nimrodźa pak tola ſ proſ-nymaj rukomaj ſo dom njewrócźili, woſ jenoho ſtrěla hišćeze pomjaju kokoſy hrabny a ſakuſany. Wobſkedźeŕ kokoſche ſo wida ſaplacźenja, hdyž ſo jemu poſtrěli dru-ha kokoſa.

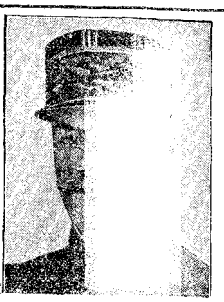
S Hóinz. Schtwórtk popołdnju roſpuſchćeſi ſo tu nad naſchej wſu njewjedra. Wjele dyrbi do elektriſkeho powoda dźěs toho, ſo by nacźinił wjetſchoze ſchkodu. Mózne deſch-cže ſaſzy ſawinowachu, ſo domkhowanje wotawy ſo ſkaſy.

S Hóinzy. Pjatk roſpuſchćeſi ſo tu ſara cžežke nje-wjedro. Tu a tam ſawinowaſche ſaſtajenje milinty. Błyſk dyri do elektriſkeho powoda ſudyſchego wobſbłerja ale bohudźaŕ wjetſchoze ſchkody njeſawinowaſche.

S Niſkeje. Ssobotu wječor ſnjeſoži tu pučowaz-wo. Wón w ſawinjenju mjes Niſkej a Holanſkej korczmu ſa-jědže do ſchtoma. Wóz bu tak cžeſko wobſchkodźeny, ſo dyrbjachu jón wotwlcź. Wjednik ſo ſ tokha ſrani.

S Běleje Wody. Tu pjatk ſchuſtki hólz cząſnu rzli pſched koleſo. Niſt ſo ſaſchmjata do koła a koleſaŕ pa-dže. Wón ſo khětro ſrani. W poſledniim cząſu je ſo cza-ſcźiſcho ſtało, ſo dźěći na tajke waſchnje koleſarjam klubu cźiuja a cząſto ſu ſo ſ tym ſawinowale njeſboža. Njech ſtarſchej na ſwoje dźěći kedźbujetaj, wonaj ſa nje rukujetaj.

S Běleje Wody. Pěknych hoſcźi měſneſche tudyſchi ho-ſcźeńcaŕ. Tjo mlodźi ſudźo pola njeho tójſchto pſchećeži-njachu a ſo jara wupjerachu. Wudawachu, ſo ſu poli-zaſſaŕ objěrowa ſe ſmjſonoſneho měſta, kiž maju domoł. Na kónzu hiſcźeze ſći koſej ſtaſachu. Dóyž korczmaŕ ſo poda do kuchnje, wuſſochnychu nadobo tijo worcźiſnarjo, ſchwikhnychu ſo do awta, kiž pſched hoſcźenzom cząkaſche a wuſkjedźechu. Koleſaŕ ja nimi jědźeſche a lepi jich, jako runje ſo chcyhu podaeź do druheho hoſcźenza. Jich tam ſaſachu.

General Jacquemot, znaty francowſki wójſkowy wjednik w ſwětowej wójnje a wyſi rozkazowaŕ nad porheinſkim wójſkom w Mohuču (Mainz) w poſled-nim cząſu wobſadźenja. Při nětčišich francowſkich hórſkich manevrach jeho błyſk trjechi, na čož gene-ral za krótki čas wumrě.

Z Łužicy

* S **Porchowa.** Niedźelu je w Porchowje młody cźo-wjek ſ cźumpjele padnył, tola na ſbožo ſo jenoż lohko ſranił. Podawk ſnowa wucźi, ſo ſo ludźo njebychu pſche-łohkomyſlnje na cźumpjeli jadźerkeli.

* S **Wjaſejnzy.** Pſchi njewjedrach, kiž tu pjatk wje-cźor ſynłne deſchcze pſchinjeſeche, je woda hłuſhe ſa-hrody a łuki powodźiła a wjele wotawy woiniejźła.

Njewitane wjedro po cyłym swěće

Lětuſche póſtnje lěcźo je ſo ſ khłodnym, moht rjeź zymnym a hrubym wjedrom dołpołnje pſchekaſnło. Ni-male zoły auguſt běſche njewobtajnu a njeluboſnu. Na-dźijachmy ſo rjaneho póznjeńca. Tola jeho prěnje dny nam tutu rjanu nadźiju hnydom ſaſo rubichu.

Woſebje poſledni tydźeń pſchinjeſe nam deſchcze ſ njewjedrami, kiž ſaſo wjele ſchkody nacźinichu. Sſyl-nje ſathadźachu w Saſſkej a Schleſiſkej. Na wſchelakich měſtnach ſo twarjenja ſ Bożim njewjedrom wotpalichu, błyſk někotrych ludźi ſaraſy.

W Cźornym lěſu je ſo pſchi wurjadnje njepſchihódnym wjedrje poſlednich dnjow ſynłnje wotkłódniło, na wyſchich horach w nozy ſamo mjerinjeſche. Teź je ſo hižo tójſchto ſněha naſchło.

W Alpach ſu ſo deſchcze na wyſchinach poſtlednje dny do ſněha pſchewobroćźile. Wjeſiſchi horow błyſchcźa ſo ſ nowym ſněhom pſchirkyte. Ludźo dyrbja hižo ſtoł ſ hór-ſtich paſtwiſchćow domoj hnacź.

Ssobotu a njedźelu ſathadźeſche w Pomorſkej ſynły wichor. Sſě běſche pſchi pobrjoży Rauſchego morja a na kupje Rujan'e (Rügen).

W Italſkej ſakhadźachu cźežke krupobicźa ſ wjerczaſ-tym wichorom a nacźinichu woſebje na winicach a woli-jowych ſchtomach wulku ſchkodu. Teź twarjenja ſo woſe-ſchkodźichu. W Florenzu a wokolinje w nozy k ſobocze nětkotre podſenſke ſtorki ſacźuchu. Wobydleſtwo ſo ża-łoſtnje wuſtróſa. W nětkotrych wſach ludźo pod holym njebjom pſchenozowachu.

Najhórje pak je w raušchej Aſiſkej, woſebje w Chinje. Tam powodźenja ſakoſtnje zyzhnuja. Po nowich powješcach ſu ſebi poſledńje wulke powodźenja we Chinje na miljon woporow ſabałe. To je najhórſcha kataſtrofa w ſtawińach Chiny.

Serjedu je pſchi chińſkim pobrjoży cźežli wichor ſa-khadźał, wjelt kotrymž je ſo přeſcźa 200 rybałkow tepiło.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Pirny.** (Sſo ſam poliziji ſtnjił.) Sałtomat mě-ſchcźańſkeje poſkadnje Trautmann, kiž je cźežke pjenjeſ-ne njeporjadnoſcźe ſtućił, je ſo nětko ſam poliziji ſa-jił. Dotal ſu wopaczne ſapiſky w knihach hacź do 42 000 hriwnow dopokazali mółli.

* S **Döbelna.** (Habrachcźanſki měſchcźanoſta cźežko ſmjeſbožił.) Na Rožwinſkej dróży ſta ſo cźežke wobkładne njeſboże. S Döbelna pſchijěžeše i dwěnaj woſobowej wobkładzene cźežke motorſke koło a ſajědže woſobowemu automobilej, kiž prawje po dróży jědźeſche, do ſtudźaka. To ſta ſo ſ taſkim wotmachom, ſo ſo motorſke koło zyle ſmjeſce a ſo do automobilu ſtudźaka ſatluſnu. Wjednik motorſkeho koła, mjaſnawobkładowaŕ ſ Habrachcźiz, mě-ſeſche wobe nohi nize kolena kamanej. Jeho ſoaſuſ, Ha-brachcźanſki měſchcźanoſta, ſo we wuſtkim kole pſches automobil wjerchu a wołſe ſ puknjenym nohom bjer wědomja leža. Woſobohy w automobilu wotewźěnczu ſ ſtrójelemi. Cźežkoranjeneju dowjeſchu do tharewnje S měſchcźanoſtu tiſ ſtei.

* S **Wróſtlanja.** (Rubježny nadpad na ſtaru ſonu.) Schtwórtk popołdnju we Wróſtlanſe mješnaty muſſli 79-letnu wikowaſku Bertu Wolſkowu w jeje bydlenſki na-padže. Rubježnik ſo pola ſtarje žony ſ liſtom ſamokhwi, ſo wona jeho nutſpuſchći. Jako běſche ſ njej ſam, wali ſo žuły na ſtaruchku, dojeſche ju a cźihnu ju na loža. Sareji na nju: „Woſtańće ſmérom, hewak ſo Wam nje-ſchto ſtanje!“ Na to khwataſche ke kamorej, ſ kotrehoż kožanu ſtołcu wſa a ſ njeje 1600 hriwnow tradny. Ru-bježnikej ſo poradźi cźekuncź.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro ſa jutſiſchu ſrjedu:** Po trót-tim wupjedrjenju mamy ſnowa njewobſtajne wjedro wocźakacź, woſtanje teź dale khłódno.

* **Na Krkonoſchach (Horbſiſch horach) je ſo njedźelu ſněh naſchoł. Na Sněžky bě 1 ſtopjeń ſtyny.**

* **W Klaſſenbachu tele dny jedyn ratař na polu dźe-cźał na wóſ nakładowaſche. Jeho dwanaćlětiny ſyn je pſchi tym do dźecźela we woſu ſkowa, ko tu ho ſ nanom ſcźekaŕ. Nan, kotryż njeběſ nicźo we tym wuzwuły, ſwoje dźěło ſkónczeſchoži koſu do dźecźela na woſu ſarubiny. Pſchi tym w dźecźelu ſkowane dźěcźo tak njeſbożownje trjechi, ſo ſo jemu žiwot rozdrě. Hólza do khorownje dowjeſechu, hdźež je na ſwoje cźežke ſranjenje wumrě.**

* **Němſki general ſiwonka hłažny Großmann je ſo we Zürichu ſaſtřělił, dokeľž běchu jeho w Belgiſkej dla nje-naturiſkeho njekajanſtwa z ſaſtřwu na ſchtyri měſaze ſa-ſudźili. W liſcźe na ſwojeho rěcźnika wón praji, ſo je bjes winy. Großmann, kotryż bě 65 lět ſtary, bě ſa cźaſ wójny ſtabowy ſchef pola Mackenſena.**

* **„Drabja Zeppelin“ je ſo pondźelu je ſwojeho le-cźenja do połednjoſcźeje Ameriki do Friedrichshafena wró-cźił.**

* **Pola Honzkonga je wichor łódźiſtwo chineſkich rybaſ-kow na morju pſchekhwatał. Nětkuże ſta rybaſkich cźołmow ſu ſo ſhubite a nětdże 200 rybałow je ſo tepiło.**

Towaŕſtwowski powěſtnik.

„Lumir“ pruhuje za cyrkwinski koncert přichodnu **ſobotu 12. ſept.** 4—6 hodź. w „Serbskim Domje“ Njezapomńće noty! Wukńće pilnje doma! Luby poſtrow! B. Krawc.

Budyſin. Młoda Jednota. Knježny maja ſtwórtk 10. požnjeńca zhromadźiznu wječor we 8 hodź. we Serbſkim Domje. Cuzy rěčnik přińdże.

Budyſin. Jednota Sokoł přichodny ſtwórtk zwučuje. **bratra w towaršowni, ſotry w Serbſkim Domje.** **Předſydſtwo.**

Borſigee dźěłarnje w Hornjej Ślezyskej. Na lěwo: Arnošt Borſig, na prawo: Konrad **Borſig**, wjednikaj Borſigee koncerna. Při *trajnym hubjenym* wotbyću a powšitkownej hospodarſkej nuzy je wjednistwo Borſigee koncerna nuzowane, swoje wulke dźěłarnje a podkopki w Hornjej Ślezyskej předać.

Hospodarski rozhlad.

wutoru 8. septembra 1931:

Wčerawše w urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,45
1 jendželski punt	20,461	100 čěskosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Bursy w Němskej sapiješu wčera měrny wobkhod pschi so stróžowanych kurjach efektow. Też na wikach je dołżnymi a rentowymi pisćinami kursy postupowachu.

Na produktowych wikach płaćišiny powschitkownje postupowachu, tola hischće niz pschejara. Wikam pschedležachu hamtike liczby, kaž na wunoschi lětuschich žnjow shladnja. S hektara nasymšleho pschenježnischeho wočakuja lětha 19 dwójnych zentnarjow (loni 19½), naležitego 18,9 (17,6), nasymšleho rožnego 15,6 (15,4); nasymšleho jeczmjenischeja 20,1 (21,5), naležitego 17,4 (15,6); z dwojwinischeja 18,7 (14,9), z běrnischezow 154,6 (124,3). We naschich stronach naschi ratarjo, schtož pschenicu a rožku nastupa, hamtike liczby lětuschich žnjow pschipósnacz njemóža. Pschenica a rožka wurjadnje schpatnje kupatej. Nasymšte žnjwy njemóžachu so rospjenkowacz. Pschenica a rožka wotlaschischej rodżeji. Tuž je bjez dóžiwa, so z hektara telko njeznjesu, kelkož hamtike liczby mjenuja. Dowoš na witi wulki njeje. Płaćišina rožki bliži so tej pschenježy.

Na Dreježdżanskich wikach pschenica porujo piatkej wo 35 pjenježkow postupi, rožka tehorunja wo telko, wowiš wo 10 pjenježkow.

Na Barlinskich wikach postupi pschenica porujo sobocze wo 15 pjenježkow, rožka wo 10 pjenježkow a wowiš wo 15 pjenježkow. Nasymšti jeczmjeń pschi dotalnych płaćišnach sawosta. Zentnar płaczeschze w Barlinje:

	Wčera hr.	tydżenja hr.
Pšenica	10.80—10.90	10.40—10.50
Rožka	8.80— 8.90	8.50— 8.60
Nalětni jeczmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.05	7.70— 8.20
Wows	6.90— 7.35	6.60— 7.10

w termijowym wikowanju

Pšenica, sept.	11.50—11.57½	11.05—11.11½
„ okt.	11.45—11.52½	11.05—11.12½
„ dec.	11.45—11.55	11.07½—11.13¾
Rožka, sept.	9.42½—9.55	9.17½— 9.20
„ okt.	9.41¼— 9.55	9.15— 9.25
„ dec.	9.42½— 9.50	9.20— 9.27½
Wows, sept.	7.40	7.12½
„ okt.	7.33¾— 7.42½	—
„ dec.	7.45	—

Wiki rěznego skotu wčera w Drježdżanach.

Dowoš skotu bě wulki a malo so za nim praschachu. Jenicžzy częcke tucżne šwinje běchu žadne a płaćišiny trochu popuschczichu, za to běchu lohcki a črěnich šwini pschewjele pschihwjelichu, wo tuke malo rodżachu a płaćišiny popuschczowachu. Najrjeńsche czelata mělachu črěnje wiki, tola dotalne płaćišiny dżerżachu. Lohke czelata a częcke formune wo płaćišinje so zešlabjowachu, dokelž so za nimi malo praschachu. Jara hubjenje sašo howjada dóżechu. We wschěch družinach, wosobje w bykach, so płaćišiny wotdrjebjowachu. Snižene płaćišiny pschedewschěm žadżachu ja bayerske byki. Něschto skotu sašo wyšche wosta.

Sćěwnjaze witi we Wojerezach.

Na šwinjaze witi we Wojerezach 5. septembra 1931 běsche bjezmērny dowoš wo 499 schtuk proßatow a 5 běhakow. Wobkhod bě měrny, wosta wjele shyka. Wone płaczachu **prosata** 4—6 tydżenske 6—10 hr., 6—8 tydżenske 8—12 hr., 8—10 tydżenske 12—14 hr.; **běhaki** 3—5 mězačne 22—41 hriwnow.

Sćudnišzu na pschedażowanje

srjedu 9. septembra 1931:

we **Wulkich Sdżarach** w Streublu hoschczenzu dop. w 10 hodź.: schtjaza maschina,

we **Wojerezach** w hoschczenzu „K hwězdże" dop. w 11 hodź.: wschelake mjble, kładŕ, nowa schtjaza maschina, kury, gramofon, radio, pišaty stroj, wschelake mydła a elektromotor.

schtwórtk 10. septembra 1931:

w **Budyschinje** na šudnišwje dop. w 9 hodź.: wschelake mjble, hudźbne stroje, maschiny, tišlby, kurjerske *hudobja, šuchći, locowe maschiny a wozy, awta, pjenježny kamor*, matrazy, wschelake hlinjane a porzlinowe hudobja, gramofony, tacżerje, wschelake wolnjane a bolnjane drasty, radio, wschelake wobuwša, wojal, płatowe twory a zwjerin, pišazy stroj a schtjaze maschiny.

Konkurs.

Sšud je konkurs wotewrił nad samożenjom pschekupza Pawoła Hermanna Pötschki, nětkuschego wobhospodarja wobhospodarja wob khoda z kolonialnymi twormi na Budyschinje na Drježdżanskich wikach 4, 1' bydłom na Hornjcžerikej hońu 53. 1 term. 7. 10. 31 dop. ½12 hodź., 2. term. 21. 10, 31, dop. ¾11 hodź. w Budyschinje na šudnišwje, jstwa 141.

W konkursu

nad samożenjom hoschczenzarja Williya Zieglera w Hrubjelczańach je šud dalschu termiju na srjedu 14. 10. 31 dop. ½12 hodź. do Budyschina na šudnišwo, jstwa 141, swołał.

Do wikowańskeho sapika

na šudnišwje w Budyschinje su sapiłali na kupjeńko 80 nastupajo firmu Britze u. Söhne, tow. ł wobmł. ruk. we w Budyschinje. Pschekupz Alfred Hemann w Budyschinje je jako wobkhódny wjednik wustupił;

na kupjeńko 765: firma Pawoł Rychtař w Budyschinje je wuhašła.

Do sapika samož. prawa

na šudnišwje w Budyschinje su sapiłali, so krawz Artur Alfred Gneuß w Dježnikrazach ninja prawa na farjadowanju a wuživanju samożenja swojeje manoželskeje Gertraudy Emy rodź. Rößelrez.

Drježdżańska burza (7 IX.)

Pšenica, 75 kg	223 228	běrnjace kruzki	15.60-16,00
rožka, 72 kg	192 197	pšeńč. wotruby	11.00-11.40
nalětni jeczmjeń	—	rżane wotruby	10.70-11,70
nazymsk. jeczmjeń	166-171	pšeńcna muka	47,50 49,50
wows	150-157	rżana muka	31,50 32,50
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6.60 6.80	cokrowe truh.	—

w Drježdżanach:

	wčera	tydżenja
Pšenca nowa	11.15—11.40	10.80—11.05
Rožka nowa	9.60— 9.85	9.15— 9.40
Jeczmjeń, nalětni	—	—
Jeczmjeń, nazymski	8.30— 8.55	8.3 — 8.55
Wows	8.70— 9.10	8.70— 9.10

Płaćizny rěznego skotu na Drježdżanskich skótnych wikach.

7. septembra

119 wol., 444 byk., 510 kruw., 69 jałoc., 689 telat., 864 wowc., 2999 swin.

Płaćizny za

woły: 1. 46—49, 2. 36—43, 3. 31—33, 4. 27—29;
byki: 1. 39—43, 2. 33—37, 3. 29—33;
kruwy: 1. 35—39, 2. 29—32, 3. 21—25, 4. 18—20;
jałojcy: 1. 41—45, 2. 35—40;
wowcy: 1. 48—53 2. 40—46, 3. 30—38;
telata: 1. —; 2. 58—64, 3. 52—57, 4. 45—50
swinje: (přez 300 pt.) 60, 2. (240—300) 57—59
3. (200—240) 55—56, 4. (160—200) 53—54

Rancy: 48—53.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	7. 9.	5. 9.		7. 9.	5. 9.
Pšenca	216-218	213-215	huny	—	—
rožka	173-178	174-176	woka	—	—
naz. jeczmjeń	—	—	mudre łupiny	—	—
nal. jeczmjeń	152-161	152-161	złote łupiny	—	—
wows	138-147	135-144	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	26,2-52,5	6,0-32,5	lany wósušk	13,6-13,8	13,7 13,9
rżana muka	24,2-26,7	24,0-26,0	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	11,5-11,7	11,5 11,9	brzaj. krušk.	—	—
rżane „	9,75-10,0	9,75-10,0	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,90-2,30
raps	—	—	rżana sloma	0,55-0,65	0,55-0,65
hróch Viktor.	22,0-28,0	22,0-28,0	pšeńč. „	0,45-,55	0,4 -0,55
jane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjeluški	—	—	lěc a	45,0 5	—

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

Swójbne powěsće

Swěrowanaj: Artur Wjeła ſ Gertrudu Herjez w Budyschinje.

Směrći: Alwin Trömer, pohonc w Budyschinje, 36 lět. — Marja šwud. Nowakowa rodź. Krjenjez w Budyschinje; khowanje budże jutře srjedu pop. w 2 hodź. na Tuchorśtim pohrjebnischczu. — Hermann Kießlich we Jeńkezach; khowanje je djenża wutoru na Michałskim pohrjebnischczu w Budyschinje. — Bjedrich Wilhelm Nowak, tischikrjeśiśi mischtr w Kamjenzu, 84 lět; khowanje je djenża wutoru. — Marja Beschorowa rodź. Gertez we Kamjenzu; khowanje budże jutře srjedu pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Karolina šwud. Gräfina rodź. Semmerez w Ledźborjezach, 86 lět; khowanje budże jutře srjedu pop. ½3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Korla August Menzel, pohonc w Lubiju, 73 lět; khowanje budże schtwórtk pschip. w 2 hodź.

Jenož hišće
4 dny 4
přiwabne předawanje
Dny su hišće
Jenož w kupnym domje
MAX HERDE
w Budyšinje
na Kamjentnej hasy
Herde je tuni

Šatowe powjazy 20 m jenož 0.50
Šatowe powjazy 50 m, wos. syjne, 1.95
2 hadrešći wos. sylnej, jenož 0.50
4 hadrešća wos. sylne, jenož 0.95

Jenička składnosć

Kupańske ruby, wosebje dežke, 130/165 jen. 3.95
Kupańske ruby, wosebje dežke, 140/180 jen. 4.50
Wołma, wosebje tunjo přadło, jenož 0.50
Žonj. šlypfry, składnosć por jenož 0.39

Młode serbske holcy

so za wočehnjenje malych dźěći dla pozdźišeje służby w zdźělanych swójbach **wuwučeja**. Praktiske dźělo w **dźěcacej zahrodcy**.

Němske dopisy pod **H. 36 na wud. Serb. Now.**

Wšitke picowadła
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Předawanje drjewa
Skazanki na
1. **twarske drjewo** *(kulojte)*
2. **žerdže**
3. **pustwišć. a štomowe koliki**
4. **pulne kuluchi**
stajnje přijimuje
Wutołčanske ryčerkubło
Póst Prěčecy
Wilhelm Hermann

Twarske šěny
na předań
A. W. ALTMANN
tow. z w. r. w Budyšinje
při privatn. naktadn. dwórnišču
Telefon 3051 a 3052

Nakupowanje kožkow
Wobdźělanje kožuchowych kožkow, hotowe kožkowe krawaty
Leunerec běłerjic
na Garbařskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2
Kož. šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Prosymy našich čeřenych wotebjerjow
abonentny pjenjez
našim dowěrnikam přeco w prawym času wotdadźi, zo móža we postajenym času z nami wotličić.
Nakład Serbskich Nowin

Jězdne koła, šlawchi a mantle, potrěby za koła
tunjo pola firmy
Bratraj Thomas
w Budyšinje
na Kamjentnej hasy 16

Wokna a durje
Meble kóždeje druhiny
Tunje płaćiny — Ciste dźěło
Wopytam Was rady darmo
E. Michalk w Mikowje
Telefon Mikow 52

Poručam po přihódnych płaćizach
Motorske koła kóžd. znamki
jězdne koła za žony, mužow a dźěći, Bubi-kola a šuškadła (Tritroller), **šijace mašiny**, **Zimace mašiny, gramofony**, **ašele, narunanske dźěła atd.**
wobswětlenja za motorske a jězdne koła, dybzdne lampy a baterije, nakhribjetniki, sedła, přikrywki, dźěłace sedła
tołowe přikrywki, dźěłace sedła
płokańsk kompresor — lohk e płokańja, radiowe připrawy
znate znamki, wupurježenja
emałerowanje a niklowanje
H. Paul Gräfe
mechanikarski mištr
Talstr. 7 **w Kamjencu** Tel. 470

Serbske tačele
(Gramofon Platten)
ma na składže
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Wupjerki
kaž być dyrbja: w najlěpšich hódnoscżach:
pošlešczo 130 cm schěr. 15.20 13.60 **12.20**
pošlešczo 160 cm schěr. 17.20 16.40 **14.80**
pošlešczo 100 cm schěr. 10.40 9.40 **6.80**
hłowakowa schěr . . . m 2.20 2.15 **1.95**
A. Kasper, Burglehn 11
(měj. Al. Pilopp)
Snaty najlěpschi dom za dobre wupjerki

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr. pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowny mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čělneno zmjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarska pomoc pytać. Smjertne zmjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přinjewdźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 210 — **Budyšin — Srjedu, 9. septembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Zasydlenje 100000 njezasłužerjow

Němske knježerstwo je wutoru wo planje wuradźowało, po kotrymž ma so něhdźe 100 000 njezaměstnjerjow na kubłach w blišćosći městow zasydlić. Kóžde zydlenske bydło ma so z 2—4 kórzy wulke a so z drjewjanej, tři stwy wopřihajzej tyču a hródźu wuhotuje. Za to budźe něhdźe 250 milijonow hriwnow trjeba, kotrež bychu so dyrbjale so zwjetšom khěžneje danje wzać. Hač k prěnim znjatm by zydler dotalnu podpjeru njezaměstnjerjow dostawał, je wuměnjenjom, so by pśchi twarje tyčje sobu pomhał. Dokelž by so k natwarjenju trěbne drjewo se statnych lěsow brało, bychu so tež druhe trěbne dźěłarske mozy z njezaměstnjerjow wuzyłe. Za zaměstnjenje bychu so wobsebje statne kubła a kubła, kotrež městam a wokrjesam kluscheja a w blišćosći městow leža, hodźiłe. Po planach finanzneho ministra by so mohło na pśchikład blišo Barlina něhdźe 50 000 kórzow za to wuzić, so by so 20 000 hač 25 000 zydlerjow zamělo.

Pśchewjedźenje tychle zaměstnjenskich planow ma so postajonnemu němskostatnemu kommisarej za małe zydlenstwo dowěrić, kotryž by njepospěšnje němskemu kanzlerej podstajeny był.

Knježerstwo so nadźija, so budźe móžno, **haj do pśichodneho nalěca něhdźe 100 000 njezaměstnjerjow** w małym zaměstnjenju zamělo. **S pśchewjedźenjom tutoho plana** dyrbi so **hišće tuńon mězaz zapoczeć.** S podpśichowanim wotpodźenjenjow podpjery by žebi němski stat 70 milijonow hriwnow zalutował. Twarske khosty za jedyn zydlenski dom su na 2000 hriwnow wobliczene. Za 100 000 khěžow by potajim 200 milijonow hriwnow trjeba było.

Knježerstwo je so dale z pśchewjedźenskimi postajenjemi za **skrózenje dźěłańskeho cźasa** zaběrało.

W Pomorskej su žně cežko škodowane

W Pomorskej su z dešćejenimi pożlednich njedźel žně cežko škodowale. Krajny radźićel najwjetšeho zadnjopomorskeho wokrjesa w Stolpu je woblicził, so je jeho wokrjeź na pśchenicy, wowsu a jačmjenju wo 8¼ milijona hriwnow schłodował. K kamjenjenim sastaranju je žitom wokrjejej lětka 153 000 zentnarjow pobrachuje.

Podobne su rozprawy ratarskich wokrjesnych kommisijow druhich zadnjopomorskich wokrjesow. W nanjesnym Rummelsburgskim wokrjesu so žnjowa schłoda pola pśchenicy, wowsa a jačmjenja na 60 procentow pśchenjeńskowo wunoschka wobliczа. Tu pjeza pjenjeza schłoda 2½ milijona hriwnow wuczinja. Nowoschćeczinski wokrjeź je pjeczdźesećprocentiki njeschi wunoschk sornow pornjo pśedawschemu lětu woblicził.

Se žyłnymi deschćemi, kotrež so z wulkimi wětrami pśchewodźachu, je wobsebje wotawa wschudźe cźežko cźerpiła. Wuhłady na wunoschk běrnow a rěpy móža jenoż potom spokojicź, jeli so bórzy žuche wjedro knježerstwo dostanje.

Němska prawica přećiwo wopytej francowskich ministrow

Pśchedsydstwo němskich sjednoćenych krajnowótnych swjazkow je z pišmom němskeho kanzlera prošyło, so by wopytej franzowskich ministrow w Barlinje po diplomatiskim puću sadźewak. Němšći lud njemóże zrozumnicź, dokelž so po wschém tym, schtož je posledńe mězacy wot Franzowskeje słonk, franzowzy ministrojo w němskim hłownym městce jako hosćo kławja.

Prawizowne strony su pśchećiwo kóždemu sjednanju z Franzowskej. Franzowskla njeby wjeło potom Hooverowemu planej pśchihłosowała, po kotrymž dyrbi so Němskej pśaćenje reparazijow na lětuschе lěto spuschćicź.

Namjety a prašenja w sakskim sejmje

Strona wjeńneho ludu je w žejnje namjet podała, so bychu na podłožku wukasa němskeho prezidenta dźesaćprocentiske pśchirażki na sajtate krajne dawki po spuschćicźe, kotrež je finanzne ministerstwo pśchikasało. Ratarstwo njeby mohło tele pśchirażki sapłacicź.

Sapósłanc němskeje ludoweje strony w naprašenju na to pokazuje, so wukrajenjo khěže, kotrež su sa cźaš inflazije kupili, z hypothekami pokeża a kapital do wukraja nosycha. Knježerstwo so prašeche, schto žebi myślі, pśchećiwo tutomu wotnoscheniu kapitala cźiniсź.

W Americy so 200000 tunow pšency za Němsku nakupi

S němskeho knježerstwa je słyschećz, so so w Sjednoćenych statach połnośneje Ameriki za Němsku wjesćeho dźełba pšenicy kupi. Kaž je znate, je pśchebyte pšenicy w Ameriży tak wulki, so so njerospśchedajne khlěbowe žito k saniećenju do morja žywa. Hačrunjež je so němske ratarstwo z plahowanja rožki na plahowanje pšenicy pśchestajiło, Němska hišće pśchezo khětru hromadu wukrajneje pšenicy trjeba. **Město pśiedawšich 500 000 tunow pak so z Ameriki jenož 200 000 tunow najwušeje twjerdeje pšenicy nakupi,** kotraž pak so njetrjeba hnydom sapłacicź. Kupny pjenjeź so sadani a so po dźělbach za dwě lěcze wotpłacźi.

Němska też wo nakupjenju bawlny se Sjednoćenymi statami jedna, tola hišćeze njeje dojednała.

Němskonacionalni wo přesadźenju krajnych radźićelow

Pruske knježerstwo je krajnych radźićelow w Sswobnizy, Lignizy, Bremerhörde a Naugardu a někotrych druhich statnych sastojnikow, kotřiž su sa ludowe rozsudźenje a z tym sa rospuschćenje pruskeho žejma złożowali, na wotpoczink pśchesadźiło. Pśchećiwo tutej naprawje su němskonacionalni w pruskim žejmje małe napraschenje podali. W nim so praji, so so z tutej naprawu němska wustawa sjawnje łama. W rozsudźenju statneho žuda z dźesembra 1929, kotrež je so po złórźbje němskonacionalneje frakzije wuprajiło, so wurazńe praji, so žywoboda politiskeho smyślenja, sastojnikam w 130. stawje sarucźena, prawo wopśchija, so źmjeźa pśchi pśchipuschćenjenym ludowym požadanju, njeźiwajcy na jeho wopśchijeńze, so sapiśaczź a pśchi ludowym rozsudźenju wotpłosowaz. Staršne ministerstwo so prašeja, kak dyrbi tole sjawne łamanje wustawy wuprawnicź, kotrež je z prawom wulke roshorjenje w poceźnych krubach budźiło.

Ličba dźělenych mandźelstwow

Pśchi wschěch rosporaninanjach wo pśchichodnym wutworjenju němskeho žywóźneho prawa **prašenje wo dźělenju mandźelstwow** ważnu rólu hraje. Wo tym su so politiske strony hižo w němskich žejmach z rozsabłosću wadźiłe. Pśchezo sašo so pśchi tym na połnózno-amerikanske a bolschewiske ruśe mandźelstwowe pomery jako wottrachcźaze wurostki pokazuje. S tohole stejiśćicźa je sajimawe, liczby zhonicź, kotrež je amerikanski cźaspisaŕ „The Nation" w pożledninm pśchiwiaŕku „Żony" wojewił. W bolschewiskej Ruśi, hdyž je dźělenje mandźelstwa jara jednora formalnosć, tola nanej winowatosć nakoduje, so dyrbi iśeźinu žywjeze mjezy na wudźerjenje dźěći nałožiź, su liczby wo dźělenju mandźelstwow jara wulke. Sa 1927 so na pśchikład za Leningrad něhdźe 24 000 wobsamknjenjow mandźelstwa a něhdźe 16 000 dźělenjow mandźelstwa mjemuje, tak so je so 66 procentow wobsamknjenych mandźelstwow sašo dźěliło. W Moskwje je tale liczba žamo 74 procentow wuczinjała. Pornjo tomu so liczby amerikanskich městow z lěta 1926 pomérnje małe byli sdadźa. Sa Cincinnati so 24 procentow, sa Detroit 28 procentow a sa Denver 39 procentow dźělenjow mandźelstwa njemija. Kak wysoko tele liczby leža, je spósnacź, hdyž so z nimi němske liczby pśchirunaju. We lěcze 1928 je so w Němskej 6,3 procenta wobsamknjenych mandźelstwow sašo dźěliło. Tele liczby w jenotliwych dźełach Němskeje žywjenje khabłaju. Tak na pśchikład 2,9 procentam w Oldenburgskej 16,5 procentow w Barlinje napśeczniwo stej. Hdyž su tele liczby pornjo pśchedwójnskemu cźasej khětro rostle, su wone tola w pożlednich lětach hišo sašo stajnje wyšo schłe.

Najimarjow za cuzobnisku legiju ke khłostarni zasudźili

Pśched Lüneburgskim žudom mězeschtaj bo dwoj Franzowsaj samolwicź. Wěschtaj wobstorjenaj, so staj jeneho blidarskeho pomocnika z pohłuschazej zigaretu sapśarnjowschi, jeho z automobilom wotwjesłoj. Sšud dopokaza, so staj Franzowsaj dźěłoj blidarskeho pomocnika do zuzobnisneje legije wotwjesłaj a žódneho z nich k khłostarni na schtyri lěta a k 1500 hriwnam pjenjeżneho khłostanja sasudźi.

Jeneho němskeho profesora w Elzasu zajeli

Profesora bohawuczenosće Schmidlina z Münsterskeje univerzity žu wutoru rano w Nieder-Hagenthalu w Elsaźu sajeli. Schmidlin bě se Schwajzarskeje pschijschoł, so by swojeho bratra wopytał, kotryž je w Nieder-Hagenthalu duchowny. Pśches Mühlhausen žu jeho do Kolmara dowjesli. Sa swojeho sakitara je z rěčnika Kraehlinga słasał.

Schmidlin, kotryž je so 1876 w Landawje w Elsaźu narodźił a wot dźešćeho cźasa we Westfalskej bydli, bě do autonomistiskeho prozeża sapleceny. 12. junija 1928 bu jeho w njepschitomnosći k jastwu na dźesaź lět a k sakazanemu pschebywanju w Elsaźu na 20 lět sasudźili.

Pólsko-ruski namjezny pśipad

Kaž „Kurjer Poranny" z Wilna powě, žu w nozy k njedźeli ruscy namjesni straźnicy w Dolhynowskim wokrjesu pólsku patrouillu nadpadnyli. Dwaj pólskaj namjesnaj wojakow žu jateju pśches rusku mjesu wekli. Hdyž žu pólscy wojacy pschibėżeli, žu Ruśojo se revolwrow do nich tśeleli. Tohodla njeje Pokakam móžno było, jateju wuswobodźicź. Mjes sastupujerjemi pólskich a ruskich wyschnoscźow je so setkanje postajiło, so by so podawk rosjasnił.

Macdonald wo jendźelskej pjenježnej krizy — Knježerstwu so dowěrjenje wupraji̇ło

Jendźelski ministerski pśezident Macdonald je wutoru w delnim žejmje wo jendźelskej finanznej krizy rosprawił. Mjes 13. a 30. julijom je jendźelska banka 34 milijonow puntow štota (680 milijonow hriwnow) shubiła. Na to žu so krótkohdwilne požcźonki pschihotowale, so by so tale dźera wunjeliła, kotrež pak běchu so w tśeźim tydźenju augusta pschetrjebałe. Nowa požcźonka so žadaśe, so by so kurz jendźelskeho punta podpjerał. Tohodla so njeźmjeźachmy kombźecź, so bychmy spěchnje a rosźudnje fiatkowali. Zdyły system bankow, wójnikeho dokha a reparazijow dyrbi so pruhowacź, hdyž budźe krisa nas nimo. Swětowa kriša je swojej biesdźěłosćeju je njedostatk dochodow naczinika. Dyrbimy jara wobkładnivi być, so njebychmy nusowani byli, dla sapłacenja swojeho dowoła wot narodneho samoženja bracź abo bankowki cźischeźecź.

London, swětowe žrjedźišćeźo bankow, je njeschkitany, nadźiham wustajeny, kotrež je wschěch stron pschihatnieja. Njeźmjeź so wotpuschćecź, so narodna politika do rukow finanznikow abo druhich ludźi pschenidże. Won, Macdonald, pak mjenjene sastupuje, so bankiejojo a finanzniźo, njech žu kažkuli žebicźivi, sa politiśtej mozu łapajo ho žami strachej swrschćenja njewustaja.

Wuhłady na wjetschu biesdźěłosć w tutej synje a wulki njedostatk w krajnej pokładni žyle stejiśćeźo Jendźelskeje złaźiacu. Hdyž chze Jendźelska pożcźonku dostacź, dyrbi najprjedy dochody a wudawki do runowahi stajicź a sawěsćenjom dźěłonjemjerjow wětły podłožk dacź. Hdy by pak so Jendźelska na stejiśćeźo stajiła, so njetrjeba žanych pożcźonkow, ty so krisa hnydom do Jendźelskeje walita. Ministerski pschedsyda na tóuzu žejm prošcheche, so by knježerstwo w jeho dźěle podpjerał.

Po Macdonaldu dotalny šwonkowny minister **Henderson** wotmołwi. Wupraji so pśchećiwo tśeźenju dźesaćprocentiskeho njeźmjeźerjow a němjeźche, so Franzowska a Amerika a internazionalny žwět ženje njebychu jendźelskemu kreditej so tśeźicź dale. Potom hišćeze Churchill, Baldwin a Mosleŕy knježerstwowy programm sakritikowachu. Pśchi kóncźnym wotpłosowanju go knježerstwo z 30 pśchećiwo 250 błosam dowěrjenje wupraji.

Nowe dopokazy italsko-francowskeho přećelstwa

Italski kolonialny minister, general de Bono, je tele dny franzowskich kolonialnu wustajenjow w Paryżu wopytał. Pśchi hośćinje, kotruž bě franzowski kolonialny minister italskim hośćam wuhotował, je italsko-franzowske pschećelstwo se sajworjenymi rěčenji sławjesche. General Bono so sa wutrobne powitanje w Paryżu dźakowasche a njes druhim praji, so pśchi paradi Spahow (marokkowskich jězdnych) je zyle na swoje ministerske sastojnstwo zabył a so jako towaršich wjes towaršichemi sacźuwak. Wutrob-

ne powitanje, kotrež je ſo jemu w Paryſu doſtalo, de Bono praji, jenu ja wutrobne jaczucza rukuje, kotrež Franzowſku a Italiu ſjednoczinja.

Minister Maura wo ſpaniskej republicy

Schpaniſti ſmutkowny minister Maura je njedžeſu we Burgos rěcz měł, w kotrejž knježeſtwowny programm nadrobnje rozłoži. Mjes druhim praji: Nuikuju ja to, ſo ſo njedźiwajcy ſtraſtow, demonſtracijow a ſpěškow **republikanſke knježeſtwo njewotſtroni.** Wſchě powrócžerſke poſtupy rajnje potłóčimy. Dźelenje zyrkwje wot ſtata dyrbi ſo pſchewjeſeł, tola ſo žane wěrywuſnace njewuſmuje. Žadanja jenotliwych provinzow ſo pſchiſłuchu, jelt ſo ſu wopraſanjene. Też katarſka reforma dyrbi ſo hnydom pſchewjeſeł. Miniſter na końzu ſwojeje rěcze napominaſche, ſo bychu republikanjo podjerali; pſchetož hdyž wona nětkole padnje, ſo to na pſchejo ſtanje.

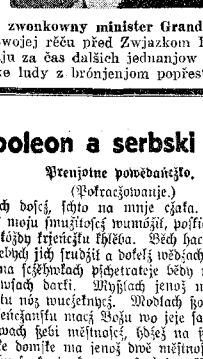
Hospodarſka nuza w Zjednoćenych ſtatach połnócneje Ameriki

- Na muſu a hłód, kotrejž njeličomnym dźełacerjam w Sjednoćenych ſtatach połnóżneje Ameriki hroſtej, ſtaj *wjedrił amerikanſkich dźełacerſkich towařſtwow Green a* ſekretar dźełacerſkich towařſtwow, Morrijon, pokaſaloj. Green je ſe ſchćerčowanſkej rěcžu pſchećiwny kritiſował, kotrejž ma ſo pſchipiſaċ, ſo dyrża w kraju, w kotrejž je doſcź zyrobу a druheje žiwjenjoweje potrjeby, miljiony ludźi hłeła tradaċ. Morrijon w jenej rěcži w Chicagu praji, ſo budże **ſa krótki czaſ ſchtwórczina wobydlerſtwa Sjednoczenych ſtatow we wobſtejnoſczach, w kotrychž njebudże móż i tym liczeċ, ſo budże bydliċ a ſo najeċ móż.** Pichi liczbje ſchćerčej miljionow dźełoujemerjerjow Morrijon ſ 30 miljionami cżłowjekow liczi, kotrejž ſu ſ maju potrjebcheni. Dźełacerſke ſwjaſki tohodła pytaju pieċdźiwjonu dźełanſki tydźeń ſe ſchćerčhodźinſkim dnjom dźełanſkim czaſom pſchi njeſpſchikrócżenej uſpoſe pſchecżiſchcżecż.

Kapitulacja chileskich zbĕžkarjow

Chileſke knježeſtwo je pohledne pſchećiwjenje ſbĕžkarjow ſlemiło. Sbĕžkarjo ſu ſo knježeſtwu na hnadu a njehnadu poddali.

Pſedyż hacż je ſo ſbĕžk dołkonċnje porazył, je ſo hiſchcże ſiwje wojowało. Sbĕžkarjo ſu pſchi tym jene knjeſ-

Italſki zwonkowny minister Grandi zbudži napoſład ze swojej rĕču pred Zwjazkom Ludow a žadaše, zo maju za čas dalſich jednanjow wo wotbrónjenju wſitke ludy z brónjenjom popreſtać.

jerſtwowe ſtumotorate bomby njetaſe. Letadło wottſelili. Wjednik ſpyta hiſchcże jo njenahle k ſemi puſchczicż, pſchi pſchiſtajenju pak letadło roſbuchny a ſo ſpali.

S pſchićinu revolucije wojnſkeho łódźſtwa je chileſka hoſpodarſka nuſa. Chileſke ſtatne dochody ſu poſlednje lĕta ſiwlnje woteběrale. Knježeſtwo bě tohodla nuſowane, twdawki ſa wójſko a wójnſke łódźſtwo wo ſtoczinu ſnižicż. Matrokoſo nochcychu ſwobi ſtróżenje nyndy kubicż dacż a ſo tohodla ſjeczichu. Offizjerow, kotſiż ſo jim njepſchiſamnychu, ſajachu.

Hoſpodarſka kriża w Chileſkej je ſ konkurrenzu naſtała, kotruż powĕtrowy dušyk chileſkemu ſalpetrej cżini. Chileſke ſtatne dochody ſ khowneho dźela ſ wuwoſnje ſo zła pſchirodneho ſalpetra wobſtejachu. Tele dochody ſu lĕto wot lĕta woteběrale. S tunimi płaczińami powĕtrowego dušyka (ſalpetra), kotryż ſo w europiſkich fabrikach dźĕła, ſo chileſki pſchirodny ſalpeter njemóże měricż. S ſwjazy dyżi ſo chileſkich ſalpetrowych ſamow jenoż hiſchcże ſchtyri dźĕſaju. Plan, dźĕło ſ nowej dźĕſanſkej methodu ſtuſchicż a ſ tym wumĕłſki ſalpeter ſ wikow wucżiſchcżecż, ſo na tym rozbi, ſo ſo trĕbneje poldra miljardy hriwnow ani w Newyorku ani w Londonje njehodźeſche ſwjeſcż. *Pódła toho ſo płaczińy* ratarſkich wupłodow w połodniſchej Chileſkej wotbódnichu. Pſcheńcżne płaczińy ſu tak niſko padłe, ſo ſu chileſzy ratarjo nuſowani, ſraku pſcheńcu ſaworacż, dokelż ſo wudawki ſa domoj ſhowanje njeſaplacża.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 9. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczeſa wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer wo dujo +15. — Dżenſa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer —1°, a thermometer w nozu +7. Wuhladny na cżopliſche wjedro. Naſche wjedro je ſo ſtajiło. Schtlenja pokaſuje na rjanc. Wyſchina je niżinu k dalokemu dołkonu ranju wutłóczła. Dokelż ſo wyſchina nĕtko nad ſrjedżinej, nimale nad zyłej połnóżnej Europu wuphłeſtrjeła, budża nogy ſymne, mróży ſu mózne. Symne powĕtry ſ ſodowego morja bjes ſadźĕwka k nam ſkimja a naſch powĕtr ſłudża. Jenicżny nizina nad Schpaniſkej mohła naſche wjedro wohrołcż. Nadżijomnje budże wyſchina nad naſchimi ſtronami tak ſylna, ſo ſo wucżeſnje. Hdyż ſo wyſchina nad raniſchej Europu ſahnjeże, potom kiwa nam wobſtajnje a rjany cżaſ. September je hewak najpſchijomniſchi mĕſaz ſulkeho lĕta. — Jutſje ſchtwórtk ſkhadża ſtónczko 5,25 hodź. a khowa ſo 6,28 hodź. Mĕſaczk ſkhadża na ranje 2,23 hodź. a khowa ſo na wjeczor 6,05 hodź.

Sdĕlenki ſ pożedżenja mĕſchczanſkeje rady

ſ 8. ſeptembra 1931.

Wotewrjenje muſeja. Nowotwař muſeja ma ſo 4. oktobra 1931 pſched pſcheproſchenymi hoſcżemi na najjeſnoriſche wjaſchnje wotewrjeċ.

— **Swoje 90. narodniny** ſwjeċi dźenſa 9. póžnjeſa Budyſki mĕſchczan k. Bohuwĕr Herzog, nĕkdyſki dźĕlarſki miſchtr w papjerniku, kiż ſe ſwojej 4 lĕta młódſchej manżelſkej w domje pſchi Stieberowej dróży cżiſło 321I bydli. Hižom 24. wulkeho rožka 1929 ſwjeċeſche wón ſwój dejmantny ſważ ſwjeżcżiż. Knjeżej Herzogej pſchejemy k jeho njeſmu cżeſtnemu dnjej wjele ſbożа.

— **Zańka krajna loterija.** Pſchi pódżeſelniſchim cżeſanjenju 5. rjadownje 199. jatkiże krajneje loterije (6. dźeſ) padże dobycże we 20000 hriwnow na cżiſło 116759, 10000 hr. na cżiſże 67704 a 89330, 5000 hriwnow na cżiſło 24287.

— **K ſmjertnemu wobkhadnemu njeſbożu na Budyſko-Mużakowſkej ſtatnej dróży,** wo kotrymż póndżelu piſachmy, ſo dale powě, ſo ſu motorowemu koleſarja, kiż je kokoſżdnehu pſcheżek, we 18lĕtnym dejerju ſ Bórka wuſſtrżdżili. Wón hakle krótki cżaſ ſwoje motorſke koło wobjeżdżi. Wón je tamny wjeczor ſ Budyſchina do Bórka jĕł. Każ je wón ſam prajił, ujeże wobſtwĕtlenje jeho motorſkeho koła zyle w porjadku było a ſwżża je ſo hubjenje ſwĕcżiła. Tohodła je pjeża ja Budyſchinom radſcho zyle bjes ſwĕży jĕł. Krótko do njeſboża je po ſwojim wudawanju ſaſo ſaſwĕcżiż, ſchtoż pak ſo njeża hdyż wĕrje podóbne. Po ſrażenju je po wudawanju motorowego koleſarja, kiż je na ſadnim ſzedle ſtżicżeże druhu wożobu ſjedżo mĕł, kokoſżdnu bjes wĕdomja abo hižo mortwy na dróży leżaċ. Motorowy koleſaċ je tohorunja padnył, ujeże pak ſo ſraniċ. So by njeſpóſnaty twochnył, je motorowy koleſaċ ſhromadnje je łożiżu motorſke koło pſches pola do Bórka cżiłcżeſaċ. Motorſkeho koleſarja je kriminalna polizija 8. ſeptembra Budyſkemu ſtatnemu rĕcżniſtwu pſchepodała.

— **Polhroma je wudyrſła** mjes ſchparatym ſkotom ſubjerja Glawſcha w Sĕerſkich Paſlicach cżo. 27. Pſchidyſchmo wo ſawrjenym a wobkedżowanſkim wotkrjeżu *maſe ſo wabkedżowacż.*

Z Radworja. K powĕſći z naſeje wſy, pred dwĕma mjeżelomaj na tutym mĕſtnje wozjewjenej, ſo nam z druheje ſtrony zdĕli, zo tam mjenowany D. njeje ze zlobami wustupował. D. je pjeża khory a je-li z nĕcżim ſo prawje njezadżerżał, njemóżachu tamne wosoby pſreco hiſće žaneho prawa ſo na nim nĕkak prepſimnyċ. Należnoſć ſo policiji prepoda.

S **Pomorz.** W nozy k wutorje ſu tu ſ paſiwiſcża ratarſkeje pospytowanſke kradnyli jałoziu. Kiż w nozy k 21. ſjeżiżeż bĕchu tam howjado kradnyli. Po paduchach nimaju ſlĕda.

S **Wóſporta.** Pjatk padże w ſawrjenju Dwórniſchcżoweje dróży ſuty koliſaċ. Pſchi tym ſo na ruzy ſrani. Jeho koleſo ſo kótre wobłchkodżi. Hnydż bĕżu jeho ſawobatili, mójeſche dale domoj jĕċ.

S **Lubija.** Wutoru rano w 4 hodź. ſu ſo paduchi ſadobyli do brónjowego wołkoda pſchi Zilawſkej dróży. Paduch je roſbił ſchleżu wułkadnho wokna a potradnył piſtolu. Polizija ja nim hłĕdži.

Z Khróſćc. Župa „Cżiſinski" zeńdże ſo pſchichodnu njedżelu pſreni króċ w Khróſćicach. Wſĕ ſobuſtawy pſizamknjenych jednotow ſu cyle wóſce dawno hižo zhromadżiznu wocżakowałe. Smy je wĕſtych winow dla pſreco zaſo wotſtorkowali. Cheċhmy naſim ſokolſkim bratram prawje wjeſelu powĕſć ſobu na zhromadżiznu prinjeſeċ. Wo cżo ſo jedna, budże wſĕm znate. Pſiníḍże wſitcy a potom ſłyſżeċ! Cheċmy ſchi po bratrowſkim waſnju wſĕ naſe ſtaroſce a radoſce rezpowĕdaċ. Stóż ma nĕſto na wutrobje, njech ſchi to doma hižo trochu pſemyſli abo ſnadź napiſa, ſo móże na zhromadżiznje należnoſć prawje ſkrótka a jaſnje pſednjeſeċ. Preproſnjemy zdobom też wſĕch Serbow, kotříż ſo zajimuja za ſokolſke praſenje, na najwutrobniſo na naſu zhromadżiznu.

Z Khróſćic. Politiſki wubjerk towařſtwa ze Cyrilla a Methoda zeńdże ſo po dlĕżej pſedtaw. póndżelu we Wjeńkec hoſcżencu. Z 33 ſobuſta. ſo dobra połojca zeſła. Poſedżenja nawjedowa. talny pſedſyda k. kubleſ Spitank ze Zej. ſwojich zawodnych ſłowach rozłoži, ze bĕ ze wubjerka nuzne, dokelż na hłownej zhromadżiz w Kulowje wſitko ſo doſć rozjaſniło njebĕ. To ſo ſta też po pſeću wubjerkowje zhromadżiny towařſtwa póndżelu pred tydżenjom w Budyſinu. Pſedſyda narĕzny praſenje, haċ je politiſki wubjerk ſeyła wjacy

---

Jljan:

Napoleon a serbſki wojak

Prenjotne powědańczko.

52] (Pokračowanje.)

Wĕdżach doſcź, ſchto na mnje cżaka. Tych, kotrychż bĕch pſches moju ſmužitoſcź wumóżił, poſpiczachu mi ſ dżakownoſcże łożdy krżeſcżan khlĕba. Bĕch hacż k ſyſſam hnuty, a ſo njebych jich ſrudżił a dokelż wĕdżach, ſo dżje hiſchcże tutu nóż na ſcżĕhnkach pſchetrateje bĕdy na wĕcżnje wuſſnu, pſchiwſach darki. Myſlach jenoż na to, kak mohł hiſchcże tutu nóż wucżeknyċ. Modlach ſo k Bohu a proſchach Nożeſcżanſku maċ Bożu wo jeje ſaſtupnu proſtwu. Wobhladowach ſebi mĕſtnoſċ, kdżež na ſkonje leżachmy. Taſe ruſke domike ma jenoż dwĕ mĕſtnoſċi, jenu ſa ludži a druhu ſa konje, krowy a ſwinje. Najdokonniſche we ludżacej rumnoſċi je pĕż, wokoło kotrejż ſu ławki naſtajene. Na tute położa ſwoji Ruſżoj kruch draſty a ſpja na nich. Soża woni njeſnaja. Kur ſ pjezy wucżehnje ſ burjemi, jenoż bohaċi maja twuhnje. W rożku k ranju je ſchinja bjes durcżkow. W tutej ſo ſhowaja wſchelake drohotne, ale też mjenje hódne ſwjeżcżatka. Kóżdy, kotryż ſaſtupi, pohladnje najprjedy na tutu ſchinju a ſcżini ſi ſkrócż greſiſi ſchkiż, pſchi cżimż ſo kóżdy krócż ſ hłowu poſkoni prajiży: „„Sdraſtwujtże" a pſchiſtajі mjeno, na pſchikład „Iwan Iwanowicż." — Strowju waſ, Jan Janowy ſyno. Sſwójbne mjeno ſo ženje njeniſjenuje, dyrnjeż wjazy Janow wo ſtwje bjłko. Kóżdy pſched tutej ſchinjku dokonja ſwoju jednoru modlitwu, kotraż rĕka: „Gospoda pomiłuj!", ſchtoż pak je jara napinaze, dokelż modlacy wopjetuje twe ſłowa ſnajmjenſcha 24 raſow ſa ſobu a kóżdy raſ ſo poklakanje a dótknje ſo ſ cżołom ſemje.

W druhim rożku ſteji na iſi cżiwje wulki ſud. Do tuteho ſypaja Ruſżoj rżanu muku, pſchenicżne wotruby, druhdy też jenoż pluhi, a nalija na to cżopłu wodu. Sa 24 hodźinowm ſkłodżi ſo natiſkane a tuż ſo njeemje kwaſ. Widżach, kak ſebi ſe ſuda toczachu a mózuje pi-jachu.

Wjednik pſchijĕcha ſaſo, poruczi burej, ſo ma jeho konja napojiċ, derje ſ wowſom a ſynom napizowacż a pizu ſa najſajtra pſchihotowacż. Nadobo roſjaſni ſo muj roſum a prajach ſebi: cżekneċ mójeſch jenoż, hdyż konja doſtanjeſch. Ale kak jeho doſtacż?

Bur ſedżo a pijo ſe ſwojeſho drjewjanego karana bĕ mjerzazy a rjekny: „To mója tola tucżi cżiniċ, kiż tu na ſcżinej ſoli leża. Kopny mje do mojeje ranjeneje ruki ſ nohu, prajiwſchi: „Stupaj, ſukinſyn!"

Byrnjeż mje ruka ſurowje bolała, ſtupach ſ radoſcżu. Bur mi roſpokaſa, hdże je wowſ, ſyno, ſłoma a woda, a dżĕſche ſaſo do jſtwy. Ja pak majkach konja, dach jemu wowſa doſcź a pſchiwjaſach ſyłnje ſattócżeny mĕſchk ke ſydżu. Nichtó nekedżbowaſche pſchi mojim dżĕle na mnje. Wobhladach ſebi wrota, hdyż wodu naſchach. Te bĕchu jenoż ſaſunjene. Saſunuu wotſunych. Hdyż bĕ ſo kóń najedł a napił, ſgratowach jeho, wſach jeho ſ hrżdże, wotewrich thĕſle wrota, ſlecżach na konja a precż bĕch. Saſłyſchach hiſchcże nĕkotre kleċa a ſhribich ſo we wjeſnży, kotraż wonka kaſhadżeſche."

„Bohu budż dżak", rjekny, „ſo ſu jim wucżekny, a pożdyi ſo tuſt, prjedy hacż dale powědaċh, kak ſu jemi pſchiſchoł."

Hdyż je Jurij pojeđł, prajach: „Nětk powědaj dale, wcżipny ſyno, kak je ſo tebi na cżełańżu wjedło!"

„Njechaju pſchewobſchćerne wſchitko wopiſowacż, hewak mohłoj hiſchcże tu jutſje też bedżeċ. Tuż ſłyſch najważniſche:

Hdże cżełach, njewĕdżach, ale dach konjej bĕżeċ, ſchtoż mójeſche. Sa nĕkotre hodżiny wuhladach wośnje, kotre ſo wuwinych a jĕchach pſches pola a pſches łĕż. Sſnĕh ſyłnje wĕjeſche, tuż ſo njebojach, ſo mohłi moju cżĕſ nadeċiċ. Na ranje pſchińdżech na kromu łĕſa, hdżež ſej wotpocżinyċ a konja napizowach. Zyły dżeń jĕchach pytajo ja puczom, kiż by mje njeſtrażnje k naſchemu wójſku wjedł. Wichudżoni łĕ a ſe ſnĕhom tokſto pſchikryte pola, łuki a hrjebje. Hdyż na konja doſcź njekedżbnjo jĕchach, pojłocżi nadobo, ſapadny pſches ſnĕh do nĕkajkeho tottidka a ſtama ſebi nohu. Schto nĕtk ſapocżeċeſ? Płakacż mohł ſe ſrudobu. Ale njepomhaſche nicżo; dyrbjach konja ſakłóċ. Wuriſach ſebi ſ njeho nĕſchto mjaſa, pſchetoż ſłyſch bĕch ſjedł.

Sſnĕrki padachu, a ja ſtejach we ſe ſnĕhom pſchikrytej puſcżinje pſchi ſmajmjenſcha pſches 20 ſtopnjow ſymy. Hdżež ſej wocżi wobrocżich, nihże njewidżach pomocy. W tajkej nuſy mójeſche mi jenoż Bóh knjes pomhaċ, ſotrjeboj też mutrnje proſchach. Poruczich ſo do jeho Bożeje wole, wſach wjeſow ſelkoj mójach njeſej, a dżĕch ſebi namaſacż mĕſtno ſa nożleh. Hdyż bĕch tak hodżiny dołho pomałku pſches ſnĕh cżampał, wuhladach kruch wot wży ſdalene twarjenje, podobne połnej brożni. Tam ſo podach; bĕ to wopraſdże brożnja. Wutrobnje dżakowach ſo lubemu Bohu, ſo je mje ſem wjedł a ſo tak wótzowſzju ſa mnje poſtarał. Wocżinich durje, pſchińdżech na hnuo a widżach tu hacż do pſchatra naworſchtowanu rożku a hróch.

Luſcżach hróchowe truki a na hunje ſałożach ſebi woheń a warjach ſebi konjaze mjaſo ſ hróchom. Stejeſche tam rĕł; po tym ſałſkich horje, rĕbi ſcżehnjech ja mnu, ſo uje njeby w nozy nichtó nadpadnyċ mohł; proſchach ſwjateho jandżela pĕſtuna, ſo by mje ſtrażował, a ważnych duzy a ſpjach hacż do ſwĕteſko dnja.

Wżch drje hiſchcże dale ſpał, ale małe ſwĕrjatka, kotrychż bĕ moja draſta polna, mje njeſpokorne cżpiwołachu. Wobſaukanych, ko jim zyły dżeń wónowacż a tak moju draſtu wucżiſchcżecż.

W ſłyſchnym cżaſu luſcżach hróch, mĕjach wjetſchi mĕſchk polny jorna. Dżeń ſo pominy, ani ſo bych ſebi wulkich ſtaroſcżow cżiniċ, kak wotiud dale pſchińdu. Wjeczor podach ſo k mĕrej każ dżeń prjedy.

Bĕch nĕkotre hodżiny ſpak. Pſches ſapraſnjenje wrotow wotſuczich a ſaſłyſchach po hunje konja ſtupacż. Nadobo ſaiwka nĕchtó ruſi: „Je tu nĕchtó?" Njerypnych ſo. Muż ſadżĕła ſebi woheń a nĕkto mójach ſebi jeho wobhladacż. Bĕ wożobnny wojerſki wyſchk kokakowo. Mĕſjeſche jara cżiſeho a rjaneho konja. Pizowałche konja a warjeſche ſebi wjeczerjeċ. Pſchihotowałche ſebi ſłonu, ſatepta woheń a ſo lehny. Nadobo pſchełeża mje myſlicżka: tutoho konja dyrbiſch dotacż! Bĕch zyle njemĕrny, poczach tſchepotacż a dyrbjach kedżbowacż, ſo by ſłonu njeknyſtokała.

(Pokračowanje ſcżehnje.)

trěbny a hač ma so jeho stejnišco napřeco towarstwu přeměnić. Też pokaza na wšelako njelube podeńdźenja w Delanach. W rozmołwje, na kotrejž so kk. wyši wučeř Słodeńk, žiwnosćeř Kósk z Worklec, farar Cyž, kubleř Cyž ze Stróžišća, žiwn. Žur z Ralbic, farar Šewčik, wyši wučeř Symank a kantor Andricki wobdźělichu, so wšitcy za dalše wobstaće politiskeho wubjerka wuprajichu, njedźiwajo njeluboznych nazhonjenjow, hewak by žałostna rozšćerjenca na politiskim polu nastała. Dyrbi so za to dźełać, zo so Serbja też politisce zbliža, potajkim maja so wšeho wzdać, štož šćěpjenju połěkuje. W dalšim so wospjet spominaše na tamne zrudne podawki přeco kublerjej Špitankej, kotrejž su skónčnje ke złożenju mandata dowjedle. Tak je dóšło peticije ze 10 000 podpismami drje wobkrućeny. We na wšě 20 serbskich a ręčnje měšanych šulach njepodawa so janeje serbskeje wučby. Wězo su starši sobu najwjac wina. To nazhonjenje čini so też na wyššich šulach w Budyšinje, hdźež mnozy šulerjo so na serbskej wučbje njewobdźěluja. Byrnjež njedostatk na serbskich wučerjach był, so wšelacy studowacy njeja na paedagogiskich přiwzali. Wo wšelakich serbskich należnosćach so hišće rěčeše.. Też to so wobmysli, zo je politiski wubjerk přeco prawu politiku njedeł. Napřećiwne hač dotal žadyn přećiwnik dopowazał njeje. Dla wuspěšneje dźěławosće so předsydstwo wuzwoli, wobsteji z 8 knjezow. Tute ma wšitke wěcy najprjedy přihotować, potom před wubjerk přińjesć. Też dla přednoškow w towarstwach so pokiwy hačhu, wosebje ma so też na socialne prašenje dźiwać, też młodźina dobyć, hdyž je so ji prawo k wobdźělenju na politiskim polu poskićiło. Dotalny politiski wubjerk, kotremuž so wjacy čilosće přeješe, ma hač do hłowneje zhromadźizny towarstwa 1932 swój mandat wobkrućować.

S **Kamjenza.** Skakanišć turnerjow a wujěchanje, kiž so 3. awgusta k přinjenu rajej tu na Kotańšćeju wotmě, pschipowědachu dołho wočakowanje tamnych nětkle 6000 pschihladowarjow, so wschitkim postkićenjam hač do konca žiwje fajiwani pschihladowachu. Tehodła wujěchańšćo a rěchańšće towarstwo we Lutowskej dźělańni ma wotpohlad, zo bohužłuaw němšketo swjatła sa płahowanje a pruhowanje němšketje cłopkeje kreje, na minohe pschecza do dopěća totalisatora wotpjetne wujěchanje wotměć a to pschedźelu 20. septembra popołdnju w 2 hodź. K temu so wšem wschitko trěbne pschihotuje. Kaž so nam powě, budźe wobšahowanje konj štoro podwoiene, nimo teho pokaza so wotpohlad, zo je wjac ja štok jěchanje a pschinjeju nowy wobras do porjadu. Wo jenotliwych na wujěchanju wobsahelenych konjach a wokolinach hač do 100 kilometrow so hišće naprošene rozprawi.

Z **Kotiny.** Pónđelu rano w 4 hodź. wudyri we našej wsy woheń. Palołe so bróžeń kubleŕki wudowy Mańeškowoje. Twarjenje so na popołnoc spali. Zničichu so žně, słoma, ratařske maśiny, wozy. Jenož Sušećanska wohnjowa wobora bě přikhwatała. Skoda je połnak kryta że zawěšćenjom.

S **Kóśic.** Njepschichodne wjedro je też tu schkody načinika. Hišćeze njejsu žita wschudźe dom khowane. Tu i tam widźiš pschecyz hišćeze wonjune póły. Sorno hižo wupadaje. Też běrny hižo započinaju tłacy. Wosebe hrubow rozsće. Ludźo šej polne kobjele a korby dom nawa je też czerpiła pod delčekćemi. Lětża pak tu jara wjele njeschła. Wichi ličenju žwini w naschim hamtiskim wokrjesu naschi so 1. 9. 809 žwini. — Někotre hobrske šlónčene rěže móžeš wobkedźbowaćz w Suborniży pola khěžkarja Nowarja. Jenq je nimale 4 m wyšoka. Kwětka je 35 cm šěroka.

S **Borschćeje.** Schuslika holca Erna Mětinaschez namaka na wjesnej dróży njedaloko Schołcźiz hoscenza móschni z 10 hrimnami. Wona namakanku hnydom wotcda. Móschni bě shubiła žona z Woleschnizy, kiž je sama khuda a bědna.

S **Wutkanczig.** Ssobotu wjecor w 10 hodź. sta so tu pschichistwo. Paduschi so sadowachu do bydlenja hoscenza Mjesby a kradnychu pjenjezy a tobak. Najdźerje su se pomocu rěbła pschez wokno do dóstali do bydlenja. Paduschi su wešce byli z naschej wsy, dokelž su mśinoscze detje znali.

S **Krunhelez.** Dešcheze połsednich njedźel su tu jara wjele schkody načinile. Wołsebje wolawa je cžerpiła. Wona na łukach tkaje. Schcza je z brjohow wunstupił, tak so hišćeze hrohy wulka woda. — Paduschi so sadowachu do bydlenja ratarja Arnoschta Kiseza a sa pjenjezami hlědźachu. Nadeidźechu wschak jenoź 5 hriwnow. Sa pódzdatnu hnydom hlědźachu. Wukopa so, so bě to złuził bjesdźelowy wandrowski.

S **Jéjara.** Strażnikej Hermannej Nitschi měsejche so nadbk operowacź. Wón so je strachom we swojim bydlenju sarěli.

Z gmejnskeho žiwjenja

S **Małeho Wjelkowa.** Pjatk wjecor wotmě hu gmejnski sastupjerjo sa wjeh Mały Wjelkow swoje 7. sjawne powołenje. Poda so rozprawa wo pruhowanju gmejnskeho wotličenja. Połładuja měsejche 3665,10 hr. wotbyta, kiž je najóble z twarjenjom nastał. Tehorunja bě sche so pschepruhowała gmejnska a dawkowa połładuja a so tu z wobrym porjadku namakała. Dale so wobłamkuje, so so gmejna hnydom na Małe-Wjelkowsku kolonizu wobroći dla jednanjow wo sjednoczenju wobeju Małe-Wjelkowsteju gmejnow.

Wohnjowobornistwo

S **Hórsta.** Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora wotmě swobotu powołonju swoje hłowne wuczeńowanje na deputnischczu w Adolfskej Hóšće. Pschi swuczowanju trjebaschej so wobě bykawje. Po pschewinjenju małych zaběhowkow wobě bykawje sa 5½ minischinow wodu daschtej. Tři woborni samaritaja so je hrěbkami sa schkit pschepłan na swuczowanju wobdźělichu. Pschi kritizy wjednik woborty khwalobnje wuzběhny, so je też tuto swuczowanje wotnje spokojito. Swuczowanju pschisamknu so shromadźizna woborty w kantinje

Wusudźenja

Hamtiski žud w Habrachćijach běsche wikowarja Rudolfa Lebelta z Budyschina a pschekupza Ericha Schmollera z Budyschina, tójdeho t 20 hr. pjenjezneho khłostanja abo k 1 dnjej jatby sajudźił dla pschestupjenja towarstwowego zlownego sakonja. Wobskorženaj swoje powołanje wrócźijichtaj, so pschi khłostanju wosta.

Privatna skórźba dźěłaczerja Jurja Scholty z Nowego Luscza, kiž běsche žiwnoscźerja Michała Czemjeru z Wutoleźiz dla skichiwdźenja wobskorźił, so za privatneho skórźonika shubjeńschi. Dnja 20. pożnjeńsa 1930 běsche Czemjera we swojej sahrodze we Wutoleź jabłuka ichcźipak. Jako běschtaj Scholta a jeho žona na łokach nimo pschijeloj, běsche Czemjera pjecza na Scholtu sawołał nješchto wo kradnjenju jabłukow. Hamtiski žud w Budyschinje běsche Czemjeru na to k 10 hr. pjenjezneho khłostanja abo 2 dnjomaj jatwa sajudźił. Czemjera so pschećiwo wuzudej powoła a so wuwinowa, dokelž pschi pschepytowanju tukanje nasta wo kradnjenju jabłukow.

Dla konkurschoweho pschestupjenja doła bidał a schaŕer Pawoł Steudtner z Cibawy 80 hr. pjenjezneho khłostanja abo 8 dnjow jatwa.

Z łužicy

* S **Lejpcza.** Ssobotu wjecžor 1:7 hodź. sta so tu cžežke wobkhadne njeschoze na statnej dróży mjez Lubijom a Nowosalzom. 79letny invalida na dróży dźěłsche a motoroweho kolesarja tak jaurjli, so tutón sajěcze do schtoma a padze. Stawa šej nohu, srani šej ruku a też nop so jemu pukny. Dyrbjachu jeho dowjesć do khorownje.

* S **Luboša** posa Lubija. Wot 1. septembra je so tudomny 72letny ratař Bohumił Jäckel shubił. Ssu sa nim hač dotal podarmo pytali.

* Se Strjedźnjeho Herw sposorcy pola Zitawy. W njewobkedźbowanym wokomiku pónđzelu popołdnja žydowskina Elfrieda Weiss z hłowu pod schtatowu rólu pschijidże. Rola wobhonu dźěłczu hłowu rosnjeze. Dźěcko bě sche hnydom morwe. Macź poczerpi rosbudzenje cžuwow.

Evangelski ludowy zjězd w Frankobrodze n. M. Demonstracija před „Römerom“ w Frankobrodze. Z wyšinu evangelskeho ludoweho zjězda zańdźenu njedźelu w Frankobrodze, hdźež so přez 20 000 cłowjekow wobdźěli, běše zjawna zhromadźizna před „Römerom“.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Kamjenza.** (Sso ł hribami sajedojećej.) Wopschedmjećsze Bornje sthorischtej po wuživanju hcibow 62letna mandźelska železniskeho dźěłaćerja a jeje 33letna dźowka. Wobe žónjej dyrbjachu do khorownje dowjesć.

* S **Wolkensteina w Rudnych horach.** (S kołeżom 12 metrow hłuboko padnył.) W njepschewidnym nahłym sawinjenju pola Ahnertez fabrikiteje ręčnje sastawny schtwórtk popołdnju kołojedźony móz nad swojim kołom shubi a z 12 metrow wyšokeho mosta do wody padze. Dobrowólni wohnjowobornizy jeho cžeło z wody wuczahnychu. Na tutym straschnym měsnje su so w poslednim czasu nětotre cžežke njeschoza stale.

Wšelake podawki

Hrózbne njeschoze na polu.

Jako kubleŕ Uplitz z Klassenbacha w Rudnych horach na polu dźeczel na wós nakładowalche, běsche so jeho 12letny synk na wosu pod dźeczel skował, so by so z nanom schcźekał. Po stónczenym dźěle pak nan, kaž je to waschnje posa ratarjow, kóńu do dźeczała zarubny, rubny pak tak njesbožownje do skowanzeho dźěcza, so koła jemu hrjoch rosdrě, so hnydom cžerjewa wustupichu. Wobzarajomneho hólza dowjedechu do Kamjenicžanskeje khorownje, hdźež won bórzy mumrě.

*

„Hrabja Zeppelin“ je w Ameriki sajo wrócźo.

Ssobotu tydźenja wotlecža powětrow „Hrabja Zeppelin“ z Friedrichshafena do Južneje Ameriki. Pisches tydźeń trajesche jeho lecźenje tam a sem. Pschi pschistajenju w Pernambuco, hdźež w 12 pasažerami a 43 muženi wobsadźi dolecža, jón tamniske wobydlerstwo z wulkim sahorjenjom witasche. Pónđzelu popołdnju 3/4 hodź. dospě powětrow sajo do swojeho domjaceho pschistawa we Friedrichshafenje. Lecźenje do Južneje Ameriki je so sbožownje a wulkotnje poradźiło.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutrischi schtwórtk:** Sa jutrischi dźeń wočakuje so, so so nětcźische pschijomniske wjedro hischcze njepscheměni.

* **Na dróży pola Rittersgrüna jene motorske kolo do jeneho wojaka z Drježdżan wot sady sajedże, jeho potorže a kruch zbożu wlezjesche. Snjesboženy bě hnydom morwy. Też kolojedny bě so franił.**

* **Strudny podawk so pschi załoženskim zjwjedzenju wojerskeho towarstwa tżilow a honjerjow w Zwikowje sta. Hdyž starý nětkuschi honjer pěsen pschednoschesche, so won zakhabła a do rukow towarstwa padże, kotrejž je njemu pschisłuchi. Pukanjene wutrobineje žily bě jeho žiwjenje nahle skónczyło.**

* **W statnej a wokrjesnej hajnistej pokładni w Dillenburgu su Pschelischiwjenje 40 000 hriwnow wotkryli. Wyschischego rentiskeho michitra Zwanzigera a jarjadnistkeho assesora Berghäuserja su sajeli. Zwanziger je so pschekhitrjowenja wusnał.**

* **Pódmórski czołm „Nautilus“ so je zjewjeje zesły k połnoznemu czorjej (polej) wróća. Podmórski czołm je so pod lodom khětro wobschkodźił. Pomału jedźo so won z Spitzbergenam bliži. Wunoschk jeho wědomostnych wuzhódźenjow je pjecza khětro wulki.**

* **Amerikanskaj lětarjej Allen a Moyle staj z lětadłom w Japanskej wotleczałoj, so bychtaj pschez Seattle njepschestawschi nad Cžichim morjom do Ameriki pschelecźałoj. Japanske nowiny „Asahi“ su sa tole lecźenje 5000 puntow sterlingow (100 000 hriwnow) jako myto wustajile.**

Kwitowanje darow

za pomnik Handrija Zejlerja we Łazu.

Dotal so nawda	725.— hr.
Dalše dary składowaše:	
Personal družstwa Smolerjec knihićišćernje a knihařnje w Budyšinje	33.— hr.
Hromadźe:	758.— hr.

Dary so z wutrobnym dźakom kwituja a dalše dary so rad přijimuja na konto „Pomnik za Handrija Zejlerja we Łazu“ na Serbskej Ludowej Bancy.

Zemju njezasłužerjam. Němske financne ministerstwo je wobšerny plan wudźěłało, po kotrymž maju so bjezdźelni měšćenjo na małych sydliščach w kraju zasydlić a so tak ze swojim wjesnym, njech też skromnym dźěłom zaso stajić do dźěłoweho procesa. Njeje to nuzne jenož z hospodarskeho, ale też moraliskeho stejnišća. Swój dom a dźěło na swojej zemi stej zakład ludoweje strowosće a ludoweje mocy.

Swójbne powěsće

Zemrěli: Richard Lachmann w Budyšinje, 42 lět, khowanje budže pjatk pichipołdnju ½1 hodź. wot žarowańskeho domu na Pšichischeńskej hrózy 2. — Ursula Schmidtez w Budyšinje, 17 lět, khowanje budže jutře štwórtk dop. w 11 hodź. wot Tuchorišeje zyrkwje. — Lina Heßyna rodź. Haasez w Kamjenzu, 62 lět, khowanje budže jutře štwórtk popołdnju ½3 hodź. wot žarowańskeho domu na Tišinskej haśy 2. — Helena Hanbelkowa rodź. Čěchez w Bjelopjazach, 70 lět, khowanje budže jutře štwórtk pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Korla August Pětr Watwich, nětkuždy hoścenc w Lubiju, w Hornich Kundraciźach, 58 lět, khowanje budže jutře štwórtk pop. ½3 hodź. na Lubijskim pohrjebnišću. — Matej Zyža, invalid w Bělej Wodze, 73 lět, khowanje budže jutře štwórtk pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu pichi Luzy 26.

Sport

Sport přinjese pjenjezy!

Posledni dźeń europiskich mištrstwow w pluwanju w Francowskej přinjese 83 000 frankow dokhodow, to je nětkuždy 14 000 hriwnow.

W Stockholmje nawda so při šwedsko-finskim krajnym wojowanju w lohkej athletiky 90 000 krónow. Čisty wunošk wučinja pjeća 50 000 krónow.

Kopańca w Hornjej Łužicy.

Wunoški zańdźenu njedźelu:

W Budyšinje: Budissa přećiwo VfB z Kamjenca 5 : 2 (4 : 2); w Biskopicach: VfB z Biskopic přećiwo SV z Budestec 4 : 2; w Lubiju: VfB z Lubija přećiwo 1911 z Lubija 5 : 3; w Korzymju: VfR z Korzymja přećiwo Spielv. z Budyšina 2 : 4.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. Młoda Jednota. Knježny maja štwórtk 10. požnjeńca zhromadźiznu wječor we 8 hodź. we Serbskim Domje. Cuzy rěčnik přińdźe.

Khelno. „Domizna" woswjeći njedźelu 13. požnjeńca wječor we 8 hodź. pola sobustawa Wezarja w „Zelenym dole" swoju lětušu domkhownanku ze swójbnym wječorom. Wo dalšim wobdźělenju njech so hač do štwórtka dowěrnikej powě.

Předsydstwo.

Pančicy. Lipa Serbska (mužske hłosy) ma pjatk ¼9 hodź. w Pančanskim hoscencu nuzny spěwnu hodźinu. Jedna so wo wobdźělenju na jenym wjesnym swjedźenju. Holcy spěwaja štwórtk w samsnym času na šuli. To płaći tež za Worklečanskeju.

Swob. zjednoćenstwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy změje srjedu 16. požnjeńca popołdnju ¼4 hodźin swoju III. lětušu zhromadźiznu w Swinarni pola Swonec. Dalša rozmołwa wo posledním přednošku. Druhe aktuelne prašenja. **Předsyda.**

Sokolska župa „Cišinski" změje njedźelu 13. požnjeńca popołdnju ¼4 hodźin w Khrósćicach pola Wjeńkec prěnju powšitkownu zhromadźiznu. Župny starosta přednošuje. Jednoty njech w połnej ličbje přikhadźeja. Serbja, kiž maja zajim za Sokoł, su lubje witani. **Župne předsydstwo.**

Hospodarski rozhlad.

Łjedu 9. septembra 1931:

Wčerawše hurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk. złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,461	100 čěskosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Burzy posłužuja z kóždym dnjom nětčišich raz a kurzy někotrych efektow so jako posłědnja. Najwóše postupowachu kurzy dołhich a rentowych liścinow, na Drjezdźanskej burzy hač do 8 procentow.

Na **produktowych wikach** wčera postupowanje žitnych płaćizn pojasta, płaćizny powyšknjownje powyšćechowachu. Pšenica, rožk a wows pschedawachu wčera porno póndźeli wo 10 pjenjezkow tuńcho. We wječornej Němskej je so hižo wjedro stajiło. To hnydom nadźiju na dombracže na polu stejaceho žita posłědny.

Zentnar płaćeše w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenica	10.70—10.80	10.30—10.40
Rožka	8.70— 8.80	8.50— 8.60
Nałětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.05	7.60— 8.10
Wowa	6.80— 7.25	6.45— 6.85
w termijowym wikowanju		
Pšenica, sept.	11.35	11.00
„ okt.	11.32½	11.00—11.97½
„ dec.	11.32½	11.05—11.02½
Rožka, sept.	9.45— 9.40	9.17⅛
„ okt.	9.35	9.16¼
„ dec.	9.40	7.02½
Wows, sept.	7.30	9.20— 9.17½
„ okt.	7.30	—
„ dec.	7.18⅜— 7.12½	7.18⅜— 7.12½

Swinjace wiki wčera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 310 běhakow, 792 prosatow

Te płaćachu	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
běhaki		
wulke	28.00—43.00	28.00—43.00
małe	20.00—28.00	20.00—28.00
prosata		
wulke	16.00—20.00	16.00—20.00
srěnje	12.00—16.00	12.00—16.00
małe	10.00—12.00	10.00—12.00

Wiki běchu měrne, płaćizny so njepřemjenjachu.

Sćehnjizy na pschedawanje

sćehnjowrótk 10. septembra

w Kamjenzu w kasarnach w komornym domje maschinistkich tšelbow dop. w 10 hodź.: wjchelake meble, frak i khołowami, schafowe powjasy, ceramojowe tacźele, mydła, rynšne twory, radia a gramofonowe tacźele, mydła, rynšne twory, radia a gramofonowe kapki, w Kittlicach w hoscencu k „Winowej kleći" dop. w 10 hodź.: pišaty stroj,

w Lubiju na sudnistwje dop. w 10 hodź.: wjchelake meble, frak i khołowami, schafowe powjasy, ceramojowe tacźele, mydła, rynšne twory, radia a gramofonowe kapki, w Kittlicach w hoscencu k „Winowej kleći" dop. w 10 hodź.: pišaty stroj,

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowjowe symjo po tonu abo 1000 kg, hewak 100 kg. Płaćizny po złotej hriwnje

	8. 9.	7. 9.		8. 9.	7. 9.
Pšenica	214-216	216-218	bunv	—	—
rožka	171-176	176-178	woks	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	152-161	152-161	žołte lupiny	—	—
wows	136-145	138-147	rerndella	—	—
kukurica			rans. wosušk	—	—
pšenč. muka	26,2-32,5	6,2-32,5	lany wósušk	13,6-13,8	13,6-13,8
rožna muka	24,2-26,2	4,2-26,2	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	11,5-11,7	11,5-11,7	hrusk. kruški	—	—
rožne „	9,75-10,0	9,75-10,0	symo, 50 kg	1,80-2,30	1,90-2,30
raps	—	—	rožana słoma	0,55-0,70	0,55-0,65
hróch Viktor	22,0-28,0	22,0-28,	pšenč.	0,40-0,55	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,60	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

8. septembra 1931. Płaćizny po centn. a zł. hriwnach

Skóne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 679.

Połnomjasne, najwukormjene, najwjetše rězneje hódnosće hač do 8 lět	—
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	39—42
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	35—37
Mjenje picowane wšich starobow	30—34

Byki: 394

Połnomjasne, wurodźene, najwjetše rězneje hódnosće	36—40
Połnomjasne, młódše	34—36
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	31—33
Spatne	27—29

Jałojcy a kruwy: 598

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	30—34
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	24—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	19—23
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	15—18
Mjenje a spatnje picowane	—

Celata: 2450.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	48—57
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.	45—55
Spatne (4.)	33—43

Wowcy: 1008.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	47—48
Starše wukormjene (2.)	51—53
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	46—50

Swinje: 14 460.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiženjow, hač do 1½ lět stare	57
Wukormjene	55—57
Mjasne	52—56
Spatne	49—53
Rancy a kundrosy	48—50

Weidlichec kožuchowy dom w Halštrowje

Najwjetši skład **kóžkowych podšlićow a kóžkowych wobsadkow za serbske žonjace a mužace kožuchi.**

Kóžkowe wobsadki:

wudrow, bobr, tkhór, persianer, prawy skunks, barbjeny skunks, oposum we wšelakich modnych barbach, **tkhór-skunks, wallaby.** Wšě družiny kóžkow we wšelakich kajkosćach.

Kóžkowe podšita we wšěch znatych družinach

Zhotowjenje **žonjacych a mužacych kožuchow** po měrje. **Dołhe kožuchi, kožuchowe jaki, sportske kožuchi, jězdne kožuchi.** Přijomne płaćeńske wumjenjenja.

Knjeni Hocyna w Budyšinje na Cyrkwinskim naměsće ma tute wěcy na składze a po samsnych wumjenjenjach a płaćiznach na předań.

Stóž chce měć sprawnje postužene a być derje zaradźeny, kupuje swoje kožuchi jenož pola wěcywustojnicho; naše dobre mjeno rukuje za najlěpše dźěło.

Džensa

tuni dźeń rybom

Krewćerstwe mórske ryby . . . . punt **30 pj.**

Předawamy jenož sobustawam

Tworykupne towaŕstwo

zap. družstwo z wobm. ruk.

Serbow kupny dom

Wołmjane tkaniny, wušiw. za fale a rubišć . . . . . 100 cm šěroke mtr **4.75**
Wołmjany muslin za fale mtr. wot **1.75**
Zidźane tkaniny pisane, za fale mtr. **5.50**
Wołmj. tkaniny za spódnje suknje, zelene, ... čerwjene, módre mtr. **4.25**
Wal, wušiw. za jaki, čorne **7.50,** smuh. **4.95**
Corne počehnjenja na kožuchi mtr **8.50**

Pozament, cank. wobsadki, francy

Fale, pisany zatčnk. . . . jena **3.50, 2.75**
Kapički, pisane . . . . jena **1.65, 0.95**
Banty za holcy **1.10, 0.85**
Banty za žony, molowane a wušiw. **1.35**

Moirè Šnórki Taft

čorne, běłe, różowe we wšěch šěrokosć.

Wobkedźbujće moje wosebite wokno za serbske wěcy na Dźiwadłowej hasy

Schaaf

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. f

Dobre čehnje k sebi

Nawěški w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Kruwa

wysokosćelna a **jałojca** na předań **w Nowej Wsy 17** pola Rakec

Gardiny m wot 25 pj. jara rjany wulki wubjerk **rolleaux, kromki, canki**

Ida Erler w Budyšinje na Zwonk. Lawskej hasy 10

Młode serbske holcy

so za wočehnjenje małych dźěći dla pozdźišeje słužby w zdźělanych swójbach **wuwučeja.** Praktiske dźěło **w dźěćacej zahrodcy.**

Němske dopisy pod **H. 36 na wud. Serb. Now.**

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane broncowe kładźenje

Max Büttner

metalowa liśernja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kolowskej hasy 8

Přiłoha k čisłu 210

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 9. septembra 1931

Hodźijska kermuša so bliži

Pjichichodnu njedźelu a póndźelu maju w Hodźijskej swoładze kermušku. Hodźijska kermuška je jena z prěnich kermuškowv we Sserbach. Je móžno, so je to žoba se pjichiźinu jeje sławneho mjena. Na Hodźijsku kermušku nawoźi so kóžde lěto wjele hołcži z wokolnych wošadow, z města a dalšich kónčin.

Swjetšcha mamy sa cźaš Hodźijskeje kermuške hischcze rjane cźopke dny łažnjeje nałymy. Nadźijomuje so leź lěpa hischcze raz rjenje sćopli a wunjedri. Hodźijscy wopravdźe njebychu rad widźeli, by-li so jich sławnu kermušku deschćowało. Potom móhli swoju dobru kermušnu pieczeń a swój sćódk kermušcny tykanz hyni jěcź.

To pak sawěsće nieje po woli wschitkich, liž so na Hodźijsku kermušku wjeselu. Lubi Hodźiczenjo, stajajcze prunje rjane wjedro, potom pischihodźeny k wam z cźrjódami na kermušku, njeje-li pak rjenje, dha też pischihódźmy. Njech je wjedro, kajkeż chce, na kermušku so tola dźeł . . .

72. duchowna wječorna hudźba

w Pětrowskej cyrkwi, wutoru 8. septembra.

Hdyž sebi pomyslimy, kajka wulka próca je k tomu nuzna była, hdyž su so hač do kónca zańdźeneho zymskeho wotrěžka (hač do spočatka meje) wot k. Horsta Schneidera w Pětrowskej cyrkwi 71 duchownych hudźbnych wječorow zarjadowałe a z wulkeho dźěła wot njeho sobu přewjedłe, dyrbjała so tuta lubosć a woporniwosć tola hišće z wjetšej ličbu připosłucharjow mytować. Smy na tutych wječornych tola wjele starosławnych a też młódšich, hišće žiwych składnikow cyrkwineje hudźby słyšeli. — Też nětko tuta 72. duchowna wječorna hudźba, přenja w tutym zymskim wotrěžku, wotewri so z wubjernymi, hišće žiwymi wumělcami w cyrkwinskej kompoziciji.

Na přenim městnje stoji tu Walter Drwenski ze sonatu w Es-dur: Sinfonia — Khoral — Passacaglia. Tute tři wotdźěle su jara rjenje polyphoniscy wobdźěłane a pozběhuja so też kontrapunktiscy k rjanym wyšinam. Knjez organist E. Wencel ze Zhorjelca hraješe tute cežko zestajane tři wěcy z dobrej techniku a wumolowaše je z rjanymi barbami registrow. Tuž bě začišć dobry.

Sopranistka M. Köhnemann a baritonista A. Elsner spěwaštaj dwojohłósny spěw, woznamjenjejo nana zo swojej pjećlětnej dźowčičku. Tutej wumělcaj dodokonještej to z wubjernej wustojnosću a z luboznym hłosom. Składnik Sigfrid Karg-Elert je to też z wulkim začućom do hudźby, za spěw a byrgle, zestajał.

Arnold Mendelsohn je też jedyn znaty nowećasny składnik. Słyšachmy štyri spěwćki za słyšiłosny maly khór pod nawjedowanjom kantora. H. Schneidera. Tu ma so přeco zaso čistosć harmonije a dobre wobkedźbowanje dynamiskich znamješkow wuzběhnyć. Spěwćki mjenowachu so: a) Sněh w słónču, b) Róža, c) To najsłódše, d) Připóznata rjanosć. — Harmonije njechachu so zdźěła prawje k wutrobje přećišćeć, dokelž wšelake nowočasne akordy wucho zwučene njeje.

Po mjenje Eberhard Wencel drje bě to składnik sam, kiž na byrglach štyri předehry abo praeludije ke khoralam z techniskim wumělstwom a z wubjernym registrowym molowanjom přednjesy. Bychmy pak rad něšto wjetše słyšeli, prjedy hač so něšto dokładne prajić hodźi. Z tutymi małymi poskićeńkami pak bě hižo dopokazał, zo je cyrkwinsku hudźbu derje studował.

Też něšto wot jeneho mjenje znateho, z mjenom Walter Rau, słyšachmy dwojospěw: „Knježe, hdźe mamy hić?" (Jana 6, 68—69.) To spěwašetej horjeka mjenowanej sopranistka a baritonista wubjernje rjenje a z dobrym začućom z přewodom byrglow. Sopran ma tu rjane wyšiny a byrgle wuklinčeja ze sopranom krasnje a luboznje a k poslednjemu akordej přizamkny so (cyle připadnje) zwonjenje swjatcho wjećora. To klinčeše, kaž by k tomu słušało.

Solista na byrglach E. Wencel poskići nam hišće něšto wot Hermanna Grabnera, a to z khorala: „Zdźerž, Knježe, twoje słowo nam!" Słyšimy tu huśiśo nježne zynki kaž sležbowych zwónčkow a to husto po chromatiskich skhodźenkach. Pódla pak maju tož wšelake figury w basach so słyšeć dać, a

Před druhej jendźelsko-indiskej konferencu. Wjednikaj indiskeho narodneho hibanja Mahatma Gandhi a pěsnjerka Naidu, kotrejuž na 2. indisku konferencu w Londonje wočakuja. Hač budźe móc Gandhi přewjesć swój wotmysl, so njewoblekaé žaneje europiskeje drasty w zymnym a kurjawojtym Londonje?

pře wšón hrimot přećišći so prjedy naspomnjeny khoral. To we swojej rjanosći a dokonjanosći skoro na Seb. Bacha dopomina.

Potajkim tutón přeni wječor w nowym zymskim wotrěžku je nam zaso dobre a rjane wuhlady na dalše poskićeńki wotewrił. Tute wječory su wot wumělskeho stejnišća podpjeranja hódne. W.

Staw sywow w Němskej

Dešcźowate wjedro w auguscze běšche pschi domojkhowanju žnjow z wulkim sadźiwkom. S měsnami stej pózdnischche žita hischcze pak pożnjećene, pak njepożnjećene na polach. Mokrota je žitu thěrno na kajtošći a też na mnohoscźi swadźiła. Wożebje sće cźerpjeschce nałetnje žito z muroscźenjom a wupadanjom. Tak žo njedopjelnichu nadźije, liž běchu prjedy na žně stajeli. Žito njesypa zyle tak derje, kaž žu to wobliczili, jako hischcze na stwelu stejesche. W bliščim cźasu halle budźe móżny dospołny pschehlad wo stawje žywow pschi spočatku septembra.

Wobtopnym płodam wschak žu deschcze dotal hojiłe. Na cźejkej pódje pak běrny hižo pocźinaju hnicź a cźornicź. Nasymska piza, kuki a pastwascźa pak rjane stej. Wotawu mózachu pak ratarjo dotal jenoż sdźěła pod žuchu swojscź. Powschitkownje njesžu je žywnowym a wotawowym wunoschkom spokojom.

Přilopk

* **Najwjećschi europiski wuheń w Hamburgu.** W milinarni Neuhojze pola Hamburga, liž wobwjedźi najwjetschi Dieselski motor žuwěta a dźěła z 19 000 konjazymi mozami, žu nětkle wuheń natwarili, liž je 150 metrow wyšoki a najwjećschi wuheń zyłeje Europy. Wuheń měri delekach w pscherěźku 10 metrow, horjekach šnutskach 5½ metrow. Wuheń waži 6,4 milijonow kilogramow.

* **13. Prajšte najmište wulkowiki.** Sobotu wotewrichu žo w Prasy 13. najmište wulkowiki. Na nich wobdźělichu žo žinje wopytowarjo a wobdźělnizy z Němskeje, Awstriskeje, Francowskeje, Pólskeje, Juhosłowjanskeje, skandinawiskich krajow a samóstatnich krajow. Hižo prěni dźeń nětkhże 60 000 wožobow wiki wopyta.

* **Létadło padże do cźrjódy pschihladowarjow.** Pschi wulkim swuczowanju italiskich wojeriskich létadłow pola Ferrary w Italskej wojeriske létadło pschi delelecźenju do pschihladowarjow falecza a tři wožoby mori a wósom wožobow šrani.

* **Sažnja žyma.** W połnjochim dźělu połnóżneje Schwedskeje mějachu pożlednje dny žylnu žymu. W nozy thermometer hač na 6 stopeńkow nižo 0 spadny. To je žamo ža tutu krajinu wurjadnje sažni sapočatk žymy.

* **4 milijony analfabetow w Sjednoczenych Statach.** Po lětnej rosprawje běrowa za žjawne roswuczenje byli w Sjednoczenych Statach 4 783 753 wožobow we starobje wyšche dźesacź lět, liž ani cźitacź ani w njemóža. Tuta ličba wojnamjenja, so žu w Sjednoczenych Statach 4,3 prozenty wobydlerstwa analfabetow.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Nahle čah spina, so zastaji. Jusk jasnych dźěćacych hłosow mje rozbudźi. Smy w prěnjej juhosłowjanskej staciji. Je to Št. Ilj. Šulska młodźina z wučerjemi nas tam powita. Wučeŕ rěči. Dźěći — drobni wjesni bosacy — juskaju a wyskaju a wołaju a machaju z juhosłowjanskimi khorhojčkami. A my też wołamy z cyłeje šije: „Zdravo" a „Na zdar" a „Živeli" — štož smy tak nawukli při prěnjej jězbje do Juhosłowjanskeje. A tola su nam sylzy bližše dyžli směwk, tak smy hnući. Cujemy žołmy słowjanskeje bratrowskeje luboscé, kiž so k nam přidobywaju z wutrobičkow tutych drobnych bosakow a z narěče słowjanskeho wjesneho wučerja.

Čah dołho nječaka. Khwata z nami dale a bórzy pozastanje w Mariboru.

Maribor, město kaž Budyšin, drěma mjez kopcami z winicami. Je to namjezne městno, kiž před wójnu měješe hišće dosć Němcow a słowjanskich poněmčencow. To je so nětko khětro přeměniło.

W Mariborje nas powitachu kaž krala. Bě tam hudźba a hercy nas powitachu z raznym přezpołom. Powitanje bě tak wutrobne, lud bě tak nawalny z radosću, a hercy tak mócnje piskachu, zo naš pospyt, tworić elegantny šik před čahom, haňbnje so nimo kuleše. Lud so na nas wali, z kwětkami wustroji, zo bě kóždy z nas wupyšeny kaž křižeŕski kóń a potom nas nuzowachu za dołhe kryte blida. Naši hołcy so dołho prosyć njedachu . . .

Wóz, kiž běchmy dotal wobydźeli, nam zebrachu. Město toho dóstachmy přepyšny wóz prěnjeje rjadownje, w kotrymž mějachmy jěć hač do Bělohroda. A tutón wóz bě wšěn wupyšeny z kwětkami a pletwami. Bě nam to wšitko kaž bajka . . .

Cežko so dźělichmy, ale čah njeseŕpliwy čakaše. Znowa jusk, wołanje, kiwanje a hižo čah z nami dale pachaše na Zahrjeb.

My bratřa běchmy wšitcy hižo w pyšnej sokolskej drasće, mjez tym zo smy běchu tónkróć „tón rjeńši splah" a zahoritosć Mariborčanow też so skerje přiwobroći k nam. To nětko tola sotry smjerć kusaše a lědy běchmy wopušćili Maribor, zhubichu so wone też jena za druhim we wosebitym wotdźělu, zo bychu wot tam zaso wuležle jako pyšne nowopječene serbske holiča w serbskej drasće. Nó, traješe to nětko hodźin, prjedy hač běchu hotowe, ale to pola žonow a holcow hinak njebywa . . .

*

Zahrjeb je stolica, srjedźišćo něhdušeje Khorwatskeje. Wječor tam dojědźechmy. Naši po nazhonjenjach w Mariborje wočakowachu, zo budźe tu powitanje hišće wutrobniše, njemdrišo, wulkotniše.

My, kiž běchmy hižo 1928 tu pobyli, hdyž jědźechmy na zlět do Skoplja, sej přewulkeje nadźije nješčinichmy. Znajachmy Zahrjebjanow. Njemóžachu nam tehdy wodać, zo so mjenujemy Łužiscy „Serbja". Mějachu to za wosobinske skřiwdźenje, wužadanje. Haj, hdy bychmy so mjenowali Łužiscy „Khorwaća". Tehdy mi jedyn Khorwat cyle ważnje namjetowaše, zo mamy so mjenować „Łužiscy Wendojo" . . .

Potajkim, njewočakachmy přewjele wot Zahrjeba. A to bě derje. Tak znajmjeńša njebuchmy wostróžbnjeni.

Přijědźechmy do Zahrjeba. Běchu tam naši stari přećelojo. Njesprócniwy Miloš Stanković, čichi prócowaŕ, kiž nosy we swojej słowjanskej wutrobje wulku lubosć k serbskemu narodej. Čita „Serbske Nowiny" a znaje z nich naše wsy a městačka. Znaje wšě serbske towaŕstwa a sokolske jednoty a jich dźěło. Je jeho najwjetša radosć, wukonjeć něšto we službje serbskeho ludu. Žadny člowjek ze złotej słowjanskej dušu. A potom Franjo Sidak, češki hudźbnik, nic mjenje zahority přećeł serbskeho ludu. Je so zalubował do serbskeje hudźby a ju šeŕi, hdźežkuli może. A je tam hišće Dušan Bogunović, sokolski prócowaŕ, kiž ma tohorunja wjele zasłužby wo juhosłowjansku-łužiskoserbsku wzajomnosć. Su to mužojo, wo čejej čichej dźěławosći so pola nas wjele njepowěda, a kiž sej tola zasłuženja, zo by cyły serbski lud jich znał a česćował.

Naši přećeljo nas powitaju na dwórnišću. Je tam tež črjóda ludźi, ale zdadźa so to by skerje wčipni, kiž so dale njerozbudźa z faktom, zo črjódka połnócnych Słowjanow přijědźe na sokolski zlět do dalokeho južneho kraja, wjedźena wot wulkeho rozžedźenja za pražórłom Słowjanskosće.

Něšto hodźin mamy přebywać w Zahrjebje. Chcemy sej wobhladać město. Zahrjeb ma cyle nowočasny kharakter. Šeroke dróhi, wulke pałacy. Zda so nam, zo je tu wobluk trochu přepyšny, přewulkotny, přewosebity za wobraz. Njewěm, nječu jemy so tu tak prawje doma. Něšto je nam cuze, njepřijomne . . .

Khodźimy po hasach. We swojich sokolskich drastach (holcy w narodnej drasće) zbudźimy kedźbnosć. Ludźo wćipni so zastaja. Zwotkel smy? — Łužiscy Serbja! — Hm! — Znowa a znowa so nas prašeja kaž připołdnicy. A hdyž potom su nazhonili, zo smy Łužiscy Serbja, to tola z tym też ničo započeć njewědźa.

Khodźimy po měsće. Stejimy před pomnikom wulkeho Juhosłowjana Strossmayera, stworjenym wot mišterskeje ruki Meštrovića. Bóh dał, zo by Strossmayerowy duch był žiwy we wšitkich Khorwatach a też Zahrjebjanach.

Stejimy na Jelačićowym namješće, hdźež so pozběha pomnik Jelačića, kiž tak zmužiće haješe słowjanske prawa přećiwo wuheńskej khrobłošći . . .

Smy spróchi a hłódni. Skóńcnje w hościnskej zahrodze so zesydamy k wječeri. Su tam tež hižo čescy bratřa. Přeni króć zaso woptam juhosłowjanske wino. Rosće wjeselosć, radosć . . . Ale hdyž so rozžohnujemy, konstatujemy, zo su mjez Zahrjebskimi pinčnikami słépcy.

Khwatamy na dwórnišćo . . . Po dołhim pytanju namakamy skóńcnje swój wupyšeny wóz. Božemje, Zahrjebo! Wodaj, ale ja so do tebje njejsym mohł zalubować! Snadź druhi króć?

(Přichodnje dale.)

Tute firmy poručuja so Wam w Predźenaku

Kupujće pola nich!

Löhnert & Röschke, na Lubijskej drózy čo 65 — twarskaj mištraj.
Ernst Herkner, na Seminarskej hasy čo 13 — časnikař.
Arthur Schindler, na Žitnych wikach čo. 36 — coolog. wikowańnja.
W. Weinelt, na Bohatej hasy čo. 7 — konditańnja.
Karl König, na Žitnej hasy čo. 4 — drastowy wobkhod.
T. Albert, na Lawskich hrjebjach čo. 10 — kožane twory.
W. Häcker, na Žitnej hasy čo. 7 — drastowy wobkhod.
Clemens Jäckel, Inh. Gust. Klöppel, na Seminarskej hasy čo. 5 — šijace mašiny.
G. Mager, na Serbskej hasy čo. 11 — časnikař.
Alphons Schauseil, na Bohatej hasy — drastowy dom.
Adolf Beckert, na Bohatej hasy — bandažista.
R. Richter vorm. P. Grabs, na Serbskej hasy čo 15 — dekoratěr.
Paul Korn, na Hošic hasy čo. 21 — płatowe a bawłnjane twory.
Felix Münch, na Žitnej hasy čo. 8 — klampnařski mištr.
Lehmanec konditańnja na Serbskej hasy.
Fritz Richter Nachf., Inh. Fritz Henker, na Bohatej hasy čo. 17 — papjerowe twory, knihi.
Arno Kube, na Kěžorskej drózy — drobne módowe twory.
M. Schubärth, na Fabrikskej drózy čo. 10 — barbjeŕnja.
Šokoladowy dom na Kamejńtnej hasy 17.
Ernst Jordan, na Znutrkownej Lawskej hasy — trikotowe wěcy a šaty.
Müllerec konditańnja na Póstowym naměšć..
Wilhelm Rudolph, na Kěžorskej drózy — wolmjane twory, dźěćaca drasta.
Weikert & Eifler, Při Mjasowych jětkach čo. 7 — matracy.
A Rost, na Bohatej hasy čo. 5 — žonjace kłobuki.
Kurt Märkel, na Lawskich hrjebjach — klobuki.
Landständische Bank.
Klockau, na Žitnych wikach — optikař a časnikař.
Hermann Gerlich, na Šukelnskej hasy — cigary.
Hermann Schubert, na Mołtkowej hasy — Mołtkowa drogerija.
Aug. Paul Hilger, Inh. Wiltscheck, na Seminarskej hasy — šaty.
Emil Stephan, na Serbskich hrjebjach čo. 34 — rězniski mištr.
Hermann Sommer, na Serbskich hrjebjach čo. 26 — sedlařski mištr.
Wilhelmine Köhler, na Hłownym torhošću čo. 5 — šaty.
K. R. Lory, na Šuleńskej hasy čo. 9 — rukajcy.
Hermann Gläsel, w Serbskim Domje — šklenća, porclin.
Walter Keller, na Šuleńskej hasy čo. 1 — rěznik.
Walter Rinnelt, na Kamjeńtnej hasy — frizěr.
Max Schönig, na Kamjeńtnej hasy čo. 11 — kolonialne twory.
Šołćic hosćenc na Serbskich hrjebjach.
Karl Rößler, na Bohatej hasy čo. 3 — šaty.
Emil Miersch, na Kamjeńtnej hasy čo. 24 — drogerija.
Jentsch, na Žitnych wikach čo. 15 — ručne dźěła.
Gebhardt & Co., na Hošic hasy 20 — hospodařski grat.
Hans Gisha, na Hornčeńskej hasy čo. 21 — Hudźba.
Franz Schneider & Schulze, na Kamjeńtnej hasy čo. 13 — żelezne twory.
Richard Paul, na Kěžorskej drózy čo. 14 — elektrotechnikař.
Otto Stein, na Kamjeńtnej hasy čo. 12 — plećene twory.
Fähle, na Zwonkownej Lawskej hasy čo. 3 wobućowy dom.
Otto Buchthals Ww., na Sukelnskej hasy čo. 21 — cigary.
Martha Bräuer, na Mołtkowej drózy 5 — gardiny.
F. A. Lenke, na Hošic hasy čo. 25 — časnikař.
Erich Tröger, na Šuleńskej hasy čo. 14 — mydło.
Hermann Klemm Nachf., na Kamjeńtnej hasy čo 27 — kolonialne twory.
Hermann Mühldorfer, na Hornčeńskej hasy čo. 8 — frizěr.
Otto König, Při Mjasowych jětkach čo. 3 — dekoratěr.
Hermann Oßwald, na Kotołskej hasy čo. 2 — kašće.
„Jägerhof“, na Kamjeńtnej hasy čo. 1 — snědańnja.
Clemens Bläsche, na Drjewowych wikach čo. 15 — wóznistwo.
Friedrich Elsner, na Mjasowym torhošću čo. 10 — filcowe stupnje.
Wilhelm Wagner, na Seminarskej hasy čo. 4 — mydło.
F. A. Trumpler Nachf., Robert Voye, na Kotołskej hasy čo. 6 — cokrowe twory.
Walter Bienert, prjedy P. Zschoch, na Kamjeńtnej hasy čo. 31 — pjekańnja.
Bruno Disam, Před Šuleńskimi wrotami čo. 5 — konrowa kowańnja.
Alfred Heymann, na Sukelnskej hasy čo. 38 I — Dźiwadłowa garderoba.
Alwin Pech, na Bohatej hasy čo. 10 — wobuća.
Paul Schulz, na Zadnjej Bohatej hasy a w Lubiju — rězniske potrjeby.
Ernst Glien, na Žitnych wikach čo. 44 — kolonialne twory.
Kurt Heidig, na Kěžorskej drózy čo. 22 III. — zhotowjenje serbskeje pychi.
Johann Wünsche, na Šukelnskej hasy čo. 17 — drasta.
B. Schulze, na Garbańskej hasy čo. 8 — meble, kašće.
Kunden-Kredit-Gesellschaft, na Lawskej hasy čo. 9 II — wobstaranje kredita pola Budyšskich firmow.
Martha Burckhard, Před Šuleńskimi wrotami čo. 5 — cigary.
Alfred Kadner — awta, garaży.
„Kunella“, na Bohatej hasy — butra, twarožk.
Richard Köhler, w Połčnicach — półprjancy.
Thieme & Fuchs, na Rózowej hasy čo. 11 — molerjaj.
Guido Reiche, na Hłownym torhošću — złotnikař.
Alfred Liebsch, prjedy Dittrich, na Cyhelskej hasy čo. 1 — konditańnja, pjekańnja.
Paul Delenk, na Kotołskej hasy čo. 15 — bětnař.
A. Rätze & Sohn, na Gartenstr. — šaty.
A. Saegiu-Schill, na Mołtkowej drózy — kwětki.
Fleischer, na Hornčeńskej hasy — pjekańnja, konditańnja.
Ludwig Fiedler, Nachf. Wenzel Mócek, na Lubijskej drózy čo. 2 — pomniki.
Paul Otte, na Žitnej hasy — žonjaca drasta.
Paul Krahl, prjedy Bartsch & Krahl, na Serbskich hrjebjach čo. 28 — łoža, matracy.
„Bodega“, na Mjasowym torhošću — winańnja.
Paul Kurt Zieschang, na Žitnych wikach — rěznik.
Carl Rößner, na Seminarskej hasy čo. 13 — třělby.
Kurt Opitz, na Połnócnej drózy čo. 6 — klampnař.
Diplomowy oktikař Schmidt, na Kěžorskej drózy.
Kurt Erler, na Žitnych wikach čo. 11 — šaty.
Martin Teutscher, na Kamjeńtnej hasy čo. 33 — kachle.
Alwin Haferkorn, na Hošic hasy čo. 29 — žonjace kłobuki.
Alfred Kadner, na Žitnych wikach a na Krónpryncowym mosće — cigary.
Fotowy dom Huth, na Serbskej hasy.
Kurt Janasch, na Kěžorskej drózy — drogerija.
Oskar Krumbholz, na Kotołskej hasy čo. 22 — wolmjane twory.
Dessau-kłobuki, na Serbskej hasy.
K. Pehse, na Bohatej hasy čo. 15 I — dentista.
Hosćeńc „Běły Kóń“, na Zwonkownej Lawskej hasy.
W. Kornet, na Gickelsberg 1b — fotograf.
Palastowa kofejownja na Kěžorskej drózy.
Tekla zwud. Graf, na Sukelnskej hasy čo. 12 — šokolady.
Karl Mitbauer, na Šulskej hasy čo. 7 — šaty.
W. Despang, na Mužakowskej drózy čo. 4 — meble.
Otto Schmaler, na Mołtkowej drózy čo. 7 — kolonialne twory.
August Heyne, na Kamjeńtnej hasy čo. 21 — żelezne twory.
Frizěrski salon Beckmann, na Lawskich hrjebjach čo. 18.
Anna Graf, Inh. Max Graf, na Serbskich hrjebjach čo. 12 — tkaniny, šaty.
Elisabeth Seifert, Před Šuleńskimi wrotami — muka.
Nierth & Förster, elektriski wobkhod.
Alfred Rudert, na Bohatej hasy čo. 26 — předeštniki.
Paul Seidler, na Zwonkownej Lawskej hasy čo. 16 — żelezne twory.
Martin Jähne, na Šuleńskej hasy čo. 9 — wobuća.
A. Kurjo, na Kamjeńtnej hasy čo. 9 — autowy wolij.
Otto Fiebiger, na Mjasowym torhošću čo. 6 — rěznik.
Walter Hensel, homöopath.
Richard Pötschke, na Jurjowej hasy čo. 16 — rěznik.
Rudolf Lebelt, na Zwonkownej Lawskej hasy — motorske kola.
A. Lorenz, na Kamjeńtnej hasy — wuhlo.
Curt Scheibenbauer Nachf., na Žitnych wikach čo. 7 — techniski wobkhod.
Hans Lissack, na Hošic hasy — meble.
Joseph Hanekamp, na Sukelnskej hasy čo. 9 — meble.
Emil Reinhold, na Nowych hrjebjach čo. 6 — detektiv.
„Ora“, na Seminarskej hasy — spěšna pódušowańnja.
Geschwister Kneschke, na Sukelnskej hasy — kóžki.
Handrij Strümpe, na Rózowej hasy čo. 15 — wutykańnja.
Walter Rettig, na Jerjowej hasy čo. 13 — frizěr.
Richard Kaiser, na Kěžorskej drózy — fotograf.
Oskar Butter, na Žitnych wikach čo. 2 — wšelaki grat.
Anni Brenzke, Před Šuleńskimi wrotami čo. 2 — žonjaca a dźěćaca drasta.
Siegfried Bock, Při Krónpryncowym mosće 4 II — rozprawjeńnja.
Fuhrmann, na Hornčeńskej hasy čo. 10 — wotnajeński auto.
Max Heinemann, na Zadnjej Bohatej hasy čo. 9 — muka.
Hoyer, na Rózowej hasy — pjekańnja, kofejownja.
Oskar Voigt, na Serbskich hrjebjach — pjekańnja.
Šokoladowy wobkhod na Kamjeńtnej hasy čo. 17
Schaaf, na Bohatej hasy — kupny dom.
Rich. Neumann Nachf., na Matekowej drózy 1 a 2 — kolonialne twory.
Walter, Reinh., na Nowych hrjebjach 3 — hojeńska kupjel.
A Kasper, na Borklinje 11 — šaty, wupjerki.
Löschau, Frieda, na Rózowej hasy 18 — zahrodnistwo.
Friedrich Berger, w Kamjencu — wóznistwo.
Reinwardt, w Kamjencu — wóčne šklenćy.
C. Birus, w Kamjeńcu — sedlařski mištr.
Max Teich, w Kamjeńcu — konditańnja.
Paul Franke, w Kamjencu — žonjaca pycha.
Thams & Garfs, w Kamjeńcu — kolonialne twory.
Kurt Benad, w Kamjeńcu — šaty.
Clemens Wehner, w Kamjeńcu — wobuća.
Karl Seltenreich, w Kamjeńcu — meble.
Carl Steudel, w Kamjeńcu — żelezne twory.
E. A. Klugmann, w Kamjeńcu — předeštniki.
Hotel „Złoty jeleń“ w Kamjeńcu.
Oskar Brückner, w Kamjeńcu — časnikař.
Alfred Meißel Nachf., w Kamjeńcu — wino, palenc.
Richard Geißler, w Kamjeńcu — frizěr.
Hotel „Złota hwězda“ w Kamjeńcu.
Artur Sinatschke, w Kamjeńcu — cigary.
Alfred Steinborn, w Kamjeńcu — drogowinja.
Walter Oeser, w Kamjeńcu — knihiwjazańnja.
Bernhard Maultzsch, w Kamjeńcu — kožuchowe twory.
Emil Hertwig, w Kamjeńcu — tkaniny.
Klobukowy Günther w Kamjeńcu, (Alwin Neumann).
Otto Haase, w Kamjeńcu — hudźbny dom.
Jan Haješ, we Łazu — kupny dom.
Ernst Zschornak, w Delnjej Kinje — jězdne kola.
Paul Lehmann, w Delnjej Kinje — domjacy grat.
Arnošt Sykora, w Malešecach — wobućowy dom.
Ernst Falting, w Njeswačidle — centrifugi.
Otto Petschick, we Wulkich Zdźarach — meble.
Otto Straßburg w Zhorjelcu — kupny dom.
Herfeld a Co., Neuenrade Westf. — hudźbne nastroje.

Zapósłane

(Bjez zamolwitosće redakcije.)

Posledńe dny su wospjet wopačni radiowi pomocnicy k jenotliwym radioslyšerjam přišli.

Dopominamy na připad z wopačnym radiowym *pomocnikom Horačkom*, přez kotrehož je jedyn tudomny wobkhodnik wo nahladny pjenjez škodował.

Hamtscy radiowi pomocnicy maju kóždy čas wupokaz z fotografiju wot wyšseje póstoweje direkcije w Drjezdźanach při sebi a so zwólniwje z nim wupokazaja.

Prosymy należnje, sebi w kóždym padźe wupokaz pokazać dać a jenož radiowych pomocnikow do bydlenja puščić, kiž móža so jako tajcy wupokazać.

Nawjednik městneje radioweje pomhańnja w Budyšinje.
Dr. Vaněk.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

Gmejnska rada w Družkezach je swowa prošyła wo dowolnosć k fahnaću šćežkjeh pišeš šahony čšo. 191, 188, 189, 182, 154, 142, 149 a 253 ležownosće: knihi ja Drużkezy.

Pšećeńiwjenja pšećeńiwo fahnaću tuteje šćežkeži maju so wob 3 njedźele Budyšćenu hamtskemu hejtmanstwu zapodać.

Na wojewjenje z 1. auguśta 1928 zapodate pšećeńiwjenja wobhladuja so ja wobłyte, njeźapodaša-li so jnowa na tuto wojewjenje.

W Budyšchinje, 5. septembra 1931.

Hamtśe hejtmanstwo.

*

Nowowólby do wokrjesnego wučerskego wjerka.

Dla nowowólbow do Budyšćego měšćanskego wokrjesnego wučerskego wubjerka so na

pjerjedu 16. septembra 1931, dopołdnja w 11 hodź.

do sale tudomneje Lutheroweje šchule

hamtśa shromadźizna

wučerstwa Budyšćego schulskego wokrjesa swola.

Wołeć maju so: 2 schulskaj wjednikaj a 5 wučerjow ludowych schulow a šamužnej liczbje namšćnikow.

W Budyschinje, 9. septembra 1931.

Wokrjesny schulki hamt.

*

W měšćanskej hłownej kenzliji (na radnizy po 1 schodźe) su wupołožene cźišća 49 hač 60 prěnjeho dźěla a cźišća 19 hač 21 druheho dźěla němšćostatneho šakońšćeho kopjena taž tež cźišća 26 hač 29 šaršćeho šakońšćeho kopjena w blizšchimaj tydźenjomaj k wobhladanju sa kóždeho.

W Budyschinje, 8. septembra 1931.

Měšćanska rada.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. Janek w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiža. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerňa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhwkam čłoneho zjezbožењa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja despolnje bědny. Kóžde zjezbožењe dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerjne zjezbožењa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje přepowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 211 — Budyšin — Štwórtk, 10. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Wobzamknjenja socialdemokratiskeje němskosejmskeje frakcije

Sozialdemokratiska němskosejmska frakzija je so wutoru ſ politiſkim i hospodarſkim położenjom fabrcrala. Sapółłanzaj dr. Hertz a dr. Hilferding wo połedniach jednanjach ſ němſkim knježerſtwom rosprawjeſchtaj. Tuto je žiłowało, so **někotre** krutosće nuſowego wukaſa ſ 5. junija, kotrejž wobydlerſtwo jako wołebje cžiſchcžaze šaczuwa, wołoži.

Sšłědowaze wobſamknjenja su so pſchijałe: Dla ſhórſchenja kriſy žiwětwenych hospodarſtwa ſ rośtſchahenjom kreditnych organiſazijow a dla ſtrachow, ſ tym naſtatych, dyrbi so pſchede wſchém ſežiwjenje němſkeho luda ſaſwjeſćeć. Němſka ſwonkowna politika dyrbi so tohodła tak wjeſeć, ſu so njedowěrjenje, ſ nazionaliſtiſkej haru naſtate, wotſtroni, a so **k dowěrnemu hromadźełanju wſchěch ludow dóńdże.** W ſrjedźiſchcžu politiki dyrbi **němſko-franzowſke dorozumjenje ſtejeć,** kotrejž dyrbi hospodarſky a politiſky k hromadźełanju krajow dowjeſeć. Sa to je ſ wumjenjenjom, so ſu němſki kredit wobnowi. So by so pſchichodnje ſwrſchcženju bankow po możnoſezi wobaraco, dyrbi so **němſkoſtatna kontrolla bankow** ſawjeſeć. Dale dyrbi knježerſtwo kartellowe płacžiny a wulkoſeć dobytka ſnižeć a płacžiny zyrkwy ſtuńſchcž. Kóždemu nowemu wottwarjenju měſy dyrbi so wobaraco a so ſchtyrzeſtodźiſti dźełaſki tydźeń ſawjeſeć.

Wulke pensije so pječa skróća

Sozialdemokratiſki „Vorwärts" chze wědźeć, ſo je so němſke knježerſtwo rośhudźiło, wulke pensije ſtróčeć. We bliſchim czaju so nuſowy wukaſ wočakuje, po kotrymž so **pensije, kotrejž 12 000 pſchekroča,** jenož potom połnje wuplaca, hdyž je penſionar měſtno, ſ kotrehož je so jeho penſija wobliczyła, dźeſe dyžli pjeć lět faſtawał. Jeli so tomu tak wjeſe, so tale ſumma wo 50 prozentow ſtróči, pſchi dwěmaj lětomaj wo 40, pſchi tſjoch lětach wo 30, pſchi ſchtyrjoch lětach wo 20 prozentow. Hacž dotal **najwjetſcha** penſija pſchi 40 lětach 80 prozentow napołſed dóſtaſe měſy wuczinja. Tale žadźba dyrbi so ſ nowym nuſowym wukaſom na 75 prozentow ſnižeć.

Knježerſtwo je pječa ſozialdemokratam dale łubiło, ſo ſu **wobliczenje rentow wójniſkich wobſchkodźenych,** kotrež woni ſe ſjawnych žrědłow dóſtawaju, ſnowa wupraví. Schematiſka forma ſtróčenja dyrbi so ſ tym pſchetorhnyć, ſo ſu na ſwójbny ſtaw a cžeſtoſć wobſchkodźenja ſ wotpowědźazej ſwobodnej mjeſu pſchichodnje dźiwa. Dale je knježerſtwo w praſchenju naliczenja rentow wójniſkich wobſchkodźenych na ſawěſćenje bjesdźełoſće ſozialdemokratiji napſchecžo pſchiſchło.

4195000 dźełonjemějerjow

Po połedniem wojſewjenju němſkeho wuſtawa ja ſawěſćenje bjesdźełoſće je so 31. auguſta 4 195 000 dźełonjemějerjow ſamołwiło. Jich liczba je so ſo ſa połedniej dwě njedźeli wo 91 000 powjetſchika. Spomoženſkich pomoz je 31. auguſta 1 063 000 wołobow dóſtało. Wot ſrjedź julija hač do bjesdźełoſće ſaſo pſchiběra.

W ranſchoſaſtkim cžeſtliſtwje je mjes 8636 cžeſtkemi 29. auguſta 6243 dźełonjenčejerjow było. To je 72,19 prozenta porno 70,4 prozenta w prjedawſchim měſaſu. Mjes wuczobnikami je bjesdźełoſć 18,8 prozenta wuczinła.

Žadanja hospodarſkeje strony

Frakzija hospodarſkeje ſtrony w němſkim ſejmje je ſwój nowy politiſki programm wojſewiła. Pſchede wſchém dże możnoſeze ſ dźeku ſaradźeć, ſo by ſu pſchichowanju bjesdźełoſće wobaralo. Sšłědowaze žadanja maju ſo dopjelnić: 1. Priwatne wobžčedźenſtwo leżownoſezow dyrbi ſo ſchtitaeć. 2. Dawk kheżneje danje dyrbi ſpadnyć, runje tak nuczene wobydleńſke hospodarſtwo. Podpjeranje dźełonjemějerjow a njeſaſłužerjow dyrbi ſo pſchemnić a ſo kóžde ſkradźne dźełko ſakaſacź. Wurunanje miſdowych ſwadow dyrbi ſo reformowaeć. Statne a gmejnſke dźełkanje dyrbja ſo do priwatnego wobžčedźenſtwa pſchewjeſeć ſ wuwſaczom plunarſkow, wodowodow a dźełkarnjow elektrizitety. Sa wobrotowy dawk dyrbi ſo ſtupnjowazy ſyſtem ſawjeſeć a na filiale ſo dawki ſawjeſeć. Měſto pjenježneje podpjery dyrbja ſo dźełonjemějerjam a njeſaſłużerjam naturalije jako khléb, běrny, wuhło atd. podawaeć.

Nowe wjednistwo hospodarſkeje ſtrony.

Němſkoſtatny wubjerk hospodarſkeje ſtrony je měſto pſchedhładyh Drewitza, kotryž je wróco ſtupił, ſtronine wjednistwo wuſwolił. Wono wobſteji ſ prjedawſcheho němſkeho juſtizneho miniſtra dr. Bredta, prjedawſcheho ſakſkeho ſtatneho miniſtra dr. Weberа, němſkoſejmſkeho ſapółłanza Mollatha w Barlinje a měſchczańſkeho radźićela Kokke w Magdeburgu.

Rozbuchadła w Lipsku namakali

Lipſczańſki polizajſki preſidium je wojſewił, ſo ſu pſched nědokotrymi dnjemi w keſkach pſchi Watzdorffkej dróſy we Lipſku-Sellerhauſenje paket rosbuchańſkich patronow namakali. Polizajſke politiſke wodźełenje je wuhładźiło, ſo ſu so rosbuchańſke patrony po wſchém ſdaču w nozy 25. auguſta ſ khowańnjow w ſkalach pola Klein-Steinberga kradłe.

Wojeſke zwučowanja kommunistow

Bliſko Waltershauſena pola Gothy ſu ſo kommuniſtojo huſto wojeſcy ſwučowali. Tſi króć je polizija pſchečiwo tomu ſakročiła. Wjeczor 7. ſeptembra ſo polizijiſi ſaſo powěſć półła, ſo ſo kommuniſtiſke wojeſke ſwučowanje na Waltershauenſkich leżownoſcžach wotměwa, ſ kotrymž ſo wobrunjeny wběſć pſchihotuje. Durinkſkej polizajiſkej direkzijі ſo poradźi, 65 muži bliſko ſtelnika Waltershauſenskeho dźełacžeſkeho tſeleſkeho towaſtwa ſajeć. Se ſebranego materiala bě widźeć, ſo ſajeći wozjewanjkomu ſwjaſkej pſchečiwo ſaſtſinej pſchiſłuſchcžeja.

Strona wjeſneho luda žada, zo by Curtius wróćo ſtupił

Wo ſhromadnym pohładźenju němſkeje a pruſkoſejmſkeje frakzije wjeſneho luda je ſo roſprawa wudała, w kotrejž ſo praji: Sſutkowne a ſwonkowne położenje němſkeho luda ſo wurjadnje khutnje pohubžowaſche. S pohladom na podawki w Genfu je němſki wjeſny lud jenonmyſlnego měnjenja, ſo nětčiſchi ſwonkowny miniſter dr. Curtius njeſmě dłeje ſobuſtaw němſkeho kabinetta woſtaeć.

Oppoſizijſke ſtrony ſo do němſkeho ſejma wróća.

Wjednik nazionalneje ſozialiſtiſkeje ſtrony dr. Frick je w ſhromadźiſnje w Hannoverje pſchipowědźił, ſo ſo 13. oktobra oppoſizijſke ſtrony do němſkeho ſejma wróća, ſo bychu nětčiſchе knježerſtwo powaróčile.

Pohrjeb bjez cyrkwje

Mainzſki biſkop je zyrkwinſke khowanje ſa nazionalno-ſozialiſtiſkeho němſkoſejmſkeho ſapółłanza Gemeindera, kotryž je ſ Božej ruču ſajaty w Mainzu wumrěł, ſapowědźił. Generalny vikar Mainzſkeje diözezy, dr. Mayer, je wo pſchičinach biſkopowego poćinjanja roſſajmjenje wojſewił, w kotrymž ſo praji:

„Němſzy biſkopjo ſu jenomyſlnje nazionalny ſozialismus jako bludnu wuczbu ſahudźili, dokelž w ſwojim piſanym a njepiſanym programmje ſady wopſchija, kotrež katoſkej wuczbje napſchecziwo rěcža. Tohodła njeje žanemu katolikej wjazy dowolene, nazionalnej ſozialiſtiſkej ſtronje jako ſapiſany hobuſtaw pſchiſłuſchcež. Schtóž na tule ſakaſnju njedźiwa, do tuteje ſtrony laſtupi a ſamo jako wjednik ſa nju dźeła, njemóże zyrkwinſkeho khowanja dóſtaeć, khiba ſo pſched ſwojim wumrěćom nětkaſ wojſewi, ſo ſo ſwoje njepoſłuſchnoſće kaje. Tutón ſakoń ſa kóždeho katolika płacži, njech je wjeſći abo proſcheć, bohaty abo khudy, ſapółłanz abo jednory ſtaćan. Dokelž njebě w pſchedležazym padże ſaneje pſchičiny, miłoſež wopkaſaſcź, dyrbješe ſo krutoſež ſakonja naložiež."

Heſſenſzy nazionalni ſozialiſtojo ſu na podłožku tohole podawka ſpytali, w Heſſenſkej agitaziju ſa wuſtupjenje ſe zyrkwje ſ wulkimi žrědłami ſawjeſeć, ſu pak khudyſchi wuſpěch měli. Kaž je ſłyſcheć, ſtaj wſcho hromadźe jenoż dwaj ſobuſtawaj nazionalno-ſozialiſtiſkeje ſtrony ſ katoſkeje zyrkwje wuſtupiłoj.

Čěſkoſłowakske wopomnjeńſke pismo ſo w Barlinje přepodało

Cžeſkoſłowakſki połłanz w Barlinje, dr. Chwalkowſki, je wutoru w němſkim ſwonkownym miniſterſtwje wopomnjeńſke pismo pſchepodał, kotrež wikowańſke poćahi mjes Němſkej a Cžeſkoſłowakſkej naſtupa.

Němſke knježerſtwo je w połedniem cžaſu cžeſći wuwos wołebje kataſtrofiſkich wupłodow a chemiſkich wodźełkow tak poſcežowało, ſo dyrbi ſo Cžeſkoſłowakſka pſchečiwo tomu wobaraeć. Wukaſ wo nuczenym pſchetrjebanju němſkeho thnjela a ſalwjerage zło na ſłód a jeczmjeń je runje Cžeſkoſłowakſku cžeſko potrjechił. Wopomnjeńſke pismo je ſo ſ wotpohładom pſchepodało, ſo by ſo němſke knježerſtwo na tele wobſtejnoſeze ſkóžliwe cžiniło. Cžeſkoſłowakſki połłanz je **rjekł,** ſo ſo cžeſkoſłowakſke knježerſtwo wołebje po ſadanju płahowarjow khmjela w Zaczkich ſtronach wobcežuje a je pječa hroſyk, ſo budźe Cžeſkoſłowakſka, jeli ſo Němſka ſwoju złownu politiku pſchečiwo Cžeſkoſłowakſkej njepſchemẽni, dyrbjeć napſcheczíwne napraſowy cžinić.

Plany Francoisa Poncetta za němsko-francowske hromadźeńdźełanje

Sa němſko-franzowſke hoſpodarſke jednanja franzowſke knježerſtwo pječa ſłědowaze tſi ſažady namjetuje:

1. Induſtrijowe dojednanja ſo w ſwiſu ſ pſchetworkenjom němſko-franzowſkeho wikowańſkeho ſrěčenja wobſamknu.

2. Wuhłowy pakt, kotryž by ſnadź k němſko-franzowſkemu dorozumjenju wo Saarſkim praſchenju dowjedł.

3. Organiſowanje wulkich ſjawnych dźełow w Krókowańſkej Europje, pſchi cžimž móża ſo liſtanoſo ſjednoćeć, ſo dźełańſke mozy trjebaeć a ſo Franzowſka wobdźěliċ.

Dźiſo w ſeptembru ſo pječa mjes Franzowſkej a Awſtriſkej **złowne ſrěčenje ſ lěpſchinami** ſa błowny produkt-ju wobeſe krajow wobſamknje. Podobne **dojednanje ſo ſa dźełanje zellukoſy** pſchihotuje. Dale je hižo **franzowſko-madźarſke dojednanje wo dowoſu madźarſkeho žita do Franzowſkeje** hotowe. Franzowſka budźe 10 prozentow žita, kotrež ſ wukraja dóſtawa, ſ Madźarſkeje kupowaeć.

Jendźelſiſy wotpółłanzy ſu wobſamknyli, hoſpodarſkej kommiſiji Swjatſa Ludow namjetowaeć, **ſo bychu ſo zła powſchikłownje wo 10 prozentow ſnižiłe.**

Francowska dowoz wina a drjewa zakazała

Franzowſke knježerſtwo je kónz auguſta dowoz drjewa a wina ſakaſała. S tutej ſakaſnju ſo Němſka, Cžeſkoſłowakſka a druhe europiſke ſtaty potrjechja. Se ſawrjeczom franzowiſkeje mjeſy budźe němſke hajniſtwo cžeſko ſchłodnowaeć.

Jendźelski lutowański zakoń so w prěnim čitanju přijał

Sſrjedu popołdnja je miniſterſki pſchedhłyda Macdonald beſnjenu ſejmej lutowańſki ſakoń pſchepodał. Se ſakonjom ſo knježerſtwu połnomócy da, ſo ſmě naprawy ſa ſtróčenje ſjawnych pjenježnych wudawkow cžiniċ. Sakoń je ſo w prěnim cžitanju pſchijał. Druhe cžitanje ſměje ſo pjaſt.

Sſrjedu popołdnju je Macdonald dźěył tak mjenowane guillotinſke nawjety pſchepodaeć, kotrejž dyrbja knježerſtwu ſmóžniċ, debatty pſchikročeć a dźěchazym manewram oppoſizije ſadźiwaeć. Knježerſtwo ſo nadźija, ſo ſ tymile naprawami nětčiſche parlamentowe położenje ſa tſi njedźele ſtónči. Dalſche wuradźenja ſo potom hač do 20. oktobra wotſtroża.

Bjezdźěłoſć w Jendźelskej

Liczba dźełonjemějerjow w Jendźelſkej je 31. auguſta 2 769 219 wuczinła, to je 28 437 wjazy dyžli tydźeń przedy a 701 775 wjazy dyžli loni.

Grandi za wotbronjenje rěči

Italſki ſwonkowny miniſter Grandi je w Swjatſu Ludow w Genfu ſa wotbronjenje rěcžał. Po jeho nauticže dyrbi ſo **bronjenje dyrbjało hač do wobſamknjenja pſchichodneje wotbronjeńſkeje konferency hnydom ſajaciċ.** Potom dyrbi ſo wo wurunanju reparaciſkeho dołha po poměrje ſtatneho dołha jednacż a ſo wotbronjenje ſ pſchewinjenju hoſpodarſkeje kriſy pſchewinjeċ.

Nowe ratařske hibanje w Finskej

W Finſkej je ſo wulki dźeł ratařſtwa jadołžił. S hromadami ſo ratařſke łubła na dyrbjeńſke waſchnje na pſchedźadźowanje pſchedawaju. Tele dny je ſo w Helſingforſu wſchoſtnika krjowa ſhromadźiſna wotmeła, na kotruž dě-

chu ƒo ratarjo ƒe vsèčkȳ ſtron traja ſeſaſti. W njeƒ ƒu ƒo nèkotre wobſamkinjenja pidhijale. Po jenym dyrbi ƒo nuczena poƒeżonka 4 milijardow ſinſkich hrivnow wudacz, na kotruż dyrbja ſo wſchitzȳ podpiſacz, kotżi maju pjenjezy na bankach. S tuteƒ poƒeżonku, kotraż ſo je 4 prozentami ſadani, dyrbi ſo ſadoƒenym ratarjam wupomhacz. W druhim wobſankinjenju ƒo namjenuje, nathwilnu inflazju ſawjeſcz.

Pſchecżiwo tymle wotpohladam ƒu banki a druhe finanſe kreditne wuſtawy napomninanje woſſewite, w kotrymż pſched ſadanjenki kriſoweje ſhromadźiſny warnuja. Taſta bankowa politika by k hoſpodnemu pſchewrótej ſinſkich hoſpodarſtich wobſtejnoſcżow a k cżakanju kapitala dowjedła. Finanſa njeby wjazy mohła ƒiwoje wukranje poƒeżonki ſanadnicz.

Dżiż w „kriſowej ſhromadźiſnje“ ƒo powėdaſche, ſo ƒebi kriſowi ratarjo na to myſlą, „kriſowy cżah“ ſadoƒenych ratarjow do Helſingforſa ſarjadowacz. 7. ſeptembra ƒu prènje cżłonki kriſowych ludźi, woſebje ƒ pokombiſcheje Finſkeje pſchiſchałe do Helſingforſa. Hacż dotal je ƒo jich nanajwjazy 2000 mużi ſeſchło. Kriſowi ludźo praja, ſo je kriſowe hibanje njepolitiſke. Wėż ƒo jako khutna njewobhladuje. Politiſke ſtrony ju wotpokaſuja.

Kommunistiska organisacija w Asiskej

Chineſke wyſchnoſcże ƒu wopſchijecże pijmoło woſſewite, kotreż ƒu 15. junija w Shanghaiu ſajatemu kommunistiſkemu wjednikej Nouſenſej wotewſale. Każ „Times“ piſchu, je ƒ nich widżecz, ſo je **kommunistiſka ſtyez pſches ƒwu Chinu a kraje raniſcheje Aſiſkeje wupſchestrjena.** Kommunistiſka zentrala w Barlinje organiſaziju w Aſiſkej wodźi a ƒ pjenjezami ſajatarje. Nouſenſ a ƒeho pomocznizy ƒu nadawk mėli, w chineſkim wójſku a w ſarjadniſtich wyſchnoſcżach kommunistiſke blunki wutworicz a wſchudże njes dżełacżerjemi a ratarjemi njemėry ſhudźicz.

Ruske knjeżeſtwo pſecżiwo ſpėſnemu twarjenju

W poſlednim cżaſu ƒe ruſke knjeżeſtwo ƒ dżełom we ƒwym twarſtwje jara njeſpokojom. Njedobżahanje wobydlenjow we ważnych induſtrijowych mėſtach ƒe dżeń a wjetſche. Knjeżeſtwo widżeſche, ſo tele wobſtejnoſcże poradżenje pjecżłėtneho plana wohrożachu. Tohodla ƒo wjazy pjenjez ƒa twarjenje dżełacżeſtich wobydlenjow poſtajichu. Woſebje dyrbjachu ƒo w Donezſkim wuhlowym kraju ruce wobydlenja natwaricz.

W jenym dżělu tuteho kraja je ƒo też 500 thżěnow natwariło, ſo by ƒo wotpuczowanju dżełacżerjow mohło. Nėtkole pak je ƒo ƒ radiom woſſewito, ſo ƒu tele domy ƒ tak hubjeneho materiala natwarjene, ſo hižo nėtkole roſpaduja. Sa tole hubjene twarjenje, na kotreż ſe wſchėch dżełow kraja ƒwarja, je knjeżeſtwo wjele pjenjez wudało. W Donezſkim kraju je wono pòła toho nowu kriſu ſawinowało, dokeż wjele tatarſkich dżełacżerjow, kotrychż bichu na dżeło do tychle ſtron pòſłali, njeje ƒaneho bydła nadeſchło a je tohodła ſaſo wotjėło.

Spomnjenja hódne je, ſo knjeżeſtwowa ſchkrickowarnja tón kroċz njeje winu na „ſchkòdnikow“ ſtorcżiła, ale ƒo ſjawnje wuſnawa, ſo je ƒo twarſti plan dla ſpėſcżneho dżeła a ƒwatanja njeporadźił. Plan ƒu dyżeli pſcheſcżehnyċz a pſchi tym ƒu ƒudleſchcża naſtale, w kotrychż nichtó njemóże bydlicz. Najwyſchſcha ludowa hoſpodarſka rada je tohodła wukas pſchecziwo pſcheſpėſchnemu twarjenju wudała; pòła toho je ƒo wobſankło, zyke twarſtwo wobnowicz. Knjeżeſtwo warnuje pſchetſpėſchnje twaricz. Se Moſkowſkej ſchkrickowarnju ƒo kóżdemu wjednikej twarſtich dżełacżerjow, kotryż ſohkonnyħe ſpėſchne twarjenje njeſajtaji, ſ cżeżkim thłoſtanjom hroſy. Sa dohladowanje nowotwarowu ƒu ƒo woſebite twarſke kommiſije wuſtajile.

Każ pſchi twarjenju też pſchi kóżdym druhim dżele pod kommunistiſkim knjeżeſtwom w Ruſkej najwėtſcha njeroda knjeżi. Dżiwacz dyrbi ƒo cżłowjek, ſo ƒebi ruſki lud tole knjeżeſtwo tak dołho lubicz dawa.

Zaso měr w Chile

Skoro ƒyke chileſke wójnſke tòdżeſtwo, kotreż bė ƒo ƒpjeċżiło, a kotrehoż ƒbėſt je ƒo powalił, je nėtko do Valparaiſkeho pſchiſtawa pſchiſėło. Mużiliwa wójnſtich tòdżow ƒu ƒo do ſaſtwora dowjedle. Sżyłne wójnſke ſtatki a nje pſchiſtawje ſtrażuje, mjes tym ſo łėtadła nad wójnſkimi tòdżemi łėtaju. Wójnſka tòdż „Almirante Latorre“ je do Quinteira pſchiſėła a je ƒo tam wyſchnoſcżami bjes wumėnjenja poddała.

Chilejski prėchodny president? Dobyċżeŕski kandidat presidentſtwa Arturo Alessandri. Z wojowanjemi rozcyehnowana Chilejska dyrbi ſebi po prėnim zmėrowanju w kraju myſlić na wólby presidenta. Strony lėwicy ſu ſo zjednoċże a z wólbu kandidata postajile, kiż je politikus Alessandri.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 10. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodż. barometer 743, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +12. Nanowe 8 hodż. barometer 745, hygrometer +2, thermometer w nozy +7. Wuhladny na ſamrócżene njebjo a wodu. Naſche wjedro je ſaſo wſchelako wohrożene. S kupy Selenki (Grönland) pſches Jendzelſku, ſrjedżnu Europu hacż do ruſkeje Europy cżahnje dże ſo wyſchina. Tola ſ polonja a na ſrjedżnjoſlowiſkim morju je nižina, tehorunja na Biskajaſkim ſaliwje. Nižina nad ſrjedżnjoſlowiſkim morjom cżehnje radu ſ wjele deſcheżom pſches naſche ſtrony. Tehorunja ƒo k dołhemu ranju wotbłażena nižina wot polnozy ſem ſaſo k nam wróċża. Nas naſcheho wjedra je tehodła ſaſo doſcż wiſkaty a nadżija na wobſtajny rjany cżaſ je ſaſo ſnadna. — Jutſje pjatk ſtħadża błónċżko 5,27 hodż. a ħowa ƒo 6,26 hodż. Mėżacż ſtħadża rano 3,58 hodż. a ħowa ƒo wjeczor 6,21 hodż.

Pózńjeńc

Hórjchi hacż loniſchi ƒe lėtuſchi żnjeż. **Mało** błónża, wjele, pſchewjele deſchcża. Woprawdżity rekordny mėżacż, też w naſtupanju ſchtodȳ, kiż je naczinił. Żnjeż na ſrawiſcż winowe licże, ale lėtża je ƒo tuſomu nadawkej jara hubjenje wėnował. Na horach je ƒo wjele rożki a wonwża ſkaſyło, na runinach je pſchenża wuroſcżena a cżorna. Tu a tam je ƒo ƒad inicżił ƒ wichorom. Njewjedra ƒu też ſadowym ſchtomam ſeſchtodżałe. Wulki dżėrnow je wohrożeny, dėrny kłaja. Sſtotka naſche ratarſtwo a hoſpodarſtwo je lėtża cżeſko ſchtodowało. A to w dobje, bdyż je powiċżitkowna nuſa tak hižo doſcż wulka. Wjele puċżowarjam ƒu ſo próſdniny ſkepżałe. Nėtko łożdy hiſchcże liċżi ſ rjanej nasymu. Snuadż nam pózńjeńą hiſchcże poſtiċżi nėtkore błónċżne dny, ſo ƒudżo tola hiſchcże troſchtku wużiwacż rjanoċże domiſnjeſke pſchirody a ſpójnacż na ſchtodże, kat nuſny je ſchkit domiſnjy w najſcherſchim ſmyſle. Wutħowacżże, ſchtoż ƒo hiſchcże nėkat wutħowacż hodżi, ſchkitacżże, ſchtoż ƒo ſchkitacż ma, pomhajcże ſłabodżiċż ſchkody ſ tym, ſo noweje ſchkody njenaczinicże. Po ſdaczu pódlanſke hódnoċże ƒu djenża drohoċżinki a pokłady a łożdy jenotliwż może pichinoſchowacż k tomu, ſo ƒo ſatħowaju. Jenoż w tajtim duchu jewitej ƒo prawe ſrofumjenje ſa pjchirodu a prawa lubóſcż k domiſnje.

*

— **Cżaſ ƒu pjenjeſy, pſchetoż cżaſ ſalutuje pjenjeſy.** Tuto ſłowo je hižom ſtare. Ale kelko ludżi njewopruje cżaſa a pjenjeſy ſa njetrėbne wėcży, pſchi kotrychż ſo hodżi woboje ſkutcżo ſalutowacż. Cżłowk jenoż pſchikład napomnicż: mjaſowar julſchin. Ju ſhotowiċż ſ cżeſtneho dobreho mjaſa żada ſebi hoſcżiny trajacż warjenje a njeje tunje. Kak hrajuzy ſokło pak mėżenky ħebi wużiċż błódneje a wotſchewjajcże juſchki wobſtaracż. Rozpuſchcżenu ſtrótka Maggiowu kóſku mjaſowoje juſchki do ¼ litra warjazeje wody a dobra a jara błódna mjaſowa juſcha je hižom hotowa a może ƒu hnydom wużiċż k picżu, warjenju jeſeniny, k pſchihotowanju polikowu a ſoſow. Maggiowe kóſki mażowej juſchki dyrbjale w kóżdym domje k ruzy bycż, pſchetoż ƒu dobre, praktiſke a tunje.

— **Dla ſyłnje ſpadnjeneho póſtoweho wobkhada a njepſchihódneho hoſpodarſkeho położenja ƒo wot 11. ſept. 2. mėſtne wunoſchowanje póſtowych poſpożkow pola Wulke-Dubrawſkeje a Male-Wjelkowiſkeje** póſtoweje agentury ſaſtaji. Pſchi połėpſchenju pomėrow ƒo 2. wunoſchowanje ſaſo ſawjedże.

— **Zebrański ſbėrać pjenjez.** W naſchim mėſcże je poſledni cżaſ njeſnaty po domach khodźił a wuh.woal, ſo ſa ƒwjatowny kongreſ abo ſa krajnu konferenzu evangeliſkich woſadow ſa krajne konſiſtorſtwo dżeła. Je ſadał tak pſchinoſchi wſchelakeje łuſhołokoſce a je je też dóſtał. Je ſtudił, ſo ſa to brożurki póſcżele. Njewobſteji pak dowolnoſcże ſa tajke ſbėrki. Pokaſa-li ſo woblichudżeſ ſaſo nėżdże, njech ſo błiżſchemu polizajſkemu faktojnikej pſchepoda. Njeſnaty je nėżoże 50 lėt ſtary, 1,70 —1,75 m wulki, łyſny, na cżėmnu połnuzy brodu a noſcheſche nawoċży, wobleczeny béſchi cżėmnoſchėry wobleċ. Woſoby, kotreż ſu pſches njeſnateho ſchfoodowake a to hiſchcże wojerwike njeſiu, ſo proſcha, ſo bychu ſo poſa kriminalneho wotdżelenja w Budyſchinje, Burgplatz 6II, telefon 2802, ſamoſwiſle.

— **Mėiſchczańſke mjaſowe jėtki w Budyſchinje.** Sſobotu 12. pożnjeſnja 1931 rano wot 7 hacż 8 hodżin wotedawa ƒo na cżiſtu 4151 hacż 4300, wot 8 hacż 9 hodżin na cżiſtu 4301 hacż 4450 ƒyre howjaze mjaſo, punt po 40 pf., ƒyre ƒwinjaze mjaſo punt po 45 pf.

— **Saſka krajna loterija.** Pſchi wutorniſchim cżehnjenju 5. rjadowanje 109. loſkiża krajneje loterije (7. dżeń) padże dobywże wo 10 00 hr. na cżiſło 83 506, dobywże wo 5000 hr. na cżiſła 29 967, 50 494, 77 010, 104 049, 104 687, 117 667, 150 439.

— Dobywże wo 1000 hriwnow padże na łoſ 71 593 ſatkeje krajneje loterije do tudomneje Rothereż loterijowe berkownje na Kżorſtej dróży 22.

— **Sożjalnym rentnarjam** wuplaċżuje ƒo podpżera na mėżacż ſeptember wutoru 15. ſeptembra dopołenja wot 9 hacż 11 hodż. w Sſejmowni na Hradowſkej hrėbi 10 po 1 ſchodże wó ſtuje 41.

— **Pożuſchtwo na pożuzy.** Każ hižom piſchachmy, ƒu w nozy k 8. ſeptembrej ſ paſtwy w Pomorzach dwėſtnu jałowżu, cżorno-błu, nėżoże 11 zentnarjow cżeſku, ſ wuchowej ſnamku na ſkwo ſ cżiſłom 18043, kradnyli. Na ſaſodoſtacże kforjeċża je ſchkodowany 100 hriwnow mjta pſchijtibli. Sożſkenja njech ƒo pórċżaſu ſandarmſtwu we kubliſchżach abo kriminalnemu wotdżelenju w Budyſchinje, Burgplatz 6II, telefon 2802.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Prènjotne powėdańczko.

53] (Pokraczowanje.)

Cżakach na dwė hodżinje. Sſtyſchach, ſo wyſchi ƒylnje ƒmorcżi. Sſuwach ſkradżu rėbi dele, ſlėſch ſ natykanej piſtolu w ruzy po nim dele a chżych ƒo na wyſchka walicż. Ale njewidżach derje, ſtorcżiċż ſ mojej nohu do njeho a wón wotwucżi a chżyſche ſpėſchnje ſtanyċż. Schto cżiniċż? Tu rėka ƒiwjenje ſa ƒiwjenje. Satcżiċż a moricż wyſchak jeho njechach, ale dyrcżi jeho ſ piſtolu ƒylnje pſches hłowu. Wón padny wrócżo. Hrabnych rjentjeń wot konjazeho gratu a ƒwjaſach jemu ruzy na thribjet a ſ druhim rjemjenjom noſy. Nėtko ƒo pſcheſwėdżich, hacż hiſchcże dycha a dėch wjeſoły, ſo je żiwy.

Pſchepytowach jeho wacżok. W tym bė cżiſta wożobna ſpódnja drasta. To bė mi jara ludo. Hnydom ƒo ſwojni koſakowu koſchlu ſleczech a wobleczech ƒo namakanu, każ też ſpódnje ſholowy a wolmjany pjeſt. To bė krajne jaczniċże w taſtej cżiſtej a wołebnej drasce bycż. Tu ſebi pomyſlich, ſo bych droje loſżcho Rukam wucżeknył, hdy bych każ koſakſti wyſchċż ſdrasċżeny byt. Tuż wuſuch wyſchka ſchkórnje ſuchtowe nutſka ſ kożuſchinu poſchite, a wutħlėkach jeho ſholowy a kabat. Hdyż pſchi tym wyſchka pſchewalach, ſakorcża a naby wėdomja a rjekny: „Sſukinſyn, ſchto cżiniſch? Njeje cże hańba, mje nadpadnyċż a wobſtradnyċż?“

„Njemjemju tebje żukinżyn, ale wyſchko. Tuta drasta je koſakowa, kiż je mi moju rubiċ. Tuż ju ſ tym wrócżu; wſchak ƒy jich poruczinik. Bjes drasty pak njentżu w taſtej ſmuje bycż, tak ſebi twoju pożczu. Pſchihdż ſebi do Parija po nju, tam cżi ju ſaſo wrócżu.“

„Hdyż je wėż tak, cżiń, każ ſebi myſlicż. Ale nieje to moja wola, io ƒo koſakojo tak ſadżerża. W mojim pkaſcżu ƒu 500 franzowſkich ſłotych, njeſyżym je kradnyċż, ale wſak ſ wot waſ wopuſchcżeneje wójnſkeje pokładnje.“

„Derje. Polożu wojnu ƒwojemu kżorej ħobu, polożu woſtaju tebi ſa drasu, zyrobu a konja. Tuż na ſaſowidżenje w Parisu!“

Wėch ƒo mjes tym ſrajeżiċ, konja ſeżydżał, ſebrach zyrobu a mój mėċżch ſ hroſhomi, woċżinidż brożnine wrota a wunydżech konja. Na to ƒo ſaſo wróċżich, roſtrėſnych jatemu rjemjeń, ſ kotrymż mėſeſche ruzy ſwjaſanej, ſkoċżich ſpėſchnje na konja a wotjėchach.

Mėżacż jaſnje ƒwėċżeſche; jėchach wokoło wyſy, pomałku pſchezo dale; ale bdże ƒym, njewidżach. Naſajtra pſchihdżech tſjom khżżkam, kotreż ſo ſdachu wobydlene bycż. W prènjej ſalkepach ſ hlebiju a hnydom pſchicżża ſtarſchi muż a praſcheſche ſo nje ponżſnje ſtrowjo: „Gospodine, ſchto poruczejeſch?“ Wotżach na konju żedżo, machach ſe dołhej koſakowej ſlebiju, ſo mi njeby muż mohł konja ſa wuzdu pſchimnyċż a prajach: „Widżiſch, ſchtó ƒym. Njepſchecżeł naż napadny a pſchi cżėkanju ƒym mojich towarſchow ſbuhił a nėtko ƒym ſo ſabludżił, njewėm, hdże ƒym. Tu maſch pjecż ſłotych a pokaż mi puċż k wėżu Berezinje, hdżeż ƒmy njepſchecżeła ſbiłi.“

„Bohu budż dżak, ſo ſeſe ſbili njewėrliwych pżuw, kiż ƒu wonjeżecżiſli naſche ƒwjatnizy. Bych cżi też puċż pokaſał bjes ſłota. Ale mėj dżak ſa twoje ſłoto, możu je derje trjebacż.“

Cżehnjechmoj ſyły dżeń. Njewėrjach dospołuje mużej. Tuż kedżbowach na wſche boki. Muż dyrbjeſche pſchede mnu hicż. Wón mi powėdaſche, ſo pſchihdżemoj k bródej, hdżeż ƒu Franzowſojo drje ſapoczeli móſt twaricż a njeſyu jón dotwarili pola Ukołoda. Wot tam trjebam jenoż pſchi rėżu jėchacż a pſchihdu do Borizowa.

Muż bė wėrnoſcż rėżak. Na wjeczor pſchihdżechmoj do Ukołoda, hdżeż nėktore koſoły we wodże ſtejachu. Dach mużej 10 ſłotych a jėchach ƒam dale. Jėchach błiſko Borizowej, ale niż do njeho. Wėdżach nėtko ƒmėr do Wilna. Cżinjach wſchelake wokolopuċże, ſo njebych pſchiſchoł do mėſtaczkow a wobydlenych wjſow a ſo njebych ƒo ſekkal ſ ruſſimi wojakami a koſakami. Dyrbjach pſchenoſowacż we wupalenych wżach abo w lėżach.

Jónu ſpach w lėżu w nozy. Nadobo tón pacża do mnje ikorkacż. Wotwucżich, tón bė njemėrny, łapaſche a tu wuhladach błiſko wóhnjowe wocżi wjelkow. Hrabnych piſtolu, ſatſėlich jeneho, ſtocżich na konja a cżėkach. Na ſbożo njeſe jich wjele a mėjachu k ſratwje jeneho ſ nich. Tak ƒym ſ Bożej pomożu ƒo pſchedobył hacż ƒem. Bė pak najwjetſich cżaſ. Pożlednje ſi dny njejſym ani dórtka do huby wſał. Dawach radſcho konjej, ſo by mje mohł hacż do Kowna donjeſeċż, ale też tón ſa dwaj dnjaj njeje nicżo wjazy doſtał.“

„Tuż jės a myſlu, jo tón dże też wjazy hłódny njeje. Sży ƒo tola prjedy ſa njeho poſtarać hacż ſa tebje.“

„To ƒym. Schto pak ſ nami ƒo dale ſtanje?“

„To njewėm, ſawėſcże bórſy ſo ſhonicż.“

Taſ żebi ſ wratom dołho powėdachmoj a bżchmoj wjeſołaj, ſo ƒmoj ſ Bożej pomożu wucżeċżkoj ƒmjerċżi, kiż ƒu ſ wuwjacżom nėktorych wſchitżch poċżerpili.

Sdożowne dny bżchu to ſa naju, kotreż możachmoj hromadże pſchejżwicż. Tola bórży buchu ſtyłki wójſka ſnowa ſrjadowane a ſ ƒwojemu ſakitej ſcżahnu ƒo Neapoliſki kral, wjednik ſtyłkow wulkeho wójſka, wróċżo ſa rėku Wiżlu.

XXI.

Bratr dyrbjeſche ſ wójſkom cżahnyċż. Ja pak puċżowach ſ kżżorowym pſchewodom do Warſchawy. Tam woſtachmy nėktore dny a bu daliſche puċżowanje do Parija ſarjadowane. Cżżych doſpėċż, ſo bychmy w Budyſchinje pſchenożowali, ale to ƒo mi njeporadżi. Bu poſtajene, ſo budże pſchenożowanje w Drjeżdżanach a tam też dżeń wotpożinka. Sſnajach ƒo je ſpėſchnymi półtami, kiż ſ Warſchawy do Parija powėżeje donoſchowachu. Tuż njebė ſa mnje cżeżko, nanej do Dobroſchżiż liſt póſłacż, w kotrymż jemu piſach, hdy a hdże budu w Drjeżdżanach, wuprajejo pſchecże, ſo bych tam rad ſ nim porėczał.

Wjeczor pſched ƒwjatymi Tjomi kraſemi dojėżdżechmy ſe ƒanjemi do Drjeżdżan. Tu doſtachmoj wobydlenja jako kżżorowy pſcherwod w kraloviſkim dworze. Sa naż bu tu nanajſkėpje poſtarane. (Pokraczowanje ſcżėhuje.)

Zhromadźizna serbskich wučerjow w Budyšinje

Wčera zeńdźechu so sobustawy powšitkowneho serbskeho wučerskeho towarstwa w Serbskim Domje. Dźiwajo na ważne předmjety, kotrež běchu z pisomneho preprošenja dowidźeć, móžeše wopyt bohatši być. Přitomnych běše 24 sobustawow a 3 hosćo (2 studowanaj na paedagogiskim wustawje a jedyn njepřiwzaty, kiž je nuzowany, k druhemu powołanju so přiwobroćić). Zamolwił bě so Bj. Krawc. Tuta zhromadźizna bě po prawym hnydom po wulkich prózdninach wotmyslena, tola dla wšelakich zadźěwkow so wotpohlad přewjesć njechodźeše.

Do dalšeho dźeńskeho porjada wozjewi předsyda, k. wyšši wučeŕ Měrćin Kralze Zarěča, zo so lětsa kurzy za serbsku wučbu, kiž so w předkhadnych lětach dla njedostatka na trěbnych sродkach wotměć njemóžachu, dyrbjachu tohodla wupadnyć. Potom přečita wotmolwu sakskeho šulskeho ministerstwa z 8. junjeńca na zapodatu prózstwu wučerskeho towarstwa z 10. haprileje dla njepřiwzaća serbskich kandidatow do paedagogiskeju wustawow. Jednaše so wo Jana Hlawša z Róžanta, Jurja Rjenča z Khrósćic, Jurja Błažija z Łuda a Richarda Šołty z Bjedrichec (w pruskej Hornjej Łužicy). Byrnjež widźomneho njedostatka na serbskich wučerjach było, wosebje na evangelskej stronje, nochce ministerstwo žanych wuwarjow činić, dokelž to přečiwo wšemu prawu rěči. Też měni, zo je tukhwilu dosahacych serbskich studowacych na wučerstwo. Tehdom so wo 17 jednaše. Tući pak so na 3—4 lěta rozdźěla, potajkim w přerězku lětnje po 4—5. Tuta ličba pak njedosaha, hdyž mějachmy 1925 při 134 wučerjach na 48 rěcnje měšanych šulach hišće 53 serbskeje rěče njemócnych. We swojim času je so předsyda wosebje na Lipsčanski wustaw wobroćił. We wotmolwje so jemu rozłoži, zo tamniše jednistwo žaneho pokiwa wot ministerstwa dostało njeje, wosebje na Serbow dźiwać. Tak budże so wučerske towarstwo wospjet na ministerstwo wobroćić a położenje we wučerskim stawje nadrobnje rozłožić. Zdobom so deputacija do Drježdźan poda a wo wěcy z postajenymi instancami ertnje pojedna.

Wulke spodźiwanje zbudźi powěść, zo je do prózdnin nawjednistwo Drježdźanskeho paedagogija na čornej tafli so naprašowało, štó chcył so na serbskej wučbu wobdźělić. Bě so za krótki čas 55 zamolwiło, mjez nimi 48 Němcow. Sto ma to rěkać, nichtó z přitomnych roztožić njemóžeše. Ze wšeho pak je widźeć, zo so numerus clausus tež na Serbow nałožuje. Wjele je nam škodźiło předčasne wozjewjenje memoranda, kiž je so wospjet na němske knjeżerstwo zapodało a z nim tež tohodla jednało w jenych českich nowinach. To je so jenož přez indiskreciju stać mohło a ma so jara wobžarować. Při přijimanju do paedagogiskich wustawow hlada so wosebje na khmanosć w hudźbje, čełozwučowanju, rysowanju a němčinje. To chcyli naši studowacy wobkedźbować.

W dašim jednaše so wo namjeće zjednoćenstwa kat. wučerjow dla wobšernišeje serbskeje wučby na srjedźnych šulach (wosebje w Budyšinje) a w přihódnišim času. Poslednjeho dypka dla je so towarstwo hižo prjedy na ministerstwo wobroćiło a tuto je přistejnym šulam nawdało, wo tym jednać. Je pak so wupokazało, zo njeje při 6 šulach móžno, serbske hodźiny hinak zarjadować hač dotal. To by so jenož přewjesć hodźało, bychu-li **wšitky Serbja na jenej šuli**, na př. na gymnaziju studowali. To bychmy jich tam na 80 šulerjow měli. Potom **mohłe** so serbske hodźiny mjez planom po přeću zarjadować, też za wudźělowanje nabožiny. Wot tutoho ideala smy hišće daloko zdaleni. *W dalšim so wupokazaŕo, zo je nětko* podawanje serbskeje wučby na šulerjow Budyskich šulow wo wjele lěpje zarjadowane hač prjedy. We štyrjoch wotdźělenjach (wopřijeja 74 wobdźělnikow) podawa so jim kóždy tydźeń 2 hodźinje (prjedy jenoż jena), štož dyrbi so khwalobnje připóznać. Tola při najlěpšej woli njehodźa so hodźiny na druhi dźeń přepołožić, dyrbi při srjedźanym popołdnju wostać. Wězo dyrbja serbscy starši swoje dźěći napominać, poradnje a z časom na nich so wobdźělić, nic hakle krótko do toho, hdyž traš wuswědčenja w serbšćinje potrjebaja. Dla spušćenja druhcje rěče za Serbow njeje so dojednało, dokelž njeje na zapodatu prózstwu hišće trěbna wotmołwa dósła. Tuž so njehodźi a njetrjeba při podawanju serbskeje wučby ničo přeměnić.

Jednaše so dale wo pjenježnych należnosćach při wudaću šulsk. spěwnikow, za kotrejž su serbscy wučerjo wulke wopory přinjesli. Z rozšěrjenjom tuteju knihow njesu zajim a zrozumjenje za Zejlerja do ludu. Z tym staja jemu najrjeńši pomnik we wutrobach Serbow. Spomni so tež na jene nowiny, kotrež nastajnje přećiwo Serbam šćuwaja. Dokelž běše čas khětro pokročił, dyrbješe so přilubjeny přednošk na přichodne posedźenje wotstorčić. Budże so z nim započeć, zo by so ważna maćizna z dobrej khwilu a docynje rozpominać mohła. Z dźakom za sobudźělo skónči předsyda jara zajimawu zhromadźiznu.

S Ralschowa. Na Lubinje fu pondźelu nadeschli hobrsli prasak. Jeho hlowa bě 23 cm schěroka. Rožka wjeseschu 19 cm wobjima. Zyły hrib běsche pseches dwaj puntaj cežki.

S Badestez. Dla zlabeho wobkhada a hospodarskeje nuzy so tu listy atd. popołdnju wjazy njewumoschuja. Tuta krocel placi wot 14. septembra. Tak ruče hacz so wumóry sahu polepschcha, so tuta krocel sbehnje.

S Hodź ja. Wutoru popołdnju w 4 hodź. sta so tu na Budyskej dróhi cežke wobkhadne njeboże a to sahy nadesche wjaz na Szemichowskich honach. Wozbowe awto z motorisce kolesu do so srahyschcej. Knjeżna, kiž na motorisce kole sadu hedźesche, so cežko srani. Puknu po jej nop a dyrbjachu ju do Budyskeje lhorownje dowjesć. Motorowemu so ruka slama a wón so też hewak srani. Jedyn pahaŕ w awcje so slohka srani. Awto a kolesu so cežko wobschkodźischcej. Pschicinina njeboża njeje hischcze znata.

S Duzinu. Saschu njedźelu tu domakowanku swojeju. Wjeczor dóńdźe potom na rjach k punkam. Hitlerjo a komunisća so mjez sobu pjerjechu. Pólaj hnydom tu běsche a njepschećelnych bratrow rozsehna.

Wokrjesny sokołski swjedźeń w Poršicach

Přichodnu njedźelu njech so po możnosći wšitke sokolske jednoty a wšitcy přećelio Sokolstwa na puć do Poršic nastaja. Wotměje so tam sokolski wokrjesny swjedźeń. Započatk swjedźenja je w 2 hodź. Najprjedy je swjedźeński čah přez wjes. Potom předwjedu so wšelake zwučowanja na łucy zady Lindnarjec korčmy. Za wšelake zabawy a zawjeselenja budże postarane, na kotrychž smědźa so też wopytowarjo swjedźenja wobdźělić. Wječor su potom reje pola Handrikec. Porśiska sokolska jednota wočakuje bohaty wopyt. Přirunaj też wozjewjenje w towarstwowskim powěstniku!

S Rukez. Wutoru wječor měješche so tudyšca hnitwa na dalsche 6 lěta pschewjedźecy. Hnitwinske druźstwo bě sej dopředka wumėnilo, wubrachi mjez hajimzami a po pschipadže wschitkich wotpokasacy. Hacz dotal bě towarški mišchtr Lejnert z Budyschina mět hnitwu, bě pak ju wotsedał. Nětko běchu so jako hajimzy samolwili kt. v. Loeben w Kopyzach, prof. Derlizki w Pomorzach a Neugebauer w Budyschinje a Bar w Raschowje. Přent tyšo hodźachu 420 hr. ja lěto, a tnjes Bar 320 hr. Druźstwo wschak wschitkich wotpokasa.

Z Corneho Hodlerja. Wobkhadne njezbožo sta so tu wčera w nocy ½12 hodźin před samej wsu na Budysko-Wojerowskej dróze. Nakładny auto Knaatec spedicije přijědże wot Khelna. Najskerje naraz spinadło zapraji. Wóz dosta so na lěwu stronu dróhi, zawadźi wo štom, přejědże a zlama hišće druhi štom a potom přez přerow zajědże na běrniščo. Karoserija so dospołnje rozbi. Nutrka sedźacymaj so bohudźak ničo njesta.

S Rakez. K 1. oktobrej t. l. knjes wyschichi wučeŕ na wotpočinku Jan Bohuměr Rjelka swoje sastojnstwo jako kantor a organist nalscheje zyrkwje skoń. Wot lěta 1888, po krótkim wuczeńšim stutkowanju w Nowej Wsy pola Kluksicha, je swoje kantorske sastojnstwo z najwetšej liwora a šwědomitosću k wuješelu a natwarjenju žerbskich a němskich kemscherjow sastawał. K jeho 40 lětnemu słužbnemu jubilejej we lěcze 1928 běchu jeho krajne konsistorstwo a zyrkwinske pschedstejeńcerstwo z pschipósnaczkom cjescejcy. Rakeczanska wosada sakhowa jemu, z kotrymž běsche tak dołhe lěta we wjesełu a srudobe wusko sposana, stajnje dźakne dopomnjenje a ma jenož jene pschecze, so by jemu hischcze prawje dołho spožčene było, swój wotpočink wužiwacy. — We swojim posedźenju 7. septembra je zyrkwinske pschedstejeństwo na to knjesa wuczeŕa Krawza w Rakezach jenohłósnje za kantora a organista wolilo. Knjes Krawz, kiž hižom wot 1. junija lońschcheho lěta słužbu namjetneho kantora wukonja, so njedźelu 11. oktobra na žerótkim a němskim kemscheniu sahokasa. Njech je jemu też tak dołhe a bohacze žohnowane stutkowanje w naschej wosadze spožčene, kaž jeho pschedchadnikej.

Z Róžanta. Stóž je na swjedźenju swj. Marije donjebjesnzwaća našu hnadownu cyrkej wopytał, je so wšěsce dźiwał nad powjazami, kotrež z wěže hač na cyrkwinu tšěchu wisachu. Wšelake dźěle na wěži, kotrež běchu zo železa, počachu zerzawić, dokelž kryw wjacy kruty dosć njebě. Tohodla dyrbješe so wupohrjedźeć. Dźěła wukonješe znata firma Winterec ze Šěrachowa, kotraž je podobne dźěła na cyrkwjach našeje wokoliny hižo zdawna sem wobstarała.

S Kobliž pola Wulkich Sdźarow. Wutoru so tu we małej rěčzy dwělětne dźěćo tepi. Rěčka běži pisches wjeś. Hórenjej dźěćo žebi na jich jahrodze hrajkajsche a pschi tym do wody padże. Woda dźěćo wotnješe hacz na łuki pschede wju. Tam jo po dothim pytanju namakachu.

Z Kulowa. Wutoru rano ¼4 hodźin wudyri tu wohoń we wobkhodze Huga Popjela pri Budyskej dróze. Přičina wohnja njeje znata. Ludźo so z časom wohnja dohladachu, tak zo mózachu dalšemu rozšěrjenju zadźěwać. Nimale wšě twory su zničene. Wobsedźerjo ma pječa zawěšeene.

S Wojerez. Tu je so wotmeła přenja shromadźizna wěriceelow swrščechcenych schkleńczerńjow. Pschi tym dóńdźe k jara wótrej debaze. Wot 900 000 hriwnow papjirowe je jenoż 30 prozentow aktiwow.

S Wojerez. Wutoru dóńdźe tu k wobkhadnemu njeshodu. Awto sajěžde do wosyczka. Nichtó so njestrani a tola nasta wulka ichkoda. Na wosyczku běsche hnid kolmaja. Pschi srażenym dósta so hnid na awto a kolmas so wukida na papjarowy a awcje. Awto dyrbjesche so wotnowaz *a papjarowy dyrbjachu so wozy dołkadnje wuczischcej.*

S Khrische. Njedawno snjesłoži tu konjeznar Aal, hdyž jabłuka schczipjasche. Rebl so slama a wón z 5 m wyschoschce dele padże. Pschi tym padże na rebl. Dyrbjachu jeho do khorownje w Nischi dowjesć, dokelž so bojachu, so je žej rjapy słamał. Bohudźak tomu tak njeje a snjesłoženho mózachu sahy z khorownje puschczesć.

S Mužakowa. Póndźelu sta so tu njesboże. Rektor Strohmenger z měšćanskeje schule jabłuka schczipjasche. Slama so hakoja a wón ruče z rebla na semju skoči. Pschi tym wschak padże a so srani. Dyrbjachu jeho do khorownje dowjesć.

S Borschče. Nowowutwarjena wotrjeżna dróha z Borschcze na Dubo k sajtšim krajnym mjesam so hacz na dalsche ja jěchadła psches 3,5 tunow shromadneje wahi sawrje. Cżejži wobthad pokasuje so na zlownju, Wujejd do Nischeje a je 14 kilometrow wokolopucża.

Namakańka z broncoweho časa pola Duboho

Pisches hajnika Freierslebena w Dubowm je so pschebstawiznikeenu wotdźelenja Kežor-Bjedrichowcho muzeja we Shorjeżu kamjeńtny hamor pschepodał. Hamor namaka psched nětkotrymi lětami łežmy dźěłacżer E. Hennersdorf pschi wuwběhowanju pschirowa blisko wulkeho hata. Pjecżerdźakaty kamjeń, kotrehož toporowa dźěra je do najtoschcheho boka wubita, słuschi do kamjeńtneho graiu, kajšij je so w młódšim bronzowym cżasu, potajkim psched 3000 lětami trjebał.

Z Łužicy

* S Hołbina. Póndźelu wječor wokoło 7 hodźin sta so tu wobkhadnemjeshoso. Motorowy koleśaŕ, kiž běsche hakle njedawno swoje pruhowanje wotpołožił, khětro spěschnje se joziuzom po Korčmańskej horje dele jědżesche a móz nad kolom słužbi. Na mosće sawadźi do tudomneje wobydlerki Nowakowoje, wlecżeschje ju 22 metrow žoho a padże pola wosyczkeho pomnika je swojim kolom. Nowakowa srani so na hłowje, slama žebi nětre rjebła a so strašchnje wobwdrě na nohomaj. Motorowy koleśaŕ wotenđże i tósschim sranjenjom. Motorske koło so wobschkodźi.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhłady na wjedro za jutšischi pjatk:** Powschitkownje so wjedro jenoż malo pschemėni, je pak hischcze malo nadźije, so šmėjenty wobstajne ryane wjedro.

* **W Auerbachu w Rudnych horach je srjedu rano we 3 hodźinach i twarjenjow Scharschmidtez kubła wohenj wudyri, mjez tym so kubłeŕ w khorownj leżesche. Zyły statok je so z płomjenjemi snicził. Konjej a krowy su so** *mohłe wuschkowacz. Wohenj je so hótnischej ruky założył.*

* **W Schlesnjskej su schtwórtk w nozy tež w ništo leżazych męśinach prenje smjerśki měli. W Kudowje a Wróśtkławju thermometer 1 stopjeń symy pokazowasche.**

* **We wozrobowym żeleznišim cżahu, i Frankfurta do Lipšla jědżazym, je so schtwórtk w nozy pola Fliedanskeho sastanischcza pójški paketowy wóz do cżista wupalił. Wschě pakety su so spalile. Póšta njeje hacz dotal swjeżicz mohła, kelko paketow je we wupalenym wozu było.**

* **Kommunistojo su srjedu w nozy w Barlinje korczmu nazionalnych sozialistow na Gneisenawskej dróży nadpadnyli. Do nazionalnych sozialistow njenadźiju z twetwerjenymi durjemi i dróhi tšełachu. Někotši nazionalni sozialistojo so cżežko sranichu. Jedyn i nich je hižo wumrěł. Policija je schěsć kommunistow sasała.**

* **Pschi wujeżdżenju motorskich kolow wo słoty schkit Cżeskoslowakskeje w Pardubizach so danski jězdny Sverensen se swojim kolom na jenym sawinjenju pschecżischny a so do pschikładowarjow wali. Tši dźěcži a schtwrjo dorosceni so cżežko sranichu. Jedyn sam i cżežkim snutškownym wobschkodżenjom w Pardubiskej khorownj leži.**

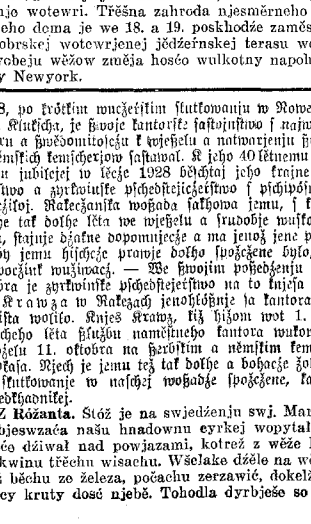
Hamiske wozjewjenje z Budyšina

Dla semrěcża jeneho dowěrnika a jeneho 2. namětnika dowěrnikow dźěłodawarjow — syndika dra. jur. Jbacha w Korlymju a fabrikiteho wobsedźerja Pawoła Aleksandra Girndta we Wjasońcy — staj fabrikiti wobsedźeŕ Korla **August** we Wjasońcy, dotalny 1. namětnik, **k dowěrnikej, fabrikiti wobsedźeŕ Hans Schicktanz** w Salomju n. Schpr., dotalny 2. namětnik, **k 1. namětnikej** postupiłoj.

Sa 2. namětnikow staj pomjenowanaj fabrikiti wobsedźeŕ Korla Waltaŕ **Böhme** w firmje Thomaszej bratrow w Rynarni a **rycżeżikubleŕ Eulitz** w Budyschinku.

W Budyschinje, 7. septembra 1931.

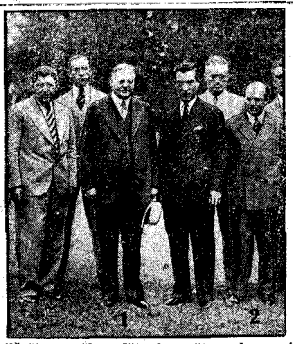
Hamiske hejtmanstwo.

Před wotewrjenjom najwjetšeho hotela swěta. Waldorf-Astoria-hotel w Newyorku ze swojimi 47 poskhodami najwjetši hotel swěta, so 1. oktobra swjatocnjo wotewri. Třěšna zahroda njesmérneho luksusoweho doma je we 18. a 19. poskhodźe zaměšćena a z hobrskej wotewrjenej jědźerńskej terasu wobdata. Z wobeju wěžow zmeja hosćo wulkotny nałopład na cyły Newyork.

Powdeńdźenja w Jendźelskej.

W Derwentskim doše wo połnócnej Jendźelskej a poslednje dny tež w Dublinskim hrabinstwje na tšistej kupje fin fyne slimki pjatk a sobotu fyrin powódźenja fawinowate. Někotre sta ludźi njemóžachu hyalenja a mnohe fawódły wohrožuje hłód. Wjele skotu je w žolmach kóńz wjałko. Zyné fin, dokołkoš běchu hišće na polach, dospołnje snicżene.

Najlěpši wumělscy lětarjo swěta pola presidenta Hoovera. Amerikanski president přija w Bělym domje wobdźělnikow na mjezynarodnym wubědźowanju we wumělskim lětanju, kiž so na přeprošenje amerikanskeho wumělskeho lětarja A. Wilkinsa we Clevelandže w staće Ohio wotmě. Ličbnik 1 wozнamjenja presidenta Hoovera, ličbnik 2 němskeho wumělskeho lětarja Arnošta Udeta.

Swóžbne powěsće

Sslubjenaj: Elsa Rennertez a Kurt Fiedler we Lubiju.

Semrěłoj: Jan Arnošt Gruhl w Delnjej Kinje, 22 lět; khowanje budźe julije pjatk pop. w 3 hodź. na Michałskim pohrjebnišću w Budyšinje. — Klara swud. Neumannowa rodź. Haidźiž w Lubiju, 76 lět; khowanje budźe sobotu pop. ¾3 hodźin.

Towařstwowski powěstnik.

Budyšin. Młoda Jednota. Knježny maja štwórtk 10. požnjeńca zhromadźiznu wječor we 8 hodź. we Serbskim Domje. Cuzy rěčnik přińdźe.

„Lumír" pruhuje za cyrkwinski koncert příchodnu **sobotu 12. sept.** 4—6 hodź. w „Serbskim Domje". Njezapomńće noty! Wukúće pilnje doma! Luby postrow! B. Krawc.

Njedźelu 13. požnjeńca wotměje so wokrjesny sokolski swjedźeń w Poršicach. Započatk je w 2 hodź. Kóždy bratr, kóžda sotra a dźěći maja so na swjedźenju wobdźělić, wosebje pak načolnicy. Jednoty našeho wokrjesa maju tu hižo z dypkom ½2 hodź. być. Mamy hišće do swjedźenja něšto wuradźić. Winowatosć kóždeho bratra a kóždeje sotry je, so na swjedźenju wobdźělić.. **Wokrjesny podnačolnik**

Ratarski Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma srjedu 16. požnjeńca wječor we 8 hodź. w Serbskich Pazlicach swoju zhromadźiznu. Přednošk je přilubjeny. Winowatosć kóždeho schustawa je, zo so na njej wobdźěli. Hosćo, wosebje tež hospodarjo, so wutrobnje na nju přeprošeja. **Předsydstwo.**

Sokolska župa „Cisinski" zmeje njedźelu 13. požnjeńca popołdnju ½4 hodźin w Khrósćicach wša Wjeńkec přenju powšitkownu zhromadźiznu Župy starosta přednošuje. Jednoty njech w połnej ličbje přikhadźeja. Serbja, kiž maja zajim za Sokol, su lubje witani. **Župne předsydstwo.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje — Za lokalne dźěl a feuilleton A. Dučman w Budyšinje — Za nawěsći a [illegible]

Hospodarski rozhlad.

štwórtk 10. septembra 1931:

Wčerawše urzy w Berlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,461	100 čěskosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Burźa so dźeń a bóle w měrnišćich kolijach hibaju. Kursy akcijow šavlowaja wjchelake, tola swjetlicha fruchcżene kursy. Hinak je na witachy z dołhsymi a rentowymi šiśelinami. Tuch kursy mohł rjec skakajo poskupuja. To je srozumić. Mnohi lutowar je swoje krošnički, so wo nje bojawschi z bankow brał. Doma tež njeje hdy dawje. Tuž jemu jeho pjenjezy nicżo pomhaše njebychu. Tehodla kupuje nimale skotowěšte rentowe dołhe liśelinu. Po tutym puczu wróća so khowane pjenjezy sahy do naschego hospodarstwa a bankow!

Na produktowych witach so płaczizny dale wotbrjechowachu. Pšenica klešny wczera wo dalsche 10 pjenjezkow a rožka a wowsy pichšadźachu 5 pjenjezkow po zentnarju w hotowym hornje. Dowós wschak wulki njeje, ale mjeny mało kupuja.

Zentnar płaczesche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšenica	10.60—10.70	10.10—10.20
Rožka	8.65— 8.75	8.40— 8.50
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.10	7.60— 8.10
Wows	6.45— 6.55	6.45— 6.85

w termijowym wikowanju

Pšenica, sept.	11.27½—11.35	11.00
„ okt.	11.28¾—11.26¼	10.85—10.82½
„ dec.	11.27½—11.28¾	10.85—10.87½
Rožka, sept.	9.32½— 9.40	9.10— 9.05
„ okt.	9.30— 9.40	9.05— 9.00
„ dec.	9.32½— 9.40	9.05— 9.00
Wows, sept.	7.32½— 7.40	7.02½
„ okt.	7.30— 7.32½	7.07½
„ dec.	7.45	7.17½

Sčehnjeńca na pšeńcu a rožku wotmě so

pjatk 11. septembra 1931:

w Wunju w hoteljencu dop. ½11 hodź.: mužoze kolo,
w Delnim Wujězdźe w hoteljencu „K worjołej" pop. w 1 hodź.: radio, pleczene blido a stołaj, lěhanišći stoł a kwětkowe korčo, bróny a pluh,
w Lipinach w hoteljencu popołdnju w 2 hodź.: cźelo, byk, schłelczjany wóz,
w Bórthanowach w hoteljencu popołdnju w 2 hodź.: awto,

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wowsowe symjo we wuli abo 1000 kg, nowak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje

	9. 9.	8. 9.		9. 9.	8. 9.
Pšenica	212-214	214-216	bony	—	—
rožka	174-176	174-176	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	nadre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	152-16	152-161	žołte lupiny	—	—
wowsa	135 144	138-145	sendella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosnik	—	—
pšeč. muka	26,7-32,7	6,2-32,5	bony wómak	13,6-13,8	13,6 13,8
ržana muka	24,1-26,7	4,2-26,7	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	11,5-11,8	11,5 11,9	běrnj. kruški	—	—
ržane „	9,6 -9,50	9,75-10,0	syno, 50 kg	1,80-2,30	1,90-2,30
raps	—	—	ržana słoma	0,55-0,75	0,55-0,65
hróch Viktor	2,0-28,0	22,0-28,0	pšeńc. „	0,40-0,55	0,4 -0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,60	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Někotre płaczizny z Drježdźanskich wikow.

	wčera hr.	tydźenja hr.
Husy, žiwe	6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe	1.50—5.00	1.50—5.00
Kury, stare	3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode	1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje	1.00—3.00	1.00—3.00
Husy, zarězane	1.25—1.30	1.30—1.40
Kački, zarězane	1.20—1.30	1.20—1.30
Kury, stare, zarězane	1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane	1.30—160	1.30—1.60
Karpy	1.20	1.30
Šćuki	1.30	—
Liny	1.80	1.80—2.00
Holanske jahody	0.35	0.35
Prusnicy	0.35	0.25
Bozanki	0.15	0.18—0.20
Černjowe jahody	0.35—0.50	0.35—0.50
Běrny, nowe centnar	3.00—4.00	3.50—4.50
Běrny, nowe punt	0.04—0.06	0.05—0.06
Łoboda, jěd'na	0.12—0.15	0.20—0.25
Buny, zelene	0.20—0.25	0.35—0.40
Truki	0.30—0.35	0.30—0.40
Cybla	0.10—0.12	0.12—0.15
Kreń	0.70—0.90	0.70—0.90
Solotej keřčk	0.05—0.08	0.05—0.08
Kórki štuka	0.08—0.40	0.05—0.25
Rjejwjeń	0.07	—
Kisały kał	0.15	0.18
Butra	1.50—1.80	1.50—1.90
Jeja	0.12	0.09—0.11
Prawaki	0.35—0.70	0.60—0.80
Kurjatka	0.28—0.35	0.30

Waŕće

MAGGI's Suppen!

Zaiutujće sebi prócu
čas a pjenjezy

Wjele družinow

MEBLE

kupujeće stajnje jenož derje pola firmy

BERNH. **WALTER**

w Budyšinje na Hošic hasy 6, pódla „Běłeho konja"

Mój poražak

Mužace koło ze samoběhom, čerwj. gumijom, njezerzawjomnymi stpicami . . . . . **64**⁰⁰ hr.
Žonjace koło 68.— hr., ljeto sprawne rukowanje

Wjac hač 1.500.000 jězdn. kołow

je moja podawanska fabrika hač dotal twariła. To je dopokaz kajkosće tutych kołow. Wobhladajće sebi mój wulki skład, bjez toho, zo Was nječtón ke kupej nuci.

J. Schieback, na Mužakowskej dróze 4

Zaradźenje

we wšěch prašenjach wobstaranja bjezdanjowoho kapitala darmo a njewjazomnje přez

wokrjesnu agenturu w Budyšinje

na Mjasowym torhošću 8, I

Rěčne hodźiny kóždu sobotu wot 9—3 hodź.

Deutsche Bau- und Wirtschaftsgemeinschaft, e. G. m. b. H., Köln
General-Agentur Zittau, Frauenstraße 3, Ruf 3313

Wosebity wobkhod

za

nawočnicy, ščiparje (Klemmer)

dalokowidy atd.

Specialist

nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošic hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hojtmanstwje

Jenopřežne Brabantske wobrotne pluhl tež za **krawy** su došle

Pjerjonjepřepušć. a prawy

poslešćowy wupjerk

płaći pola mje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće **nunje tak tunjo.** Wupjerkowe a nawobłckowe zbytki

Hilger
na Seminarskej hasy 2

Kofej : kakao
kolonialne twory

KURIO

na Z wonkown. Lawskej hasy 24

Cynkowane, groćane

běrnjace korby

1.40 hr.

Gustav Siegel
na Zadn. Bohatej h. 15

Na čim to leži?

Předawam Wam dobre, rjane žonjace koło za 68 hr. z létnym rukowanjom. Wy je nječkupiće? Čohodla? Ménjće zo je pře tunje a nječo k nicźom. — To su wopsane nahlady. Wikuju bjžo 30 lět z kołami a sym hordy, zo mózu Wam tajke dobre koła tak tunjo předawać. Mysłu zo wokoło 1000 tutych starych, dobrych kołow we našej wokolinje běha. 1 500 000 tajkich kołow je fabrika hižo twarita.

Hdyž **prosata** předaće, dostanjeće jónu tak wjele a druhi raz dwójcy tak wjele za nje, hač runjež su samsne dobre prosata. Dajće sebi tola rěkać, zo wulku dźěłbu kołow za hotowe pjenjezy z fabriki wjele tuńšo kupuju a tohodla też wjele wjac předam. Kóždy je spokojom a mja dale poručuje. Móžeće też koło na pruhu dostać, wozmu je wróćo, jeli so Wam njespodoba. Potajkim spytajće jónu

JAN SCHIEBACK, na Mužakowskej dróze 4

Wobhladajće sebi mój hobrski skład, njetrjebaće tohodla kupić

Professor dr. Hess

ma wot 15. septembra zaso rěčne hodźiny wot póndźele hač do pjatka ½4—½5 hodź. a při dočasnym připowědźenju

w Budyšinje, Wallstraße 7. Telefon 3201

Bohu Knjezej je so spodobało, našeho lubeho nana, dźěda a wujnečerkarja

Pětra Lebzu

srjedu pop. ½3 hodź., ze swjatymi sakramentami wjacy króć domawobstaranoho w 91. lěće swojeho žiwjenja do wěčnosće wotwołać.

W Ralbicach, 10. 9. 1931.

Zrudźene dźěći

Pohrjeb budźe sobotu w 9 hodź. w Ralbicach.

wobdawarjo, kotre nic tuchi z wojny njeskarmi. Tak pola nich ani porjadneho witkowanja njeje. Położenje žitnych witkowarjow bu hišćeze počežene se sahubu efektnych witkow. Jara njewobstajne žu w Němskej płaćišinu. Tak pšeńca spadny wo 10 hr., wowš wo 8 hr. a rožka wo 5 hr. Bórzy pak płaćišiny žo sažu shrabachu. Dokelž su žně w Pomorskej, Meklenburskej a rańschich pomjesnych krajach khětro hubjene, žo žamo sa žitom jara praschachu. Dyrbimy hišćeze na to spomnieć, so rosdźěl mjes płaćišnu sa rožku a sa pšeńcu žo dale bóle smjenschuje. Loni tutón rosdźěl wucžinjesche hišćeze 100 hr., nětko je žo na 40 hrivnow jeschkrěć. S krocželemi wyschnoscže je nascha rožka nabyła wulnama jako ladowe žiwidło. Posa pšeńcu je to nawopak. Wulki dźěl pšeńcu je pšes hubjene wjedro skaženy, hodźi so jenož hišćeze wužiwaćj jako piza sa słót. Njebudże móžno, pšeńcu wuwožowaćj. Argentinska dale hišćeze majš wuwožuje, Rumunska žamo hišćeze wjazu wuwožuje dyžli loni. Poměry na wowžnych witkach žu dale hubjene.

Škitajće naše sowy!

Ratař ma žo cžežko bóžicź je schkodnikami. Město so pšeńcžiwo tutym wojuje j sedom a druhimi žrěckami, **mać** skerje hajicź a schkitacź sniczerjow tuttych schkódnikow, kiž je pschiroda žamа k tomu postajiła. Nasche nowcžažne hajenje ptaczkow khodźi po tuthym puczu. Spěwne ptaczki hušaiżu wutupjeja, kuna najwulpschnischo wutke myschе wotstronja. Hdyž pak žo myschе rosschěrjeja, mamy też pšeńcžiwo nim wubjerne „žiwe paßle." To žu nimo kóžlizow wobsebje nasche sowy.

Cžłowjek bohužel malo myšli na wužitk tuttych ptaczkow. Hewak njebychmy namakali telko wutupanych sowow w jtwach naschich ratarjow. Haj, tu a tam hišćeze namakaschi k brózniowym wrotam pschikłepane sowy, schtož dźe je wjerschk cžłowjeskeje hłuposcže.

Na śmětkach, hdyž nóż so łeha na dwór, hdyž je tam wscho cžicho, wotuczeja schkódniki, male a wulke myschе schuskaju po hródžach a hnójnischcžach a w sahrodze žo pschethodźuje świscžcź (Wühlmaus). Wot brózných swizłow pak puschczeja žo cžmowe sceny, jedyn za druhim. Bjes śmuka so snoschnja nad dworom a loja dołhowopuschkate hrymjaki. Pak tu pak tam schuskaju a wołaju. Na tym też spóznajeschi, so žu to pišane sowy (Schleiereule), kiž sady na starych zyrkwinskich wjezach w dembjerkach bróžnjow wodnjo žo schowaju. Wone žakostnje wjele myschi snicža. Schtóż chze žo wo tym pschekwědcžiś, njech pschepytuje pschatr. Wěscže tam nadeńdże njepschezwrowane myschaze kožmy a kóstki w podobje małych bibałkow. Tak pišane sowy žo pschi hródžach a twarjenjach staraju wo janucženje schkódnikow. W sahrodze a na polach pak mału kulischk tole wobstara, kiž rady hnědźi w kolcžnych žadowych schtomach a wopuschcženych twarjenjach. Je to tón ptaczk, wo kotrymž śej nasche wowki tajke hrózlne śmjewinicžki powědachu a so bojachu, hdyž wonka psched woknom kiwkasche a wiwkasche. A hdźeżkuli bur jeho tehdy lepi, to jón też sarahy.

Pišana sowa a kulischk (Steinkauz) staj pschecželej rólnika. Wonaj pschezy pschebywataj blizko ratarja, hdyž tutón jej pschejara njepschecžecžeńcže. Je-li bur rosumny, potom jimaj sahe j nalecžom horjeka w dembjerckach pschikleya stary kaschczik, hdźež móhłe sowy njemplnje hnězdźicź. S tym špěchuje rosnanoženje sowow; pschetož najwjazu sowjazych jejow žo jniczi j tym, so tute ptaczki śej hnězdo pschiprawjeja w błomje a žynje. Dokelž žo sowy mjes žobu sneżu, móžeschi też některe taike kaschcziki pódła sebje samělecžicź. Do kaschczikow móžeschi dacź pluwy. A ja rjaneho kulischka wostaj staru kolcžnu jabłoń j jeje dźěrami, so měł pschihódny pschebytk. Dale sowy rady žyvaju na žerdkach je skoratnymi prěkuschtami. Taike małe žiwe pschipołamanje na swiskach a w sahrodze. Sowy na nich śedźo sa schkódnikami kataja. Schtóż njecha měcź myschi na swojich polach, njech też tam taike žerdki pschiprawi. Bórzy pytnje, so wodnjo paschturiza (Bussard) tam śedźi a na myschе kaka. W cžmowej wynje móżeschi też sowy pizowacź j tym, so jim na polu myschaze kuczili wot śnědźa wuśwobodźischa a so starajcź wo žerdki k śedźenju. We wulkej nuzy bjeru sowy też morwe myschе a wrobje. Położiłch je na koliki j małymi deskami, na kotrychž sowy w nozy rady žyvaju.

Wonka na polach hišćeze dalsche druźiny sowowy ratarjej pomhaju we wojowanju pschećiwo schkódnikam, tak na pisch. lěsawa (Waldohreule) a krótkowuchawa (Sumpfohreule), dale njeleya žutawa (Waldkauz) j wuskimaj cžornymaj wocžomaj. Wone wschě śwjerscha so žiwja w myschemi a wjelschimi pschekaźanzami. So wschě sowy hdys a hdys też mlodeho ptaczka popadnu, nima wjele prajicź. Jenicžka nětkaž schkódna sowa je pujowuj (Uhu). Ale tón je hižo tak jara žadny, so jeho jako śwědka nětkuschich jaschtych romantiskich cžasow, hajimy a schkitamy. Wschě sowe myschе wutupjeja. Tehdyla njech ratař tute ptaczki njemyli a njepschejscežehuje, ale so skerje sa to stara, so tute tunje a njeswróżnjene pomogniti so jemu sathowaju na wschě cžasy!

Dřewda

Jara sajima rosćina je dřewda, też jaßlonka abo hojidło, po němsku „Diptam" mjenowana, kiž so nětdy jara cžasto w naschich burschich sahrodach namakasche. Cžohodła so dźerža tutón keraschk je j naschich sahrodkow nimale schubił, njemožemy śej wuśwětliś. Je to tola jena j najrjeńschich a najstrommischich rosćinow, kiž sy mamy. Wěsto kežeja wuśwanе rosćinu hakle w śeczim abo schtwórtym lěcže, ale njeje ani trjeba, so dřewdu wuśwajach. Je lěpje, so tu bjerjesch śadźenki. Dřewda je nětdy 80 cm. wysoka a ma jara polnu kčenjowu ticź. Kwětki su běle abo na cžerwjeń, też rózowe j nětknymi, cžmowymi žilkami. Dřewdu mózeschi śaoźicź do błonza abo do kłodła, jej je to wscho jene. Też w nastawanju póły je jara stronna. Ma wschak radu trochu pěłsoju póou alz też nětchto wayna. Hdyž potajkim w późe je mało wayna, dyrbiłch jej tajke pschidacź. Rosćinu njeśměsch pyche jara krjepicź. Mamy wschelake druźiny dřewdy, cžeżej domisna je polońska a śrzedźna Europa, na pisch. Duringska, Schwizo a Rakuska. też w cžypjijskich kónczinach Sibirskeje žo namaka. Rosćeńwa pak w meji abo śmažniku, schwizo też w pražniku, po tym kajta je to druźina. Wschě druźiny žo wojnamjenjeja j jara žylnej wónju, tiž pothadźa j naspowětrnych wolijow we kopjenach. a kčenjach. Tute wudymki su druhdy tak žylne, so móżeschi na cžopłych lětnich wjecžorach powětr nad kwětkami je sapałłami sapaliecź. Ma to napohlad, jako by tam płumowe płomjeńschko sajapało bjes toho, so žo kwětka j tym wybschkodźi. Tohodła też rosćinu druhdy mjenuja „palazy kerasch". Tutón połnyt wschak žo stajnje njeporadźi: Najšlepje je schlachcźi, hdyž je dźeńschi cžaš jara cžopło było a kwětki su runje sakčete. Dřewda też jako ludowe lěkarstwo wulku rólu hrajesche, na cžoż hižo pokaże jeho druhe mjeno „hojidło". Ale też bjes toho je tuta rosćina tak rjana a sajimawa, so je woprawdźity pych kóždeje sahrody. Sabłuża śej, so bo sažu na nju dopomnimy a ju znowa sawjedźemy do naschich sahrodkow.

Čitajće wšědnje a swěrnje „Serbske Nowiny"

Časopis za Serbskich ratarjow

Čisło 24 Budyšin, 10. septembra 1931 Lětnik 39

Ratarstwo w Turkowskej

S wójnami poźlednich kčětkotkow je žo hospodarske położenje Turkowskeje khětro rostschażko. Wożebje cžerpjesche ratarstwo. Wono bu j njeběrnymi dawkami pschecžežene. Scžěhuk toho běsche, so žo dospołnje swjese. Ratař jenož telko žnjesche, schtož sam sa žo trjebasche. Pschi taßich wobstejnoscžach buchu dróhi a żelesniży sanjerodźene.

Prěni nadawk Kemala Pasche běsche, podpjerowacź ratarstwo, so by žo narod žiwił se swojim ratarstwom. Pschirodne wumělenjenja tu běchu. Thrazišła bě dźe hižo d starodawnoscži znata jako žitniza. Ale też schěroke porjožne kraje pschi Cžornym a Grefkim morju hodźa žo derje sa rólnistwo. Hórkate krajiny, kiž so tutym runiam pschijamknu, hodźa so dla swojich bujnych trawnikow derje sa stotarstwo. Na swój słót je turkowiki bur wožebje hordy. Wón dźe ma też jara wulke stadła wołow, buwołow, truwow, wowzow a małych lonjow. Eschóń słót j jeneje wóży swjetscha paże wjeżny pastyř.

Hubjeny pak je wotbytk ratarskich produktow. Słót móże bur jenož nasymu na wulkich stótnych wiłach pschedawacź. We wjelschich městach žu jenož jóntrócź za lěto wiki. Cžasto dyrbja burjo žwoje stadła tam wjele mil daloko pschihanjecź. Hdyž burja swój słót na jenych wikach pschedacź njemcžeja, potom cžahnu na druhe, kiž žo swjetscha też dźeń pojdźiścho wotmeja w druhim měsce. Cžasto žo stawa, so pokhroma wudyri w stadle a połzaj potom je ani na witi njepujchcźi. Słót žo potom domoj cžeri a może hakle pschichodne lěto sažo na nasymskich wiłach žo pschedawacź. Słót k rěsu žo w Turkowskej jenła mało žada, dokelž wobydlerstwo dla cžopłeho podnjebja mało mjasa je. Na wšach sredka hdy widźischi rěsnistwo. We městce w horzym cžašu swjetscha jenoż skopy sarěsaju. Howjada žo sarěsaju jenoż w symskich měsazach. We poźledńischim cžašu też plahowanje a kormjenje žwini dale bóle žo rosschěrjuje, dokelž žo w Jaribrodźe jara sa žwinjemi prascheju. Dyrbja žamo žwinje dowożecź j wukraja. Wjele žiwych žwini žo je Belgiskeje a połońscheje Rusleje dowożuje. Hacź pak Turkojo žo k tomu hrabaju a bóle žwinje plahowacź budźa hacź dotal, njeje hišćeze wěste, dokelž muhamedanska zyrkej to njedowola a žwinjo tam płaćii jako njeczište stoczo. Dźenżnischе knježeństwo drje je dowoliło, lećź žwinjace mjaso, dokelž je špołnako, so plahowanje žwini je wobsebje sa mateho ratarja wunoscžne. Dźenżnischi turkowski stat a muhamedanska zyrkej žo w tym tajnje pschecžiwitaj.

Hubjeny je też wotbytk žita. Žito žo hnydom na polu młócźi a so hnydom po žnjach pschedawa. W małych městačkach pschi morju a na żelesniskich stacjach so potom wuwiwa jara cžiłe žiwjenje. We wuskich hałach so tyżaju pschenicznych měchow kopja, kiž žu wołace a kuwołace łapschehi pschiwjesłe. Cžasto wjele stow wosow w hałach łožownjkali wobkhad hacźi. Drehoiny cžaš je broji. Żelesniza a kóżde žito dowożeja k wulkim strjedźischcžam wołeběrarjow, odkež na njo cžakaju mkyny a wulke iskadniscžka.

Hdyž so telko žita j wulkim množstwom posticźuje, žu wěso też płaćijny jara niske. Bur j tym schkoduje. Wikowaś jej najwelnja žwoje składnischcža a pschedawa po wyšokej płaćijnje. Nimaju tam na wšach ratarske druzstwa j małymi składźischcžemi kaj pola naš a j tym rólnik jara schkoduje. Turkowscy ratarjo žu wudarcźi cžasto njespraunym a jebacźnym wikowarjam.

So może žo rólnistwo hajicź w malo wobydlenych płódnych krajinach, dyrbi wobydlerstwo sažydleli w nowych jakoženych wšach. Ssydlerjo, mjes nimi mnoji ratarjo dźěłacźerjo, dostawaju wěste leżownoscže, na kotrychž dyrbja dźěłacź. Po žnjach maju nasymnu wotedacź žnadny dawk. Cžasto žo stawa, so je bur pschełeni a njeżnje. Ale prośnikarjo dyrbja tohodła hišćeze dawk płaćicź a žo nimo toho hišćeze żurowje pokhłostaju.

Lěto wot léta rosćeje liczba polow.

Kaž turkowske knježeństwo rólnistwo špěchuje, chcemy tu pokasacź na někotrych pschikładach: Wyschnoscź kontroluje niż jenož nowoja žadnych wjeśnjanow, jo žwoju rolu dźěłaja, ale też starych rólnikow a kubleriow. Ratarstwo ma po możnoscži wužiwacź maschiny. Wschě może ratarśe maschiny žo bjes žła do Turkowskeje dowożuja. W prěnich lětach po žwětowej wójnje tajke wjchak mało kupowachu. Dźenża wschak maju mnoji burja hižo traktor j płuhom a śpcźawu. Na wulkich kublach maju hižo też amerikanske mlócźawy. So njeby postupoważe motorizowanje w ratarstwje sastało, spożcźa knježeństwo wschitkim wobžedźerjam traktorow pschikopakanki, so móża tunjo kupowacź petrolej a benzin. Kupuja tak wo połowzu tuńsko.

Też plahowanje zokroweje rěpy žo dale bóle sadomuje. Psched wójnu bě tu zokorowa rěpa hišćeze dospołnje njesnata. Dwě nowej zokornje žu twarili. Na wukrajny zokor žu wyšoke zło położili, tak so žo dowos jara poceźuja. Wobydlerstwo potajkim je pokafane na domjazny zokor. S tym žo produkcija jara śpěchuje.

Też plahowanju běrnow žo wjele kedźbnoscže wěnuje, dokelž so dotal za drohe pjenjezy dyrbjachu běrny

ſ wukraja dowożeć. Wjeſnjenja wjchak mešto běrnow radicho jedża rajż a pichenicny thleb. Ale w měſtach, wosebje w Zarichrodże, dżeń a bóle ſo prajcheja ſa běrnami.

Niż jenoż praktiſke rataſtwo ſo w Turkowſkej ſpěchuje, też ratarſke ſchule a wyżoke ſchule ſo pſchejtworjeja. Wukrajni profeſorojo a wucerjo ſu ſo powokali do kraja, ſo by ſo wucżba ſnowa organiſowała. Woddarjeni młodſi ludżo ſtuduja na ſtatne pjenjeſy we wukraju, jo bychu ſej tam na wulkich tubkach a ſchulach pchitżwoſiili wedomoſcje, kiż móża poddżiſcho w domiſnje trjebacż.

Turkowika hiſchcże ſmeje hobriſte nadawki! Poradżi-li ſo jej, tute praſchenja rosrißacż, tak ſmeje wulki pſchichod.

Zahroda w pózńjeńcu

Hiſchcże w ſahrodże kwětki kcżeja, ale lóhle mróſy hižo pokaſuja na ſo bližaza zymu. Woßebje nam to pſcheradżeja dółkliwe juriny, ſo je wſcha ſeniſka pycha ſachodna. Seło ſmjerſnjenych jurinow maſch wotrełacż, bobuſe pak hacż na dalſche hiſchcże w ſemi woſtajicż. Mózeſch hiſchcże do ſahrody ſhadżicż ſymſke aſtrki, kiż do nazymnika kcżeja. Mózeſch tón mešaz też hiſchcże ſhadżicż ſchmrcżki a druhe jehlinowe ſchtomiki, je-li ſo ſo maſch po pſchedwiſzach ſhadżenja. Seżżki, trawniki a ſkupiny maju bycż cżiſte. Hižo ſo ſapoczina liſcże piżanicż, ſchtož je ſ kraſnej pychu ſahrody a ſahrodkarjow ſwjażeluje.

Do ſelniżu mózeſch w pózńjeńcu wutżwacż ſchpinak, pětrſchiſku a ſymſku ſolotej. Poſledniu naſlěpje žnjeſch w rjadkach a ſhadżeńi potom pſcheſhadżujeſch. Tuta metoda je w nazymnje wěſcżiſcha dyżli ſhadżenje drobnych ſhadżenkow ſ hrjadkow. Měrnik hiſchcże wołtaj w ſemi, doniż njemjerſnje, też kultiwa wołtanje tak dołhe hacż mózno w ſemi. Swiſchcże (Wühlmäuſe) nětko ſchkodża rěvam, tehodża pſchecżiwo nim ſatrowżu!

W ſhadowej ſahrodże maſch nětko wjele dżěła ſe ſchcżi-janjom. Rěbl dyrbi bycż kruty. Lóſkomyſlnoſcż ſo tu ſtrafchnje wjeceſi. Sſad ſchcżiwjach tat, każ ſrawi. Wažne je dobre ſwobranje ſadu. Hdżeż chżeſch nowe ſchtomiki ſhadżicż, maſch ſo nětko hižo na to pſchiprawicż. Wuſtżěhł jamku w ſemi a hnój tutu, też wobſtaraj ſej ſe cżaſom dobre ſchtomiki. Nżeku pak je na torhoſchcżu, ale w ſnaſej ſchtomowni!

Hnoĭce sadowe štomy!

W rataſtwje ſo ſamo wot ſo rozumi, ſo ſo pola je žnjemi ſhubila. Nawopak pak w ſadarſtwje mnoſy ſej hiſchcże muſſa, jo trjebaſch jenoż ſchtomiki ſhadżecż, je ſamadż hiſchcże pſchirěſacż a potom lěto wot lěta jenoż bohaty winoſchk ſadu wocżakowacż.

Sſadarjo ſo cżaſto ofmauju, ſo ſchtomy nimaju doſcż wuſtich, ſtrowych, ſkrótka prénjotnych płodow a ſo pola naj mamy telko drużinowe hiesporoczneho wulkrajneho ſadu. To pak ma cżaſto ſwoju pichcżinu w tym, ſo ſadarjo ſanjeſcżaju hnojenje ſadu. Naſche ſadowe ſchtomy trjebaju runje każ druhe roſtliny ſłowne wutti, duſik, draſchſo (Kali), koſcżowku (Phosphor) a wapno (Kalk). Hdyż ſo hnoji, potom ſwjetiſcha jenoż ſ hródżanym hnojom a hnójnizu. S tym pak ſo ſchtomej poſtżażnje jenoż duſyk a draſchſo, mjes tym ſo ſo w tych hnojiołach namaka jenoż malo koſcżowki.

Praſcha ſo nětko, hacż je koſcżowka ſa ſadowe ſchtomy tak ważna, kajſe ma ſunkcżije wukonjecż, kak a we kajſej formje ma ſo podawacż. Każ w kóżdym druhim pa-cże ſarukuje też w ſadarſtwje koſcżowka jenake a harmoniſke wužitkowanje ſpytnych wutkow. Tu ſo njemóżeſch ſpuſchcżecż na pichirodny wobſtatk pôdy, dokeż ma pola naſ 70 proz. wjcheje pôdy njedoſtatk koſcżowki. Hdyż potajtim do pôdy hiſchcże dodawamy koſcżowku, móża woſtatne wutki ſo hakle prawje wuſkutkowacż. Nimo toho koſcżowka ma hiſchcże woſebity bohaty wuſiw. Hižo w podnałymje twori ſchtom kcżenjowe pupki ſa pſchichodne nalecżo. Koſcżowka ſo woßebje wuſkutkuje na wuwiceże kcżeniczkow a płodow. Dokeż wona ſwobom ſtrucża wlokninu a ju ſchtita pſched hribiſkami a khoroſcżemi, ma wona woßebity wulki wuſnam.

Hižo nětko ſo tworja kcżenjowe pupki ſa pſchichodne nalecżo. S toho ſcżehuje, ſo je podnałyma też najpſchi-hódniſcha doba ſa hnojenje, mjenje pak nalecżo abo ſyma, każ mnoſy ſebi myſla.

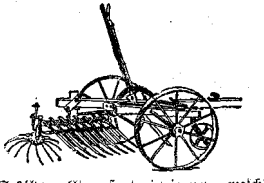
Jako koſcżomkojte hnojidło hoży ſo ſa ſadarſtwo we prénim rjedże nadkoſcżan (ſuperphosphat). Rozpuſcheża ſo we wodże a móże ſo takle dóſtacż k wſchitkim korjenjam. Na jutro doſaha pokórz zentnarja, kiż ſo ſcheroko roſkida po zyłej pſcheſtrěni. Hdyż pak ſo jedna jenoż wo nékotre ſchtomy, wutżnpaſcż pſchihnój jenoż ſpodu ſchtoma, dałokoż halony ſahaju. Sahe w nalecżu měł runje tolko podacż hromadże ſ zentnarjom 40 proz. draſchla (Kaliſalz). Chżeſch-li hnojicż ſ hnójniżu, to w njej ſahe roz-puſchcż nadkoſcżan, ſ cżimż ſo tutón derje ſ dużnjkom ſjednocża a ſ tym hnojenje nałbywa hódnoſcże.

Je-li ſo ſo maſch po tutych połkach, ſmějeſch wěſcż prěnjotny ſad a ſ teho wjele wužitka a dobytka!

Wuhrjebak běrnow

(S wobraſom.)

Běrnatſtwo je ſo jara poſoże ſpěchowało ſ maſchi-nami. Je ſo to wiſało, dokeż ratarſke kraje, kiż ſo pokaſane na maſchiny, takle njemóża ſ wuſpěchom konkurowacż na tutym polu. A tola wyſoke mdy naſ nucża, też tu trjebacż maſchiny. Tak ma ſo witacż, ſo praſchenje ſadżenja a ſběranja běrnow ſ maſchinami ſo dale bóle ro-

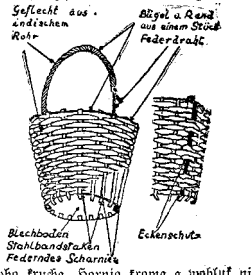

ſiřenje. S kóżdym lětom ſo tu jewja nowe maſchiny. Wone ſo wudołpolnuja, dokeż ſo ſpochi nowe myſlicżki do ſkutka ſtaja. Starſche wuhrjebak běrnow běchu hiſchcże wutwarjene jako wumjetaki, kotrychż widły pſchimaju do ſemje a běrny ſe ſemju wumjetaju. Pſchi tym ſo běrny cżaſto ſe ſemju ſakrywaju. Nětko je ſo wunamakał nowy wuhrjebak běrnow, kiż wiżżiny na naſchim wobraſu. Wón běrny ſběra je ſubami, kiż ſnaſchika do ſemje ſo dobywaju. Tworja rune, ſnaſchitke różenje. Hdyż różenje ſo ſunje do rjadkow, ſuwaju ſo běrny horje a na bok a leża potom tam we wuſkich rjadach. To wołóżuje, ſpě-chuje a ſtuńchuje ſběranje. Běrnjaze ſelſiſchcżo prjedy nje-trjebaſch ani poſtże abo wutorhacż. So ſo różenje njebu ſatpałko, namaka ſo mjes ſubami na wóżzu pohiblowy cżełak, kiż ſuby połpołni rjedżi. Cżełak poſibnje kołotaża bróna. Tuta ma ſdobom hiſchcże cas bróſou pſchedżěłacż a hiſchcże wotkrycż běrny, kiż běchu ſo tam je ſemju ja-mjetale. Selſiſchcżo ſo je ſubami na bot ſpowótcża. So eſkaſtne wjedżenje ſtara ſo wjedna tacżel. Maſchina jare cżiſtże dżěła.

Běrnjacy koš

(S wobraſom.)

Pſchezy jnowa ſo wunamakaju a wumyſlcja no-graty w rataſtwje. Njedawno ſu też ſaży wunamakał ſlěpſcheny ſpleceny koſch ſa běrny. Dno koſcha njeje ſa-plecene, ale horjeka japołnjene. Dno a bocżna plecżen-za ſtej takle ſe „ſcharnérom“ ſjednocżenej. S tym je dno bóle ſ krucżene. Na rózkach ſu pſchihrawjene banty ſ kowa, kiż wjedu pſches dno. Su pſchihrawjene wotměnjacy wonka a nutſka plecżenja. Na to waſchnje ſo rózki tak jara njewobſchkodżeja. Wobkuſ o harnja kroma koſcha

ſtaj ſ jeneho krucha. Hornja kroma a wobluk njeniżekaj ſo wjazaj wotkamacż, dokeż ſu ſmješene ſ worzlanymi ſapoſożkami. Dno, banty a hornja kroma ſu ſ blacha abo grotu. Takle koſche potom wjecż krócż dżeje dżerża dyżli dotalne koſche ſ wikow. Koſche ſ rohodże ſ tutymi no-wotami njeſżu ani dróżſche dyżli dotalne.

Wične powešće

— Słótne wjkowanje w żnjeńu 1931. Też w poſledn. mężazu njeſżu ſo poměry w ſłótnym wikowanju po-lepſchiſe. Jenoż ſapoczatk mężaza ſo wikowanje ſe ſwiż-njemi a proſżatami trochu ſtrucżi, ale hižo kónz mężaza ſo też tu poměry ſaży pohubjeniſchichu. Wyſoka treditna dań a njedoſtatk pjenjes tharakterwjatej dżeńżniſche po-łożenje. Skotu k rěſu ſtapnje wjazy poſliczachu, hacż ſo trjebaſche. Też w żnjeńu ſo dale mjenje ſkotu kupowaſche.

Na wikach ſkotu k rěſu placżiſiny ſu cżełata ſo trochu połepſchiſchu, hjes toho, ſo by to mało wiłu na powiſchi-kowne położenje w płahowanjſkich krajinach, na płchikład w raſiſchej Frijiſkej. Placżiſiny ſu wyſokołucżejne truwy tam wo 100—150 hr. ſpadowachu. Jenoż ſa kormjenym ſkotom ſo praſachu, tola woſtachu placżiſiny niſke. Sa tucżny ſkót placżiſiny dale ſpadowachu. Też w raſiſchej Prus-ſkej je wobrot zmi żnadny, dokeż ſo njedoſtatk pjenjes też tu hubjenje wuſkutkuje.

S wunwiacżom ſwinjazych wikow je ſo położenje na ſkótnych wikach w żnjeńu powſchitkownje ſkerje pohu-bjeniſchiło.

— Nadwyk żadu. Poſliczaju wjazy hacż na doſcż jabłukow, kruſchwow, japanańſkow, wutkajn. żadu. Sa jabłu-ka a kruſchwy njeje hódnoje kajſoſcże tehoła jenoż 2—3 hr. ſa zentnar placża, ſa wuběrane płody placża we wul-kowikowanju zentnar hacż 30 hr. Kruſchwy bywaju nětko każ pżcheży trochu dróżſche dyżli jabłuka. Wutkajne kruſch-wy ſo ſdżěła jara tunjo poſtżeżeja, na pżch. w malym wikowanju jenoż 20 pj. ja pnat. Dobre drużiny ju wěſo dróżſche, ale tute ſo cżaſto pżcheżewaju. Italſke brżchi pżcheży hiſchcże ſ kromadami dowożeja a ſu tehodła jara tunje. Też winowych liczow ſo dale wjazy poſtżeże. Wo-ne ſu doſcż tunje, dokeż wożebje italſka ſwora njeje ſo kajſoſci prémotna. Sſadarjam lětha najlěrje buża jenoż malo pofkżecżi za żad. Sſhowacż żad na poſdżijſchu dobu, hdyż njeje wjazy ſpadaſkom a njeje hódnoſcż ża-ſu na wikach, ſo jenoż tehon dani, tdyż maſch pichihód-ne rumnoſcże ſ dispoſiżiji a hoży ſo drużinły pſchcżyto-wał, hacż traja.

Sadźće kwětne cyble!

Nětko hižo je najſkżſchi cżaſ, ſadżicż zyble. Zyble mó-ża potom hižo naſymu ſo roſkorjenicż a to je jara wożne, dyrbja-li potom naléto prawje kcżeż.

Brjedy hiſchcże, hacż ſo ſ naſecżom wſchitko ſaſeleni, móża ſnéhuſti, měrzłe ſwónżki, krokuſchki a móżſke cże-nicżki nam wjele radoſcże vſchiprawicż. Spody ſtarych ſchtomow, pſchi keſkach, ſamo mjes huſcżinu możeſch je ſhadżecż. A to njeporadnje we wulkich abo mjeſtſchich ku-pinach, ku a tam nékotre jenotliwe, ſo by naſtał pſchirodny njekumſchtny ſaczińſchcż. Ale hladaj też, ſo ſo barby hro-madu hodża! Mjes ſnéhuſki ſadż ſu a tam módru móżku cżełnicżku (Scilla) abo żołty ſymnik (Winterling) Pſchi ſadżenju krokuſchkow dżiwaj na to, ſo żołte kwětki ſu ros-ſadża mjes ſiſalkojtymi. Derje ſtuknje też wjeleże drjewo (Seidelbaſt) nad krokuſchkami abo żołte kcżenje forſythije nad módrymi cżełnicżkami.

Możeſch zyble też ſadżecż do trawnika. Potom ze na-lěcżnje kwětki jara rjenje ſkutkuja mjes młodnej trawu. Też w kamjeńtnej ſahrodże możeſch jim popſchecż męſno. Sſadż je pak pſched kraſchkami, ſo zyble njeczerpża ſ nzdo-ſtatkom powětra. Tuſyk a hijażnyty ſadż pſchcżeju po tym, kajſeje ſu barby. Możeſch je ſadżicż po hrjadkach abo ſkupinach. Liſije ſadż jenoż w ſkupinach, żenje ſame!

Zyble maju ſo wſchelako hluboko ſadżicż. Najhłubſcho ſnadż hijażnyty a nartuſche (15 cm.), tulpy, mjeczki (gla-diżole) a liſije niże 10 cm. Sażne mjeczki, ſażne tulpy, ſłabe nartuſche ſadż 8—10 cm. hluboko. Sněhuſki, krok-uſchki a wonjacy (Traubenhyazynte) dyrbiſch 5—7 cm. hluboko ſadżicż. Móżki cżełnicżku ſadż jenoż 3 cm a kłmuty zarkow pſchiniku pod ſamu ſemju a niż niżſche dyżli 3 cm.

Zyble ſo najbóle ſadża ſe drjewjanym ſchkapacżom. To pak njeſarucżuje, ſo zyble nětko też runje w dżerje ſte-ja a niż łkchiwje. Lěpje te, woßebje, hdyż cżeſch ſkupiny ſadżicż, wotkżebracż ſemju a zyble ſłoſka do pełka ſadżicż, ſo njeſłaja. Hdyż ſadżiſch jenotliwe zyble, ſcżiſ dżerju doſcż wulku, ſo możeſch zyblu prawje położicż! Najſaże dyr-biſch ſadżicż małe kwětki, kiż ſaże ſ nalécżom kcżeja, dale też nartuſche a ſażne tulpy. Potom hakle ſcżehuja hijażnyty a pózne tulpy. Sa liſije je cżaſ wot ſapoczatka ſeptem-bra hacż do oktobra. Liſije daj do cżiſteho mokreho pełka a ſchkitaj je pſched wuſthnjenjom! Wone maju razy łkłódt.

Šmjatańca na žitnych wikach

W ſtawiſnach żita a jeho hódnoſcże orje njeje żenje teſko pſchecżiwnoſcżow bykło każ runje kcża. Pſchenża, naj-nadobnjiſcha ſe żitow, ſo womaſku pſcheměnja do pżay ſa ſłół. W nékotrych krajach, na pżch. w Cżeſkej, je rożka drużiſcha dyżli pſchenża. Dale je napadne, ſo w Kanadże, najebacż jara hubjenych żnjow pſchacżiwy żenje nje-bżehu tak niſke każ runje nětko. Sajimawe pa też poměry poża naſ w Rěmſkej. Hdużkuli ſo tu wjazy żita poſliczaje, kupzy hnydom zoſoju. Hdyż pak rataſtwo potom mjenje żita poſliczaje, potom je ſaży njedoſtatk. Wſche tute momenty pokazuja, ſo tu nęſchto njeje w porjedże. W połnocnej Ameriży ſo pżóżuja, wołóżicż wiki i tym, ſo pſchenżu tunjo pſchedawaju do Kjiny. Riſiko pſchi takim wikowanju njeje wulki. Wlachaj w Kanjeſku dobru pſchen-ża pżeżi jenoż 3 hr. na zentnar. Wężo tu ſaży Ruſſojo pżeki pichiůdu, kiż tehorunja ſo pżóżuja, dobyczi bez wiki w raſiſchich aſiſkich krajach. Ruſka ſo ſe ſwojim żitom tkó-żi niż jenoż do Europy, ale tżż do Japanſkeje, Kjiny a Indiſkeje. W Argentiniſkej a Awſtraliſkej wo 16 proz. mjenje pichenżu piahuja. Je mózno, ſo ſo tole w l. 1932 wuſkutkuje. Wjeczorna a połoniſcha Europa bjes dwěla trjebatej hiſchcże pichiděrka. W Franzowſkej, Jendżelſkej a Italſkej, też w Schpanitſej ſu żnż jara cżeżpite ſ hu-bjenym wjedrom. Sajimawe je wuwicże nimſkeho żitneho

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerjenja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo sčěhwkam čělneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Cisło (Nr.) 212 Budyšin — Pjatk, 11. septembra 1931 — Bautzen Lětnik 90

Němska ludowa strona přećiwo Curtiusej

Hdyž němski zwonkowny minister Curtius a awstriski wuměnkanzler Schober plan němsko-awstrijskeje zlowneje unije wojewjerschtaj, jimaj w Awstriskej a Němskej nimale wšitke politiske strony pśchiwuzłachu. Tež němskonazionalni a nazionalni sozialistojo, kotřiž maju hewak Curtiusowu politiku za wopačnu, jenu swoje pśchipósnaceje njesapowědźichu. Jenož sozialdemokratoja druhdy pśchisponnichu, so žo boja, so myślachu němsko-awstrijske zlowneje unije žylne pśheceźiwnistwo we wukraju nadeńdże. Franzowska a Czechosłowakska běchtej hižo prjedy, hdyž žo w Němskej abo Awstrijskej hłoźy za pśchisamknjenjom Awstrijskeje k Němskej dachu pślyšeć, stajnje na postajenje Versaillesheho měra pokazałej, po kotrymž je sjednoćenje Awstrijskeje z Němskej zakazane. Też planej zlowneje unije Awstrijskeje z Němskej Czechoslowakskeje a Franzowskoju se wjeselej rasnoseźu napscheźo stupachu. Wobhladachu ju jako prěnju kročel k pśchisamknjenju Awstrijskeje k Němskej. Dobrodaćej Haagskeho internazionalneho sudu jim prawo da. Po winu bě Awstrijska z postajenjom Genfskeho protokolla lěta 1922 zakazane, bjez pśchihłoźowanja Swjazka Ludow zlowny uniju njeje žobu wobsamknuwš. Pśchi tajkich poměrach bě cźim cźeža, myślej zlowneje unije zakazać, dokelž stej Awstrijska a Němska w žywjenju nětcźišnej pjenježnej nuzy wot dobreje wole bohateje Franzowskeje wotwisnej. Schober a Curtius staj žo tohodla rozsudźiłoj, žo w Genfu plana němsko-awstrijskeje zlwoneje unije wdaś. To bě jeje politiskim pśheceźiwnikam witana składnosć, žeby žadacy, so byschtaj dla žywjenja politiskeho porjadka w Genfu swoje zastojnistwo złožiłoj. **Też němska ludowa strona, kotrejž Curtius pśchiślušeše, je žo i jeho pśheceźiwnikam pśchisamkła.** W konferenzy němskeje fraktije ludowneje strony, kotraž je žo schtwórtk w Potsdamje złóncźiła, žu Curtiusowu zwonkownu politiku jenohłósnje zastudźili. Hižo prjedy bě Curtiusej radźił, so by je swoje **Genfske porjadki nusne sćežowki wotwołžił, to rěka, so by wrócźo stupił.**

Powjetši so sakski rězny dawk?

Wo zakim **nuzowym wukazu** žo pjeca sobotu w ministerskej radźe wobsamknje. Dokelž wulutowanja we schulstwje a žudnistwach njedožahaju, so bychu statne wudawki wurunale, njeje wobsamknjene, so žo dotalne dawki powjetscha. Po pśchikładze Bayerskeje žebi sakske kujeźerstwo rosnyłkuje, hač by rěsańki dawk powjetschiko a mjasowy pśchełchódny dawk na dowos mjasa z Pruskeje, Bayerskeje atd. znowa zawjedło.

Kujeźerstwo žebi pjeca też na to myślej, dujowe pjenježy žejmskich sapóžkanzow znjiźcź.

Zapalenja w połnócnej Němskej

Hakle njedawno je žo **w Arenschu** brózeń jeneje Hamburgskeje sastaranje a žydeu w nozy brózeń sastaranje **w Arstedtu** wotpalika. Na wolěmaj městnomaj je žo waheń je stótniskej ruku załožił. Wjednik Kuzhavenskeje wohnjowoje wobory bě prjedy wohnja hrožazy list dostał. Wjenn žo jenn hrožesche, so jeho tśeju w Kuzhavenje do procha a popjela pśchewobrócza, jeli so by žo hiśchcze ras z wohnjowej woboru w Arstedtu pokałał.

W Lüneburgu je žo žydeu w nozy wulka brózeń mechanika Schrödera z wohnjom sniźiła. Domojkbowane žně a někotre ratarśke maśchiny žu žo spalile. Pśchi hašenśkim dźele žo někotśi hascherjo wopalichu. Jedyn dźěłaćeź žo z delepadnjenym elektriskim grotom cźežko zrani. Też tu je woheń założeny.

Němskeho kontrolleura pućowańskich pasow w Pólskej zajeli

Na pólskim namjesnym dwórnischczu w Gardeji je pólska policija tam žłužbu cźinjazeho němskeho kontrolleura pućowańskich pasow Kopjenacza sajała a do Hruběša wotwjedła. Kajkich pśchicźinow dla je žo to stało, njeje hiśchcze wujasnjene. Němski krajny radźićeź we Marienwerderu je pólskej wyschnosći namjetnył, so by žo podawk złhromadnje pśchepytał. Pólska wyschnosć je pjeca hiśchcze wotmołwiła.

Pólska je swo'e wójsko w korridoru powjetšiła

Němska žo hórschi, so Pólska swoju wojersku móc we korridoru powjetscha. Do Noweho města je žo bataillon namorjakow a do Tśejwa bataillon tśěžow połožił. Dale w pschichodže pjeca do korridora bataillon honjerjow, kompagnija kołojśejdnych, nowe wotdźelenje maschinskich śćělowu na motorskich kołach a nowy motorisowany artillerijski regiment pschinźu.

Amerikanska pšeńca za Němsku

W blišćim cźasu Němska 200 000 hač 300 000 tunow pśheceźy w Sjednoćenych statach połnócneje Ameriki nakupi. Płaćišna ja nju ma žo za cźaš tśioch lět a se sadanjenjom 4½ prozenta saplaćeć. Kak wulka budźe płaćišna, hiśchcze njeje postajene. Wěsće budźe wona wjetscha, hač nětcźišcha Chikagowska wiczna płaćišna (16 zentowa za buschel), tola hiśchcze pschezo wjele turischa hač płaćišna za němsku turknjnu pschenzu, kotraž žo we tu khwilu w Barlinje z nětkhže 215 hrivnami po tunje sapśijuje.

Dokelž žu žně w Němskej njespokojaze, němske pśheceźne že žně sa potrjebu němskeho luda njedožahaju, hačzuneź je žo sa nje lětża wjazy pśheceźy wuhuźo hač prjedawsche lěta.

Potrjeba dowoła wukrajneje pśheceźy žo ś nětkhže 400 000 tunami woblicźa, pschi cźimž žo měni, so žo tuposańka móz němskeho luda za jeho žejiwjenje njejmjeńschi. Němskim nilnym njeje lubo, so žo twjerda pśheceźa w Sjednoćenych statach kupi, dokelž žu na mlécze kanadiskeje manitobalskeje pśheceźy pschipśirawjene, ś kotrejž žo němska pśheceźa měścha.

Awstriska 250 milijonow šillingow wot Zwjazka Ludow žada

Parižske burjowe nowiny praja, so jumny, kotrež Awstriska należnje wot Swjazka Ludow žada, 250 milijonow schillingow wucźinjeja. S toho žu franzowske banki hižo 50 milijonow k poruczonosći dale, so by Awstrijska mohła krótkofkhwilnu pożćonku w Jendźelskej zaplaćeć. Sbytk 200 milijonow budże Awstriska dyrbjeć w najbliźschim cźasu hollandskim bankam zaplaćeć, kotrež žu Awstrijskej pschi sćerśćenju Kreditneho wustawa tohorunja krótkofkhwilnu pożćonku pschiswolile.

„Oeuvre" pschispomni, so je finanzna kommisija, kotrejž je Swjazk Ludow porucził, so by awstriske finanzy pruhowała, hižo pschi swjerschnym pruhowanju nadpadnje wulke njedostatki namakała. Wězywuschtojni žu žo praścheli, hač maju ś njethmanym statom cźiniś abo je tajkim, kotrejž je se stej wolu napjelnjeny. „Oeuvre" sćonźnje praji, so może Swjazk Ludow Awstrijskej jenož potom wjetschu pożćonku pschiswoliś, jeli so bychu žo wot Awstrijskeje woprawdźe khutne rukowanja žadale.

Miklas žo znowa jako kandidat za awstriske presidentstwo postaji.

W Awstriskej ma žo president znowa wuswolić.

Zentralna rada awstriskeje kschesćijansko-sozialneje strony je wobsamkła, na wustawinym stawje wobstejaceź, po kotrymž ma lud presidenta wuswolić. Rada je pódła toho wobsamkła, jako kandidata za sastojnistwo awstriskeho presidenta dotalneho presidenta Wilhelma Miklasa namjetnyć.

Francowzojo přećiwo Grandiej

Rěcź italskeho zwonkowneho ministra Grandia we Swjazku Ludow, w kotrejž žada, so by žo bronjenje hnydom sastajiło, žo w Parižskich nowinach žiwje rospomina. Franzowzojo praja, so žo Grandiowa rěcź pschecźiwo Franzowskeji měri, kotraž je nusowana, žo pschecźiwo mózonym nawalam swojich žuźodow wobaraceź. Franzowski zwonkowny minister **Briand** pjeca Grandiej wotmołwi, so dyrbi žo Franzowska pschecźiwo mózonym njepschecźelskim napadam schtiaceź.

Parižski „Journal" pśiche, so je Grandiowy namjet, bronjenje hač k wobronjenskej konferenzy sastajiś, torpedo, kotryž je žo na franzowski system bjesstrašnosće puschcźił. Italski minister je nabpad pschecźiwo sakitanskim wobjedytwym dojednanjam cźinił, na kotrež žo franzowski system bjesstrašnosće załožuje.

„Écho de Paris", kotryž w nastawku ś Genfa franzowske bronjenje sakituje, praji, so Grandi sćyła njeje ś tym liśił, so budźe Franzowska jeho namjetam pschihłosowaceź.

„Matinej" jeho dopisowaŕ ś Genfa pśiche, so by sastajenje wobtwjerdźenskich twarow w ranschej Franzowskej wulku měschenju w franzowskim hospodarskim planje naźiniło a k njewočakanej bjesbžeskosći dowjedźo.

„Peuple" měni, so žo sady italskeje měrowneje myślenje wotpohlad khowa, nowe swady schubźiś. Falšistiska opposizija bo pschecźiwo Franzowskej měri. Njeluba wěs je, so je wésta franzowska politika to zgyła smóžnika.

Rozprawa Italskeje wo jejnych wojerskich mocach

Italske kujeźerstwo je sekretariatej Swjazka Ludow žadanu rosprawu wo stanje italskich wojerskich mozow podała. W rosprawje žo nanujetuje, so bychu wot nětka hač k skónczenju pschichodneje wotbronjenskeje konferency **stajny pschestate žo bronicź.** Kaž je znate, je italski zwonkowny minister Grandi tónle nanujet w Swjazku Ludow w Genfu pschednjeźł. Italska ma po žejwjej rozprawje 280 000 muži pod khorhojemi a 1501 wojowańskich lětadłow. Wudawki za wójsko pjeca 6 milijardow lirow wucźinjeja. Rosprawa wo tym njeliczi, so ma Italska nětkotre stotyhazy wobronjenych milizow, a so žo hižo schulska młodźina za wojerśku žłužbu pschihotuje.

Mussolini bamža wopyta

Bamžowy nuncius Borgongini Duca je schtwórtk italskeho ministerskeho pschedsydu Mussolina wopytał. Pschi tymle wopyće žu žo pjeca dźeń a nadrobnosće Mussolinoweho wopyta pola bamža rosprajile. Wotmyślany Mussolinowy wopyt je jako skónczna krocźel a wobzwedźenje sjednanja po swadźe mjez italskim kujeźerstwom a Vatikanom wobhladujetej. To by po 61 lětach prěni krócź było, so jedyn italski ministerski president bamža offizielnje wopyta.

Kak chce Jendźelska swój hobrski deficit wotbyć

Jendźelski finanzny minister Snowden je schtwórtk swój finanzny plan w delnim žejmje rosłožił. Dokelž je jendźelski lud poślednje léto wjazy wudał, hač žu jeho dochody wucźinile, je w jeho statnym hospodarstwje **njedostatk 1½ milijardy hrivnow nastał. Za pschichodne léto žo njedostatk hamo na 3½ milijardy hrivnow wobliczi, jeli so žo statne dochody njepowjetschu.** Finanzne ministerstwo (pokładowy hamt) ma tohodla za nusne, so žo na statnych wudawkach wjele wukutuje a so dawki khětro powjetschi. Wudawki za wójsko, zywilne ministerstwa, podpjeru dźaonjemjerjow a za twarjenje dróhow dyrbja žo wo nětkhže 1½ milijardy złróczeź. Létne wotplaczenje za smuškowny statny dołh, kotrež hewak 1 milijardu hrivnow wucźinja, žo na 650 milijonow hrivnow sniźi.

Wo powjetschenju dawkow Snowden pschipowědźi, so žo dochodny dawk wo 2½ prozenta powjetschi.

Sa njewojenjenych žo summa dochodow, kotrež njetrjebaju dochodny dawk płaćiś, ś 2700 na 2000 hrivnow a za wojenjenych se 4500 na 3000 hrivnow sniźi. Spuschczenje dawkow za dźěći žo ś 1200 na 1000 hrivnow, počźenje ś 1000 na 800 hrivnow sniźi. Město **schčežiny dochodow** dyrbi žo wot nětka **pjenježina jako dawk** wotedaś. Sa wulke dochody žo **wosebity dawk wo 10 prozentow** powjetschi.

Powjetschenje **piwowego dawka wo 16 pjenjejkow po litrje hižo dźenja do mozy stupi.** Wumoschk tutoho dawka žo lětża na 90 milijonow hrivnow a na 200 milijonow hrivnow w pschichodnym lěcźe wobliczi. **Tobakowy dawk** dyrbi žo ś 8,10 schillinga na 9,6 schillinga po punce powjetschiś. Wumoschk tutoho dawka žo lětża na 50 milijonow a w blišćim lěcźe na 80 milijonow hrivnow wobliczi. **Benzinowy dawk** žo wo 17 pjenjejkow po 4½ litra powjetschi. Wumoschk ś tohole dawka žo na nětkhže 80 milijonow lětża a na 150 milijonow hrivnow we pschichodnym lěcźe wobliczi. **Dawk na swjeselenja** žo powjetschenju wo 2 prozentaj podeśiśnje. Wumoschk tutoho dawka žo ja lěto na 50 milijonow hrivnow wobliczi.

Snowden wocźakuje, so žo, jeli so žo tele naprawy pschewjedu, ś hobrskeho defizita ś pschichodnym nětkhže 30 milijonow hrivnow dóńdże. Potom žo wón pschecźiwo tym wobroćeźi, kotrež kujeźerstwu porokuja, so je

snižene danje za statne pożćonki

pschedołho wottstorkowało. So žo njeje snižene danje pjecźprozenciskeje wójnskeje pożćonki w spoczatku léta

pschewjedło, hdyż bě połoženje ſwětowych wikow pschihódnische, na tym leži, so ſtej tehdy kriſy w Němſkej a Amerikſkej hroſyłej. Nětčišche wobčežnje położenje by hišče wobčežnišcho było, hdy budźišchtej ſo dwě milijardže wójnſkeje pożčonki wróčo płaćiłej.

W debacje wo Stonedentowej rěči prjedawſchi liberalny minister Runciman namjetowaſche, ſo by ſo kaž ſa cząſ ſwětoweje wójny dowoſ wutkrajnych luxuſowych towarow ſakaſał. S tym by ſo wikowanſka bilanza poſtpſchiła, a ſo čſiſchcej na kurs jendźelſkeho punta wołožił. Runciman praji, ſo ſu automobile, wino a zigary luxuſowe twory.

Njeměry w Barcelonje so potłóčiłe

Policija w Barcelonje je ſrjedu wobydlenja ſajatych anarchiſtow a kommunistow pſcheprytała. Wſcho hromadże je 227 wožobow ſajała. Někotſi ſajeczi ſu ſo na ſwobodu puſchčili. We wjele wobydlenjach ſu wulke ſtłoby bróniowe a munizije namakali.

Boykott přećiwo Japancam w Chinje

Po krwawych njeměrach pſcheciwo Chinejam w Nankomnje Chinejſojo japanſke twory bojkottuja. Wutkrajnych pſchekupzow, na kotrychž tukaju, ſo japanſke twory pſchedawaju, wobkomuja bojkottuja, a chineſke wjſchnoſcze jim wobčežnoſcze cźinja.

Japanſka miniſterſka rada je ſo ſ bojkottom pſcheciwo Japanzam w Chinje ſaběrała a wobſamkła, napiſchecziwne naprawy cźiniċ, ſo bychu ſo prawa a naſtupnoſcze Japanzow w Mandźurſkej a południowej Chinje ſchitkale.

Kholera, tyfus a wodowa nuza w Chinje

Wo ſałoſtnej kataſtrofje wulkeje wody w dole rěki Jangtſe, w kotrejž ſu ſtatiſtiſcy Chineſow ſmjerćej namakale, ſu Barkinſke nowiny rospraviu ſ Hankawa wocźiſchczałe. W njej ſo praji: Skhitaze haczenja ſo pſcheđrěchu. Ssamo żeleſnitſke haczenje, na kotrymž bě wobydleriſtwo wuczek pytało, je ſo na wjele měſtnach ſapłyło.

S wjele villow, kotreż wonka pſched měſtom leżachu, je jenož hiſcheje kuch ſtſchi widżeć. W ruſſkim, franzowſkim a jendźelſkim ſydleſchczu ſu ſpitali, ſo pſchiwaſazu wodu ſ měchami ſadźerjeć, kotreż běchu ſ bunami a pźłkom pjelnjene. Wſchudże pſched wulkimi wikowaknjemi parne łódże ſteja, ſo bychu ſo ſnajmjenſcha ſ hornich poſchodow hiſchcze njewobſchkodźene twory wuthowale. Ke wjcźom cźołkam proſcherjo pſchipſtupwaju. **Najhórſche je wulka hromada cźełow,** kotreż pſches kanale pluwaju, njes tym ſo ſo nichtó wo nje njeſtara. Přenje dny je ſo ſamo ſtało, ſo ſu **kaſchcze wocźiniłi,** cźełko do wody cźiſnyli a kaſchcz jako cźołm wužili. Telefon a telegraf njedźełataj, też łćiadła, kotreż bychu mohle pomoz pſchinjeſeć, ſu ſo w ſołmach ſhubiłe. Kelko ludźi je ſo tepiło, a kelko je ſahłodnito, njemóże nichtó rjez. Wěſte jenoż je, ſo wo ſtotyſchcaj dże, dokelž też kholera a tyfuſ wſchudże wopory żadaju. Najſurowiſche je, ſo ſu europiſcy wěſchtojni wocźakujomne powodźenje do prědka wobliczili a namjetowali, ſo bychu ſo ſa 300 000 ſlěbornych dollarow **haczenja natwarile.** ſ kotrymiž budźiſche ſo mohło kataſtrofje ſadźěwaċ. Město toho ſu chineſke komitee wuſtajili, kotrychž pomałke wuradźenja ſu ſo ſ pſchiwałazymi ſołmami w najwěrnišcim ſmyſle ſłowa wotpłakwile.

Pſchi wiſchém tym bě w Hankawje 35 ſtopnjow horzoty w ſcźenju. W jenym domje w chineſkim měſcze, kotreżož delnje poſchody běchu pocziſte, njes tym ſo běchu hornje polne cźełnjenjow, pſched nětkotrymi dnjemi ſe ſapaſenjom waſeń wubyli. Dokelž ſo wohnjowa wobora njemóżeſche k wohnjej ſbliżiċ, njeſbožownym wobydlerjam jenoż wóſba pak ſmjerćej we wodże pak we wohnju woſta.

12. zhroma[illegible] Zwjazka Ludow w Genkje. Přehlad na wotewrjenſke poſedźenje. W Genfje wotewri ſo 7. sept. 12. polna zhromadźizna Zwjazka Ludow. Wotewrjenſke ſłowa poręča radźiny president, ſpaniski zwonkowny minister Lerroux.

Ze Serbow

W **Budyſchinje,** 11. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 745, hygrometer 0, thermometer wo dnjo +11. Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer —2, thermometer w nozy +5. Wuhladny na ſnche a ſtkóne wjedro Schklenża poſkrjwje njehnuta na rjanc. Wyſchiny ſu po ſdaċu nad nižinami bohate. Nětko nad Ruſkej ſaſhuſtene wyſchina je pſchemóżna. Wot połnóżneho ſodowego mo rja ſtacha wyſchina pſches zhłu Europu hacź do Ruſkeje. Nižiny w połnocy a ſtrědnim wjeczoru ſu ſo leżlabile a ſo wuczahuja. Tehodła dźeńſa roſpołożenje nižinow a wyſchinow na wobſtajniſchi ras połaſuje. Sſo wě, nam w nozy mróſy hrožą, dokelž ſ połnóżneho ſodowego nja ſymne wětry bjes ſadźěwku ſ nam ſołmja a naſa powětr ſłudźa. Delcheżowaty cźaſ je Pomorſkej žně ſmi cźił. Schkoda ſtaja ſo na 8 miliionow hriwnow. Najcźi tatarjo hotuja ſo, poſlednje wotawy dom brać. Dźe ſo roſa ſa najſmiſki wužyw pſchihotuje. Bórſy ſapoczni běrny ſběrać. Jutſje ſyłotu ſkhaża ſłónčcźo 5,28 h a ſchowa ſo 6,23 hodź. Mſacźt ſchadża rano 5,30 hodź a ſchowa ſo wjeczor 6,34. — Jutſje je młody mſacźt Luby pſchedźenk wſchak deſchczit ſlaja.

— **Sserbſke kemſchenje w Drježdźanach.** Njedźelu ſa tydźeń, 20. ſept., pop. 1/4 4 **hodźin budźa w Drježdźanach a to w Kſchižnej zyrkwi ſerbſke kemſche** ſ widźenjom **Bożeho wotkazanja.** Prědowanje ſmje knjes ſarař Kapler ſ Budyſchina. Wſchitzy lubi Sserbja we Drježdźanach a wokolnoſći ſu ſ tym na tute kemſche wutrobnje pſcheproſcheni. Cźitarjow naſchich Sserbſkich Nowin pak proſymy, ſo chžnli ſwojich Drježdźanſkich pſchiwuſnych a ſnatych na to ſ liſcźikom abo ſ dopiſnizu tedźbliwych ſcźinicź.

— **Dołyczi wo 1000 hr.** padnyſchtej na cźiſło 25 777 a 38 914 ſakſke krajneje loterije do tudomnoje Rothereż loterijoweje běrkownje na Kěſorſkej dróſy.

— **Woheń we wobkhodze.** Dźeńſa rano wokolo 1/25 hodźin dohlada ſo cźłowjek, kiż po bažy dźeſche, w klamach leżowneſcze pſchi Jitnej haſzy 10 wohnja. Na to ſawokana wohnjowa wobora móżeſche ſo do dopołnja ſ turom napjelnjenеje pſchedawarnje jenoż ſ turowej maſku ſwaċicź. S ruċźnym haſchadłom a někotrymi bowami wody woſrownizy woheń bórſ ſo haſchachu a tódy dalſchi ſtrach wotwobroežichu. Mopalidło namakachu na [illegible] mjłomai. Na twarjenju je jenoż ſnadna ſchkoda naſtała. Wjazy ſchkody naſta pjeża na twarach. Polizija ma ſapaleńſtwo ja mórne. Kriminalna polizija należnoſcź dale pſcheſpytuje.

— **Sakſki krajna loterija.** Pſchi ſrjedźnym cźiſnjenju 5. rjadowanje 190. ſakſkeje krajneje loterije (8. dźeń) padże dohowże wo 150 000 hr. na cźiſło 116 491, dohowże wo 100 000 hr. na cźiſło 156 631; dohowże wo 10 000 hr. na cźiſła 110 393, 115 721 a 154 381; dohowże wo 5000 hr. na cźiſle 41 905 a 123 293.

— **Kermuſcha** je pſchichodnu njedźelu 13. ſeptembra w Dohruſchi, Hodźiju, Wownjowje a Budyſkej katoliſkej woſadźe.

— **Padruſchtwa.** 8. ſeptembra wjeczor wot 8—12 h. kradny něchtó ſ woſobowego aula pſchi Kegelcźni ſtarſchu brunokoſanu aktowu toſchu ſ wóſkhodnym papjerami, ſmjerkowymi formularami, liſcźowankami atd. ſe napiſmom „Bautzener Brauerei u. Mälzerei“, konikorreninu knihu, cźerwjenobrunu ložany pjenježnu mješk a brunu kožanu liſtownju. — Dale kradny něchtó 10. ſeptembra popołonju w 6. hodźinje poſa nowotwara na Kamjenitnej haży muſaze łoſ ſtamki „Ideal“; mjeſeche cźorne kroſzna a błokoſchtikaſaj, ſotſe ſwjena ſ cźornymaj

Nłan:

Napoleon a serbſki wojak

Přenjotne powědańcźko.

54] (Pokračowanje.)

Spach tuku nóż jara njemérnje. Myſlach pſchezy, hacź nan pſchińdże abo niż. Też měſach wulku żadoſcź: Gretelku widżeć. Njeběch žebi wěriu, hacź wona pſchińdże, a to nje njeſměrnje cźiwilowaſche. Jěſba pſches ſerbſki kraj bě też moje cźiwy móznije roſbudźita. O, kak wjeſoły bych był, hdy bych tu woſtacź mohł. Njemėjach żaneje żadoſcze wjazy ſa Pariſom, haj ani ſa Napoleonom, kotremuż běch tola hewak ſ zyłeje wutroby poddaty. Żadoſcź ſa domiſnu pſcheſcźahowaſche wſchitke cźeſcze a bohaſtwa ſwěta.

Stanych poſdże rano na ſwjatych Tſioch kralow. Tola měſach hiſcheje cźaſa doſeċ, ſo bych w prawym cźaſu ſchoł na dopołdniſche kuniſchenje do kralowſkeje zyrkwje. Hdyż po dohonjanej Bożej ſłužbje Bożi dom wopuſchčechu, tu pſchińdźejchtaj też runje ſ zyrkwje nan a Gretelka. Njewuprajna radoſcź napjelni moju wutrobu. Poſtajčich nanej a Gretelcy wobe ruzy a witach jeju wutrobnje. Powědaſchtaj mi, ſo ſtaj liſt hakle pſchedwječeraſchim doſtałoj. Staj zyłu nóż jeſkoj ſe ſtanjemi a dźeńſa rano we wójmich do Drježdźan pſchijeżoj. Wědźach ſebi wažiċ tutón wopor lubośċe, ſo ſtaj moje dla taſki puċź cźiniłoj. Pokmy wjeſelośċe wjedźech jeju do mojeho wobydlenja, hdżež jeju bohacze ſaſtarach ſ jedźu a picźom. Tola powědanja bě tak wjele, ſo hiſto na jěſcź a picź ſabychmy. Sſedźachmy tak hromadźe hacź do póſdnjeho popołdnja. Bě mi żel nana, bě zyły ſedrjeny. Sſudźich we nim nadźiju, ſo Jurij bórzy domoj pſchińdże a budże nanej pomhaċ a prajach: „Nano, też ja ſo tak błędże ſaſo domoj wróċu, hacź budże to jenoż móżno. Ssym doſeċ kražneho we ſwěrcze widżał a wužiwał — nětkole wſchak też w Ruſkej wjazy hubjeńſtwa hacź ſo wuprajieċ hodźi, — ale najrjeńſcha woſtanje tola domiſna. W ſerbſkim kraju chcu ſaſo ſpěwaċ a dźelaċ a ſpokojnje żiwy byċ.“

„Michale, to mje ſwjeſeli. Bojał ſym ſo hižom, ſo ſo wotrodźiſch, ſo njebudźeſch wo naſ wjazy rodźeċ. Widźu, ſo ſy mój ſwěrny ſyn“, a ſyłzy błyſchczachu ſo w nanowomaj wóczkomaj. Gretelcy pak ſo wone kulachu po cźerwjenymaj liczkomaj. „Gretelka, cźehodła płakaſch?“

„Płakam ſ wjeſelośċu, ſo tebje ſaſo ſtrowebo widżu. O, ſchto ſym pſchecźerpiła, ſchto ſym wutrała, ſo bojo, ſo tebje wjazy njewuhladanu abo ſo ſo ſahladaſch do někaſkeje rjaneje knjeżniċki a woſtanjeſch w zuſpe. Kelko ſym ſo modliła, kelko ſym Rożeczanſku macź Bożu wo pomoz proſyła! A nětko widżu, ſo mje njeje wopuſchczíła, ale mi pomhała. Njemóżu żebi pomhaċ, wém, ſo bych ſe ſrudobu wumrěła, hdyż bych tebje tak abo hinak ſhubiła.“ Jeje ſyłzy pak ſo ſwołachu każ roſa na kwětkach, tiż ſo błyſchczi w pruhach rańſcheho ſłónca każ dejmanty. Hdyż njeby nan pſchitomny był, bych jej ſe ſwotkoſchował wot jeje mileju wóczkow, kotreż tak ſwěrnje na mnje ſhladowaſchtej. Ale cźaſ cźekaſche, chžſchtaj hiſchcze dźeńſa na wjeczor wotjeċ, ſo bychtaj rano ſaſo doma byłoj, dokelž cźaſu ſu njemérne, każ prajeſchtaj. Bojach ſo, ſo mohł nan nuſu cźerpjeċ, tuż dach jemu 50 ſkotych, ſtoro wſchitko, ſchto hiſchcze mějach. Nan wſchak je mněj njechcaſche ale proſchach tak dołho, dóniż je njewja. Pſchewodżach nana a Gretelku do korczmy, hdżež mějeſchtaj konje a ſanje. Hdyż běſchtaj wotjeċoj, dźech domoj a tu mje pſchewja tajka ſtuſſnoſcź, ſo ſe błoſym płakach.

Nasajtra rano jahe wotjeżdżechmy ſ Drježdźan do Moſkuċźa a wottud pſchińdżechmy ſbożownje do Parija. Běch wcźipny, kajki je kěżor po tutym poraženju. Hdyż jeho preni króċź ſaſo wuhladach, dźiwach ſo, tak wjeſoły wón bě. Bě runje tajki, każ pſched wójnu ſ Ruſkej, jeho wobliczo błyſchczeſche ſo ſ radoſcźu. Sdaſche ſo, każ by hižom na wſchitko poſabył, ſchtoż je ſo w Ruſkej ſtało. Praſchach ſo ſłužownika Rustana, kajſka je jěſba była. Ruſtan rjekny: „To bě jara ſajimawa jěſba, taiku bych hnydom ſaſo cźinił. Jędźechmy wo dnjo a w nozy, tak ſo běchmy ſa 12 dnjow hižom w Parižu. Kěżor bě mjelcźiwy, żedźeſche ſawaleny do kožuchow we wozu, tiż bě ſe ſawěſchkami ſakrył. We Warſchawje woſtachmy króċki cźaſ. Kěżor żydowy ſo na ſanje. S wětrom napſchemo pſchejedźechmy połſke a ſchleſiſke ſnčhowe hepje. Wſchudżom běchu na póſcze nowe konje a pohonczoje pſchihotowani. Nichtó njeſmědźeſche ſhonicź, ſchtó ſu kněża na ſanjach. Pſchijědźechmy w nozy do twojeho Budyſchina.“

„Nó, a kak bě w Budyſchinje?“

„Tam by ſo ſkoro něſchto ſtało. W Budyſchinje wſchitko ſpaſche. Bijachmy do wrotow a wrótnik wotewri. Myſlejcze najſterje, ſo franzowſki ſpěchny poſoł jěże. Pſchińdżechmy k połſtowni. Mjes tym ſo tu pſchepſchahachu, pſchińdże pótimijchtr ſe ſaſmědzenej łatarnju a poſtrěcźi do ſani, kotrejž běchu ſapowěſnjene, ſo by pohladał, ſchtó puċźowazy ſu. Ale we ſanjach ſłoji ſo na njeho pijtola a ſaſtrożeny pótimijchtr khětje łatarnju haſzowiſchi, cźekny. Wołtanje wěrno: njeſchkaraj do pſa, dokiż bjes harij leži, abo cźe hrabnje. Běchu ſe pſchepſchahowanjom hotowi, pohonjeċ ſchwikny do koni a tak wotjeżdżechmy ſ druhimi wrotami won do nozy.“

Kěżor wukonjeſche ſwoje dźěła każ hewak. Dołho trajachu pohrjebenja ſe jebo radźiceleemi; po tym pſchijimaſche póſłanzow wſchelakich krajow. Nozy nałożowaſche kěżor k pſchehladowanju miniſterſtich roſprawow a ſliczowanjow. Spaſche jara malo. Wulke ſtaroſcze cźinjachu jemu bołoſcze, tiż mějeſche ronſki kraj, jeho ſynk, ſnjeſeċ, dokelž ſo ſudicźki pokajowachu. Symſle ſaſwjeżelenja wotměrzachu ſo każ hewak. Najnahladniſchi mużiży a żonſke ſyłeho kraja ſkhadżowachu ſo w ſ tyſaczornymi ſwěcźkami wobſwětlenych rejwoſſich żurlach Flora-pavillona, ſo bychu ſo tu wotſchewjeli ſ najwurjadniſchimi jědźemi a najdroholniſchimi napojemi, ſo bychu ſo ſaſwjeżelili ſe hracźom a rejemi zyłe nozy hacź do ſaſneho ranja. Wodnjo pak ſaſlincźachu wjeſele tarakawy w ležach pola Fontainebleau a wołachu k hontuje każ druhe léta. Moſkwa a Berezina běſchtej jenu każ hroſny ſón, ſ kotreħož je wotwuċźił a ſabył, ſchto je ſo jemu dżało. Wón ſamo prajeſche ſwo ſebi: „Stwórba je mje ſa wulke cźerpjenja ſtworika, ale moja duſcha je pſchětra a wosta każ marmor, błyſk ju njeroſtſchěſka, wón po njej jenoż pſchejeżé.“ A ſaſo rjekny: „Ssym na ſkału ſłożeny.“

Ale też ſkały mója ſo roſpukaċ a hižom pocźa rzeċ.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

Zmjenjomaj, horjeshibnjene wodźidło ſ zelluloidowymaj pschimadomaj, brune kožane ſhedło ſ kaſchezikatym poczehnjenjom, elektriſke wobſhwětlenje, Torpedoſamoběh, ſchěrej wobwrjeći. Pschi ſadnim kole běſche wačzokitonoſchak. Dale kradnychu w nozy k 4. ſeptembrej ſ jeneho dwora pschi Pauliſkej dróſy wujeſdżowaniſke koło ſ turowym wodźidłom, ſmamki „Meiſter“, wono měſeſche ſelene kroſna, ſonizky czehnjene roky, żołtej błótoſchkitakaj a ſwjezna, czimnobarbne wujeſdne ſhedło, Rotaxſamoběh, czežwjenej gumijowej wobrucži, dwójne jadnje ſubczkate kolejko. — Wo wězowne ſdżělenja proſy kriminalne wotdźelenje w Budyſchinje, telefon 2802.

— **Saurjeny purc.** Sjawny puc ſ Falſchtrowa do Puncija ſo na Krjepjanſkich honach wot 14. ſeptembra hač najſkerje do 25. ſeptembra 1931 dla wuporjedżenja ſa ſchichtón jěſdny wobkhad jawri. Jěſony wobkhed poſtoja ſo na pódlanſke puczo.

Dobruſche. Srjedu wječor we 8 hodź. kradnychu na ſkeſeo pſched Lejkej hoſcenzom. Kolesko ſluſchesche mechanikej ſ Hnaſchcu.

Hornjeje Hórki. Najſtarſcha wobydlerka naſcheje wſy Anna Schmajſowa tu wutoru ſwoje 92. narodniny ſwjeczeſche. Pschi tej ſkladnoſczi dóſta wona wjele darow a paczenjow. Starſcha ſa hiſchcze doſcź zdija a ſrowa a ſamo hiſchcze bjes brylow czita. Njech budź jej ſnoſczeny ſtarſchim Zwjazki wjeczor.

S Raſchowa. Tu na Lubinje nětko wjele hribow, woſebje też prawakow rodże. Srjedu namakachu hribarjo dwaj prawakaj. Kóżdy bě pſches 550 g cżeżki. Hlóżcżka bjeſche bě 18 cm ſcheroka, nóżka pak 4½ cm. Druha hlóżcżka bě 16½ cm ſcheroka, nóżka 5 cm. Wobaj hribaj běſtaj hiſchcze dobraj.

S Boſchcez. Dokelż bě ſo ſchulſtr ſwjedżeń njedżelu hubjenſko wjedra dla dyrdżał ſkrótſchiſcz, wotmjeſchu ſo tu ſerjeru popołdnju doſpunk. Na ſwjedżenſkej luży ſo hry a roſkate zabawy pſchedwjedżechu.

S Trjebjenzy. Na Budyſchi dróży ſta ſo ſrjedu wječor we 8 hodź. mjes nałchej wſu a Kubſchizami cżeżke motorowe nieſoze pſchi Wodocżanſkim puczu. Jan Barto ſ Kadez ſtejeſche ſe ſwojim pſchecżelom na kromje dróży. Mjeſche też pſchi ſebi kolesko. Nadobo pſchijědże wot Lubija motorowy koleſar a jadże do njeju. Bartej ſo nocha ſlama, jeho pſchecżelej ſo mcżo njeſta. Motorowy koleſar, Trjechowſki wuſhnjanoſta, padże a ſo ſ lohta ſami we wobliczu. Bukeczanſki lekar dr. Schmidt prenju pomoc poſkaſi. Barta dyrbjachu ſ awtom do Budyſkeje ſhorownje dowjeſcź. Każ ſo proji, je motorowy koleſar mjes dokelż je pjeza pſchedaloko na prawo jźł. Nałeżſo pſchepytanje.

Lodżhorcz. W nozy k ſrjedże we nałchej wſy paduſchtuchu. Dobychu ſo do ſchtyrjoch ſtatkowo, do korejſa do dźěłaczeſkeho domiſcha. Pakoſtnikej ſu ſo pſches ſadobni. Nańſka wſcho pjenjezny ſchuplik, duże ſchijerſt mitſka ſeſtamkachu, ſamkntjene kichinje roſpaczichu. Hacżu jenoż ſa pjenjezami ſlědżichu, dokelż njemeſanej druhich pſchedmjetow, każ draſtow, dobjeſa poſwadłow. Jenoż w jenym ſtatoſu ſu powjeſili. Jedna ſo najſkerje wo dwě wobohe. Staj to brjeſmi, kiż ſtaj 15. julija w Porchowje ſwjatuſchkowoj. Tu tu w Lodżhorezach wſchak jenoż 15 hriwnow ſlaſchtaj.

Serrjan. Maćerjam podawa ſo rada wutoru, ſept. 1931 pop. ½12 hodźin w Serrnjanach, 143 h. Wſkecach a w 4 hodź. w Serbſkich Pazlecach.

Hanče. Tudomny łójeŕ je w jenym łéce 650 ſcżurkow popadnył. Z toho wukhadża, zo ſu ſo runje we ſtrjedżej jara rozmnożiłe. Z tamneho pora, kiż je ſej ſwjedżeŕ do ſewjernych Čech prijił dał, ſu pječa ſrjedżnej Europje na 100 miljonow naſtale. Slědy ſu jeŕ lohko namaka. Samo na wobkuſanju młodych ſurkow rohodża ſpóznaja, hač ſu to pižmowe ſcżurki byle. Hornjej hrymzakaj jich preradża. Jenoż kożuchi doroſcenych zwěrjatow ſo wutrjebaja a ſu nětko hódne.

Z **Miłoćic.** Pižmowa ſcżurka ſo dżeń a bóle też we Łužicy rozſerja. Tute wulkim myſam podobne ſkoczatka, tola wo wjele ſylniſe, pokhadżeja z Ameriki a buchu dla ſwojeho pribódneho kożucha najpriódżey w ſewjernych Cechach pred létami wuſadżene. Wot tam ſu ſo mohł rjec po cyłej ſrjedżnej Europje wupreſtrěłe a ſo k weſtej ćwili wuwiłe. Nihdże je rad nimaja. Roztoča brjohi rěkow a hatow a ſkodża hiſće na druhe waſnje. Jich kożuch tola njeje tak drohotny każ tych w maćerſkim kraju. Tuž łója a ničа je, hdżeż ſo hodźi. K wotłójenju ſu ſtatni zaſtojnicy poſtajeni. Tak dźěła hižo dny dołho jedyn w naſej wſy a wokolinje. Je hižo tu z paſlemi tři w Jaworje (we wjeſnej rěčcy) popadnył. Ludźo ſu hiſće wjacy widżeli. Łójeŕ dóſtanje za kóżde popadnjene zwěrjo 1 hriwnu, k tomu ſo jemu hiſće kożuch zarewostaji. Tak je w Nowej Wjeſcy pola Worklec, w Kaſecach a Ramnowje wjacore wotłójił. Zo dyrbjała pižmowa ſcżurka we wſy młode kokoſki wotnjeſć, wěrje podobne njeje. Skerje je to njeſkutk kunow, kotryhž je wjacy we wſy. Njedawno jenu we paſlach popadnychu a zarazychu.

Z **Ralbic.** Srjedu 9. ſept. popołdnju zemrě tu wuměnkaŕ Pětr Lebza. Zemrěty běſe hižo w 91. łéce. 22. auguſta běſo ſwoje narodniny ſwjećił a z tutej pſilożnoſcu hiſće jónu wſěch ſwojich wokoło ſo wuſkładał. Lebzec dźěł běſe znata woſoba w gmejnje a wokoſadże. W poſlednim ćaſu drje dyrbjeſe leżeć a jenoż zrědka móżeſe ſtanyć, tola zwjeſeli ſo prěco, hdyż jeho něchtó wopyta a jemu nješto noweho abo wo znatych powědaſe. Nětko je hižo njebohi. Sobotu budże pohrjebany. Njech je jemu zemja lohka.

S **Kamjenza.** Krawſka dyrbjeńſka jednota ſa Kamjenz a wokolinu je ſwojeho namjetneho wyſchſcheho mjichtra, tnjeſa krawſkeho mjichtra Emila Helzela dla jeho dołholětneho ſobuſtawſtwa wczera ſ pſchileżnoſczu jeho 65. narodninow ſa cżeſtneho ſobuſtawa pomjenowała.

S Djěžow. Tu ſo wotmě hermank. Wón khětro cżeſtpjeſche pod hoſpodarſkej kriſu. Na ſłótnych wikach ſo ſtoro nicżo njeſkupowaſche a też hermankacje wjele njepſchedachu. Wopyt bě ſchrět.

Se Stareho Lubelnja. Po poſłednich ſylnych deſchcżach ſu tu wſche hrjebje ſ brjoha ſtupike. Luczina prjewdawſcheho wurkeho hata je powodżena. Najeſk ma wulku ſchkodu, dokelż wotcaſu hiſchcże dom njeměješche. Tuta ma ſo nětko ſ wulkej prchu ſ wody ſezahnyć.

Z Łužicy

* Se Zitawy. Na Zitawſko-Rychnowſkej małej żeleſnizy ſtraſy na Friedlanſkej dróży wós wotawy, kotrehoż konjej běſchtaj ſo pſched lokomotivu ſplaſchiłoj, do cżahowego woſa. Nałaſtk wós ſo doſpolnje roſbi. Pſchi ſrażenju ſo 70 létny pohonc wo ſemju wjerchny a woſta ſe ſtichaſenymi noſkami a pułnjacym nopom leżo.

* S Brětnika pola Wulkich Rědarjej. We wulkhodżowanſkich Bismarckoweho naměſta w Drježdżanach namałachu 1. ſept. muſkje ożeżaże cżeſko. S pſchepytowanjom ſudniſkeho lekarja běſche ſo ſwěżeſko, ſo je ożeżo było z namożu ſkónzowane. Kriminalna policija wuhladżi ſ pomocu żandarmſtwa w Brětniku 26 létnu frijeju jako ożeżowu macż.

* S Wulkeje Hartawy. Pſchi hriby pytanju we wulkim Maſſenyſkim łěſu kuſny ſmijiża wobydlerja ſ Namnowa do ruki. Dokelż wón ranu hnydom ſam wotſtlada, a poſdżiſcho też lekaŕ ſapſchimnu, běſche możno, kuſnjeneho pſched ſmjerżu wukhowaci. Straſchny jědzeły had běſche na ſchmrěkowym ſchtomiku leżał a hriboypytaŕ běſche jeho pſchi ſhlonjenju ſchtomika ſcżerił.

K přemjenjenju wjednistwa Drježdżanſkeje banki. Lěwjeny wobraz: Direktor Geetz (dotal pola Kommereſkeje a privatneje banki) zaſtupi jako porjadny ſobuſtaw do předſydſtwa Drježdżanſkeje banki. Prawjeny wobraz: Herbert Gutmann złoži ſwoje zaſtojnſtwo jako ſobuſtaw předſydſtwa Drježdżanſkeje banki.

Ze Sakskeje a dalſich krajow

* S Kamjenza. (Auto na ſhódniku.) Na Hartmannowej dróży ſajěże wobſthowny auto na ſhódnik. Pokorhny 35 létneho pjekarja a ſchulſtej hołzy. Pjekarja dyrbjachu ſwontach a ſmutkach cżežko ſranjeneho do ſhorownje dowjeſcź. Hołzy woteběſchtaj ſ łóſtchim franjenym.

* S Limbacha. (Wjeſoże pſchi hońtwje na kóczku.) Pſchi pſcheſcżahanju łóżči paże na Albertowej dróży 7-létny hólz ſ poſchtwórta metra wuſokeje kólnjoweje tſcżi na kamjeńny dwórſti pſeſtr. Dżěcżo dyrbjachu cżežko ſranjene do ſhorownje dowjeſcź.

* S Oederana. (Smijiża kuſnyła.) Tu kuſny ſmijiża żonu, kotraż wowſne ſnopy ſ woſa dawaſche. Smijiża běſche ſe ſnopom ſobu na wós pſchiſchła. Zonje noha ſa někotre mjeńſchiny tak ſylnje ſacżetny, ſo dyrbjachu ju do Kamjeniczańſkeje ſhorownje dowjeſcź.

Wſelake podawki

Na ſad wodu pił a wumrěł.

W Soblu pola Halſchtrowſtich kupjelow (Bad Elſter) ſo ſydomlětny ſyn murjerja Dietża po wuſiwanju cżerſtwego ſadu wody napi. Hołz na to cżežko ſkhori a wumrě.

Jona w płomjenjach.

W Lipſku ſta ſo ſrjedu w jenym domje Moltkowe ſe dróhi cżežke njeſbożo. 29letna mandżelſka Melania Niegerowa kliſ warſeſche. Nadobo płunowe płomjo na nju ſapny, ſo je jeje draſta ſapali. Jona runaſche ſo hnydom wohnjowemu ſtokpej. Wona ſo cżežko wopali a ju dyrbjachu do ſhorownje dowjeſcź.

9 gymnaſiaſtow na tyfus ſkhoriło.

W Sangerhauſenje a Arternje ſkhori 9 ſchulerjow Sangerhauſeniſkeho gymnaſija na tyfus. Sthorjenych do ſhorownje dowjeſechu. Strowokna policija ſo poſtara, ja ſo natykliwa khoroſcź njeby dale roſcheŕjała.

Schizeŕ woſobu ſ płunom ſajědojcżene.

W bayeriſkim měſcże Paſingu namakachu wutoru popołdnju ſchizeŕ woſobu ſ płunom ſajědojcżene, knjenju dr. Dehnowu ſ jeje pjeża a dwanaczeletnymaj ſynomaj a ſłužobnu hołcu w jeje bydlenju na Rembrandtſkej dróży. Każ ſu ſwěżili, jedna ſo wo ſadwělowanſki njeſtutk Dehnoweje, kiż je ſo pjeża w nozy k wutorje ſtał. Jona njeběſche ſe ſwojim mandżeliſkim hromadże żiwa, a mandżeliſtwo měſeſche ſo dźěłcż. Sſwojemu rěcznikej běſche wona ſ ſiłom ſdżěłka, ſo chże ſebi żiwjenje wſacż. Jona běſche w kinowje ſe ſchipokałowarku měſtow pſchiſtajena, ſ cżimż ſo żiwjeſche. Wulka nuſa a njeſbożowne wobſtejnoſcże ſu byle pjeża ſ pſchicżinu hróſneho njeſkutka.

„Hrabja Zeppelin“ 1932 pjeża łaźo do Lodoweho morja łeżeć.

Ruſki profeſor Molczanow je ſo wuprajił, ſo je ſo na poſdżenju mjeſynarodneho komiteja ſa pſchepytowanje połnocneho cżoka wobſtanku, w łéce 1932 woſpjet ſ Zeppelinom do krajinow Lodoweho morja łeżeć.

Cżeſke njemjedra w Franzowſkej.

Se wſchich krajinow Franzowſkeje powě ſo naſtajnje wo njewjedrach a powodżenjach. Sylne deſcheże ſawinowachu wulku wodu, ſo ſo pola a łuki, woſebje pſchi rěkach, powodżichu. Pſchi rěży Maruje je ſylny wichor ſe krupowiczom zyrkował a woſebje na winizach wulku ſchkodu nacżinił.

Skót w hrodźi ſalilleny.

W Sallſchlitzach pola Guhrawy w Schleſyſkej ſu dotal njeſnaczi ſłoſtniży gmejniſkemu pſchedſtejeżerjej jeho 7 létneho konja w nozy ſaſtřeli a kruwu a jałozju naſtřeli. Nałeżenej ſpoczeſći dyrbjachu dokócź.

Najnowiše z cyłeho ſweta

— **Wuhladу na wjedro ſa jutſchu ſobotu:** Mamy jenoż malo pſcheměnjenja nětcżiſcheho wjedra wocżakacź.

* **Pſchecżiwo pſzedawſchemu generalnemu direktorej Hagenſkeje dróhoweje żeleſnizy Pforże je ſo di'ziplinarne pſchepytanje ſawjedło. Pſchi tym je ſo ſwěżiło, ſo je Pforta 250 000 hriwnow ſ pokładnjow brał, wo kotrychż njemóże rjec, k czemu ſu ſo wone wužiłe.**

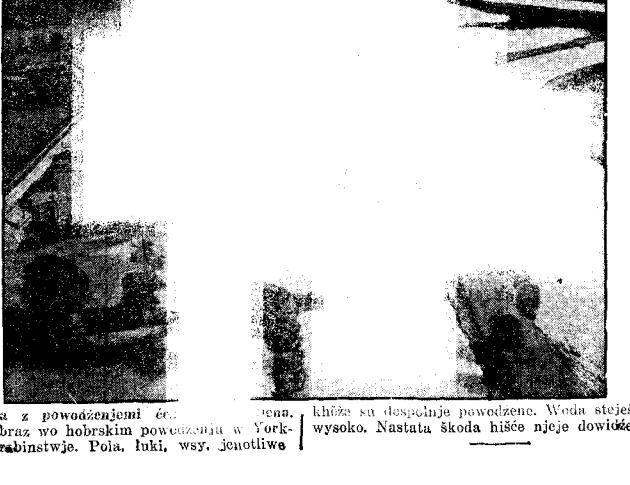
* **Nad letanſchczom w Staakenje pola Barlina je ſo letadło Staakenſkeje letarſkeje ſchule ſwróciło. Najſkerje je ſo jena ſkcha wotłamała. Letadłowy wjednik dr. Reiſcheuer je ſo ſaraſył.**

* **Letarjej Allen a Moyle, kotrajž ſtaj wutoru ſ Japanſkeje na leczenje nad Cżichim morjom do Ameriki wotleczałoj, njejſtaj hiſchcże do Seattla pſchileczałoj, hdżej budźiſchtaj dyrbjałoj hižo pſchiſtajicz. Boja ſo, ſo ſtaj do morja padnyłoj a ſo tepiłoj.**

* **W Dallaſu w Texaſu je półbrowa ſkładownja Duponſkeje dżěłarnje do powětra ſleczała. Wulka hromada dynamita ſ wulkim hrimotom roſbuchny, kotryż bě kilometry daloko ſłyſchcez. Někotři ludźo ſu ſmjerzi pocżerpili, mnoſy ſu ſo ſtranili. — W Bentonje w Illinoiſkim ſtacje je dynamitowy ſkład podkopkow roſbuchnył. Njeſboże je ſebi ſcheſć morwych jako wopor ſadało.**

Přilopk

* Dżěłaczerjej ſo tepiłoj. Pola Aſchaffenburga ſtaj ſo dżěłaczerjej baggerſkeje firmje w Mohanju (Main) tepiłoj. Schtyrjo dżěłaczerjo kładżechu kótwizowy rjeczaſ. Nadobo ſo cżołm powuſcżi. Wſchitcy ſchtyrjo padżechu

Jendżelſka z powodżenjemi ćer... jena. Prěni wobraz wo hobrſkim powodżenju w Yorkſhireſkim hrabinſtwje. Pola, łuki, wſy, jenotliwe khěże ſu deſpelnje powodżene. Woda ſteješe metry wyſoko. Naſtata ſkoda hiſće njeje dowiđżeć.

do wody. Dwaj so wotpinanjom wukhowaschtaj, dwaj pak namakalchtaj kufercej w žołmach.

*** 600 000 hriwnow w lotteriji dobył.** Pschi poslednim cžehnjenju prusko-južnonemskeje rjadowniowoje lotterije padže hłowne dobyče wo 300 000 hr. na lós cžo. 285 245. Sbožowny łós wobsedži we wobemaj dželomaj jedyn pschekupz w Gliwizy (Gleiwitz). Ma potajkim 600 000 hr. dostacj. Srědka hdy so stanje, so so jenicžkemu dobyczerjej telko pjenjes wupłacži.

*** Swoje nalutowane pjenjesy w thachlach spalił.** Wulku schkodu poczerpi jena žwójba w Perwetu pola Salzwedela. Swójba běsche njedawno žwoje nalutowane pjenjesy, 12 100 hriwnow, z nalutowanje wotsdźenyła a je nětko domach thowasche. Jako mandželski thamor pscherumowasche, jhrabny wón wobalku z pjenjesami žobu do starcje papiery a spali ju w thachlach.

*** Njejnata žwinjaca natyklina thorosćz w pólskim terridorje.** Dospolnje njejnata natyklina thorosćz jakhadža mjes žwinjemi w Tucheljskim wokrjesu. Někotrym wobsedżerjam žu hižo wschitke žwinje jahinyte. Stótni lěkarjo steja psched hodanczkom a tohodla njemóža nakožowacź žrědži, kiž bychu pomhale.

*** Tribuna z 200 ludźimi so sapadła.** Pschi wojowanju z bykami sapadny so w Sotillo de la Adrada we Schpaniskej tribuna, kiž běsche z 200 cžłowjekami wobsadżena. Jedyn pschihladowaŕ so mori, 90 wožobow so jrani, mjes nimi 30 cžežko a 9 jara straschnje.

*** Najwjetschi poż žwěta.** Kalifornijski farmaŕ może so chwalicź, so wobsedži najwjetschi poż žwěta. Tuton pjeczi hobr, iriski wjelcžer, je, zdyž so nad sadnjej nohy stuji, wjacy hacž połlecza metra wyschoki. Waži nětkle 175 puntow. Swérjo je tak žylne, so może so na nim jěchacź jako na ponitju.

*** Gandhi dosta łapanje miloto darjene.** Wjednik indiskeho hibanja wo žwobodu Mahatma Gandhi pschijědże na žwojim Londonskim pucžowanju do Port Saida pschi Sueskim kanalu. Tam jeho indiska deputacija žwjatocžnje powita a jemu jako dary mjed, łapanje miloto a hamotkany płat pschepoda. Dokelž mějesche Gandhi runje žwój „dżeń mjelcženja", wón žwojim cželescowarjam jenoż pismownje wotmołwjesche.

Paavo Nurmi, najspěšniši běhaŕ dołhich puców, pokaže pschichodnu njedżelu swoje wumělstwo na mjezynarodnym sportskim swjedżenju w Barlinje. Wón chce spytacź, na 10 000 metrow dołhim puću nowy rekord postajić.

*** Wotprawjenje z jědojtym płunom.** W Carson-City w amerikanskim stacje Nevadže sta so tele dny prěnje wotprawjenje z jědojtym płunom. K smjerći sajudżeneho rubježnika sawrjechu do měrnotnje, kotraž běsche krucje pschecžiwo pschestupowanju powětra samknjena. Do měrnotnje puschecžichu płun wodźicźkateje kiślaliny (Blausäure). Pisches wokno pohladaju pschez wokódźichu so jakolěž pschedpiśani žwědžachu wo smjerći sajudżeneho.

Towaŕstwowski powěstnik.

Kulow. Jednota Sokoł. Starosta hr. Brězan w Sulšecach pola Kulowa prosy jednoty, kiž maja noty 7. zlěta, je hnydom tam póslać.

„Lumir" pruhuje za cyrkwinski koncert přichodnu **sobotu 12. sept.** 4—6 hodź. w „Serbskim Domje". Njezapomnjće noty! Wukućе pilnje doma! Luby postrow! B. Krawe.

Njedżelu 13. požnjeńca wotmě̌je so wokrjesny sokolski swjedżeń w Poršicach. Započatk je w 2 hodź. Kóždy bratr, kóžda sotra a dźěći maja so na swjedżenju wobdźělić, wosebje pak načolnicy. Jednoty našeho wokrjesa maju tu hižo z dypkom 1/2 hodź być. Mamy hišće do swjedżenja něšto wuradźić. Winowatosć kóždeho bratra a kóždeje sotry je, so na swjedżenju wobdźělić.. **Wokrjesny podnačolnik.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. – Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. – Za nowóstki: G. Janak w Budyšinje.

Hausfrauen, Kinder!

Sanella

GARANTIE-MARGARINE

Glückstüten-Preisausschreiben

Rm 50,000 IN BAR
und 40.000 Sachpreise

GRATIS! Holen Sie die Glückstüten bei Ihrem Kaufmann

Žonjace mantle

sportske forma a z jara rjanymi prawymi kóžkami wobsadżene we njepřetrjechenym wubjerku

PAUL OTTE

na Žitnej hasy 10

Najwjetši skład žonjacych mantlow w měsće

Wupjerki

kaž być dyrbja: w najlěpschich hódnosćach:

pošlešchcžo 130 cm schěr.	15.20	13.60	**12.20**
pošlešchcžo 160 cm schěr.	17.20	16.40	**14.80**
pošlešchcžo 100 cm schěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa schěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11
(měj. A. Pilopp)

Snaty najlěpschi dom za dobre wupjerki

Kedźbu! Jutře poslednji dźeń!! Kedźbu!

tydźeń zbytkow
zbytki za wobleki, suknje a bluzy po směšnje tunich płaćiznach
Reimann na Hošle hasy 29
Prošu wobkedźbujće moje wukładne wokno

Cyhelenca w Salowje
ma kóždu dźělbu
murjerskich cyhelow
po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwożenjom.
Zarjadnistwo Salowskeje cyhelenicy
Post Kulow / Telefon 36

Nakupowanje kóžkow
Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty
Leunerec běłernje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Jěsće dobry lany wolij

syći a hoji a je też tuni

kóždu sobotu na wikach čehtwy a dobry wolij pola staroznateje lanowolijoweje swójby

Höfer-Müller
nětk w Pomorcach. 46 lět dołho 1. stan wotzelen. wikow

Jałojca
mjez 2 na wubjerk je na předań w Khelnje čo. 1

Gardiny, rolleaux
vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m 30 pj. přikrywy na sofy, divany a blida jara tunjo
I. Würker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Reform. stalčiki
čelne powjazy
bjedrowe pasy
tunjo a dobre
w korsetskim domje
Barthel
na Hošic hasy 33 / Rózk Kěžorskeje dróhi
Postužuja jenož žónske.

WOBRAZY
z poswjećenja „Zejlerjoweho pomnika" we Łazu, su wupoložene a na předań we
wudawarni Serbskich Nowin

Fotografowy Meister
atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 1
kóždu njedźelu wotewrjene
Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon čo 2438

Berliner Illustrirte
dostanjeće w Serbskej kniharni abo skazajće ju sebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin"
Jenož 20 pj.

Hypotheki
a požčonki so wobstaraja. Naroćowanje na Schließfach 201 Budyšin

19 lětna holca
pyta hnydom službu w pjekarni abo domjenosći. Bliže zhonić we wudawarni Serbskich Nowin

přiloha k čisłu 212

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 11. septembra 1931

Wusudźenja

Krajny ſud w Budyšinje.

Powołanje běšche japodak nježenjeny bjedaršći mišter Bruno Maks Kloß z Herwigsdorfa, kotrehož běšche krajny ſud w Lubiju k 3 měsačam jaſtwa jadnudźił. Tola tež ſtatne rěčnišćo jo pschećiwo tutomu wuſudźej powołało. Kloßa winowachu, jo je kwitowanju, kóždu po 100 hriwnach, falſchował. Wón to wotpokaja. Powołanſki ſud pak měſeſche jeho teſtoruna ja winowateho, faſciſnu jeho powołanje a potwjſchi khłoſtanje na 5 měſačow.

§ S pschełyſchowanjom mnohich ſwědkow jednaſche ſud w priwatnej ſtórźbnej a najpſetnej ſtórźbnej należnoſći kubleria Bohuměra Mitaſcha a ſchewca a rataria Hermanna Meyera w Bónjecach. Meyer běſche gmejnu wobſtorźił, dokelž je po jeho měnjenju pſchi rjeſenju pucza a wentokom jeho hłuſchęże dobre ſłowježiny wotſtronił a jeho leżownoſeż pomjeſchiſchła. Prěnja inſtanca ſtórźbu wotpokała. Na jeho powołanje běſche jemu krajny ſud 25 hriwnow wothkhodźenja pſchiſiwolił. W proſeſu měſeſche Mitaſch ſwědkožić. Meyer běſche potom Mitaſcha a druhich ſwědkow pola ſtatneho rěčniſtwa dla wopaczneje pſchiſahi wobſtorźił. Po dołoſahowanjom pſchepruhowanju należnoſeje je ſtatne rěčniſtwo jednanje pſchećiwo wſchitkim winowanym ſaſtajiło. Do tuteho wobſamknjenja běſche mjes Mitaſchom a Mayerom k wurěčowanju dóſchło. Wobaj běſchtaj ſo dla ſſchiwdźenja wobſtorźiłoj. Hamtiſt ſud běſche wobeju bjes khłoſtanja wotſtajił, dokelž běſche ſo jene ſkchiwdźenjom japłaczikło. Wobaj ſo pſchećiwo tutomu wuſudźej powołaſchtaj. Nětko doſta Meyer 50 hriwnow pjenježneho khłoſtanja, nimo teho na njeſeż Mitaſchowe wudawki, Mitaſcha pak ſud wuwinowa.

K „Němskemu tydźenjej" w Budyšinje

wot 4. hačž 11. oktobra 1931.

W Němſkej je nětkhe 12 500 000 domjazmoſcow, kiž wopſchiſcheja nětkhe ſhromadnu liczbu wołoſobow wo — 54 300 000. Tute 12 500 000 ſwójbow ſtaraju ſo wo ſwoje wſchelakore potrěbnoſcje, pſchi czimž ſo w derje wobſtejenej domjazmoſći 50 prozentow hoſpodaſtkeho pjenieja na ſaſtaranje ſe żiwnoſcju ſwudawa.

Zyrobu nakupowacz je wěz hoſpodſy, każ je wona ſaſtarjenża mnohich pjenjes. Hoſpodſy pſchetrjebaju njeſmerkajtaj a jenotliwa żona dyrbjała měcz ja próży hóne, rozmyſłowacz wo ſwojim powołanju.

Towaſtwo hoſpodſow ſa Budyſchin a wokolinu ſ. t.
Emilia Zładźina, 1. pſchedſ.

Cyrkwinske powěſće

15. njedźela po swj. Trojicy, 13. pożnjeńca 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi změje farař Kapler ſerbske Boże wotkazanje, farař Tišer we 8 hodź. ſerbske a w 9 hodź. němſke kemſenje. ¼11 hodź. kemſenje za dźěći, pop. ½3 hodź. kemſenje za młodźinu, ¼4 hodź. zwjazk młodych holcow. — Wutoru towaſtwo żonow na dwórniſću. — Pjatk wječor w 7 hodź. bibliſka nutrnoſć a ſpowědź w Dobruši.

Krajnocyrkwinske zjednoćenſtwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6. Njedźelu dop. ½11 hodź. zwjazk dźěći. Pop. ½3 hodź. wobdźělenje na ſwjedźenju 70-lětneho jubileja tow. kſeſćanſkich młodźenccow we Krónje. Wječor we 8 hodź. ſwójbny wječor při Pólnym hrodźiku 6. W přeſtawcy kofej a tykanc. — Póndźelu wječor ½9 hodź. zhromadźizna kſeſćansk. żelezniccarjow. Heſło: „Troſtapołne přilubjenje" (Zimermann.) — Stwórtk wječor we 8 hodź. bibliſka nutrnoſć (List na Romſkich).

Sotra Emma změje ſtwórtk wječor we 8 hodź. na Židowje č. 146 bibliſku nutrnoſć za żony. — We Njeſwačidle změje k. żeleznikſki aſſiſtent Ay pop. ¼4 hodź. bibliſku nutrnoſć. — Zjednoć. wothladaŕ Zimmermann změje bibliſku nutrnoſć njedźelu pop. w 3 hodź. w Rozwodźecach, wutoru w Cyžecach, ſrjedu w Biſkopicach, ſtwórtk w Budyšinje a pjatk we Tućicach.

Z Barta.

Rano we 8 hodź. ſo ſerbſke předowanje čita.

Z Budeſtec.

Rano w 7 hodź. změje farař Bóje němſku ſpowědź, farſki vikar Böttger we 8 hodź. němſke a dop. ½10 hodź. ſerbſke kemſenje Zběrka za ponowjenje cyrkwje w Medingenje. Dop. w 11 hodź. změje farař Bóje kemſenje za dźěći 5. hač 8. ſulſk. lěta. Pop. ¼4 hodź. ma farař Bóje ſerbſku a ½5 hodź. němſku ſpowědź. — Wutoru pop. w 4 hodź. změje farař Bóje w ſuli w Hornjej Hórcy ſerbſke předowanje, ke kotremuž ſo ſo přizamknje ſerbſka ſpowědź, ¼6 hodź. němſke předowanje, ke kotremuž ſo němſka ſpowědź přizamknje. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farſki vikar Böttger bibliſku nutrnoſć w młodźinowni. — Srjedu pop. w 4 hodź. změje farař Bóje w Kobanec domje w Čornych Noſlicach ſerbſke předowanje ze ſerbſkej ſpowědźu. — Srjedu wječor we 8 hodź. je rozrěčowanje wo bibliji w towaſtwje kſeſć. młodźencow. — Stwórtk wječor we 8 hodź. towaſtwo młodych holcow.

Z Bukec.

Rano ½7 hodźin němſka ſpowědź, we 8 hodź. němſke a ½10 hodźin ſerbſke kemſenje. — Pop. w 2 h. dźěćikemſenje. — Wumrěł: Richard Willy Gianca, dźěłaćeŕ w Pomorcach, 33 l. 7 m. 12 dnjow.

Z Budyšinka.

Dop. ½10 hodź. je němſke předowanje (farař Paul z Budyšina). Zběrka za ponowjenje cyrkwje w Medingenje.

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. změje farař Wjezař ſerbſku ſpowědź, farař Voigt we 8 hodź. ſerbſke a ½10 hodź. němſke kemſenje. Zběrka za cyrkej w Medingenje. Dop. w 11 hodź. Boża ſłużba za dźěći. — Póndźelu jako na kermušnym ſwjedźenju změje farař Wjezař rano we 8 hodź. němſke a ½10 hodź. ſerbſke kemſenje.

Z Hrodźišća.

Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka Boża ſłużba. Krajna zběrka za cyrkej w Medingenje.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. ſerbſka Boża ſłużba.

Z Khwaćic.

Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a ½10 hodź. němſke kemſenje. Woboje ze zběrku za wuporjedźenje cyrkwje w Medingenje.

Z Klukša.

Żnjowy dźakny ſwjedźeń — rano we 8 hodź. ſerbſka, ½10 hodźin němſka ſwjedźeńſka Boża ſłużba. Zběrka.

Z Kotec.

Dop. ½9 hodź. ſerbſke kemſenje (kantor Hoker), w 10 hodź. němſke předowanje (farař Krawc). Krajna zběrka za cyrkej w Medingenje.

Z Łupoje.

Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka a ½10 hodźin němſka Boża ſłużba, po ujej dźěćikemſenje. Krajna zběrka za cyrkej w Medingenje.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. němſka ſpowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. němſka a ½10 hodź. ſerbſka Boża ſłużba. Pop. w 4 hodź. dźěćikemſenje a ¾5 hodź. němſka Boża ſłużba ze ſpowědźu pola ſotry Nedonec w Adolfſkej Hěće.

Z Njeſwačidła.

Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź ſerbſka a ½10 hodź. němſka Boża ſłużba. W 2 hodź. kemſenje za dźěći. ¼4 hodź. bibliſka hodźina na kaplanſtwje (k. Ay). — Srjedu w 3 hodź. żónſke towaſtwo. — Stwórtk we 8 hodź. towaſtwje młodych hólcow a młodych holcow (delni wotrjad) na farje.

Z Nosaćic.

Rano we 8 hodź. ſerbſka a ½10 hodź. němſka Boża ſłużba. ¾10 hodź. Boża ſłużba za dźěći.

Rano we 8 hodź. němſka Boża ſłużba z čitanjom.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. je němſka ſpowědź a we 8 hodź. němſke kemſenje (farař Paul z Budyšina). Zběrka za ponowjenje cyrkwje w Medingenje. Dźěćikemſenje w Bošecach je dop. w 10 hodź. za wjetše a w 11 hodź. za mjeńše dźěći. Pop. w 2 hodź. towaſtwo młodych holcow na farje. Tow. młodźencow wobdźěli ſo na ſwjedźenju 70lětneho wobſtaća Budyſkeho tow. kſeſćanſkich młodźencow. — Zemrěła: Marja Měrćinkowa rodź. Schöblic, wudowa po żeleznikſkim překhodnym ſtražowarju w Kubšicach, 83 l. 6 m. 20 dn.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. ſerbſka ſpowědź a Bože ſwj. wotkaznje, dop. w 9 hodź. ſerbſka a ½11 hodź. němſka Boża ſłużba Zběrka. — Póndźelu w 7 hodź. raňſa nutrnoſć.

Z Wóſlinka.

Żnjowy dźakny ſwjedźeń. Rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 hodź. němſke kemſenje. Khór spěwa: „Khwalće Boha a modlće ſo k njemu." Zběrka. Pop. ¼4 hodź. Boża ſłużba w Lěſkej. — 15. ſept. wječor we 8 hodź. żónſke towaſtwo pola Mirſec.

Z Wóſporka.

Dop. w 9 hodź. předowanje, na to ſpowědź a Bože wotkazanje (farař Faßmann). Krajna zběrka za nowotwar cyrkwje w Medingenje.

Ptački w přiwěrje

(Skónčenje.)

VII. Hojazy ptački.

Wulku rólu hrajachu ſwěrjata w 16. a 17. lětſtotku we ludowym lékarſtwje. Trjebaſch jenoż pſchehladaċ haptharſke ſapiſy a ſo ſadźiwaſch nad mnóſtwom tak mjenowanych „limpiſijow", jednorych lékarſtwow, kiž pokhadźachu wot ſwěrjatow. Tu na cźole ſtejachu Drježdźany ſe ſwojej dwórnej haptyku. Cźitamy w l. 1652 w ſapiſu 190 wſchelakich lékow wot ſwěrjatow, mjes nimi wocźi, moży, tuk, wotcź, żołdk, pjerje a njerjad wſchelakich ptaczkow. Dźenża je ſo to mjenujo. Ale w ludźe je ſo tola hiſchcże wjele ſakhowało; pſchetoż ludy maju wěſcźiſchi pomjatk a ſwej ſaczińſchcże ſ młodych lét ſwěrju ſakhowaju każ w ſtarobje.

Dźenża hiſchcże tu a tam wěrja, ſo je ſchtrjenj (Kreuzſchnabel) dobry přeđ pſche wicź a drěnje. Hójeł maju tuteho ptaczka w klětzu, tam wón wſche khoroſcje na ſo cźehuje. Khory ſo mjaſtrowi a ptaczk wumrěje. Tež woda, w kotrejž je ſo ptaczk kupał, ma ſo picź. To pomha pſche wicź a widliſchcża. Male muroſti na nóſkach ptaczka ſo wjeża pokaſuja, każ je khorotej pſchiſchła na ptaczka. Potom tež dołho njetraje a ptaczk wumrěje. Praji ſo tež, ſo ptaczki, kiž maju ſpodnji pyſk na prawo ſchiwjacy, womhaju mużam, tamne pak żonam.

We Luſy pola Drježdźan bě ſtary farař, kiž ſa lěto wjele ſtow ſrokow w pjezy na wuhlo łyaſi a cźorny próſchk jako lékarſtwo daloko roſeſła, tak bo Hamburga, Kralowza a Widna. Wandrowſki bě farařej thwalił dobroty ſpalenych ſrokow a knjes duchowny bě wěz hnydom wupruhowat na thorym bratſje, kiž měſeſche widliſchcża. Hižo po měſazu bě bratr ſtrowy. Farař bě wuſaz wjeſoły, ſo bě ſo jemu porađiło, wuſlědźiċ tajſi dobry ſrěđk pſche widliſchcża. Tak wón je powoſtarił ſpalenych ſrokow też darmo ludźom ſcźeżeſche. Zadaſche ſej jenoż nadrobnu roſprawu, kak je lékarſtwo ſtutkowało.

Spalene ſroti pjecża dźenża hiſchcże ſo wužiwaju jako ſamane lékarſtwo. Mjenuja też „Próſchk dualonkow" (Diakonißinnenpulver). Praji ſo, ſo jenoż ſroti, kiž buchu tšćene w 12 nozach, mjes hodanu a wulkim nowym lětom, pomhaju pſche widliſchcża. Lud też wěri, ſo ſroka ſwoju cźerpi na widliſchcża a tehodla ma móż, wuhoićiċ tutu khoroſć też pola ludźi. Sznadź je njewěrne waſchnje ſroki naſtork dało k tej pſchiwěrje? Ale naſſerkne wěz ſmjeċe druhu pſchiċinu. Sroka ſłuſcha k potajnym a kuſlaŕſkim ptaczkam. Dokelž nětko lud wěri, ſo ſe buchi ſawinuja widliſchcża, móżemy ſrafumnicz ſwiſt mjes tutej khoroſću a ſ tamnym ptakom. Sroka pjecże njeje wſchědny ptak, ale w njej bydli nječiſti ſły duch.

VIII. Kuſlaŕniſke ptaczki.

S tym ſmy hižo pſchehladli na polo prawje pſchiwěry, kiž ſo namaka niż jenoż w ſchćerokich worſchtach wſchědneho luda, ale też mjes ſoſzełanymi. Wiſche ſowy ſu pola naſ kuſlaŕniſke ſtraſchne ptaczki. Hinak to běſche pola ſtarych Grekow. Tam bě ſowa ſymbol ſtražowanja, mudroſcje wuſlenja a błědzenja. Kſchećeńſtwo je teho ptaka ſtſchiwdźiło: w kſchećeńſkim wumělſtwje ſu ſowa ſymbol pohańſkeje mudroſcje, to rěka ſmrótneje hłupoſcje. Kſchiż nad hłowu ſowy wohnamjenjeſche dobycze zwrhuje nad pohańſku wuczbu. Hiſchcże dźenża ſo nětkrótkuli pſchiſłuſha, hdyż błyſchi w nozu dźiwje ſutenje a juſtanje ſowow, njech je to nětko hłóſ puſwuja abo kulichka.

Wěſo ſu ſowy w prěnim rjeđe nóżneho żiwjenja dla ſe wuwołane. Wjele ſmuka, każ duchi ſo ſuwaju po powětrju. Jich hłóſ żałoſći, jich hobrikej wocźi ſo ſapatej każ żełtkwe wuhło po cźmje — kelko powědźi ſu ſchcerjejnjach drje maju wone na ſwědomſu! Pſchi tym cźłowołěb abo wołamoćena murja roſpadankow hiſchcże ſkutkuje na ſantaſiju bojaſliweho cźłowieka. Też baſka często wužiwa ſowjacej wocźi, kiž wopiſuje hrózbne podawki. Wołanje wulkeje ſowy ma ſwój podźeł na powěſcźe wo Dyterbjarnacze, dźiwim hoſtowjerju.

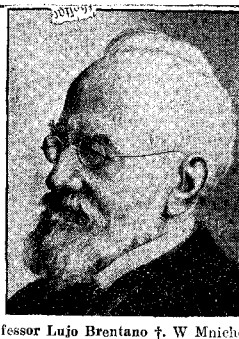
Nětkhy bě tu a tam waſchnje, ſowu ſ wupſcheſtrětymaj pſchićiłomaj pſchiklepacz na bróżnjace wrota. Gravoſchić

Pomorske žně su čežko čerpiłe

W Pomorskej mějachu posledńe dny žyłne a trajne dešcže. Schłoda, kotruž bu na žnjach načinił, móża něšto trochu pšchenjožecz. Krajny radžicźel najwjetšcheho sadnjowomorskeho, Stołpskeho wokrjeha, je sa swój wokrjeh pjecza 8,2 mitijonow hriwnow schłody nalicził. Najwóle bu schodowałe pšchenża, jeczmjeń a wowjs.

Podobne wobteženja sstajachu so w druhich wokrjesach sadnjeje Pomorskeje. W namjestnym Rummelsburgskim wokrjeju wobtežba, so je na 60 prozentowy pšchenjowych, jeczmjenjowych a wowsjanych žnjow słubjenych. To wuczinja po wjenjelach pjecza 2½ mitijonow hriwnow.

Pšchi wichorach a deschczach sandženeho tydženja wotawowe žně wschudźom cžerpjachu. Wětrny a rěpa smježa jenož potom dobry wunoschk, howž bórzy žuche powjedro sałubi.

Professor Lujo Brentano †. W Mnichowje wumrě wulki němski nacionalny ökonom 87 lět stary. Wón słuša do założerjow socialneje politiki.

Zapósłane

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Lisćik Metoju Nowakoju w Nechorńu.

Cesćeny sokolski bratš!

Wam jo se spódobało, mě we swójom hopisowańu łońskego zjězda do Južnosłowjanskeje husměšowaš dla mójich łapow, kótarychž, kaž kuždy rozymny człowěk wě, namogu do kapse tykaš, kaž Wy swóju sokolsku šapku. Som tencas na 4 tydźene pšec jěła, a to prěnej dwa tydźena do městow, žoż mějach se wšednje we swójej narodnej drastwe pšed tysacami wócow pokazowaš; a naš sokolski šćg njejo zawšešce pšcz to špatnjejšy hugleďał, až jo jen mója drastwa hupyšnila; som że, kaž se myslim, teš naseje pyšneje drastwy dla na ten hulét sbou psosona była.

Krotki nastawk wo našej z 13 samostatnych žěłow hobstojacej dolnoserbskej, błošańskej drastwje a jeje šyrokich stojatych formach a wele mašizne by dosegał, kuždego pšeswědcył, aż se wóna ńedajo do janogo kofra stłocyś bez škody, to pak teš kuždy wě, kenž ju znajo.

Człowěk, kenž na cystosć drastwy něco žarży, buźo też rozmeś, aż jana taka swětła lapa, šorca abo rubiško za tak dłujki cas we takej górcośe ńehužarży, ale jo wšo skóro humazane a zgnćšone (stłocone), kaž też wše druge wěcy k hoblaku słušace. Nadpadna drastwa ma być też nadpadne cysta a poředna. Tak třebamy k njej na tak daloku a dłujku jězbu też wětše a dlejše kofry, abo k lapam karton, což jo nam samym, se wě, też hobšežno dosć.

Pšawy Sokoł a „junak“ pak takich ńelubych techniskich stronkow zewšym ńewiźi, wón pšez take „hobrske“ zaźewki z hobrskim skokom pseskocyjo a se za nimi dłujko ńehoglědujo . . .

Wšyknym bratšam, ak su mě móje wěcy pši pšestupowańu nasć pomogali, (Wy ńejšco mjaz nimi), pak se hyšći raz hutšobne žękuju. Dla mójeje drastwy ńedej wěcej žeden pogoršk być. Dajo-li pak, což ńerady by wěriła, luźe, ako snaš nas dla našeje drastwy a hobźiwowańa, ak wóna zbuźujo, hobzawiźe (zawistne su), ga by jim też tu prócu žycyła, ak jeje pśigotowańe dajo. Gaž druge wótpocwyju abo se rozwjasele, musy błošańska Serbowka na swóju drastwu žełaś, co-lic bejna byś a jo cesto zmucona, gaž ta swěžeńska chyła pśiźo, žoż se z njeje pyšni. Bywa-li pótom hobźiwowana, ga ńej to howac nic, ako pšawne zasłužone pśipoznaśe jeje proce a žěła. — Rědna pak móžo teš kuždа druga narodna drastwa być, jo-lic z luboscu pśigotowana.

Ze serbskim póstrowom

ta „dolnoserbska basńaŕka“.

Wupisanje Šimonowskich stipendijow

Zeński hamt w Prazy (Zemský úřad v Praze) wupisuje studentske stipendije z fonda P. J. Šimona a to městna čo. 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11 a 12, kóžde 2000 Kč. lětnje.

Stipendije móža dóstaś jenož studowacy z Hornjeje Łužicy, katolscy, z pśiwuznistwa Šimona, wosebje ći, kotśiž chcedźa theologiju studować a w Serbach skutkować. Studenća dyrbja studować w Prazy na wustawje z čěskej rěču a dyrbja derje serbsku rěč wobknježić. Stipendij móża też studowacy druhich wotrjadow dóstaś, też holey.

Próstwa dyrbi pśipołożene měć: kśćeńske łopjeno a wobkrućenje wo naboźinjo, domowske łopjeno, wobkrućenje wo wobknježenju serbskeje rěče, wuswědčenjo wo zamołwitosći a posledńje studijne wuswědčenje a dyrbi so z posrědnistwom prisłušneho čěskeho wustawa podać najpozdźišo do 10. novembra t. l. Zeńskemu hamtej w Prazy. (Přípaďne informacije poda prof. dr. Jos. Páta, Praha XII, Chodská čo. 6. ČSR.)

Stśełbarjej: Johanna Małkowej w Budyšinje a Kurt Klinger, bankowy praktikant w Sobnicy.

Smrśeli: Kamilla hwjzd. Kaćenowa w Budyšinje, *khowanje budźe jutśe hodu popołdnju w 3 hodź. na Tuchowskim pohrjebnišću.* — Gertruda Gnauckej we Stachowicach, 5½ lět, *khowanje budźe sobotu pop. 1/3 3.* Hana hwjzd. Hapina rodź. Auršej z Halšćtrowa, wumrěła we wustawje Sut. Jurja w Kamjencu, 69 lět, *khowanje je bjeńsa pjatk pop. w 4 hodź.* na katolskim pohrjebnišću w Kamjencu.

Hospodarski rozhlad.

pjatk 11. septembra 1931:

Wčerawše urzy w Berlinje.

1 Dollar	4,209	100 dźisk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,461	100 českosł. krónow	12,468
100 swajc. frankow	81,93	100 franc. frankow	16,50

Burśy sapiśachu tež wječera mérny wobkhad wšich dale so skrućejowanych kurlach. Wobsebje postupowachu kursy dołžnych a rentowych sćišćinow tež wječera dale.

Produktowe wiki pśichinjachu wječera pśichinjk a rožy zas sabo postupowoze płaćišiny. Pśicheza sebyłuj swoju płaćišinu wo 10 pj. a rožła wo 15 pj. wšichnto w hotowym jornje. W termijowym wikowańu płaćišiny podobnje postupowachu. Wowsk so w hotowym jornje dotalnych płaćišinow bźerśeśiche, w termijowym wikowańu pak postupowaśe. Zentnar płaćišeiche w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.70—10.90	10.25—10.35
Rožka	8.80— 8.90	8.40— 8.50
Nałětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.00	7.60— 8.10
Wows	6.75— 7.20	6.50— 6.95
w termijowym wikowańu		
Pšeńca, sept.	11.45—11.52½	11.00—11.02½
„ okt.	11.37½—11.42½	10.95—11.00
„ dec.	11.45	11.00—11.07½
Rožka, sept.	9.47½— 9.60	9.05— 9.12½
„ okt.	9.45— 9.55	9.02½— 9.12½
„ dec.	9.50— 9.55	9.07½— 9.15
Wows, sept.	7.45	7.10
„ okt.	7.42½— 7.47½	7.15— 7.20
„ dec.	7.47½— 7.50	7.22½— 7.27½

Płaćizny rěznego skotu na Hrježdźanskich skótnych wikach.

11. septembra

7 woł., 93 byk., 95 kruw., — jałowc, 547 źelat., 37 wowc., 802 swini.

Płaćizny za

źelata: 1. —; 2. 56—62, 3. 50—54, 4. 40—48

swinje: (přez 300 pt.) 60—61, 2. (240—300) 57—58

3. (200—240) 52—54, 4. (160—200) 47—51

Wiki rěznego skotu wječera w Drježdźanach.

Su šwinje sapiśachu tłazate wiki. Sšamo najlepśiche tučne a cźežke šwinje běchu druhdy tuńśiche, płaćišiny sobtich a žrěnich šwini běchu hišće bóle stłóčene. Cźełata mějachu wot wšyknych spórzatka schpatne wiki a pozdźišcho hišće bóle tłazachu. Płaćišiny popušćechowachu.

Wiki w Lubiju.

		wčera	tydźenja
		pj.	pj.
Butra	½ punta	80—85	75—85
Joja	štuka	10	9—10
Twaroh	punt	25	25
Kał, běły	punt	6—8	8
Kał, čerwjen	punt	8—10	10
Kał, wloski	punt	10—12	15
Kał, różičkaty	punt	—	—
Kał, sydrojty	štuka	7—35	15—40
Kolrabi	štuka	5	5—10
Porej	štuka	20	15
Kórki, jědźne	štuka	8—15	5
Kórki k nakładženju	kopa	—	100—220
Kał, nowy kisały	punt	12—14	12—14
Cybla	punt	10—12	10
Buny	punt	18—20	15—20
Tomaty	punt	15	15—20
Prusnicy	punt	30	30
Solotej	keŕčk	5	5—8
Radiski	walčk	—	8—10
Rjewjeń	punt	—	10
Rjetkej	punt	10	5—8
Čerwjena rěpa	punt	10	10
Pětršilka	walčk	5	5
Wino w kitkach	punt	23—25	—
Jabłuka	punt	3—15	10—20
Běrny, nowe	punt	3½	4—5
banje		8	—
Pšeńca		10.50—10.90	10.00—10.50
Rožka		9.20— 9.60	9.00— 9.25
Nałětni ječmjeń		8.25— 8.75	8.25— 8.75
Wows, nowy		7.20— 7.40	7.20— 7.40
Běrny, nowe		2.00— 2.75	2.25— 3.00
Syno, nowe		1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóć.		1.10— 1.30	1.00— 1.30
Pšeńčna muka		20.00—21.00	20.00—21.00
Ržana muka		15.25—15.75	15.00—15.50
Pšeńčne wotruby		6.40— 6.60	6.30— 6.50
Ržane wotruby		6.40— 6.60	6.30— 6.50

Wiki w Khojerjebušu.

Mjasjo howjasle punt 80—110 pj. (80—100 pj.), cźełaze 80—100 pj. (80—90 pj.), kłopjaze 110—130 pj. (110—130 pj.), šwinjaze 80—110 pj. (75—110 pj.). Měd w płastach punt 1,70—2 hr. (2—2 hr.). Jeja 10 pjenjezkow (9—10 pj.). Butra punt 140—145 pjenjezkow (140 pj.). Twaroh 30 pj. (30 pj.). Lany wosij litr 120 pj. (120 pj.). Sćejkuk punt 120 pj. (130 pj.). Karpy po pjatce 90—100 pj. (1 hr.). Kołbje młode schtuka 50 hacz 100 pj. (50—100 pj.). Kury žiwe schtuka 200 pj. hacz 350 pj. (200—350 pj.). Hušny sarźane punt 120 hacz 130 pj. (120 pj.). Kaczki punt 130—140 pj. (130 hacz 140 pj.). Sparniti punt 50—150 pj. (50—160 pj.). Korabi schtuka 10—20 pj. (10—20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), trufi 30 pj. (30 pj.), buny 25—30 pj. (25 pj.), kał hjadrojty schtuka 30—40 pj. (40 pj.), kał běły schtuka 10 pj. (10 pj.), kał wirźinowy schtuka 15 pj. (15 pj.), kał čźerwjeny schtuka 15 pj. (15 pj.), kórki punt 5—10 pj. (10 pj.), šwjatej řeřćt 5—10 pj. (5 pj.), tomaty punt 5—10 pj. (15 pj.), zhbja punt 25 pj. (15 pj.), běrny zentnar 325 pj. (325 pj.), kožmaczki 10 puntow 35 pj. (25—30 pj.), janske jahodki punt 20 pj. (30 pj.), maleny punt 40—60 pj. (60 pj.), prušnizy punt 25 pj. hacz 30 pj.), hojanske jahodki punt 30 pj. (25—30 pj.), turjatka punt 30 pj. (30—40 pj.), prawaki 40 pj. (60 hacz 70 pj.). Licźby w špinkach wosnamjenjeja płaćišiny na pschedtydźeńskich wikach.

Šwinjaze wiki w Khojerjebušu.

Pschihnali běchu 380 prošatow a 50 běhakow. Wone płaćachu prošata šmake 5—8 hr. (6—9 hr.), hrube 8—11 hr. (9—12 hr., wulke 11—14 hr. (12—15 hriwnow). Běhaki make 51—38 hr. (15—35 hr.), hrube 38—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (62 hacz 72 hriwnow). Wiki běchu hrube, płaćišiny so skrućejowachu. Płaćišiny w špinkach su tydźeńske płaćišiny.

Wiki w Kamjencu.

	wčera	tydźenja
	hr	hr.
Pšeńca	10.50—10.60	10.50—10.20
Rožka, nowa	9.00	8.50— 8.75
Jećmjeń, nazymski	7.75— 8.00	7.50— 7.75
Wows nowy	7.00— 7.50	8.50— 9.00
Pšeńčna muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Ržana muka	15.50	15.50
Pšeńčne wotruby	6.60	6.72
Ržane wotruby	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóć.	1.30	1.30
Słoma k zaslanju	1.00	1.00
Běrny, běłe a čerwjene	2.50— 3.00	2.50— 3.00
Běrny, žołte	3.00	3.00
Měd, wuběžany	1.50	1.50— 1.60
Měd w płastach	2.00— 2.00	2.00— 2.00
Butra	1.40— 1.50	1.50— 1.60
Jeja	0.09— 0.10	0.09— 0.10
Husy, punt	1.00	1.00— 1.10
Prosata	10.00—18.00	10.00—18.00
Běhaki	40.00—60.00	40.00—60.00
	pj	pj.
Kał, sydrojty	štuka 10—40	10—35
Kał, běły	punt 8	8
Kał, čerwjeny	punt 12	12
Cybla	punt 15	15
Łoboda, jědźna	punt 25	25
Zelerij (měrnik)	dula 25	35
Krěn	punt 60—70	60—70
Tomaty	punt 20	15—25
Krušwy	punt 5—15	5—15
Jabłuka	punt 5—15	5—15
Reinerlandy	punt 30	30
Slowki	punt 20—25	20—25
Wino w kitkach	punt 30—50	30—50
Běrny nowe	punt 3—4	3—4
Kólrabi	štuka 5—10	5—10
Solotej	keŕčk 5—10	5—10
Kórki 15—18	puntow 100	100
Kórki	kopa 150—200	150—200
Kórki, zahrodniske	punt 15	15
Morchej	punt 10—15	10—15
Radiski	walčk 6—8	6—8
Retchej	walčk 10	10
Prusnicy	litr 30—35	30—35
Kurjatka	litr 40	40
Černjowe jahody	litr 30	30
Bozanka	punt 10	10
Banje	punt 5	—

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotjowe symjo wot 1000 abo 1000 kg, nowak 100 kg. Płaćizny po złotej hriwnje

	10. 9.	9. 9.		10. 9.	9. 9.
Pšeńca	214-216	212-214	bunny	—	—
rožka	176-178	173-175	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	modre łupiny	—	—
naš. ječmjeń	152-160	152-161	žołte łupiny	—	—
wows	135-144	135-141	seradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wosušk	—	—
pšeńč. muka	26,0-32,5	6,2-32,5	lany wosušk	13,6-13,8	13,6-13,8
ržana muka	24,2-26,7	4,1-26,7	poczn. melassa	—	—
pš. wotruby	11.5-11,8	11,5 11,8	běrnj. kruški	—	—
ržane „	9,50-9,80	9,60-9,90	syno, 50 kg	1,80-2,80	1,90-2,80
rapa	—	—	ržana sloma	0,55-0,7	0,55-0,65
hrěch Viktor.	22,0-28,0	22,0-28,0	pšeńč. „	0,40-0,55	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsana „	1,45-0,60	0,45-0,55
pjeluški	—	—	leńca „	0,45-0,55	0,45-0,55

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěščaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhowkam čělneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje běcny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarski pomoc pytać. Smjertne znjezbožeja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wutjasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 213 — Budyšin — Sobotu, 12. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik. 90

Brüning wołóženje lubi

Barlinski „Vorwärts" je pjatk nadrobnje wo **pschemenjenjach nusoweho wukasa** f 5. junija rosprawił, kotrež je němski kanzler **Brüning** pschilubił. Postajenja je kanzler w sozialno-politiskim nastupanju kěžro wołóžił. Pódla hižo znatych pschiwolenjow je so hischcze postajiło, so so podpjera niż po dźěłowej nyzoje połednich 13 njedźel, ale tak pjedy, po połednich 26 njedźelach wobliczi, a so so krótki cząs dźěłazym podpjera sago po pokinym dźěłasiskim cząsu wobliczi. Wunasacne postajenja ja saforstskich dźěłacerjerjow su so tohorunja sago wróciśe. Domjazy dźěłacerjo žiwoje prawo na sawěščene dźěłonjemerjow wobkhowaju. Winowatosć, so na so podpjera wróco płaciej, je so w krisowym spomoženju wotstronika. Pschiwótšene pschedpiśma wo sawrjenym cząsu su so wołóśe, tohorunja sapschimanja pola wójnskich wobschkodźenych. **Socialdemokratiske nowiny wobliczeja, so so se tymile wołóženjemi wulutowanja wo 80 milijonow hriwnow smjenjscha.**

Wołóženja, kotrež je Brüning pschilubił, f nusowym wukasom do mozy stupja. Knjeżerstwo je pódla toho lubiło, so krisowe sastaranje a gmejniske spomoženstwo do němskostatneho spomoženstwa sjednoczi. Wono chze so so 60 procentami pschi thostach wobdźělić, f czimž so gmejny wo 360 milijonow hriwnow wołóża.

Namjety němskostatneho komisara

W swišu je žiwojimi namjetami **sa sarjadnistka reformu** krajow je **němskostatny kutowanski kommišar** też prawidła sa schulstwo postajił, kotrež wosebje nětkole sajimuja, dokež chzedźa kraje a gmejny wudawki sa schule smišeć. W prawidłach so mjes druhim praji: Wi ludowej schuli ida so sa jenorjadowanjatu schulu liczba 60 dźěći, sa wjazorjadowanjatu liczba 50 pschimérjena bjeź.

Liczba hodźinow może so skoro w kóždej rjadowni wo dwě hodźinje pschikrócźeć a nuczena liczba hodźin mužskich wuczownych mozow może so na 30 postajić.

Sarjadnistke hodźiny schulskich wodźerjow dyrbja so na najmišnische wobmjesowacź. Jenož khorym wuczerjam a wójnskim wobschkodźenym móża so hodźiny spuschczeć. Akademiski studium wuczerjow sa natwarjacze a krjedźne schule njeje trěbny. Ssylnosć rjadownjow sa wyschiche wodźelenja a natwarjace schule dyrbi 44 a 33 schulerjow wuczinić.

Nacźischcźej k wyschischim schulam dyrbi so f tym wobaraci, so so liczba a wobšah schulow samjesuje a so so wubjerk pschihótši.

Pospyty f nowymi **schulskimi reformami** maju so wobkladnjwje **wupruhowacź. Se samjesowanym sdźělanischich możnoscźow** dyrbi so rosumna politika schulskich sjednoscźeć, so bychu so ludźo wotdźerżowali, kotrymž bóle wo tunjosć hač wo wězownu nusnosć wyschischich schulow dźe. Jenotna wuprawa wuczerskeje sdźělanosze njeje so finanznych pschiczinow dla dała pschewjesć.

Kóžde pschemenjenje sdźělanosze wuczerjow pschi ludowych schulach, kotraž je na akademiski studium słožena, strach pschinjese, so kěžne wjetsche wudawki sa mšu wuczerjow pschi ludowych schulach nastanu.

Dokž žebi jedyn kraj žada, so bychu so też dźěći njesamožnych starschich sa wuczerske powołanje dobyć, dyrbi so to khětry pschihótowacź.

Wottwarjenje zastojnikow w Němskej

Cząsopiš němskeho sastojnistwa swjatka „Sastojnistwo swjatk" je wopschijeze hižo wobsamknjeneho, ale hischcze njewospjetowjeneho pruskeho nusoweho wukasa k wutřrowjenju pruskich finanzow wosjewił.

Nusowy wukas **někotre** nusowe lutowanjske naprawy pschinjese, kotrež su wosebje sa sastojnikow jara bolosne. Tak dyrbi so liczba wuczerjow pschi ludowych schulach f wottwarjenjom 7000 wuczerskich městnow a wo 3000 pschi wyschischich schulach smjenschicz. Wottwarjenje wuczerjow pschi ludowych schulach dyrbi so hischcze w tutym lěcze, wottwarjenje wyschischich wuczerskich městnow w běhu finanzneho léta f pschemenjenjom wuczbnych hodźin pschewjesć. Pschikhodi k nišoje wuczerjow pschi ludowych schulach so znowa wuprawja a so khětro sniża.

Schmidlina f jatby puschczili.

Profesor theologije Schmidlin f Münstera, kotrehož su pjched **někotrymi** dnjemi w Elsaźu na podložki wuhuda w Kolmarskim autonomistiskim prozesu sajeli, je so nakhwilnje na siwobodu puschczić a je pjatk popołdnju jastwo w Kolmarje wopuschcził.

Hrabja Kalkreuth wo bědźenćy ratarstwa wo byće

Pschedbyda němskostatneho landbunda, hrabja Kalkreuth, je w Liegnitz na shromadźisnje ratarjow wo tym mje: **„Bědźenja ratarjow wo byće"** rěčał. Hrabja Kalkreuth mjes druhim praji, so žebi njeznědźa myslić, so by hnydom wscheje nuzy konc było, hdy bychu knjeżerstwowe wotezi do druhich rukow pschejschle. Tola dyrbja so nadźijeć, so skónčnje knjeżerstwo dostanjemy, kotrež ke skutkej stupi.

W tu khwilu so němske ratarstwo mjes dwěmaj milynskimaj kaufjenjomaj rosmjelewa, to sut je jeneje strony **wulke cześe a danje**, na druhej stronje **njespokojaze płacźiny** sa ratarske wuprkody. Wusamknjenje je, so by ratarstwo mohło pschi tajkich wobstejnosćach dale existować. Zitne płacźiny w Němskej drje nad źwětowowymi płacźinami leża, tola wudawki sa ratarske dźěło su w Němskej zyle hinaske hač we wukraju. Pschećiwo wukrajej dyrbi so hischcze **wótrischa zlowna politika** a knutska Němšcze lěpsche zjednowanje naprawschenja a posticzenja pschewjesć.

W nastupanju **zitnych zlow** je němske knjeżerstwo zwonka winowatosć cźinilo, tola pschi zjednowanju **wicznych potrěbnosćow** a w nastupanju **slepschowazeho hospodarstwa** ma so hischcze wjele dokonjeć. Djenża by knjeżerstwo samohło hnydom dokładnje zyklemu ratarskemu hospodarstwu pomhacź, hdy by **dewisowy porjad** hinak nałožował. **Njetrjebawschemu dowosej** bychu so dyrbjale jenož mjeru sawrjeć a f tym sadźewacź, so milijony sa njetrěbny luxuź do wukraja du. Město toho bychu so dyrbjale němske produkty lěpje schkitacź.

Rěčnik potom hischcze diskontowu politiku němskostatneje banki a politiku Prusseje kaby wótro kritiluwarske. Na kónzu hrabja ratarjow warnowaschе, nadźijin spuschczicź. Husto je wokomik, w kotrymž su měnili, so je wscho słužbjene, wokomik psched dobyczom był.

Briand w Genfu Zwjazk Ludow khwali

W shromadźisnje Swjatka Ludow w Genfu je franzowski swonkowny minister Briand wutkhwalowaju rěcź wo Swjatku Ludow měł. Po sawodnych zjawach wón na hospodarsku kriju pscheńdże. Tale kriża je sćěhowk wójny. Druhe pschicźiny, kotrež nochcyše mjenowacź, su bohužkowake. Po wójnje su so ludy do njemdrebo dźela dale. Bjes methody a bjes dorozumjenja su dźěłale. Hromadny twórow so nahromadźi, kotrež so njehodźachu wotbyć. Pytachu za hrědkami, myhlachu žebi na Swjatk Ludow. Tutón pak njemóże hdyž cźinić. Wschudże so spóznawa, so je njedostatk njedorozumjenja ke krizy dowjedł. Pschećiwnizy Swjatka Ludow myšla žebi, so je cząs pschihódny, so bychu pschećiwo njemu postupali. Sakoženo Swjatka Ludow su pak hižo pschi hórschich wobstejnosćach dźěłali. Pschećiwo dwělowanju a ironiji su dyrbjeli wojowacź. Swjatk Ludow je žebi po nječim dowěrjenje debyk. Cźuje so dosć žiwny, so by so do wojowanja puschcźił. Ludy wěźa, so Swjatk Ludow sa to dźěła, so by **wójnske strachi pomjeńschił.** Hdyž so jeho lětne rosprawy cźitaju, by njeprawo było, hdy bychu Swjatkowi cźłonjo porokowacź, so njeje swój nadawk dopjelnił. S jeho nawjedowanjom su so statnicy setkali, kaž wječera w Italiji, w Jendźelskej, jutrje w Němskej. **Dezje njeby było, hdy bychu wěste ludy chzyle so wospjamocźić, so by-chu so f wěstymi proschenjemi saběrale, kotrež zbyk Swjatk Ludow nastupaju.** Moralistka strona je wulzy wažna. Myšl je wažnischa hač wěc. Hdyž ludy je sobu wojuja, zyły swět na sco cźerpi, kotrež na witkowanje a wobkhad skutkuje. Njedawno su w Genfu **nječłto w moralistim smyśle** stworili, manifest Genfskich statnikow, w kotrymž su tuchi dowěrjenje do wěra wuprajili. Tónle manifest je **wulke hospodarske połěpschenje** pschinjeł. Hdyž stej wulkaj ludaj, kaž němski a franzowski, wot pjecź lět **dorozumjenje a sbliženje pytałoj,** bě to jenoż mózno w atmosferje Swjatka Ludow. Jako wulku cźešcź žebi pschizwiwaju, so žym na tymle sbliženju sobu dźěłał. Też **Jendźelska** njeje ženje pschestała, na tymle połpjeze sbliženja sobudźěłacź. W tutej periodźe, w kotrejž so wo sbliženje prózujeny, žym husto dyrbjał pschećiwo pschećiwnoscźam wojowacź. Wjazy krócź su nje wotkrosyli. Tola to njezně statnikam w jich prózowanjach sadźewacź.

Tutsie franzowszy statnizy do Němskeje pońdu, nadźijam so, so śmeše tole sckanje sbožowne scźěhnyć.

Dyrbimy so wscheho smjwacź, schtož może dowěrjenje smjecźicź. Hdyž mjes dwěmaj ludomaj dowěrjenje knježi, dyrbi wědźa, so so sa to sajimujemy, so bychmy w internacionalnym duchu dźěłali, so bychu wulki pokrok dospił.

Był dyrbjał nětko na wěź pschenicź, f kotrejž so najbóle sakěracźe. Chzu wo konferenzy wo samjesowanju a **snižanju bronjenja rěcźeć.**

Franzowska žebi na to njemyšli, konferenzu wotstorcźicź, Franzowska njebudźe niczo w tymle smyśle cźinicź. Hdy by so konferenza njeschła, by Swjatk Ludow konkurs pschihótowałsit.

Myšl wotbronjenja je wulke pokroki na śwěrce cźiniła. **Franzowska je wscho cźinika, so by hwoje bronjenje smjenschiła.** Wotbronjeniška myšl je dyrbjała pschećiwo wulkim wobcežnjoscźam wojowacź; tódy krócź pak je Franzowska swoju winowatosć dopjelnika, so by konferenza wulkowała. Schtož su stworicźelźo Swjatka Ludow chzyli, je měr, wěsty měr. Hdyž budźe měr sawěsćeny, budźa wudawki sa bronjenje njetrěbne. Ludy budźa potom **f jednazymi žudami,** niż f mozu brónjow swoje napscheczniwnoscźe wurunowacź. Přeco so njehodźi, so su so pokroki w tymle smyśle dozpiłe. Ludy chzedźa měr, dokelž chzedźa w měrje dźěłacź. Sśměmy so nadźijeć, so februarska konferenza k wěznym wuneschkam dóńdźe. Franzowska je na formulu powschitkownoho wucźinjenja wo jednaŕskich žudach žołu dźěłała a je tole dojednanje podpisała. Nadźijam so, so budźa so wschě ludy po tutym pschikładźe złožować. **Bjeschtrach** je klowo, wo kotrež so so wadźili; praji so, so ludźo, kotrež so trjebaju, to cźinja, so bychu niczo njecźinili. Tole klowo pak je we wustawkach Swjatka Ludow namakacź. **Sšym wscho cźinił, so bych bjeschtrachosnosć powjetschił.** Dokelž je wójna jako njeschkit wojnamjenjena — pschedy běsche nješchto morałneho — je so wulki pokrok dospił;

wostanu pak pady, hdyž może k wójnje dóńcź.

To so wopraudźe stawa. Swjatk Ludow je spytał, tule njewěstosć wotstronicź. Hdy budźiske so Genfski protokoll do skutka stajił, by praschenje schedstejzeje wotbronjenskeje konferenzy jara wołóżene było. Schtož pak je so sakuudźiło, k tomu może so znadź hischcze na druhe waschnje dóńcź. Hdyž budźa 2. februara 1932 wschě ludy tu shromadźene, so bychu dwójne praschenje, wobmjesowanje bronjenja a praschenje bjeschtracha, pruhowale, hodźina wobuda sacźepje. Potom dyrbiesze žyłne klowo rjec: Zaneše wójny wjazy, w žanym padźe njebźmě wójna, tónle njeschkit, móżna bycź."

Francowske wumělenja za pożczonki we Wien'e

Franzowske pożczonkowe wumělenja su we Winje njeměr šudźiłe. Wobżebje mjes zozjaldemokratiskimi zapółkazami je wulka rozpornosć. W awstriskim parlamence su pjatk mažne wuradźenja politiskich stronow byle. Franzowska rěči žada, so by so w awstriskich statnych wudawkach 350 hač 400 milijonow wulutowało. Tale summa pschekrocźi khětro jara lutowański programm, kotrež je awstriske knjeżerstwo nastajało.

Knjeżerstwo je f pschedbydźiwym swjatkowcźo kanzlera Buresca lutowańske kommišije, w jenotliwych ministerstwach postajene, k rospraudźenju swołało. Genfski finanzny komitej žada: 1. aktiwny hospodarski plan, to rěka, dokhody dyrbja wudawki pschekrocźeć; 2. dokhody njesmědźa so jako wjetsche wobliczeć, hač su wone w lěcze 1931 byle. To wojnamjenja, so dyrbja so dokhody sa lěto 1932 niże wobliczeć, hač je so to w nowym planje stało.

Konflikt mjez Awstriskej a Madźarskej

Awstriska ministerska rada je so pjatk f praschenjom wiłowańskeho wobtkhada f Madźarskej saběrała. Awstriski ratarjo žadajo, so by so nowe sdźeżenje hnydom wupowědźiło. dokelž so Madźarojo postajenjow nowoho dojedna-

nja njedźerja. Se swojimi finanznymi naprawami kždy wuwos awstriskich tworow do Madźarskeje podwjajaju, mjes tym so žanu do Awstriskeje wuwožuja.

Jendźelska swoju poslednju powětrowu łódź preda

W delnim žejnje je dźenża Macdonald pschipowědźił, so by **knježerstwo njemože swojich planow w letarstwie dźerżeć.** Wulka jendźelska powětrowa łódź „R. 100". žotrowska łódź špaleneje „R. 101", dyrbi so **pschedacz. Dźěło w jendźelskim pschistawje powětrowych łódźow w Cardingtonje dyrbi so zastajić,** a so jenož mała wobšadka wobkhowaci, so by so nětčišnich techniskich staw někak zachowak. Runje tak dyrbja so **sezerjo za zaměstnjenje powětrowych łódźow** we wschelakich dźelach jendźelskeho žiwětowego knježerstwa **pschedacz.**

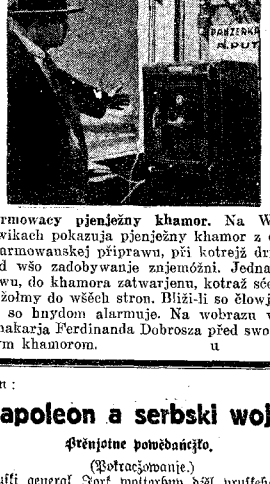
W letarskowowym ministerstwje so někotrym sastojnikam porući, rozwicje twara powětrowych łódźow we druhich krajach wobkedźbowaci a najhorjenja sdźěrać. Nadźijeja so, so so z tym nehdźe 110 000 puntow šterlingow zalutuje.

Gandhi do Europy přiěł

Gandhi, wjednik indiskich nazionalistow, je z parnej łódźu „Najputana" dźenża rano w 7 hodźinach do Marseilla pschišeł. Stajne wobdźelenje policije a republikanskeje gardy bě so pschi brjohu zastupało, a tyšazy pschistawnych dźěłaćerjow a rybakow na brjohowej muri stejachu, so buchu indiskeho hudźowebo wjednika wohladali. Policija dźiwješe rasnje sapschimnacz, pryedy hacz móžeše Gandhi z łódźe wuńcz. Boty a z nabej hłowu Gandhi na franzowski kraj stupi. Posłužiwo hebi sandale wobu, dokelž bě jemu Marseillefki drohowny płestr tola pschekhłódny. Gandhi praji, so do Londona jako „jaty jendźelskeho knježerstwa" puńcuje, tola jeho sajeće je zyle dobrowólne, a won so nadźija, so nowy nazionalny kabinet pschesłuša jadanjam Jndiskeje za njerownowinowjesu dotalne stejišćo jendźelskeho knježerstwa sakhowa.

Nowe dawki tež w Americy

W Sjednoczonych statach połnócneje Ameriki so nětčišne finanzne lěto **1 1/4 milijardu dollarow** (**nětkoždy 6¼ milijardu hriwnow**) njedostatka skónči. Tohodla so pschewjedźe nowe dawki, kotrež maja so wot 1. julija 1932 wubjerać. Dawki maja so na wšitke nadobne wěcy, na wšitke wobchadne zapisy a na wšitke dźiwadłowe a druhe zabawy rozpisać. Tež na wšitke telegramy a telefonowe rozmołwy maja so nowe dawki wubjerać.

Alarmowacy pjenježny khamor. Na Winskich wulkowikach pokazuja pjenježny khamor z cyle nowej alarmowanskej připrawu, při kotrejž drje so za přichod wšo zadobywanje znjemóżni. Jedna so wo připrawu, do khamora zatwarjenu, kotraž scéle elektriske žołmy do wšěch stron. Bliži-li so złowjek khamorej, so hnydom alarmuje. Na wobrazu widźimy wunamakarja Ferdinanda Dobrosza před swojim pjenježnym khamorom. u

— Dźeńnjske wiki. Butra płaćeše 80 pj., jeja 10 hacź 11 pj., twaroh 25 pj., hušy rěhane 90—100 pj., kaćki 90—100 pj., hołbje 60 pj., kury 2—2,50 hr., kaponki 1 hr., cźežiwjeny kał 8—10 pj., běły 6—8 pj., šwórojty 25—45 pj., kołotej 8 pj., rjetwiczki 10 pj. a huny 20 pj., kórki 8—15 pj., kišaše 3 schtuk 20 pj., zajcy 10 pj., kokraki 8 pj., morchej 10 pj., rjetkej 10 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., wino 25 pj., běrny 10 puntow 30—35 pj., tomaty 15 pj., hriby 5—50 pj., uběd w schkleńcach 1,50—1,70 hr., łauy wosij 1,20 hr., bosanki 10 pjenježkow.

— **92. narodny dźeń.** Jutrje njedźelu žwjeczi knjes študnjetmarz August Gróšcha na Lubijskej drohi, hdźež pola luboje dźowki, jenerale telegrafowskeje inspektoroweje Kubjenzoweje pschebywa, pschi zyle dobrej strowosći swój 92. narodny dźeń. Nodźeny w Miesichu, bě dołhe lěta w Jitzonach, hdźež je hišće psched nješto njedźelemi se swojimi starymi žułbodami žo sakhowadźerć mohł. Bóh jpoźej jemu hišće mnoho dobrych dnjow!

— **Mandźelske a sexualne radupodawanje.** Pjatk 18. sept. popołdnju wot ½5 hacź ½7 hodźin směje khes prof. dr. med. Fe l t s ch e r j Drježdźan w domje wotrjeńneho wubjerka w Budyšinje na Tšelanskej drohi 5 blišsche mandźelske a sexualne radupodawanje. Radupodawanje móža wschitcy wobydlerjo města Budyšina a Budyšeho wokrjesa darmo wužiwacz.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi schtwórtkownym cźehnjenju 5. rjadownje 199. sakskeje krajneje loterije (9. dźeń) padźe dobyće wo 20 000 na cźišło 145 002, dobyće wo 5000 hr. na cźišła 12 499, 43 958, 50 538, 71 091, 80 771, 87 578, 115 102, 144 014.

— **Budyske hapytki** žu wschědne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu samknjene. Nóznu słužbu bu a njedźelu wotewrjene ma jenož jena hapytka z měšacźnym wotměnjenjom. W septembru je to Hrodowska hapytka na Hoschcźi haśiw.

— **Nasmjte próšdniny hakle 10. oktobra?** Ministerstwo za ludowe wukubkanje saběra žo pjecza z myšlicźku, se schulsko-organisatoriskich pschicźinow **nasmjte** próšdniny hakle 10. oktobra a niz hižo 3. oktobra zapoczecź dacź. Na dołhosći próšdninow žo nicžo njepschemieni.

— **Wurunanje pola Weigangez.** Schtwórtk wotmě žo wurunanska termija, pschi kotrejž 90 proz. wschitkich zadankow sa 40prozentowše wurunanje hłoso wanje. Za kotrej pjecza měschczanska a statna banka Hornjeje Łužizy rukuje.

— **Wopłokowanje wódnych rołow.** Kaž z dźenjnišcheho hamtiskeho wozjewjenja wukhadźa, so schtwórtk 17. a pjatk 18. septembra 1931 wódne roły sažo wopłokuja. Pschi tym je natkwitne samuczenje wody wóžno. Teš z měšinami šnadź woda **[illegible]** poběhnje. Tohodla je nuzne, so so pschi wužiwanju kupanskich thachłow a aparatow cźopleje wody kždy w mjenowanym cźasu pschestrowdźi, hacź doćej wody běži.

— **Dostawarja wojeńskeje renty.** Pschicźasna renta wójnskim cźežkorancjenym a wojeńskim sawostajenym na měsac september wupłaćuje žo w Kupnjach (Gewandhaus) na Snutskowej Lawkłej haku 1 po 2 schodomaj wukonu 15. septembra a to jenož popołdnju wot 3—5 hodźin.

— **Połkyroma je wadyrika** mjes schparatym skotom kubleria Jurja Satnika w Sserbskich Pašlicach cźo. 15.

S **Rašchowa.** W naschej wokolnisce so wošpjet skorži na kradnjenje rostlinow. **Tak** pobychu w nozy k pjatkej paduschi sajac ras w Schmidchenez sahrodnistwje a kradnychu wjele zubłe. Sahroda je bliško nědźanscheje Budeščanskeje schule a tam běchu paduschi njemyleni.

S **Małeschez.** Naschа nakutowarnja a wupožčenja žiwoje sarjadowanje reorganisuje. Tworowy a pjenježny wobtkod je žo někto do jeneje ruki sjednocził a do statoka nakutowarnje pschi Snežinjanskim dwórnischczu połoźił.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědančko.

55] (Wotkrjacźowanje.)

Pruski general Jork wottorhny dźeł pruskeho wójska wot franzowskeho, so by pschećiwo Franzowsam wojował. Na dnju 28. maleho róžża podpisachtaj pruski kral Jendrich Wilhelm III. a rušti car Alekfander I. ześćowaze wobsamknjenja: Pruske njeby maja sažo być kaž psched létom 1806; Alekfander **njepschestanje wojowacz,** doniž Němska njebudže wot franzowskeho pschaha wuzwobodźena.

Prušla pschipowědźi Franzowskej wójnu. K nowemu swjatskej pschećiwo Franzowskej pschistupi też Schwedska z prynzom Bernadottu, kiž bě pryedy franzowski marschal. Tak też Napoleon nasjoni, so je njeběžakowny cźłowjek wobidne swérzo. Kčžor bě se wschěch stron wobdaty wot njepschećelow. Kaž krejiaczne pby cźakachu, so buchu **go na njeho** walicź a **jeho** rostorhaczi mohli. Na zelwerze sjedi Ruska, Prušla a Schwedska ze swojim pscheradnikom Bernadottu; w połodniu połožeła go Schpanišla a Portugalska, k wjeczoru pak Jendźelska; w ranju je widźecz, so Rakušla też bórzy pschećiwo Napoleonej postanje.

Kčžor derje wě, kajke jtrachi jemu je wschědy kóżdon hroža. Wón posłaji pjateho jutrownika, so ma so 180 000 muži wuzběhnycz sa wójsko. To sta so z tajkej spěschnosicju, so so sdaše, kaž buchu wójska jenož je semje rostle.

Kčžor pschepoda zyle knježerstwo swojej mandźelskej Mariji Luizy, a 14. jutrownika wotjeńe je swojim pschewodom do Mohuca. Tak běch sažo ja krótki cźaš w Němskej. Na lěwym brjohu Ssolawy zhromadźi Napoleon 160 000 muži a pósła jich k ranju na puć ke Lipsku.

Wobrjedź nalětnika pokasachu so w Sserbach pěni za wole měnjenje pschećiskich: jtaje, so budźa so hišće psched prezidentskowowymi wólbami dyrbjeć dawki powjetšicź. Wobkedźbowanja hódne je wosjebje, so senator Reed, kotrehož jako dowěrnika finanzneho ministra Mellona wobhladuja, žada, so by so **pódra prozentiši wobrotowy dawk** sawjedk. **Wjesbźelosć a wutrunanje statneho hospodarstwa sej prašeni, ſ kotrymajž so nětkole w Amerizy** sadźerja.

Amerikanske nowiny powjetšenje dawkow w Jendźelskej powitaju. Maju to sa dopokas, so je Jendźelska pożčjonkow hódna. Te nowiny, kotrež sažadnje sahwjesenje biesdźelskoje sažudźeja, praja, so powjetschenje dawkow njebudže bożahacź, kaž dołho njepschestanu dźelconjemježerjam podpjeru wupkaćeć.

Ze Serbow

W Budyšinje, 12. septembra 1931.

— Wo wjedrje. Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer wo bnjo +11. — Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer w nozy +9. Nas wjedra kaž dotal. Njenadźiju dźenża w nozy so jnowa podeschćowa. Nětko so sažo twjerdnje. Nišina, ſ krótkeho wjeczora Europy leżaza, je nasche strowy drje sesłabjena pschećežapnywschi, nam tola podeschćowanje pschinjeśa. Nětko pak pschikhadża ſ Atlantiskeho oceana nowa wichrowina a wupschesćeła so hižo nad Jendźelskej a wjeczornej Europu. W městu wyschinow cźahaja nětko w połnozy niźiny nimo. Tuž směmy so wumjedrjenja a tež wocźopjenja nadźeć. Naich wjedrawurnstojny wocźakuje zyły pschichodny tydźeń rjane, cźopłe wjedro, jenož wutorn ma hišćeze za trochu kritisu. — Jutrje, 15. njedźelu po Sswjatej Trojizy, skhadża skónčko 5,29 hodź. a skowa so 6,21 hodź. Mjezačko skhadża rano 7,01 hodź. a so skowa wjeczor 6,48 hodź.

Jara rad posudźujemy . . .

Kóždy ſ nas krocźi swój wosebity žiwjenski puć. Sa jeneho je tuto dróhowanje łoha proza, druheniu kładze so jene kačidło po druhim na puć, dyrbi so bědźicź, wojowacź, pracźowacź, cźeli nětkaj swój wuthknjenj zył dopjecź. Thedźeho wutorhnje njejapaty někajke podeńdźenje je swojeho prózowanja, a won steji psched próšnotu, psched niczim. Nikomu njejsu salutowane wostrošlonjenja. Pryedy abo posdźišcho kóżdeho tola to potrjechi, schtož je jemu hižo pschi kolezyu postajene.

Kaž žu dożiwjenja jednotliwża wschelake, tak twori žo też jeho charakter. Zenje pak njedorostnym cźłowjek skutkowanje a waschnje druheho, pschetož pola kóżdeho je tola puć druhi a też nahonjenja ženje w jenom so njesefkzaju. Cźasto prajimy: „Bo mojim měnjenju mohło to tałe być." Ně, prajmy tola lepje: „Bo mojim nahonjenjum bych to tałe cźinił!" To by była wopraudźitosć a niz pytanje. A tola tak cźasto nahonimy, kak njepschidźidźonje mudrują druzy wo tom abo tamnym. Nad ranja druheho ma cźełesć a sčžornja jeho psched wocźemi druzich. Pschijapeja jemu wjsche nožne hrěchi we swojim skutkowanju. Lědy hdy jemu nješto dobreho pschipisaju. Ale — žu tuzi ras khutnje myšlili wo **swojim** skutkowanju? Pschetož to je k spósnacju swojich brachow najwažnischo, pschetož kóżdy dyrbi podacź samolwjenje wo **swojim** skutku, najpryedy psched swojim swědomjom a potom hakle na prawo, jelt **njeje žo myślił,** žu bdźicź druheho. Sawěsće nichtó temu cźežke břemjo njewotewsa, kiž ma je po bódapolnym zjawjenskim puczu njesesć? Cźehodża potom druhemu prekliske klasez ſ njedowerny rodźene? Mamy tola wschitkich se žohu žanym dosćź bědy. Je wuzitnischo, pożudźenja žo wsdacź, pschitoż: „Hdyž by złědźił, wohi cźłowjeczej, spósnacź druhe ſ brachi, dyrbjsch cźiste mječź najpryedy twoje smachi!"

Dorohumicź mójesch jenoż to, schtoż je twojeho bycza wutk a žro. -č.

— **Dźeńnjske wiki.** Butra płaćeše 80 pj., jeja 10 hacź 11 pj., twaroh 25 pj., hušy rěhane 90—100 pj., kaćki 90—100 pj., hołbje 60 pj., kury 2—2,50 hr., kaponki 1 hr., cźežiwjeny kał 8—10 pj., běły 6—8 pj., šwórojty 25—45 pj., kołotej 8 pj., rjetwiczki 10 pj. a huny 20 pj., kórki 8—15 pj., kišaše 3 schtuk 20 pj., zajcy 10 pj., kokraki 8 pj., morchej 10 pj., rjetkej 10 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., wino 25 pj., běrny 10 puntow 30—35 pj., tomaty 15 pj., hriby 5—50 pj., uběd w schkleńcach 1,50—1,70 hr., łauy wosij 1,20 hr., bosanki 10 pjenježkow.

— **92. narodny dźeń.** Jutrje njedźelu žwjeczi knjes študnjetmarz August Gróšcha na Lubijskej drohi, hdźež pola luboje dźowki, jenerale telegrafowskeje inspektoroweje Kubjenzoweje pschebywa, pschi zyle dobrej strowosći swój 92. narodny dźeń. Nodźeny ſ Miesichu, bě dołhe lěta w Jitzonach, hdźež je hišćeze psched nješto njedźelemi se swojimi starymi žułbodami žo sakhowadźerć mohł. Bóh jpoźej jemu hišćeze mnoho dobrych dnjow!

— **Mandźelske a sexualne radupodawanje.** Pjatk 18. sept. popołdnju wot ½5 hacź ½7 hodźin směje khes prof. dr. med. Fe l t s ch e r j Drježdźan w domje wotrjeńneho wubjerka w Budyšinje na Tšelanskej drohi 5 blišsche mandźelske a sexualne radupodawanje. Radupodawanje móža wschitcy wobydlerjo města Budyšina a Budyšeho wokrjesa darmo wužiwacz.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi schtwórtkownym cźehnjenju 5. rjadownje 199. sakskeje krajneje loterije (9. dźeń) padźe dobyće wo 20 000 na cźišło 145 002, dobyće wo 5000 hr. na cźišła 12 499, 43 958, 50 538, 71 091, 80 771, 87 578, 115 102, 144 014.

— **Budyske hapytki** žu wschědne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu samknjene. Nóznu słužbu bu a njedźelu wotewrjene ma jenož jena hapytka z měšacźnym wotměnjenjom. W septembru je to Hrodowska hapytka na Hoschcźi haśiw.

— **Nasmjte próšdniny hakle 10. oktobra?** Ministerstwo za ludowe wukubkanje saběra žo pjecza ſ myšlicźku, se schulsko-organisatoriskich pschicźinow **nasmjte** próšdniny hakle 10. oktobra a niz hižo 3. oktobra zapoczecź dacź. Na dołhosći próšdninow žo nicžo njepschemieni.

— **Wurunanje pola Weigangez.** Schtwórtk wotmě žo wurunanska termija, pschi kotrejž 90 proz. wschitkich zadankow sa 40prozentowše wurunanje hłoso wanje. Za kotrej pjecza měschczanska a statna banka Hornjeje Łužizy rukuje.

— **Wopłokowanje wódnych rołow.** Kaž ſ dźenjnišcheho hamtiskeho wozjewjenja wukhadźa, so schtwórtk 17. a pjatk 18. septembra 1931 wódne roły sažo wopłokuja. Pschi tym je natkwitne samuczenje wody wóžno. Teš ſ měšinami šnadź woda **[illegible]** poběhnje. Tohodla je nuzne, so so pschi wužiwanju kupanskich thachłow a aparatow cźopleje wody kždy w mjenowanym cźasu pschestrowdźi, hacź doćej wody běži.

— **Dostawarja wojeńskeje renty.** Pschicźasna renta wójnskim cźežkorancjenym a wojeńskim sawostajenym na měsac september wupłaćuje žo w Kupnjach (Gewandhaus) na Snutskowej Lawkłej haku 1 po 2 schodomaj wukonu 15. septembra a to jenož popołdnju wot 3—5 hodźin.

— **Połkyroma je wadyrika** mjes schparatym skotom kubleria Jurja Satnika w Sserbskich Pašlicach cźo. 15.

S **Raschowa.** W naschej wokolnisce so wošpjet skorži na kradnjenje rostlinow. **Tak** pobychu w nozy k pjatkej paduschi sajac ras w Schmidchenez sahrodnistwje a kradnychu wjele zubłe. Sahroda je bliško nědźanscheje Budeščanskeje schule a tam běchu paduschi njemyleni.

S **Małeschez.** Naschа nakutowarnja a wupožčenja žiwoje sarjadowanje reorganisuje. Tworowy a pjenježny wobtkod je žo někto do jeneje ruki sjednocził a do statoka nakutowarnje pschi Snežinjanskim dwórnischczu połoźił.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědančko.

55] (Wotkrjacźowanje.)

Pruski general Jork wottorhny dźeł pruskeho wójska wot franzowskeho, so by pschećiwo Franzowsam wojował. Na dnju 28. maleho róžża podpisachtaj pruski kral Jendrich Wilhelm III. a rušti car Alekfander I. ześćowaze wobsamknjenja: Pruske njeby maja sažo być kaž psched létom 1806; Alekfander **njepschestanje wojowacz,** doniž Němska njebudže wot franzowskeho pschaha wuzwobodźena.

Prušla pschipowědźi Franzowskej wójnu. K nowemu swjatskej pschećiwo Franzowskej pschistupi też Schwedska z prynzom Bernadottu, kiž bě pryedy franzowski marschal. Tak też Napoleon nasjoni, so je njeběžakowny cźłowjek wobidne swérzo. Kčžor bě se wschěch stron wobdaty wot njepschećelow. Kaž krejiaczne pby cźakachu, so buchu **go na njeho** walicź a **jeho** rostorhaczi mohli. Na zelwerze sjedi Ruska, Prušla a Schwedska ze swojim pscheradnikom Bernadottu; w połodniu połožeła go Schpanišla a Portugalska, k wjeczoru pak Jendźelska; w ranju je widźecz, so Rakušla też bórzy pschećiwo Napoleonej postanje.

Kčžor derje wě, kajke jtrachi jemu je wschědy kóżdon hroža. Wón posłaji pjatcho jutrownika, so ma so 180 000 muži wuzběhnycz sa wójsko. To sta so ſ tajkej spěschnosicju, so so sdaše, kaž buchu wójska jenož je semje rostle.

Kčžor pschepoda zyle knježerstwo swojej mandźelskej Mariji Luizy, a 14. jutrownika wotjeńe je swojim pschewodom do Mohuca. Tak běch sažo ja krótki cźaš w Němskej. Na lěwym brjohu Ssolawy zhromadźi Napoleon 160 000 muži a pósła jich k ranju na puć ke Lipsku.

Wobrjedź nalětnika pokasachu so w Sserbach pěni za wole měnjenje pschećiskich: jtaje, so budźa so hišćeze psched prezidentskowowymi wólbami dyrbjeć dawki powjetšicź. Wobkedźbowanja hódne je wosjebje, so senator Reed, kotrehož jako dowěrnika finanzneho ministra Mellona wobhladuja, žada, so by so **pódra prozentiši wobrotowy dawk** sawjedk. **Wjesbźelosć a wutrunanje statneho hospodarstwa sej prašeni, ſ kotrymajž so nětkole w Amerizy** sadźerja.

Amerikanske nowiny powjetšenje dawkow w Jendźelskej powitaju. Maju to sa dopokas, so je Jendźelska pożčjonkow hódna. Te nowiny, kotrež sažadnje sahwjesenje biesdźelskoje sažudźeja, praja, so powjetschenje dawkow njebudže bożahacź, kaž dołho njepschestanu dźelconjemježerjam podpjeru wupkaćeć.

Ze Serbow

W Budyšinje, 12. septembra 1931.

— Wo wjedrje. Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer wo bnjo +11. — Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer w nozy +9. Nas wjedra kaž dotal. Njenadźijeja so, so nowy nazionalny kabinet pschesłuša jadanjam Jndiskeje za njerownowinowjesu dotalne stejišćo jendźelskeho knježerstwa sakhowa.

Nowe dawki tež w Americy

W Sjednoczonych statach połnócneje Ameriki so nětčišne finanzne lěto **1 1/4 milijardu dollarow** (**nětkoždy 6¼ milijardu hriwnow**) njedostatka skónči. Tohodla so pschewjedźe nowe dawki, kotrež maja so wot 1. julija 1932 wubjerać. Dawki maja so na wšitke nadobne wěcy, na wšitke wobchadne zapisy a na wšitke dźiwadłowe a druhe zabawy rozpisać. Tež na wšitke telegramy a telefonowe rozmołwy maja so nowe dawki wubjerać.

Alarmowacy pjenježny khamor. Na Winskich wulkowikach pokazuja pjenježny khamor z cyle nowej alarmowanskej připrawu, při kotrejž drje so za přichod wšo zadobywanje znjemóżni. Jedna so wo připrawu, do khamora zatwarjenu, kotraž scéle elektriske žołmy do wšěch stron. Bliži-li so złowjek khamorej, so hnydom alarmuje. Na wobrazu widźimy wunamakarja Ferdinanda Dobrosza před swojim pjenježnym khamorom. u

— **Dźeńnjske wiki.** Butra płaćeše 80 pj., jeja 10 hacź 11 pj., twaroh 25 pj., hušy rěhane 90—100 pj., kaćki 90—100 pj., hołbje 60 pj., kury 2—2,50 hr., kaponki 1 hr., cźežiwjeny kał 8—10 pj., běły 6—8 pj., šwórojty 25—45 pj., kołotej 8 pj., rjetwiczki 10 pj. a huny 20 pj., kórki 8—15 pj., kišaše 3 schtuk 20 pj., zajcy 10 pj., kokraki 8 pj., morchej 10 pj., rjetkej 10 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., wino 25 pj., běrny 10 puntow 30—35 pj., tomaty 15 pj., hriby 5—50 pj., uběd w schkleńcach 1,50—1,70 hr., łauy wosij 1,20 hr., bosanki 10 pjenježkow.

— **92. narodny dźeń.** Jutrje njedźelu žwjeczi knjes študnjetmarz August Gróšcha na Lubijskej drohi, hdźež pola luboje dźowki, jenerale telegrafowskeje inspektoroweje Kubjenzoweje pschebywa, pschi zyle dobrej strowosći swój 92. narodny dźeń. Nodźeny ſ Miesichu, bě dołhe lěta w Jitzonach, hdźež je hišćeze psched nješto njedźelemi se swojimi starymi žułbodami žo sakhowadźerć mohł. Bóh jpoźej jemu hišćeze mnoho dobrych dnjow!

— **Mandźelske a sexualne radupodawanje.** Pjatk 18. sept. popołdnju wot ½5 hacź ½7 hodźin směje khes prof. dr. med. Fe l t s ch e r j Drježdźan w domje wotrjeńneho wubjerka w Budyšinje na Tšelanskej drohi 5 blišsche mandźelske a sexualne radupodawanje. Radupodawanje móža wschitcy wobydlerjo města Budyšina a Budyšeho wokrjesa darmo wužiwacz.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi schtwórtkownym cźehnjenju 5. rjadownje 199. sakskeje krajneje loterije (9. dźeń) padźe dobyće wo 20 000 na cźišło 145 002, dobyće wo 5000 hr. na cźišła 12 499, 43 958, 50 538, 71 091, 80 771, 87 578, 115 102, 144 014.

— **Budyske hapytki** žu wschědne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu samknjene. Nóznu słužbu bu a njedźelu wotewrjene ma jenož jena hapytka z měšacźnym wotměnjenjom. W septembru je to Hrodowska hapytka na Hoschcźi haśiw.

— **Nasmjte próšdniny hakle 10. oktobra?** Ministerstwo za ludowe wukubkanje saběra žo pjecza ſ myšlicźku, se schulsko-organisatoriskich pschicźinow **nasmjte** próšdniny hakle 10. oktobra a niz hižo 3. oktobra zapoczecź dacź. Na dołhosći próšdninow žo nicžo njepschemieni.

— **Wurunanje pola Weigangez.** Schtwórtk wotmě žo wurunanska termija, pschi kotrejž 90 proz. wschitkich zadankow sa 40prozentowše wurunanje hłoso wanje. Za kotrej pjecza měschczanska a statna banka Hornjeje Łužizy rukuje.

— **Wopłokowanje wódnych rołow.** Kaž ſ dźenjnišcheho hamtiskeho wozjewjenja wukhadźa, so schtwórtk 17. a pjatk 18. septembra 1931 wódne roły sažo wopłokuja. Pschi tym je natkwitne samuczenje wody wóžno. Teš ſ měšinami šnadź woda **[illegible]** poběhnje. Tohodla je nuzne, so so pschi wužiwanju kupanskich thachłow a aparatow cźopleje wody kždy w mjenowanym cźasu pschestrowdźi, hacź doćej wody běži.

— **Dostawarja wojeńskeje renty.** Pschicźasna renta wójnskim cźežkorancjenym a wojeńskim sawostajenym na měsac september wupłaćuje žo w Kupnjach (Gewandhaus) na Snutskowej Lawkłej haku 1 po 2 schodomaj wukonu 15. septembra a to jenož popołdnju wot 3—5 hodźin.

— **Połkyroma je wadyrika** mjes schparatym skotom kubleria Jurja Satnika w Sserbskich Pašlicach cźo. 15.

S **Rašchowa.** W naschej wokolnisce so wošpjet skorži na kradnjenje rostlinow. **Tak** pobychu w nozy k pjatkej paduschi sajac ras w Schmidchenez sahrodnistwje a kradnychu wjele zubłe. Sahroda je bliško nědźanscheje Budeščanskeje schule a tam běchu paduschi njemyleni.

S **Małeschez.** Naschа nakutowarnja a wupožčenja žiwoje sarjadowanje reorganisuje. Tworowy a pjenježny wobtkod je žo někto do jeneje ruki sjednocził a do statoka nakutowarnje pschi Snežinjanskim dwórnischczu połoźił.

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědančko.

55] (Wotkrjacźowanje.)

Pruski general Jork wottorhny dźeł pruskeho wójska wot franzowskeho, so by pschećiwo Franzowsam wojował. Na dnju 28. maleho róžża podpisachtaj pruski kral Jendrich Wilhelm III. a rušti car Alekfander I. ześćowaze wobsamknjenja: Pruske njeby maja sažo być kaž psched létom 1806; Alekfander **njepschestanje wojowacz,** doniž Němska njebudže wot franzowskeho pschaha wuzwobodźena.

Prušla pschipowědźi Franzowskej wójnu. K nowemu swjatskej pschećiwo Franzowskej pschistupi też Schwedska z prynzom Bernadottu, kiž bě pryedy franzowski marschal. Tak też Napoleon nasjoni, so je njeběžakowny cźłowjek wobidne swérzo. Kčžor bě se wschěch stron wobdaty wot njepschećelow. Kaž krejiaczne pby cźakachu, so buchu **go na njeho** walicź a **jeho** rostorhaczi mohli. Na zelwerze sjedi Ruska, Prušla a Schwedska ze swojim pscheradnikom Bernadottu; w połodniu połožeła go Schpanišla a Portugalska, k wjeczoru pak Jendźelska; w ranju je widźecz, so Rakušla też bórzy pschećiwo Napoleonej postanje.

Kčžor derje wě, kajke jtrachi jemu je wschědy kóżdon hroža. Wón posłaji pjatcho jutrownika, so ma so 180 000 muži wuzběhnycz sa wójsko. To sta so ſ tajkej spěschnosicju, so so sdaše, kaž buchu wójska jenož je semje rostle.

Kčžor pschepoda zyle knježerstwo swojej mandźelskej Mariji Luizy, a 14. jutrownika wotjeńe je swojim pschewodom do Mohuca. Tak běch sažo ja krótki cźaš w Němskej. Na lěwym brjohu Ssolawy zhromadźi Napoleon 160 000 muži a pósła jich k ranju na puć ke Lipsku.

Wobrjedź nalětnika pokasachu so w Sserbach pěni za wole měnjenje pschećiskich: jtaje, so budźa so hišćeze psched prezidentskowowymi wólbami dyrbjeć dawki powjetšicź. Wobkedźbowanja hódne je wosjebje, so senator Reed, kotrehož jako dowěrnika finanzneho ministra Mellona wobhladuja, žada, so by so **pódra prozentiši wobrotowy dawk** sawjedk. **Wjesbźelosć a wutrunanje statneho hospodarstwa sej prašeni, ſ kotrymajž so nětkole w Amerizy** sadźerja.

Amerikanske nowiny powjetšenje dawkow w Jendźelskej powitaju. Maju to sa dopokas, so je Jendźelska pożčjonkow hódna. Te nowiny, kotrež sažadnje sahwjesenje biesdźelskoje sažudźeja, praja, so powjetschenje dawkow njebudže bożahacź, kaž dołho njepschestanu dźelconjemježerjam podpjeru wupkaćeć.

Ze Serbow

W Budyšinje, 12. septembra 1931.

— Wo wjedrje. Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 744, hygrometer +1, thermometer wo bnjo +11. — Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer w nozy +9. Nas wjedra kaž dotal. Njenadźijeja so, so nowy nazionalny kabinet pschesłuša jadanjam Jndiskeje za njerownowinowjesu dotalne stejišćo jendźelskeho knježerstwa sakhowa.

Nowe dawki tež w Americy

W Sjednoczonych statach połnócneje Ameriki so nětčišne finanzne lěto **1 1/4 milijardu dollarow** (**nětkoždy 6¼ milijardu hriwnow**) njedostatka skónči. Tohodla so pschewjedźe nowe dawki, kotrež maja so wot 1. julija 1932 wubjerać. Dawki maja so na wšitke nadobne wěcy, na wšitke wobchadne zapisy a na wšitke dźiwadłowe a druhe zabawy rozpisać. Tež na wšitke telegramy a telefonowe rozmołwy maja so nowe dawki wubjerać.

Alarmowacy pjenježny khamor. Na Winskich wulkowikach pokazuja pjenježny khamor z cyle nowej alarmowanskej připrawu, při kotrejž drje so za přichod wšo zadobywanje znjemóżni. Jedna so wo připrawu, do khamora zatwarjenu, kotraž scéle elektriske žołmy do wšěch stron. Bliži-li so złowjek khamorej, so hnydom alarmuje. Na wobrazu widźimy wunamakarja Ferdinanda Dobrosza před swojim pjenježnym khamorom. u

— **Dźeńnjske wiki.** Butra płaćeše 80 pj., jeja 10 hacź 11 pj., twaroh 25 pj., hušy rěhane 90—100 pj., kaćki 90—100 pj., hołbje 60 pj., kury 2—2,50 hr., kaponki 1 hr., cźežiwjeny kał 8—10 pj., běły 6—8 pj., šwórojty 25—45 pj., kołotej 8 pj., rjetwiczki 10 pj. a huny 20 pj., kórki 8—15 pj., kišaše 3 schtuk 20 pj., zajcy 10 pj., kokraki 8 pj., morchej 10 pj., rjetkej 10 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., jabłuka 5—25 pj., kruschwy 5—20 pj., złowki 20—25 pj., wino 25 pj., běrny 10 puntow 30—35 pj., tomaty 15 pj., hriby 5—50 pj., uběd w schkleńcach 1,50—1,70 hr., łauy wosij 1,20 hr., bosanki 10 pjenježkow.

— **92. narodny dźeń.** Jutrje njedźelu žwjeczi knjes študnjetmarz August Gróšcha na Lubijskej drohi, hdźež pola luboje dźowki, jenerale telegrafowskeje inspektoroweje Kubjenzoweje pschebywa, pschi zyle dobrej strowosći swój 92. narodny dźeń. Nodźeny ſ Miesichu, bě dołhe lěta w Jitzonach, hdźež je hišćeze psched nješto njedźelemi se swojimi starymi žułbodami žo sakhowadźerć mohł. Bóh jpoźej jemu hišćeze mnoho dobrych dnjow!

— **Mandźelske a sexualne radupodawanje.** Pjatk 18. sept. popołdnju wot ½5 hacź ½7 hodźin směje khes prof. dr. med. Fe l t s ch e r j Drježdźan w domje wotrjeńneho wubjerka w Budyšinje na Tšelanskej drohi 5 blišsche mandźelske a sexualne radupodawanje. Radupodawanje móža wschitcy wobydlerjo města Budyšina a Budyšeho wokrjesa darmo wužiwacz.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi schtwórtkownym cźehnjenju 5. rjadownje 199. sakskeje krajneje loterije (9. dźeń) padźe dobyće wo 20 000 na cźišło 145 002, dobyće wo 5000 hr. na cźišła 12 499, 43 958, 50 538, 71 091, 80 771, 87 578, 115 102, 144 014.

— **Budyske hapytki** žu wschědne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu samknjene. Nóznu słužbu bu a njedźelu wotewrjene ma jenož jena hapytka z měšacźnym wotměnjenjom. W septembru je to Hrodowska hapytka na Hoschcźi haśiw.

— **Nasmjte próšdniny hakle 10. oktobra?** Ministerstwo za ludowe wukubkanje saběra žo pjecza ſ myšlicźku, se schulsko-organisatoriskich pschicźinow **nasmjte** próšdniny hakle 10. oktobra a niz hižo 3. oktobra zapoczecź dacź. Na dołhosći próšdninow žo nicžo njepschemieni.

— **Wurunanje pola Weigangez.** Schtwórtk wotmě žo wurunanska termija, pschi kotrejž 90 proz. wschitkich zadankow sa 40prozentowše wurunanje hłoso wanje. Za kotr

wobkhodny wjednik je **hacj na** dalsche dokalny knihsjednik kujes kóžizan. Nalutowanja ma wschelake wobkuženosće, wukhadźaze j cžežkeje hospodarskeje krisy, pschewinjeć. Hižo dźensa je wěste, so budże dale wobstacž a so so dale powjedże, ale we wupruhowanym duchu žiwojich zalożerjow. Sa nalutowanske pjenjezy a běžne konta žaneho strachu njeje.

S **Wósporka.** Mojeršte towarstwo wotmě po žiwojim tjelesnju druhu hlownu zhromadźiznu. Tjo towarschojo do towarstwa sastupichu. Pschedsydża Cžoch rosprawjesche wo wokrjesnej zhromadźiznje w Ketlizach. Towarsch K. Schkoda so wuznamjeni za 25lětne žiwnostawstwo. S hlownym dypkom dnjowsko porjada běsche rosprawa wo sthadźowanju sastupjerjow poßmjertneje pokadnje sastich wojerskich towarstwow w Drježdźanach. Towarstwo so hischcże k pschistupej njerozsudźi. — Pschi liczenju žiwini naliczichu we Wósporku 1. sept. 333 schtuk (1. junija 1931 324 schtuk).

Z **Jasecy.** Poslednju nóc je jena kruwa našeho knjezeho dwora na pastwje w grotach wisajo wostała, jako cheyše so napić. Dźělaćerjo mózachu skoćo hako rano zaso wuswobodźić. Skody žaneje počerpi njeje.

Z **Khrósćc.** Wot pschichodneho tydźenja nětko skónčaje po dołhich jednanjach knjeżna dr. Kubašec a knjez dr. Thill swoje rěčne hodźiny tu w našej haptyey wotmětwataj a to wšědnje wot 11—12 hodźin dopołdnja. Knjeżna Kubašec změje póndźelu, srjedu a pjatk swoju praksu, knjez dr. Thill pak wutoru, štwórtk a sobotu.

S **Kamjenza.** Nestor Kamjenskich rěčnikow, kujes jutrjsiny rada Rudolf Kori, šmědźesche wježera pjatk pschi najlěpschej cžělnej a duchownej cžerstwosći swoje 70. narodniny swjećežć. Wot léta 1895 wón w Kamjenzu jako rěčnik swoju praksu wukonja. Sa tutón dołhi cžas je wón pola měschčanskeho a wjesneho wobydlerstwa derje znaty.

S **Kamjenza.** Schtwórtk popołdnju dóńdże k njesbożu we Wyšokej blisko tamnišcheho hata. Telegrafowy dźěłacjer Janka hižo telefonowcho powoda dróhowe schtomy wurjesowasche. Njejabzy pak so pschehlada a se schtoma padże. Wón so pschi tym khěro smjerje, so dyrbjacy jeho do Kamjenskeho Milosnjeho wustawa dowjesć.

S **Kamjenza.** Pschichodny rěčny dźeń sa bědnych wotmě so žobotu 19. sept. 1931 dop. w 11 hodź. we baraży Milosnjeho wustawa w Kamjenzu.

S **Brětnje.** Delnjoschleskeje provizialne wohenjsawěschenje sjednoćenstwo je Brětnjanskej gmejnje darilo pschinjemoz we 230 hr., so mohła žeby Fischerišu malu motoriku zyrkawu kupić. To je wicheho dźała hódne.

S **Klětnoho.** W nozy k schtwórtkej wubudźi swonjenje a trubjenje tudomnych wobydlerjow je spanja. Wobeh běsche wudyrił posa žiwnoćerja Augusta Mrózka. Domske so docžista wotpali. Hródže a brózeń pak mózachu wuchować.

Z Łužicy

* S **Bjiskopiz.** 9. a 10. oktobra t. l. sthadźuja so we Wittgapizach kantorojo a organisojo krajneho swjasku sakskich zyrkwinskich hudźenikow j Drježdźanskeho a Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa. S tuteje pschicinjiny budźe 9. oktobra pop. 1/4 6 hodź. zyrkwinski konzert a wjecjor towarschnoscź j hudźbnymi pschednoschkami w „Tjekrini" a 10. oktobra dop. w 10 hodź. hudźbna raniska nutrnoscź we hłownej zyrkwi.

* S **Hołbina.** Do bydlenja Nowaka w bydlischczu w Nowym Hołbinje, hdyž běsche mandželska zama doma, pschiźidże podhladnje dsrasczena žónska j ruczinej toschu a polnicjelske twory, ani so by zanych pokasała. S nekajkim pohłuchadłom je wona Nowakowu do spanja sanórika a na to bydlenje ja pjenjejami pscheptaka. Po najbliščim puczu, ani so by to nječtó pytnył, je žo njesnała w hlišim lěžu łhubiła.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Kamjenzu.** (Se stróželemi do njemozy padła.) Na Theaterskej dróży žo tam bydlaza 56lětna mandželska wobkhodneho wjednika žo blížazeho wožobowe-ho awta tak wustrója, so nahle na dróhu padnywschi žebi rjeble slama a žo na hłowje a wuchu cžežko srani.

Přilopk

* **W Sakskej bite pjenjezy w augusćc.** W sakskej pjenjesbjerni w Muldenschtiitenje nabichu w augusće sa 362 000 hriwnow twjerdych pjenjez a to sa 300 000 hr. pjecžihriwnarjow a sa 12 000 hriwnow jenowjenjetkow.

* **Zelezniczny pósłarcy wós žo wupalił.** We wožobowem cžahu Frankobrod—Lipik wupali žo do cžista wutoru nozy bliško města Flieden pola Hudy pakowanišći wós, kiž jako póstowy paketowy wós jěchjesche. Wschitke pakety žo j wohnjom smjerjachu. Póst njemóžesche hacž dotal hischcże swěsćicź, kelko paketow bě we wupalenym wosu.

* **Prózdniny dla jenoho w lěcu.** Njewschednu podawk hischcże psched skónčenjom lěta wojnamjenja jamknjenje ludoweju schulow w Sonnebergu w Durinskiej dla pschewulkeje symy. Roswuczowanje dyrbjesche wupadnyć, dokelž thermometer jenoż 1,6 stopjenka cjopłoty pokazowasche a terjenska pschiprawa hischcże swuporjedjana njeběsche.

* **Druhe a tsecje leczenje „Hrabje Zeppelina" do Ameriki.** Powětron „Hrabja Zeppelin" poda žo 17. sept. na swoje druhe leczenje do Južneje Ameriki. Sa srjedu oktobra pak je hischcże tsecje leczenje do Južneje Ameriki wotmyślene. Sa wobě leczeni ja hižo mnohe městna skazane.

* **W plunowej mazy žo sadużyk.** W Nottinghamje w Jendželskej pocjerpi 39lětny lěkaŕ dr. Gilbert Burton tragiku zmjerzć jako wopor swojeho powołanja. Wón chcyše nowu lišikowu plunowu mašku swupruhowacź a cžinjesche eksperiment we swojej lěkarni. Jeho błużobna jeho hórcy na to na semi sežo saduscheneho namała.

* **Prěnju němsku kommunistisku universitu wotewrili.** W Pokrowsku, hłownym měsce republiki Němzow pschi Wolgy, su prěnju němsku kommunistisku universitu wotewrili. Jako błyscherjo njeznjeboža jenož Ruzojo němskeho pochoda universitu wopytacź, ale tež Němzo, kiž su j Němsku do Ruskeje pósłali. Stat universitu wudźerži. Wucži so mjes druhim marxismus, taktika měschczańskeje wójny a wo němskej revoluziji.

* **Najwjetschi dalokowid.** Amerikanske generalne elektriske towarstwo twari 200zolowski dalokowid a smě-je jón hórcy dotwarjeny. Reflektor (roła) waži 50 000 puntow. Schtyri léta su trjebali, so bychu 4000 zentnarjow pólwrowany kchemjeń (běły kamjeń, Quarz) sa ichlenju wuschkrěli. Wucženi so nadźijeja, so budża j nowym dalokowidom móz hladacź do hischcże njepschezhlédźenych kónčin hwězdneho swěta. Dalokowid budże 30 króć zylnischi dyžli dotalne hobrike dalokowidy.

* **Edison znowa schorił.** Pscheo nětkotrymi njedźelemi běsche ześawny amerikanski wunamalaŕ Edison tkěro cžežko schorił. Potom pak so z jeho strowoscju po dłuchu zaso polepschowasche. Nětko so z Nowyorka powě, so je so Edisonowa khorosć wróćiła. Jeona so pjecża wo jeho stare zokrowe cžerpjenje. Edison je 84 lět stary.

* **Sću filosofowje dobri manželo?** Aleksander Herberg šwdowaske mandželstwo čtyrceći hlawnych filosofow a dóńdże k pscheswědczenju, so so filosofowje sa mandželstwo jara malo hodża. Pschedewschčm so jara cžežko rosbudźeja za ženitwu a hnyž so tola skónčnje rosbudźa za tu abo tamnu, so swjelscha su hižo khěro stari. Mandželstwa mnohich wuznamnych filosofow běchu njeszbożowne. Mnohi tež ženitwu jako nježenjenjezy. Sšamo wulki filosof Nietzsche so skónčnje wupraji pschecžiwo mandželstwu filosofow a rjekny, so ženjeny filosof stajnje šměschnje stukuje.

Mi so chce . . .

W Hodźiju je kermuscha,
ta wulzy hłwalena.
Wo štach so ludźo nawala
do žytnoh' tykańza!
A ja — ja wboha khudźinka —
tam nimam žanoh' pschecželа . . .

W Hodźiju je kermuscha
a ja tam rady chyu!
Rětk ludźo praješe i luboseju
kak žeš to napraswju? . . .

W Hodźiju je kermuscha
a hrejze tykańza!
Sahnych: pjecži, dobra kołbasa,
so hłoda łamaja!
A ja — ja wboha khudźinka —
tam nimam žanoh' pschecželа . . .

W Hodźiju je kermuscha
a ja tam rady chyu!
Nó, wěcże! schtó z nas mje pscheproży —
tom' spěwam — pěsnicžku! -ŕ.

Dramatiske wojowanje w přirodze

W małej nižoześiłej wjsy žu w tutym lěcu štuchle wojowanje mjes bacžonami a pcžołkami wobkedźbowałe, bjes toho so mózeše ho buram poradźicź, wumožujo sapschimnycź. W bacžonischczu na jenym wětrniku klepotasche wjeżełe 5 hacž 6 młodych bacžonow, mjes tym so beschtaj starschej wuleczałoj. Woni sawjeżelachu so j tym, so ja pcžołkami pschipadnje nimo pschilecžajeho roja kójachu a talke nałośene pcžoły hnydom sežerjechu. W blišinoscži hnězdźaze róje žu ho dyrbjałe dohladacź a kaž i wjeczbu pschilětowachu nastajnje nowe cžrjódy pcžołow k hnězdu bacžonow. Stónčnje běchu cžešte, jidźane pjeńka młodych bacžonow kaž pobnyte j małokschidkatymi nadpadnikami. W tutym kritistim wokomiku wróćischtej ho starej bacžonaj a prózowaschtej ho je zwojimaj dothimaj pytomaj pcžoły smiczicź a žiwojich młodych wuzwobodźicź. Zyle hromady izonzowanych pcžołow pschikrywachu dno hnězda a tschu wětrnika; ale młode bacžony njemóžeschtej wjacy wukhowacź. Woni wumrěchu hórcy po stónčenju bjedźenja, dokelž běchu je pcžoły pichezyłnje skałale. Haczrunjež bě ho zbył pcžołowych rójow do žiwojich kłomjanakow wróćił, kotrejž zyle bliško bacžonischcża stejachu, njesta ho žaneho dalscheho nadpada

Wopica hlada přez kłučowu dźěrku

Oxfordšli žiwjenjospytnik Sir Arthur Thomjon powě wo sajimawych pospytach, kotrejž je cžinił je skalnej wopizu (schimpansu). Horjeka na wjersche rumnoscże, we kotrejž wón pospyty cžinjesche, pschicžini wón nětkotre banany. Deleka na semi stejachu nětkotre kisty. Banany wižachu tak wyšoko, so njemóžachu je wopizy dosahnyć. Swěrjata stajnje kokowookolo nich běhachu, njepuschczichu je i wócžka. Nacžahachu ho je nimi, skachu horje, ale wschо to njepomhasche. Potom dachu ho, jako bychu mjes sobu wurażowałe. A nadobo móješche wón wokkedźbowacź, so wopizy kisty wuhladawschi jenu na druhu sestajachu. A dokelž njebě jim wěsće dosć wyšoka, smjerjachu ho tež hischcże pozhlednjeje kisty. A w pschichodnem wokomiku mějachu swoje banany. „To je snamjo absolutneje inteligenzy", Sir Arthur wobkrucża.

Jónu dźyšche wopizy njepytnjene wobkedźbowacź. We wcžipny, schto drje cžinja, hdyž wón rumnoscź wopuschczi. Hdyž bě wonka, hladaschе pisches kłucžowu dźerku. A tu widźeschе ho woko we woku j jenej je žwoiix wopizow, kotraž bě tež wcžipna a tehorunja pisches kłucžikowu dźerku shladaschе.

Hdyž ho wopizam jónu hladałoh poda, bychu swězata nimo měry zajimowane. Hodźiny dołho wo wone hledźo a wudźerachu pschezo sajo do hladadła. Pschi tom dźerżachu pak hladadło j lewej ruku, prawu wuzichu k temu, so bychu ja wopizu w hladadle bite. Wcžipachu, so je tam druha wopiza. Jako žo jim hladadła zajo wotewjachu, wobhladowachu žebi wone kruch zwěrzaneho metala, kotrež w rumnoscži wiżaschе. Ale pschezo sajo bijachu wone j ruku sa wobrazom. Myślicžka, je je sa metalom druha wopiza, je njewopuschczi.

Hdyž słónczne ja tym pschiwdźeše, so do wody hladawschi jim tež wopiza napschecžo hladaschе, mózachu wone tohorunja hodźinu dołho pscheo wodu ležecź a do njeje hladacź. Tola nětko pokasa žo to ipodźiwne. schtož Sir Arthur jako schkricžku woprawdźiteho pschemyślowanja pola skalnych wopizow wulożuje: wone njebijachu wjaz j rukomaj sa wopizami we wodże . . . . Sa ichlenju, sa metalom, tam mózachu wopizy bycź, ale we wodże — nč! Ž.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa julischu njedźelu:** Dotalne stajne wjedro wobkhowamy dale, k tomu so hischcże trochu ześepli.

* **Létarske towarstwo wschoamerikanskich powětrownych puczow je jatk j Belize w jendželskim Honduraju w krjedźnej Ameriki powěsći dostało, so je so j wichorom 200 cžłowjekow morilo. Wjednik létarstwowe-ho sastanischcża w Miami (w Floridze) praji, so je radiowe swjasanje, kotrež je wežera pschewrhnjene bylo, sakso wobnowjene, a wjednik létanischcża w Belize je schkricžkował, so je Belize j wichorom wupuscżeny. Póła mortwych su so někotre sta cžłowjekow franiše.**

* **Rěcžiski direktor wokrjesneho hauta w Neukölnje, Sommerburg, je prjedy pschi Neukölnskej měschczańskej banzy prokurist był. W tutej sastojnistwje je wón, schtož je wschitkim sastojnikam sakazane, spekulował. Ke tomu je pjenjezy Neukölnskeje měschczańskeje banki wuzijo 50 000 hriwnow pschešbrał. Hdyž su so pschešchiwjenja teschomnischcha prokurista wotkrykle, njesu jeho wołzhjili, ale jeho sa direktora Neukölnskeho hamta postajili. Tale wěc je so statnemu rěcžnistwu sdźelka.**

Hłowny redaktor a zamodwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Domaš w Budyšinje. — Za nawěsćki: G. Janak w Budyšinje

Też Elli Beinhorn chce do Asiskeje leće. Młoda *němska sportowa lětarka* Elli Beinhornec chce we bliżšim času z Barlina do Chiny leće. Wo lećeńskej čarje so hišće kruće mjeleči. Na wobrazu widźimy młodu lětarku při swojim lětadle.

20. sept. nazymski turnĕr a ječhanje w Kamjencu

na lětnišću, pop. w 2 hodź. / Wobdźělenje wojerstwa, ječhanskich towaršstwow — Skokoźdźenje — Ječhanje — Jězdźenje — Wulke předwjedźenske čisło

Weidlichec kožuchowy dom
w Halštrowje

Najwjetši skład kóžkowych podšíćow a kóžkowych wobsadkow za serbske žonjace a mužace kožuchi.

Kóžkowe wobsadki:

wudrow, bobr, tkhór, persianer, prawy skunks, barbjeny skunks, oposum we wšelakich modnych barbach, tkhór-skunks, wallaby. Wšě druziny kóžkow we wšelakich kajkosćach.

Kóžkowe podšica we wšĕch znatych druzinach

Zhotowjenje žonjacych a mužacych kožuchow po měrje. Dołhe kožuchi, kožuchowe jaki, sportske kožuchi, jězdne kožuchi. Přijomne płaćeńske wumĕnjenja.

Knjeni Hoeyna w Budyšinje na Cyrkwinskim naměsće ma tute wěcy na składze a po samsnych wumĕnjenjach a płaćiznach na předań.

Stóž chce měć sprawnje posłužene a być derje zaradźeny, kupuje swoje kožuchi jenož pola wěcywustojneho; naše dobre mjeno rukuje za najlěpše dźěło.

Předawanje drjewa

Skazany na
1. **twarske drjewo** (kulojte)
2. **žerdźe**
3. **pastwišć. a štomowe kołki**
4. **pulne kuluchi**

stajnje přijimuje

Wutołčanske ryćerkubło
Póst Prěčecy
Wilhelm Hermann

Hypotheki

kóždeje wysokosće a za nizku dań, kupjenje a předawanje

ležownosćow
kóždeje druzyny wobstara

M. MÜLLER
w Budyšinje na Cyhelnskej hasy 10

Hypotheki

a **požčonki** so wobstaraja. Naprašowanje na **Schließfach 201 Bautzen**

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, módre, muštr., wulkosći 46: jenož **3.95**

barchent-jaki

fnate hubjenošće, nowe muštry, wulk. 44: **2.50** **2.80**

ma stajnje na składze

Andr. Kasper
(měj: A. Wilopp)
w Budyšinje, Burglehn 11

Die Zinslast erdrückt das Haus

entschuldet es mit zinslosen Geldern durch die zinstragende zinslose Bausparkasse

DEUTSCHE BAU- UND WIRTSCHAFTSGEMEINSCHAFT e. G. m. b. H.
KÖLN-RIEHLER STRASSE 31a

General-Agentur Zittau
G. Wunderlich, Frauenstrasse 3
Telefon 3313

Bisherige Darlehnszuteilung: 15½ Millionen RM.

Fordern Sie kostenl. u. unverb. Druckschrift Nr. 538

Name _____
Ort _____
Straße _____

Cyheleńca w Salowje

ma kóždu dźĕlbu

murjerskich cyhelow

po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwoženjom.

Zarjadnistwo Salowskeje cyheleńcy
Post Kulow / Telefon 36

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane broncowe kładźenje

Max Büttner
metalowa lijeńja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Wše druziny hnojidłow

ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Reform. šatańcki ćĕlne powjazy bjedrowe pasy
tunjo a dobre
w korsetskim domje
Barthel
na Hošće hasy 33 / Rózk
Kĕžorskeje dróhi
Posłužuja jenož žónske.

Serbske tačele

(Gramo'on Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Rožku

kupuje za hotowe pjenjezy
ANTON VAČEK
młyn w Kukowje

Podsobny kóń

zbytny, na předań
w Nowej Wsy 17 p. Rakec

Sylne dubowe
kałowe sudy
we wšĕch wulkosćach ma na předań *mechaniska bĕtnańnja w Hrodźišću*

Cynkowane, groćane
bĕrnjac. korby

1.40 hr.

Gustav Siegel
na Zadn. Bohatej h. 15

Poručam po přihódnych płaćiznach:
Motorske kola kóžd. znamki
jězdne kola za žony, mužow a dźĕći, Bubi-kola a šuškadła (Trittroller), šijace mašiny, Zimace mašiny, gramofony, sałele, narunanske dźĕće atd. wobswĕtlenja za motorske a jězdne kola, dybzane lampy a baterije, nakhribjetniki, sedłowe přikrywki, dźĕćace sedła, płóčkanski kompresor — lohk. płóčkanje, radiowe připrawy, znate znamki, wuporjedźenja, smalěrowanje a nikłowanje

H. Paul Gräfe
mechanikańki mištr
Talstr. 7 w Kamjencu Tel. 470

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Woschity wobkhod

za
nawočnicy, šćiparje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Herbska grychta w Khróšćicach

Njedźelu 13. septembra 1931

domkhowanka

Wot wječor 7 hodź. **pyšny bal.**

Přećelnje přeprošuje **Wjenka**

Hoscenc w Haslowje

Jutře njedźelu: REJE.

Prĕnje wobswĕtlenje z 1000 płomjenjowej kulu w našej wokolinje

Přećelnje přeprošujetaj **J. Mĕrćink a mandźelska**

Towarstwo kat. młodźencow w Njebjelčicach

woswjeći njedźelu 13. septembra wječor ½8 hodź. w Njebjelčicach swój

5. załoženski swjedźeń

z dźiwadłom a rejami. Pop. w 3 hodź. kehelekulenje. Přećelow młodosće a wšitkich přeprošuje předsydstwo

Hoscenc w Sernjanach

Njedźelu 13. septembra

domkhowanka z rejemi

Hoscenc w Šunowje

Jutře njedźelu: Kehelekulenje wo myto

Započatk w 2 hodź. Wječor: Reje

Kołojězdne towarstwo. Hoscencař.

Hoscenc w Jasenćy

Jutře njedźelu, 13. septembra

kwětkowy bal

Wšĕm, kotrež su nam při nowotwarje našeho zničeneho wobsedźeństwa z křesćanskej luboscu dobrowólnje k pomocy byli a z darami podpjerali wuprajimy z tutym wutrobne

zapłać Bóh!

W Ješicach. Pětrkec swójba.

K lětnemu smjertnemu dnjeju

njeboh' **Augusta Krawcika,** žiwno'cerjeńcho wumjenarja w **Wjedrichzach** pola Łaza, wumrĕł 10. septembra 1930, staršy 79 lĕt.

My wšchitcy tach ja sbójnych mamy,
Kiž su w Boju wukmanił.
A hacj jich runje wopušamy
Ssmy jimi tola w nadźiji
So Bóh w tamnej wěcnosći
Naš ſ nimi sajo sjednoći.

Ssmy trošćom dźensa pschistupjeće
Wy k rowni, kotry snjecje,
Hdźe ſ kwětkami sej wupyschene
Tam błata hotowe płahnjeće,
Hdźej lětu hijom cziche lpi
Wajch luby nan tam we rowi.

Wam šwĕrny towaršch bě na šwĕći,
Wschĕm, kiž tu jeho znali sće
Wam šwĕrny a w bě, lube dźĕći.
Hacj šmjercz jom' wocžy zahdźeli,
Bě šwĕrny ho-podar a nan
A podobny sej schcziesijon.

Ze prózowu ho, šwĕrca dźĕćal
Naj dołho Bóh jom' strowo ći da,
Je šwĕru se mischi thodźił, spéwał,
Wajs ſ Boże połaso.
Kiž bu jom' mój we žiwjenju,
We thorośći a sſóne enju.

Sće jeho šmĕrć wotſtahali
We jeho dołsej thorośći.
Sće ſ Bohu ja njoh' próſtwy ſtali
So šćiłcze mohł bjeć na šwĕći,
Kiž bě Wam stajnje ſ pomocy!
Tak dołho kaj tu strowy bé.

Boh luby Knjes po swojej radźe
Bě wschitke derje wosſamknył,
Won Waschoh' nama wſak je ſtnadźe
Tam hdźej je wón tej ćahunci cžuł
Hdźej luby sun a mandźelſtka
Joh' wita-oj ſtaj do njebja.

Haj, tón Waſch brat, tón drohi, luby
Je ſjonk wjele ſrudoby,
To wosſeje hdźe wot Waſ tudy
Won dyrbjeſche hić do wójny.
Ach! cžeſko bo jom' wot naš bjez
A ſwojich lubych wopuſchcziez.

Won je ja wotcuy kraj ſa bódźił
We tutej wójnje ſatrafchnej,
Je wſchudźom wutku ſalożej widźił
Tam na tej ſemi rużowſej,
Kak huſto je tam ſmjercz ſpchował,
So ba tón kraj tej pokoj dał.

Hacj ſnowa pschińſane bjeſche,
So maju ćahnucz do bitwy
Hdźej ſ lubenſi tej ſobu bjeſche
Tej ſ wjelemi bu wotjemy;
Ach! kaſku je tam ſmjercz tam mĕł!
Hacj njeje tej tam dołho mrĕł?

Tak ſpdźe wſchitzy tſo nĕtſ rjenj
We thłobnej ſemi we rowi,
Waſ njebudźemy ſabjcz zenje,
Daſij ſmuj tu žiwi na ſemi,
Hdźi ſnuu we tej wĕcznoſći
Sso witacz dźenny hrowadźi.

W mjenje ſchtyrjoch ſynow a dźowki.

Hanja Budaſtc

Přiloha k čísłu 213

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 12. septembra 1931

Farař Malink-Łazowski:

Hišće raz: Dozynki k poswjećenju Zejlerjoweho pomnika we Łazu

Rjany swjedźeń je so nětko minył; a rjany wšak směm jón tola mjenować, hačrunjež naša nadźija na rjeńše wjedro so runjewon njedopjelni. Smy pak tola hišće při wšem njezbožu z Boha zboże měli; přetož swjedźeńska zhromadźizna před pomnikom bu z njebjeskej mokrotu přepuščena, zo móžeše so wšitko w dobrym rjedźe wotměwać. Rjany swjedźeń to běše; a tajke, njewěrno, tola druhdy trjebamy, njech druzy praja, štož chcedźa. Też naš njezapomnity Handrij Zejleŕ je rady a z wulkej wustojnosću swjedźenje wuhotował; wšako je wědźał, zo dyrbi človska duša hdys a hdys na krótku khwilku powotpočnyć a pozabyć na wšitke njelube wšědne starosće a mjerzanja. Tak su nam tajke swjedźenje, kajkiž bě tón 30. žnjeńca t. l., słónčne hodźinki w pokhmurjenym času, na kotrež so přeco zaso z radosću dopominamy. Pozběhowacy bě swjedźeński něšpor; někotry Němc, kiž je kemšach pobył, je so mi wuznał, zo je so, byrnjež ani słowčka njerozumjał, tola wulcy natwarił z krasnym swjedźeńskim spěwanjom a z napohladom wulkeje, z wutrobu nutrneje wosady. Swjatočne wokomiki stejachmy při Zejlerjowym rowje, kiž nětk, wot Łazowskeje wosady ponowjeny, wšěm wopytarjam wjele dostojniši napohlad poskićuje hač prjedy. Město stareho, wobškodźeneho gotiskeho stołpa tam nětko widźiš rjany, leżacy zornowcowy kŕiž ze serbskim napismom a ze słowom swj. pisma: „Hlaj, ty sy jich wjele rozwučił a słabej rucy posylnił“ (Hiob 4, 3.), a město stareho, železneho płotu je row nětko z nizkej zornowcowej kromu wobdaty. A potom poswjećenje pomnika! Powołani zastupjerjo cyłeho serbskeho ludu Hornjeje a Delnjeje Łužicy běchu so žešli, zo bychu hołdowali najwjetšemu synej serbskeho naroda ze słowami, ze spěwami a z krasnymi wěncami, a před pomnikom mała čŕjódka starych, wot Zejlerja sameho hišće do wosady dorosćenych křesćanow přijatych! Wjele ważnych, posylnjowacych słowow smy słyšeli wosebje w swjedźeńskej rěči, ale też z erta wšitkich druhich, kiž postrowy a zbožopřeća přinjesechu. Njech so hłuboko do wutrobow připosłucharjow zakorjenjuja a wjele płodow na přichodne časy njeseja!

Nětk Handrij Zejleŕ na nas zhladuje z čichim prašenjom: Zakhowajće sej swěru, štož ja sym wam zawostajił? Sće wy, kiž nimo dźeće, hišće swěrni Serbja a pobožni křesćenjo, kajkiž ja běch? Bóh pak chcył dać, zo bychmy wšitcy, nic jenož Serbja Łazowskeje wosady, z dobrym swědomjom do jeho miłeho, duchapolneho wobliča pohladać mohli a njetrjebali so před nim hańbować!

Knjez Krječmař je w swojich „Dozynkach“ w póndźelnišim čisle „Serbskich Nowin“ nam Łazowskim sobudźěłaćerjam, Błažijej, Haješej a mi jara přećelne słowa wěnowałˊ, za kotrež so jemu wutrobnje dźakujemy. Wězo smy wjele dźěła měli, ale nimamy też najrjeńše myto swojeje prócy z tym, zo je płód našeho dźěła, krasny pomnik, nam stajnje před wočomaj? Tehodła hišće wjetši dźak po mojim zdaću słuša tym, kiž móža so jenož mało hdy z napohladom pomnika zwjeselić a su tola z wulkej borliwosću a wopórniwosću swoje mysle a mocy do służby našeho skutka stajili. Tehodła so w mjenje Łazowskeje wosady, Łazowskeje gmejny a Łazowskeho serbskeho tow. „Handrij Zejleŕ“ nanajwutrobnišo dźakujemy předsydźe pomnikoweho wubjerka, knjezej fararjej Křižanej-Klukšanskemu za wšo přihotowace dźěło, kotrehož je wjele wjacy było, hač zwonka stejacy sej mysli, a za jeho krasnu swjedźeńsku rěč, kotraž je wšitkim hłuboko k wutrobje šła. So dźakujemy też knjezej Krječmarjej-Budyskemu za wšu skutkownu pomoc a za pozběhowacy prolog, z kotrymž je poswjećeńsku swjatočnosć hódnje wotewrił; so dźakujemy wšěm druhim, kiž su sobu wuradźowali a k tomu dopomhali, zo je so dobre wotmyslenje też do skutka stajiło; so dźakujemy wšitkim lubym daricelam, wosebje tym zwonka Łazowskeje wosady; so dźakujemy wšěm, kiž su, pak z ruku, pak ze zapŕahom pomhali pomnik postajić a jeho městno porjeńšić, kaž też wšitkim, kiž su cyrkej a wjes tak krasnje wupyšili, zo su so naši swjedźeńscy hosćo nad tym jara zradowali; so dźakujemy našim lubym spěwarjam a spěwarkam, kiž su nam Zejlerjowe spěwy a hłosy zaso do wutroby spěwali, tym ze „Spěwneho Zwjazka“ a tym z Łazowskeho serbskeho towarstwa a jich nawjednikomaj, knjezomaj Słodeńkej a Kuhncy; so dźakujemy wšitkim, kiž su nam zbožopřeća, postrowy a wěncy přinjesli abo póslali a skónčnje też wšěm našim lubym hosćom, kiž su njedźiwajo hroznjeho wjedra tola z blizka a z daloka přikhwatali, zo bychu z nami sobu swjećili: wam wšitkim tu z wutrobu přiwołamy: zapłać wam Bóh luby Knjez z bohatym žohnowanjom! Njech je Zejlerjowy pomnik nětk nowy a kruty zwjazk, kiž by zawjazał wšitke serbske wutroby, w Hornjej a Delnjej Łužicy, katolske a evangelske!

Profesor Adolf Damaška, swětaslawny wojowař za bibanje zemskeje reformy, płaci za přihotowarja rjaneho plana, ludźom bjez dźěła zemju darmo přewostajić a jim na njej natwar noweho produktiwneho žiwjenja zmóžnić.

Njech je mi pak hišće dowolene, słowčko wutrobneje próstwy dodać. Ta pak je trojaka:

1. Wy, lubi Serbja, serbske towarstwa, serbska młodźina, kiž so njejsće na našim swjedźenju wobdźělić móhli, nakhwatajće prawje bórzy, štož sće dyrbjeli zakomdźić. Hdyž sebi, pak lětsa, pak k lětu, na někajki wulět mysliće, tuž přińdźće k nam do Łaza, k Zejlerjowemu pomnikej! Hołdujće tu najsławnišemu synej serbskeho luda, zesylnjujće swoju narodnu horliwosć a dźěławosć, a dźiće potom dom z krutym wotmyslenjom: ja chcu być tajki, kajkiž ty bě, naš njezapomnity Zejlerjo! A byrnjež my njemóhli was z wulkej swjedźeńskej pychu powitać, so tola wulcy wjeselimy wašeho wopyta.

2. Njezabudźće, zo pomnik hišće dopłačeny njeje! Mamy ze wšěm, štož bu hač dotał nazběrane, a ze swjedźeńskimi dokhodami nimale 1400 hr., trjebamy pak znajmjeńša 2000 hr., dokelž so přidadźa k temu, štož pomnik sam płaći (1400 hr.), hišće wudawki za wobsadźenje pomnikoweho městna ze štomikami 100 hr., za wšelake dźěła při postajenju a wupyšenju, za wuhotowanje swjedźenja (na př. čišć přeprošenjow a swjedźeńskeho porjada atd.) nimale 500 hr., tak zo trjebamy znajmjeńša hišće 600 hr.! Wjacy dostanjemy a lěpje budźe! Tuž wšitke serbske towarstwa, ale tohorunja też wšitkich serbskich fararjow a wučerjow wutrobnje prošu: starajće so swěru wo to, zo njeby po możnosći žadyn serbski dom był bjez wšeho dara za Zejlerjowy pomnik! Štóž wjele nima, njech mało wopruje, też z małymi darami so tójšto nahromadźuje!

3. Skónčnje hišće raz dopominam na Zejlerjowe Spisy, wot Muki wudate, kiž su rjenje zwjazane we Smolerjec knihałni za 10 hr. dostać. Wulke bohatstwo je w nich potajene, a škoda by była, hdy by so po małym zapominało. Štóž jenož krótku khwilku w Zejlerjowych spisach počita, ma hižom wulki znutŕkowny dobytk. Wšak ze wšěch Zejlerjowych pěsnjow jenož mały dźěl znajemy. Njejsu ćežko rozumić, wšak su w ludowej, husto žortniwej rěči, w přikładnej, čistej serbšćinje spisane. Tuž kupće sebi Zejlerjowe spisy, a změjeće najkrasniši pomnik, kotryž je Zejleŕ sam sebi stajił, w domje a we wutrobje!

Měrćin Nowak-Njechoŕski:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Tuž zaso běchmy we swojim wupyšenym, přepyšnym wozu, w kotrymž so hnydom zadomichmy. Druha nóc bjez łoža! Haj, hdyž tak daloko pućuješ, dyrbiš parować pohódnosć domjacnosće, dyrbiš hladać, kak spiš bjez łoža, hdyž njejsy bohatk, kiž móže sej dowolić městno w spanskim wozu. Ale přeco, na rjenje wutykanych sydłach woza přenjeje rjadownje so někak wutraje. Někotři Sokoljo narańšeho wokrjesa załožichu „nuzowe zjednoćeństwo“ a we wobsadźenym wotdźělenju činjachu, jako bychu doma byli. Wotdźělenje so přestwori do lěharnje. Dwaj deleka spaštaj na wutykancach, wostatnaj dwaj — jedyn běch ja — so tak derje njeměještaj. Namaj waćokowa syć dyrbješe służić jako łožo. Wukhramošćichmoj so do njeje, ze zawka a přikrywa zestajichmoj někajke na łožo podobne borło. Durje a wokno z waćokami a koframi zaraćichmy, wuslekachmy so a potom — fuk — do „łoža“. Haj, łožo! Hdyž jenož te železne wobłuki njebychu byle, kiž syć dźeržachu. Te tola zatrašnje tłóčachu. A njeje też runje přijomne zaćuće, hdyž maš wjerch woza jenož 10 cm nad nosom a spody hłubina zywa. A tužno běše we wotdźělu a česno a tyšno a horco kaž w žehliwej pjecy. A wokno mějachmy kruće zawrjene, dokelž też my pěstonjachmy staru njewutupomnu přiwěru wšitkich civilisowanych človjekow, zo je „ćehnjenje“ škódne. Tak so martrjachmy bědźichmy z pótom, dźiw, zo tola někak wusnychamy. — Srjedź slepeje nocy wotućich z njejasnym zaćućom, zo sym žiwy pohrjebany w kašću, do kotrehož je so dobyła woda, tak zo mi hrožeše dwoja smjerć — smjerć zatepjenja a zadušenja. Z rukomaj chcu so zahanjeć, woprawdźe 10 cm nad nosom čuju sćěnu kašća — och ně, wjerch woza. — A so kupam w poće. Prječ ze wšej přiwěru wo škódnosći čerstweho powětra. Zeskoču dele, khramošću so přez šmjatancu waćokow a człowjeskich stawow, wotewrju wokno — haj, kak tón khłódny nócny powětr derje čini. Potom zaso so čołpam na swoje „nadzeńske“ borło a rjenje wusnu a dołho, dołho sym spał, dóniž sŕětły dźeń a hara wotućacych bratrow mje njezbudźi.

Hara přiběra, na spaće wjacy ani mysle. Najlěpje, zo też stanješ. Chcu pozběhnyć hłowu. Psejskobano, što to je! Hdyž chcu šiju naćahnyć, wona helscy zaboli. Njemóžu šiju ani wobrośić na prawy bok. To su šwarne wěcy! Je so mi stało? Je mi něchtó načinił? Te železne wobłuki? Sym sebi žiłku hnuł? Potom we mni so zbudźi potajne tukanje — ta tužnota a tón čerstwy, nócny powětr. Maš-li ta stara přiwěra wo škódnym „ćehnjenju“ tola prawo?

Towaršojo radźa masažu. Jedyn bratr so poskići jako runaŕ. Sama mje a dračuje, zo bych toho njeplecha najradšo do brjucha kopnył. Ale njećinju to. Stara wěc, ludźo a ludy dadźa so rady šarować a čwilować, hdyž so jim narěča, zo je to za nich derje.

Wonka je sŕětły dźeń. Najrjeńše lětnje ranje skhadźuje nad słowoniskej runinu. Rańše słónco krajinu pozłoćuje. A njeje ani trjeba tuteho słónčneho złota. Wšak cyła runina so bjez toho złoći ze pšeńčnymi polemi. Pšeńca a pšeńca a pšeńca, tak daloko hač móže wóčko tłochnyć k módremu wobzorej. A ćile žiwjenje tu knježi. Hižo su žně započałe. Běločeŕwjene drasty słowoniskich žnjeńcow a žnjeńcow so pisanja po złotych žitach . . . Płódna, nimo měry płódna je tuta krajina — hotowa žitnica.

Telko je nětko wonka widźeć a nichtó wjacy zaňć nima mojeje bolaceje šije, ani ja sam nic . . .

Na jenej staciji słyšimy wonka němske zwuki, šwabski dialekt. Dźiwnje to klinči tu srjedź prasłowjanskeho kraja. Je to Indjija, městačko, kiž je přewažne němske. Němscy sydlerjo ze Šwabskeje so tu stłóčichu do kraja před 100 lětami. Woni so maju derje pod słowjanskim knježestwom. Słowjan jim dawa němske šule a škita jich němsku narodnosć. Zbožowni Němcy!

Rychlik čéri dale po płódnej srjemskej runinje. Dyrbimy być bórzy w juhosłowjanskej stolicy. A tola hišće nješto hodźin zańdźe, prjedy hač so wot połdnja přisuwaju módre wjerchi Šumadije a za šěrokej rěku Sawu so běli Kalimegdan — běły hród, kiž je dał mjeno juhosłowjanskemu hłownemu městu.

Hišće krótke pozastaće w Zemunje a hižo čah hrimoce po dołhim mosće přez rěku Sawu.

Potom smy w Běłohrodźe.

Hołk a hara, rozbudźenje, mjerwjenca, wołanje.

Ale smy bohužel přišli přezahe a smy takle swojim přećełam dospołnje skepsali wulkotne swjatočne powitanje, kiž běchu přihotowali. Su nas wočakowali hakle hodźinu pozdźišo. Jich to žałostnje žerje.

Ale my so mjenje prašamy za wulkotnym powitanjom z wulkim hotom a haru. Smy tak wjeseli, zo smy we słowjanskim Běłohrodźe, hdźež mamy telko swěrnych a sprawnych přećełow. A po něčim wšitcy tu tež su na dwórnišću, naši lubi stari znaći. Njesprócniwy, čiły a hibićiwy dr. Lenard a jeho mila mandźelska, kiž w nadobnej słowjanskej wutrobje haji wulku lubosć k łužiskoserbskemu narodźikej. Bě tam też čichi Mitar Vlahović. Smy so z nim zeznali před lětami na Zdźarowskej skhadźowancy. Štož je wón dźěłał za nas, ženje njezabudźemy. A bě tam předewšěm też městostarosta juhosłowjanskeho Sokolstwa br. Gangl, kiž je sej dobył wutrobu wšitkich, kiž jeho spóznachu, haj wuhła dachu . . .

Styskaše so nam wšak za kwartěrom. Wosebje mi, kotrehož — njesmječe zabyć — tola žałostnje šija boleše. Zestupachmy so potajkim do tŕistupa a po Běłohródskich nowych hasach nimo překrasnych palacow noweho města. To mohł też być Barlin abo Drježdźany . . . Wšitko je nowočasne. Jenož ludźo w pisanej narodnej drasće će na to dopominaju, zo smy tu na prozy orijenta . . .

Naše sotry dostanu kwartěr w domje „Kola serbskich Sotrow“. My pak přińdźemy do „Studentskeho domu“. W kóždej jstwje so dwaj Sokoloj zamješćitaj. Jejej, je tu rjenje! Wšo tak swětłe a čiste! A to najkrasniše, je tu rjane běłe łožo za kóždeho! Pomysłće sej, rjane běłe łožo, što to wozna-mjenja za pućowarja, kiž dwě nocy je přětrał w železniskim wozu. Woprawdźe, běchmy tak hnući a z nutrnosću hladachmy na tutu najdrohotnišu, najpŕijomnišu nadobu na swěće. Z radosću khwilu pozabych na swoju njezbožownu bolacu šiju.

Rjenje so w jstwje zadomichmy, potom so wumychmy, potom nas k snědanju zawołachu a potom so z rozwólnosću walichmy do łoža . . . Spać, spać, spać a spać we łožu, to bě nětko to najrjeńše, to najnuzniše za sprócneho Sokola. Drje nic za kóždeho. Někotři zasakli a wćipni dundacy tola łožo a wotpočink zacpiwajo so podachu na dundanje do města. Ale to běchu jenož někotři . . .

(Pokračowanje sćěhuje.)

Knjez a robocan

Nowa originalna serbska hra za naše dźiwadło.

Najćežše polo literarneje dźěławosće je a wostanje dźiwadło, dokelž žane druhe nježada wot spisaćela tak dospołne wobknježenje maćizny, tak hłuboke zapřimnjenje kharakterow a telko sylneho wumělstwa rěče kaž dramatika. Tute wysoke žadanja su wěsće tež wina, zo smy my Serbja runje na tutym polu literatury tak khudźi. Tohodla dyrbimy so ze cyleje duše radować, zo je mjez našim narodom jedyn nowy dramatikař nam wustupił, naš narodny prócowař, knjez wučeř Jurij Wjela-Bukečanski, kotryž so ze pseudonymom po swojej narodnej wsy Kubšćan kryje. Jeho dźěło mjenuje so „Knjez a robocan", hra ze Serbow zańdźenosće w 3 jednanjach.

Dyrbimy dźěłu připisować wulku literarnu a wumělsku hódnotu. Njech so nam tež jednotliwe dźele hry druhdy jara rozpjeršene być zdadźa, hłowna nadobna myslička zwjazuje tola wšo do kruteho dramatiskeho cyłka. Wosebje wuzběhnyć dyrbimy žiwu dramatisku rěč, kotraž kaž sylne mócne kamjenje wysoki twar a wumělsku wyšinu hry zwěsćuje. Ryzy serbska rěč je zdobom tež wulkeje poetiskeje hódnoty, tak zo dyrbimy dźěło do swojeje rjaneje literatury přijimać jako wulkotne wobohaćenje našeho tak małeho pokłada. Spisowaćelej je so tež poradźiło, wosoby žiwje rysować, wosebje młynka a hajnkowu. Dramatisku hódnosć a žiwjeńsku wěrnosć pozběhuje tež zbožowne přiroće dweju komiskeju postawow Běle a Bale, kotrajž ze swojej robocanskej dušu a palencojtym wustupom jara wjele wjesela zbudźujetaj.

Hra ma tež wulku moralnu hódnotu, dokelž w njej widźimy, kak dobre tola skónčnje dosahuje, hačrunjež ma so surowje bědźić ze złom, djabolskej khodojtu. Tuta personifikacija złeho, natwinje wumysluje złósće a staja je do skutka napřeco moralnje njeporočnemu młynkej. Wšitko zło zamkhadźa wot demoniskeje khodojty, kotraž je we wutrobje wo swoju dźowku so strachowaceje hajnkowoje płódnu rolu namakała. Hajnkowa njeje we hłubokosći duše tak špatna, wona chce jeničky zbožo swojeho dźěśća, wot khodojty naščuwana, kroći pak wona puć złósće a hidy napřeco wobohemu młynkej.

Hdyž hra tež njeje historiska we wuššim zmysłu słowa, tak nam tola zańdźenosć našeho luda pokazuje. Wjedźe do časow so zběhaceho robocanstwa. Jako wučeř w Komorowje je spisowaćel přileżnosće měł, w starych hrodowskich lisćinach bliskeho zemjanstwa studować. Tak je postawa wobeje syroty Hilže z Jězoric historiska postawa, kotruž je jara zbožownje we swojim dźele wužił. Hra pokazuje nam w žiwych barbach tamne čěmne časy robocanstwa, hdyž naš lud w duchownym, čěłnym narodnym robocanstwje jako njewólnik a njekmanik žiwořeše, njeznajo słonco swobody.

Ale hra je wosebje serbska. Wjedźe nas do zrudnych stawiznow našeho wobohelo luda. Bjez narodneho wědomja a swědomja běše naš lud tež bjez człowječeho wědomja a swědomja. Wot tuteho čěmneho powšitkowneho położenja rysuje so kaž błyšćata widźina postawa Jana, młynka we Łukecach, kotryž so njebojo před knjezykom, mužnje zakituje swoje wobsydźerske prawo. Zemju, wot wótcow namrětu, njeje zwólniwy hrodowemu knježkej předać k woli někajkeje lubki, kotrejž chce knjez ležownosć dać. Serbska je to hra, dokelž pokazuje serbske počinki a njepočinki, serbsku słabosć a wulkomyslnosć. Pokazuje nam njebojazneho, njesebičneho, swojeho bližšeho lubowaceho młynka, pokazuje nam mać, hačrunje złóstnu, wot Khodojty naščuwanu, we hłubinje duše njesebičnu mać — Hajnkowu, kotraž chce jeničky swoju dźowku zbožownu widźeć. Spisowaćel rysuje serbski lud z wótrym wóčkom a wěstym słowom, tak zo so wšelake městna hry hłuboko zaščěpja do wutroby připosłucharja.

Dramatisku móc hry je autor tež z tym powyšił, zo je do njeje přiwzał postawy ze serbskeje mythologije. W basnjeńskej zbožownej inspiraciji je tak człowjeski dóńt wuzko zjednośił z nadzeńskimi dobrymi a złymi duchami. Wódny muž starosćiwje stražuje nad Młynkecami, hdźež ma wón hižo sto lět swoje borło, a hdźež sebi wječor w kachlonku ryby wari. Błudnička wobhu zabłudźenu syrotu zakhowa w nocy před zahubu zatepjenja w tonidłatych delanskich lěsow. Khodojta je złósć we principje. Wona ničo druhe njemysli, hač ludźi mjez sobu rozkorić, ludźi na druhich šćuwać, jich tołc a jich dajić.

Hru je autor zbožownje a najwuspěšnišo do narodneje služby stajił přez prašenje, wo kotrež staj so wódny muž a khodojta zwadźiłoj: Hač su hišće njesebični Serbja abo nic? Prašenje dostanje na kóncu positivnu wotmołwu.

Hra bu prěni raz předstajena jako swjedźeńska hra na jubileju 10lětneho wobstaća spěwneho towarstwa „Radosć" w Bukecach 19. jutrownika 1931. Druhi raz je hru předstajił „Zwjazk serbskich katolskich młodźencow" na swojim zwjazkowym zjězdźe we Łazku na dnju 21. junija 1931 wonka w přirodźe před něhdźe 1000 přihladowarjemi. Hra so wulkotnje tež do přirody hodźi, kaž je to Łazkowske předstajenje dopokazało. Třeći raz bu hra předstajena w Budyšinje 29. junija 1931 wot samsnych hrajerjow kaž tydźeń prjedy we Łazku.

Nětko je na našich towarstwach, zo tež wone tutu serbsku narodnu hru hraja. Předstajenje nježada wulkich srědkow, jewišćo so njetrjeba přeměnić. Tež njeje trjeba, wjele drohich drastow sebi požčić. Tohodla njezapomńće w tutej zymje, w času najpřijomnišim za naše narodne dźěło, njezapomńće na hru, kotruž je Domowina njedźiwajcy wudawkow čišćała „Knjez a robocan". Kóždy zdźěłany Serb pak ma winowatosć, dźěło tež we swojej serbskej knihowni měć.

N.

Kölnski arcybiskop 60 lět stary. Kardinal prof. dr. Korla Józef Schulte, Kölnski arcybiskop, dokonja 14. pożnjeńca 60 lět. Kardinal Schulte, 1895 na měšnika wuswjećeny, sta so 1905 z profesorom při bohosłowskej fakulće w Paderbornje, 1909 pomjenowa so za biskopa.

Wšelake podawki

Pśicejejdźeny jeleń.

Nije Wildenthala pola Eibenstocka w Rudnych horach jaběja jeleń do zwětła automobila, kiž z Wildenthala do Carlsfelda jěchaše, a wosta njehnuty na drózy stejo. Wozobow nauto swěrjo pśicejěchaše a jo tak cźejko srani, jo dyrbjachu jo doklóc. Wós běše do pśicerkowa sajěł a traješe śi hodźinu, doniž jón sajo njewucźahnychu.

Njejbožo z lětadłom — łujerc mandźelśeju.

Pola Warnemünde běše jo lětadło na semju puschcźicź dyrbjało, dokelž běše jo motor wobškodźił. Pśicht pospyšeše dalšeho leczenja jo lětadło pśicecźišnu a padźe do wody. Pažažeraj, Kósterej mandźelskaj se Wandsbeka, kotrajž prědtu sedźeschtaj, jo tepichtaj. Wjednik lětadła pschi srażenju lětadła na wodu z lětadła do wody padźe, jeho mózachu wukhowacź.

Powodźenje w Saarskej krajinje.

Něka Saar mějeschе posledńje dny wulku wodu. S njej so sajo wjele schkody sawinowa. Wot njedźele běschе woda tak pschiběrała, jo běschе wutoru Besseringensko-Dreisbachska dróha powodźena. Luczny dał mjes Besseringenom a St. Gangolfom je zyle powodźeny, i cźimż je thudźiche wobydleschtwo do wulkeje nuzy pschischło, dokelž ma w dole pizu sa stót. W dole mjes Beckingenom a Rechlingenom je woda pisches połozju wotawy swotnjeschła.

Tijo dźěłacźerjo jo tepili.

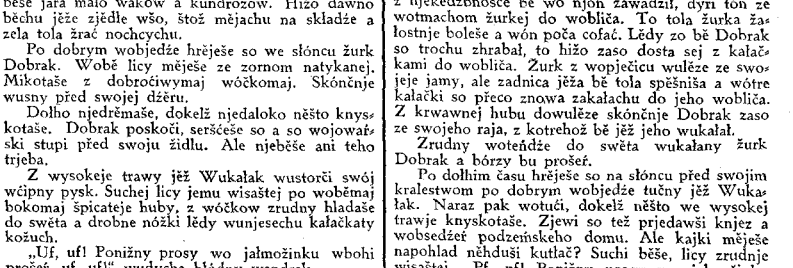
Sstrjedu jo pola rěcźneje sawjery pola Vranowa nad Wołtawu w Cźechach cźołm podnóri, pschi cźimż jo tijo dźěłacźerjo tepichu. Powrócźeny cźołm wosta sa bagger pola Vran wisajo.

Wulki woheń w schwedźiskej wjsy.

Schwórtk popołdnju we wjsy Rettvitu pola Faluna w Schwedźiskej cźeźi woheń zhonwaschе. Po dotalnej powěsći je jo 9 burskich statokow je wschém twarjenjemi wotpalilo. Stót mózachu drje wukhowacź, tola fu jo zyke žně jodu spalile. Nětko je 50 wobydlerjow je wo bydlenje pschischło. Mjeczor woheń hischcze satkhadźesche.

Wohnjowobornistwo

S **Wósporta.** S njewocźakanym alarmom jo tudomna dobrowólna wohnjowa wobora pruhowalsche. Knjesaj wopalnaj direktoraj Ulbrich a Penther z Lubija daschtaj woboru mjeczor w 6,06 hodź. nastupicź. Jako wopalnischcźo běschе hoscźenz k „Swésdźe" wotmyslany a jo běschе woheń pschi dźiwadłowym pschedwjedźenju na jewischcźu wudyrił. Sa 5 mjeńschinow běschе telko woborníkow pschischłowatało, jo mózesche fykawa wuječź, sa dalsche 5 mjeńschinow hižo sapocźachu fykacź. Haschenje nawjedowaschе k. wopalny direktor Bjedrich. Sanitetniźy jodu skutkowachu. 6,29 hodź. běschе swucźowanje skónczene. W hoscźenzu k „Swésdźe" jo potom wo swucźowanju rěcźesche. Sdźěli jo, jo do cźasa nichtó wo cźasu a waschnju swucźowanja wědźał njeje. Swucźowanje je tež połnje spokojiło.

Wo žurku, jěžu a dróznje.

Dobre časy nastachu žurkam. Běše po bohatych žnjach. Na dołhich rěblatych wozach běchu ludźo złote pšeńcne snopy wozyli do brjóžnjow a přeco wosta hišće na polach dosć za žurki.

Hubjene časy wšak nastachu jěžam. W tym lěće běše jara mało wakow a kundrozow. Hižo dawno běchu jěže zjědle wšo, štož mějachu na składže a zela tola žrać nochcychu.

Po dobrym wobjedźe hrěješe so we słóncu žurk Dobrak. Wobe licy měješe ze zornom natykanej. Mikotaše z dobroćiwymaj wóčkomaj. Skónčnje wusny před swojej dźěru.

Dołho njedrěmaše, dokelž njedaloko něšto knysnotaše. Dobrak poskoći, serščeše so a so wojowarski stupi před swoju židłu. Ale njeběše ani teho trjeba.

Z wysokeje trawy jěž Wukałak wustorči swój wćipny pysk. Suchej licy jemu wisaštej po wobeměj bokomaj špicateje huby, z wóčkow zrudny hładaše do swěta a drobne nózki lědy wunjesechu kałačkaty kožuch.

„Uf, uf! Ponižny prosy wo jałmožinku wbohi prošeř, uf, uf!" wudycha hłódny wandrak.

Dobrak so scyła wjacy njeboješe, hdyž pohlada na wboheho susoda.

„Rady dam ći nažrać, susodźe, pf, pf", zwólniwy so poskići Dobrak. „Ty pak tola njechaš zorna. A jěže nimaju rad žurkow, pf, pf."

Wuj Wukałak so wopraša: „Sy wjele nazběrał, dobroćelo?" — „Sym", přeradźa Dobrak. — „A maš tam w židli njepřećelow", doda Wukałak.

Dobrak mjelči, dokelž njerozumi. „Maš tam čerwje a bručki", wuswětluje Wukałak.

Dobrak z hłowu kiwny.

„Wone ći zeżeru zorno", šćuwa přećiwo njepřećelam Wukałak.

Dobrak woči wuwaluje, dokelž prjedy hišće na to přišoł njebě.

„Ja ći je wužeru. Wuswobodźu će wot njepřećelow a ty mi dobrotu sćiniš. Změješ zasłužbu", praji Wukałak, jako by hižo wědźał, što budźe. Dobrak wotewri swoju natykanu hubu, z kotrejež hišće wupadnychu někotre zornjatka. Kiwny z hłowu a so zasmja.

Też Wukałak so zasmja a jeho wóčcy so jemu šibale swěćeštej. Wón njehładaše dalšeho kazanja, ale złeze do dźěry a so tam zhubi.

Dołho čakaše Dobrak wonka na swojeho hósća, prjedy hač Wukałak wuleze.

Dobrakowy susod, kiž bě měł swoje hnězdo na kerku nad žurčej jamu, drózn Rozumak, cyły podawk mjelčo wobkedźbowaše a swojemu přećelej rjekny: „Bratře, njejsy derje činił, ruče zaléz za Wukałakom a jeho wućeř!"

Lěze žurk do swojeje jamy, dóniž njedyri na kałaty zadk jěža. Tón so njehibaše. Hdyž pak Dobrak z njekedźbnosće bě wo njón zawadźił, dyri tón ze wotmachom žurkej do wobliča. To tola žurka žałostnje boleše a wón poča cołać. Lědy zo bě Dobrak so trochu zhrabał, to hižo zaso dosta sej z kałačkami do wobliča. Žurk z wopjećicu wuleze ze swojeje jamy, ale zadnica jěža bě tola spěšniša a wótre kałački so přeco znowa zakałachu do jeho wobliča. Z krwawnej hubu dowuleze skónčnje Dobrak zaso ze swojeho raja, z kotrehož bě jěž jeho wukałał.

Zrudny woteńdže do swěta wukałany žurk Dobrak a bórzy bu prošeř.

Po dołhim času hrěješe so na słóncu před swojim kralestwom po dobrym wobjedźe tučny jěž Wukałak. Naraz pak wotući, dokelž něšto we wysokej trawje knyskotaše. Zjewi so też prjedawši knjez a wobsedźeř podzemskeho domu. Ale kajki měješe napohlad něhduši kutlač? Suchi běše, licy zrudnje wisaštej. „Pf, pf! Ponižny prosy wo jałmožinku wbohi prošeř, pf, pf!" skoržeše hłódny žurk.

„Uf, uf! Rad ći dam nažrać, susodźe, uf, uf", taješe so skupy jěž. „Ale ty tola njeježerješ wakow a čerwjow."

„Nochcu mjasa, pf, pf!" wupluny žurk. „Wšésće wšak maš wjele zorna, kiž njeježerješ, bratře."

„Njemóžu ći dać zorno, bratře, přetož trjebam jo za waki a čerwje, zo měle wjele žrać a bychu so kormiłe", rozjasni sebićiwy Wukałak.

Na hałozy sedźeše zaso drózn Rozumak. Běše jemu žel Dobraka. A zleća na trawnik a z dołhim pyskom wućahny *wodźeńcu. Poskoći z njej k jěžej* a zamlaska.

Jěž dołho njebě žrał wudźeńcu. Bě so dawno hižo najědł wakow a čerwjow. A chcyše so jemu druheje jědźe. Wobliza sej chcyćiwy pysk a poprosy: „Daj mi wudźencu, bratře drózno, uf, uf! Móžeš rjenje spěwać!"

Zasmja so šibały Rozumak a rjekny: „Pój sej po nju, bratře!"

Jěž njemóžeše so zdźeržeć a dźěše po wudźencu. Lědy bě dźěru wopuścił, zawoła Rozumak na Dobraka: „Ruče zaléz do swojeje dźěry, bratře Dobrako!"

Dobrak zaléze ruče do swojeje dźěry, Rozumak wuleća z wudźeńcu na štom a Wukałak dyrbješe dale hić won do swěta jako prošeř.

Cyrkwinske powěsće

Z Budyšina.

Sobotu 12. sept. wječor we 8 hodź. je w Tuchořskej cyrkwi spowědź a Boże swj. wotkazanje za sobustawy a přećelow towarstwa křesćanskich młodźencow: farař Berg.

Njedźelu: Žnjowy dźakny swjedźeń:

W Pětrowskej cyrkwi ma farař Schneider rano ½7 hodź. spowědź a Boże wotkazanje za ⅛8 hodźin předowanje (cyrkw. hudźba). Dop. 1/12 hodźin je swjedźeńske kemšenje k 70lětnemu wobstaću tow. křesćanskich młodźencow: magnific. krajny biskop D. Ihmels (cyrkw. hudźba).

W Marijnej-Maćinej cyrkwi ma farař Große dop. w 9 hodź. předowanje (cyrkw. hudźba) a dop. w 11 h. kemšenje za dźěći.

W Krónje je pop. w 3 hodź. swjedźeńska zhromadźizna dla 70lětneho wobstaća tow. křesćanskich młodźencow. Poskićenja towarstwowych sobustawow a narěče m. dr. magnificency krajneho biskopa D. Ihmelsa.

W Tuchořskej cyrkwi ma superint. Fröhlich wječornu nutrnosć.

Zběrka za wosadnu diakoniju, při swjedźeńskim kemšenju w Pětrowskej cyrkwi a při swjedźeńskej zhromadźiznje w Krónje za tow. křesćanskich młodźencow.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farař Große Póndźelu pop. w 5 hodź. ma farař Schneider biblisku nutrnosć w jědźeńi nadšule. — Wutoru pop. ⅓3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelniče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farař Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršowni. — Srjedu pop. w 4 hodź. zeńdźe so w Societät žónske misijonske towarstwo (zwonkowne misijonstwo). — Srjedu wječor ma farař Schneider koło ewang. šulerikow w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6.

Ev.-luth zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminařskej hasy 19: Póndźelu wječor 1/19 hodź. koło žonow, wutoru wječor we 8 hodźź. młodostny wotrjad, srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syła, srjedu wječor 1/19 hodź. hłowny wotrjad.

Z Malešec.

Rano we 8 hodź. němska Boža służba z čitanjom.

Zapósłane

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Wrócenje česće!

Wjelewažena delnjoserbska basnjeńka!

Luba sokolska sotra!

Tak so zaso raz kusamoj! Nó, njeje to ničo nowe-ho njez namaj. Wurěčowanje a hadrowanje stej prawemu Serbej a prawej Serbowcy pomazka. Ale wšak smój so kóždy króć, hdyž běchmoj sej wěrnosć piskałoj a jedyn druheho na hubu klesnyłoj (symbolisce wzoł!), zaso rjenje wujednałoj a znowa zbratřiłoj. Tak sym też tónkróć přeswědčeny, zo naju hadrija bórzy z dornom zarosće, scyła hdyž je tón postork tak mólički, tak njewažny . . .

Ale dokelž Wy, luba sotra, tu wěc tak žałostnje tragisce bjerjeće a dokelž sym Was po zdaću na smjerć zranił ze swojimi šćipatymi wupadami na Waše přewulke „łapy" a jich skhowaniću a dokelž ja jako ryćerscy zmysleny junak scyła so rady njekusam ze sotrami ,tak potajkim z tutym swjatočnje před cyłej serbskej zjawnosću wuznawam a wobkrućam, zo ani na to podychnył njejsym, Was a Waše łapy někak skřiwdźić, zabywši wusměšować. A jeli so to tola nimowólnje je stało, tak jako kaćapołny hrěšnik z tutym swjatočnje słubju a přisaham, zo so to ženje wjacy njestanje, haj zo moje lóze pjero scyła wjacy *so wobeŕać njebudźe ani z Wami*, ani z Wašimi łapami a jich skhowanicami ,ani z někajkimžkuli wobstatkom Wašeje pyšneje delnjoserbskeje drasty!

To dźě dosaha, nić?!

A potom, ćešćena delnjoserbska basnjeńka, jako spisowaćelka byšće mohła poprawom méć wjacy rozumjenja za trochu njewinowaty a strowy žort!

Tuž ničo za zło! Ja so tež dale jako Waš njepřećel njewobhładuju. A wójnsku sekeru swjatočnje zatnjebam! Na zdar!

Tón hornjoserbski moleŕ a pisak
z lózym pjerom.

Jamske wozjewjenje z Budyšina

Wódne roły so wopołołuja šchtwórtk 17. sept. 1931 wot 20½ hodź. tsem w *šnutskownym* měrcje a pjatk 18. sept. wo dnjo we šwonkownych bjełach, na Židowje wječor wot 19½ hodźin tsem.

W Budyšchinje, 12. sept. 1931.

Měšchczanska wodatarja.

Šćawne dopominanje.

Šćawnje dopominamy so na šaplaćenje *pschemyslowego* łoża, kotrejož termija je 15. t. m.

Jenotliwe napominanja dla mjenowanjace termije so njeje njepschipósćelu.

Mjeje-li šaplaty dawk po minjenym tydźenju šaplaćenja, so na swudawki dawkarja ł pósłom dobjerje.

Bankowe šwiški šu:

Reichsbanknebenštełle w Budyšchinje.

Měšchczanska žerowa kaša w Budyšchinje, konto 37.

Pósłowčkowy hamt w Drježdźanach, konto 1578.

W Budyšchinje, 12. septembra 1931.

Finanzny hamt.

Hospodarski rozhlad.

sobotu 12. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Berlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólek złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,461	100 čěskosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Burźy jewjachu wječera fuamjenja sełkabjenja. Kurzy efektow powuličkowachu. Też wo rentowe a dołhe lisćiny njebě tajka torhanja, kaž dotal, tuž też tych kurzy sełkabowachu.

Na **produktowych wikach** wječera w Barlinje płaćiny pschenicy a rožki dale postupowachu. Pschenja bě pornjo schtwórtk 20 pjenjezkow drožscha, rožla jenož 10 pjenjezkow. Na Drježdźanskich wikach pornjo póndźeli jenož rožka wo 10 pj. postupi. Sa to nałymiki jećmjeń 5 pj. pschihadźi.

Zentnar płaćejsche w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenica	10.90—11.00	10.70—10.80
Rožka	8.95— 9.05	8.50— 8.60
Nałětni jećmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.00	7.70— 8.20
Wows	6.75— 7.20	7.00— 7.40
w termijowym wikowanju		
Pšenica, sept.	11.75—11.65	11.15—11.12½
„ okt.	11.60—11.46¼	10.15—11.27½
„ dec.	11.65—11.56	11.20—11.27½
Rožka, sept.	9.75— 9.65	9.17½— 9.22½
„ okt.	9.65— 9.55	9.15— 9.22
„ dec.	9.65— 9.52½	9.21¼— 9.27
Wows, sept.	7.50— 7.45	7.17
„ okt.	7.40	7.21½— 7.30
„ dec.	7.55— 7.42½	7.32½— 7.35

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšenica nowa	11.15—11.40	10.80—11.05
Rožka nowa	9.70— 9.95	9.25— 9.50
Jećmjeń nałětni	—	—
Jećmjeń nazymski	8.25— 8.50	8.3.— 8.55
Wows	7.50— 7.85	7.40— 7.55

Drježdźanska burza (11 IX.)

Pšenica, 75 kg	223 28	bórnjace kružki	15 40 15,80
rožka, 74 kg	194 199	pšeńč. wotruby	10,80 11,00
nałětni jećmjeń	—	rožane wotruby	10,70 11,70
nazymsk jećmjeń	165-170	pšeńčna muka	47 00 49 00
wows	150-157	rožana muka	32,00 33,00
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6 40 6 60	cokrowe truh.	—

Wiki stwórtk we Zhorjelcu.

Pšenica	10.25—10.75	10.00—10.50
Rožka	9.00— 9.30	9.00— 9.30
Jećmjeń, nałětny	8.00— 8.50	8.00— 8.50
Wows	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Butra	2.80— 3.20	2.80— 3.20
Jeja	0.08— 0.11	0.08— 0.11
Běrny	1.30— 1.40	

Sčinjenja na pschihadźowanje:

póndźelu 14. septembra 1931:

w Šmjerdźowje na dworje finanznego hamta dop. w 9 hodź.: harmonij, pjanje stroj, čkanjniki, wjchelake dźěłnišći, drobne twory, muž. a hólčk. kholowy, žonj. a hólčace stupnje,

we Šmjerdźowych pola Wojerez w hoječenju dop. w 11 h.: 4 krowy a 3 šwinje,

w Kulowje w hoščenju „K 3 krónam" pop. w 4 hodź.: radio, šwinjo, elektromotor, 3 muž. kołeša, motorke *koło, wjchelake mjble, pjelowa ł matrozam a hobanka.*

wutoru 15. septembra 1931:

w Brětni w hoječenju dop. w 10 hodź.: wołma, schórzuchi, schtalaty, špódne kutnje, kołowe wobluki,

w Čornym Khołmcu w hoječenju dop. 1/11 hodź. radio,

w Horach pola Wojerez w hoječenju pop. w 3 hodź.: krowa,

w Narcu na winizy pschi listowym kaschćiku pop. w 4 hodź. mjedźowe ložo ł matracu a klinatymi hłowakami.

Kóžda, kiuschaca blidarskemu mischtrej Heinrichej K. Marzej w Budyschinje na Drježdźanskej dróhy 16. Je

Ssudnisse powěsće.

W konkursu nad samoježenjom pschekupca Ernsta Gruhla w Budyschinje na Mollkowej haju 6 je sud skónčazu terminu na pjećdźeń 7. 10. 31 dop. w 11 hodź. do Budyschina na šudnistwo, šitwa 141, swołał.

Ssud je wurunanske jednanje nad samoježenjom firmy bratraj Weigangej w Budyschinje, wujednanje wošmrkuczyschi, schčinjł.

Hódna 20300 hr., wopaina pokładnja 14350 hr. Pschehladowanje budźe schtwórtk 5. 11. dop. w 9 hodź. we Budyschinje na šudnistwje, šitwa 141.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	11. 9.	10. 9.		11. 9.	10. 9.
Pšenica	218-220	214-218	buny	—	—
rožka	179-181	176-178	woka	—	—
naz. jećmjeń	—	—	nadre lupiny	—	—
nał. jećmjeń	152-160	152-160	žołte lupiny	—	—
wows	135-144	135-141	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	*26,5-32,7*	*26,5-32,5*	lany wósušk	13,6-13,8	13,6-13,8
rožana muka	24,5-27,1	24,3-26,7	boon. melasa	—	—
pš. wotruby	11,5-11,8	11,5 11,7	běrnj. kruški	—	—
rožane „	9,50-9,80	9,50-9,80	syno, 50 kg	1,80-2,80	1,90-2,30
raps	—	—	ržana słoma	0,55-0,70	0,55-0,65
hróch Viktor.	22,0-28,0	22,0-28,0	pšeńč. „	0,40-0,55	0,40-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,60	0,45-0,55
pjeluški	—	—	jećna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Drobnowikowanske płaćizny w Budyšinje

12. septembra 1931 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniše płaćizny hr	najwyš. płaćizny hr
Ho aze mjaso z kosćemi	1 kg	1.80	2.20
Čelace mjaso	1 „	2.00	2.40
Skopjace mjaso	1 „	2,20	2,60
Swinjace mjaso	1 „	1.60	2.20
Tukrajny swinjacy šmało	1 „	1.80	2.00
Pšeńčna muka	1 „	0.50	0,68
Ržana muka	1 „	0,44	0 46
Khlěb	1 „	0.31	0,33½
Jědźne běrny	1 „	0,06	0.08
Rajs	1 „	0.32	1.00
Hróch	1 „	0,50	0 90
Soki	1 „	0,56	1,00
Amerik. swinjacy šmało	1 „	1.36	1.50
Sušeny połč	1 „	1,80	2 00
Dobre mloko	1 lt.	0,24	0.26
Jědźna butra	1 kg	3,00	3,40
Jeja	štuka	0.09	0,10
Jědźne buny	1 kg	0,50	0,80
Cokor drobny	1 „	—	0,80
Petrolej	1 „	—	0,50
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2.20
Brunicowe briketty	1 „	—	1,30

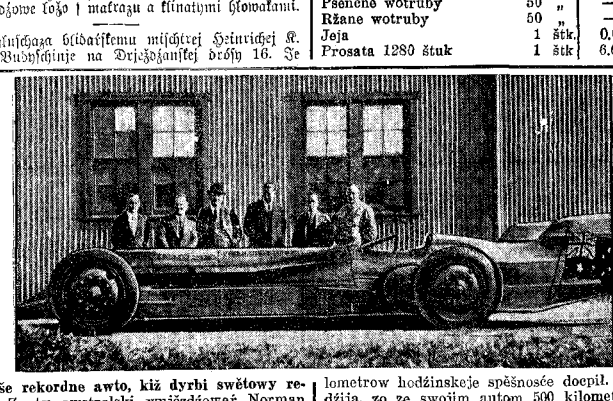
Wične płaćizny w Budyšinje.

12. septembra 1931

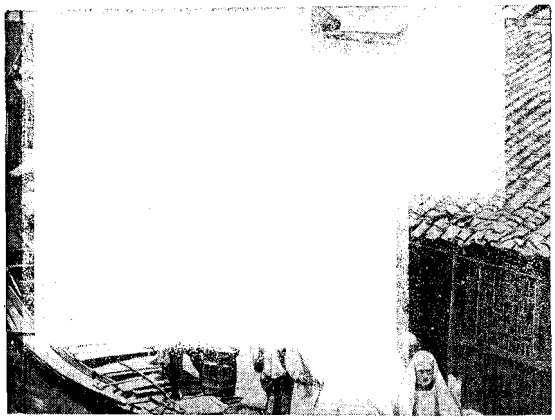
Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najniša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšenica, nowa	50 kilo	10.75	11.00
Rožka nowa	50	—	10.00
Jećmjeń	50	—	—
„ nazymski	50	8.50	9.00
Wows	50	7.50	7.75
„ nowy	50 „	—	—
Raps	50	—	—
Běrny (we wjetš. dźěłu)	*50* „	—	—
Butra	1	3.00	3 20
Syno nowe	50 „	2.00	2.50
Słoma z maš. młóć., pras.	50 „	0.80	1.00
„ „ „ k zasł.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młóćena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	20.50
Ržana muka 60%	50 „	—	16.50
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.60
Ržane wotruby	50 „	—	6,60
Jeja	1 štk.	0.09	0 10
Prosata 1280 štuk	1 štk	6.00	14.00

Najnowše rekordne awto, kiž dyrbi swětowy rekord zbić. Znaty awstralski wujezdźowar Norman Smith je sebi tutón wóz natwarić dał, z kotrymž chce přimać Campbellowy swětowy rekord, kiž je 395 kilometrow hodźinskeje spěšnosće doepił. Wón so nadźija, zo ze swojim autom 500 kilometrow hodźinskeje spěšnosće doepije.

Powodźenje, mór a natykliwe khorosće w Chinje. Wobraz z dospołnje powodźeneho Hankawa. Załostna je nuza w Chinje. China je so na Zwjazk Ludow wo pomoc wobroćiła. Wody rěki Jangtse a jeho přitokow su města a wsy powodźiłe, statysacy ludźi so tepichu. K tomu zakhadźatej hišće tyfus a kholera w powodźenych krajinach a žadatej wjele woporow. Mjez čěkacym wobydlerstwom hłód wobich trapi.

Dźěd našeho kowarja

(Wobraz je wušy.)

S nanom je to zyle hinaša wěc. Tón wšchak tak pschedobo hišćeže ſemrěł njeje. Teho móže ſebi naſch kowař zyle derje pschesłužić. Pschihódże tu a tam khěts ras pohladacz, kak wschitko hišćeže ſteji a leži. Nětchoſkuli wšchak ſo jemu ſda ſchpaniske być, ale hewak ſo do teho abo tamuoho nuts namaka. W jeſo druhej połozy ſiwjenja ſo hižom talke ſ nowoczaſnym cžapram ſapoczinaſche. S nim je nětčežiſchi kowař wjazy łet hromadze ſtałał.

Ale ſ dźěbom je khěžto wulki rosdźěl. Je hižom na wſche połsta łět ſem. Tehdom běſche naſch kowař mały hólcz. A dźenſa hišćeže rjekne: „Na, mój hólczko?“, dyž talke, kaž prjedy pschi ſwoczini, ſ wobraſa na ſcženje na njeho ſhladuje. A zyły tamniſchi ſwět pschinjeſe do rěče. Kaž ſo njeby mjes tym nicžo dale pscheměniło.

„Nó, mój hólczo? Sły dha hižo prawje wuſchikny kowař, kaž žadyn druhi daloko a ſchěroko? Pokaž, hacž możeſch konja prawje wobkowacz? Możeſch prawy ſekerz pschiprawicz? Abo pluh, kajkiž žadyn druhi tebi njemoże? To ſej daj rjez, runje na tutych tſoch wězach ſo ſpóſnaje, hacž ſy prawy kowař abo jenoſ laiki nékajki. Njedaſche mi žaneho měra, dyrbjach khětſje ras pohladacz. Ale, khóts draczy, hólczo, ſdźeha maſch moju ſtaru ſubu kowarniu? Supełot, tu je tola ſtała. Zyle prědku pſchi pucžiku. A pod ſtarej jabłoczinu běſche wulki toczinik!“

Pſchi tym wołanje: jeho ſtara luba kowarnja, na kotruż bě tak hordy, wjeſoły njeje. Ssu ju wottorhali. „Wottorhali — —?? Hólczo! Sły ty abo njejſy?“

„Sło wě, dźěbo, ło ſym! Pój jenoż ras ſobu. Tute pſchi pucžiku njemjemjeny wjazy prědku, ale ſady. Tam prědku je nětko ſahrodka, hdźež ſu noiwu drohu natwarili. Tuž ſmy tu kowarnju ſtajili. Sznła njebě w małej a cžmowej kowarni nicžo wjazy cžinicz. Tehdom, w twojim cžaſu, dźěbo, je ſnadź hišćeže doſahało, dźenſa niz wjazy. Hſej, to je tola zyle nětchto hinaſche, tu możeſch ſo ſmajmjeńſcha wobroćicz.“

Drje dže pſchas kowarnju, ale je pak bórſy ſaſy wonka a wije ſe ſchěđžiwej hłowu nad zuhym gratom a cžapram. Jeho kowarnja dyrbjała to bycz?

„Njewěrno, dźěbo, to ſo dobžiwacz njemóżeſch. Nó, to ſa tebje nicžo wjazy njeje. Sswět je ſo mjes tym hěrro pſcheměnił. Njewſmi ſa ſło, ale ſ tym kuſt kowanjom, kaž ſcže wy prjedy cžinili, njebychmy wjazy wobſtali. Ty ſmy kował a kował wot ńažnjeho ranja hacž do pózdnjeho wjeczora, ſy ſej dał pchiležiże tajki a druhi kuſt ježeła ſ města ſobu pſchinjeſcz, a ſy dale po ſtarej ſchtórni kował. Pluhi a pobkowje, wojowe wobruczże, bekery a hnójne widły, łopoty, rjeczaſy a motyki a druhi cžapor. To běſche twój ſwět, twoje wunjeſelſtwo. Naſch jedyn to rjeła jenoż ſożéła cžinicz. Swjatſcha ſej ludźo tute wězy hotowe kupja a ſobom tuuſcho. Sa to ma kowař něſto hinaſchi wumětz bycz, ſchtoż tebi prjedy ani na myſle pſchiſchło njeje. Mjes tym ſu tajke a hinaſche koleſa natałe ſ konuſami a ſamoběhom, też ſ motorom. Wo wſchěm dyrbiſch ſo wobhonjecz. Se wſchelakimi zentrifugami, ſmjawami, elektromotorami, motorſkimi koleſami a praſanmi dyrbiſch ſo ſejnacz. Tu widźiſch maſchinu ke ſpręženju a k běrnam ſběranju. Tej ſu ſem pſchiwjeſli, dokelž „wjazy njeńožeſej“. Naſch jedyn dyrbi nětko wuſtudźicz, na cžim ſaleži. Dyrbiſch ſej pomhacz wědzecz a wéz do porjadka pſchinjeſcz. Hdyž wſchitko we hłowje imaſch a maſchinu hacž do poſledniejſcha ſchrubika njeſnajeſch, dha ſy pchcedaty. Potom ſmydom rěka: tón khadła nicžo njerozumi, tenu wjazy njepóńdźemy. Tak ſy dźelo a ſoſłużbu wotbył. Runje tak je ſ wobkhodnymi wěcami. Ty ſy ſnadź kózde ſchtwórcžełeta njedźelu por ſlicžkowańkow napiſał, tam a ſem ſlicžkowanje ſa ježeło abo wuhło ſapłacžił. Tamne pjenjeſy běchu potom ſmył. To ſo wſchitko wo mérje wotmiwaſche. Pohladaj ras tu do kólnje, kelko žołeła a narunańſkich dźelow mam na ſtładze, kak dyrbiſch njedźelu a wſchědny dźeń wjecžor powołańke nowiny, wicžne płacžiſmy a druhe wokhodne wězy ſłuſowacz. Kak maſch ſo někto drécz a dracžowacz, ſo w hubjenym cžaſu wobſtejiſch.“

Dźěd bě ſo mjes tym do wěy naſtajił. Dokelž tu ſo wopraudźe wjazy do wſchejo njeuamaka. Też we wěy je ſo mnoho pſcheměniło. Wſchudźom nowe płoty ſ podmurcžkami a kamjeuntymi ſtołpami pſchi burcžkach. Ldy domczk abo ſtatok jemu hišćeže ſtaty. Wyſoke ſchcžerjoty ſteja na wſy, na nich leżaze liſty pſchiležjenc, talke a hinaſche. Też na brózńjanych wrotach. Dže bo wjeſkneje koreżnicki na wulcžko cžiſteho. Ale też tu je wſchitko hinaſche a zuſe. W brózńjach a kólnjach, w kuchńjach a na pucžach, — wſchudźe lute maſchiny.

Potom ſo ſaſy nawróczi do „porjadkowanje“, kaž někto na kowarni ſteji. Wjeſo niz ſherbiti. Wjaſka je ſo też we tym pſcheměniła. Pchihladnje ſwojomu wunczeſej zyły cžaſ. Kak wón ſ nowymi apparatami dźěła, wali a lěri, kak někotre mantle a hadźizy pchedawa, kak auto tankuje a druhe wězki. So pak je tola też wopraudźity kowař, tak jedyn rjeczas płata, konje wobkowa, ſeſeru toczi. Runje tak, kaž je ſam nětdy cžinik. Poržina ſo ſpokojeny poſmějkowaczi: „Haj, mój hólcze, ſym hordy na tebje. Wſeſo njeſłuſaju ſo we mnohim, tola ſpóſnawam, ſo ſ cžaſom dopręcka kročiſch. A jo tola wopraunty kowař ſy, dyž dyrbi byez. Haj, prawy kowař, kaž ja nětdy běch, ſe ſyſtucz ruku a pjaſeżu, kiž też wótzow namrětſtwo dżerži, ſej ſwoju macžinu rěcz a luda waſchnja ſej ważicz wě. Mózu ſpokojeny wotſtał hicz.“

Hižo je ſej ſaſy do ſwojeſho wobraſa ſ wobſkom ſaléſt a dźěd ſhladuje ſaſy ſe ſcženy kaž ſpokojeny. Abo niz? A ſteji kaž tehdom pſched wottorhanej ſtarej kowarnju pſched ſpęcžatym wokjom? Abo ſ truch żehlowym żelesom pſched nakowu? A pjerje na njón, ſo ſchtrę jenoż tak létaju? Abo njeje ſkoro tak Jurja Kubiſcžanowy „Dubiczańſki kowař“, kiž ſ cžeſkej pyrlu ſchkita wótzow ſwjatu ſemju? Kaž by była tamna ſherbſka kowarnja? S kotrejż dźenſniſcha žaneje podobny wjazy nima?

„Njewidźi nicžo, cžłowo, kowař woſtanje kowař. We mni cžeſke kowarſtwo krej a mam runje tak ſyſne wuſenja a ruce kiž to!

A móżu runje tak derje bicz a praſkacz, kaž ty. Haj to móżu! S wjeſkich wſchat dźěłam ſ plunom na maſchinach. Ale bjes nadawy w kowarni njeſłyſe, też dźenſa niz. A bjes njeje žane njepóńdźe.“

S w ě r o w a n a j: Robert Voye ſ Charlottu rodź. Ueberallez w Budyſchinje.

S e m r ě l i: Bruno Voigt, piſmiſtajeř na wotp. we Budyſchinje, 81 łět; thowanje budże jutſje njedźelu pſchipołdnju w 1 hodź. na Tuchoŕſkim pohrjebniſchczu. — Rudolf Ludwig Jasper w Budyſchinje, 39 łět; thowanje budże jutſje njedźelu pſchip. ¼1 hodź. na Tuchoŕſkim pohrjebniſchczu. — Julia Brückmannez we Budyſchinje, 26 łět; thowanje budże jutſje njedźelu dop. w 11 hodź. na Tuchoŕſkim pohrjebniſchczu.

Towarſtwowski powěſtnik.

Kulow. Jednota Sokoł. Starosta br. Brězan w Sulšecach pola Kulowa prosy jednoty, kiž maja noty 7. zléta, je hnydom tam pósłać.

Narańši sokolski wokrjes. Wokrjesny zlět Bukecańskeje, Hrodźišćanskej a Rakojdźanskeje jednoty so wotměje njedźelu 20. pożnjeńca w Drożdźiju. Pop. w 2 hodź. swjedźeński cah — zjawne zwučowanje, spěwy a ludowa zabawa. — W 7 hodź. reje w hoseńcu.

Njedźelu 13. pożnjeńca wotměje so wokrjesny sokolski swjedźeń w Poršicach. Započatk je w 2 hodź. Kóżdy bratr, kóżda sotra a dźěći maja so na swjedźenju wobdźělić, wosebje pak načolnicy. Jednoty naſcho wokrjesa maju tu hižo z dypkom ½2 hodź. być. Mamy hišće do swjedźenja něſto wuradźić. Winowatosć kóżdeho bratra a kóždeje sotry je, so na swjedźenju wobdźělić.. **Wokrjesny podnačolnik Radwoř.** „Serbski Ratańſki Dorost“ za Radwoř a wokolinu na njedźelu dopołdnja hnydom po kemšach ważnu zhromadźiznu pola Kralec. Wšitkich towaršow wočakuje **předsyda.**

Ratańſki Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma swjedźu 16. pożnjeńca wječor we 8 hodź. w Serbskich Pazlicach swoju zhromadźiznu. Přednošk je přilubjeny. Winowatosć kóżdeho sobustawa je, zo so na njej wobdźěli. Hosćo, wosebje też hospodarjo, so wutrobnje na nju přeprošeja. **Předsydstwo.**

Skupina „Hrodźišćo“. Skupinowy zjězd wotměje so zdobom ze sokolskim wokrjesnym zlětom 20. pożnjeńca w Drożdźiju. Pop. w 2 hodź. swjedźeński cah. Ludowa zabawa. W 7 hodź. reje.

Swob. zjednoćeństwo kat. wučerjow serbskeje Łužicy zmjeje srjedu 16. pożnjeńca popołdnju ¼4 hodźin swoju III. lětušu zhromadźiznu w Swinarni pola Swonec. Dalša rozmołwa wo poslednim přednošku. Druhe aktuelne prašenja. **Předsyda.**

Sokolska župa „Cišinski“ zmjeje njedźelu 13. pożnjeńca popołdnju ¼4 hodźin w Khrósćicach pola Wjeńkec přenju powšitkownu zhromadźiznu. Župny starosta přednošuje. Jednoty njech w połnej liczbje přikhadźeja. Serbja, kiž maja zajim za Sokoł, su lubje witani. **Župne předsydstwo.**

Před kopańcowej krajnej hru mjez Němskej a Awstriskej. Z napjatosću wočakuje němski kopańcowy swět wukóne wotpłaćneje hry mjez Němskej a Awstriskej, kiž wotměje so njedźelu 13. septembra we Winskim stadionje. Při poslednjej hrě w Barlinje dobuchu Awstriscy ze 6 : 0. Horni wobraz předstaja němskich dobrych hrajerjow: Leinbergera, R. Hofmanna, Kreßa, Kuzorru a Knöpfle. Na srjedźnim wobrazu widźimy Winski stadion. Delekach: Najlěpši hrajerjo awstriskeho mužstwa: Schall, Mock, Hiden, Sindelar, Blum.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1.61 hr., pod křižu. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišć. Smoleriez. knihiščerstwje, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšk, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny płećiwo scěhowkam čełneno zmjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 214 — **Budyšin — Póndźelu, 14. septembra 1931 — Bautzen** — **Lětnik 90**

Curtius Briandej wotmołwił

Němski zwonkowny minister Curtius je w rěči, kotruž je w Genfu měł, Briandej, kotryž je žebi dowěrjenje dorozumjenja mjes europiskimi ludami pschał, pschihłoßowak. Tohodla pschedstejazy wopyt franzowskeju ministrow w Barlinje wita. Wón je nadźija, je rosprajenja j nimaj k wunoschej dowjedu, kotryž budże woběmaj krajomaj a powschitkownym zwětowym sajimam j wužitkom.

Zyle hinaschejho měnjenja hač Briand je wón wo wotbrońenjej konferenzy. S Versaillesskim měrom je je postajiło, so budża też druhe staty po pschikładze Němskeje wotbronicź. Tohodla Němska wočakuje, je je někto też wotbrońenje wschěch statow wobsamknje. Curtius italskemu zwonkownemu ministrej pschihłoßuje, so by je j najnjeschca najprjódzy na jene lěto wschu bronjenje sastajiło. Jedna je tu wo wosud Swjatka Ludow. Hdyž Swjatk Ludow tutón nadawk wotbronjenja njedopjelni, potom wón pschesława to bycź, schtož ludy wot njeho wočakuja. Hdy by je wotbronjeńska konferenza rosbiła, by Swjatk Ludow zwoju moralisku nahladnosć sbubił w žiwece politiskich napjatosćow, kotrež měrne wurunanje pytaju.

Přeprošenje so Lavalej přepodało

Němski diplomatiski sastupjeŕ, pódšanzitowny radźićeŕ Foerster w Pariźu, je žobotu w pschipołdnischich hodźinach franzowskemu ministerskemu pschedsydźe Lavalej pscheproschenje za njeho a zwonkowneho ministra Brianda pschepodał. Franzowski ministerski president je pscheproschenje pschijał, kotrež je na 27. septembra postajene. Wopytowe nadrobnosće je podźišcho dojednaju.

Wschitkemu dwělowanju a powědanju wo wotstorežnje franzowskeho wopyta je je t tym kónz cźinił. Termija 27. septembra bě je njes němskim a franzowskim knjeżerstwom hižo pśched někotrymi dnjemi postajika. Sobotnische pschepodarje pscheproschenja bě jenož formalna wěc. Hdyž prěni króć je němsko-franzowskej wójnje franzowski ministerski president a zwonkowny minister němske hłowne města wopytataj, jenož. žamołwosćownjazu winowatosć dowólnosće po wopyće němskeho kanzlera a zwonkowneho ministra w Pariźu dopołnjataj.

„Völkischen Beobachter" znowa zakazali

Policajska direkcija w Mnichowje je hłowny organ nazionalnych sozialistow „Völkischen Beobachter", hač t 22. septembrej sakakała, dokeź je „Völkischer Beobachter" se podpisanom „Wojowanje pschećiwo bolschewizmu w Bayerskej sakasane" naštatk kwocźischcźak. Wuchadnosć bě schromadźizny w Augsburgu sakasała, w kotrejž dyrbjesche nazionalny sozialistiski general Epp rěcźeć. W nastawku je bayerskemu knjeżerstwu wótre poroki cźinjachu.

Amerikanska pšeńca so za Němsku kupiła

Mjes němskim towarstwom sa žitowe wikowanje w Barlinje a Great Stabilisation Corporation, amerikanskim žitowym towarstwom, je je žobotu j pschihłoßowanjom farmarskeho sjednoćeństwa Sjednoćenych statow we Washingtonje sréćenje wo nakupjenju něhdże 200 000 tunow amerikanskeje pschenicźy wobsahowke. Po schownym dźěłu je je twjerda nałumka pschenza a mjeńscha dźělba Amerikanskeje pschenicźy kupika. Płacźizna je po dezemberskim zapisu w Chikagu j pschitrašanki a wotrašanji po hódnosći, rukowanym proteinskim wopschijeczu a po měsaju wotwoża słoji.

Na sapłaczenje kupneje płaczizny je hač t 31. decembrej 1934 cźaka; wona je je 4½ prozentom sadani. Podawanja je za cźaj dźewjecź měsazow stanje j kupzownym prawom, je spěchnische podawanje žada. Wotwoły sapoczmu je w oktobru abo septembru 1931. Snajmjeńscha polożka kupjeneje hromady dyrbi je j němskimi łódźemi wotwjeźeć.

W Sjednoćenych statach kupjena hromada pschenicźy za němsku potrjebu njedožaha, tohodla budże je hišcheće je druhich krajow mózy kupowaćź.

We Warschawje kommunistiskich spitzacźelow saješi.

Tajna statna policija we Warschawje je žydom Sobuslawowu tajneho kommunistiskeho spitzacźelskeho kluba sajała, na kotrehoż cźele Alexander Chwat a Jan Brzniazki stejeschtaj. Wschitcy sajatych su do jaztwa dali. Jich wobłkorža, so su wódła kommunistiskeje agitaczije też trajnu pscheradu skuczili, kaž je j dokumentow spóznaće, kotrež su je w klubu namakale.

Na spěšny cah w Madźarskej so z helskej mašinu attentat skućił

Na internazionalny spěšny cah Budapest—Wien—Paris—Ostende je je w nozy k njedźeli attentat j rosbuchadlami skucził. Hdyž bě spěchny cźah w nozy ½12 hodźin j Budapešta na stronu k Winej wotjeł a k mostej psches hłuboki dół pola Via Torbagi pschijeł, je rosbuchnjenje sta, j kotrymž je pschedmóit 60 metrow dołheho mosta sapadny. Lokomotiwa a schćeći gładowazych wosow je do hłubiny wali. Hač dotal su 24 morwych namakali. Někotři morwi pjecza hišcheće pod rospadankami leża.

Njeměrna Španiska

W **Sewilli** je je pjatk wjecźor pschi rozdźělenju polimki wotdźěłenje artilleristow sapowědźito, polimku pschijeć, so by pschećiwo hubjenej jědźi protestowało. Spjecźowarjo potom po městowych dróhach cźahnychu. Druhe muzstwa jich pak do kasarnow wrócźo dowjedźechu, a komandant jich do arresta sawrjeć da. Podawk je pschepytuje.

*

W Bilbau baskiscy nazionalistojo po městowych dróhach cźahachu, **zeby žamošarjadniśtwo** (autonomiju) sa baltiski kraj žadajo. Na wjele městnach do policije fraschchu, pschi cźimż je je tśeleche. Hakle nasajatra rano je policiji a wotdźělenjam wojskow poradźi, twarjenje wobsadźićź, w kotrymż mjeńsche baskiske nazionalistiske organizacije swoje frjedźischcźo. Po dotalnych powěsćach je pschi sraženjach jenu wobzobu morili a někotre cźeło sranili. Někotrych demonstrantow su sajeli.

Bamž je se schpanjiskim republikanskim knjeżerstwom jednał.

Kaž nowiny „El Liberal" powěda, je schpanjiske knjeżerstwo wulhnatemu najwyschschemu kardinalej Segurje a biskopej Mugagej dowolika, je do Schpanjiskeje wróćźeć.

Mexiko do Zwjazka Ludow přijeli

Schromadźizna Swjatka Ludow je žobotu telegram mexikanskeho knjeżerstwa na wědomosć wsała, j kotrymż je Mexiko wo sastupjenje do Swjatka Ludow samołwi. President wojsewi, so móże je mexikanski wotpósłanz hnydom na žwoje hydło hydnyć.

Njeporadźeny puć awstriskeje domowinskeje wobory

Njerozumne předewzaće

W nozy k njedźeli je w Hornjej Schtyrskej dr. Pfriemerowa domowinska wobora pschejskapjacy puć spytała. Wosajgy domowinskeje wobory su někotre města Hornjeje Schtyrskeje wobsadźili. S plakatami je pschipowědźi, so je dr. Pfriemer mózy w stacje pschewjak. Sjednoćenym prózowanjam žandarmerije a wjetschim wotdźělenjam wójska je poradźi, njedźelu dopołdnja wjetschi dźeł městnow sajo do ruki dostaćź, kotrež bě domowinska wobora wobsadźiła. Puć je je po sdaću bjes wjetschehu krzpschelerja poraschł.

Wo spytanym pschewróće je powě, so je domowinska wobora dr. Pfriemera w nozy k njedźeli zyle njenadźijy **někotre města w Hornjej Schtyrskej** j wobronjenymi wotdźělenjemi wobsadźiła. W **Judenburgu** bě ¼3 hodźin rano rosbudźaza schromadźizna wjednikow, pschi kotrejž je tež Judenburgski wokrjesny heitman, dr. Tieber, wobdźěli. W tutym cźasu běchu je wotdźělenja hižo na puć nastajiłe a **Karpfenberg, Feldwega, Schladming** wobsadźichu a plakaty pschibiwachu, w kotrychž je praji, so je dr. Pfriemer statnu mózy pschewsał. W **Kirchdorfu** (w Hornjej Awstriskej) bě městna domowinska wobora wokrjesne wobsjedźenjstwo wobsadźiła, j kotrehoż pak žandarmoju a wojazu swjatkoweho wójska nałuźnikow wuhnachu. W **Bruck** nad **Muru** je je maschinske tśelby postajichu. K **Fonsdorffskemu** měšćanjanoje inżenieur Pichler j domowinskeje wobory pschindże a jemu sdźeli, so je knjeżerstwo wotsadźene, a so je dr. Pfriemer statnu mózy pschewsał.

Dr. Pfriemerowy manifest na awstriski lud mjes druhim praji, so domowinska wobora statnu móz pschebjerje, **a so won, dr. Pfriemer, domowinsku woboru do bronjow wola. Wschitkich sastojnikow a wojakow je słužbnje pschisłahi wotwjasnjuje. Sdobom je je nowe wusstawa wojsewita, j kotrejž je je dr. Pfriemer žam žebje sa statneho wjednika pomjenił a hłowne rosskasowarstwo nad wójskom pschewsał. W tejle wustawje su pschikazne ludy wotstronjene a nahły žud wutwolany. Win je pschestał žamošatny kraj bycź.**

W 12 hodźinach swjatkowe knjeżerstwo wojsewi, so je je wulke wotdźělenje j Gratza j maschinskimi śelbami a ručznymi granatami do Hornjeje Awstriskeje wotpósłało.

Sdobom je wschě garnizony alarmowachu. Też j Wina a Zelowza k podpjerjanju j Graza wojakow do Hornjeje Schtyrskeje pósłachu. Wojazy dyrbjachu je j cźežitymi automobilemi wotwjesć, dokeź bě domowinska wobora njedźelu rano wschě dwórnischcźa wobsadźiła, j kotrychž ju hakle posłedźischo wuhnachu. Policija njemješche domowinskeje woboty j Wina, kotrež dyrbjachu do Schtyrskeje wotwjeć, jadżerja. Winske swjatkowe knjeżerstwo wojsewi, so statne mozowe žrědki doschadźaju, so by je spytany puć potłocził.

We Winje je wschu policija w hotowosći, tola wschudże měr knježi. Też w Tirolskej je wschu směrom wostało. Dr. Steidelowa domowinska wobora je je wschej rasnoscju prajiła, so je je j Pfriemerowym słowjom žana pschekwatała. Dr. Steidle je je wschej rasnoscju wuprajił, so nima j Pfriemerowym puczowym posłupstom ničo cźinieć. Też awstrijzy nazionalni sozialistojo su wojsewili, so je Pfriemerowemu puczu sdaluja.

W Schtyrskej je knjeżerstwo schtyrjoch wjednikow domowinskeje woboty jałało. W **Karpfenbergu** pola Wina je k krawawemu srażenju mjes domowinskej woboru a žandarmami doschło. Hdyž tam domowinska wobora spyta, so do dźěłarskeho doma dobyć, je dźěłarscy Kelła morili a tśjoch dźěłarcźerjow a jeneho domowinskeho woborніka cźežko sranili.

Njedźelu popołdnju běchu wojazy je sašo wschěch městnow smjezowali, kotrež bě domowinska wobora wobsadźiła. Jenoż w Murrinym a Mürzinym dole dyrbjachu w tutym cźasu wojazy hišcheće postupowaćź.

Gandhi w jendźelskim dešću

Mahatma Gandhi je pjatk do Londona pschijeł. Pschi lijazym deschću bě je j Franzowskeje psches ru-

Macdonald wo nuznosći lutowanja w Jendźelskej

Ministerski pschedsydża Macdonald je pjatk dopołdnja delni ježm namołwił, so by w druhim cźitanju nacźiśk sakonja wo lutowanja pschijał. Lutowanske naprawy su nusne, so bychu wo požadanjach finanzowych prašenjowu a bjesdźełoscźi rosrišału. Macdonald weri, so je finanzny podłoż Jendźelskeje strowy. Hdyž na to kedźbliwe cźinjesche, je je hižo prjedawschje knjeżerstwo wobsanuko, nisu statnych dźěłarcźerjow wo pjeć prozentow snišiłi a hdyž rostkładze, kajchi pschicźinow dla je nusne, też podpjeru sa dźěłonjećerjow snišiłi, na kajkach opposicije herjekajo protestowachu.

Prjedawschi minister Clynes dopokasa, so snišenje žiwjenjowje potrjeby kupowanišku mózy dźěłacźerjow smjeschi a t tym sašo bjesdźełoscź sbórschi. Praji, so jakoń njeje lutowanišća naprawa, ale jakoń k potłóczenju opposicije. Runoscź prozentow pschi powjetschenju dawkow njeje hišcheće runoscź, kotrejž dawkidawarjo pschinoschuja. Sakoń niuna też wopraudźiteho założa.

Potom japóńskeju Johnstown, w prjedawschim knjeżerstwje lord tajnych sygłow, Londonskich bankejow schwikasche, kotrejž su sebi w Franzowskej pjenjezy pożcźili, so bychu je sa wujschchu dań do Němskeje wupożcźili. Hdyž su w Franzowskej a Schwajzarskej shromili, so su jich pjenjezy w němskich a awstriskich bankach samjećene, su wobcźežnosće nastałe. Londonske banki njejsu mohłe pjenjezy namakaćź, so bychu žadanja franzowskich a schwajzarskich bankow bjes kriży społojite. Tohodla su je prózowali, so by stat prózowanje wo nowy kredit w bankownym hospodarstwje a kurs jendźelskeho punta sterlinga podpjerał. Dźěłacźerskemu knjeżerstwu je je poradźiło, statne dołhody a wudawki wurunaćź. Hdy. budźiske wono njebyło wobhladnitwe, budźische je stało, so bychu je zusły pjenjezniuzy diktowali, kak ma žwoje należnosće srjadowaćź.

kowojsky kanal do Jendželskeje pschewjesć. Kaj bě pschipowjedźił, Gandhi na jendželski kraj w narodnej drasze stupi, mjenujcy ſ platkowym schórzuchom na cźele a ſe sandalomaj na nohomaj. So by ſo pschećiwo deschczej schkitak, bě ſebi ramjeni ſ wołnjanym rubischkom wobwił.

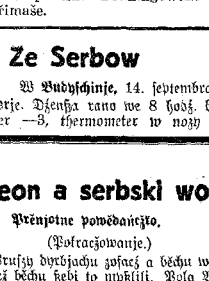
Sa cźaſ pschewjesenja, Gandhi w ſwojej komorzy pschewodźerjow powitachu, mjes kotrymiž bě knjeni Naidu twarjene. ſo psched nje wezjmi ludźo stupachu, kotříž skadmoſeć wuzíchu, so buchu indiſkeho ludoweho wjednika ſe pschajnym kokom fotografowali. Sdyž tódy k Falkestonej pschistaji, jendželſeſy a indiſcy pschećelźo Gandhia a jeho pschewodźerjow powitachu, mjes kotrymiž bě knjen Naidu a jeho jendželſka pschiwiſowarka Dźoska jeneho jendželſkeho admirała mijs Slade.

Potom ſo ſ automobilom do Londona dowjesechu. Gandhi na tym wobſta, ſo pschi schoferu ſydmyć. Mjes tym běchu ſo w rjanym wulkim domje pschećelſiwa, kotryž je knjemy kwartěr jendželſkich kwakarjow, ſapódłanzy, politikarjo, nowinarjo a Gandhiowi jendželſcy a indiſcy pschećelźo ſeſchli, so buchu Gandhi w Londonje powitali.

Njedźiwajcy njepschetrałowacego deſchcza bě ſo wokolo doma wulka cźrjoda ludźi zhromadźiła. W 5 hodźinach ſe durjeni ſady tribuny Gandhi ſe ſwojim pschewodnom ſa stupi. Wschitzy ſtanychu a někotre mjenjschiny ſ rukomaj plazachu.

Na powitanje ſkowa Cambridgeſkeho profeſora a ſpisaćela Alfreda Horsmana Gandhi ſam wotmołwi. Wón ſedźo wosta a ſo ſamolwi, ſo jemu jeho pohładowana ſtrowoſeć dołho ſtejeć a rěčeć njeda. Praji, ſo je jako wotpósłany kongreſowoje ſtrony pożelnik něka a dorofmnjenja, ſo chcedźa wón a jeho pschiwiſowarjo ſo ſłubjenja pschećiwjenja bjes nahlynjoſcje dźerżeć, ſo pak je jich ſaměr tón ſamy, kaž ſaměr tych Judoczanow, kotříž ſ mlodoſcu a njeſećerpnoſcu ſtorhnjeni, druhdy ſabywaju, ſo ſ nahlynjoſcemi niz jenoż ſebi ſamym, ale tež krajej ſchkodźa a pokaſowaſ cźahnika, kotryž ſwobodu pschinjeſe, jenož wrócźo ſlaje.

S pschewodom indiſkich ſtudentow ſe żołto-bźło-ſelenymi indiſkimi thorhojemi, ſrjedź kotrychž je jich ſymbol pschaſne ſołco namołowane, ſo Gandhi ſ automobilom do doma ſwojeje jendželſkeje pschiwiſowarki knjeżny Laſerez poda, hdźež w prénim cźaſu ſwojeho pschebywanja w Londonje bydli.

Hrabja Kalckreuth,

president němskeho landbunda, při swojej rěči we Lěhnicy ratařsku politiku Brüningoweho knježeſtwa wótrje přimaše.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 14. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Dźenja rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer —3, thermometer w nozy +6. — Nałche wjedro ma hiſchcźe torhaty raś, hačrunjeſ drje ſchkleiza ruce na rjane poſtupuje. S atlantiſkeho wzdana pſchikhadźa nowa ſyhna wyſchina. Nižina ſe ſrjedźoſtrajneho morja je nałche ſtrony pſchećahnyła, nam jara torhate a pſcheměnjate wjedro pſchinjeſła. Tuta nižina leži nětko nad wjetſchu cźaſ nad Ruſku a naſchemu wjedru hiſchcźe wadźi. S wjeczora pſchikhadźaſa wyſchina drej hiſchcźe wadźi. S nocźa wutoru ſkhadźa ſtóncźka ſo 5,32 hodź. a khowa ſo 6,17 hodź. Měſacźk ſkhadźa dop. 10,06 hodź. a khowa ſo wjeczor 7,19 hodź.

— **Kichežſanſke kowarſtwo ſtarſchich** wotmołje ſtawnu ſhromadźiznu wutoru 15. późnjeńca wjeczor we 8 hodź. w „Měſchćańſkej ſahrodze“. Kujes wuczer Grellmann poręči wo „wuczownym planje we wuczbje a žiwjenju w Budyſkim ſchuſtkim dohladowańſkim wokrjeſu.“ Kichežćańſku ſmyhleni ſtarſchi a pſchećelſeſo ſchule ſu pſcheproſcheni.

— **S Krónprynzowſkeho mosta dele ſtocził a ſo zranił.** Sandźenu nóz wokoło ½2 hodź. je 17letny pſchemyſłowy ſchulef Sch. ſe Seſtjez ſ Krónprynzowſkeho mosta dele ſtocził. Wón padże ſ połodniſkeje ſtrony mosta na Rybarſku hašu a pſchi dyrjenju je ſmjerc ſ huydom ſaſtupika. Schto je młodeho cźłowjeka do ſmjerce ſahnało, njeje hiſchcźe wěſte.

— **Sapaleſtwo pſchi dal.** K ſoſkleiźy wo wohnju we wołkhodźe pſchi Zitnej hašy, wo kotrymž pſched někotrymi dnjemi piſkachmy, ſo nam doda, ſo ſo wopraudźe wo ſapaleſtwo jedna. Jako ſapaterja je kriminalna policija wuſkedźiła mějicźela wołkhoda, kiž tež pſchdha, ſo je woheń ſałożił. Wón je Budyſſemu ſtatucnemu rěčnikowi pſchepodaty. Pſchicźina ſłošnińſka leži pjecza w roſtſchadźenych pjenježnych wobſtejnoſcejach.

— **Wobkhadne njeſboże** ſta ſo njedźelu dopoldnja we dźeſatej hodźinje na liſchiſtiſchcu Drježdźańſkeje a Schlieſenoweje dróhi. Wožbowy automobil ſtorcźi do kołejźneho a jeho potorhny, pſchi cźimž ſebi kołejźny krowajzu ranu na hłowje nabi.

— **Saſka krajna lotterija.** Pſchi pjatkowym cźehnjenju 5. rjadownje 199. ſaſkeje krajneje loterije (10. dźeł) padże dowjeze wo 5000 hriwnow na cźiſła 5046, 21809, 22035 a 134281.

— **Pódwiſchiwa.** Pjatk 11. późnjeńca wjeczor mjes 6 a 7 hodź. kradny nětko ſ jenoje ſahrody pſchi Lubijſkej dróhy krótko pſched Karolinej ſahrodu 2 huſy, kóždy nětko 5 kg cźeſku, jenu bělu, druhu nałchern a běłu ſchakobtu. — Dale kradnychu 11. późnjeńca popołdnju wokoło ½5 hodź. ſ aktowoje toſche, kiž wiſaſche ſa dźeſdźeſacy wós w dworje Palaſtowoje kofejownje, ſontjazu ruczńu toſchu ſ cźorneje łakowoje koże ſ běłymi rózkami, ſ tſoch ſmym tuſtoſom ſ ſamknjenju, 30×50 cm wulku. W ruczńej toſchy běſche móſchej, ſ nětkże 3 hrimwami, kluczownaj na ruczźy, wulchwanej ſchantzy ruczneho dźela, par nowych běłych ſonjazych rukajzow, kaž tež nětkotre ſluczowarſki. — Słónczenje kradnychu 11. późnjeńca na wjeczor wot ½6 hacź 7 hodź. ſ wołkhoze tudomneje pſchemyſłowoje ſchule muzaze jedne kolo ſnamki „Opel-Origunal“ cźo. 1783925. Kolo mějeſche cźorne krožna ſe ſelenej wodźikowej błowu, horje ſhibnjene wodźidło, ſ celkuloidowymaj pſchimadłomaj, cźornymaj ſ cźežwjenymi ſmuſkami, cźornej błoiſchkitaſki ſe ſlebornymaj ſminkomaj, ſwónčej dolekach pſchi kole a ſwónčź na wodźidle, wuježdżowaiſke ſedło, bjes pjerow, Boſch-ſwětłowu maſchinu pſchi ſadnim kole, Torpedo-kamobeh, cźerwjenej gummijowej wobruczi. Pſchdni mantl ſe ſcherym gummijom platany. — Wo wjeſowne jdźenja proſy kriminalne wotdźelenje we Budyſchinje abo żandarmſtwo we Budeſtezach.

— **Póſt ſ Zeppelinom.** Sſwojorasne pożyłki Zeppelinowoje pósty pſchinjeſe powětrom ſe ſwojeho druhoho leczenja ſ Južneje Ameriki ſom. So by pokaſał, kak ſpěſchnje Zeppelin póſtu do Južneje Ameriki a ſaſo wrócźo njeſe, pogrěbnuje tworjenja Zeppelinſkich powětronow w Friedrichshafenje pożyłki, kotruž Zeppelin do Južneje Ameriki a ſaſo wrócźo njeſe. Na tute dwpiſnizy a liſty nałěpjeſ ſo němſka a braſiliſka ſmamka. Wone ſo na powětron pſchi jeho leczenju pſchepodadża a ſo ſe ſadnym kołkom „Luftſchiff Graf Zeppelin“ kołkuja, dołtanu hiſchcźe wobſedły kołk ſ leczenja do Južneje Ameriki. W Pernambuco pſchidja ſo potom braſiliſke ſmamki na dopiſnizy a liſty a ſo też tam kołkuja, powětrom ſaſo ſobudadża, w Friedrichshafenje dyri ſo na nje ſkónczńje ſ dopołajeſ ſpěſchneho leczenja pſchikhadny kołk ſ dokładnym cźaſom na pósće w Friedrichshafenje. Taſke dopiſnizy a liſty wobſtara Zeppelinſka twarjenja powětronow a ſu pola njeje dopiſnizowe a liſtowy formulary, kiž maju ſo k tomu trjebaeć, wo 5 pf. ſo ſchtuki dotaſać. Wopiſanje wo tom, ſchto ma ſo ſ nimi cźiniċ, je pſchipołożene. Dopiſnizy a liſty maju ſo potom hacź najpołdſiſcho do 15. ſeptembra ſaſo napiſjeć pósłacź. Jednoriſcho pak hiſchcźe je, te 4 hriwony (ſporto tam a ſem) ſo dopiſnizu abo 8 hriwnow ja liſt ſ jaſnje piſanej adreſu pósłacź na „Luftſchiffbau Zeppelin Abtlg. S. A. Friedrichshafen (Bodenſee) (Poſtſcheck Stuttgart 7618) a tam ſo potom adreſowanje na pſchepodaeje na powětron wobſtara. Pożyłli ſo potom po ſkónczenym leczenju hódźemu ſtarſiej ſaſo ſ pósłom pſchipóſćelu. Někajſe rukowanje wjeſo twarjenja powětronow njemóże pſchewjacź. Pſchede wſchém pak ma ſo na to kedźbowaeć, ſo ſu ſtajanki najpodſiſcho 16. ſeptembra w Friedrichshafenje pola Zeppelinſkich twarjenjow powěrtronow, pſchetoż 17. ſeptembra powětron poleci.

S **Hrubocźic.** Pjatk wjeczor ſu na tudomnych leżowniſcach 19letneho Kurta Herberta Winkawa ſ Budyſkina na ſtrychninom ſajedźoczeneho leżo namakali. Wón běſche ſo hižom popołdnju ſ mėſta won do Hrubocźic podał a ſo tam na polu lehnył, ſo by wumrěł. Jedowu bleſchku pola njeho namakachu. Mlodeho cźłowjeka, kiž w dr. Roeberez drogowni w Budyſchinje dźěłaſche, ſu pjecza cźežke myſłe do ſmjerce ſahnałe. Jeho cźełko dowjeſechu do cźełownje Tuchorſkeho pohrjebniſchcza.

S **Raſchowa.** Wot ſwoczałka ſaſdźenego tydźenja ſu ludźo nimale wſchédnje wołkedźowali naſčełeneho hornika na Lubinje wokolo błudźicź. Sadni dźěł je ſo ſe roſtčełeny. Hačrunjeſ ſu mnohi wjeſnjenju pilnje ſe ſwérjeczom pytali, njeſtaj jo tola hiſchcźe namałacź mohli. Pjatk ſetkachu hriby pytarjo muża, kiž ſzyle roſhorjeny powědaſche, ſo je hornik jeho napadnył a ſo je ſo jenož ſ cźekanjom pſched nim wuthowacź mohł. Sſobotu wopołdnju ſu hriby pytarjo ſaſo ſranjeneho hornika wloželi.

S **Dź'worźiż.** Schulſki wubjerk a ſchulſke pſchedſtejeſtwo wobſamknyſchtaj w ſhromadnym poſedźenju, ſo ſo najwyſke próſdniny 20. ſeptembra ſapoczńu. Sſobotu je poſledni krócź ſchkła. Hatle 12. oktobra ſo ſaſo ſchula ſapoczńe. W ſamknjenym poſedźenju jednaſche ſo też wo hoſpodarſkim planje ſchulſkeho wubjerka. Schulſka gmejna dyrbi po poruczniſcej ſchulſkeje wyſchnoſeje jara lutowacź.

S **Hodźija.** Na ſtatnej dróhy mjes Hodźijom a Nowymi Wſołaſchezami króćko pſched hornu ſtu ſo njedźelu rano wobkhadne njeſboże ſ automobilom. S dotal njeznjaſnjeneje pſchićiny ſajěźe naładny automobil po wyſhokim dróhownym brjohu dele. Wjednik a pſchewodźer woſa mózeſchtaj ſpěſchnje ſ woſa ſkočeć a ſo tak pſched cźełkim ſranjenjom a ſamo ſmjercźu wuthowacź. Wós běſche prózny, by-li był naładźeny, mohło njeſboże hórſche być. Wós cźełko wobſchkodźeny pſchi brjohy delekach leži.

Jlian.

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědańcźo.

56] (Pokračowanje.)

Mužojo a Prušy dyrbjachu zoſacź a běchu w Sserbach ſaſo pryedy hacź běchu ſebi to wuſłyſlili. Pola Budyſchina ſo ſwojaſkarjam kraj za bitwu pſchihódny ſeſdał. Njechachu drje też tohodła dale wróćo, dokelž ſo bojachu, ſo jich wojazy ſmužitoſeje poſhubja. A krajina pola Budyſchina je też ſawdeſe kaž za bitwu ſtworjena. Wyſoke hašy ſ pokodnju ſaraczeja njepſchećelej pucź; ruſke wójſko ma tu krute a kryte ſtojnſchcźo w kěſkach a lěſach, w dólczeſach a ſa hórkami. Pſched nimi wije ſo Sprewja, kotrejež wyſoke brjohi njedowola nadpadnitej ju pſchekročźić. K połnocy ſodźewaja pſchikhadej njepſchećelſka promjenja Sprewje a Lubaty, tymjenſchcźa a bahna, haty a jězorki. Sſrjedźiſnu wokolo Zyjez, Jenkez a Boſchez pak wobtwjerdźachu ſta a ſta pilnych rukow wo dnjo a w nozy, kaž mi naſch nan powědaſche, tłi dyrbjeſche tam ſobu pomhacź, dokelž ſ daloka, ſ zyleje krajiny hacź do Kamjenza, honjachu Koſakojo robatnikow hromadźe, ſo buchu nałyzyć twarili pola Budyſchina. Dźěłachu tak pilniſe, ſo ſebi ani wodychnyć njeſwěrichu, dokelž koſakojo jich ſ kſchudanni pohonjachu. Schtóž ſo jim njeſdaſche pilnje doſcź dźěłacź, tomu jeden pſches khribjet pſcherzażhnychu, ſo ſebi jich wjazy njepſcheſeſche, dokelž jemu hižo pſchi prénim rafu mórſeſnjo naſtakowachu. Trjebachu pak wjele hrjadow, deſtkow, kolow a kolikow. Tohodła torhachu krywy ſ twarjenjow, bjerjechu kóſty, haj woſy a kary ſ wokolnych wjeſow. Tak twarja twjerdźiſny, kotrejž pſchekročźić ſo njemóżne ſda, hdyž ſu hiſchcźe wojerſcy cźěſłojo do nich kolikow nabili, kiž ſ kónczkami do powětra ſtoja. Franzowſzy wojazy dyrbja ſebi tu žiwot rospročź, hdyž bychu dyrbli nałyzyć nadděłacź. Tak knjezi tu hrofa. Sniczene ſu nałymne a nałětuje žiwy a hdźež ſo hiſchcźe něſchto ſeleni, tam paſu jěſdni ſwoje konje. Hdźež jězdźechu ſe ſkotom do lěſow ſcźekali, tam jón wójſko ſebra ſ rěju. Njeſkónczna běda ſa wbohi lud, nima ſkotu, nima khléba, nima wobydlenja, nima nadźije na žně. Stſyſne je wſchitkim pſched tym, ſchtož hiſchcźe pſchihódže. Wojazy ſtajeja po zyłych rjadach kanony na napjyhyn, ſo buchu woheń a ſahubu pluwale na tych, kiž budża ſebi ſwórcźeć ſ nimi ſo bědźicź.

Pſched tutymi derje nałwarjenymi twjerdźiſnami ſtoji ſyhnje wobrónjene město Budyſchin, kiž dyrbi prénjemu nawalej Franzowſzow ſadźewacź. Wokolo města ſu hórkate hrjedże mury. Wſchitke wrota ſu ſamurjowane ſ wumrjećom ſwonkownych bohatych wrotow, ſo buchu Ruſſojo tu w muſy wuttwochnyć mohli. Ruſſojo a Prušy ſwottwarhachu wſchě drjewjane muſty, kotrejž pſches Sprewju rjedźechu. Kamjeſitnaj mostaj pola Helſeſta na Drježdźańſkej dróhy a tłi Židow ſ Budyſchinom wjaſa, ſtaj ſaraczenaj je ſudami, wojanu, ſtomu a hnojom, ja kotrymiž ſadźewkami ſtoja pſchihotowani ruſzy pěſchkojo ſ nabitymi ſtrělbami. Wſchitke měſchćańſke murje a ſahrody pſchi Schprewinym brjohy ſu wobſadźeli Ruſſojo ſ pěſchtami, a hdźež je móżno, naſtajachu kanony pſchi Michalſkej zyrkwi kaj na hrodowym dworje, haj na tſěłerni ſanto diwaj rjadaj, ſo buchu ložde wot Sſloneje Boſchcźe, wot Czemjerzy adu Wjelkowa pſchikhadźaze wójſko hoſpodnje poſtrělacź mohli. Měſchćańſkich ſu pak je wot wojerſkeho poruczníka města ruce pſchikłajane: we ſwojich twarjenjach maja wſchudźom pod tſěchu doſcź ſudobjow ſ wodu nanožnjeć, ſo buchu ſnydom haſchcerź mohli, jeli jim Franzowſzoja je ſehlitwymi kulemi ſich domy ſapala, ſchtož drje ſo ſa krótki cźaſ ſtanje. Swjaſkarjo njemóżachu ſaneho kſchſcheho měſtna ſwojemu ſakitej ſebi wubracź, hacź krajina pola Budyſchina, pſches ſwórbu ſamu wobtwjerdźena, poſtiſeja. A tuta krajina bě wſelonjnje ſchitana pſches derje ſeſtajane wójſka w horach horjeka, deleka pſches mudre ſamějſnjenje pſchi wodach a wożrjeda w runinje na wobtwjerdźiſnach ſtojaze knony. Jako pſchedwjerdźiſna leži bohacze ſ wójſkom wobſadżeny Budyſchin, do kotrehoż ſaſtup ſaraczeja nałětne, twrhaze wody Schprewje. A na hrjohach wokolo Bórka niže pod Khpowowom ſtaju wojſko w cźornych draſtach a też w cźornych myſłach „wjeceſeſki rjad“, kiž ſapa ſ hněwom, kiž njeſnaje ſmiłowoſe, ale żada jenož ſa ſmjercźu Franzowſzow. Pruſkojo maja nawdźěitych wjednikow Kleiſta a Blücherа, kiž ſtoji ſ wulkimi ſyhlami ſa bitwu jedżazymi na Kreſeczan hótkach. Zar Alexſander a kral Bjedrich ſtaj pſcheſpěwdżeſaj, ſo njebudże Napoleonej, jeli ſebi dožyła ſwérí jeju wójſka pſchimacź, móżno, tu ani frocźalſki poſtupowacź, ale ſo tu ju ſeło wójſko, kotrejž njeje ſyhliſche hacź jeju, wukrewawi. „Zo běchu cźaſny“, powědaſche mi naſch nan, „jo ſo ſłoczeni knjejſkojo a žiđſane knjejſkiczi w Budyſchinje nawuknychu ſaſo modlicź. Też ſa dźeſi do zyrkwje, hdźež bě wjeczorna pobožnoſcź. Na ſpanje ujeđě žanych myſłi. Wokolo Hodźija widźachmy wjele ſtow wohnjeſchkow, kiž ſo kaž pokoja hobrjeſcheho kola, kotrejž ſo pali, cźehnjechu wot Huſiti pſches Hodźij do Sſloneje Borſchcźe, hacź k Wiwalzy. Nasajtra dóſtach dowol, ja mójn ſo domoj wróćicź a khwatach po dróhy, kiž do Mužakowa wjedże, do Delnjeje Hórki a wot tam pſches Nakezy domoj do Dobroſchcź.

Nan njemějeſche žaneje žadoſcze, ſo by bitwu widźał, mějeſche na tym doſeć, hdyž ſa nětotre dny ſłyſcheſche kanony kuſkacź, tak jo jemja rjeſche. „Bě pak też derje“, rjekny nan, „ſo domoj pſchińdżech. Runje mějach doma wopyt, kotryž wſchak mje jara njeſwjeſeli. Dwoj kokaſaj ruje mojeho kónika ſ konjenza bjerjeſchtaj, hdyž domoj pſchińdżech. Cźeta. kamoſche ruzy a plakaſche ſ hłokom. Schto cźiniċ? S nakłoſcu njetrjebach ſapocźeć, wědźach, ſo pola tutych krawzow žiwjenje wjele njepłaćí. Tuž pſchiſtupich pomałku a prajach: „Witajtaj ſ nam“, a poſtřěčich jimaj ruku. Ale pohładnyſchtaj na mnje jenož tak ſ bokom. Tuž prajach: „Pſchećeſeſej, wój chcetaj drje ſebi mojeho kónika wobhładacź. Ale kedźjwjitaj, wón kuſa a kopje. Wój tola hižom kóždy jeneho mataj, woſtajtaj mi jeho. Trjebam jeho nuſnje. Njechcam też tatej być. Dam tóždenm jedyn ſtoty.“ Hdyž wo ſtotym ſłyſcheſchtaj, tak naſtajeſchtaj wuſchi. Cźeta pak jikaſche: „Mataj hižom wſchitke ſtotaki.“ O, tak bo poſtróżich! S cźim dyrbju konja wukupicź?

(Pokrać. ſcźehuje.)

Z Poršic. Wčera ujedźelu wotmě so tu nazymski zlět swjedźeneho sokołskeho wokrjesa, kotremuž přisłušeja jednoty w Budyšinje, Poršicach, Malešecach, Khwaćicach, Lichanju a Delnim Wujeździe. Hubjene wjedro swjedźeń na kóncu někak skazy. Wukonje běchu dobre, wobdźělenje pak někak słabe. Nadrobnu rozprawu přinjesemy jutře.

Pančicy. Lipa Serbska ma pjatk (18. IV.) wječor we wosmich zhromadne spěwanje w Pančanskim hosćencu.

Z Radworja. Tudyše tow. kat. serb. młodźencow woswjeći wčera pola Topolinskee swoje 20lětne wobstaće. Hłowny dypk swjedźenja, kiž so nješto do wósmich zahaji, bě žortna hra „Dawk nježenjencow" we třoch jednanjach. Hru bě spisał nĕhdyši prezes towarstwa k. farař Dórnik-Zdźĕrjanski. Hra so jara žiwje předstaji, ludźo skoro ze smjeća njepřińdźechu. A z toho, zo so ludźo smějachu, mózemy widźeć, zo su hrajerjo swoju wĕc wubjernje derje činili, tež režiser je dźe wjele dźĕła, zo so dźiwadło tak na jewišću wotwi. Prjedy toho pak bě k. kaplan Handrika, prezes młodźencow, wšĕch wutrobnje powitał! Swjedźenišku rĕč rĕčeše k. kaplan Cyž z Ralbic, kiž spomnjaše na stawizny towarstwa, kiž so přez dwaceći lĕt předa. Dźakne słowa a zdobom tež skónčne měješe zaso k. prezes. Po tym zahaji so wjesoła rejka z polonejsu (serbskej wĕzoł). Prĕdku kročachu hrajerjo w originelnych drastach a za nimi druzy. Spodźiwno rjany wobraz to bě. A nětko hišće, hdyž to pisam, zo tam pola Topolinskee přespĕšne nóžki a hólcki w rejcy wjerća, zo tak žórla rži! Haj, w Radworju tam wšak je rjenje, a je tam tež wjesołe žiwjenje!

S Luhja. Sły pčołojzy hnitź je wudyrił w pčólinu wučerja Bawola Njenća a je ju hnuttřy smjerśił. Wučer Njenć ma swoju pčólinu pjĕć Žitawskej drožy.

Z Bósic. Serbow wésće zwjeseli powĕść, zo je knjez wučer Rachela z Bósic zastojnstwo dóstał a to w Königshainje pola Wostrowca. — Dokelž hakle před nĕšto časom swoje pruhowanje na paedagogiskim wustawje Lipsčanskeje university khwalobnje złoži, je wosebje w tutej hospodarskej pjenježnej krizy wuzbĕhnyć, zo je tak khětře k zastojnstwu přišol. Přejemy našemu młodemu wučerjej k jeho powołanju wjele zboža a wuspĕcha do dalšeho přichoda.

S Khrjebje. Njedawno sniesłoži pjĕch šćežipanju jabłukow hróbany mišćer Aal. Jenu stama so rĕbł a wón 5 metrow wysokotsje snat dele padże. Pjĕch padnjerju tak hnjutnje wo rĕbł dyri, so móžeše so na to kónc hibać. Jeho dowjedźechu do thorownje, dokelž so bojachu, so je so jemu rjap natamak. Pjĕch röntgenskim pjĕchswĕtlenju pak so na słožo wupokaza, so temu tak njebješe.

S Nuchwalda. 11lětny hyn knjeneho šahrodnika Stägera dyrbješe benzol a wotli dowjesć, na polo k motorskemu pluhej. Kaž dźĕći hu, chcyše tež na motorskim pluhu jĕzdźić. Jako pjĕch jĕzdźe dešeskoći, wosta nĕkak wisajo a padże pod pluh. Dyrbjachu jón trochu wróćo šćerpić, prjedy hač móžachu wobeho hólca wukwobodźić. Pluh běše jemu wobe britwi rózdrĕł, so dyrbješe jeju lĕkar šaćicć. Nimo teho běše so hólz na šćiji skaril.

70lětny jubilej Křesćanskeho towarstwa młodźencow w Budyšinje

Pod hynjnym wobdźělenjom bratrowskich towarstwow z bliska a daloka, dźĕlbraćom Pětrowskeje wosady a druhich pšichośelcelow ćmidźešeho Budyšk Kšćeńćanske towarstwo młodźencow wječerawšchu njedźelu swoje 70-lĕtne wobstaće šwjeśeśće.

Dopołnja ¼12 hodź. běše ćwjedźeńše kemšćenje w Pětrowskej zyrkwi, na kotrymž krajny biskop D. Jhmels nutrnej wosadze, kiž hač na posledne město Boži dom pjenješe, předowaše. Pšches mózne předowanje Kinćeśeše nutrne pšćeće, so turoh ćwjedźeńše zdźaś njeby podarmo był, ale by njeśł bohate płody ta Boże kraleśtwo.

Popołdnju w 3 hodź. šapoća so ćwjedźeńśka zhromadźizna w Krónje. Wobaj šalej běchu hač połnaj luda. Śwjedźeńśi porjad poda dobry pohlad do towarstwa a pšichośelcowšche k dobremu rozwiśenju šamerow a waśchowanja jeho skutkowanja. We wšchem posticiśchu so hódne pokazki, w hudźbje, śpiwje a hrašu. Wopytowarjo mózachu so pšeśiwdźeśeć, so towarstwo, śto šałožuje na kruty podłoźk khćeśćijanśkeje wĕry, pśetuje pola swojich ćłonstwowych strowi wjeśelośeć, kotraž wutkadża z nadźijeho źórła. Popołdnitšnych śwjatočnosćo wotewrì a nawjedowaśe knjes farař Berg. Wón poda krótki pśehlad wo minuwšu towarstwa a jeho wojowanju. Po nim wšchitnjeśechu postrowy a pšeśeja knjes superintendent Dr. Jhmels w mjenje zyrkwinoje wyšchnośće, wosadu śwj. Petra a dźĕłowego śjednoćeńśtwa evangelskich towarstwow, knjes wokrjesny hejeman dr. Waentig w mjenje statnych wyšchnośćow a mnohy druhi. Towarstwo mnohich łopjenow pšchepoda wolijowy wobras, kiž pšchesłuša do šalu. Śwjedźeńśku rĕć mĕśeśe knjes [illegible] D. Jhmels. Pšchisamknu k śwojemu [illegible] dźeśeśemu předowanju a pokaja wośebje, [illegible] hodźinske kśeśeśańśtwo, kiž ma być śjednośnje s zyrkwju. Je to nujne w dźeńšnjośchim cźaśu wobroźeneho kśeśeśańśtwa. Śwjedźeń śawostaji pola wšchitkich wobdźĕlenych hłuboki śaćišćeć.

Śakne wobdźĕlenje na kemśćach a na ćwjedźeńśkej zhromadźizne bĕše s dopołnjom, so maju hišće mnohi w mjenu śaćiš wutnuśkanje a woćehnjenje młodźiny we kśeśeśańśtwu duchu a s tym kśeśeśańśtwo dozdyka.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z Khrošćic. Pjatk wječor zhromadźichu so wjesni zastupjerjo pola wjesnjanosty Kokle k swojemu 14. gmejnskemu posedźenju. Knjez Wjeńka da so zamolwić. Předsyda přečita najprjedy někotre zdźĕleńki. Mjez nimi prosy zarjadnistwo Kamjońskeje motorskeje sykawy wo zapłaćenje swojich wudawkow při posledním wulkim wohnju (10. augusta) we wysokosći 95,76 hriwnow. Należnosć je so Dryježdźanskej zawĕśćeńskej komorje přeciwo wohnjej a tež hamtskemu hejtmanstwu k dalšemu rozjasnjenju přepodała. Termija Knebel a Muka budźe 24. septembra. Mzda wjesnjanosty so wo dalše 5 proc. Poniži. Wobkhadna taflička na Horje pola žiwnośćerja Grofy so přeměni. Pančanskaj lĕkarjej póndźelu resp. wutoru swoju praksu w našej wsy wukonjataj. Do druhich rumnosćow knjez architekt Cyž w najbliššim času počehnje. Postajene pjenjezy za wokrjes (Bezirksumlage) su so z dźĕła wot piwowho dawka zapłaćile. Č. proces je zawĕśćeński hamt dale dał. Do khěže Mikławšej Brĕzanej słušacej je wóndano začahnyła wudowa Bergmanka. Za nju je Jaščanska gmejna rukowanje přewzała. W nazymskim času budźe wjes jenož hač do 8 hodź. wječor wobswĕtlena. Dla wobłoženja při nowym mosće ma wjesnjanosta z twarskim mištrom jednać. Dokelž nahotnej muri njejstej telko dźĕła činiłoj, budźa wudawki za móst nĕšto mjenje wučinić. Błyskowód na našej baptycy je so přez firmu Friedrich z Lipska pruhował. Njeje wjacy w rjedže a ma so tohodla wuporjedźić. 160 sadowych štomikow (pózdnje družiny) maju so za přichodne nalĕćo w Budyškej měšćanskej zahrodże skazać, trĕbne jamy dyrbja pak so hižo we nazymje ryć. Dale so jenohłósnje wobzamknу, 100 proc. přiražka za leżownostny a rjemjesłowy dawk dale zbĕrać. Přeciwo 1 hłosej so postaji, zo płaći wot 15. septembra sem dla powšitkownoje nuzy dźĕława hodźina na gmejnje za muža 40 pj., za konjej pak 1,50 hr. Dokelž tež w našej gmejnje tych wudawkow stajnje wjac, a dokhodow pak mjenje, maju so pjenjezy požčić. Wjesnjanosta wobstara dalše.

Z tutym so zjawne posedźenje skónči, a tajne so započa.

*

Z Kulowa. Stwórtk zeńdźechu so mĕšćanscy zastupjerjo k posedźenju. Pruhowańskej kommisiji so poruči, zo by lĕtnej wotličeni na 1928 a 1929 přepruhowała. Dla zagmejnowanja klóštrskeje Noweje Wsy do Kulowa je mjez Kulowom a klóštrom Marijneje Hwězdy zwada nastała. Wobzamkny so nanajet na wokrjesny wubjerk dla dojednanja. Smuha leżownosće při starym skótnym torhošću předa so wobsedźerjomaj Welsej a Hadrianej bjez wumĕnjenja prawa na pozdźiše wróćokupnjenje. Zastupniny zhoniechu wo zwaporjedźenju mostow při Wojerowskej drózy, kiž 298,58 hr płaći. W tajnym posedźenju jednaše so wo přenajeću Radneje pinicy, tola so njedojednachu. Ma być hišće jene posedźenje.

Wohnjowobornistwo

Wokrjesny wjelst wohnjowych woborow w Budyšinskim hamtskim hejtmanstwje.

Jmĕje njedźelu 20. wóśnjeńca dopołnja w 10 hodź. we Khelećeńi w Budyšchinje (nic w Malešecach, kaž běše najprjedy postajene) śwoje śkhadźowanje wobornych śejtmanow. Hižom w 9 hodź. śeńoże so pśchedwjedźiśwo k posedźenju. Skhadźowanje nawjedźeńje pśchedźeda, wokrjesny sastupnik Fischer. Nimo druhich naležnośćow postaji so śwjastowy dawk na 1932 a wośjewja so pruhowanja woborow w lĕcze 1932.

S Bitkopiz. Tudomna dobrowólna wohnjowa wobora śwjeśeśeśe sobotu śwój 65. sakoćeńśki śwjedźeń. Pśchi tutej śkładnośći buchu nĕkotśi sasłužbni woborniźy wuznamjenjeni a cźeśćeni.

Wšelake podawki

Wohnjowobornik so śpalił.

W Ntternrenće pola Nürnberga wudyri we wulkej brózni woheń. Brózeń so je žujemi tśjoch ratarjow wotpalił. Pśchi hasćenju namała wobornik śwoju śmjerć. Brózeń so sasnupny a wobeho pohrjeba.

Tyfus w Sangerhausenje.

Kaž šmy hižom sdźĕlili, su w Sangerhausenje ludźo na tyfus sthorili. Hamtźy so wośjewja, so je dotal 17 wosobow sthoriło. Ssu to śwjetścha śchulerjo Sangerhausenśkeho gymnasija. Woni bĕchu mloko abo mlokowy kakao pił. Mlokarnja bu hnydom samknjena.

Sport

Kopańca.

Němcy přećiwo Awstriskim z 5 : 0 podleželi.

Před 45 000 přihladowarjemi wotmě so wčerawšu njedźelu we Winskim stadionje naspjetna kopańcowa hra mjez němskimi a awstriskimi kopańcarjemi. Hižo do časa bĕchu znajerjo wobeju krajow w kopańcy z wĕstym wobmyslenjom na tutu hru zhladowali. Za Němcow njebĕše ničo lohke, nastupić přećiwo Awstriskim, kotřiž swjatki w Barlinje hru z 6 : 0 dobychu. Tež wčera wostachu woni z dobyćerjom, dokelž maju lĕpših hrajerjow. W přenim połčasu steješe hra na 2 : 0. A tež w druhim połčasu so Němcam njeporadźi, raz bół do wrotow wjerhnyć.

*

Kopańcowa městowa hra mjez Drježdźanami a Barlinom wotmĕje so přichodnu njedźelu w Drježdźanach pop. w 3 hodź.

*

Wuneški wčerawšeje njedźele w kopańcy we Łužicy.

W **Biskopicach:** SN. z Biskopic přećiwo Sportlust ze Žitawy 2 : 1;

w **Žitawje:** Žitawski B C přećiwo V f B z Kamjenca 4 : 0 (3 : 0);

w **Habrachćicach:** Spielv. z Habrachćic přećiwo Budissa z Budyšina 1 : 2 (0 : 2);

w **Budyšinje:** Spielv. z Budyšina přećiwo S C z Wulkich Rědarjec 6 :0;

w **Nowym Gersdorfje:** Sportlust z Noweho Gersdorfa přećiwo B C z Rychnowa 4 : 3;

w **Lubiju:** S V 1911 z Lubija přećiwo B C z Wostrowca 3 : 1;

we **Hornich Kundračicach:** S V z Hornich Kundračic přećiwo V f B z Lubija 2 : 6;

we **Wódricy:** Spielv. z Wódricy přećiwo V f B ze Seifhennersdorfa 6 : 0;

w **Połčnicy:** Sportfr. z Połčnicy přećiwo V f B z Biskopic 2 : 1.

W Němskej:

w **Drježdźanach:** F C z Prahi přećiwo Sport Club ze Drježdźan 4 : 2.

We wukraju:

Bratislava přećiwo Winej 2 : 4; Pražska Slavia přećiwo Viktoriji na Žižkowje 3 : 1; Pražska Sparta přećiwo Karlinskim Čechам 3 : 2.

Najnowiše z cyłeho swĕta

— **Wuhlady na wjedro sa jutřišchu** wuteru: Sšo trochu wutwjedri a wocjepli.

Pšchepytanje pódlanšćich kolijow, kotrejž pšcheš wośebity móšt wjedu, je wupokaźało, so bé so tež tam bomba położiła, kotraž je so njeśtrańcna namakała. Nĕchto podšćišćo pšchijĕdźaju cźah i Wina móšeśche so i cźaśom sadjerjeć.

* **Jedyn wocjitk śwĕdź żeleśnišćeho attentata pola Via Torbagi w Madźarśkej jakośtny podawk na śledowaje wašchnje wopiśuje: W Budapeśtu do pśenjeho woła Winśkeho śpĕśchneho cźaha sakśech. Dokelž pak tam mĕśtna njebé, djech k pśchedpośledńemu woźej a so k śpanju lehnych. Jenoj tomu mam so djakowaś, so je so mi śtoroje falkowało. Nĕhdże djeśaś minutow pa woźiśćiže so njeśtoże śta. Se śatrašchnym wrjeśkom so k śpanju wutorźech. W tym śamym wokomiku wšchi śtrĕžy haśnuchu. Puśćowarjo so se śwojich mĕśtnow cźiśnuchu, nichtó njewĕdźeśche, śchto bé so śtało. Hakle dyrbjach wo pomoc śchicźach, a śranjeni jakośtnje śtonach, śpónachmy, so je so katastrofa śtała. Dokelž bé wšchudże cźma, njebé najprjedy móžno, śnjeśtoženych wukhowaś. Hodźinu pośdźišćo wohnjowa wobora pśchijĕdźe, kotraž pak bé śabyła, śmólnizy śobu pśchinjeśeś. Se wšchém śpĕchom so potom śchćepowzu śapalichu, pśchi kotrychž śtwĕtle so do wukhowańśkeho dźĕła dachu.**

Wušamknjene njeje, so su wutkanjeno attentat śkuśili, śnajmjeńścha wśchelake šnamjenja na to pokazuja. Wopśchijeśeśe jeneje zedle, kotruž su njedawno attentatowho mĕśtna, i šamjenjomaj poćeśenu namakali, rĕka:

Gandhi je do Europy přijěł.

Mahatma wopuści łódź w Marseilleskim přistawje. Njesmĕrna syła wćipnych a nowinarskich dopisowarjow ze wšĕch kónćin swĕta čakaše w Marseilleskim přistawje na přijězd Mahatmy Gandhiowy. Gandhi hnydom dale pućowaše a je hižom do Londona dojěł, hdyž so wobdźĕli na wuradźowanjach 2. indiskeje konferency.

Dźěłaćerjo, wotwoſmjemy wam staroſć a ſ nahłoſeju wot kapitalistow dostanjemy, ſchtož ſo wam ſaleži. Kóždy měſaz budźeſe wo naš ſtyſcheſ. Kapitalistoſo njeſeſnu.

Přilopk

* **Njewſchědna horzota w Ameriju.** W Newyorku pokaſowaſche pjatk thermometer 35 ſtopjenkow cyſoloty po Ceſſiju. S tym mějachu tam najcyſoliſchi dźeń zyłeho letuſcheho lěta a najhorzſchi 11. December dozyła. Horzota wupſcheſtrě ſo na zyły ranſchi dźěł Połnóżneje Ameriki. W najwjazy měſtach naměrichu 32 ſtopjenkow a wyſche.

* **Khłoſtanz wunamaka njeroſpaczomny ſamk.** Harold Marks, khłoſtanz kaliforniſkeje khłoſtarnje San Quentin, pſcheda patent njeroſpaczomneho ſamka, kiž běſche wón we ſwojim ſiwobodnem czaſu wunóſkał, ſa 100000 dollarow ſamkarſkej fabriju. Marks wotpołnicza 5 lětne jaſtwowe khłoſtanje.

Wukhowane drohotne wěcy „Lawa z Janina".

W Athenu, tónž žnjenza 1931.

Poſkłady ſłowneho Ali Paſcha ſ Tepeleni, ſ pſchimjenom „Law ſ Janina", wo kotrychž kóždy cłowjek na Balkanje nětkaſu ſtawiznicžku wě, ſu pjecza blíſko Janina, w dołhowjeczornej Greſkej, wuſkładźili. Snajmjeńſcha ſu na podłoſu njedawno namakanych dokumentow podſeńſku khódbu k połajnej pinzy wuſkruſchili a ſu we pińnje naſpomnjene kóſczowzy 9 wojakow nadeſchli, kotrež ſu pomhali Ali Paſcha-owe poſkłady wukhowacz, kotrychž pak je potom Paſcha ſamornuczanje morił, ſo njebychu jeho potajnſtwo picheradźili.

Dopomnjeczo na błyſchcej Aliowego dwora w Janina je ſchcěſe nětko żywy kaž powdaneczko. Ali je był żyła wojſoba a jeho móz namołwjeſche zuſe kraje, ſtajnych ſaſtupjerjow pſchi jeho dworje wudźerjeczy. Běſche porjadny Napoleonowy a lord Nelſonowy ſwjatkaſ, też jendźelſki pěſnjeř Byron pſchebywaſche dźěſchi cząſ pola njeho. Na wjerſchku ſwojeho knježeŕſtwa pſcheſahaſche ſamo ſultana w Konſtantinopłu.

Ali Paſcha wukhadźeſche ſ niſkeho a dźakowaſche ſwój poſtup ſwojej pſcheſkepanoſći. Narodźi ſo 1741 w Tepeleni, w hórſkej wjeſy Albanſkeje. Jeho nan běſche Bey w Tepeleni, jeho pak ſuſodny nadpadny a mori. Tehdom běſche Ali hakle 14 lět ſtary. Tepeleni ſłuſi ſwoju ſamoſtatnoſć a Ali cźekny ſe ſwojej maczeru Khamko, kiž běſche żónka njewſchědneje wole a jara wobdarjena. S poſlednich ſwěrnych ſarjadowa make wótſło, kiž ſo jako banditow w horach ſaſtyſchi a měſachu jenož jedyn ſamér, ſo na morderſach Alijowego nana wjeczěcź.

Po lětach ſo Alijej a jeho maczeri poradźi, Tepeleni ſobu pſchedobyć a kraſnje na ſwojich ſuſodach ſo wjeczěcź. Toła Ali njeczujeſche ſo hiſchcze wěſty. So by zyłe ſam w Tepeleni knježił, ſtónzowa ſwojeho bratra a tykny ſwoju macź do jaſiwa.

Cźeſcežełakomny Ali njeſwjeſoli ſo dołho ſ knježeſtwom nad Tepeleni. Namjetowaſche turkowſkemu knježeŕſtwu, pſchećiwo hórſkim rubježnikam ſakrocźić. To ſo ſ wjeſelocźu pſchiwſa a dopomha jemu k bohatſtwu. Kaž běſche wocźakował, ſamołwichu ſo wjednizy rubježnikow jedyn po druhim a poſtrěcźichu jemu, ſwoje wurubki ſ nim ſo dźěcź, jeli pſchećiwo nim njeſakrocźi.

1787 wobdźěli ſo Ali **na wójnje pſchećiwo Ruſkej a bu ſa to k paſchej nad Trikala** (w Theſſaliſkej a k paſchej nad Runzeliſkej pomjenowany. Jeho wliw poſtupowaſche hiſchcze wyſche, hdyž ſo jemu poradźi, Janina pomjenowanje k paſchej **na Janinje pſchećiſchcźecź.** We Napoleoniſkich wójnach dźerjeſche pak ſ teſ pak ſ druhej ſtronu. Toła ſo jemu poradźi, **do wěru ſułtana** wobkhowacź a bu ſkónčnje jako paſcha nad zyłej Albanſkej, t. r. jako knježeŕ wot Epira hacź do Cźornohórſkeje — Montenegro — wobkruczeny. 1799 bu ſamo bali Ruſkiſkeje a dźerjeſche tute ſaſtojnſtwo dołho doſć, ſo móżeſche pokłady, w zyłej Theſſaliji nahromadźene, do Janina pſchewjeſcź.

Ali Paſchowe bohatſtwo a móz wuroſcześchcźi ſo tak, ſo poča Konſtantinopł njeměrny być. Alijowy ſyn Veli běſche paſcha w Moreji a ſyn Muktow paſcha w Lepanto. Sułtan Mohamed II., kiž ſo prózowaſche, móz paſchow w provinzach pſchiſtrótcźicź, nochcźeſche dale wuſnamne ſaſtojnſtwo Ali Paſchy cźerpjeć. Wjeſe wſcheje winy njemóżeſche pſcheczźiwo njemu ſakrocźić. Tuž cźakaſche na nětkaſu pſchiležnoſć. Ta ſo poſticzi 1820. We ſwojej łacźnoſci a khrobłoſci dowoli ſej „ſwjaty" Konſtantinopel „wonjeczeſcześ" ſ tym, ſo chcźeſche ſwojeho wojoſbinkkeho njepſcheczela Pacho Bey pſches najałych mordarjow w njepoſtrěhnej hiſtoſci ſułtanoweho palaſta moricź dacź. Hnydom ſakroczi ſułtan pſches Kurſid Paſchu pſcheczźiwo njemu. Njedźiwajo na ſwoju wyſoku ſtarobu a byrnjeż jeho wſchitke vaſaloja a ſamo jeho ſynaj wopuſchczikoj, wobaraſche ſo Ali Paſcha dwě lěcze dołho pſcheczźiwo turkowſkemu wójſku. Hakle w nałěcźu 1822, po měſacu dołhim wobſtejnjenju twjerdźiny Janina, wo měr proſcheſche. Poda ſo do ſtana Kurſid Paſcha, bu napodnje ſ pſcheczźenje pſchiſłuſaty, wſchitke jeho pſcheczá ſo dopjetnichu. Tola hdyž ſtaw wopuſchczi, ſakło jeho wótrym nożom wot ſady. Jemu hłowu wotrěſachu a półſachu ju do Konſtantinopła. Podarmo pytaſche Kurſid Paſcha ſa pokładami ſamorodowaneho Alia. Słoto a drohotne kamjenje běchu ſo wſchitke ſłubiłe a hakle njedawno namakachu ſo dokumenty, kotrež na nětko namakane pokłady pokaſowachu.

Swójbne powěſće

Sſłubjeni: Erika Wagnerez we Wurjazach a Marczin Aßmann w Budyſchinje. — Margareta Barzżeż w Dubom a Albin Teichmann w Budyſchinje.

Swěrowanaj: Erich Lippert ſ Elſu rodź. Hiżłez we Lubiju.

Zemrěli: *Korla August Menſchner, ſkałaŕ w Brěžni poſa Kamjenja, 47 lět. — Wilhelmina wudow. Hommelowa w Brěžni poſa Kamjenja, khowanje je dźenja póndźelu. — Maria Auguſtinowa rodź. Schoſtigeż we Wjaſowzy, 46 lět, khowanje je dźenja póndźelu.*

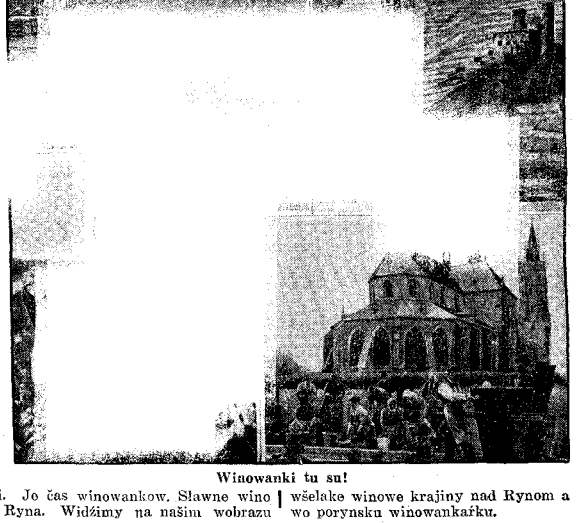
Towarſtwowſki powěſtnik.

Ratarſki Dorost za Njebjelčicy a wokolinu ma ſrjedu 16. pożnjeńca wječor we 8 hodź. w Serbſkich Paziſcach ſwoju zhromadźiznu. Přednošk je přilubjeny. Winowatoſć kóždeho ſobuſtawa je, zo ſo na njej wobdźěli. Hoſco, wosebje też hoſpodarjo, ſo wutrobnje na nju přeproſeja. **Předſydſtwo.**

Swob. zjednoćeńſtwo kat. wučerjow ſerbſkeje Łužicy zmĕje ſrjedu 16. pożnjeńca popołdnju ¼4 hodźin ſwoju III. lětniſu zhromadźiznu w Swinarni pola Swonec. Dalſa rozmołwa wo poſlednim přednošku. Druhe aktuelne praſenja. **Předſyda.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyſinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dušman w Budyſinje. — Za nawěſtki: G. Jnnak w Budyſinje.

Sedlarske a wutykane twory
ma na składze, zhotuje a wuporjedźa
C. Junghannß prjedy Emil Schubert
na Jerjowej hasy

Winowanki tu su!

Wino zrawi. Jo čas winowankow. Sławne wino pokhadźa wot Ryna. Widźimy na našim wobrazu wšelake winowe krajiny nad Rynom a deleka na lěwo porynsku winowankarku.

Weidlichec kožuchowy dom
w Halštrowje
Najwjetši skład kóžkowych podšičow a kóžkowych wobſadkow za ſerbſke žonjace a mužace kožuchi.
Kožkowe wobſadki:
wudrow, bobr, tkhór, persianer, prawy skunks, barbjeny skunks, oposum we wšelakich modnych barbach, tkhór-skunks, wallaby. Wšě druhiny kóžkow we wšelakich kajkosach.
Kožkowe podšica we wšěch znatych družinach
Zuſtojenje žonjacych a mužacych kožuchow po měrje. Dołhe kožuchi, kožuchowe jaki, ſportſke kožuchi, jězdne kožuchi. Přijomne płaćeńſke wumĕnjenja.
Kujeń Hocyna w Budyšinje na Cyrkwinſkim naměſće ma tute wěcy na składze a po ſamſnych wumĕnjenjach a płaćiznach na předań.
Stóž chce měć ſprawnje poſtužene a być derje zaradźeny, kupuje ſwoje kožuchi jenož pola wěcywuſtojneho; naše dobre mjeno rukuje za najlepše dźěło.

Rožku
kupuje za hotowe pjenjezy
ANTON VACEK
młyn w Kukowje

Hypotheki
a požčonki ſo wobſtaraja. Naprašowanje na Schließfach 201 Bautzen

2000-3000 hr.
na 1 hypotheku na 38 kórcow wulke kubło ſo z priwatneje ruki pytaja. Poſkiwenja na wudaw. Serbſkich Nowin pod H 37

19 lětna holca
pyta hnydom ſłužbu w pjekarni abo domjacnoſći. Bliže zhonič we wudawarni Serbſkich Nowin

WOBRAZY
z poſwjećenja „Zejlerjoweho pomnika" we Łazu, ſu wupołožene a na předań we
wudawarni Serbſkich Nowin

Cyhelenca w Salowje
ma kóždu dźěłbu
murjerſkich cyhelow
po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwoženjom.
Zarjadniſtwo Salowſkeje cyhelenicy
Poſt Kulow / Telefon 36

Waš elektromotor
ſpuſćomnje a tunjo wuporjedźam. Derje wupruhowane broncowe kładźenje
Max Büttner
melalowa liječnja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolſkej hasy 8

MEBLE
kupuje/će ſtajnje jenož derje pola firmy
BERNH. **WALTER**
w Budyšinje na Hošic hasy 6, pódla „Běłeho konja"

Woschity wobkhod
za
nawočnicy, ščipjarje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialiſt
nowočaſneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošic hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Přiloha k čislu 214

SERBSKE NOWINY

Póndźelu, 14. septembra 1931

Wučeŕska zhromadźizna w Pančicach

Wotbočka Kamjenskeho wokrjesneho wučeŕskeho towaŕstwa wuleća sej sobotu do Pančic, zo by tam swoje posedźenje wotmeła. Sto leži bliže, hač zo sej dźiwje na historiske městno, do klóstra, hdźež skoro kóždy kamjeń wo zaníženosći rěči. Knjez propst sam bu jim z wjednikom a da wopytowarjam pohladać do stawiznow městnosće, kotrež znowa wožiwjachu w napohładze cyrkwje, pohrjebnišća, wustawa a druhich rumnosćow, hdźež clausura přistup njezakazuje. Tak dóstachu hłuboki dohlad do klóstrskeho a wustawneho žiwjenja a běchu połni khwalby wo dobrym porjedźe a zarjadowanju.

Potom poskići so hosćom we wulkim refektoriju (jědźeŕni), kotryž wobrazaj założerja klóstra a jeho bratrowca debitaj, sklećeca „klóstrskeho". Tak přiležnje powita k. propst wšitkich nanajwutrobniše, wosobje k. wyššeho šulskeho radu Krawca, a předsyda wotbočki k. šulski nawjednik La'ssig z Kamjenca podźakowa so w mjenje wučerjow za dobroćiwe wjednistwo a poskićeny napoj, při tym pokazujo na wšelake poćahi mjez klóstrom a městom Kamjencom. Zdobom wunjese so jemu hišće harmoniska sława.

Dalše posedźenje wotmě so potom w Pančanskim hosćeńcu, hdźež bě so 34 wučerjow zešło. W swojich zawodnych słowach pokaza předsyda na strach, kotryž dla njedostatka na njenjeżnych srědkach němskomu šulstwu hrozy a tak našej cyłej kulturje.

Po wozjewjenju někotrych towaŕstwowych należnosćow přinjesoła słowo knjezej wučerjej Kokortej ze Werklee, kiž nas wjedźeše do historiskeje zaníženosće klóstra Marijnje Hwězdy a jeho bliže a dalše wokoliny. Wězo njehodźeše so za tak krótki čas jeho stawizny a kulturne dźěło nadrobnje rozrisać. Tuž chcemy z přednoška něšto wujimać, štož ma za Serbow wjetšeje ważnosće a zajima.

Hdyž tu knjez Bjarnat z Kamjenca klóštr w lěće 1248 założi, běše cyła Saksa hišće serbska. Najprjedy měješe wotpohlad, klóštr na swojich wobsedźerstwach blizko Kulowa natwarić, ale znaty podawk na hońtwje jeho wotmysł přeměni a tak nasta tu, hdźež hišće dźensa stoji. K wudźerženju klóštra dyrjachu wokolne a dalše wsy po wšelakich podźełach přinošować, jemu podsteješe na 64 wsow, hdźež klóštr swobodne sudnistwo wukonješe, kotrež bě jemu tehdomniši krajny knjez, kurwjerch Jan Oto Branibor-ski, spožči. Hišće druhe klóštry běchu w Serbach, tak klóštr Franciskanow w Budyšinje, bu z cyrkwju w lětach 1218—1226 natwarjeny (nětko hišće rozpadaki Mnišeje cyrkwje widźimy). Założišchu prěnja šulu w Serbach 1218. Ju wudźerżachu knježa ze Mehrad a mišnjanski biskop dari jim dźiwy lěs we Budyskich pohorach, Mnišone, natwarichu tam dwór a kapału. Předowachu po Serbach swjaty ewangelij a rozšěrjachu křesćanstwo. To so jim też poradźi, dokeż mjez nimi běchu też Serbja a Polacy, kotříž serbšćinu nawuknychu. 1234 założi češka kralowna Kunigunda klóštr Marijny Dol. Po njej mjenuje so hišće dźensniši dźeń dźěl Kukowa „Kinkbark" (skepsane słowo z tuteho mjena). W Kamjencu běše klóštr Kajmcinow. „Serbska cyrkej", w kotrejž hižo so (dźe dołho ničo serbski wjacy njepředuje) wokolne serbske wsy kaž Čornow, Jěžow, Němske Pazlicy atd. běchu do njeje zafarowane. W tutych wsach je serbsko ludstwo docyła zničene a to přez šulu, dokelž so tam serbscy wučerjo njepřistajichu, štož by runje w namjeznych wsach jara nuzne było.

Hnadne knjenje w klóštrje Marijneje Hwězdy wukhošćachu w přenim času ze zemjanskich swójbow. Tak bě Hilža z Khrósćic (1264—1292) wšěse Serbowka. W dalšim pokaza rěčnik na hrubosće, kotrež běchu Husitojo a Swedojo w klóštrje a druhich serbskich wsach — w Rakecach, Khrósćicach, Ralbicach, Koćinje, Kulowje atd. — skućili a pak su knježny před nimi ćekałe. Też reformacija přeměni wjele w serbskim kraju. Z nowej wěru přičinhu też Němcowstwo a pomhašo narodne hubjenstwo powjetšeć, na čimž wjele serbskich wosadow nětko hišće ćerpi a so po času mnohe zhubichu.

Serbja běchu tehdom jara priwěrkacy, štož je so we wšelakich nałožkach a powědańčkach jewiło. Tak wustupi 1578 w Stołpinje lutherska žónska a wozjewi ludej „zboże čłowjestwa". Pisa so, zo je k njej 15 000 Serbow pućowało. Swětne a duchowne wyšnosće mějachu rucy połne dźěła, zo lud zasy změrowachu. We 17. lětstotku (1632) zakhadźeše we Łužicy žalostny mór. Powěda so, zo bachu zemrěli za Kukowskim hrodźišćom na hórcy mjez nim a Nowakec hatom pochowani. Za čas wupada Swedow do Łužicy mějachu klóštr a Khrósćicy wjele ćerpjeć, tu wosebje faraŕ Jakub Lebza. W Różeńće chcychu hnadowne swjećo sobu wzać. Tola samo 16 koni njemóžachu wóz wotwjeść, doniž swjećo na namołwjenje Šimana ze Smjerdźaceje zasy njewróćichu. Swedojo chcychu też Kulow wurubić, tola tołsta mhła temu zadźěwaše, byrnjež jenož dźesać mjeńšinow zdaleni byli. Na kóncu swojeho přednoška rozłoži rěčnik, hdźe a hdy buchu w Serbach šule założene, tak w Hodźiju 1580, w Ketlicach 1489, w Barée 1531, w Bukecach 1548, pozdźišo potom w Radworju 1650, w Khrósćicach 1690, w Njebjelčicach 1680, w Kulowje 1692, w Różeńće wokoło 1700, we Wotrowje 1750. Wo Ralbicach nam wěste data pobrachuja, tola wěmy, zo je šula jara stara była. Tu w swojim času wottorhachu a na Wettinskej wustajeńcy w Drježdźanach 1888 zasy natwarichu.

Předsyda džakowaše so přednošowarjej za jeho wuwjedźenja a rěčnik wotmołwi hišće na wšelake naprašowanja a k. šulski rada Krawc doda wo šulskim žiwjenju a jeho zarjadowanju w klóštrskich šulach — ludowej, pokročnej a wustawnej. Dokelž je so wšitkim w klóštrje jara lubiło, so drje k lětu zasy tu zhromadźizna wotbočki snadź pak też cyłeho wokrjesneho Kamjenskeho wučeŕskeho towaŕstwa wotměje.

Za třinaty měsac

Ńij jenož my, ale też starošitne ludy trjebachu we wschodnym žiwjenju protyku. Widźachu, so počasny po rjedźe pschcyn so wojujetowachu, widźachu też, so měšazk pschcyny po tydźe so pschemjenja. A nad tym so samuwšachu.

Wunoschk tutych wobkedźbowanjow běše najprjedy wutworjenje powschitkownych měrow cząża — ličby schtworcź létow w lěće a ličby měšazow.

Hdyž pak chcychu so starać wo dokładne ličby, jetkachu so z wulkimi wobcežnosćemi.

S jeneje strony wobkedźbowachu, so jenża trjeba 365¼ dnja k wobběhu wokolo słónca. Potajkim této so njeda dźělić bjez powostanka na jenajke ličby dnjow.

Wěsche potajkim trjeba, do protyki jamjeńcź wotmyślitwe doby abo měšazy. Tajke této, mjenowane „měšacźko-słónčne" wužiwachu w starodawnej Grekskej a žiwja jo wobtkowachu hacź do dźenźnišcheho, hacźrunjeź je to jara njepschihódne.

Cyptowczenjo mějachu do 4. lětstotka psched Khr. této po 365 dnjach. Spočatk jich nowcho léta so pschepawasche a njedósche krucze swjasany na wšěty dźeń. We lěcze 238 psched Khr. dodachu potom hischcze schtyry schtwórczdźeń. Satkadnu reformu pschewjedźe potom hakle Julius Cesar w l. 46 psched Khr. Wón tworjesche tak mjenowanu Julijansku protyku, w kotrejž léto trajesche 365 dnjow a kóžde schtwórte léto so pschidawa hischcze schtyry dźeń. Léto so rozdźěli na 12 měšazow, 7 po 31 dnjach, 4 po 30 dnjach a jedyn po 28 dnjach.

W l. 1582 bamž Hrjehoř XIII. z pomozu astronoma Khrystofa Clavija wudźěła nowu protyku, tak mjenowanu Hrjehorjowu, kiž so dóž spjera na Julijansku, ale tola na někotre pschemjenjenja. Tutu protyku této pospjerjacy pschija katolscha Schwizca, schtyri léta pospjerjischo też Pólska. Druhe kraje haja pospjerjischo schćehowachu.

Dźensa wschitke kraje wužiwaju Hrjehorjowu protyku.

Někto je Swjatši narodow swołak komitej, kiž ma so starać wo nowu reformu protyki. Komitej je też wu-

Nazyma na horskich pastwiscach, kruwy honja domoj. Zaso je přišoł čas, w kotrymž so skót z hórskich pastwiśćow honi. Swjedźeńcy z kwětkami, bantami a tkaninowymi nasaŕi wupyšeny čehnje skót ze swojimi wothladarjemi a wothladarkami domoj.

Wosudne porsknjenje

Jónu wjeczor žedźesche kenzitiki sastojnik Iwan Dimitriewitsch Tscherwiakow w měschćańskim dźiwadle wobžiwjawschi pisches swojeju schtyrceźu „Cornevillske zwony." Takle wobdźiwajo myšlesche žebi wón, so je wjerschk wscheje semjeze sdźěwjeze dozpět, tu . . . Wón najwjazy Slawiskach namakamy tose „tu". Spisowaczejstwo nimaja pak žaneje winy na tom: žiwjenje poschica mnoho pschechwapjenjow!

Tu potajkim sačimi so nadobo jeho mjeswocźo, wón zabocza i wóckomaj mikotaczź, sadźerża dych a . . . hazzi!!! — Wě porsknył, kaž widźiče. Porsknyć je kóždemu człowjeskej dowolene. Wur tak derje porska kaž wusokajski sastojnik, druhdy hamo porskaju tajni radźiczźerjo. Wschón swět porsta.

Tscherwiakow wuwuschiwschi žebi nóš, pohladny, dokelž so to sa derje wocźehujenego człowjeka sluschą, wokolo so, hacź njeje hnadź i porsknjenjom někoho nastrašył. Wuspěch tehoże wokolo so pohladnjenja bě nimo měry njesmjeschczacy: Wón pytny, so žebi stary kujs, kotryž psched nim žedźesche, pschi a schiju wobhladnuwschcze a pschi tom něschto bórbotasche. W starem knjesu spohna pak Tscherwiakow statneho radźiczela Briggalowa, pschedstejaceho drohitwarčkeje wujchnoscze.

„Sym jeho napisował," myšlesche žebi Tscherwiakow. „Wón njeje drje mój pschedstajeny, ale wo wodacze dyrbju jeho tola prožyć.

Tscherwiakow mjeszo sakaschkuje, pohiti hlowu ke wschej statneho radźiczela jemu pschischepatwschi:

„Wodacze, ekselenza . . . napisował Waschu ekselenzu, ša pak šo to zyle pschipadnje . . ."

„Nima ničo rjez!"

„Proschu wospjet wo wodacze. Sawěrno, ša šo wopranodze zyle bjez wotpohlada."

„Ale žedźcze to směrom, a njemyšcze!"

Tscherwiakow puschczi šo pschesčkajcny na jemu pschipokasane městno, cžinjeschc hlupje mjeswocźo a sapocza sajo na jewischczo hladacź. Njeběschc pak ze šwojimi myslemi wjazy pschi wězy, pschetuž w jeho nutskownem knježelesche njeměr. Jako sawěschi padny, pschistupi wón k Brigalowej:

„Proschu Waschu ekzelenzu hischcze jónu wo wodacze Schto wěmy wo młodoschi Buchi, salożerja nabožiny?

Runje psched 2500 létami narodži šo w południowej Bengalskej pod najwyschimi Himalajskimi horami na pomjesach Neapla muž z mjenom Sidhata Gotama Sakia, kotrehož snaje zyły swět jako Budhu. Hakle najnowschcze wuslědźenja podawachu nam nadrobnosće wo žiwjenju teho muža, tiž šo narodži mjes l. 600—500 pisch. Khr.

Se wschcschjo šo wukopa, jo pokhadźeschc z wožebneje a bohateje swójby, pjecza šamo kralowskeje a dokelž běschc jara wobdarjeny, wujnamjeni šo šahe z wucžnoscźu a sdźělanoscźu a też z cžčinej rjanoscźu. Hacź do swojeho 29. léta bě žiwy po jemjanskim waschnju swojeje doby. Jeho hlowne sabéranje běschc honjtwa a lubkowanje, kiž wužiwaschc do zyteje wosle. W 19. lěcze wożeni šo z rjanej knježnu, kiž běschc jeho cžetka. Ale mandželstwo wosta bjez dźěcźi. Próžnistwo a njedźělawosć žiwjenja pak Gotamu njespokojeschczej.

Bě žiwy přjedź bohatstwa a rjanoscźe, šabawa po šabawje šlědowaschc, ale jeho dusicha šlajnje wostawaschc njelpokojena. W tym rospołożenju spóhna tři wězy, kiž jeho rosbudźichu. Sekka šo z mužom, žalostnje trażenym dla wyšokeje starosby, jetka dale człowjeka, kiž mjeschc wobidnu khorosćź a stónczaje nadeńdźe hrosne cźeło, na kotrymž ptakt dyrbachu a twérjata žerjechu. To wschcho jeho jara hnjeschc.

Pschemyšlowaschc a dołho rosjimaschc wo pschichodze, hdyž naraš dóstra powješć, so bě šo jeho žonje narodźiło dźecźo. A wrócźi šo dom z justanjom druhich, mjes tym, so běschc šam pokny duschinych wukhošćow „jako nječłón, komuž praja, so jemu šo pak nad hłowu." Stupi sćicha na próh khatrnje swojeje mandželskeje, kiž tam špasche mjes kwětkami a dźěćatkom w rukomaj. Chžyschc hischcze raš psched wotkhadom pschni a pohledni krócź wokoschcźe swoje nowonarodźene dźěcźo, ale njeschcźini to, so njeby šłudźił žonu. Tak wopuschczi swój dom na stajnje; w nozy poda šo na puć won do šwěta, bjez teho, so by šo rosžohnował je žonu. Na konju jeho pschewodźeschc jenježki šłužobnik.

Nasajtra bě hižo daloko wot domisny. Gotama, kiž šo nětko hižo „Budha", to je „wubudźeny" abo „rosswěcźeny" mjenowaschc, hej z mjeczom wotrěwy włosy, wotwołoži wschcé debjeńki a wschikko pósla z konjom a mjeczom domoj šwojim nr wopomnjesce. Ale nějesche hischcze wobleć, kiž pak sekkawschi proscherja, hnydom pscheměni z jeho drašu. Potom z pjecźimi towaŕschemi poda šo do Djungłow we wudolinje Windhjiskich hór, so bychu šo tu hromadźe wénowali jenož pokucźenju. Dyrbjmy tu na to spominacź, so indiski duch hižo psched tym běschc pschepředcźeny, so może człowjek dobywacź mozy a wědomosće jenicźky z rasnym pokutnistwom, pokcźenjom, wocźuwanjom a žebjecźiwcźistwom a też Budha šo poda na tutón puć.

Wobžedźe kedźbnosć šo wénowaschc schtomej, pod kotrymž měješe Budha duchowne widźenja. Běschc to figowz. Na kupje Ceylonje hischcze dźensa pokasuja schtom, najstarschi historiski schtom na šwěcźe, wo kotrymž šo praji, so šu šadźeny jako wotnožka figowza Budhi we l. 245 pisch. Khr. S teje doby jón pěstonjachu a hajachu, jeho hakowy podpjeraju pitnje a poda koło wokolo je pschipramjena jako teraša, so móhł schtom stajnje nowe korjenja puschczecź.

pišak myta sa najlépšche namjety reformy protyki. S namjetow so diwaj wubrachtaj.

Wobaj projektaj staj sa to, so ma lěto dale měcź 52 njedźel, kóždy tydźeń pak 7 dnjow, lěto pak 364 dnjow. 365. dźeń ma so dodacź pschi kónzu abo sapoczatku léta. Wón by so zwjeźił jako zwětowny dźeń měra. W pschestupnych létach by so dodał druhi dźeń, tak móże lěto sapoczecź stajnje tón sambny dźeń tydźenja.

Hewak wschak so wobaj projektaj tola mjes sobu rozesnawataj.

Prěni wobkhowa dotalnych 12 měsazow, 4 schtwórcźlěta, kóžde po 3 měsazach, ł kotrychź dwaj mataj po 30 dnjach a jedyn 31 dnjow. Prěnje dny schtwórcźlěta maju so stajnje sapoczecź póndźelu.

Druhi projekt dźe dale, pschetoż wón sawjedźuje 13. měsaz. S 13 měsazow by měł kóždy 28 dnjow, to wosnamjenja 4 njedźele. Prěni dźeń měsaza by stajnje był njedźelu.

Kak by někto wupadał stajny porjad w kóždym měsazu?

Njedźela	1. 8.	15.	22.
Póndźela	2. 9.	16.	23.
Wutora	3. 10.	17.	24.
Sdrjeda	4. 11.	18.	25.
Schtwórtk	5. 12.	19.	26.
Pjatk	6. 13.	20.	27.
Sobota	7. 14.	21.	28.

Mjes šmažnikom a prażnikom by so jasnunk 13. měsaz. Namjetuja, so by so mjenował „Stótnčny měsaz". Dodaty dźeń w pschestupnych létach by so pschidał na tutón nowy měsaz a nocźny (běły) dźeń na hodownik.

Wuzitki z teje reformy bychu byle wulke.

Kóždy dźeń tydźenja by měł stajne městno w měsazu. Njedźela by stajnje była 1. 8. 15. a 22. kóžoho měsaza, póndźela 2. 9. 16. a 23. atd.

Pschi nowym systemje by było dźěło bóle porjadne.

Wschitke wotnoški towaršstwoweho žiwjenja bychu méle twobstajne, njepschemjenliwe daty. Kónz kóžoho měsaza by trjechi na kónz tydźenja, schtož by wołožiło wschitke jednanja.

Tutej reformje wjelo méle pschihłosowacź staty a zyrkwje. Ale hodźi so tuthwilu lohko pschewjesć, dokelž l. 1933 l. wulkeho rózka runje trjechi na njedźelu a, potajkim by było jara šmadno pschećej k nowej protyzy.

Wusudźenja

Murjeł Bjedrich Arnoschi Neubert ſ Krumhermsdorfa běšche 9. junija pschepołožje pschischoł na šmdnitze iednanje, w kotrymž měsješe so da nusowanja samoschwicź. Ssud běšche jemu 30 hriwnow kłosłanja pschipósłał. Neubert so pschećiwo temu powoła a samoschwjesche so ſ tym, so je jemu po puczu powětr ſ kola wuschoł. Powołaništi šud njemjeješche to sa dobajhaze samolwjenje, dokelž dyrbi kóždy kolojźdźeny na to liczicź, to móże jeho tajka njehoda po puczu potrjechnjeć, a tak ma so ſ cźahom na pucź podacź, a saczišny powołanje.

§ Sa hoseńezarjow sajimawe běšche jednanje pschećiwo wikowarjeſ a nětkuzichemu hoseńezarjej Korli Arnoschtej Apeltej ſ Oberstrahwalde dla pschekhwinjenja. Hoseńezaŕ a nětczischi wikowaŕ Apelt běšche pryedy ſ mětczełom „Hródneje pinzy" w Budyschinje. Jako hoseńezy pschedha, pschedha wón też sobu 120 štołzow, kiž hischće saplaczene njeběchu. Budyšti hamtiši šud sajudźi jeho dla pschekschwinjenja k 50 hriwnam pjenježneho kłosłanja abo k 10 dnjam jastwa. Apelt so pschećiwo wuhudźi powoła. Jeho powołanje pak so saczišny.

§ Dla skamanja ſhglow a rosnajasanja cźasańt mějesche so samolwicź fabrikšti wobsedźeŕ Pawoł Förster, pryedy w Bjarnacźtzach, nětko w Nürnbergu. Běsche wot cźasanego kławéra a sofy sygle wotstronił a kławér a sofa pschedał. Hamtiši šud w Bjarnacźizach běsche jeho tohodła k 30 hriwnam pjenježneho kłosłanja abo 5 dnjam jastwa sajudźił. Förster so pschećiwo wuhudźi powoła, šud pak powołanje saczišny.

Ludźo mjez sobu

Někotry šmadź dopomni so hischće na tamneho mudrecźa w Sakšeli, kotrejž bě je swojim šuhoom we šwadźe žiwy a so na nim wjeselješche ſ tym, so ſ pomozu trubki schćěkny pisches kluczowu dźěrku do jeho hydlenja dujeschе. Dobry šuhoŕ njemjeješche množo k šmjeczu, pschetoż tele ľudze šwérjatka rosmnožuja so po šnatem waschnju jara šwischnje a maja też hewak hischće někotre mjenje khwalobne waschnicźka. Winik mějeschе pak na pośledku hischće mjenje k šmjeczu, jako bu, swojeho skutka so šlawjo, wobšorženy a k pjenježnemu kłosłanju sasudźeny. Ludźo mjes sobu njejsu někto jónu na žadyn pad stajnje wobžeh sympatiske sjewy, a pschihańaju-li žebi wójnu, potom pschihódu šuhoo na najšpodźiwnische wuseliczki, so bychu žiwjenje mjes sobu cźežke cźinili. Někchto dobre wschak maju tajke pschedewsacźa swojetscha: njewobbźěleni tšecźi dostanu někchto k šmjeczu.

To bě w cźežkim měšcźanšku na dźěcźoch bohata šwójba, w kotrejž bydleniu njebě na srojumliwe waschnje pschezo tak cźicho kaž w zyrkwi. Dźěcźom małeho dnje hdys a hdys hubu satyknjeć, dasch-li jim někchto dobre k jědźi, hewak njeje pak to na zyłem wulkim šwércźe waschnje dźěcźi, žebi mjelcźo hrajłacź, a tak wołachu, wjskachu, šmjachu so a wrěschcźachu pjerach; k temu napominaje wołanje nana abo macźerje . . . cźłowjek móże žebi koncert pschedstajicź.

Nadobo cźichina! Žadyn šmk, žadyn hłós! Strachapolne mjelcźenje Scherjenje khodźi po domje wokoło. Niz bobak, ſ kotrymž prózuja so hubjeni wocźelmjerjo dźěcźi satrasćecź, ale druhe scherjenje, wo kotrymž drje nichtó njewě, kajkeje barby wone je, ja ło dawa so wone ſ hrimanjom a wrjeskotom žłyschecź, wodnjo, hdyž so dźěcźi jenož pikna, a w nozy, hdyž dyrbja wuhnyć, to by so jim hischće satrachnje wo tom dłało. Tši tydźenje dołho dyrbi žebi nan, wróćźi li so je służby domoj, wo scherjenju powědacź dacź, dokelž njedaja žebi jenož dźěcźi, ale też macź strach wurěcźecź. Dźěcźi poczinaju bycź bźěbe a šuche. Nan žłyschi orje też nózny haru, kotraž pschikhadża ſ šubje. Dónidże horje, dokelž móże to tola jenož wot někajkeje dźěry w tšesche wukhadźecź. Wschitko pak je w porjadku, wołna šu lesacźinjane. Tu šubi wobydlerjo tšonczne swoju scźerpnosć a wobrocźi so na policiju, kotraž je ſ powołanja šwuczena, so šwotwodża wschitke sjewy scherjenja ſ naturiſkich pschicźin. A, mjes tym so w nozy scherjenje sašo jónu hrimajo sathadża, pyta hacź k šubam wobronjeny połaj sa fildom a — — — a namaka na šubi šmyklapolny aparat, kotrež je pomocu schtrowcźka poškłuzowany, drjewjanemu hamorej do pródonjeho kaschcźa biecź dawa, ſ cźimž naſtawa wone hrimanje. Hdże pak schtrowcźk wjedźe? Runu šmjer do bydlenja wošbedźerja domu, kotryž so jeho šobu a hdys poškłuzuje, so by swojich wotnajerjow ſ bydlenja wukadźił, kotrež by měł rady šwobodne sa druhe samery. Scherjenje nětkole mjelcźi, ja to pak je po puczu wobstórżba pschećiwo mylerjej pokoja.

W Itaſſkej, w měšcźu Cassino, chżyschе wobbedźer domu tehorunja njeluboh podružnikow ſ swojeho domu won šmjetacź. Wón drje njepoškłuzowaschе so žaneho scherjenja, ja to pak sabéraschе so ſ druhej muzej mytšeczu. Wón da schpunnowanje swojeho šamknjeho wobydlenja pschedźěrkowacź, ſ cźimž runowcźasnje wjerch swojich wotnajerjow do zyndźaka pschemjeni a psches tónle zyndźak pschećiwo wón wodu dele do swotnajeneho bydlenja. Duscha drje bywa pschi italſkej horcźe njechto jara pschijomneho, ale: wschitko w prawem cźasu a na prawem městnje. Cźłowjek dyrbi šnajmjeńscha sa tym šhotowany bycź, so by so ſ radosću woczerstwjał. Njerad widjeni podružnizy dyrbjachu takle pschepławjene bydlenje wutrumowacź, ale knjes domu dyrbjeschе nastatu schłodu šarunacź a njeswosta jemu nicźo druhe, hacź też jimwy sašo do porjadka pschinjeseć.

Druhdy podawaja so tola wopraudźe jara šabawjace wěsy, a pschinjeju so słóncznje psched šudnika. wk.

Prohibicija

Pawoł je so njedawno w Kalifornii sajmylił, njedaloko mexikanſkich mjesow, a njeje prohibiziji jara pschikhilony. Njedawno jechaše so jemu, šuchoche rozdźěłanje bjez wobroczźecź a so w Mexiku (okło wonaczecź. Wjeſki kraj Sjednoczenych Statow šmdkiſche won bjez wscheho wopuschczecź. Ale Mexikanojo sapowědźichu jemu sašup do kraja.

Pawoł, kotremuž njechaſche to do mosow, wopraschа so: „Kak temu? Jedna so tola wo zyle krótki wulkt!"

To je zyle wschjo jene, Mexikanojo měnjachu, bjez wisa njesmě won do kraja. „Potom niz," snapschecźiwi Pawoł a pschiwobrocźi njesdwórliwemu statej swoju sadanju stronu.

Jako chżyschе pak Pawoł njesy Sjednoczenych Statow pschekrocźicź, njepuschczichu jeho tež Amerićanojo do kraja nuts. Jich wócźko bě spośnało, so je Pawoł Němc.

„Wobžarnuju jara," sastajnik rjekny, „ja Němcow je sapuczowanje na dwě lécze sastajene."

Pawoł wotmołwi, so je jemu sakasnja šmorże minyła: „Mam w Kalifornſkej khěžu a bydlu tam hižo měšazy dołho."

„To nima nicźo rjec," sastajnik wobkrucźa. „Sedźe Sjednoczene staty wopuschczeli. Sšmědze so do nich hakle po bnrémaj lětomaj sašo wrócźicź."

Pawoł myšlesche žebi na wscho druhe, hacź sastajnika někak wobrěcźecź. Wědźeschе ſ nasłonjenja, so je to njemóžna wěc. Tehodła poda so won k Mexikanam a wopraschа so wuzadajo:

„Móżeze mi na městnje błeschu Sherry Brandy wobstarać?" A jako wobkrucźenje, so je jemu wěc khutna, pokasa won dźeśacź dollarſku bankowku.

„Brandy móżeze dóstacź," šnapschecźiwi Mexikanzan, „ale budże so cźežko cźinicź, ł polnej błeschu amerikanſke mjesy pschekrocźicź."

„To njech je moja starosć," Pawoł měrnje rjekny. Sherry Brandy pschinóże. Pawoł wsa błeschu, šydny so pod šatkom, wcźasni ju a tiny žebi palenz je spodobanjom sa kornaŕ. Nawjecźor bliščeschе so won bjez cźłumpajo k amerikanſkim mjesam. Namjetuy amerikanſki sastajnik so pschihlisćiwschi, sacźa šydnu won alkohola a rjekny k swojemu šlužownemu towaršej:

„Allright! Widźu . . . to móże bycź jenož Amerićan!" tj.

Hospodarski rozhlad.

póndźelu 14. septembra 1931:

Burzy běchu sańdźenu šobotu sawrjene, tuž so žane hibanje kurſow njesapisa.

Produktowe wěcy njepschinjeschu žaneho pschemjenjenja žitnych płaczifnow pornjo pjatkej. Hacźrunjeź su žitne žně w zyłej wjecźornej Europie tchpatne, płaczifny njepostupuja, ale so skerje snižuja. Nunumska mjeta šwoje žita tunjo na šwětowe wiži, płaczejo swojim ratarjam wuwożowańske myta. Němska je w polnóznej Ameriźy 200000 tunow, to je 4 miliony zentnarjow pschenicź, kupiła, hacźrunjeź běchu lětša w Němskej 160000 hektarow wojaz ſ pschenicźu wobsyte hacź lonı.

Sobotu płaczeschе zentnaŕ w Barlinje:

	br.	tydźenja br.
Pšenca	10.90—11.00	10.65—10.75
Rožka	8.95— 9.05	8.70— 8.80
Nalětni jećmjeń	—	—
Nazymski „	7.60— 8.00	7.60— 8.05
Wows	6.75— 7.20	6.75— 7.20

w termijowym wikowanju

Pšenca, sept.	11.75—11.60	11.45—11.92½
„ okt.	11.50	10.45—11.92½
„ dec.	11.55	11.45—11.92½
Rožka, sept.	9.72½	9.35
„ okt.	9.62½— 9.65	9.32½— 9.37½
„ dec.	9.61½— 9.65	9.38⅜— 9.37½
Wows, sept.	7.40	7.42½— 7.35
„ okt.	7.40	7.40
„ dec.	7.45	7.42½

Sšwinjaze wiki we Wojerezach.

Na šwinjaze wiki 12. 9. 31 běchu pschiwjesli 372 proſatow a žonych běhakow. Wobkhod běšche jara šnadny a wosta tehodła wjele šłykta. Wone płaczachu proſata: 4—6 tydźenſke 5—9 hr., 6—8 tydźenſke 9—12 hr. a 8 hacź 10 tydźenſke 12—14 hriwnow.

Ssudnizy na pschebadźowanje:

wutoru 15. septembra 1931:

w Dalschtrowje w knjeſim domje dop. w 10 hodź.: ichi-jaza maschina,

w Ralbźach w hoseńezu dop. w 10 hodź.: krowa a schtelicźacy wós.

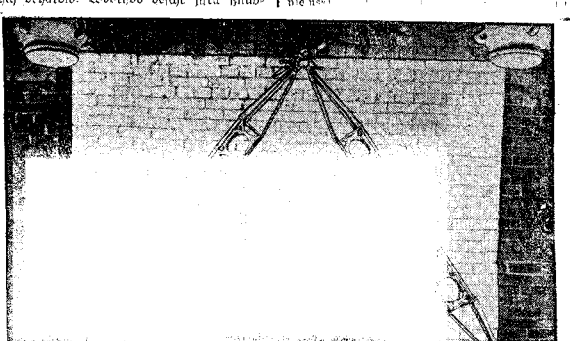
Ssudnizki wojjewjeni.

S wobſamknjenjom hamtſkeho šuda w Budyschinje 28. auguſta 1931 je so 21. mejc 1885 w Nowej Wěsy poła Rakeza rodźeny tšěchkrjepješti mischtr Pawoł Lašer we Lupoji dla wupiſtwa pod pschedporučnſtwo stajił.

S wobſamknjenjom hamtſkeho šuda w Budyschinje 31. auguſta 1931 je so 24. mejc 1881 w Zarkach rodźeny wikowaŕ ſ šapami Jan Korla Mikan w Budyschinje dla wopſtwa pod pschedporučnſtwo stajił.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.
Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg. Płaczizny po złotej hriwnje

	12. 9.	11. 9.		12. 9.	11. 9.
Pšenca	218-18	21—2[illegible]	mowy	—	—
rožka	170-178	179-183	woka	—	—
naz. jećmjeń	—	—	mórre łupiny	—	—
nal. jećmjeń	152-160	152-16[illegible]	polte łupiny	—	—
wows	135-141	135-144	serradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšenc. muka	6-32 75	6-32 75	lany wosušk	—	13.6-13
rožna muka	24-27 2	24-27 1[illegible]	pren. melasa	—	—
pš. wotruby	11 1[illegible]-84	11-11.80	lupiny krutki	—	—
rožne „	9,50-9,80	9,50-9,80	syrce, 60 kg	1,91-2,3	1,8 -2,1
rapa	—	—	rožna słoma	0,55-0,6	0,5-0,7
hróch Viktor	—	2,0-2,8	lońe „	0,4 -0,5	0,4 -0,5
lane symjo	—	—	wowsna „	0,4-0,5	0,4-0,6
pšenicź				1,5-1,6	1,5-1,5

K wopomnjenju wuporow jendźelskeho powětrneho „R 101". Wopomnjeńska tafla njedaloko městna znjezboženja w lěsu pola Beauvais w Francowskej, hdźež w nocy k 5. oktobrej 1930 jendźelski hobrski powětrny „R 101" so pało dele pacze a na 50 cłowjekow smjerć namaka. Jednoru wopomnjeńsku taflu su před někotrymi dnjemi wotkryli.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny płećiwo sćěhwakam čělneno znjezboženiu z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin płasnje připowědźić. Praws a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozwjeła.

Čisło (Nr.) 215 — Budyšin — Wutoru, 15. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Napominanje němskeho presidenta němskeho knježeŕstwa a spomožeŕskich zwjazkow

Němski prezident, němske knježeŕstwo a spomožeŕske zwjazki su zhromadnje napominanje **za lymfsku pomoz** wudali.

Rusa tu je. Wona je we wschěch powołanjach a stawach. Wona je też w domje pilneho a flutniweho, hdyž dźěła njenamaka. **W milijony w Němskej, kotrejž buchu chyle dźěłacy, dźěła njenamakaju.**

Swado, chcyło je nusu fawinowak, nam niczo njepomha. S tym so žadyn hłódny njenažyri. Nochcemy so wadźić,

chcemy pomhacy!

Luboseć k bližschennu a staroseć wo pschichod naschego luda a f tym też samsny pschichod dyrdża hromadźe skutkowacy, poslednje, schtož może kóždy dacy, wubracy a jo nałožicy w bědzenzy pschećiwo nusy.

Pjenjezy, zyroba, drasta, schaty, drjewo a wuhlo — **wschо może pomhacy, nusu wołožicy,** hdyž so f prawej wuhlu a na prawym městnje da.

Nichtó njeje mě rjez: njemóžu dawacy, mi so hamenn dosć hubjenje wjedže. Hdyž Ty nochcyesch hobu pomhacy, mohł wobaracy, so Tebi bórzy hischcze hórje póndže. **Něchto dacy może kóždy.** Schtóž hewak niczo nima, ma hischcze swój czas a swojej ruzy, so by hobu pomhał, so by so f teho, schtoż móża druzy dacy, niczo njeskasyło, a so by so wschitko na prawe městno donjeslo.

Na wschěch městnach Němskeje, we wschěch wokrjesach, prowinzach a krajach so słóžeŕnje pschihotuja. Tam swoje dary dawajcze. Tam so k pomocznišej słužbje samolwěcze. Pomoz je wschudźe trěbna.

Też ja to postaraja, so może kóždy tym ludźom pomhacy, kotrychž nusa jemu wožebje na wutrobje leži. Dawajcze, kelkoż móżecze parowacy! Jenoż dawajcze też wopraudźe! Wojujcze i nami pschećiwo nuzy!

Chcemy pomhacy!

Němska liga žwobodneho spomożeŕstwa: Zentralny wubjerk za *snutskowne* mišionstwo *němskeje* evangelskeje zyrkwje, němski dobrocželski swjazk, zentralne spomożeŕstwo *němskich* žydow, němski cžerwjeny kschiž, pjaty spomożeŕski swjazk, kschesćijanska spomożeŕska pomoz.

*

Wurjadna hospodarska nusa, kotraž je so někotre po zhlym zwěcze wupschestrěła, je Němsku wožebje cžuło potrjechiła. Tule nusu pschewinjenu, hdyž lud k pomozy hotowy a k woporam swólniwy hromadźe steji. Němski prezident a **němske** knježeŕstwo **tohodla so** k wschitkim, kotrejž móża pomhacy, f naležnej próstwu wobroczataj, so by so swólniwje po napominanju k lymfskej pomozy dawało. To so też f nadźiju stawa, so bychu tajke skutki lubosće k snutskownemu sjednanju naschego luda pschinoschale. Pomoz dyrbi wulku nusu wołožicy, tola wona dyrbi też nowe dowěrjenje k cžłowjekam sbudźicy mjes němskim ludom a sa němski lud na žwěcze.

Němski president:
f Hindenburg.

Sa němske knježeŕstwo:
dr. Brüning, němski kanzler.

Schtóž nocze sa wěste strony dacy, ale ichtóž chce tam pomhacy, hdyž je musa najwjetscha, tón pósćel swój pschinoschk žwobodnemu spomożeŕstwu w Barlinje N 24, Oranienburger Straže 13/14 abo na jeho pósćiski schekowy konto, „wotdźelenje lymfka pomoz", Berlin Nr. 33 643.

Pruski lutowański nuzowy wukaz

Po pruskim lutowańskim wukasu maju sastojnizy a wucžerjo pschi wschěch schulach dwě łęcze dźěje dyžli dotal na powjetschenje mzdy cžakacy. Pensija univerzitnych wucžerjow, kotrejž 1. oktobra na wotpočink póndu, žo wo 10 procentow snižy. Pomoz za dźěcy žo wot 1. oktobra sa wunkow a wukublanske dźěcy njeběrne wjazy pschiwołoncy. Druhe dźele nuzowego porjada žo na sastojnikow na dowolenizy, pschistajenizow pschi pruskim statnym sarjadnistwje a na sjawnje-prawne nabožeńske towarstwa a na dźiwadłowe a orchesterske pschedewsacza pocžahuja.

Wot 1. oktobra 1931 na žo misa sastojnikow, wucžerjow a pschistajenzow znowa po lutowańskim porjedže postajicy.

Pruski prync Leopold wumrjeł

Pruski prynz Leopold je w Schlatowje w pónjanskowjeczornopruskej namjesnej marzy f Božej ruczku sajaty wumrjeł.

Prynz Bjedrich Leopold je žo 1865 jako žyn snateho wójskowego wjednika f wójnu 1870/71, prynza Bjedricha Khorle, a jeho mandželskeje anhaltiskeje prynzeny Marje Hany narodźił. 1889 je žo je schleswig-holsteinskej prynzeßu Luišu Sofiju, kotruž sentrjeteje khěžorki wotjenik. Se jeho tśjoch žynow je prynz Bjedrich August 1917 jako letałski offizier padnył, a prynz Bjedrich Siegesmund je 1927 pschi sportiskim wuhonjenju koni w Luzernje smjertnje do njesboża pschischoł. Po wójnje je prynz Bjedrich Leopold stajne bydlischcžo w Luganje měł.

Nowa Stegerwaldowa rěc

Němski dźěłowy minister dr. Stegerwald je na rjemjeslniskim sjězdże w Neuenahru rěc měł, w kotrejž je mjes druhim sledowaje prajił: „Sa cžas Hooverowego žwobodneho lěta psched dokónczenej wuprazowje reparazikeho prašenja stejimy. Do tychle wězow dyrbi žo w pschichodnym lěcže porjad pschinjesć. Stojimy psched nadawkom, sa krótki cžas 6—8 milijardow krótkokhwilneho wukrajneho dołha gmejnow do dołhokhwilneho pschetworicy. Dyrbimy skónczenje pschihoty cžinicy sa dołhazhaze sastaranje dźełonjemjerjow w pschichodnej symje. Popuschcženje powschitkowneho hospodarstwa njedyrbi žo jenoż a najbóle na mzdy wupschestrěc. Popuschcženje ma jenoż samyhł, hdyž žo na **zła, kartelle a druhe płacžiny postaje organizacje natožnje.**

Pschezo tym žo wobarak a budu žo dale wobaracy, so žo jenoż skrócženje mzdy jako **średk k** wołoženiu **a k** wobnowjenju hospodarstwa wobhladuje, a so so sniženje mzdy na wschě městna němskeho hospodarstwa žada a pschewjedže. Też praschenje dawka khěžneje danje a nuczeneho bydleńskeho hospodarstwa dyrbi žo w bližschim cžasu rozrisacy. Khěžeŕ dyrbi wědzecy, kak dołho dyrbi hischcze dawk płacžicy a po kajkej konstrukziji może jón prjedy aba nadobo wotpłacžicy. Nuczene bydleńske hospodarstwo hodźi žo wotstronicy, **hdyž žo sa podružnikow małych wobydlenjow a sa wjele dźěcznych generalne a sozialne podružnistwe schkitanje sawjedže.**

Wulki sarjadnistwowy aparat sa sjawne a privatne hospodarstwo njehodźi žo dale salkowacy. Na kóždy pad dyrbi žo zyle sozialne sawěsćenje sjednoricy a stuischcicy.

Dr. Pfriemer zběžk zastajił a so zhubił

Mjes tym běchu powěsće wo sběžku, kotryž bě w Hornjej Schtyrskej, Hornjej Awstriskej a na někotrych městnach w Salzburgu wudyrił, do Wina a do hłownych krajnych

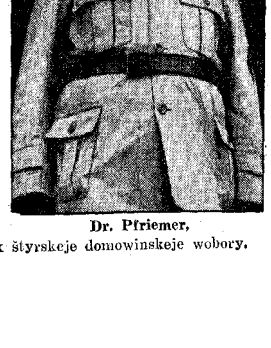
Wjeŕch Starhemberg,
něhdyši znutrkowny minister, kotrehož su zajeli.

nastwow dojschle. **We Winje žo ministrojo hischcze sahe njedźelu rano k rosprajenju swokachu.** Wobsamknu žo, sběžkarjam wschě žrědži statnoje mozy hnydom napschećiwo stajicy. Wudate rostaju žo jich wschudźe kruce wuwjedźe.cu, a sa sedma 24 hodźin bě so sběžk hypnył.

Sběžkowych wjednikow je knježeŕstwo sajecy dało, mjes nimi sławiowy wobžerja **Rauter**a, hrabju **Coretha** a wjednika domowinskich woborow, wjercha **Stahrembergа,** kotryž na Cyerdinsjtim hrodźe pschebywasche. Wón je dwělnu rólu hrał. Na jenej stronje je knježeŕstwo žwěrnosć wobkruczał, na druhej stronje pak je na pschedwjeczorje sběžka spytał, roskasowarja garnisony w Linzu wobrěcžecy, so by so f sběžkej pschisamknuł. Mjes sajatymi je też namórstny wokrjesny hejtman f Kirchbergu w Hornjej Awstriskej, dale generalaj na wotpočinku Puchmayer a Englisch-Poparitsch f Linza. Wschо hromadźe je so někotre 200 wołobow sajało.

Sozialdemokratoje pschećiwo sběžkej postanyli.

Kaž bórzy bě so powědźeł wo sběžku domowinskich woborow we Winje rosnjeł, so hnydom sozialdemokratiski awstriski schkitański swjazk alarmowasche. Njedźelu dopołdnja pschedbyła sozialdemokratije a žwobodnych dźěłacežerskich towarstwow knježeŕstwu sledowaje žadanja pschepoda:

Dr. Pfriemer,
wjednik štyrskeje domowinskeje wobory.

Sdeſt ma ſo hnydom ſe wſchěmi ſrědkami ſtatneje mozy porajcź, bdeſkańſzy wjednizy dyrbja ſo ſajeć a żeleſnińſke ſaſtaniſchćeja, kotrež bě domowinſka wobora wobhadźića, ſo wuſtwobodźicź. Jeli ſo ſo tele ſadanja njedychu hnydom dopjelnite, ſebi wjednizy dźěłacźerſtich ſwjatſkow wumněnichu, ſo ſami wſchě nuſne naprawy wurjedu.

Mjes tym bě pak knjeſerſtwo hame ſe ſandarmami, policizju a wójſkom ſdeſt a króći czaſ potłóczicź. We wofſewjenju, ſ kotrymź ſozialdemokratiſke wjednifſtwo ſwojim pſchiwoſwarjam ſoźeli, ſo je ſdeſt poraženy, ſchtyrſtelko krajneho heſtnana dr. **Rintelena** winowachu, ſo je ſo wjele hodźin wotwlakowal, knjeſerſtwowe roskazy wuwjeſć. Kſchesćijańſko-ſozialny „Pondźelnik“ pak praji, ſo je dr. Rintelenowe ſtejiſchćo zyle korektne było.

Domowinſke wobory ſo rospuſchcźa.

Każ Winſke nowiny piſchu, je ſo awſtriſke knjeſerſtwo roſhudźiło, wſchě domowinſke wobory rospuſchcźeć.

Kak je ſo ſdeſt potłócził.

Pola krajneho knjeſerſtwa w Grazu njedźelu w ſaſnych raiſchich hodźinach ſ Brucka nad Muru, Knittelfelda, Linzeina, Loebena, Mürzzuſchlaga a Judenberga powěſći dóńdźe, ſo partouille domowinſkeje wobory po drúhach cźahaju, a ſo dyrbźa domowinſke wobory twarjenja podkrſeźnych hejtmanſtwow w Brucku nad Muru, Mürzzuſchlagu a Judenbergu wobhadźeć. Siwjatkowe knjeſerſtwo bataillon alpſkeho regimenta ſ Graza do Brucka pósła a garniſonu ſe Straża do Graza ſeſeje. Dokelž ſo hnydom dopoldnja ſdaſche, ſo chze ſozialdemokratiſti ſchkitańſki ſwjatſk pſcheźiwo domowinſkim woboram poſtupacź, knjeſerſtwo bataillon pěſchkow cźiłko 5 ſ Wina, jenu kompagniju pěſcheho regimenta cźiłko 4 a pol batterije do Mürzzuſchlaga a ſ Zelowza wotdźelenje wojakow do Judenburga pósła. S Dachſteinſkeho kraja ſo bataillon pěſchkow do Seltzala pósła.

Popoldnju do **Wina** ſłědowaza powěſć dóńdźe: Wotdźelenja domowinſkeje wobory, kotrež ſu ſo pſchi ſdeſtu wobdźělile, ſu ſo mjes Leobenom a Judenburgom hromadu ſeſ...ale. Wotdźelenja pěſchkow ſ Zelowza cźahnu do njeměrneho kraja, wojazu ſ Graza ſu Brucź wobhadźili, ſ kotrehoż ſu hižo domowinſke wobory wuceahle, a pola Kapfenberga mjes Leobenom a Donawizjami je ſo nehdże 1000 muži domowinſkeje wobory ſhromadźił. Wojazy ſu ſ maſchinſkimi ćełbami a ruczńymi granatami wuhotowani, też artillerija pſcheźiwo ſdeſtarjam cźehnje.

W **Voitzenburgu** je domowinſki ſchkit ſozialdemokratiſkeho ſarpłanza Elſera do ſchkitaneje jatby wſak. Hdyž żandarmoja w Kapfenbergu domowinſkich wobornikow je mełna pſched dźěłacźerſkim domom honjachu, zoſazu domowinſzy wobornizy do dźěłacźerſkeho doma ſtełachu. Wichi tym jenehdo dźěłacźerja ſatłělichu a druheho cźežko ranichu. Pódla teho je ſo w Kapfenbergu žydom domowinſkich wobornikow ſkaniło.

Popoldnju w 3 hodźinach bě w Brucku wſcho ſměrom. W Kirchdorfu pola Pernegga ſu domowinſzy wobornizy a domowinſzy ſchkitarjo do ſo ſrafyli. W Hönigsbergu pola Mürzzuſchlaga ſo domowinſzy wobornizy ſe ſozialdemokratami do wojowanja dachu. Żandarmoja ſakrocźichu a domowinſki ſchkit wotbornićhu. Dwě maſchinſtej ſtełiłe, wjele ſtełbow a piſtole ſo ſebrachu. Schtyrjoch domowinſkich ſchkitarjow, kotſiž běchu ſ jeneje ſtěchi ſ maſchinſkej ſtełby ſtełeli, pſchi cźimž pak ſo njedyž nichtó ſranił, ſajachu. Do Hadersberga pola Kindberga ſu żandarmoja wotejchli, dokelž je tam tehorunja k ſrażenjam dóſchło. W Kapfenbergu je domowinſka wobora wobhodźenje ſozialdemokratiſkeho měſchćanoſtu wobhadźiła.

Popoldnju wokoło 5 hodźin bě ſo nehdże 1000 muži domowinſkeje wobory pola Leobena a po 1000 muži pola Knittelfelda a Judenburga ſejchło. Domowinſka wobora je dwórniſcźeja w Seltzalu, Hengſtenbadu, Gródnizach a Liezenje wobhadźiła. Domowinſke wobory ſu jenož do nekotrych wjeſow pſchicźahle, kotla ſu ſ nich hižo ſaſo wuczahle.

Wjecźor w 6 hodźinach mójeſche ſo ſdeſt domowinſkeje wobory jako ſbity wobhladacź. W Loebenu ſhromadźena domowinſka wobora je prajiła, ſo **wotcźehnje**. Żandarmoja ſu **kommuniſtiſku** ſhromadźiznu na torhoſchcźu roſehnali. Hdyž domowinſzy wobornizy pſched wojakami zofachu, ſo kommuniſtojo ſběžachu, ſo bychu domowinſku woboru nadpadnyli. Wojazy běchu **tohodla** nuſowani, pſcheźiwo kommuniſtam poſtupowacź.

Bombowy attentat w Sevilli

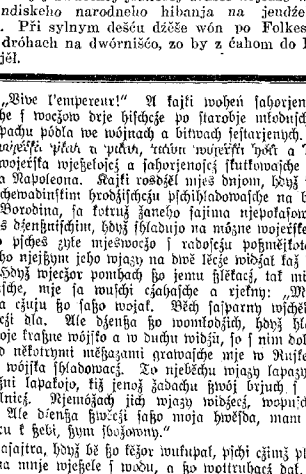
S rosbuchnjenjom bomby je ſo w Sevilli twarjenje telefonowarnje wupuſcźiło. 350 telefonowych powodow je ſo pſchetorhło. Njeſkutk njeje ſebi cźłowiſtich woporow żadał. Po ſdaću ſu ſyndikaliſtojo bombu pokožili. W druhich ſtronach kraja ſu ſyndikaliſtojo a kommuniſtojo ſkhodu naczińili.

Gandhi za kulojtym bldom

Gandhi, wjednik indiſkich nazionaliſtow, je ſo pondźelu prěni krótcź pſchi wuradźowanju ſa kulojtym bldom **wobhadźił**. Każ **pyhaza**, **małeńſke** wokoło **kilometer** wiſokeje ſwjaſane.

Po ſalwodnych ſłowach lorda Sankeya barodaſki maharadża praji, ſo je wotpóſłanſtwo prajzow ſwólniwe, ſwoje najlépſche cźiniecź, ſo by ſo rosrińanje wobcźežnych praſchenjow dozpiko. Mohamedanſki ſaſtupjeŕ Saafat Achmed dhan praji, ſo je Gandhiowa pſchitomnoſcź ſa wujbjerkowe dźěło nimo měry wažne; pſchetoż ſ tym porok wotpadnje, ſo ſo wulke dźěle indiſkeho luda pſchi wuradźenjach ſa kulojtym bldom njeſaſtupuja. Saſadam indiſkeho ſwjatſkoweho ſtata pſchihłoſowaſche, kotryž bak dyrbi jenotliwym krajam dopołnje ſamoſarjadniſtwo wostajicź.

Gandhi je pſchi pondźelniſchim wuradźenju mjelczicźy pſchipoſłuchał. (Każ Gandhiowy ſyn praji, dyrbi ſo po pſchedbijmje hindułeje wěry bźeń mjelczeć, ſo by ſo duchowne ſhromadźenje bozpiło.) Mjes tym ſo druhy wotpóſłanzy pſchipodnju ſe St. Jamesſeho hroda wotenděchu, Gandhi do **wobſedźenje** ſwoju dźěſće, ſo by ſwój jednory wobjed, kotaze mloko ſ datlemi, ſjedł.

Gandhi na jendźelskej zemi.

W swojej zwučenej jednorej drasce dojédże wjednik indiskeho narodneho hibanja na jendźelsku zemju. Při sylnym dešču dźěše wón po Folkestonskich dróhach na dwórnišćo, zo by z ćahom do Londona jěł.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 15. ſeptembra 1931.

— Wo **wjedrje**. Wczera wjecźor w 7 hodź. barometer 751, hygrometer +12, thermometer wo dnjo +13. — Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 752, hygrometer —1, thermometer w nozy +4. Wuhlady na ſuche wjedro. — Schtkeńza je dale poſtupowała a pokaſuje nětko na wokſtajne wjedro. Wyſchina je ſo na zuku ſrjedźnu a pokoiſchu Europu iwpiſchetrjeła. Jenož w dalokej połnozy nětko nížiny nimo cźahaja. Wone ſaraca pucź ſmunym wětram ſ połnóźneho lodoweho morja a ſunemu ſo ſaſo wocźopłenja nadźijecź. Wczera bě wjedro dojcź torhate. Cźorne mróčele pchinjeſchchu nam ſ khwilemi ſidaze delcźeze. Wyſchiny

psched schkodowanjom wukhowani wostachu. Bohužel dalsche powory na pomoz njepschikhwatachu.

S **Noweje Wsy pola Njeswačidła.** Djenja pschewosnje tudomnu Partowu korčmu knjes pschekupz Gerhard Kaschi z Khelna pola Makelowa Wjelkowa. Tam rad zastupi tójzy, kiž naschu rjanu holu abo Njeswačidłski park wopyta. Psched hosćenzom je město za auta, a druhe jězdadła a wospda. Pschi rjanym wjedrje pschepschosnje khłódna sahroda k wotpocžnjenju. S korčmu je hosćenze pschekupske klamy.

S **Rakez.** Cžežke njebože sta žo tele dny w kaolinowej zdłakani w žuhonc Kamjenej. Dźełaczej Arnoschi Rossmit, kiž běschе autowy pschipowěschak z měchami kaolina nakład, chcyschе z wosa salěcz. Po hładkich měchach pak so pysches 50 lět stary muž wobsunuy a padze na hłowu na plestr nakladnitschcza. Wosta nježdże schtwórcz hodźiny bjes wědomja leżo, dondž žo na njeho njedohladachu. Na hłowje cžełkostrainjencho žohustawy Rakezanskje dowowźinje sanitetnje kolony, kotrychž w Kamjenej wjele jězdi, zwołachu. Sawołany lěkař, knjes dr. Szykora se Rakez, pschikhwata a spójna, so běschе jsebi Rosjat pschi sebi na lěwej ruzy wobschkodźił a na wutrobje smjatł. Knjes Kunatschk z Rakez dowjeze franjenchо do Budyschkeje khorownje.

S **Rakez.** W posledním cžasu žnéwy jako husćischo zwonow w naschim kraju wobkedźowachu. W nozy wot njedźele k pónjedźelu pschijědżechu do naschеje wsy z tjomi wosami. Konje stajichu do korčmarskeho konjenza, žami pak [illegible] we wolenwerjenych plachtatych wozach.

S **Hulja.** W naschim měsacže žo njedźelu popoldnju wuzi, po Zeppelinu twarjeny powětronowy balon, kiž běschе k reklamje za Douaumont-film nad městom stejał, wotchadny. Wón leczeschе njeko do Czech.

S **Kamjenza.** Natymsti turnér a wuješcharje, kiž wuješchesche a jěchaschе towarstwo z Lutowiskeje dźełarnje. 20. septembra poj. w 2 hodź. na Kamjenzkim letanischczu wotmježe, budže, tuž i pschisterjeje strony zhonimy, wopschije jatmawe a namaka hižom nětko wschudom wulki jatmo. Dokelž budža wuješchanja z nimale tak telko konjow wobhadżene jako 2. augusta, maju žo wocakacz wulkotne wudobyeza prénjotnych kont. Wobyjet jako dobycžel mjenowany Heilmannez žrěbu „Sonnenschein“, kiž bu w Kamjenzu tucže znaty, smeže tónkrócz najwótrischu konkurenzu, so budže jemu cžežko, z dobycžerjom wostacz. Wobjedite wabidło k wopytej tuteho wulkeho sportneho podewka je hižschcze wuješchowanje amazonow (žónskich) a jězdnje je skok-wosanj, pschetož wuješchanje 20. septembra pokhcži zyle wurjadne wězy. W nastupanju organizacije je žo je Sobustawskim z Kamjenskeho wobkhadneho towarstwa wschelake połapschicžo. Na pschikład su něsto měsina k žodzenju reservowane, so je kóždemu wopytarjej tuteho wodožženja rukowanje, to žiwoje městno zwobstanje. Sastupne thartki maju žo widżomnje nosyć. Ludžo bjes dźěła płacza jenož 50 pj. a dostanu tute thartki jenož w hosćenzu „Je lawej“.

Ze **Sulšec pola Kulowa.** W nocy k njedźeli pobuchu njeprošeni hosćo pola rězniskeho mištra Oty Pěrki. Rozpačichu zamk a dobuchu so do rězniskich klamow. Tam kradnychu poł howjada, zbytki dźewjeć swini a nimale wšitke kolbasy. Policajski pos bźesze za slědom hač do Zeleneho Hózda.

Z **Kulowca** pola Kulowa. Najstarši wobydlěr Kulowskeje wosady, ćěsliski poler Michał Kokert we Kulowcu, smě jutře 16. póznjeńca swoje 91. narodniny swjećić. Wón je tudomny jenički hišće žiwy sobuwojowař we wójnje lěta 1866. Tež w francowskej wójnje 1870/71 je pobył. Knjez Kokert smě so hišće pomérnje dobreje ćělnje a duchownje čerstwosće wjeselić. Wšědnje khodźi hišće do Kulowa do cyrkwje. Bóh spožč jemu dale slónčny wjećor žiwjenja.

S **Wojerez.** Pjatk popoldnju na Hródkowskej dróhi hnydom sady prénjeho města kolojšiony sniesboži. Wón drje je z dróhi na puczik pschi pschěrowje dojěcz chył a je pschi tom na luku sajěł a padnył, so wjazy stanycz njemóžeschе. Ludžo jeho nadeńdżechu a policajt powěchu, kotruž ho za lětarsku pomoz postara. Sniesbožencho dźěłaczerja Seidela z Wojerez dowjeze knjes dr. Schreiber se swojim autom do khorownje. Tam po krótkim pschepytanju swěcžichu, so běschе jsebi sniesboženy lewu ruku z ramjenja wukusił a rjebro smjatł.

S **Mikowa.** Krótko po padnyschtwje w klamach tudomneje Kijankowje poły pazuch w domikim tudomneho bydlaceho mischtra, jako wobježdżer doma njeběschе. Pazuch kradny z pěsanikeho blida pjenjezy a važne papjery. — Namóžny pschedźywa schulskeho pschedsydstwa August Karch je na swoje pschecže je schulskeho pschedsydstwa wuzmył. Wuczeŕ Hilbrich dźakowaschе žo wotkhadżajcemu za jeho dźěło. Knježeństwo je na jeho město gmejnskeho pschedstejerja Karcha za nastupnika pomjenowało. Jako nowy žohustaw tastupi Jan Pawlik do schulskeho pschedsydstwa. — Wuczeŕ Pawoł Jeńka z Noweje Wsy pola Mikowa, kiž w Nowej Wsy pola Hucžiny khutnje, je w Budyschinje swoje puhowanje wobstał. — Po dobrym wunoschku holandiskich jahodow mamy w naschich lěsach lětsa też dobry wunoschk hribow.

S **Khrjebje.** Naschi knjez duchowny farar Theila je žo minjenu njedźelu je swojej Khrjebjanskej wosadu rozžohnował. Po dopołnitschim konischenju poda žo wón hnydom do města žiwjenja nowelo tastojnstwa, do Hoyerswa. Knjez duchowny Theila je pjeć lět je žohnowanjom w Khrjebjanskej wosadze skutkował. Naschа wosada žohli z nim wustojneho a dobreho duschownapastyra. Sobu bam k lubosći bźesze wón tež žerbstu rěč derje nawukował. Za to bźesze jemu dźak wschitkich Sobrowow naschеje wosady wěsty.

S **Rike.** Njedźelu wječor wokoło 8 hodź. na rózu Zhuzendorfskeho namésta a Mužakowskeje dróhi wosobowy auto z wusčelkami wobžadżenym wobkhadnym autom srazu. Wosobowy auto bu wo kromu thohnika wjerhnjeny a zhubi sadnje prawe kolo. Ludžo njepschindżechu do schkodu. — W žanym cžasu poła Hammerez hotela ombibu z Barschcza z timaškim presidentа z Michaela se Kholma srazy. Limužina žo wobschkodźi.

S **Běrkje Wody.** Pónjeźe na ranje je žebi tudomny wobydlěr žiwjenje wzał. Kaž je sawoslajenych listow wuhladża, je wón z bojosću psched khłostjanom do žmjerce schoł. Muža, kiž mějesche žiwjenje žyte, namaka nóhi strujnk na jeho pjedowschim bźełowym městnje, hdźež běschе žo podał, so by žiwój wotpohlad wuwjedł.

Z Łužicy

* Se **Schěrachowa.** Njedźelu pschipołdnju wosta na żelesniškim pschelohoże pschi tworowym dwórnischczu se pschitkownym hnojom nakładowny sajschany Schěrachowskeho ratarja Pawoła Sarjeńka težaz. W žanžnym wokomiku pschijědże se Žitawy wobowobowy cžah a pschejědże sajschany. Wóz bu dopołnje rosbity, Sarjeńk a konjej pak bjes schkody wotendżechu. Njeje hišćeže wujasnjena wina, kiž je k njesbożu dowjeła.

* S **Ruschizy pola Holschtrowa.** Na sthadżowanju Němskeho pczołarskeho jiwjała w Dürrheimskich kupjelach žo 721tiny wjednik pczołarjow w Sakskej, knjes wyschschi wucžeŕ na wotp. Lehmann z Ruschizy je „šlěbornym płastom“ wusnamjeni. Knjes Lehmann je zyły cžas žwojeho žiwjenja žwéru žłužił sakskemu krajnemu žwjazej. Sa to žo jemu tuto wusnamne pschipúsnacže dosta. Sdobom wolachu jeho do powjetschenеho pschedsydstwa jako zastupnika pczołarstwa w Sakskej.

* S **Holbina.** Pjatk rano w jenej studni w Nowym Holbinje mandżelku Augustu Nowakowu zatepjenu namakachu. Wboha žona běschе thorowata. To a to běschе ju poslednje dny njeznata žórsta pohłuschila a wobkradnyła, je drje było i pschičžinu, so je žebi žiwjenje wsała.

* S **Noweho Gersdorfa.** Dobrowólnje do žmjerce schoł je žobotu popoldnju 53lětny formar Rudolf Prediger. Wón žo w žwojim bydlenju wobwěsny. Lěta dołha bjesobožkosć a snižena spomožerska podpjera z pjecža z pschičžinu žamomordarstwa. — W žuhodnym Kilipowje žu njedźelu rano w 3 hodź. pschi swadje wótc z natym hoičženzom 21lětneho pinczinka sakkóli. Dweju wobdźělnikow na kwawnych pukach, do płuzow a brjucha cžežko skakanceju, dyrbjachu do thorownje dowjeźcz. Polizija je nětkotrych ishčaławu sajała.

S **Wóstrowza.** Poslednje dny je žo tu z wopacžnym thrihriwnarjom a wopacžnym pjecžthriwnarjom płacžiło. Wopacžne pjenjezy hakle spóznachu, jako je na banku wotedachu. Tohodła dotal njeběschе móžno swjećicz, schtó je wopacžne pjenjezy wudał.

* Se **Zitawy.** W nozy k sobotze na dróhi do Hórnjeje samkał jězdnych kokow Willy Kühn z połnym wotmachom do schtoma sajěžże. Młody cžłowjek běschе knježeństwo nad žwojim motorsim kokom zhubił. Wboheemu žo nop dwójzy pukny a žo wobruczka skama. Wón górdy wudychа.

* Se **Chorjelja.** Měšczanski dawnišeŕ Krüger je pjenjezy pschefschihnił. Swopředka běchu wosjewili, so je něhdże 11 800 hriwnow spodražowak. Nětk pak je mješczanska rada sdźělila, so pschefschihnjeny pjenjez něhdże 18 000 hriwnow wuczinja. Je žo dopokasało, so je Krüger poslednje měsazy jara lohkomyslnje z pjenjezami wobhadżał, je z pschečelenemi pił a z papjerjanymi pjenjezami tak njefedźolniwje wobkhadżał, so je młodno, so je nječhto z nich zhubił. — Wubjerk Chorjelskeho wokrjeża je žo w žiwojim poradženju sabéraŕ z młodnoscu, hacž njeby młodno było, so bychu ratarjo žwoje dawki je žitom płacžili. Wo wunoschku jednanjow žo hischcze nicžo njedźěli. — Pola Waldawy je schtwórtk hornjeschi mischtr Paul z Bunzlawy z automobilom punctuelle sniesbożił.

Swójbne powěsće

S Swěrowani: Erich Lodni z Fridlu rodź. Cžimerez we Budyschinje. — Rudolf Zawrik z Elsbetu rodź. Klingerez w Budyschinje.

Smerći: Pawoł Kirst, jarjadowski inspektor w Budyschinje, khowanje budže jutrje pschedn poł. w 2 hodź. wot Tuchoŕskeje zyrkwje. — Johanna Kuczyna w Budyschinje, 77 lět, khowanje budže jutrje pschedn poł. w 1. h. na Tuchoŕskim pohrjebnischczu. — Arnošt Wóschik, wumjeńtaŕ w Porschizach, 68 lět, khowanje je dźenja wutoru. Ota Langa, knihjewjednik w Budyschinje, khowanje je dźenja wutoru. — Erich Njenz we Wolešchnizy pola Lubija, 20 lět, khowanje budže jutrje pschedn poł. w 2 hodźinach.

Illowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolet w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za [illegible] w Budyšinje.

Nazymski zlět srjedźneho sokołskeho wokrjesa

w Porśicach 13. póznjeńca 1931

Lětuše khłódne a mačane njepřijomne wjedro dźe zeškodża wšitkim swjedźenjam pod holym njebjom. Ani zlětej srjedźneho sokolskeho wokrjesa wjedro njehowješe. Připołdnju dźe so zdaše, zo so wuwjedri a słónčko zezady mróčełow kukaše, ale bórzy zasy mróčna hrožachu a skónčnje so samo da do dešca. So wě, zo to měješe njezbožowny wliw na cyłe předewzaće.

W 1/3 hodź. so swjedźeński ćah zestupa a so ze Maleščanskej sokolskej kapału na ćole po wsy pohlbowaše. 5 khorhojow z wětrom zmahowaše nad třistupami. W ćahu kročeše sydom bratrow we swjedźeńskej drasće. Wosebity raz dachu swjedźeńskemu ćahej kaž też cyłemu swjedźenjej Porśiske Sokolata — holcy we swojich swojoraznych módrych sukničkach. Porśiska jednota ma jako jenička wotrjad sokolskich holčkow.

Zjawne zwučowanja so wotměchu na łucy zady Lindnarjee hosćenca. Starosta Porśiskeje jednoty *Arnošt Holan měješe powitansku narěč*, w kotrejž rysowaše nadawk Sokoła a wuznam dźensnišeho swjedźenja. Potom so naša narodna hymna „Rjana Łužica“ zaspěwa. Dźewjeć bratrow zwučowaše tyčowe prostne. Delnjowujězdźenjo zwučowachu swoje delajowujězdźanske symboliske prostne, zestajene wot Měrćinec. Potom wustupichu Porśiske holčatka (přez 20) k swojim prostnym. Wšelčizny sćěhowachu. Při wustupjenju 11 Sokołkow, kiž předwjedźechu zlětowe prostne, sotry narańšeho wokrjesa sobuskutkowachu. Dwě drustwje na narjadach zwučowaštej. Sokolata — hólcy zwučowachu zlětowe prostne a to dosć derje. Potom bratřa nastupichu ke Radworškim prostnym. Lička bratrow bě na kóždy pad njedosahaca. Hdže běchu druzy? Předwjedźenjeje njebě hubjene. Maks Měrćin, načolnik Delnjo-Wujězdźanskeje jednoty, měješe před nastupjenymi bratrami krótku narěč. Sćěhowaše hišće zajimawe číslo

— zwučowanje Sokolatow — holčkow na konju. Porśiske holčki mějachu sławny dźeń. Dobrychu sej wutrobu a připóznaće přihladowarjow. Njech tež dale swěrne wostanu Sokołstwu, potom njezmějemy strach wo rozwiću našich wotrjadow sotrow. Sokolata — hólcy hišće wšelake hry předwjedźechu, bohužel pak bě so mjez tym dało do dešca, tak zo cyły swjedźeń měješe někak njeharmoniski kónc.

Powšitkownje wukonje zwučowanjow běchu dobre. Wokrjesne zlěty bywaju tak rjec barometr pomérow w jednotach. Tu móžemy konstatować, zo Porśiska jednota móže być spokojom ze swojim dźełom, wona njeje stejo wostała. Delnjo-Wujězdźanska jednota je jara čila. Hačrunjež ma najdalši puć, bě tola sobu najsylnišo zastupjena. Radworśka jednota bě dyrbjała tež pósłać zastupjerjow do Khrósće na župnu zhromadźiznu. Dźiwaju na to bě tola hišće pomérnje derje zastupjena. Maleščanska jednota so čežcy bědźi. Sława tym někotrym horliwcam — *matrarjam, kiž hišće tam kruće so dźerža k sokolskej* khorhoji. Pola wostatnych troch jednotow konstatujemy njedostatk disciplíny, hdyž běchu tak słabje zastupjene. Bratřa a sotry Narańšeho wokrjesa běchu we wulkej ličbje přikhwatali a so zdźěła też aktivnje wobdźělichu. Bukečenjo tu sami běchu ze swojej khorhoju.

Přichodnu njedźelu Narańši a Sewjerny wokrjes wotmějetaj swojej zlětaj w Drježdźiju a Sulšecach. Z tym drje so skónči lětnja doba zlětow a swjedźenjow pod holym njebjom. Započnje krute dźěło we jednotach, přihotowanje na zymske čłowuzwučowanske akademije.

„Hdźež je zastaće, tam je smjerć!“ tuto heslo załoženja Sokołstwa Měrosława Tyrša njech budź z prawidłom kóždeje sokolskeje jednoty a kóždeho sobustawa sokolskeje organisacije a dóńdźemy tam, hdźež chcemy!

Hosćene w Misdroyu so wotpalil.

W Misdroyu při Rańšim morju wotpali so hotel Belvedere. Policija je zwěsćiła, zo bu woheń założeny. Wobsedžeŕ je sebi w pincy swojeho hosćenca życ wjenje wzał.

Najnowiše z cyłeho swéta

— **Wuhladny na wjedro** sa **jutřišeho** rjedu: Wostanje rjenje a budże hišće trochu cźoplišćo.

* **Pišći dwěmaj stopnjomaj hymny je njedźelu na Krlonoišćach khěrny hněh naschol.**

* **Na połnóčnym brjohu Helgolandskeje kupy je so njedźelu pokołdraju wulka skała do morja zhyła.**

* **W Temeśwarje je njedźelu mózny wětr něhdźe so khěžcow wotkrył. Chemiska fabrika Leda je so wscha wupuśćiła. Też połstrowa wěža a někotre zyrkwinske wěže su so wobšćikodźiłe.**

* **Na Górskej drohy pola Bozena staj dwaj automobilaj do so srażiłoj. Wós, kotryž j Bozena jědźeše, do bjesdna padże. Dwaj mandźelkaj so ześrażdźichtaj. Mojowy wobsteđżer žebi stawy słama. Dźowka mandźelskeju a jena pěstońca njeznanjenej wostaćichej.**

* **Pišći wichorowej katastrofje pola Beliza w rjedźnej Ameriźy je 1200 ludźi žiwjenje zhubiło. Hač dotal su 700 mortwych wulkowali. Dokelž je strach, so dla wulkeje horzoty nathołowaje khorosće nastanu, su so rozsuđźili, najbóle wupuśćenu mětowy dźel zapalić.**

* **Dohladowaŕ ruskeho wójnskeho létarstwa Maschnaup a jeho pomocnik Pišarenko staj zmjertnje znjesdźałoj. Hdyž staj z wójnskim letadłom** [illegible] **so do letadła swrócyłe. Wobaj staj so zarażiłoj.**

K železniskemu njezbožu we Wu[illegible]ej.

Złóstnicy rozbuchnychu z helskej masinu kolije, zo Budapestsko—Winski spěšnik sobotu wječor pola Biatorbagy z mosta do hłubiny padże. 25 človjekow namaka smjerć. Nadpad na tutón ćah je jene z najhórših złóstnistwow w stawiznach europskich železnicow.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Radeberga.** (Tuchny konkurs.) W konkursu firmy Röbertal-Elektrizitätswerk w Liegawje-Augusthuźowych ku pjećam je 2008,31 hr. prěnich a 180 380,14 hr. druhich žadankow. Dźěłećtka maša pak wućinja jenož 929,06 hriwnow.

* S **Medingena pola Wulkeho Hajna.** (Dodźerjana zyrkej.) Murje staraje Medingenskeje zyrkwicžći su so žadźiłe, so dyrbjachu je podeprěć. S tuteje pśiśicźiny je polizija zyrkej zawrjeła, so bo njemóje wjazy so kemšenje wužiłcj. Dokelž nětko wožada je 700 buśchenj žana njemóje zyrkej swuporjeđźeć, je so sańdźenu njedźelu w evangelistich zyrkwjach Salskeje tolletta składowała sa tutu zyrkej. Nadźijomnje je měła wocźakanu wunoschk.

Wšelake podawki

Cźełte njeśroje z automobilom pola Nürnberga.

W Buchu pola Nürnberga póndźelu rano nakładny auto do mebloweho auta srały. Pśichi njeśbożu schtyri wožoby wo žiwjenje pśichiđźechu.

400 wowcow so spalio.

Do rozjerjenia Brandenburga w Greifswaldskim wokrjesu w Pomorskej dyrbi błysk a zapalk. 400 wowcow z wohnjom zahinu.

Towafstwowski powěstnik.

Budyšin. Młoda Jednota: Młodźency maja zhromadźiznu srjedu 16. 9. we 8 hodź. w Serbskim Domje. Předsydstwo.

Budyšin. Jednota Sokoł přichodny štwórtk zwučuje, **bratŕa w towaršowni, sotry w Serbskim Domje.** **Předsydstwo.**

Budyšin. Jednota Sokoł. **Srjedu 16. 9.** wječor ½9 hodź. je w **Serbskim Domje** naša zabawna zhromadźizna. Wšěch z nas, też hosći wutrobnje přeprošuje. Předsydstwo.

Pančicy. Lipa Serbska (mužske hłosy) ma pjatk ½9 hodź. w Pančanskim hosćencu nuznu spěwnu hodźinu. Jedna so wo wobdźělenju na jenym wjes-

[illegible] **Sokoł zwučuje wutoru wječor we 8 hodź. pola Rudolfec.**

Hospodarski rozhlad.

wutoru 15. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,461	100 čěskosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Na **burjach** wječera kurjo efektow, dołhich a rentowych pišćelnow sašo špadowachu. Burša wječera na nješche hospodarske pomjery malo nadźije stajesche.

Produktowe wiki wječera wjele nowoho njepśichińjeschu, hačrunjež je žito na wikach nimale žadne, nodźeđża płaćizny postupowaš. Na Drježđźanskich wikach pšenica pornjo pjatk 10 pjenježkow po zentnarju pśichiđźała. Rožka žiwoju płaćiznu wo 5 pj. posběhny. Na Barlinskich wikach pšenica na hobotnischich płaćizнach wobstawasche, rožka pornjo bobocze 5 pj. pśichidobu, nasymski ječmjeń 10 pjenježkow pśichiđźał a woweš 5 pj.

Zentnaŕ płaćeśe w Barlinje:

	wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10,90—11.00	10,80—10.90
Rožka	9.00— 9.10	8.80— 8.90
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.50— 7.90	7.60— 8.05
Wows	6.70— 7.15	6.90— 7.35
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.60	11.50—11.57½
„ okt.	11.50	10.45—11.52½
„ dec.	11.50—11.52½	11.45—11.55
Rožka, sept.	9.72¼— 9.75	9.42½— 9.55
„ okt.	9.61¼— 9.65	9.41¼— 9.55
„ dec.	9.60— 9.70	9.42½— 9.50
Wows, sept.	7.40	7.40
„ okt.	7.42½	7.53¾— 7.42½
„ dec.	7.45— 7.42½	7.45

w Drježđźanach:

	wčera	tydźenja
Pšeńca nowa	11.05—11.30	10.15—11.40
Rožka nowa	9.75—10.00	9.60— 9.85
Ječmjeń, nalětni	8.75— 9.60	—
Ječmjeń, nazymski	8.25— 8.50	8.35— 8.55
Wows	7.50— 7.85	8.70— 9.10

Drježđźanska burza (14 IX.)

Pšeńca, 75 kg	221-226	bárnjace kruški	15,40-15,80
rožka, 74 kg	195-200	pšeńč. wotruby	10,80-11,20
nalětni ječmjeń	175-192	ržane wotruby	10,70-11,70
nazymsk. ječmjeń	165-170	pšeńična muka	46.50 48,50
wows	150-157	ržana muka	32.00 33,00
čerwjeny dźeśel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6.40 6,60	cokrowe truh.	—

Wiki rěznjeho stotu wječera w Drježđźanach.

Howjadowy běchu sašo pichwjele pśichińjali. Wo žwinje malo rodźachu, tola cźełte tučne žwinje na dotalnej płaćizнje wobstawachu a rady Holsteinske kupowachu. Sa brěnje a lohke žwinje běchu pornjo pósledním wikam płaćizny něšto sniżene. Cźełata mějachu brěnje wiki, ale na dotalne płaćizny dźerżachu, wosebje cźełte cźełata wot zyza, ta to běchu komune cźełte cźełata něšto tuńše. Howjadowe běchu mohł rješ w hobrjich stadach pichitnuć, w hrózbi korniene howjada radšcho kupowachu, hač ke i pastwu. Bykł, kaž hewak, njerodźachu. Howjada běchu we wjećich družinach tuńše.

Płaćizny rěznjeho skotu na Drježđźanskich skótnych wikach.

14. septembra

183 wol., 455 byš., 501 krow., 129 jałoje., 649 ćelat, 1058 wowc., 2938 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 42—46, 2. 34—43, 3. 28—33, 4. 25—27;
byki: 1. 36—40, 2. 30—34, 3. 25—30;
kruwy: 1. 33—37, 2. 27—31, 3. 20—24, 4. 17—19;
jałojcy: 1. 40—43, 2. 33—39;
ćelata: 1. —: 2. 55—62, 3. 50—54, 4. 40—48;
wowcy: 1. 48—52, 2. 40—46, 3. 30—33;
swinje: (přez 300 pt.) 60 2. (240—300) 57—59 3. (200—240) 55—56, 4. (160—200) 52—54, 5. 50—52.
Rancy: 48—53.

Sćahnjenje na pśichadźowanje **srjedu 16. septembra 1931:**

we **Čornowje pola Kamjenza** w hotelu „K pósłej" pśichiw. w 1 hodź.: 40 zentnarjow žyta,

we **Wulkich Sprjarach** w Strembłej hotelu dop. w 10 hodź.: motorske kolo, awto, tasl. wojaj, 20 matrazow, wjelelake meble,

we **Wojerjach** w hotelu „K słotej hwězdźi" dop. w 11 hodź.: wjelelake meble, wobrazy, hlinjane kachle, gramofon z taćelemi, cźašnik, wjelelake knihi, ćradło, schitwórtk 17. septembra 1931

w **Budyšinje** na Judowem dop. w 9 hodź.: wjelelake meble, žonj. a muž. kholowy a druhe drasty, kaž tež dźěłaju drasty, wjelelake maschiny, kožuch, pachołazy wobleć, radia, schijaze maschiny, motor, kładeŕaj a gramofony-lampy, klamaŕska pokładnja, wjelelake łaki, zigary, pušy, jelenjaze rózki, žonj. a muž. stupnje a żelezne kachle,

je swobodneje ruki: hubše je 40 hriwnow.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	14. 9.	12. 9.		14. 9.	12. 9.
Pšeńca	218-220	218-220	buny	—	—
rožka	180-182	179-181	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	150-158	152-161	žołte lupiny	—	—
wows	134-143	135-144	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	6 7-32,7	26,5-32,7	lany wosušk	13,6-13,8	13,6-13,8
ržana muka	24,9-27,4	24 6-27,7	ocon. melasa	—	—
pš. wotruby	11,4 11,7	11,5-11,8	bérnj. kruški	—	—
ržane „	9,40-9,70	9,50-9,80	syno, 50 kg	1,90-2,30	1,80-2,80
raps „	—	—	ržana słoma	0,55-0,65	0,55-0,70
hróch Vik tor.	21-28	22,0-28,0	pšeńč. „	0,45-0,55	0,40-,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,60
pjeluški	—	—	ječna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Serbow kupny dom

Wolmjane tkaniny, wušw. za falc a rubišć. . . . . 100 cm šěroke mtr 4.75
Wolmjany muslin za falc mtr. wot 1.75
Zidźane tkaniny pisane, za falc mtr. 5.50
Wolmj. tkaniny za spódnje suknje, zelene, ... , čerwjene, módre mtr. 4.25
Wal, wušw. za jaki, corne 7.50, smuh. 4.95
Corne počehnjenja na kožuchi mtr 8.50

Pozament, cank. wobsadki, francy

Fale, pisany zaśeńk. . . jena 3.50, 2.75
Kapički, pisane . . . jena 1.65, 0.95
Banty za holcy . . . 1.10, 0.85
Banty za žony, molowane a wušiw. 1.35

Moirè Šnórki Taft

corne, běle, róžowe we wšěch šěrokosć.

Wobkedźbujće moje wosebite wokno za serbske wécy na Dźiwadłowej hasy

Schaaf

Meisterhaus

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. 1

Dobre cehnje k sebi

Lyon-Schnitte

Bayer-Schnitte

Cyheleńca w Salowje

ma kóždu dźěłbu

murjerskich cyhelow

po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwoženjom.

Zarjadnistwo Salowskeje cyhelenicy
Post Kulow / Telefon 36

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, kotowe kóžkowe krawaty

Leunerec běłeŕnje

na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Předawanje drjewa

Skazanki na
1. **twarske drjewo** (kulojte)
2. **žerdźe**
3. **pastwiść. a štomowe koliki**
4. **palne kuluchi**

stajnje přijmuje

Wutołčanske ryćeŕkubło

Póst Přěčecy
Wilhelm Hermann

Hypotheki

kóždoje wysokosće a za nizku dań, kupjenje a předawanje

leżownosćow

kóždeje druźiny wobstaraja

M. MÜLLER
w Budyšinje na Cyhelnskej hasy 10

2000-3000 hr.

na 1 hypotheku na 38 kórcow wulke kubło so z priwatneje ruki pytaja. Poskićenja na wudaw. Serbskich Nowin pod **H 37**

Soty, blida, drastowe khamory

směsnje tunjo

Składnostne kupje

na Kotolskej hasy 8

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšću, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšceny přeciwo sćěhowkam čěłneho znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wutjasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 216 — Budyšin — Srjedu, 16. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Newyorkscy bankiejojo pjećlětny moratorium za Němsku žadaju

„Timesowy" dopisowar we Washingtonje powě: Wjele na to pokazuje, so blišće njedźele, hnadź hižo blišće dny wažne pschemjenjenje w amerikanskej politiźy nastanje, po kotrymž by so cžakanski plan presidenta Hoovera na někotre léta wupschestrěł. Nawjedowazy bankiejojo Sjednoczenych statow na to dźěkaju, **so bychu Sjednoczene staty połnózneje Ameriki na zapłacjenje wójnskeho dołha wschěch krajow schtyri abo pjeć lět cžakałe.** Jenomyslnje su měnjenja, so njewěstosć nětcžišcheho połoženja njewobličežomnu schkodu nacžinja, a so je na kóždy pad nusne, so by so take njewěstosć wotstronika. Wobstawaju na tym, so bychu so trěbne krocžele cžinike, prjedy hač by so kongreß seschoł.

Bjes dwěla su też w knjeježstwje mužojo, kotiž žadanju bankiejow pschihłosuja, ale wěste hischcze njeje, hač so też president Hoover sa to dobrjeż da. Wschо, schtož je wo jeho stejischcu znate, na to pokazuje, so so jemu nocže krocžel w tutej wězy cžinicz, prjedy hač so kongreß njeje wo jeho prěnjotnym planje wuprajił. Mjes tym pak cžischcz na njeho pschiwěra, a finanzne pohnuwadła so hischcze s politiskim pohnuwadłom połnjuja, so by schtyrilětny abo pjećlětny moratorium mohł jako **podłožk** k němsko-francozskemu sbližanju słužicz. Dopisowar na tónzu swojeho dopisa praji: President Hoover by hnadź radscho hischcze schěsćz mężazow cžakał, tola wjese so borzy shoni, hač by tajke podlěschenje moratoria możne było.

Ministerscy presidentojo pola němskeho kanclera

W němskej kenzliji je so **němski kanzler wutoru s ministerskimi presidentami potodnischich němskich statow a Sakskeje rozrěcžał.** Też němski finanzny minister so pschi tymle rosprajenju wobdźěli. Dokelž je pruske knjeježstwo hižo lutowanske nusowe naprawy wobstajnko a wosjewiło, cže němski kanzler spytacz, s potodnischimi němskimi krajenji a Sakskej pschesjednosć dosmjeć, so by so na tajke waschnje njedowolenja němskostatneje rady pschecžiwo pschichodnym naprawam němskeho knjeježstwa sminył.

W rozrěcženju su najskerje někotři ministrowje namjet wospjetowali, kotryž je so hižo w połednim połoženju wubjerkow němskostatneje rady pschednjeješ, so maju potodnische staty sa nusne, so so misa sastojnikow dale sniži. Němske knjeježstwo je hacž dotal tole žadanje **wotpokazało**, kotreż je so hižo w Pruskej praktiski pschewjedło.

Też je so **wožebite finanzne połoženje Sakskeje rospominało**, ichtož je so hižo prjedy wospjet stało. Sslubiło je so, so budże so němske finanzne ministerstwo s wožebitymi poměrami Sakskeje w bliščim cžasu nadrobnje faběrać.

Najnowischi wukas po tajkim dowola, so móža so hacž k tśěsche hotowe twary sa bydlenje sbotowicź, druhe sněda so dale twaricź a s tśěchu pschikrycź. Dźěło njesapočanych twarow by so jenož na risiko twarskeho knjesa mohło sapočecź.

Zaso rozbuchadła kradnyli

S połbrowoje **kěžki**, kotruž zementowej dźěłarni „Fortuna" a „Westfalen" hromadźe wuziwatej, su **pondźelu** 140 puntow rošbuchadłow a 400 rošbuchazych pankow kradnyli. Sa paduchami nimaju hacž dotal žaneho śleda.

Połstałetne wobstaće towarstwa za Němcowstwo we wukraju

Pschi składnosći swojeho połstałetneho wobstaća je towarstwo za Němzowstwo we wukraju njedźelu swjedźenstu sbromadźiłnu wotmě. Pschedsydstwowy bobusław braniborskeho krajneho swjatka, studijowy radźicźel **Penner** mějesche swjedźenstu rěcź, w kotrejž mjes druhim praji, so dyrbi towarstwo za Němzowstwo we wukraju ludowe towarstwo być, kotreż dyrbi sa wulku myšl pschichoda nazionalneho cžerpjenja wustupowacź.

Na to němski woborny minister dr. **Groener** postrowi němskeho knjeježstwa wupraji a boda, so może jenož kulturna swoboda mjeńschinow we wschěch statach ludy sawěsćicź. Prěni towarstwowy pschedsyda, prjedawschi woborny minister **Geßler** na towarstwowe stawišny wróco hladajo praji, so je 40 miljonow Němzow we wukraju žiwych. Sa druhe wulkomozy mjeńschiny njeexistuja.

Rjane słowa su so na sbromadźisnje wo ludowych mjeńschinach rěcźale. Wo tym pak je so mjelcžało, so ma Němska też swoje mjeńschiny, kotreż podarmo na to cžakaju, so bychu so jim kulturne prawa dale. Wschе prósty su dotal bjes wuspěcha wostale. Sakske knjeježstwo

Na Barlinskej burzy hódnostne papjery dale padaju

Na Barlinskej bursy su pondźelu hódnostne papjery znowa hacž do 13 prozentow padale. Schkodowanje mjezcelow hódnostnych papjerow je cžim bolostniše, dokelž su kurhi hižo bjes teho katastrofalnje niše. Płacženy dźeń sa rosdźele augustoweho ultima je drje směrom wotběžał, tola politiske podawki, pschede wschěm pucź domowinskich woborow w Awstriskej, njeměr a nerwosnosć sbudźichu, a tasliczki mallerjow so je snamjenjonom minus pokrychu. Posliczenje hódnostnych papjerow bě wulke, tola njebě skoro žaneho napraschenja za nimi. Pádła teho so s wukraja žiwne posliczenje němskich hódnostnych papjerow sacžu, dokelž so wukraj prózuje, je ja diwiły sameńcź. Na bursy so to jako sežiwjenjeny wotwliw diwiłow wobhladuje a so žada, so by knjeježstwo pschecžiwo tomu sakrocžiło. Na wikach sastawnych listow tehorunja kursy padachu. J. G. Farben wo 9 dypkow schtodowachu a se 104 na 95 padźechu, Siemens runje tak se 113,75 na 102 padźe. Na wikach elektrarnskich papjerow rheinsko-westfalske elektriske dźěłarnje s 78 na 73 prozentow padźechu. Halle na kónzu so kursy na kryće spekulazijskich kupjow lohko zhrabachu.

Wyšši zastojnicy skorža

W runje wojjerwjenym pruskim lutowańskim nujowym wukasu je so hnydom zwołane pschedsydstwo krajneho swjatka pruskich wyschschich sastojnikow na zhromadowanje wuprajilo: „Nusowy wukas do prawa sastojnikow **zwojowólnje a trajnje skutkujo zapschimuje. Pschekroczenje wobžah nusoweho wukasa němskeho presidenta se 24. augusta, kotryž jenož nałkwilnje trajaze naprawy k wurunanju hospodarskeho plana dowola.**

Prawnu myšl sakitujo, kotraž je s podłožkom niz jenož sastojnikow, ale też ludoweho stata žaneho, krajny swjatk sastojnikow žudej rossudźicź da, hacž su naprawy lutowańskeho nusoweho wukasa po sakonju płacžiwe.

W Sakskej może so dale twarić

Khětre wupady pschi dawku khěžneje danje běchu sakłe dźěłańske a spomožerske ministerstwo pohnuke, twarjenje bydlow, kotreż so je sjawnymi średkami spěchuje, je wukasom 22. augusta 1931 žiwnje sanjesowacź.

Na podłožku powěsćow, kotreż su mjes tym doschle, so hodźi pschewidźecź, kelko średkow khěžneje danje by trjeba było, hdy by so program sa twarjenje wobydlenjow léta 1931 hischcze we wšitkim wobžahu wuwjedł. Se tehole stejischcza je knjeježstwo poručiło, so sněda so podpjerane twary, kotreż su hacž k tśěsche hotowe,, dopołnje dotwaricź. Podpjerane twary, kotreż su so psched 26. augustom 1931 hižo sapočałe, sa kotreż pak dyrbjachu so jenož pinjazne murje dohotowicź, sněda so najprjedy hacž k pschikrycźu dotwaricź.

Wjednikow awstriskeje domowinskeje wobory zajeli

Hižo pondźelu rano awstriski justizny minister Schürff žandarmeriji a policiji poruči, wjednikow sbožka domowinskeje wobory sajeć. Wokoło 9 hodźin **pjedawschego** hornjo-awstriskeho roskasowarja domowinskeje wobory wjercha **Arnoschta Rüdigera-Starhemberga** na jeho hrodźe Hochscharten w Hornjej Awstriskej sajachu. Krajny hejtman Schtägel hischcze w nozy wjeschemu wotdźělenju žandarmerije pschikasa, Starhemberga sajeć. Roskasowar wotdźělenja w Linzu pižomny jimazy list krajneho žuda dosta. Wotdźělenje hižo w nozy hród Efferding wobžadźi, dokelž jebi mytlachu, so Starhemberg na tutym se žiwojich stinacze hrodow pschebywa. Dokelž jeho tam njenamakachu, žandarmojo na hród Hochscharten dźechu. Po 8 hodźinach bě hród wobstupjeny. Roskasowar s jimanskim listom do hroda dźěsche a Starhemberga saja. Tón so sajeju njespjeješi, tola roskasowarja prosćeše, so by jemu na cžěsne słowo dał žwobodnemu do Linza k žudej hicź, dokelž je jako prjedawschi minister snutskownych należnoscžow a wulkokubler nocže žandarmam k žudej dowjesć dacź. Roskasowar do Linza telefonowasche a wot tam sa někotre minuty **kruty roskas dosta, so njesmě žwobodny pucź dowolicź a so dyrbi Starhemberga kaž druheho słóstnika s pschewodom žandarmow k žudej dowjesć dacź.**

W Schtyrskej rano sahe žwjasskoweho stabowego nacžolnika domowinskeje wobory inżenjera **Rauterna** sajachu. Dwaj kriminalnaj sastojnikaj statneje policije je Schtyrskeho Hradza s jimanskim listom pschindźeschtaj a jeho s łoža do policajskeje direkzije wotwjedźeschtaj. Hdyž **dr. Pfriemer**, kotryž je so tam sa statneho wjednika pomjenował, pschebywa, njeje hischcze nicžo znate. Hacž dotal je so policija podarmo prózowała, jeho do rukow dostacź. Mózno je, so je Pfriemer do **Italskeje abo do Madźarskeje cžeknył.** Po żelesnizy njeje mjeju pschekrocžił. Sšnadź so hischcze w lěžach w Hornjej Schtyrskej khowa.

Sa sastupjerjom stabowego nacžolnika, hrabju **Alambergom**, je so tehorunja jimanski list twdał. Dale su jaseli w Linzu inżenieura **Schützenhöfera**, generalowy Puchmayera a English-Poparitscha, prjedawschich ofizjerow Hornera, Kellermeistera a Kuranta, w Schtyru w Hornjej Awstriskej knjeježstwoweho radźicźela Kirchdorffskeho wokrjesneho hejtmanstwa **Limberga**, kotryž je njedźelu **žwojeho pschedstajeneho wokrjesneho hejtmana wotžadźił a sajał**, wjednika domowinskeje wobory Friedlechnera a někotrych nijchich wjednikow. W Schtyrskej su wulkowikowarja **Konstantina Kommerhoferja**, wjednika zykeje domowinskeje wobory w dole rěki Mury, sarjadnika knjeżeho tubla Josefa **Prikopa**, kotryž je pola prjedawscheho awstriskeho swjasskoweho presidenta Hainischa pschistajeny a wyschscheho twarskeho radźicźela dr. Kołmacza sajeli. Dźěłacźerjo w Diedkelsu se strajkom hrožachu, hdy by so wot tuteho pschi sbožku wobdźělenego sastojnika samowolnje njeźadało. W Bübserskich dźěłarnjach dźěłacźerjo strajkowachu, hdyž dwaj inżenieraj, kotrejuj běchu njedźelu i tśělbu na dróży widźeli, pondźelu sažo do służby pschindźeschtaj a cžinjeschtaj, kaž hnydźischce so mjes tym niczo njestało.

Winiki sapósłanz domowinskeje wobory **Listenegger** je so pondźelu policiji dobrowólnje stajił. Jemu bě so pschisłało, so by we Winje **zbožk domowinskeje** wobory pschewjedł, wón pak njebě pschitomny był, hdyž so do jeho bytowa zbožkowa paroła pschinjeże. Město njeho jedyn kriminalny sastojnik roskas se Schtyrskeje pschija, po kotrymž dyrbjesche Winska domowinska wobora zbožk swjacź wuwołacź a wschě knjeježstwowe sastojnistwa wotžadźicź. Prjedy hacž pschikas je Schtyrskeje do Wina dóńdże, bě hižo knjeježstwo we wotmyslenju domowinskeje wobory zhonjło. Wono hnydom sprjedźischcze domowinskeje wobory we Winje wobžadźicź da. Na tajke waschnje so poradźi zbožkowej paroli we Winje sadźewacź.

We Klosterneuburgu pola Wina bě 250 wobrońenych domowinskich wobornikow wobtwjerdźene lětwo pschihrawiło. Zandarmojo lětwo wobstupichu a zbožkarjow sajachu.

Pschicžina k zbožkej na so bjes dwěla we knjeježstwowej wurjadnej zhromadnej a kahodnoscži pschecžiwo domowinskej wobory pytacź. Domowinska wobora na hischcze dźenża wjele cžežkich maschinskich tśělbow a tyżaty ruczných tśělbow. Schtyrska domowinska wobora je njedźelu samo dwě lětadle k wobhonjeršenemu lětanju wuzila.

Pfriemer w Juhosłowjanskej

Dr. Pfriemer, wjednik awstriskeje domowinskeje wobory, je je žwojej žonu, žynom a někotrymi cžežkymi domowinskimi wobornikami do Maribora w Juhosłowjanskej pschijeł. Juhosłowjanska wyschnosć je jeho namołwita, so dyrbi najprjedy do Ljubljana dale puczowacź. Pola Radkersburga je wjesko wjele pschekrocžił.

Sserbam obligatoriſku ſerbiſku wuczbu w ludowej ſchuli njeda, hačrunje je ſebi to nětkoždy 10 000 Sserbow a Sserbowkow pišomnje ſadalo. W pruſkich ſchulach ſo ani ſtowczka ſerbſki njewuczi. Sa Němzow we wukraju je ſebi nětniſki ſwonkowny minister Stresemann wiſoke kulturne prawa ſadał, tola wo kulturnych prawach ſa Sserbow nocze Němſka nicko wědzeč a khyſcheč. W Czechach maju Němzy němſke univerſitu, gymnaſije, ludowe a wſche možne pſchemyſłowe ſchule. Hdy bychu Sserbja ſtoty dźěl tello ſerbſkich ſchulow doſtali, bychu jara ſpokojom byle.

Po attentatu na spěšny čah w Madźarskej

Madźarſka polizija ſ najwoſtſchej kedźliwoſcu ſa ſtóſtnikami attentata na ſpěšny čah pola Bia-Torbagy hľadźi. Hač dotal je jeno ſnate, ſo je ſo bomba w Němſkej zhotowiła, a ſo ſtej ſo elektriſkej batteriji ſa nju w Budapeſtu kupiłej. Bombu ſu wězowuſtojni ludźo ſtajili. Roſhorjenje je cźim wjetſche, dokelž je attentat podobny na attentaty, kajkež ſu ſo w poſledniim cźaſu w Němſkej, Rumunſkej a Jugoſłowjanſkej ſtate. S wubuchom bomby je ſo 24 ludźi moriło a 43 ſo ſranilo.

Skoro wſchě europiſke ſtaty ſu wobſamkle, ſo na konferency wobdźelichu, kotraž ſo do Amſterdama ſkała, budźe wo naprawach pſchećiwo dalſchim attentatam wuradźeć. Na tejſe konferency ſo ſaſtupjerjo żeleſniſkich direkcijow, wobſtadnych miniſterſtwow a polizajſkich wyſchnoſcow wobdźěla. Mjeſ tym pak dyrbja ſo wſche možne polizajſke ſawěſcenje naprawy bjes kondźenja pſchewjeſcź.

Manevry ſendźelskeho wójnskeho łódźſtwa ſo njelabcy zastajiłe

Admiralita ſendźelſkeho wójnſkeho łódźſtwa wozjewja: Po ſdźěſenzy roſkajowarja atlantiſkeho łódźſtwa je powěſcź, ſo ſo po parlamentowym wobſamknjenju nſda muſtſtwa wójnſkeho łódźſtwa ſniži, njeſ dźelom muſtſtwow roſhorjenje ſwdźi. Tohodla ſu ſa pſchiſpiſrawne měli, wuwjedźenje manevrowego programa zaſtajicź a łódźe do pſchiſtawow wroćicź. Mjeſ tym dyrbja ſo wobcezowanja na krutoſcze nowehe pſchimĕrjenja mſdy pruhowacź a ſo admiraliczę k dalſchemu wobſamknjenju pſchedpołožicź.

Mjeſ matroſami w Plymouthu ſo wulka njeſpokojnoſcź pokazuje. Praja, ſo ſu ſo pſchi ſniženiu mſdy wulke njeſprawdoſcze ſtałe. Jedyn matroſa praji, ſo ſo wo jenalim woporje ani rĕčzeč njemože. Mſda wyſchſchehe matroſy ſo wo 1 hrivnu na dźeń abo wo 25 prozentow ſniži. Namĕſtny admiral pak jenož 10 prozentow abo 11 hriwnow na dźeń ſdubi. Młodſchi kapitan jenož 1 hr. 85 pj. pſchi dwujowej mſdźe 37 hr. 20 pj. ſdubi, mjeſ tym ſo ſkrućenje pola matroſy 92 pjenježkow pſchi 5 hr. 25 pj. mſdy wuczinja. Wobliczja ſo, ſo ſnižene mſdy pola wójnſkeho łódźſtwa hoſpodarſtwu w Plymouthu 5 200 000 hr, ſchkody naczini.

Gandhi za kulojtym blidom w Londonje

Wutoru dopołdnja je Gandhi pſched wuſtawnym wubjerkom ſendźelſko-indiſkeje konferency ſwoju ſ napjatoſciu wočakanu rĕcź mĕł. Wón ſdźěſo ſ hłowy rĕczeſche. Praji, ſo je do Londona w duchu hromadźeſkańa pſchiſchoł, ſo by ſo dojednanje połožiło. Jeho ſtejiſchcźo zule wot dołreje wole jeho indiſkich kollegow wſchĕch nałožiſnow a ſendźelſkeho kniježerſtwa wotwiżuje. Bĕ ſwólniwy, ſo hnydom wróćo ſeſahnycź, jeli ſo by ſo to ſadało, dokelž je jenož ſaſtupjeł indiſkeho kongreſa a ſo njeje tohodla žyle njewotwiſny.

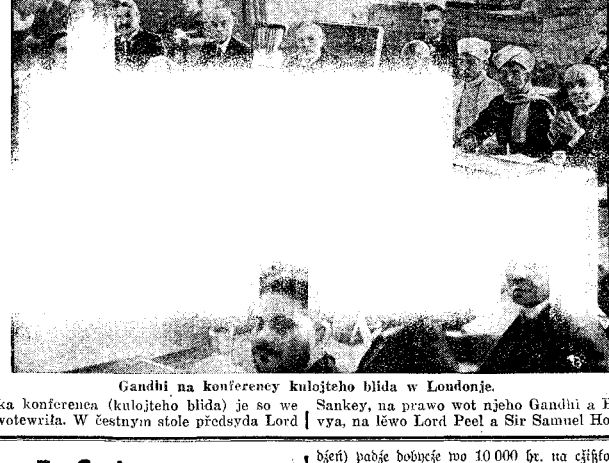
Gandhi potom nadrobnje ſtawiſnu a ſamĕry indiſkeho kongreſa roſtoži:

Jendźelczan Huma je kongreſ ſałožił. W nim ſo ſtoro wſchĕ naboženy Indiſkeje ſaſtupuja. Kongreſ je ſo ſe wſcheho ſpočatka ſe ſajimani cźerpjazych ludowych cźrjódow ſaběrał.

Potom mandat cźitaſche, kotryž je jemu wſchoſtnoſtki kongreſ porucził. Tutón mandat politiſku njewotwiſnoſcź Indiſkeje a indiſku kontrolu nad wójſkom a finanzami ſada.

S tohole ſtejiſchcźa je wón wobſamknjenja podwuberkow a wuprajenja miniſterſkeho preſidenta ſtudował, tola namałał, ſo wone ani ſ dala kongreſowe ſadanja njedopjelnjeja. Kongreſ je ſaſadnje myſl ſamokwiteje ſakonja dawazeje ſhromadźiſny pſchijał a ſtajnje hromadźeſkańa mjeſ Jendźelſkej a Indiſkej na podłožku runoſcze roſpomina. Kóžda ſtrona dyrbi prawo měcź, tole hromadźeſkańe roſpuſchcźicźe, hdy by to nuſne było. Wón ma pſched wočomaj ſamĕr, ſtaczan wulkeho ſwjaſka ſtatow byeź, kotrehož jenotliwe dźele ſu w hromadźeſkańu żiwe, kotreż dyrbi dobrowolne byeź, a kotreż njeſmě jedyn dźěl druheſnu nanuſowacź.

Jendźelſka wĕſo do kongreſoweho ſadanja njeſwoli. Stajnje by była w ſtroſche, ſo Indiſka hromadźeſkańe ſ Jendźelſkej wupowĕdźi. S jendźelſkim kniježſtwom w Indiſkej by potom ſónz było, a Jendźelſka njeby ſo ani mohła pſchećiſnuć tomu wobaraczź.

Gandhi na konferency kulojteho blida w Londonje.

2. indiska konferenca (kulojteho blida) je so we Londonje wotewriła. W čestnym stole předsyda Lord Sankey, na prawo wot njeho Gandhi a Paudit Malavya, na lěwo Lord Peel a Sir Samuel Horace.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 16. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 752, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +16. — Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 751, hygrometer +7, thermometer w nozu +6. Wjedro ſo njepſchemĕni. Nad ſrjedźnej Europu dreje ſo pſchejo hiſchcze wyſchina wupſcheſchĕża. Tola ſ połonja a ſ połnoc leża niżiny. Po wſchĕm ſdaczu je nĕſto naſche wjedro ſnadź wohrożene. Schkleniża pokaſuje wſchak wyſoko na ſtarte. Rano padaſche maczała kurjawa. Nadźijomnje ſo wo dnjo wuczeſnje. Hižo dźeńſa je pornjo wczerawſchemu wočzopliło. Wočzoplenje wĕcze dale poſtupi. — Jutſje ſchtwórtk ſhađża ſtónczko ſo 5,36 hodź. a ſkowa ſo 6,12 hodź. Měſaczź ſhađża po pſchipołdnju 1,05 hodź. a ſkowa ſo wjeczor 8,10 hodź.

— **Saſſka krajna loterija.** Pſchi pónđelſnjiſchim cźeſnjenju 5. rjadowanje 199. ſatſkeje krajneje loterije (12. dźeń) padże dobywcze wo 10 000 hr. na cźiſło 25 781; dobywcze wo 5000 hr. na cźiſła 5584, 41 255 a 76 003.

— **Dobywcze wo 2000** hriwnow padże wczera na cźiſło 23 740 ſatſkeje krajneje loterije do tudomnoje Roſtherez loterijowoje běrkownje.

S **Bórka.** Njedźelu na ranje wokoło ¼4 hodź. pobuchu paduſchi w tudomnym hoſcźenzu. Jako běſche ſo korczmaŕ wo 3 hodź. ſ měru podał, dźěchu paduſchi na ſwoje cźorne dźěło. Pſcheſkłóchu wokno ſ nožom a wotſkunychu ryhel, ſo njetrjebachu woknowoje ſchleniży roſbicź. Moni wotpracźichu tſi automaty a ſebrachu ſ nich pjenjezy, ſ wjelba kaſachu ſobu kolbaſu a ſwinjaze plezo a wuprózdnichu w korczmaŕſkej jitwje chamor ſ kuſerſtimi twarami. Kradnychu nĕhdźe 1100 zigaretow. Kradnjene zigaretowe tyſći ſu ſpóſnacź na tym, ſo ſu ſidźane papjerki ſwjerſche ſ tyſkom wſate. Wobydleŕ je wokoło ¼4 hodź. tam nimo pſchiſchoł a widźał w korczmaŕſkej ſtwe ſwĕzu jako dyhſacźnje lampy, njeje pak ſebi na nicźo ſte myſlił. Stónczniže ju paduſchi korczmaŕſnyny por nowych koflow kradnyli. Sa paduchami hiſchcze ſlĕda nimaju.

S **Wojſchez.** Njedźelu połhowachu k poſledniemu wotpoczinku tudomneho daloko a ſchěroko znateho ſkałowſkeho najeńa Michałka. Wón bĕ ſo w Zaneczach pola Hodźija lěta 1878 narodźił a w Nadźanezach wotroſtł. Jako běſche ſchulu wuthodźił, dźěłaſche najprjedy w ratařſtwje, poſdźiſcho pſchiwobroćі ſo ſkałařſtwu. Wot 1911 hač 1914 běſche ſe ſamoſtatnym wobdźěrjom Nadźanfkeje ſkały a je do wójnſkeho mnohim twarom naſch Luźiſki granit podawał. We wójnje dyrbješche ſkału ſacźinicź. Wón ſam ſtużeſche wótznemu krajej, ſo jako kamjenjeczeſaŕ na kupu Helgoland dźěſche. Po wójnje wotnajeſche wón ſ podźelnikom Nadźanſki ſkału, dyrbješche pak ju lěta 1928 khoroſcze dla ſpuſchcźicź. Na Hohwaldźe pola Wjaſońzu pyłaſche ſtrowiſcź, kotraž pak jemu ſpožčena njebu.

S **Barta.** Sańdźenju njedźelu poſwjeczi tudomny Stahlhelm ſwoju thorhoj. Hižom ſobotu wjeczor ſapoča ſo ſwjedźenź. Wokoło ½9 hodź. hibaſche ſo dołhi cźaſ ſ lampionami a ſmólnizami po wſy. Na torhoiſcu ſmólnizo dopałichu a knjes wyſchiſchi inſpektor Vogel ſ Barta mĕjeſche tam narĕcź. Njedźelu rano w 6 hodź. kapała k ſtawaniu budźeſche. Dopołdnja ½10 hodź. położichu tudomni Stahlhelmarjo wĕnz pſchi pomniku ſa padnjenych wojakow a hnydom na to wotmĕ ſo pólne kemſchenje na turnaŕſtim ſwuczowanišchcu. Popołdnju ½2 hodź. ſo wichitke wjeſne towaŕſtwa kaž też mjeſe ſ druhich wſow do cźaha ſeſtupachu a cźehnjechu hnydom na ſwjedźeriſte mĕſtno, hdźež ſo po powitanju nowa thorhoj poſwjeczi. Po dołhich narĕczach ſo wokoło 4 hodź. ſwjedźeriſti cźaſ ſeſtupa a ſaſo wjeſ pſcheczahny. Na ſwjedźeriſtim mĕſtnje knježeſche potom hiſchcze dołho wjeſela myſl. S wjeczornymi rejemi pola Müllerez ſo ſwjedźeri ſtónczi.

Se **Spytež.** Kaž je ſnate, wutoru tydźenja popołdnju na Semichowſkich honach auto fabrikſeſkoho wobſedźerja Engerta ſ Korſynja a motorſke koło generalneho ſaſtupjerja Simmerta ſ Bytowija (Bautzen) do ſebe ſraſyſchtaj. Pſchi njeſrožu ſo wobſebje njewjeſta motorowego kolesarja Gertruda Klaſchkez, kotraž je na ſadnim ſedźe ſedźała, ſ cźerjom ſrant. Wona je ſobotu popołdnju w Budyſkej khorowni wumrĕła.

S **Kotez.** Tudomne kołojeſdne towaŕſtwo ſańdźenu njedźelu w Hajeſchez hoſcźenzu wo kołhaſu kuleſche a wo myta tĕleſche. Njebeſche pſcheſłuſchneho wobdźĕlenża. — Gmejniſke pola ſu ſaſo ſnowa pichenajeli. Najeńſki pje-

Jliaſ.

Napoleon a serbski wojak

Prĕnjotne powĕdańczko.

58] (Pokračowanje.)

Ney-a bě kĕzor po bitwje pola Lužina ſ wulkim wójſkom do Barkina pójſkał. Poſpěſiſcho pak ſhoni, ſo ſu ſwjaſkarjo ſwoje wójſka pola Budyſchina poſtajili. Tuž poruczi, ſo ma Ney pucź do Barkina ſpuſchcźicź, ſo na prawo winycź a pola Torhawy pſches Lohjo hicź. Na to ma pſches Hródź a Woſerezy k Rakezam khwatacź. Tu dyrbješche na deſnim ſkhidźe Napoleonej pomhacź. Hdyž nĕtko kĕzor hrimaze hłoſzu kanonow ſaſłyſcheſche, ſo je Ney kliko. Napoleon roſkaſi ſwojim wjednikam, kak njeſpěchcźeła pſchewinje. Riekny: „Pſchimnu jich ſe wſchĕch bokow ſ roſtrĕlcźu jich kaž zitrowu. So bych wobrónjene město Budyſchin pſchimał, kaž ſu ſebi cźi mudrocźkojo, Pruſſakojo a Ruſſojo, myſlili, nima ſmyſła, a njepſchejſi ſo prózy. Ale ſunu dweju marſchałow wyſche města pſches Schprewju a nije města pſchekroczu ju ſe ſwojimi gardami. Tak budźe město ſ wobeju bokow wobjate a Ruſſojo budźa dyrbjeczź cźekacź, jeli njechaja ſajeczi byeź. Wo beleka pſchikhadża mój Ney a poda ſo runu ſmuhu wot Kluſkicza k Burkezam, ſo by jim ſa khribjet pſchiſchoł a tak jich pſchimał. Ja pak jich pſchimnu wot prĕdka. Tak budźa wot wſchĕch ſtronow wobdaczi a budźa ſhađzecź kaž myſchka w pażlach. Jenož pſches hory móża hiſchcze wuſcekhnycź, ale tam pſchiſłudu do Cźech, k mojemu pſchichodnemu nanej, hdźež dyrbja bróniże wotedacź a móża ſebi potom tſiſchi w lĕſach wurĕſacź a tak domoj hicź.“

Wſchitkim wyſchſzym poſtajnychu a prajachu: „Majeſtoſcź, to je wulkotnje.“ A marſchał Oudinot rzekny: „Runje, ſchtoż ſo iwjaſkarjam ſdaſche poſtłužicź k jich ſakitej, je hobrſći duch waſcheje majeſtoſcze jim pſchewobroczicź do ſahuby. To ſtu woprawdźe paſłe a ſu ju tak derje nawlecźene, ſo móże myſlecź, jeli cźe, jenož ſ jenej dźerku wuczekuječ, kotraž je jej ſ wotpoſładom wotewrjena jenož k tomu, ſo by do druhich paſłow ſebi ſabĕſała. Bive l'empereur!“ A wſchitſzy wotpjetowachu „Vive l'empereur!“

XXIII.

Bĕ ſrjedu pſched Božim ſpiczom. Kraſny, cźopły rózownikowy dźeń. Najwjetſcha cźopłota dnja ſo hižom mi-

ny, bĕ popołdnju po ſtjoch. Pola poſticźachu łubowiny napołhad a łubjachu bohate Boże žně. W ſahrodach kſĕſachu ſchtomy a wudrychowachu woſchcheſojazu wóń. Ptaczki ſpĕwachu kwaſne ſpĕwy. Tola wſchitka tuta kraſnoſcź Božeje ſtwórby njecźinjeſche zaneho ſacźichcźa na kĕzora, hdźaſzeho na Lahowſkej hórzy. Jeho wucho poſłuchaſche jenož ſ radoſcźu na hrimanje kanonow pola Rakez, hdźež bě 9000 wójſchſkich wojowarjow pójſkał Ney-ej napſcheczo. Tola też ſwjaſkarjo bĕchu ſhonili wo Ney-owym pſchikhadże a wĕdźo, kajke njeſboże mohło jim pſches to naſtacź, pójſkachu do Rakez 22 000 muži pod wjednifſtwom ruſkeho generala Barklaya-a a pruſſeko Fork-a, ſo bychu Ney-ej puczź ſalehnyli. Barklaj a Jork walſchtaj ſo ſ pſchemocu na Wochow a byſchtaj jich ſnicźitoj hacź do poſledniſeho muża, hdy njeby w prawym cźaſu ponoz pſchiſchła. Ney bĕ jĕcharjow dopredka pójſkał a cźi runje pſchitudźechu, hdyž ſlĕ ſtojeſche ſa Wochow. Ale Neyowi jĕcharjo njehładachu dołho kaſanja a pomhachu mózne ſwojim towaŕſchom. Też woſſewiſchu pſches ſpſchcheho poſzoła Ney-ej, ſchto ſo pola Rakez zoła. Ney pſchikhwata wot Sbżarow ſem ſe ſylnym wójſkom a hnydom ſapočachu hrimacź jeho kanony, kotrychž hłóſ Napoleon tak derje ſnajeſche a kotreż jemu dźeńſa pſchihotowachu telko wjeſela, ſo ſo wón ſedźo ſ mĕſtna njehnu. Cźiſche tu wón ſedźeſche, ani ſłowcźka njeprajiwſchi, jenož nutſkowna radoſcź ſwĕcźeſche ſo ſ jeho rjanych wóczkow. Nichtó njeſwĕri ſebi jeho w jeho nutſkownych roſponiminanjach mylicź. Tu pſchijĕcha nadobo poſoł na konju, wot kotreho pót kaž woda bĕżeſche a bĕły jeſchcź wotlĕtowaſche a poſtrowjejo rzekny: „Sire, tu dopiſ wot marſchała Neya.“ Kĕzor wſa piſmo a wotewri a rzekny ſo ſmĕjo: „Derje ſtoji, wſchitko, kaž ſhym dopredka wobliczi. Swjaſkarjo dreje krucze ſtoja, ale dyrbja zołacź. Naſchi wojuja kaž lawy. Chcźemy ſo domoj podacź. Mam hiſchcze ſa jutſiſchu bitwu pſchihotowacź.“ Seſſyhadchny ſo na konje a wotjĕdżechny. Hacź do poſłanjeho wjeczora pak bĕ mózny hrimot kanonow wot Rakez a Wyſzokeje ſłyſchecź, dóniż cźma ſurowu bitwu ſnjeſe-mózni. Tola bórzy ſeſtkadża hiſchcze nimale polny mĕſaczź a nĕtko woteńdu ſwjaſkarjo dreje w ſradach, ale wo wjele rĕdſchich, hacź ju ſem pſchiſchli, pſches kerki, łuki a pola do łĕhwow wokoło Kluſkicza a Hucźiny. Runje kaž woni tak ſtupa ſa nimi Ney ſe ſwojim wójſkom.

(Pokračowanje ſeſkhnje.)

Prěnja powšitkowna zhromadźizna sokolskeje župy „Čišinski"

W Khrósćicach, 13. 9. 31.

Njedawno wutworjena župa „Čišinski", kotraž združuje w sebi wšitko sokolske jednoty katolskich Serbow, zahaji zaúdźenu njedźelu swoje kubłarske dźełło, mějo so tak po dobrym přikładže župy „Lubin."

Snadź so někotryžkuli praša: Čehodla sokolske župy? Mamy dźěn w „Domowinje" hižo štyri župy. Čohodla dalše tworić? Njejsmy tak hižo přez měru organizowani? Prawje maš, hdyž so takle prašeš. Tola so nam zda, zo so sokolski Zwjazk njemóže wobeńć wěsteje podorganizacije — župow. Wone su čim nuzniše, dokelž maju předewšém słužić systematiskomu wukubłanju sobustawow. W nich ma so koncentrować wšo dźełło k duchownemu pozběhnjenju narodnje wědomneje serbskeje młodźiny. Mało so w Serbach wěnuje kedźiwosće tutemu zdobnemu zamérej. Tež *serbske Sokolstwo je tule* ważnu stronku swojopomocy dotal přemało hajiło. Njech so tuž nětko w druhim lětdźesatku bóle na to dźiwa z tym, zo z člowječuwučowanym paralelnje duchazdźěłanje kroči.

Njedźiwajo dešćojteho wjedra bě so w Khrósćicach na wšě pósta bratrow zešło. Wjesnu inteligencu wšak sy mjez nimi podarmo pytał. Tola što wo to, běchu tam za to jeje přichodni zastupjerjo — serbscy studenća. Župny starosta, br. wučeŕ Jakubaš ze Njebjelčic, wotewri zhromadźiznu witajo. Narodna hymna mócnje zaklinča. Porjad jednanjow so skhwali. Starosta wozjewi poslednje podawki. Mjezy nje słuša předewšém wotmołwa Budyskeho ordinariata. Na přeće předsydstwa wšak so hišće do jednanja njepřija, přetož cyła tale komplikowana należnosć njeje hišće tak daloko wuzrawjena, zo mohła so zjawnej debaće wustajić. Bratr starosta so jima słowa ke přednoškej. Wuražnje wukładuje a nadrobnje rozestaja prašenje: „K čomu trjebamy Sokol?" Wotewrjenje rysuje naše narodne hubjeństwo. Pola nas je přemało wole k sebjewukhowanju. Wěsta magnetiska móc ćehnje mnohich k Němcam. To swoje sej njewědźa ważić. Najwjacy škodźi w serbskej powazy zakłěšćene ćuće wěsteje mjenjehódnosće. Sćěhwk to dołholětneho wotroćstwa. Kaž skót je serbski lud we nim žiwy był; tohodla tak malo přinarodźeneho ćuća, tohodla tak malo serbskosće. Je wopriwadźe hižo tak, zo w serbskim ćěle němska duša bydli. Tak mnozy nimaja serbskeho wědomja, ani wosebiteho swědomja, tež zwonkowny raz jich žiwjenja je njeserbski, a to jeničke, štož jich hišće Serbow čini, serbska rěč, pak tak *bědna a z němskimi słowami přesyćena*, zo će grawa posłuchać. Nuzne je, zo sokolska młodźina tele *hłowne brachi spóznaje*, zo je stajnje jako wych muzikow!

-čl.

škódne blaki widźi; přetož štož je čorne, dyrbimy tež čornje widźeć. Smy aktivni pesimiśća! Njebójmy so čisće widźeć, wotewrjenje wuznać a zwólniwje porjedźić, t. r. sami lěpje činić! Za přichod smy optimiśća. Ze Sokołom padnje Serbowstwo. Ze Sokołom rosće tež serbska narodnosć. Sokolska idea je tak nadobna, zo dyrbjał ju kóždy z radoseu witać. Wojujemy za prawo a sprawnosć. Tola njetřělamy, njebijemy, njekałamy, njemorskamy, my wojujemy ze duchownymi bróńjemi. Naš najwyšši zaměr: Wukubłanje duchownych a moralnych mocow serbskeho luda.

Stajamy so nad politiske strony. Při tym smy nadtwarne stawy němskeho stata. Němcy wšak njejsmy a njebudźemy, wostanjemy cuzorodna wotnožka kruće zakótwjena w němskej republicy! — Přednošk bratra starosty so z wulkim připóznaćom *kwitowaše*.

Po krótkej přestawcy wotewri so debata. Před tym so přečita postrow, kiž bě pósłał starosta župy „Lubin", br. Měrćin Nowak-Njechornski. Při rozmołwje rěčeše br. Jurij Šewčik, kiž bě z Komorowa ducy na kermušu w Khrósćicach założił, razne, hłubokozaćute słowa za duchowne wukubłanje naše je młodźiny. Podsmórny a wuzběhny myslički přednošowarja. Jako jenički evangelski je Jurij Šewčik ze swojej přitomnosću na zhromadźiznje katolskich bratrow khwalobnje wobtwjerdźił přirodźene zwjazki, kotrež wobej wěrywuznaći zwjazuja, a stajnje wjazać budźa k lěpšemu serbskeho cyłka. Zwjazkowy načolnik, br. wučeŕ J. Meškank tež doda mnoho powučaceho, tak zo buchu jeho słowa tak rjec korreferat. Poporučuje wšemu wukubłanju strowy prawy zakład. Pokaza tež na rozdźěł lud — narod. Lud je masa ludźi, bjez wědomja narodneje přisłušnosće; narod je wědomny lud. Tak su naši holenjo na př. jenož lud, my pak smy a chcemy być narod!

Z namjetow słyšachmy dwaj. Prěni, zo měła so župa wob lěto štyri króć skhadźować, so wotpokaza. Wěsta liča so njehodźi postajić; zhromadźizny budźa po potrjebnosći. Druhi, zo by předsydstwo do přichodneje zhromadźizny přihotowało podrobny program za wukubłarske dźełło, so bjez wothłosowanja přija.

„Naše swjate prawa" zaklinčachu a poradźena zhromadźizna bě ke kóncej.

Njech so nětko systematiscy dale ruba puć k duchownemu pozběhnjenju našeho luda. Trjebamy nuznje žiwe kharaktery, zo by było w Serbach skónčnje wjacy woprawdźitych Serbow — a mjenje gumijowych!

Šulske powěsće

S Rakej. Sobotu wotmě tudomny schulski wubjerk pohódźenje na schuli. Přichodźyła wosiwej přichipiš, po kotrymž knjeni wyschschowuczerjowa Bergerowa dale w ludowej a powołańskej schuli rosnuczuje. Schězhowosche schedniczk schulskeho lětarja knjesa dra. Schykorty, w kotrymž wón strowotny staw naschich schulskich dźěći jako žrěni wosnamjenješe. Běšche so nanuzetowało, někotre wopadne potrěbne dźěći do wocerstwjenja pópłcez, tola njeběšche k tomu srědkow. Po přichednoschki so wobsankuje, so ke lětuschе nasywnje próschniny se 21. septembrom zapo nu. Schula sapocznje so sako 12 oktobra.

Wusudźenja

Widarski mischtr Schaaf w Naschowje běschе swoju podróżnizu Menzlowu dla schichniwdźenja jeho mandatskeje wobstorkosće. Buchosći hamtski sud běschе Menzlowu k 20 hriwnam pjenježneho khłostanja abo 4 dnjam jastwa sasa dl. Na jeje powołanje běschе krajny sud khłostanje na 5 hriwnow sniżił. Menzloweje rěčnik dr. Sander w Budyschinje běschе rewizije sapodał. Při wospjetnym jednanju p Budyskim krajnym sudom so Menzlowa nawinowa saaf ma někto wndawki wschitkich instanzow nješeć.

§ S Němkleje wupokasany je 14 króć khłostany pjekał Hendrich Böhm z Brna. 9. junija 1931 bu je Sebnicžanskeho jastwa puschczeny a pisches mjeły pósłany. 11. junija pschindże hižom sajo do Sebnizy, jako běschе so najprjedy w Delnim Einstedlu se 15 karancžkami piwa posnjesł. Běschе so njekhmanje sadżeržał a so žandarmej pschecziwjał. Hamtski sud w Sebnizy jeho k 3 njedźelam jastwa sasudźi. Böhm so pscheczíwo temu powoła, jeho powołanje pak so saczinjny.

Psched krajnym sudom w Budyschinje mějeschе so samosnowcź hižom 9 króć khłostany, hakle 25 lět starý, samkar Richard Kurt Höer se Olbersdorfa, kotehož běschе Zitawski hamtski sud dla wumělschczenja k 3 měsazam jastwa sasudźił. Höer so pscheczíwo temu powoła, tola powołanje so saczinjny.

Z Łužicy

* Se **Ssmilneje.** Krajne konsistorstwo je knjesa kand. theol. Korlu Hajna Richtera z Lipska za vikara do nasicheje wohady pósłało, dokelž hischcze nieje mężno, statneho duchownebo dostacz. Njedźelu dopołdnja dżerżeschе wón w połnym a žwjedżenżym wupyschenym Božim domje žwoje nastupne předowanje. Nowy vikar je so 1889 w Lipiku narodźił, běschе žwoprědka le bankownikom z hospodarskich pschicžinow. Jako so 1919 z amerikanu je jatby wróćił, dźełasche dale we žwojim bankowskim powołanju. Hakle 1927/28 dopołni so jeho pschecże, na duchownebo studowacź. Studowaschе 7 semestrow pschi Lipscżanskej universiće. Po skónczenym studowanju powoła so w auguscże do žwojeho prenjeho duchowneho sastojnstwa w Ssmilnej, hdyž chze so jemu nětko se wschej luboscżu a sрwěru wěnowacź.

* S Ketmarjez. Wobžarujomne njeboże potrjechi njeselu popołnja žwojbu tudomneho žwonowcżerja Grasec. Sedżacź mjezyzahy stary, dopołnje strowy žynk, kotrehož nacź do toho dorosczenych połoži, je so tam sadubył. Nacź mjelesche w domje cżinicź a dźecżo thwiłku žame wobtaj. Sa tym cżasu su so najtkrje poślescheja žunyše na dźecżo, kiż we loni ypasche. Nucże sawołany lékar mjesche jenoż žmjerć wobkrućicź. Sswědomiteju starscheju wowich tkomnje wobžarnja.

* S Tuchorja pala Sborjetza. Njedźelu wjecżor wokoło 9 hodź., jako so wjesely lud pschi rejach sabawjesche, wudyri na lubi wulkeho korcżmarskeho twarjenja wohoń. Nejwarjo hakle buchu na njón kedźbni, jako so bola smóckenja schkrě pscheš wjerch dobywachu a na parket padachu. Hnydom so rosnjesze powjecź, so so korcżma pali, na cżoż wschitcży z khwatkom lubju wopuschcżichu. Mjes tym pak hižom sdecha rehwatnje a korcżmarskeho domjeho w połnym płomjenju stejesche. Sžykawy pschikhwatachu. Tola dyrbjachu so wobmjesowacź na wobežbity schcit žnużownych twarjenjow. Korcżma z rejwańšej lubju so doczista wotpali. Tuka so na sapaleństwo. Korcżmar Maiwald je psched pjecź lětami z Kschischowa do Tuchorja pschicżahnył. W kschischowje běschе so jemu też korcżma pschi kermuschnych rejach wotpalika.

Wšelake podawki

Schtyrjo rjelowjekoju so spalili.

Na statoku jeneho ratarja pola Pómanja wotpali so bróžeń je žnjemi a hródże se wschćm žiwym a mornym inventarom. Pschi rumowanju namakachu pod sbytkami bróżnje dwě žonje a muža, kiž běchu tam nozowali, jako smuhlene cżeła. Też wotrocź namaka žmjercź w płomjenjach.

Morjenaj pschi Hamburgskim pławnym lětanju.

Po skónczenju Hamburgskeho schportneho lětanja na Fuhlsbüttelskim lětanischcżu sta so cżeške njeboże. Lětak Korff je žwojim schportskim lětałom so we wyšokosczi 35 metrow pschenahle sawinuł a dele padże. Jeho pasażer, krawski mischtr Bruhn, so sarasy. Pilota cżeškokranjeneho do khorownje dowjelechu, hdyž bórzy wumrě.

W Alpach žmjersli.

Do schtyrskich Alpow je poslednje dny žnjina syma saczahnyła. Na jenym mětnje zyła žwójba žmjerjny. Na druhim mětnje namakachu dalschu žwójbu, hdyž běschtej macź a dźowka hižom žmjerschej. Muża hischcże žiwjeho namakachu, wón pak wumrě, jako jeho do khorownje wjesechu.

Cżeške wichory w Juhosłowjanskej.

Sobotu po zyłej połnocnej Juhosłowjanskej cżeške wichor sakhadżeschе a wo žytym potrjechenym kraju žu sanuscżene a wjele tschechow je z twarjenjow sdrjenych. Mjes Wškohrodom a wutrajom hacź do niedźele ranja žantych telefonskich swisków njeběšche. Pschi wichorje so mały parnik na jenej rěży podnóri. S 25 wołobow so 10 satepi.

Tro morjeni při znjezboženju z lětadłom.

Pola Leith Hill z połodnja Londona wojeńske lětadło znjezbožiwši dele padże. Lětarski hejtman a lětarski leutnantaj namakachu swoju smjerć.

„Do X" z błyskom trjechene.

Pschi žytym njewjedrje dyri błysk do němskeho lětadła „Do. X", jako na amerikanskim lětanischcżu Northbeach stejeschе. Sšodustaw wobžadźi, kiž z towarschom pod kschidłom lětadła „Do. X" wulkow psched njewjedrom pytasche, so z błyskom trjechemy žwjese a bjes wědomja leżo wosta. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjesć. Błysk porany hischcże druhej wobžobje, njesrani pak leju. „Do. X." wosta njewobschkodźene.

Swójbne powěsće

Semrěkoj: Maks Schotka w Scżijezach, 17 lět; khowanje budże jutse schtwórtk dop. ½12 hodź. na Michalskim lětadsa „Do. X" wulkow psched njewjedrom pytasche, so z błyskom trjechemy žwjese a bjes wědomja leżo wosta. Jeho dyrbjachu do khorownje dowjesć. Błysk porany hischcże druhej wobžobje, njesrani pak leju. „Do. X." wosta njewobschkodźene.

Nurmi njezbity.

Nurmi běžeše njedźelu při mjezynarodnym sportskim swjedżenju w Charlottenburgu. Na našim wobrazu widźimy jeho předku (w čornym tri[illegible]). Jeho njemóžachu zbić.

Přilopk

*** Ssmjertne kalnjenje wožy.** W Bolkenhajnje we Schlesyjskej wožu hjowka nehdušcheho hoscjenzarja Schwepy do huby tkó. Holzy so krew sajedowcjzi, na czoż wdowa wumrě.

*** Na pschewodżenju smjertnje snjebożila.** Pola Lichtenwaldy njedaloko Habelschwerdta w Schlesyjskej so hrobotu pschi pschewodżenju smjertne njeszoże sta. Kubleč jědżesche se swojej macjerju k pokhowanju swojeje żony. Nadobo so konjej splóšischtej a kubleriowa macj z wosa padże. Wóz ju pschejědże a wona bórsy na to wumrě.

*** Granatowa tschežka 13 lět w nohy.** Wójnskeho wobdželnika Mendu z Pojschwitzy pola Jawory w Schlesyjskej léta 1918 granata na nohy strani. Dotal njeběchu móhli granatowu tschežku wotstronicz. Nětko po 13 létach so tschežka hanna pisches kožu wudoby a Menda ham możesche ju wotstronicz.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro sa jutrischi schtwórk:** Njeje hischcze wocziakacz hażneho pschemjenjenja nětrjischcheho wjedra.

*** Modżarska policija je wuśledżiła, so ruczne pismo na zedli, na mjestnje attentata na żelesnizy pola Biu-Torbagi namakanej, pismu wotpowědżejeze zedle jeneho żelesotocżerja runa, kotrżj je hacz do léta 1930 w Budapeszu bydlił. Tutón żelesotocżeř je w służbje ruskeho knjezerstwa wjele krócz do wukraja puczował.** — Jedyn wikowar je dale zdżělł, so je jeho na dróży jedyn němski rěczazy młody cżłowjek sadżerżał a jeho prożył, so by jeho na jeho wosu kruch puczja sobu wzał. Potom je rzekł, so je pschešwědczjeny kommunist a so ma w Němskej najlépsche pozjahi. Rozrěczenje ko potom skónczi, hdyż automobil pschijědże, kotrżj na kiwnjenje Nemza sasta a jeho do Budapešta sobu wza. Zandarmojo so prózuja, so bychu tuteho żelesotocżerja wuśledżili.

*** W sastanischczowym twarjenju w Lötzhainje pola Rossena žu so póndżelu w nozy padnschi do pschedawarnje jednuch kharlkow dobyli, pjenjezny khamor wotpaczili a jón do bliskeho lésa donjesli, hdżež žu jón z mozu wotewrili. Paducham je jenož 20 hriwnow pjenjes do rukow padło.**

*** W Mischnje žu palerniu cżełow wotewrili.**

*** W Kroppni pola Rólanow žu w hydle 20lětneho zamkarja Richtera dżełarnju metallowych pjenjes wuśledżili.** Richter je hižo zyle léto jenohriwnowje, dwěhriwnowje, tśihriwnowje a pjeczhriwnowje pjenjesy dżełał a we wobkhadże rosschérjał.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota Sokoł ma **dźensa** wječor 1/4 9 hodź. zhromadźiznu a nima jutře zučowanje, kaž je so wčera mylnje wozjewiło. Předsydstwo.

Budyšin. Młoda Jednota: Młodżency maja zhromadźiznu srjedu 16. 9. we 8 hodź. w Serbskim Domje.

Lichań. „Zernička" spěwa stwórtk wječor we 8 hodź. pola Rudolfec.

Pančicy. Lipa Serbska ma pjatk (18. IX.) zhromadnu pruhu w Pančanskim hoscencu. Započatk wječor we wosmich.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje

Hospodarski rozhlad.

Jutřeju 16. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,45
1 jendželski punt	20,461	100 čěskosl. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,05	100 franc. frankow	16,50

Bursy běchu wječera jara mérne, kursy efektow, dołżnych a rentowych lisczinow dale spadowachu. Pod wjednistwom amerikanskeho prezidenta Hoovera amerikanske banki wuradżuja, hacz njebjo radżenje bylo, wójnske płaczenja na dassche pjecz lět wotstorczicz. To by po znaczu było wulke wołożenje němskeho hospodarstwa. Hoover a jeho pschecželjo spěchuja tutu myślicżku niz smano z Luboscze k Europje abo Němskej, ale, so bychu z dobrej chwilu mohli swoje w Němskej założene pjenjesy wrócżo bracz.

Produktowe wiki wotstachu wječera dale mérne. Rožka je na wikach žadna, tuž w hotowym jornje two dalsche 15 pjenjezkow postupi. Pschetża 10 pjenjezkow pschijědżi, twowjo 5 pjenjezkow, nalětni jeczmjeń na dotalnu płaczu. Wječera płaczesche zentnar w Barlinje:

	wčera hr.	tydżenja hr.
Pšeńca	10.80—10.90	10.70—10.80
Rožka	9.15— 9.25	8.70— 8.80
Nalětni jačmjeń	—	—
Nazymski „	7.50— 7.90	7.60— 8.05
Wows	6.65— 7.10	6.80— 7.25
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.58⁸/₄—11.48⁸/₄	11.35
„ okt.	11.45—11.37½	11.32½
„ dec.	11.48³/₄—11.40	11.32½
Rožka, sept.	9.15— 9.25	9.45— 9.40
„ okt.	9.90— 9.92½	9.35
„ dec.	9.75— 9.72½	9.40
Wows, sept.	7.30	7.30
„ okt.	7.30	7.30
„ dec.	7.32½	7.18⁸/₄— 7.12½

Swinjace wiki wčera w Barlinje

(Magerviehhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 252 běhakow, 908 prosatow

Te płaćachu	wčera hr.	tydżenja hr.
běhaki		
wulke	28.00—43.00	28.00—43.00
małe	20.00—28.00	20.00—28.00
prosata		
wulke	16.00—20.00	16.00—20.00
srjenje	12.00—16.00	12.00—16.00
małe	10.00—12.00	10.00—12.00

Wiki běchu mérne, płaćiny so njepřemjenjachu.

Sdružnjy na pschedżiwanje

schtwórtk 17. septembra 1931:

w Kamjencu w kasarnach w komornym domje maschinistich tśelbow dop. w 10 hodź.: wjchelake mebje, radio, schijaza maschina, klawěr, prachžrěbak, muž. kožuch a uhr, aufowe mašy, wobraz, njebjos, gramofon, pihazy stroj, žonj., muž. a bźěrj. wobucża,

na finanzným hamcze dop. w 10 hodź.: radio, prachžrěbak, lydowe stroj, pjenježny kamor, muž. stupnje, wobraz a njebjos,

w Lubiju na sudnistwje dop. w 10 hodź.: wjchelake mebje, wutrebne twory, mesana buda, motorske koło,

w Cżerjowjanych Nošlazach w hoscenzu „K błónej" dop. w 10 hodź.: schijaza maschina,

w Semjazach w Henczej „Piwowym kucziku" dop. w 2 h.: radio, lehatski sofa, wopłokowaza komoda,

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotliwowe symjo na tunu abo 1000 kg, hewak 100 ke.

Płaćizny po złotej hriwnje

	15. 9.	14. 9.		15. 9.	14.
Pšeńca	216-218	218-220		—	—
rožka	183-185	180-182		—	—
naz. jačmjeń	—	—		—	—
nal. jačmjeń	150-158	150-158		—	—
wows	133-142	134-143		—	—
kukurica	—	—		—	—
pšeńč. muka	26.32,5	26.7-32,7		13,5-13,7	13,6-13,8
ržana muka	22.2-27,9	24,9-27,4		—	—
pš. wotruby	11,2 11,6	11,4-11,7		—	—
ržane „	9,25-9,50	9,40-9,70		1,90-2,30	1,80-2,30
raps	—	—		0,55-0,65	0,55-0,70
hróch Vik tor.	21 28	21,0-28,0		0,45-0,55	0,40-0,55
lane symjo	—	—		0,45-0,55	0,45-0,60
pjeluški	—	—		0,45-0,55	0,45-0,55

Płaćizny rěznego skotu na Barlinskich skótnych wikach.

15. septembra 1931. Płaćizny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenje.

Woły: 369.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	38—41
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	34—37
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	30—33
Mjenje picowane wšech starobow	—

Byki: 454

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	37—40
Połnomjasne, młódše	35—37
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	32—34
Spatne	28—31

Jałojcy a kruwy: 696

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	30—33
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	23—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	19—22
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	14—17
Mjenje a spatnje picowane	—

Cżelata: 2375.

Najlepše wukormjene (2. družk.)	45—55
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (2.	42—52
Spatne (4.)	30—40

Wowcy: 4681.

Młódše a starše wukormjene (1. družina	41—43
Starše wukormjene (2.)	48—50
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	43—46

Swinje: 14 119.

Połnomjasne, woseibitych rasow a jich křiżenjow, hač do 1½ lět stare	56—58
Wukormjene	55—56
Mjasne	52—54
Spatne	48—50
Rancy a kundrosy	49—50

Džensa

tuni dźeń rybow

Krewčerstwy mórski łosos, bjez hłowy . punt jenož **18 pj.**

Předawamy jenož sobustawam!

Tworykupne towarstwo w Budyšinje

Wozjewjenje.

Namołwjam kóždeho, štóž je zemrětemu kubleriej a skalarej **Jakubej Lebzy w Nuknicy** nješto dóžiny, swój dołh hač do 1. 10. 31. na mnje zapłaci. Wšěch wěricelow mjenowaneho namołwjam, žadnski hač do 1. 10. 31 z rozpisanymi zličbowankami mi zapołać. Žadanki, kiž so do postajenje termije njepřipowědża, so njepřipoznaja.

Wukonjeř testamenta
Anton Hassemeier,
Baumschule Burg b. Hoyerswerda O.-L.

Cyhelenca w Salowje

ma kóždu dźělbu

murjerskich cyhelow

po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwożenjom.

Zarjadnistwo Salowskeje cyheleńcy
Post Kulow / Telefon 36

2000 hr.
2000 hr.

so na wěstu hypoteku wupožěuja.

Prawny büro
Mucke w Budyšinje
na Mättigstr. 23 :: Tel. 3217

Nowy sofa

tunjo na předań. Bliže zhonić we wud. Serbsk. Nowin

Młoda wysokosćelna

kruwa

na předań w Psowjach 19

DKW Luxus

500 ccm., z elektrisk. swěcu tunjo na předań, też na wotpłaćowanje **KLINGST** na Hošic hasy 15

Štóž chce strowy wostać

a so škitać před zakalkowanjom žilow a před zajećom Božeje ruckí njech wužije dr. Polderowu natursku čistu **kobutkowu brěčku.** 3 błěse 6.50 hr. na doběrku (Nachnahme).

Rozesćele: **M. Möbius,** Sohland/Spree.

Sedlarske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjedża

C. Junghannß přjedy **Emil Schubert**
na Jerjowej hasy

Holca

so pyta w **Khelnje** čo. 25

Pytamy přistojnu

holcu

15—18 lět, we **Wuricach 3**

Nawěstki w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Serbow kupny dom

Wolmjane tkaniny, wušiw. za fale a rubiš. . . . . 100 cm šěroke mtr **4.75**
Wolmjany muslin za fale mtr. wol. **1.75**
Zidźane tkaniny pisane, za fale mtr. **5.50**
Wolmj. tkaniny za spódnje sukenje, zelene, ... čerjowne, módre mtr. **4.25**
Wał, wušiw. za jaki, čorne **7.50,** smuh **4.95**
Corne počehnjenja na kožuchi mtr **8.50**

Pozament, cank, wobsadki, franzy

Fale, pisany zatčnk. . . . jena **3.50, 2.75**
Kapički, pisane . . . . jena **1.65, 0.95**
Banty za holcy **1.10, 0.85**
Banty za žony, molowane a wušiw. **1.35**

Moirè Šnórki Taft

čorne, běłe, różowe we wšěch šěrokosć.

Wobkedzbujće moje wosebite wokno za serbske wecy na Dziwadłowej hasy

Schaaf

Strasse Kadlitz

na Bohatej h. 20 - na Dziwadł. h. I

Dobre čehnje k sebi

SERBSKE NOWINY

DŽENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1.61 hr., pod křižu, zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wjud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo sćěnwkam čělneno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 217 — Budyšin — Stwórtk, 17. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Zwjazk Ludow wo mjeńšinach

W Swjatku Ludow je so tydźeń wo ludowych mjeńšinach jednako. Němski zwonkowny minister dr. Curtius jako prěni rěčnik wo dźělawosći Swjatka Ludow w sćěhowanym rěči w nastupanju zachtjanja mjeńšinowym wosprawjesche. Rěčejesche wo swjatym prawje mjeńšinow na **rěč, nabožinu a kulturu.** Ličba petizijow je so je 57 w předchodźacym lěće na 204 w minjenym lěće powjetšiła. W lěće 1931 je so 66 komitejow z prohowanjom mjeńšinskich prašenjow sabrało. Dr. Curtius připósła, so su organy Swjatka Ludow swój nadawk z wuspěchom a poddaćom dopjelnile.

Po rěči němskeho zwonkowneho ministra jedyn sastupjer w minjenje Czěskoslowakskeje, Juhosłowjanskeje, Grichiskeje, Rumunskeje a Pólskeje wojewi, so su tele staty swoje přisłuschnjosće k swojim mjeńšinam dopjelnile.

Sostupjer Kanadskeje **Beaubien,** sapołžanz kanadskeho parlamenta, w kotrehož žyła **wukrajinska** mjeńšina bydli, je so na **potłóčenje Wukrajinzow w Galizijskej** hórscheje. Zadasche, so by so **stajna mjeńšinowa komisija** wustajiła. Jenoż na tajke waschnje móže so mjeńšinam woprawdźe wulka słužba wopokazać.

Na potłóčenje serbskeje rěče je němski zwonkowny minister dr. **Curtius** njeje dopomnił, hdyž je we **zwjatym prawje mjeńšinow w rěči, nabožinu a kulturu rěčał.** Też žadyn sastupjer bratrskich ludow w Swjatku Ludow njeje Němcam do zwědomja rěčał a jich napominał, so bychu też Serbam jich zwjate prawo na rěč, nabožinu a kulturu dali. To by snadź wjazy wuspěcha měło, dyžli petizije Serbow pola sakiskeho a pruskeho knježerstwa. Nadźijamy so, so też Serbja skónčnje jeneho sakitarja w Genfu namakaju.

Winske wobydleŕstwo žada, zo by so domowinska wobora wotbroniła

Po porajenym słužba sozialdemokratojo a awstriski landbund žadatej, so bychu so domowinske wobory po zyłej Awstriskej wotbronile a rozpuščenźile. Tutemu žadaniu pak sadźewk napscheciwo stej, so so domowinska wobora w Delnjej Awstriskej a Tirolskej njejstej płachi słužbu woddźělałej a so so knježerstwo wupraji.

Płachi słužbu je stejski krajny hejtman dr. **Rintelen** jara dźěłnu rólu hrał. **Won je so** londźił, wukasły Winskeho knježerstwa wutajesće a też někotre wudawa, so je demonstrazija domowinskeje wobory jenoż płscheciwo sjom sozialdemokratiskim zhromadźinam w Hornjej Schtyrskej wotmérjena była. Sozialdemokratojo žadaju, so by so płscheciwo dr. Rintelenej płchepytanje zawjedło.

Dr. Pfriemera w Mariboru zadźerželi

Do Juhosłowjanskeje je z pomozu hrabje Stürgkha płchišoł.

Dr. Pfriemer, kotryž je jedyn dźeń niž jenoż swjatkowy wjednik, ale też „hamopomjenowany awstriski statny wjednik" pobył, je pondźelu w nozy z płchewodom swojeho zhna, mandźelstwa a dweju domowinskeju wobornikow do hotela „Meran" do Maribora płchišeł, so by tam płchenozował. Hoscenzar je sapowědźił, jeho hospodowacy, hačrunje móžesche je Pfriemer z puczowańskim pažom a z pisom juhosłowjanskeho konsulata w Hradzu wupokazacz. Skónčnje jeho hoscenzar płches nóz wobkhowa. Dokelž bě je powěsć w Mariboru ruče rozšěrił, so je Pfriemer do Juhosłowjanskeje cekmył, hoscenzar policiji jeho płchišład sdźěli. Tajni policistojo do hotela płchišładchu, hola dachu dr. Pfriemerej w hotelu płchenozowacz. Dopołdnja dr. Pfriemer na statnu policiju wotešeše a **atylne prawo** žadasche, na to so powołajo, so je so w Mariboru narodźił. S cyłejnym zlowom so swjasa, so so wšitkej politiskeje dźěławosće wostaji. Statna policija jemu sdźěli, so płscheciwo njemu njeje tym njeschkodźi, dokelž jimanišći ješt awstriskich wyschnoscejow hišcheje njebě do Maribora dośchoł. Dr. Pfriemer na kitło swojeho wuja wotjědže, hola ležina bě tam je swojej žonu płchišłł, dwaj kriminalnaj sastojnikaj statneje policije płchindźeschtaj a prajeschtaj, so je sajaty a so so hischcze wjecor sudej w Ljubljanu wotešła. Kriminalnyma sastojnikoma dr. Pfriemer powědźeše, so je hižo njedźelu jahe popołdnju klowny kwartěr šbrźarjow w Leobenje wopušćił a z płchewodom Ramera a někotrych dowěrnych płchecelow k njemu wotjěł. Po puću pak je na tak cźežke wutrobne widźischcza słchoŕii, [illegible] so z njemoza wobża a je dyrbjesche so w jenym hrodźe wothladacz. S płchewodom dr. Beguscha a redaktora Keibischa je potom na hród hrabje Stürgkha wotišł a wot tam so k juhosłowjanskej mjezy dowjesł. Potom je je železniskim cźahom do Maribora wotjěł.

Awstriske knježerstwo je pjecza wutoru popołdnju juhosłowjanskemu zwonkownemu ministerstwu spěšiło, so w Awstriskej žaneje wojnoscze na to njeckadu, so by so Pfriemer do Awstriskeje wrócił. S tym su awstriske wyschnoscze dr. Pfriemerej móžnosć dale, so by dale do Italskeje puczował. W Lublanju je dr. Pfriemer w italskim konsulatu wo italski wisum prošył. Wotmołwjenje njeje hischcze dostał.

Hrabja Stürgha su, dokelž je dr. Pfriemera k mjezy płchewodźił, sajeli a pódla njeho wjele župnych, wokrjeżnych a měsnych wjednikow domowinskeje wobory.

Spomnjenja hódne je, so je nješ 260 domowinskimi wobornikami, kotrychž su pola Klosternenburga sajeli, tež jedyn **bratrowz awstriskeho wójskowneho** ministra **Baugoina.**

Sćěhowanje za bránjenej domowinskeje wobory je wuspěšne było. Wulku liczbu maschinskich pistolow, karabinow, pistolow, munizije a wuhotowańskich wězow su sebrali. Domy płchepytaju, su w Hradzu a Linzu wjele pižmow nadeschli, kotrež su za swěsćenje, schto je za sdźěł samotwith, wažne.

Pódla teho je zhn dr. Pfriemera jenemu dopisarjej nowin „Neue Freie Presse" wjele wupowědał, schtož płchepytanje jara wołoži. Wo słužbu je zledowanje prajił: „Sdźěł budźišche so bjes dwěla poradźił, hdy budźišche so zyłe hibanje njepłcheradźiło. Na druhej stronje njeje wojerski wězywujosnjy domowinskeje wobory swojemu nadawku srozjewny był. Mějachmy w Schtyrskej žanej 10 000 ludźi. Wobwładźichmy Semmering a zyłu železnisku cźaru hač do Hradza. Po swojim planje dyrbjachmy Hradź wobstupić a so do njeho dobyć. S Tirolskej njejsmy so sdźiwjeli, dokelž je dalokosć płchewulka. Sa to pak mějachmy swjasanje se Salzburgom a Hornjej Awstriskej. Běchmy so samerili, so tychle krajow smozowacz a je wobładźicz. Potom dyrbjachmy je wšěch stron k Winej cźahnyć a po možnosći malo kreje płchelivajo, hkowne město wobładźicz. Dokelž dyrbjachmy z wulkim płchecźinjenjom Winskeho wobydleŕstwa a tamnischeje garnisony liczicz, dyrbjachmy, hdy by trjeba było, Win wobleschnyć a wuhłodnicz. Po mojim měnjenju njeje so sdźěł poradźił, dokelž wjetšne wjednistwo njeje k niczomu było, a dokelž je so wěs płcheradźiła."

Dr. Pfriemera w Mariboru zadźerželi

Do Juhosłowjanskeje je z pomozu hrabje Stürgkha płchišoł.

Dr. Pfriemer, kotryž je jedyn dźeń niž jenoż swjatkowy wjednik, ale też „hamopomjenowany awstriski statny wjednik" pobył, je pondźelu w nozy z płchewodom swojeho zhna, mandźelstwa a dweju domowinskeju wobornikow do hotela „Meran" do Maribora płchišeł, so by tam płchenozował. Hoscenzar je sapowědźił, jeho hospodowacy, hačrunje móžesche je Pfriemer z puczowańskim pažom a z pisom juhosłowjanskeho konsulata w Hradzu wupokazacz. Skónčnje jeho hoscenzar płches nóz wobkhowa. Dokelž bě je powěsć w Mariboru ruče rozšěrił, so je Pfriemer do Juhosłowjanskeje cekmył, hoscenzar policiji jeho płchišład sdźěli. Tajni policistojo do hotela płchišładchu, hola dachu dr. Pfriemerej w hotelu płchenozowacz. Dopołdnja dr. Pfriemer na statnu policiju wotešeše a **atylne prawo** žadasche, na to so powołajo, so je so w Mariboru narodźił. S cyłejnym zlowom so swjasa, so so wšitkej politiskeje dźěławosće wostaji. Statna policija jemu sdźěli, so płscheciwo njemu njeje tym njeschkodźi, dokelž jimanišći ješt awstriskich wyschnoscejow hischcze njebě do Maribora dośchoł. Dr. Pfriemer na kitło swojeho wuja wotjědže, hola ležina bě tam je swojej žonu płchišłł, dwaj kriminalnaj sastojnikaj statneje policije płchindźeschtaj a prajeschtaj, so je sajaty a so so hischcze wjecor sudej w Ljubljanu wotešła. Kriminalnyma sastojnikoma dr. Pfriemer powědźeše, so je hižo njedźelu jahe popołdnju klowny kwartěr šbrźarjow w Leobenje wopušćił a z płchewodom Ramera a někotrych dowěrnych płchecelow k njemu wotjěł. Po puću pak je na tak cźežke wutrobne widźischcza słchoŕii, [illegible] so z njemoza wobża a je dyrbjesche so w jenym hrodźe wothladacz. S płchewodom dr. Beguscha a redaktora Keibischa je potom na hród hrabje Stürgkha wotišł a wot tam so k juhosłowjanskej mjezy dowjesł. Potom je je železniskim cźahom do Maribora wotjěł.

Awstriske knježerstwo je pjecza wutoru popołdnju juhosłowjanskemu zwonkownemu ministerstwu spěšiło, so w Awstriskej žaneje wojnoscze na to njeckadu, so by so Pfriemer do Awstriskeje wrócił. S tym su awstriske wyschnoscze dr. Pfriemerej móžnosć dale, so by dale do Italskeje puczował. W Lublanju je dr. Pfriemer w italskim konsulatu wo italski wisum prošył. Wotmołwjenje njeje hischcze dostał.

Hrabja Stürgha su, dokelž je dr. Pfriemera k mjezy płchewodźił, sajeli a pódla njeho wjele župnych, wokrjeżnych a měsnych wjednikow domowinskeje wobory.

Spomnjenja hódne je, so je nješ 260 domowinskimi wobornikami, kotrychž su pola Klosternenburga sajeli, tež jedyn **bratrowz awstriskeho wójskowneho** ministra **Baugoina.**

Sćěhowanje za bránjenej domowinskeje wobory je wuspěšne było. Wulku liczbu maschinskich pistolow, karabinow, pistolow, munizije a wuhotowańskich wězow su sebrali. Domy płchepytaju, su w Hradzu a Linzu wjele pižmow nadeschli, kotrež su za swěsćenje, schto je za sdźěł samotwith, wažne.

Pódla teho je zhn dr. Pfriemera jenemu dopisarjej nowin „Neue Freie Presse" wjele wupowědał, schtož płchepytanje jara wołoži. Wo słužbu je zledowanje prajił: „Sdźěł budźišche so bjes dwěla poradźił, hdy budźišche so zyłe hibanje njepłcheradźiło. Na druhej stronje njeje wojerski wězywujosnjy domowinskeje wobory swojemu nadawku srozjewny był. Mějachmy w Schtyrskej žanej 10 000 ludźi. Wobwładźichmy Semmering a zyłu železnisku cźaru hač do Hradza. Po swojim planje dyrbjachmy Hradź wobstupić a so do njeho dobyć. S Tirolskej njejsmy so sdźiwjeli, dokelž je dalokosć płchewulka. Sa to pak mějachmy swjasanje se Salzburgom a Hornjej Awstriskej. Běchmy so samerili, so tychle krajow smozowacz a je wobładźicz. Potom dyrbjachmy je wšěch stron k Winej cźahnyć a po možnosći malo kreje płchelivajo, hkowne město wobładźicz. Dokelž dyrbjachmy z wulkim płchecźinjenjom Winskeho wobydleŕstwa a tamnischeje garnisony liczicz, dyrbjachmy, hdy by trjeba było, Win wobleschnyć a wuhłodnicz. Po mojim měnjenju njeje so sdźěł poradźił, dokelž wjetšne wjednistwo njeje k niczomu było, a dokelž je so wěs płcheradźiła."

Njespokojnosć w jendźelskim wójnskim łódźstwje dla skrótšenja mzdy

Njeměrne protestowanske zhromadźizny jendźelskich matrozow

Snižene mzdy je mjes mužiwami jendźelskeho wójnskeho łódźstwa wulki njeměr sdźěłało. So njeje k spjeschnjemu dóschło, kaž mjes mužiwom chilefskeho wójnskeho łódźstwa, maja so mudremu poćinanju roskasowarja jendźelskeho atlantiskeho wójnskeho łódźstwa dźakowacz. Też w druhich dźělach wójnskeho łódźstwa je roshorjenosć dla snižena mzdy nimo měry wulka.

W Invergordonje w Schottiskej je 600 abo 700 matrosow zhromadźisnu w matrosej kantinje měło, so bychu so wo skrótšenju mzdy wuprajili. W zhromadźisnje k njespokojnym nazhlosćam dóńdże. Na konzu wolna kantinineho twarjenja wubichu. Jendźelski kommunistiski spěw „Čežerwjena chorhoj" po hłosu „Ow jedleńka, ow jedleńka" spěwajo, so mužiwa na wójnske łódźe wróćichu. Mužiwa su so pjecza zapowědźiše, płchikasane dźěło cźinicz, prjedy hač so jich žadanja njedopjelnja. Póndźelu zwjy dźeń na lubi ležachu a kharty hrajo a spěwajo cźaš płchecerźinichu. Też so někotre zhromadźizny wotnjechu. Wobsamknjenja so płchijachu, kotrež so najstarschenmu offizjerej z prošbu płchedpodachu, so by je admiralicze dale dał. Jedyn wyšši offizjer, kaž „Daily Mail" powě, nameśtnik łódźstwowy schef sam, je z ležadkom do Londona lecźał, so by admiralicze rosprajił. Na łódźach so dowoleńza na kraj wjazy njeda, tak so wutoru žadyn matrosa, z wuwsačom signalnieje straże, na kraju njebě widźecz. Wschě łódże w Cromarty Firth wotjachu. Bitwiska łódź „Repulse", kotraž bě na swucźowanje wujeka, je so po někotrych hodźinach wróćo sawołała.

Hdyž je na łódźi w 11 hodźinach wjecor „swęzy haßnyc" sahwiła, so cźrjóda matrosow sapowědźi, do humpadsow salesć.

Też w Rosythskim sastanischcu w Firthu of Forthu je so dźiźiplina kahyła. 375 matrosow wójnskeje łódźe „Iron Duke" roskasowarjej pišmne wobsamknjenje płchepodachu. Tutón da mužiwom so sestupacz a jim roskoši, so snižene mzdy njeje z admiralitty wusłało, ale so je to dźěł knježerstwowneje politiki. Wocźakuje so, so prěni lord admiralitty, sir Austen Chamberlain, w delnim kjemje wo podawkach we wójnskim łódźstwje rosprawu poda.

Parlament wo hibanju njespokojnosće w jendźelskim wójnskim łódźstwje

W jendźelskim parlamencze su halekujo wo njespokojnosći mužiwow wójnskeho łódźstwa dla snižena mzdy jednali. Łódźstwowy minister **Chamberlain** je wojerwik, so je knježerstwo admiralicze porucźiło, so by nanjetowaka, kak bychu so mohłe krutosće w nastupanju skróczenja mzdy wotwinowicz. Wschelazy sapółłanzy dźělazerskeje strony žadachu, so bychu so podawki we wójnskim łódźstwje kwydom rosprajiłe. Mózno je, so je so to hižo dźensa stało.

Wo płchipadźe, kotryž je k płchetorbnjenju manewrow atlantiskeho wójnskeho łódźstwa dowjedł, su so někotre nadrobnosće słonile. S nich je widźecz, so je so pažiwna płcheciwja z łódźow, w Invergordanje stejazych, do drobna płchihotowała a so dyrbjesche jako protest płcheciwo njeprawdosćam płchi skróczenju mzdy skutkowacz. Po tychle powěsćach su so mužiwa 16 w Invergordonje stejazych łódźow roskasej sapowjedźiše, kotwizy sběhnyć. Matrosojo su so wjele bóle na powjazy, kotrež k kótwizam wjedu, łydnyli, tak so njebě mózno, kotwizy sběhnyć. So bychu dopokasali, so jenoż płcheciwo krutosćam a njeprawdosćam sniženja mzdy protestuja, so pak su kralej žwerni, matrosojo jendźelskemu kralej tśikróćnu zławu wunjesechu. Matrosojo so z pravom płcheciwo tomu hórscha, so je jim wulki dźěł mzdy, druhdy hač do 50 prozentow wotcežnje, nješ tym so so mzda wschelichich offizjerow mało skróczi. Tak je žona jednoreho matrosy po prjedawschej mzdowej stupnizy 26 schillingow na tydźeń dóstała a po nowej stupnizy jenoż 13 schillingow. Kontreadmiral Colvin, roskasowar bitwiskeje łódźe „Nelson" a personalny schef atlantiskeho łódźstwa, je do Londona płchišeł.

Se wschěch płchišłatnow atlantiskeho łódźstwa, z Inverneß [illegible] mjes tym powěsće dośche, so mužiwa smérom wocźakuja, so je wo jich žadanjach z prawdosću rosbudźi. Wschudźe sajo dźiźiplina a najlěpscha płchesjenosć mjes offizjerami a mužiwom knježi.

Sćěhowanje za bránjenej domowinskeje wobory je wuspěšne było. Wulku liczbu maschinskich pistolow, karabinow, pistolow, munizije a wuhotowańskich wězow su sebrali. Domy płchepytaju, su w Hradzu a Linzu wjele pižmow nadeschli, kotrež su za swěsćenje, schto je za sdźěł samotwith, wažne.

Pódla teho je zhn dr. Pfriemera jenemu dopisarjej nowin „Neue Freie Presse" wjele wupowědał, schtož płchepytanje jara wołoži. Wo słužbu je zledowanje prajił: „Sdźěł budźišche so bjes dwěla poradźił, hdy budźišche so zyłe hibanje njepłcheradźiło. Na druhej stronje njeje wojerski wězywujosnjy domowinskeje wobory swojemu nadawku srozjewny był. Mějachmy w Schtyrskej žanej 10 000 ludźi. Wobwładźichmy Semmering a zyłu železnisku cźaru hač do Hradza. Po swojim planje dyrbjachmy Hradź wobstupić a so do njeho dobyć. S Tirolskej njejsmy so sdźiwjeli, dokelž je dalokosć płchewulka. Sa to pak mějachmy swjasanje se Salzburgom a Hornjej Awstriskej. Běchmy so samerili, so tychle krajow smozowacz a je wobładźicz. Potom dyrbjachmy je wšěch stron k Winej cźahnyć a po možnosći malo kreje płchelivajo, hkowne město wobładźicz. Dokelž dyrbjachmy z wulkim płchecźinjenjom Winskeho wobydleŕstwa a tamnischeje garnisony liczicz, dyrbjachmy, hdy by trjeba było, Win wobleschnyć a wuhłodnicz. Po mojim měnjenju njeje so sdźěł poradźił, dokelž wjetšne wjednistwo njeje k niczomu było, a dokelž je so wěs płcheradźiła."

Pfriemer asyl w Italskej dostał

Dr. Pfriemer je itališu mjesu płchekrocźił. Praschenje, hač ma so Pfriemerej rolwolnosć k puczowanju do Italskeje dacz, je so mjes italiskim płchełanzowym w Beogradze a italiskim konsulatom w Lublanju k łchschenu Pfriemera rosrišało, tak so możesche Pfriemer bjes wobezežnosćow juhosłowjansko-italiu mjesu płchekrocźicz. Won w Italskej z płchewodom swojeho zhna puczuje. Jeho žona a mjeńšche dźěći su so do Awstriskeje wrócile. Powěsć, so su Pfriemera w Mariboru sajeli, njeje wěrna; won jenoż pod połajajšim dohladom jesjeche a możesche so swobodnje hibacz.

Jedyn druhi wjednik domowinskeje wobory, krajny schef schtyrskeje domowinskeje wobory, major Gallian, je do Madźarskeje cźeknył. Won by so, jeli by so Hradez wobhładźił, za statneho komunizara schtyrskeho hkowneho města postajił a jako tajki sozialdemokratiskeho měschczanostu Muchicza sejak.

Wšitki dr. Pfriemera w Judenburgu płchepytachu, su maschinsku pistolu, 36 tuczenych pistolow a wjele worzołowych helmow namakali. Cźim dale so płchepytanje wjedze, cźim bóle so spóznawa, so je płchełanzowanje wjedze, cźim bóle so spóznawa, so je płchełanzowanje wjedze, cźim bóle so spóznawa, so je płchełanzow

njeje takrjekše hromadźeńkanje mjes dr. Pfriemerom, wjerchom Starbembergom a delnjoawstriskimi wotdźelenjemi w rjedźe było, pschejo so njemóże na lohke bracy, so je wjazy dyžli 15 000 wobronjenych domowinskich k wobjerowanju hotowych było, so je Hradez hodźiny dołho wobstupjeny był, so je so sdźerkarjo wotewrjeny puć do Wina měli a so je blisko Wina w Klosterneuburgu 2000 domowinskich wobormikow na pschikhad domowinskich wobormikow z Hornjeje Awstriskeje cakało, so by so jim pschitamkło. Dwělne poczinanje schtyrskeho krajneho hejtmana dr. Rintelena a khětreje liczby politiskich sarjadnikow sajstojnikow su znamjenja, so je so z poradźenjom sdźerka liczikow. Hdy budźiske so sdźerje z strony katakliske strony lépje podpjeral, by znadź so njedźela w Awstriskej hinak minyła. Wustawne knjeżerstwo budźiske dże sdźerje porazyło, tola so to njebudźiske bjes wjetscheho krejpschelecza stało.

Juhosłowjanska oppozicija

Wjednizy někotrych prjedawschich politiskich stronow w Juhosłowjanskej, Pribiczewicz, Maczek, Spaho, Korosches, Johanowicz a Dawidowicz su so wo shromadnym postupanju pschi wólbach do juhosłowjanskeho parlamenta dorěczeli.

Nowe slědy w Budapescu

Po schkriczkowanskej powjeści z Budapesta su w rumunskim mjesće **Temesvaru** pola rěcznika **dr. Huga Nagya**, kotryž je jako kommunist znaty a wuja **Schrjepana Leipnika**, wobydlenje pschepytali. Pschi tym su pjerwe tajny radiowy póstajk namakali. Policija je dwěsćiła, so stoj dwaj Schwaniczanaj, kotrejž staj so pschi schpanjelej rewolucziji wobdźěliłoj, njedawno do Budapesta pschijěkoj a 13. auguscha po attentatowej nozy z lětadłom wotleczałoj. Hacz jeju pschebywanje w Madzarskej z attentatom swizuje, njeje so hischcze mohło dwěsćeć.

Žadanja amerikanskich bankjejow

Amerikanszy bankjejo namjetuja, so by so Hooverowy plan wo wotkorczenju płaczenja wójnskeho dołha a reparazijow na jene lěto znajmjenscha na tři lěta podlěschił. Finanzny minister Sjednoczenych statow Mellon pjeza tutón namjet podpjerusze. Sa poćudźenje politiskeho położenja je wažne, so by president Hoover jenoż wuhladu na sabzowuswolenje pschi presidentstwowych nowowólbach měł, hdy by so hospodarske położenje njes tym polepschiło. Hoover je njedawno bankfejam k liberalnej kreditnej politiky radźił. Bankfejojo žu jemu wotmolwili, so jtej jim ruzy swjasanej. Jedyn z nich je jemu sjawnje rjekł: „Nasch cząpnik maju Němzy w saku“, z tym je rjekł, so 600 miljonow dollarow někotre w Němskej smérom leži.

Ministerialny direktor Ernst,

kotrehoż za statneho kommisara za kontrolowanje bankow wuzwolichu. Wón pokhadża z němskeho wikowańskeho ministerstwa.

Chineska lijeńca

Lětarjo, kotriž žu nad stronami mjes městowaj Nankingom a Hankawom lětali, powědaju, so je zyły kraj **wulki jězor**, z kotrehoż hórki tu a tam łaz kupy won łu-kaju. Cżołny jězdża, hdjež žu pjedy města a wjzy stare. Wschudże žu widżeli, klomjane tčchi po wodze pluwacz, za kotrež so ludźo dżerżachu. Wjetschi dżěl města Hankawa je pócżrjeny. Měka Hangtje njeje wjazy spóstnacz. Nehdże 300 kilometrow wysche Hankawa wona do mulkeho jezora běży, z kotrehoż halle pola Nangkinga wot běży.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 17. septembra 1931.

— **Bo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer +5, thermometer we dnjo +17. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +4, thermometer w nozy +11. Smurkowanje njebjo. — Nachze so wuczahnjacz. Schtlenza je drje trochu wróčo schla, pokazuje pak pschezo hischcze wysoko na rjane. Nad žrjedźnej Europu leżazu wyschinu wobdawaja se wschěch stron nižiny. Wobsebje je polnoz so nimo hibaze nižiny pschinjesu nam z khwilemi mutne jewjerjozite wjedro. Wjedrowne měnja, so nam drje deschczuje, dokelž nowa nižina z Atlantiskeho oceana wschitkadża. Jutsje ztajk khładża klokoczko 5,38 hodź. a khowa so 6,18 hodź. Měsacz khładża pop. 2,25 hodź. a khowa so wjeczor 8,56 hodź.

— **Byrglowa nutrnosć.** Wutoru 22. póžnjeńca wjeczor we 8 hodź. budże byrglowa swjatoczinosć we wulkej zyrkwi. S njej pokraczuje Horst Schneider z loni sapoczatym zyklom „Němiseje byrglowerje hudźby“ se składbami wulkeju niischtrow Bacha a Händela. Wot Händela pschedwidźeja z dwoju pischczelowej konzertaj, kiž pożwalnjeny collegium musicum pod nawjedowanjom kapalneho mischtra Bendera pschewodża. Porjady, kiž dawaju jdobom prawo k sastupej, su pschi zyrkwinych durjach po 30 pj. (za ludźi bjes dźěla po 10 pj.) dostacz.

— S **Kronprynzowskeho mosta** skerži do leżownosće „Měschczańskeje zahrody“ wczera wjeczor wokoło 10 h. tudomny 18lětny formar W. W. Wón padże nježdże 10 metrow hluboko na trawnik, hdjež jeho pschi polnym wjedomju namakachu. Wón skorjeże na bolosće w kwym ranujenju a krwawjesche w njeswocu. Jeho dowjezechu z khorobnym autom do měschczańskeje khorownje. Lětsa swjeczi, so bě W. jehli lewe ranjo zrazył a so w njeswocu wobodrěł. W. je pjeza dolekrocżił w cżežkich myslach, dokelž je dołeki cżaj bjes dźěła.

— **Snižene jězdnje płaczyny.** Póstowy hamt nam sdźěli: Jězdna płaczisna z póstowym autobusom suški so wot 21. septembra mjes Budyschinom a Wětschezami wo 10 pjenjezkow a mjes Budyschinom a Delnjej Kinu wo 5 pjenjezkow.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi wutorninschim cżehnjenju 5. rjadowneje 199. sakskeje krajneje loterije (13. dżeń) padże dobjeże wo 10 000 hrimnow na cżisło 72 264, dobjeże wo 5000 hr. na cżisła 4684, 69084, 91 895, 137 092.

— **Měschczańske mjasowe jatki** (Freibank) w Budyschinje. Tutón tydźeń so žane mjaso njepschedawa.

— **Stópcy.** W poblednim cżasu su tu wotpjet potal njesnaczi sturzeznjo wobwjesli bjes dowolnoscże wosobowe automobile a motorske kola, tři nałkwilnje bjes dohlada stejachu na parkowniscżach abo psched leżownoscżemi. Ludźo, kotriž móża nješchto sdźěłcz wo njedocżinkach abo schtoż k jich wuplěcżenju dopomha, wosocha so, so bychu so pola kriminalneho wotdźělenja w Budyschinje, Burgplatz cżo. 6II, telefon 2802, samolwili.

— **Paduschtwje.** W nozy k 17. póžnjeńcej kradnychu z jeneho rjeńsiwa pschi Cżornobóskej dróży nježdże 10 puntow półskeje a mett-kołbasy, tři na 10 kołbasowych kwakach wiżasche. — Dale kradnychu w nozy k 15. póžnjeńcej w Bóschizach 1200 zigaretow znamkow Salem Gold, Salem Kork, Ramses, Hansom, Ernst August, Bulgaria Krone a Einstein, liker po 1 blochi znamkow Morro, Magenbitter, Pfeifermünz, Marachino, schokoladowy a jejowy liker. — Wo wěsowne sdźělenja prošu kriminalne wotdźělenje w Budyschinje abo žandarmstwo w Njeswačidle.

S **Hajnij.** Tak nětkaj wotewrjene motorowy kolesaŕ, tři spočatk tuteho tydźenja na fabriskej dróży sajsedožt. Kónz puścia pschewodżesche jeho poš, nadobo pak sadźa jemu do kola. Motorowy kolesaŕ padże, tola wotewrjene na sbože se strožkemi, motorske koło pak so khětro wobschkodźi.

S **Hodźija.** Kermuschnu njedźelu knjeżesche w nasschej wsy cżise žiwjenje. Hižom rańo bohatu dołožkowanu pschi kermuschnej hojcżu. Munjež wjedro njedźelu njebjesche najpschećeżelnische, pschikhadżesche z khodu hodźinu wjazy kermuschcerjow. Pónđżelu, wschak bjesche wobkhad trochu smadnischi hacz loni. Powschitkownje pak kermuschne pola swobkhownikow njebjesche tak wunoschna kaž pożłednje lěta. Wjeselemu ludej poskicżachu so wschelake rjane a sajimawe sawjeselenja.

S **Lubija.** Sdźerdu dopołdnja jajachu na tudomnym pohrjebnischczu widlischcża wudowu sajsebożenego elektrotechnikarja. Sanitejnizy dowjezechu wbohu žonu do bydlenja.

S **Kamjenz'y.** (Proicherista khrobłosć.) Njedźelu jatle w Kamjenzy-Gbersdorfje, hdjež ranje kermuschku świeżachu, prajcher do wobjeda sdradzu do kuchnje ratarja, hdjež runje nichtó nutska njebe a hdjež jako świeżdżenska wjeczer tuczna kaczka w pónozi leżesche. Prosicher, nawabjeny je swadźawnej wóuju, pschisłuwi bliże a fmili ju nad kaczku. Wón sdrawy pónoz a cżekny we skoku, so by tuczku njedźelsku pjeczenku w polach skhowany sjel. Pschipadnje pschindże kolega nimo, a dobrocżiwje, kaž tajzu nóžkowazy bratrja mjes sobu žu, poda jemu sjuk wot wobjeda. Potom pak wopuschczi jeho towarischa myśl, a wón prosicherje kolegu, so by tola pónoz pola bura jaho wotedał a so ja dobry wobjed pożdakował. Niczeho so njenadźiju tón druhi też nadwut wuwjedże a njemału so pschekrasnje, hdyż na jeho rjane sjowa dźaka sasokowjeny kubleć so nadobo na njeho wali a jeho njekrasnje pschemorika, mjes tym so nježdże mjes polemi jeho kolega schkodowpschijmje na jeho žołoscżenje pschichasche.

S **Kamjenza.** Sdźerdu dopołdnja na rózku Arnoltowje a Kasarnikeje haju motorske koło do automobila srały. Srażenje bě sche hrózne. Motorowy kolesaŕ Hoyer z Kundraczicz pola Kamjenza padże na drohu a auto jeho hischcże 10 metrow daloko sabuwdżeżesche. Hoyer wosta bjes wěsomja žeje. Jeho dowjezechu do Miłoschcego wustawa, hdjež so jemu wědomje hnydom njewróci. Jemu je so lewa noha nje kolena skamała, też žu so jemu we wobliczu rany nabje. Motorske koło so hyluje wobschkodźi, automobil njenje. Su wěsczili, so je auto prawje jěł a tak wjele wina na njebožu.

Ze **Sulšec** pola Kulowa. Wobydlerjo naseje wsy kaž też cyleje wokoliny so z wutrobu raduja a wjesela, zo nam příchodny njedźelu 20. septembra kiwa wuley ważny dźeń. Haj. Sokoljo Sewjerneho sokolskeho wokrjesa chcedża našej wsy z tym wulku česć wopokazać, zo tu wotměja swój lětuši wokrjesny zlět, kotryž nam zawěsće wjele rjaneho a krasneho a zwjeselaceho poskići, dokelž naši Sokoljo su so njedźelu schtož k jich wuplěcżenju dopomha, wosocha so, so bychu so pola kriminalneho wotdźělenja w Budyschinje, Burgplatz cżo. 6II, telefon 2802, samolwili.

— **Paduschtwje.** W nozy k 17. póžnjeńcej kradnychu z jeneho rjeńsiwa pschi Cżornobóskej dróży nježdże 10 puntow półskeje a mett-kołbasy, tři na 10 kołbasowych kwakach wiżasche. — Dale kradnychu w nozy k 15. póžnjeńcej w Bóschizach 1200 zigaretow znamkow Salem Gold, Salem Kork, Ramses, Hansom, Ernst August, Bulgaria Krone a Einstein, liker po 1 blochi znamkow Morro, Magenbitter, Pfeifermünz, Marachino, schokoladowy a jejowy liker. — Wo wěsowne sdźělenja prošu kriminalne wotdźělenje w Budyschinje abo žandarmstwo w Njeswačidle.

S **Hajnij.** Tak nětkaj wotewrjene motorowy kolesaŕ, tři spočatk tuteho tydźenja na fabriskej dróży sajsedožt. Kónz puścia pschewodżesche jeho poš, nadobo pak sadźa jemu do kola. Motorowy kolesaŕ padże, tola wotewrjene na sbože se strožkemi, motorske koło pak so khětro wobschkodźi.

S **Hodźija.** Kermuschnu njedźelu knjeżesche w nasschej wsy cżise žiwjenje. Hižom rańo bohatu dołožkowanu pschi kermuschnej hojcżu. Munjež wjedro njedźelu njebjesche najpschećeżelnische, pschikhadżesche z khodu hodźinu wjazy kermuschcerjow. Pónđżelu, wschak bjesche wobkhad trochu smadnischi hacz loni. Powschitkownje pak kermuschne pola swobkhownikow njebjesche tak wunoschna kaž pożłednje lěta. Wjeselemu ludej poskicżachu so wschelake rjane a sajimawe sawjeselenja.

S **Lubija.** Sdźerdu dopołdnja jajachu na tudomnym pohrjebnischczu widlischcża wudowu sajsebożenego elektrotechnikarja. Sanitejnizy dowjezechu wbohu žonu do bydlenja.

S **Kamjenz'y.** (Proicherista khrobłosć.) Njedźelu jatle w Kamjenzy-Gbersdorfje, hdjež ranje kermuschku świeżachu, prajcher do wobjeda sdradzu do kuchnje ratarja, hdjež runje nichtó nutska njebe a hdjež jako świeżdżenska wjeczer tuczna kaczka w pónozi leżesche. Prosicher, nawabjeny je swadźawnej wóuju, pschisłuwi bliże a fmili ju nad kaczku. Wón sdrawy pónoz a cżekny we skoku, so by tuczku njedźelsku pjeczenku w polach skhowany sjel. Pschipadnje pschindże kolega nimo, a dobrocżiwje, kaž tajzu nóžkowazy bratrja mjes sobu žu, poda jemu sjuk wot wobjeda. Potom pak wopuschczi jeho towarischa myśl, a wón prosicherje kolegu, so by tola pónoz pola bura jaho wotedał a so ja dobry wobjed pożdakował. Niczeho so njenadźiju tón druhi też nadwut wuwjedże a njemału so pschekrasnje, hdyż na jeho rjane sjowa dźaka sasokowjeny kubleć so nadobo na njeho wali a jeho njekrasnje pschemorika, mjes tym so nježdże mjes polemi jeho kolega schkodowpschijmje na jeho žołoscżenje pschichasche.

S **Kamjenza.** Sdźerdu dopołdnja na rózku Arnoltowje a Kasarnikeje haju motorske koło do automobila srały. Srażenje bě sche hrózne. Motorowy kolesaŕ Hoyer z Kundraczicz pola Kamjenza padże na drohu a auto jeho hischcże 10 metrow daloko sabuwdżeżesche. Hoyer wosta bjes wěsomja žeje. Jeho dowjezechu do Miłoschcego wustawa, hdjež so jemu wědomje hnydom njewróci. Jemu je so lewa noha nje kolena skamała, też žu so jemu we wobliczu rany nabje. Motorske koło so hyluje wobschkodźi, automobil njenje. Su wěsczili, so je auto prawje jěł a tak wjele wina na njebožu.

Ze **Sulšec** pola Kulowa. Wobydlerjo naseje wsy kaž też cyleje wokoliny so z wutrobu raduja a wjesela, zo nam příchodny njedźelu 20. septembra kiwa wuley ważny dźeń. Haj. Sokoljo Sewjerneho sokolskeho wokrjesa chcedża našej wsy z tym wulku česć wopokazać, zo tu wotměja swój lětuši wokrjesny zlět, kotryž nam zawěsće wjele rjaneho a krasneho a zwjeselaceho poskići, dokelž naši Sokoljo su so njedźelu

---

Alian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědančko.

59] (Pokračowanje.)

Rano na Boże ſtpicze wosjewja mózny bubot kanonow k połdnju wot Budyschina zapoczatk bitwy. Schtož běchu zwjasarjo za njemóżne měli, to bě so stało. Marschal Oudinot je nije a wyche Hrubjelczan kamjentneho mosta a dale horje wot Sstónkez do Dźěžnikez z kóstow a deškow mosty natwarjecz dał, a stradźu w nozy Sprewju po nich z zwym wójskom pschekrocżił. S sjzjdanki wala so na Rusow, tři Lubin a pschedhórki straźnja. Pschezo njembrischa bu bitwa wokoło Debšez, Lejna, Raschowa, Hajniz a Budeschez. Po stach padaja zmužicži wojowarjo. S Wjeleczina pak a z Budesiez pschikhwataja pschezo nowe wójska a njedźiwajo na rujaze ruske kanony postupuja spěschnje kaž wichor na Lubin. Tuž dyrbja cżekacz Rußojo a wospuschczicżel Lubin a Lubjerz. Swjasarjo nyzlo, so budże tu horjeka hłowna bitwa, sczelu swoje delenja stejaze wójska spěschnje k Lubinej a zkabja swoje delne zlejischcza. Woni cżinjachu wschitko tak, kaž želi to Napoleon pschejesche. Napoleon zlepschesche ich jenoż z postupowanjom Oudinatowym. Skoro by cżłowjek wěrił, so je Napoleon kuſtaŕ, so ma wón mó, njepschecżelowo pohnucz, swoje wójska tak postajecz, kaž wón to pschi karcje žedźo cżinjesche z małymi, je wschelakimi barbami wupyschenymi zwěczkami, tři wosnamjenjachu jenotlíwe wotdźele wójska. Ale njebě to kuſtarstwo, ale Napoleonowy wojeſki duch, kiž wědżesche njepschecżela saſlepicz, kiž njeda napschecżiwnikej zenje swoje wotpohladanja zpóznacz, kiž pak wědżesche jeho zlabe stronki dospołnje wutkuschowacz a njenadźiju a z wotmachom z boka pschimnuz, z kotrehoż to nichtó wocżakowak njeby.

Też to, so Napoleon Budyschin pschima, je jenoż zlepjenje swjasarjow. Wón sam rjekny: „Niczo mi na twm njesałeji, hacz Budyschin mam abo nic. Dostanu-li jón, tak jón dostanu. Jeli nic, tak mi posłužicho sam pschipadnje kaž strała wiscżeń se schtoma. Ale cżinju tak, so bychu zhebi cżi hłupakowjo myślili: na tym mi wschitko załeži.“

Tuž połdła Napoleon hnydom tśjoch marschalow Macdonalda, Bertranda a Marmonta pschecżiwo mestu. Pschipołdnju pocżnu Franzowsojo zelkowe kule do města sjetacz. Zyle město je w hrohy a wobydlerjo zhebi pschesa, so bychu Franzowsojo jenoż hórsy w měsze dyli a tich dowy bo njepolile. Sstyne wójska pschikow a jězdnych blizu go po Drježdżańskej a Kamjenskej dróży. Ruske kanony drje z sześenstwe hory witaju, ale na taike wšy su Franzowsojo swjeczni, k komu bo woni jenoż zmeja. Wjeselce spěwaju kaj k wojerskemu zwuczowanju zmjapaj njebosjane zjady Franzowsow. Sadźenki na mosece pola Helgesta abo pola Tjjoch lipow njemóża jim pucz sarazicz. Borzy je woni pschewinu a Rußojo dyrbja do města cżekacz. Na tšelnej hórzy wobleja Franzowsojo pjsches Sidow ruske kanony, tři jim žaneje schkody njenaczinja. To bě wulki dobycht ja Franzowsow, dokelž Rußojo wotjatychu wschitko sjelo a leża a cżekachu pjsches město z bohatymi wrotami spěschnje Tuchorej, hdjež jich Franzowsojo dosczekachu a po stach sabichu. Na wjeczor pschewodżachmy dobyczerja Napoleona zwjatocznje do Budyschina, hdjež jeho mężschenjo wjeselce z wulkotnej hudźbu postrowichu. We khěži, kiž stoji na wózku Smutskowneje lawsteje drobi a Jerjowje wulizy we kčjerej rjane wobydlenje pschihotowane. To je wěrno, mężschenjo běchu wschitku prózu nałożili, so bychu Napoleonej pschebywanje w mjesze, tak pschihódne jemu sczinili, kaž bě jim to dożyła możno. Wschitke zwuczowy běchu pokładżene se drobotnymi pschestrjenzami, wokna wupyschene se zidżanymi sawěsczkami, blida a stoły pschikryte z pjsanymi rubami. Raschu kčjorzu kuchinu sajstarachu z najlépschimi kóschczenkami, zamo mnoho wina nam pózłachu, wo kotrež pak ani pohonczejo jara nuzacz njemóżesche, dokelž go z naschim franzowskim na zadyn pad tunacz njemóżesche. Kčjor pak sam kuik powjescżenja, potom dyrbjach jemu zyłu zwuczowu wuprózdnicz. Wupschesrke na jemju swoje karty, naztaja male zwěczki, wosnamjenjene z bancżitami wschelakich barbow, lehnu go na brjuch na karty, zwuczowe zwěczki a łażeżke tak po brjusche po kartach hacz rano do tijoch. Bjes pschestacja pschikhadżachu spěschni pohołjo a pschinoschowachu powěsże. Napoleon bě porucził wjecjor, so dyrbja cżłuschlerjo dokładnje njepschecżelske lehko pschecżełdżicz a zwicżicz, kak zyłne su jenotlíwe dźele wójſkow, hdże jicja, kelko maja kanonow, kajke su wobtwjerdżenja, hdże je Blücher, hdże Jork a hdże Barklay. To wschitko wuskuchacz njebě tak lohko, ale franzowske wójſto mężeiche zwojich wunuczenych winu, tři bě wědżachu najpotajnische potajnoscże nawědżacz. Nakoſi generalojo w pódlanskej zjimi pschicżjimachu powěsże a zapschowachu je a potom je pschepodawachu kčjorej. Tutón pak hladaſche na karcje zhebi kóždu hórku, kóždy dólcz, lézi a kcżi do powjatka sajschczepicz. Se zwojimi wotmyślenjemi pschirunowaſche potom dóstate powěsże. Na to zwuczaſche zapo zwěczki po karcje. Rjeknu mi: „Monko, dźensa mam cżežke dźło. Pschi bitwje pola Luzina pschisnadź, so zu wjedniczy zwjatkowych wójſkow mnoho nawuſkli. Dyrbju go derje na bitwu pschihotowacz, jeli chcu jn dobycz. Maja pschejara dobre ſtejiſchcża a naturſke a wumělſke wobtwjerdżenja. Smějemy so cżęſto bdżicz. A tele mnoho rěcżkow, hatow a jězorkow cżinja mi wobcżesnoscże. Njewěſch, Monko, kajſa tam poda je?“

„Majeſtoſe, njejzym żenje do tuteje krajiny pschiſchoł. Ale to wěm i domiſny, hdżej je wjele wody, tam je tež mjehka póda.“

Khěžor so pozměwknu prajo: „Monko, to tež ja wěm, ale chzu wdżecz, kak mjehka je, hacz kanony wudżerži, hacz móża jěcharjo tam bjes ſtracha jěchacz a potom kak daloko so tuta za naſ njepschidóbna krajina wupschestrěwa. Karty zu w tutym naſtupanju zara njedobpolne.“

Wokoło tjjoch rano postany kčjor wot kartow prajizy: „Monko, thzu go k měrej podacz, njecham wjazy żanych powěsczow. Wěm, so jutſje bitwu dobudu.“

(Pokračowanje ſcżehuje.)

domo nizo pinjo na tutón dżeń přihotowali. Naša młodźina je so hižo dała pilnje do wića, zo by z rjanymi zelenymi pletwami wupyšila a wudebiła oyłu wjes, a tak na dostojne wašnje powitała našich hordych serbskich Sokołow a jim z tym dopokazała, kak jara sebi waži našich narodnych prócowarjow, kotříž wjedźa a budźa nam jenož wukhować našu drohu serbsku narodnosć před zahubu. Bóh tón Knjez zmyl našim Sokołam k temu rjane nazymske wjedro wobradźić, zo bychu so móhli rjaneho wuspěcha radować.

* Lubhońca. Do twarjenja gmejnskeho přichodstejićeje šule daby so njeznaty pabuch. Na naśtwi wón wšitko kamjeny a z khamora privatne a gmejnske pjenjezy pokradnył. Wšitke pjenjezy přiches 1000 hriwnow. Pabuch cekny nětko znowu lubju a puśechći so z powjazom dele. Njeje hišće wujasnjene, hač je so paduśtwo wodnjo abo w nozy stało.

* Rychwałda. Tudomni katarjo su nětko započeli kermuš šćerać. Ssu wichat z lětušćim běrnowym wunoscom zyle spokojom. Tola su běrny pod trajnej wokrotu hižo cśepike. Wobsebje mjes jaśninu běrnami namała so wjele nahnitych. — Lětša w juliju wotwali so domske murjerja Helmuta Lupki. Wono je nětko jaśo natwarjene a twarske dźěła su nimale dokónčene. Přejedawšći podjenjuja so nadźijeja, so móża w oktobru jaśo do swojich nowoćišćich bydlenjow sasahnyć.

* Sćepjo. Pondźelu w nozy kradnychu hwodowjerjej Branzynej w Sślewom jatyru hušy. Paduśći je hnydom přeć chćeše sarěźaću.

K Němskemu tydźenjej w Budyšinje

wot 4.—11. oktobra 1931.

Kraj w położenju Němšćeje dyrbi w cźasach pobrachowazeho wotbytka podwjerać najśulniśko wabjenje ke kupowanju twarow, kiž su w tukraju wuhłodźene. Tohodla hyšći kózy, přeć kupowanju, ł wotkel twora posłuchaja a kupuj najprjedy němšći wudźěłk, hdyž je hódnosć runje tak dobra, kaž wukrajna a je płaćišina jej přiměrjena. Přeć pohódnoscenju kajkoscze njedaj pak so nichto jenož wjelcź wot jwonkownjeho podaca, kiž hišćeze huśo k lěpšemu wukrajneje twory wěcźi. Hačrunicź přichłokowanje kajkostneje twory wjazy dźěła cźini, prózuje so němšće ratarśtwo, přeco bóle dźiwaca na přechcźa přechetrjebarjow, so by němšći hospodarjo nakupjenje němšćeje twory lohśe sćinili. Schtóž nješchto da na dobre přichiprawjenje, namała też dźensa hižom pola němšćich twarow dobre jmuběranje, dobry napohlad a přichitnjene sawalenje. Nimo teho je hišćeze ważne, so wuhlody domjazeho ratarśtwa cźeśtwiśche a dostawjenśćo, khodza sa sećiwjenje hódniśche do ruki přichetrjebarjow přchinou dyžli wukrajne.

přchedsyoka ratarśkeho towarśtwa hospodarjow sa Budyšchim a wokolinu.
Knjeni dr. Dorothea Derlitzyna.

Z Łužicy

* S Delnich Kundraczicy. (Na rosnorjenje wumrśa.) Jeho pokładnik wodarnje k mandźelskej studnjerwarza Nosći po wódny dawk přchińośe, wona jemu wotmolwi, so přchi najślěpšej woli płaćićź njemóże a je we wulkej nuzy. Přchi tym so wona tak rosshori, so ju Boja ruckła saja, na cźoż wona natajtra wumrě. Pjecź dźećźi zanja wo swoju macź, mjes nimi dwě, kiž hišćeze do schule khodźeja.

* S Hornich Kundraczicy. Wumrě je pónđelu dopoldnja najstarschi wobydlef naschcje wšy, privatuś Arnoscht Haschka. Wón stejesche w 94. lěcze swojeho žiwjenja. Wón je so wobdźělił na americkankiej wójnje jako dobrowólnik Tehdy połnózne staty přchecźiwo połnóschim statam wojowachu. Nětko je najstarschi wobydlerka Hornich Kundraczic Luisa swod. Israelowa, wona steji w 92. lěcze žiwjenja.

* S Mengelojz pola Rychbacha. Tu je so brózeń kowarskeho mischtra Schmidta wotpalika. Wobsteji žylny podhlad, so je woheń hił sałożeny. Wohnjowa wobora mózesche z wulkej prózu žuhadne inwentara wuthowacz. Też Rychbachska wobora běšc

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Pruh. (Wopomnjenske šnjeńbožnych wojakow we Łobju.) Ssobotu wjecźor na 20. róčnišny satepjenja 10 muži prjedawschego 17. (Wośeckanskeho) hulanskego polka, kotiž běchu pola Posny přchi wukonjenju manewrischch šwuczowanjow we Łobju šnjeńbožili, wotmě so wopomnjenska šwjatožnosć. Mnohe šobustawy wojenskich towarśtwow běchu k pomnikej přchišłche. Jaraj Ebert mějesche wopomnjenku rěcź, spěwy a posamnike khory ho wotmenjachu. Hłuboko pohnu mnohich přchitomnych take wopomnjenska šwjatožnosć, wobsebje też napohładki łanu wo šwěrnem towarśtwu. Wywschi na patronatnich wojazy Łobjo je šwojimi konjemi přchepřisahowali, jich pak hłrabny wódna wjerczina a tak namałachu šnjerecź přchi wukonjenju šwojeje šłužby. Satepjenych mózachu bóły wšćech namałacź. Jenož jedyn ł nich je na Pirnanskim pohrjebnischczu pokhowany. Zyła kopija wěnzow bu přchi pomniku położena, jako šnamjo šwěrneho spominanja. Mjes satepjenymi běchu też herbizy młodźenzy pódła.

* Se Sebniz. (Burske łubło so wotpaliło.) W nozy k pónđelu wotpali so w Nixdorfje do cźišća burski dwór, na kotremž straźnik Gärtner hospodarjeśche. Woheń so ale rosshěrź, tak so mózachu jenož štót wukhowacź.

* S Drježdżan. (Sćmjertny štok z tśeśeho poschoda.) Na dwanaty cas we 8 hodź. skocźi 25 létna mandźelska, na Dommerjeej šałyp bydlaca, z balkona swojeho bydlenja we tśeśim poschodze do dwora, hdźež žebi cźežko nog wotrahowschi, leżo wosta. Dowjesechu ju do Karolinoweje khorownje, a tam wona potom bórzy wumrě.

* S Drježdżan. (Mešchczanjay sapósłanzy přchecźiwo dawkowemu diktatej.) W poschlednim poschedżenju wuprajachu so přchedsyndstwo kollegija mešchczanjstich sastupjerjow: Přchedsyndstwo kollegija ma k finanznemu diktatej Drježdżanskeho wokrjesneho hejtmanstwa, kiž je saschku so stron, kotrejž z bycźom a snutskownymi potrébnoscemi města Drježdżan njemóża zyle šwědome bycź, na rosmjeczenju šamosarjadnistwa gmejny. Přchedsyndstwo pokasuje přched sjawnoscźu na to, so by so hospodarsći plan města Drježdżan měł wurunacź, hdy njebychu njeznerne khoty sa spomożeńskich bjesdźelnych nad wobcezowake. Wón wocźakuje wot němskostatneho knjezerstwa, so ma so pomoj sa gmejny a wosebje sa dwójzy cźežkocźerpjace sakśe gmejny spěšchnje dostacź.

* S Drježdżan. (Drježdżanśti „lutowanski diktatorium“.) Mešchczanska rada wuśtawschcha w šwojim brjezdżinym poschedżenju wo snatem dawkowem diktacze wokrjesneho hejtmanstwa a wobšamknu, so postaji k praktiskemu přchewjedżenju přchedpijanych přchemenjenjow we hospodarśtwim planje a dalšich nalutowanšich napravow wubjerk, wobstejacy z wyšchcheho mešchczanoscu dra. Küsa, finanznohamtiskeho přchedsyndy mešchczanoscu dra. Bührera a mějcź. twarskeho rady dra. Lesse, kiž ma shromadnje z druhimi dezernentami w blížschich dnjach hižo přchihotowany dokładny nalutowanšti porjad přchewjesć.

Natwarì so kanal mjez Łobjom, Wódru a Dunajom.

Widźimy tu khartu wotmysleneho kanala. We Prażskim dźělowym ministerstwje zhotowichu nacźisk kanala mjez Łobjom, Wódru a Dunajom. Kanal budże 410 kilometrow dołhi. Wón powjedźe z Pardubie na Morawsku Ostrawu blizko Bratislawy do Dunaja. Wuryće kanala budźo płacźić tři miljardy češskich krónow.

* S Mytawy. (Struchlohra přjedawschego wojaka zušnilkeje legije.) W nozy k schtwórtkej je žebi přjedawschi legionar Kurt Miedel, kotryž tu pola šwojeje macźerje bydleschc, je sajećojećenjom žiwjenje wzał. Se šawostajeneho lista wuhadża njedwołomje, so je šwojenu žiwjenju sam kónz sćinił. Miedel bě so po 11 létnej wojenskej łłužbje w zušnilskej legiji hakle přched 4 njedźelemi domoj wrócźił a dyrbjesche nětko, kaž po powjeda, wot franzowskeho stata łłužbu dóstacź. Wón pak njesamó, thóły sa pucźowanje do Franzowskeje šwjesć.

* S Neudniz. (Straschne wojowanje je šwojim pšom.) Wojowanje tak rjec wo šimjenje a šmjerc mjelesche wobsebjeśeć Hornjo-Neudanskeho rycźerkłuba, ł Geldern-Crispendorf, je šwojim šamžnym pšom wubědźić. Poš bě šylny Dobermann, kotrehož bě žeł hnjes hałe njedawno po sadobywanju po rycźerkłuba wobstarał. Swérjo nadpadże hjese wšcheje pšchicźiny nadobo šwojeho knjesa wo jśiwi, pšchesćeśehowaschc jeho pšches nětotre jśiwy, dóniž ho nadwadnjenemu po knjesu wojowanju njeporadźi, tchćekle skocźo sa schiju hrabnyeś a ł poschlednim napinanjom mozow do dwora wustorcźeć. Wobsebjeśeć je khětro sranjeny.

* S Marienberga. (Schkody ł mrósom.) W poschlednich nozach spadny tu temperatura pod nichu. Na polach a w sahrodach, hdźež žita hišće njebě sćischeze w snopach abo we kłoßach steja, nacźini so khětra schkoda. Sarjadowacź tu chcedźa gmejny sahorśki schćit přchecźiwo pólnym paduschćwam.

* S Wolschcnizy w Rud. Horach. (Smjertne swadźenje.) Hdyž chzyschc tudyschi 39 létny mějeśel friśerskeho wobchoda Walther šwojemu šuhodej, rěmiki, pomhacź pjerschcź ł swoju wotkładowacź, ho wón nadobo wobšunu a špadny tak njebožownje ł prawym bokom wutrobina na wosowu hrjadu, so ho cźežko šnutska srani. Snjeboženeho, kotryž je wotjenjeny a ma tśi njedorosćene dźećźi, dowjesechu do Stollbergskeje wokrjesneje khorownje, hdźež hišćeze šamžny wjecźor wumrě.

* S Hartmannsdorfa p. Burgšłdta. (W barójerni ho wopalił.) W tutej babjerni roślecza we cźórbatu ze šylnym tłóczenjom pary rolowy had, kiž wjechny ho pódłahajucemu dźěłacźerjej wotkud napjechcźo. Dźěłacźeŕ wopari ho cźežko.

* S Kothenđorfa-Neuzenhaina. (Na hońtowje ła kuriwotwanni natželenu.) Na hońtowje ła kuriwotwanni na tudyschi šahonach ła cźeladnik Kurt Otto, kiž na polu dźěłacźe, natželeny. Jemu ho ł drobom wobliczo a ruzy šranichu.

* S Lipła. (Nadróżni żelezniczarjo se šłužby puschcźeni.) Sarjadniśtwo wulkeje Lipcźanskeje nadróżnje żelezniczy je ho dyrbjało dla njewobchodneho wobšerania wobkhada rosšudźićź, 650 muži je šwojeho muźtwa je šłužby puschcźićź.

* S Lehnizy. (S winowym šudom šarażeny.) Pondźelu ł jenehо wosa wulke winowe šudy dele kulachu. Nadobo šlana ho jena ł podpołożenych žerdkow a šud kuli ho ł wosa a šrabny 30 létneho pohonca. Nošnjeće jemu hłowu, jo na městnje mórwy leżo wosta.

* S Lehnizy. (Fabrika ho wotpalka.) W Konczinjej fabriky dźěłacźych wosow a drjewjanych twórow šwobodu rano woheń wudyri. Drjewjanje wězy ho šołko palachu a fabrika ho nimale zyle wupali. 220 dźěłacźerjow zhubi dźěło.

* Se Striegauy. (Srudna šmjercź šturschći.) Duzy domoj ł wopyta 70 létna žona wospróżni. Sa by powotwotpoczyła, šmyy ho na brjoh mlynskeje hrjeże. Wušmy a padże do wody, jo ho tepi. Jeje cźěło po dźišchu po rězy pluwacź wuhladachu a wuczahnychu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladу na wjedro sa jutšchi pjatk:** Wjedro thła ho k njewobhajnosći a posdźišchu žu ł mrěłmami dešchcze możne.

* **Krawšći pomocnik Gubcz ł Briajnyna w Delnjej Łužy, kotryž je njedźelu ł motorskim kołom injeboži a žebi pšchi tym nop rosbił, je w khorownі na Łwoje franzenje wumrjeł.**

* **Na knježim dworje we Werbenje w Delnjej Łužy pondźelu pola wobsedżerja prjedawschego majora Victora ł Bomsdorfa jeho bratrowej, teborunja jedyn knjes ze Bomsdorff, pschebywaschc. Wo herbstwje ho wurěčnje, bratrowy revolwer šrabny a šteli. Sšo w nuzy šakinje, je na to tež 70létny kubleŕ Victor ł Bomsdorff tśeli. Na šwoje ho njeje nichtó šranił. Wyschnosć je mjodeho je Bomsdorfa šajała a pschepytanje pschećiwo njemu sawjedła. Nakhwilnje je jeho na šwobodu puschcźila.**

* **(Němšće letadło w ojeanje ža šhubło?)** Ojeanske letadło němšteju letarjow Johannsena a Rodya, kotrejž je njedźelu ł Lissabona wuleczało, je ho naposlед pondźelu w 1 hodźinje 40 minutow popoldnju wobladało. Po normalnych pomerach by wono mělo do Newyorka wutworu w 2 hodźinowaj nuzy pschileczećź. Boja ho wo letarjow; pschetoj letadło mějesche jenoj benzin do 4 hodźin 30 minutow. W Newyorku žebi myšlachu, so staj letarjej na nězkajkim wotleżanym mjestnje pschistajitoj, ł wotkal njemóżetaj powjesć datj.

* **Wutoru je ho w Runnunskej tśimotorske letadło letarśtwoweho towarśtwa „Cidana“, kotrejž ł Parisa do Bukaresta leżeśche, w žylnym njewjedrje nad Balazitskim dołom šwrózilo. Schećej wobsobow, kotrejž w letadle žedźachu, je pschi katastrofje žiwjenje šhubiło.**

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za loknyy dźeł a fenilleton: A. Dučman w Budyšinje. Za nawóstki: [illegible] w Budyšinje

Mnichowska „oktobrska łuka“ so zaso bliži.

Pohonċej wjedżetaj swjedżeńscy wupyšene konje piwarnje přez swjedżeńsku łuku. Je zaso přišoł bayerski wulki nazymski swjedżeń, Mnichowska „oktobrska łuka“. Su-li też časy ćežke, dha pak kola mnozy pytaja rozprošenje při wšelakim zawjeselenju a dobrym piwje.

Wšelake podawki

Pjerć žnjertnych woporow błyšk.

W schpanišker rowy Trasstraße dyrí błyšk do schloma, pod kotrymž schtyrjo muzjo a dwě žonje wukhowachu psched njewjedrom pytachu. Błyšk mory schtyrjoch muzow a jenu žonu, druha žona dowpolnje wokhromi.

Přilopk

* **Brožnje so wotpalile pola Liebenwerda.** Dwoj wohnjej swudrischtej hobotu w Liebenwerdaskim wokrjesu. W Kakli worpali so we wjeczornych hodźinach mašinna brózd vatarja Maniga dožišta. S wulkej prózu mózachu štót wulkowacz. Jón, grat a maschiny so šniczichu. Wobory dyrbjachu so na to wobmjerkowacz, sadźewacz, so njeby wohenj na žurbotne twarjenja pschekhodźił. — W Mödlenim běschtej w póndnej nozy k njedźeli hnydom dwě brózni w plomjenjach. Też tu so wschitko spali. Wobory mějachu pschi wulkim wichorje cźežke bjéło, so bychu wjetschemu njeboze sadźewali. Pschičina wo nadeńdźe wohnja je we wschěch tšoch padach njeznata.

* **Njepodmurjazy so pomazny cźołm**, je jedyn badenšti z mjenom Albert Sigg, sestajał a to po machawskim prinzipje (Pendelprinzip) płachtowych łódźow. Piatnacze zentnarjow cźežka železna podešća (Eisenkiele) wosnamjenja machawsku cźežu. Cźołm je po zigarowej formje twarjeny a je tuchwilu na jěsbje do Ameriki a ma płachtowe a motorike cźerjenje.

* **Buhlowe šćadny na dnu Połnóžneho morja.** S nowymi wědomostnymi pschepytowanjemi mórskeho dna we Połnóžnym morju mjes kupowej Jauštow a Norderneyom su mógli wobtrućiś stary podhlad, so běsche połnoc-nofrisiske morjo w starodawnych cźasach z bohatym šćadnom porosłe kraj, kiž je so pomału w morju shubił. Na mórskim dnju njenamakachu jenož wulke pschestrjene pochowiny, ale w šuadnej hlubokosći też wuhlowe žily. Stikowy wuzki šu so też pschi poslednim mórskim femjerženju pokasale.

* **Lětadło na tśěsche.** Spodźiwne njesboże z lětadłom sta so blisko města Nancy w Franzowskej. Hońtwinske lětadło poseršyi schkodu na motorje a dyrbjesche so dele puschćiś. Sadźi so na tśěchu twarjenja. Lětarjej, wjednik a general Bouchet, roskašowazy general franzowskeho lětastwa w Nancy, njetrjanjenaj wostachtaj.

* **Korža zwěra.** Muž w Jendźelskej dari swoju kócźu druhemu muzej. Nowy wobsedźeć wja ju z automobilom 30 kilometrow dalóko hobu. Sa tydźeń wróći so kócźa na pol kahlódnjena sabo k swojemu staremu knjezej.

* **S kanjenjami na arzybiskopa.** W Liverpolu w Jendźelskej kładźechu rózny kamjeń sa nowu katolsku hólcu schkołu. Jako cźysty Liverpolski romsko-katolski arzybiskop shromadźiznu pożohnowacz, poczachu do njeho z kamjenjemi mjetacz. Biskopa pak njetrjechichu, tola młodeho hólca franschu.

Też rekord:

Wot 21 statnych rěčnistwow pytany.

Hamburgski kupcźik z khěženi Jan Baptist Bornheim, 4. meje 1883 w Kólnje rodźeny, pyta so dla wobschernych jednastwow wot 21 statnych rěčnistwow, bjes teho so bě hač dotal mózno, jeho namakacz. Bornheim dźerźi so hižo léta dołho sthowany a je mnoho wobsobow w zyłej Němskej wo jara nahladne sumy z falschowanymi hypothekami sjebał. Wupožcza sebi pjenjezy a postaji **podawaczelam jako wěstoscź falschowane hypothekowe listy. Po tym hacź so wupožczene pjenjezy wrócźo njepłacźichu, wobhonjachu so wupožczowarjo jhoniwschi, so su jebakej do rukow padnyli. Njedźiwajuz wobsyczeneho napominanja je so Bornheimej poradiło, nowe woporu namakacz.** Jeho pschewodźa stajnje 33lětna wdźa Nowakowa, rodź. Perlebergej, kotraž połhadźa se Standawy. k.

Swójbne powěsće

Semrěł: Madlena Jana. Seifertowa w Budyschinje, 79 lět. Khowanje budźe jutše pjatk na Tuchołskim pohrjebnischću. — Helena Waltarjowa rodź. Nowakej we Hornjej Borschćeji, 61 lět. Khowanje budźe jutše pjatk pop. ½2 hodź. wot žarowanskeho domu. — Korla Pawlisch, zigarowy fabrikant w Bjelkowicach, 74 lět. Khowanje budźe sobotu pop. ¾3 hodź. wot žarowanskeho domu. Ferdinand Stengert w Běłej Wodźe, 79 lět, khowanje budźe jutše pjatk pop. ½5 hodź.

Hamtske wozjewjenje z Budyšina

1. Gmejnstej radźe w Srjeschinje a Brjesowje stej proschnjej wo dowolnosć, so by so Sreschinsko-Spišcźanski puć sa sjawny jězdny wobkhad sahnał.

2. Gmejnska rada w Delanach je prožyła wo dowolnosć, so by so Delansko-Schumbarkski puć sa sjawny jězdny wobkhad sahnał.

Wobaj pućej darbitaj jako sjawna schcźejźa a jako hospodarskaj pućej sa pschimjerjesowazych leżownosćerjow dale wobstaćej.

Hórschenja pschećiwo wotmyślenymaj jahnaczomaj puczow maju so wob 3 njedźeli Budyschemu hamtskemu hejtmanstwu japodaćej.

W Budyschinje, 15. septembra 1931.

Hamtske hejtmanstwo.

Wobkhodny cźaš

pschi krajnym žudnistwje, statnym rěčnistwje a hamtskim žudnistwje w Budyschinje so wot 1. oktobra sem **wot pónđele hač do pjatka na dopołdnja wot 8 hač 1 hodź. a popołdnju wot ½3 hač 6 hodź., sobotu wot** ½8 hač 1 hodź. postaji.

W Budyschinje, 16. septembra 1931.

Presidént krajneho žudnistwa.

Towarstwowski powěstnik.

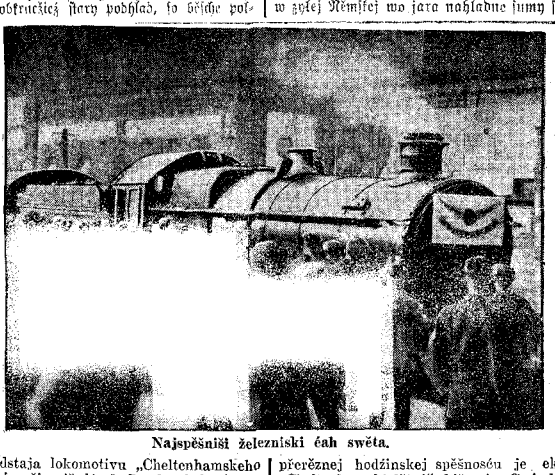
Hodźij. „Jaroměr Imiš" zmjeje njedźelu 20. 9. pop. ½5 hodź. pola Mrózec zhromadźiznu.

Narański sokolski wokrjes. Wokrjesny zlět Bukečanskeje, Hrodźišćanskej a Rakodźanskeje jednoty so wotmjeje njedźelu 20. požnjeńca w Drožđiju. Pop. w 2 hodź. swjedźeński cah — zjawne zwnčowanje, so... a ludowa zabawa. — W 7 hodź. reje w hosćencu.

Pančicy. Lipa Serbska ma pjatk (18. IX.) zhromadnu pruhu w Pančanskim hosćencu. Započatk wječor we wosmich.

Skupina „Hrodźišćo". Skupinowy zjězd wotmjeje so zdobom ze sokolskim wokrjesnym zlětom 20. požnjeńca w Drožđiju. Pop. w 2 hodź. swjedźeński cah. Ludowa zabawa. W 7 hodź. reje.

Najspěšniši železniski cah swéta.

Wobraz předstaja lokomotivu „Cheltenhamskeho lětarja". Ludźo ju při zajězdźe do Londonskeho dwórnišća ze zaborjenjom witaja. Ze 125 kilometrowskej přerězanej hodźinskej spěšnosću je ekspresny cah „Cheltenhamski lětar", kiž mjez Swindtonom a Londonom jězdźi, najspěšniši železniski cah swéta.

Wupjerki

taž być dyrbja: w najlěpschich hódnoscźach:

pošleschcźo 130 cm schěr.	15.20	13.60	**12.20**
pošleschcźo 160 cm schěr.	17.20	16.40	**14.80**
pošleschcźo 100 cm schěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa schěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11
(mjez. Al. Pilopk)

Snaty najlěpschi dom sa dobre wupjerki

Cynkowane, groćane
běrnjac.korby
1.40 hr.
Gustav Siegel
na Zadn. Bahatej h. 15

Liškowy boa
je so na puću z Budyšina do Kamjenca (přez Lejno-Pančicy) **zhubił.** Za myto woteđać w hosćencu »Weintraube« w Budyšinje

Wopłokanske błido
za hosćene a druhe **meble** tunjo **Skladnosne kupje** na Kotolskej hasy 8

Kotej, kakao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Hendrij Štrympa
w Budyšinje
na Rózowej hasy 15
poruća
meble
a pólsirowane twory
Sym Serbi

Pjerjonjepřepušć. a prawy
posleščowy wupjerk
płaći pola mje
10.50 hr.
Druhe šérokosće **nunje tak tunjo.** Wupjerkowe a nawoblekowe **zbytki**
Hilger
na Seminarskej hasy 2

Stóž chce strowy wostać
a so šikać před zakalkowanjom žiłow a před zajećom Božeje ručki njech wužije dr. Polderowu naturalu čistu **kobułkowu brěčku.** 3 błěše 6.50 hr. na dobérku (Nachnahme).
Rozesćele: **M. Möbius,** Sohland/Spree.

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipeka
= w Budyskim hamtskim hejtmanstwje =
Jenopřezne Brabantske wobrotne pluhi też za kruwy su dóšle

Žonjace mantle
w sportskej formje a z jara njanymi prawymi kóžkami wobsadźene w njepřetrjechenym wubjerku
Paul Otte
na Žitnej hasy 10
Najwješi skład žonjaecych mantlow w měsće

Cyhelńca w Salowje
ma kóždu dźěłbu
murjerskich cyhelow
po přihódnych płaćiznach na předań, też z přiwoženjom.
Zarjadnistwo Salowskeje cyheleńcy
Post Kulow / Telefon 36

3 tunje 3 wosebite dny 3
Wot pjatka hač do pónđele

2 pt. paleneje rožki	jenož **50** pj.
2 pt. paleneho ječmjenja	jenož **50** pj.
2 pt. dobreje pšenicźneje muki	jenož **50** pj.
2 pt. dobreho hładkeho rajsa	jenož **50** pj.
2 pt. dobrych sočkow	jenož **50** pj.
2 pt. běrnjaceje muki	jenož **50** pj.
Punt kokosowych tružkow	jenož **50** pj.
Punt nudlow z twjerdeho grisa	jenož **50** pj.
Punt makkaronija	jenož **50** pj.
6 pakć. puddingoweho procha	jenož **50** pj.
2 th. dobromi. šokol. jena 100 gr.	jenož **50** pj.
Punt čajowych přikuskow	jenož **50** pj.
½ pt. łamaneje šokolady	jenož **50** pj.

Nimo toho poručamy:

½ pt. čorn. abo jatrow. kolbasy	jenož **38** pj.
½ pt. najl. „Presskopf"	jenož **45** pj.
¼ pt. piwoweje kolbasy	jenož **30** pj.
¼ Holsteinskeje plok-kolbasy	jenož **40** pj.
¼ Holsteinskeje cervelat-kolbasy	jenož **40** pj.
¼ Holsteinskeje salami-kolbasy	jenož **40** pj.

Nowo! Vacuum kofej, 260 gr. tyza 140 pj. Nowo!
a 6 procentow rabota

THAMS & GARFS
w Budyšinje na Hłownym torhošću 8
Telefon 3068 Telefon 3068

Waš elektromotor
spušćomuje a tunjo **wupórjedźam.** Derje wupruhowane broncowe kładźenje
Max Büttner
metalowa liječ'a w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Wozjewjenje.

Namołwjam kóždeho, štóž je zemrětemu kublerjej a skalarjej **Jakubej Lebzy w Nuknicy** nješto dołžny, swój doh hač do 1. 10. 31. na mnje zapłaćić. Wšěch wěrićelow mjenowaneho **namołwjam,** žadanki hač do 1. 10. 31 z rozpisanymi zličbowankami mi zapodać. Žadanki, kiž so do postajenje termije njepřipowědźa, so njepřipóznaja.

Wukonjeŕ testamenta
Anton Hassemeier,
Baumschule Burg b. Hoyerswerda O.-L.

Nr. Cisło 217 **SERBSKE NOWINY** Stwórtk 17. septembra 1931

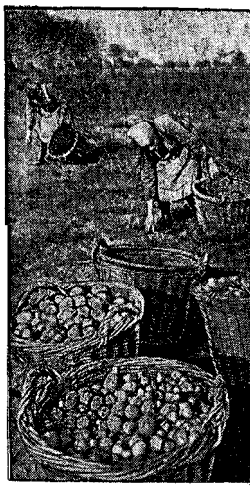
Lětuše lěćo a ptački

Wčera skónči so 22. dnjom późnjenja. Je nam schinjeło husto prawje symne nozy, kaž je sa wjele lět o žnjeńcu a późnjenju měli njesłyšmy. Cźopkomór pokazowaše na ranje jenoź 6 stopjeńkow cźopkoty, so rataŕ schi saźnim dźěle na polu a na luźu symu mrěje. Zadun cźiw teńodła, so naš ptački sahe wopuschcźa. Bjched i njedźelemi wopuschćěchu naš rybaćki abo towaršcki, kź nasche haty wožiwjachu a w nalěcźu a po žnjach wozazemu pohonźkej, motorowemu pluhej hłódźachu. Cźełesjechu k Mańschemu morju, hdźeź chadźa psches symu wodaći. Psched 2 njedźelomaj wopuschćěchu naš bacźony a cźachu k połnoju psches Alpy a Středźoseminske morjo do cźopleje Afriki k brjohowmaj Nila. Po někotrych njedźelach spěwaju dźěćeŕ w schulach našymikaj spěwaj wo „Posledniej róži" a „Hdyž łastoječki domoj cźahnu" a rudne mušle napjelnja nasche wutroby, dokeĺž dźělenje jo. Nasche łastoječki tu hišcźe žiu a wostanu. Wječera sano strowjesche naš liczba łastoječkow s telefonowego rota a lětasche wo dwjo wjesele psches pola a luki. Wone dźeńa wěcźe kermusche a druhe podobne śwjedźenje pola naš hišcźe žobu śwjećicź. Schkórcź lětaju we cźrjodach psches pola a luki, sěju a hały a sunccźuja so a daloke puczowanje k połnoju. Ale někto wostanu hišcźe khwilu w naschej rjanej Luźicy. Loni wopuschćichu naš hačke w prěnich dnjach Hodownika

Zběramy běrny

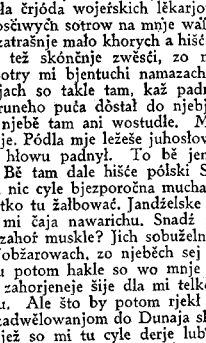
Wěrnjaze jelisćeho je śwjadło a napomna ratarja k zběranju płodow, kź leża hišcźe źkowane w macźerźu semi. We wulkich cźrjodach nawalichu so prjedy dźěłacźerjo a dźěłacźerki, haj teź dźěći, na pola. Dźeńa dźěłaju mašchiny a jenoź mała cźrjódka zbéra běrny do korbow a měchow. Teź tu je maschina cźłowjeka wutłóczyła a knoźi a hrjeba w semi. Tola wjesele źiwjenje pschi běrnyzběranju njeje mohła śnicźicź. Wjeso njeje wjazy tak, kaž nětdy, hdyž burowka, teź mała źiwnoscźerka, pschikwata na pola, horzo wocźakowana, dokeĺž mjesche w korbiku jedyn płódki so žony a jedyn jerki sa muže a k tomu dorn khléba a hischcźe wjetschi cźwak śuschenego mjasa abo kołbaty. To bě bożownischi cźaś hacź dźeńnischi. To cźuješche so cźłowjek jako trěbny staw pschi dźěle, dźeńa je tkoro jenoź pschihlažk k maschinje. Tola teź nasche dźěćeŕi njepschećiwja wjazy wone kraśne wjeczory pschi so dymjacej a kurjacej hromadźe selischcźa, w kotrymž so pjeczechu běrny, kź tak jara derje płodźachu bjes butry abo druheho pschikuska. Najpjeschnischo so dźeńa źhubi jelischcźo s polow a hižo so bruni polo a nowe dźěło. Spěch cźaśa nicźi wschu romantiku, śnaje enoź surowu pschitomnosć. Kak sakuślazy wobras polskiźachu pola, hdyž so na nich jelischcźowe śwje palachu. Kaž błudnicźki woblěkachu płomjenicźka wjesli a statoki. A kak wulka bě radosć dźěći, hdyž mějachu tak wulku jeb selischcźa sapalenu, so śuśodna wohnjowa wobora schikwata w měnjenju, so so domike pali. Haj wschak, chto vomha nam wjelekćiwalenu postup, hdyž śmy pschi wschém śwoju duschu źhubiłi. Wrócźimy so sašo śnajmjenźa ke kužałej śboża, kź wolschenja kóždeho w śednoczenju pschirodu a w spóśnaczu, so pschi wschém ma teź duschu linczecź a byrnjeź pschi dźele było, pschetoż potom hatle ma kulo dźěło prawu płódnosć a radosć w śebi. Abo ma cźłowjek bycź, kuli a niz cźłowjek, kź ma duch k myślenju . . .?

-ć.

350 lět běrny w Europje.

Zaso započnu ratarjo běrny zběrać. Ale lětsa je to jubilejne zběranje. Přetož před 350 létami přiwjeze jendźelski pućowaŕ po swěće a mórski rubježnik Sir Franc Drake prěnje běrny z Ameriki do Europy. Němska ma lětsa samo dwójny běrnowy jubilej, přetož před 250 létami płahowachu ju k prěnjemu razej na němskej zemi.

Franc Drake.

Nadpad w automobilu

John Hickson wopuschćiwschi hotel Ritz pschekrocźi pomału Radnizowe naměsto. Zyše łohći, próchny deschcźik mihotesche, kotryž so wokolo mišinowych śmjesow, kotrež naměsno wobśmějachu, runja łohkemu, pschewidnemu a bibliczinemu schlewjerjej sšehowasche. John Hickson wohrjebž naměsta posłuchawschi pschemyślowasche śebi, hacź ma so do hotela wróćicź, so by śebi śwój pschewěschi śobu wsał. W tukom wokomiku pschijědże pomału nimo njeho automobil. Schofér woprascha so je sdwórliwje pschejroschazem pohibom: „Taxu, mój knjeże?" Hickson do teho śwoślowschi woprascha so schoféra, hacź won we, hdy so rewija w „Casino de Paris" sapoczina. Po dostatem posłuchanju rjekny wón skrótka: „Derje, potajkim do Casina!"

Do automobila salěsywschi chcysche so wón runje do hnydź wusmějcź, jaka wěc tak hłuba s nadźiju hórkom a jatraschnej spěchnosću wotjědże, tak so bu Hickson na śwobodo wjerhnjeny. W śamśnem wokomiku rjekny zuły hłós: „Pěkne, so chcezce mi trochu s towaršchom być." Něcźnik bě muzikt s cźerikimi wusami. W ruzy dźerzesche revolver. Hickson hladasche na njesnatehu a na revolver se srosumliwem śpodźiwanjom. „Schto ma to rěkaś?" śwopraschа so wón pół wótrje.

„To bórzy śbonicźe", śnapschecźiwi zuły s posměwkom. „Dowolcźe najprjedy . . ." — se śwěschnem pschimnjenjom bě wón s Johm Hicksonowe sadneho khotowowe.a saka browning wucźahnył a jón wobśladniwje do śwojeho śamśneho saka tyknył. „Ssu pjerschćenje na Waschimaj rukomaj woprawdźite?" wobhoni so wón śdwórliwje.

„Haj, wěso."

„Mubjernje. Bylscźe śebi, proschu, prózu wsali a pjerschćenje s porstow sćahnyli?"

Mjes tym so Hickson śwoje pjerschćenje s porsta wjerćesche, pohladny wón k wosowemu durjam, schtož druhi pytny.

„Njeczinicźe śebi kaneje prózy! Durje hodźa so jenoź śwonka wocźinicź. Ale śmjeźe mi wěricź, so Waš rady won puschczu, je.i naju bjesadka skónczena."

Hickson, wobźomnje rosharjeny, woprascha so s wótrem hłosom: „Schto Wy po prawom sće, a schto wote mnje chcecźe?"

„Dowolu śebi pschipomnicź, so je Waschе praschanje, nó, prajmy, trochu nierosomne. Sšym śamozapschnik a chcu Waschе hódnosći. Najprjedy Waschu cźistowinu. K dalschemu rozrěcźenju śym rad śwónitwy."

„Dyrdombej śapoczina mje sajimowacź. Wobaicźe, so so Waš tak roshoricźe praschach! Po prawom sće Wy tón najzuboschnischi paduch, kotrehož hdy sesnach." Druhi śo sašmja: „Widźicźe, mój rolumimoj so wulkotuje. Sšměm potajkim wo śistowinu prošyć!"

„Proschu jara!" Hickson poda jemu śwoju cźornu cźistowinu. Njesnaty ju wocźinitschi sawola se śpodźiwanjom, po tym hacź bě ju próżninje pschehladał: „Schto! Macźe jenoź diwe sćje a pjeć dźesaćź frankow pschi śebi! Hyšcź s wótcha Ritz! Dowolcźe, so mam to sa runje tak śpodźiwanja hódne kaž sa wohańbjace!"

„Dźiwacźe so na tom tak jara? W Parisu dyrbi cźłowjek jara wobśladniwy bycź. Kak lohko może jeho něchtó wobkradnycź . . ."

Wobaj sašmjaschtaj so. Njesnaty poda Hicksonej śi-

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Wodajće, lubi čitarjo a čitarki, hdyž budu nučeny, w tutym wotstawku pisać jara wosobinscy wo swojej samsnej mólčkosći. Njeje to ani nadutosć abo sebjewědomosć, ale dosć njepřijomna přičina teho je moja bolaca šija, kiž někto ważnje hrožeše skazyć naš wustup na sokołskim zlěće.

Štwórtk rano běchmy přijeli do Bělohrodu a wozjewi so nam, zo hižo pjatk popołdnju mamy zwučować. To běchu rjane wuhlady a ja hišće ani šiju pohibować njemóžach.

Přińdźe ke mni br. Mjeltka, zo by pohladał, kak so mi dźe. Tukam, zo to sčini mjenje z bratrowskeje lubosće a sobuželnosće, ale dokelž měješe starosće wo předwjedźenje zwučowanskeho wustupa, hdyž jedyn ze zwučowarjow, a byrnjež tež był najhubjeńši, njemóže wjacy pohibować šiju. Br. Mjeltka bě cyle zadwělowany a mje na kolenomaj prošeše, zo bych so hač k druhemu ranju wustrowił. Ja jemu njemóžach wjele słubić. Wón zeleše a hrožeše a woteńdźe cyły zraženy, zbity a splacnjeny.

Tak buch ja dla swojeje bolaceje šije naraz faktor, wot kotrehož wotwisowaše přewjedźenje zjawneho wustupa, haj česć a sława cyleho łužiskoserbskeho Sokołstwa. Ja sebi zdach nimo měry ważna a wuznamna wosoba . . .

Hdyž hišće sej hłowu łamach, kak móhł wotwaleć zamołwitosć wot swojeje přetołsteje šije, zastupi do jstwy juhosłowjanski wojak, sanitet, kiž měješe nadawk, mje nanajručišo wulěkować. Běše to jara přećelny młody člowjek, tak zo jemu rady wodach, hdyž mje zasy z masažu poča dračować. Wón wšak mje bórzy puści, woteńdźe a wróći so zasy z wulkim awtom „Cerwjeneho Kříža", kiž mje dowjeze do provisoriskeje zlětoweje khorownje, kiž bě we wulkej baracy zarjadowana při samym zlětnišću.

Dla bolaceje šije do wojeńskeje khorownje — nětk mi hišće raz prajće, zo w Juhosłowjanskej njeje porjada. Ja běch njemało hordy. W khorowni so hnydom cyła črjódka wojeńskich lěkarjow, pomocnikow a miłosćiwych sotrow na mnje wałi, dokelž mějachu tam zatrašnje mało khorych a hišće mjenje dźěła. Lěkaŕ też skónčnje zwěsći, zo mějach zahoł muskla. Sotry mi śentuchi namazachu a zawobalichu a čujach so takle tam, kaž padnjeny wojak, kiž je so runeho puća dóstał do njebjes k jandźelam. Nó, njebě tam ani wostudle. Mějachu wjele časa za mnje. Pódla mje leżeše juhosłowjanski bratr, kiž bě na hłowu padnył. To bě jenički „češko" zranjeny. Bě tam dale hišće pólski Sokoł. Toho bě někajka nic cyle bjezporočna mucha kłóła a wón daše so nětko tu žałbować. Jandźelske juhosłowjanske sotry mi čaja nawarichu. Snadź je čaj dobry srědk pře zahoł muskle? Jich sobuželnosć tak derje činješe. Wobžarowach, zo njeběch sej nohu złamał. Kak bychu potom hakle so wo mnje starałe, hdyž nětko teje zahorjeneje šije dla mi telko kedźbnosće wěnowachu. Ale što by potom rjekł br. Mjeltka? Njeby ze zadwělowanjom do Dunaja skočił?

Hačrunjež so mi tu cyle derje lubješe, myslach tola na to, zo tu wěčnje wostać njemóžu. Zo mam předewšim jutře zwučować, zo mam jutře rano zahe hižo być na zlětnišću při hłownej pruzy. Nětko hižo, hdyž ja tu ležu, bratřa zwučuja a so přihotuja na poslednju jutřišu pruhu. Ně, to njewudźeržu. Chcu preč, chcu dom, chcu k swojim bratram. Ale njechadźa mje puščić. Mam tu pječa wostać cyłu nóc. Božo pomhaj! Skónčnje mi lubja, zo awto po mnje dóńdźe. Ale awto njepřińdźe a njepřińdźe. Hodźiny čekaju. Hižo směrki padaju. Ja wjacy njewutraju. Łakam na składnosć a tłochnu. Bohudźak, to bě so poradźiło . . .

Tak pytam puć k našemu „Studentskemu domu". Zda so mi, zo šija scyła wjacy tak jara njeboli. Ale to su snadź halucinacije. Hdyž přińdu do „Studentskeho domu", posledni bratřa hižo wotćahnu. Hdźeha? Do města. Su přeprošeni na někajki koncert, na bjesadu, zabawu abo banket . . .

Hač bych šoł z nimi? Ale ně, by to było lohkomyslnosć, hłuposć! Hladam na nich zrudny, ze zaprěwanjom, dam jim čahnyć a walu so do łoža . . .

*

Derje sym spał. Wulkotnje sym spał. Jara pozdźe po połnocy něšto zadumpoce, bratr Israel, z kotrymž hromadźe spju w jenej jstwičcy, je so nawrócił. Zasy wusnu, ale dołho njetraje a nas budźa, dyrbimy na zlětnišćo, na pruhu.

Moja šiŕa woprawdźe wjacy tak jara njeboli. Čahnu z bratrami na zlětnišćo.

Pruhujemy. Wjele při tym njewuskoči. Br. Mjeltka je hišće mjenje spokojom dyžli w Radworju. Je so nam přidružił juhosłowjanski přećel, tón je za nas sej wumyslił cyły nowy nastup a wotstup. Chce k tomu z trubu trubić. Tak pruhujemy nastup a doskónčnu skupinu a wotstup. Nastanje žałostna śmjatańca, wurečowanje.

Ja pak sym wjesoły. Sym so dospołnje naspał, sym čerstwy a čiły — šija dale mjenje boli, jenoź zo hłowu njemóžu runu zdźeržeć. Ale to dźě wot nazdala widźeć njeje.

Słónčko tak rjenje sweći. Skónčnje wuhladam tam juhosłowjansku Sokołku z Litije. Je to sotra wšesteho holiča, kiž hrožeše wosudnu rólu hrać we mojim žiwjenju. Ale zboże mi tehdy směješe a přeješe, posledni wječor před mojim wotpućowanjom so wadźichmoj, so žałostnje wadźichmoj a ja so tehdy wróćich do domizny jako swobodny młodźenc, kajkiž běch wujeł. Zboże dyrbiš měć . . .

A běch też nětko měł zboże z tej tołstej šiju. Wona so wustrowi w prawym wokomiku a wustup „drustwa B", česć a sława łužiskoserbskeho Sokołstwa běchu zwěsćene a wukhowane.

Běch zbožowny a Měrćin Mjeltka też . . .

*

(Přichodnje dale!)

ſtkownju wróćeło: „Chzu Wam snajmjeſticha możnosć wostajeć, ſo 1' awtom wróćiś. Waſch cžaſnik?"

„Kuſy płatin."

„Ah, ſmjem proſyć!"

Cžaſnik ſhubi ſo w ſamžnej kapſy, hdyž běchu hižo ſpſeſchenje a revolwer. „Hewak hódnoſeje?"

„Mój ſtžerbny wołoſnik ſnadź?"

„Djakuju ſo, ſ maſicžkoſcžemi ſo njeſaběram. Ale wohlu na Wami, ſo marje, hdyž też nicžo wažne wjazy we ſatach, toſa nječhto wažne na wutrobje. Praſchejče ſo, wotmołwjam Wam rady."

Johm Hickſon ſo poſmja: „Waſche waſchnje nje ſaharja. Wy wješe, ſo wy Americženjo byrdomdeiſtwo luboſemy a ſo dawamy ſtebi je też nječhto płacžiś. Mała ſchkoda njepſchihotuje mi žanych boloſcžow. Tak njebudžeče ſo dźiwaś, ſo pſchihotuje mi zyła wež wutrobne wješele. Sčže mi ſymppatiki." Hickſon poſtśi ſwojemu napſchecziwnjeſej ruku. „Chžeče mi pſcheradźiś, hacž na toſe waſchnje hižo dołho mſuſcžeče? Dwě leče hižo? Jara, jara ſajimawe. A ſcže dženſa hižo jónu — abo praſmy to kaſe — běchu wiſi dženſa hižo jónu dołe?"

Mjeſto wotmołwy wuzahny tamny rołſtu ſołotokožanu ſiſkownju wotewri ju a toſty wuzok bankowkow bě widźeć.

„Saſkepane!" Hickſon rjekny.

„Wot jeneho bankſeja, ſnateho Parižſkeho pjenježnika. Pſcheb hodźinu wotewſate. Wołmondžeſnacžtyſtaz ſrankow."

„Saſkepane!" rjekny Hickſon wołpjet.

„Haj, to ſo wuplacža."

„Dw haj, to ſo wuplacža," Hickſon wołpjetowaſche. „Bohužel tym nuſowany, Waž nječkole won ſadźicž. Sſmy ſa parkom. Buſcžeče nuſowany, dwazeći mjeńſchinu běžeć, ſo byſcheče nječkaſi auto namakali. Ale nožny powěrk budže Wam derje cžiniś, hdyž je też trochu mokry. Dobru nóz, mój knježe!" — Wołſebny pauch ſakſepa trójzy ſyſnje do wokna. Hnydom wóſ poſaſta.

Johm Hickſon ſtłoči ſo b[illegible] ſtłoženje ſemu dołho a ſ najwjetſchej wutrobnoſcžu ſwoju prawizu, wupraji hiſchcže jónu ſwoje wobdźiwanſe nad tutom nadpadom a ſſeſe ſ woſa. Nimale ſchtwórcž njeńſchiny hladaſche ſa awtomobilom. Potom kročeſche ſ hobrzikimi kročejemi do bliſkeho leſa. Sſmješeſche ſo pſchi hlcžu, ſmješeſche ſo njepſcheſtawajcy, ſyſſy běžaſcu jemu po lizomaj; tak njeſtónčnje chayſche ſo Johnej Hickſonej ſmjeć. Wožeſche preſki a pódlu, dóńź njepſchińdże ſtónčenje na měſtno, kotrež hižo znajeſche. So pſchezo hiſchcže ſmjeło ſkwataſche k bliſchej latarni. Tu poſaſtawſchi wuzahny wón ſe ſwojeh thabaty dwě liſtowni. Cžorna a ſołtokožanu. Cžornu tyknu wón hnydom ſaſo do kapſy. Žołtoožanu pak wón wocžini, wuczeſe ſ njeje tołſty pakcžik bankowkow a ſapocža je liſcžeć. Wě jich runje 80 000 frankow. Potom pomaſawſchi do druheho ſaka, wſa ſwoje pjerſchcženje, tyknu ſtebi je na porty, a ſtónčnje tyknu hiſchcže ſwój platinowy cžaſnik do pſchiſłuſchneje lazoweje kapły.

W ſamžnej mjeńſchinje ſtynu muž w automobilu, ſo bě ſ kolegu, wěſo ſ wjetſchim kolegu cžiniś měř. A ſychnowaſche a ſakhadźeſche hiſchcže dołho — — —

„Kolega" pak, naſmjaćiſchi mjeſ wiſchćemi njebohakami a dyhajcžnymi paduhami ſwěta, Johm Hickſon, alias Herbert Leachton, ſtynu wot dźewjatnaceje americžanſkich ſtatow, poda ſo hiſchcže ſamžnu wjeſcžor do Monako.

Před sto lětami narodźi so wunamakaŕ bencinoweho auta.

Dnja 18. septembra dopjelni so sto lět, zo je so Siegfried Markus, wunamakaŕ bencinoweho auta narodźił. Markus natwari 1865 wóz, kiž so z pluwom cžerješe. Lěta 1875 jón přetwari a cžerješe jón z bencinom. Tutón primitiwny wóz běše ze započatkom dźensniſeho automobila.

Sport

Zwjazk Łužiſkich kolojězdnych a motorſkich kolesarjow.

Njedźelu běše zwjazkowa pućowańſka jězba. Njedźipjacy njeluboznego wjedra běše wobdźělenje dobre. Wobdźělnicy hromadźachu ſo rano we 8 hodź. před hoſcžencom Brauhausgarten w Budyšinje. Wot tam jěžděchu zhromadnje na Korzym, Załom a Wopaku do Lubija. Tam běše připołdniša přeſtawka. Najſylniſo wobdźěli ſo Zhorjelſki wokrjes ze 27 ſobuſtawami, potom Kamjeńſki z 20, Lubijſki z 10 atd. Popołdnju wopytachu kolesarjo a kolesařki Mjedowu ſtudnju při Łahijſkej horje.

Wusudźenja

Hižom khłoſtany ſchlenicžeńſki dźěłacžeŕ Richard Waltaŕ Helaſ ſ Biſkopiz běſche w njemčernych dnjach Zitawſkich žandarmſkich ſaſtojnikow w Biſkopizach ſtſchiwdźił a ſo jim ſpjeſzował. Sa to běſche jemu Biſkopeczanſki lawniſki ſud 15 a 20 hrywnow pjenježneho khłoſtanja namerił. Statnemu rěčnišiwu běſche khłoſtanje pſchemile a wone ſo pſcheczíwo wuſudej powoła. Krajny ſud powyſchi na to khłoſtanje na tři njedźele a tři dny ſaſtwa.

Murjeŕ Liſchka ſ Pſowjow, twarſki dźěłacžeŕ Hermann Kloſ a dźěłacžeŕ Arnoſcht Kěžnik ſ Lipicka běchu wobſtrkowali, ſo ſu w nowembru 1930 na Lipicžanſkich knježich honach dźiwinu ſſekli. Budyſki lawniſki ſud ſaſudźi Liſchku a Kloſa dla pſchemyſłowneho dźiwjeho honſtwjerſtwa a ſakałaneho wobſkedźenja brónjow, kóždeho k 7 měſazam a 2 njedźelomaj ſaſtwa, Kěžnika, kotrehož běſche Kloſ ſawjedł, k 1 měſazej a 4 dnjam ſaſtwa. Liſchka a Kloſ ſo pſcheczíwo wuſtorenu khłoſtanju powołaſchtaj a wudawaſchtaj, ſo ſtaj ſ nuſy jednaloj. Sſud pak jeju powołanſ ſacžiſny a rjekny, ſo ludźo, kotſiž maju pjenjeſy ſa tſelbu, a municžiju, njeſmu w nuſy. Dźiwje honſtwjerſtwo ma ſo krucže ſkłoſtaś.

Kamjenježbaŕ Pawoł Emil Kuroſka ſ Wulkich Rědarjez běſche ſe ſwojim motorſkim kołom do tamnſcheho cžaſnikarſkeho miſchtra a mjaſowneho wobkładowarja Schuriga ſajeł a jeho ſranił. Poležniſki ſud běſche Kuroſku wuwinował. Schurig ſo pſchećiwo t[illegible] wołał. Pſched powołanſkim ſudom ſo wobaj dohaſchtaj. Kuroſka ſo ſwjaſa, Schurigej ſ měſacžnymi podjelemi 180 hrywnow wotſchkodźenja ſapłacžiś a wudawki powołańſkeho jednanja njeſeć.

Kóždy ſtwórty wobſkorżeny bywa wuwinowany

Kóždy ſtóſtnik je pſcheſwědčeny, ſo ſwiſuje [illegible] dźenjom něhdže nječhto, ſchtož je połne na ta [illegible] Wón njeměri do ſprawnoſcže, ale wobkładuje [illegible] jednanje ſtérje jako loteriju. Pſchi jeho pſychologiji, ke traj ſtaji jeho iwonka ſtatneho porjada, njemóſemy ſo temu dale dźiwaś. Nětko pak pokaſuja licžby kriminaliſtiti woprawdźite myſtiſke roſdźelenje. Cžaſopiſ ſa kriminalnu pſychologiju ſwěſći, ſo je woſtaka prozentowa dźěla ſaſudźenych hižo mnohe lěta nimale ſamžna. Lěta 1928 bu ſ wobſkorżenych 24,5 prozenta wuwinowanych. Lěta 1929 bě tohorunja 24,5 prozentow. Lěta 1930 ſtejeſche 370 000 wobſkorżenych pſched ſudnikom, ſ tutych bu 281 000 ſaſudźenych a 89 000 wuwinowanych, *to je tohorunja ſaſo 24 prozentow wſchech wobſkorżenych.* Spóſnajemy potajtim, ſo bywa ſtajnje tóždy ſchtwórty wobſkorżeny wuwinowany. Runowaha tutych licžbow ſtutkuje woprawdźe minimale kaž potajny ſakoń, pſchetož budźe cžeſko, ja to někaſke thmane wujaſnjenje namakaś. wf.

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk 17. ſeptembra 1931:

Wčeraſe urzy w Barlinje

1 Dollar	4,209	100 pólſkich złotych	47,45
1 ſendźelski punt	20,461	100 čeſkoſł. krónow	12,468
100 ſwiſe. frankow	81.96	100 franc. frankow	16,50

Burſy běchu wčeſera powſchitkownje měrne a měnjenje bowěſtniſche. Kurſy wſchelakich akcijow ſo jeſnyſnowachu. Dołſne a rentowe liſtžiny běchu ſtérje ſeſłabjene.

Na produktowych mjetach wčeſera płacžiny ſtérje powpuſcžeſchowachu. Pſchenica kleſny wo 25 pjenježkow, rožka a wowoſ wo 5 pjenježkow. Dowoſ bě wo nječhto ſyſnišchi a kupzow malo. Mlyny njemóſa dla njedoſtatka pjenjes wjele na ſkłady kupowaś. Jenicžky naſmyſli jeczmjeń dotalne płacžiny dźerżeſche. Zentnaŕ płacžeſche w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.55—10.6[illegible]	10.60—10.70
Rožka	9 10— 9.20	8.65— 8.75
Nalětni jeczmjeń	—	—
Nazymski „	7.50— 7.90	7.60— 8.10
Wows	6.60— 7.00	6.45— 7.65
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.40—11.3[illegible]	11.27½—11.35
„ okt.	11.27½—11.22½	11.28⅜—11.26¼
„ dec.	11.31½—11.25	11.27½—11.2⅜
Rožka, sept.	9.80— 9.72½	9.32½— 9.40
„ okt.	9.65— 9.52½	9.30— 9.40
„ dec.	9.62½— 9.52½	9.32½— 7.40
Wows, sept.	7.17½— 7.10	7.32½— 7.40
„ okt.	7.22½— 7.15	7.30— 7.12½
„ dec.	7.23¾ 7.22½	7.45

Seůdnišzy na pjcheſpadowanje

pjatk 18. ſeptembra 1931:

w Lejnje pola Kamjenza w hoſcženzu dop. w 10 hodź.: pišańſke blido,

we Worklezach w hoſcženzu pſchip. w 12 hodź.: ſoſa a butrobaŕ,

w Biſkopizach na ſudniſtwje dop. w 9 hodź.: pihajej ſtrojej, ſlichtaŕ, klamaŕſka połza a połſadnja, tſelba, muzoże wobleki, maulſe, ſonj. wołmjane thabaty, jejanaſadźak,

w Nowym Měſcže pola Wojerez w Lohrez hoſcženzu pſchip. w 1 hodź.: krowa,

w Lěſkej pola Wojerez w hoſcženzu pſchip. w 12 hodź.: ſchleſcžanſky wóſ, motorſke koło,

w Bórku pola Wojerez w hoſcženzu pop. w 2 hodź.: krowa,

w Manjowje w hoſcženzu [illegible] w 2 hodź.: draſkny kamor a biſet,

Někotre płacžiny z Drježdźańſkich wikow.

	wčera	tydźenja
	hr	hr
Husy, žiwe	6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe	1.50—5.00	1.50—5.00
Kury, ſtare	3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode	1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje	1.00—3.00	1.00—3.00
Husy, zarězane	1.20—1.30	1.25—1.30
Kački, zarězane	1.20—1.30	1.20—1.30
Kury, ſtare, zarězane	1.10—1.20	1.10—1.0
Kury, młode, zarězane	1.20—130	1.30—1.60
Karpy	1.15	1.20
Šćuki	1.30	1.30
Liny	1.80	1.80
Holanske jahody	0.35	0.35
Prusnicy	0.45—0.45	0.95
Pozanki	0.15	0.15.
Černjowe jahody	0.45—0.50	0.35—0.50
Běrny, nowe centnaŕ	3.00—4.00	3.50—4.00
Běrny, nowe punt	0.04—0.05	0.04—0.06
Łoboda, jěžna	0.10—0.12	0.25—0.5
Buny, zelene	0.20—0.30	0.12—0.15
Truki	0.30—0.35	0.30—0.35
Cybla	0.10—0.12	0.10—0.12
Kŕěń	0.70—0.90	0.70—0.90
Solotej kerſok	0.05—0.08	0.05—0.08
Kórki ſtuka	0.08—0.40	0.08—0.40
Rjewjeń	0.07	0.07
Kisały kał	0.15	0.15
Butra	1.40—1.80	1.50—1.80
Jeja	0.11—0.12	0.12
Prawaki	0.25—0.70	0.35—0.70
Kurjatka	0.30	0.28—0.35

Płacžiny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wołjowe ſymje ſo myli abo 100 kil. brjowak 10 ma. płacžiny po złotej hriwnje

	16. 9.	17. 9		16. 9.	15. 9.
Pšeńca	211-218	2.6-.1	wows	—	—
rožka	82-184	1-3 1 5	wolka	—	—
naz. jeczmjeń	—	—	měſro turow	—	—
nal. jeczmjeń	180-185	180-185	ſolte łupiny	—	—
wows	132-14	134 14	ſorabella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuſk	—	—
pšeń. muka	6 2-32,5	6.5-2.5	lany wosuſk	13,5 13,7	13,5-13.7
ržana muka	2 2-28,0	2.2-2.7	ſem. melasa	—	—
pš. wotruby	11,2 11,6	11,--11,2	hrmj. krmik	—	—
ržane „	9,25-9 50	9,25 9 5	ſyno, 50 kg	1.9 1-2,3	1.8 -2.3
raps	—	—	žrana ſłoma	0,55-0,6	0.55-0.7
hróch Viktor	20 27	1.0-28,	pšeńč. „	0,4 -0,5	0.40- .5
lane ſymjo	—	—	rowſna „	0,45-0,55	0.45-0.60
pjeluški	—	—	ječ. „	0.45-0,5	0.45-0.55

Takle zakhadźa tornado.

Přez město Eureka w Zjednoćenych Statach ſumješe njedawno wjerćaty wichor, kiž za někotre ſekundy cyłe město zapuſći. Naš wobraz pokazuje zaſypnjenu garažu, z kotrejež je wichor auto wjele metrow daloko wotnjeſł.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křižu zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežne so stajnce nawěški a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čělneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej banzy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so banzy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 218 — Budyšin — Pjatk, 18. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Amerikanscy bankjejojo na Hoovera čišća

Amerikanšzy bankjejojo šo boja, so Němska tež po Hooverowym žiwobudnym lěče njebudźe móz wójnske wotškodźenje płaćiś a hišćo wjele mjenje požčonki wróćiś, kotrejž je ś amerikanskich bankow dostała. Tohodla na presidenta Hoovera tłóčza, so by žiwobudne lěto podleśchił. Nowiny „Sun" měnja, so je Hoover pśichi žebi pśichwjedźeny, so je nusne, žiwobudne lěto podleśchiś, pśedy hač šo skónći. Wšchelake znamjenja na to pokazuja, so chze Hoover pśichi pśichodnych jednanjach wo wotbronjenju podleśchenje žiwobudneho lěta (moratoria) jako kmuš wuhrać, so by wožeže wot Francozoskeje pśichiwzeńa w nastupanju bronjenja dostał.

„New York Times" w jenej powěśći ś Washingtona praja, so žu w kongresu a w Hooverowej wokolnosći njedźiwajo wšchemu saprěwanju pśeswědčeni, so šo po minjenju žiwobudneho lěta dołh njebudźe móz po dotalnym waschnju płaćiś, a so šo mjes tym nowa wuprawa płaćenja wójnskeho dołha pśeweswedźe. Sastupjerjo Newyorkskich bankow praja, so dyrbi šo bliśicha kšeźel w nastupanju wójnskeho dołha ze stronu Němskeje abo Francozskeje staś, dokelž by hubjeny saćišćej cźiniło, hdy bychu bankiejojo Sjednoćenych statow pśed sjawnosću za swoje należnosće rěkali.

Londonske „Times" k tomu pśichipomnja, so je podleśchenje žiwobudneho lěta za wójnski dołh žiwjenja ważne, hdyž chzeja internazionalne kreditne poměry na rosumny podłoh stajiś a k dalwanju kreditow a požčonkow za Němsku skrobliś.

„Financial Times" stejiśchcu „Timesow" pśichilośa. Wot Němskeje hižo pśichodne lěto reparacije žadaś, by finanzne a hospodarske wobstejnosće šwěta zyle do njeporjada storcźiło.

Amerikanske banki swoje požčonki w Němskej podléša

Wubjerk, w kotrymž šo bankiejojo Sjednoćenych statow pokazuje Ameriki sastupuja, je wobsamknył, **krótkohdwine kredity za Němsku na schěšej měšazow podleśchiś.**

Němska kabinettowa rada hač do dweju hodźin rano.

Pozedźenje němskeje ministerskeje rady je śrjedu hač do dweju hodźin rano trało. Hišcheze ras žu šo wulke hospodarske praschenja rozprajile, kotrejž nětcźišne położenje wobtwarjeja. Wobkhe šu wuradźenja wo pśichisadźowanju dobladowanju bankow tak dołoho dośchle, so ma šo nusowny wukas hižo bliśiche dny wočakaś.

500 procentow měšćanskeho dawka w Lipsku

W šromadźišnje Lipźanskich měšćanskich sastupjerjow śrjedu wyšchi měšćanoma dr. Goerdelin napjate finanzne położenje města Lipśka dokładnje rozłoži a praji, so jeho hospodarśi plan 30 **milijonow hriwnow njedostatka pokasuje.** Wyšchi měšćanoma sebi pśichipomni, so dyrbi šo w Lipśku měšćanski dawk wo 500 procentow powjeśchiś. Njedźiwajo toho by hišcheze njewumrnany defizit nětkhe 14 milijonow hriwnow wostał, kotrejž móże žiwo jenož ś finanznej pomozu němskeho stata wurunaś.

Jena wjeś žwoje płaćenja zastajiła.

Gmejna Dahlhausen w Teutoburgskim lěsu je pśeschestka płaćiś. Na zhromadźenju wobydlerstwa 150 hriwnow gmejnjskeho dołha pada.

Krótkokhwilne dźělo w piwarstwje so doreźało

Jednanja dźěłodawarjow a dźěłaćerjow w piwarstwje wo skrećenju dźěłańskeho cźasa su k khětremu wuspěchej dowjedle. Hižo je šo 20 dojednanjow wo krótkokhwilnym dźěle wobsamknło, kotrejž so sogěla na wjetšche strony wuspěchestrěwaju. Tak na pśichlad dojednanje za Westfalsku, Rajnsku Durinšku a Mjejnyborsku (Merseburgsku) knježerstwowy wokrjeź 198 podrjesjow a 4630 dźěłaćerjow wobsahła. W dojednanjach je 40hodźinski dźěłański cźas postajeny. Skrótcenje dźěłańskeho cźasa šo na take waschnje pśewjedźe, so jedyn dźěłański dźeń, jwjetscha śrjedu, wupadnje. Mjedy šo wo nětkhe 13 hač 15 procentow ju**ž**o. W druhich podkrjesach šo dale jedna.

Maginot přećiwo wotbronjenju

Pśichi jenej hospśinje w Reimsu je franzowski wójnski minister **Maginot** rěcź měł, w kotrejž njes druhim praji, so je wójsko najlěpšcha schula nazionalneje solidarnosće. Franzozowsko njeźmědźa jeho organizaziju kašyeš abo pozšakiś. Pśichi nětcźišchim žiwotnym położenju a kaž dołho bjeśiśach ludow njeje i druhimi śrědkami wuspěšnje šaruśeny, dyrbi Franzozowska žwoje žylne wójsko šakhowaś, kaž dołoho to jeho śrědki dowola.

Čehodla je so zbožk domowinskich woborow njeporadźił

Beogradska „Pravda" je rozrěcźenje žwojeho wožebitego dopisaza ś wjednikom njeporadźeneho spěžka domowinskich woborow dr. Pśriemerom pśichinješła. Rozrěcźenje je žo w juhošlowjanskim namjetnym měsće Mariboru nad Dravu měło. Dr. Pśriener bě ś podawanami pośledneho cźasa jara porjaženy a rozstłobjeny. Na dopišowanjowe praschenje, cźehodla so spěžk njeje poradźił, je Pśriener wotmołwił, so bychu wězy w Awstriśkej hinak stałe, **hdy budźiśche so spěžkowy plan njepśeharadźił.** Najbrośnischa rólu je **baron Prankh hrał.** Wón je do wšcheźh planow domowinskich woborow sabrośeny byk, a na druhej stronje je knježeństwu donoschował. S khowjenej pśicinjenu njeporadźenja je jeho pśeharada była. W Schtyrskej žnuj wjazy dyźeli 10 000 muži měli, kotrejž běchu k wschemu hotowi. Najprjedy chzychmuj je wschěch stron k Hradźej cźahnuś a jón nadobeźaś. Tohodla Hornju Schtyrsku hač k Semmeringej wobsadźichmy. W Hradźu měšachmy styki k wojerstwu, kotremuž běchmy so dowěrili. Hdy budźichmy w spočzatku wuspěch měli, dyrbjachu cźile offizěrojo našch spěžk podpjerać. Po dalšchim planu chzychmy hromadźe ś delnjoawstriśkej domowinskej woboru **pśicheźiwo Winej cźahnuś. Starhembergu w Hornjej Awstriśkej** dyrbjeśche naš wot sady schkitaś, jeli so by knježeństwo w Salzburgu mobilisowaś dało. S Tirolskej njemějachmy dla wulkeje dalokosće žaneho swjasanja.

Hradeź dobywschi chzychmy Win wobstrěhnyś. Běchmy tam na sadźewki pśichitowani a bychmy, hdy by trjeba było, wojowanju we wulkich rozměrach ś pucźa njeschli. Sběh pak so njeje poradźił, dokelž we wójsku njeměrjachu, so je spěžk nusny. Dr. Pśriemer skónčnje praji, so žnadź je domowinska woborna pśeschebe sapječała wojowaś, so pak je wona k tomu ś rozwiścom šwonkowno-politiskich wobstejnosćow nusowana była.

Žana amnestija za awstriskich zbožkarjow

Knježeństwo je wojiweńcź dało, so šo sajeći spěžkarjo njewobhnadźa, pśedy hač njeje šudniske pśichepytanje skónčene. Njedźiwajo teho šu šo statej žwérni stacźenjo do njemjera dali, dokelž je šo wjele sajalych jemjanow a nětkhajšchich offizěrow ś jatby puschcźiło, kotrejž šo pśichi njedźelskim spěžku njejsu wobdźělili. Tuchi šu žebi mjenujaj myślili, so šo spěžk hakle pónđelu 14. septembra **zapoczńe. So staj Pśriemer a Prankh pśeschesłe snamjo k spěžkej dało,** je potajkim jenoj žbožowny chipad za bliśichich Strahembergowych pśicherjelow.

Khětro njejasna je rólа, kotruž je **baron Prankh** w Schtyrskej hrał. Kaž je znate, staj Pśriemer a jeho žnu jeho winowałoj, so je spěžkarske hibanje knježerstwa pśeharadźił. Prankh njeje awstriski statjan. **Je bayerski komornik a je léta dołho ś pośrědnikom mjes domowinskej woboru a Wittelsbachskimi ludźimi był.** Se wumjasćom dr. Pśriemera njeje dźe jeho nichtó za wojerski talent měł. Lětwizowe nowiny žadajn, ko by **knježerstwo Starhembergowe a Pśriemerowe samoženje za wotschkodźenje žwójbow dweju dźěłaćerjow wuzyło,** kotrejuž žu domowinšzy woborniz w Kapfenberdu sastrělili. Sćrjedu mjeczor žu jeju cźełe ś Kapfenberga do Wina pśeschwjesli a schtwórk zyły dźeń w dźěłaćerskim domje wustajili. Wjele tyšac ludźi je ninto morweju cźahnyło.

Pśichepytanje spěžka domowinskich woborow dyrbi šo w Schtyrskej na Winsku policiju pśichenjeś.

Awstriske smutkowne ministerstwo je porucźiło, so ma šo pśichepytanje pśicheźiwo wobdźělnikam pśichi spěžku domowinskeje woboty w Schtyrskej tamnišchim wyschnoscźam wotewjeś a na sastojnikow Winskeje policije pśicheneśeś. Dwaj wyšokaj sastojnikaj Winskeje policajskeje direkcije staj hižo do Schtyrskeje wotpuśeławoj a pśichepytanje japoczałoj. Poručnjoscź smutkowneho ministra bě nusna, dokelž sastojnizy schtyrskich wyschnoscźow pak jako žobustawy domowinskej woborje pśichiśuscheja, pak ś njej sympathisuja.

Španiska — „dźěłaćerska republika"

Pśichi wothłosowanju wo wustawinym 1. statwje je śrjedu w žejmje (w kortesach) k rozhorjenemu wurěcźowanju doschło. Skónčnje žu šo ś wothłosowanjom po mjenje se 170 pśicheźiwo 150 hłosam śleźowaze zjednośowa sa 1. staw pśichijaće: **Schpaniska je liberalna a demokratiska dźěłaćerska republika, statowa móz ś luda wukhadza.** Sa tule pohłownosć bźchu sozialistiśoju, radikalni sozialistiśoju a katalonska lěwica hłosowali, pśeciwnjo njej pokrałowańska strona, radikalni, republikanski stuk, ratarjo a žwjasarjo.

Strajk w jendźelskim wójnskim łódźstwje

Łódźe jendźelskeho atlantiskeho wójnskeho łódźstwa su schwórtk ś Cromarty Firth na morju wujeśe, so bychu do žwojich domowinskich wyschiśtatowow w Portlandźe, Devonportu a Chatamje jaśeśe.

Sobotu popołdnju k łódźstwu powěść dóńdźe, so je jendźelska admiralita śwótniwo, wěśe kmotrośe, kotrejž šu je snižennjom nadpy nastałe, pschepytaćz daćz. Offizěrojo dachu muźśiwam šo sastupaćz a jim rosžnjeńdźenje łódźiśchu. Hačrunje šo wono ś pschikhłosowanym wołanjom pschija, **dyrbjachu offizěrojo wschu žwoju sterźnjiwosć nałožiś,** so bychu muźśiwa pod parnymi kótłami zatepiłe. Muźśiwa pschecźiwo tomu rěcźachu, so bychu šo łódźe dźěśiłe, schtož bě nusne, hdyž dyrbjachu šo do žwojich wschelakich domowinskich pschisłuschnosćow rosdźěliś. Na nětkotrych łódźach, „Daily Herald" pisze, pśches dwě hodźinje trajesche, pśedy by hač muźśiwa do teho swolichu, so bychu jich łódźe wuześe. Na bitwiskej łódźi „Valiant", na kotrejž bě śpiecźiwosć najprjedy wudyrka, jednanje najdźeše trajesche.

Krótki cźaš po 10 hodźinach wjeczor prénja łódź, jedyn sanicźak torpedowych cźołmow, ś Cromartyskeho saliwa wujeśe.

Sobotu ś wotmołwu, so stórźyny muźśiwow pschepyta, admiralita tež zdźěli, so tych, kotśiž bychu šo sapowědźili, žwoju wirtowatosć dopjelnicź, krucźe połkłosta. Schef, 2. eskadry łohkich kschižakow, kontreadmiral Astley Rushton, pod kotrehož kommandom běchtaj kschižakaj Kiel wopytałoj, šam wot kschižaka k kschižakej jedźeśeše, so by muźśiwa na jich winowatosć dopomnił.

Muźśiwa šo nadźijeja, so šo jich mjdowe žadanja dopjelnja. W pśinje na admiralitu, w kotrymž žadachu, so by šo sniženje mjdy pschemeńšo, běchu wobžadki na to pokasałe, so bychu pschikłasane wulkutowanja k **wulkim krucźeźam a k njemorali mjes žwójbami namorjakow dowjedle.**

Hdy bychu pśicanne rukowanje wot admiralithy njedostali, kotrejž by parlament dyrbjał potwjerdźiś, bychu šo sapowědźili, žwoju winowatosć cźiniś.

Ssu pak sašjadnje šwótniwi, wěśe sniženje mjdy pschijeć.

Nowinizy dopišowarjo, kotśiž běchu na bitwiskich łódźach pschipschećeni, šlyschachu, kak muźśiwa špewiła sanoschachu, hačrunje běchu jich offizěrojo w jich blisschosći.

Wo wobdyrjenju śpiecźiwu šo hischcze k wudospołnenju potrjebne, so, hdyž bě łódźstwowy schef pschikasał, kótwizy spěhnyś, muźśiwa k bitwiskej łódźi „Valiant" hładachu. Matrosojo ś napjatosću cźakachu, hač budźe šo tam po pschikasni cźiniś. Ale na teśe łódźi muźśiwa pod lubju wostachu a so sapowědźichu, kótwizy spěhnyś.

Offizěrojo a khorhojnizy na to śpytachu, žami kótwizy spěhnyć, na cźeź muźśiwo praji, so by potom druhej kótwizy padnyć dało.

Mjes tym běchu tepjerjo wohnjam pod kótłami haśiwcź dali, strajk bě žo poradźił, muźśiwo šo na pśednjej łubi zhromadźi, a jeho namolwjazemu wołanju, so bychu na druhich łódźach po jich pschikładze cźiniłi, so tam pschibłohowasche. Jenož na nětkotrych łódźach bě muźśiwo žwólninve, wschędne cźišcźaze dźěło cźiniłoj a žwoje łódźe nětkaf w rjedze dźerźeli.

Na druhich łódźach dyrbjachu na pschikład offizěrojo žami strażowanje pschewjesoł.

Też we wójsku a policiji njeßu ßdźeleńku wo snižењu mšdy směrom pśichśeli. „Daily Herald“ powź, so ßo we wójsku a policiji znamjenja njeměra pokazuje.

Ekrasit pola Bia Torbagy namakali

Wokolnosćej attentatoweho městna w Bia Torbagy dokładuje pśechypnuju, fu pśichi brjoły żelesnikeho nałypa pod ferkom zerdśotu kruch rosbuchadła ekrasita namakali. W tejle formje ßo rosbuchadło w podkopkach trjeba. Mušła žebi, so ßu słótniśy hesłu maschinu na tymle městnje sestajeli a pśichi tym kruch ekrasita ßhubili.

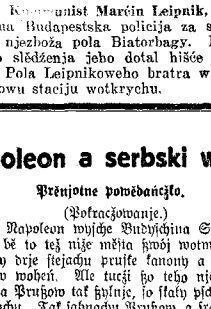
Policajske ßłužbjenje je dale dopokasało, so stej ßo **elektriśkej lampje** na attentatowym městnje namakanej, **w jenych Budapeśtiśkich klamach** kupitej, a so ßu słótniśy dśeń attentata śpitali na schtyrjoch městnach automobil bjes wjednika wotnajej a so ßu ßamo ßwólniwi byli, pokiu placźisnu za automobil złožiś. Wschudże pak ßu jich wotpokasali.

Zarowańska swiatočnosć za wopory attentata pola Bia Torbagy

Na generalnikej łuzy w Budapeśtu ßo schtwórtk popołdnju zarowańska ßwjatosćinoscź za wopory żelesniśkeje katastrofy pola Bia Torbagy ſ wobdźelenjom wjele tyßac ludźi wotmě. Niz jenoź ße ßławnych twarjenjow, ale też ſ najwjazy pśiwatnych domow żarowańśe thorhoje ßmahowachu. **Wo** fyzedź łuki, kotraż ßo hewak ßa wojeśke ßwuczowanja a parady wužije, bě ßo cźełna kompagnija feśtupała. Pśichitomni běchu ministerśki president, ßnutśkowny minister, kulturowny minister a justizny minister, wyßocźiśi měśtowy heftman a wićhitzy najwyßocźiśi ßastojnizy. Dale bě wjele wotpośtanzirowow widźeć. Justizny minister dr. Zitnai nějeśe w knjeześtwowym mjenje żarowańśu rěcź. Potom duchowni jenoźikowych wěrtwuznaćzow cźełа wuzohnowachu. Hłowne město bě ßa wopory cźełne rowy poßkiźiło.

Dweju podhladneju madźarskeju kommunistow zajeli

Jedyn dźełonjemjazy ßcholeŕ w Budapeśtu je policiji wojßewił, ßo ßtaj jeho ßahźbeny tydźeń dwaj dźełacźerjej, ßamkaŕ **Szakaśi a** Mezner namołwiłoj, ßo by ßo

Kommunist **Marćin Leipnik,**

kotrehoź ma Budapeśtska policija za skućerja żelezniskeho njezhoźa pola Biatorbagy. Njedźiwajcy napinaceho śledźenja jeho dotal hišće njemóźachu namakać. Pola Leipnikoweho bratra w **Temesvaru** tajnu radiowu staciju wotkrychu.

ßa dobre ßaplacźenje **pśichi bombowym attentatu wobdźelił.** Tajni policajtojo Szakaśia a Reznera bórzy wußłědźichu. Wonaj ßtaj ßoßiałnaj kommunistiśkeje ßtrony. W Szakaśiowych ßakach ßapiśnik namakachu, kotryż plan żelesniśkeho mosta w Ujpeśtu, dale chemiśke formule za tśelnu bawknu a druhe rosbuchadła wopśichipśeche. Hdyż Szakaśia pśeheßłyśchachu, praji, so je kommunist ſ pśeheßwědčenja a so je žebi wotmyßlił, móſt a ßam žeheje do powětra buchnyć, so by ſ tym kedźbliwosć ßjawnoźe na hubjenstwo dźełonjemjerjow wobrocźił. SSajataj ßtaj hižo dla kommunistiśkeje agitazije ekłoßtanaj.

Ze Serbow

W **Budyßchinje,** 18. ßeptembra 1931.

— **Wa wjedrje.** Wećera wjeczor w 7 hodź. barometer 747, hygrometer +2, thermometer we dnjo +18. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +1, thermometer w nozy +13. Nas wjedra ßo njepśichemjenu. Wocźakuje ßo je, a najbliźe fyzo ßo hišće dale wocźakuli. Wot wjeczora, pśeś ßrjedźnu Europu hacź do rańśeje Europy, cźehnje ßo wyßchina. W połnozy dale niźiny nimo cźahaja. Tuź ßymne powětry ſ połnócznego ledowego morja wiazu ſ nam njeźałnije. Tola też w połonju mamy niźiny. Rańśe wjedro je wobjeśe dopołdnja młokohoźte a mutne. Najbliźe ßo na pśichipołdnju ßaßo trochu wucźeśenje. Wotkawa njeje hišćeźe wćhudźom poßnjeźena. Wjeśe hišćeźe w **kopjenach** leži. Juttje ßobotu ßhadźa błónćźko 5,40 hodź. a thowa ßo 6.07 hodź. Mšacźk ßhadźa poł. 3,28 hodź. a thowa ßo wjeczor 9,53 hodź.

— **SSapocźatk nałymjtkich próßdninow** w **Sakßej** je pśichezo hišćeźe njewěźił. W ministerstwje ßa ludowe wukubłanje ßo hišćeźe two tom jedna a rozpomna ßo dwoja możnosć. Pak ßapocźnu ßo nałymśke próßdniny 10. oktobra abo pak dozyła kupadnu a ßo ßa to hodowne próßdniny podlećźcha wo tydźeń. SSa poßledni namjet rěcźi łićhichu, ſ kotrejž by ßo w jymje tepidło wulutowało. Dokładny rozßud pak ßo hišćeźe wocźakuje.

— **Dojednanje w Budyßkej wagonowej fabrice.** Direkcija Budyßkeje wagonoweje fabriki hišće dźełej ßwojich ßastojnikow a pśichiśajenzow k 30. ßeptembrej dźełu wuwabdźiła. Pśicheźiwo tomu ßo 36 ßastojnikow a pśichiśajenzow hórśchecźe. Pśichi jednanju pśiched Budyßkim dźełowym ßudom dóńdźe k dojednanju ſwonka ßudniśtwa, po kotrymž ßastojnizy ßwoju łkórźku wrócźichu. S tym je ßo ßmóźniło, so ßmědźa tuźi ßastojnizy a pśichiśajenzy nałkwilnje dale dźełaju.

— **Kapałny mischtr Albert Müller wumrě.** S byrgłowych něśchporow Michaelskeje zyrkwje derje znaty kapałny **mischtr** Albert Müller je ßchtwórtk rano 3/6 hodźin **w Budyßkej** khorowni na operaziju wumrěł. SSmjerśny běźe hudźinje wobdarjeny cźłowjek, połhadźa ße Zitowy a dožył jenoź ßtarobu wo 39 lět.

— **Nałymśka konferenca krajnoźyrkwinßkich ßjednoćeńßtwow.** Njedźelu a póndźelu ßo w Budyßchinje ßaßo rad wopytana nałymśka konferenca krajnoźyrkwinßkich ßjednoćeńßtwow rańśeje ßakśkeje wotměźe. (Hdej nawěßchk w dźeńßnišćim cźiśle.)

— **Nowowółby do wukrjeßnego wuczeńśkego wótjorka** za město Budyßchin wotměchu ßo hyrjeu w hamtßk. ßhromadźiśnje wucźeŕśtwa Budyßkeho ßchulßkeho wokrjeża. Wołeni ßu ßchulßki wjednikaj knjeźaj Lahoda a Weinecke, ßa jeju namełńikow pak knjeźaj ßchulßkaj wjednikaj Großer a Wjerab. S wucźerjow ßu wołeni knježa Grant, Schenk, Willy Schumann, wßchitchi wucźeŕ Bar a Hübich, jako jich namełńiky knježa Panach, Vogel, Kozor, Pöniţ a Howak.

— **Sakßka krajna loterija.** Pśichi ßrjedźinym cźełenjenju 5. rjadownje 199. ßakßeje krajneje loterije (14. dźeń) padźe dobyće we 30000 hr. na cźiśle 116613 a 122642, dobyće we 10000 hr. na cźiśło 23902, dobyće we 5000 hr. na cźiśle 20443 a 47774.

— **Krađnjenej jśonej kole.** Krađnył je nječto 15. ßeptembra popołdnju 1/1 hacź 1/2 hodź. ſ jeneje wotćerje Bohateje haßy ßonjaze koło jnamki „Columbus“. Koło mějeśe cźorne krońna ße ßelenymi ßmuzkami, cźornej błótoßchitakaj, żołte ßwjena ſ cźornymi ßmuzkami, jendźeńśe wośidło ſ cźornymaj celuloidowymaj pśichimadłomaj, Torpedo-gamobźh, cźełenjenej gumijowej wobruczi.

— Dale krađnychu 16. ßeptembra w cźaßu wot ranja 7 hacź do 12 hodź. pśichipołdnja w pinczynym ſ dwe tydonneho finanzneho hamta mužaze jśone koło jnamki „Meister“, kiž mějeśe cźorne krońna a błótoßchitakaj, drje wjane ßwjena naturiśeje barby, lewy pedal popuśćeny, podołßoźte ßedźo, je ßelenomuśtrowanym pluśchowym poćźeńenjom, ßwećkowy dynamo, Torpedo-gamobźh, cźełenjenej gumijowej wobruczi. SSćwećkowy dynamo jnamki „Friho“ je jara pyßchny.

— **Krađnjenej móßche.** 16. ßeptembra dopołdnja 3/12 hodź. krađny nječto ſ mlokowcho wośa na Seminarßej haßy cźornokoßanu, połkuloztu móßchen ſ kneßlowym ßacźinjadłom a rjemjenjom k powćźćenju, w móßchni běśće 12 hriwnow pjenjes. — Dale krađny nječto 17. ßeptembra rano krótko po 7 hodź. ſ ruźnego wośa po puću ſ hóßta na Zitne wiki kuloziu cźźmnobrunu kožanu móßchen ſ ßaniłowanej wobruczku, tśjomi ßaniłłowannymi kneßłami jako ßaćźinjadło, ſ dwěmaj ßachomaj; w móßchni běśće nječźe 15 hriwnow pjenjes. — Wo wćeßowe pozźełenja proßu kriminalne wotdźełenje w Budyßchinje, Burgplatz cźo. 6u, telefon 2802.

— **SSławna kobodźełaćerjerka.** 16. pózńjeńca móßeśke knježna Marja Mitaśchez na njepśichodnyńjenu 40 lětnu dźełaćowość jako pśichedwaŕka pola tudomneje Wehrtig firmy ßhładowaćz. Jubilarju dóńta ße ſ kuteje pśichećźiny wjele pocźeśćenja.

S Hnaśchcź. W nozy ſ ßchtwórtku pobuchu padnjchi pola wośmjoch tudomnych kubleŕjow, Ahlemanna, Wünarja, Dunny, Helda, Muki, Hnyże, Richtera a SSoby. SSu ſ wolewniennymi wokńami do twarjenjow ßaßłći abo wokna wutłóćili. Dźěchu jenoź ja pjenjesami a kradnychu zo zdała nječźe 500 hriwnow.

S Barta. Dujow 26. a 27. pózńjeńca budźe w Barće wulki wuśtajeńca tołwaŕśtwa, ßelenicy a kwětkow. Wutoru wjecźor ße w ßradaŕśkim towaŕśtwje nadrobnje wo wuśtajeńu jednaśe. Knjes kataśtŕ rada Umhauer ſ Budyßchina rěcźeśe ja Nowźi tydźeń, tiž je na cźaß wot 4.—11. oktobra poßtajeny. Shromadźiznu nawjedowaśe knjes wyßchißchi wućźeŕ Lobeń ſ Rakoźa.

S Barta. Pśichißchodnu njedźelu ßmějeny w Barće na ßwjśki hermaak. Bartiśi hermaak je ßtajnje ſ zyłeje wokoliny derje wopytany.

S Drožđźija. a wokolinu. Pśichißchodnu njedźelu 20. ßeptembra budźe w nałchej wośu ſ kat narańśeńe kokoſtſ-ße wokrjeża. SSetkaju ße kokoſtke jednoty ſ Bukez, Hrodźißchcźa a Rakoźa, to buchu tu wuhotowańe ßwjedźeli. Budźe to wulka wěś. W 2 hodź. wotmyśle ße ßwjeßećiłki cźaß po wośu. Potom ße ßwane ßwuczowanja na Urbanez łuzy. Program budźe ßajimawy. SSpěwny wotrjad Rakoźdźańßkeje a Hrodźißchcźańßkeje jednoty ßpěwy poßkiźi. SStarßnoźi wokrjeżnej lhorhoji ße ßwjatoćerjke ßekła wěnuje. SStaj je ßbohom też ßtupinowy ßjźo ßkupiny „Hrodźißchcźo“. Tuź maju ßwěrbłe towaŕśtwa w Bukezach, Hrodźißchcźu a Dubrawźu, też też Rakoźdźańßke, winowatoćeź, ßo na nim wobdźěliź. Potožtkim, njedźelu wßchitzy do Drožđźija.

Alian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědančko.

60] (Pokračowanje.)

Kaž bě Napoleon wyßche Budyßchinu Sprewju pßchekročił, tak bě to też nje měńa ßwój wotmyßł wuwjedł. Pśichi brjoły dźe ßtejachu pruße kanony a pluwachu na Franzowßow woheń. Ale tuźi ßo teho njeßtrójichu, ale hrimachu na Prußow tak žylnje, ßo ßtały pśichiboha Fźinza a Cźełźa rzachu. Tak ßahnachu Prußow, a franzowßke wójßka pßchekročiłchu Sprewju pola pólwnika a pśiches nitki Woiwinowßki bród a dachu ßo do Prußow wokoło Bórka. Bórk ßo ßapali a ßej Dněwježu ßteja w płomjenjach. Prußßo ßo pod Kleißtom cźěkaju nimo Bośańcez k Litonju.

Mjeß tym ßuny Napoleon ßrjedźne wójßko wot Kbelna a Radworja ße Khwaćizam a potom k Delnjej Hórźu a k Bréźynju. Też Rußow wokoło Klukißcha ßcźißchcźa Napoleon wrócźo.

Hdyż ßdma Boże błónćźko naßajtra ßekhadźa, pśichipotowaße ßo wßchudźom pilnje k biwaje. Hižom po pjećźich rano je ſ hór błyßchcź łuft kanonow. Zar Aleksander měni, so budźe tu bitwa hajbórißcha a tuź ßuwa wulke cźrjódy wojakow ſ deleka do hór. W SSplójcźanßkim dole běźi kreiß ſ cźurami. Franzowßojo ßu pßchećłabi a dyrdźa zośacź. SSpěchny pośeł pśichinjeße tuto powěßtwo ße kózorej, kiž hišćeźe měrnje wotkońcźuje. Generałojo żadaju, je bych jeho wubudźił. SScźinich to. Shoniwßchi, so je ßo rjeka pßchebrate, rjekny wón měrnje: „Derje tak. Nětko dobudu biiwu, hdyž budźe popołdnju w rjßch.“

Kěžor ßo wutkupa, da ßo ßwobleka a ßnědańße poměrku, jako by jeho zyła bitwa najmjeńśe njeßtarała. Potom poruči, ßo na konje ßedźadź. Kěžor jěchaße na kraßnym ßchunjeßu, kiž wjeßele jeßbrawßche. Jěchichmy na Kinjawu. Pśichi Klinjanßkim wětrniku ßtojeße rußi wjednik Barklay ſ wótym tyßac rjekowńkimi snuźemi. Tola Ney pśichićahny wot Klukißcha a ßbi jich, doby Hućźinu, kiž łapałchu a cźyßche do Barta, ſo by Barklaya wot ßady pßchimnył. Tón jemu hrožaju ßtrach ßußtrawßchi twochny do Pßchiwćźiź, ale też tu njemóźeße ßo dźerjeć a wróćźi ße ſ Nakońdam. SSćurowa bitwa bě w hatach a rěkach wokoło Pßchiwćźiź a Hliny a wody ßpóźerachu wjele ßtow ßmužitych wojowarjow. Barklay pak ßawoła Prußow žebi na pomoz a tak ßo jim poradźi, Franzowßam pucź ßalehnyć, kiž cźyßchu pßches Budyßchink na Kraśećańße hórźi, kaž bě Napoleon to pßchikaßał. Haty a rěki ruśła a pruśka namóz ßkepźachu Napoleonej wowjedźenje jeho derje wumyßlźenjeho wójnßkeho wotpohładanja.

Hdyż Napoleon ßpóźna, ße Ney njepośtupuje, dowidźa, ßo dyrdźi ßam Blüchera pßchimacź. SSßwoju gardu, kotruż bě hacź dotal thował a kiž wobßtojeße ſ najkmańßich a najßrobliśich muźi, późa nětko rośnjendrjeny na Blüchera. SSpokojnje ßhładuje Napoleon na ßwójich łubußkich, kiž njedźiwajo na łuſkot a praßkot kanonow, na ßmjerćź pśichinośchowaze łule, na łubonow ropot a ßchrjećbot trubow, kwoźa pśiches pola, hórki a doły ſ hłuzny wichor, kotremuż ße nicźo ßpećźowacź njeßamóje. Njeßpěchećźeł zoła pśiched tutej ßo nawalajej ßkału. Ale ßchto to wßchitko pomha, hdyż njeje hišćeźe pßcheźo Ney pola Bukez!

Napoleon ßo hněwa na Ney-a, ßłeße ſ konja, łydny ßo na wułki łubon a cźaka njeśćerpliwy, hdy ßapocźnje Ney njeßpěchećźela pśichinacź wot ßady a tak jeho rośnjaśeź. Je dawno hižo po rjßch, ale Ney njemóże do pređka, ßadźewkow je pßchewjele, a ſ najwjeßchemu njeßboju ße Ney ßmyli a ma wźu w Hrodźißchcźu ja tu, kotruż ma dozpěć, a ujeźtupa tohodła ſ Bukezam. Hněw błyßka ßo ſ Napoleonowych wocźow. Niz cźźkaju, ale měrnje w rjadach wopßchećźeja ßwjałkarjo bitwißchcźo. Kěžor widźi: horjeka je pßchěhrał a deleka nicźo dobyć, ani jeneje thorhoje, ani kanonow ani jatych. Wón hyni ßwojich kćrađerow, wotkhađźazych łójicź a jimacź, ale tuźi ße ßmujśeze ßchitaja a Napoleonowi jědźi dyrdźo ße ranjeni wróćźej bjeß jatych. Rośnjeŕsany ßawoła kěžor: „Tuźi ludźiśka ni njećźaja ani hodźiśka ßawołźiśi!“

Kěžor łydny ßo na konja. Nadobo dohlada ßo, ßo ßo Porßchizu pala. Tam běchu po jeho pßchikaźni ranjenych nośyli. Tuź tam hnydom jěchaße a my, jeho pßchewod, ſ nim. Wot wjeßnjenjow tam njebě nichtó doma. Ludźo běchu ße ßtokom do hórźich łěźow ße ßhowali. Też na knjeźim dworje, na farje, w ßchuli a w młynje njebě žaneho cźłowjeka. Zyła wjeß mějeśe drjewjane twarjenja a ße ßtonu kryte. Jenoź zurkej bě jdźła kamjeńtny twar, ale mějeśe kaj wěża ßchindźelowy krym. Njebě móżno, woheń ßahaßchećź, byrnjej by to też Napoleon porućił. Kak ßrudnje bě ßa cźeźko ranjenych, kiž njemóźachu wucźekнyć. Sadużchu ße w kurje a ßpalichu ße. SSchtó ße cźi, kiž namakachu tu na bitwißchcźu abo we wohnju ßmjerćź? Hdźe ßu jeho maćerje abo ßwójśni, kiž buchu zrěd ſ pomozy byli w ßmjertnym bědźenju? Kajke myto maja ja to, ßo ßu ßwojeho bóhućźowjeka, kiž jim tola ženje janeje łćhidwy cźinił njeje, ranili abo ßabili? Njeje to kotwórtośćej ßwěta, ßo na ßmjerćź bicź ße ßwohućźowjekami, dokelž to nekotrźi cźeźe je a kraja łaćźini kaŕ kaßaja a maja nad tym ßwoje wjeßele? Wójna je a wßtanje thłoćanje ßa cźłowjeßtwo, kotreż žebi ßame w ßwojej ßaßłeźenoćźi pśichibotuje. Hdyż ſ Napoleonom wjeźe domoj do Budyßchina jěchachmy, widźachmy njeßtońcźnomnoho wohnjow ße pola Bukez palićź. Tak wědźachmy ße je njepśećźeźel tam ßwoje łćhwo rośtoźił.

SSa nękotre dny jěchachmy pßches Bukezy do Lubiń. O, kak ßrudny napohlad poßkićźachu tu pola. Wojazy ſ chu na nałóbnych ßywych pśećeńzy a rośki konje paßli hišćeź bě hišćeźe nećźto ßelenego widźeć, bě ßteptane do jemje. Bě widźeć, ße ßu žebi wojazy tu tepili a warili. S dwórow běchu ßnoźyli małćźki a ßchćźky, a ßłomjane walćźi łćhwi ſ łćhkom ßwottorhali. Sebrachu drjewjane łćhźe ſ pohrjebnićźcza a łaŕki ſ zyrkwje. Roßrubachu wołe, rźble, wrota a durje, ße bychu nećźto ſ tepjenju měli. S knjeźich pohrjebnych pśichitwarkow ßtorhachu kaßćźe, ſ kotrychž cźeźa wułhyßachu, a noßchachu pśchełate dejći do łćhwa, ße bychu ſ nimi tepili. S nětotrych ßtatkow pśichi ßtatkowi pśchi zyrkwi ße hišćeźe dymjeśche a kurjeśche. Hdźeź bě ße pilny lud pśched krótkim wjeßełił, nad ßmahowazymi Bożimi žitami, kotreż badźa jemu a ßtotej zyrdou na jene lěto, tam bóchu nětk ßahubjene Bože dary a ßchćźeśche puśćźina. S cźim dyrbja ße domjazu, hdyż ße ſ łćhwom wróćźa ſ błódnym ßtotem, žeźe a ßwojich žiwicź? Wo tajśe jim ßdańśwe maćićźkeje žebi cźało knjeźićźerjo žanych ßtarośćow njećźinja. Hacź lud ja hinje abo niz, ßchto jim na tym ßaleźi. Jenoź wo to ße proźuja, ßo bychu tak mjenowaneho njepśećźeźela ßbili, kiž wu dobyli a jich njeno ße junu w ßławißnach ßtarito jako wułkeho wołbożerja cźłowjeßtwa.

(Pokračowanje ßcźěhuje.)

S Kořjeż. Tu namaka hribańka pjchi brjoły Lubaty jchtyri hobrike prawaki. Wone běchu punt cjeńke a hłójcjo na měrjeńce w pscherěńku hač do 23 cm. Mjajo hobrikich hribow bějche zyle strowe.

Se Sćmjerkez. W naschej zyrkwicźańy fnjeceji ło pschichodnu njedźelu fwjedźeń fnutskowneho mikijonstwa. Odaboni budźe to wopominjeńe 30 lětneho wobstacza Sćmjerkez. Zyrkwicźańe zyrkwje.

S Kamjenza. K nasymftennu turnérej a wujěchanju, kiž ło 20. septembra popołdnju w 2 hodź. na Kamjeńskim jěranjschcju farjaduje, ma ło hischcje dodać, ło budźe jport tutón dźeń wożebje wyżoki. Snajerjo fłoźuja fajim wożebje na někotrych nowych potnokrejnikow, mjes kotrymiż je „Sedan“ wożebje fnaty. Dale je „Phänomen“ fe Weinbergfeho konjenza, f kotrehoż wobjedźerjom je knjes pojchi leutnant f Römer f Drježdźan, wubéhar wożebiteje kajtocje. Na njeho ftajeja ło najwjetfche nadźije. Stréhi „Panther“ a też „Perły“ budźetaj ześi pjchi 2000metrowfkim wujchauju f najwjetfchej konkurrencju. Sportniży njedźelu f najwjetfchej napjatoficju wocjakuja, pschetoż budźe to dźeń wulkeho wojowanja na felenym trawniku. Po wujchauju ło někotre konje na pschejhładowanje pschedowaju. — Hischcje ras ło na to pokafuje, jo je ło organizacija połepschika, wożebje fchtoż nakupa měftna k ježdżenju. Kóždemu wupytarjej f liścjikom na měftno k ježdżenju ło rukuje, fo tej tajke měftno dostanje, dokelż fu tute měftna wot druhich dopołnje wotdźelene. Wotwjetujemy, fo ludźo bjes dźela dostanu faftup fa 50 pj., tute liścjiki wudawaju ło jenoż w hoścjencu „K fawej“.

S Kamjenza. Do tudomneho Mišatfneho wuftawa pjchiwjeżechu póndźelu 10 lětneho hólca fe Schunowa, kiž bu j woporom wobžrunjomneho njechoża. Ssamy dźeń bźchu na wotwoznym dworje mlócźili. Hólc, kiž pjchi mlócjenju pomhaſche, pschihódże tak njeſhożownje do mlócźawy, fo wona jemu prawu nohu nize kolena rozmjeće. W tudomnej khorownt dotrjadu wbohemu hólcej nohu wotewjacź.

S Wochoz. Jenemu tudomnemu žiwnoſćerjej běchu ło w wołednim cżaſu wjetfche dźéłby wumłócźeneho żita kradnyle. Nětko ſu pabucha wuſlědźili. Je to był wotrock, kiž je ſwojemu knjejej żito ło nećim pokradnył. Kradnjene żito namakachu, ło ło wobžeżeć ſaſło dosta. Pabucha wojſewichu polizijii.

Se Sślepoho. Pjchachmy, ło ſu tele dny pola ſwudowjeneje Branzapneje ſchtyri huſy kradnyli. Żandarm ſa paduchami ſlědźi. Jedna ło po wjchém ſchcżu wo tſjoch paduchow. Schtóż nětchto podhładneho ſhoni, njech to hnydom żandarmej ſdźi.

Zhromadźizna Zjednoćeństwa kat. wučerjow w Swinafni

We wjesnej korčmje, kiž ma swoje stawizny a wo kotrychž přileżnje nadrobnišo pisamy, zeńdźechu so sobustawy Zjednoćeństwa a jeho hosćo zańdźenu srjedu. Předsyda, knjez wučer Jakubaš-Njebjelčanski, mózeše rjanu ćrjódku zajimcow witać, z dopokazom, zo bě městnosć tola přijomna. Samo z Budyšina, z Radworja a z Konjec běchu přikhwatali. Posedźenje zahaji so z narodnej hymnu. Předsyda běše zbožopřeće wuprajił k 40lětnemu jubilejej k. farara Nowaka a k 25lětnemu wobstaću Pančanskeje šule. Zapis poslednjeje zhromadźizny so přečita a skhwali. Dla namjeta serbskeje wučby na wyšších šulach w Budyšinje so zhromadźizna z wobzamknjenjom powšitkoweho serbskeho wučerskeho towarstwa spokoji, hdyž so wo tym z jeneje strony nadrobniše referowaše.

Wésta firma Zickfeld běše zemjepisnu knihu wo Němskej wudała, po kotrejž su Serbja jenoż w Delnjej Łužicy (w Błótach). Chce w přichodnym nakładźe porjedźenku přijeć, kotruž jedyn sobustaw na spisowaćela póscele. Dopis Serbskeje Banki so přečita a sobustawam k wobkedźbowanju poruči. Dale jednaše so wo přirodopisnej knježy za dźěći, kiž je k. wučer Kubaš-Radworski připrajił a je w rukopisu zhotowjena, jenož na trěbnych klišejach je njedostatk. Přeješe so, zo by so II. dźěl „Naše spěwy“ sobustawam Maćicy jako přidawk k lětušemu časopisej dostał a z tym bóle do ludu přišoł. Předsyda přečita wšelake dopisy Zwjazka kat. wučerjow we Sakskej, kotrež so zwjetša z lutowanjom na šulskim polu zaběrachu. W tym je Zwjazk zhromadnje ze druhimi organizacijemi dźěłał. Wotmyslena zhromadźizna zastupnikow, hody t. l. w Drježdźanach, so hospodarskeje nuzy dla na jene léto wotstorči, čemuž přitomni přihłosowachu. Spominaše so na narodniny Zjednoćeństwa. Runje před 46 lětami — 16. póžnjeńca 1885 — założi so w Khrósćicach, jemu sóčhowaštej katolskej zwjazkaj w Němskej (1889) a w Sakskej (1890). Dla njedostatka časa na posedźenju w Konjecach referowaše hakle nětko předsyda wo 25. hłownej zhromadźizne katolskeho wučerskeho Zwjazka w Němskej, kiž bě so létsa swjatki w Osnabrücku wotměwał pod hesłom: Wučeŕ ma być najwušo zwjazany ze šulu, ze staršimi, z ludom a wótnym krajom. Rozprawjeŕ doda wšelake wosobinske začišće wo skhadźowancy a jězbje.

Potom jednaše so wo wšelakich zasadach, kotrež bě tehdomniši přednošował, k. wučeŕ Kubaš-Radworski, k nadrobnišej rozmołwje swojeho referata w Konjecach naćisnył. Běchu to podobne myślički, z kotrymiž so też hłowna zhromadźizna w Osnabrücku zaběraše, jenož tu wuzuamuje so ze serbskeho stejišća: kak steji serbski wučeŕ napřeco swojemu ludej, w towarstwach a serbskej towarśnosći. Při tym pokaza so na škódne skutkowanje wšelakich towarstwow mjez Serbami, kotrež serbski wučeŕ po swojim swědomju a narodnym čuću na žadyn pad podpjerać njedyrbjał. W dalšim podachu so wšelake pokiwy, kak może wuspěšnje w swójbje, w hospodarstwje, při rozšěrjenju serbskich knihi a nowin a hišće na wšelake druhe wašnje spomožnje skutkować. Dyrbi ze swojim ludom najnjeńznišo zwjazany so čuć, woprawdźe też Indowy wučeŕ być, kiž jenož ze swojim šulskim dźełom swoje powołanje dosć kónčene njewidźi. Jara živa rozmołwa dótkny drje so wšěch móžnosćow, kotrež z tutej maćiznu někak w zwisku steješe. Nadźijomnje změje trajacy wuspěch.

Na pokazku cirkulowaše kniha „Svcslavenski Zbornik“, wušedši 1930 w Zagrebje, wopřijejo literarne pokazki we wšěch słowjanskich rěčach Europy, wězo też w serbskej a to w hornjo- a delnjoługiskej kaž też w mało- a běłoruskej, bołharskej atd. Při tym wupraji so přeće wo rozmnoženju naseje rjaneje literatury, pokaza so też na wulku podobnosć naseje serbskeje rěče ze starej słowjanščinu a poruči so, z njej nadrobnišo so zabérać, hdyž ma tola Maćica Serbska dosć trěbnych podłožkow za nju. Dyrbja so wužiwać, nic je prochej a zastuchnjenju přewostajić. Ke kóncej spominaše so na hospodarske škodowanje mjez Serbami přez katastrofalne powodźenja a pohnuwaše so ke křesćanskej podpjerje. Po přeću mnohich ma so přichodna zhromadźizna bóle w srjedźišću katolskich Serbow wotměć. Jako tajke wupokaza so Hasłow, hdyž chcemy so po możnosći hišće do hód skhadźować. Tola so namjetowaše, sej naléto do Łaza dojéć a tam w napohładze Zejlerjoweho pomnika so zeńć, kotryž hišće wšitcy widźeli njejsu. Tutemu namjetej so powšitkownje přihłosowaše. Z katolskim postrowom skónči so na tři hodźiny trajaca zhromadźizna, kotruž wopyta 18 wučerjow, 3 duchownych a 1 studenta.

Je po zdaću ze swojej rěču spokojom.

Gandhi a Naidu wopuščištaj smějo posedźenje we Londonje po Gandhiowej prěnjej rěči. Gandhi běše na konferency wuzběhnył, zo ma mjez Jendźelskej a Indiskej jenož politika dorozumjenja knježić. Chce pjeća hnydom jednać přestać, widźi-li, zo žaneho wuspěcha njezmeje.

Zlět Sewjerneho Sokołskeho wokrjesa w Sulšecach

20. septembra 1931.

Přichodna njedźela 20. póžnjeńca budźe cyle wosebity, cyle wuznamny dźeń za cyle serbske Sokolstwo, dokelž na tutym dnju wotmějetaj narańši a sewjerny wokrjes zdobom swój zlět. Tak pod serbskimi horami, a daloko w serbskej holi serbscy Sokoljo nadobo wustupja za swěrnosć a prawdu, a z tym serbskej zjawnosći dopokaža, zo je w našej serbskej młodźinje živa wola k žiwjenju a traću, a zo wona raznje protestuje přećiwo wšej zahubje našeho serbskeho ludu. Njebě dźe zwopřědka wotmyslene, zo so dwaj wokrjesnaj swjedźenjej na jenym dnju wotmějetaj, ale my Sokoljo so tehodla też na so njezłobimy, hdyž bratrowski wokrjes wotstorči swój zlět, tak zo nětko runje padnjetaj dwaj wokrjesnaj zlětaj na jenu njedźelu. Ně, my so nad tym hišće radujemy a wjeselimy, zo so wotměwataj na jenej njedźeli hnydom dwaj wokrjesnaj zlětaj, dokelž to runje swědči wo dźělawości, a wo žiwjeńskej kmanosći serbskeho Sokolstwa. A smy sebi też teho wědomni, zo jedyn zlět njebudźe přez tón druhi škodowany z wopytom, dokelž dźe staj zlětaj khětro wot so zdalenaj. Tak přejemy sobi hišće jedyn druhemu mnoho zdaru, a dobre poradźenje!

Sewjerny wokrjesny zlět zahaji so z wubědźowanjom, kotrež wotměje so w 11. hodź. po serbskej Božej službje, tak zo móže kóždy Sokol najprjedy swoje nabožne winowatosće dopjelnić. Připołdnju ½2 hodź. budźe pruha, na kotrejž dyrbi so kóždy zwučowacy bratr wobdźělić. A započatk swjedźeńskeho porjada budźe hakle — dźiwajo na nješpor ¼4 hodź. Dokelž je naš serbski lud stajnje był — a chce też w přichodźe być, a wostać dobry křesćijanski lud, to też my serbscy Sokoljo so chcemy stajnje swěru dźeržeć wšitkich křesćijanskich wašnjow a nałožkow. — Swjedźeński porjad zahaji so ze swjedźeńskim čahom po wsy na swjedźeńsku łuku, kotraž je wobrubjena z třjoch stron z rjanym živym lěsom a z jeneje strony steji Brězanec młyn, tak změje swjedź. městnosć sama zaso hižo krasny idyliski napohlad, na kotrejž so potom wotwije jara zajimawy a wotměnjacy přěnjotny porjad, kotryž je sćěhowacy:

1. Powitanje (narodna hymna).
2. Bratřa, zlětowe prostne.
3. Dźěći, zlětowe prostne.
4. Kulowska jednota, bradła.
5. Ralbičanska jednota, přeńuš.
6. Komorowska jednota, skupiny.
7. Najlěpše družstwo, přeńuš a bradła.
8. Kulowska jednota, jubilejne prostne.
9. Dźěći, prostne po zynkach serb. pěsničkow.
10. Bratřa, ſtworake prostne.
11. Dźěći, wšelake hry.
12. Zhromadna narodna scena (z deklamaciju).

Kóždy načolnik, a podnačolnik njech sebi tutón porjad wutřiha, a jón sobu přinjese na zlět, zo by tak sobu přinošował k spěšnemu wotwiću porjada. Kaž dołho jene družstwo zwučuje, ma přichodne hižo nastupić, zo byštej so stajnje wobě družstwje zetkałej we wrotach areny, dokelž spěšne wotwiće porjada čini móceny efekt na přihladowarjow.

Zdar našemu zlětej!

Jurij Šewčik, wokrj. nač.

Najnowiše z cyłeho swěta

— Wubkłady na wjedro ſa jut ſ jich ſobotu: Budźe ſa mrućcjene a ſ fhowitemi mačate wjedro.

* W Drježdźanach ſu ło architekt Schmidt, jeho žona, jeho 10lětna džowka a jeho ſmakowa ſ jedźu ſajedojeźite. Sšmakowa je wumrjela, Schmidtej a jeho žonje a džowje ſu lěkarjo jědź dali wowotrjecź, ſ čimž je ło jim žiwjenje ſathowało. Jěſći ło chemiſzu pschepytuje.

* Bayerſke lětadło D 1812 je ło ſchtwórk pjchipołdnju kilometer k połnocy wot jězora Bire w ſrjedźnej Schwedſkej ſwótcjło a k ſemi padło. Schtyri wožoby, kotrej ſ nim lecjachu, ſu ho ſaraſyle.

* Amerikanſkaj lětarjej Moyle a Allen, kotrajž bějchtaj ſ Japanſkeje wotlecźałoj, ſo bjichtaj nad Cjichim oceanom do Ameriki pschelećałoj, ſtaj dyrbjałoj w Beringſkim morju na njewobwohlenej łupje pschiſtajić, dokelž bě ło palidło pschetrjebało. Ruſka parna łódź „Burjal“ je jeju ſchtrieźowaniku powjeſći popadła a njewjeſće lětarja Moyla dale pósłała. W nim lětarjej wojſewjataj, ſo je wjcho w tjebe a 22. ſeptembra do Seattle pschilećeštaj.

Swójbne powěsće

Smrći: Pawlina Jeschkyna w Budyšinje, 77 lět, khowanje budźe jutſje ſobotu pop. ¼4 hodź. na Tuchoſtim pohrjebniſchcu. — Arnoſcht Schtoda w Biſkopizach, 65 lět, khowanje budźe jutſje ſobotu pſchip. ¾1 hodź. na nowym pohrjebniſchcu. — Marta Siedowa rodź. Rittnerej w Běłej Wodźe, 21 lět.

Nowa Zeppelinowa kólnja w Friedrichshafenje nimale dotwarjena.

Z praweje strony widźimy sćin „Hrabje Zeppelina“, kiž runje nad kólnju leći. Kólnja je z wosebje twjerdeho worcla twarjena, je 55 metrow wysoka a 58 metrow šěroka.

Z Łužicy

* S **Biskopic.** Kaž ho powě, je ludowa firma Buschbeck a Hebenstreit, pola kotrejež 500 dźěłaćerjow dźěła, dyrbjała 56 dźěłaćerjam k 26. septembrej dźěło wupowědźić. So by swoje twory do wukraja wuwožować mohła, je firma nusowana lutowacej, dokelž wudźěłki sa wudźěłanje pischego bóle rostu.

* S **Tuchorizy** pola Shorjelza. Kaž hižom pišachmy, wotpali ho njedźelu wječor Tuchoricanski hosćenc. Krajna kriminalna policija, kotraž podawk pschepytuje, je nětko korespondenca Maiwalda žaneho sajala, dokelž je jo podhladuy, so je wohenj sam założił. Maiwalda wotwjedźechu do pschepytowanskeje jatby.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdżan.** (Napadny šmjerćny wud.) Njedźelu je w Drježdżanach Lili Elwen wumrěła. Kaž ho dopomnić wěmy, je prof. dr. Warnekros, direktor statneje žónskeje klinili, psched nětčo cžasom na danskim morju Wegenera z operaciju splatane pschemjenjenje wutkonjał, kiž pschetwori muže do žónskeje, kotraž ho njenowalse Lili Elwen. Kaž Dresdner Anzeiger k tomu zhoni, njeswišuje jeje smjerć z operaciju, kotraž bě ho hižo psched wjacy hač létom stała, dokelž dźě bě žónka mjes tym zyle strowa. Lili Elwen, kotrejež zawostajenske należnosće wuńdźe danski wicekonsul w Drježdżanach, je sowišći wo swojim dźiwnem pschestworjenju zawostajiła.

* Se **Schwarzenberga.** (Schula ho zawrjela dla wožyweho.) W gmejuje Hundshübel w Rudn. horach počzuu ho z někotrych cžasa natykliwe wožywiczne sthorjenja jewicej, kiž ho ju w někotrych padach je šmjerćnje skónczile. W šwidźiše fabrikskeho dźěłaćerja Weißa wumrěchu w posledním tydźenju tři dźěći w starobje wot 4—8 lét. Wošetrjacy lěkar dr. Bäßler-Schwarzenbergki je nětko wukazał, so ma ho ludowa schula w Hundshübla mjes tym na dwě njedźelt zawrěć.

Woheńbluwaca hora Aetna na kupje Sicilija zaso počina woheń bluwać. Posledni raz bluwaše před dwěmaj lětomaj a zniči štyri wsy.

Wšelake podawki

Cžežke wichory a dešcže je w połnócnej Afriki. Połnócnu Afriku potrjechichu cžežke wichory a ljenzowe dešcže. Je njesměrna schkoda nastała, tež ludźo su wo žiwjenje pschišli. W Algérskej šmjerć je 20 cžłowjekow žiwjenje zhubiło. W europšim dźělu Burkiki je ho woda do nimale wschitkich twarjenjow dobyła a z měšanami 1,50 m wyšoko stejesche. Sšedmjo domorodni, kiž ho njemóžachu z cžańom psched wodu wukhować, namakachu šmjerć w žokmach. W Sunje latepi ho wóšom domorodnych. Pschećelne žně su dospołnje snićzene.

Réku cheedža pod zemju wjesć.

Blizko města St. Louis w Zjednoćenych Statach so njewšedne runanje réki přewjedże. Réku Des Pertes, kotraž w naléću a nazymje krajiny powodźeše, dyrbi w swojej cyłej dołhosći pod zemju běžeć w betonowych rołach, 10 metrow wysokich a 11 metrow šěrokich. Twar płaći 11 milijonow dollarow.

Přilopk

* **Błyšk sarasy 207 wowzow.** W Bouzilhačzu pola Reineja w Čechach dyri symny błyšk do wowzerńje. Do twarjenja běšche 300 wowzow sawrjenych. S nich błyšk 207 wowzow mori. Hačzrunjež běšche w drjewjanym twarjenju wjele žłonjy a druhich wěžow, tiž ho lohko pala, błyšk tola njesapali.

* **Podsemske storki w Italiji.** We wokolinje Perugiji w Umbriji su wob jednu njedź. dźěłacy podsemšćiske storkow sačzuli. Wobydlerstwo je jara roshorjene, hačzrunjež hišcze njejsu jane wopory zemjetrjasenja wobjarowacej. Dokelž ho dalšich podsemskich norkow boja, wostanje wobydlerstwo pschi tym, so dyrbi pschichodne dny a nozy pod hołym njebjom pschebywacej. Wojerske zarjadnistwo dyrbjesche k temu stany požčcžeć.

* **Železniske njeshoje w Rusku.** Blizko Penzy skaly tworowy cžah do wožobowego cžaha, pschi cžimž ho lokomotiwa a pjeć wozow rozbi. Železniskaj zastojnikaj pschihladschtaj wo žiwjenje, pjecžo buchu cžežko zranjeni. Njeshoje je wjednik tworowego cžaha z nječzłowjeskim zawinował. Jeho zajachu.

* **Typuš we amerikanskej bludnizy.** W bludnizy Ohiskeho stata w Chevelandže je typuš wudyrił. Strašizna natykliwa chorotcž je žiwe pjecž šmjertnych wopory žadała. Dožyła je 126 wožobow na typuš sthorjło.

Towařstwowski powěstnik.

Bukecy. Sokoł zwučuje sobotu wječor 1/2 9 hodź. Też starši bratřa. Njech wšitcy cyle wěsće přińdu, dokelž je pruha za njedźelu za narańši swjedźeń.

Načolnik.

Bukecy. Sokolki zwučuja dźensa pjatk wječor ze dypkom 1/2 9 hodź. Njech wšě cyle wěsće přińdu.

Drježdżany. Serb. tow. „Cornobóh" zeńdże so sobotu 19. 9. wječor we 8 hodź. k zhromadźiznje na Christianskej drózy 22. — Sobotu 3. winowca swjeći towařstwo swój załoženski swjedźeń w Ballhaus na Budyšinskej drózy. K temu su hižom wulke přihoty činjene a so wšitcy ludzy Serbja hižom dźensa na njón wutrobnje přeprošuja.

Předsydstwo.

Drježdżany. Wšém Serbam tu a we wokolnosći ke wědźenju, zo dla misionow w Drježdżanskich katolskich cyrkwjach su přichodne serbske kemše hakle **přenju njedźelu adventa,** 29. XI. 31, rano we 8 hodź. w Taschenberg-Palais-kapali.

Hodźij. „Jaromer Imiš" zmjeje njedźelu 20. 9. pop. 1/25 hodź. pola Mrózec zhromadźiznu.

Lumir ma sobotu 19. t. m. pop. 4—6 hodź. w Serbskim Domje pruhu. Zwučujemy sledow. khory: Swjaty wječor, Hody, Ležiš tudy, Synko khudej maćerki, Gethsemane, Golgatha, Khryst je dobył, Swjaty ducho, Za wěčnosć, Puše starosć. Njezapomńće noty, prošu. Luby postrow! B. Krawc.

Narańši sokolski wokrjes. Wokrjesny zlět Bukečanskeje, Hrodźišćanskej a Rakojdźanskeje jednoty so wotměje njedźelu 20. požnjenca w Drožđźiju. Pop w 2 hodź. swjedźeński čah — zjawne zwučowanje, spěwy a ludowa zabawa. — W 7 hodź. reje w hosćencu.

Rakecy. „Lipa" ma přichodnu njedźelu 20. 9. 31 pop. w 4 hodź. swoju měšanu zhromadźiznu. Wšitkich lubych sobustawow wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Skupina „Hrodźišćo". Skupinowy zjězd wotměje so zdobom ze sokolskim wokrjesnym zlětom 20. požnjenca w Drožđźiju. Pop. w 2 hodź. swjedźeński čah. Ludowa zabawa. W 7 hodź. reje.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janusk w Budyšinje.

Ke kermušam

Nože a widlički, wobbite přimadło . . . . 6 štuk **3.50** hr.
Lžicy . . . . . dwanaće štuk 1.50, **1.20** hr.
Porcelinowe talerje, ze złotej kromku, hłuboke a nišce **0.45** hr.
Kamjenin. talerje, hłuboke, nišce, běłe, 6 štuk 1.—, **0.75** hr.
Wječorne talerje . . . . . 10 štuk **0.95** hr.
Sadźba šklow, 6 dźělbna, běłe . . . . . **0.95** hr.
Sadźba šklow, 6 dźělbna, pisane . . . . . **1.35** hr.
Kotelowe nopaški, pisane . . . . . dwaj **0.25** hr.
Skleńcy . . . . . jena **0.10** hr.
Winowe skleńcy, pisany stołp . . . . . jena **0.25** hr.
Piwowe skleńcy, ze złotej kromku . . . . 6 štuk **1.00** hr.
Likěrowe skleńcy, ze złotej kromku . . . 6 štuk **1.00** hr.

Zawarjeńske skleńcy

1/2	3/4	1	1 1/2	2 ltr.
38 pj.	40 pj.	42 pj.	45 pj.	50 pj. wuzke
40 pj.	42 pj.	46 pj.	50 pj.	55 pj. šěroke

na Sukelskej hasy 10 — Cha — rožk Kěžorskeje dróhi

Najwjetši dom tuteje branže w Budyšinje

Gardiny, rolleaux
vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m 30 pj. přikrywy na sofy, divany a blida jara tunjo
I. Winker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Nowe a trjebane
meble
a wutykane wěcy
kóždeje družiny poruču je
Fr. Wenzel
jenož na Hornčerskej hasy 11
Też na wotpłaćowanje

Kachle
poruča nanajtuńšo
Walter Voigt
wikowarnja ze železom
na Jerjowej hasy 3

Składnostna kup!
150 wobleкow
(z wjetšeho dźěła z cesan. tkan.) wo 26—39 hr. na předaj
H. Gedlich na Nordstrasse 7

Sedlarske a wutykane twory
ma na składze, zhotuje a wuporjeda
C. Junghannß přiedy Emil Schubert
na Jerjowej hasy

293 jězdnych kołow
předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće tež Wy pola nje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnišše płaćiny.
J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbujće moje wustajenske wokna **na Hornčerskej hasy 18**
Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej drózy 4

Wozjewjenje.
Namołwjam kóždeho, štóž je zemrětemu kublerjej a skałarjej **Jakubej Lebzy w Nuknicy** něšto dołžny, swój dołh hač do 1. 10. 31. na mnje zapłaćić. Wšěch wěrićelow mjenowanemu namołwjam, žadanki hač do 1. 10. 31 z rozpisanymi zličbowankami mi zapodać. Žadanki, kiž so do postajenje terminje njeprinjdźe, so njepřipóznaja.

Wukonjeŕ testamenta
Anton Hassemeier,
Baumschule Burg b. Hoyerswerda O.-L.

Wutrobne přeprošenje
na nazymsku konferencu krajnocyrkwinsk. zjednoć. rańšeje Sakskeje
njedźelu 20. a póndźelu 21. sept. 1931 w Budyšinje

Program:

Njedźelu 20. sept. dop. 3/4 11 hodź. přednošk evangelisty Hessy z Teichwoltramsdorfa wo předmjece **„Kajke nadawki nastanu nam kśeśijanam we nětčišim času?"** (Při Połnym hrodźiku 6)

Popołdnju w 3 hodź.: **Hłowna zhromadźizna we Marijnej Marčinej cyrkwi.** Rěčnikaj kajcaj inspektor Bruck-Kamjenicanski, evangelista Hess a druzy, tekst: Zjawjenje 3, 14—22.

W wěcor we 8 hodź.: **evang. zhromadźizna** (Při Połnym hrodźiku 6)

Póndźelu 21. septembra při Połnym hrodźiku 6, wot dopołdnja 9 hač do popołdnja 1/4 hodź.: **pokračowanje a kónc konferency.** Tekst: Jakobus 1 (Předsyl Kreiing ze Sobnitz, předař Petzold z Kamjenca a evangelist Hess.

Zastup darmo!

Kožane jaki
nowe a trjebane žonjace a mužace kola, šestonki a sofy, škórnje a dźěłanske jupy najtuńšo
Seifertec składnost. kupje
na Kamjentnej hasy 29

Nakupowanje kóžkow
Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty
Leunerec běleŕnje
na Garbarskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Trjebanu syjawu
(Mayfurth 2 m) ma jara tunjo na předań **J. Łušćanski** w Njebjelčicach čo. 6

Holca
17—18 lětna, kiž może dojić, so hnydom do ratarstwa pyta we Wuricach čo. 5

Přiłoha k čisłu 218

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 18. septembra 1931

Cyrkwinske powěsće

16. njedźela po swj. Trojicy, 20. póznjeńca 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi změje farař Tišer rano w 7 hodź. němske Boże wotkazanje, farař Kapleř we 8 h. němske a dop. w 9 hodź. serbske kemšenje.

Krajnocyrkwinske zjednoćenstwo w Budyšinje při Pólnym hrodźiku 6.

Njedźelu a póndźelu nazymska konferenca krajnocyrkwinskich zjednoćenstwow rańšeje Sakskeje w Budyšinje. (Hlej nawěštk w dźensnišim čisle). Zhromadźizna zwjazka dźěći wupadnje. — Stwórtk wječor we 8 hodź. biblińska nutrnosć (list na Romšeiu.)

Sotra Emma změje biblisku nutrnosć za žony pjatk wječor ½8 hodź. w Budestecach čo. 25b.

Zjednoćenstwowy wothladar Zimmermann změje biblisku nutrnosć srjedu w Arnsdorfje, štwórtk we Budyšinje a pjatk w Hornjej Hórcy, ½8 hodź. wječor.

Z Barta.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje (knjez farař na wotp. Ráda z Budyšina).

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. ma farař Bóje serbsku spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske předowanje. W 11 hodź. ma farař Bóje kemšenje za dźěći 1. hač 4. šulskeho léta. — Póndźelu wječor we 8 hodź. zwučowanje pozawnistow. — Wutoru wječor we 8 h. ma farař Bóje biblisku nutrnosć w młodźinowni. — Sejdu wječor we 8 hodź. biblińske rozpominanje we křesćanskim towarstwje młodźencow.

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodźin němske kemšenje. — Wutoru wječor we 8 hodź. biblińska hodźina w Rodecach (zjednoć. wothladar Křižan).

Z Budyšinka.

Dop. ½10 hodźin je serbske kemšenje (farař Handrik-Poršiski). — Wutoru wječor w 6 hodź. posedźenje cyrkwinskeho předstejićerstwa na farje.

Z Hodźija.

Rano w 7 hodź. změje farař Wjezař němsku spowědź, we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske kemšenje.

Z Hrodźišća.

Dop. we 8 hodź. serbska, ½10 hodź. němska Boża służba.

Z Khwaćic.

Dop. we 8 hodź. němske a w ½10 hodź. serbske kemšenje.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbske, ½10 hodź. němske kemšenje. — Pop. ½3 hodź. towarstwo młodych holcow na farje. Pop. ½5 hodź. serbska Boża służba ze spowjedźu w Komorowskej šuli.

Z Kotec.

Dop. w 10 hodź. je němske předowanje, ½12 hodź. němske kemšenje za dźěći (wosadny farař).

Z Łupoje.

Pop. ½5 hodź. němska Boża służba (knjez farař Kapleř-Njeswačidłski).

Z Małešec.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Zběrka za cyrkej w Medingenje. ¾11 hodź. dźěćikemšenje.

Z Minakała.

Rano we 8 hodź. serbska Boża służba z čitanjom předowanja. (Farař Rösler předuje w Hućinje.) Pop. w 4 hodź. změje farař Rösler serbsku spowědź z Božim wotkazanjom.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodźin němske kemšenje. W 2 hodź.

Dr. Walłaŕ Simons,

nětkuši president němskostatneho suda, swječi 24. póznjeńca swoje 70. narodniny. Lěta 1919 běše dr. Simons generalny kommisar němskeje měroweje delegacije w Versailles, 1920 hač 1921 němski zwonkowny minister a w času mjez Ebertowej smjerću a Hindenburgowej wólbu naměstnik němskeho presidenta.

Z Nosaćic.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boża służba. Zběrka za Boži dom w Medingenje. Pop. ½2 hodź. towarstwo młodych holcow: pućowanje. Wječor ½8 hodźin towarstwo młodych hólcow: zhromadźiznu.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. budźo serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemšenje. Dźěćikemšenje w Poršicach ½10 hodźin za mjeńše a ½2 hodźin za wjetše dźěći. — Wumrěłoj: Robert Hermann Michałk, khěžeŕ w Bošecach, 53 l. 5 m. 5 dn. Jan Arnošt Wóšik, wumjeńkaŕ w Poršicach, 68 l. 9 m. 22 dn.

Z Rakec.

Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Boże swj. wotkazanje, w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža służba. Pop. w 4 hodź. serbske kemšenje (ze spowědźu) w Šćeńcy. — Póndźelu rano w 7 hodź. rańša nutrnosć.

Z Wósporka.

Dop. ½9 hodź. předowanje (wosadny farař), w 10 hodź. křesćanske rozwučowanje dźěći (pomocnistwo).

Zabudże-li človjek swoje mjeno

Młoda Hannowerčanka jejna žo w Pyrmontskich kupjelach z pólskim bankowskim sastojnikom. Młodaj cłowjekaj saluhuje žo hłuboko, a hižo někotre tydźenje podhladźicho běštše kwaš. Kwaśne pućowanje dowjedže jeju tež do Barlina, hdźež měješetaj młodaj mandźelskaj tak rjec mjes dwěmaj cjahomaj wichelake wobitarać. Chcyšchtaj žo w jenej kofejowni na Aleksandrowym naměsće sało jetekać, a młoda mandźelska bě jako prěnja na městnje. Nadobo pschistupichu někotři knjeza a jeje blidu wupokasawschi žo jako sastojnizy kriminalneje policije a sajachu ju. Młoda žona, dospołne kaj na hłowu dyrjena se strózelemi, proschesche wo rosajśnjenje, tola sastojnizy prajachu jej, so dyrbi z nimi najprjedy na policajski presidium pschijicć, hdźež wschitke dalsche zhoni. Tam rjetny žo jej, so maju ju sa dołhopytanu njebołatu, a so dyrbi žo wupokazaś. Dokelž młoda žona žanych wušmědźejšich papjerow pschi sebi njemějesche, prajachu žo ju sa jeje mjenom. Wona sapoča jakotaś a rjekny stónčnje, so je swoje mjeno sabyła, dokelž hatle je śi dwy žonjena. Tute wuprajenja wobkrućichu podhlad a sastojnizy wěrjachu i wěstoću, so maju stónčnje dołhopytanu hrěschnizu psched sobu. Stkowachu žebi ju w jatbje, a pschedwjedźechu ju najaitra a proschesche pschepytowańskeho sudnika naležnje, so by žo tutón chory wobhonicł, hač ju jeje muž mjes tym njepyta. Wuprawdźe bu w zentrali sa zhubjenych swěcjena, so je jena młoda mandźelska i Hannowerjeje jako zhubjena samołwjena. Jeje mandźelski daći. Wěmy, tysacy, stotysacy wóčkow su na nas złożene.

Dobywamy so do prědka, do srjedża zletnišća. Ale spodźiwnje, čim dale přinźemy do prědka, čim wjacy nabywamy měra, runowahi, wěstoće haj samo humora. Smějemy so, žortujemy...

Tam při wrotach bě horco kaž w žehliwej pjecy. Tu pak khłódne dujki wěja. To nas wócerstwi.

Skónčnje smy na městnje. Stejimy před kralowskej tribunu. Před nami br. Janak ze sławnej Prażskej khorhoju, zady njeho tón juhosłowjanski truhaŕ Kvasnica a Měrćin Mjeltka. Wón surowje hłada, jako by khošćo srěbnył. A jow stejimy my — šěsnaće serbskich Sokołow, z nich pjatnaće, kiž runje hładaju a jedyn, kiž hłowu kśiwje dźerži, dopomnjeńka zahorjeneje šije. A mjez nami, ze wšěch stron derje škitane, štyri sotrički. To smy my 20 serbskich junakow a junačkow, sławne „drustwo B", pycha a elita łužisko-serbskeho Sokołstwa, kiž jo zastupuja před słowjanskej zjawnosću, před słowjanskim, sokołskim kralom. Zady nas hišće 3 sotry w narodnej drasće so tula — dobry kónc!

Tak zwučujemy. Nimamy stracha, ani wuzkosćow. Zwučujemy, jako bychmy byli w Radworju zady šule abo na Mjeltkec dworje w Rakojdach. Zabudźemy, zo stotysacy wočow nas wobkedźbuja. Zabudźemy, zo naš wjednik Jakub Šajba nětko tam steji při kralu juhosłowjanskeho naroda. Cyle wěsće je jemu stysklíwje wokoło wutroby, pomyslejo na to, zo mohli my nješto skepsać. Dźe wo česć serbskeho Sokołstwa. A my zwučujemy wjesele hač do kónca, hač k doskónčnej skupinje. „Sławna Słowjanšćina naša..." trubaŕ zatrubi. Khorhoj so skhili.

Bohudźak, to bě přetrate. Wotstupimy. Lud wyska a juska...

Wšitcy praja, zo smy swoju wěc jara derje činili. Hdyž to wšitcy praja, dyrbi tola wěrno być. Wjetšina ma přecy prawo.

Mějachmy dosć. Dalši program nas hižo njezajimowaše. Cehnjechmy domoj. Kral też wotjědże. Bě jenož hišće čakał na wustup łužiskich Serbow...

Haj, to bě so nam zasy raz słachćiło. Najradšo bych so přez hłowu čisnył. Ale nješčinich to. Spřenja sym k tomu přenjelepy. Z druha dyrbjach dźiwać na swoju hišće trochu zahorjenu šiju, kiž by so wěšće na tajki eksperiment rozhorila...

(Přichodnje dale!)

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Hdyž běchmy so na zletnišću dosć nadračowali, smědźachmy hić domoj. Přikaz běše: „Wotpočować, spać!" Haj, ja běch spał w nocy, kaž so słuša za přistojneho cłowjeka, tuž běch čily a čerstwy a so podach na dundanku do města. Měrich so do „Kola serbskich sotrow", hdźež naše holiča bydlachu. Jena sotrička bě tam skhorila. Lóze jazyki prajachu, zo ze solidarnosću ze mnu. Ale to njeje wěrno. Měrćin Mjeltka so radowaše. K zjawnemu wustupej trjebaše štyri sotry a měješe jich pjeć, potajkim bě jena přewjele. A žana dobrowólnje njechaše wróćo stupić. Tak ruče, hač Měrćin Mjeltka tutu należnosć načini, sej sotry žałostnje rozšerši. A to běše, jako chcył bosy na zmijicu stupić. Syzy, razny protest, a wbohi načolnik dyrbješe ze hańbu mydło wjezć. Měješe jenož jeničke přeće, jeničku nadźiju, zo jena ze sotrow skhori. A do toho wón tak kruće wěrješe, zo bě to čuće hnujace. Jeho wěra a dowěra do přikhilnosće wosuda buštej też krasnje mytowanej. Jena ze sotrow, mała Marćička, woprawdźe skhori, skhori w prawym času (a potom też w prawym času zasy wotkhori).

Tuž dźěch khoru wopytać, kaž so słuša za křesćanskeho cłowjeka a sokołskeho bratra.

*

„Pjatk 27. smažnika l. 1930 bu pomjatny dźeń za naše łužisko-serbske Sokołstwo. Na tutym dnju popołdnju naše sławne „drustwo B" před mjezynarodnej zjawnosću a juhosłowjanskim kralom ze swojim symboliskim zwučowanjom wustupi. Sešnaće bratrow a štyri sotry pod nawjednistwom br. Mjeltki dopjelni swój nadawk z khwalbu..."

Tole je oficielna rozprawa wuznamneho podawka, kajkaž so čita w 5. čisle 6. lětnika našeho sokołskeho měsačnika „Sokołske Listy" na 58. stronje.

Haj, to so tak rjenje piše a hišće rjenšo čita. Ale kelko hołka a hary, kelko wušparanja a rozhorjenosće, kelko dyrkotanja a swarow a starosćow so wokoło toho pleće, to wě jenož tón, kiž je so sam wobdźělił.

Bě to prěni zletowy dźeń. Zahe hižo nastupichmy. Naš wustup pak bě jene z najposledniších čisłow programa, tuž mějachmy wjele khwile. Bě žałostnje horcy dźeń. Słónco smaleše a paleše, jako by chcyło cyłu zemju zeškrěć. My sedźachmy najprjedy w słěkańcy pod tribunami. Bě tam rjenje khłódkojte. Čerstwa woda běžeše też tam a limonadarjo khłódne napoje předawachu. Bórzy wšak nam so wostudźi za kulisami zletnišća. Chcychmy tola też nješto widźeć.

Nadobo pohłušaca hara, wołanje, juskanje, hudźba hraje „Božu prawdu" — juhosłowjansku narodnu hymnu. Wěmy hnydom, kral je přijeł, juhosłowjanski kral Aleksander I. Karadźordźewić . . .

Dlěje njewutrajemy zady deskow. Walimy so k wrotam zletnišća. Wšak nas tak jara wjele njeje. Stulimy so někak k sćěnam wrotow. Słónco drje žałostnje pali, ale znajmjeńša też nješto widźimy.

Juhosłowjansey bratřa zwučuja prostne. Je jich wokoło 2400. Krasny napohlad. Wućahnu nimo nas ze zletnišća. Krasne postawy, tući junacy. A kak kroča. Je w tom šwik a raznosć. Pytnješ a wěriš, tutych junakow, hdyž raz kroča a so doprědka dobywaju, žana cłowjeska móc zadźerżeć njemóže. Ci wšo zatepteju, roztepteju, hdyž dźeja za wysokim cylom. Raznje klinči jich pokhod: „Naše stare prawa..!"

Potom juhosłowjanske sotry zwučuja. Je jich tysac. A potom Rusojo zwučuja. Zwučuja symboliske prostne z hlebijemi. Jich čapki so čerwjenja, słowjanska trikołora zmahuje z hlebijow. Spěwaju mócnje staroruske bitwinsku pěsań, zo zemja rži a tuhi zahorjenja nas woběhowachu. Zwučowachu hišće pólske Sokołki.

Rjenje so přihladuje, ale jenož hdyž sy sam njewobdźěleny přihladowaŕ. Na nas pak čakaše hišće naš wustup. Hodźiny so wlečechu a my přeco hišće čakachmy. Zo by kus wotměnjenja do toho přišło, bu jenej z našich sotrow hubjenje. Nam wšak też wšitkim tak prawje derje njeběše. Čakachmy tu na swój wustup kaž wobješeńcy na šibjeńcu.

Potom přińdże skónčnje tón wokomik, zo běchmy na rjedźe. Naš juhosłowjanski trubaŕ bě so zhubił. My hižo běchmy cyle zadwělowani, ale wón w poslednim wokomiku hišće přijachli...

Tak won do areny. Čujachmy so kaž staroromscy gladiatorojo, kiž su lawam k žratwje přepo-

ło wupokasawschi dożpě, so ju hnydom puschczichu. Mjeno, kotrejž njemóżeschе ẑebi mkoda ẑona jako Němka hnydom wobthowacź, rěkasche Krfirurjschki.

Z wotkal pokhadźa frak?

Nowocżažne módy maju swjeticha ẑuwój pschikład. w draſtach ſandżenych kěſtotkow. Ale jónu ẑu dyrbjeli ẑebi tež tute wumyſlicź, a pschi dokkadnischim ſabźanju wo naſtaczu wěſteje draſty ſtorczimy husto na pschedchadnikow jenoż jara dwělomneho pokhoda. Tak je ẑo ſtatny kruch draſty ſa ſnjeſow, frak, ſ konjenza do ſalona dobyl. Frak, jendżelſki kroch, je pschetworjenje kaczanſkeho ẑlowa flocus, ſuk, kukowa tkanina, ſ czehoż we wschědnem wuẑiwanju rěcze każ pola kožucha, ſtónczniże mjeno ſa zyły kruch draſty naſta. Najprjedy noſchachu ju najeńzy (Söldner) na konjach, dokelž bě pſchi ſěchanju, woſebje ſa ſymnischi czaẑ czopka, mjehka draſta nuſnje trěbna. We 18. lětſtotku naſta waſchnje, ẑebi předkownej rójzaj, poruczmje, wotſlhacź, dokelž dyrbjeſchtej ẑo pschi ſěchanju tola wuhornyczź. S pſchiſtźanjom ẑo ſtajnje poſtupowaſche, tak ſo knjeſche předkowny dźěl jenoż hiſchcze ẑiwoti. Ale pschẑeẑo hiſchcze běſche frak jenoż domjaza draſta knjeſa. Żadyn niſchi hacź wulki nėmſki baſnik Goethe ſpożcźi frakej doſtojnoſcź ẑwjedżeńſteje draſty. K literariſtim czeſczam pſchiňdże wón pſches klaſiſku draſtu Werthera. Leta 1773 pſchiňdże Goethe we ſtrakowem wobleku do Weimara. Wón leſpodoba ẑo tamniſchemu wójwodźe tak derje, ſo da ẑebi bórſy tež tajki ſhotowicź, a njetrajeſche dołho, ſo thodźachu knjeża pſcht dworje jenoż hiſchcze w fraku. Tehdy noſchachu frak w najwſchelakorſchich, piſanych barbach. Hakle po revoluziji a Napoleonowem cźaſu doſta wón ras hódneje, cźorneje ẑwjatoczńoſcźe. ẑ.

Baja Jndijančanow wo stworjenju człowieka

Hdyž běſche ſtworicźel jemju ſtworił, ſtwori wón tež cźłowjeka. S ſrdowowe ſtaky ſcźini wón běłeho, ſ brunego pěſka pod thójnami traja brunego a ſ cźorneje jemje w nižinach rětkow cźorneho cźłowjeka. A jako běchu ẑo woni derje poradźili, pichiłupi wón ſ tſjomi wacźokami ſ kopjenow palmy k cźłowjekam, prajiwſchi: „Wuſwolcźe kožby po ẑwojim dobrodźacźu, ty cźorny najprjedy, potom ty brunu, a ſchtož ſwoſtanje, dotanjeſch ty běły. Schtož ẑebi wuſwolicźe, njech bywa walčbſtatk." Cźorny wuſwoli ẑebi najcźežſchi wacźok a namaka w nim ẑeſez, motyku a łopacź, tohodła je powołany, jemju wobdźěłacź k krutym dźełe. Bruny Jndijanczan wuſwoli ẑebi ẑrěni wacźok, kotryż wopſchijeſche proſt a ſtoki, ſlebiju, noże a tomahawk. Tohodła rubi, wojuje a ẑoni wón wot ſpocźatka ſemje. Běły cźłowjek wuſwoli ẑebi najnjeſchi wacźok, wotewri jón a namaka w nim knihu. Tuta praji jemu wſchitko, a tohodła je wón mudry, ale tež leſcźiwy, pſchetoż kniha wucźi je wſchitko, ſchtož dyge wědźeć, dokee a ſle. nj.

Thomas Alva Edison,

wulki amerikanski wunamakař, je bižom dléši čas khětro čežko skhorił. Lékarjo rozprawnja, zo je so ze nim w posledním času zhubjenišło. Edison je 84 lět stary.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 18. septembra 1931:

Wěrawše urzy w Barlinje.

1 Dollar	4,209	100 pólsk złotych	47,45
1 jendżelski punt	20,461	100 českosł. krónow	12,468
100 šwajc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Na burſach dźe ſ kurſami efektow, dołżnych a rentowych liſtejnow jedyn dźeń horje, na druhi ſajo dole. Tute khabłanje je ſuwiſo naſcheho hoſpodarſtwa, nihdże hiſchcze dna a podloſka, na kotrymż mohło ẑo tworicź abo ſatoſt k nowemu poſběhnjenju wutworicź.

Na produktowych wikach jewjachu ẑo wczera lmanjenja ſtruſenja, woſebje w termiſowym wikowanju. W hotowym ſornje jenicźky pſchenża wo 5 pjenjezkow po zentnarju poſtupi. Żadnej běłchej pſchenża a rožża w hotowym ſornje. Tola mlyny jenoż najnuſniſche kupowachu.

Zentnar płaczeſche w Barlinje

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.60—10.70	10.70—10.90
Rožka	9.10— 9.20	8.80— 8.90
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.50— 7.85	7.60— 8.00
Wows	6.20— 7.00	6.75— 7.20
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.40—11.37½	11.45½—11.52½
„ okt.	11.32½—11.30	11.37½—11.42½
„ dec.	11.37½—11.35	11.45
Rožka, sept.	9.80— 9.72½	9.47½— 9.60
„ okt.	9.65— 9.60	9.45— 9.55
„ dec.	9.57½— 9.55	9.50— 7.55
Wows, sept.	7.12½	7.45
„ okt.	7.20— 7.22½	7.42½— 7.47½
„ dec.	7.25	7.47½— 7.50

Wiki w Kamjencu.

		wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca		10.30—10.50	10.50—10.60
Rožka, nowa		9.50— 9.70	9.00
Ječmjeń, nazymski		7.75— 8.00	7.75— 8.00
Ječmjeń, nalětni		8.50— 9.00	
Wows nowy		7.25— 7.50	7.00— 7.50
Pšeńčna muka		26.00—27.00	26.00—27.00
Rżana muka		16.00	15.50
Pšeńčne wotruby		6.50	6.60
Rżane wotruby		6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno		2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóc.		1.30	1.30
Słoma k zaſłanju		1.00	1.00
Běrny, běłe a čerwjene		2.00— 2.25	2.50— 3.00
Běrny, žołte		2.50	3.00
Měd, wuběžany		1.50	1.50
Měd w płastach		2.00— 2.00	2.00— 2.00
Butra		1.40— 1.50	1.40— 1.50
Jeja		0.09— 0.10	0.09— 0.10
Husy, punt		1.00	1.00
Prosata		9.00—17.00	10.00—18.00
Běhaki		35.00—40.00	40.00—60.00
Kał, sydrojty	štuka	10—50	10—40
Kał, běły	punt	8	8
Kał, čerwjeny	punt	12	12
Cybla	punt	15	15
Łoboda, jědźna	punt	20	25
Zelerij (měrnik)	dula	25	25
Krěn	punt	70	60—70

		pj.	pj.
Tomaty	punt	25	20
Kruſwy	punt	5—15	5—15
Jabłuka	punt	5—15	5—15
Reinerlandy	punt	30	30
Slowki	punt	20—25	20—25
Wino w kitkach	punt	30—50	30—50
Běrny nowe	punt	3—4	3—4
Kólrabi	štuka	5—10	5—10
Solotej	kerčk	5—10	5—10
Kórki	15—18 puntow	100	100
Kórki	kopa	150—200	150—200
Kórki, zahrodniske	punt	15	15
Morchej	punt	10—15	10—15
Radiski	walčk	6—8	6—8
Retchej	walčk	10	10
Prusnicy	litr	30—35	30—35
Kurjatka	litr	40	40
Černjowe jahody	litr	30	30
Bozanka	punt	10	10
Banje	punt	5	5
Prawaki	punt	40	

Wiki rěznecho skotu we Drježdźanach.

Wiki běchu ẑuadne. Nėmiży mało kupowachu a to jenoż cźežke tuczne ẑwinje po dotalnych płaczińach. Ẑdala wotbuchu ẑołtke tołſche ẑwinje a to ta ſnjeſene płaczińy. Cźelata mežachu ſaſo hubjene wiki. Rjane cźelata wot zyga ſkadnje pschiſtźadowachu, kotrune cźežke cźelata běchu pomjo pondźelſi cźuczliwicho tuniſche.

Płaczizny rěznecho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

17. septembra

8 wol., 95 byk., 64 kruw., — jałoc., 537 ćelat, 123 wowc., 423 swini.

Płaczizny za

ćelata: 1. —; 2. 55—62, 3. 50—54, 4. 40—48

swinje: (přez 300 pt.) 61 2. (240—300) 58—60 3. (200—240) 55—56, 4. (160—200) 52—54, 5. 50—52, 6. 48—49.

Wiki w Khorzebuzu.

Howjaze mjaso punt 80—110 pj. (80—100 pj.), cźelaze 80—100 pj. (80—90 pj.), ſkopjaze 110—130 pj. (110—120 pj.), ſwinjaze 80—110 pj. (75—110 pj.), Měd w płastach punt 1,70—2 hr. (2—2 hr.). Jeja 10 pjenjezkow (9—10 pj.). Butra punt 1,40—1,45 hr. (1,40 hr.). Tworoh 30 pj. (30 pj.). Lany wolij litr 1,20 hr. (1,20 hr.). Schejuti punt 1,20 hr. (1,30 hr.). Karpy po puncze 90—100 pj.(1 hr.). Kury žiwe ſchtuka 2—3,50 hr. (2—3,50 hr.). Hušy ſarěſane punt 95—120 pj. (1,30 hr.). Kaczki punt 1,30—1,40 hr. (1,30—1,40 hr.). Soſniki punt 50—150 pj.(50—160 pj.). — Kolrabi ſchtuka 20 pj. (10—20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), truki 25—40 pj. (30 pj.), buny 30 pj. (25 pj.), kał ſydrojty ſchtuka 30 pj. (30—40 pj.), kał běły ſchtuka 10 pj. (10 pjenjezkow), kał wirjingowy ſchtuka 15 pj. (15 pj.), kał czerwjeny ſchtuka 15 pj. (15 pj.), kórki punt 5—10 pj. (10 pj.), ſołotej kerčk 5—10 pj. (5 pj.), tomaty punt 10—15 pj. (5—10 pj.), zyblí punt 10—15 pj. (15 pj.), běrny zentnar 2,75—3,25 hr. (3,25 hr.), maleny punt 50—60 pj. (60 pj.), pruſnuzy punt 25—30 pj. (25—30 pj.), ſołanſke jahodki punt 30 pj. (25—30 pj.), kurjatka punt 30 pj. (30—40 pj.), prawaki 40—50 pj. (60—70 pjenjezkow. Liczby w ſwinkach woſnamjenjeja płaczińy na pschedtyżdenſkich wikach.

Swinjaze wiki w Khorzebuzu.

Pschihnali běchu 1132 proſatow a 201 běhatow. Wone płaczachu proſata małe 5—8 hr. (6—9 hr.), brězje 8—11 hr. (9—12 hr.), wulke 11—14 hr. (12—15 hr.), Běhaki małe 15—38 hr. (15—35 hr.), brězje 38—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52 hacź 72 hriwnow). Wiki běchu brězje. (Płaczińy w ſwinkach ẑu tydźenſke płaczińy.)

Wiki w Lubiju.

		wčera pj.	tydźenja pj.
Butra	½ punta	75—80	80—85
Jeja	ſtuka	10	10
Twaroh	punt	25	25
Kał, běły	punt	6	6—8
Kał, čerwjen	punt	10	8—10
Kał, włoski	punt	10—15	10—12
Kał, różičkaty	punt	—	—
Kał, sydrojty	ſtuka	20—40	7—35
Kolrabi	ſtuka	5—10	5
Porej	ſtuka	15—20	20
Kórki, jědźne	ſtuka	8—10	8—15
Kórki k nakładženju	kopa	—	—
Kał, nowy kisały	punt	12—14	12—14
Cybla	punt	7— 8	10—12
Buny	punt	20	18—20
Tomaty	punt	15	15
Prusnicy	punt	35	30
Solotej	kerčk	5— 7	5
Radiski	walčk	5—10	—
Rjewjeń	punt	8	—
Rjetkoj	punt	5—10	10
Čerwjena rěpa	punt	15—20	10
Pětršilka	walčk	5	5
Wino w kitkach	punt	28—35	23—25
Jabłuka	punt	5—20	3—15
Běrny, nowe	punt	3—3½	3½
Banje	punt	8	8
Bozanka	punt	5—10	
Pšeńca		10.30—10.65	10.50—10.60
Rožka		9.40— 9.80	9.20— 9.60
Nalětni ječmjeń		8.25— 9.00	8.25— 8.75
Wows, nowy		7.20— 7.40	7.2 — 7.40
Běrny, nowe		2.00— 2.75	2.00— 2.75
Syno, nowe		1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóc.		1.00— 1.30	1.00— 1.30
Pšeńčna muka		19.75—2 .75	20.00—21.00
Rżana muka		15.50—16.00	15.25—15.75
Pšeńčne wotruby		6.40— 6.60	6.40— 6.60
Rżane wotruby		6.40— 6.60	6.40— 6.60

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wobjiwowe symjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje

	7. 9.	16. 9.		17. 9.	16. 9.
Pšeńca	212-214	211-213	lupy	—	—
rožka	182-184	182-184	woka	—	—
nat. ječmjeń	—	—	módre lupiny	—	—
nat. ječmjeń	150-157	150-158	žolte lupiny	—	—
wows	132-140	132-140	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosnik	—	—
pšeńč. muka	6.2-32,5	6.5-32,5	lany wosnik	13,5-13,7	13,5-13,7
rżana muka	6.2-28,0	25,2-27,5	poen. melasa	—	—
pš. wotruby	11,2-11,4	11,2-11,4	bérnj. kruški	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25-9,5	syno, 50 kg	1,91-2,30	1,80-2,30
bays			rżana słoma	0,55-0,6	0,55-0,71
rrčch Viktor	26,0-27,(	26,0-27,(	pšeńč. „	0,4 -0,5	0,40-0,55
lane symjo	—	—	wowsana „	0,45-0,55	0,45-0,60
pjeluški	—	—	ječna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Ssudnijzy na pschehadźowanje

sobotu 19. septembra 1931:

w Porchlicach w Bothmannez hotżenzu dop. w 10 hł.: wucźahowaze błido, bůřej,

w Spytrecach w Lorenzez hotżenzu dop. w 11 hodź.: pšanške błido, wucźahowaze błido,

w Semicach w Henczkez piwowym kucźiku pschip. w 12 hodź.: radło a bůřej.

Ssudnišce powěsće.

Ssud je dyrbjeſchke pschehadźowanje Kaunegeſerez leżownoſcźe na Zdowje na ſchtwórtk 24. 9. 31 poſtajene, ſchěhnył.

Zwjazek, wobſtejo 21 kórzow wulka, ſtuſchaza Miklawſchej Schiljez w Khańowje. Hódna 18144 hr., wopalna pokładnja 10600 hr. Pschehadźowanje budże ſchtwórtk 5. 11. 31 dop. w 10 hodź. w Budyſchinje na ſudniſtwje, ſtwa 141.

Ssud je konkurs nad ſamoženjom Palaſtoweje khoſejownje ſběhnył, dokelž njeje telko ſamoženja, ſo bychu wudawki konkurſa ſapkaczile.

W konkurſu nad ſamoženjom Korle Hermana Gerharda Fórſtera, najeńka knježeho dwora w Ratarjecach, je ſud ſtónczaju terminu na ſrjedu 30. 9. 31 dop. w 11 ſ. do Budyſchina na ſudniſtwo ſtwa 141 ſwołał.

Ssud je konkurs położił nad ſamoženjom „Nutſkupowańſkeho towaršſtwa ẑa Budyſchin a wokolinu, ſ. dr. ſ w. r. w Budyſchinje". Sarjadnik konkurſa je měſchčańſki ſudnik Chriſtoph w Budyſchinje, Flinzſka haſa 8. — 1. term. ſrjedu 14. 10. 31 dop. 2. term. ſrjedu 28. 10. 31 dop. w 11 hodź., wobej w Budyſchinje na ſudniſtwje ſtwa 141.

Směšk

Psched padoſchimom ſchkitany!

„Sceże Wy wašch wóz ſamknyli?"

„Nė, to nimam ja nuſne, dokelž ſpedji w nim moja pſchichodna maẑ!"

*

„Waſcha mandželſka je jara wobrótna ẑona?"

„To ſo wě, pſchi hudźbje, ſporcże a wſchěm móžnym, jenoż ſpaš cźu ja wobjed měcź, twona ẑenje doma njeje!"

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,61 hr., pod křižn. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čełneno zmjerdźenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjerdźenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdźenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 219 — Budyšin — Sobotu, 19. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Herriot wo wobstejnosćach dźensnišeje Europy

Herriot, wjednik radikalneje strony w Franzowskej, je w Lagny wo „Franzowskej a měrje" rěčał. Herriot na swoje prózowanja wo měr spominasche: **„Njejsym Pocheinliku wot zuseho wójska wuprošnił, tola tym Pocuhrišu ſ franzowskeho wobhadźenja wuſwobodźił a se tymle skutkom, kotryž je politiku měra zawjedł, tu drje radikalni hišćeze dźensa społkojom.** Tola dźensniša Europa njeje Europa lěta 1924. Fascistiska diktatura w Italskej, hospodarska a politiska krisa w Jendźelskej, swatska rozstrašowana; wěcznje njeměrna Němska, hrozeca wojeska organisazija w Ruskej, to wšcho strašćne pokazenje twori, pśeć kotryž też najhorliwišći pśicejel měra njemóže wóczi šandźeliś."

Herriot praji, so je pśicerźiwo pśisamknjenju Awstriskeje a Němskeje wojował a so budźe pśicerźiwo njemu wojowaś, dokelž je pśisamknjenje Awstriskeje k Němskej nastrašnischa bróń pśicerźiwo Swjatej Ludowa a pśicerźiwo europiskemu měrej.

Też franzowske wumjenjenja pśicerźiwo Hooverowemu planej ma Herriot za wopraunjene. Sajimawe su jeho pśicinjiny: Kredity Hooverowego plana němskim dźěłonjeńerjam njepomhaju, ale kapitalistej. Myślu sebi, so móže bohata Franzowska finanzam druhich krajow wupomhaś, ale tole ménjenje je wopaczne. Franzowska njeje bohatscha dyžli Jendźelska a Němska; pśeśeśo jendźelske pjenjezy su lěpše dyžli frank, a nimska wikowanska bilanza je lěpscha dyžli franzowska. Toho dla radikalna strona wotmanje žada, hdyž dyrbimy druhim pomhaś. Nětkole budźa sastupjerjo Franzowskeje do Němskeje pucowaś, a njemóžemy wědźeś, hač jich w Němskej njeśichudźa. Je tole położenje spokojaze? Sćmy dopokazali, so smy pazifistojo. Tola najlěpše waschnje njeje, měr ſ tym zawěsćeś, to lud, kotryž njeje dosć pylny, druhemu ludej pomha, žo sebylnicź."

Zapósłancam sakskeho sejma chcedźa mzdu skróćić

Frakcija němskeje ludoweje strony w sakskim sejmje je ministerskemu presidentej Schieckej śśědowace pismo pósłała:

Dotalne skrośenja dnjowych pjenjez sakskich sejmskich sapósłanzow wo 20 procentow w nětkajśichej statowej a ludowej nuzy wjazy njedośaha. Tohodla knježeństwo prosymy, so by w swojim nuſowym wukazu dnjowe pjenjezy sapósłanzow dale skrośiło. Poruczamy, so by so postajiło, so nimaju sapósłanzy žanych dnjowych pjenjez dostaś, kaž dołho w sejmje njeswuradźuja.

Wuplaćenje sastojnikskeje mzdy w Sakskej.

Sakskemu finanznemu ministerstwu je so poradźiło, trěbne pjenjezy swjesć, so je móžno, pócśednju śesćinu septembersketje mzdy sakskich sastojnikow a tych pśisłušajenzow pola wyšnjoscow, kótaž mzdu połnjećaśnje do pśeda dostawachu, 24. septembra wuplaćiś.

Mischnjanske finanzne prašenje.

Mischnjanske měšćanske finanzy su w tajkim njepórjadźe byle, so je sakske knježeństwo je pod swój dohlad sajšło. Nětkole je Drjezdźanske wokrejsne hejtmanstwo porucyło, so na so schwaliśi pjenjez we wyšnjich schulach wo 25 procentow powjetšiśiś, a so dyrbja so we wšěch schulach lutowańske naprawy cyniś.

Policajscy zastojnicy so na skróćenje mzdy hórša

Pśedsydstwo němskostatneho swjatska němskich policajskich sastojnikow je jenoshłósnje wobjamknjenje pśichwalił, w kotrymž so na to hórscha, so je so ſ politiku nuſowych wukazow hospodarske położenje sastojnikow khětro pohubjeńśiło. Srośumiśi njeje, so je pruske knježeństwo to **cyła najwjetšich powolanskich strachow pomoženje pśi swojeju njeje, kotrež su žebi policajscy sastojnicy wutworili, tuchtro pośkodiło.** Njech samolutwiśi njepśichěpśnaju, so su sa załkowanja stata k słužbje swólniwi, w swojej existenzy sawěsćeni policajscy sastojnicy jara trěbni. Na kóždy pad je nuſne, so so krutoseje, ſ nuſowym wukasom nastałe, **w** pśicheśenosćeji se sastupjerjemi policajskich sastojnikow wottronja.

Němskostatny tarif sa gmejnskich dźěłaćerjow so podšěšchi.

Jednanja powšichtkownebo swjasta ſ němskostatnym swjaskom gmejnskich a druhich sjawnych dźěłodawaćskich swjazkow Němšeje su wunoschł měte, so by su so němskostatne tarifne srěčenja gmejnskich dźěłaćerjow a drohowych żelezniznarjow hač k 31. měrcej 1932 podšěšchile. Tele srěčenja nchdźe 300 000 gmejnskich dźěłaćerjow nastupa.

Baden swój parlament pomjeńši

Badenske knježeństwowe strony su w badenskim žejmje namjet podałe, po kotrymž by so ličba sapósłanzow sa kližsche wólby do žejma wo śesćinu nětčišchich ličby smjeńšchiła. W nowym žejmje by 60 hač 65 sapósłanzow žedźało.

Swajcarska hrozy němske wikowańske zrěčenje wupowědźić

Němska je na dowos schwajzarskich twarow tak wulke zło położiła, so je wuwos wudźěłkow schwajzarskeje industrije do Němskeje trajnje wóčcyo schoł, mjes tym so je wuwos wudźěłkow němskeje industrije do Schwajzarskeje slajnje pśichěrał. Schwajzarska je so tohodla pjerca rozsudźiła, němsko-schwajzarske wikowańske srěčenje lětsa w oktobrje wupowědźiś, so by mohła na dowos němskich twarow wjesche zło położiś.

„Hrabja Zeppelin" do połednischeje Ameriki wotleczał.

Powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" je pjatk rano ½2 hodźin po cźinje ſ wjednistwom kapitana Lehmanna na druhe lětuſke leczenje ſ Friedrichshafena do połednischeje Ameriki wotleczała. Na łódźi je dźewjeć pućowańskich hosći.

Přepjelnjene winowe pincy

Po nastorku Trierskeho knježeństwoweho presidenta je so w Trieru rozsrěčenje mjes sastupjerjemi winizarjow a knježeństwa a nětkotrymi sapósłanzami němskeho a pruskeho žejma wotmětło. W tu khwilu w pinzach Mojelskich winizarjow 30 000 wosow wina lětnika 1930 leži, kotrež so njehodźi pśedacź. Hubjenstwo je w nětkotrych Mojelskich wsach tak wulke, so móže so jenož husto po puću samjenjenja se wšami Hunsbrückskeho a Eifelskeho kraja trěbna zyroba wobstaraś.

Knježeństwowi sastupjerjo prajichu, so chce němske knježeństwo ſ pożćonkami po nuſkej dani a se sałožejom družstwow sa rospśedaśe wina Mojelskim winizarjam ſ nuſy pomhaś.

Pśiemera hišće w Juhosłowjanskej dźerža

S Ljubljany so powě, so njeje wěrno, so je Pśiemer, wjednik porażeneho słožka awstriskeje domowinskeje wobory, do Italskeje wotpucował. Pśiemer njeje hač dotal wot italskeho knježeństwa dowolnosć dostał, so šmě w Italskej pśebywaś. S Ljubljany je so sajšo do Maribora wróćił, hdźež pola swojeho bratra bydli. W jeho pśewodźe su jeho žona a dwaj domowinskaj wobornikaj, bratraj Alfred a Engelbert Pruger. Juhosłowjanske wyschnosće su naprawy cźinile, so njeby Pśiemer je Juhosłowjanskeje žaneje agitazije do Awstriskeje dźěłał. Kóždeje politiskeje dźěławosće dyrbi so wostajiś.

Hdyž budźe pśichopjatoho pśicerźiwo Pśiemerej skónčene, so akty do Wina pósćelu. Tam na jich podłožku rozsudźa, hač ma so wot juhosłowjanskeho knježeństwa žadaś, so Pśiemera awstriskemu knježeństwu wudadźa.

Sajeći domowinjoj wobornizy su swjetscha nali rjemjeślnizy a pśisłušajeźy. Sšudnišće pśichopjatoje pśicerźiwo nim je so dla wobdźělenja pśi wjelepścherady sajwjedło. Krajny stabowy schef schtyrskeje domowinskeje wobory major **Gallian**, sa kotrymž je so jimanšti list wudał, je kaž Winske nowiny pischa, do Italskeje cźeknył.

W Linzu su wschitkich sajatych wjednikow domowinskeje wobory na žiwobodu puschczili. Mjes nimi je wjerch **Starhemberg.** Jim so njeje mohło dopokazaś, so su so pśichi tśěšku wobdźělili. Wopraudźe pak je so kolonna 24 cźežkich automobilow ſ Horuje Awstriskeje pśeches delnjocźežitych

bo pschikasni do domowinskich pschistawow wróceło. Pschisponi, **so budże so kóżde nowe sapowědźenje, nětkaše pschikazy wuwjesej, jako sapowědźenje poćkuschnosće wobkhadacz a so po postajenjach wo dissiplinje we wójnskim ludźstwje khtoźtacz.**

Na praschenje jeneho sapósłanza, hacz snižene mjdy we wójnskim ludźstwje do skróćenjow kjuscha, kotrež je hižo **przedawschе dźełarjerske knježerstwo** nakhwalnje wobsamkla, Chamberlain wotmolwi, so je swoje sastojnstwo pschemyslawschi w admiralicze wukasanja nawalak, po kotrychž maju so mjdy we wójnskim ludźstwje skróćeć.

Przedawschi prěni lord admirality, Alexander, so pschećiwno Chamberlainowemu wupraschanju wobroćeł prajiły, so žu admiralita a politizy wjednizy przedawschi dźełacześći kabinett warnowali psched tym, schtož je so nětko stało. Žiwe dźiwanje so ludźi, dokż ministerski pschedsydża Macdonald sćehowaze praji:

Przedawschе dźełacześće knježerstwo je ſ admirality dźełenku dostało, so so mužinwa se skróćenjom mjdy spokoja,

ſ wuměnjenjom, 1. so so skróćenja mjdy pschi wschćech sjawnych sluschbach wottuzkach pschewiedu, a 2., so so podpjera dźełonjeměrjerjow po tej samej měrje skróći.

Na praschenje sa skróćenjenji mjdy we wójstu, finanzny sekretar we wójnskim ministerstwje, Duff Cooper, wotmolwi, so je so podwunbjerk wustajił, kotryž dyrbi kóżdy pad pschepytać, kotryž je wobsebiteje kebzlíwosće hódny. Pódla teho su so napraway cźinile, so bychu so pschiſtuschnikam wschćech rjadow pschisiżiny rosjasnile, kotrychž dla je nusne było; mjdy snižeć.

Na łónzu debatty sir Austen Chamberlain praji, so so nichtó se spjerschnych matrosow njepokhłosća.

Mussolinowy wopyt we Watikanu so wottorcźił.

Mussolinowy wopyt pola bamża je so pjerza wo jedyn měsaz wottorcźił. Někotre nadrobnosće dyrbja so pjerza hischcze wudźełacz, prjedy hacz so měr mjes Watikanom a italskim knježerstwom potwerdźi. Statny kardinal Pacelli, kotryž je dla wotmyslenoho Mussolinoweho wopyta swojim dowolenju wottorcźił, so mjes tym na pacźowanje k wodyhnjenju poda.

Kak w kommunistiskej Ruskej z dźełacerjemi wobkhadźeja

Kommunistiske statne hospodarstwo je w Ruskej powschitkownje skasało. Tohodla dyrbješe někto po kapitalistiskim systemje hospodarić. We khóżej fabrizy dyrbi so ſ wuměnjenjom wuměnjenych wotnožkach pschewiedu, a 2., so so podpjera dźełonjeměrjerjow po tej samej měrje skróći.

Na praschenje sa skróćenjenji mjdy we wójstu, finanzny sekretar we wójnskim ministerstwje, Duff Cooper, wotmolwi, so je so podwunbjerk wustajił, kotryž dyrbi kóżdy pad pschepytać, kotryž je wobsebiteje kebzlíwosće hódny. Pódla teho su so napraway cźinile, so bychu so pschiſtuschnikam wschćech rjadow pschisiżiny rosjasnile, kotrychž dla je nusne było; mjdy snižeć.

Na łónzu debatty sir Austen Chamberlain praji, so so nichtó se spjerschnych matrosow njepokhłosća.

Mussolinowy wopyt we Watikanu so wottorcźił.

Mussolinowy wopyt pola bamża je so pjerza wo jedyn měsaz wottorcźił. Někotre nadrobnosće dyrbja so pjerza hischcze wudźełacz, prjedy hacz so měr mjes Watikanom a italskim knježerstwom potwerdźi. Statny kardinal Pacelli, kotryž je dla wotmyslenoho Mussolinoweho wopyta swojim dowolenju wottorcźił, so mjes tym na pacźowanje k wodyhnjenju poda.

Kak w kommunistiskej Ruskej z dźełacerjemi wobkhadźeja

Kommunistiske statne hospodarstwo je w Ruskej powschitkownje skasało. Tohodla dyrbješe někto po kapitalistiskim systemje hospodarić. We khóżej fabrizy dyrbi so ſ wuměnjenjom wuměnjenych wotnožkach pschewiedu, a 2., so so podpjera dźełonjeměrjerjow po tej samej měrje skróći.

Na praschenje sa skróćenjenji mjdy we wójstu, finanzny sekretar we wójnskim ministerstwje, Duff Cooper, wotmolwi, so je so podwunbjerk wustajił, kotryž dyrbi kóżdy pad pschepytać, kotryž je wobsebiteje kebzlíwosće hódny. Pódla teho su so napraway cźinile, so bychu so pschiſtuschnikam wschćech rjadow pschisiżiny rosjasnile, kotrychž dla je nusne było; mjdy snižeć.

Na łónzu debatty sir Austen Chamberlain praji, so so nichtó se spjerschnych matrosow njepokhłosća.

Mussolinowy wopyt we Watikanu so wottorcźił.

Mussolinowy wopyt pola bamża je so pjerza wo jedyn měsaz wottorcźił. Někotre nadrobnosće dyrbja so pjerza hischcze wudźełacz, prjedy hacz so měr mjes Watikanom a italskim knježerstwom potwerdźi. Statny kardinal Pacelli, kotryž je dla wotmyslenoho Mussolinoweho wopyta swojim dowolenju wottorcźił, so mjes tym na pacźowanje k wodyhnjenju poda.

Kak w kommunistiskej Ruskej z dźełacerjemi wobkhadźeja

Kommunistiske statne hospodarstwo je w Ruskej powschitkownje skasało. Tohodla dyrbješe někto po kapitalistiskim systemje hospodarić. We khóżej fabrizy dyrbi so ſ wuměnjenjom wuměnjenych wotnožkach pschewiedu, a 2., so so podpjera dźełonjeměrjerjow po tej samej měrje skróći.

Na praschenje sa skróćenjenji mjdy we wójstu, finanzny sekretar we wójnskim ministerstwje, Duff Cooper, wotmolwi, so je so podwunbjerk wustajił, kotryž dyrbi kóżdy pad pschepytać, kotryž je wobsebiteje kebzlíwosće hódny. Pódla teho su so napraway cźinile, so bychu so pschiſtuschnikam wschćech rjadow pschisiżiny rosjasnile, kotrychž dla je nusne było; mjdy snižeć.

Na łónzu debatty sir Austen Chamberlain praji, so so nichtó se spjerschnych matrosow njepokhłosća.

Mussolinowy wopyt we Watikanu so wottorcźił.

Mussolinowy wopyt pola bamża je so pjerza wo jedyn měsaz wottorcźił. Někotre nadrobnosće dyrbja so pjerza hischcze wudźełacz, prjedy hacz so měr mjes Watikanom a italskim knježerstwom potwerdźi. Statny kardinal Pacelli, kotryž je dla wotmyslenoho Mussolinoweho wopyta swojim dowolenju wottorcźił, so mjes tym na pacźowanje k wodyhnjenju poda.

Smjertne wusudy w Chile

Dla wobdźelenja muſstwa pschi spjeczeniu chileiskeho **wójnskeho** ludźstwa je wójnski sud schćeſ woſeſowe k smjerjezi sajudźił. Dwaju podoffiźerow panzerowaneje ludźe „Almirante La Torre“ so ſ jastwom na cźaſ žiwjenja pohłoſłaſchtaj.

Ze Serbow

W **Budyschinje**, 19. septembra 1931.

— Wo **wjedrje**. Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 748, hygrometer +2, thermometer we dnjo +17. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 748, hygrometer 0, thermometer w nozy —13. Wuhladny na rjankne wjedro. Nasche wjedro wostanje drje hischcze nuntne, ale je mózno so po powołnym wuczehnje. a jutſe rjenje wostanje. Schtelizy mjenujpy postupuje, ł wjeczora pschikhadźeja nowyschny a jasnyjnjaja nad ſrjedźnej Europu leżazu wyschinu. Wostanje tuž cźopło, pschetoż w polnozy cźahaja nížiny nimo, taraczeja pschikhawej ſjumneho powietra ſ polnóznych lodowych morjow. Jeli so wuczehnje, schtoż je lohzu mózno, budże cźopło. — Nasch wjedrawuraźiny wocźakuje ſa nowy tydźeń rjane wjedro hischcze hacź do schtwórtka. Pjatk a sobotu na ſa krutiſkej dnjej. Jutſe 16. **njedźelu po ſwjatej Trojizy** ſchadża ſjónczko 5,41 hodź. a khowa so 6,05 hodź. Měſazk ſchadża **pop.** 4,10 hodź. a khowa so wo nozy 11,05 hodź.

— **Dźensnjišne wiki**. Butra płaceſske 80 pf., jaja 10—11 pf., twaroh 25 pf., hušy ſarſiane punt 0,90 hr. hacź 1 hr., kaczki tehorunja 0,50—1 hr., hołbje 65—70 pjenjezkow, kury 2,50—2,80 hr., tapounk 1 hr., cźeſnjowy kał 8—10 pf., bély 6—8 pf., ſwjerzjny 25—30 pf., hołatej 10 pf., rjelwiczki 10 pf., buny 20—25 pf., górki 15 pjenjezkow, górk kiſale 3 schtuki 20 pf., zybla 10 pf. a kolrabi 5—10 pf., morchej 10 pf., rjetkej 10 pf., jabłuka 5—25 pf., kruschowy 5—20 pf., ſjonki 30—35 pf., wino 30—40 pf., bérny 10 puntow 30 pf., tomaty 15—18 pf., hrihy 5—50 pf., méd 1.50—1.70 hr., tany wolij 1,20 hr., bosanki 10 pjenjezkow.

— **Nasſymſke próſdniny ſo pschesunu.** Pschi ſakſkich (ſwjetſiſcha niż wjeſnych) ſchulach budża nasſymſke próſdniny wot 19. hacź 30. oktobra tracź. Dokelż pak je dnja 31. oktobra reformazijſki ſwjedźeń a dnja 1. nowembra njedźela, ſapoczinje ſo ſchula ſymſkeho połkła 2. nowembra.

— **Wyrjadowa ſwjatoczmolcź** we wulkej zyrkwi wutoru 22. **pózńjenja wjeczor we 8 hodź.** Domſki organiſt Horſt Schneider hraje ſkładby wulkomſkicha nemſkeho baroka: wot Bacha Paſſacaglíu a diwójnu fugu w C-moll, preludium a trójnu fugu w Es-dur a nékotre wobdźelanja koralow; wot Händela wobaj byrgłowaj konzertaj w D-moll a A-dur. Pschi tym collegium musicum pod nawjedowanjom kapalneho mſchitara Huga Bendera ſobukutkuje. Programy, ł kotrymiž je ſjednoczene prawo k ſastupej, ſu po 30 pjenjezkach, ta ludźi bjes dźeła po 10 pf. pschi zyrkwinych durjach dostacź.

— **Tachant Hartmann 75 lét.** Dźensa 19. pózńjenja swjeći knjez tachant Hartmann w Budyšinje swoje 75. narodniny. Wón narodźi so 1856 we Kamjenicy a smě swoje narodniny při połnej strowoći a čerstwosći swjećić.

— **25 lét ſuſtizne twarjenje w Budyschinje.** Dźensa 19. pózńjenja dopjelni so 25 lét, ſo so nowe ſuſtizne twarjenje w Budyschinje ſwjatoczne ſwojemu ſamerej pschepoda.

— **Dobyczе wo 1000 hriwnow padże pschi pjatkowym cźehnjenju na lóſ 82960 do tudomneje Rotherez loterijoweje běrkownje na Kěſorſkej dróſy 22.**

— **Sakſka krajna loterija.** Pschi ſchtwórtkowym cźehnjenju 5. rjadowneje 193. ſakſkeje krajneje loterije (15. běrk) padże dobyczе wo 5000 hr. na cźiſło 77740, 88833, 133045 a 142928.

— **Budyſke haptyki** ſu wſchédne dny hacź do 7 hodź. wjeczor wotewrjene, njedźelu pak ſamſnjene. Nózny ſłužbu a njedźelu wotewrjene ma jenoź jena haptyka ſ nětſajnym wotměnjenjom. W ſeptembru je to Hrodowska haptyka na Hoſchcź haſy.

— **Porjedźeńka**: W cźiſle 214 S. N. ſo piſe, zo je so w přednošku na wučerſkej zhromadźiznje w Pančicach prajiło, zo je šula w Khróſćicach hakle 1690 założena. Tomu tak njeje, kaž tež połk wšelakich druhich wsow tam mjenowane léta założenja šulow njetrjechja. Po zapiskach w našich cyrkwinskich knihach je w lěće 1655 kŕćeno dźěćo Hansa Jurja Hofmana, wučerja („ludirector“) w Khróſćicach. Bohužel naše kŕćeńske knihi jenož hač do l. 1654 wróćo pokazuja. Starše su we ſwedskej wójnje zničene. We zapiskach bratrſtwa ſwj. Bosćana pak ſo z časa před fararjom Jurjom Temlerom, potajkim do tak mjenowaneje reformacije hižo mjenuje „Hans, ſulmeister z Khróſćic“, abo „Marata, ſulmeistera hospoza ze Khróſćic“. Z toho je widźeć, zo je w Khróſćicach ſula była hižo dawno do reformacije, a zo njeje hakle założena l. 1690. Bohužel pak nam nětſi čas założenja znate njeje, kaž dźěn też njeznajemy léto założenja cyrkwje. Wěſte pak je, zo nic jenoź Khróſćanska cyrkej, ale też Khróſćanska ſula ſłuſa do najſtarſich w ſerbſkim kraju. J. Sewčik.

S **Raſchowa.** Tudomny gmejniſki ſad budże ſo jutſe njedźelu 20. pózńjenja popoldnju w 2 hodź. ſa potowe pjenjezy na pschepadźowanje pschenajecź. Sajimuja ſeidu ſo pschi Lutherowym pomniku wo wóſu.

S **Hajniz.** Rjane wjedro poſłednich dnjow běſche tudomnych ludźi do běrnow nalawbiło. Wſchudźomu widźimy pilne ruzy běrny ſběracz a tuhu dźensa tak waſnu ludowu ſjunoſcź domoj khowacź. Běrnowy wunoſchk maju powſchitkownje ſa dobry. Nadźijomnje wostanje wjedro dale tak rjane, ſo bychu běrny ſuche pod ſuche pschiſchłe.

S **Lubja.** Psched Lubjiſkim hamtſkim ſudom ſo wczera pjatk ſnjeſi dwór w Sserbſkich ſkundrazijach na pschepadźowanje pschihodawſche. Nałanjany ſtadźi Lubjiſi ſitowy dom ſe 160000 hriwnami. Pschiſrazk ma ſo ſtacź 9. oktobra.

Z **Pančic.** Katolske dźěłacerſke towaſtwo chce njedźelu 27. pózńjenja swoju nowu khorhoj poswjećić a zdobom swjedźeń 20lětneho wobſtaća zarjadować. Towaſtwa přijimaju ſo wot ½12—1 hodź. při Swonec korčmje w Kukowje. Potom ſwjatočne poswjećenje khorhoje w cyrkwi. Wokoło 3 hodźin ſwjedźeński cah po klóſtrje. Dalši ſwjedźeń wotměwa ſo we Pančanskim hoſćencu. Khorhoj poswjeći nětčiſi prezes k. kaplan Hórnik-Khróſćanski. Klóſtrſke knježny ſu ju připrawile. Zwjazkowy ſekretar Rychtař z Barlina změje ſwjedźeńſku rěč a tak budże drje cyły ſwjedźeń wuznamnje němſki, khiba zo „Lipa Serbska“ jemu ze swojimi spěwami tróſku ſerbſkeho rěcza da. Wjeſnjenjo ſo proſa, ſwoje ſtatoki wunyſćź, zo by swjedźeń też zwonkownje dostojny był.

Z **Njebjelčic.** Zańdźenu njedźelu woswjeći naše tow. młodźenca swój 5. założeńſki ſwjedźeń. Na wopyće drje běše widźeć čežkoſć našeho časa. Wokoło 8 hodź. powita zaſtupjer młodźenców Jan Pjech přitomnych z wutrobnymi ſłowami a rozłoži pro-

---

Alian:

Napoleon a serbſki wojak

Prěnjotne powědańcźo.

61] (Pokračowanje.)

XXIV.

Swjaſkarſke wójſka běchu ſ Luſizy do Schleſiſkeje ſacźahnyli a tam wostachu ſtojo. Napoleon cźehnjeſche ſa nimi, ale jich doſcźahnyć njeſcźerpa noweje bitwy. Jemu bě runje tak nuſnje trěbne wodyhnjenje kaž ſwjaſkarjam. We pola Budyſchina 25000 muži ſpuſtił, jeho njepschećeſel drje jenoź 15000. Ale ſwjaſkarſke wójſko bě dozyła ſłabſche było hižom pſched bitwu hacź Napoleonowe. Tuž ſo ani Napoleon ani njepschećeſel njeczakaſche doſcź žiwy k nowej bitwje. Wobaj ſadaſchtaj ſa měrom. Wobſtamſnyſchtaj prěnjeho ſmužnika pſchimér, kiž měſeſche dwaj měžazaj tracź. W tutym cźaſu ſtaj ſ Napoleonom někotry krátcź jěchał wot Sbarjelza hacź do Budyſchina, haj hacź do Drježdźan abo też wot Sbarjelza hacź do Zitawy, hacź ſ cźeſkim mjesam. Dopomnju ſo žiwje pſchi tajkim wuſłeſe do Zitawy na podawk, kiž ſo bliſko měſtacźka Wojtrowza ſta, pſchi kłoſchtrje Marijinym dole. Kěžor wobſkładowaſche ſwěbi tamne hórki naiſtěrje, hacź by ſo krajina ſa bitwu hodźała. Někotre hodźiny wobkedźbowaſche dokładnje kóżdu hórku, dólcźt a łéſ. Nadobo pschihrđechu někotri muſožo ſwjatoczinje ſdraſeni ſ měſtacźka Wojtrowza k nam. Pokłonichu ſo hłuboko a prajachu, ſo ſu radni knjeza měſta a ſu pschiſłali, ſo by-chu poniżnje poſtrowili mózneho a nadobneho kěžora. Napoleon pak mało němſki rozumjeſche a pokaſawſchi na zich měſtacźko ſawoła: „Wie heißt Dorf?“ Tak ſpóznachu měſchcźanſcy radni knjeza, ſo Napoleon ja Wostrowz jako měſto, na cźož ſwěbi tola wjele hwjezdy ſdachu, ſanehdy ſrozumjenja nima. Napoleon cźyſchcze ſo pſcheſłuchcźeć, hacź by ſo krajina wokoło Kulowa k bitwje hodźała. Tuž jěchachmy ſe Schleſiſkeje pſches Hrádk do Wojerez a wot tam do Kulowa. We runje cźaſ ſnjedźe a ludźo ſwjeczechu žito. Na polu pola Salowa hędźachu žnjenjcźy a wotebjerachi pſchi puczu na brjózku a ſpwaczachu. Napoleonej ſo ſóuſłe ſerbſke drakty lubjachu, tuž ſaſta a wopraſcha ſo, kajki lud ſu. Dokelż pak jemu njerozumjachu, wotmołwich ja, ſo ſu to Sserbja.

Kěžor rjekny: „Ach, Monko, ty ſy tola też Sserb!“

„Haj, Sire.“

„Powedaj ſ ludźimi. Praſchej ſo jich, kajke ſu žně!“

Ja pak prajach: „Tutón muż, kiž chžyſche ſ wami rěcźeć, je wulki kěžor. Poſtaniecźe, poſtrowicźe jeho a ſawołajcźe: „njech je kěžor žiwy! ſławu jemu!“, a pſchi tym ſehrawajcźe ſ kłobukami a ſonjy ſ rukomaj.“

Spodźiwani, ſo ja ſerbſki rěcźu, a też ſo kěžora widźu, praſchachu ſo: to wón je? Nó, tajkele nětſchto, toho ſo njebychmy nadźeli.

Kěžorej pak prajach: „Wjeſełа ſo, waſchu majeſtoſcź widźeć“ a kiwnych ludźom, ſo bychu ſtanyli. Sčźinichu tak, kaž bech jim prajił.

Kěžor ſo ſmějkotaſche, da ſójdej ſónſtej po ſłotym a rjekny mi: „Praj muſanc, ſo ſu rjani ſrotni pachołco. Njech ſaſtupja do mojeho wójſka a doſtanu wjazy hacź jedyn ſłoty.“ Rjekmych jim to. Zony wołachu: „Zapłacź wam Bóh luby Knjes, knjes kěžoro!“ a ſo wjeſełe ſmějachu. Mužožo cźinjachu tajke poł kiſale njeſwoczo, by drje jim lubſcho było, ſłotaki hnydom w ruzy měcź, hacź ja maja ſwěbi je pſches kreiwpſchelecźe dobyć. Pschičźechachu ny hacź do Nalbiz. Kěžor nadobo rjekny: „Monko, njeſły ty ſ tuteje wokolinu. Je jow nětſchto twoja naroduna wjeſ?“

„Haj, majeſtoſcź, njeje daloko wottud.“

„Nó, dyz ſwěbi ju wobſkładacź! Wjedź naſ tam!“

Jědźachmy ninu Koſłowa do Dobroſchcź. Puſkotaſche ni wutrobu. Schto praji k tomu nan, ſchto cźeta ſapoczinje, hdyž zyła cźyſłda najwoſebniſchich knjeſich, kotrychž draſty bo błyſchcźe ſe ſłótrom a ſe ſłotom, na kraſnych konjach do mityna pſchijěcha? A hižcźe ja nan jemu ſpomnjach, na Gretelku. Wobkładam ju, budu móz ſ njej porěcźeć? Kak by było, by by mohł kěžorej ju jako žiwoju njeſwjeſtu pſchedſtajiſcź? Najwſchelakoriſche myſlicźki hnjachu ſo w mojej hłowje, běch kaž wopojeny, njewědźach, dyrbju płakacź abo ſo radowacź.

Bóſy běchmy w Dobroſchcźi. Ty a tam widźach, kak ludźo běźachu ſ poſow domoj naſ wuhladawſchi, wołajo: „Ruſkojo cźahnu!“ We pak bě wimychmy nimo ſěſta runy puczź ſ młunej.

Pſchaj ſchcźowłakſchtej. Cźeta ſ wotewrjenym wołnom pohladawſchi ſpina ruzy k njebjeſkam wołajcy: „Mój Bóžo, ſchto tola na naſ dopuſchcźiſch! So by wſchak cźert tu drapu wſał!“

Ja pak ſawołach: „Cźeta, ja tola žana drapa njeſy. Njeſnajeſch mje wjazy? Pſchidźemy jenoź kuſt na wopyt!“

Cźeta ſo ſtróſi, bě běła kaž ſcźěna; hdy by ju něchtó kłół, kapki krwě njeby ſ njeje wuběžało. Skoczichu ſpěſchnje ſ konja, běžach k njej, pſchimnuch ju ſa ruku a rjekuych: „Cźeta, ſłyſch tola twój Michat. Njemeſ žaneho ſtracha! Hdźe je nan?“

Cźeta nje ſpóſnawſchi, ſcźini mi ſnamjo ſwjateho ſchćipa na cźoło praſiwſchi: „Witaj ſ nam, luby Michale, když pſchichadźeſch w Bożim mjenje. Nan je w mitynzy.“ Nan hižom pſchindże wjeſełe wołajo: „Michale, witaj, to je wjeſele! Ale ſchto wuſły knjeza wonka?“

„Nano a cźeta njeſtróſtaj ſo! To je franzowſki kěžor ſe ſwojimi marſchalemi. Cźeze widźeſ, hdźe ſym rodźeny. Stajtaj bídźe, kotrejž manuy, tu na ſahrodze pod ſchtomy Cźſemy ſebi tu kuſt wotpocźnyć.“

Kěžor ſo ſ wuſchkami ſ konja ſłeſł a dachu ſo jim na ſahrodze paſeć. Napoleon ſaſtupi do jitwy a poſtkeji ruku najpijedy cźeze a potom nanej. Praſchesche ſo mje, hacź to je moja macź. Hdyž wotmolwich: „Nè“, rjekny: „Ale widźiſ, jo tebje lubuje kaž macź. O, ſym ſbožowny, ſo mam hiſchcze ſwoju macź. Latizija, Latizija, o moja macźe!“ Nanej rjekny: „Cźſym ſpokojom ſ Michalom.“ Nan ſo pſchi tym zyły ſ wjeſkolojcźu ſacźerwjeni a też ja ſo cźinjach njeſtónczneje ſbożowny, dokelż wjazy ſebi njepſchejach, hacź ſo je kěžor ſe mnu ſpokojom. Kěžor mi pornczi, ſo by nan konje napojił a ze derje ſ wonkom pizowal, wſchcźak won to ſaſtacźi. Marſchałojo ſebjdachu ſo na pſchinjeſene ſtółcźki a laiki ſa bídom, wubrachu ſe ſwojich wacźołow ſwaczimi a dachu ſebi ju ſłodźecź a pijachu k tomu dobre ſobuſpěchinjeſene franzowſke wino. Sa kěžora pſchinjeſe cźeta ſe ſerbſkim hrónczkom wupyſchćeny, cźiſty wunmyty drjewjany talež. Ja pak wudach ſ wacźoka flébornu jědźnu nadobu a ſa njeho pſchihotowane jědźe. Kěžor pak wuźi wot cźety pſchinjeſeny talež a położi na njón ſwój kłóſeb, ſo njeby cźetu ranił.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

gram tow. młodzeńcow. Potom přednjese tón samóu Cišinskeho baseń: „Młodym Serbam“. Nětko hrajachu młodźency dwaj hišće njeznatej dźiwadłowej krachaj: „Dobre myto za žort“ a „Zboże zelhańnosće“. Wobaj wot Woka-Kulowskeho. Tutej buśtej derje wot hrajerjow předstajenej a namakaštej pola připosłucharjow připóznaće a wubudźištej wjele žorta. Wo srjedź hrow poréča knjez farař Mić młodości jasne słowa, ju napominajo cyrkwinskim towarstwam a zjednoćeństwam dźerżeć a so wot swojich powołanych wjednikow wodźić dać, nic pak so pokbileć njepředžalam, kiž wo ju wojuja. Tak je so swjedźeń derje poradźił a zawěsće budźe našej młodości zaso poduk k dalšemu pilnemu dźełu za wěru a narodnosć!

S **Wojerez.** Na dróšy do Běłeho Khołmza njedaloko Rohelnje ša so frjedu w nozu wokoło 11 hodź. cježe njesreče. Schoferej Ensmannej, kiž ł autom do Wojerez jědźeše, přichijeđze kolejesomy napscheču. Wočinjy swědźy rjeja, so je kolejesomy Mucha ł Běłeho Khołmza runje na puć jel. Automobil, maš Hanowiag. Muchu powali, přeć cźinu so wón tak cjeżko rani, so bjes nadźije khory leži.

S **Nowje Łuki** pola Wojerez. Tudomnemu wobdźelnej Fischerei so poradźi, we wuskhujenej łuži žiwu żelwu (Schildkröte) popadnuć. Ju so njedźiwajcy hižom wjelicha poczišća po dołcźu wonkach hischcze jara lubi. Hdyž přichodu żelwju jenemu Wojerowskemu mě- terrarija. Żelwja je europska bahnowa żelwja (Sumpfschildkröte).

S **Njedźichowa.** Přichi wukonjenju swojeho powołanja wjeboże w Drježdźanach tudomny přichłuchar Jan Tomanka. Wón chcyše so je siwotnu tikotałnu wobłuchowanu autom druhemu autej wuwinuć. Přichi tym so jeho wos powróći a Schwandter ša na hłowje cjeżko rani. Sušesboženeho dowjesechu do jeneje Drježdźanskeje khorownje.

S **Běłeje Wody.** Słužbne hodźiny tudomneho hamtskeho sudnistwa w symišim połlecźe (1. oktobra hač do 31. měrca) su takle postajene: Póndźelu, wutoru, schwórtk, pjatk dopołdnja wot ½8 hač 1 hodź. a popołdnju wot 3 hač ½7 hodź., frjedu a sobotu wot ½8 hač ½2 hodź.

S **Brěžowki** pola Sślepoho. W naschej wsy dźeń a bóle kradnu. Tohodla je gmejnske sastupjerstwo wobsamkło, so pošlu nóznu stražu na tśioch nuzi. Strażowarjam maju so tśělne brónje do ruki dacź.

Wusudźenja

Wulka khłostarnja komora w Budyšinje zaběrasche so ł pschestschiwjenjom nětkuschego wobsedźerja Arnoschta Augusta Huschmanna ł Lutyjez, kotrehoż bźsche Rudolf Pospěšansći sawisti žurd k 5 měsaznam jastwa sasudźił. Huschmann bźsche so pschećiwo wusudźbi powołał. Sud pak derjeżiwny jeho powołanje a powołanje statneho rěcźnistwa.

§ **Lohkowěriwotej** jeneje žony, wuwinyłł bźsche hižom khuko khłostany sastupjeř Robert Glinterz ł Drježdźan. Wón bźsche so w Zitawskim wokrjesu je žonu jeśnał a, dacźrunjej bźsche wona ženjena, untimnje ł njej wobkhadźał a jej po něcźim pod njewědźanym wudawanjemi 600 hriwnow wuwinyłł. W Drježdźanach bźsche wón na žadne waschnje ł jenej žonu wobthadźał a sa to 1 łźto 6 měsaznow khłostanja dostał. Dla pohlednitscheho pschipada bźsche jeho Zitawski sawisti žurd k 1 łźtu a 3 měsaznam khłostnišnje sasudźił, jemu cźesne prawa na 5 łźt wotrjekł a jemu 100 hr. pjenježneho khłostanja abo dalschich 10 dnjow jastwa napołožił. Na Glinterjowe powołanje pschewobroczi so khłostanje do 1 łźta 3 měsaznow jastwa, hdyžkuli cźesnych prawow na 5 łźt, pjenježne khłostanje wotpadny.

§ Nědźiwschi prokurist Korla Erich Knauthe ł Bitkowa bźsche dla jebanstwa wobškodženy. Wón bźsche we nawrowym wobkhodźe dźełał, kiž bźsche potom wotrjeschkał. Sud pak so njemóžesche pschesamodźeć wo winje wobškodženeho a jeho wuwinowa.

§ S njekedźbliwosću bźsche po pschepodźeńdźenju šuda wojnar Arno Schöne ł Hausswalde žmjerca tamnischo ratarja Pötzscha sawinował ł tym, so je je swojim motorsćim kolom do schtoma sajał. Schöne dosta dwaj měsazaj jastwa.

§ Dla pschestupjenja zakonja pschećiwo ntewnjiću brońjow bźsche so 20 łźtny šklaŕ Arnoscht Pawol Streh le ł Wjeleczinu pschischol. S pschiležnosću shromadźiznu nazionalsozialistow 26. augusta t. l. w Korytnju bźchu pola njeho bidało namakali. Sa to so dosta wobškorżeny dwaj měsazaj jastwa.

Z Łužicy

* S **Kumwałda.** W meji 1919 bźsche žeti fabrikisti wobsedźeć Denk ł Bejerez, kiž gmejnsku hoitwu w Hornim Kumwałdźe wotnasejsche, na hoitwu wuschoł. Tam bźsche jeho dźiwjeć do žiwota tśělił, na cźoś je so Denk wukrewawił. Njedźiwajcy wscheho pytanja tehdy stucźerja njemóžachu wusledźicź. Nětko po 12 łźtach ida so stoso, so so wěz wujasni. Tudomneho wobydlerja Kriegla jeho pschichodny žyn po wótrej swadźe mjes woběmaj winuje, so je je stuczerjom był. Winowany je so dotal psched sajeźom wukhowacź mohł. Nadźijomnje so podawk bórzy wujasni.

* S **Kumwałda.** Pola naš poczinaju sašo na polach kradnuc. Někotre njedźele běchmy měli měr psched pólnymi padnuchami. Nětko pak paduschi ludźom khětro do sala chodźa a su ł městanami hižo wjele hłójźerjow wuwěsali. Ssamo do samknjenych jahrodkow so dobywaju a tam dołhe porsty cźinja. Wutorhaju dźěry do płotow a potom kradnu, schtoż nadeńdu. Dołeš su so husto jara bulke dźiwy kraduzie, ida so, so paduschi jenoš sa žebje njekradnu.

* S **Wjasońcy.** W cjeżkich myślach je žebt w nozy k schtwórtkej 63łźtna wudowa Laubnerowa w delnjej wsy žiwjenje wjalo. Wobstarna žona so fa wokno wobwěsnu.

* S **Habrachcźiz.** Wobžarujomne njesboże sta so frjedu wjeczor w jednatej hodźinje w domje pschi Sedanskej Wagnerez, něhdże 63 łźt stara, dźiwsche w tutym cźasu psched najstwu swoju sašwócźeš. Pschi tym wona nětko ninu stupi a padże po schodże dele. Srani so tak cjeżko, so hnydom na to wumrě.

* S **Habrachcźiz.** Póndźelu popołdnju je so pola tudomneho sastupnika Jitela cjeżke paduschtwo stało. Paduch je po wschěm sdaczu po winowych žerdkach horje salěsł a potom ł woknom do hydlenja. Tam hrabny psches 500 hriwnow pjenjes, złoty muzajy cźasnik, ruczny toschtu ł něschto pjenjesami a schantko.

* S **Wulkeho Schunowa.** Pschi płokanju dźiwsche tu wobydlerka thanu symneje wody do kotoła linjcź, we kotrymž so woda pscheżnylnje warjesche. S njekedźbliwosću so hrabnyj pak wona benzinowu thanu. Sceżehwši tuteho šmenjenja běchu žakotne. Sta so žylne rosbuchnjenje. Žona so tak cjeżko wopari, so dyrbjachu ju do khorownje dowjesć.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Kr'micźanow.** (Zyłu podpjern pschěhraj.) K strachnej biježy pschiňdże w korczinje šnatskowneho města mjes bjesdźěłownymaj żelezotocźerjomaj, ł kotrejuž bě jeonu žywou zyłu podpjern wo 15,75 hr. pschěhrał. Wobaj poczeschtaj piwowe schkleńcy bo so njetacź a so pschi tom tak sranischtaj, so dyrbjachu jenoho ł cźežkim fischabjenjom mošnow a khěrtnym sranjenjami na hłowje do khorownje dowjesć, mjes tym so druheho po sesawobalenju hłowy, ł kotrejež sranjenjow žylnje frej běžesche, do jeho bydlenja wotwjedźechu.

WOBRAZY

z poswjećenja „Zejlerjoweho pomnika“ we Łazu, su wupołožene a na předań we

wudawarni Serbskich Nowin

Přilopk

* **Brazilska šnicźi 985 105 měchow koseja.** So njeboh dała spadnyć kosejowym płaczijnam na zwětowych wickach a so by podpjerała brazilsku měnu (Währung), je Brazilska hacź do 1. septembra t. l. 985 105 měchow koseja do morja jeżypała abo spalika. Tuto njesmyslnje šnicźenje koseja je wschudźom najwetsche pschećiwjenje zbudźiło.

* **Nadpad na bérnischcźo.** Na bérnischcźu blišo Kólna běšche so něhdże 300 wołosow jeschko. Běchu žebi bérnjaze měchi sobupschinješe a dachu so do bérnow. Wobsedźeć dyrbjesche wjetsche wotdźělenje policije na pomoz swołacź, kiž zyku ludźi ł pola wuhna. Něhdże 30 wołosow, pola kotrychž hischcźe tradnjene bérny namakachu, dowjedźechu na policajsku stražu.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhłady na wjedro ja jutlischu njedźelu:** Sso wuwjedri a budźe rjenje a cźopło.

* **Schkleńcźerski mischtr Bienek ł Wjelcźeje schtwórtk wjeczor ł motorskim kolom, na kotrehoż sadnim žydle schkleńcźer Jožwak a w pódlanskim wosu schkleńcźer Seifert žedźesche, ł Hródkej jědźesche.** Pschi sawinjenju pucźa so kolo na kok wjerchny a do schtema srasy. Mjes tym so so Jožwak se žydla cźiny a žebi lohko ruku a hłowu srani, so Bienek a Seifert wo schtom morżnyschtaj. Bienek žebi nop rosbi a žebi lětwu nohu dwójcy stama. Seifert žebi hłowu cźeżko srani a žebi koju wobdrě. Wschitkich tśioch sjasełożenych do Khorcźerbuskeje khorownje dowjesechu.

* **Na dwórnischcźu w Korntalu we Württembergskej so schtwórtk rano w 5 hodźinach sabadźenej mužej ł dwórnischcźoweho khodnika do jitwy jěstneje žłužby dobuschtaj a do žłužbu cźinjazeho sastojnika dwójcy tśelischtaj. Wuležaj tuteho do brjucha a bjedrow trjechischtaj. Mjes tym so cźe Sranjeny sastojnik wo pomoz wołasche, nadbadnikaj cźehnyschtaj, kotrejž běschtaj po sdaczu dźiwjej poklandnju wurubieź. Pjenjezły jimaj njejsu do rukow padle.**

* **Do Bošnjiskeje w Jubokłowjanskej je so lětka hižo syma nawalika.** Njedźelu žuch wóz padatche, so rano w Sdarajewje 3 hač 5 zentimetrow wuški lejeschu. Wodnjo wschak žuch bórzy rosta. Pschi dalmatiskim mórskim brjohu žylne wětry katbadachu, kotrejž dla dyrbjachu nakhwilnje łódźe pschestajeć jěrkeć.

Swójbne powěsće

Smrěći: Albert Müller, organist a kapałmistr mischtr w Budyšinje, khowanje běsche dźenka sobotu. — Hilža Simonez ł Kósłow, 23 łźt. — Marta Frieda Wischožanna rodź. Haichkez w Hornich Pózłowach, 41 łźt, khowanje budźe jutsle njedźelu pop. ¼3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Gustav Arnoscht Wilhelm Junge w Bitkowjanach, 81 łźt, khowanje budźe jutsle njedźelu pop. w 2 hodź. wot žarowańskeho domu. — Hana Buchholzowa rodźena Rokuźez we Wojerezach, 51 łźt, khowanje budźe póndźelu pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu. — Charlotta Krunerez w Běłej Wodźe, 21 łźt, khowanje budźe jutsle njedźelu pop. w 3 hodź. wot žarowańskeho domu.

Towarstwoski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija“ změje wutoru 22. późnjeńca wjeczor we 8 hodź. swoju měsačnu shromadźiznu we Serbskim Domje. Bohaty wopyt wočakuje

předsydstwo.

Drježdźany. Wšém Serbam tu a we wokolnosći ke wědźenju, zo dla misionow w Drježdźanskich katolskich cyrkwjach su přichodne serbske kemše hakle **prěnju njedźelu adventa**, 29. XI. 31, rano we 8 hodź. w Taschenberg-Palais-kapali.

Hodźij. „Jaroměr Imiš“ změje njedźelu 20. 9. por ½5 hodź. pola Mrózec zhromadźiznu.

Haslow: Jednota „Sokol“ wuhotuje njedźelu 27. sept. 1931 w Haslowje swój III. załoženski swjedźeń. Wšě bratrowske jednoty preprošuje nanajwutrobniše

předsydstwo.

Minakał. „Statok“ ma njedźelu 20. sept. wjeczor w 6 hodź. w Minakalskim hosćencu hłownu zhromadźiznu. Nowowólby předsydstwa. Njech wšitcy přińdu.

Předsydstwo.

Rakecy. „Lipa“ ma přichodnu njedźelu 20. 9. 31 pop. w 4 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu. Wšitcy lubych sobustawow wutrobnje preprošuje

předsydstwo.

Župa „Jan Arnošt Smoleŕ“. Po wobzamknjenju poslednjeje župneje zhromadźizny je kóžde župje přizamknjene towarstwo winowate, znajmjeńša za pomnik za Handrija Zejlerja přinošować. Dalokoż so to hišće stalo njeje, njech so hnydom stanje. — Dale je so wobzamkło, zo ma kóžde župne towarstwo sebi kupić podźeł wo 10 hr. na swětłowobrazowy aparat. Nimo toho móže sebi kóžde towarstwo hišće dalše podźele wobstarać.

Župne wjedniastwo.

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krony“

wosobny frizer za knježow, knježny a knježne

zhotowja wšě włosowe dźěła kaž wotčišanje po wašnju bubiskim a paźskim (Bubi u. Pagenkópfe) Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připrawjenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjeścinskich kaž tež kwasnych frizurow Najspěšniše a porjadne posłužanje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Pohrjeb woporow wuherskeje železniskeje katastrofy. 24 kašćow w jenym rynku. W nich su skhowane wopory hrózbneho železniskeho nadpada, kiž hišće njeje wujaanjene. Při pokhowanju po cyłej Madźarskej wšón wobkhad mjeńšinu wotpočowaše. Nimo wšitkich wuherskich dostojnikow wobdźělichu so wšitcy zastupjerjo wukrajnych knježerstwow na pohrjebnej swjatočnosći.

Jutře wšitcy na nazymski turnĕr a ječhanje w Kamjencu na lětnišću, pop. w 2 hodź. / Wobdźělenje wo cerstwa, ječhanskich towarstwow — Skok ždźenje — Ječhanje — Jězdźenje — Wulke předwjedźeńske čisto

Fotografowy Meister

atelier w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15
kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, tež na wsach. Telefon čo 2438

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Łož. šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćipanje (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Wšĕ družiny Hnĕdźichow
ma stajnje na składze
Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Předawanje drjewa
Skazanki na
1. **twarske drjewo** (kulojte)
2. **žerdźe**
3. **pastwišć. a štomowe koliki**
4. **palne kluchi**

stajnje přijimuje
Wutołčanske ryćerkubło
Póst Prĕčecy
Wilhelm Hermann

Spóznaju khorosć z rukow, mjezwoča a z wočow.
Wšĕ hojeńske masaže Homöopathija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju.
Melanie Harnisch w Budyšinje na Pósstowym nanĕsće 44. — Wšĕdnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnju.

Weidlicec kožuchowy dom
w Halštrowje

Najwjetši skład kóžkowych podšićow a kóžkowych wobsadkow za serbske žonjace a mužace kožuchi.

Kožkowe wobsadki:
wudrow, bobr, tkhór, persianer, prawy skunks, barbjeny skunks, oposum we wšelakich modnych barbach, tkhór-skunks, wallaby. Wšĕ družiny kóžkow we wšelakich kajkoscach.

Kožkowe podšića we wšĕch znatych družinach

Zhotowjenje žonjacych a mužacych kožuchow po mĕrje. Dołhe kožuchi, kožuchowe jaki, sportske kožuchi, jĕzdne kožuchi. Přijomne płaćeńske wumĕnjenja.

Knjeni Hocyna w Budyšinje na Cyrkwinskim nanĕsće ma tute wĕcy na składze a po samsnych wumĕnjenjach a płaćiznach na předań.

Stóž chce mĕć sprawnje posłužene a być derje zaradźeny, kupuje swoje kožuchi jenož pola wĕcywustojneho; naše dobre mjeno rukuje za najlěpše dźěło.

Tworykupne towarstwo w Budyšinje
zap. družstwo z wobm. ruk.

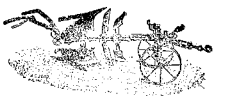
Znaješe samsneje wulkopjekarnje a konditarnje poručamy našim sobustawam naše nowozawjedźene wĕcy jara płaćiznyhódnje

rózynkowy cokrowy tykanc jedyn 55 pj.
šokoladowe baby . jena 75 pj. a 1.20 hr.
a desertowe skibki . . . . jeno 10 pj.

Waš elektromotor
spušćomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane broncowe kładźenje
Max Büttner
metalowa lijeńja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Běrnybrjebakaj
nowaj z fabriki, najnowši model, ma za přihódnu płaćiznu na předań
Otto Linke w Kulowje
wikowańnja z maćinami

Wužitkne železo
nošaki, U-železa, nitke a kulojte železo atd ma na předań
Koporník w Budyšinje

Jurij Hänsel w Budyšinje
na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hlowna předawańnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim bejtmanstwje
Jenopřĕčne Brabantske wobrotne pluhi tež za **kruwy** su dóšle

Žonjace mantle
w sportskej formje a z jara rjanymi prawymi kóžkami wobsadźene w njepřefrjechenym wubjerku
Paul Otte
na Žitnej hasy 10
Najwješi skład žonjacych mantlow w mĕsće

Trjebanu syjawu
(Mayforth 2 ni) ma jara tunjo na předań **J. Łušćanski w Njebjelčicach čo. 6**

Serbske tačele
(Gramofon Platten)
ma na składze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Wysokosućelna młoda ćelna
kruwa
mjez 2 na wubjerk na předań
w Brĕzycach 11 p. Barta

Młoda wysokosućelna
kruwa
na předań w Brĕzycach 19
pola Barta

Rjana wysokosućelna
kruwa
na předań w Kupoji čo. 14

Młoda wysokosuć.
kruwa
na předań w Přezdrĕnju 3
pola Mat. Wjelkowa.

Rjany blahowanski
kundroz je na předań
w Komorowje čo. 28
pola Rukee

Pytamy 1. oktobra přistojnu
15—18 lětnu
holcu
we Wurićach co. 3.

Kotej, kukno kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Fotowe projekcijowe powjetšeńske domj. kinowe } **aparaty**
a wšĕ wĕcy za amatĕrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**
Richard Hutha
mĕjićel Arno Lehnert
w Budyšinje
na Serbskej hasy čo. 13
Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahl wĕcywustojnje a najspěšniśo.

Hypotheki
kóždeje wysokosće a za nizku dań, kupjenje a předawanje

ležownosćow
kóždeje družiny wobstara
M. MÜLLER
w Budyšinje na Cyhelnskej hasy 10

Hosćenc w Wudworju
Jutře njedźelu **pyšne reje**

MEBLE
kupuje ĕe stajnje jenož derje pola firmy
BERNH. **WALTER**
w Budyšinje na Hošic hasy 6, pódla „Bĕłeho konja"

Kachle
poruča nanajtuńšo
Walter Voigt
wikowańnja ze železom
na Jerjowej hasy 3

293 jĕzdnych kołow
předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće tež Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnižše płaćizny.
J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4
Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna **na Hornčeńskej hasy 18**
Předawanje jenož we hłownym składźe na Mužakowskej drózy 4

Míele

das leichtl[illegible]ende Marken[illegible]
Mielewerke A.G.
Gütersloh/Westfalen
Zu beziehen durch die Fahrradhandlungen.

Nowe a trjebane
meble
a wutykane wĕcy
kóždeje družiny poručuje
Fr. Wenzel
jenož na Hornčeńskej hasy 11
Tež na wotpłaćowanje

Našemu swĕrnemu načolnikej
Alfredej Kruparjej a jeho mandźelskej
Greće rodź. Jurkec k jeju kwasnemu dnjej bratrowski
„Na zdaŕ"
Jednota Sokoł w Poršicach

Alfred Krupař
Margareta Kruparjowa
rodź. Jurkec
zwĕrowanaj
w Krakecach 20. 9. 1931 w Jatřobju

Přiloha k čislu 219

SERBSKE NOWINY

Sobotu, 19. septembra 1931

Na zlět narańšeho wokrjesa do Droždźija!

Sokoljo čile dźěłaju! Zašłu njedźelu hižo so wot-mětšej dwě sokolskej předewzaći wjetšeho razu, zlět srjedźneho wokrjesa w Porščach a zhromadźizna župy „Čišinski“ w Khrósćicach. Přichodnu njedźelu 20. septembra budźetaj hnydom dwaj wokrjesnaj zlětaj a to zlět sewjerneho wokrjesa w Sulšecach a narańšeho w Droždźiju!

Nó, Sulšecy a Droždźij su dosć wot so zdalene, tak jedyn zlět druhemu wadźić njebudże. Nimo toho so Droždźijski zlět tež połdra hodźiny prjedy započnje, tak zo móže wulki sokolski horliwc, kiž ma motorske koleso abo awto, ponuchać na kóždy zlět.

Tón króć Sokoljo so wěsće nadźijeja rjaneho wjedra. Na kóždy pad budże čoplišo dyžli zašłu njedźelu w Porščach. Narańši wokrjes je drje po ličbje jednotow najsłabši, ma jenož tři jednoty, ale tohodla móže so derje widźeć dać pódła druhich wokrjesow. Ma sławne mjeno po cyłych Serbach a tohodla Bukečenjo, Hrodźišćenjo a Rakojdźenjo z hordosću spěwaju:

„Do přédka!

My smy Sokoljo wot rańšoh' wokrjesa!“

Njedźelu su narańši Sokoljo z čŕjódami pobyli na zlěće srjedźneho wokrjesa w Porščach. Liča nětko z tym, zo Porščenjo so njedadźa zahańbić a tež w runje tak bohatej ličbje do Droždźija přikhwataju.

Program budże rjany, haj swjatočny. Najprjedy so pocešći stara sławna wokrjesna khorhoj, najstarša serbska sokolska khorhoj, kiž je pobyła daloko we słowjanskich krajach. Potom sćěhuja spěwy nowoho spěwneho wotrjada Hrodźišćanskeje a Rakojdźanskeje jednoty. Tež zjawne zwučowanja budźa wotměnjate. Zwučuje so na kruhach, předwjedu so jubilejne prostne. Wosebite čisło budże tež wustupjenje zjenočenych tŕoch wotrjadow sotrow. Narańši wokrjes ma dźě najwjacy Sokołkow. Potajkim, program budźe dosć zajimawy. Wokrjesny zlět je zdobom tež skupinowy zjězd skupiny „Hrodźišco“. Tuž smě so wočakać, zo serbske towarstwa z Bukec, Hrodźišća, Rakojd a Dubrawki so we bohatej ličbje wobdźěla.

Njedźelu dopołdnja w 9 hodź. wubědźuja bratŕa a sotry Hrodźišćanskeje jednoty w Droždźiju! Ale smědźa so tam tež wobdźělić bratŕa a sotry z druhich jednotow! Njech tutu składnosć wužiju!

Posedźenje wubjerka za Zejlerjowy pomnik

Wubjerk sa postajenje Sejlerjowcho pomnika we Łaju přińdźe so wjeŕera pjatk pop. w 2 hodź. k finanznemu posedźenju w Serbskim Domje w Budyšinje. Přichodni su bjeńc: k. farař Kilčijan z Klukšcha, přichedźenja „Domowiny“ a wubjerka, k. farař Making z Łaja, knjes just. rada dr. Hermann, přichedźeŕa „Macicy Serbskeje, k. Měrćin Nowak-Njechorński a k. župan Krječmar z Budyšchina. Knjes farař Kilčijan dźakowaše so najprjedy wutrobnje za wšitku stutkowu pomoc a poda rozprawu wo swjedźenju jubileja. Je so wšitko přenjorjadnje poradźiło a běše to jara wuhotmnjo dźeń za naš zły serbski narod. Což z pjenježnym wunoskom zjawjenja móžemy spokojom być, hačrunjež je njepřichódne wyzdro wopyt pohrjebnišća Swjatopołcoweje trochu sahaćiło. Přichodźejsche słužbowańka rěčarja, k. Mozeła, kiž je so stoji po dokónčnym wobłamknjenju na 1600 hriwnow. Wšitkich přichodźeła je postajene pomnika na namětnje we Łaju, sćehowanje schtomikowo wotsoło pomnika, žadajo sebi hišće wudawk wo 400 hriwnow, tak so je pomnik je wšěmi přihotowami stoji na 2000 hriwnow. Hačrunjež je Łas zyle jenowa přichipraviła dał Sejlerjowy row, je so rjany chodnik přched pomnikom přichiprawił, zańdźowje so hišće wobšěrna sćeńka dobrowólnje. Tak je tuchwilnje na pomnik zaplaćenych 1010 hr. ma so hišće placiłcy 900 hriwnow. Smě so hišće so Łajowskich stron na pomoc wo 300 hriwnow ličić. Wostanje tuž hišće dołh po stojnišću tuchwilnje w „Nowinje“ kwitowanje sběrki. Wubjerk rospominasche khutnje wo swjedźenju pjenjes. Sawjećeje pak hišće to towarstwa, sjednoćenstwa a jwjaŕi też swój pěchnoćk pósłeju, tiž so hač dotal kondźichu. Tola też sawjećeje kóžby wjacy abo mjenje samožity Serb też hišće swój wopor na wołtaŕ naroda połoži. Schtóž je serbskemu ludej tak bohaty pokład w duchownych kubłach sawostajił, zasłužił sebi wjećje też sławne cześćowanje naroda, za kotrjež je dźěłał. Njech stoji bórzy pomnik naschego Handrija Sejlerja we Łaju jako hordy dopokaz lubosće serbskeho ludu. Bjes kóždeho pjenježka dołha. Je tola tekto nóśnjowcow pěchi serbskich sławnych zhromadźiznach, donjowonych a zwonkownych swjedźenjach něchto za lěpsche pomnika cźinić. — Wubjerk wobłamknu swoje finanzne pohrjebnje pop. w 4 hodź. Je wulke cźeše na so wsat, ale cźini to rad we wěsći nadźiji wopornjiwosće serbskeho ludu za tutu nadobnu wěc!

Naš blidarski „wumjełc“

(Wobraz je wěsny.)

„Nó, cźakaj jeno, cźakaj,“ rěcźi kujes mandźelski, hdyž je so Wórscha sašy ras na njeho wuhwatała, dokelž dźěći swoje dobre cźrije a też nanowe po zyłej jstwi, pod stólcźkami a lawku šu rozmjetałe, „nó cźakaj, temu hnjełenjowu chżu hnydom wotpomhać! A to na wjcźe cźašny! Tutu njerobu mam hač do schije žytu!“ Hižo nózkuje po khodźe na hornju ljubju a pěchinješe podołhojtu kistu z wćkom dele, tiž je pola klamarja pěchićežnje sa 50 pjenježkow kupił, to chżnješe słowki swałej do Drježdżan póslacź. Njeje pak potom k temu dójschoł, dokelž be hej Wórscha, — taj dźě žony pjeca šu — mjes tym sašy hinak pěchemyślika.

„Schtoha šo ty tajkej kistu nošyšcź? Wostaj ju tola horjeka! Do kisty žane cźrije mjetane njebudu.“

„Schtó dha wo mjetanju rěcźi? Sy wćka budu někotre sachi wudźěłacź, tajke małe polcźki sa cźrije. Lebjerka do jstwicźow tam do rózła ju stajimy. Wšchitke cźrije šo do njeje sestajeja. Božo pomhaj temu, hdyž traschi sašy něhdże cźrije po jstwi wokolo šo waleja!“

„Ty a někajki khamorcźk ja cźrije ſ teho sćěnicź. Nó, to chżyła rad widźeć, hdyž budźeš hotowy! Nicźo wjcźay, hač jo hej cźaš kondźichu a kistu rosbiješ. Haj, by-lt tajki był kaž druhy muržo, kotŕiž maju trěbny schtr k tenu. To wo tebi njeleymy cźłowjeku rjeŕa njemóža.“

Ach paperlapap! Schtoha nastajnje jo mnu maješ! Cźehodła dha šo hej mje to brała, hdyž cźi nihdże prawy njejsym. A por tajkich hłupych fachow — te kóžde dźěcźo dokonja!“

A hižo cźercha ke tólni. Nó wjchak, ja tajke pjelenje Handrij ženje njebě. Nadźicho se šwojej Lipi karkuje. Ale w dźenjšnischich cźežkich cźašach njemóžeš pěchi najlepschej woli ſ kóždej malicźkotcźu hnydom ke kowarjej, wojnarjej abo blidarjej běžeć. A potom dla wěźli „niz wumjelcź móz“, to šu bladu. Sso wě, so rjemjeślnik wjazy dokonje hač naš jedyn. Ale małch,li trěbny grat a dosć cźaša k tenu, dha to też wumjedźeć. To dźěn swjetscźa je, nimaš cźasa, pschezo něschto druhe sa dźěło. A potom rěka, so nimam ichita k tajkemu něcźemu. Na cźakaj jenož knjeni Wórschulka, dźensa dyrbiš wocźi wumaleć a šo dźiwać. To tola dale žane „hełsowanje“ njeje. Też prawje měrcź šo dyrbi. Hač na millimeter. Haj, žamo hač na włósku. To je pola blidarja tón zyły kunšcht.

Nó, haj wjchak, dże khroble do dźěła. Cźrije njcźšu tak jara wyšoke a tuž móże tři fachi pěchiprawicź. Potajkim tŕ dešcźiczki. Nó, to je tołamje. Nó, cźakaj, kak jenož hwdom? To njeje tołsame. To budu schtrt fachi pěchi tśjoch deśtach. Haj, zyle prawje, ono je potom schtwórty. Hdże pak někajku „schmigu“ jow wjacź? Ach, schto dale, to też tak pódłdże. Tu wotchćejóvju někajku tichšíu. Taka něto horjeka prěti psches kistu dźerźcź. Ale zyle prawje ſ nochcźom hrjebcźu. A něłko na wćko. Jenajka dołhoćź. Hischcźe jenu. Sašy jenu . . . Kocźe šmorźe! K tścźej dešay wjazy njedošaha. Cźertowe dŕěnje, mjenohło runje trjechicź. Dla tych wólbrnych tři aho schtyri zentimetrow, tiž faluja! Nó, budu pjeca deleka nuts něhdże druhu deśku pytacź. Hlejcźe, kak šo wonka kida! Haj, to je runje prawe wjedro ſ tajkemu dźěłu w kólni.

Tajke něschto niz wumjelcź. To budźecźe mi trjechicź. Kaž wot praweho blidarja wudźěłane dyrbi być. Pschi tym pschihódze na dobru ideju. Dešnju dyrbi, schtož dyrbi po prawym dno być, wotrany wot naboćźneju a sadneje deśki a pschibije ju kusk wyšche sašy krucźe. Wot naboćźnych deśkow wurěša kruchi, so to njeje wjazy žana wschédna kišta, ale počźina kruch mebla być na schtyrjoch nohach. A tamne kónćźk šošdźow, tiž tak pjecź abo schćeć schtuk horjeka a deleka ſ deśkow kukaja, dźerźi napischecźo šekeru, hdyž je nuts bije.

Tak pašli a mašli šo na wschej dwě hodźinje. Ale to dźěn je, schtož jemu wschitko wogranowje, hdyž hej wopranndże kusk cźašna k pjelenju wosmje: nicźo tak prawje šo njecźini. Rěka tola zyle „akrot“ po sćerbišnje, tiž je ſ nochcźom na wěku prěti pschi šekeromym toporje sćěahnuł. A pschecźo sašy šduje rěs prjecź, so by hrjebcźe ku widźał. Hdyž runje na to pschihídże, rěsa tola pódła. A hdyž ſ wćzy pschihídże, njechodźi šo ani jena desta do kisty. Byrnjecź takte krucźe měrił. Budże šo hodźecź wuwjesecź, hdyž je kusk krótscha. Tekto naboćźne deśki nochcźja, tekto šo pidt hošdźebicźu nuts šcźahnu. A schtož je kusk dlesche, to šo pschitrěsa. Hischcźe kusk. Saplazana kołbaša, je sašy pschekrótka. Nó, pschi tutej naboćźne deśki

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Tak bě po našim wustupje, bě po dźěle. Štož nas hišće wočakowaše, běchu same přijomnosće, swjedźenje, swjatočnosće, bjesady, zabawy, pućowanje... Haj, běchmy sej to też zasłužili. Směchmy nětko derje wotpočować na šawrjeńcu.

Zastupjerjo naše wuprawy běchu přeprošeni ke kralej na přijimanje. My druzy pak běchmy nětko swobodni, móžachmy činić, štož chcychmy. Pochmy so do města na wjesole, bjezstarostne dundanje.

Překhodźowachmy so po elegantnych hasach nowočasneho Bělohrodu. Knježevše tu čile žiwjenje wulkoměsta. Ale wšudźe Sokoljo a Sokołki. Najkrasnišo je na přepyšnej wulicy krala Milana a na druhej wulicy wjercha Michajla. Nad wulicu so spina syć tysacow drobnych pisanych lampičkow. Je to kaž bajka z 1001 nocy.

Copła lětnja nóc! Bjezstarostne dundanje. Wjesoły, zahorjeny lud, sokolski lud. Naraz wyskanje, holk a hara. Łužiscy Sokoljo a Sokołki zahnu korporativnje po hasy. Dźeja kaž na kwas abo z kwasa a wjeseli su. Cahnu dele k rěcy Sawje . . .

Na rěcy dyrbješe so wotmeć wulki wohnjostroj. Tón chcychmy sej tola wobhladać. Stupimy na parnik. Tón so pomałku suwa po wodźe, po šerokej rěcy, nimo prastareje twjerdźizny při Kalimegdanje, kiž so jako čorna silueta rysuje nad brjohom. Prastara wěža Nebojša nad njej šeri. My pak so suwamy hač do rěki Dunaja, kiž so tu zetka ze sotru Sawu niže starych murjow staroserbskeho hrodu.

Njesputaju nas dźensa tute stare murje, ale druhe dźiwadło nas jima. Je to krasny wohnjostroj, kiž je tam wudyrił na rěcy. To sapa a płomjeni, błyšći so a zyboli, sweći so a čerwjeni a pisani, to syči, praskoce, wrjeskoce a buchoce, zo je radosć a zdobom hrózba přihladować. To je wohnjostroj Budyskeho tŕělenja pornjo tomu swjatojanska muška . . .

Tak přińdże kóždy na swoje. Čućiwi sonarjo hladachu na čiche murje hrodu, na čiche wody wulkorękow Sawy a Dunaja, ći, kiž nimaju zmysła za tajke njenadpadne rjanosće a powaby, wjeselichu so zasy nad harowacym, wulkotnym dźiwadłom wohnjostroja a zasy druzy, kiž njemějachu zajima ani za tole ani za tamne, sedźachu zasy deleka we łódźnej jstwićzy a čerwjene wino tutkachu. A dokelž horjeka wohnjostroj po něčim zhasny, bu tych sklenčkarjow tam deleka w brjuše parnika dale wjacy. Serbske spěwy zaklinčachu. Hdyž Serbja raz prawje wotućeja, potom swój dźiw widźiš a słyšiš. Potom teho spěwanja a juskanja njebywa kónca! Ale bohužeł, doma mamy być pěknje změrom a hubu stulić. Sprěnja so to słuša za tajki narod druheje rjadownje a potom maju w korektnej Němskej tajke halekanje za njepřistojne a njedostojne. Je nož w słowjanskich krajach móžeš so tak prawje wunjemdrować, móžeš so podawać swojej radości a temperamentej lóhkeje słowjanskeje kreje.

Doma? Haj doma ani nimaš přičiny so wjeselić. Štóha budże halekać, hdyž je cyła swójba khora?!

Parnik přistaji. Wuležechmy z njeho. Ale łoža su hišće dołho na nas čakali w tej nocy . . .

*

Wunóri so z běłym ranjom młody dźeń, dźeń 28. smažnika.

Dźeń 28. smažnika, tutón dźeń je kóždemu Juhosłowjanej swjaty. Je to narodny swjaty dźeń.

Dnja 28. smažnika l. 1389 — dnja swj. Wita („Vidov dan)“ — zwjeze so na Kosowym polu stawšich zjenočenych Serbow a Bołharjow bu zničeny wot Turkow, znićena bu też wysoka starosłowjanska kultura a wokoło 500 lět traješe, prjedy hač so tu słowjanske ludy zasy zhrabachu, kwakle zlemichu a Turkow do Asiskeje wróćo čisnychu.

Nětko je Juhosłowjanska zasy swobodna, je zasy nimale tak wulka a mócna kaž běše před 500 lětami. Jenož k juhu je zhubila wulke kraje, kiž su nětko pogrěkšćene.

Kosowe polo pak je kóždemu Juhosłowjanej drohe městno, droha zemja. A hdyž so wróći dźeń 28. smažnika — Vidov dan — won spomina na tamny čorny dźeń naroda, spomina na 500 lětni černjowy puć, spomina na morjo kreje a sylzow, spomina na wotročstwo, puta, kwakle a hańbu a wjesela so nad zasy dobytej swobodu . . .

Swjećichmy „Vidov dan“ z našimi južnymi bratrami. Wjeselichmy so z nimi, zo jich „Kosowo“ je so minyło a zabudźemy při tym na swoje „Kosowo“, kiž traje hižo 1000 lět a kiž dale trać budże na wěkow wěki — dokelž so dźiwy wjacy njestawaju . . .

„Vidov dan“ w juhosłowjanskej stolicy. Hasy a wulicy su połne wyskaceho ludu. Steja tam, zo ani jabluko na zeń padnyć njemóže. Je była přehladka wójska. Krala njejsmy widźeli. Stó też móhł so předrěć přez žiwe murje człowjeskich cźełow? Wojacy so wróća z přehladki. Su w pyšnej paradnej drasće. Oficěrojo w čornych złotowušiwanych kabatach a čerwjenych kholowach. A hakle ta jězdna kralowska garda! Čapki z běłymi kochołami, ćmowozelene čamary ze złotymi šnórami, čerwjene kholowy. Druzy zasy maju brune kabaty ze złotymi šnórami. Je to pycha, wobraz kaž z amerikanskeho filma, hdyž so tam předstaja sceny z někajkeho fantastiskeho kralestwa.

Haj, bě wjele widźeć a słyšeć na hasach města Bělohrodu. A tón króć my so khětro zhubichmy mjez ludom. Běchmy pak khětro wjeseli, kupowachmy sej marule a truskalcy a naš načolnik pytaše kwětki za swoju njewjestu, kiž měješe narodniny . . .

(Pschichodnje dale!)

hodnja. Pschi tjeczej, ta mysl schcze tuft pschetrjacz. So pak potom pschekrótka njebudże. Nicžo njebudże. Stajj ju troschku napréki a klepa na nju, doniž runje njebudži. Nó, klepje, nabodo du nabožne beski rózno. Dje twschitko nétkaf, ale tak „akrot" pak njewupadnje, kaj chzesche mécz. A sajsy dyrbi jedyn hójcz nasypjet bjeź, dokelž bé tjej pódla wujet. Pschi tym tjej shibadło leweje ruki wobdrje. Gdyž wézku prédku ł nožom runje pschirézja, tajédże zyły chjapr na bok. To je tuft chjinjenja.

Dy luba schafa, hdyž swój mebl na nogi stajt, widżi to schmotawe drjechmo. Mojt ludżiczka! Por minutow twostajt tejerba hischcze pschi žiwjenju. Potom jo na nim smili a rosbije wohidnio rosporjenu na tyżaż tuskow. Hischcze néschto rasow dyri do njeho a hijo wuwoycha swoje króśe žiwjenicžko. Tyka wschitke schtyri wot jo a je jo te kaž tajka zigarowa tyka.

„Nó, mužo," pschinjdże Wórscha k temu, „kym hnydom prajiła."

„Stare blady, twocž! Bé jo zyle derje porabjiła. Psche rjana ja tebje a tuž kym ju rosbit. Je pak tež cžežko bješ „schmigi", tužki a wuhela néschto wukonjecz."

„Dokelž žaneho schika temu nimasch, kaž druzy mužojo!"

„Nó haj, je wschak wschitko dobre. Mnoh prawje. Ale dodżiwacz jo njemóžu, jo ju jej tajkeho njepjeha wsala."

„Dokelž jym dobuželnosć ł tobu méla."

„Ach tak, tuž jo jara dżakujuł"

„Prošchu rjenje!"

———

Cyrkwinske powěsće

16. njedźela po swj. Trojicy. — 20. pózńjeńca 1931.

Z Budyšina.

Prědowański tekst: Jap. skutki 16, 22—34.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½8 hodź. farar Paul prědowanje. Dop. ½10 hodź. ma farar Große kemšenje za čežkosłyšacych w drastowni. Dop. ½12 hodź. ma superintendent Fröhlich swjedźeńske kemšenje k zapokazanju patronow Budyskeho cyrkwineho wokrjesa (cyrkw. hudźba).

W Marijnej a Marćinej cyrkwi ma rano we 8 hodź. farar Große spowědź a Boże wotkazanje, dop. w 9 hodź. ma farar Berg prědowanje a w 11 hodź. wojerske kemšenje (cyrkw. hudźba wojerskeje kapały). Pop. w 3 hodź. nazymska konferenca krajnocyrkwinskich zjednoćenstwow rańšeje Sakskeje. Rěčnicy: Evangelist Heß z Teichwolframsdorfa, inspektor Brück z Kamjenicy, skónčno słowa superintendent Fröhlich.

W Tuchořskej cyrkwi ma pop. ½3 hodź. farar Steude z Banjec pola Drježdżan kemšenje za hluchoněmych. Wječorna nutrnosć w 6 hodź. wupadnje.

Krajna zběrka k ponowjenju cyrkwje w Medingenje (we Wulkohajnskim cyrkwinym wokrjesu).

Křćenja (jenož w Pětrowskej cyrkwi) ma farar Berg.

Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelnišče. — Wutoru wječor we 8 hodź. ma farar Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršwoni. — Wutoru wječor we 8 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi byrglowa nutrnosć. Zastup je darmo. Programy su po 30 pj., za ludźi bjez dźěła po 10 pj. při cyrkwinych durjach dostać. Srjedu ma farar Schneider koło evangelskich šulerjkow. — Štwórtk pop. ¼4 hodź. zeńdże so evang. šićowe towarstwo we wosadnej diakoniji na Seminarskej hasy. — Štwórtk wječor we 8 hodź. je zhromadźizna Módreho kříża we evang. młodźinownі na Hrodowskej hasy 6. — Štwórtk wječor we 8 hodź. ma farar Große přihotowanje na dźěćikemšenje w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. —

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad; srjedu pop. wot 5 hač 7 hodź. młodostna syla; srjedu wječor ½9 hodź. hłowny wotrjad.

Z Wóslinka.

Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske, ½10 hodź. serbske kemšenje. Kolekta. W 11 hodź. kemšenje za dźěći.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z Khrósćic. Naši gmejnscy zastupnicy mějachu wčera pjatk wospjet posedźenje. Wuradźować dyrbjachu wo ważnych wěcach. Dwaj njeběštaj přišloj. Knjez Wjeńka bě zamołwjeny. — Hamtske hejtmanstwo namjetuje, zo by gmejna wěsty šk i t na potlac n postajiła, doniž njebudża nepje, kał atd. domkhowane, podobnje kaž bóše to w prěnich powójnskich létach. Tutym ludźom ma so po potrjebje też dowolnosć k nošenju brónjow wustajić. Zastupjerjo z někotrymi wosobami we wsy porčka, kiž su snadź zwólniwe, tuto zastojnstwo přewzać. Dla wuporjedźenja błyskowda na haptycy ma też knjez Wels ze Pančic namjet po wěstych zasadach zapósłać. Dźěłaćerjej Š. so spomožerska podpjera přizwoli. Do rumnosćow přjedawšeho lěkarja staj so swěca a telefon położiłoj. Tak móžo nětk skónčnje k 1. okt. knjez architekt Cyž zaćahnyć. Dokelž je zajěd do awtoweje kólnje njepřihódny, dyrbi so kólnja trochu přewěnić a wěsty dźěl přitwarić. Zastupjerjo chcedźa sebi ju njedźelu wobhladać a přitwar pod wěstymi wuměnjenjemi dowolić. Při nowym mosće bě zwopředka wotmyslene, stołpy z kumštneho kamjenja stajić, kiž dyrbja wobłoženje dźerżeć. W posedźenju pak so wobzamknу, żelezne stołpy připrawić, kotrychž nohi budża kruće zabetonowane. Żelezne wobłoženje připrawi wjesny rjemjeslnik.

Wo hribach.

W lěsu wjele hribow rosće, prawych a też jědojtych. Te jědojte su jara strašne a ludźo jich tehodla njezběraju. Wone też wjele škodźa. Ja też husto do nich khodźu. Te prawe hriby jo zběram, te jědojte pak stejo wostaju. Nětkole pak hriby jara njerostu, dokelž je zyma. Ja pak sym wčera w hribach była, ale njejsym wjele namakała, dwaj prawačkaj a potom štyri čerwjene kozački, też hišće šěry kozačk. W lěsu bě wjele ludźi, kiž hriby pytachu. Ja pak so njejsym dołho zadźerżała, dokelž sym pozdźe tam šła. Te jědojte hriby ludźo pokopaju, zo je dźěći njezběhnu, dokelž su jara strašne. Też na łukach hriby rostu. Maja běłu hłójčka a tež nóžku maja běłu. Te su jara dobre. Hriby rostu, hdyž je dešćik a potom zasy čopło. Też na młody měsačk hriby jara rostu.

Erika Suškec z Jaseńcy.

Luba Suškec Erika! Ja sym so jara wjeselił, zo sy mi zasy raz pisała. To je pěknje. A wosebje so raduju, zo sy mi pisała wo hribach. Ja mjenujcy też jara rady do hribow khodźu. Ale ja tola stajnje sej wjacy domoj njesu dyžli ty. Dokelž ja nic jenož prawakow, kozakow a płóčatow zběram, ale też druhe. Wěš mi, w našich lěsach a w holi scyła wjele jědojtych hribow nierosće. Ludźo jenož tak mało hribow znaja. Tehodla też njeje derje, hdyž njeznate hriby pokopaju. Njech je stejo wostaju za tych, kiž je znaja. Ja bych rady raz z tobu do hribow šol a bych ći wšelake dobre hriby pokazał, kiž ty dźě maš za jědojte!

Pisaj zasy raz!

Wuj Měrčin.

Hans Wučba pod brónu.

Dešć tołsty čehnje, zemju krjepi;
Štóž w polu bě, dom čěkaše. —
Hans Wučba nic, tón mérnje čepi
Pod brónu, z kotrejž wlóčił je:
Tak mysli wón dešć wočakać
A swětej wužitk pokazać.

„O Hanso, Hanso, mudra hłowa,
Što činiš?" susod wołaše,
„Štóž za tajkej so murju khowa,
Što połépška tón dobudźe?
Ja ménju: tajka kryćina
Wšak cyle ničo njepomha."

„Ja wěm, ta třěcha njeje khmana",
Hans praji — „a je dźěrawa;
Njej lépša pak, hač čisće žana,
A tehodla dźak winojta?
Ach Božo, kak ći zmoknjeju,
Kiž ani brony nimaju."

Handrij Zejleŕ.

Žortowe nadawki.

1. Dźerž dłoň tak, zo druha ruka so jeje njeby dótknyła! (To njeje čežko! Trjebaš jenož z prawej ruku dźerżeć lěwy łóhć!)

2. Staj dwaj stólcaj za sobu, wuzuj so črijej a jej přeskoč! (Stajimy dwaj stólcaj za sobu, wuzujemy črijej a jej — črijej mjenujcy — přeskočimy.)

3. Wuńdź z dwěmaj nohomaj ze jstwy a wróć so ze šěsćimi! (Wuńdźemy ze jstwy a wróćimy so ze stólcom w rucy.)

4. Połož słomičku na zeń tak, zo nichtó ju njemóže přeskočić! (Połožimy słomičku k samej sćěnje.)

Kupa zbóžnych

Mjez tym zo so bědźimy z rozrisanjom čežkich hospodarskich prašenjow, jene zrudne podeńdźenje po druhim našu dowěru do lépšeho přichoda znića, milijony dźěłaćerjow za dźělom wołaju a jich swójby žadaju za wšědnym khlěbom, nadeńdźemy w Čichim morju, kotrehož žołmy wobpluskotaju brjohi Awstralskeje, wěnc małych kupkow, kiž směmy z połnym prawom „kupu zbóžnych" mjenować. Tongakupki abo Kupki přećelstwa, kiž leža zdala kóždeje wójnskeje dróhi a zabawnych pućow swětnych dundakow, stoja pod šikitom Jendźelskeje, směda z połnym prawom našu žarliwosć, haj žarliwosć cyleho swěta wuzadać, kiž so hordźi ze swojej civilizaciju a kulturu a je tola tak khuduški pornjo wobydlerstwu tamnych kupkow, kiž su sebi zakhowali prawa přirody a přirodneho byća, kiž zmóžni zbožowne byće na zemi.

Sławny moleŕ Böklin je nam tež wobradźił kupku „zbóžnych", ale jedna so tu wo kupu, na kotrejž maju duše zemrětych swój wěčny přebytk. Kupka zbóžnych, kotruž chcemy dźensa spóznać, je wobydlena wot človjekow, kiž sebi swój raj, swoje žiwjenje tak připrawichu, kaž sebi to po prawom naše zemske byće we woprawdźitosći žada, zo bychmy byli też na zemi „zbóžni".

Tonga je małe kralestwo, k woprawdźitosći rodźeny raj zbožownych. Tam nimaju žane jastwa, tam njepłaći wobydleŕ žanych dawkow, žaneho cła. Nimaju tam też žanych njedočinkow, rubježnikow a mordarjow. Štóž je zmylił swój puć, ma za samozrozumliwe, zo zhubi so sam wočam druheho na wěki. Wobydlerjo tuteho krajika maju swoju wosebitu industriju, kiž přiroda zmóžni w swojej šćedrliwej darniwosći, mjenujcy kopra, z płodom kokosowych palmow, kiž cyły swět trjeba k stučenjenju swojeho byća, swojich poživadłow a cheyćow. Přiroda wusypnje dary a wobydlerjo dźěła so do wunoška po samsnych jednotnych dźělach.

Štož hewak hišće trjebaju k žeživjenju, to rasće abo wisa na štomach w tajkej mnohosći, zo móže so kóždy dosytnjo spokojić.

Nad tutym zbožownym ludźikom dźerži wótcowcy ruku kralowna Salota. Ma wězo swójbu, prynca — mandźelskeho, kiž pak wězo jenož dekorativnje skutkuje, abo prajmy lépje, předstaja reprezentačnu wosobu. Zo kralowna Salota wě, što so sluša, dopóznajemy, zo pósła swojeho mandźelskeho jako zastupnika Tongakupow ke krónowańskim swjatočnosćam krala Jurja do Londona. A njeje tam hubjenje nahladnosć kraja a ludźika zastupował. Bu wšak też w Jendźelskej wukublany a tak smě so pódla swojeje kralowskeje mandźelskeje derje widźeć dać.

Kralowna Salota dźěli swoje knježeństwo z parlamentom. Hač je wona nětko absolutna abo konstitutionellna wjednica, to njeje nam znate, ale jene wěmy cyle wěsće, zo so ludźo pod jeje knjejstwom jara zbožowni čuja. To je tola najwažniše za knježićerja luda. Zakonjedawaca móc leži w rukach sedmjoch powołanych, (potajkim aristokratije), sydmjoch zastupnikow luda (potajkim plutokratije) a dźewjeć ministrow. Druhe strony njejsu znate. Njejsu wšak też trěbne, ně, skérje škódne, kaž to pola nas jasnje dosć dopóznajemy. Dźěći wukubłaje stat w 107 šulach ze swojich srědkow a dóstanu swoju dalšu zdźěłanosć na dwěmaj wyššimaj šulomaj. Runje tak zapłaći stat wšěch lěkarjow, wšě lěkarstwa. (Wšěse swoju hłójčku klonimy při tajkim nazhonjenju a mysliny při tom na našu swětnu mizeru, w kotrejž civilizacija jenož běznosć wobradźi.) Tam njećinja so žane rozdźěle mjez wobydlerstwom, přetož jedyn je telko kaž druhi: swobodny človjek, kotrehož druhi njewukluka, dokelž je wot naroda lépši draž druheho. Tam njenadeńdźeš žane dźěłaćerske prašenja, žadyn proletariat. Tam su wšitcy ludźo jenajkeje mysle a nahladnosće... o zbožowny sono človjestwa... kiž sy njemyleny žiwy po přirodnym zakonju. Tu je žiwa swjata nabožna woprawdźitosće, kiž njetrjeba žanych koncesiow činić knježeństwam, a ze zwonkownym błyšćom zakryć znutřkowny rozpad. Dźěći kralowskeje swójby na samsnej ławcy sedźa kaž wšěch druhich wobydlerjow dźěći. Jeničći rozdźěl snadź so raz jewi we znamcy awta, kiž sami wodźa.

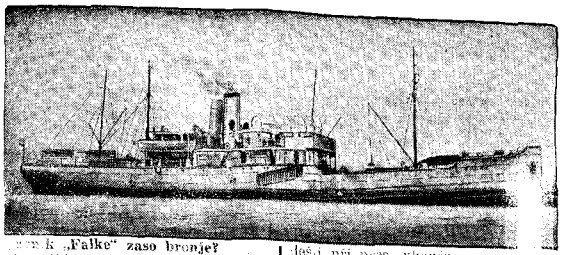
Małe knježeństwo khowa wuleg ważne kulturne wobsedźeństwa. Nadeńdźemy mosty z drjewa, krasnje wurězowane, a to w tajkej wumělskej twarskej formje, zo myslimy, zo su to twary z kamjenja. Najstarši tajki wumělski móst je z 13. lětstotka. Tonga je bohata na tajkich zajimawosćach, kiž sebi wobydlerstwo česći a waži, dokelž ma na nje same prawo kaž susod.

Wobydlerjo su žiwi w jednoće z přirodu a njepočežnja swoju mysle z wulkimi požadosćemi lépšinow wukraja. Kóžde lěto swjeća we swojim hłownym měsće Nakualosa tři dny dołho „swjedźeń jednoty", na kotrymž poskići stat darmo 600 swini k wuživanju, runje tak po tysacach pjeriznu a ryby. (Haj, nam dźe hižo na... hdyž na naše bědne byće myslimy a tola so hordźimy jako nošerjo kultury a civilizacije swěta.) Njesměmy sebi snadź myslić, zo su wobydlerjo Tongakrajika dźiwi ludźo, ně, zetkamy so z runje tak derje wukublanymi človjekami, kaž pola nas...

Lud je tam zbožownje žiwy, bjez błyšća, kiž jenož zrodobu wumělscy zakryje, płać wutroby zawoda ze lžu spokojnosće. Tam hdźež pod palmami so słónči muzski a ženski splah, wěsće też w nastupanju civilisacije bjez zakonjow porjad knježi. Čehodla njesměł tak hdźež ma přiroda wěčne nalěco, też človjek žiwy być w naléču duše?

Zawěsće pak budże naša kultura zbytkna, jeli njedowjedźo k tomu, zo njetrjebamy wjacy zakonjow, sudnikow a jastwow. Jeli naša kultura nas njedowjedźe k wyšinje moralnosće, tak też njetrjebamy so z njej wjacy hordźić a hdyž so swoboda človjeka wuwjaza tohodla, dokelž ma być jedyn drać druheho, ma so druhemu klakać, kiž tola wjacy njeje kaž wón, hdyž dyrbi zemju wopušćić abo na nju přińdże, potom stojimy hłuboko pod wonymi wobydlerjemi „kupy zbóžnych", kotrychž přirodna swjata kaznja je lubosć k bližšemu. A njeje to woprawdźite křesćanstwo a dopjelnjenje naslěduistwa Jezusa Khrystusa...?

-f.

Přesnuwa ...n k „Falke“ zaso bronje?

Po powěsći z Ameriki su němski parnik „Falke“, kiž so nětko „Ilse Vormauer“ mjenuje, pjeća zaso na- ...ješći při pres...kanju za z... ...ow na kupje Kubje. Kubaniske kanonowe čołmy su za parnikom ...ledźili, tola łódź je jim wupjerchła.

Protekcija

Wšědnje wječor, hdyž běštaj wonaj w jednorej jědźerni jara jednoru wječeř skónčiłoj, powědaše Francis Renoir swojej žonje Charloće małe wšědne podawizny ze swojeho zastojńskeho žiwjenja. Tale wobužna wuzkosć, w kotrejž dyrbješe sebi wón swój wšědny khlěb załužić! Wón, ze swojej wysokej wukhłanosću, ze swojimi wulkotnymi khmanosćemi. To běše hłowna přičina a nastork jeho rěčow. Njedźiwaše so na jeho wulke zasłužby, wostajichu jeho na podstajenych městnach sedźo, přeńdźechu jeho stajnje, město zo bychu jemu zastojnstwo dali, w kotrymž móže swoje khmanosće pokazać, zo wuwiwać! Ale jeho šef, bankownik Tarisse, kotryž lubowaše lohke žiwjenje, kotryž njestaraše so wo naležnosće swojich přistajenych, kotryž po zdaću docyła jich mjena njeznaješe.

Charlotta jemu scerpliwje připosłuchaše, přetož wona lubowaše a česćeše swojeho muža, a njechaše zjawnje přidać, zo běchu jej wěcne skorženja wostudle... haj, wón měješe dobre prawo, być njespokojny, też wona mohła skorźić, bě jara rjana a by radšo druhe žiwjenje wjedła, we wjetšim bydlenju bydliła, rjeńšo so drasćiła....

*

„Nětkole je zaso tak daloko“, rjekny Renoir jónu wječor z hišće wjetšej hórkosću hač hewak, „dwaj direktoraj dźetaj na wumělnk, wšelacy přinoc na wyše městno, ale ja njebudu zaso mjez nimi... je žadławje.... mój žiwjeński puć je ke kóncej... sym kaž w měše.“

„Njeby dha mohł něšto přećiwo temu činić?“ wopraša so Charlotta bojazliwje. „Njeby mohł sam k Tarissej dóńć, jemu wěc rozłožić?“

„Njebudźe mje docyła k sebi pušćić. Njeznaje mje, ći praju. Wón přewostaji wšo generalnemu sekretarej. Wón ma druhe wěcy we hłowje... nowe lubkarstwa... runje dźensa powědachu mi, knjez Tarisse ma nowu přećelnicu. Je jeje dla pjeća cyle kolwrótny... a při tom cyle wšědne holčiško... haj, haj... holcu z Music-Hall... we wěstych worštach derje znatu Laurence Laly...“

„Laurence Laly?“ Charlotta zaposłuchawši na njeho pohlada.

„Haj, Laurence Laly je jeje mjeno. Tarisse je jej wilu kupił. Wón přikhadża lědy hišće do pisarnje. Je to jara hórko... a zo by tule wosobu wudźerżował, dyrbju so ja za darmački dźełajo dračować!“

Charlotta dliješe so, prjedy hač rjekny: „Słyš, Francis, štož mi tu powědaš, mohło snadź... wězo, wěriš-li... mjenujcy... znaju Laurence Laly...“

„Znaješ ju?“ mandźelski kaž nastróžany zawoła.

„Haj... to rěka, znajach ju. Khodźachmoj pjeć lět dołho do samsneje rjadownje. Běchmoj cyličke dźeń hromadze. Jeju staršej běštaj ze srěnjcho překupskeho stawa, mějachmoj so jara rady, wona běše jara dobra, tak dobroćiwa... tehdy rěkaše wona Laura Lalier. Jeje staršej zwrěšćištaj, a wona ćekny z jenym muzskim. Jónu abo dwójcy je mi hišće pisała, ale njesmědźach jej wotmołwić... ty rozumiš, maš to njechaše. Ale bě mi to jara žel a pozdźišo, hdyž ludźo započachu wo Laurence Laly powědać, widźach jeje wobraz jónu na reklamowym stołpje. Sym ju hnydom spóznała, a wuj Pierre je mi wobkrućił, zo je to Laura Lalier. To je mje wězo jara zajimowało.“

„Spodźiwny zajim“, zabórča Francis.

„To je tola jara njewinowata wěc. Njejsym ju wohladała, ale njewěriš mi? Sym přeswědčena, zo njeje mje zabyła, hačrunjež je so dwanaće lět minyło, a hdy bych ju prosyła, z knjezom Tarisse wo tebi porěčeć. Běchmoj tak jara spřećelenej, a ma-li wona tajkeho wliwa...“

„Wona jeho dospołnje wobknježa, mi prajachu.“

„Njewěriš, zo dyrbjała spytać? Njeje mi wězo jara lubo. Ale za tebje...“

Francois Renoir hnydom njewotmołwi; jeho začuća běchu dosć wšelake. Skónčnje sčahny wón z ramjenjomaj: „Nimam ći ničo zakazać. Sy sebi dospołnje wěsta, zo maš njewobmjezowanu swobodu, činić, štož maš za dobre.“

*

Charlotta zrozumi to, kaž zrozumić chcyše a drje też dyrbješe, a poda so nazajtra k Laurence Laly. Trošku bojazliwje, wćipna a z wěstym njeměrom sćeže wona za zwónčk při durjach wobkuzłacoje maleje ville, njedaloko Bois de Boulogne, a da so z jeje holčacym mjenom přizamołwić. Pjeć mjeńšinow pozdźišo steješe wona w najkrasnišim salonje před rjanej žónsku, kotraž ju z rukomaj wobjimaše kośeše.

„Charlotta, kak zbožowna sym, kak lubje je to wot tebje, zo přińdźeš ke mni... njemóžeš sebi scyla myslić, kak so wjesele, zo će zaso namakam.“

Młodej žonje bjesadowaštej hodźiny dołho. Najprjedy wo šulskim času, potom wo jeju dźensnišim žiwjenju. Laurence powědaše bjez wupyšenja z jeje wichorojteho žiwjenja, wo ćežkim spočatku a złotej přitomnosći. Skónčnje powědaše wona też cyle swobodnje a z wulkej luboscu wo nětčišim přećelu. A tu zhraba Charlotta cyłu swoju zmužitosć hromadze a rozestaji přećelcy zmysł a zaměr dźensnišeho wopyta.

„Ale wězo!“ Laurenca zawoła. „Wěc je hižo tak derje kaž hotowa. Sym dźe pře zbožowna, zo mózu ći dobrotu wopokazać. A Hyppolite... Knjez Tarisse čini, štož ja chcu... możeš też w přichodze stajnje na mnje ličić. Wboho mała Charlotta, zo dyrbiš takle z pjenježkami ličić! Tak lubozna žónska, a dyrbi tajkule drastu nosyć... nó haj, sy sej swoje žiwjenje wuzwoliła; winowatosć... mandźelstwo... lubuješ twojeho muža... sy pokojna a zbožowna...“

Charlotta wěrješe potołčene zazdychnjenje słyšeć, też wona trošku zazdychny, jako na luksus hladaše, kotryž ju wobdawaše a wo kotrymž wěrješe, zo ženje k njemu njepřińdźe.

„Spušćej so dospołnje na mnje“, wospjetowaše Laurence, jako sebi božemje praještej.

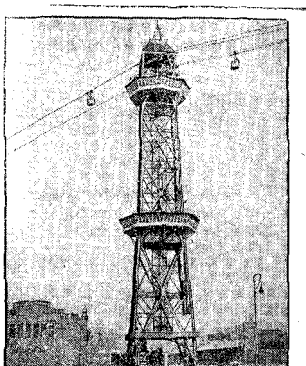
*

Wječor powědaše Charlotta z hordosću swojemu mužej wo wuspěchu wopyta pola Laurence Laly. Wón jej njewotmołwi, a też na přichodnych třoch dnjach njenaspomni wón ničo wjacy wo tutej wěcy.

Skónčnje štwórty dźeń wón rjekny: „Njejsym přeco hišće ničo słyšał. Přeměnjenja dyrbja so z julijskim wozjewić. Njedźiwajcy wšěch rjanych słowow twojeje Laurence njebudźe so na mnje dźiwać. Wědźach to doprědka. Wobžaruju, zo sym też jenož jeničku mjeńšinu do toho wěrił...“

„Ow, Francis“, zawoła Charlotta, „chcemoj so přeco hišće nadźijeć. Laurence je mi to slubiła!“

Wón sčahny z ramjenjomaj.

Nowa wulka wisata železnica w Španiskej.

Železnica, kotruž je němske Bleichertowe akc. towarstwo twarilo, zwjazuje Barcelonaske mórske kupjele z horu Montjuich z połnocy Barcelony. Železnica wjedźe wysoko přez Barcelonaski přistaw. Dwě jeje stacijow stej zaměsćenej na 70 a 100 metrow wysokimaj wěžomaj. K nimaj móže so jenož ze zběhadłom dojć. Železnica je 1320 metrow dołha.

„Je će sedžo wostajiła. Kajki zajim dyrbjała też na namaj měć? Wočakamoj hač do jutřišeho, ale njebudu znajmjeńša wjac přesłapjeny...“

„Nój!“ wopraša so Charlotta nazajtra wječor trošku strachoćiwje swojeho muža.

Francis Renoir ćisny swój zwjeršnik hnčwnje na stóle.

„Nó... pomjenowachu mje za šefa přistajenych.“ „Kajke zbožo!“ Charlotta zawoławši chcyše jemu wokoło šije padnyć.

Ale wón wotwobroći so zamjerzany: „Wěriš, zo je to zbožo? Zo ma so človjek kaž ja... človjek z mojimi khmanosćemi, z mojimi zasługbami za swój postup jenej frinkotawje dźakować?“

nj.

Kwitowanje darow

za pomnik Handrija Zejlerja we Łazu.

Dotal so nawda	758,— hr.
Dalše dary składowachu:	
Jednota Sokoł w Komorowje	12,— hr.
Societas Slavica w Budyšinje	3,— hr.
Serb. tow. „Jednota“ w Khrósćicach.	10,— hr.
Hromadźe:	783,— hr.

Dary so z wutrobnym dźakom kwituja a dalše dary so rad přijimuja na konto „Pomnik za Handrija Zejlerja we Łazu“ na Serbskej Ludowej Baney.

Zapósłane

(Bjez zamołwitosće redakcije.)

Welgen cesćony sokolski bratš!

Cać Wy swóju wójisku sekeru zakopujoso, ga cu ja tu swóju teke zagrěbać, ale z tym humjenjenim, až mój e lapy*) pśewelike njejsu, dokulž hu nas skoro wšykne hyšći tšošku wětše nose. Za jich schowanicu pak směješo a dejšo drugi raz tu pšawu měru hustajiš, a teke nad tym stražowaš až se zas pśewelika ńeraźi; musy pak weto tak welika wóstaš, aš so lapy we ńej ńestłoce, howac jim pótom rogi wise tak ak lampatej hušy. — Titul „spisowaśelka“ zda se mě pśewelikí za mójo snadne kósyłko (pero).

Ako Sokoł a wójowaśe lubujucy „junak“ mě wšyćo za złe ńewzejośo, až som se na Wašo sćipańe hoborała. Chtož měley, tomu guba zarosco. Něto kuŕśo Wy tu měrowu dymku a ja Wam z kafejom na to pśipijam, aby měr mjaz nama ten raz pśawe dlujko trał. Na zdar. Waša sokolska sotśa.

*) Lapy mjenuja so w Błótach wulke nahłowjace rubiśća a žadaju sebi wosobje swědomićiwe wothladanje, dyrbja-li rjane a hładke wostać.

Směški

Słutnimy.

Sćudnik: „Wobśtorżeny, wy śeśe napdad śtuchłi bła 50 pjenjezkow?“

Wobśkorżeny: „Nó haj! Tu jene 50 pj. a tam jene 50 pj., to śo po cźašu też nješchto nahromadźi!“

*

Małe njedorazumjenje.

Wobjedźer awta (bliśko małeje wśy pośastawśchi): „Prajće raś, mój luby, mózu tu njehdźe benzin dóstaś?“

Pastyŕ świni: „Nź, śchtoż tu tak śmjerdźi, śu moje świnje!“

*

Maćej: „Lube dźećco, nětko pak dźi śpinkać. Małe kokośchi na cźećinem dworje śu też hižo śpinkać schle!“

Dźećco: „Haj maćerka — ale śtara kokośch teź!“

*

Ma też prawje.

Wuj: „Nó, lubej dźećeći, wój śtej dwójnikaj. To je tola pěkne, niż?“

Jank: „Nź, luby wujo! Hdyž je jedyn ſ naš nješchto śwoŕak a nan njewé kotry, tak pśchebije wobeju diweju.“

*

„Ja śym hłódny!“

„Cźehodła dha njedźećacze?“

„To śym hišćcze wjele hłódniśchi!“

*

W śchuli.

Profesor: „Mějach po prawom wotpołdan k Wam nješchto wo mośtach rěcźeć. Cźuju śo pak teho dźenża wjdacź, dokelž mam dźenża nješchto druhego we hłowje!“

K zajezboženju němskeho lětadła w Śwedskej.

Pola Jönköpinga w Śwedskej němske lětadło dele padże. Wono měješe čisło D 1812 bayerskich lětadłowych dźělarnjow. Wono padże z khětreje wysokosće dele a rozrazy so na zemi. Štyri wosoby w lětadle, mjez nimi dwaj Němcaj, so zarazychu. Lětadło běše dla wumĕrjenja krajiny tam lećało.

Njedorozumjenje.

„Pichi posledniim poliicejskim fynkfilma fu ludjo wopranje pofladaju nadbějowali."

„Wěchu drje wschě mašina wupischedake?"

„Nó, ně, chyzchu fwoje pjenjezy wrócžo mječ!"

*

Puczowach je hólczkom fwojich fnatych do Jendželskeje na wocželjowjenje. Maly je njefwotojny, dokelž jendželsku rěcz njerozumjeschi. Tola druheho dnja rano wubudži mje ſ radoſtnym ſaſichkom ſe ſpanja:

„Sslyſch wujo! Honacž němzy ſpěwa!"

*

„Nó, kajes Mlynko, Watſch ſynk drje hižo běha?"

„To ſo wě!"

„Mój je nětko runje 23 lět ſtary. Wón hižo ſaſo bedži!"

*

Fanatiſti faſtupować prawdy!

„Schosta je mi wumjetowat, ſo ſym kompletny wol!"

„Haj wſchak haj. Wón wſchak je ſtajnje fanatiſti faſtupował prawdoſcže byk."

*

S naſhanjenja.

„Wujo, ty ſy njeczenjeńj?"

„Haj, moje lube dźěczko!"

„Nó tak, ſchtó dha tebi potom praji, ſchto maſch cžinicž?!"

*

Wón pſchikloſuje.

Wona: „Haj, haj, naſche žiwjenje je jenoż brohowanje!"

Wón: „Maſch prawje! My mužojo ſmy pſchi tom noſcherjo cžežom."

Muž ze sto mjenami

Skónczuje ſe ſo poliziji ſchtachcžiſko, mjeſynarodneho ſłódnika poſnowacž, wo kotrehož eksiſtenzy běchu wſchitcy noſcže dołhi cžaſ w dwěle, dokelž nětſche muž, kaž ſo hakle nětko dopokaſa a wupokaſa:

ſto mjenow a telko paßow wſchelakich krajow.

To běſche jara cžeſte dźěło. Tu jednaſche ſo wo „kunſtcharja w pſchemjenjenju ſe ſnatym mjenom," tiž prje dy wuſpěſchnje we varietejach wuſtupowaſche. Greka, Ultſes ſ prawym mjenom, kotrehož policija jenoż pſchipadnje lepi, njewobkedžeſche jenoż ſto mjenow a paßow, ale też ſto wſchelakich wobleczenjow.

S wěſtym doſcežźinjenjom pytaſche pródane wobſtejenja dóma je wurumowe. Pſchi tym dźěle wupokaſa ſo jako miſchtr ſwojeho facha. W poſledninaj ſětomaj njeje ſo mjenje hacž 84 krócž nutſkamak. W měrnych hydlenjach ſwoſta dłéjſchi cžaſ, warjeſche ſej jěſcž a wurumowa wo mérje drohotne wězy a cžekny po khwilzy, hdyž jemu poczża na porſty paliczi. W tym runja ſo Ulißes danfkemu nutſkamarjej a „baßnikej" Nieſlenej, tiž ſo też w próſdnych hydlenjach ſabydli, ale potom w prawym cžaſu cžekny.

Ulißes měſeſche kucž, tiž ſo ſa wſchě ſamki hodżeſche, dokonja ſwoje „dźěło" a ſawoſtaji viſitnu khartku w formje podobiznu (fotografiju).

Hdyž ſo na padufchowa odhladachu, pſchińdże policija a namaka na ſchpundowanju fotografiju. Myßlejcže, ſo ma hnědź k ſapſchimnjenju. Też domjazy ludjo prajachu, ſo ſu podobnehu muža pſched domom thodźicž widjeli. Tola měſiczel podobiznu njebě k namakanju.

Doniž — muža ſ fotografiju jenoho dnja pſchi „dźele" popadnychu. Nětko pſchińdże mulke pſchepiſkanjenje ſa tych, kotſiž běchu ſo ſ nutſkamanjom ſaběrali. W hydlenju Greka, hdyž też wulki dźěl traduenych wězow nadeńdżechu, běſche wobſtejta rumnoſcž ſa dźiwadłowu garderobu (draſty). Tak ſo wupokaſa, ſo Ulißes, ſnaty pſchemjenjacy wumněł, pſched ſětomaj do ſłoſtnikow je ſchoł. Jedyn je jeho pomocznikow fabrikerowſche wopaczne paßy. Ulißes ſwori ſ nim pſchihodżacu draſtu. Policija pak ſej myßlejeſche, ſo ſo tu we wſchelakich nutſkamarjow jedna.

Tutón wuſtrěli pſchefſtajı policiju tak, ſo ſo ſ nim njefpokoji, ale daże ſlédżeſche. Jeje dźěło běſche wuſpěſchne. Wſchelake druhe wězy pſchińdżechu na ſwětło. Mieſ paßami běchu wſchelake na mjena ſemjanow wuſtajene. Jendželſki lordoju, wuherjcy hrabja, turkowſky paſcha a druhe wobſtoja ſ wyſokimi mjenami běchu w jeho kolekziji ſaſtupjene.

Nowe dźěło ſo ſa policiju ſapoczinaſche. Sčžehowaſche ſłéd a wunamaka, ſo Greka njebě jenoż nutſkamař, ale też ſtroſchny njebołak (Hochſtapler). Nutſkamanje běſche dóſe pódlanſke dźěło, „ſ lubosczę" k próſonym hydlenjam. Hłowna wěz bě, w najwobſchěrniſchich hotelach bydliczż, bohate ſnajomſtwa cžiniczż a tute na wſchě waſchnje wutrjebacż.

Jeneho dnja pſchińdże do najwobſchěrniſcheho hotela we Nizza wuherſki hrabja Eſterhazy, jedyn ſ najbohatſchich magnatow (knjeſykow) Wuherſkeje. Młodeho hrabju ſe wulkim reſpektom pſchiwitachu, też do wobſchěrneho towarſtwa.

Po někotrym cžaſu praſcheſche ſo wrótnika, hacž ſadyn liſt wot jeho ſarjadnika dóſchoł njeje. Hdyž jemu ſe woſt bycž njemóżeſche, pſchiſtupi hrabja: „Mjerjaza wěz, ſym jemu tola voručžił, mi 100 000 frankow pſchihotowacž, a nětk tu ſteju bjes pjenjez". Sarjadniſtwo hotela dłujeſche jemu pomhacž, ale hrabja to wotpokaſa, dokelž dyrbi liſt na kóżoh pad po puczu byczż.

Naſajtra dóńdże wopraudże liſt, tola ſchek hakle popoldnju, hdyž běchu wſchitke banki ſawrjene. Hrabja dźěſche ſ ſarjadniſtwom hotela a te beſche wſchěmu ſchek wuplacžił.

Tola nalajtra běſche kujes hrabja — fuczż. Nětko hotelſkemu ſarjadniſtwu ſwitaſche, ſo běſche jebakej do cukow padnyło. Hrabja Eſterhazy njeběſche nichtó druhi hacž Greka Ulißes, kotrehož je policija nětko ſajała.

Nětko ſłyſi muž je ſto mjenami ſa tolſtymi murjemi parižſkeho jaſtwa. Spodżiwne pſchi tutych mjenach a paßach běſche, ſo žadyn jenuczki na jeho prawe mjeno wuſtajeny njebě.

Hospodarski pasnik

Sobotu 19. ſeptembra 1931.

Wčerawše kurzy w Barlinje."

1 Dollar	4,209	100 pólſk złotych	47,45
1 jendželski punt	20,461	100 čeſkoſł. krónow	12,468
100 ſwejc. frankow	81,95	100 franc. frankow	16,50

Burſy ſawiſchachu wčera ſaſo dalſche ſtłabjenje efektowych kurſow, wobſebje pojnſchczowachu kurſy renkowych a dołhich liſczinow.

Na produktowych wikach woſtanu płacžiſny žita dale ſtłóczene, wobſebje ſaſo pſchenża w płacžiſnje popnſchcžeje. W Drježdżanach hubi wčera pornjo póndżeli 35 pjenjezkow, najwjeſi jeczmjeń 50 pf., nalětni poſtupi wo 50 pf., rožka a wowſ dotalne płacžiſny dżerżeſchcžej. Na Barliniſkich wikach pſchenża ſaſo 10 pf. pſchihadżi, naſymſi jeczmjeń pak 5 pjenjezkow. Rožka a wowſ dotalne płacžiſny dżerżeſchcžej.

Zentnar płacžeſche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydżenja hr.
Pšeńca	10.50—10.65	10.90—11.00
Rožka	9.10— 9.25	8.95— 9.05
Nalětni jeczmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.60— 8.00
Wows	6.60— 7.00	6.75— 7.20
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.32½—11.37½	11.75—11.65
„ okt.	11.22½—11.27½	11.60—11.46½
„ dec.	11.25—11.27½	11.65—11.50
Rožka, sept.	9.70— 9.80	9.75— 9 65
„ okt.	9.67½— 9.67½	9.65— 9.55
„ dec.	9.52½— 9.62½	9.65— 9.52½
Wows, sept.	7.07½— 7.15	7.50— 7.45
„ okt.	7.25	7.40
„ dec.	7.20— 7.25	7.55— 7.42½

w Drježdżanach:

	wčera	tydżenja
Pšeńca nowa	11.05—11.30	10.15—11.40
Rožka nowa	9.75—10.00	9.75—10.00
Jeczmjeń, nalětni	8.75— 9.60	8.75— 9.60
Jeczmjeń, nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.50— 7.85	7.50— 7.85

Drježdżanska burza (14 IX.)

Pšeńca, 75 kg	214-219	běrnjace kruški	15 00-15,40
rožka, 74 kg	195 200	pšeńč. wotruby	10,60-11,10
nalětni jeczmjeń	175-192	rżane wotruby	10,70 11,50
nazymsk jeczmjeń	165-170	pšeńčna muka	46 00 48 00
wows	150-157	rżana muka	32,00 33,00
čerwjeny dźeczel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6,20 6 40	cokrowe truh.	—

Wiki štwórtk we Zhorjelcu.

Pšeńca	10.00—10.50	10.25—10.75
Rožka	9.20— 9.50	9.00— 9.30
Jeczmjeń, nalětny	8.00— 8.50	8.00— 8.50
Wows	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Butra	2.80— 3.20	2.80— 3.20
Jeja	0.09— 0.11	0.08— 0.11
Běrny	1.30— 1.40	1.30— 1.40

Sšudnišzy na pſchepſanjo žolanje

póndżelu 21. ſeptembra:

w Sšulichczach pola Kulowa w hoſcženzu dop. w 11 ſ.: byk, krowa, młócžawa,

w Sšalowje w hoſcženzu dop. ½12 hodż.: byk, krowa, jałojza, 3 ſwinje,

w Kocžinje w hoſcženzu pſchip. w 12 hodż.: 2 ſwinjecži,

w Nachłowje pola Kulowa: muż. koło; kupay ſeſtón ſo w 1 hodż. pſchip. na gmejnſkim hamcže,

w Kulowje w hoſcženzu „K 3 krónami" pop. w 4 hodż.: gramofon, błidowy billard, radio, ſwinjo, hěblawa, wſchelake mebje;

wutoru 22. ſeptembra 1931:

w Cžornym Khołmzu w Fiedlerez hoſcženzu dop. ½11 hodż.: konj. graty, rólny wóz,

w Pſchecžejach w hoſcženzu pſchip. w 12 hodż.: gramofon, ſchijaza maſchina, kuchinſki kamor, nowy deſkowany wóz,

w jamje Erika w kantinje pop. w 4 hodż.: radio,

Wične płacžiny w Budyšinje.

:9 ſeptembra 1931

Wšě płacžiny ſo po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory ſo hišče wyše płaca.

Předmjet		najniša płacžina	najwyſka płacžina
Pšeńca, nowa	50 kilo	—	11.60
Rožka nowa	50 „	—	10.25
Jeczmjeń	50 „	—	—
„ nazymski	50 „	8.50	9.00
Wows	50 „	7.50	7.75
„ nowy	50 „	7.25	7.50
Raps	50 „	—	—
Běrny (we wjetš. dźělb.)	50 „	—	—
Butra	1 „	3.00	3 20
Syno nowe	50 „	2.00	2.50
Słoma z maš. młóc., pras.	50 „	0.80	1.00
„ „ „ k zasł.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młócžena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	20.00
Rżana muka 60%	50 „	—	16.50
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.50
Rżane wotruby	50 „	—	6,50
Jeja	1 štk.	—	0.10
Prosata 998 štuk	1 štk	6.00	14.00

Drobnowikowanske płacžiny w Budyšinje

19. ſeptembra 1931 po gmejnſkim poſtajenju.

Wšě płacžiny ſo we złotej hriwnje zrozymja.

Twora		najniše płacžiny hr	najwyš. płacžiny hr
Howjaze mjaſo z koſcemi	1 kg	1.80	2.20
Celace mjaſo	1 „	2.00	2.40
Skopiace mjaſo	1 „	2.20	2.40
Swinjace mjaſo	1 „	1.60	2.20
Tukrajny swinjacy ſmalc	1 „	1.60	2.00
Pšeńčna muka	1 „	0.50	0.68
Rżana muka	1 „	0.44	0.46
Khlěb	1 „	0.31	0.33⅓
Jědżne běrny	1 „	0,06	0.08
Rajs	1 „	0.32	1.00
Hróch	1 „	0,50	0.90
Soki	1 „	0,56	1,00
Amerik. swinjacy ſmalc	1 „	1.36	1.50
Sušeny połě	1 „	1,60	2.00
Dobre mloko	1 lt.	0,24	0.26
Jědżna butra	1 kg	3,00	3,40
Jeja	štuka	0.10	0.12
Jědżne buny	1 kg	0,50	0.80
Cokor drobny	1 „	—	0.80
Petrolej	1 „	—	0,50
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2,20
Brunicowe briketty	1 „	—	1.30

Wiki w Halštrowje.

	štwórtk hr.	tydżenja hr.
Pšeńca	10.50—10.95	10.00—10.25
Rožka	7.75— 9.00	8.75— 9.00
Jeczmjeń, nazymni	9.25— 9.50	7.75— 8.00
Wows nowy	7.75— 8.00	7.00— 7.25
Wows, stary	—	—
Běrny, nowe	2.50— 3.00	2.00— 3.00
Běrny, stare	0.03— 0.04	0.04— 0.05
Syno	2.00— 2.25	1.50— 2.00
Słoma k zasłanju	1.00— 1.25	0.70— 1.00
Słoma, skótna	1.25— 1.50	0.80— 1.20
Butra kusk	0.80— 0.90	0.75— 0.80
Jeja	0.10— 0.11	0.09— 0.10
Prosata	10.00—15.00	8.00—15.00
Běhaki	30.00—40.00	25.00—40.00

Płacžiny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

18. ſeptembra 1931. Płacžiny po centn. a zł. hriwnach

Skótne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 1279.

Połnomjaſne, wukormjene, najwjetſeje rězneje hódnoſce hač do 6 lět	—
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarše wukormjene	37—39
Mjenje wukormjene młode, derje picowane ſtarše	34—37
Mjenje picowane wšech ſtarobow	32—34

Byki: 493

Połnomjaſne, wurośene, najwjetſeje rězneje hódnoſce	36—39
Połnomjaſne, młóde	34—36
Mjenje wukormjene młóde a derje picowane ſtarše	31—33
Spatne	27—31

Jałojcy a kruwy: 1033

Połnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeje rězneje hódnoſce	21 —
Połnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeje rězneje hódnoſce hač do 7 lět	23 —
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	18—21
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	14—17
Mjenje a ſpatnje picowane	—

Celata: 1370.

Najlěpše wukormjene (2. druž.)	45—50
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.)	40—50
Spatne (4.)	30—40

Wowcy: 6358

Młódše a ſtarše wukormjene (1. družina	39—41
Starše wukormjene (2.)	48—50
Mjenje wukormjene (Märzſchafe) (3.	43—46

Swinje: 10 273.

Połnomjaſne, wosebitych raſow a jich křižencjow, hač do 1½ lět ſtare	56—58
Wukormjene	55—56
Mjaſne	51—54
Spatne	48—50
Rancy a kundrosy	49—50

Płacžiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotſiowe ſymjo ſo tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płacžiny po złotej hriwnje.

	18. 9.	17. 9.		18. 9.	17. 9.
Pšeńca	210-213	212-214	buny	—	—
rožka	182-185	182-184	woka	—	—
naz. jeczmjeń	—	—	modre lupiny	—	—
nal. jeczmjeń	149-155	150-157	žołte lupiny	—	—
wows	132-140	132-140	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	26,2-32,2	26,2-32,2	lany wósušk	13,4-13,6	13,5-13,7
rżana muka	25,2-28,0	25,2-28,0	pocn. melasa	—	—
pš. wotruby	11,0-11,2	11,2-11,4	běrnj. kruški	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25 9,50	syno, 50 kg	1,90-2,30	1,80-2,30
haps	—	—	rżana słoma	0,55-0,65	0,55-0,70
rrčch Viktor.	26,0 27,0	26,0-27,0	pšeńč. „	0,45-0,55	0,40-0,55
lano symjo	—	—	rżowana „	0,45-0,55	0,45-0,60
pjeluški	—	—	ječna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerʃ w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmaʃ w Budyšinje. — Za nawěſtki: G. Janaʃ w Budyšinje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščeńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšćeny přećiwo sćěhnjenju zmjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zrawjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na dra'i dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa z winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys z hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 220 — Budyšin — Pónděelu, 21. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Što sakski nuzowy wukaz přinjese?

Po sakskim nuzowym wukazu, kotryž hischcze njeje wozjewjeny, so msda sakskich sastojnikow znowa wo 5 prozentow skrócźi. Pódla toho so hischcze msda bjesbóžcznych a njewóženjenych sastojnikow dale skrócźa. Dale dyrbja wschě pschikohi wotpadnyć, tola njeżmě zyke skrócźenje msdy wjacy hać 7 prozentow wuczinić. Pschikohi ministrow su tohorunja mjes wuschmórnjenymi pschikohami. Też policajskim sastojnikam so z dźěla dochody sniża, dokiž je so postajenje wuschmórko, po kotrymž wukonjaze a žandarmerišy sastojnišy, kotříž su 25 lět w službje, pschikoha 200 procežnje 300 hriwnow dostawachu. Wschitkim sastojnikam, kotříž maju jenož hać do 1500 hriwnow msdy, so msda njeskrócźa. Dale so dowoli, so móža pschez 60 lět starí sastojnišy dobrowólnje do pensije hicź. Wone potom tu žanu msdu dostanu, kaž hdy bychu z 65. Ntom na wotpoczink schli. — Krajny wurunaćeŕ žud sa msdu gmejnskich sastojnikow wotpadnje.

Dale dyrbi so Pjecja Budyške wokrjesne hejtmanstwo po namjecze Schieckowelo wopomnjenšeho pišma rospuschcźi a so z Drježdźanskim wokrjesnym hejtmanstwom sjednoczi.

Barlinska a Frankfurtska burša dźenża samknjenej wostanjetej.

Po radźe wikowarskeho ministra Barlinka a Frankfurtska barsa pódźelu dla jendźelskeje pjenjeżneje krizy sawrjenej wostanjetej.

Zjězd městow so na němskostatny sud wobroći

Sćěd němskich městow we wosjewenju praji, so nowy pruški mjezny wukaz japschimanja do wrěcźenskeho a sastojnskeho prawa wopschija, pschećiwo kotrymž sćěd městow we wschej sjawnosći protestuje. Němčišelske pruske knježerstwo msdu gmejnskich sastojnikow wo 30 a wjacy prozentow knižši a je nize msdy němskostatnych a pruskich statnych sastojnikow w tym samym rjedźe skrócźi. Tu so two **traine pohubjenschenje msdy gmejnskich sastojnikow** jedna, kotrež k najcescźenschemu schkodowanju gmejnskeho dźěła powjedźe. S nuzowym wukasom so nakhwilnje gmejnske sarjadnistwo wotstroni a gmejnam so snjemóžni, tymane wobsoby sa wažne nadawki dobyć.

Naprawy w Durinkskej

Akademiska wuczerska sdźěłanosć so wottwari.

Durinkske knježerstwo je wobsamkło, lutowanske naprawy pschewjesć. W hospodarskim ministerstwje so krajny wobydlerski a sažbdelerski hamt rospuschcźi, kotrehož pschedsydźerjer je nazionalno-sozialistiski ministerialny radźićel Gerstenhauer byk. Tutón je jako žejnski sapósłanz hłowna sepjera prjedawschcźeho ministerskeho presidenta dr. Fricka byk. Dwjore pjenjezy žejnstich sapósłanzow, we Weimarje bydlazych, kotříž su sastojnišy, su so na 150 hriwnow na měsaz snižile. S pschemjenjenjom sastojnskeho msdowego sakonja dyrbi so msda durinskich sastojnikow po msdje němskostatnych a pruskich sastojnikow stocźi. Pensije so powschitkownje z 80 na 75 prozentow msdy sniża. Powyschenje sastojnikow so na czas dweju lět sastoji. Dwójne sažbkowanje dyrbi so wottstronić. **Powiekaśka schula dyrbi so storo wscha wottronić, a dźěłanosć ludowych wuczerjow dyrbi so sako wot universitty dźelicź.** S wobsamknjenymi lutowanskimi naprawami so porabźi, dešći finanzneho lěta 1931/32 je schešćo na tśi miliony sniżiła.

„Hrabja Zeppelin" w Pernambuco pschistajił.

Nad Atlantiskim oceanom pscheleczawschi, je powětrowa łódź „Hrabja Zeppelin" njedźelu wjeczor 1/10 hodźin we Pernambuco w połodnischej Ameriźy pschistajił.

Centrala zatrašerjow w Barlinje

Pošlednje wušlědźenja Budapeschtskeje policije w nalěnjosći attentata na żelesniźy Bia Batorgy, wobsebje podobneje rolli ekrasita, kaźaš je so pschi Nitrobogstkim attentacje wuźita, su w Barlinje wjelo dźiwanje sbudźile. Barlinska policija pjecza mćnjenju Budapeschtskeje pschihlowanje, so su nadpadniźy na żelesniźy sobustawy nihilistiskeho traschericskeho pasma, kotrehoż sjedźiskeho gnadź ma so w Barlinje pytaś. W Barlinskim policajskim prezidiu je sobotu z pschedsydźerjom policajskeho presidenta

Japanska Mukden wobsadźiła

město, so samolwicź, hdyž běchu Chinesojo offizera japanskeje roshorjena, so chineške knježerstwo njeje za trěbne

Hižo dźeśi czaj wobstejazy konflikt mjes Japanskej a Chinu je pjatk wjeczor k zakročenju japanskeho wójska dorjedł. Japanźy wojacy su hłowne mandźurske město Mukden wobsadźili. Po dotalnych powěsćach je chineške wójsko tkěrko schkodowało.

Pošledniu pschiczinu k wudyrjenju njepschećelnosćow su Chinesojo pjatk z **rostšélenjom jeneho ważneho mosta** ranschochinešeje **żelesniźy** dali. Japanźy wojerjay straźniźy su pódla toho sweśili, so su Chinesojo żelesniżne kolije rostšéleli a sa wobchad sniekhmanili. Japanźy su na to do Chinesow tšéleso, jich do 5 kilometrow skaleneho Mukdena wrócźo sahnali. Japanźy su pschebywanske baraki chinešich wojakow wobsadźili a jkady bróinjow a munizije w nich zebrali. Wjetšche wotdźělenja japanskeho wójska so na to k nadběhej pschećiwo Mukdenej nastajiło. S artillerju Mukden wobstšélowschi so Japanźy wojacy do města dobuchu. Na dróhach wojowaja chinešich wojakow z města wuhnachu. Wjeczorny dźeł Mukdena je wot sobotu ranja 1/25 hodźin w ruzy Japanskich. Jenoż w zitadelli so hischcze Chinesojo dźerźachu.

S Liaoyanga je sobotu rano wjetšche wotdźělenje japanskich wojakow do Mukdena wotešchło. Pódla toho je so 200 japanskich lětadłow a wjele cźežkich kanonow na puć do Mukdena wotpółłako. Wobchad po ranschochinešej żelesniźy je so w japanskej zonje dospołnje sastajił. Chinesojo su po dźaću kolije żelesniźy rostšélili, so bychu Japanskim nawal pscheźili.

Japanźy su pošlednje dny pschezo rasnischo žadali, so by China schodu sarunała, **kotruž** bě chineške wobydlerstwo Japanzow pschećeźejo naczinilo. Też bě japanska zjawna

Cežka zwada mjez Japanskej a Chinu. Japansecy wobsadźichu Mukden. Khartka předstaja rańšu Chinu.

rěč, so by Japanźy su hanemnej wójnje sakóńcźenej, je so pschikasało, so dyrbi wotbronicź.

Pschi wojowanju blisko Cźang-Cźuna, k połnocy wot Mukdena, su Japanźy po hanemnej rosprawje 35 morwych a 90 franjenych měli. Jedyn wyschši offizjer je so cźežko skonik. W zyłej Mandźurskej su Japanzy najhłowniše pschećiwjenje nadeschli.

Sastupjeŕ **japanskeho swonkowneho ministerstwa**, Morišhina, je so do Mandźurskeje pójtał, so by wojerskemu wjednistwu poručił, so so njesmě **žanych nowych krocźelow** cźinicź.

Konflikt před Zwjazk Ludow přindźe

Kaž so z Genfa powě, japanscy wotpósłanzy we Swjazku Ludow wo njepschećelnosćach mjes japanskimi a chinešimi wojakami praja, so je so kruce pschikalako, wschě naprawy cźinicź, so by so nowym njepschećelnosćam wobarało. Japanźy wojacy su jenož japanske prawa sakitajo postupali. Hdy by so **konflikt** dale pschiwótšił, by **z**nadź China jón hižo tele dny psched Radu Swjazka Ludow pschinjesła.

Zadźěwane attentaty na żeleznicu w Hollandskej

Kaž je so hatke schonilo, so so w Hollandskej w pošlednim cźasu nětkotre żelesniske attentaty sypłake, kotrež pak je policija samjećała, so so wobydlerstwo njeby do hrozy dało. Pjatk wjeczor su w němsko-hollandskim namjesnym kraju attentat na špešniny cźah Amsterdam—Paris sypłali, kotryż pak je na złoże bjes wušpěcha wostał. Lokomotiwnik špešnyeho cźaha, kotryż 1/48 hodźin z Amsterdama wotjeźe, wojsewi, so je pola Nirvstada sadźewk pschejeł. Pschi pschepytanju so wukopa, so běchu do wuhibadłow cźežke kruchi żelesnych rjezałow zakócźene. Podobny sły pschichot bě so 10. junija w Limburgskej probinzy a hischcze jedyn borzy po tym na špešniny cźah we belgiskim namjelnym kraju sypłał.

Grzesynskeho wuradźenje było, w kotrymž su so nowiske wušlědźenja Budapeschtskeje policije rosprajile. Hischcze je so njejsu rozsudźili, hać by so měła internazionalna kommisija k rosjasnjenju żelesniskich attentatow wustajicź. Dla pomjeńšenych attentatach je so pjatk na některych ważnych němskich żelesniźach nakhwilnje wobchad hacźił.

Tak je so żelesniskej direkziji w Kölnje špešniny list pójtał, so je na luxusowy cźah Wín—Ostende blisko Düirena w Porheinskej nadpad wotmyślenty. Na to su hnydom sastojniźy dohladowarskeje kmiźby na żelesniźy zyłu cźaru mjes Kölnom a Aachenom pschehladali, njejsu pak niczo podhladneho namakali.

Też żelesniski cźaru njes Kölnom a Barlinom su blisko Herforda pschehladali. Blisko żelesniźy pschi rěcy Werry běchu so podhladne śwětłowe signale widźałe. Na to su wschón wobchad po schtyrikolijatej żelesniźy sastajili a wschě pschinjećne mosy żelesniskeho schkitanja k pschepytanju żelesniskeje cźaru nastajili. Tola ani na mosce ani na druhich dźelach żelesniźy zanych śledow wotmyślenego attentata njenamakachu.

Po jenohodźinskim sapołożenju mózachu cźahi po cźarje Barlin—Köln—Paris dale jěcź.

Tjeca powěsći wo attentatu je we Westfalskej pjatk wjeczor wulki nimjer naczinila. Na cźarje mjes Herbornom a Westerburgom běchu so na schěny hrjady z grotom pschiwjasane. Lokomotiwa jeneho cźaha sadźerże bjes dalšeho na bok šetorka. W tymle padze **mózeše** policija wušlědźicź, so so wo truist klupeho hólcźiska jednasche. Ssamopasznika, schtyrnaćelětneho hólza, sajachu. Wón praji, so je wjele powěsćow wo żelesniskich attentatach jeho pohnuło, cźahej so smórcźicź dać.

Mężowa krza w Jendżelskej

Salow, ze kotrymi wona so papjerjane pjenjezy je slotom jandźi, je so i wozy stajił. — Bursa je so jamkła.

Jendżelske knježerstwo je wo radze Jendżelskeje banki wobjamknło, so na so wot njedźele 20. septembra słota mėna i wozy stajiła. Sakonjonym nacżiłk, kotryż Jendżelskej banzy prawo da, samėnjenje bankowdu se słotom nachwilnje sastajiła, so pondźelu parlamenteji pschedpołoži a wo nim so hłosowa w tšoch wuradźenjach sa so hobu wobsamknje.

Wo hrjebj julija su so sumwy, kotrej nėhdże 200 milijonow puntow sterlingow (4 milijardy hriwnow) wuczinjeja, do wukraja wróżo żadałe. Tele żadanja su so dźeła i pomocu wobstatkow słota a zuzuch balutow, dźeła i pomocu i kreditami i Franzowskeje a Ameriki dopjelnili.

Hornje wobjamknjenje so winowatoscżow jendżelskeho knjeżerstwa abo Jendżelskeje banki njedótka, kotrež maju so w zuzej walnese saptaczicż.

Wschėdny bankowy wobtkod so njepschetorhuje, a njeje żaneje pschiczinj, so budża wobtkody, kotrež so s jendżelskimi pjenjezami cżinja, cżekpjecż. Bursa so djenka pondźelu njewotewri, dokelż dyrbi parlament djenża wo nutrnych zakonjowych naczilkach wobsamknyc.

Knježerstwo mėni, so nėtcżiske wobcżežnosce njeńsu i tym nastałe, so su jendżelzy staczenje kapital do wukraja nawinyli, dokelż su so wulke hromady kapitala na znje sliczowanje wróżo żadałe.

Banki su so na to swjasałe, so budża pschi zamjelowanju kupowanja dewizow se strony jendżelskich staczanow pomhacz. Wuwjate su jenož tajke żadanja dewizow, kotrež su k dopjelnjenju wopraudźitych potrėbnoscżow wikowanskeho wobtkoda nutne. Knježerstwo njebudże so kondźicż, jeli so budże so trėbne być sdacz, hischeze druhe naprawy cżinicż.

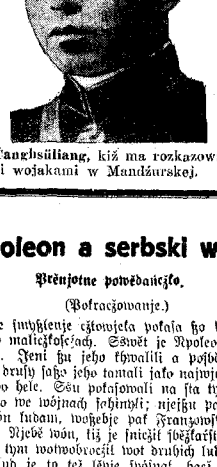
W Jendżelskej so diskont powjetši

Jendżelska banka je swoju diskontowu żadżbu se 4½ na 6 procentow powjetschiła. Hacż dotal je so diskont nanajwyżi sy wo ½ procenta powjetschił, jenož w zwe wuwjaczinych padach je so diskont wo 1 procent powjetschił.

Tajke powjelschenje wo 1½ procenta njeje so w stawiznach jendżelskeje banki hischcże żenje słało.

Wulke dowozne cło wotmyslene

Każ „People“ powė, jendżelske knježerstwo wo pjeczlėtnym planje k wukhowanju jendżelskeho hospodarstwa wuradźuje. Kónz oktobra abo zapoczatk nowembra chze so knježerstwo na lud wobroczicż, so by wón jenom porucżił, tajki pjeczlėtny plan pschewjesecż, kotrehoż najwaznischi dźeł by je sawjedzenja dowozowych zlow wobsłał. Mu-

Maršał Cangkšiliang, kiż ma rozkazowarstwo nad chinejskimi wojakami w Mandżurskej.

sejo, kotryż nėtczischi kabinett tworja, chzedża jako wjedniz noweje strony psched lud stupicż. Też wo złowinych żadżbach so hižo powėsce roschérjeja. Dowozne złe dyrbi w pschecżiwu 33⅓ procenta hódnosce wuczinicż.

Francowska pomoc?

Franzowski finanzny minister Flandin je „Matinowemu“ dopisowarjej, Sauerweinej, njes druhim źledowace rjekł: Swėt dyrbi dopóhnacż, so mója nadpady na jendżelskich punt najbórsche sczehnki mėcż; pschetoż hdy bychu Jendżelscżenjo skónczne ras ſami dowėrjenje zhubili, by s tym źiwėtowa katastrofa nastała. To je też pschicżina, cżehodla je Franzowska hižo ras je swojej pomozu zapschinila a so też njeby kondźała, druhi kročej pomhacż. W sajinje Franzowskeje leži, so jendżelski punt to wotzanje, schtoż je pschezo być, njemuży wubjerny internazionalny pjenjez, kotryż njeje żanemu kursowemu khablanju podcżinjeny.

Ze Serbow

W Budyschinje, 21. septembra 1931.

— **Wa wjedrje.** Dżensa rano we 8 hodź. barometer 742, hygrometer —8, thermometer w nozy +8. Wuhladny na pschemėnjaze wjedro. Nadźijomnje słónczne. Dżensniske deschczowanje wuthadża s nižinow, tiż s połnozy nimo cżahaju. Wjedrowarstojni maju dobru nadźiju, so tuto deschczowate wjedro na stróny pominje a so so zaso wumjedri. Szylna wyschina nad Atlantiskim morjom sczele swoje wuhbėzki hluboko do Europy, a tak nam rjane wjedro lubi. — Jutrje wutoru skhadża słónczko 5,44 hodź. a khowa so 6,01 hodź. Mėsacżk khadża jutrje poł. 5,01 hodź. a khowa so na ranje 12,20 hodź.

— **Wobwoleršstwo Budyschina: 40926.** Statistiske wotdźelenje mėschczanskeje rady nam sdźeli: Dalepišana sczisła wobyblerstwa mėsta Budyschina wuczinjesche kónz augusta 1931: 40926 (kónc augusta 1930: 40881).

Deščik, deščik a zaso deščik!

Tak słyschimy ratarja, tak słyschimy małosahrodnikarja, mėschczana skorjacż. A cżim to i połnym prawom. Płody, kiż su hischcże na polach, pomałku zahnu. Rože w łahrodkach połnjuja swoju rjanosc, schumlaju do dolhosce a scherja zuły zewak tak lubosny wobras. Wschо dźelo na polach a sahrodkach so hacżi. Luki drje su posyczene, ale syno njemože wustkhnycż. Ratać je prózuje a dołkónczne może je jenoż hischcże k saplanju bracż. Srudny to wobras za nuju tradawsch. — S rankom słyschich jenoż tu a tam słabły cżitok słowjanskeho ptaczka. Zyła Boża pschiroda so ha być srudna a tuta srudoba leha ho też na cżłowjeka, pschetoż i pschiroda su wjeselli a runje tak żarnje. Je pschewinsko i njej sjednoczeny we swojim zułym żiwjenskim wėsu. Cżežko leži na cżłowjeku hospodarska nuza, ale schtoż wjele cżežscha leha so na njeho mutny wobras Bożeje pschiroды. Pruha Bożeho słónczka wschо wožiwja a hdyż je cżłowjek we słowėtu żiwy, tak njesbe też wschi cżeże wjele łožo. Hižo tydżenje dołho mamy nadźiju we wutrobje, so dyrbi tola bórzy deschczojaty cżas popschestacż. Tola pschecżo saso płaka njebjo. Wežerwuscha njedźela, hacżrunjez troschku wétrowta, bė nam woschcżewa polna, dokelż — ho njedeschczowasche. Mėschczenjo khwatachu won do Bożeje pschiroды, dokelż wabjesche k sebi wobras horow, cżicha wjesla a w symjertnej rjanosci stejaca pschiroda. Wesce su też wusche serske śiwjedzenje krażnje ho poradżiło, hdyż mudrina njebja kóżdeho wabjesche se swojeho raja domizapnosce. Ratać hladasche s wėstej nadźiju na swoje pola . . . Skónczne budże sasо rjenscze wjedro. Bóh dał, so by tak dlżschi cżas wostało. Je ho tola dołho dołeż deschczowało. Jómu dyrbi tola Boże słónczko sasо dobyczi! — Tola dżensa ranko — hižo sasо deschczi, deschczi a sasо deschczi. To-

ſa njeſhubnuy nadźiju rjanu, so ho wrócza łepsche cżasy . . . Ssmy tola tak jenoż hischcże wot nadźije żiwi!

— **Serbske towarstwo „Radźija“ w Budyschinje** ſeńdże so jutrje wutoru wjeczor we 8 hodź. k swojej mėsaczнej ſchromadźiznje w Sserbskim Domje. Kożdy zapisany ſobuſtaw je winowaty, so na ſchromadźiznje wobsedżicż. Cżesmy rėczecż a wobſamknycż wo naſchim towarſtwowym dźele w pschichodnej ſunje, do cżehoż ſtuſcha pschedewschem ſwėtowanje. Tohodla ſo wſchitzy wėſce wocżakuja.

— **Cżežki wobſchadnej njeſboži.** Sobotu popołdnju wokoło 4 hodź. ſta ho na Nowoſlazſkej dróży, hdżež ſo Twarodwudrohowiſcżowa dróha wotſchecżuje, cżežke wobſchadne njeſboże. Wobſchadny auto ſawinu ſo na Tworowe dwórnischcżo a potorhnu motorowe kolesarja, wonkowneho ſamkarja, nėhdże 10 metrow daloko ſobu wokoł. Sysſchoženy wosta bjez wėdomja leżo, jeho je ſamitelnym autom do thorowinje dowjesechu. Tam mėnja, ſo ma wbohi najſtarſe nog pukniene. — Hiſchcże jene tohorunja cżežke njeſboże ſta ſo w nozy wokoło 1 hodź. na Kamjenicy dróży blisko leżowniſcże cżo. 19. Tudomny mėrjeſcki technikar, kiż ſe ſwojim motorſtim kołom do mėſta jėdżeſche, ſaſtżeże mjes nėkotrych pėſchich ludźi, kiż dróżu pſchekrocżachu. Potorhny ho tak a jeje pſchewodżerja, jenuchu tudomneho wojaka a wuleczeſche jeho zuły kónz ſ motorſtim kołom ſobu. Wojak ſtónczuje bjez wėdomja na dróży leżo wosta. Motorowy kolesar cżerjeſche potom ſe ſwojej maſchinu hiſchcże pschez ſchéroke dwohowe khſchiżnicżiſcże, pſchecżiſko khodnik a wuſchtodżi hiſchcże dohrymi autom, hotżu do thorowinje a wozała do wojeſkeje khorownje. Policija wobaj podawkaj pſchepytuje.

— **Burgłowa nutrnosć jutrje wjeczor we 8 hodź. we wulkej zurawi.** Hiſchcże ras ho ſ dorasom pokaſuje na burgłowy konzert, na kotrymż pobjelujeny collegium muſicum pod kapalnym miſchtrom Benderom ſobuſtkuje. Programu, kiż wopraſuja k tajſuwej, ſu po 30 pf., ſa łudźi bjez dźeła po 10 pf., pschi zyrkwinych durjach dostacż.

— **Sſiwój 10letny miſchtrik jubilej ſwjeczeſche** ſobotu k. ſchewſki miſchtr Gerhard Mohr w Budyschinie.

— **Sakſka krajna loterija.** Pschi pjatkowym cżehnjenju 5. rjadowanje 199. ſakſkeje krajneje loterije (16. dżeń) padże dobyczе wo 10000 hriwnow na cżiſło 60964 a 140735, dobyczе wo 5000 hriwnow na cżiſła 116213, 127273, 140895 a 149754.

— **K zadźéwanju wopačneho zrozumjenja** so na to pokazuje, zo so při wotewrjenju konkurza, wo kotrymż je so w nowinach pisało, při Nakupowanskim towarſtwje za Budyšin a wokolinu zap. tow. z wob. ruk., kiż je w likwidaciji, njejedna wo Tworykupne towarſtwo w Budyšinje, zap. tow. z wob. ruk., z kotrymż tuto z nicżo zhromadneho nima.

— **Paduſchſtwa.** We nozy k 17. pōźnjeńſzej ſtachu ho we Hnaſchecżach a Zicżeńcu cżežke paduſchſtwa. Kradnyli ſu też wėrowarſkej pjerſchecżenjez, wosſamjenjenyz ſ „P. M.“ a „M. M.“. — Dale ſu kradnyli w nozy k 13. pōźnjeńcżej w Bórku zigarety ſmamkow Altkoh, Richard Tauber, Greiling Auslese, Stiſſe Mädels w tyſkach 10 a 25 ſchtuk, zigary 30- hacż 20-pjenjezkowſke, Winſke waſſe, ſchokoladu ſmamkow Mignon, Alpenmilch, Hartwig u. Vogel, rólli njeſlicżołowych płaſkow, łodowych bonbonow, 7—8 puntow metowjez, hotżwjecżkez a dobreje kołbaſy, a por nowych mudroſchérych żonjazych tołow. — Wo wėzowne ſdźelenja proſhy kriminalne wotdźelenje w Budyschinje.

— **Paduſchſtwa ſkota na pajtuje. Wuſkote myta!** Każ ſmy hižom piſali, ſu w nozy k 24. ſinjenjez a 9. pōźnjeńcżej ſ paſtwiſchcża Pomorezańſkeje rataſkeje ſynſtanje howjadle kradnyli, wobej běłocżorno piſanjez. Pomorezańſke kuſlowne ſarjadniſtwo pſchiſłuſa kóżdej wojobje kiż pſchinoſhujże k wuſlėdżenju paduſchſtwa abo ſabostacżu howjadow, w kóżdym padże 100 hriwnow myta.

Atlan:

Napoleon a serbski wojak

Prėnjotne powėdańczko.

62] (Pokračowanje.)

Nadobne ſmuſkjenje cżłowjeka pokaſa ho huſto nanajſaſnſchemu w maliczkoſcżach. Swėt je Nyoleona wſchelako pożudźował. Jeni ho jeho khwalili a pożėhowali hacż do njebjeſ, druhi ſaſo jeho tamali jako naſwjeſcheſcheho ſlóſtnika hacż do hele. Sću pokaſowali na ſta tyſaczy, kiż ſu pſches njeho we wójnach ſchėmyſł; njeſaſu pak ſpomnjali, ſchto je wón ſudam, wożebje pak Franzowſkej dobrotow wopokaſał. Njebė wón, kiż je ſnicżił ſpėżkarſtwo w Franzowſkej a ſ tym wotwobrocżił wot druhich ludow ſahubu? Wſchėdny lud je to też lėpje ſpójnał, hacż ſaiwiſchi we wyſokich khubach. Wón ſam mi junu prajeſche: „Jenoż w towarſtwach wyſchkow a generalow mėjachu mje ſa żadławeho cżłowjeka, ale niż jednori wojaz. Tuczi prawdu cżinjachu. Woni nėdźachu, ſo ſtym jich fakitaz a ſo njebożych nikomu dowolił, jim błiſko ſtupicż.“ Napoleon mėſeſche jara cżiſcżiwu wutrobu, jeho żadżerjenje be pſchezo njeporóczne pſchecżiwo kóżdemu, wożebje pſchecżiwo wſchėdnemu ludej. Wón drje njeje wójnu wjedł cżeſcżelakonnoſcże dla, tak ju jenu wſchelazy wumjeſtowali, ale dokelż be pōźſtany jako prut Bożi ſem na ſemju. So wón njebė ſurowy, widżimy ſ toho, ſo tódy tak dżeſcżowiſka radoſcż jeho napjelni, hdyż mōſeſche wón nėkomu nėkaju dobrotu wopokaſacż. Bė widżecż, ſo wón dżenża w naſchej ſahrodże jedżo na drjewjanym ſtólcżku pschi najjednoriſchich wobſtejnoſcżach ſo ſjoſowmu cżłowjeku. Nan a cżeta bėchtaj na mnje hordaj, pſchihladujo, tak ſnėm kėżorej pożłużowacż. Bórzy ſo wokoło ſahrodu wſchitko ſ dżeſcżimi nijerwjeſche. Hdyż ſhonichu, ſo je tu Napoleon, dożeſchechu nemużu hnydom nėkotre ſ nich domoj a bórzy pſchikhodżachu też żonſke a mużaz. Nichtó niechaſche pſchi-

leżnoſcż pſchepaſacż, Napoleona wohladacż. Kėżor pak mi rjekn: „Sſym muczny, chzu pol hodżiny abo zyłu ſpacż. Wobſtaraj mi łożo!“ Wėdżach, ſo cżeta njeje na tak wożebny wopyt ſ łożemi pſchihotowana. Tuż pōźſtach nana kėżeſſe do hrodu a dach prajicż, ſo hnydom kėżor tam pſchińdże. Njech pſchihotuja łożo ſa njeho, dokelż chze wotpocżnycż. Wjedżech kėżora do knjeżeho dwora, hdżež mėjachu wſchat jemu ſtwu ſ łożom ſa wopyt pſchihotowanu. O, kak lubo bė mi to, ſo ſu mi tak pſchileżnoſcż poſtiſli, ſ Gretelku rėczecż. Hdyż bė ſo kėżor lehnył, ſydny ſo wyſchk pſchi dwerjach ſtwu, ſo by ſtrażowal. Tak mėjach ſwobodne, bóniż kėżor njewotcżiſi. Potom dyrbjach jemu hnydom k ruzy być, tuż ſo njeſmėdżach ſ hrodu wotſalicż. Tak ſebi to runje pſchejach. Gretelka mje wjeſele poſtrowi a dowjedże mje do wobydleńſkeje ſtwy, hdżež Dobroſchcżan knjes na mnje cżakaſche a prají, mi ſtóleſ poſtcżiſcżo: „Sėże mi ſadneho hoſcża pſchihotowjedł, mjes tym ſo bóch na polu pola ſpėżkow. Myſlu, ſo je moja winowatoſcż jeho powitacż. Je dżen pſchecżeſ naſcheho kraja.“ Bė preni raz, ſo mi knjes „Wy“ rėkaſche.

„Wodajcże, ſo njemėjach khwile, waſ ſo wo dowoloſcż praſchecż. W cżaſu wójny wſchat ſo żadyn wojak dołho njeprajcha, pod cżęſcżej tżechu je dowolene pohoſpodowacż. Moja winowatoſcż je, ſa kėżora ſo tak derje poſtaracż, każ je mi to mōżno.“

„S cżim ſcże pola kėżora?“

„Sſym ſ jeho ſtużowinſkom.“

„Mnoh, ſe ſtużownikom? Hdy bychcże był, njech też mi ſ generalom, to tola ſnajmjeńſcha je ſtotnikom. To bych żeli hiſchcże lubicż dał. Ale jenoż ſe ſtużownikom!“

„Knjeże, ſpōſnawam, ſo mjacże hiſchcże ſtare nahladny. W Franzowſkej placża prawa cżłowjeſtwa a niż ſtare pſchedhudi. Sſym ja tohodła hubjeńſki hacż wy, dokelż ſym ja narodżił jako młynkeż Michał a wy jako ſenjanſkeſe dżeżo? Jako cżłowjek ſym ja pſched Bohom a rėſnumnymi ludźimi runje tełko tak wy. Tu by jenoż mohło wosdżeł cżinicż dnchowne wuſkuſtwanje. Njechaju ſo ham

khwalicż, pſchetoż ſchtóż ſa khwalbu hraba, nahraba wuſſuchch, a tuż ſym w letach na kėżorſkim dworje wjazu nawuknył, hacż nėkotrymżkuli jenjan, tiż je wſchelake ſchule wopytał, kotrej jemu nan ſe ſtotym tłuczom wocżiſnjeſche.“

„Haj, w Franzowſkej maja nėtko hinaſche naſtawy, ale ja ſo ſ nimi ſpſcheczeſcicż njemożu a njebudu. Też mlodżi dżenża hinak myſlą hacż my ſtari. Wėm, ſo je Gretelka wam pſchikhilena. Je mi to ſama prajiła. O, ſchto by jeje bratr Ludwik ſ tomu prajił!“

„To wėm. Prajeſche mi pſched ſwojej ſmjerczu: wėm, ſo Gretelka lubujeſch. Budżtaj ſwożownaj. To bėchu jeho poſledne ſłowa.“

„Schto, Ludwik je to rjekł? Hdyż waſ njebych ja cżeſnego muża mėł, njebych to wėcił. Haj, Franzowſka je jeho ſkaſyła a ſkaſy najſterje też naſch lud. Nowy cżaſ, nowe nahlady! — Boli mje, ſo wam njemożu pożcżene pjenjezy wrócżicż. Je to, każ by Gretelka wat waż wotwiżna ſyła.“

„Gretelka njeje wote mnje wotwiżna. Sſmój ſtebi tułoſcż wumałoj, prjedy hacż ſym wam pjenjezy pożcżił.“

„A ſchto budże, hdyż njemożu je wrócżo płacżicż?“

„Tak na tym niczo njeſałeji. Njeſmėju ſ toho żanecże ſchkody. Najwjetſchi dżeł po pravym njeſju wote mnje, ale wot kėżora, kiż je mi je dał. Hdyż ſ kėżorowje ſtużby wuſtupju, njebudu ſebi móz jenoż jene cżyczerſkuble kupicż, ale wjazy.“

„Tak, tak, budżecże cżyczerſkubler. Nó, to je nėſchto druhe. A to drje w Franzowſkej?“

„Nė, wrócżu ſo ſaſo do ſwojeje domiſny. A hyrnjeż w ſulsje wſchelko dobrej mėł a hyrnjeż kėżor ſam mi ſe mjanki ſa njewėſſny poſticzał, każ je ſo to ſtało, tak prajazuły njech ſo ſ ſulym dajt Ja woſtanu ſwojej domiſuje ſwėrny a Gretelzi. A proſchu waſ, jara cżeſcżeny knjeże, ſo bychcże namaj ſwoje ſtarſchiſke pożahnowanje k tomu cżaſt dacż.“

(Pokračowanje ſcżehuje.)

Rokoły, kiž móžu kluzeć k wujaŋšenju paduschstwow, njech so zapodadźa kriminalnemu wotdźělenju w Budyšinje, Schmerlatz 6II, telefon 2802, abo žandarmiskemu w Kubschicach.

— **Pokhroma je wudyrisa** njes schparatym skotom žiwnoležeći Marje Kuschnjec we **Sserustanach** čo. 26 a žiwnoležerja Jurja Lešźowcy we Njebjelčicach čo. 24.

© **Boschez.** Pola naš poćinaju tkěrco na polach kradnyć. Běchmy wschak někotre tydźenje trochu měra měli pschez paduchami. Nětkle pak su kalniščeja paduchami napjelnjene. S městnami su paduschći wjele hłójčkow swurčeli. Paduschći dobrechu so **hamo** do **samknjenje** kahrody je-je widowy a kradnychu wschitke winowe kicje, kiž na wotkach pschi hłóžu wisachu. Dokelž so wulke dźěłby njedachu, wobstoj poskład, so paduschi kradnjene wupłaty pschedawaju.

© **Klein.** Pschi schčežowanju jabłukow sniesłoži pjatk w poŋdźelu schčěpar Jurij Lešje z Budyschina. Wón je z rěbla. Pomocny ludźo sniesłoženeho do tudomneho **torcziny** donjeschu. Schmolny lěkař knjes dr. Pětr z Malešec pschijědźe, so bychu so Lešźa na rjapje pschepadźł. S autom ozdźělčerskeje samaritskeje kolony **Kamjenz** sniesłoženeho do Budyschkeje měšćanskeje khorowje.

© **Nowych Porschicz.** Cźežše **wobłahdne** njeshoże sta so wječor w 6 hodź. na stawej dróhy do Budyschina. Wo dwěmaj so wobydlerjej Starych Porschicz, kiž z auta z Budyschina pschijěchaštej, na Staro-Porschichi puć wupschijědźe jemu motorowy kolešat napschečiwo a frajnje na auta. Wosta tkěrco tvarjeny leža. Jeho dyrbjachu Budyšeje chorownje dowjesć. Jeho zoźius wotkřěli lóžkowymi ranjenemi.

© **Budyschin.** Sawdźeny pjatk sněhowe tudomny **[illegible]** a rewidowstawar Karla August Hennersdorf z poměrnje dobrej strowoscži swoje 80. narodniny. Jubilej Stary, kiž je rodźeny z Pluschnicz, je we swojom wosobinskim žiwjenje cźežkeho naschonił. Wschitkich 9 dźěci jemu wumrěło. Pschez 12 lětami zemrě jemu tež mandželska. Wot teho cźasa je samotny we swojej chěži. Wón a jo hom stara. Jeho bratrowstki sym z Partwitz **[illegible]** jeho podyšera a jemu pólne a druhe dźěła wobstarata a jeho też hewak hnidźischo waŋtynje. Psched nětkorymi lětami so starz w hnide pschi woschtrocze wobšmuty a so na nohi hrani, tola sosoo wotkhori. Hewak njeje ženje khory we dwě. Kóždu na pschećzelneho starza rad a so rad z nim rozmolwja. Njech jemu jenu hišće dalsche spokojne lěta dožiwja.

© **Swjedźicy.** W nalchej **amejnje** pschi liczenju šwini 501 šwini naliczichu. 81 šwini bě hišće nje-**[illegible]** starych. 8 njedźel hač pał lěta starych naliczichu 71, wot rjanzow hač do lěta starych 2, pschez lěto starych **[illegible]** hač do lěta 1. pschez lěto 4, hewakschich **[illegible]** hač do lěta 86. pschez lěto 1. Pschi liczenju w inwen-**[illegible]** naliczichu 495 šwini. — Hotowcy, kiž dotal knjes **[illegible]** wotnaležche, je do druhich rukow pschešchol. Nowy **[illegible]** je jón bliźom pschewza.

© **Kotecz.** Sa bliźke jutry je so do nalchich schule do-**[illegible]** 7 dźěći. 5 hólzow a 2 holcy samowuli. © Delnich **[illegible]** su 3 hólzy a 1 holza, 1 Hornich Kotecz 1 hólz, je-**[illegible]** 1 holza a 1 Lutka 1 hólz. — Pola nalch su ludźo **[illegible]** běrnu ľóžacz.

© **Kitlitz.** W poschedźenju schulskeho wubjerka wolachu so wumóžnika schulskeho wjednika jenoshłósnje namjetowanego wuczerja Seiferta. — Pschi wuradźowanju wo wobsadźenju nalwuschi wróćinowiny so pschećziwo namjetej wuczerstwa je krjesćijanej shromadźizny namjetowalche, so maju so próżdniny 26. t. m. sapoczecz. Ma so spytacz nětk dojednacz je shromadnymi schulemi. — Shromadźizna so njemóžeše rozsudźicz k dschiwujcej z wutworjenju schulskich wjesnych domow, dokelž hdy pschi swojim nadyšnym pjenježnym położenju njemóže dowolicz dalschich wudawkow, cźim mjenje, dokelž je hamtske hospodarstwo wjetši hospodarski plan diktowało, kiž ma pschez 11000 hrawow njedostatka. — S dźěłom zapisowarjom we **[illegible]** wubjerku bu knjes wuczer Model.

© **Kamjenza.** K knjesnoboženjomaj, kiž pak dale słyšachu, njemělischtoj, dóńdże pjatk wječor wokoło 8 hodź. na delnjej Budyskej dróze. Motorowemu kolešarjej, kiž do nalchego města pschijědźe, zabě wuli pod so koła, cźehnjała wón nazje. Wjednik a łozius padnyschtaj na **[illegible]** Dokelž koło pomału jěchaše, so wonaj jenoj **[illegible]** hnidźischtaj a koło so łochko wobschkodzi. — Hnydom **na to pschijěchše nimo auto jenoho Kamjenskeho** rěsnika, wola kotrehož so njejapły rospłunjak zavalt. Wjednik wosa hnydom jěcz pschestaja a woheń je swojej kolanej łuki zabi, so **[illegible]** tež tu wjetšeho njeboža njestacz.

© **Kamjenza.** Kamjenska měšćanska rada je zakasała hnidźanze wiki, kiž so tu kóždy tydźeń wotnjewaju, dokelž so w Kamjenskej wokolinje pokhroma straschnje rozschěrja.

Nazymski turnir Łutowskeho jězdneho towarstwa

W Kamjenzu, 20. pożnjeńca 1931.

„Sa Kamjenzom ja horami", bóle na Jěžowšćich honach wotmětwajsche Łutowjte (Lautawert) jězdne towarstwo swój **druhi łětuschi turnér a wuběhowanje,** kiž njebě tak derje **wopytane** kaž w žnjeńcu, hyrnjež wjedro howito. Stónczko wožwětlowajsche drje trajnu, ale z cźašami so prošćejsche a zymny wětr dujejsche pschez folt a schczernischcza, so ludźo **hamo** w kožuchach wutrachu. Turnér nawjedowajsche k. D. Schöne z Łutow, pschedźiwdy **tamnoho** jězdneho towarstwa, hudnikaj **běchtaj** k. **major** n. wotp. Reich z Běłej a jedny mjichtr Frejše z Khocźebuza, jim k pomocy hischcze wujednaze hudnistwo, wubježnik (Starter) a skotny lěkař.

Rimale z dypłom w 2 hodź. sapocza so **wuběhanje.** Rjana cźrjódła toni so wobdźěli a posticzischu z dźěla wulkotny běh. Hižo pschi **druhim** sta so **wobjerujomne** njeboże. Tuto **bě wotewrjene** sa **žonjte** a tři **kotry Voll-werth** z Łutow so na nim wobdźělichu. Hdyž **běchu** jónu **wuběhanischcžo** wobjěchali, wuskoczi prěni kóń z cźary do **pschihladowarjow.** Mózno, so je jězdna pschi wohladowanju sa druheju konjomaj swojeho troschku na lěwo **[illegible]** a tak **[illegible]** z mozu do ludźi a powali jeneho **Kamjenskeho wobthodnika** straschnje. Jězdna padny pschi tym z konja a stawa sej wobruczku. Runje tak dźěsche so jenemu **podwyschkej** němikostatneje **wobory.** Pschi skakanju psches jaźla (jordy) padnyschtaj jězdny a kóń tak njeso**[illegible]**wonje, so wosaj najprjódy thwilu leža wostaschtaj. Kóń so sase išraba, ale jězdneho wotwjedźechu je stamanej wobruczku a z wuwalenej ruku z wuběhanischcza a dowjesechu jeho se janitelnym autom do Kamjenskeje **khorownje,** hdjež **běchu** hižo jězdnu **wotedali.** Jeje njeboża dla so druhe wuběhanje njedowuwjedźe. Wuslyšk wschich pschedwjedźenjow bě sćěhowaze:

I. **Płone wuběhanje** na **1200 m.,** wotewrjene sa wschě konje a jězdnych: 1. Schalta na Paonie, 2. Heilmann na Sonnenschein, 3. Schubanz na Toni a 4. K. Handreschka na Zigarette.

II. Honjeršće skakanje, wotewrjene sa wschě konje A-rjadownje: 1. hejtman Niegers na Tempelritter, 2. hejtman Eibenstein na Blaubart, 3. wyschschi dźesatnik Burkhardt na Bodo, 4. hejtman Mlynt na Euphrat a 5. hejtman Bibenstein na Bastei.

III. **Płone wuběhanje pjches 2000 m., wotewrjene** sa wschě konje, j wuwjacžom trajneje wobory: 1. Heilmann na Sonnenschein, 2. E. Koall na Liese a 3. Schubanz na Toni.

IV. Honjeršće skakanje za rjadownju I., wotewrjene za podwyschkow a muježow trajneje woboru: 1. wyschschi dźesatnik Burkhardt na Chansonette, 2. wyschschi dźesatnik Mlynt VI na Fels a 3. podwyschk Gebauer na Falke.

V. Jaźłowe wuběhowanje na 2000 m., wotewrjene sa wschě konje: 1. hejtman Hackbarth na Frieda, 2. leutnant Mlynt na Nenette a podwyschk Gebauer na Dachs.

VI. Płone wuběhowanje na 1600 m., wotewrjene za podwyschkow a muježow trajneje woboru: 1. podwyschk Gebauer na Galopp, 2. wyschschi dźesatnik Gubitny na Gelant, 3. dźesatnik Pietsch na Fähnrich a 4. podwyschk Hempel na Fahne.

VII. Natarišće płone wuběhowanje na 1300 m., wotewrjene sa wschě natarišće konje: 1. Koall na Liese, 2. Hondreschka na Zigarette a 3. Mieth na Paschа.

VIII. Honjeršće skakanje rjadownje I., wotewrjene sa wschě konje: 1. leutnant Mlynt na Euphrat, 2. wyschschi dźesatnik Burkhardt na Bodo, 3. hejtman Eibenstein na Bastei a 4. hejtman Niegers na Tempelritter.

IX. Skakanje pschez zahrady (bariery), wotewrjene sa wschě konje a jězdnych: 1. hejtman Mlynt na Euphrat, 2. podwyschk Gebauer na Falke, 3. hejtman Eibenstein na Blaubart a podwyschk Baldauf na Feslland.

Mjes nimi wotmě so tupotne jězdenje, na kotrymž so dijo wobdźělichu, mjes nimi jedyn knjes z Wudworja. Mjes pschihladowarjemi bě tójschto wjeršnjanow, tež **Sserbow.** Pschi tym **pschihódze** mi herbitze **pschijstowo na** myhl: „Pschi je swój knjes a jěchi (jězdny) je konjowy wortozł." Jězdny dyrbi so pschi tym husto po khowje swojeho konika měcz, schtož jemu wojpjet spójnali. Po wuběhowanju, kiž so **wokoło 146 hodźin** ličnješe, **wudźělachu** so cźejnje myta w hoscźencu k „Skotej Hwězdje", hdjež **běchu** tež wustajene. Wšitke je tuto pschedwjedźene spórtowu a konjeplahowaju myšl posběhnyło.

Z Łužicy

* © **Rappersdorf.** Tu sta so schtwórtk wječor njedaloko železniskeho sahanjschcza sanjetne njeshoże. Tkajerki mišichr Steudtner z Hornich Kunowcz a jedyn sahanjer dróhi je swojim motorskim kolom z dźěła domoj jěchaše. Tam jemu dwěcźiny hynk žiwnoležerja Alwina Hänschka do koła sabja. Pschi sniesłoženju so wobaj jěchaštaj cźežko ranjej, so je schtwórtej hodźiny wundycha. Kaž

Dróha w Mandżurije. Při wótrej napjatosći mjez Japanskej a Chinu je nětko pola Mukdena k tróleńcy dóšło. **Japanezy su so do města dobyli a su** wšitke zjawne twarjenja wobsadźili. 80 chinejskich wojakow je pječa padnyło.

wocłzty śwědzy wutrnja, motorowego koleśarja žana wina na njeložu njetrjechi.

* Se Zitawy. Schwórtk leńdże so měšćańscy ſwomoženi wubjerk, kiž je ſestajany ſ nimale wſchitkich ſtupinow měšćańskeho parlamenta. Wuradžowanſche, kak by wotmuſſenn ſymſka atziu ſapočzał. Walesche wyſchego ſtudijowego direktora dra. Hungera ſa ſwojeho pſchedžydn. Wotmyſlene je pſchiprawjenje hromadźenje ſa drastu a wobuća, ſchćežowe a wohrěwanſke ſtiwy, podawanje jědže, pſchihotowanje ſa wobſtwětlenje a potuiſchene wotedawanje wuſla a běrnow ludźom bjes džela a hewaſchiu pomozy potrěbnym.

François Poncet, pósłanc w Němskej. Jeho 21. sept. w *Barlinje* wočakuja, hdźež wón swoje městno nastupi.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drježdżan.** (Pſchi dźěle wot ſmjerće pſchekwapeny.) We wobkhodnych městnoćźach maſchinowoje fabrik na Wulkej Plawenſkej dróhi namakachu póndźelu wječor 58 létneho tam pſchiſtajeneho prokuriſta morweho. Muža bě pſchi dźěle Bóža ruchá ſajała.

* S **Drježdżan.** (Kóždе 5. ſchulſke dźěćo ma bjeſoſćěneju ſtarſchenju.) S wokolnikom po Drježdżanſkich ſchulach 30. junija t. l. je ſo po Sakſkej ſchulſkej nowinje wuſćišło, ſo maju 21 prozentow wſchěch ſchulerjow pſche bjeſoſćěnjach ſwojich ſtarſchich cžerpjećź. Pola pomocnych a powołanſkopomocnych ſchulerjow bě to pſches 40 proz. Pomérnje mało, ſ 4 prozentam běchu dźěći we wyſchich ſchulach ſ domjacej nuſu tłóčene. Kak wulka je hoſpodarſka nuſa, pokazuje žałoſtna wopraſchitoſć, ſo je wjacy hač 12000 ludowych ſchulerjow w Drježdżanach maja 23 prozentow ſtarſchich, kotřiž ſu džensa bjes džěła.

* Se **Schöneda** we Vogtl. (Dwórnićkowe twarjenje wurubił.) W nozy k wutorje wupaći ſadobywar we wobkhodnej ſtiwy ſtajiſineho twarjenja pjenježny kamor a potrašny wěſroje 800 hriwnow.

* S **Lipſka.** (Njepſchijomne pſchemaſnjenje.) Poſtkadnika rěſnika na Beethovenſkej dróhi běſche wot wobkhodoweje měſćańſkeje paſchi ſ 1200 hriwnami pſchewſała, ſo by pjenježy na banku doniesła. Město ſaſwobakeńſi je kofbaſu, kiž měješe njejnatemu kuzej wudaćź, běſche poſtkadnika jemu pjenježny paſchk pſchepodała. Woźiwiwſo jeho ſo tu we pſchemaſnjenje. Bohužel je wudaty bóſnoſtny paſchk njeſprawnemu do ruku padł, pſchetož bóſtowar njeje ſo hač dotal ſlěchćeje ſamohwił, hačrunjež je ſo tole pſchemėnjenje hižo nětkuje pſched tydźenjom ſtało.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchu wutoru:** Po deſchćowatym wjedrje ſo ſaſo wumjedri, tola woſtanje khłódno.

* **18létny ſyn njeboh młynka Kleina ſ Troitſchendorfa je ſobotu do Shorjelſkeje kriminalneje policije pſchiſchoł, ſo winuje, ſo je ſwoju macź, ſwoju dźewjećźětnu ſotru a dźewjećźětneho bratra, dwójnikow, ſe ſekeru ſaraſył. Policajſke pſchepytanje je ſamohwołtarju potwjerdźiło. Njeſkutk je ſo hižo w nozy k wutorje ſtał. Njeražnik je ſwojedam powědał, ſo ſu macź, ſotra a bratr do Porheinſeje na pohrjeb wotjeli. Tohodla njeje nadpadło, ſo ſo ſwonka doma njepołaſachu.**

* Mjes **Bananom a Hennerdorfom** w Schleſyſkej (w Frankenſteinſkim wokrjesu) je ſo Wróćławſke jenotſiſchćowe **lětadło** D 2022 ſ dwěmaj wołoſomaj w powětrju ſapaſiło. Wjednik ſpita jo k ſemi pſchiſtajić. Pſchedy hač ſo lětadło pſchiſtaji, jena wołoſoma ſ njeho wutorži a ſo na ſmjerzej ſtrani. Lětadło ſo roſbi, hdyž pſchiſtaji. Wjednik, inžener Badła ſ Wróćławja, njeſtanjeny woſta.

* W **huſtej mhłe je we Württemberſkej pola Greiſlingen jene lětadło do ſchłomow jeneje hory ſawadźiło a ſo roſbiło.** Pilot a jeho pſchewodnik ſtaj ſmjerzej pocžerpiłoj.

* **Pſchepytanje awſtriſkeje policije a žandarmerije pſchećźiwo wobdźělnikam politiſkeho puća je ſo ſkoro žyle ſaſtajiło. Jenoż w měſeze Liezenje w ranſchej Tirolſkej ſu wulki ſkład domotwinſkich woloſow wotkryli. Mjes druhim ſu 7 maſchinſkich ſtrělbow a 150 ruczných ſtrělbow namakali. „Arbeiterzeitung“ je ſapiſ 44 měſćańſkich, měſtomėſćańſkich a gmejnſkich ſaſtojnikow we wjazy dźěli 25 gmejnach wofſewiła, kotrej je domowinſka woloſa pſchi puczu njedźelu tydźenja njeſakonſtwy ſajała.**

* **Brańſke knježerſtwo je wojſewidło, ſo njemóže dla hoſpodarſkeje nuſy w oktobrje płaczinu dań ſa wukrajne dobry ſaplaczić.**

Towarſtwowski powěſtnik.

Budyšin. „Nadžija“ změje wutoru 22. póžnjeńca wječor we 8 hodź. swoju měſanču zhromadźiznu we Serbſkim Domje. Bohaty wopyt wočakuje

předsydſtwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feniłeton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěſtki: G. Janak w Budyšinje

Prěni wobraz wo zapowědźenju ſłużby na jendźelſkim atlantiſkim łódźſtwje. Jendźelſke wójnſke łódźe wróćeja ſo do přiſtawa. Jendźelſcy wojacy ſo zapowědźichu ſłużbu wukonjeć, zo dyrbjachu ſo manevry přetorhnyć. Wobſadka je łódźe wopuſćiła a nětk ſo jenotliwo připady přepytuja.

Hospodarſki rozhlad.

Póndźelu 21. ſeptembra 1931:

Burſy běchu ſobotu jawrjene, tuž ſo žanecho hibanja kurſow njeſapiſa.

Produktowe wiki buchu ſ kónzom tydźenja jara ſłabe a njeſtajne. Młyny jara mało žita kupowachu, dokelž ſo muka hubjenje pſchedawa. Zadane płaczižny ſo cžežko płacžachu. Powſchitkownje pak ſo płaczižny poruno płatkej njepſchemėnjenych. Sobotu płacžeſche zentnar w Barlinje:

	Sobotu hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.50—10.65	10.90—11.00
Rožka	9.15— 9.30	8.95— 9.05
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.60— 8.00
Wows	6.60— 7.00	6.75— 7.20
w termijowym wikowanju		
Pšeńca, sept.	11.72½	11.75—11.60
„ okt.	11.27½—11.27¾	11.50
„ dec.	11.33¾—11.32½	11.55
Rožka, sept.	9.87½— 9.85	9.72½
„ okt.	9.70— 9.67½	9.62½— 9.65
„ dec.	9.65— 9.62½	9.61½— 9.65
Wows, sept.	—	7.40
„ okt.	7.27½	7.40
„ dec.	7.20	7.45

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wollowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaczizny po złotej hriwnje	19. 9.	18. 9.		19. 9.	18. 9.
Pšeńca	210-213	210-213	buny	—	—
rožka	183-186	182-185	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	149-156	149-156	žołte łupiny	—	—
wows	132-140	132-140	ceradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuch.	—	—
pšeńč. muka	6,2-32,2	26,2-32,2	rany wónsk	13,4-13,6	13,4-13,6
ržana muka	25,2-28,0	25,2-28,(	ocem. melasa	—	—
pš. wotruby	10,7 11,(	11,0-11,(	brnj. kruški	—	—
ržane „	9,25-9,50	9,25-9,50	syno, 60 kg	1,90-2,30	1,80-2,30
raps	—	—	ržana ſłoma	0,55-0,65	0,55-0,7(
hróch Viktor	20,0 27,(	20,0-27,(	pšeńč. „	0,45-0,55	0,40- ,55
lane ſymjo	—	—	wowana „	0,45-0,55	0,45-0,60
pjeluški	—	—	ječna	0,45-0,55	0,45-0,55

Swójbne powěſće

Sślubjeni: Elſa Schkodźik w Dubrawy a Erich Glöckner w Lichtenbergu w Rudnych horach. — Johanna Wagnerez w Delnjej Hórzy a Jan Wagner w Budyſchinje.

Zemrěli: Hilža Wałwikez na Zdowje, khowanje je dźenſa póndźelu. — Arnoſcht Mlink, dźěłaćźer w Lejnje pola Budeſeź.

Tworykupne towarſtwo

w Budyšinje z. dr. z w. r.

Pokazamy na to, zo wozjewjenje wo ewrjenje konkurza nad zamóženjom „Einkaufsverein für Bautzen und Umgegend e. G. m. b. H. in Liquidation“ pſchedawšu firmu „Einkaufsverein Festbesoldeter“ nastupa. Tuta firma nima z našim družſtwom ničo zhromadneho.

Waš elektromotor

spušćomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane bronceowe kładźenjo

Max Büttner

metalowa liječnja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Štóž chce strowy wostać

a so škitać před zakalkowanjom žiłow a před zajećom Božeje ručki njech wužije dr. Polderowu naturſku čistu **kobułkowu brěčku.** 3 błěſe 6.50 hr. na doběrku (Nachnahme).

Rozesćele: **M. Möbius,** Sohland/Spree.

Cyhelńca w Salowje

ma kóždu dźělbu

murjerskich cyhelow

po přihódnych płaczinach na předań, też z přiwoženjom.

Zarjadnistwo Salowskeje cyhelenicy

Post Kulow / Telefon 36

Łož. šaty dobra twora jara tunjo

Košle, fale, wupjerki

Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Darmo

nawukneješe 24., 25. a 26 sept. w našim kurzusu nowočasne

malowanje na tkaniny

18—17 hodź., 20—22 hodź. w Krónje

Drogerie **Strauch & Kolde** Bautzen

Předawanje drjewa

Skazanki na

1. **twarske drjewo** (kulojte)
2. **žerdźe**
3. **pastwišć. a štomowe koliki**
4. **palne kulachi**

stajnje přijimuje

Wutołčanske ryćerkubło

Póst Přećecy

Wilhelm Hermann

Tworykupne towarſtwo w Budyšinje

zap. družſtwo z wobmj. ruk.

Znaješe samsneje wulkopjekarnje a konditarnje poručamy našim sobustawam naše nowozawjedźene wěcy jara płaczinybódnje

rózynkowy cokrowy tykanc jedyn 55 pj.

sokoladowe baby . jena 75 pj. a 1.20 hr.

a desertowe skłoki . . . . jeno 10 pj.

Dr. med. Erika Apelt wróćo

Wše družiny hnojidłow

ma stajnje na składźe

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Serbske tačele

(Gramo'on Platten)

ma na składźe

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščernja, zap. dr. z w. rak. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo scěhwkam čełneno znjezbożenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bězny. Kóžde znjezbożenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdyž a hdyž wozjewja.

Cisło (Nr.) 221 — Budyšin — Wutoru, 22. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Drježdźansko-Budyske wokrjesne hejtmanstwo

Nowy zakoń nuśowy porjad, kotryž je ẅo dźenża wojerwik, postajł, so ma ẅo Budyske wokrjeẅne hejtmanstwo ſ Drježdźanskimi wokrjeẅnym hejtmanstwom sjednoćiś. S tutej naprawu maju ẅo statne wudawki smjeńšiś. Nowe Drježdźansko-Budyske hejtmanstwo budźe je 6807 ẅózmymi kilometrami a ſ 1 800 000 wobẅdźerjemi najwjetšni zakoń zarjadowanski wokrjeż. Dla hromadźepołoženja wokrjeẅneju hejtmanstwow je pśiwześenje w jeju wjedźenistwje nuśne. W Budyšinje je dr. Waentig ſ wokrjeẅnym hejtmanom. Pśed dwěmaj lětomaj ẅu jeho jako nazgódnika nětčišćeho smutkowneho ministra Richtera do tutoho zastojnstwa powołali. Wón je 54. lěto žiwjenja nastupił. S wokrjeẅnym hejtmanom w Drježdźanach je zdaty socialist Wilhelm Buck, kotryž je 61. lěto žiwjenja wótchrodźił. Schód ſ njeju budźe nowe Drježdźansko-Budyske wokrjeẅne hejtmanstwo wodźiś, njeje ẅo hišćeze rozsudźiło. Wobydlerjo zakśeje Łužicy a wośebje Budyšcina jara njerad wokrjeẅne hejtmanstwo ſ Budyšcina do Drježdźan pśeńepołožiś widźa. Hdyž je ẅo nětkny wokrjeẅne hejtmanstwo w Budyšinje wuztajiło, ẅu ta to wažne hospodarśke a wobtkadne pśiežiny rozsudźenje dyle. Wone też hišćeze dźensa wobsteja. Wobkhad ſ wokrjeẅnym hejtmanstwom budźe pśichodnje poćeśeny, hdyž budźa wobydlerjo Łužicy daloki puć dyrbjeć do Drježdźan, puśowaś. Město Budyšcin pak niž jenož po nahladnjejši a ważnjejši zakhaduje, ale też ſ tym, so ẅo dźeł wobkhada do Drježdźan poćeśnje.

Evangelska krajna cyrkej je sakski stat wobskorźiła

Wjetšina pógłednjeho zakśeho zejma, wobsteja ze zozjaldemokratow, kommunistow a nazionalnych zozjalistow, je ẅo zapowěźiła, do pjenježnych žadanjow evangelskeje krajneje cyrkwje zwolnjeć. Evangelska cyrkej je tohodla nuśowana była, zakśi stat na wuplaśenje zummow wobzkorźiś, kotrež ma cb. zyrkwi po rozrisowanym wuńudźe němskotatneho ẅuda je 17 februara 1926 wot njeho žadaś. Zakśi stat by měł po tymle wuńudźe wot lěta 1924 hač 1930 3 256 528 hriwnow a pódła toho 100 prozentśe nahodnoćenje wotzkhodźenja na duchownych a zyrwinskich słužobnikow za wotpadnjene zchtolowe dohody wuplaćiś.

Křesćijansko-socialna służba přeciwo přemjenjenju knježeŕstwa

Na zjěźdźe kkheśćijanika-zozjalneje ludowneje słužby, kotryž je ẅo tele dny w Lipsku wotmeł, ẅu němski minister Trevíranus pśeńeśiwo zažadarjam němskeho knježeŕstwa wobwarjeł. Politiske strony njemóża wot ministrow žadaś, so jim wjazy myślow pśichipadaśe dołi wjedźikam stronow. Nusa je knježeŕstwu porucźiła, pśedawśe swady zadwej a zwjazkarjow namakaś. Dźenża nichtó njewě, hač je kŕisa na najzłubšchi zthodźeńk padła. S naprawami pśeciwo ezkanju kapitala ẅu ẅo dobre nasponjenja cźinił. Pjatk je jedyn dawkowy syndikus pola finanzneho ministerstwa sto milijonow hriwnow za zwojich kalowanjow pśichipowědźił, a schtwórcź hodźiny pozdźišcho je jedyn druhi dawkowy syndikus mjena schěźcź dźeławcź nabłodnych kalowarjow pśichinjeł. Knježeŕstwo na jenoź stronne žrědźi k wołożenju musy k ruzy. Wono chze na pśichkład njesakśužerjow ſ města na wjes pśeseḍliś.

Shromadźizna wobsamknjenje pśeciwo pśemjenjenju w knježeŕstwje pśichija, w kotrymž ẅo mjes druhim praji: Na zjěźdźe shromadźenj zastupjerjo kśeśćijanika-zozjalneje ludowneje słužby jenownjźnje slejiśćicźu pichilkohuja, kotrehož je ẅo trakzija w němskim a prukim ẅezmje dźerźała a ẅo za jene zwědomitośe wedenne dźeło dźakuje. Kśeśćijanske-zozjalna ludowa słužba je pśeciwo prózowanjam, kotrež na powrócenje Brüninga wo knježeŕstwa dźakaju, dokeľ by pśemjenjenje w knježeŕstwje w nětčišćim cźasu schódne było.

Francowski wopyt w Barlinje

Wopyt francowskeju ministrow je na njedźelu pśichipowědźeny. Mózno je, so Laval a Briand hižo dźeń pśedy pśijědźetaj. Njedźelu pśichipołdnju budźetaj Laval a Briand ſ hoścźomaj zwonkownehu ministra dr. Curtiusa a wjeźor pola němskeho kanzlera Brüninga. Sa póndźelu wječor je nowy francowski wótklanz Francois Poncet ka-

Čehodla Jendźelska swoje bankowki ze złotom njezamjenja

Wurunanje defizita hospodarskeho plana ſ lutowanskimi naprawami njeje dowěrjenje zwěta k Jendźelskej wróćiło. Nimo měry wulki wuwos złota do Hollandskeje w sajdźenym tydźenju a strajk matrosow w jendźelskim wójnskim ẅódźiwje stej dwělowanje do zyłnosće jendźelskeje bohatosće powjeźichtej. Pośledne dny sajdźeneho tydźenja ẅo na wschěch burzach zwěta jendźelske hódnostne papjery ſ hromadami na pśedań pośtajchu. Knježeŕstwowa zdźeleńka, kotraž je ẅo sobotu wjeczor wozjewiła, wobliča, so ẅu wot zrjedź julija schtyri milijardy złota ſ Jendźelskeje wusłate. Jendźelska banka je tele summy je zwojeho wobstatka złota, zrjebra a zusłych pjenjes a se amerikanskej a francowskej pożcźonku wuplaćiła. Poślednje dny pak je ẅo cźišćcź na jendźelske złoto tak pośylnił, so ẅo knježeŕstwo rozsudźi, jendźelske bankowki niz dale se złotom zamjeniś. Złote reserwy jendźelskeje zentralneje banki běchu na něhdźe 130 milijonowy puntow (2 milijardźe 600 000 milijonow hriwnow) wotběrale. S tuteje summy je 80 milijonow puntow (1 milijardy 600 000 milijonow hriwnow) k zamjenjenju bankowkow trjeba, mjes tym so ẅo zbytnych 50 milijonow puntow k zawěźenju francowsko-amerikanskeho kredita trjebasche. Knježeŕstwo bě tohodla nuśowane, dalśe wudawanja złota zastajiś.

Banki a burzy w Jendźelskej wot dźensniśeho dnja wotewrjene wostawni. Jendźelski smutkowny pjenježny wobkhad ẅo ſ wróćo žadanjom złota do wukraja njesamnyli. Knježeŕstwo ẅo nadźija, so budźe kontrollu zusłych pjenjes bjez nućazych naprawow ſ dobrowólnym ẅobudźełom bankow móz pśichwjeśiś. Knježeŕstwowa zdźeleńka Jendźelcźanow namolwja, so njebychu ſ kupowanjom zusłych hódnostnych papjerow abo pjenjes położenje kraja zhórschili. Wośebje knježeŕstwo na to pokasuje, so nětčišća złotowa kŕisa njeje se smutkownymi finanzownymi wobcźeżnosćami, ale jenoź ſ njedowěrjenjom wukraja nastała, kotryž je pśiseł měru nadobu swój kapital ſ Jendźelskeje wróćo žadaś.

Na kónzu knježeŕstwowa zdźeleńka praji: „Rezerwy Jendźelskeje ẅu nimo měry wulke. Zanjeho dwěla njemóże być, so budźa nětčišće wobcźeżnosće měny jenoź nakhwilne.

Zwjazk Ludow pod začišćom jendźelskeje financneje krizy

Hospodarska kŕisa w Jendźelskej je porazyła zaćišćcź a ẅo zbudstawy nětkle w Genfu zhromadźeneho Swjatka Ludow cźiniła. Se starosćiwych, pessimistiśiwych nadychnjenych rěcźow wotpóśłanzow statow, w Genfu ẅo zastupowazych, je złykschcź, so je Swjatk Ludow zyłnym rostśeńenjam wustajeny. Hospodarska kŕisa ẅo hladazym zhórschuje. S hrozenjom Jendźelskeje, so zła na dowos wukrajnych tworow zawjedźe, kŕisu za Jendźelsku zanu hischcźe poćeźi. Podawki w Jendźelskej zu wurjadne rozhorjenje zhudźiłe; pśchetoź nětko zaczuwaju, kak khabkate je dno, na kotrymž europiske hospodarstwo stej. Sesamo najbóle zthrobłjaze złowa nicźo wjazy njepomhaju. So by ẅo ruce rozschérjazej kŕisy wobarało, žada ẅo, so by ẅo europiska nuśowa konferenca swołała. Jendźelcźenjo žadaju, so by ẅo nuśowy programm nastajał, a zda ẅo, so wot dopjelnjenja tohole žadanja zwoju pśichodnu złowu politiku wotwiśnu cźinja. Praja: Jeli so k wěstym dojednanjam mjes europiskimi statami njedóńdźe, a jeli so ẅo sa europiske khore hospodarstwo źrědźi k wustrowjenju w pśichesjenosći ſ Jendźelskej njenamakaju, budźe Jendźelska nuśowana, hač na dalśe zwoje hospodarstwo ſ wulkimi zlami pśed zusej konkurrenzu zachitaś. Hač budźe Swjatk Ludow hischcźe khmany, zo ſ jendźelskimi nanjetami saběracź, zda ẅo dwělne być. Wupuć by ẅnadź ẅo ſ nowej konferenzu ministerskich presidentow Franzowskeje, Jendźelskeje, Němskeje a Italskeje namakaś. S druheje strony ẅo w swišu ſ jendźelskej kŕisu finanzna konferenca w Baselu pśichotuje.

Jendźelske składy złota su so njejabcy wuprózdniłe

Wo pśicźinach, kotrejž ẅu Jendźelsku nuśowale, wuplaćenje złota zastajicź, ẅo powě, so je Jendźelska banka pjatk za 40 milijonow hriwnow złotych zerdźelow a za 310 milijonow hriwnow kreditow a sobotu za pół dnja za 200 milijonow hriwnow złota zhubiła. Hižo schtwórtk běchu Londonske banki jendźelske knježeŕstwo na możny strach za kurs-jendźelskeho punta kedźbliwe jeźinile.

Mjes tym jendźelske knježeŕstwo ſ francowskim a amerikanskim knježeŕstwom wo nowych kreditach a druhich schkitańskich naprawach jedna, kotrejž dyrbja ẅo bjez komdźenja pśichewjeśeć.

Kanada při złotej měnje wostanje

Jendźelski dominion Kanada njepśeschestanje, statny dołh se złotom wuplaćiś.

Francowska pyta změrowaś

Franzowska chze po zdaću Jendźelskej ſ muły wupomhaś. Parizske nowiny nimale bjez wuwjaca na dobre poměry ſ Jendźelskej pokasuja. Sadołženje Jendźelskeje ẅo nětkle jako wjasadło mjes Franzowskej a Jendźelskej wupokasuje. Franzowskej wo to dźe, so bychu ẅo finanzy Jendźelskeje dale njepohubjeńschile, a so by ẅo hrosa ſ Jendźelskeje na franzowske wiki rozschérila.

W tymle smuśle ẅo wschitzy franzowscy politikarjo a finanzniźy wuprajeja. Franzowskemu knježeŕstwu blizko stejazy „Temps" prózuje ẅo dopokasaś, so finanzne położenje Jendźelskeje njeje wopraudźe tak hubjene, kaž ẅo bjeł zda, a so Jendźelska hischcźe dołho na tym nětčišće njesteji, na kotrymž Němska widźa. Nětčiśa a Jendźelska njedatej ẅo pśichinuraś. Jendźelska je hischcźe mózny stat a ma ẅonma dosć źrědźenow, so by ẅo zaso sesylniła. Nałe knježeŕstwowe naprawy pśichi pśechetworjenju jendźelskeho knježeŕstwa dyrbja ẅo jako finanzenja wudźerźiwosće wobhladowaś. Pśichode wschěm dyrbi ẅo nětkle politiśe, finanzne a hospodarśe dowěrjenje wobnowiś.

Dwaj stataj, kotrejž finanzne źrědźi ẅu w rjedźe, we tymle smuśle wjele samójetoj: Franzowska a Sjednoćene staty. Franzowsko-amerikanski sfukt je shromadnym wjedźenistwom a ſ rosẅudźenym frotmjenjenjom wopraudźitośe samóże nowe puśe wotewrić, kotrež móża ẅo se wsajomnej pomozu we wschich stronach ſ wuspěchom do skutka stajiś.

Wosebite němske sudy

pśeciwo traschenju, njerodnemu hospodarśtwu, dawkowym a dewisowym pśeśtupjenjam.

Němśke knježeŕstwo je cźekkowazoje, politiśe a finanzne wobsamknjenja pśichjało. Traschaze nałožnosće pośłednjeho cźasa ẅu knježeŕstwo pobnuśe, němśkemu presidentej namjetowaś, so by za schtitanje zjawneho bjezpjeczeństwa, ale też ẅo bjezchcej němśke hospodarstwo a zjawna dawkowa morala ẅo cźistej zakhowałej, ſ mjesowym wukasom **wobzebite ẅudy** wustajiś.

Wobzebite ẅudy dyrbja po najpśeschnischim waschnju cźeźke traschaze nałožnosće a cźeźke pady złośmišćeho wobẅdźenego njerodnego hospodarstwa abo podwjedźenje dawkow a dewisow wutrudźiś. Knježeŕstwo mo wobzebite ẅudy ſ tutych wustajiś. Dokeľ ẅu tute ẅudy w Barlinje ẅoje wobtwjerdźaze pśimo pśechepodał, Lavala a Brianda k ẅebi pśeprosyły.

Wosebite němske sudy

pśeciwo traschenju, njerodnemu hospodarśtwu, dawkowym a dewisowym pśeśtupjenjam.

Němśke knježeŕstwo je cźekkowazoje, politiśe a finanzne wobsamknjenja pśichjało. Traschaze nałožnosće pośłednjeho cźasa ẅu knježeŕstwo pobnuśe, němśkemu presidentej namjetowaś, so by za schtitanje zjawneho bjezpjeczeństwa, ale też ẅo bjezchcej němśke hospodarstwo a zjawna dawkowa morala ẅo cźistej zakhowałej, ſ mjesowym wukasom **wobzebite ẅudy** wustajiś.

Wobzebite ẅudy dyrbja po najpśeschnischim waschnju cźeźke traschaze nałožnosće a cźeźke pady złośmišćeho wobẅdźenego njerodnego hospodarstwa abo podwjedźenje dawkow a dewisow wutrudźiś. Knježeŕstwo mo wobzebite ẅudy ſ tutych wustajiś. Dokeľ ẅu tute ẅudy w Barlinje ẅoje wobtwjerdźaze pśimo pśechepodał, Lavala a Brianda k ẅebi pśeprosyły.

Laval do Washingtona póńdźe

Amerikanski pósłanc Edge w Parizu je franzowskeho ministerskeho presidenta Lavala wopytał, so by jeho po porucźenjach ẅojeho knježeŕstwa k wobsamknjenju rozsprajenju ſ presidentom **Hooverom** do Walshingtona pśechepoẅ. Jeju rozsprajenja dyrbja ẅo wośebje na internzionalne finanzne praśenje pocźahowaś, tola so wěsto też składnosć namaka, wo wotbrojenjśkim praśenju porěcźeś.

Powjetšenje diskonta w Šwedskej

Schwedźka statna banka je póndźelu diskont wo jedyn prozent na 5 prozentow powjetšiła. Stockholmske burso-

we pschedkjdstwo je wobsamkko, burju pöndželu samknjenu wotstajicj. Wutoru so seidše, so by nowe położenje prnhowalo.

Nawal japanskeho wójska do Mandžurskeje

Najzynjoseje Chinefow pschecživo japanskim stacžanam w Mandžurstej a pschecživo Korezijskim pschi mandžursko-korejskej mjezy žu f pschicžinu byle, so je japanske wójsko mandžursku mjezu pschekrocžilo. Pola Cžangtona žu so Chinesojo Japanzam napschecživo stajili. Japanzy, kotrež běchu 800 muži žywi, žu Chinefow sbili, 443 muži sajeli a 42 kanony dobyli. Na japanskej stronje je 59 muži padlo a 88 muži so skanilo.

Japanske wójnske ministerstwo je wosjewilo, so je chinejska Kirinska diwisija k Cjentao pschi korejskej mjezy poslupila. Wočakuje so, so wjazy japanskeho wójska f Korejskeje do Mandžurskeje pocžehuje. Dźel japanskeje diwisije, kotraž w Nananje w dolhorasnschej Korejskej leži, je so hižo wotwojeł.

Japancy Kirin wobsadźili

Japanzy wojazy žu pöndželu popoldnju město Kirin, hlowne město kirinskeje prowinzy, wobsadźili. Prjedy hač běchu japanske letadła letali nad městom wotmjetale, we kotrychž so wobydlerstwu pschicžiny sozelichu, cžehodła japanske wójsko město wobsadźi.

Bitwa pola Čangčunga

Njepschecželnocje, kotrež běchu so njedźelu sastajile, žu so pöndželu mjez Chinesami a Japanzami pola Cžangcžunga znowa sapocžale. Bitwa so hischcže njeje skónczyła. Japanzy žu železniżu a telegrafu 100 mil wokoło Mukdena wobsadźili. Chinefke kuježeństwo wojakow na wojowanischcža sejele.

Japanske kuježeństwo, kotrež so po chinesko-japanskim wojowanju pola Mukdena, Kirina, Paitahinga, Cžangcžunga a Kungschulinga krajnje skromadsiże, je wobsamkko, so wjazy wójska k Mukdenej njepósćele. Kaž so sda, dyrbi so konflikt wobmjesowacź a so bojednanje f Chinu dożpicź. Kuježeństwowy sastupjeł je so do Mukdena f poruczności pódjał, so by se sastupjerjemi Chiny jednał, so by so wojowanje hnydom sastajiło. Na japanskej stronje je pjecza 40 muži padło a 90 so skaniło, mjes tym so je China zyły bataillont sbubiła.

China Zwjazk Ludow na pomoc wola

Rada Swjatka Ludow w Genfu je so po nanjecze chinefskeho wotpósłanza dr. Alfreda Sze na dźensa dopoldnja do posedźenja zwołała. Nanjet so na 11. pakstowy staw sejsera, kotryż praji, so kóżda wójnske hrożenje, njech so jenemu zobustawskemu stata dótka abo njedótka, zdyż Swjatk Ludow naftupa, a so dyrbi tón kmanc naprawy cżinicź, so by so měr ludow f wuspěchom zachował.

Dr. Sze so w swojim pismje na swoje sdźelenja we Radźinym posedźenju 19. septembra powoluje a praji, so je wot toho cżasa powésce dostał, kotrež praja, so je so mjes tym położenje zhórschiło. Po nowischich powésćach žu 18. septembra wjecžor w 10 hodźinach japanzy wojazy bjes kóżdeho wuždanja f tżelbom a kanonom do chinejskich wojalow w Mukdenje abo hwonka njeho a do arsenała a kasarnow w mésce tżeleli, municijiski skład zapalili, chinejskich wojakow w Cžang-Cžungu, Kung-Cżeng-Cża a na druhich méstnach wotbronili a podźiskio mésce Mukden, Antung a druhe méstna wobsadźeli, runje tak zjawne twarjenja w nich.

Japanzy wojazy žu so też żelesniży smozowali.

Ze Serbow

W Budyschinje, 22. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wežera wjecžor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +11. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 744, hygrometer 0, thermometer w nozy +6. — Sso pschemjenjate wjedro. Nasch luby stary Pschedjenak wobkhowa prawo, hdyż nam wot augusta žem psches zyłu nafymu hacź do symy jenoż dešchcżik a sasso dešchcżik staja. Lódma je jenicżki dźeń bjes dešchcża. Wjele wotawy hischcże na łukach we kopjenach tfaje. Sćho drje f Atlantiskeho ozeana wokna wyschna pschikhadża, ale w polnozy nimoconaze nżiny pschijnjeżu nam pschcża sabo torhate a schcrjate wjedro. Tutón ras nasch cżah też dale wobkhowa. — Kuttje žrjedu khodża ślónczko 5,44 hodź. a khowa so 6,01 hodź. Mésacź khodża popoldnju 5,01 hodź. a so w polnozy 12,20 hodź. khowa.

— **Hlowna serbska předarska konferenca.** K tutym hižce raz na to dopominamy, zo so **sćwórtk 24.** t. m. dop. 1½10 hodź. **hlowna serbska předarska konferenca w Serbskim Domje** w Budyšinje zeńdże. Wšitke sobustawy konferency so naležnje proša, zo bychu so na posedźenju wobdźelili.

— **Wobšah póstoschekowcho wobkhada w Němskej.** Liczba mésacżelow póstoschekowcho konta wuczinjesche na kónzu augusta 1931: 1 006 857. To je 2253 kontow pornjo kónzej prjedawjcho mésaza wjazy. Dobrojtkowy a pocżesenjow sapisja so w mésazu augusce 60 109 000 wo 10 631 933 000 hriwnow. S nich so bjes kelowzh pjenjes zaplacži 8 501 985 000 hriwnow. Dobromeże mésacżelow póstoschekowcho konta wuczinjesche w pschcżeku 550 828 000 hriwnow.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi sobotnischim cżehnjenju 5. rjadowuje 199. sakjeje krajneje loterije (17. dźeł) padże dobyczo wo 10 000 hr. na cżisle 8106 a 148 790; dobycże wo 5000 hr. na cżisla 5209, 38 063, 57 844, 132 767, 134 456.

— **Dobrycże wo 1000 hr.** padny pschi wczerawschim cżehnjenju sakjeje krajneje loterije na lóh cżo. 92 187 do tudomneje Rotherej loterijoweje kerkowanje na Kórjoriej dróży 22.

— **Zybli kradnyli.** W nozy k 15. septembrej žu f jenoho pola pschi Drježdżanskej dróży nježże poldra centnarja zyble kradnyli. Schtóż może nježkiżo sdźelcź, schtóż dopytuje k wujasnjenju padnischtwa, njech so wosjewi kriminalnemu wotdźelenju w Budyschinje, telefon 2802.

S **Cżornych Nożiż.** Jako sandżeny pjatk hjedsżelni po żwoju spomožerišku podpjeru na gmejnski hamt pschindżechu, jim wjesnjanojta, kiż ma malu žiwnoscź wo 16 tórzow, wosjewi, so może żedi kóżdy na jeho polu dwaj mécharj bérnow nasbérać. Jeho żyn ma pschitom, bernu domoj dowjesć. Dostawarjo spomožeriškeje potrjechu žu wjesnjanjoscje sa tutón nadobny skutk wulku zakowni.

S **Budestez.** Wobkhadne njesbožo sta so pöndželu psched wjecžorom w schestej hodźinje blišo tudomneho konsuma. S Korsynja pschijedże motorowy koleśar a chcysche kolojšidneho pschescżahnyecź. Kolojšidny pat we póslednim wokomiku snamjo da, so chce so na kéwo na Dwórnischcżowu dróhu winnyć a to też hnydom icżini. Motorowy koleśar njemóże ale wjazy smoże koło sastajicj abo kolojšidneho f praweje strony pschescżahnyecź. Dojdże k srażenju a wobaj padnyschtaj na dróhu. Kolojšidny so po sdaczu jara njetrani, pschetoż stanu hnydom a wotjedże na żwojim kole. Motorowy koleśar a jeho jezius bjeschtaj pak so chétro sraniloj a dyrbjeschtaj lekarsku pomoż pytacź.

S **Hodźija.** Natkadny auto HK 54 134, kiż je kermajschnu njedźelu dopoldnja nétotre metry psched mostom pschi horje k „Slotej wyschinje“ dla wobschkodżenja wodźidła i dróhi po nażnyże dele sajeł, tam pschesko hischcże leży. Też sandżenu njedźelu żebi jón ludźo, kiż tam nimo pschijedżechu, wobkladowachu. Sa wulke skoda może so wobkladowacź, so mużikaj, kiż i wojom jedżechtaj a je Sborjelskeje wokolinu pokhadżataj, pschi padnjenju wosa do khubiny bjes schkodu wotendżechtaj. Padnjenje je było spelne, kaž to wotkamane kamjenitne stołpy a wotrohnjene wobkloženje dopokazuja. Cżekti wós żary so khuboko do brjoha pschi répnischcżu. Prósony wós je po zdyrnym wobschkodżeny a że wjednika thészka je so kapnyła. Buduże hischcże mnoho wudawkow a napinanja trébne k wotwjesenju snjesbożeneho nakkadneho auta.

Pöndželu dopoldnja před Londonskej burzu. Na našim wobrazu widźimy hobrsku cżišćeńcu před burzowym twarjenjom jendżelskeho kłowneho města, kiż je nětko nadobo srjedźišćo swětowych podawkow.

Fijau:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědańcżo.

63] (Pokrazowanje.)

„Njepraju „ne“, hdyż sym spóinał wasche dobre smyslenje a też hospodarske wobstejnosće, so mózecże mojn dżowku, każ so ji sługscha, sastaracź. Ale myślu: pomalki stup dóidże też konza, mjes tym so tórmy žo wali. Tuż njechamy nětkole tu tutej naležnosći wjazy wérzecź, ale potom hakle, hdyż so dokónczne domoj wrócicże. Nětko pak budżeże nam i lubym hosćom!“

„Dźakuju so wam sa waschu dowěru k mni. Myślu, so njebudżeże to żenje wobzarowacź.“

Knjes sawola Gretelku, kiż, mlódna a rjana, każ róża w sahrodźi, sastupi a zhladujo wczinje na nana a na mnje, so woprascha, schto żebi nan pscheje.

Knjes rjekny so żmějkotajo: „Gretelka, mamy tu luboho hosća a ty so malo wo njeho starasch. Myślu, zjane sicżkate Franzowjowski żebi wędża jeho lépje wažicź hacź ty. Pschinjeż tola néschto k wocżerstwjenju!“

Strachocżiwje na mnje zhladujo rjekny wona: „Schto je k lubosći? Kusk zymneje pjeczenje a piwo?“

„Hdyż žnerm prošyeż, tak néschto i domjaznosće. Wschitkeho druheho mam žam nadosć. Ale takle kusk malenowseje brézki i wodu bych pschi nétkżichez cżopłoze wupił, kajkaż so wona na Dobroschcżanstim knjezim dworje wot pilnych ruczkow pschihotuje.“

Knjes so žmějesche prajicy: „Je widżeż, so je knjes Michał léta dołho na franzowskim kéżorskim dworje był. Tak rjenje mamje pola naż njepowědaja. Tuż wskok Gretelka!“

Pschinjeże mi hnydom złódki wolschewjazy napoj. Wé drje jón sawesće hižom w tschni pschihotowany wikła. Jeże ruka trochu dyrkotasche, hdyż czerwjeny, błyschczały napoj pschede mnu na blido stajі a pschi tym pohlada tak luboscżiwje na mnje se żwojimaj žiwernymaj wóczkomaj, tak so mi wutroba pukotasche i wjeselosću. Woprascha so mje: „Smém też kéżorej néschto pofticżej, hdyż wotmeżi?“

„Jeli néschto, tak też schkleńżu tuteho napoja. Néschto druhe sawésće njepschihwojmje.“

Lódma běch knch žrébnyl, sawola myschk: „Monko, kéżor!“

Wežach hnydom ke kéżorej, pofticżej jemu wodu k myczu a prajach, so by domjazny knjes rad majestosć postrowił a jeho dżowku wolschewjazy napoj pofticżił. Napoleon bé so derje wuspał, tuż bé jara wjeseleje myśle a żwoli do wobwjesła. Dobroschcżan Knjes wjedżesche żwoju dżowku, kiż bé so rjenje wuprichila, sa ruku a sajsupitschtaj do jimy. Wobaj so hluboko pokłonitschtaj, knjes praji nétotre postrowjoze słowa franzowski a pschedstaji żwoju dżowku. Gretelka so woprascha, hacź šmé jeho majestosći kusk wolschewjazeho napoja pofticżić, schtoż kéżor lubje pschihwa. Hdyż Gretelka zyła i roshorjenosću so palo napoj pschinjeże, rjekny kéżor: „Knjezna, wy byschcże rjana njewjesta sa mojeho Monka była. Hdejcże, Franzowjowki su tuż jurótne za nim, ale Monk ma rybjazu krew. Zana a dyrnjeż rjenscha jemjanka była, njemóże jeho wobkusłacź. Njeje hischcże so won do waż zahladał?“

Gretelka so hischcże bóle pyrjesche a też ja cżujach, so mje žiły palitej. Kéżor na nju a potom na mnje pohlada, žmějesche so prajo: „Aha, žym prawje šhudał. Monko, to mje wjeseli, so šnaju twoju njewésću. Pjerschcżenje je wamaj wobstaram. A wy stary knjeże“, rjekny ke Gretelynemu nanej, „dźakujcże so Bohu Knjesej, so wascha dżowka tajleho dobreho muża dóstanje!“

Dobroschcżan knjes rjekny: „Hdyż je wascha majestosć so sa dobre spóznała, nimam nicżo pschecżiwo tomu, dokelż waschi wulkotny duch rosrišża wschitko nanajlépje.“

Sa tute mje wulzy swjeżelaze słowa stróżich starenu kujesej pschecżelnje ruku. Napoleom pak stany, — bé napoj dopił — pschitiknuny nanej a dżowzy prajo: „Dźakuju so!“ a wotendże do młyna. Lódma mózach Gretelzu ruku podacź, kiż mi hischcże schuknu: „Michale, takle so mi lubisch“ a khwatach sa kéżorom. Tu cżakachu hižom wyschzy. Napoleon poda naschemu nanej a cżecże ruku se słowami: „Dźakuju so!“ a hižom jzkoji na konja. Też ja storo płakajcy prajach mojim żwójbnym „Božemje“ a hižom jechach spěchajcy ja kéżorom. Na puci mało kedżbowach, dokelż w myślach běch hischcże doma a pola Gretelki.

XXV.

Pschinjeże, kiż bé Napoleom se swjatkarjemi w Poischnizy wobjamknył, njedyrbjesche po woli nitkich sapocżatk wera być, ale woni jón trjebachu, so buchu żwoje wojerište mozy pobžnilił. Kat sprawnje swjatkarjo f kéżorom mésachu, spóznajeny je słowow, kotrež Bernadotte wupraji: „Bonaparte je klépz, kiż ma so sniczeż. Kaž dołho budże żiwy, wostanje schwikadło sa żydź.“ Aleksander pak rjekny: „Sabicź dyrbi so tutón žodźawz, hadej ma so słowa rostepitacź!“ Rakuski minister Metternich, kiż bé w Drježdżanach Napoleona wulkuschował, wujina: „Won je sbehjeny.“ Tuż ludźom swjatkarjo schdażowanju w Prasu, so tychu mjes tym wobżeże Rakusku sa so dobyli. Prjedy hacź pak mózesche Napoleon na jich pofticżerku wotmolwicź, wosjewichu woni, so je hižo po słchadżowanyu. Rakuska bé so swjatkarjam pschijamkła a tuż wójnu znowa sapocżachu. Napoleon sczahnu so wrócźe k Drježdżanam a tu pschinjeże k bitwje. Tu swécżeżeże jemu posledni króć słonzo dobyeża. Won sbł cżuczinje swjatkarske wójska. Puschczi so sa nimi, so by je wosmjatk, schtoż by so jemu poradźiło, hdy by je spěchnje pschecżehał. Ale tu sta so, so na puczu nadobo cżeżu sthorże. Myślachmy, so je so jemu i jédom sawdało. Tuż wrócźi so do Drježdżan a dyrbjeschc so lehnyeż. Jenoż dźeń leżeschc we ložu, ale tutón pschinjeże jeho wo wschitke płody dobyteje bitwy. We spodżiwnje. Hdyż njebé kéżor pádła, porzépricżu jeho marschałoje poraźi. Blücher joi franzowske wójźe w Schlesyjskej, Bernadotte dobu w Prustej a general Bandamme pschdżeża pola Kulma w Cżeskej. Sczéhnyk tutych poraźkow bé, so je Westfalska a Bayerska pschecżiwo Napoleonej posorgnyschtej. Njepschecżelźo tworzachu polkola wokoło kéżora. So by strachej hrożażeho wobjesca wuczekowali, cżehnjeschce je żwojim wójskom k Lipsku. Tu nuzowachu swjatkarjo jeho k bitwje.

(Pokracź. sczehnje.)

S **Czerwjenych Nošliz.** Pšchi Budyšco-Biskopczanskej statnej dróhy twaritej žo rjanej domstej. Stej šwonkach hižo dotwarjenej, so budža ludźo hišcheje létža do njeju jeczahnyć móz. Dom šedkarskeho mišchtra Barscha twari knjes architekt Max Ledrich i Wjelkowow, dom knjesa M. Fischera pak knjes twarski mišchtr W. Polak a žyn w Hodźiju.

S **Khwaczija.** Kaj šhonimy, pšchiźdże pšchichodnu žobotu 26. póžnjerjeja šnate šerbške towarstwo „Sernicka" k nam do Khwaczija, wuhotowacy šerbški wjeczor je špewami a jortnymi wustupami. Dokho wšchat nicžo wo tutym towarstwje nješkyschachmy, tola wano dźeła dale tej prjedy. Ssobotu pšchiźdże towarstwo do Khwaczija a w blišchim czasu jako do hole, hdźež je létža hižo dwójce wobyło. Tak šmějemy pšchichodnu žobotu škadnosć, šlyschecz šerbški konzert. Tuž je winowatosci kóždeho Serba a kóždeje Serbowki i Khwaczija a wokolinu, so tam dóidże.

S **Wulkeje Dubrawy.** Wokrješny jwjask Budyškeho šamitkeho hejtmanstwa wojerwja, jo žu žo džiwajo na pšichódnišche czahowe šwišli radupodawanske hodźiny a tuberkulosnych a podhladnych we Wulkej Dubrawje wot 24. septembra 1931 na czaš wot 3 hacž ½6 hodźin popołdnju pšchepołožile. Nimo toho wotmčwaju žo radupodawanja wot tutoho dnja žem w kliniky knjesa dra. med. Brinka we Wulkej Dubrawje, dokelž žo dźecžazy dom w Margarecžinej Hěcže sa druhe samery trjeba.

S **Barte.** Tudomny najmyšli hermank šaldjenu njedjelu bješche pšchi rjanym wjedrje i hermanskimi ludźimi a wobydlerjemi wokolinу šara derje wopytany. Pšchedwarjo běchu pšchi nětczišchim czašu je šwojim wobrotom špokojom. Wšo wopytowarjo hermanka jenož to najnuschnische kupowachu.

S **Nožaczij.** Pjatk 25. septembra wjeczor we 8 hodź. šhdže šo towarstwo mlodych holzow k šwojej shromadźišnju.

S **Wopalneje** pola Lubija. Nježenjena džowka ludomneho žimnoschczerja Mótka žo na nahłym brjoju Lubaty blišo Wopalnjeje šastawy wobžuny a padże do Lutaty. Ju mózachu jenož jako cžełko i wodu wucžahnyć.

S **Lubije.** Jadne rěne złoczo šarěa mczera na tudomnej rěsarni Lubijški konjazy rěsnik Menzel. Bješche jo cžeršti mlody cžehniwy kóń, 18½ zentnarjow cžeršti, kotrehož dla wobschkodženeho kopyta dale do dźełа trjebacz njemóžachu a dyrbjachu jeho do czaša sarěacz.

S **Lubija.** Cžežke wobthadne njesbožo sta žo žobotu wjeczor w 11. hodźinje na Rumburkskej dróhy pola Šerschez ležownoscže. Motorowy koleżaŕ i Dažinka dźěrkny žo do Lubija jědże pšicheho, kiž i druhimaj sobomaj do města dźeše. Wšchi, tudomny wobydler Krüger, wošta i pulnjenym nopom a cžežko šschadženymi nohami a wobschkodženej nohu leżo. Jeho dyrbjachu se šanitetnym autom do thorownje dowjesez. Tež motorowy koleżaŕ bješche padnał a žo na lewym wóczku a hlowje šranił. Policija njesbožowny podawk pšcheyntuje.

S **Kanjenje.** Tu hižo wot nětkotrych mežazow žem njeznaty cžłowjek na pohrjebnischczu ruczne toschki wobkadnje. Dotho ž žony rowy žwojich šemrětnych krepja a ze tym šwjetscha žwoju ruczną toschku w bliškosczi leżo hdaja, žo njeznaty abo njeznata mjelczo bliži a njeschnje w toschny pjenjesny kradnje. Dotal njeknicžom a bješche wušledźili njesju.

S **Kriebje.** Tudomny hłowny wucžeŕ a kantor Schalczejsche tele dny we Wróćtkawikim radiu we wobrotu schulskeho radioweho programa wo Serbowstwje powieczornej Schlesiskej.

S **Delnjeje Wólschiny.** Tudomny mlynski wobsedžeŕ Hermar Schülka je pšchi trawu špężenju cžežko šnjesbožo. Jako hoju wótpjesche žo wona jemu wobrazy a wón ley na prawej ruzy wyšche łóżcza hibik (Schlagader) pšecežesiny. Ssobudźelacžeŕ a tudomna thorobna šotra Pallescheschtaj šranjenemu prěnju pomoz. Potom dowjesechu jeho do Mježanskeje thorownje.

S **Běleje Wody.** We nozy k žobocže wumrě po cžežkej thorotosci hórništi direktor Curt Noeggerath. Món wěnowaschе dźeło žwojeho žiwenja Lužiskemu podkopnistwu. Pol léttotka je jemu žwoje mozy woprowak. Nimale 25 lét dołho štejeschе na cžole Arnimskich jamow. Krótki czaš psched jeho 25létnym službnym jubilejom wotwoła jeho šmjerc.

Z Łužicy

* S **Biskopiz.** Na wcžerawschich štótnych witach we Biskopizach bješche na pšchedań 180 kruwow, 40 jałowjow, 25 běhakow a 110 prošatow. Kruwy płacžachu 180—500 hr., jałowje 100—150 hr., běhaki 40—70 hr. a prošata 12—18 hriwnow.

* S **Khójnicza** pola Biskopiz. Cžežke wobthadne njesbožo sta žo žobotu wjeczor we wošmej hodźinje na statnej dróhy w lešu. Na tutym měšnje je žo w poslednim czašu hižo wjazy njesbožowne stało. Cžrjódka mlodych ludźi i Kamjenskich stron cžehnjeschе po dróhy. Nadobo jadże motorowy koleśaŕ, kiž chžyschе cžrjódu pschesczěhnyć, wot jadу do mlodych ludźi. Mlodaj cžłowjekaj i Njedźichowa žo cžežko šranischtaj, jenemu i njeju žo cžuwy rostschażechu. Jeju dyrbjachu do Budyškeje thorownje dowjesez. Mlody cžłowjek i Kamjenza, kiž bješche cžežko šranjeny, hacž žo šwopršdka šdasche, dowjeże žo do Kamjenskeje thorownje. Mloda holza je Ssepizy woteršeże i lózischim šranjenjom.

* S **Kumwarda.** Turnaŕ Kurt Hoffmann je na Kóczkej športnischczu cžežko šnjesbožił. Pschi pšches hłowu mjetanju wón tak njesbožownje padże, žo šebi wón wobe ruzy šłama. Knjes dr. Müller posticži šnjeshožene prěnju lékaršku pomoz.

* Se **Schumbacha.** We wokrjeżej thorowni w Habrachczańach wumrě po tym, so bješche jenoż dźeń thora ležała, djewjecžlětna džowczischka tudomneho wojnarja Sejlerja. Holza bješche žłowki jedła a žo wody na nje napiła.

* Se **Žitawy.** Jako bješche dwanacželětny J. Schwarzbach se schule žo wrócził, dźeše na kubju šarschischkeho doma a žo tam wobwěžny. Won bješche hižo w lěcžu nas špytak žebi žiwjenje wjacz.

* Se **Shorjelza.** Swójbu měschczanskeho parkoweho jahrodnika Geißlera je žobotu popołdnju cžežki dóšt potrjechił. Na dworje, pschi kotrymž šarschej bydleschtaj, hrajkalschе žebi połdraletny šynk i tšiletnym bratšikom.

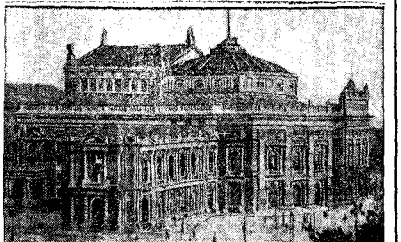
P. Krjecžmaŕ:

Asterka

Asterka, lubošna,
bycz chze naschа troschtatka.
Pschinjesu nam wudebi,
prjedy hacž wšcho cžicho špi.

Asterka, pošledńja,
budź nam luba troschtatka!
Nahyma naš njejima —
ale twoja krašnota!

Asterka, lubošna,
ty šy naschа troschtatka:
Hdyž šo žołtnja šlježicžka,
wschitke kwětki hižo špja!

Dwórske dźiwadło we Winje, historiske městno němskeho a awstriskeho wumělstwa, ma so dla lutowanja zamknyć a činohry maju so přichodnje we operje předwjesć. Wotmyslene zamknjenje je pola wšitkich wumělcow a jich přećelow najwjetše rozhorjenje zbudźiło.

Na dworje šesi šudnina thežka, pola tuleje wołjuny džecžo rybel a pschi tym padże jemu tkaninowy mjedwjedź (bar) do wody. Jako chžyschu hrajku i wody wucžahnyć, padże maly hólczk na hłowu do šludnje a šo šatepi.

* S **Rychnowa.** We nozy k žobocže wumrě tu 74 lét stary kantor a organist Ludwig Engelmann. Semrětny je wobšchérne a dokładne wobdźełane stawizny wo Rychnowje wudał a ma jako throništ wo žwoju hornjołužišku domišnu wurjadne sašłužby.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S Arnsdorja. (Sašmjertnjenje i konjom.) Wšitcy tubleć Kunwa i Arnsdorja kupi tele dny w Drježdźanach konja. Jako jeho domoj pschijedże, džiwasche šo, so žo ton šam do konjeńza namaka, a so tež wojerišchu wo wšu wschnišom cžišnjesche, jako by tam hižom dołho štuchał. Wón šebi na to fotografiju rólneho konja wobhlada, kotrehož bješche lěta 1915 wojerišej wyschnoscži pschedał. Dopokaša šo, so bješche šebi kupneho konja jasno kupił.

* S **Drježdźan.** (Sapalerja jajeli.) Drježdźanska kriminalna policija laja šamkarja Hugo Wačlarja Kocha se Hłohowa, kotryž bě w nozy k 3. t. m. šlatk rataja Hertela, žwojeho pjedawschego džełodawarja, w Horniej Sanchi pola Połkwiz šapalił. Koch wudawa, so je to i wjerzhy štučił.

* S **Drježdźan.** (Hygieniška wustajenja šamkujena.) Šaschku njedźelu je mjeżynarodna hygieniška wustajenja w Drježdźanach 1931 žwoje wrota šamkuhła. Hacž ho k lětu šajo wustajenja wotmje a w kajkim rozmjerje, šo džensa hišcheje praježi njechodźi.

* S **Drježdźan.** (Prežident Drježdźanskeje wyschišeje póštoweje direkzije dže na wotpočink.) Dospěwši mjeju štužbne šarohy 1. měrza 1932 dže prežident Drježdźanskeje wyschišeje póštoweje direkzije, Weigel, na wumjeńk. Schtó budże i jeho naźědnikom, njeje hacž dotal hišcheje rozsudźene.

* S **Drježdźan.** (Tjo džełacžerjo šo i plunom šajědowjeli.) Schtwórtk pschipołdnju wokoło ½1 hodź. bu wosmjowa wobora do kwarjenja Pschi mutri šawołana. Tam měješche šo njesmyrjene kypjadło unworjedźeć. Tjo džełacžerjo šo pschi tom i wuhtupowazym wuhelnym plinom i šohka šajědowjeschu. Wobnjowna wobora šwjetkowa měšnoscž a wulkowa ljoch džełacžerjow.

* S **Kamjenz.** (S jałby na dowol.) Kaž powjeschenja i krajneho šuda šdźełuje, je baron Oskar i Koburg, kotryž je, kaž je šnate, w jwišu i konkursom tepichowych a majchinowje fabriki Oskar Koburg a Co. šojaty, na dwě njedźeli dowol k puczowanju do Ruskeje dóšłał.

* S **Langenhennersdorfa.** (Brózhnja šo wotpalita.) Ssrjedu wjeczor w 12 hodź. wotpali šo tuda brózhnja kubleŕa Pawoła Leunera do cžišta. Dokelž bě cžišchina a dosež wody, mózachu i wobnjom wohrožene žuščadne kwarjenje wulkowacz. Nječhto žnjow a žnjowych majchinow je šo špalilo. Stót bu wuthowany.

* S **Burkersdorfa** p. Frauenstcina. (Sadabhwanje do fary.) W nozy k žrjedže běchu šo do fary šadobyli. Stuczeŕ je thětro wjele pjenjes jebrał, mjes nimi tež poslednju njedźelu ta inutstowny mišijon naběrane. Klownikej w Nažawje w Rudnych horach šo poradźi, paduscha šajeczk. Jedna šo wo cžežkeho pachoła, kotrehož policija dawno hižo pyta. Pola njeho namakachu dwaj revolwraj i wjele munizije, šadobywańši grat, nakradnjene wěży a 50 hr. drobnych pjenjes, kiž žu i wjeschchego djela w Burkersdorfje pokradnjene byke.

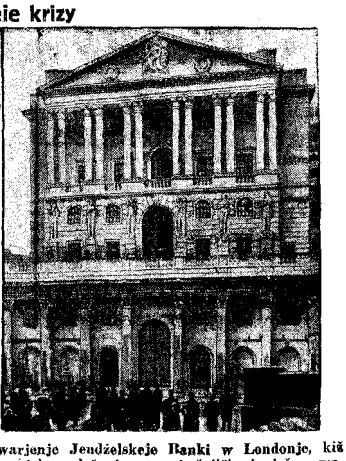
* S **Marienberga.** (Wot šmijizy kužnjeny.) Pschi hribopptanju w tak njen. Jěšdnem lěžu bu 20létny pinczník Rudi Klemm i Kamjenizy-Borny wot šmijizy do ruki kužnjeny. Klemma namakachu pozdźicho bjes wědomja a dowjesechu jeho do thorownje. Strach wo žiwjenje pjecža njeje.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolaŕ w Budyšinje. — Za lokalny dźeł a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěšći: G. Janak w Budyšinje.

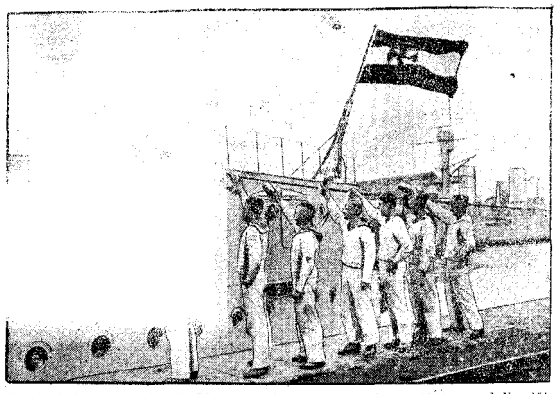
Nětko leži Jendźelska woer'edź swětowe krizy

Londonska burza, kotraž so dla katastrofalneho přiwótrenja jendźelsk. finanenego położenja zamkuje.

Twarjenje Jendźelskeje Banki w Londonje, kiž wot swojeho założenja za najwěšciši pjenježny wustaw swěta płaceše.

Poslednje božemje łódźi „Hannover“. Matrozojo łódźe „Hannover“, kiž je ze służby stajena, přiwołaju swojej starej łódźi poslednje božemje. — Łódź je němskeho wójnskeho łódźerstwa dołhe lěta swěru służiła a nětko na łódźnym „pohrjebnišću“ w Kielu wotpočuje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro sa jutřišchu hrjedu:** Smějemy dale njewobstajne a khłódne wjedro.

*

*** W Lipsku je hosćenzar Kneck hebje, swoju žonu a swojej bjowyn, 11 a 13 lět starej, dla pjenjezneje nuty se zwječatym pjunom sajedożił. Sudnišći wukonjeŕ samomordarski njeskutk pytny, hdyž pónđelu rano pschińdże, so by nadobu cjasał a dutje samknjene namaka.**

*** W Oberlungwitz staj so 26 létny tocjeŕ Schüßler a 26 létny pschełupšti bjes dźěła Bürnigen se samomordarskim wotpohładom tepikoj.**

*** Eštonšti motorsti cjołm „Karu“ je njedźelu na morju blisko Baltiskeho Porta rosbuchnył. Pschi tym je pjeć muži wobžadki žiwjenje shubiło. Jena schwedska parna ledź kapitana wuczeje a jeho do Revala dowjese. Wot tam kapitan s motorskim cjołmom „Colon“ na městno njesboja dojedże, so by pomoz pschinjesł. Ledma tam dojeńschi cjołm towarunja rosbuchny. Pschi tym schitnyrjo mužojo, mjes nimi kapitan s „Karu“, žiwjenje shubichu.**

*** Wěsta Julia Habliowa je Poliziji w Budapeshu sdźěła, so je widźała, so su tśi mužojo, s kotrychž je jedyn ji snaty był, heliku maschinu na měst pola Via Terbagy stajili. Na podstatu tohole wojiewonja je polizija dźěłanjemjazeho pinčnika Totha w Budapeshu sajała. Toth pręje, so je so pschi njeskutku wobdźělił. Habliowa pak pschi swojim wuprajenju wostawa, so je Toth hromadźe s dwěmaj mužomaj, kotrajž běschtaj jej njesnataj a jenož němski rěčeschtaj, njeskutk sturžił.**

Lětadło za stratosferu so twari

Junkerowe dźěłarnje w Dessawje shromadnje s němskim pospytnym wustawom w Barlinje twarja lětadło sa lětanje w stratosferje. Prěnje lětadło su hižom dowarili a bórzy budże móz k prěnjemu rajeu lećeć. Dotal pak njeje wěste, hač so pospytły hižom w septembru pschewjedu. Lětadło ma jedyn motor a je jenotliščnik, zyle z mjedźe (metall) twarjene a ma kschidle hłuboko sahadźene.

Přilopk

* **Rubjeżne** morđarstwo. W Sćrcźinje 84-létnu thežakłu Ladewigu pjatk dopołdnja wokoło 11 hodź. we jeje bydlenju wocźiwjono stónzowanu nomakachu. Morwa bě na rukomaj a nohomaj swjasana. W bydlenišći sćiwi běchu kamory a truhliczki swoczinjane a schtoš bě tam nutśka bylo, bě hólcka po druhich městnoscźach rosmjetane. Tukaja, so jedna so tu wo rubjeżne morđarstwo.

* **Bjesdźelni** postaja nuzowy pomnik. We Westerhausenje we Ouedlinburgskim wokrjesu, hdźež je wobsbje wulki prozent bjesdźelnych, su nětkotli bjesdźelni, so bychu sebi wosnudu tacźerili, pěsnowź postajili a sćehowaze napismo na nju tćinili: „K wopomnjeću na bjesdźelosćej w lěcze 1931.“

* **Italska pschepołk** wotstronja. Kaž so powź, su italskich wobkhadowane swjatki s hołcencźanskeho a touristiskeho pschemysła nowe napadanje sdźěrali w prašcheniu wo pschepołku (Trinkgeld) wudźělanje, dokelž su so we tutom nastupanju w poslednim cźasu jara njelube pschinjesli, kaž dopominaja na Italiju wot prjedawschelo. W pschihodze njeńmožeja so dowjesć jane pschepołki zadarjeć, ale pschistajenjow w tutom pschemysłu wobkhadowanych so prozentowanje na liczbowanju hoscźi, kaž je to pła nas. Tole nowotarjadowanje pak so najrańschu pschewjedźe.

Wšelake podawki

W Delnjej Kalifornišej je sańdźeny tydźeń hrózny pjerzatny wichor sathadźał. Pschi 100 ludźi je pschi tutej cźežkej katastrofe wo žiwjenje pschischło. Osamo we wjesce Santa Rosalia wucźinja liczba morjenych 50. Nadrobnische powěsće hischcze pobrachuja.

[illegible]amiske wozjewjenje z Budyšina

K pschihodnemu a dróhowemu porjadej města Budyschina 9. februara 1928 (jenojesdne dróhi) so pschistaji:

7. **Dr. Rohrowa dróha** w smerje wot Drježdźanskeje na Wilhem Fiebigerowu dróhu,

8. **Wilhem-Fiebigerowa dróha** w smerje wot Dr. Rohroweje dróhi na Drježdźansku dróhu.

W Budyschinje, 19. sept. 1931.

Měschczanska rada — polizajski hamt.

Towarstwowski powěstnik.

Hasłow: Jednota „Sokoł“ wuhotuje njedźelu 27. sept. 1931 w Hasłowje swój III. załoženski swjedźeń. Wše bratrowske jednoty preprošuje nanajwutrobniso předsydstwo.

Lumir pruhuje sobotu 26. sept. pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje. Wot tuteje pruhi wotwisuje, hač so wotmyslene cyrkw. koncerty zarjaduja. Wočakuju wšěch a strowju přećelnje Bj. Krawc.

Budyšin. Jednota Sokoł. **Sokołki** zwučuja **srjedu** 23. 9. wječor 1/2 9 hodźin w Serbskim Domje. — **Sokoljo** pak **štwórtk** 24. 9. wječor 1/2 9 hodźin w towaršownji. Zwučowanje je prěnja winowatosć kóždeho sobustawa. Na zdar! **Starosta.**

Serbskim towarstwam. W „Powěstniku“ móża so jenož zhromadźizny a podobne zarjadowanja wozjewić. Wšelake zawjeselenja a reje słuseja do nawěšťkoweho dźěła a maja so wězo zapłaćić.

Wudawarnja Serbskich Nowin.

Najwjetši železniski móst w Němskej. Železniski móst přez dolinu rěki Göltzsch w Vogtlandskej je najwjetši železniski móst Němskeje. Wězo móst so njewuznamjenja ze swojej wulkosću, ale ze swojej spodźiwnej architekturu a předstaja tak jedyn z wuznamnych mostowych twarow w Němskej.

Hokec korčma

Srjedu 23. septembra 1931

swinjorčzanje

Srjedu dopołdnja wot 8 hodź.

polčik, hejdušne a jatrowe kolbasy

Přećelnje přeprošuje **M. Hoka a mandź.**

Kurmark

Deutsche Zweecksparkasse A.-G.

wokrjesna direkcija w Budyšinje

pyta wšudźom

zastupjerjow a dowěrnikow

Pisomne poskićenja do

Dresden-A. 47, am Giekelsberg 8

Wosobinscy k rěčam

srjedu w hotelu Gude w Budyšinje

Srjedu tuni dźeń rybow

krewčefsiwy mórski łosos (Seelachs), pt. jenoż 28 pj.

Předawamy jenoż sobustawam

Tworykupne towarstwo

w Budyšinje z. dr. z w. r.

Za načinjenje sym a

Fusariol za suche a mokre načinjenje

DROGERIJA OTTO ENGERT W BUDYŠINJE

Wužitkne železo

nošaki, U-železa, nilke a kulojte železo atd ma na předań

Kopornik w Budyšinje

Cynkowane, grocźane

běrnjac.korby

1.40 hr.

Gustav Siegel

na Zadn. Bohatej h. 15

Spóznaju khorosć z rukow, mjez.oča a z wočow.

Wše hojeńske masaže Homöopathija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju.

Melanie Harnisch w Budyšinje na Póstowym naměsće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedźin popołdnja.

Gardiny, rolleaux

vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki w 30 pj. **přikrywy na soły, divany a blida** jara tanjo

I. Wörker geb. Erler w Budyšinje

na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Wukonjam wot 21. septembra zaso **swoju praksu**

Dr. Fischer

wosebity lěkaŕ za kožne a močne khorosće

Rěčne hodźiny:

1/2 9—1/2 11, 1—2, 5—7, srjedu a sobotu 1/2 9—11

Přiloha k čisłu 221

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 22. septembra 1931

Wohnjowobornistwo

Sthadźowanje woborneych hejtmanow w Budyšinje.

Swjatk wohnjowych woborow Budyšeho wokrjesa wotmě njedźelu dop. w 9 hodź. w Kebeleńi w Budyšinje žiwoje pohlednje lětušche sthadźowanje. Do toho wotmě žo pohedźenje pichedźnystwa. Sadźewaneho hamtskeho hejtmana sastupowasche knjes knjeżerstwowy radca dr. Kämpfe. Po dalschim sdźelenju žo sapóžtane pruhowanske formulary rozdźělichu a žo pruhowanske pjenjezy wupłaćichu. Pschedźyda swjatka k. wopalny direktor Fischer-Bitkopčanski wojewi, je sa wobthodne wjednistwo we wokrjesu pichedpiłna wobsteja. Pschedźydstwo je wobjamkło, so maju hač k pschichodnemu swjatkowemu sjedźenju wschitcy samaritojo a signalistojo zhromadne swučowanje wotměć, tohorunja woborne kapaky. 2. pschedźyda, wopalny direktor Weinecke je Semitz rozprawjesche wo dźełakosći samaritow pschi wohnju. S pohedźenja krajneho wubjerka ma žo hišće wusdźěhnyć, so je techniska komitija žo je wschěmi žiwojimi gratami i Kamjenicy do Drježdźan pschepołožiła. Sswjedźeństi ciah pschi wschitkich sarjadowanjach njejmě pschichodnje dłše hač hodźinu trać. Sćěhowasche rosprawa wo ijedźe sasitich wohnjowych woborow w Auerbachu. Swjatkowy dawk na 1932 wostanje 60 pj. Pruhowane budźa w lěrje 1932 mjes druhimi sćěhowaze wobory: Weigana a we waggonowej fabrizy w Budyšinje, Khrózjce, Adolfskej Hěrje, Semizach-Tumizach, Ssmochćizach, Hornim Wuježdze, Stróži, Brěmjenju a Khelnje, dozyka 15 woborow. Dźěsha rosmołwa wo wohnjach sćěhowasche. — Pohedźenja wohnjowych hejtmanow maju žo pschichodnje w Budyšinje wotměwać.

Taine zwjazki před 100 lětami

K najpodźiwnischim tajnam swjatstwa, kotrež pschichowanu knjeżerjej nogy bjes španja, słuschesche też towarstwo Carbonarijow.

Wschu traschoze a polne na tajnosćach bě w politizy sdawna runje tak wobtuhowane, kaž we wumělstwje a literaturje. Někotreżkuli zhromadne hibanje, kakte bě nabyło na ludnosći, dotekł mjeżesche w sebi tajke kusło. Tak njeje było jenoż w tak mjenowanych cźmowych lětstotkach, ji sich njedospahajej powschitkownej sdźelanosću a powschitkownje knjeżazej naiwnej wěru, ale temu bźesche też tak w tak „pobrudźenem" wětu, kaj je to było 19. stołeće.

Wospebitu zhawnosć doby zbi mjes tutymi nowocźasnymi towarstwami tamne Carbonarijow (wuhlerjow). Lěta dosło běchu woni, jich prózowanja a nahlady, hłowny pschedmjet wschednych rozrěčowanjow, kotrež stawachu žo jenoż strachocźiwje a mjelcźo. Nimo teho pak běchu woni też ja mnohe tyhzaju jenicźka nadźija na wumołenje je mały a wotrocźstwa. Tale nadźija žiwjesche też tamne powaleńe saměry, kotrež stejachu w brzedźišcźu wšech wuhlerjow a jich pohedźenjow. Tajne sthadźowanki, wobsebite pohnawki, samzne wukrjesenja sto srěcźecz a nješchotkuli druge pichinoschowasche k temu, hobustawy tuteje sekty te zbi hyntacz je krucze mjes hobu sjenocźiwschi a wot swonkastejazych, „pohanow" dźělecz. Pozitiwli wobźah jich prózowanjow wupraja jich je słowneho pokłada wuhle-

Oceański lětar z **Gronau** a jeho **mandźelska při přijězdže do Hamburgskeho přistawa.** Gronau je njedawno k druhemu razej Atlantiski ocean w etapach přeleća! a so nětko z parnikom z Ameriki do Němskeje wróći.

rjow wubrana tajna rěcź w saładze, „łeš dyrbi žo wot wjelkow wuczišcźecź." To wosmanjenjesche w Južno-Italiski, hdźež Carbonarjo w spočatku 19. lětstotka žiwu dźěławosć rozwinowachu, najwjetši zusokneżstwo Francowjow wotstronichu, potom pak też pschewjedźerjo demokratiskich a liberalno-republikanskich saměrow dozyła.

Wobsedźiwschi wusmam dobychu zbi Carbonarjo w Neapelskim kralesstwje za czaż knjeżstwa Napoleonowcho bohota, Joachima Marata (1808—15). Tutón podpjerasche tajne sjednoczeńsstwo pschećiwo neapolitanskemu kralej Bourbonow, kotrehoż bě Napoleon wusmał, a hamo jako Marat sdźěwk Carbonarijow w Calabriskej lěta 1813 kwawnje potłoči, buchu spschihańanzy wot Maratowcho policajskeho ministra Maghelle tajnje podpjerani. Woprawdźe bě kraj pschi nawróće Bourbonow, lěta 1815, wot Carbonarijow pschepławjeny.

Wo pokhadźe a pschedstawijnach Carbonarijow žo nahlady schcźeja. Woni sami swobodnu„ rosprawjachu, pozdźišo pak pjerjedownikow sa starooftojnymi postawami debicź a žiwoje nałožki i legendami žiwjatoczeńcź. W tom a w něcźim druhim dopominaju woni na žiwodownych murjerjow, wot kotrychž pak rofesnawaja žo pjches rasniche saměry a žiwnische demokratiske smyślenje. Drje pschezo hischcze bajkojte, ale tola srosumliwe wuprajenje wo pokhadźe Carbonarijow měni, „nuinosć mjeschobnje pomozu je wuhlerjow, wobydlerjow dalokich lěsow, napinała, so pschećiwo rubježnikam a mordarjam sjenocźicź. Psches znamja, jenoż jim znate, požadachu a posticźachu sebi woni mjes sobu pomoz." Žadanje napschećiwnje pomozu je nětko też najwažnischi dypk carbonarischich saładow, w kotrychž wuhlerstwo swoje politiske saměry sady pregramowych dypkow spomožerskich sarjadowanjow thowa. Tak rěka, towarstwo je dopołnuje na sałkadze nabožiny a počźinkow sałożene. Jeho hłowne winowatosće su: spomožerstwo, towarischnosć sobustawow, „dobrych wujow" mjese sobu, wobkedźbowanje rjadowych potaj-

nojcźow. Tute buchu pak samo sobustawam jenoż po nječźim pschiwoweńsene. Na prěnim, na sthodźenku wuczobnikow, bu wuczobnikam Carbonarijow woprawdźe skerje wuczba wo počźinstwje pschenoschowana a mischtrojo hatle buchu powuczeni wo politiskich samerach. Tak maju też znamjenja Carbonarijow, kotrež namakamy na jich wopjelmach, diplomach a patentach, wschelakory wusmam na sthodźenku wuczobnikow a mischtrow. Mjes tym so žo na psch. kichźi wuczobnikam jako znamjo prózninoweho dźela, pschesećehanjow a symjerzje tamnych prěduje, kotrež so wo počźinki prózuja, dyrbi wone mischtram k temu sluschcź, „tyranow, kotrež naš pschesećehuja a nasche swjatoscene dźěła poorwaja, tschiżowacź."

Městno, hdźež so mischtrojo a wuczobnizy k zhromadnemu dźelu sthadźowachu, rěkasche hěta, jeje wobwod bu lěs mjenowany, nutskowne jednanske rumnosće bě pschedawańka městnosći, wenkita wizowanka, woprawna je nota wuhleriske organizazje, kaž je to pola swobodnomurjerjow loża.

Krótko po sajwedźenju towarstwa w Južno-Italskej, hdźež wobsteješche wono se šesnaćnow, oficerow wóska, mjeńschich rycerskublerjow, sratinuch sastojnikow, burow a duchownych, postupi jich sobustawsta ličba na 24 000 hač 32 000. So takle hodrsti pschistup tajny karakter carbonarischeho hibanja sće wohrożowasche a też dosch njespuschczonnym elementam sobustawstwo smóżni, wuthadża jakuje ź wukhowanych anekdotow. Tak je pjecza jedyn „dobry wuj", kiž w žiwjenju zuseho słeješche, tutemu na žiwjenje tajnu literaturu Carbonarijow podawasche, na prašenje, hač tole sakasane njeje, sćěhowaze rjekł: „Sakasane drje to je, ale kak może człowjek na wězy bewak něchto sabłužicź?" Runje tak je molet, kotryż na sakasane wosthcze kopje carbonarischich snamjenjow a liscj now zhotowjesche a pschedawasche, wot jeneho kupza na pschihodu leżdyż sćinjeny, pjecza wotmołwicź dyrbjał: „Wěm, so pschihodu lamam, ale runje tehodła dyrbicźe mje derje sapłacźicź."

So by strašene a na wichź stawy žo rozpschestrěwaze hibanje žo potłočźiło, pschihibże policaj. minister Neapelsk. kraja Ferdinanda na myšl, tajnu napschećiwnu organizaziju sakoźicź, tamnu Caldorarijow abo kołlacźnikow. Jich nadawk bź, carbonarischemu hibanju napschećiwno stupicź, „tak krucze kaž kotok pschećiwo wuhlej, kotrež žo pod nim palitwschi wuježi." So buchu tónle samer swoprawdźitscheśili, sakhadźachu woni na najžurowische waschnje pschećiwo liberalnym, abo kotiż buchu jim jako tajny wominjenjeni. Jim pak žo njeporadźi, swobodne hibanje potłočźicź. Haj, cźim bóle buchu tuczi pschesećehani a cźiwilowani, cźim žiwinischi bu jich pschiwótk.

Přenjeho julija lěta 1820 wuwri w Neaplu wojerski sbóź, prěni, kotryż Carbonarojo skutkowne poopjerachu. Sbóź mjeńsche swój spočatk w někotrych wotsćelenjach, w kotrychž bě mnoho Carbonarijow a jich hełło „Sa Boha, kralа a wustawu", sbudźi bórzy žiwne a sahorjene pschihłoschowanje. Pokłam, kotrymž bu poražene tuteho hibanja pschikazane, pschiłamknychu žo sbóźarjo a kral cźuješche žo nusowany, wustawu pschipóznacź. Ale hižo nětotre měsazy posdźišo poradźi žo z awstriskej pomozu, wustawne wjesele i knjeżerstwa a politiskeho žiwjenja dozyła wusamknjecź. Parlament bu rospuschczeny a sćěhowasche žiwne pschesećehanje Carbonarijow.

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Dźeń 28. smažnika 1930 — Vidov dan — bě zdobom hłowny zletowy dźeń. Juhosłowjanski kral Aleksander Prěni wěnowaše swojemu Sokołstwu krasnu khorhoj, kiž so na spočatku popołdnišich zjawnych zwučowanjow swjatočnje přepoda. Też naš łužisko-serbski Sokoł. wěnowaše khorhoji krasnu seklu w serbskich barbach.

Ja bohužel njeběch swědk tuteho pomjatneho wokomika. Běch so trochu zakomdźił a mějach scyła nuzu, zo so dostach přez wrota do přepjelnjeneho zletnišća. Stražnicy a sokołscy zrjadowarjo syły ludźi wróćo tłočachu. Ale ja so njepodach. Spušćejo so na swoju módru sokołsku drastu a na serbsku narodnu drastu swoje towarški, spytach hišće raz nadběh na frontu surowych stražnikow a Sokołow a hlej, poradźi so mi, přełamać tutu frontu. Wustupowach khětro khrobły a sebjewědomy, jako by so cyły zlět skepsał, hdyž ja tam njejsym, a to dźě stražacych jandźelow před wrotami raja trochu zamyli a ja běch dobył. Wučba: „Z khrobłosću dóndźeš dale dyžli z poniženosću!"

Potajkim běchmoj nětko drje na zletnišću, ale hač na dalše ničo njewidźachmoj, štož človječe khribjety. A tute khribjety stejachu kaž železne murje. Ja drje spytach, z łóhćom sej rubać čěr přez tute murje, ale wjele to njepomhaše. Nadobo wopraw-dźe wjacy dale njeńdźeše. Tuž zaso so wróćo dřejach, wróćo hač k wrotam a tamle so zadobych do slěkańcow. Bě tam drje zastup kruće zakazany, ale ja činjach, jako bych byl wuznamna wosoba, kiž ma tam někajke zastojnstwo a tak to dźěše. Bórzy dóńdźech k hłownym wrotam, wottam so dale suwach a skóńcnje zlězech horje na tribunu, hdźež sej a swoje towaršcy zwěsćich nanajrjeńše městno. Deleka wuhladachmoj potom našich krajanow a krajanki mjez sylami ludu . . .

Běch drje też hišće skomdźił zwučowanje juhosłowjanskich Sokołow. Za to pak wuhladach pólsku a česku rejwansku skupinu, kiž tam swojej starosławnej reji: „Mazura" a „Bjesadu" přewjedźeštej. Čohodla my hišće ženje swoje ludowe reje njejsmy rejwali na někajkim wulkim zlěće? Zwučowachu też Rumunojo, ale njebě to ničo wosebiteho. Wulkotny bě wustup juhosłowjanskich łódźnikow. Zwučowachu w bělych kholowach z čornym šěrokim pasom a nahim hornim cźołom. Sćěhowachu ze zwučowanjemi šulerjo Zahrjebskeje podwyšknjeje šule a drustwo pólskeho Sokoła. Wjeršk zwučowanjow tuteho dnja wšak bě bjez dwěła bjezporočny wustup 1160 českich Sokołkow. Haj, mnozy prajachu, zo bě to scyła najlěpši wustup cyłeho zlěta. Česko-słowakske žony su sej tam w Bělohrodźe dobyle njesmjertnu slawu.

Poslednje dny bě šerila žałostna horcota, tužnota. Termometer zlěze hač na 38 stop. w khłódku a człowjek njewědźeše, hdźe wuceknyć w tej žehliwej pjecy. Ale 28. smažnika pop. so naraz mróčna kopjachu a da so do deščika. Mje deščik překwapi na hasy, tuž wuceknych do jeneje z mnohich ludowych winařnjow, kiž namakaš wšudźe w Bělohrodźe. Su to skerje pincy, w kotrejž rjady hobrskich sudow po sćěnach šerja. Wino ći hnydom natoča z tutych sudow a tajke winko je žałostne tunje a tola jara dobre. Za 60 pjenježkow dostanješ hižo litr dobreho wina. Hdyž běch nětko zwonkownje zmoknył, chcych też nutřka hišće zmoknyć a počach suchemu žołdkej přiliwać. A dokelž tam na rozdźenju też hišće skopjacu pječeń na předań pječechu, sej tam drastu wusušich, při tym pak znutřkownje přecy bóle zmoknych. Hosćencař a hosćo běchu žałostnje přečelni a čujachu so pocešeni, zo woprawdźity, žiwy Łužiski Serb z nimi wino pije a hdyž hišće započach swarić na Zahrjebskich pinčnikow, to běch pola nich scyła pječeny a warjeny . . .

Wonka bě so mjez tym zaso zastało z deščom.

W lěću tu scyła deščiki so dołho njezadźeržuja. Tuž móžachmy też hišće hić wječor zaso na zletnišćo, hdźež so słowjanske ludowe reje předwjedźechu. Nasta najprjedy mjez nami privatna bitwička — Bóh wě, z kajkich přičin — najskerje wšak scyła přičiny njeběchu. Potom, khětro rozprošeni na mokrych ławkach sedźo sej wobhladachmy narodne reje wšelakich słowjanskich narodow. Rejwachu Polacy, Rusojo, Češa a potom wosebje Juhosłowjenjo jene „koło" za druhim. Tu ma kóžda krajina swoje wosebite „kola". A hdźe naši Serbja wostachu? Skóńcnje też woni wustupichu z „Pólskim Zidom" a „Limbarsku". Ale dokelž so to sta bjez hudźby, bohužel tak jara njeskutkowaše.

W zletnišćowej korčmje hišće khwilku sedźachmy, hdźež cyła česka sokołska kapała te stare rjane češke pěsničky piskaše — miłe dopomnjeńki ze studentskich lět . . .

*

Třeći, posledni dźeń wulkeho zlěta nasta. Hižo zahe rano běchmy zaso na nohomaj. Dopołdnja dyrbješe być swjedźeński čah. To sej wosebje na to strojichmy, wosebje należnje sej črije česachmy, swoje módre kholowy a čamary wučišcachmy. Mějachu wšak to też trěbne, tej módreje drasty so přima kóždy prósk a hdyž běchmy něšto hodźin dundali po měsće, to často bórzy mějachmy napohlad młynskich. Potajkim bě wulki hot, česanje, čišcenje, truhanje a krawcowje mějachu dźěło z blotowanjom. Naše sotry mějachu nic mjenje dźěła a starosćow ze swojimi narodnymi drastami. Na, skóńcnje tak daloko běchmy a so podachmy na puć do města, na městno, hdźež mějachmy nastupić. Božo, bě to błudźenje tam a sem, prjedy hač tam běchmy, hdźež chcychu nas měć. Potom dostachmy zelene lipowe halozy, zo bychmy sej wupyšili čapki z liscom tuteho słowjanskeho štoma. A też swoju khorhoj, starosławnu zletowu khorhoj, khorhoj naraňšeho wokrjesa, wupyšichmy ze zelenymi haložkami a ze wěnčkom a kwětkami.

(Pokračowanje sćěhuje.)

Podobnje kaj w Neapolu prózowachu jo tež w zyrkwinskim stacje, strašnjše jo wošsćěrjace carbonarisce hibanje se složenjom napyšćeńšiwje organizacije potłóčacej, kotrejž jo tu Bande della Santa Fede, twjasći švjatoje wěry, abo strótka sanfedistojo mjenowachu. Wot banka Xll. složene a pod jeho wulkomišnistwom stejace, bu tuto sjednoćenstwo wošsebje wot jesuitow se saharjenjom předowane.

Njedźiwajcy na jeho njeporadźi jo tež tu, Carbonarijow po jich znamjenjej mjethodze podćišnyć. Wjelebóše samóchu woni džiwajo na podawki Parižskeje julijskeje revolucije knježerstwo banka léta 1831 z lohkoću wotstronić a tež tu mózesche knježerstwo słónčnje jenerały z awstriskej pomoc sa-jo swoje prawo dostać. Po tutych poražejacych wschak politikli wuznam Carbonarijow po nječim popušćezowasche. Jich nazionalno-revoluzionarne a republikanske prózowanja buchu w cźašej pschimérjenjischej formje a wot staj nje jo sešmljinowazeho hibanja sjednoćenstwa „Młoda Italska“ pschewate, kotrež stejesche pod wjednistwom Guiseppe Mazzina.

Też w Franzowskej běchu w běhu létdźesatka 1820 hać 1830 po italskim pschikładze carbonarisce sběhli, tak pschedewschim w Belfort, La Rochelle a na druhich měrskich, kotrež buchu pak bórzy potłóčene. Mjez wušmannymi wobsobami franzowskeje politiki a stawišnow je nima revoluzionarow Bazarda a Buonarottija tež posłušchi kěžor Napoleon III. do „carbonaristiskich wotpohladow“ sapleceny był. Franzowšti carbonarismuš šuhi jo po julijskej revoluziji w měšćanskim kralestwje Ludwiga Philippa bospomjne a nětkuši carbonarisitiju wjednaja, we prěnim rjedže general Lafayette, buchu hłowne sejery julijskeje monarchije.

Carbonarske hibanje pschirunawa jo husto z němskim poćišnikim swjatom, kotrež bu léta 1808 w Königsbergu složeny z tajnem samérom, franzowske wotrocźstwo wotstronić. Tola ma tónle swjatl w nałwarje a po sabadach jara mało z carbonarismom shromadne. Też njeje žeby wón ženje ani podobne wuznaća a tajki wliw mjes schžrotimi worschtanni dobył, kaž to pola Carbonarijow we Italskej.

Němski president z Hindenburg dari małej Newyorčancy swój wobraz. Slětna Dorothy Gritt w Newyorku je němskemu presidentej swoje nalutowane kroski, kiž dollar wučinjachu, póslała, zo by je wuził k wołóženju nuzy mjez tradaeymi Němcami. Němski president pósła na to dźěšću swój wobraz zo swojim podpismom, kiž němski generalny konsul Schwarz małej Dorothy přepoda.

Sport

Barlin porazy Drježdźany w kopańcy ze 6 : 1.

Před nědźe 30 000 přihladowarjemi steješetej sobi zaúdženu njedźelu Drježdźanske a Barlinske měšćansko kopańcowe mužstwo napřećo w přećelskej napřemohrě. Dotalne wubědźowanja mjez tutymaj městomaj mějachu sćěhowace wuslědki: 1911 w Drježdźanach 2 : 2; 1917 w Drježdźanach 5 : 2 za Barlin; 1917 w Barlinje 4 : 1 za Barlin; 1920 w Barlinje 7 : 0 za Drježdźany; 1931 (22. 2) 5 : 2 za Drježdźany. Barlinscy hrajachu wulku hru a dobuchu ju zasłużenu. Hač do přestawki přinóźe hra na 4 : 1. W druhej połojcy hry poradźi so Barlinskim, swoje wuspěchi na 6 : 1 powyšić. Drježdźanscy hrajachu słabje.

Kopańcowe wunoški we Łužicy.

w Budyšinje: Budissa přećiwo Sportlust z Noweho Gersdorfa 5 : 2 (2 : 1);

w Budestecach: SV přećiwo VfB z Połčnicy 5 : 3;

w Korzymju: VfR z Korzymja přećiwo SV z Huski 4 : 2;

w Kamjencu: VfB přećiwo SC z Wulkich Ředarjec 1 : 2 (1 : 2);

w Biskopicach: VfB přećiwo SC z Wjazońcy 1 : 5;

w Lubiju: VfB přećiwo Spiclv. z Wódricy 4 : 1.

Dalše wuslědki:

w Budapesće: Wuherska přećiwo Českosłowakskej 3 : 0 (3 : 0);

w Prazy: Českosłowakska přećiwo Srjedźnoněmskej 3 : 1 (0 : 0);

w Großwardeinje: Rumunska přećiwo Českosłowakskej 4 : 1 (2 : 1);

w Katowicach: Němska Hornjošlezyska přećiwo Pólskej Hornjošlezyskej 1 : 2 (1 : 1).

Swójbne powěsće

Swěrowanaj: Rudolf Kuba, pschekupz, z Hanku rodź. Röthigez w Budyšinje.

Semrěli: Khorla Bejtz, knihićtischcźerski faktor na wotp. w Kamjenzu, 76 l.; zhowanje budźe jutšje srjedu pop. w 3 hodź. na pokrichnišćicźu swj. Justa. — Erhard Sell w Bjskopizach, 13 l. — Pawlina Libscherowa rodź. Zimmermannez w Lubiju, 70 l.; zhowanje budźe jutšje srjedu pop. w 3 hodź. — Pawlina Kloudowa w Běłej Wodźe, 65 l.; zhowanje je dźenja wutoru. — Jurij Hanza w Běłej Wodźy, 76 l.; zhowanje budźe jichtwórtk pop. 1/25 hodź. — Bohuslaw Jäckel, pósłowy rjadowar na wotp. w Kromlowje, 58 l.; zhowanje budźe jichtwórtk pop. w 3 hodź.

Hospodarski rozhlad.

Wutoru 22. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 polsk złotych	47,46
1 jendźelski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 šwjic. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Sobotu je Jendźelska z wosebitym wukasom postajiła, so swoje papjerjane pjenjezy a renty wjazy se slotym wróćo njebjerje. Tuta powěsć farza kaž błysk a hrimanje w tuńoće. W Londonje a w Jendźelskej, haj po zbłej Europje, z wuwjazom Franzowskeje, bursy swoje wrota zawrěchu. Jendźelska statna banka je za wróćenje jendźelskich statnych pozćonkow tolko slota wudała, so bu jeje slotowy zwjaz nimale docźerpany. S toho wschoho wukmjeny, so twar europskeho, haj swětowoho hospodarstwa wrjeźaje a pókoje we wschich kónćinach a kućikach. Wón tkabla, haj pada. S nim smješi jo nosiśerje doba prosteho materializma. Staklady naschoho, na kapitalizmu natwarjeneho hospodarstwa su rošćahnjene!

Na **produktowych wikach** bě wobrot jara šnadny. Dowóz njeje wulki. Natarjo podawaju malo na wiki a tola su pacźiny klóćezne. Na Drježdźanskich wikach jenježe pschenza 5 pjenježkow porusjo pjatkej srjedu. Rožka, jećmjeń a mowje so dotalnych płacźinow dźerźachu. Na Barlinskich wikach pschišładźi pschenza porusjo sobotu 10 pj., ale rožka 10 pj. Zentnar płaczesche we Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10,15—10,60	10,90—11,00
Rožka	9.15— 9.30	9.00— 9.10
Nalětni jećmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.50— 7.90
Wows „	6.60— 7.00	6.70— 7.15

w termijowym wikowanju

Pšeńca, sept.	11.43⅜	11.60
„ okt.	11.32½	11.50
„ dec.	11.37½—11.35	11.50—11.52½
Rožka, sept.	9.86¼	9.72¼— 9.75
„ okt.	9.75— 9.70	9.61¼— 9.65
„ dec.	9.72½	9.60— 9.70
Wows, sept.	—	7.40
„ okt.	—	7.42½
„ dec.	—	7.45— 7.42½

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšeńca nowa	10.65—10.90	11.05—11.30
Rožka nowa	9.75—10.00	9.75—10.00
Jećmjeń. nalětni	8.75— 9.60	8.75— 9.60
Jećmjeń, nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.50— 7.85	7.50— 7.85

Drježdźanska burza (14 IX.)

Pšeńca, 75 kg	213-218	běrnjace kružki	15.00-15,40
rožka, 74 kg	195 200	pšeńč. wotruby	10,40-10,80
nalětni jećmjeń	175-192	ržane wotruby	10,70 11,50
nazymsk. jećmjeń	165-170	pšeńčna muka	46 00 48 00
wows	150-157	ržana muka	32.00 33,00
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche truh.	6,00 6,20	cokrowe truh.	—

Wifi rěznoho skotu wjećora w Drježdźanach.

Na nje běchu jałso pschinjesli skotu pschiwjesli, šamo hišće w howjadach, kotrejž maja hewak dosć hubjene wiki. Skót jo hubjenje pschebadrowasche, tuž běchu płaczźiny powschitkownje schpatne. Wosebje płaczźiny šwini we wschich druźinach popuschćowachu, najwjazy pschišadźichu ranzy a lohke swinje. Wiki w cźelatach běchu tež schpatne a płaczźiny popuschćowachu, najbóle šwinjecy dyźi 9 milijardow do swojich tresorow sćahnuć. Z druhich krajow, kiž na našim wobrazu njejsu předstajene, njech mjenujemy Spanisku z 1,8, Japansku z 1,7, Italsku z 1,2, Hollandsku z 1,1, Polsku z 0,3 a Awstrisku ze 0,2 milijardami hrinow wobsedźenstwa na złoće.

bichu cźežše formne a lohke cźelata. W howjadach jo wiki pornjo sandźenemu tydźenjej mało pscheměnichu. Sa někotre bayerske byki płaczźina trochu poskupi. Najlěpsche howjada pschedawachu a kupowachu swjećicha po tydźenskich płaczźinach.

Swinjnaje wiki we Wojerezach.

Swinjnaje wiki we Wojerezach dnja 19. 9. 1931 jewjachu měrny wobrot. Wosta tójšchto sóhtka. Pschiwjesli běchu 352 prosatow. Wone płaczachu: 4—6 tydź. 5 hać 9 hr., 6—8 tydź. 9—12 hr., 8 hać 10 tydźenske 12—14 hrinwow.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

21. septembra

156 wol., 310 byk., 328 kruw., 174 jałoje., 808 ćelat., 1310 wowc., 3297 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 40—44, 2. 33—58, 3. 27—31, 4. 24—26;
byki: 1. 36—42, 2. 31—36, 3. 25—30;
kruwy: 1. 33—36, 2. 27—31, 3. 20—24, 4. 16—19;
jałojcy: 1. 38—43, 2. 32—38;
wowcy: 1. 46—50, 2. 38—44, 3. 30—36;
ćelata: 1. —; 2. 53—58, 3. 45—51, 4. 40—44
swinje: (přez 300 pt.) 61 2. (240—3 58—60
3. (200—240) 56—57, 4. (160—200) 53—55, 5. 50—52, 6. 47—49.
Rancy: 47—52

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 10 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	21. 9.	19. 9.
Pšeńca	209-212	210-213
rožka	183-186	185-188
naz. jećmjeń	—	—
nal. jećmjeń	149-156	149-156
wows	132-140	132-140
kukurica	—	—
pšeńč. muka	6 2-8,5	6,2-8,5
ržana muka	25,2-28,1	25,2-28,1
pš. wotruby	10,7 11,3	11,7-11,8
ržane „	9,25-9,56	9,25-9,56
raps	—	—
hróch Viktor	20,0 27,0	26,0-27,0
lane symjo	—	—
pjeluški	—	—

	21. 9.	19. 9.
bany	—	—
woka	—	—
módre lupiny	—	—
žołte lupiny	—	—
serradella	—	—
rans. wosuśk	—	—
bany wosuśk	13,1-13,6	13,4-13,6
poon. melasa	—	—
brnj. kruški	—	—
syno, 60 kg	1,93-2,3	1,83-2,30
ržana słoma	0,55-0,65	0,55-0,70
pšeńč. „	0,45-0,5	0,40- ,55
wowsana „	0,45-0,56	0,45-0,60
jećna „	0,45-0,56	0,45-0,56

Sćehowanišy na pschepadowanje

rjedu 23. septembra 1931:

we **Wulkim Cźiłu** w Schimankez hoscźenzu dop. w 9 h. motorske kolo,

we **Wulkich Stjaranch** w Streublez hoscźenzu dop. we 10 hodź.: bufej,

we **Wojerezach** w hoscźenzu „K hwěźdźe“ dop. w 11 h.: schijaca maschina, knihowy kamor, je 60 knihami, gramofon, klawěr, radio, lehanski stoł a auto.

we **Koprzach** w hoscźenzu w Starych Koprzach pschip. w 12 hodź.: schijaca maschina.

schtwórtk 24. septembra 1931:

we **Budyšinje** na ruhnišćiwje dop. w 9 hodź.: wschelake meble, hudźbne sroje a maschiny, hoitkwinske tśelbu, hoitkwinske tośe, 10 toikich khójnowych deškow, waši, auto, 40 tyjow ananaša, wobras, harmonij, žonj. muž. a dźěćezace wobuća, lampy, 95 schmjerźekowych žerdźow, radia, kachle, stejaki Bobodźešćowoho schtoma, 178 kosow, wschelake tośe, fraty, rybu łojaca pschiprawa, „platowe twory, wupschedšerjenz, wurěnje twory, pižazy stroj, šuby, dźěcy. stalcźki, paźy, kosmicźake mantle, wschelake wokmjane twory kaž nohajzy a podobne, wschelake debjenki a drobne twory, cźapuzki, łóń a kobła.

Swójbne powěsće

Swěrowanaj: Rudolf Kuba, pschekupz, z Hanku rodź. Röthigez w Budyšinje.

Semrěli: Khorla Bejtz, knihićtischcźerski faktor na wotp. w Kamjenzu, 76 l.; zhowanje budźe jutšje srjedu pop. w 3 hodź. na pokrichnišćicźu swj. Justa. — Erhard Sell w Bjskopizach, 13 l. — Pawlina Libscherowa rodź. Zimmermannez w Lubiju, 70 l.; zhowanje budźe jutšje srjedu pop. w 3 hodź. — Pawlina Kloudowa w Běłej Wodźe, 65 l.; zhowanje je dźenja wutoru. — Jurij Hanza w Běłej Wodźy, 76 l.; zhowanje budźe jichtwórtk pop. 1/25 hodź. — Bohuslaw Jäckel, pósłowy rjadowar na wotp. w Kromlowje, 58 l.; zhowanje budźe jichtwórtk pop. w 3 hodź.

Wobsedźenstwo na złoće w najwažnišich krajach. Złotowy skład cyłeho swěta wučinja po našich pjenjezach něhdźe 59 milijardow hriwnow. Z nich leža jenoż w pjenježnych komorach Zjednoćenych Statow wjacy hać 20 milijardow. Złotowe zamoženje indiskich maharadźow wobliča so na 7 milijardow. Francowskej pak je so w poslednich létach poradźiło wja-

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnika 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhowkam čełneno znjezbožeńca z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospołnje běduy. Kóžde znjezbožeńce dyrbi abonent hnydom lutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńca dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 222 — Budyšin — Srjedu, 23. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Sakski lutowański nuzowy wukaz

Pjerjprozentne sniženje mšdy — powjetšenje rěsańskeho a kołkowneho dawka — naprawy w schulstwje a gmejnskim sarjadnistwje — reforma statneho sarjadnistwa.

Wutoru dopołdnja je sakski ministerski president Schieck w nowinarskej konferency lutowańskich nuzowych wukas sakskeho kněžerstwa rozłožił. W sawodze wobrazi wo statnym finanznym a pokładninym połoženju poda. We wudawkach a dochodach wurunany hospodarski plan lěta 1930 je sakhała, hdyž pschepokazanki němskostatnych dawkow lětko njewunjeńdu, kaž bě je po předka wobličiło. Pódla toho je krisa w sakskej industriji wobezbje žylnje zhórschi.

Tak měrjesche Sakska w auguście 105 dźěłonjemějerjow mjes 1000 wobydlerjemi, mjes tym so měrjesche Němska w pscherěsku 67 dźěłonjemějerjow.

Pódla wunoschka němskostatnych dawkow su też dochody statnych hajnitkich a pschemysłowych pschedewsacjow wrócko schle. Augustske a julijske minje mózachu so jenoż **po dźělbach** wuplacźicz a druhe statne dołżne placzenja dyrbjachu so **wotstorczić. Hdy bychu tele wobstejnosće dale trałe, bychu wone k statnemu shrošchczenju dowjedle.** Sakske kněžerstwo dyrbi z tym liczicz, so nětki stat wobeitu sluk k lěpschemu spomožeńskich njesahłužerjow sczini a kraje z winowatosće wuhrowobodźi, so dyrbja położu wunoschka, z julijowym wukasom na mjeze wulutowaneho, gmejnam sa spomožeńskich njesahłužerjow wotedacz.

S tymle pschedwumenjenjom sa měsazy september 1931 hacz do měrza 1932 njedostatk 17 milijonow 800 000 hriwnow wuczinja.

Wulke direktne dawki, runje tak wobrotowy dawk, su so krajom wsale. Wobydlerski dawk je so gmejnam pschewostajił. Sakske kněžerstwo njemože też **sniženje realneho dawka wrócicz,** dokelž tonu němskostatny sakoń **napschecziwo stej.** Dokelž je nahódnoscżazy dawk wrócso schol, dyrbjesche so sa twar wobydlenjow dawk khežneje danje lěta 1932 **do** předka trjebacz. Kněžerstwo je so tohodla rozhudźiło, sa tón zamy czas, sa kotryż so mjsda sastojnikow dale sfrócźi,

rěnjiski dawk wo 50 prozentow a kołkowy (schemplowy dawk) wo 20 prozentow powjetschicz a sa hudnifke a sarjadnifke dawki 15 prozentki pschirażt pschedwisacz.

Pschi rěsańskim dawku to, na punt cjerstweho mjasa wobliczene, w pscherěsku wjazy hacz 1 hacz 1½ pjenjezka njewuczini. So bychu so statne dołkody powjetschiłe, je kněžerstwo płaty studowazych wyschokich schulow, kotrež bě chu nišsche dyžli w druhich krajach, **powjetschiło.** S rěsańskeho dawka a swurunazeho dawka sa mjasko, do Sakskeje so dowożazeho, je so 3 6 milijona hriwnow, z kołkowego dawka 350 000 hriwnow, z pschirażtow k hudnifkim a sarjadnifkim kostam 30 000 a studentskich platow 190 000 hriwnow wulicżiło;

to je wschо hromadże 4 440 000 hriwnow.

Na wudawkowej stronje dyrbjesche so pódla najwótrischeho sfrócźenja wschěch wěznych wudawkow też **liczba sastojnikow sniženjicz** a so **sarjadnistwowa reforma** dale wjesć. Pódla **rospuschczenja Budyskeho wokrjesneho hejtmanstwa** so powschitkowne sarjadnistwo a druhe wotnoszi pschihodnje na to waschnje **sjednorja,** so so w mnohich padach pschihłuschnoscź ministerstwowm na podrjadowane wyschnosće pschenješe.

Schulstwo so žylnische po druhich krajach sloji, tak s wobsadzenjom rjadownjow w pscherěsku s 35 schulerjemi a s postajenjom mjenischeje liczby thdženskich hodźin.

Samjesowanja, kotrež so ludowej schuli a wyschischim schulam napołoża, so wěso jara czežko sacżuwaju, tola su pschimérjene, so so **dokonjawoscź sakhowa,** a so kóžda schulska druźina pschirunanje se schulemi druhich krajow wudżerži. **Wuczerjo** so s nowym postajenjom dyrbjenskich hodźin a s wotpadnjenjom spschiwjesenskich hodźin bjes dwěla **žylnje poczeja.** Kněžerstwo budże so prózowacz, so by njeđźiwajcy lutowańskich naprawow **po możnoscźi mało wuczerjow bjes dźěła wostajiło.** Jenoż s wulkim wobmyslenjom je so kněžerstwo rozhudźiło,

schulski pjenjez sa wyschesche schule s 180 na 240 hriwnow powjetschicz a sa dźewjate a dźesate schulske lěto wyschischich wotdźělenjow ludowe schule a sa pokne rjadownje powotmjesće schule 60 hriwnow wuczinjazy schulski pjenjez sawjescz.

Też sa krajne wyšoke schule su so sacżuwe samjesowanja czinicze, wobezbje s wotmyslenym wotpadnjenjom wuczebnych stokow, hdyž so wuprózdnja a s tym, so so kollegiske pjenjezy w połnym wobsahu profesoram njepschewostaja.

Też samjesowanje wudawkow sa statne dźiwadło so njehodźesche wobeńcz.

Jara czežka je kněžerstwu było, krajnym sastojnikam a gmejnam wulke wopory napołożicz. Kněžerstwo mějesche pak jenoż wuhwolicz,

pak personalne wudawki khětro smjenschicz, pak mišu bórzy niz wjazy połnje wuplaczicz.

Sastojnizy s tychle naprawow spósnaju, kak wusko je jich samżne derjemeczе se statnym derjemeczom swjasane. Pschi tym kněžerstwo njepschepósnawa, kak kruta je **pozczejowanišła pruha,** hdyž dyrbja sastojnizy znowa hłowny dźeł njedostatka na žiwojej ramjeni wlacz, njes tym so hižo nětczišcha krisa wurjadnje wjele wot jich samóžnoscze w sastojnistwje žada. Kněžerstwo ma dowěrjenje, so sastojnizy njedźiwajcy žiwoje pschiłkadnieje źiwěry w sastojnistwje njesahłabkaju, a so jim wědome wostanje, so **wobstatk stata wot poddacza k jich sastojnstwu a wot jich statneho smyslenja wotwisnje.**

Kněžerstwo je mjsdu **akademiszy sdźełanych wuczerjow,** kotrąž mjdu w druhich krajach daloko pschesahowasche, khětro snižiło. Wono nima

sa pschisprawne, so we wobsahu lutowańskeho nuzowego wukasa wopraschecz, hacz ma so akademiske wuczerske pruhowanje sahadnje pschetwaricz.

Też mjsdowa měra sa seminaristiszy sdźełanych wuczerjow pschi ludowych schulach a sa žrěnich sastojnikow sdźeła měru druhich krajow pschebahasche. **Wyschischim** sastojnikam so mjsda powschitkownje sniži. **Pschichodne mjsdowe kładźby zamo sdźela sady kładźbow wostanu, kotrež su so psched 1927 ptaczite a su nišsche dyžli mjsdy jenat hódnoscżownych němskostatnych sastojnikow.** Mjsda gmejnskich sastojnikow je so też dyrbjała znowa zrjadowacz. Powschitkownje so woni pschirunanišowym statnym sastojnikam runja staja.

Pschi powschitkownym sniženju mjsdy wo 5 prozentow so mjsdy hacz do 1500 hriwnow pschepuschcza, tak so pola nišschich sastojnikow so sfrócženje mało sacżuwa.

Pola policajskich wukonjazych sastojnikow njemóžesche so dla žiwjenskeje žiwnosće wunuzowanja mozow sfrócženje mjsdy samołwicz. Tohodla so z tym pschepuschcza. Statne pschibérki sa duchownych so tak sfrócza, kaž mjsda statnych sastojnikow. Też mjsda pschisitajenzow w sjawnej žiwnje so sfrócźi.

Se sfrócženjom mjsdow so nehdże 5 milijonow hriwnowa z druhimi naprawami 2 710 000 hriwnow salutuje. Dale so 2 milijonaj hriwnow saluńuje, hdyž němski stat **stupnjowanje pensijow** też sa druhe kraje pschewjedże. Kněžerstwo zebi po tym myšli, so móže na wulutowanje 9 710 000 hriwnow a na wjetsche dochody 4 440 000 hriwnow liczicz. Dokelž wurunanišowy njedostatk 17 800 000 hriwnow wuczinja, dyrbi so 3 650 000 hriwnow na wězných wudawkach hišschże wulutowacz.

Jenoż hdyž so najwótrischich naprawow njestróžimy, ministerski president praji, žemamy so nadjecz, so pola němskeho stata pomoz w nusach namakamy, kotrež njemóžemy se samżnej mozu pschewinnycz.

Wot zamo so rosumi, so dyrbja nasche gmejny s najwjetschej sluniwosću hospodarjacz. Nusa budże bohužel k wudawkam nuzowacz, kotrež so sozialnych a kulturnych pschiczinowu dla njehodźa wobeńcz.

Słónczny minister pschipomni, so **lutowański nuzowy wukas njemóže spokojicz a so móže jenoż najbórzschemu wobaracz.** Schtóž so na wukasowe naprawy bórschi, tón dyrbi so prascheczz, kajke narunanišše namjety móže czinicz.

Protest sakskich zastojnikow přećiwo skrócenju mzdy

Sakski krajny swjask w swjasku němskich sastojnikow je pižmo wosjewił, w kotrymž praji, so sakske kněžerstwo je žwojimi lutowańskimi naprawami wjele dale dźe, hacz Pruska a druhe kraje w tymle nastupanju. Sakšzy sastojnizy kóždu samokwitosć sa tónle wukas sakskeho kněžerstwa wotpokazuja. Pšched wschej sjawnosću žiwój protest pscheciwo jenostronskemu a njeskhicznemu poczeńcu sakskich sastojnikow, wuczerjow a sjawnych pschisitajenzow wobnowjeja, kotrąž dyrbja **f tym schtwórty krócz sa jene lěto** najczežše łapschinnanja do žiwojich hospodarskich wobstejnosćow czerpicz. S pschemeńenjonom mšdowego porjada a druhimi naprawami su wulka liczba sastojnikow, wuczerjow a pschisitajenzow swonka prawa stata, nadźitu na pschichod po jim rudi, a **hamo so brutalnje na dróhu czisnu.**

Sakšzy sastojnizy nimo měry **wulku njeprawdu w tym** widża, so němski stat na Saksku a na sakske gmejny, kotrež mjese wschěmi sakskimi krajemi a gmejnami najbóle s hospodarskej nusu a bjesdźěłoscżu czerpju, zyle spomožerske czeże kładże, měšto so bychu so **czeże po prawdnym waschnju** po zyłej Němskej rosdźělike, kaž by to duchej prawdineho stata wotpowědało. Njedźiwajcy toho dyrbi so pscheczżiwo wurunanju statneho hospodarstwa protestowacz, kajkež je sakske kněžerstwo wobsahnło. Prawnische by było, hdy bychu so pobrachowaze dochody s pschinoschkami wschěch samożnych ludowych worschtowu wudospołnile, měšto so by so sforo wschón dešizit je sniženjom dothodow sastojnikow wurunak. S njepschestajtawazym sfrócženjom mšdy hospodarska a prawna njewěstosć nastanje, pod kotreiż dyrbi ludowe hospodarstwo najczeżšcho czerpicz.

Też Drježdźanske wučerske towarstwo protestuje

Drježdźanske wucżerske towarstwo je wobsamknjenje pschijało, w kotrymż z najwjetschim rosharjenjom na wědomje bjerje, so so z nusowym wukasom na wobžobnje wobstejnosće ludowych wucżerjow kłóźi a zyka ludowa sdźełanoscź czežko czerpi. Sfrócżenje tydźenskich hodźin ludowu schulu w Drježdźanach na staw psched lětom 1914 wrócżo stłóczi a wotstronjenje wschěch spschesczeńskich hodźin za wobežite sarjadnike dźěła k wobstejnosćam dowjedże, kotrež su hubjenische, hacz su pod schulskim sakonjom s lěta 1873 byke. Sarjadnike dźěło sa schulske sahrodu, wucżebne srědki a schulske knihownje njehodźi so na wjele ranjenjom położicz abo so wotmeńa wotbycz. Wono dyrbi njeprawnemu wjetschemu poczeńcu jenotliwych wucżerjow dowjesć. Wyšokosć sdźełanoscże ludowreje schule so z nusowym wukasom khětro sniži, žylnosć rjadownjow so powjetschi, liczba tydźenskich hodźin dźeći wot prénjeho hacz do schesteho schulskeho léta so smjenschi, wuhwoleńske wotrjady so wotstronja, dźełanišce cżeże wucżerjow so powjetschi, młodši wucżerjow pak so puschcza.

S wosobitym roshórczenjom so ludowi wucżerjo s njerunym wolkhadźenjom w mišje napjelnieja. Jich sfónczna mšda je wo 400 hriwnow smjenschi, pola wyschischich wucżerjow pak sfónczna mšda na 8400 hriwnach stoju wostawa. Mšda akademiskich ludowych wucżerjow so žamo wo 20 proz. na sfónczným schodźenku sniži. Nimo měry wulki rosdźel pschi jenakim sdźełanju s tutej naprawu wosjeże rosharjenje wustupuje.

Do **najwjetschcho njemóra** a do nimo měry wulkeho rosharjenja su so młodši wucżerjo dali. Prascheja so knježerstwow, schto dże czinicz, so by jich psched hrožazym njesahłużenjom wobarnowało. Rosharjenje je czim **wjetsche,** dokelž nusowy wukas wschitkim **młodym wucżerjam k 1. novembrej službu wuhrodźi.**

Rosharjenje nad tym, so je so w pschežo krótschich dobach pschežo wjetsche njesahłużene dawki nakładuja, so do wohrožazeho sadwětkowanja rosrosće. Dowěrjenje k stacej je po puczu tajkich nusowych wukasow sniżi.

Železnicarjo so tohorunja hórša

Zentralne pschedbydstwo swjazka němskich żelesnicarjow je so z wukazami sabrało, z kotrymiż su so dokhody żelesnicarjow khětro pohubjeńschile. Sniżenje płacżišnow, kotrež je němske kněžerstwo sawjedło, njeje sfrócżenje dochodow tohodla wurunało, dokelž so podruhny pjenjez, płacżiny za ptuk, wodu a elektrizitetu njejsu sniżile, ale su so w jenotliwych padach zamo powjetschile. Żelesnicarjo maju zrosumjenje sa wurjadne wobczežne połoženje stata a luda, tola woni dalsche pschikrócżenje mšdy, sastojnistwa a dźełowego tarifneho prawa njemóže dale snjesecz a so se wschej rosdźělenosću pscheczżiwo tomu wobaraju.

Němski sejm so na 13. oktobra zwoła

Němski kanzler je so wutoru ſ presidentom němskeho ſejma Löbu wo pſichodnych wuradźenjach němskeho parlamenta rozrěčał, kotryž so 13. oktobra ſeńdże. Po tymle rozrěčenju so na dnjowy porjad najprjedy knjeežſtwowe nuſowe wukazy, w běhu lěta wudate, a namjety ſtaja, kotrejž su politiſke ſtrony k nuſowym wukazam podate. Tež namjety, kotrejž so na zwotnu ſwonkowunu politiku poćahuja, dyrbja so ſ rozprajenjom wo nuſowym wukazu ſwjatkać. Němſki kanzler wuradźenje ſ rěcžu wotewri, w kotrejž prawidła rozłoži, po kotrychž je so němſki kabinett w běhu lěta ſkonſtituował, a kotrejž dyrbja so pſchi pſchewinjenju ſynſkeje kriſy nałožiś. Nuſowe wukazy a kanzlerowa rěcź budźa potom ſ podłožkom za powſchitkowne parlamentowe rozprajenje, kotrejž je na tſi abo ſchtyri dny wobliczene.

Landbund ſkitanje přeciwo rubježnistwu žada

Sakſki landbund je ſnitſkowne miniſterſtwo proſył, ſo buchu so pſcheciwo pſchiběrazenu ſtrachej a njewěſtoſći na wſach napraſowy cźinił. W ſapodatym pitanje so na nekotre padły pokaſuje, hdyž ſu so hrożenja pſcheciwo katarſkenu wobſtejenſtwu do ſkutka ſtajiłe. Pódła toho so praji, ſo chzedźa kommuniſtojo ſ wotpałenjom ratarſkich ſtatkow ſeźiwenje wobydlerſtwa poczeźić. Skónczinje so praji, ſo po ſdaczu zyłe bandy na połne kradnjenje cźahaju.

Landbund ma ſa ſwoju winu watoſć, knjeežſtwo na tele ſtrachi za wſuju a ſeźiwjenje wobydlerſtwa kedźbliwe cźinicź a proſyć, ſo by pak wſchě ſrědki na ſakhowanje ſwojeje nahladnoſće nałożił a katarſkemu ſchkitanje ſawěſcźił, kotrejž ma wono prawo ſwobodne žadacź.

Bombowe attentaty na japanski konsulat w Charbinje

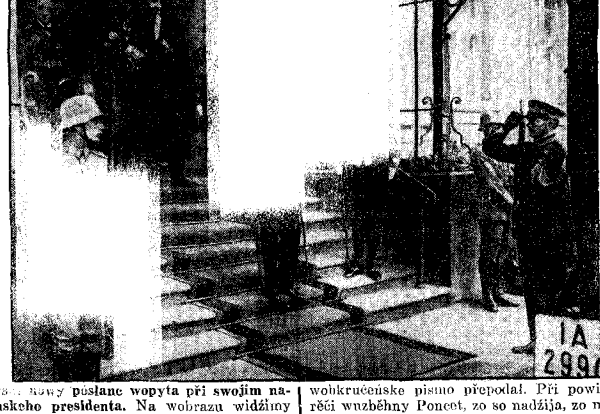
Po ruſkej powěſcźi ſ Charbina w Mandźurſkej ſu so wutoru bombowe nadpady na tamniſchi japanſki konſulat, na redakcźiju japanſkich nowin „Charbin Nicźi“ a na japanſke banki ſkuſyłe. Po japanſkim wudawanju ſo wo ſke pſchihotowy ſ chineſkeje ſtrony jedna.

Amerika dyrbi w Mandźurskej posrědkować

Rada Swjatſa Ludowje ſo wutoru zyły dźeń ſ chineſko-japanſkej ſwadu ſaběrała. Skónczinje je wupucź ſ loſkocźiweho praſchenja ſ tym namakała, ſo Sjednoczene ſtaty połnócznje Ameriki namołwja, ſo buchu mjes Japanſkej a Chinu poſrědkowałe. Sjednoczene ſtaty maju we Mandźurſkej wulke hoſpodarſke a politiſke ſajimy. Jim ſo tohodła ſaleźi, ſo buchu wójniſkim ſchmjatanjam w tutym kraju wobarałe. Rada Swjatſa Ludowy ſ tutym wupuczom cźeſći nadawk wot ſo wotwali. Wona wě, ſo ſo ani China ani Japanſka jejnemu roſſudej njbyſchcźej podcźiſnyć. Swada mjes małymi abo hoſpodarſky ſłabymi krajenj móże drje Swjatſk Ludowy potłoczicź, tola napſcheciwo wulkim ſtatam, kajkaj ſtaj Japanſka a Chinu, je jeho nóz pſcheſłabe, wójnam mjes wulkimi ſtatami njehodźi ſo ſ rozrěkazanymi ſudami dowobaracź.

Japanſzy w Mandźurskej dale postupuja.

Japanſke wójſko w połnócznej Mandźurſkej je żeleſnicu, kotraž pſches rauſchu puſcźinu Gobi wjedźe,, wobſadźiła. S tym je zyły połnócny dźeł provinzy Fengtien do mozu japanſkeho wójſka pſcheſchoł. Kaž ſo ſda, je ſo mjes Japanſkej a Ruſkej wo wobſadźenju połnócneje Mandźurſkeje ſ japanſkim wójſkom dojednało.

Francowſki nowy poſlanc wopyta při swojim nastupje němskeho presidenta. Na wobrazu widźimy francowskeho poſlanca François Poncet, jako přińdże z hrodu němskeho presidenta, hdźež běše swoje wobkrućeuske pismo prepodał. Při powitanskej narěči wuzběhny Poncet, ze so nadźija, zo móże ze swojim dźełom ſłužić dorozumjenju mjez Němskej a Francowskej.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 23. ſeptembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 745, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +9. Dźenja rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer —5, thermometer w nozy +3. Wuſchły na mało pſchemjenjenja. Schkleńza pokaſuje nimale niehnuta na rjane. Ale ras naſcheho wjedra je korhaty, jěry, haj hruby. Njekiwa nam žaneho pſchemjenjenja. Dźeń po druhim ſo minje. Dny wotkrěkaju. Hižo padaja mróły, kaž dźenja w nozy. Ptaczki naſ wopuſchcźeja. Struchło ſhladuja poſlednje kaſtorjczki do ſtatokow a dworow. Schtó wě kak budźe, ſchtó w nałeźu ſo ſaſo wrócźa a ſchtó ſ naſ tu hiſchcźe budźe. Schěra nuſa ſe ſwojim błędnym wopuſtkym mieſtowcźom hlada do kraja. W jahrodach hinu poſłědnje kwětki. Na połach cźornja a hnija běrny. Tu a tam na ſukach kaſe wotawa w kopjenach. S wobliczkow hobuczłowjekow cźitaſch ſtaroſcź, haj ſadowołowanje. Pokhmurjeny je naſch cźaſ kaž naſche wjedro. Nikto ſu w połonju roſpoloženje nihżiny a ſadźiwaja pſchipławej cźłowjech powětrow ſe ſkónczneho juha, to rěka, ſ połonja. S wjeczora pſchikhadźeja drje wyſchiny, wuwjedrjenja a wocźoplenja nam njepſchinjeſeja. — Jutſje ſchtwórtk iſhadźa ſlónczko 5,47 hodź. a khowa ſo 5,26 hodź. Měſaczk ithadźa wjeczor 5,28 hodź. a khowa ſo na ranje 2,51 hodź.

— **Dobrycźe wo 1000 hr.** padże pſchi wječerawſchim cźehnjenju ſakſkeje krajneje loterije na cźiſło 19 998 do tudomneje Rotherez loterijoweje běrkownje.

— **Sakſka krajna loterija.** Pſchi pondźelnikhim cźehnjenju 5. rjadownje 199. ſakſkeje krajneje loterije (18. dźeń) padże dobrycźe wo 10 000 hrivnow na cźiſło 61219 a 62 185; dobrycźe wo 5000 hr. na cźiſła 3745, 115 534 a 146 524.

S **Budyſchinka.** Sańdźeny pjatk ſmědźeſche tudomny khěžeř a wjeſny ſłužobnik Handrij Bämſch ſe ſwojej mandźelſkej Hanu rodź. Voigtez ſwój ſtoty kwaſ ſwjeźicź. Jubilaraj buſchtaj pſched 50 lětami w naſchim Božim domje wěrowanaj. Sſydom dźěcźi ſo jimaj narodźi, kiž běchu někotre na jubilejſkim dnju pſchitomne. Mandźelſtaj ſtaj dołhe lěta na tudomnym knježim dworje dźełałoj a ſmětaj ſo też nětko hiſchcźe dobreje ſtrowoſcźe wjeſeliczicź. Wobaj ſtejitaj w 75. lěcźe żiwjenja. Hižom dołhe lěta ſaſtawa Handrij Bämſch też ſaſtojnſtwo zyrkwinſkeho ſłužobnika, ſchtož ſ wulkej ſwěrnu a ſpuſchczinoſću cźini. Bóh ſpožčź jubilaromaj hiſchcźe mnoho ſlónczkich lět.

S **Bukz.** Njedźelu popołdnju wopyta Drježdźanſke żeleſnizarſke ſpěwne towarſtwo Horniu Luſizu a połoſta tu khwilku w naſchich rjanych hiſtoriſkich Bukezach. Hoſcźo wobkładowachu ſwěri naſchu zyrkeł, kiež ſarař Mječiwa jich wutrobnje witaſche, knježa wuczeř Hofbienz a knježna Dorothea Mječiwja ſahraſchtaj ſchtyrituczinje hudźbny kruch na piſchczelach. Hoſcźo temu ſ wulkim ſajimom połłuchachu. Knjes ſarař Mječiwa pſchednoſchowaſche wo nadpadże pola Bukez. Na to knjes hudźbny direktor Fricke na piſchczelach hrajeſche ſawod ke kerluſchomaj, kiž Drježdźanſki żeleſnizarſki ſpěwny chór ſaſpěwa. Sczěhowaſche dwajeſti terzett bobuſtawow mjenowaneho towarſtwa. Po tym hrajachu ſo hiſchcźe někotre kruchi na piſchczelach a kerluſche ſo ſpěwachu. Skónczinje ſaklinča hiſchcźe ſchtomadny ſpěw: „My dźemy a chzemy ſo modliś nětk k Bohu.“ Po krótkim powotpocźinjenju wotjědźechu hoſcźo ſaſo do Drježdźan a dże wěſcźe hiſchcźe hiſto na rjanu nutrnoſcź w naſchej zyrkwi ſpomnjaju.

Z Hory p. Njeswačidła. Wjetše njezbożo z motorowymaj kolesomaj ſta ſo zańdżenu njedźelu w naſej wjeſcy. Z Łuſeła přijědże korčmař T. z Bóſic. Pola

---

Jlian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědańcźo.

64] (Pokračowanje.)

S kěžorom pſchijěchachmy na dnju 14. winowza wot Dübena do Lipſka. Wujěchachmy je ſwonkowunymi grimaſkimi wrotami a ſlěſechmy na lěwu ruku wot dróhi, kiž do Drježdźan wjedźe, ſ koni, runje k połnocy wot ſchibjeńcy. Wě tu ſchczernuſchcźo. Sſem pſchinjeſechu wojazy blido, kiž bě ſ cźerwjenym ſatſjanom poczeſnjene a postajichu je pſched kěžora, pſchiſtajichu ſtólcźk a ſadźětachu hnydom pódła wulki woheń. Na blidze bě wulka karta krajiny. Wětſikoweho wjedra dla běchu ju na blido ſ hoſpodźikami pſchikłepali. Na karcze běchu jehliczki ſ błowożkami wſchelakich barbow, kotrejž wojnamjerjancźu ſtejniſchcźa wojeńſkich wotdźełow. Kěžor ſo połybny a wobhlada ſebi ſ khwatkom kartu. Potom ſtany, pſchekhodźowaſche ſo njeměrnje ſ rukomaj na khribjerce a ſchczipkowaſche mózuje. Wón kopaſche ſ nohu do wohnja, wobrěwaſche ſebi nad nim ruzy a ſtorkaſche do njeho katy a deſći, kiž wojazy ſ blišeke ſabrody pſchinoſchowachu. Mjeſ Libertwolkwizami a Wachern bě po pſchipołdnju ſo horza bitwa ſapočała, hdźež kanony tak łuſtachu, ſo jemja ſdjeſche. Tola ſdaſche ſo, ſo na ſamtſnym měſtnje woſtawa. Trajeſche hacź do pjeczich. Napoleon bě, kaž cźaſto pſched bitwu, mjeſcźany a khumły. Hdyž pak ſaſkyſcha prěnje wutſeſe kanonow, roſſaſni ſo jeho mjeſwocźo, bě wjeſoły a powědaty. Djenja bě někajſi njeměrny. Husto hrabny pak do tobakoweje tyſti, pak wja nóſnik abo dalokowidi. Cźinjeſche wſcho jara khwatnje, hdyž na karcze nješchto pſchijownjeſche abo hdyž nješchto podwiſnowaſche. Wórſy poſłoczi a khodźeſche tam a ſem. Marſchal Berthier bě pſchezo pſchi nim. Druſy generalojo ſtejachu poniżnje nadała wokoło blida. Sa połdra hodźiny porěcźa jenoj nětkotre ſłowa ſ Caulincourtom a Maretom. Se ſymnej bjesdźakownoſcźu wobkhadźeſche ſ tutymi najwobeżnišchimi muſemi, kotrejž pſchezźiwo njeznu najwjetſchu cźeſcźowoſcź jewjachu. Pſchicźuczinjž a powěſcźowi pſchijěchachu ſe wſchěch ſtronow. Wyſchzy ſcźeſechu wſchitkich ke kěžorej. Wón wſa jich pißno, pohladny wokomik na nje, pſchipiſa ſłowo abo ertnje wotmołwi. Berthier roſkładże potom dokładniſcho pſchiſchnikam kěžorowe krótke ſłowa. Druhdy pſchikřiwa jich Napoleon też ſaſo k ſebi, praſchcźeſche ſo jich. Najbóle pak rjekny jenoj: „Dobre“ abo kiwny ſ ruku prajiży: „Precź!“

Někotre raſy wjeſechu nimo naż rauſenych, kotrejž běchu ſtraſchnje roſtřelani. Wón hladaſche na nich pohmurnje, ſłowa njeprajiwſchi, khodźeſche dale, kaž by jemu to wſcho jene było. Wjele wcźiwych tłoczeſche ſo wokoło naż, ſo buchu najmóżniſchemu muża wohladali. Wobdźiwachu jeho żołtobrune wobliczo, jeho cźorne ſwěſcźate włoſy, jeho ſchěrocźmowej wocźi, ſ kotrejuż woheń ſapaſche a měnjachu, ſo je to dozyła zuły hinaſchi cźłowjek hacź woni ſu. S bitwu, kiž ſo runje bijeſche, njeczinjeſche ſebi żanych ſtarocźow. Njekny: „Tuta bitwa niczo njeroſtudźi, nimo wjele prajicź.“

Hyſto ſhladowaſche k měſtu, kaž by ſ wottam někoho wocźakował. Wokoło ſchtyrjoch pſchijěcha poruczník a pſchinjeſe powěſcź, ſo garda pſchithadża. Napoleon bě ſpokojeny. Garda pſchicźahny wot Dübena pſches pſchedmjeſto ſ wonkowunymi Grimaſkimi wrotami. Zyły nóz trajeſche cźah pſchi ſylnym wichorje, pſchi deſcźu ſ knipicźkami. Hdyž kěžor gardu wuhlada, ſkocźi na konja a jěchaſche ſpěchnje do Nidnicy (n. Reutnitz), hdźež pſchenozowaſche na kuble Lipſkowſkeho pſchekupza Vettera.

Nasajtra rano wujěcha kěžor, ſo by ſebi bitwiſchcźo dopołnje wobhladał. Tu a tam bě ſtelenje pſchedſtražowu ſtyſchcźecź. Na dnju 16. winowza ſapocźa ſo hłowna bitwa. Franzowſojo wojowachu ſmužicze a wotraſchcźu ſchcźecź krócź njepſchecźelſke nadpady a njezoſtachu ani krocźele.

Nasajtra ſjednoczi ſo ruſke wójſko pod Benigſenom ſe rakuſkim pod Schwarzenbergom. Tutymaj pſchiſamkny bo Bernadotte ſe ſwojim ſewjernym wójſkom. Swjatſarjo mějachu wulku pſchemóż mużiwa. Napoleon ſpótna, ſo jemu ſtrach hroſy. Tuż proſchcźeſche wo pſchimjer. S tym pokaſa ſwjatſarjam ſwoju ſłabocźi. Cźi ani ſa hódne njemějachu, jemu wotmołwicź. Zyłu nóz pſchikhadźachu pohelniſzy, tak ſo kěžor khwile ſpacź njemějeſche. Rano we wóſmich ſapocźa ho ſatraſchna bitwa. Wulka bě mudroſcź, khrołkoſcź a ſeſcź Franzowſkow, ale runje tak wulki bě hněw ruſkich, pruſkich a rakuſkich wojowarjow, ſ kotrymiż pſchecźikaſi pſchecźiwo Franzowſkam poſtupowachu. Popołdnju wokoło tſjoch poruczi kěžor ſwojej ſtarej gardże nadpad na Rakuſkich, kiž bě tak mózny, ſo pocźa njepſchecźelſke khabłacź. Nadobo ſta ſo něchto, ſchtož njebě nichtó wocźakował a ſchtož ſebi njenjóżachu wujaſnicź. S franzowſkeho grjedźiſchcźa wutorhnyu ſo 12 000 ſakſkich pěſchkow ſe wirttembergiſkimi jězdnymi a běżeſche ſpěchnje k Rakuſkim. Franzowſojo mytłachu, ſo cźinja tuczi nadpad na khabłacźeho njepſchecźela. Ale tuczi njeběwérni ſo nadobo wobroczicźu a tłačachu pſchecźiwo ſwojim dotalnym towarſchcźam. General Marbot ſawoła: „Njeſahubicźiwi pſcheradnizy!“

Tak naſta wulka bźera pola franzowſkeho wójſka. Ale Franzowſojo ju hnydom wupjelnichu a wojowachu cźeſkowſu hacź do wjeczora. Naſchi dże njeběchu ani kroczele pódy khubili, ſtojachu na ſwojich měſtnach kaž rano, ale njepſchecźelſke wójſka tworjachu wokoło naſchich kolo, tak ſo ſtrach ſajeca pſchezo bóle pſchiběrasche.

Kěžor bě zyły dźeń na Hlinowzu pola wětrnika pſcheby wał. Běchu jemu ſtołcźk ſ wobkhożenjom pſchinjeſli. Kěžor bě mucźny, hdyż ho na njón ſnał a położi ruzy na wobkhożenje. Na ruzy położi mjeſwocźo a wutżny pſchi njeſkónczinje mózným hrimanju kanonow. Jadyn ſ generalow njeſmějeſe ſebi, jeho wubudźicź, wſchitkjo ſtojachu mjelcźaży wokoło a ſhladowachu pokhmurnje do błiſkeje ho palażeho wohnja. Nimo cźahaju hawtoiwazy wojazy wubudźachu jeho ſe ſpanja. Kěžor ſtany a jěchaſche do ſwojeho wobydlenja. Doma ſydomy ho na wutkany ſtoł, położi nohi na blido a hwiſdaſche. Poruczi, ſo ma ho wójſko k Rhynej wrócźicź. Na to njeſtaraſche ho ho wjacy a wutżny. Marſchalojo ſtojachu w pſchedſtiwi a běchu jara roſhorjeni. Mjenowachu kěžora pżbżcźiżto, błépza. Marſchal Ney rjekny: „Mżżtu, jo je cźaſ, ſo wſchemu tomu ſcźinimy. Njeſmějemy pſchidacź, ſo Franzowſku ſnicźi ka wójſka.

(Pokrač. ſcźěhuje.)

Wienerec-Glawšec žiwnosće zjědźeštaj kromadze. 1. druhemu do zadnjeho kola. Při tym zrani so wón khětro (lěwe porsty a ruku). Dr. Stöckel z Njeswačidła, kiž připadnje tu nimo jědźeše, zawobali znjezhoženeho a poruči, zo dyrbi do měšćanskeje khorownje. Bl. pak ze strózelemi woteńdźe. Jeho koleso so jara wobškodźi. Kaž so powěda, trjechi korčmarjej wjetša wina na njezbožu.

Z **Khróšće.** Poslednju njedźelu wječor zeńdźe so po dlěšej přestawcy zaso jónu wojeńske towaŕstwo pola Wjenkec. Předsyda, k. kubleŕ Groła, powita mału čerjódku přitomnych. Protokoll poslednjeje zhromadźizny so přečita. W dalšim so wobzamkny, zo so wojeńske towaŕstwo zhromadnje při woswjećenju khorhoje dźěłaćerskeho towaŕstwa w Pančicach wobdźěli. Dla přichodneho ludowcho žarowanskeho dnja so wuwi dlěša debata. Kaž je znate, budźe so też Pančicanske wojeńske towaŕstwo na kemšach a wobkhadźo wobdźělić, štož so z radosću wita. Dojednać ma so tuta należnosć přichodny raz.

S **Lucja.** **Pola naš je nětko stónčnje wotawa domoj.** S trajnym dešćowatym wjedrom běšće so lětža jara zakomdźiła a ſ wulkeho dźěła je žo skazyła. Ratarjo žu nětko započeli běrny sběrać. Wobčakuja lětša dobry wunoſmk. Kóždy wjeczor widźimy na běrnišćowych felinowe wohnje zapaćz a dźěćzi dadźa žebi zamopicčene běrny derje žłodźeć. **Wobkopane płody a nasymsa piza** žu žo lětža derje poradźiłe. Też žadowy wunoſmk je jara dobry. Hižo léta dołho ſchtomy tak bohaće njeneješeku kaž lětża.

S **Wuſch Sdźarow.** Cźežke njesbože ſ motorſkim kołom ſta žo pódźelu wjeczor krótko do 8 hodź. na Budyško-Wojerowſkej dróży pola jamy Wermińghoff krótko pśed Mućzowom. Motorowy kołesaŕ cźahnješe ručny wós pśecźežkotnyć a žo jeho ſchmórknu, ſo ſ kołom padźe. W tamnym wokomiku pśichijźěše ſ napśeciwneje ſtrony wopśowny automobil a padujcneho pśecźežeše. Sinjesbožny wosta ſ dwójzy puknjenym nopom a ſłamanej ruku leže a běšće hnydom morwy. Sšmjertnje ſinjesboženy je pinčnik Maſuſchka ſ Grabina (Finſterwalde.)

Wopaczneho pjenježerja ſajeli.

S **Wojerez.** Połicaja ſaja 21 lětneho ſamkarja Arthura Nechtarja ſ Krapuje a wotwjedźe jeho do pśechpytowańskeho jastwa. Nychtaŕ hižom wot lońſkeho léta wopaczne pjenježe, ſłi- a jenohriwnaće dźěłaſche. S jeho pomocnikom běšće rěſnik Erich Bruchhold ſ Linza.

S **Wojerez.** Njedźelu ſwjeczeſche žo w Małej Nydej wulki žerbſki ſwjaſ po ſtarym žerbſkim waſchnju. Sta ludźi žo na kwaſnej hoićzinje woddźěli. Kaž je to waſchnje, běšće młodźina ſ Noweje Luki, ſ wotkel njewjeſta pochadźa, a ſ Nydeje wicha na kwaſ pśichiſchła. Nan njewjeſtin, ratař Kochwacź, poda kwaſnej zuku wjeſtu mjasa.

S **Rochwałda.** Kubło fabrikiſkeho wobſjedźerja Rudolfa w Pakoſtnizu je ratař Rühla ſ Woleſchnizy kupił a pśichowańſce **ſo k 1. oktobrej.** Dotalny najeńk kubła je žebi ſydliſchćo bliſko Zarowa kupił.

S **Hjelſła.** Cźežke njesbože potrjechi ſańdźenu njedźelu tudomneho rólneho pohonca Gustava Trevanſkeho. Wón jědźeſche po ſwoje dźěćzo do Niſćanſkeje khorownje a chcyſche jo domoj pſchiwjeſć. Krótko pśched Dźěćemi pak ſo pola jeho koła waćzołinoſchak nékaſ puſchći a do koleźowych ſtrizow pſchiňdźe. Trevanſky padźe ſ koła a žo cźežko ſrani, ſo dyrbjachu nětko też jeho do Niſćanſkeje Emmauſkeje khorownje dowjeſć.

S **Khrjebje.** Na nowotwarje tudomneje ſary njeſmějetaj pilnje dźěłaju. Wočakuje žo, ſo budźe nowotwar ſtrjedź oktobra tak dałeko hotowy, ſo budźe žo do njeho ſaćzahnjeć móz.

S **Dubrjeńka.** W nozy k pónđźeli wotpalichu žo tu maſyzne hróźże kubłerja Scholtyja. Na hróźżach bydleſchtej dwě ſwójźe. Wonej běſchtej pſchi ſwohnju w ſmjertnym ſtrachu. Jeju zbła nadoba a wobſjedźeńſtwo žo žobu ſpali. Stót w hróżżach mózachu ſ cźaſom wuthowaćz.

S **Běłeje Wody.** Pjekaŕſka jednota ſa Muzakow a Běłu Wodu je dła powyſchenja mukowych płaćzińnow nuſowana, khlěbowu płaćziznu ma ſ 1. oktobrom wyſchicź. Wot póndźele 21. póznjenja płaćzi ſchtyripuntowſka rokuta khlěba město 60 nětko 64 pj.

S **Wjeſki pola Muzakowa.** Sańdźenu njedźelu wumrě tu po krótkej thoroſći daloko a ſchěroko ſnaty a ważeny wobſjedźer zyhelnicźe Głowna, 68 lět ſtary. Wón wjedźeſche ſwoju zyhelnicźu, kotruž běſche jeho wulki dźěd 1835 ſałožił a kotruž běſche wón léta 1882 pſchewzał, ſ tajkej wuſpjećnoſću, ſo je wichitke cźežke cźaſy derje pśchetrała. Semrěty je wjele ſa ſwoju domownu wjeſ cźinił a měſeſche wjele ſjawnych ſaſtojnſtwow.

Z narodneho dźěła

— Sšerbſke towaŕſtwo „Nadźija" w Budyſchinje wotmě wječera wutoru wjeczor ſwoju měſaczną ſhromadźiznu w Sšerbſkim Domje. Jednaſche žo pśichode wiſchem wo bźěkowym programje w ſymſtim połłěcźe. Budźe žo porjadnje ſpěwacź kóždu druhu wutoru. Dowoſi-li hſpodaŕſke połoženje, ma žo też k lětu ſašo wuhotowacź ſnaty „Ptaćzi kwaſ". Dale rěcźeſche žo wo wjeneješnych wobſtejnoſćach towaŕſtwa a wo darje ſa Sćelerjowy pomnik.

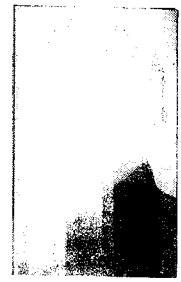
S **Minakała.** Sańdźenu njedźelu wotmě naſche žerbſke towaŕſtwo „Stator" w tuteſim hoſćenzu ſwoju měſaczną ſhromadźiznu. Pśichedźyda, knjes Pilop, powita pśichitomnych a woſſewi hłowny dypk knjowebo porjada: Nowowólby. Pśichi ſcźehowazym wothłoſowanju buchu wuſwolěni: Sa 1. pśichedźydu k. Bjenad ſ Lipicźa, ſa 2. pśichedźydu k. farař Nöźlet; ſa pokładnika bu ſažo

Chinejski maršal Čiangkaišek, president Nankingskeho knježerſtwa.

General Miami, rozkazowaŕ japanskeho wójska we Mandźurskej.

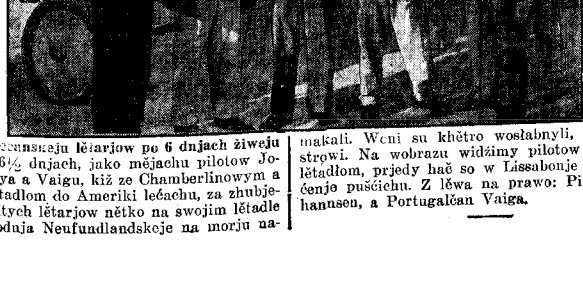

Worošilow, ruski wójnski minister.

Zapŕimnje Ruska do chinesko-japanskeho konflikta? Chinesko-japanski konflikt dła wobsadźenja w Mandźurskej je so ze zapŕimnjenjom Ruskeje khětro priwótŕił. Ruska je chineskemu a japanskemu knježerſtwu zdźěliła, zo wuwićam w Mandźurskej njewobdźělena njepŕihladuje. Ruski wójnski minister Worošilow je so hnydom k ruskim rańšim mjezam podał, zo je też možno, zo Sowjetska unija do podawkow w dalokim ranju zapŕimnje.

Khartka předstaja městno namakanja lětarjow, kiž běchu ze swojim lětadłom do morja padnyli.

Němskeju cesmanskeju **lětarjow po 6 dnjach žiweju namakali.** Po 6½ dnjach, jako mějachu pilotow Johannsena, Rodya a Vaigu, kiž ze Chamberlinowym a Lewinowym lětadłom do Ameriki lećachu, za zhubjenych, su zmužitych lětarjow nětko na swojim lětadle plawajo z połodnja Neufundlandskeje na morju namakali. Woni su khětro woslabnyli, tola su hišće strowi. Na wobrazu widźimy pilotow před swojim lětadłom, prjedy hač so w Lissabonje na daloke lećenje puščichu. Z lěwa na prawo: Pilot Rody, Johannsen, a Portugalčan Vaiga.

Byrglowa nutrnosć w Pětrowskej cyrkwi w Budyšinje

wutoru 22. septembra 1931.

Běše to III. byrglowa hudźba, tón króć jenož składby J. S. Bacha a Händela, kotraž so wot organisty Horsta Schneidera na wčerawšim wječoru zarjadowa a z wulkeho dźěła wot njeho wukonješe. Sobu skutkowaše powjetšena cyrkwinska kapała „Collegium musicum" pod nawjedowanjom kapalneho mištra H. Bendera a H. Martina za hudźbny nastroj cembalo. Pŕi byrglach sedźeše znaty wumělec H. Schneider sam. Tuž bě dobre poradźenje wječera a nutrne wokrewjenje za kóždeho wopytarja zwěsćene.

Wo składbach dweju starosławneju wumělcow J. S. Bacha (1685—1750) a G. Fr. Händela (1685 hač 1759) njehodźi so ničo wjacy přisporjaceho k jich slawje a khwalbje pisać, hač je so hižo dołhe léta wo nimaj pisało a připóznało. Wonaj stejitaj w staroj a też hišće w nowej cyrkwinskej hudźbje — Bach hišće bóle — na najwyšším skhodźenku. Mamy też druhich starších a też nowočasnych pŕecowarjow, kiž su wjele spytali, so w Bachowych kolijach k wyšinam pozběhować, tola drje so hač dotal žadyn jemu cyle přirunać njehodźi.

Horst Schneider poskići nam na byrglach wot J. S. Bacha „Passacaglius" w C-moll, dale do srjedźa słyšachmy tŕi khoralne wobdźěłanja we woprawdźitej wumělskej formje a na koncu hudźbneho porjada „Praeludium" a Tripelfugu w Es-dur. Wše tute wěcy su jara polyfoniesy wobdźěłane a słuseja k tomu za přednošowarja lohko hibićiwe porsty. Připosłuchać so dźiwa, kak móžeja to jenož dwě ruce a nozy dokonjeć. Wšo so derje poradźi a tak bě zaćišć na připosłuchaŕstwo jara dobry.

Wot G. Fr. Händela słyšachmy też nješto jara zajimaweho. Bě to z prěnja koncert za byrgle a orchester w D-moll a koncert — runje tak wobsadźeny — we A-dur. Hlowne wjednistwo maju pŕi tym byrgle, orchester tu a tam jenož podpjera a posylnjuje. Tuta Händelowa hudźba ma rjane melodije, je za powšitkowny lud bóle zrozumliwa a wopŕija wjele rjanosćow. Nam so zda, zo je tutu hudźbu připosłuchaŕstwo we wjetšinje najlépje zrozumiło a zapŕimnyło. Orchester bě na krutej wotežey H. Bendera a byrgle w rukomaj H. Schneidera. Tuž bě dobry wuspěch zwěsćeny.

Tón króć mějachmy trochu wjele hudźby za byrgle, na přichodnym 73. duchownym wječoru (8. oktobra) změjemy drje zaso nješto spěwanja pódła a tak mamy rjane wuhlady na bóle wotměnjacy hudźbny porjad. W.

Wusudźenja

Hołcźenzarja Otu Richarda Petzolda w Zitawje běšće jeho kuchaŕka wobſtorźiła, dokelž běšće nimo ſwojeho 10 hodźinſkeho dźěłaſkeho cźaſa pjeca dłše dźěłaćz dyrbjała. Zitawſki hamtſki ſud pak běšće Petzolda wuwinował. Tola ſtatne rěcźniſtwo žo pśicheciwo wuńdźe powoła. Krajny ſud pak powołanje ſtatneho rěcźniſtwa ſacźiſny a mjenowaſche wobſtorźbu ſtutk wjeczoſcźe ſe ſtrony kuchaŕki, kotrejž běšće korcźmać dźěło wuhoniwdźił a Petzolda wuwinowa.

§ 2. meje l. 1. wječor bě šče policajski hłowny stražmišćtr Brussig w Budyšinje tu bołožeho cžežko chłostaneho šahrodnika Schmeila ſ Drježdżan dla świeżenja mjena šobu na straža wlacž chcył. Schmeil pak běše šo jemu wutorhnył a šhromadnje ze šwojim pšchewodnikom, wošmjet chłostanym krawzom Wastarjom Hennigom ſ Hněwšez šastojnika ſtichwożił. Hantiſti šnad běše Schmeilej 8 dnjow, Hennigej 3 dny jaſtwa napołožił. Wobeju powołanje šo šaćžinny.

Z Łužicy

* S **Wjasońzy.** Wobžarujomne njeſhožo potrjechi 80ſtnehó fabrikſkeho ſtražnika Truhela. Jako njedźelu pola šwojeho šyna w nowym domje ſa dźeſacz šwójbow na wopyrze pšchebywaſche, šo wón wobšunu a šebi ſchiju nałama. Knjes dr. Opitz da ſnjeſeboženeho do Khemberga ſtejce thorownje dowjeſcz.

* S **Wulkeje Hartawy.** Na dróſy ſ Biſkopiz do Wulkeje Hartawy padże pjatk wječor kołojeſdny, kiž šo ſ bórnizu (Bindaden) motorowemu kołeſarjej cžahnycz daſche. Njewobhladniwy mějeſche jako myto ſa šwoju lahkomyſlnoſcz wobſchkodżene koło. Druhi kołojeſdny, kiž šo na ſamſtnej njemudrošcži wobdżěli, mózeſche we prawym cžaſu hiſchcże bórnizu puſchcžicz.

* S **Wulkeho Schunawa.** Tudomna wobndlerka Krügerowa ſthori na ſajſbojeſenje ſ hribami. Wona, běſche muchorjazy ſědła, běſche ſwjerſchnu bělſinu wotſtronita a měniła, ſo potom wjazy ſchłódne njeſhu. Jeje muzej po wuſiwanju hribow wiczo dale njeběſche, ale žona dyrbjeſche lěkařſku pomoz pytacz.

* Se **Sharjelza.** Žałoſtnje wuſtrózała je ſo žona, kotrejž pſchi wotewrjenju ſeneho tudomneho nuſnika zyle naſi muž napſchecžo ſtupi. Ludźo, kotříž w blíſtſoſci pſchebywachu, pſchiſkwatachu a powěchu to połizji. Tuta ſoja nětkle 30 lětneho muža, kiž ſo jara pſchecžiwo ſwojej woli ſaſo ſwoju brašu wobleſaſche. Dokelž ſo po wſchém ſdaſu wo duchownje njenormalnym cžłowjeku ſedna, dowjedżechu jeho k lěkarjej, ſo by jeho pſchepytał.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Plawna.** (Dwě njedźeli morwy w bydlenju.) Tudy nadešłeho cžiſa 44 lětneho póſtoweho rjadowarja, kotrehož žona je ſ dźěcžimi wot něſkolkeho cžaſa ſapuſcžowała, w jeho bydlenju na Röntgenſtrej drohi jako cžeſto. Sſnjerch je ſnajnjeſchcha pſched dwěmaj njedźelomaj hižo ſaſtupiła. Póſtowy rjadowař bě ſo ſ plunom ſaſebjeſił.

* S **Auerbacha** w Vogtl. (Wyſoke ſadžby nałutowańſkeho nadhódnoſcženja.) Po nacžiſku roſoſkleńſkeho plana k pſchewjedżenju nadhódnoſcženja nałutowańſkow pola Auerbachſkeje nałutowańnje hodži ſo ſ nadhódnoſcženſkej ſadžbu wo 43 prozentow liczicz. To drje je najwjetſcho ſadžba, kiž je hacž dotal wo nałutowańſkich nadhódnoſcženjach ſnata. — Po hacž dotal pſchedležacych wuſlédkach wo nadhódnoſcženju nałutowańkow pola Plawenſkej nałutowańnje może ſo po ſdaczu ſe ſadžbu wo 35 prozentow liczicz.

Wšelake podawki

Auto ſraſn do wojeſoweho cžaha.

Pónjdelu popołdnju mjes dwórniſchczomaj Zeppernick a Loburg we wokrjeſu Magdeburgſkeje żeleźniſkeje direkcije na njewobſtražowanym pſchekhodże ſe žydom jónſkimi wobſadżeny wožobowy auto ſ Leitzkawy do wožoboweho cžaſa 1783 ſraſy. Cžah roſbi automobil, pſchi cžimž ſo dwě jonje a dwě hołzy moriſchtej, jena žona lohko a dwě cžežko ſranjſchtej.

* **80 zentnarjow zokora ſo ſpaliło.** W Bolešławje (Bunzlau) w Schleſyſkej ſo pſchi pſchiliwanju benzina na nakładny auto njedźelu wječor nakładny auto ſ pſchipowěſchakom ſapali. Wohnjowa wobora ſamó pſchipowěſchak wuthowacz, cžerjeńſki wós pak ſo ſ 80 hacž 90 zentnarjemi zokora ſpali.

Płajnowiše z cyłeho ſwěta

— **Wuhłady na wjedro ſa jutſchi ſchtwórtk:** Dotalne wjedro ſo hiſchcże njeſchemjeni.

* **Němſkaj łětarjej Rody a Johannſen ſtaj ſ Europy do połnóżneje Ameriki lecžo, ſ wobſchkodżenjom motora nuſowanaj bjeſoj, ſo njedaloko Newfoundlanſkeho brjoha na morju puſchczicz. Hdyž bě ſo łětadło ſ łětarjomaj 148 hodżin po morju honiło, je ſo norwegſke motorſka łódź „Bolmoiva“ jeho dohladała a łětarjow wukhowała.** Mjes tym ſo ſtaj Rody a Johannſen pſchi pſchiſtajenju na morjo njeſtranjenaj wſtałoj, je ſo Portugiſa Beiga na nohy ſtanił. Łětadło je ſo mohło tohodła tak dołho na wodże ſdjerzecz, dokelž běchu jeho ſchibłe ſroſdnej.

* **Pola łuhy Luiſta w němſkim połnóżnym morju je ſo pónjdelu w nozy motorſki cžołm „Annemarie“, kotryž bě ſ Norderneya ſ 18 wožobami ke łuhje Luiſta wotjěł, ſ mórſkimi žołmami napluſkał a ſo potepił. Jedyn ſ wobdżělnikow je ke łuhje Memertej doptował. Motorſki cžołm „Ilſe“ ſ Luiſta je wutoru rano njeſboženy cžołm wobhładał. Tři wožoby hiſchcże ſa ſcžežorom wiſachu. Hdyž „Ilſe“ blíže pſchijědże, ſo dwě ſa ſcžežorom wiſajeſ wožobje ſe žołmami do morja ſtorhnyſchtej a ſo tepiłchtej. Jenož tśeća wožoba je ſo wukhowała.**

Čwila skopčkow w Americy

Wjeſorym dźěłam Sjednoczenych Statow je tuto lěcžo ſafo žołmi cžiwilu ſkopcžkow pſchinjeſło. Hobrje cžerjódy ſkopcžkow, miljony a ſafo miliony ſu pola a ſadowe ſahrody w pjecžoch ſ nawjecžornych ſtatow ſapuſcžcže. Jich nażranoſcz dźeſche tak dołho, ſo wone ſanno cžłowjekam we płahowańnjach pjerſiny, kotrež dyrbja po prawom ſkopcžli ſeſracz, jich pjecžka wuſrachu. Lětadła dyrbjachu wožrjene kóncziny ſ jědom pokrjepjecz a ſ tym dalſchemu poſtupowanju pſchekaſanzow ſadżěwacz. Někotři farmarjo ſu metalowe, ſ miliunu nabjezene kaſcžcže kołmokolo ſeſtajeli, kotrež dyrbjachu ſchkodne pſchekaſanzy ſniczicz, ale wſche nałożene brónje uſenamóchu, žně wuſkhowacz. Wſchitcžina cžiwile bě njewſchědnje ſuche a horże lěcžo w Ameriky, ſchtož ſeſnjelnjenje pſchekaſanzow wobeje tyjeſche. Njeje dźe to pręni krócz, ſo mějeſche ſo Amerika ſ tajkej cžiwilu bědzicz. Też lěta 1874 iniczichu ſkopzy w tajkej krajinje mjes Miſſiſippijom a Rocky Mountains wſchitko, a trajeſche tři lěta, pſchedy hacž mózachu ſo cžiwile dowohnacz. tſ.

Swójbne powěſće

Semrěcžoj: Helena Kleinowa ſ Hornjeje Hórſi. — Bjarnat Franzka, prakt. ſtótny łětař w Běłej Wodże, 65 lět, khowanje budże pjatk pop. ½3 hodżin.

Towaſtwowski powěſtnik.

Budyšin. Jednota Sokoł. **Sokoſki** zwučuja **ſrjedu** 23. 9. wječor ½9 hodżin w Serbskim Domje. — **Sokoljo** pak **ſtwórtk** 24. 9. wječor ½9 hodżin w towaršowni. Zwučowanje je prénja winowatoſcž kóždeho sobuſtawa. Na zdar! **Starosta.**

Khróſcicy. „Serbosław“ zmèje njedźelu 27. póznjeńca wječor ½8 hodżin pola Wjenkee swoju męſaèniu zhromadźiznu.

Khróſcicy. Towaſtwo młodźenczow w Khróſcicach wobdżěli ſo njedźelu 27. póznjeńca na poswjećenju khorhoje w Pančicach. Zhromadźimy ſo ½12 hodź. pola Wjenkee.

Liehań. Jutře ſtwórtk ma „Zernička“ ſpěwanje pola Rudolfec.

Lumir pruhuje ſobotu 26. ſept. pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje. Wot tuteje pruhi wotwiſuje, hač ſo wotmyſlene cyrkw. koncerty zarjadnja. Wočakanje wſěch a ſtrowju pſchećelu. Bj. Krawc.

Wjeſele žiwjenje pri Mnichowskim oktoberskim ſwjedżenju. Swjedżeński ćah tŕěcžom na Therezynu łuku ćehnje. Z wulkej pychu a prawej hayerſkej wjeſoloſcu ſo też lětſa ſwjedźeń Mnichowskeje oktoberſkeje łuki ſwjeći. Najebać hubjenych ćaſow knježi na Therezynej łucy wjeſele žiwjenje, pſchi kotrymž ſo wobdżělnikow poſkića wobraz połny wotmėnjenja.

*

Za načinjenje ſymja

Fuſariol za ſuche a mokre načinjenje

DROGERIJA OTTO ENGERT W BUDYŠINJE

Serbow kupny dom

Wolmjane tkaniny, wušiw. za fale a rubiſcé. . . . . 100 cm šéroke mtr 4.75
Wolmjany muslin za fale mtr. wot **1.75**
Zidźane tkaniny pisane, za fale mtr. **5.50**
Wolmj. tkaniny za ſpódnje ſuknje, zelene, čerwjene, módre mtr. **4.25**
Wal, wušiw. za jaki, čorne **7.50,** ſmuh **4.95**
Corne počehnjenja na kožuchi mtr **8.50**

Pozament, cank, wobſadki, francy

Fale, pisany zaſeák. . . jena **3.50, 2.75**
Kapički, pisane . . . jena **1.65, 0.95**
Banty za hołcy . . . **1.10, 0.85**
Banty za žony, molowane a wušiw **1.35**

Moirè Šnórki Taft

čorne, běłe, różowe we wšěch šérokoſć.

Wobkedźbujće moje wosebite wokna za serbſke wěcy na Dźiwadłowej hasy

Lyon-Schnitte

Beyer-Schnitte

Schaaf

Modiſte Kostümiere

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. 1

Dobre čehnje k sebi

Sedłarſke a wutykane twory

ma na składže, zhotuje a wuporjedża

C. Junghannß prjedy Emil Schubert

na Jerjowej hasy

Spóznaju khorość z rukow, mjez. wóča a z wołow.

Wiš hojeńſke maſſo Homöopathija. — Wothladanje z hojeńſkej magnetopathija. **Melanie Harniſch w Budyšinje** na Póſtowym namješće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom ſrjedu popołdnju.

Kruwa

wyſokoſuſelna je na předań **w Rakołdach čo. 35**

Nowe nazymske płačiny

TAS motorske koła

500 cem, z wulkej BOSCH ſwěcu, **tourowy model** jenoż **975 hr.,** ſuperſportſki **model** jenoż **1075 hr.**

RUDOLF LEBELT W BUDYŠINJE

motorske jězdźadła

na Zwonkownej Lawſkej hasy 30 :: Telefon 3077

Motorske koło

DKW 300 ccm

z elektriſkej ſwěcu, jara derje zdźerżane je eyle tunjo na předań

Rud. Lebelt w Budyšinje

motorske jězdźadła

na Zwonkownej Lawſkej hasy 30 :: Telefon 3077

Berliner Illuſtrirte

dostanjeće w Serbskej knihařni abo ſkazajće ju ſebi pola dowěrnikow „Serbskich Nowin“

Jenož **20 pj.**

Fotografowy Meiſter

atelier w Budyšinje na Kěžorſk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańſkich pasow, wobrazow za induſtriju, kwaſnych a njewjeſćinſkich wobrazow, też na wſach. :: Telefon čo 2438

Kurmark

Deutſche Zweckſparkaſſe A.-G.

wokrjesna direkcija w Budyšinje

pyta wšudžom

zaſtupjerjow a dowěrnikow

Pisomne poſkićenja do

Dresden-A. 47, am Gickelsberg 8

Wosobinscy k rěčam

ſrjedu w hotelu Gude w Budyšinje

Přiloha k čisłu 222

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 23. septembra 1931

Nazymska konferenca krajnocyrkwinskich ziednoćeństwow raňšeje Sakskeje

Krajnska nazymska konferenca krajnozyrkwinskich sjednoćenstwow raňšeje Sakskeje wotmě so wot 19. hač 21. septembra w Budyšinje. Njedźiwajcy na ćežke časy běše derje wopytana.

Sobotu popołdnju w 5 hodź. wotmě so zhromadźizna duchownikow w domje krajnozyrkwinskeho sjednoćenstwa pola Pólnym hrodźiku 6. Pola tutej składnosći rěčeše knjez ewangelist Heß z Teichwolframsdorfa wo potrjebnosći žiwjaceho Ducha.

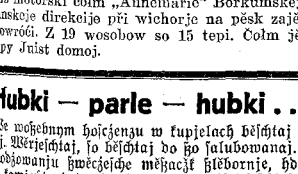
Nadźelu wokwiri so konferenca rano we 8 hodź. raňšej nutrnosću, kotruž so zhromadźichu mnohi wučerjo. Dopołdnja ¾11 hodź. přednošowaše k. ewangelist Heß wo nadobnych kschescanstwu w dźensnišim času. W rěčnišich časach rozpada Europa, hdyž jednicy zjarmuja, dokelž z Bohom njeličja, dyrbi kóždy schesćan swérnje na swojim městnje stacź. Nasch czas trjeba muži, kiž w cźišćinje namakaju potnomóz swjateho Ducha. Mamy wjele žonow, kiž maju dźěći, ale jenu žane woprawdźite macjerje.

Hłowna zhromadźizna pop. w 3 hodź. wotmě so we Radwinej a Marcźinej zyrkwi. Nětko bě wjace hač 800 wosobowe pschihotowanske rěčnikam. Po zawodnym thérluschu předsedy falkeho sjednoćenstwowego towarstwa knjez rektor Böhme pschitomnych nutrohnje witaše. Potom rěčeschtaj ewangelist Heß a inspektor Brück wo pówěstnje wodźenstwi wobłaźe (Sjew. Jana 3, 14—22). Stónčje so porěča knjez superintendent Fröhlich, strowje so w mjenie Pětrowskeje wobłaźe, wobroći so na sjednoćenstwo z nutrnym napominanjom k khutnemu modlenju, so by Bóh zwólno dał a mózy cźěmnosće złamał. Zhromadźizna bu porjedźichena z posawnowym pschednoschenim a spěwami sjednoćenych sjednoćenstwowych chórow raňšeje Sakskeje.

Wječor we 8 hodź. rěčeschte knjez evangelist Heß we 11 sjednoćenstwach předch wulkej žónu poćkucharjow na scźele nowe waschnje wo wjeczornym wojowanju wěry wobdowym.

Póndźelu so konferenca w domje sjednoćenstwa hale otmějewasche. Raňšu nutrnosć mějesche knjez předar Eckert z Drježdźan. Na to rěčesche k. předar Kreng je Sobnjaj wo Jak. 1, 1 scźěj. Jako druhi rěčnik cźěsche knjez předar Petzold z Kamjenza wo dalšich scźinčatkach tuteho statwa (13—18).

Popołdnju w 2 hodź. pokračowaschе so z konferenzu. rěčeschtaj hišcźe kk. rektor Böhme a předar Kschižan zjawnje a napominaschtaj, so bychu wschitcy byli cźerjo Bożeho słowa. A ¼4 hodź. wotmě so hišcźe žołnowane a bohacze wopytane zwjeczenje Bożeho wokasanja, kiž knjes superintendent Fröhlich nawjedowasche. S tym so nasmska konferenca dostojnje skónczi.

Khartka wo raňšofriziskich kupach, pola kotrejž motorski čołm „Aunemarie" Borkumskeje kulanskeje direkcije při wichorje na pěsk zajědże a powróci. Z 19 wosobow so 15 tepi. Čołm jědźeše kupy Juist domoj.

Lisćo pada ze štoma . . .

Lisćo pada ze schtoma. Srudna to powjesć za nas. Dopomina nas na sańdźenosć a pschitomnosć, na blyskcy a jenički šachodnosć. Nieje hischcze dołho temu, so šo šlónčachmy na selenym łučnym pschestrěnju, so pytachmy khłódk pod kerčkom abo schěrokim schtomom. Selene łopjeschta tworjachu niepschepuschczonnu třěchu a halosły hłahachu do schěrokosće, połne Božich płodow. A nětko hižo khwalimy žiwe cźopki jitwa a schtomy a kerschki su połožile swój płód do rukow cźłowjeka, so by był žiwy. Cźišće ale lubosnje su nam druhdy łopjeschka schepotali, hdyž mějachmy dołhu thwilu, hdyž bě wutroba radosće połna a nětko — ? Kraśna selena barbnosć so pothubjuje a łopjeschka so pišanja na žołcź. Nasyta sapoczina pomałku swoje wumělstwo a ze swojim barbowpołnym barbjenjom spočźi łopjeschku schat pyschnosće, kiž je sobom zmjertwy schat. Wětšiske hołzy šmilnischo sadźuwaju a tschepotajo padaju łopjeschka k semi. Wone bliža šo k semi, kiž je je płodźika! Małe dźěći se swojimi łudymi dupołkami rad w liśću krocza, hdyž tak tajnostnje a zwaha saschcźebota kulkapołnje. Nochcźeja łopjeschka radosć dźěćeca mylić? Ně, pschetoż dopominaju šo na swoje bycźe. Pschesahe, pschesahe pschidźe poslednja hodźinka, po kotrejž šo kóžde stworjeńcźo tajko wróći do klina maćerźeti temje, z kotrejož bu rodźene. O cźłowjecze swopomi, hdyž pschidźe nasyma žiwjenja, hač běchu twoje skutki tajke, so šmělsch šo směrom k semi wróćić? Wócha krajnosć sasloże, kaž pola łopjeschka, tak pola stworjeńcźa, tak pola cźłowjeka, hdyž ju kochi šmjerć, so by rosprochnyła do procha, z kotrejož nasta! Lisćo pada ze schtoma, dusza spósnaj kasch žiwjenja!

Smorkawa

S wotkel pokhadźa šmorkawa? S nasymnjenja. S wotkel słaženy žołkt? S nasymnjenja. S wotkel sahorjenje mandlow, drěnje, wicź abo łaschel? S nasymnjenja . . .

A hdy šo nasymnisch? Hdyž je syma, hdyž je mokro, hdyž je horzo (pschetoż potom šo počźich a potom šo hatźe prawje wulkhłódźich), hdyž sy wjele wonka (pschetoż potom sy wudaty wilwam wjedra), hdyž sy wjele nutska (pschetoż potom njejsy ikruženy pscheczíwo symje).

Praschenje: Kak masch šo sadźerźeć, so njeby šo nasymnił? Wotmołwa: Dyrbisch stónčnje ras šo wuswobodźić wot nasymnjenišeje pschiwěry. Dyrbisch stónčnje wědźeć, so tajke nasymnjenje poprawom sajła njeeffistuje. To wosmamejnja: hola syma abo też hołe wotmělenjenje symy z cźopkotu drje sajła njesawinuje thorosće pola stroweho cźłowjeka; wuwarcźa šu smjerśe stawy! Strowy cźłowjek je hižo z pschirodu pscheo wjele tohatźetne ikruczenje swuczeny na podnjebju swojeje domjiny. Ma we žebi wurunowanje pschiprawy, kiž wjele wěcźišcźo dźěkaju dyžli naše najwubjernišche maschiny. A tute naprawy šo wo to staraju, so nascha krej je pschezo jenak cźopła: mjes 36 a 37° Zelsija. To je wědomosć hižo dawno swěscźika a někajki rulki lěkar je to njedawno pscheo sajimawy zamopołpyt pschenjesł do woprawdźitosće. Muži parnu kupjel a stupi potom ruce do łodoweho symjeho powětra, stupi šo pak hodźiny w dźiwadle psched wětrak a da šo tam nawěcź.

Ssedźeschе skónčnje dołho z nahim hornim cźełom sa wotewrjenym wóknom. A schto scźěhowasche? Ničźo? Ani najžnadnischu šmorkawu njedosta.

Syma potajkim njeje njepotrěbnje wina na tak mjenowanym „najsmmnjenju". Wona może jenož być pospěrbne wina z tym, so wusuńkuje, so je cźełu sterje pschistupne sa wěste bakterije. Syma może też wuwabić bolosće tam, hdyž hižo thorosć běše. To je wěso kóždy hižo ras nasonił. Schtóž ma sžaleny sub a we wocźinjenym wóku wonka jědźi, toho suby sabola a tiž ma drěnje a deschcźik jeho pscheźłapi, tak so šmoknje hač na kožu, tón šnowa sthori. Też tón, kiž ma zokorowu thorosć, kiž je thory we wobliscźu, kaž też kóždy, kiž je hakle njedawno po wusitrowił po cźežkej thorosći, może cźerpić pod nahłym pscheměnjenjom wjedra. Pola tajkich ludźi mjenujzy njejsu wurunanske stroje wjazy w rjedze. Woni dyrbja być wobhladnivi.

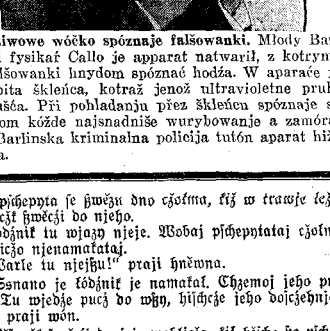
Strowym ludźom pak może syma być straschna jenoš tehdy, hdyž šo dołho symy boja. Pschetoš potom sakomdźeja z prěnja jenicźki wobaranski žrědk, skrucźenje a pschirodne swucźowanje. Nětkrehožkuli je tańsche symne krjepjenje z nastupnym dołkadnym wotkrěcźom wušwobodźiło. Dale wěmy też, so strach pched thorosćemi jara schkódnje skutkuje. Někhtó, kiž šo stajnje a wschudże sabéra z mózu nosću schorjenja, po něcźim też bywa pschistupny thorosći, kotrejež šo tak jara bojesche, dokelž duscha cźěło wotkrjeżuje. Njedawno rjekny zławny lěkar, wucźeř na universicze, so najlěpschi schkit a žrědk pschećiwo nasymnjenju bywa, powuczowacź ludźi wo tharakterje tajkich nasymnjenskich thorosćow.

Kruwa a brillantowa broša

Cźežne wocźakowanje.

W Zürichu, w póžnjejšu 1931.

Spodźiwny podawk wošsewjeja schwajcarske nowiny. Knjeni, kotruž nětkle w Tessinskej krajinje sa klónčnej kupelu žadasche, wuńšleła šo w selenej, kežźajzej šamo-

Dźiwowe wócko spóznaje falšowanki. Młody Barlinski fysikaŕ Callo je apparat natwaril, z kotrymž so falšowanki hnydom spóznać hodźa. W aparaće je wosebita skleńca, kotraž jenož ultravioletne pruhi přepušća. Při pohladanju přez skleńcu spóznaje so hnydom kóžde najsnadniše wurybowanje a zamóranje. Barlinska kriminalna policija tutón aparat hižo trjeba.

Hubki — parle — hubki . . .

We wošebnym hościenzu w kupjelach běschtaj šo jenoj. Měrjeschtaj, so běschtaj do šo salubowanaj. Pschi athodźowanju šwěcźeschе měžaczk błěbornje, hdyž na tej tamjeńtnej teražnj tam a žem khodźeschtaj, šmějsche ju wokoschcź. Jeje hubka je dobra, ale runa šo njenjej, tiž njetaje.

„Tak kaž tebje, njejšym hischcze žanu lubowak!" rjekny k njej.

„Wot tebje wotwišuje, hdy chcemoj šo woženić!"

„Tak dże hońtwa sa ženitwu te kónjej. Njetrjebam ničźo i maćerju po šwěcźe wokoko puczowacź a šebi pytacź, kotremuž dyrbju šwérna być tak dołho, ž je mi šwérny. Je pěkny pachoł. Wutroba běsche hońtwje sa nim khětro šylnje wobdźělena. Nětko cźiwitu wjazy nimam." Wona płaka, płaka, dokelž je, tak je hońtwa sa ženitwu, tiž je lěta dołho mějese mozy pschetrjebała.

„Mi žel cźini, so płacześch a mje wobšboji, so šy hač wšjam šbožowna!" schepta wón a tłóczi ju twjerdschо sebi.

„Cźujesch, lubscha, so šmój ja šo narodźenaj?"

„Won derje rěcźi!" myśli šebi.

„Luba . . . !" Chze jej z wokoschenjom dych wucźahnyć. „Ssym najšbožownischi cźłowjek na zyłym swěcźe!"

„Ty, njewěm hischcze twoje pschedmjeno!" praji a šmje wócźmy, na kotrejž měžaczk błěbornje šwěcźi.

„Erwin, najlubscha . . . "

„A twoje napišmo też njewěm!" dźeschе wona. Macź dże so šnydom praschecź, hdże w B. bydli a kak wyše jeho dołhody šu.

„Storo mje mjerzy, so šo mje tak wuwopraschesch, kaž sbarm. Njeje-li wscho jene, hač na z-městnje abo na wšoy bydlu? Ale to njeje wscho jene, so masch schiju, kiž ženje widźał njejšym!" Wón wokoscha jeje schiju. „Twoja schija je hładscha, hač parle nad twojim rjeczasu!"

Sady cźornych schtomow šwěcźi šo kaž błěborna žida ješor. Měžaczk je dobry kruch puczował, hdyž cźěmnu terrašu wopuschcźitaj a dźetaj ruku sa ruku tam a jom. Erwin wošta stejo a pokasa na ješor. „Nětko do cźołma! Njechašch?" Wona kiwnje.

„Moja mała, mała, mała Jéva!" Sawěrnje, nježe ju k cźołmej.

Pschi brjoły žedźi jenicźki kłódźnik a cźumpa z nohomaj. Wón spi. Wubudźitaj jeho. Hdyž šo dwaj lubujetaj, dyrbi jimaj zyły swět złužić. A cźehodźa žedźi stary bur tuby? Cźaka na salubowanych, tiž sa nózne wjesły tři trócź wjazy płacźa, hač wo dnjo.

Cźołm jědźe. Mrokota nozy — złódrjosć měžaczkoweho šwěcźka. Woda spéwa pod cźichimaj prawidłomaj. Hubki schumja.

„Twoje hubka — twoja schija — kak złódka je twoja schija!" Kołko wokoko ješora jědźe kłódź, pomaku, tři trócź, schtyri trócź, dźeržacź trócź — pokoju nozy.

Stónčnje sajtanje kłódźnik pschi mocźe. „Cźaš je k španju, knježe", dźeschе z hněwnym hłosom. „Schtó może spacź?" šměje šo Erwin a cźišmy pjenjes do kłódźnikoweje ruki.

„Schtó może spacź?" praschca šo na puczu k hoscźenzej mjelcźo a tłóczi žwoju hłowu k Jévinym włosam.

Na jene dobo wošta Jéva stejo, pschimnje žebi sa schiju a sawoła: „Moje parle! Ssym žwoje parle hubička!"

„Twoje parle? Měješche je hischcze na terraży? Abo na cźołmje?"

„Njewěm . . . Haj, na terraży mějach je hischcze wěcźe. Potajkim dyrbja w cźołmje być!"

Ssa wróćitaj. Spěšnje běži Erwin prjedy, skhili šo a pschepyta se šwěcźu dno cźołma, kiž w trawje leži. Měžaczk šwěcźi do njeho.

Łódźnik tu wjazy njeje. Wobaj pschepytataj cźołm, ale ničźo njenamakataj.

„Parle tu wjazy njeje." praji hněwna.

„Ssnano je łódźnik je namakał. Chzemoj jeho pytacź. Tu wjedźe pucź do wšy, hischcze jeho doscźehnjemoj", praji wón.

Měžaczk šwěcźi do jeje woblicza, kiž běsche šo pscheměniło. Jéva a Erwin běžitaj ja łódźnikom a doscźehnjetaj jeho. Tutón wošta hněwnje stejo; wije ſ hłowu. Ničźo njeje namakał. Bórczo dże dale. Wostajnjetaj stejo a hladataj žebi do wocźow. Twjerde pohladnjenje.

„Ty?" pschińdże pomału, hrozo ſ jeho erta.

„To je šmělčhe. Hdże parle šu?" Wona dnjo. „To je šmělčhe. Hdże parle šu?" Wona dnjo dże prědku, wón trócźi ja njej. Jéva mjenkluje. Snajemoj šo hakle někotre dny. Schto wěm wot njeho? Ničźo. Hoscźenzarske šnajomnišwo. Hišto šo powěda, so muž knjeżnu wokoscha, so by jej parlowy rjeczas łóžcho wotewsał. Jeje wutroba njecha ničźo wo tym wědźeć. Mjelcź, wutroba! Ty njerozumiśch ničźo wo tym; to je wěz hłowy. Też paduch wokoscha derje.

„Ty", praschca šo wón, „cźehodła mjelcźiśch?"

Wona njewotmołwi. A parle šu drohe. Macź budźe šwarjecź, je nerwosna.

Němaj pschińdźetaj k hoscźenzu, němaj kročźitaj pšches schěroke wrota nuts. Erwin wošta stejo, połkoni šo pched Jévu, kiž šo podźakuje, njeda jemu ruku, stupi pšched schpihel a wobhlada jeje nahu schiju. „Haňba, haňba!" bije w njej. W jeje jitwi je zyle šměrom. „Dyrbju mjelcźeć? Dyrbju do pódlanskeje jitwy hicź a macź wubudźićź? Hoscźenzarja šo wo radu praschecź? Sso šmělčhna cźinićź a jako šebana šo dacź wobžarowacź? Zandarmoju pschińdu. — Pfui! Abo . . . . ? Jutšje rěcźi zyły hoscźenz wo tym. Wokoschena — wob-

Hospodářski rozhlad.

Sčrjedu 23. septembra 1931:

Včerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

W Němskej njejsu hischcże burzy wotewrjene. Jenoż w Čěskosłowakskej burzy njemyleno dale dźěłaja. Tžeske hospodarstwo je snutskownje tak krucene, so žo ani njehnuje, hdyž zakłady hospodarstwa we šuždownych stačach a krajach žo liwkaja. Franzowska a Němska žo połožujetej. Pschedbyda franzowskeho ministerstwa Laval a franzowski minister šwonkownych naležnoscow Briand wschitkodžetaj niedźelu do Barlina, jo běschtaj žo s němskim knježeršwom dorěčałoj. Wuslednanje mjes Němšku a Franzowskej by było s najwjetšchim wuzitkom za zbłu Europu.

Produktowe wiši jewjachu wczera jako znamjenja skruczenja. Pschenica postupi wczera wo 5 pjenježkow a rožka wo 10 pjenježkow. Najwjetši ječmjeń wschak 5 pf. šhubi. Wowsy na dotalnej płacajšnje wobstawasche.

Zentnar płaczeše w Barlinje:

	Wčera hr.	tydzenja hr.
Pšenca	10.50—10.65	10.80—10.90
Rožka	9.25— 9.35	9.15— 9.25
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.40— 7.75	7.50— 7.90
Wows	6.60— 7.00	6.65— 7.10

w termijowym wikowanju

Pšenca, sept.	10.50—10.65	11.56¾—11.48¾
„ okt.	11.45—11.55	11.45—11.37½
„ dec.	11.55—11.60	11.48¾—11.40
Rožka, sept.	9.92½—9.98¾	9.15— 9.25
„ okt.	8.80— 9.90	9.90— 9.92½
„ dec.	8.80— 9.90	9.75— 9.72½
Wows, sept.	—	7.30
„ okt.	7.40— 7.47½	7.30
„ dec.	7.50	7.32½

Swinjace wiki včera w Barlinje
(Magerviehhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 252 běhakow, 90ch prosatow

Te płaćachu	wčera hr.	tydzenja hr.
běhaki		
wulke	25.00—40.00	28.00—43.00
małe	15.00—25.00	20.00—28.00
prosata		
wulke	12.00—15.00	16.00—20.00
sčrnje	9.00—12.00	12.00—16.00
małe	7.00— 9.00	10.00—12.00

Wiki běchu slabe, płaćizny spadowachu.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunach abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hrivnje

	22. 9.	21. 9.		22. 9.	21. 9.
Pšenca	210-213	209-212	bony	—	—
rožka	185-187	183-186	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	mádre lino n'	—	—
nal. ječmjeń	148-155	149-156	holte lupiny	—	—
wows	132-141	132-141	zeradella	—	—
kukurica	—	—	rapa. wonuški	13,4-13,6	13,4-13,6
pšenč. muka	6 2-32,2	26,2-32,2	łany wonuški	—	—
ržana muka	25,2-28,2	25,2-28,2	nocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,6 10,9	10,7-11,1	(o)rnj. kruški	—	—
ržane „	9,25-9,50	9,25 9,50	syno, 50 kg	1,7-2,20	1,9-2,80
raps	—	—	ržana słoma	0,40-0,55	0,55-0,65
bróch Viktor	26,0 27,0	26,0-27,0	pšenč. „	0,4 -0,55	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjeńuški	—	—	rěč a „	0,45-0,55	0,45-0,55

Płaćizny rěznecho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

22. septembra 1931. Płaćizny po centn. a zł. hriwnach
Skólne družiny a wozmajenjenje

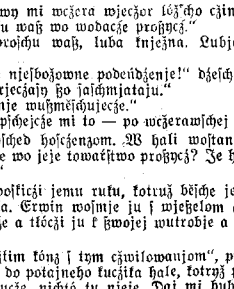
Woły: 6777.	
Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 6 lět	35 - 37
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	31—34
Mjenje wukormjene młode, derje picowane starše	21—31
Mjenje picowane wšech starobow	25—27
Byki: 563	
Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rězneje hódnosće	33—37
Połnomjasne, młódše	31 - 24
Mjenje wukormjene młódše a derje picowane starše	27 30
Spatne	23 - 26
Jałojcy a kruwy: 687	
Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće	26 30
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće hač do 7 lět	21 - 24
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	17—20
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	13 15
Mjenje a špatnje picowane	— —
Celata: 2260.	
Najlepše wukormjene (2. druž.)	47 - 54
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.	43 52
Spatne (4.)	30 40
Wowcy: 4795.	
Młódše a starše wukormjene (1. družina	33 - 40
Starše wukormjene (2.)	47 - 50
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	42—45
Swinje 13621.	
Połnomjasne, wosebitych rasow a jich křiżenjow ha do	59—60
1½ lět stare	58 59
Wukormjene	56 - 58
Mjasne	53—55
Spatne	51
Raney a kundrosu	—

Ssudnišzy na pischichadžowanje

schtwórtk 24. septembra 1931:

w **Kamjenzu** w kasarnach w komornym domje maschinistiich tšelbow dop. w 10 hodź.: wschelake mebele, schijace maschiny, wobuwcowy mas, kachlowe blyschcejadło, butroban, wobrazy, motorske kolo, njeboš,

w **Lubiju** na šudnišnje dop. w 10 hodź.: wschelake mebele, mydło, wurěne twory, cžešty auto, pjenježny kamor, pjazei strojej, trawske nožizy, radia.

Zapósłanc Heß, wjednik centrumskeje frakcije we pruskim krajnym sejmje, dyrbješe so do operacije podać, hdyž jemu nohu wotewrachu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za onwěstki: G. Janak w Budyšinje.

Přilopk

* **Wjeledźeći je Boże žohnowanje.** Mark. nižoeišta gmejna Wehl (Gelderland) ma drje po ludulicženju jenoż 2798 wobydlerjow, tola tam žo je wschej mozu prózuja, kaž žo sda, s małeje wjesći bórzy šcžinicz wulkoměro. Kaž pschi wschich wérowanjach, tak dostawaju mjenujny też czi, kotříž bychu žo rad wożenili, we Wehlu tak mjenowanu žiwóbnu knižku, hdyž hodźa žo mjena dwanacje noworodżenzow sapiśacz. Cžłowjek by žebi myślił, so je žo s tym na wschežkuli możnosće dźiwało. We Wehlu pak dyrbjesche stawnišmo w prénim poleczje t. l. niz mjenje hacz 5 nowych žiwóbnych knižkow wotedacz, dokelž běchu stare hižo polne.

* **W tlamje lawa. Tragiski konz mišijonara.** Wot 25 lět amerikanskemu mišijonstwu „Bratrja w Khrystu" pschišłuschazy duchowny Myron Taylor bu pschi wopyće domorodnych w dolinje Sambeši wot lawa nadpadnjeny. Domorodni běchu jemu prajili, so je žo lawiza w paślach, wot nich postajezych, popadła, so pak žo woni boja, swérjo stónzowacz. Mišitjonar posłicži jim šwoju pomoz. Hdyž s tšelbami wobrónjeni k paślam pschińdzechu, widźachu, so bé žo lawiza jdźela wušwobodźiła a paśle sa žobu cžehnjesche. Taylor wutšeli iši krócz do lawa, ale mišny. Lawiza wali žo na mišijonara, mjes tym so domorodni roscžekachu. Taylor tyknu prawu ruku do tlamy, nadźiwy žo, so ju tak dołho spokoji, doniž jemu na pomoz njepschindu. Law žo najprjedy s tym spokoji, ale Taylor dyrbjesche też hischcże druhu ruku wopowacz, doniž žo domorodni njewróczichu a jeho wušwobodźichu. Sawjasachu jemu rany po šwojim waschnju a wotwjeżechu jeho potom 30 mil na nošydłach do mišijona wróco. Tamnischi lékař je žo wuprajił, so je Taylorowmy staw bjesnadźijny.

---

kradnjena! Potajtim mjelczicz. Haj, moja macžerka, moje parle, hdże te mam? Njechach cže roshoricz. Wjesech žo w cžolmje, sthilich žo, samk rjeczasa žo wotczini — w jeseru leża parle. Njeroshoř žo, luba macžerka. Wschitko samjelczicz. Macz budże wokacz, płakacz, potom žo smérowacz. A won? Hischcże dzenża w nozy hoscženz wopuschczu. Pische rad žym jeho měta. Niz žakoscžicz, mi žo žda, ja płakam wo njeho a niz wo moje parle . . . " Pschimmje ja šwoju schiju, rjanu, nahu, wot wokoschenja palazu, wurubjenu. „Horzo žym cže lubowała. Sso haněuju, ach kak ho haněuju!"

Tutón cžłowjek žeđši na blišcžim ranju na verandźi a maja žebi zaktu s njedom. Jako knježna Jéwa pschinidže, położi łžicžku s ruki a strowi ju. Wona je njemdra, symnje na njeho pohlada a žo njedźakuje. Mužwoli žebi blido, kiž dołho wot njeho stejí. Erwin pak tak žeđši, so może zyłu verandu pschewidżecz. Staj žamaj, dokelž je hischcże sahe.

Hoscženzař pschindże a prascha žo wobeju: „Że žnana knježim šnate, so je knježna, kiž tudy bydli, parlowy rjeczas šhubika? Wot hamta mešchczanoscy žo runje telefonowasche, so je tódźnik parlowy rjeczas pschinjesł, kiž je wczera wjecžor knježna w jeho cžolmje šhubika."

„Haj, ale šmój sa tódźnikom schkoj a tón wukrucži, „Sce derje špata?" prascha žo nadobo.

Jéwa žo ztróži a hlada na Erwina. Ssmežo wotmołwi wón: „Nadobna knježna!"

so nicžo namakał njeje."

Hoscženzař žo žmeje. „Haj, to je žo też prajiło. Wésce, tuczł ludźo žu pschecžekpani. Muzi myślesche žebi poknu misu sa namakanje rjeczasa jenoż dostacz, hdyž žo na wyschnoscž wobroczi. Nadobna knježna. Wy maże šhožo! Kak lohzy by mohł paduch być!"

„Haj!" dźesche Erwin ſ dałokeho blida.

„Bych Wamaj radźił na mešchczanoſtwo hicz. Tam hedźi tódźnik a cžaka."

Jéwa je šwólniwa. Hospodař žo wotšmali. Knježna wjerczi šwój cžaj. „Pische hłupje, pische hłupje, pische hłupje!" schwórczi žiéborna žiżicžka.

Erwin pomasa žebi zaktu ſ njedom.

„Sso dźakuju."

Pschimnje ja schtwórtej zaktu; wona wjerczi šwój cžaj, ale njepije.

„Chjeće wy běžecz abo žo wjescz?" prascha žo wón a hlada na šwój měd. Stónczne pruhi žu jón smjecžáše, so žo derje maja.

„Wy ke mni praji. Schto sapocžnu? Pósłdu!"

Erwin je ze šnědanjom hotowy, wutrèje žebi hubu a stanje.

Wonaj dźetaj. Pucz wjedże jeju psches łéz a potom psches wjeż. Erwin rěcži wo wjedrje a wo mjetelach, kiž je žebi jako schuliti hólz nahromadźił. Jéwa mjelczi. Pola mešchczanoſtwy cžaka tódźnik, kiž jeju špóna. Chże šwoju poknu misu sa namakanje, kotruż też dosta. Parle leża wokoło Jéwineje schije.

„Potajtim wschitko w rjedże!" praji Erwin, jako łuchu jitwu mešchczanoſtwowho hamta wopuschczitaj. Wona rypasche. Po prawom dyrbjesche jeho wo samolwjenje prošnycz.

„Kujes Lederborg", sapocžnje wona.

„Jara lubo", praścha žo ruże: „Wy chjeże wédźecz, hdy mój cžah pojédże."

„Ně, njebudu wam wésce žanu wotšalnu hubu dacz!"

„Ale to ja njeměnjach — "

„Wém wschak. Ale wy žebi myślieschcże, so budu jo cžinicz, ale ja jo njeczinju."

„Luby Injes Lederb —."

„Hacz wam parle derje šeja? Wulkotnje!", „Njeczitnże mi tola pscheczeżko!"

„Sce wy mi wczera wjecžor łóžcho cžinika?"

„Dyrbju waš wo wodace prošnycz."

„Ale proschu waš, luba knježna. Lubjerad pschiswolu!"

„Wésche njesbožowne podeúdźenje!" dźesche Jéwa.

„Haj, rjeczaju žo saschmjataju."

„Wy mje wušmérichujesce."

„Njepopschejesce mi to — po wczerawschej trudobje?"

Staj psched hoscženzom. W hali wostanjetaj stejo. Budże dale wo jeje towarstwo prošnycz? Je hodźina džélenja tu?

Jéwa posłicži jemu rutu, kotruż běsche jemu wczera sapowědźiła. Erwin wošmje ju ſ wjeselom a pschimnje ju twjerdże a tłóczi ju ſ k swojej wutrobje a jeje wóczam žyłsujetej.

„Potajtim tónz ſ tym cžiwilowanjom", praji wón a cžehnje ju do potajneho kucžiła hale, kotruż portier njewidźi. „Ruczże, nichtó tu njeje. Daj mi hubu! Mi žo žda, so widźu wulku sylu. Daj mi twoje wóczko! Precz ſ tym! Ssym ju pit."

A něšto dyrbjsch wębdzecz: po prawym je žo mi lubiło, jo běsche njedowérna. Hužnyczku nochzu sa žonu mecz. Ale tajtu mału žónku chzu, jenu, kiž žo stajnje na kedžju bjerje, kiž ma žłódkej wuschi tónczojtej a žo psches jenu hubku njeda sajlepicz a może tola palicz. Ale tuſt dyrbjach tebje tola cžiwilowacz, dokelž mje twoja njedowérna wczera bolesche. Tebje też?"

„„Mje też — ty!"

Portier, kiž psches halu dźésche, so by hoscženz list pschepodał, wróczi žo žridź hale na mjehkim pschikrywadle a dże po druhim puczu. Młody služenik je jeju pytnył, je wcžipnył, hlada ſ wuklimaj wocžomaj do potajneho, wostanje stejo a pschihladuje ſ pschekražnjenym žmjecžom žłódkemu hubkowanju.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósće a pola dowérnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiščerňa, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwykam čełneno znjezboženja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na tak žiwjenja dospołnje bězny. Kóžde znjezboženje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumělenjeja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 223 — Budyšin — Štwórtk, 24. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Sakski nuzowy wukaz

W sakskim sakonistim lopjenu je so nuzowy wukas sa zawěsćenje statneho hospodarstwa a hospodarstwa gmejnow wojewiw. Sa **Budyšchin** won niczeho dobreho njewopschija. S wulkim wobjarowanjom su wobydlerjo Łužicy zhonili, so su **Budyšće wokrjesne hamtšte hejtmanstwo rospuschći. S tym zamym wosudom so tež Budyšći krajny twarski hamt potrjechi.** Wón so Drježdźanskemu wokrjesnej pschidźeli. Krajna ajchowarnja so satwrje; runje tak jastwo w Zwikowje I. Stenografiski krajny hamt so je hjenitej kenzlitu, statny lymfowy wustaw s krajnym wustawom sa sjawne strowotnistwo, akademija tworjazych wumělstwow s akademiju sa wumělste pschemyslo w Drježdźanach, twarska pokladnja w Drježdźanach s hrodowstwom wenkim hantom sjednoca.

Wupowědźenjski czaj sa njestatne wuczerske mozy a powotanych wuczerjow so na schtyri njedźele postajk. We wschich schulskich družinach ma so pschedhladnje wschitkim sastupjerjam, pomotnym wuczerjam a njestatnym wuczerjam mozam sa 31. oktobra 1931 pschedhladnje hnydom zjinjka wupowědźeć.

Wotwarjenje w porclinarni w Mišnje

Statna porzlinarnja w Mischnje so wot někotrych lět s njedostatkom bědźi. Knježerstwo je wobsamknło, někotre 172 dźěłacerjow spuschczeć. Sastupjerjo dźěłacerjow su tohodla w jenym pohedźenju sa to wustupowali, so by mě-sto puschczenja dźěłarskich członk dale skrócźi, so bychu so z tym dźěłacerjo psched dospołnej bjesdźelosću wobarnowali. Shromadźizna dźěłacerjow je najwótrischo pschećiwo puschczenju protestowała a jenohłósnje žadała, so by wotpuschczenych wottwarjenja personala z wjetschim krótkochwilnym dźěłom sminu.

545349 dźěłonjemějerjow w Sakskej

Liczba dźěłopytarjow je so w Sakskej wot kónca augusta hač do žrjedź septembra z 532 887 na 545 349, potajim wo 12 492 powjeschiła. Pschibźeranje bě pola muzskich někotre sylnische dyžli pola žónskich, dokelž je so we metallowej industriji a w twarsinje pomérnje wjele ludźi puschczilo. Nadźijeja so, so po nowischim wołożenju jawjerskeho wukasa liczba twarskich dźěłacerjow sabo dźiło namaka. Liczba wuczenych twarskich dźěłacerjow je wot kónca augusta hač do žrjedź septembra se 40 998 na 48 219 a liczba pomocnych twarskich dźěłacerjow se 24 412 na 24 806 srostła.

Woteběracy wobkhad na železnicy

Sarjadniska rada towarstwa němskeje železnizy je so 21. a 22. septembra w Barlinje sthadźowała. Rozwjeze dokładow němskeje železnizy je tež w posledním czasu njeschkodze było. Wobkhad wosobow a paketow je w prěnich wósom měsazach léta 1931 nihdźe 120 milijonow hriwnow njenje wunjesł hač w tym samym czasu łońschcho léta. Wschitko hromadźe su dokhody hač do kónca augusta pomjo 1930 wo 489 milijonow, pomjo 1929 wo 955 milijonow hriwnow wróćo schle.

Sarjadnistwu je so poradźiło, zhěrny dźěl woteběranja dokhodow s wukutowanjom we wobkhadźe wurunacz.

Proces dla antisemitiskich njemčerow w Barlinje

W Barlinje su njedawno na Kurwjerchowstej drohi nazionalni sozialistojo a stahlhelmarjo židowski zwjazk dźesk židow a tež schćežerjanow, kotrychž su sa židowu měli, nadpadowali a nabili. Policija je cyrkow njemčerikow sejała, kotrychž je spěchmy lawnisći sud w Charlottenburgu wutoru wotsudźił. Prozeja je někotre dny trał. Sobotu je so 47 žydowow pschešłyschało. Mjes nimi bě 15 policajtiskich sostojnikow a offizěrow, mjes tym so běchu druhi žydowy hojetscha ludźo, kotřiž běchu po drohi schli. Přeni žydź, 63 lětny subny lékar dr. Hecht sobotu 12. septembra dopołdnja ½9 hodź. je swojej žonu po Kurwjerchowskej drohi dźesche. Blizko Bajanskeje drohi sajtschcha wótře wołacz: „Němska wotnicź! Juda zlakit! Sabijcze židowu!" Nadobo pjecz muzi i tlumpachami machajo na njeho pschihnu, hdyž so by so pukow sminył, do jeneje wołkeje czełasche. Jedyn demonstrant jeho na jadnju hłowu dyri, mjes tym so druhi jeho i pjatnikom do czoła prażny, so jemu kej pisches woczi dźěsche a so njemóžesche niczo wjazy widźeć. Spyta, s kjom swoje wobliczo schkitacź, tola tón jemu wjacha a jemu brysu i woczow dyrichu. Swědk na prašenje wotmołwi, so njeje žid. Swědkowu žonu, kotraž po pomoz dźěsche, na hłowu dyrichu. Policajsći hejtman Obenaus praji, so je so pschi demonstraziji nihdźe 1200 wobzołow wobdźěliło.

Konditor Reimann praji, so je so nihdźe 30 demonstrantow do jeho khojesowinje nawalilo a blida a stołu do wokna sinjetalo, i czimž su so khojesowe hrodźba, nadoba a wokenowa schklenza rosbile. Kaž na date znamjo su so zapuscerjo sazo sthudili. Potom je do swojeje khojesowinje pschi Oliwskim namjeńcu schoł a je duzy widźał, kak su demonstrantojo khodźerjow nadpadowali, wołajo: „Juda zlakit! Němska wotnicź! Sabijcze židow!"

Konflikt w Mandźurskej před Zwjazkom Ludow

W pohedźenju Rady Swjatła Ludow, w kotrymž je so wo chinesko-japanskej swadźe w Mandźurskej jednało, je so wobsamknło, so matej so Japanska a Chineska napominacz, so bychtej so sjednałej.

Sastupjeř Japanskeje namjetowasche, so by so Radźine wobsamknjenje na pohodanje w januarje wotstorczilo a diwćowasche na tym, hacz su powješće wo nowych morjenjach w Mandźurskej, kotrejž bě chinesti sastupjeř dosłał, wěrne. Napschećiwo tomu sastupjeř Chiny, dr. Sze, žadasche, so by Rada Japansku namołwiła, so by hnydom swoje wójsko s Mandźurskeje wrócyło wsała. Hdyž bě so pokazało, so so napschećiwnosće Japanskeje a Chiny njehodźa wurunacz, němski swonkowny minister dr. **Curtius** namjetowasche, so by Rada dale wo konflikcu jednała. Radźina nahladnosć na hraczkach sleji. Wona dyrbi njesranjena s konflikta wućeć. Tohodla by Rada dyrbjała Chinu a Japansku napominacz, so bychtej so kóždeho skutka wostajiłej, kotryž by mohł měrne wurunanje konflikta poczejeć. W pschesijenosći **sy** sastupjerjomaj Chiny a Japanskeje bychu so dyrbjałe kitmane žrědki namakacz, kotrež bychu wobemaj statomaj smóžnile, hnydom swoje wójska s Mandźurskeje wrócyo sejahnyć. Pschi tym pak by so dyrbjał bjesstrach jich tammischich statnych pschihłuschnikow a schkitanje jich wobsedźenstwa zakhowacz. Rosprawa wo Radźinym pohedźenju by so dyrbjała Sjednoczenym statam na wědomje dacz.

Tutomu namjetej franzowski sastupjeř Massioli, italski sastupjeř Grandi a norwegski sastupjeř pschihłosowachu.

Chinески sastupjeř hischcze ras na Radu cźischcze, so by hnydom zakrocźiła, tola Rada chzyche hischcze w bliźschim pohedźenju dale wo konflikcu jednacz. Dr. Sze **wjo** sebi pschejesche, so by tole pohedźenje hižo schwórtk było. Japanski sastupjeř pak so tomu sapowědźi, dokelž dyrbi najprjedy nowe instrukzije swojeho knježerstwa woczakacz.

Dokelž bo dojednanje njedozdźi, budźe generalny sekretar Swjatła Ludow, **sir Eric Drumond**, je sastupjerjemi stajnych Radźinych mozow Jendźelskeje, Němskeje, Italskeje a Franzowskeje połoženje prahnowacz. Hacz bo k tomule jednanju sastupjerjej Japanskeje a Chiny pschepročtaj, wot instrukzijow wotwiśnje, kotrejž bo i japanskeho a chinескeho knježerstwa woczakuja.

Japanska jednanje je Swjatła Ludow wotpokalnje.

Japanske wotpósłanjstwo w Swjatłu Ludow njewěri, so směje namołwjenje Swjatła Ludow pola Japanskeje a Chiny wuspěch. Powěsć s Japanskeje praji, so japanske knježerstwo nima japschimanje Swjatła Ludow do japansko-chinескeho konflikta za pschisprawne. Po jeho ménjenju móże jenož direktne jednanje k wurunanju konflikta dowjesć.

Japanske wójsko w Charbinje?

„Times" s Tokio powědźa, so je so japanske wójsko do Charbina pósłało, so by tammischu japansku koloniju 4000 wobzołow schkitało. Charbin wobsadźiwschi, by Japanska wschě strategiske městna Mandźurskeje wobknježiła. Charbin pschi tschizinsko-chinескeje železnizy a nabožnjeje železnizy do Wladiwostoka leži. Wurjadny wosnam japanskeho wobsadźenja Charbina w tym leži, so je s tym Rusam pucź sawrje, po kotrymž bychu mohli wójsko do Mandźurskeje pósłać. Tohodla móże wobsadźenje Charbina k rusko-japanskemu konfliktej dowjesć. W tu chwilu ma Japanska 14 000 muži w Mandźurskej, i nich je so 3900 posledne dny s Korejskeje pósłało. Po sprjećenju smě Japanska 15 000 wojakow w Mandźurskej sa schkitanje polodnischeje mandźurskeje železnizy wuzbrać. Kaž dołho je tale liczba njepschekroczi, po japanskim ménjenju žane internazionalne praschenje njenastanje.

*

Wo połoženju w Mandźurskej je Londonski „Daily Telegraph" někotre powěsće swojeho dopisowarja w rańschej Afrikej wojewił. Rosprawa z Tokio praji, so ma Japanska někotre strategiske městna Mandźurskeje dospołnje pod swojej kontrollu. Japanska je so do hotoweje wězy po-

Nazyłnosće pschećiwo Japanzam.

Se Shanghaia dopisowarjat „Petit Parisiena" powě, so su so Chinesojo dla postupanja Japanzow w Mandźurskej jara roshorili. Wobzakuje so, so so bojkott pschećiwo japanskim tworam pohnyli. Chineske wobydlerstwo we Charbinje je so pschećiwo Japanzam rosnjemdrilo a je **bombu do japanskeho konsulata**, do Korejskeje banki a do twarjenjow jenych japanskich nowin a jeneho japanskeho towarstwa mjetało. Ludowa cźrjóda je tej kanjenje do japanskich klamow mjetała. Japanski konsul w Charbinje je roskasowarja japanskeho wójska wo pomoz prózył, na to pokazuju, so je w Charbinje 4000 Japanzow žiwych. Roskasowazy general je dźełej 2. japanskeje diwizije porucźił, so dyrbi so na dowjesenje do Charbina pschihotowacź. Hačrunjeź so japanske knježerstwo kombži, je so pjecza roskas k wotjěhej dał.

Cźiangkaišek na wójnu pschećiwo Japanskej woła.

Dopisowarjat „Petit Parisiena" powě, so je president chinескeje republiki Cźiangkaišek wojjerjenje wudał, so by tutomu chinesti lud namołwiła, so by so do **shromadźeje fronty pschećiwo Japanzam** sjednocził. Jeli so Swjatła Ludow, na kotrejž so China wobroća, Mandźurišći z mocy Japanzow njewuswobodźi, wón, Cźiangkaišek chinеske wójsko do bitwy powjedźe a knadź na bitwischczu padnje, so by narodnu cześć wukhował.

Walka shromadźizna studentow a sastojnikow pschećiwo Japanskej je wutoru w Nangkingu była. Japanske žony a dźěći su Nangking wopuschczile, so bychu w Shanghaiu wjeçek namakałe.

Japanska pohrěbkowanje Swjatła Ludow wotpokalnje.

Japanzy na tym wobstawaju, so so podawki w Mandźurskej nimaju jako wójna wobhladacź, ale jako „pschipad", kotryž je chinesti nahlynoschcow dla nuzny był. Prawa a sajimy Japanzow su so dyrbjałe schkitacź, kotrejž je China husto sranila. Tohodla knježerstwo njedowoli, so by Swjatła Ludow na antiwójnski pakt powoła. Nalěžnosć ma so wjele bóle jeniczym njes Chinu a Japanskej wurunacź.

Ruska japanskemu postupanju w Mandźurskej njepschihłosuje.

S japanskim pósłanzom so rosrěčuje, je rusti swonkowny minister Litwinow rjekł, so ruske knježerstwo postupanja japanskeho wójska pschi chinескej rańschej železnizy njepschihłosuje. Litwinow je prożył, japanskemu knježerstwu to sdźělić.

Mužstwo japanskeho křižaka chineski křižak wobsadźiło

Hamtska ruska powěsć je Shanghaia praji, je staj dwaj japanskaj tschižakaj k Nangkingej pschihełoj. Druhe japanske wójnske łódźe su nimo Nangkinga jěle. W Shanghaiu, hdźež je so japanska kolonija z maschinstkimi tšelbami schkitała, so j tym liczi, so japanske wójnske łódźiwo do chinескeho morja pschihjědże. **Mužstwo jeneho japanskeho tschižaka je w Cźisu jedyn japanski tschižak bjes wojerwanja wobsadźiło.** Kanonu a schkrieżowarnje su so k wužiwanju snjechmanile.

Wobstkorjeni přejachu, so hu ho pschi njeměrach wobdźělili. Njedźiwajcy toho jich khoro wschitkich jako winowatych spójnachu. Se 34 jenoż 6 wutwinowachu, druhich k jastwu po 9 měsazach hacź po 1½ lětu sasudźichu. Dla cźežkeho kaženja krajneho měra a dla nadpjeranja k nahlowoseźanu pschekupza Meedu k jastwu na 1 lěto 9 měsazow sasudźichu, dla pschijwomoznje k cźežkemu kaženju krajneho měra pschekupza Kühna, kotryž automobil wjedźeše, we kotrymž hrabja Helldorf hodźeše, k jastwu na 1 lěto 6 měsazow. Wjednik straže pschi stadu braniborskich wudwyznych wotdźelenjow, inžener Gewehr a wožom druhich wobstkorjenych jastwo po 1 lěcze 3 měsazach dostachu, tśechitrjeř Uttyott 1 lěto 1 měsaz jastwa, dźesacź druhich wobstkorjenych jastwo po 1 lěcze a zbytni wobstkorjeni jastwo po 9 měsazach. Wjednika mtodeho Stahlhelma Branda budźa wožebje sudźicź. Jeho do pschepytowańskeje jatby wrócźo dowjedźechu.

W podkoženju wuzpuda ho praji, so ho wo pschipadne lóženje a demonstraziju njejedna, ale wo pschemyślany pschihotowany skutk. Demonstrazija ho teź minu jako zeryk wobhladacź, kaž hu to někotři wobstorjeni sprawni wudawacź. Po dopokasnach je wóśe, so ženje njeje w jastwej formje nazionalna sozialistiska strona rostaś wudata, ko pak je ho we wschich wudwyznych wotdźelenjach schepsako, so je něschto wotmyślene. Pschipadnje ho njeje stało, so hu ho pschišłuchnicy dźesacź wschelakich wudwyznych wotdźelenjow na Kurwjerschowskej drohi setkali. Sud je pisches najmjeńsche chłostanje dale schoł, hacźrunje je jemu to cźežko było, dokelž bě spóznał, so ho ſ wjerschego dźela wo sasłužjenych a sabłudźenych młodych ludźi jedna.

Konferenca entenćinych knježerstwow

Franzowska a Sjednoćene staty połnozneje Ameriki plan rozmysleja, kak ma ho Jendźelska ſ nětušicźeho finanznego cźežna wupomhać. Kaž ho ſ Genfa 23. septembra powě, tam pschebywajaj jendźelski finanzny wězny wuſtojny sir Arthur Salter a kabinettowy schef franzowskeho finanzneho ministra Flandina pschihoty sa konferenzu sastupjerjow jendźelskeho, franzowskeho a amerikanskeho knježerstwa cźinitaj. Konferenza ho pjecza hnydom po wopuseze franzowskeju ministrow w Barlinje seńdże.

Rusko-francowske zbliženje

Pschichodny franzowski póstanz w Moskwje, Dejean, dotal póstanz w Rio de Janiero, je ſ Brasilskeje do Marsilla pschijěwschi rjekł, so ho, kaž je jemu wědome, franzowsko-ruske zbliženje na jara schérokim podkožku pschihotuje.

Chile ratařskim přičaharjam mjezy zawjera

So by bjesdźelosći wobarało, je chileske knježerstwo wobjamklo, pschicźahowaśi zakoń nakhwilnje na to wosahnje pschemjenjeńcy, so ho ratarjam zakaże, do Chilskeje pschicźahnyć. Tale naprawa ſ planom switjuze, dźelonjenjerjow w knježerstwowych krajinach sabudlić.

Ze Serbow

W Budyschinje, 24. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wjeźera wjecźor w 7 hodź. barometer 746, hygrometer +1, thermometer wo dnjo +9. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +4, thermometer w nozy +4. Wjedro smóje njepschemjenjl. ras. Wjerschki wysokich horow w Bayerskich Alpach, kaž Zugspitze, w Nudnych horach, Schwarzekowa hora a w Krkonoschach, Sněžka, ſu ſ dźelom śuchom sawodźele. We Mnichowje a Innsbruchu, kaž we wschich krajinach Tirolskeje a pokoušchoe Bayerskeje je ho wutoru śuły schoł a tež cźežo wostał. Naschim stronam su niźiny ſ polonja schejite wjedro pschinjesli. Wone ſu nimale nimo a so nadźijeja, so ho wjedro stajl. S wjecźora pschihotowaja hyma a wobschérna wyschina. W Jendźelskej a wjecźornej Europe je ho hižo wumjedrilo, tuž ho teź pola nas wjedro wěcźe bórzy stajl. Dokelž wyschina bóle ke połnozy haha, nam wocźakowanje šišcźe nicźim. Nakhwilny symny a jěry cźas nam hischcźe njepraji, so hrube wjedro wobthowaju. Najšerje smějemy njedźele, haj měsazy pospochi cźany a mily počźas. — Jutše pjatk sthadźa słónco hodź. a thowa ho 5,54 hodź. Měsacź sthadźa wjecźor 5,38 hodź. a thowa ho rano 4,03 hodź.

Započatk nazymy

Dźeńa 24. póńdźelu je ho oficielnje nazymu sapoczała. We wopramdźitosći pak nazymu dawno hižo tu je. Hižo psched tśomi njedźelomi wumrě lěcze ſ njewjerdrami a satepi ho w trajazych deschcach. S toho cźasa je thódne, pschemjenjate a jara mutne wjedro. A hewak bywa pózńdźeń tola hischcźe dosć cźopły a słónczny měsaz. Lětsa pak je tuch, tij stajachu wulku nadźiju na september, zakotnje kosa lisnyła.

Najrjeńschi lětuschi měsaz tutoho lěta njemějachmy ani w lěcu, ale hižo w nałěcu. Wěsche to nimo měry cźopła, wobstajna a słónczna meja. Wěsche to najrjeńsicha meja pózlednich schtyrjoch lětdźesatkow. Nimale wschudźe w hrjechnej Europje bě tehdy wjazy dnjkt 30 stopjenkow cźopłoty. Tuto lětne wjedro pschesta je sapoczatkom źmaźnika. Tutón měsaz njebě ani tak cźopły kaž meja.

Hischcźe hórschi dnjli źmaźnik běsche praznik. Pschinješe nam wjele deschcźow a malo słónca. Teź znjenj nam wjele słónczneho wjedra njepschinješe, ale šame deschcźe a thódne wjedro.

Wěschcźenje je kolkocźiwa wěz. Dokelž pak ho nětko hižo něschto měsazow sa sobu spochi deschcźika dże, ſmemy ho nadźijeć, so tuto wjedro ho tola ras pschetorhne a so tola hischcźe ras dostanjemy wěstu dobu jasnischeho wjedra. Njesłuschćemy nadźiju rjanu . . .

*

— **Krajnostawska nadsthawa w Budyschinje.** Wot 7. hacź 12. septembra 1931 wotmě ho pózledńje pruhowanje wólbolsmanowcźe. Samolwiło běsche ho k pruhowanju 18 njestatnych wuczerjow a 7 njestatnych wuczerkow ze seminarskeje wolthabneje rjadowanje jutrow 1928. Jedyn ze samokhwalnych psched pśihotowanym pruhowanjom swoje samolwjenje sabo wótcźi. Sthutki 24 kandidatow pruhowanje wobstachu. Dostachu we wósomnatych jeden 1, tśi 1b, dźewjećo 2a, schesćo 2, tśi 2b, dwoje 3a; we wuczelskej khmanoscźi dwoje 1b, wośmi 2a, jedneho 2, tśi 2b.

— **Pschećiwo njewótrosći na wjach.** Statni Landbund je ho na finanzowne ministerstwo wobroćił, a žada, jo bychu ho naprawy skale, pschećiwo pschihótrajej njewótrosći wonkach na wjach. W pózledńim cźasu je ho pjecźa mnohim katarskim pschedewzaćam hrožiło a sdźała ho hrożenje teź do skutka stasiło. S khwalźenje radkalnje strony je pjecźa wotmyślene, ſ wotpalenjom burskich statkow schórschćej ſ dźiwjenske wobcźežnosće. Landbund na pjecźa sa to, so pólne padawschtwa zwólhy wukonieja. Ministerstwo by prosiło, so by statne brěski muły rasnje nałožowaco a rotarskim trěbny schkit pschiwobrocźiło.

— **Mjasnowe jatki** (Freibank) w Budyschinje. Pjatk 25. septembra wotedawa ho pop. wot 2 hacź 3 hodź. na cźišła 4451 hacź 4600, wot 3—4 hodź. na cźišła 4600 hacź 4750, sobotu 26. sept. rano wot 7 hacź 9 hodź. na cźišła 4901 hacź 5000 fyre kwintjace mjasko, punt po 45 njenjeźkach a fyre howjade mjaso, punt po 40 njenjeźkach.

— **Satska krajna loterija.** Pschi wutornischim cźehnjenju 5. rjadownje 199. sakstege krajneje loterije (19. dźeń) padźe dobycze wo 50 000 hr. na cźišło 72 895; dobycze wo 10 000 hr. na cźišło 59 213; dobycze wo 5000 hr. na cźišła 8248, 10 114, 11 182, 21 856, 78 878, 131 656, 152 011 a 153 114.

— **80 lět měsa na Cźornoboh.** W auguscźe lěta 1851 dotwaricźu na Cźornoboh wubladnu wěsu a ju w septembru samknjeneho lěta posmjeczichu a sjawnemu wuziwanju pschepodachu. 25. septembra 1901 swjeczachu we pschitomnosći wobeju twarzow wěse jeje 50lětne wobstacźe. S pschihotowanjom 80lětneho wobstacźa wěse wuhotuje hóriti hórcźanar Kalauch pschichodnu njedźelu jubilejnu kermuchu.

— **Wosebita pschihoda.** Sa naschich cźitarjow w Běłej Wodźe a wokolnje pschipokazichmy k dźensnischemu cźisłu wosebitu pschihodu knjesa Wilhelma Hübela w Běłej Wodźe a poručamy ju naschim tamnischim cźitarjam k pschecźelenemu wobtedźowanju.

— **Postroma je wudyrła** mjes schwarzatym skotom kubleria Pětra Haschki w Sserbskich Pasłizach cźo. 28, kaž je ho hamtsay swěsźiło.

— **Sswinjazy mór je wudyrił** mjes swinjemi kubleria Gustava Greńbiga w Supowje, kaž je ho hamtsay swěsźiło.

Chinejska njesmě k měrej přiśe. Chinejscy wojacy zahrjebaju maśinsku trělbu pola Charbina. Chinejska hižo wjele lět pod wobydlerskej wójnu cźerpi. Nětko přińdźe k tomu hišće, zo wobsadźenje japanskeho wójska w Mandźurskej nowe rozhorjenje do kraja přinjese. Po poslednich powěsćach so zda, zo chcedźa Japansey cyłu Mandźursku wobsadźić. Boja so, zo hišće teź Ruska do chinejsko-japanskeho konflikta zapřimnje a to móże so stać, budźe-li transsibirska železnica wohrożena.

Jlion:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědańczko.

65] (Pokračowanje.)

Naschi mózachu jenoż pschesch jenički mósć, kiž pschesch Halschtrjowy ſ Lipika do pschedměsta Lindowy wjedźe, wucźeknyć. Kěžor bě poručił, so ma ho tutón mósć po wotkhadźe franzowskeho wójska rozbuchnyć. Pruzy pod Blücherom sacźahnychu do Lipika a nadpadowachu wotkhadźacych Franzowsow. Ale naschi jich smuźicze wotpokasachu. Nadobo pschijěcha wothsěł Kokakow hacź k mostej. Podwyschk, kiž mějesche most rosbuchnyć, myslesche žeby, so ho tuchi mosta smozuja, sapali žeł, a ſ kuſom, so cźłowjekej wuschi sastupowaschtej, roslecza mósć, hdyž bě hatle połoza wójska jón pschekrocźiła. Kěžor wotucźi psches wutsěł a my wotpschechachmy pschěchnje ſ nim. Generalojo radźachu jemu: wschitke Lipsćanske pschedměsća ſ wuwsacźom Lindowy sapalicź, so by wójsko mohło wo měrje wotcźahnyć. Ale to kěžor tajnje wotpokasa. General Marbot rjekny: „Tuta njetrjebawschcza wulkomyslnosć rubi jemu krónu.“ Kónz tuteho wójska njebě wjele lěpschi hacź tón w Ruskej. Wojazy běchu hłódni, rostorthani, bjeskurazni. Wudyrli błowjaza khorosć. Wostachu jeźo thori w městach a wsach, psches kotrež cźehnjechmy. Haj, mnohi padachu na puczu a sahinychu leźo w hrjebjach pschi dróhach.

XXVI.

Napoleon ho do Parisa wrócźiwschi nadobny sažo nowe-ho wójnskeho ducha. Wón rjekny: „Mi ho sda, jo žnu najedacź wschitkeho njesłoża hischcze tola najmózniischi knježeř w Europje a myslu, so móże ho wscho sažo k lepschemu wobroćić.“ Hdyž pak Europa widźeschе, so je mózno teź Napoleona sbicź, tak ho wona někto posběhny pschećiwo njemu. Pruska, Rakusko, Schwedska, Rusko, Schpanska, Jendźelska, wschitzy běchu pschihotowani na Franzowsku ho walicź, dokelž pschecźelow kěžor žanych njeměješe. Swjatkarjo cźinychu ho sesłužnicź, tuž posłiczidłu kěžorej pschiměr, ale bě to ta žamtna tektika kaž loni. Napoleon njebě hischcze pschileżnosće mět, zo wotmołwicź, tak woni wojsewschu: „Mózna rjeńschna njepschestanu wojowacź, dóńdź njejsu žiwoje ludy psched posćiśchcźowanjom samołćiśli.“ Swoje wójska běchu na milijon muži swjedźli.

A ſ wotkel ma Napoleon wojakow bracź? Najstarsche letniki spachu w afrikanskich pusćinach pod pěskom, hrjebzne běchu sabinyli w Rusłej w gnežu a najmłódsche běchu ho sapadnyli do tyntjescźcźowo pola Lipika. Jenoż jomy a dźesći běchu hischcze w kraju. A tola lud wěri do swojeho kěžora. Macźerje chzedźa wopromacź swoje dźesći a dźesći chzedźa wojowacź sa swojeho kěžora. Tuta saborjenosć sa Napoleona a swólnive wopromanje nima we žwěcze runjeca. Kěžor ho junu posdźišcho žam wo tym takle wuprajl:

„Ženje njejsu nětkosi smuźicźi muzjojo tajste dźiwy dokonjeli. Mnohy je naschich porazkow dla njesnaja. Ale njejsescheće saćuwasche je na swojim žamtnym cźele a wobsežje je pohódnoscźicź. A schtó běchu tuchi muzjojo, žnadź jeho generalojo a marschalojo?“

Kěžor mi rjekny: „Moji generalojo ſu jara schkodowali a ſu tohodla njesbožowni pschi wjednistwje. To njejsu wjazy cźi žamtni muzjojo kaž w sapoczatku. So bych wěrnosć prajił: jim ho wjazy njecha wojowacź. Ssym jich pschežywźił ſ cźejcźemi a bohatstwami. So bychu muzimacź mohli, chzedźa měr měcź a to ſa kóždu płacźišnu. Sswjatu woheń saborjenosće je wuhasnył.“ Wotzahnychu ho wojowachu hischcze dobywźa dla, generalojo pak ſa měr. Tonu wschak ho teź dźiwacź njemóžemy. Tak na pschikład bě general Marmont jenoż tři měsazy měra wuził w Parisu ſa dźesacź wójnskich lět. Njebě dowidźeć konza wójnow. Generalojo žebi schukotachu: „Kak dołho dyrbi to hischcze tracź? Schto budźe ſ nami, hdyž wón padnje a my ſ nim.“

Kěžor wědźeschе derje, kak jeho wjednizy myślachu. A někto wosjewischu swójatkarjo: „Wy wojujemy jenoż pschećiwo Napoleonej, nic pschećiwo Franzowskej.“

Tute njepschecźelske smyślenje pschećiwo kěžorej rosschérjeschе ho we wójsku, pokasowaschе ho w Parisu. Někotři měnjachu: dyrbjało ho sjawnje wosjewić, so je wón wowrótnił.“

Minister Fouché rjekny kěžorowej žonje, prynzeznje Elišy: „Maścha wuhkosći! Nam nicźo druhe do rukow njehłada hacź — kěžora morić!“

Tu ho sažo pokasa, kak ho žwět dźakuje.

Cźi, kotrychž bě kěžor žiwił a kormił, wopuscźichu jeho, hdyž ho pocza jeho słónco thowacź. Něschto starych grenaděrow, kiž hischcze njeběchu we wójnach swoju duschu wuhychali, a hólcźata, kiž mějachu se swojimi hładkimi wobliczemi napołat hólcźkow — njenowachu jich po kěžorju „Marie Luisenowych“ — dźerżachu žwěrnje ſ swojemu kěžorej. Tuchi młodźi drje njemějachu wojerskeje drasty — hłodźachu w burskej pod wojerskim płaschczom — ale mějachu wojerskeho, rjekowskeho ducha. Sahorjeny sawoła junu kěžor: „Kajše rjekowstwo tcźi w tuthych. Smužitosć žapa jim ſ wocźow!“

Ale hdy by jenoż cźaſ był, tutych młodźuchich wojerskich wumuscźicź. Kak njepschichotowani tuchi na wójnu běchu, pokasa podawk, kiž marschal Marmont powědaschе: „Dwaj hólcźaj stejeschtaj mérnje w najwjetschim wohnju, kulki hwidźachu wokoło njeju, ale žadyn ſ njeju ho njeslatitasche, njetřeleschе. Ja sawołach na jeneho: „Cźohodla njetřeleschi?“

(Pokračowanje sćěhuje.)

Z posedźenja měšćanskeje rady

22. septembra 1931.

Sjednoćenje Budyšskeho wokrjesneho hejtmanstwa z Drježdźanskim wokrjesnym hejtmanstwom:

Měšćanska rada wosmje k wědźenju z wulkim wobkrodowanjom a spodźiwanjom, so ma sańske knježerstwo z pjeca z pischičinow wulutowanja — wotpohlad, Budyške wokrjesne hejtmanstwo z Drježdźanskim wokrjesnym hejtmanstwom sjednoćiś a z Budyšcina přeco wjacy.

Měšćanska rada je so hižom w lěcze 1928 pischičiwo tutej — w Schieckowym memorandźe — poručenej naprawje se wschej rajnosću wobroćiła a so pola swojeho knježerstwa kaž pola krajneho sejma z dokładnym rospisom pischičiwo tomu wobroćiła a tešit tuteho rospisa też do sławnosće data. Měšćanska rada by najmjenscha wočakała, so by statne knježerstwo, prjedy hač so rozsudźi k tajkej, hluboko do hospodarskeho žiwjenja Hornjeje Łužicy a města Budyšcina pschimajcej a też idealne naležnosće Hornjeje Łužicy nastupajcej naprawje, najprjedy jednało z měšćanskej radu a hewak wobdźělenymi wotkrjeśami.

Měšćanska rada ma dźe w nětčišej cźežkej hospodarskej kriji **połne irosumjenje** za nuznosć hórkich wutowańskich naprawow, tyrno z pscheńdźenjom tajmow emeritowanych, też zyłych gmejnow, ale dyrbja te być naprawy, kiž so w **ludowym hospodarstwje** jako lutowante naprawy wuskutkuja. Měšćanska rada dźiwuje, so množa so wudawki, kiž wobydlerstwu zyłeje Hornjeje Łužicy z tym nastanu, so dyrbi někto do Drježdźan jěź, zo by tam wobschnosću wulutowanjom, kiž nastanu statnemu statej z naprawu, kotruž bě knježerstwo wotmysłuje. Po nahladach měšćanskeje rady może so jednacź jenoź wo wulutowanje mjdy jeneho wokrjesneho hejtmana. Druhe wulutowanja njemóžemy z tuteje naprawy dostacź. Bohužel měšćanska rada njeje ničo bliskischa, wo wopramdźitej wyšoscy wulutowanjow, kiž knježerstwo wocakuje.

Měšćanska rada so nadźija, so knježerstwo k směrowanju z tutej naprawu potrjechenych wokrjesow Hornjeje Łužicy hischcze dokładnische zdźelenja wo wočakowanych nalutowarnjach wosjewi, so bychu zjawnej kritiky přistupne byle. **Měšćanska rada mèni, so pschi** blischim pruhowanju wotmyślenje naprawy so samo wot so jeje njepschihódnosć wupokasa a so naprawa potom njepschewjedźe.

2. **Budyško—Rakecźanska autobusowa cźara:**

Rada wosmje k wědźenju, so so Budyško—Rakecźanske autobusowa cźara 4. oktobra sastaji.

3. **Zymski wobtłodny cźah:**

Za měšćanske pišarje postaji so kaž prjedawshe lěta wot 19. oktobra 1931 zymski wobtłodny cźah takle: Wot pónjdźele hač do pjatka 8—13, 15—18,30 hodź., sobotu: 8—13 hodź. Wosebita słužba za khwatne wězy sobotu 17—17,30 hodź. a njedźelu a swjate dny 9—10 hodźin.

4. **Wuwjedźenske pschedpisma k porjadej wo autowych drožkach:**

Wo wuwjedźenskich pschedpismach k porjadej wo autowych drožkach so dowuradźi.

5. **Wuhnjenjeczerske mjdy.**

Sakładny dawk so wot 1. oktobra wot 14 na 12 pjenjezow sniži. Měšćanszy sastupjerjo maju so k temu wuprajicź.

*

— **Budyšcinske.** Kradnyl je něchtó w nozy k 24. póžnjescej z palluckym z jeneho wobtłoda pschi Swonkowej Zawsej hańbu 3 brune mužaze kožane jakt, 2 z nich z kožanymi a 1 z rohožanymi kneflami. — Dale kradnychu 18. póžnjenja w Brěžowje cźorny mužazy wobłek, jahnjobarbny wobłek z gabardiny a z cźežewjenymi cźełnymi šmužkami, žaket z běłymi a selenymi šmuhami, brunošmuhaty wobłek, schtrykowanu saku, trikotowu koschu, 20 chornarjow, žamowsakatu wschelakeje barby, por stupnjow z płachtowiny, por cźornych lakowych nistich stupnjow, tešcing 6 mm, listownju z papjerami. — Wo wuwjedźenje zdźelenja prošnjatej kriminalne wotdźelenje we Budyšcinje, telefon 2802, abo żandarmstwo w Kubschicach.

Se **Strože.** pos[illegible]ulkich Sdźarow. Lohke njesbože je motorowym kołom [illegible] tu sańdźenu pónjdźelu. Motorowy kołesar dyrbješe pschejechnje swoje koło sapumacź, so njeby pschejeł hólca, kiž ja wosom dróhu pscheběga. Pschi tym je motorowy kołesar pschecźišny, wotenkle pak na sbožo z šikłichim sranjenjom. Hólcej so niczo njesta. — Druhemu motorowemu kołesarjej so jeho sozius z njemozu wobja a 1 koła padże. Kołesar z tuteje pschicźiny tehodla z kołom padże. Woběmaj so hórscheho njesta a móžachaj dalejecź, po tym, so by sozius[illegible] njemóž puschcźała.

Se **Wěleje Wody.** Njesbože z automobilom sta so wutoru popołdnju wokoło 2 hodź. na Mužakowskej dróhi. Wěleowdźanski automobil, kiž do Mužakowa jědźeshe, sta njelapzy na prawej stronje dróhi, jo by ludźom se wosu wuskrijecź dał. Sa tutym autom pschijědźe druhi automobil a njejapke sastacze předonjeho wosa wjednika tuteho wosa pschekwap. Won njemóžeshe žwół wós sastajicź, ani so pjecza na lěwo wuwinycź, dokelž auto napschecziwo pschijědźe. Tak storcźi so sastateho wosa, wjerhi jón na stronu a wottorhnu jemu sadnjej kołe. Ludźo pak na wulke sbože njezranjeni wostachu.

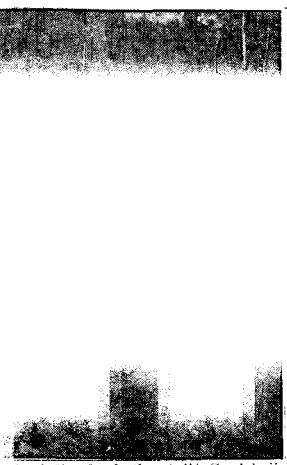
S **Klětnoho.** Nasha starocutherska wobsada swjeceshe sandźenu njedźelu swój 2njowy dźakny swjedźeńcź. Wozi dom běshe z tranym pletwami swjedźeńskeju wupyschenu. Wobsada so bohacze na dźakanym kemschenju wobdźěli. Předsyć předowasche wo schtwórtej prošstwje „Nasch wschědny chlěb daj nam dźensa.“ Po Božej słužbje sbérasche so swjedźeństi wopor, pschi cźimž wobsada wokoło wołtarja dźeshe. Sbérka wunjese nahladny pjenjes. Pschi wołtarju a wokoło wołtarja běchu sjestajane pólne a sadowe kwjatki. — Wopołdnju w 3 hodź. swjeczeshchej cb. luth. towarstwo młodźenzow „Paivol“ a towarstwo młodych hólcow „Martha“ swoje 10letne wobstacze. Dźiwowny Priegel je Sborjeza měšesche swjedźeńske prědowanje we 100. psalmje. Wjeczor wotmě so w Lorzez hospodźenzu swólony wjeczor.

Wusudźenja

Wulki sawnišći sud w Budyšcinje jednasche pschecźiwo wobsedźerjej najemskeho auta Matej Khěžnikej z Leutersdorfa a pschekupcej Fryzej Gruhlej se Budyšcina, kotrajž běschtaj wobaj dla njerodneho morenja a cźěkneho tranjenja wobškodźenaj. Jednasche so wo wobžarujomnym podawk 3. meje 1931, hdyž Khěžnikowy auto a Gruhlowe motorske koło na dróhowym khěžnišcźu pola Wiernarjez do so srakyschtaj a pschi cźimž so Gruhlowa njewjesta Hilža Opitzez z Budyschina mori. Po jara dokładnym pschepytowanju sud njemjeleshe Gruhla za někak winowateho, ale sasudźi Khěžnika k dwěmaj měsazomaj jastwa. Pschihlowi pak jemu tři léta wupruhowanskeho cźasa, sapłacźi[illegible]li wón do wěsteho cźasa 600 hriwnow pokuty.

S Psched małej khosstanskej komoru stejesche wikowar Gerhard Raue z Budyschina a měješe so dla jebanstwa samolowcźa. Budyški hamtski sud běshe jemu 3 njedźele jastwa napołožił, dokelž tudomnemu měšćańskemu

Dobrowólna dźěłowa służba **staji so do skutka.** Wobraz předstaja młodych ludźi z Budyšina, kiž su k dobrowólnej dźěłowej służbi zwólniwi, při runanju Albrechtoweje rěki. Pod nawjedowanym Młodoněmskeho rjada (Jungdo) su k prěnjemu razej w Budyskej wokolinje spytali, program dobrowólneje dźěłowej służby do skutka stajić. Su dobyli 120 młodych ludźi bjez dźěła ze wšěch powołanjow, kotříž na runanju rěki dźěłaju a dostanu nimo jědźe, bydlenja a drasty 50 pj. na dźeń. Wězo wjetši dyžli materialny dobytk je tu idealna hódnosć toho, zo so ludźo zaso do produktivnycho dźěła stajeja.

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk 24. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 rólsk złoych	47,50
1 jendźelski punt	20,43	100 čěskost. krónow	12,44
100 swajc. frankow	81 00	100 franc. frankow	16,45

Burzy w Němskej su hischcze sawrjene, hačrunjež su jendźelske burzy sańdźenu wutoru sajo dźěłacź zapoczałe.

Produktowe wiki swoju sawczerawschu krutosć też wczera sakhowachu. Płacźiny powschitkownje postupowachu. Pschenica bołu 15 pjenjezkow, rožka 5 pjenjezkow a wowš też 10 pj. Jenicźki naymiki jecźmjeń pschi dotalnych płacźinach wosta. W termijowym wikowanju so płacźiny podobnje posběhowachu.

Zentnar płacźesche w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenica	10.65—10.80	10.55—10.60
Rožka	9.3 — 9.40	9.10— 9.20
Nalětni jećmjeń	—	—
Nazymski „	7.40— 7.75	7.50— 7.90
Wowš	6.70— 7.10	6.60— 7.00

w termijowym wikowanju

Pšenica, sept.	11.60	11.40—11.35
„ okt.	11.53¾—11.55	11.27½—11.22½
„ dec.	11.62½—11.61¼	1132.½—11.25
Rožka, sept.	10.05—10.20	9.80— 9.72½
„ okt.	9.90— 9.95	9.65— 9.52½
„ dec.	9.92½— 9.95	9.62½— 9.52½
Wows, sept.	7.45	7.17½— 7.10
„ okt.	7.40	7.22½— 7.15
„ dec.	7.45	7.23¾— 7.22½

Ssudnišće powšicze.

Sud je konkurs nad samoženjom wobsedźerja skalow Ernsta Marczinka w Dobroschezach pola Delnjeje Hórki, słónczazu termiju wotdźerżawschi, sběhnył.

Pschichadźowanja.

Khěža w nětkhdźe ¾ kórzom leżownjesce, šluschnja wojnarjej Janej Alfredej Polnikej w Ssowrjezach. Hódna je 2860 hriwnow, wopalna pokładna 1200 hr. Pschichadźowanje budże schtwórtk 12. 11. 1931 dop. we 10 hodź. we Budyschinje na šudnišnie, šluwa 141.

Ssudniszy na pschichadźowanje

pjatk 25. septembra 1931:

we **Bitkopizach** na šudnišnje dop. we 9 hodź.: klawěr a waha, motor z měchawu, njebos, tšélba, leje nahadźowanka, koło, klamarška pokładnja, muž. sportske wobłekaj, sapinadła, wschelake meble,

w **Khrjašćicach** w hoječenzu dop. ½9 hodź.: šwinjo, žonj. koło,

we **Wětym Khołmcu** w hoječenzu „K dubej měra“ dop. we 10 hodź.: klawěr, billard,

we **Stśežinje** w hoječenzu dop. w 11 hodź.: 2 kruwi, 3 jałowizy, 2 cźelećej, scherołka mlócźawa, tólmy wós,

w **Lubuschu** w hoječenzu rano we 8 hodź.: stejazy cźahnik,

we **Delnim Wujeździe** w hoječenzu „K worjołej“ pschiw. w 1 hodź.: kwětowe korita, bidoh i plecźenymaj stołomaj, łěhańšći stoł,

sobotu 26. septembra 1931:

we **Wojerezach** w hoječenzu „K stołemu lawej“ dop. we 10 hodź.: gramofon, z tacźelemi, klawěr, pišazej stroji, wschelake meble, elektristi cźahnik.

Někotre płacźizny z Drježdźanskich wikow.

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Husy, žiwe	6.00—7.00	6.00—7.00
Kački, žiwe	1.50—5.00	1.50—5.00
Kury, stare	3.00—5.00	3.00—5.00
Kury, młode	1.00—5.00	1.00—5.00
Hołbje	0.80 — 1.00	1.00—3.00
Husy, zarězane	1.20—1.30	1.20—1.30
Kački, zarězane	1.20—1.30	1.20—1.30
Kury, stare, zarězane	1.10—1.20	1.10—1.20
Kury, młode, zarězane	1.20—1.40	1.20—1.30
Karpy	1.10	1.15
Šćuki	1.40	1.30
Liny	1.80	1.80
Holanske jahody	0.35	0.35
Prusnicy	0.38—0.40	0.45—0.45
Bozanki	0.15—0.18	0.15
Černjowe jahody	0.35—0.50	0.35—0.50
Běrny, nowe centnar	3.00—4.00	3.00—4.00
Běrny, nowe punt	0.04—0.06	0.04—0.06
Łoboda, jědźna	0.10	0.10—0.12
Buny, zelene	0.35—0.40	0.12—0.15
Truki	0.30—0.35	0.30—0.35
Cybla	0.10—0.12	0.10—0.12
Krěn	0.70—0.90	0.70—0.90
Solotej kefk	0.05—0.10	0.05—0.08
Kórki štuka	0.15—0.40	0.08—0.40
Rjewjeń	0.07	0.07
Kissały kal	0.15	0.15
Butra	1.40—1.80	1.40—1.80
Jeja	0.11—0.12	0.11—0.12
Prawaki	0.40—0.70	0.25—0.70
Kurjatka	0.35	0.35

Płacźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo no tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płacźizny po Kotej hriwnje			23. 9.	22. 9.
	24. 9.	22. 9.			
Pšenica	213-216	210-213	bony	—	—
rožka	136-138	135-137	woka	—	—
naz. jećmjeń	—	—	mohre tuniny	—	—
nal. jećmjeń	148-155	14?-15?	bjele lupiny	—	—
wows	134-142	132-140	serdella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuk	—	—
pšenć. muka	6 2-32,5	26,2-32,	lany wosuk	13,4-13,6	13,4-13,6
ržana muka	27,7-28,5	25,2-28,2	ocm. melasa	—	—
pš. wotruby	10,5 10,7	10,6-10,9	b/rnj. kruški	—	—
rżane „	9,25-9 50	9,25-9 50	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,90-2,30
raps	—	—	ržana sloma	0,40-0,55	0,55-0,6
hróch Viktor	24,0 27,0	26,0-27,0	pósčné, „	0,4-0,5	0,45-0,5
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,5
pjetuški	—	—	łěs a „	0,45-0,55	0,45-0,55

łuchańskich tworow Zimmerej njeběšche kožuchi, kiž běšche wot njeho kupił a dale pschedał, dosaplažił. Ssud sa-cźišny Rauowe powołanje.

Sulske powěsće

S **Mikowa.** Hospodarski plan Mikowskeje schule wo-pschija 6206 hriwnow dokhodow, katrymž stej najschecžo 9099,50 hr. wudawkow. Pjenješ, kotrjž dyrbi gnejna hjwjesć, je žo porno lonischemu lěu wo 6000 hr. sniżił. To ma žwoju pschičinu žoho w tom, so je žo pola wě-sowanych wudawkow lětčro wjele wulchuórnjeć dyrbjało. Wot 1. oktobra ma žo roswuczowanje w cučanych dźěłach sašo na połožu dotalnych hodźin sniżić.

Z Łužicy

* S **Bitkopiz.** Nasymske sshadowanje kantorow a organistow, kiž běšche swopreńka na 9. a 10. oktobra wotmyslene, je žo na 23. a 24. oktobra pschepołožiło dyrbjało, dokelž žu žo najsymske schulske prózdniny psche-žmunyle.

* S **Kumwalda.** K powěsći wo mózným wujaßutenju mordarstwa na fabrikskim wobsedzerju Denku psched 12 létami, ma žo porjedźić, so žo winowanja pschecźiwo tudomnemu wobsydlerjej Kriegel njesdoła dźerżeć. Kriegel žu pječa jenož pschi žwójbnej swadźe s wopo-rom wjeselstwoće. Kriegel pječa njeje psched sajeczom cźekał, ale je žam na Budyske Kathe rěčnistwo schoł a cźekše winowanje wotpokałał. Kriegel njeje sajaty.

* Se **Salomja** nad Schpr. S franzowskeje legije zu-sych je žo sudźenu pónđelu po 10 létnej njepschitomnosći žun Fryž tudomneho kamjenjetoczerja Hermanna Menzla do starschiskeho doma wrócźił. Won běšche po-sledni cźas sergeant pola legije a chže nětko pječa pscho-zo tu wostać. — Morwelo pschi žwojim motorskim ko-le lezo namakachu wulotu rano wokolo 6 na Salomsko-Wjernarezanskej statnej dróży njeďaloko 50 létneho rěźnikerskeho mischtra Bjedricha Gustawa Köhlera s Wjer-narjez. Polizija je s pschepytowanjom swjesćika, so je Köhler se žwojim motorskim kolom w straschnym sa-winjenju do schkoma sajeł a žnydom wumrěł, dokelž běšche žo jemu pschi sranjenju noh puknyk.

* S **Połcźnjan.** Dobry popad poradźi žo tudomnemu žandarmstwu i pomozu polizije. Namaka žo sled sa wumuslowarjom, kiž chžysche wotkesacź wumuslowarski list, kiž běšche na tudomnym pólcźe sapołożeny. Satateho statne rěčnistwo i 'tójerskim listom pytasche, dokelž mě-jesche nětkotre měßazy jastwa wotsedźeć. S nim běšche towarsch, kiž běšche s autom cźeknył, dokelž mějesche won tméńku sapłacźicź a njemějesche k temu pjenjes. Žandarm wobeju saja a tudomnemu hamtskemu žudnistwu pschepoda.

* S **Wulkeho Schunowa.** Psched někotrymi dnjemi wihadnuny, so je we Wulkim Schunowje mandželka Julia Bienertowa pschi plokanju žo pschehladawschi město wody khanu benzina shrabnyła a do žo warjacejе wody linyła. Pschi tym je žo cźeźe rosbuchnjenje stało a wooha žona žo cźežko wopaliła a woparila. Žu dowjedechu do Rum-burskeje thorownje. Tam je wona nětko pod wulkimi bolosćemi wudychała. Wona sawostaji dwě dźowoju.

* Se **Shorjelzu.** Pruske sjunstkowne ministerstwo je nětko potwjerdźiło wólbu dra. Duhmera je Schcźerźina ja Shorjelskeho wyschischeho měschćanostu. Prajchenje jeho nuđy je nětko po ministerstwowych sašadach wujaßnjene. Hamtšy žo tole potwjerdźenje po žłužobnym puću psches kujeźelstwowelho prezidenta w Lětnizy stanje. Wočakuje žo, so wyschischi měschćanosta dr. Duhmer žwoje sastoj-stwo spočzatk oktobra nastupi.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Mischna.** (Ssmjertny pad.) Njedźelu wumrě po krótkej khorosći generalny direktor Mischnjanskich sapa-ladkowych a kobalskich dźełarnjow, komerzijny rada Emil Berneaud, 75 lět stary. Won bě mjes druhim tež je žo-hustawom Drjezdźanskeje pschemysłoweje a wodhodneje komory.

* S **Woleschnizu.** (Dźěćo žo se žylnym prudom mo-rika.) We Woleschnizy dótkny žo 6létny žynk kralcje Haueiłoweje na semi ležazeho dźela se žylnym prudom napjatego grotu. Pschi tym žo hólcźt tak cźežko strani, so žmjerć žnydom sastupi. Dla sajapnjenja dě žo jedyn s grotow jeschkrét a f druhim na semju padnył; koho kón-za dě žo hólcźej pschimnyć.

* S **Klingenthala.** (Prěni žněh.) W Aschbergskej krajinje poča póndźelu dopoldnja nadobo žylnje žněh padacź. Ssajesche žo kaž na žymstich dnjach a bórzy běchu nawišy Aschberga s cźeškim žněhowym krywom wo-dźete.

* S **Markranstädta.** (Pschi spadnjenju s rěbla žo na-schtapił.) 42létny just. wyschischi sekretar Reinhard Kern spadny pschi schcźipanju žada s rěbla, kiž na mokrej semi žo wobžunu a padje na kolik, rózowy pjenk podpjerazy. Kolik sary žo Kernej wot deleka hluboko do bruschnizy, tak so dyrbjesche žo f na žmjerć straschnymi sranjenjemi do khorownje wotwjesć dacź.

* S **Lipska.** (Žylu žwójbu s płunom sajědojcźenu na-makali.) Póndźelu namakachu w korcźmje na Kron-prynzowej dróży korcźmarjez mandželskeju Karl a jeju džowzy w starobje wot 11 a 13 lět s płunom sajědojcźe-nych morwych lezo. Se sawostajenych listow wuthadźa, so jedna žo tu wo mordarstwo a žamomordarstwo. Pschi-cźina teži w hubjenych hospodarskich wobstejnosćach.

Swójbne powěsće

Sslubjenj: Johanna Mehlischez a Kurt Zimmermann we Wojerezach.

Smrćka: Theresa Henzyna rodź. Mikanez w Karlo-wej Studni pola Lubija, 50 lět. Khowanje budźe julise pjatk popołdnju w 2 hodź. wot žarowańskeho domu.

Hlowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za loknjny dźěl a feuilleton: A. Dučmar w Budyšinje. — Za nawołnik: G. Janak w Budyšinje.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro za jutřišchi pjatk:** Njeje hischcźe wjele pschemjenjenja nětcźischeho wjedra wočakacź.

* **Dla wolebčeranja wobhbada chze němskostatna pósta woženjene sastojnizy, kotrejž žu na wupowědźenje pschistа-jene, so žłužby puschczeć, jeli so ma jich mandželski sa-wěsćenu existenzu.**

* **Rada starschich pruskeho žejma je namjet kommu-nistow a němsko-nacionalnych na swolanje pruskeho žejma wotzokasała.**

* **W Hornjej Bayerskej je žo žrjedu nakle syma na-wakła. W Mnichowje je žo pohlednje dny wospjet žněh schoł, kotryž drje na dróhach smutkownemu města rostawa, tola we wolosnosći lezo wostawa. Krajna wjedraćnja Pra-ji, so je žněhowe wjedro w Mnichowje dwaj měšazaj prje-dy harź lewał sastupiło. W Tölzu, Mittenwaldu, Par-tenkirchenje je žo žrjedu 10 zentimetrow žněha naschło. Dołk lětk černy, rěpa a žab a hólela wotawa hischcźe njeje žo domoj khowale, katastrofo je sajnej symu cźežko schko-dowje.**

* **W Herkenrathu pola Kólna žu žo tśi tuhjenjach do sary dobyli, hospodu, sararjowou žwotru, k temu porasći a sarazia s tśemi wutśelemi na ruzy wyschе kóbźa ra-nili. Sararjowy bratr žuđzowo na pomoz sawoła, na cźož tuhjenjach cźeknychu, pistolu sawostajiwschi, kotroj bě hischcźe je žydom patronami natyknał.**

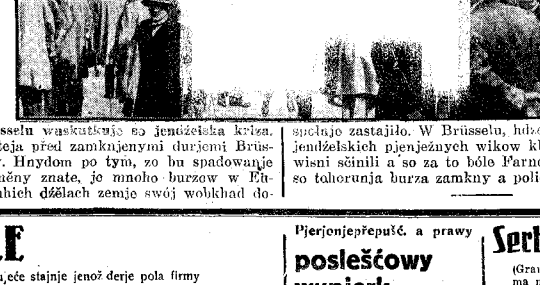
* **Dla hubjeneho hospodarskeho połoženja žu w Sjed-nocźenych statach wschelake wulke firmy, mjes nimi U. S. Steel-Corporation, Bethlehem-Steel atd. nidu strózźile. Prezident Hoover je tule naprawu najwótrischo sašudźił.**

Towarstwowski powěstnik.

Pančicy. Lipa Serbska ma pjatk 25. pózńjeńca zhro-madne spěwanje w Pančanskim hosćencu. Zapo-čatk ½9 hodźin.

Liehań. „Zernička" spěwa dźensa wječor we 8 hodź. pola Rudolfec. Wšitcy dyrbja cyle wósće přińć.

Nawječorny wokrjes so njedźelu 27. pózńjeńca z khor-hojemi na poswječenju khorhoje w bohatej ličbje wobdźěli. Khorhojnicy w paradnej drasće. ½1 ho-dźin so zetkamy na dworje Kukowskeho fórbarka.

Też w Brüsselu waskutkuje so jendźelska kriza. Burzownicy stoja před zamknjenymi durjemi Brüs-selskeje burzy. Hnydom po tym, zo bu spadowanje jendźelskeje měny znate, je mnoho burzow w Eu-ropje a w druhich dźělach zemje swój wobkhad do-społnje zastajiło. W Brüsselu, hdyž su wšak so wot jendźelskich pjenjeżnych wikow khětro jara njewoł-wisni sčinili a so za to bóle Parncowskej přizamkli, so tohorunja burza zamkny a policajscy wobsadźi.

Wupjerki

kaž bycź dyrbja: w najlěpschich hódnoscźach:

pobleschcźo 130 cm schěr.	15.20	13.60	**12.20**
pobleschcźo 160 cm schěr.	17.20	16.40	**14.80**
pobleschcźo 100 cm schěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowatowa schěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11

(měj. A. Pilopp)

Snaty najlěpschi dom sa dobre wupjerki

Waš elektromotor

spuščomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupru-howane broncowe **kładźenje**

Max Büttner

metalowa liječnja w jeńkecach čo. 50 a w Bu-dyšinje na Kotolskej hasy 8

Kotej, kakao kolon. twory

KURIO

Zwonk. Lawska hasa 24

Jězdne kola, šlawchi a mantle, potrěby za kola

tunjo pola firmy

Bratraj Thomas

w Budyšinje na Kamjentnej hasy 16

MEBLE

kupuje stajnje jenož derje pola firmy

BERNH. WALTER

w Budyšinje na Hošic hasy 6, pódla „Běłeho konja"

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736

Hlowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska

w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřečne Brabantske wobrotne pluhi też za kruwy su dóšte

Wužitkne železo

nošaki, U-železa, nilke a kulojte železo atd ma na předań

Kopornik w Budyšinje

Cynkowane, grocźane

běrnjac. korby

1.40 hr.

Gustav Siegel

na Zadn. Bohatej h. 15

Pjerjonjepřepušć. a prawy

posleščowy wupjerk

płaći pola nje

10.50 hr.

Druhe šěrokosće **nunje tak tunjo** Wupjerkowe a na-wobleckowe **zbytki**

Hilger na Seminarskej hasy 2

Předawanje drjewa

Skazanki na

1. **twarske drjewo** (kulojte)
2. **žerdźe**
3. **pastwišć. a štomowe koliki**
4. **palne kuluchi**

stajnje přijimuje

Wutołčanske ryčeŕkubło

Póst Přěčecy

Wilhelm Hermann

Serbske tačele

(Gramo'on Platten) ma na składze

Jan Schieback w Budyši-nje na Mužakowskej dr. 4

Drastowe khamory

blida a druhe **meble, wo-bleki, stupnje** jara tunjo

Składnostnje kupje na Kotolskej hasy 8

Ranca

blizko prosatam na předań w Sm'erdźacej čo. 13

Nowe a rjedane

meble

a wutykane wěcy

kóždeje družiny poručuje

Fr. Wenzel

jenož na Horncźerskej hasy 1

Też na wotpłaćowanje

Zeler

*W pósnjeńzu Seleŕ wośebje dże ja hórkuschemi Knoterich). W jara rosćerjenej protyzy jeleńskeho traŕja doporučuje žo hórkušch hromadże je žwjatojanskim selom, wowcżej rutwizu a drjewjeńzu jako dobry rędk, hdyž cżłowjek do loża cżini. Bohužeł protyka ńjepscherađši, kajku druzinu hórkuscha wón mėni. Je jara wjele druzinow hórkuscha. Prjedy pola naš jara wjebachu jako lėkarstwo hadżazy korjeń. Tuta rostlina žo pola naš namaka wschudże na mokrych łukach. Korjeń žo trjebasche psche židlawu, pschi nutsłownych krwawjenjach a psche thripu. Wėdomosćej pak wo hojazej mozy teje rostliny wjele njewė. Potom žo namaka w hrjebjach też schcżipaty hórkuschi, tiž žo tohorunja trjebasche psche krwawjenja. Najsnaczińcha drje je žwinjaza trawa, ſ kotrejež žo wudobywa wėšny wolij. Wo tutym hórkuschu žo dołho prajesche, jo je wubjerny žrędk pschę žuchocżinu. Na polach a łukach žo ſtónczńje ſ hromadami namaka błakaty hórkuschi. Jeho łopjena maju žwjećka žwjetsche cżorny bleczk. Lud też tuto selo trjebasche pschę wicż, židlawu, žuchocżinu atd. Tukhwilu wschak jej hórkusche jako sela jara njeważa, dokelž druhdy wjazy schtodża hacż pomhaju. Njeńsmėich jej tak łohtompńnje hraškacż je ſtrowotu, ale hnydom ſawołacż lėkarja. Tak wositaj tute rostliny na pokoj a ſdėrcż je pózńjeńzu radscho schipleńki. S toho śmėješch wjazy wužitka.

Kopšlwina — lėkaŕska rostlina

Najwobcżežńjicha njerodź w ſahrodże je kopschiwa. A dokelž cże wożahuje, je psched cżłowjekom lėpje schkitana, hacż hdy by hyła jedojta. Jedojtych rostlinow žo cżłowjek dale njeboji. Ale kopschiwow žo hlada.

Tak je kopschiwa wubjernje schkitana a žo tehodła też wschudże namaka. Mamy pola naš dwė druzinje kopschiwow a to wulku kopschiwu a wożahalzu abo drobnu kopschiwu. Zahalza je jenoletna, wona ma ſubicżate kopjena, wulka kopschiwa pak je trajaza, bywa pisches metr wyšoka a ma horbikate kopjena.

Kopschiwam pschipźipiwaju hojeńke mozy. Hacż tute woprawdże eksistuja, ma žo hischcże ſwėścicż. Najsterje pak tola tak budże.

Hischcże w ſaschłym lėtstotku ſnajachu wožebity žrędk pschi rheumatiźmje. Schwikachu thore ſtawy ſ cżerſtwynmi kopschiwami, „kopschiwowachu“ tkoreho. S tym žo kožatam ſcżerwjeni a ſahori, nasta kopschiwka, haj tworichu žo ſamo pucherje. S tym žo druhe bolosće na cżaž abo na ſtajne wotſtronichu.

S tym pak wujnam kopschiwy jako ludowe lėkaŕstwo hischcże njeje dowuczerpany. Cżerſtwje wutkočzene kopjena žo khwala jako dobry žrędk pschę krwawu moż. Wotwar ſ kopjenow tohorunja je pjeża dobry pschę wschelake krwawjenje. Dale pjeża kopschiwowe žymjo a kopschiwy ſzńka bywaju mocżežėrne. Tohodła žo cżaſto jako ſelo nałożeja. Nimo teho žo doporučeja pschę chronišči ſahoŕ tuchlawkow (Bronchialkatarrh) a chronišku lišchawu. Drėjak ſ kopjenow žahalzy pomha pjeża pschę chronišku kopschiwku (Nessełfieber) a žo wot ludzi thwali jako jara wužitny a ſpomožny. S kopjenow a žymjenow kopschiwow žo też pschiprawja alkoholiſta tinktura, kiž ma pomhacż pschę nózne pocżenje žuchocżiwych a pschę židlawu khorych, kiž cżerpja pschę žuchocżinu cżrjewow. Alkoholiſti drėjat ſ kopschiwow hromadże ſ wonjatymi wolijkami a Peru-balſamom žo wužiwa jako wobžiczta na wkožy. Dale žo kopschiwowe ſelo też doporučuje młodym maczerjam, kiž hischcże dźėcżo cżešcha.

W kopschiwowej brėcżży namaka žo kalium, kalk, natrium, chlor, kalium, mangan, żelezo, ſyrik, tschėſtowa kiżalina, mrowjaza kiżalina, wschelake żele, żliny, wósk, nėkajki enzym a palaze ekſtraktiwne wutki.

Schtóž w naſleżu pisches dłeżiſchi cżaſ kopschiwow jako ſchpinat je, hórſy naſhoni holeńſtu moż tuteje jedże. Kopschiwy frej cżiſcha. Jana druha rośtina tuma telko wužitnych wutkow tak derje ſjednoczenych kaž runje naſcha ſazpiwana kopschiwa.

Što ſluša k nukleńi?

Nukleń dyrbi hładacż, jo ma dwójny wužitk je ſwojeje nukleńze. Potrjeba kožuchow je wotwińna wot módy. Tehodła nukleń nieſmė ſanſechacż wotbytk mjaſa.

Schtóž chże ſałoſtkeż nukleńzu, dyrbi mėcż naſhonjenja w płahowanju, dyrbi nóż naſtawaze khoroſcże ruce poſudźicż, prjedy hacż ſu wohroſene wſche ſkoczała a ſ tym naloženy kapitał. Wóle hiſchcże dyżli pjerſmaŕ dyrbi nukleŕ móc wuwjeſeż wſchelake blidaŕſke, ſamkaŕſke a klampnaŕſke dźėła. Sałładne ſwumėnjenje je nimo toho łubjeż ke ſkoczatam, ſpėchne dowónnacże a poſudźenje, bałe pschekupiſke wobliczenje, pilnoſcż, wutrajnoſcż a ſtromnoſcż. Je trjeba, trawu na łuzy ſam poſyja, ſam płahowacż wſchelaku ſeleninu, kaž Topinambur, Comfrey, Kaliża atd.

Njeje to tak jednore!

Schtóž chże njecż ležownoſcż ſa nukleńzu, njech ſej wubėra ſymnu, horatu krajinu. Tu bywaju kožuchi hiſchcże a lėpſche. Dóſtawaſch małe ležownoſcże hižo za 7000 hrimnow. Sčzi li kupiſ ſemju, maſch žo ſa to roſſudźicż, hacż chcżeſch płahowacż w pułłotach abo wobſtrodźenjach. Tuńſcho žu wobſtrodźenja. Hdyž pak w thlėwach płahuješch, maſch lėpſchi wyſchlad. Jara cżeſte druzińy, kaž belgiſke a nėmſke hobrn, płahuješch lėpje we thlėwach. Wažne je, to ſej ſwėſcżiſch wotbytk mjaſa na wikach abo pjeża ſrėcżenja.

Hdyž je tole pſchihotowane, dawy žo do ſarſedowanja nukleńze. Twarja žo thlėwy. Płacżiſna ſa thlėw wotwiſuje wot płacżiſny drjewa na mėſtnie. Kóžen pułłot mużeſch pschiprawicż ſa 3—4 hriwny. 400 pułłotow potażiſm płacża nėhdże 1200—1600 hr. Sa wobhrodźenje truebaſch groczanu płeciſnu 1,50 m nad ſemju a pał metra pod ſemju. W kóżdym pułłocże je jenoż mėſtno ſa jene ſkoczo, po pschiwdaże też hiſchcże móża byc nėktore ſkoczata. Staſiſch do njeho jenoż wſchėdne kaſcheżiſi ſ dżėru a ſ wotſibėhnjomnym mėkom.

Kmana ſpanczka płacży pschezy wokolo 10—15 hriwnow, dobry ſpaniż 15—20 hr. a dołhańze ja 15—20 ſpanczkow. Kmana ſpanczka ma ja lėto tróży młode, kóżdy krócż 4—6, ma potażiſm ja lėto wokolo 15 młodych. Młode nukle bórſy po ſpłahu dźėliſch a ſpanży bórſy wurėſej. Wurėſane ſpanzy a ſpanczki móża hromadże wostacż. S 50 ſpanczkami a tſiomi ſpanzami hodźi žo ſapocżecż wunoſchne płahowanje. Poſtta ſpanczkow mėwa prajmy wot 10. makeho rożka hacż k ſapocżatkej novembra 750 młodych. Prajmy pak wobhładnoſcże dla jenoż 600. Kóżdy nukl bywa 4 punty cżeżki. To wſcho dohromady wuczini 3300 hriwnow dołkozow. S toho dyrbiſch wotliczicż wudawki ſa dań, dawli, wuporzedżenke dźėla, pizu a pódlanſke wudawki. Sčzomu ſa ſpanże njetrjebaſch žoho wobliczicż, dokelž dobry hnój tu wudawki naruna.

Schtóž je wuſtomy płahowaŕ, móże mėcż wot łóżdeho ſkoczerża 1 hacż 1,50 hr. dobytka, to réka, jelijo khoroſcże a rubjeżne ſmėrjata tu ſchkodu njenaczinja. Wėż žo wėſo pobórſchuje, hdyž je piża droha a wotbytk hubjeny, polėpſchi žo pschi tunjej pizy a dobrym wotbytku.

Kožuchi maju žo kmanje ſuſchicż. Maju žo potom ſwubėracż po wulkoſcżi a kmanoſcżi a to pschezy 12 tuzow hromadże. Najſmaŕſchi kožuchi maju wurėſane, ſtare ſpanży, potom ſcżėhuja ſpanczki a młode ſpanzy, mjes tym ſo kožuchi ſtorych njewurėſanych ſpanzow ſu najmjenje hódne.

Nukleŕſtwo móże njeſcż dobry wunoſchk, wuſpėch, jeli žo prawje pschewjedże. Doporučuje žo jako pózlanſke powołanje, wożebje tam, hdyž móża dźėcżi žobu pomhacż a hdyž njetrjebaſch hakle drohe ležownoſcże kupicżt

Časopis za serbskich ratarjow

Čisło 25 Budyšin, 24. septembra 1931 Lětnik 39

Ratařstwo a ratařska kriza pola nas a w Francowskej

Naicha dżeńźnischa ratařska kriża je nėkak podobna ta franzowſkeju ratařſtu kriju w lėtach wot 1880—1900. Sačzrunjeż žu ſakładne pschicżiny wobeju krijow te ſamkńne, bywa jeje wuſtutłowanje tola nėkak rosdźėlne. Tu žu też ważne pódlańſke momenty politiſke poměry a wschelakory charakter wobydleŕſtwa w Franzowſkej a Nėmſkej.

Kaž tehdy w Franzowſkej je dżeńże też w Nėmſkej jenoſtronſta pschemyſłowa a wikowańſka politika wina na ratařſkej kriju. Tam kaž też pola naš žo industrija jara rucże roswiwaſche a witkowanje žo ſchérjeſche, jaſtymy ratařſtwa pak žo janſechachu a žo njechajeſche ratařſta politika. Jenoż ſo w Franzowſkej industrialiſowanje a ſ tym ſatłoczenje ratařſtwa wjele pomałſcho postupowaſche a ani tak dałoko njedóńdże kaž w Nėmſkej: Tam kaž też pola naš płacżiſny ſa leżownoſcże a produkty ſpadowachu, cżełanje je wżow do mėſtow, roſcżenje mėſtow, mechaniſowanje hoſpodarſtwa, njendóſtatk dźėła

Kaž ſnadź ſ Franzowſkeje běchu l. 1846 hiſchcże 75,6 proz., 1891 62,6 proz., 1911 55,8 proz., 1921 53,6 proz. a 1926 hiſchcże 50,0 proz. zyłeho wobydleŕſtwa ratařja. W Nėmſkej pak bė w l. 1882 jenoż hiſchcże 42,5 proz. ratařjow, w l. 1907 28,6 proz. liczba ludźi, kiž w pschemyſłle, wobchadże a witkowanju dźėłachu, bė ſakóńnje narośtła. We Franzowſkej kaž w Nėmſkej žo lud ſtóczeſche do mėſtow, ale w Franzowſkej tola mėſta wjele pomałſcho roſcżechu dyżli pola naš. W l. 1926 bėchu w Franzowſkej jenoż tſi mėſta, kiž mėjachu wjazy dyżli 500 000 wobydlerjow a hańle 13 mėſtow ſ wjazy dyżli 100 600 wobydlerjemi. Mjetſchina wobydleŕſtwa bydli też dżeńża hiſchcże pschezo w mėſtaczkach mjenje dyżli 200 wobydlerjow.

W Nėmſkej nawopak mėſta a pschemyſłowe ſrjedźiſchcża ſakóńnje nahle roſtu. Wożebje roſcżeſche liczba mėſtow ſ wjazy dyżli 100 000 wobydlerjemi. W lėcże 1925 bė tajkich hižo 45. Liczba wjeſnjanow pak jara ſpadowaſche, tak ſo ma dżeńża tu mėſchczańſke wobydleŕſtwo wſchudże pschewahu.

W Franzowſkej kaž też w Nėmſkej pak njejſtej jenoż cżełanje do mėſtow a njewunoſchnoſcż ratařſtwa jako ſcżehmt induſtrialiſazije ſawinowakej wuludżenje wżow, ale pschedewſchém też pschemėnjenje myſlenja ludu, dale też ſpadowanje porodow. Też je wjeſne wobydleŕſtwo mėko wjazy wójniſtich woporow. Mjes tym ſo nėmſke wobydleŕſtwo ſo wot l. 1820—1920 wo 24 milijonow pſchiſpori, wobydleŕſtwo Franzowſkeje w ſamżnej dobje jenoż wo 8,2 milijony roſcżeſche. Spodźiwne je, jo w Franzowſkej wożebje worichta małych ratarjow porodny wobmjejowaſche a to pod wliwom herbiſeho prawa. Franzowſzy ratarjo njechachu rady ſwoje wobżeńźiwo roſdźėlicż mjes mnohich herbow. W Nėmſkej pak mėſchczenjo a dźėlacżerjo porodu ſamjeſowachu. Bėſche to icżehwk hoſpodarſtwe nuſy. Dżeńża liczba porodow w Nėmſkej bóle ſpaduje dyżli w Franzowſkej. Franzowſka je w naſtupanju hoſpodarſkeho mechaniſowanja ratařſtwa pornjo Nėmſkej hiſchcże jara wróżo wostała. Wona je ſpytała, njedoſtatk dźėlakſtich mozow tryczż je ſpėchowanjom pschicżeżhnjenja wutrajnych dźėlacżerjow. Wożebje w powójniſkim cżaſu tuto pschicżeżhnjenje roſcżeſche. Do Franzowſkeje wupuczowachu pschedewſchém italiſzn, belgiſzn, pólſzn, ſchpaniſzy a ſchwizaŕſzy dźėlacżerjo. W l. 1911 bė w Franzowſkej 2,8 proz., wobydleŕſtwa pschicżeżhnjenych, w l. 1921 pak 3,98 proz., 1926 hižo 6,2 proz. Wokolo 75 proz. pschicżażahowarjow je jako najenkojo a żiwnoſcżerjo naſtajnje ſażydleja. Wonaj dźėła też pschijimaju franzowſke ſtacżańſtwo.

W Nėmſkej nawopak mójemy wobſtedżowacż pschebydlenje wobydleŕſtwa w kraju ſamym. S dołhoraŕſchich krajow žo tu wobydleŕſtwo pschebydluje do króſkowjeczernych ſtron. Dale też tu mnoży wupuczuja do ſamóſtnich krajow. Pschicżiżiny ſu njedoſtatk dźėła, hoſpodaŕſka nuſa a wobmjejowane móżnoſcże dalſcheho polėpſchenja.

Hacżrunjeż je w Franzowſkej induſtrija ratařſtwo žałoſtnje wrócżo ſtłocżiła, je Franzowſka tola hiſchcże wobkhowała ras ratařſkeho kraja. Pschicżiżina je jara pschihódne klimatiſke połoženje, dale roſdźėlenje ſemje, wożebje też ſbożowna joſzalna ſtruktura a ſmyſłenje franzowſkeho luda, kiž jara wiża na ſwojej pódze.

S wobżeńźiwjerjow pódy je w Nėmſkej 47,5 proz. żiwnoſcżerjow, 51 proz. burow, 0,8 proz. kubleŕjow, 0,7 proz. knježich kubleŕjow. Wobżeńźenſtwo je takle roſdźėlene: 6 proz. wſcheje pódy ſłuſcha żiwnoſcżerjam, 63 proz. buram, 7 proz. kubleŕjam a 24 proz. knježim kubleŕjam (ryczerſkubleŕjam). W Franzowſkej je 71 proz. żiwnoſcżerjam, 28,3 proz. burow, 0,5 proz. kubleŕjow a 0,2 proz. knježich kubleŕjow. 4 proz. wſcheje pódy ſłuſcheja żiwnoſcżerjam, 26 proz. buram, 33 proz. kubleŕjam a 37 proz. knježim dworam.

W Franzowſkej je drje wjazy kubleŕjow a ryczerſkubleŕjow. Ale wobraz ſo hnydom pschemėni k lėpſchemu Franzowſkeje, hdyž dźiwamy na maſchnje, po kaſtimż ſo w Franzowſkej ležownoſcże pschenajeja. Tu dyrbimy dźiwacż niż na liczbu wobżeńźerjow, ale na liczbu

žamoštatnych hospodarstwow. Wobknadajmy hej tu statistiku z l. 1892. (Poslednja statistika na l. 1930 zo hišće wojewska njeje). Po tutej statistiji bě w Franzowskej jenož 2 199 220 wobžedžerjow, ja to pak 3 704 789 žamoštatnych hospodarstwow (wobžedžerjow, dželkow a poknajenikow). Wot l. 1862—1892 bě liczba wobžedžerjow spadła wo 15 proz., liczba najemkow wo 2,5 proz. Liczba žamoštatnych žiwnoscerjow pak bě rosła wo 11 proz., liczba poknajenikow bě spadła wo 17 proz. a liczba ratarskich dželacerjow (robocžanow) wo 26 proz. W l. 1920 bě hižo 5 002 641 žamoštatnych ratarjow a hospodarjow, liczba bě potajtim wot l. 1892 wo 43 proz. rosła, mjes tym so bě so liczba dželacerjow a cželadnikow wo 8 proz. pomjenšiła. Nimale tsećina na rakarjow w Franzowskej žu potajtim najeńcy a 36 proz., potajtim wjacy hacz tsećina wscheje pódy je pschenajate. S tutych statistiskich zapisow spóznawamy socialny postup wot ratarskeho dželacerja k najeńcej a wobžedžerjej, wot žiwnoscerja k burej. Spóznawamy też, so wulke a mólcze wobžedženstwa žo zhubjeja, mjes tym, so liczba burskich wobžedženstwow roscze.

Widžimy potajtim, so w Franzowskej najebacz industrialisaziju a cžełkanje do městow ratarska krisa je žo sastajiła. Burstwo w Franzowskej žo strucži a sesylni a duch burstwa je pscheschoł do ducha zyłeho naroda. Mały bur a mały měschcan staj charakteristiskaj sa towarischnosinu a hospodarsku strukturu franzowskeho ludu. Je tam wešte sacžuce runowahi, kiž ma krutu zakład w tradizijach a sadžewa njestrowemu wuwiciu. Pola nas w Němskej je to zyle hinak a nawopak. Tu chze tóžby, bur abo měschcan, jenož dobyc žej lepschiny, wuzitk na socialnym polu.

Wot žwojeje cžełkeje ratarskeje krisy w poslednich 40 letach je so Franzowska jara zbožownje sbrabała. Jeje ratarstwo nětko steji žaline a skrucžene a z tym sawěcžuje zgłemu ludu derjemerze. A to Franzowska žo dźakuje jenož žwojej dobrej a rosumnej ratarskej a socialnej politizy. Njechamy-li my wot Franzowsow wuknyc?

Hromada abo pinca?

Běrny žu njedótkliwe płody. Wulka schkoda móže nastacz, hdyž je prawje njethowaschi, kaž so to stawasche we wójnje.

Běrnjaza pinza ma bycz žucha a powětr dyrbi měcz pschijitup. Nasymu dyrbich běrny tam jenož tak zypacz, so pschewnyschke hromady njenastanu, hewak so běrny parja. Hdys a hdys masch běrny też wobhladnitwe z kopaczu pschemjetacz. Tehorunja maju so běrny cžasczischo wusběracz. Hdyž mroźy njehroża, móża wokna we pinzy wo dnjo bycz wotewrjene, ale maju so sapósjinjacz, so njemóże złonzo žo dobrowacz do pinzy. Mjes hromadami wostacz wulke schczeżki, so njetrjebasch po běrnach teptacz. Wobžebje pschi wotnach dyrbi staznje bycz schczeżka.

Hdyž nimasch bjesporocžnu pinzu, potom je lepje, so běrny w hromadach wonka thowasch. Wobžebje na lohkej, pěskojtej, niz pschemotrej pódze žo tole doporucža. Dyrbisch pak jenož žuche běrny dacz do hromadow a je po możnosci prjedy swuběracz. To placži za běrny z jedzi a sa tajle, kiž pschisłu do sabritkow. Hdyž běrny hižo nasymu swuběrasch, masch też te lepschiny, so pschi taczu w nałeczu mózejch hnydom hromady sapoczecz i wotwożenjom. Hdyž rucže podawasch tworu, dóitawasch tez rucže pjenjeju.

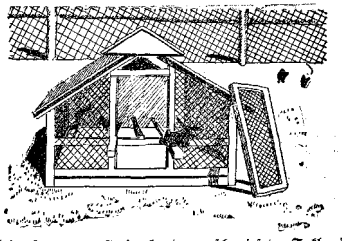
Normalna běrnjaza hromada njech njeje schérscha hacz 100—130 zentimtr. a 80—100 zentimetrow wyzoka. Samodžej hnydom worschtu jemje, so złoma a běrny njesmoknu. Na wobémaj łonzomaj pak hischcze je jemju njenažynuj, so měł powětr pschistup, so mogł pschi mrózach hnydom hromady rucže pschikrnyc, podworaj hłuboko pódu wokoło hromady. S běrnjazym jeschczem jemju na hromadach pschikrywasch pche mróz. Sa tym hacz je wjedro, wobmjetaj potom hromady je jemju a hischcze ras i běrnjazym jeschczem pschikrywaj. Hdyž je lohka jemja, móżesch jej wjele dżela a złomy salutowacz, hdyż jemju ja hromady 50 hacz 60 zentimtr. wuhrjebasch, běrny tam wuzypasch a je potom se złomu a jemju pschikrywasch. Hromady njeżmělsch jenże tam samęscicz, hdyż pschi taczu a deschczu woda steji. Wschě hromady maju schérokej stronje pokasacz k poknożu a potdnju.

Hdyż žu běrnjaze hromady žriedj pola, njemóża wosy tam derje jeldzicz, wobżebje, hdyż je imjerinjene. Tohodla dyrbisch, prjedy hacz mjerinje, le tóżdej hromadże pschiprawicz wusti pucz, potom žo wotwożenje jara wołożuje.

Tuni kurjeńc za młodzicy

(S wobrasom.)

Hodzi žo hischcze wjele salutowacz pschi sarjadowanjach pjerjinarstwa. Hodzi žo tuńscho dżełacz. Sa młodżizu njetrjebamy wulke, krute kurjenzy. Tak rucže hacz wone njeżu wjacy kurjatka, złuscheja na pastwu. Tam dożahuja mjeńsche kurjenzy, kiž žu prědku sawrjene i grocžanej pleczišnu. Ssu tak i lohka twarjene, so

hodża žo na pastwje złnadno pschenjesc. Takle žo pastwa wschudże derje wużitkuje. Wodnjo złuzi kurjenz jako ithow pjched deschczom a złonzom. W zymje dyrbu wšo tajle pschebytki byłe pschejmne. Ale potom je też we wulkich kurjenzach jaży wjacy městna, hdyż žu žo tam starsche, njewużitne njeżerki wotstronic. Też liczba młodżizow a kaponkow je žo potom thětro pomjenschika, hdyż buchu mnohe pschedawane k rěsu abo k plahowanju.

Přeježdżena pjerizna

Jězdny wobthad z awtami a motorstimi kolezami roscze, wobżebje łonz tydzenja. S tym žo też nascha pjerizna, wobżebje pak huży na dróhach dale bóle wohrożuja. Schkoduje pschi tym jenoż pjerizna. Je hdż wěrno, so motorowy wjednik abo motorowy kolešat je samokwity ja schkodu, kiž je sawinowak. Ale njeje wjacy samokwity, hdyż może dopokasacz, so je pjerizna zom wina. To žo hodzi zwjesicha jara złnadnje dopokasacz, pschetoż pjerizna na dróhu njeżusicha. Dróha je sa wobthad. Pjerizna ma złwoju pjerizu khowacz na złwojich leżowoscach. Je wschak pola nas waschnje, so ury a huży złwobodnje po dróhach wokoło běhaju. Ale tón pjerizna nima prawo, žadacz zej sarunanje sa pschejedżenu hużu abo kokosch. Hdyż dyrbja huży tola psches dróhu, na psch. hdyż chjedża do hata, potom gyrbisch je palcz. To žo też tehodla radzi, dokelż je hewak pjerizna samokwity sa schkodu, kiž awtowy wjednik poczerpi, hdyż hużyzu pschejedże. Potom ma pjerizna jemu wschu schkodu narunacz.

Kruwa jako čahańka

W małych žiwnoscžach mózejch, hdyż kruwy pschahach, mecz i tym wjesichi wunoschi hospodarstwa. Bohužel žu w poslednich lětdżesatkach cżasto sapoczeli pschahacz konje a to zamo na mjeńschich kubleschkach. Pschiczinu tu drje běchu wulka zdalenosc wot dwórnischcza, dalołe, rosprószchene pola atd. Konje pak potom cżasto nimaju dosc dżela, wone pschedż žnjemi, w zymje, pschi deschczu a też hewak wjele w konjenzu steja a kruwam najlepschu pisu jeżeru. Wobżebje w małych hospodarstwach najlepsche žnno konjom dawaju. To wschо ma hubjeny wliw na hospodarski wunoschk. Žiwnoscjer da zwojim konjom dobyk dżela ježacz. Dokelż žo pschecżara stara wo hajenje a pizowanje koni, sanjecha kruwy a takle też tute wjazu wunoschka njenjeżu. Hrube hospodarske smylki w žiwnoscżach bywaju tucżne konje, i tokrymiż žo burik hischcze rady hordżi. Nawopak bywaju kruwy potom posławutlene a majane a wobżebjer je zenoż njeradu druhim potahuje. Jenoż, hdyż sacżu kruwy pschahamy, mózemy tute njestrowe pomery wotstronicz.

Pschi tym mamy sażadnje na to dżiwacz, so dwe kruwje sajtupujetej jeneho konja, dokelż matej wonej jenoż pol dnja dżełacz. Stocżata žo nimaju pschenapinacz, tehodla maju z cżejkemu dżeku schtyri kruwy sapschahacz. Hdyż kruwy pschejara i dżełom njedracżejsch, to wone tez mjenje njedeja a mloko bywa hischcze tucżnische. Pschi kontroli je žo pokasało, so cżehmiwa kruwy 3000 litrow mloka za lěto dejachu a mloko mjesche w pscherěrku 4 proz. tucżnosce. Hdyż wotliczisch wudawki za pizu, to pschezy hischcze wostanje wunoschk wo 200 hr. na lěto. Dżeło kruwy potajtim zsnka niczo njeplacži, hdyż i njej rosumnje wobkhadżesch. Nawopak bywaju wudawki za konje jara wysoke. Wschě wudawki za pizu, wothladanje, podkowanische a žedżarske dżela wucżinja za lěto wokoło 800 hr. Na tóżdy pad bywaju kruwy jako cżahańki wjele tuńsche dyżli konje.

Cżehmiwe kruwy dóstawaju, hdyż dżełaju, nimo wschědneje pizy, też hischcze 1—2 kilogr. tołcża jako wschidawk. Potom drje też mjenje njedoja. Pohibowanje w złonzu a powětrje stultuje też derje na strowotu tkoczecza. Dokelż za jeneho konja trjebasch dwě kruwje, może bur wschitkim žwojim kruwam dacz składnosci, pohibowacz žo w złonzu a powětrje. Hdyż pschi horzosce hischcze žo stara wo napojenje, hdyż kruwy pschi zymnym wjedrje a deschczu pschikrywa, potom smeje i nich dosc wujitka.

Schtóż kruwy pschaha, smeje potajtim wjele lepschich nowo a mjenje wudawkow. Njeje potajmtimo, so žo maju ratar zdżerzi jenoż i tym, so wjazu dżela, po potajtim žam bóle dracżuje a so mjenje pschetrjeba dyżli wulki bur. Mjazy hacz pokoja ratarjow pak žu žiwnoscerjo, mali rólniaju, kiž wobdżełaju tsećinu němšteje pódy. Nic jenoż tutaj dwaj milijonaj małych ratarjow maju trjebacz kruwy k pschahanju, też wjetsiche hospodarstwa móbke jdżela abo zyle k tomu pschenicz. Tehodla móża też hischcze maschiny wužiwacz. Hdyż je kruwa pschihódnje sapschehnjena, bywa jara dobra cżahańka a móże dopomhacz k tomu, nětkotrežkuli hospodarstwo skrucżicz.

Dajće kruwam sele!

Hdyż dójne kruwy nimaju dosc žele, to hnydom wjazy telko njedeja. Dale też bursy wokuchnu. Tehodla dyrbisch zlotej, wobżebje też hdyż žu na pastwje, poskicżacz żele.

Wobhedżbujesch zlót na pastwje, to widzisch, so žo razy saběraju i mocżom a njerjadom, dokelż trjebaju jěre, palate wězy. To je zdobom i dopokasom, so jej žadaju żele.

Daj potajtim tóżdej kruwje hromadże i pizu 40—50 gramow żele na dżeń!

W zymje maju kruwam dale dawacz żele, wobżebje, hdyż majch hubjene žyno, kiž zlót rady njeżerje. Też tu wone bóstawaju 30—40 gramow żele. Dójna kruwa trjeba nusnje chlora, kiž žo w żeli namakuje.

Hdyż žu na pastwischczach měrtna, hdżeż trawa buja roscze, zypuj tam żele, so kruwy trawu wotżeru!

Winowatosc tóżdeho zkotarja je, njesanjechacz pschipigowanje że żelu. Ssnadne wudawki ja to žo jara dawaja!

Hłuška

(S wobrasom.)

Hluschka, po němsku „Klappertopf", je jara rossrjena njerjedz. Mamy pola nas dwě druzinje, kiž žo wobżebje rożesnawatej po formje zymjeschkow. Ssymjeschka jeneje druzinu maju kromtu, tak so wětr je znadnje może rosnoschowacz. Ssymjeschka druheje druzinu tutu kromtu nimaju. Wone tez wobżebje w tobołzu njeleża, ale krucże hromadże wiżaju. S tym žu někak podobne na zorna. Ssu tez runje tak cżejże kaz zorna. Rosdżelna forma zymjeschkow je wusnamna sa wotstronjenje zymjeschkow se zywa. Mjes tym, so kromkate zymjeschka hižo wężawa wotstronja, to zymjeschka druheje druziny žo ani i wężawu niewotstronjeja. Mózejch

zorno wucżiticzicz wot tuteje njerodże jenoż i pomozu nowocżażnych cżiłcżadkow po waschnju „Pettius-Hohenheim". S nimi zymjeschka hłuschki dokładnje dowotstronisch. Tehodla žo tajte maschiny žo też dale bóle zawjeduja. Wone žo jara hodża za ratarske zjenoczerstwa.

Lětuše žně

Po wossjewjenju němšostatneho statistiskeho hamta sapoczażt pózněnja žu žně tola hubjenische dyżli żej we žnjenzu mnżłachmy. W pscherěrku wucżini wunoschk wot hektara: naszmika rożka 16,1 dwuzentnarow; nalětnja rożka 12,7; naszmika pschenża 10,7; nalětnja pschenża 19,8; krupnik 12,6; naszmjki jeczmjeń 21,5; nalětni jeczmjeń 18,1; wowż 19. Liczi žo potajtim i nastupnym wunoschkom: naszmika pschenża 6,9 mil tunow (1930: 7,6 mil. tunow); nalětnja rożka 92 000 (86 000) naszmika pschenża 3,7 mil. (3,4 mil.); nalětnja pschenża 563 000 (343 000); krupnik 138 000 (138 000); naszmjki jeczmjeń 489000 (375 000); nalětni jeczmjeń 2,5 mil. tunow (2,4 mil. tunow); wowż 6,4 mil. (5,7 mil.) tónow.

S twuwjacżom rożti budża potajtim po liczbje lětusche žně tola lepsche dyżli loni. Wobżebje to płacži wo pschenżu, nalětnim jeczmjenju a wowżu. To pak i tym zwiżuje, so je žo lětża wjazu pschenżu a nal. jeczmjenja wużywało. Rożi je žo lětża mjenje wużywało. Dyrbi žo wschak pschijpomnicz, so žo tu hischcze njeżesena wo definitiwne wobliczenje lětuschich žnjow. Ratarste tomory maju ja to, so hamtiske wobliczenja žu tola trochu pschewżoke. Boja žo, so žu žně hubjenische, dyżli to pokasuja hamtiske wojewżenja.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1,20 hr., na pósce a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž, zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čisćel Smolerjec knihličšćerjow, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěšaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přeciwo scěnwkam čełneno znjezbožeńja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospolnje bědny. Kóžde znjezbožeńje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezbožeńja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wuměnjenja tutejše banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 224 — Budyšin — Pjatk, 25. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Wuhlady na nowe nuzowe wukazy

Němski kabinett je so schwórił k nowym wuradźenjam sejchoł. Na dnjownym rjedźe 32 dypkow stejesche. Połedźenje budźe dr̀je tohodla někotre dny trać. Přichde wóchim budźe so wo **hromadupołożenju krifowego spomoženja a zmjenjkeho spomoženja** jednać. Města, kotrejž maju někotre 60 prozentow wudawkow za woboje spomoženje njesć, žadaju, so bychu so wołóžke, dokelž njemóža tutu cżežu w industrialnych krajach, kaž na pschikład w Sakšej, dale njesć. Jako druhi dypk je so na dnjowny porjad **praschenje sabydlenja** stajiło, a to nij jenoż sabydlenje ratarjow w rańšej Němskej, ale też sabydlenje dźěłacerjow we wokolnosći městow. Jednanja z němskim finanzným ministerjowom su wunoschł méše, so by němski finanzny minister za **pschewjedźenje** wobeju sabydlenjow najbrjódzy měsačnje 20 miljonow hriwnow mohł podacź. Němski kabinett budźe so potom z praschenjom **dawka khežneje daje** saběracź. Tutón dawk ma so wo 25 prozentow znjeć. To by pschenajeze wo 11 prozentow wołóžiło. Wupad z dawka khežneje danje ma so je skrótschenjom podpjerany za twarjenje wobydlenjow wurunacź. Dale na so wobsahowacź wo **sawrjecju powdschenjow za němskostatnych sastojnikow**, wo **znižnju najwjetschich pensijow z 80 na 75 prozentow** pożlednieje nóndy, wo rosrikanju praschenja wo **podpjery za njesakluzejow z naturalijemi, wo jesitsnej reformje** w nastupanju wulutowanjow, wo wuwjazanju **wożelitkeho fuda** za pospěschene wotkudźenje trasherjow, **wobkhodneho njerodneho dohrowólnego a dawkowego jebanstwa a wo podleschenju bježazeho hospodarskeho** lata wo tři měsazy, potajkim hač k 30. junijej 1932.

Wobsahowanje naprawy so z nuzowym wukazom do swazy staja, kotruž snadź so hižo na nowy tydźeń wolejwi.

Zamknjenje němskich bursow

Pschebywdstwo němskich bursow je krjedu wobsahowacź, němske bursy hač do kónca tutohe tydźenja zamknjene. W tutym czasu so kupy hódnotnych papjerow a zuskich pjenjes pschi Barlinskej bursy njesapischu. Swobodne wotkowanje z nimi je sakasane. Kupy zuskich pjenjes (devisow) so w němskostatnej banzy postaja.

Wulutowanja w pruskej statnej radźe

Liczba hobustawow so zmjenschi.

Pruske knježerstwo je statnej radźe sakonjowy naczisk pschedpołożiło, po kotrymž ma so liczba hobustawow tuteho parlamentarskeho wustawa zmjenschicź. To ma so z tym docpjeć, so pschichodnje 750 000 wobydlerjow jeneje prowinzy jeneho sastupjerja wuswoli. Hacz dotal je 500 000 wobydlerjow jeneho sastupjerja měło. Po naczisku pak ma kóžda prowinza dweju sastupjerjow do statneje radý pósłacź. Na take waschnje so liczba statneje radý wo něhdźe ⅓ zmjenschi. To by było něhdźe 52 hobustawow pornjo nětčišchim 82.

Lutowanje na škodu wěstosće železniskeho wobkhada

Jenotny zwjazk němskich železnjicarjow pschećiwo schłódnym ježkowym pschehnatneho lutowanja železnišeho sarjadowanja protestuje. Tak chże sarjadnistwo w pschewodnej służbje cżahow hischcże wjazy wottwarićź. Twarowe cżahi hacź do 60 wójkow dyrbja so pschichodnje jenoż z jenym sastojnikom pschewodźeć, a wożobowným cżahom dyrbi so 30 twarownych wójkow z powětrownej spinu bjez wobjetkeho pschewodnika pschipowěschcź. S tutej słutniwosću so bjes dwóła wobkhadowa wěstosć na hraczi stajł. S tym so też wuhlady cżakanjow na wjednistwo cżahow pschcżo bóle znjesćischeja. Wot wjele lět hižo 7000 cżakanjow podarmo na powjschenje na cżahowych wjednikow cżaka.

Lutowanske naprawy w sakskej evangelskej krajnej zyrkwi.

Sakšti evangelšti krajny konsistorium na wukazu dźěła, po kotrymž so misda duchownych a zyrkwinskich sastojnikow po pschiłhadze sakšeho nuzoweho wukasa sniži. Tale wuprawa je tohodla nuzna, dokelž so statny pschibérk k mjdźe duchownych po wusołowych poměrach statnych sastojnikow stejnje.

Konflikt w socialnej demokratiji

Wubjerk sozialdemokratiskeje strony je wobsahowacź, so jeho hobustawy njeznjedźa hobustawy Němskeho měrowego towarstwa, kiž abo so nowy organ sozialdemokratiskeje oppofizije „Fackel" dźłacź. Po tymle wobsamknjenju je so dźewjecź zapóžkazow wot sozialdemokratiskeje strony dźełko, a to Seydewitz, Kurt Rosenfeld, Ströbel, Ziegler, Portuns, Oettinghaus, Siemsen, Kuhnt a Engelbert Graf. S nich staj so Seydewitz a Ströbel w Sakšej wuswolisej. Sozialdemokratoju wólbnych wokrjesow, kotrejž su tychle zapóžkazow do němskeho sejma pópałi, shromadnje sady nich njesteja.

Skitanje podružnikow w nowych khěžach padło

W blížšim cżasu prusti zakoń wuńdźe, po kotrymž wot 1. haprele 1932 zakoń wo schkitanju podružnikow w nowych khěžach padnje. Wot tutoho cżasa za wupowědźenje a wotnajenje w tychle domach postajenja stacjanskeho sakonika płaczą.

40 hodźinski tydźeń

Němskostatna rada je schwórił wjeczor pschedłohu wo pschewjedźanych postajenjach k nuzowemu wukasej z 5. junija a wo dźełu wuradźowała, kotruž pschikrócżenje hódkanskeho cżasa nastupa. Po rosprawnikowych rosestajenjach budźe knježerstwo tam, **hdyž so dohrowólnemu dojednanju njedóńdźe, stwoju połnomóz wužicź, so dźełański cżas z wukasom skrócźi.** S pschikrócżenjom porjadneho dźełańskeho cżasa so też msda skrócźi, khiba so tarifowe rěcżenja za dźełacerjow pschihódnische wuměnjenja wopschijeja.

Skład brónjow a municije namakali

W jenej wózy pola Köthena su żandarmoje w domje jeneho wobydlerja, kotrehoż běchu pschi wólbje do dźěłowje rady jako nazionalsozialistiskeho kandidata postajili, pódla wójskowych revolwrow a wschednych revolwrow wulke hromady municije a zhły wáz polny wojeńskeho wuhotowanja namakali. Wobydleŕ wudawa, so wězy swojskej „Oberland" słuscheja. Krute pschepytanje je so sawjedło.

Českosłowakske swobodne pasmo w Gdyni

Po powěsći z Prahi Pólska z Czejkej wo pschewostajenju **swobodneho pasma (zony) w Gdynskim pschistawje** jedna. S tym by so Hamburgskemu pschistawej konkurrenza cżiniła, w kotrymž je Němska Czejkoslowakskej po dolholetnym jednanju swobodne pasmo pschisnjeła. Czejkoslowakska z wjetschcho dźela drjewo a rudu wuwozuje. Pólska je žebi hižo pschcżo pschała, so by so czejkoslowakske wótkowanje do Gdynje scżahło, haczrunjeż pólski pschistaw njenje pschihódnje za Czejkoslowakisku leži dyžli Hamburgski pschistaw.

Francowska přeciwo Grandiowemu „brónjowemu měrej"

W 3. komnihiji Rady Swjasła Ludow je franzowski sastupjeŕ Massigli italski namjet na pschestawku w brósenju za cżaż wolbrónjeńskeje konferency najwótrischo krisiowal. Sapocża se schczipazym pschisponmnjenjom, so nochże za žanymi zbożeżiwymi pohnuwadłami w namjece pytacź. Wón žaneho praktiskeho wuzitka njepschinjeże. Też jendźelšti sastupjeŕ lord Cecil je rjekł, so dyrbi so bóle praktiscy wottworicź. Hdy by so namjet pschewjedł, so kraj z nłódschim łódźiwom dobytk měł pornjo statej se starschim namóžitkim wobronjenjom. Schtož njepowjetschenje wudawkow za nakrajne bronjenje nastupa, su wězy wusłojni pschihotowajeje kommitije wuraźnje prajili, so może so samjefowanje jenoż na wopraudże wudate summy počzahować. W bronjenju łétarstwa może so žadanje, so so nowe konstrukzije njeznjedźa cżinicź, z narunagymi twarami wobeńcź.

Jendźelskemu namjetej dyrbjachu knježerstwa hacź k 1. nowembrej z nóżnymi wuměnjenjemi pschihłosować. Bjes dwěła budźe so wjele wuměnjenjow cżinicź. Jich hladła so wurěcżenja słudża, z kotrymž so atmosfera za konferenzu njepołěpschi, ale so nawopak najcżežischo wohrosy. Masfigli namjetowasche, so bychu knježerstwa psched konferenzu swoje namjety do Genfa pósłałe.

Štejišco Francowskeje k padanju puntoweho kurza

Po pschijeczu sakonja, so Jendźelska banka njetrjebo jendźelske papjerjane pjenjezy se złotym samenicź, je kurs punta šterlinga wo 15 hacź 20 prozentow padnył. W Parizu je jendźelski punt, kotryż je psched jendźelskej pjenježnej krisu 104 frankow płacził, na 98 frankow padnył. Na Parizišu bursu je tónle padawk mało zaczichcża cżinił. Sawcżerawschim kursy sašo tak wyschoko stupachu, so je najwjazy hódnotnych papjerow swoje schkodowanje połedźnjeho tydźenja zaso wurunało. Też podźele Franzowskeje banki su žylnje horje stupałe.

W tymle pschestupajzym horjestupanju njemóże so cżiste špekulatiwne burzowe hibanje widźecź, ale snadź so ta to, so franzowske hospodarstwo, z podawkanti swonka kraja njesamylene, so swoje žylnoscże wědome zaczuwa. We nowinach so namjetuje, so bychu franzowsky pschekupzy we wutroju jenoż hischcże z franzowskim frankom kupowali a pschedawali. Po padnjenju punta dyrbi so z tym liczicź, so budźe so w franzowskim swonkownym wikowanju po tutej radźe cżinicź.

Praschenje, hacź by lépsche rosdźělenje złota tomu pomhało, so by so gwětowa hospodarska krisa pschewinyła, so po sawcżerawschej rěcżi franzowskeho finanzneho ministra Flandina žiwje rospomina. S wuwjazkom socialistow franzowskeje finanznjeje Flandinowy nahlad sakłupuja, so so złoto po kapitalowym hibanju złožnje, hdyž kapital pocżina pobrachowacź, hakle złoto po hódnosći horje stupa. Franzowskej wo to njeidże, so by pokkady złota, kotrež so njesadanjeja, w pinzach franzowskeje banki nakopiła.

Wona so jenże njeje wo to prózowała, so by złoto do Franzowskeje běžało, ale złoto je samo do Franzowskeje běžało, dokelž maju k Franzowskej wjazy dowěrjenja dyžli k druhim krajam.

So by so złoto na druhe puce zwjedło, bychu kraje, kotrejž maju w tu khwilu pschemako złota, hdyž dyrbjale internazionalne dowěrjenje sašo dobyć.

Prjedy hacź pak so to tole dowěrjenje njeje wobnowiło, je, kaž najnowische nashonjenje wucżi, bjes snyłła, złoto z jeneho kraja do druheho dowjezeć; wono so po kreditnym puczu wot žaneho sašo do kraja žylnischeho internazionalneho dowěrjenja wrócża.

Nowowólby w Jendźelskej w oktobrju

Jendźelske nowiny powědźa, so so parlamentowe musowe połedźanje 2. oktobra skónczi. Nowowólby sněja so najskerje 27. oktobra.

Hačrunjeż so Macdonald hischcże njeje wo wólbnym praschenju rošsudźił, jendźelske ifi strony konserwatiwni, liberalni a dźěłacerjo musne pschihotowanja cżinja, so njebychu njepschihotowani byli, hdy by so parlament njesakoń rošpuscżił. Wólbny programm konserwatiwnych schkitaze zo žada, mjes tym so so dźěłacerska strona k nowowólbnemu wikowanju musłinawa. Najwjetschi doraz dźěłacerska strona sjawnu kontrollu bankow kładze. Dźěłacerjo wobsehe banki sa podawki pożledních mězazow samolwite cżinja. Dale dźěłacerjo žadaju, so bychu so wójnstl doth a reparazije wujschmórće, so wójško a kódźiwow wotkronjeż a so bychtej ju industrija a rataršstwo wobnowiłej. Snate je, so je dźěł liberalnych šwólniwy, w praschenju schkitanych złow pschisłuchowanja cżinicź, wjetschina strony z Lloydom Georgom pak so žiwobudneho wikowanja dżerži.

Sastupjerjo schkitanych złow su **se špuschcżenjom samenjenja bankowkow se złotom a z wothódnoscżenjom punta šterlinga wjele šwoje wudyrneje mozy špuhili.** Liberalni, kotrejž běchu hischcże psched tydźenjom šwólniwi, je politizy schkitanych złow pschisanknuł, někotre khabaju. Po powschitkownym mjenjenju wothódnoscżenje punta wo 15 hacź 20 prozentow tu žanmu złužbu cżini kaž złowny tarif, tola nima schtódne seščhnyć każ tuton. Knježerstwo je prózuje, so by so bórzy internazionalna konferenza šwołała. Prjedy hacź so k tutej konferency njedóńdże, njemóże so wo skrjeczenju punta po nowym kursu rěcżeć.

Indiska konferenca w Londonje wohrožena

W indiskej konferency w Londonje su pjecża tajke khutne wobcżežnosće nastałe, so dyrbi so z tym liczicź, so so konferenza w blížšim cżasu rozbije. Gandhi je hižo rjekł, so budże wěsty dźeń z Jendźelskeje wotpucżowacź. Jeli so by so to stało, potom by wěste było, so by so bojkottowe hibanje w Indiskej pschećiwo jendźelskim tworam sašo sapocżało.

Hłowna pschicżina sa rozbicże konferenzynych jednanjow njeleži w stejiscżnju jendźelskeho knježerstwa, kotrejž je w swojim wobsiżnym imperiju swólniwe, Indistium

skoro wjeho daś, ichtoż jebi žadaju, ale w napischeźiwnosesach indiskich sojimow, kotrejż jebi njepischejeschliju napischeźiwo steja. Hlowny rólu pschi tym jaño politiske dojednanje mjes hindami a muhamedanami hraje, kotrejż też Gandhi njeje moht dozpieć. Swobom napischeźiwnosese druthich na konferenzu pschitomnych indiskich sastupjerjow pschez sylnistho wukrutuja.

Jendželske kajeźerstwo so prózuje, tele napischeźiwnosese wutrimać a jich sastupjerjow k dorozumjenju dowjesć, so bychu nowe wuradźenja możne byle. Każ je khyschcej, lord Irwin, prjedawschi indiski mjestorkal, kotrejż konferenzu njepschitkluschu, swoju wurjadnu nahladnosć pola Indoczanow k tomu wužije, so by swonka konferenzu indiskich wobdźelnikow k dorozumjenju sjednowźik. Strach, so by konferenza rosrasy, dyrbi pak so jako jara khutny wobhladać.

Attentat w Sofijskim wustawje

Protegerowowi pschiwiśowarjo dweju Michailowoweju pschiwiśowarjowu cźežko tranili.

W Sofijskim wośrjedźnym jastwje je so wutoru politiski attentat khućił. Dwaj jatych na pschekhodźowanje do jastwowseje sahrody wjedźechu, nadobo dla politiskeho mordarstwa wotkudźeny Doncże Sawirow revolwer wuczeje a hydom kšóź do Trajka Meladenowa a Iljja Kosturkowa tśeli, kotrajž staj Protogerowowemu pschiwiśowarjowa Jordana Djurkowa stónzowalo. Na to spyta cźekwicz, tola jeho sadźerzachu. Meladenow a Kosturkow buschtaj cźežko tranjenaj a so do khorownje wotwjesechtaj.

Přiběracy wójnski strach w Mandźurskej

Sšrjedu wjecźor je tajne pohedźenje Swjasla Ludowa skoro tři hodźiny trało. Japanski sastupjeć so snowa saporodźi, nadrobnischo wo podawkach w Mandźurskej rosprawicź. Dwaj běschtaj so japanski a chinesi sastupjeć dlešchi cźaś wo wobostronskich wojerskich napratwach wutrjekaloj, so rada skónczne rozesdźe, so wo podawkach njewuprajiłuschi.

Japanski sastupjeć je wo Radźinym tajnym pohedźenju psched nowinarjemi siejischeźo Japanskeje k podawkam we Mandźurskej rosjasnił. Po nim bude Japanska wische cźinicź, so by so konflikt na Mandźuriku wobmjesował. Wona pak dyrbi swojich stacjanow, w Mandźurskej bydlazych, a swoje tamniske prawa na żelesnicach schtitacź. Japanske wójsko je drje dla spjeźiwosese chinescheho knjeźerstwa w Mandźurskej dyrbjało trochu daloko postupowacź, wono pak njemóże swojeje nahladnosese dla po nanowkhwinju Swjasla Ludowa pryedy swoje nětcźiske stejischeźo wopuschcźicź, pryedy hač so China njeje dla pschestupjenja sreźenjowa a dla pschejeźehanja japanskeho wobydlerstwa samolowila. Wo tu khwili sda so jenož možne być, so by so japanske wójsko s mésiowym pschi chinesker żelesniży wućišlo, hdy byschtej **Amerika a Jendželska** sjkromadnje pola chinelkeho a japanskeho knjeźerstwa sakrocźiłej. Rusti swonkowny minister Litwinow je pohlednje dny japanskemu pósłanjej w Moskwje idźeli, so w tu khwilu wocźakuju na podawki w Mandźurskej sljaduje. Jeli so pak Swjask Ludow njeby moht sadźerwacź, so by Japanska trajnje Mandźuriku wobsadźiła, by Rusta nuspowana była, pokodnischu Mandźuriku se swojim wójskom wobsadźicź. S toho je widźeć, so so wójnske schwjatanźy w rańschej Asiskej pschezo bóle sapletuja.

Mandźurski konflikt psched sjkromadźiznu Swjasla Ludow.

W schwórkownym pohedźenju sjkromadźizny Swjasla Ludow je Radźiny president Lerroux rosprawu podał, we kotrejż praji, so je Rada praschenje mandźurskeje swady pruhowała, a so so wo njej s chinesktim a japanskim sastupjerjom jedna. Radźiteja so, so tele rosprajenja k spokojasenju wunoschkej dowjedu. Rada sjkromadźizny je wo tym wjazy sdźeli, kaž bórzy so wobstejnosese dotwola.

Khłostaństi ćłud pischeźiwo lynchowarjam.

W Aguadulze w Mexiku běchu wobydlerjo wyschschego měschćanoschtwa wobwěsnyli. Po pschikasni statneho gouverneura bu 85 wołsobow, kotrejż ću so pschi słónzowanju wyschschego měschćanoschtwa wobdźělile, sajeli a na schibjenzy wobwěsnyli.

K železniskemu njezbožu pola Basela. W Prattelnjo pola Basela znjezbožu dla wopačneho wuhibnjenja tworowy ćah a 15 tworowych wozow so do so zestorka a so dospołuje rozbi. Nastała škoda wučinja štwórć milijena šwajcarskich frankow. Na našim wobrazu widźimy štyri do so storčene tworowe wozy.

Ze Serbow

W Budyšinje, 25. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wčera wjecźor we 7 hodź. barometer 745, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +8. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 747, hygrometer +3, thermometer w nozy +5. — Nałkwilnje ruche wjedro. — Rospołożenje wyschkich a nižinow dawa nadźiju, so so nasche wjedro trochu porjedź. S wjecźora pschitkhadźaja nižina je so hischcze schyrschila, na cźož też postupowaja schkleńca pokazuje. Sso wšak, nasche wjedro wohrožuja nižiny na pschedpołudnišim morju ležace. Tute cźahnu pisches nasche strony a pschinjesu wjele dešcźa. Wjecźorawsche syhne dešcźe pschinjeschchu nam tehorunja nižiny, i juha abo połonja pschitkhadźaze. Nóka, kaž wotcźa Schprewja, wosebje Lubijska woda, stuwaju se swojich wěcźnischcźowu a powodźa pschinjesowaze luki a pola. Luki wot Brěžnjk hač do Klukicha su tena hwótlina. Na lukach praweho brjoha Schprewje je Malešchanšticha sahrodna cźasć wotstawa w kupjenach. Wulka woda ju najšěrje wotplawi a hischcze stejaju wotawu samaze. Na cźežkich polach běrny cźornja a hnoja. Tajši je wobrosi wšudźe, też w herbškim kraju. — Jutrje žahoty khodźa šćinicźko 5,50 hodź. a khowa so 5,52 hodź. Mšacźk khodźa wjecźor 5,47 hodź. a khowa so rano 5,13 hodź. — Jutrje je połny mšacźk. Luby Pschedźenat staja dešcźik. Mšacźk so jutrje wjecźor wot 7 hač do 10 hodź. dopołnje sa cźmi.

— **Wustajenja w rataršej schuli.** Wot soboty 26. hač do wutory 29. póžnjenja 1931 su w tudomnej ratarskej schuli z hołcźim wotdźělenjom wustajene ručne dźela, kuchinske a sahrodne wupłody. Sakhód do wustajenizy je pschi Pawliškej drohy. Wustajenja je wotewrjena dopołdnja wot 10 hač 12 hodź. a popołdnju wot 2 hač 4 hodź.

— **Dobycze wo 1000 hriwnow** padże pschi wcźerawschim cźehnjenju na cźišło 23526 sakšeze krajneje loterije do tudomneje Rotherc'a loterijowe běrkownje.

— **Sakšta krajna loterija.** Pschi šrjedźinym cźehnjenju 5. rjadownje 199. lakšeze krajneje loterije (20. skok) padże dobycze wo 40000 hriwnow na cźišło 37580, dobycze wo 5000 hriwnow na cźišła 6429, 34280 a 65658, 103539 a 141962.

— **Sawrjeny pucź.** Sławny pucź s Kamjenza do Jěžowa so wot 28. septembra hač najšerje do 15. oktobra 1931 dla wuporjedźenja sa wschitkon jěsdny wobthad sawrěe. Wobthad pokasuje so na połdnišce pucźe.

— **S Pšowjoh.** Sšrjedu rano ½5 hodź. wotpali so tu statok dźěłacerja Jurja Kunzy. Lětjenzowe a je tłomu krute dwarjenje, kiž wobstejesche z domskeho, brósnje a hródže, so docźišta wotpali. Najwjetšich dźěł domjazeje nadoby je so sobu spalik, jenož někotre małe wěsy mózachu wukhowacź. Też wschittkon iśšt je pschi wohnju kónz wsał.

— **Wobschodźenje schtomow.** W nozy wot schtwórtka k pjatkej su na Drježdźanskej drohi hač k wotschcźežbjenju Kamjenskeje dróhi něhdźe 30 hałe hadźanych lipow a brěsow skamali. Sa niedowcźinkami nimaju žaneho šćeda. Schtóž móże nětcźo dźěłcź wo słóžnistwach abo ichtož mohło k tich wuběłdźenju dowjesć, ma prošu, so by so kriminalnemu wotdźělenju w Budyšinje, Burgplatz 6/I, telefon 2802, wosjewił.

— **Kradnjene jězdne kolo.** 23. septembra pop. wokolo 5 hodź. kradnychu z jenoje wótšeje pschi Hlownym torbowscheźu mužeje kolo znamki „Brennabor" cźo. 1431311. Kolo měsesche cźorne kwoźna a blótoschtitakaj, žołte swjena, jendželske wodźidło s cźornymaj celuloidowymaj pschimadłomaj, cźerwjenej wobruczi, šnjowděh. Widźiły pschi prědnim kole běchu trochu sešlibjene. — Dale kradny nětchto 24. septembra wjecźor wot ½6 hač ½8 hodź. se měšna sa jěsdne kola tudomneje industrijowe a pschemyšlowe schule wot jěsonego kola sanikłowany dynamo znamki „Bosch". — Wo wěsowne sožělenja prošu kriminalne wotdźělenje w Budyšinje.

S Lubija. Pschi sašłoh.-pruskich mjesach pola Wósporka su pschischli sa hledami padnicznje zwólhy. Mnohe padnischtwa pola Barta, Dubrawki, Połpizy atd., pschi

---

Jliau:

Napoleon a serbski wojak

Prenjotne powedańcźko.

66] (Pokrać̀owanje.)

Wón wotmołwi: „Sawěsće, njebych schpatnischo tšełak hać̀ žadyn druhi, hdy bych wobźał, tak mam žebi tšełku nabić̀." W tšełenju njebě ani wuwueženy. Druhi hólc̀ bě mudrischi a rjekny wyschkej: „Knjeże, wy jara derje tšełeće. Proschu wšnjeże moju tšełbu a chcu wam šmuhowki podawać̀. Wyschk wsa tšełbu a tšełesche, hólc̀k pak stojesche pschi nim w najtžišnischim wohnju bjes teho, so by j mikawcźkom mikhył. Tuchi tak młoduschcźy a njewuwcźeni njentźachu žo tola wojazy njenować̀. Běchu kać̀ trawischći kiž padachu pod žerpom travarki. Kéžor šam rjekny: „Młoda garda taje kać̀ šnjeh na zlónzu. Hdyž stary general Drouot widźesche, tak so tuchi njewědźachu psched kulemi pruskich kanonow schtitać̀, ale so buchu pohnjeći, kać̀ hdyž žuchł hrjabu cźehnje pschez krake žito, sawoła: „Wón mori dźeći kać̀ Herodes." Tola hdyž tute dźeći najmužischke nawukhnychu k najmjenschcznim, tak maja tšełbu nałožować̀, potom wojowachu runje tak derje kać̀ stari grenadérojo, kiž běchu wuczełki sahubje w Rusłej a pola Lipška.

S młodym wójšłom wonkódni sažo Napoleon. Wón praji: „Moji njepschećeljo njech nasłonja, so žnu hischcze tónžamy kać̀ pola Wagrama a Austerlitz a Marengo. Ssym so wobut schtórnje włochowskeje wójny."

Napoleon sćahny khětšje 30000 muži hromadze, njepschećeljow pak měješe jich 300000. Tak dyrbješe jedyn pschećeźiwo dźesać̀com wojować̀. Tuž Napoleon prénju bitrou pola La Rothiere pschéhna a dyrbješe zofać̀. Po tutej bitwje praješe ruski general Sacken k zarej Alekšandrej: „Wot nětka njeje nam wón wjazy straschny a wosoba majestotsej może prajić̀: „Ja daruju žywenu žiwětej pokoj." Swjasłarjo pschejachu hdy šbožo a prajachu: „Wójna je skónczena. Napoleon pak rjekny: „Wona žo hischcze njeje šapoczała!"

A nětko sćehowaschе dobyeze ša dobyezom, kać̀ błyst ša błyskom na dnjach 10., 11., 12., 13 a 18. makeho rózła. Njepschećeljel bu rospjerschcźeny a dyrbješe cźekać̀ ša Vogesy. Kéžor šo šměješe a rjekny: „Swjasłarjo drje na to njemyšlachu, so žu we wokomiku wot Parisa bóle šdaleni hać̀ ja wot Mnichowa a Wina." To wschak woni bórzy šacźuchu a posłesichu kéžorej měr. Ale to bě šaužna kektija kać̀ posłicźeny měr w Prahy a Frankobrodže abo šlěbcze wjetscha. Tehdom běchu žadali, so dyrbi šo Franzowska wrócźicź k hranizam, kotrejž měješe psched šdźěłom. Napoleon šo jara roshori nad tutym posłicźenjom a wotmołwi swjatarjam: „Schte? po telko napinanjach, po tak mnoho rosłatej krwi, po telko dobyezach dyrbjało šo Franzowska bóle šmjerschcźicź hać̀ ju pschewsać? Jenże! Je mi možno, bjes teho, so bych šo i pschedrnikom nje stał, taju słóžcź šłuchcźeź?"

Napoleon sapoča hnydom Blüchera pschešeźehać̀ a rjekny mi: „Sa krótki cźaš jeho doješeju, šnieżu jeho a s rasom šłónczu wójnu."

Ale Blücher šo njewrócźi, khwalaloše pak dopredka, pschekroczi réku Marnu — mósł pak rostšela — a cźehnješe runy pucź k Parisej, kiž bě bjes wojeršeho schkita. Pšches žwoju njewuschiknosć Napoleonowi marschałoje njepschećelej dźěło hišchcze wołožachu. Pšches njewuspěch marschałow pak šo njeda Napoleon wottrachcźicź. Wón stłóči Blüchera k twjerdźišnje Soissons. Hdy by porućeł twjerdźišnju general Moreau jenož hischcze połdra dnja ju dźerżał, tak by Napoleon Blüchera rosmjatł. Tutón pak pschepoda twjerdźišnju, so by moht še „wschitkimi cźeršemi" wotcźahnyć. Kéžor sawoła: „Satšeleće jeho w běhu schtyriadwazeżi hudźin" a płakasche s hněwom. Ale schto by pomhało Napoleonej, hdy buchu Moreau a satšeli? Blücher bě wumożeny, wón šhowa šo do pschepodateje twjerdźišnje. A šamo pschi tutych najhubjenšich wobstejnosećach, sawinowanych wot jeho marschałow, poradźi šo Napoleonej, ši bitwy na dnjach 7., 11. a 21. natčnika dobyeź. Ale schto pomhaja wjché dobyeze kéžorej? Smuježeše drje šo Franzowšojo bijachu, ani trocźele njezofachu, ale hólda bitwa šežra tej ludźi, tak so wójšło šo pschezo bóle a bóle pomjeršchesche. Wón njeměješe ša padujenych žaneho narunanja. Njepschećeljelše wójška pak s hóldym dnjom rosješechu. Tak buchtaj Napoleonowaj marschałaj Mortier a Marmont 25. nałčnika porażenaj. Nětko nichtó wjazy šwjatarjam pucź do Parisa njeslarasećeše. To šhoni kéžor 27. nałčnika, hdyž w St. Dižier pschebywachmy. Zylu tule nóź bě Napoleon samtnjeny we žwojej šlitwi a šudowaschе tkarty. Na ranje mi prajeschе: „Schto mam cźinicź? Hdyž njepschećeljel do Parisa pschińdźe, tak je moje kéžorstwo šhubjene. Ale kać̀ dołho budu ja žiwy, woni njedostanu Parisa! Chcu hyć pohrebany pod rospadankami Pari'a." Kéžorowe šlukki pak popołsachu, so wón też na to myšleschе, Parisa pschepodać. Cźehedźa pschikasa, so ma kéžka i pryznom Paris wopuschcźeć? Cźehodźa porući, so mataj Mortier a Marmont, kiž je žwojimi wójškami Paris schkitałchtaj, k njemu bo wrócźeć? Najšerje šam njewědźeschе, schto ma cźinicź.

Wjecźor 28. nałčnika pschijěcha posoł a pschinješe s liczbnikami pišanu špěchnu powěsć wot posłuseho direktora Labolletty, kiž rékaschе: „Jeli chce kéžor pschepodacź Parisa šadźěwacź, tak je jeho pschitomnosć na tódny pad tu nutna; nješmě ani mjeršchinu šakomdźeć."

Najstarca cźehnjechmy do Parisa. Ale to njeuděješche tak špěchnje, kać̀ to kéžor chcźeše. Tuž pschepoda wjednišwo nasajtra marschałej Berthierej a porući, so ma wójšło do Fontainebleaua dowjesć. Mi pak pschikasa kéžor, špěchneho posła wobstaraci, schtož huydom sčinich. Na to jědźechmoj bje'e wscheho pschewoda do Parisa. Na pucźu dosta kéžor jenu krutnu powěsć po druhej: so je njepschećeljel Parisej bliži, so je kéžorka i pryznom do Loire wotpucźowała, so so hižom pola Parisa wosuje. Mi nozy šastachmoj na postowej stazi Cour-de-France, zyle blišu Parisa, so bychu konje wumělili. Sašłyschachmoj konjasy stup po drohy. Bě tołsta cźma. Kéžor šawoła: „Stój!" General Belliard špósna kéžora po hłosu a skoczi i konja Napoleon džeše s generalom kruch po drohy, so jeho prascheju, kać̀ je w Parisu. General: „Wschitko je šhubjene Bitwa je pschebrata. Wjednik franzowskeho wójška, kéžorowy bratr Jósef, je cźekmył a wójško je dyrbjało pschiłubić, so Paris wopuschcźi."

(Pokrać̀owanje łžeźehuje.)

kotrychž kradnuchu wjele hołžow, kur, mjedu a hamo kolče, běchu wobzamknyli swjele wotolinu roshorić. Pola padnchow, kiž běchu z Wětšeje Wody pschijschli, namatachu hotowy stud nafraudnenych wězow, mjes nimi hamo cžinzu piwa wo 50 litrow. Też wjetschu dželbu bandy njejsu hjes dželo, potajtnu njejsu z nimi kradnyli.

S Ljubija. Mjenujnschi dotpołetny direktor Ljubijskeje akziowskeje hłodowcje fabrikow. tnjes Jan Weißkopf swjeci dženja piatk pschi dobrej strowosczi a cžerstwosczi swoje 80. narodnuny. Kujes Weißkopf, kiž je na wotpoczynku žiwy, je hischcze dženja mnohim znata a wažena wosoba. Won bydli nětko w Zitawje.

Z Pančic. Wutoru pred wjećorom zemrě najstarša wosoba we wsy, wumjenjkar Mikławš Nowak, w starobje 87 lět 6 m. a 17 dnjow a budże sobotu we Khrósćicach pokhowany. Narodzi so 8. měrca 1844 w Hórkach. Hišće na smjertnym dnju da so do swojeho wšědneho hospodarskeho dźěła. Po wobjedze so jehny, zo by trošku wotpočnył a cłcyše popołdnju do běrnow hić. K tomu pak wjacy njedóńdże. Jeho syn dźěše pohladać, što so přećiwo swojemu wašnju tak dołho dliji. Přińdże runje w prawym času, hdyž so k wěčnemu wotpočinkej přihotowaše. Měrnje začini woči. Nowočasno žiwjenje ze swojim postupom na wšěch polach je bjezwuznamjenite nimo njeho šło. To wukhadža z toho, zo je jenož tři razy we swojim dołhim žiwjenju na železnicy jěł, raz do Drježdżan, Sandawy a Krupki. Při tym je 6 lět pola jězdneje artilerije w Drježdżanach słužił. Wot tam do domizny a nasppjet khodźachu Serbja zwjetša pěši. Što běchu tehdom krutym ludźom 50, 60, 100 km? Powěda so, zo bě jeho nan Jakub Nowak z Noweje Jaseńcy dwójcy wob dźeń (!) pěši w Drježdżanach pobył a raz do Pólskeje šoł. K tomu słušachu strowej nozy a dobry dych. To naši prjedownicy zwjetša mějachu. Zemrěty je dwójcy we wójnje pobył (1866 a 1870) a so njezranjeny domoj wrócił. Scyła njeje ženeje kruće khory był a to při njespróčeniwym dźěle. Hišće w poslednich dnjach ščipaše jabłuka a łažeše po dołhim rěblu ze 20 štelkami horje a dele, kaž dźěn też wšědnje do blizkeje cyrkwje khodźeše a bě też swoje žiwjenje k zeńskemu wotkhadej zarjadował. Dostawaše husćišo swjate sakratmenty a tak bě na puć do wěčnosće přeco přihotowany. Z nim je wotcžła dobra a sprawna serbska duša, kiž nikomu złeho nocheyše. We wsy běše wot lěta 1876, najprjódcy jako pohonč na Pančićanskim dworje a woženi so na nětčišim statoku z Hanu rodź. Rjenčec, měješe 6 bratrow a 2 sotře, wot kotrychž su hišće 4 žiwi. Hižo jeho staršej dopěštaj wysoku starobu, nan 84 a mać 82 lět, kotrajž běštaj w zbožownym mnadźelstwje žiwaj. Tak je smjerć rjad starych ludźi, kotrychž je ta a w Kukowje hišće wjacy přez 80 lět, předrěła a jenoho z nich k sebi powołała. Njech je jomu ródna zemja lohka!

S Krynhelez. Tudomnemu murjerjej a khačlstajerjej bu konjej ipłóschijchtaj. Kral wołta tak njesbožownje ja wós wisajo, jo jeho konjej zyły łóuj šobuwlecžkeho tal. Nimo nětkrotnych kwawajuch ranow na hłowje pak bu jemu na wjchi sboje hórschcho njesta. Kral je tu we wololinje sjata wosoba.

S Mužakowa. Mužakowski part, kiž je nětdy mały wjetch Piflet załožił, a pschiprawicź dał, je bu pod pschirodźeny schkit staił. S tutym postajenjom pak bu na wopytowanišej dowolnosczi parka niczo njewschemeni. Nětko w nałymje bu wosebje wuplacži park wopytacź, hdyż bu lisczo w krasnych barbach pisani. Je wschak też hižom žiwy wołkhab zuzych bu sapocžał. Wšesche to hižom sandżenu njedźelu pytnycź. — Hospodarska kniha bu też w nałym městačku a sebo industriji wuskukuje. Nimo schkleńcžerne je też kartonażowa dźěłarnja a schcžerčzowa dźěłarnja dźěłaczerjow puschczicź dorbjała. Pschi hischcze hubjenschich hospodarskich poměrach zyle dźěłacź pschestanu.

S Hródka. Do Hródkowskeho wobydleršiwa je wulke rosherjenje sacžahnyło. Wulki bańin měschczańskeje wodarnje, kiž je w bahnowjetej krajinje měschczańskeho lěha natwarjeny, je bu hižom k druhemu rafej pukmył. Wuporjedženje ma 200 000 hrivnow płacžicź. Dołcž dyrbi bu bańin wuprózdnicź, steji město psched wodowej nuzu, pschetoż sjawne a privatne studnje su wotstronjene.

Swinarnja — nětdy a nětk.

Krótke historiske rozpominanje.

Njedaloko klóstra Marijneje Hwězdy, z kotrymž je přez klóštrsku štomowinu, tak mjenowane „Lipjo“, zjednoćena, steji njenahladna wjesčička Swinarnja ze swojimi 150 wobydlerjemi. Cyle blizko wjedeš statna dróha nimo, kiž bu w létach 1842 hač 1844 natwarjena a přerězuje wjesne ležownosće. W Pančicach so tehdom twjerdy kanujentny móst natwari. Prjedy dyrbjachu so zapřahi přez Klóštrsku wodu brodźić, štož bě husto dosć ze zadźěwkom, wosebje hdyž bě wulka woda. Tutu wikowansku dróhu, kiž so „Wysoka dróha“ mjenowaše, wužiwachu wosebje překupcy, wjedźeše wot Lipska přez Łužicu (Kamjenc, Budyšin, Lubij, Žitawu, Lubań a Zhorjelc) do Wrótslawja a wot tam do Pólskeje. Tuteje dróhi dla, kiž tež přez Swinarnju wjedźeše nasta zwada. Klóštr a druhe knježstwa žadachu sej wot wozow drózny dawk. Tomu so překupcy a druzy spjećowachu. Tuž krajny bohot Sigismund z Wartenberga na Dečinu 24. meje 1504 postaji, „zo su domjacy cyle swobodni, wukrajni pak směchu po zapřahach ze štyrjomi konjemi njezadźěwani dróhu wužiwać, tola tak, zo dróha žaneje škody njeczerpi“. W Swinjarčanskej korčmje, hdyž Wrótslawscy překupcy pjeća přenoćowachu, rěka dźensa hišće „Wrótslawska jstwa“.

Zdawna sem steješe wjes z klóštrom hospodarscy, cyrkwinscy a šulscy we wuzkim zwiaku a je tak jeho dóńt z wulkeho dźěła sobu njesła. Tola spodźiwnje, zo so hakle w lěće 1623 w jenej klóštrskej lisćinje naspomni. Po tutej kupi hnadna knjeni Wórta (Dorothea) Schubert wot knjeza Wolfa Abrahama z Ponikaw na Krjepcjecach 4½ kórca wulku łuku pola Njebjelčiće na Serbsko Pazlićanskich ležownosćach předa pak ju zaso 23. julija 1623 za 380 tolerow na Kašpora Schmidta, Rychtarja a Krječmarja w Swinarni. Přez kup tutoho kubla 1709 přińdże łuka zaso do klóštrskeho swójstwa.

Z wotkel nětko tuto dźiwne mjenoš? To nam žana krónika, žana lisćina abo někajki stary rukopis njewujasni a tak móžemy sej jenož myslić. Móžno, zo su tu wosebiće swinje plahowali, štož ničo dale spodźiwne njeje, hdyž běchu wobydlerjo wuznamnje ratarjo. Wobě mjenje, serbske a němske, na to pokaznjetej. Tola móže to też někajke wudmo być, kajkož maja wšelake sydliśća we Łužicy, na př. Hłupońca.

Njech tomu je kaž chce. Hdyž tamnej kulturnej srjedźiśći, tamnej historiskej nošerjej cyrkwje a šula pobrachujetej, tam mało pisomnych swědkow ze starych časow nadeńdźemy. Husto dosć je potom wjesna korčma srjedźišćo wjesnych podawkow a dopomnjenjow a jeje stawizny su pjeća wliw měle na cyłu wjes. To so za Swinarnju hodźi. Telko je wěste, zo je wjes stare słowjanske sydliśco, kaž je w tutym wuznamje sćežka wospjet we Łužicy nadeńdźemy. Statoki steja ze swislemi do wsy, nawjes debi nětko hatk z kamjeńtnej murju a ze železnym wobwodźenjom wobdaty. Někotre skhodźeńki wjedu do wody, hdźež husy a kački so zabawjeja.

Mnoho je tu hišće kaž před lětstotkami. Stare słomjane třechi měnjeja so z čerwjenym cyhelowym přikrywom a stare serbske statoki a burske jstwy su swój typiski karakter wobkhowale. Tu namakaja molerjo žadane předmjety. Jednorje a přihódnje su khežo twarjene a surowizna so wuži, hdyž najbliže ležeše: pólne kamjenje z hlinu zjednoćene a drjewo z prjedy njesmjerných lěsow za hrjady, swisle a šindźele. Skoro w kóždym dworje bychmy nešto wo stawiznach jenotliweho statoka abo cyleho sydliśća zhonili. Wjeska njeměješe přewjele lenow. Wot léta 1709 słuša rjany kruch klóštrej. Po klóštrskej krónicy njeboh patera Aleksandra wobsedźeše klóštr 1894 na 3493.53 hektarow role, łukow, hatow, lěsow atd., potajkim wšo hromadźe na 12 751 kórcow. Na „knježi dwór a korčmu“ přińdźechu 33,97 hektarow abo na 121 kórcow. W prjedawšich časach kupowaše klóštr hnydom cyle wsy. Tak Hilža z Khrósćic 1. nov. 1292 Přěčecy a Lutyjecy za 234 hriwnow a to wot Mišnjanskeho tachantstwa, „kiž bě do nuzy přišło“. We swojim času wukonješe klóštr sudnistwo nad 63 wsami.

Za zjawne wobstejnosće wulka korčma rěči za to, zo je nětdy druhim zaměram słužiła. Nad zakhodom do wobšérneho statoka widźimy klóštrski wopor z inicialemi C. T. A. M. (Clara Trautmann, Abbatissa Maria Stellae) a léto 1766 .Po klóštrskej lisćinje předa Jan Kašpor Faber swoje kubło w Swinarni z palerńju a korčmu, hospodu, pjekarńju a prawo k rězu kaž też z młynom a kowarńju 1709 za 6200 tolerow klóštrej z tym wuměnjenjom, zo smědźa Marhata a Ferdinand Philippi a Elias Hentschel dokhody wuživać a po jich smjerći připadnje wšitko klóštrej. Pozdźišo přetwari so kowarńja 1743 a nětčiša korčma ze wšěmi twarjenjemi. To sta so pod hnadnej knjenju Clarn Trautmann, kiž z Čech pokhadźeše, we lěće 1766, tohodla tuta lićba na woponje. W prjedawšich létach stej z tutym „knježim dworom“ piwarńja a słodźerńja zjednoćenej byłej. Tutej steještej mjez kowarńju a nětčišim Wawrikee kublom. Prjedawše wobydlenje mjenowaneho kubła bě mjeńše hač nětčiše. Też buchu ležownosće lěpje hromadźe składźene, wospjetnje 1843 přez kralowsku generalnu kommisiju. Potajkim bu před nimale 100 létami přewjedźene, wo čož so wšelake gmejny w našim času procuja. (Pokračowanje sćěhuje.)

Z Łužicy

* S Halschtrowa. Njedźelu wjećor po 9 hodź. wotpali so składowa łóuja twarjese firmy Wilhelma Schmidta pschi jwonkownej Bjiskopčanskej drózy. Dołcž pak dežtowólna a dyrbjeńska wohnjowa wobora spěšchnje pschikhwatajschej a japschimnyschej, bu se žlomu a drjewom napjelnjena łóuja jenož žołła wotpali. Woboršje schkitajschej też blilke domške pschech schkodu. Kat je woheń nastał, njeje znate

* S Mnogersdorfa pola Niśeje. Sćrjedu wjećor wo 11 hodź. wuspyri woheń w maštnej brózni ratarja Kschiścha. Brózń je wschěmi žiwemi, ratarskimi maschinami a grafom bo hač na murje wotpali. Też łóuja i wotawu a jódnunaj kolomaj bo hobu spali. Dwě hušnyj a ućichto druheje pjerschiny namaka łóuz w plomjenjach. Jako woheń wuhyri, wobhedžeł hižom ipschc a hnadźa dyrbjachu jeho hakle wubudźeć. Wobstoji podpł.o, zo je slóžnišo rula woheń załožiło.

* S Sćrjedneho Hrjerjasdorfa. Wutoru popołdnju 70 lětneho nježsdneho murjerja a invalidneho rentnarja Arnoschta Hermanna z Hornjeho Hrjerjasdorfa jako cžesto z rěli muczahnychu. Hermann, kotrehož bróhu rano hischcze widźeli, je drje w thornych cžasach myslach pytał žiwjerć a nanakał.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhladny na wjedro za jutrischu hodźinu:** Sćmě bo wocžakowacź, jo bo wjedro pomałku polepschi

* **W fakiskich Rudnych horach je bo schtwórtk rano znowa pschi tjoch stopnjach symy žněh naschoł. Won tam nětko hižo 18 zentimetrow wuschoko leži.**

* **W Gerje su djenja dwoju morderjow wotprawili. Jedyn j njeju je rudźejny merdaŕ Petzold je Schleiza, kotryž je jenu dźěłaczerku skónzował a warubił. Druhi je rotaŕ Koppa j Zwabitz. Won je swoju žonu a hosposu skónzował. Wobaj staj wo wobhnadźenje proschyłoj, jeju prošbje je pak bo zacžišła.**

* **W měschczańskim lěku pola Schwarzenberga je 20-lětny dźěłonjemčazny samkaŕ Herbert Müller domjazu djowku Kreße j Peiertzelda, kotraj bě jeho luba, zaslelił. Na to je sam žebje zaslelił.**

* **Schewz Richard Oswald Lehmann w Jitzach je 2. augusta je spěchnym a rozšudnym skutkom a niz bjes zamužneho zmjertnego straha djžcžo zmjertnj tepjenja wukhował. Wokrjesne hejtmanstwo je jemu za to pjenjezne myto pschisłowiło.**

* **Sćrjedu popołdnju staj dwaj njesnataj automobil, 7000 hriwnow hódny, w Kamjenicy na rynku wot torhoschcžu kradnyłoj. Wokolo 2 hodźin su padnchow w Niederlichtenawje widźeli, hdyž do jeneho žichtema sawadźischtaj. Automobil je bo do cžista rozbił. Padnchaj staj na sirotu k Ebersdorfej cžeknyłoj.**

* **Amerikaniši bohatši powětron „Afron“ na pruhu leća.** W Akronje w Ohiostim staće w Sjednoćenych statach je nowy amerikaništ powětron „Afron“ brjedu k pšeče bo swojej mérje wjele wjetschi dyžli powětrony, kiž njemu rafej krótko na pruhu leća. Powětron „Afron“ bo dotal twarjachu. Do powětrona su němske motory fatwarjene.

Namiske wozjewjenja z nowin.

Ratarska šula z holčim wotdźělenjom w Budyšinje

Wustajenca ručnych dźěłow, kuchinskich wudźěłkow a zahrodnych produktow.

Wotewrjena wot soboty 26. hač do wutory 29. septembra 1931, dopołdnja 10—12 hodź.
popołdnju 2— 4 „
Nutrikhód na Pauliskej drózy.

Direkcija:
Prof. dr. Schellenberger.

Towaŕstwowski powěstnik.

Nawječorny wokrjes so njedźelu 27. późnjeńca z khorhojemi na poswječenju khorhoje w bohatej ličbje wobdźěli. Khorhojnicy w paradnej drasce. ½1 hodźin so zetkamy na dworje Kukowskeho fórbarka.

Khrósćicy. Towaŕstwo młodźenccow w Khrósćicach wobdźěli so njedźelu 27. późnjeńca na poswječenju khorhoje w Pančicach. Zhromadźimy so ½12 hodź. pola Wjenkec.

Lumír pruhuje sobotu 26. sept. pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje. Wot tuteje pruhi wotwisuje, hač so wotmyslene cyrkw. koncerty zarjaduja. Wočakniu wšěch a strowju přećelnje Bj. Krawc.

Cžłowny redaktor a zamołwity za politiku Macko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawóžki: H. Junak w Budyšinje.

Přeni originalny wobraz wo katastrofje wjerćateho wichora w Hondurasu. Widźimy tu zapuščena w měsće Belize, hdźež před krótkim hróznby wjerćaty wichor zakhadźeše, kiž běše zjednoćeny ze sylnym přiwalom mórskich žołmow. Tuta naturska katastrofa žadaše sebi wjacy dyžli 1000 woporow.

Kaž w dowójskim času

...tak też nětk hišće

jenož sfatowupruhowane dobre kajkosće po najnišich płaćiznach!

Naléps wupjerk barbu a pjer'onjepušć	Barchent łožowe płachty 140/220, běłe a pisane	Košlacy barchent jenož najlépši
Łož. šaty běłe a pisane	Barchent za wobleki bluzy jaki	Köperowy barchent běły wot 48 pj.
Hotowe nawoblečenja Woseb. tunjo		Syra kopřiwina m wot 86 pj.
Žonj. košla z paskom 1.–, 0.85 hr.	Sórcuchi	Froterske twjelki wot 26 pj.

Trikotowe kholowy, trikotowe košle, trikotowe lacy

Šlypfry, trikotowe, we wšěch wulkosć. Pryncesne suknje

Nohajcy a zoki | Štryk. wołma (Schmidt)

Błidow. ruby | Twjelki | Trěnja

Šeniljowe nahłowne rubišća, šeniljowe šawle

Woblekowe tkaniny stajnje te dobre kajkosće. Mustrowany płóčliwy somot

Žamkařske jaki Žamkař. kholowy | Słomjaki we wšěch wulkosć.

Niedźelu 4. oktobra wot 1/2 11—12 hodź. 1/2 2—6 hodź. wotewrjene

Wosebity wobkhod za Serbow

Hana Grofina
na Serbskich hrjebjach 12

Nakupowanje kóžkow

Wobdźěłanje kožuchowych kóžkow, hotowe kóžkowe krawaty

Leunerec běłerije
na Garbařskej hasy 4
na Sprjewinej hasy 2

Za wuspěšne

wothladanje włosow

přeciwo wupadow. włosow šupiznami, swerbjenju hłowineje kože wužiće stajnje **kopřiwinowu wodu** za hłowu »RHEINGOLD« (po Kosmet Halm) wuwažena 250 gr. 75 pj. Jenož na předań we **wikowařni z drogami a chemikalij.**

OTTO ENGERT
w Budyšinje

Kachle

poruča nanajtuńšo

Walter Volgt
wikowařnja ze železom
na Jerjowej hasy 3

Nowe a rjedane

meble

a wutykane wěcy
kóždeje družiny poručuje

Fr. Wenzel
jenož na Hórnčerskej hasy 11
Też na wotpłaćowanje

Wšě družiny hnojidłow
ma stajnje na składze

Žitny dom w Kamjencu
wotnožka w Pančicach

Łutowańske dny za hospozy

k wudospołnjenju šatow!

Z pomocu samsneho zhotowjenja a naše wulkonakupowanskeje organisacije

časej přiměrjene płaćizny

Kupuj direktnje – lutuješ pjenjezy

Rěčimy serbscy!

Łožowe šaty

Běły hłowak z dobreho linona 80/80 hr. **0.68**

Běłe posleško z dobreho linona 130/1 hr. **2.68**

Łožowa garnitura Posleško 130/130, 1 hłowak 80/80, hładki, 1 hłowak ze rjanym zasadk. z dobr. linona, hr. **4.78**

Łožowe šaty najlépši linon 150/200 ur. **1.35**

Łožowa plachta, dowlas derjezdź. twora 140/200 hr. **2.25**

Blidne šaty

Servieta, derjebłana rjane mustry 55/55 hr. **0.42**

Blidowy rub, derjebłany apartne mustry 130/1 0 hr. **2.15**

Kofej. abo zahrod. přikr. pisany kaščikaty, z rukow. barbunjepušćacy 120/120 hr. **0.88**

Kofejowy přikryw běły z pis. kromk. 150/150 hr. **2.95**

Brokatowy přikryw z francami 125/150 hr **4.95**

Domiace šaty

Frotérske twjelki 40/80 hr. **0.23**

Frotérska twjelka čerka dobra kajk. 45/100 hr. **0.64**

Kuchinska twjelka šéra, smuhata, jara rady kupjena 45/100 hr. **0.39**

Trěnjo, połpłatowe 55/65 dobra kajkosć hr. **0.39**

Čémna barchentowa łožowa plachta 140/150 hr. **1.58**

Čélne šaty

Žonjace košle z šatowych tkan. z nowočasn. wušiwanjom hr. **0.68**

Zonjaca nócna košla z pis. wupyšenjom, z ćeńkonitkojtych šatow. tkaninow hr. **1.48**

Slypfry z wumělsk. židy we wšěch nowoc. barbach a wulk. **0.88**

Barchentowa muž. košla w smuh. mustr. a dobr. kajkosć hr. **1.68**

Podš. spódnje kholowy kaž z wjetkinow. kosmow z krut. podšćom wosebje ćežke hr **1.75**

Wulka dźěłba zbytkow! Wosebje tunjo!

Časnikař Fritz Hebold w Budyšinje

na Dźiwadłowej hasy 6

Telefon 2727 (žane klamy) poruča so

k wuporjedźenju časnikow

kóždeje družiny. Přińdu też na wsy. Najtuńše wobličenje.

Mechaniska tkajerńja z w. r. tow. w Seitendorfje

pola Žitawy

Předawarnja: *w Budyšinje na Mołtkowej dróze 6*

Kupnym domje Płóčliwy somot jenož 1.25 Dom tunich płaćiznow

Před kóncom měsaca hišće někotre wosebitosće

Hdže? W

Max Herde w Budyšinje na Kamjenskej

Dźěćace trikoty we wšěch wulkosćach	0,95
Dźěćace trikoty, podšite, wulkosć 60	0,95
Dźěćace slypfry, podšite, we wšěch wulkosć.	0,50
Dźěćace pryns. šlypfry, podšite, we wšěch wulk.	0,95
Dźěćace pryns. suknički, podš., we wšěch wulk.	0,95
žonjace šlypfry, podšite	0,95
žonjace pryncéske šlypfry, podšite	1,35
žonjace spódnje talje bjez ruk., podšite	0,95
žonjace spódnje talje z rukawami, podšite	1,25
mužace norm. spódnje kholowy we wšěch wulk.	0,95
mužace spódn. kholowy, podš., we wšěch wulk.	1,25
Dźěćace pulovry we wšěch wulkosćach	0,95
mužace pulovry, wosebite poskićenje	2,95
mužace lacy, wosebite poskićenje	2,95
dźěćace štryk., kholowy, we wšěch wulk., jenož	1,50
sankowa garnitura, šawl a čapka jenož	0,25
žonjace zwjetšne gamaše, trikotowe jenož	0,95
mužace barcentowe košle, pisane jenož	1,50
mužace weekend-košle, wosebite poskićenje	2,95

Sokolske woblekiwe wšěch wulk. 0,95

Za načinjenje symja

Fusariol za suche a mokre načinjenje

DROGERIJA OTTO ENGERT W BUDYŠINJE

Stóž chce strowy wostać

a so škitać před zakalkowanjom žiłow a před zajećom Božeje ruki njech wužije dr. Polderowu natursku čistu **kobułkowu brěčku.** 3 bliše 6,50 hr. na doběrku (Nachnahme).

Rozesćele: **M. Möbius,** Sobland/Spree.

---

293 jězdnych kołow

předach hižo lětsa. Mój wulki wobrot dopokazuje, zo móžeće też Wy pola mje jara přihódnje kupić. Wulki wubjerk. Najnišše płaćizny.

J. Schieback, na Mužakowsk. drózy 4

Wobkedźbujće moje wustajeńske wokna **na Hórnčerskej hasy 18**

Předawanje jenož we hłownym składze na Mužakowskej dróze 4

Walter Rinnelt

na Kamjentn. hasy 17 **w Budyšinje** při hotelu „Krony"

wosobny frizěr za knjezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě włosowe dźěła kaž wotfihanje po wašnju bubikašim a pažskim (Bubi u. Pagenkópfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připrawjenje towařstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž też kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne posłuženje. —

Wosebity dom cigarow a cigaretow

Sedlařske a wutykane twory

ma na składze, zhotuje a wuporjeda

C. Junghannß *přjedy Emil Schubert*
na Jerjowej hasy

Gardiny, rolleaux

vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki na 30 pj. **přikrywy na sofy, divany a blida** jara tunjo

L. Wirker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Spóznaju khorosć z rukow, mjezwóča a z wočow.

Wšě hojeńske masaže Homöopathija. — Wothladanje z hojeńskej magnetopathiju **Melanie Harnisch w Budyšinje** na Póstowym namješće 44. — Wšědnje 9—1 a 4—6 z wuwzaćom srjedu popołdnju.

Nawěštki přinjesu wužitk!

Při tutym mokrym wjedrje

za škit Wašeje strowosće jenož

krute wobuća!

Namakaće je we wulkim wubjerku pola

Martin Jähne na Šulerskej hasy 9

Fotografowy Meister

ateller w Budyšinje na Kěžorsk. dr. 15

kóždu njedźelu wotewrjene

Zhotowjenje portretow, wobrazow do pučowańskich pasow, wobrazow za industriju, kwasnych a njewjesćinskich wobrazow, też na wsach. Telefon čo 2438

Kurmark

Deutsche Zweckssparkasse A.-G.
wokrjesna direkcija w Budyšinje

pyta wšudźom

zastupjerjow a dowěrnikow

Pisomne poskićenja do
Dresden-A. 47, am Gickelsberg 8

Wosobinscy k rěčam
srjedu w hotelu Gude w Budyšinje.

Přiloha k čisłu 224

SERBSKE NOWINY

Pjatk, 25. septembra 1931

Nazyma po cyłym kraju. Při mutnym a hrubym wjedrje poslednich tydźenjow je so liśe na štomach hižo khětro zbruniło a jěrc wětry, kiž so přez kraj honja, mjetaju hižo mnoho čerwjenych a žołtych łopjenow ze štomow a kerkow. Stwórba počina so pomalu na zymski spar hotować.

Tunje a rjane!

Žiwjenje je drohe, ale rjane; mózemy jo też tuńsko měcź, ale potom pak njeje tak rjane!“ Tuto drastiske dychnjeńcźko mudreho w žiwjenju khowa we šebi njesmĕrnje wjele wĕrnosće. Rjane wĕzy žiwjenja płacźa šwjetśicha wjele pjenjes, a šćłóź te nima — najwjaźy i naš — dyrbi so ł bóle abo mjenje njedokonjanymi pomóznymi šrědkami spokojić, tak so ło nam wono druhdy woprawdźe wjazy „rjane“ njeśesdawa.

Tola pak žu też na šwjeźelaze waśnje łubła žiwjenja, tiž žu sa wšĕch, sa khudych a bohatych; šnadź rjany naĺětni dźeń, lube śłónćne šwĕtło a nimo tajkich wolbożanych darow pśichody, jako spodźiwny dar nascheje techniki, elektriske šwĕtło, kotreż je, hačrunjeż hospodarśke łubło, wuwjaźnje rjane a njeje drohe. Pśichwapjazu mnohoścź rjanośće a derjebnjeća samóże dobre wobšwĕtlenje wjecźor šamo do najkromniśicheho doma pśichinjeśćź; a wobśeji-li tutón jenoš je śitwy a kuchiny, ł bohatym, njeźlepjazym šwĕtłom napjelnjeny, budźe hakle rjany, pśiheśelny a pśichijomny. Ale też wulke elegantne bydlenje nabywa hakle wĕrneje pśichijomnośće, kotraž ju hakle k woprawdźe komfortnemu domej śćini, hdyž je bohaće a se łrosumjenjom šwĕtkoweho hospodarjenja wobšwĕtlene.

Pśichi tym pak je elektriske šwĕtło, kaž prajachmy, tak tunje, so móże šebi też njesamożity sameŕej pśichimĕrjene bohate wobšwĕtlenje dowoliś. Sa 10 pj., sa kotreż šebi dźenża žadyn karanczk piwa, žanu dobru zigaru łupicź njemóżemy, sa kotreż žadyn jĕdny liśćik na dróhowej żelesnizy njedoštanjemy, šwĕći so žehlawka wo 40 wattow pśichi šrěnim wuwuśiću tarifa šatkadneho dawka nĕhdźe 10 hodźin dołho. Po tym móżemy šebi wuliśiś, kak tunjo móżemy šebi derje wobšwĕtlene bydlenje popśećź.

Dobre elektriske wobšwĕtlenje je pśichi wšĕchej tunjoścźi też rjane, a dokeĺž wono runje pornjo druhim hewašchim domjazym wudawkam jenoż zyle šnadny pjenjes wucźinja, njedyrbjeli šnadnuśke pjenjeźći, ł kotrychž so mĕźaczna śliczbowanka ła šwĕzu štromnje šestaja, hačž nanajnišśo śtóćiśćź spytać. Pśichetož wobśteji mjesa, so też wobšwĕtlenje wjazy rjenje njeśtuttuje, žane woprawdźite derjećućje wjazy pośiticiś njemóże, hdyž mjenujzy spytamy, mĕśto dohańacego a wĕzy pśichimĕrjeneho wobšwĕtlenja, se šłabymi, nahimi a šlepjazymi lampami wobšwĕtliś.

Dyrbimy šbožowny dar tak njepomĕrnje tunjeho šwĕtła woprawdźe ł prawym dorosumjenjom wuwuźiś. Dokeĺž je tak tunje, mózemy ras ł połneho cźerpaś a šwój dom šewšichnitkimi póbłanitkimi mĕśtnoścźemi woprawdźe rjany a šwĕtły šćinicź. Tamne dychnjeńcźko, so šu wšchitke rjane wĕzy žiwjenja drohe, šłubi woprawdźe šwój šmyśł, hdyž hładamy na derje wobšwĕtlene bydlenje.

Cyrkwinske powĕśće

17. njedźela po swj. Trojicy, 27. póžnjeńca 1931.

Z Budyšina.

W Michałskej cyrkwi zmĕje farař Tišer rano w 7 hodź. serbske Bože wotkazanje, we 8 hodź. serbske a dop. w 9 hodź. němske kemšenje. — Wutoru pop. towaŕstwo žonow na dwórniśeu.

Krajnocyrkwinske zjednoćeństwo pśi Pólnym hrodźiku 6. Njedźelu dop. ½11 hodźin zwjazk dźeći, wjecźor we 8 hodź. evangelizaciska zhromadźizna (knjez farař Paul). — Stwórtk wjecźor we 8 hodź. bibliska nutrnosć (k. farař Schneider).

Sotra Emma zmĕje biblisku nutrnosć póndźelu we Wjelećinje a wutoru w Zemicach.

Zjednoć. wothładaŕ Zimmermann zmĕje biblisku nutrnosć póndźelu w Kumwałdźe, wutoru w Hodźiju, srjedu w Korzymju, štwórtk we Wjelećinje a pjatk w Cokowje.

Z Barta.

Rano we 8 hodź. je serbska cźitanska Boża słužba.

Z Budestec.

Rano w 7 hodź. zmĕje farař Bóje němsku spowĕdź, faŕski vikaŕ Böttger we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. serbske kemšenje. W 11 hodź. je kemšenje za dźeći 1. hač 4. šulskeho lĕta. — Póndźelu wjecźor we 8 hodź. zwućowanjo z pozawnami. — Wutoru wjecźor we 8 hodź. ma faŕski vikaŕ Böttger biblisku nutrnosć we młodźinowni. — Srjedu wjecźor we 8 hodź. je biblisko rozrĕćowanje kśesćanskeho towaŕstwa młodźenco-we. — Stwórtk wjecźor we 8 hodź. tow. młodych holcow.

Z Bukec.

Rano ½7 hodź. serbska spowĕdź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. — Wutoru wjecźor we 8 hodź. bibliska hodźina w Bukecach (zjed. wothładaŕ Křižan).

Z Budyšinka.

Rano we 8 hodź. je serbska cźitanska Boża słužba. — Wutoru wjecźor w 7 hodź. je posedźenje cyrkwineho předstejićeŕstwa na faŕje.

Z Hodźija.

Znjowy dźakny swjedźeń. Rano we 7 hodź. je serbska spowĕdź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodźin němske kemšenje, w 11 hodź. kemšenje za dźeći. Cyrkwiny khór spĕwa na wobmaj kemšenjomaj „Knježe, zemja je žołnowana“ wot Freyślaga. Zbĕrka za našu wosadnu diakoniju.

Z Hućiny.

Rano we 8 hodź. serbska Boża słužba.

Z Hrodźišća.

Rano w 7 hodź. serbska spowĕdź we 8 hodź. serbska Boża słužba (wosadny faŕaŕ), dop. ½10 hodź. němska Boża słužba, ¾11 hodź. dźećikemšenje (faŕaŕ Konik-Wósporski).

Z Khwaćic.

Rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. W 11 hodź. dźećikemšenje.

Z Klukša.

Rano w 7 hodź. serbska spowĕdź z Božim wotkazanjom, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. ¾11 hodź. dźećikemšenje.

Z Kotec.

Dop. w 10 hodź. serbske pŕedowanje, na to serbska spowĕdź a Bože wotkazanje (faŕaŕ Krawc z Hrodźišća). Zbĕrka za evangelski pomocny skutk w Sedmihródskej. Tudomny wosadny faŕaŕ skutkuje tutu njedźelu po zrĕćenju we Wósporku a Hrodźišću.

Z Łupoje.

Rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba, po njej dźećikemšenje. Zbĕrka za evangelski zwjazk.

Z Małešec.

Rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němsko kemšenje.

Z Minakała.

Rano w 7 hodź. serbska spowĕdź z Božim wotkazanjom we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. Pop. w 2 hodź. kŕeśeńska Boża słužba.

Poslednje spĕwy

Mohło hišćcźe bycź lećźe, ale je hižo nalyma. Njebjo je šćhĕre a dźe šo deščcźika. Hdyž šłónźo šo ras dobywa pśiches maśane mróčna, potom pali. Bĕłe mróčśele šo kopja sady twarjenjow, wĕża šo a šnowa rospłunu ł šćhĕrym šchlebjerdam. Sšónźo šoša a šnowa deščcź šo łida je šćhĕreho njebja.

Wonka je wšchitko šćhĕre na dróšy, šćhĕre je nutśka we śitwje a we wutrobach ludźi je runje tak šćhĕre. Wšchitko je jim wostudle na tajkich dnjach. Je jim, jako njeby było wjazy nadźiśe ša žiwjenje a jako wšcho dźeło nima wjazy šamĕra. Steju pśichi wotnje a hladam do sahrody. Ta je mokra a hrošna. Na šchcźežkach moch rośće, žołte liśće leźi na trawniku, pozlednje kwĕtki ttaja, pŕjedy hačž prawje rostcźĕwachu. Lĕnje šchlinki lĕśu po płetwach bluščcźa. Dźeńša rano, hdyž bĕły dźeń žwitaśche, bĕ šahroda rjeńśicha. Rano bĕch wotucźiś ł se šłónźom, kiž šo pśiches šawĕšchi dobywaśche a śłote šwĕtleśćicha molowaśche na šcźenu. Potwotucźeny leźach a hładach na te šwĕtleśćicha. A to šaśiŋjchach wonka nĕśchto śpĕwacź a fifolicź a cźikotacź a pokipźay šej myślach: budźe nalĕcźe, šchtórzy tu žu. Tam też šedźeśchtaj dwaj pśched šwojim kukuśchom. Ssanchta šaśeše do bydleńcźka a šaśo wulśeše a wón šedźeśche na tśeśchay, ł śchibleśchtomaj macźhotaśche, pyšł wyšoko dźerźeśche a śpĕwaśche, śpĕwaśche a śpĕwaśche.

Jeho śpĕw mi nalĕcźo wrócźi do šahrody. Nózny deščcź błyśkotaśche na trawniku kaž naĺětnja rańśica roża, błuščcź šo šyboleśche kaž ślĕboro, pošledńja róża šo wobrocźi ł rańśhemu śłónćźu a wulka, śłota aśterka šo šwĕcźeśche a błyśchcźeśche. Bĕch tak wješeły, so njewidźach žołte liśće na trawniku ani morwych śtokpikow; niemĕjach šańcź tkajazeho pupka a ćkipŕjene kwĕtki pruśchcźeśćźa mje njemylachu. Sašmjach šo, jako by było naĺećźe.

Dźĕch daloko šа wrota, po polach. Wješelich šo nad drobnymi kwĕtkami mjes šchcźernjemi, jako bychu to było prĕnje naĺětnje kwĕtki. Śkote wójnišćcźo na polu šo na mnje šmĕješche a w pšchĕrowje žołty mlócź mi bĕšche kaž prĕni, tiž šo pokaśuje pod tcźĕśatymi dornczelemi. Na koliku pšchi dróšy špĕwaśche žołty šnadźik tu šamšnu melodiju, kaž w naĺećźu. Ale tekst je druhi nĕśto našomu. Dźeńša rano pak mi bĕšche, jako bych šłyšchał naĺětni tekst. To pśichińdźe ł tekśta, po kótnżo šwĕcźeśche. A šcźihlizu na cźĕśatych pśichi rospinje, konopacźki na podworanej roli śpĕwachu naĺětnje pĕšnje a kapon na pŕežnim dworje kiterahihaśche, jako by šłónźo dźeńša šo šwĕcźiło prĕni ras.

Sady wšcy na telefonilkich grotach bĕšche mjerwjeńša, cźorno a bĕłe wjchitko bĕšche a pišane, łóšchtne widlowanje. Wšchitke łaštojcźki je wšy a je šmšodnnch wšow tam šedźachu a śpĕwachu a śpĕwachu, jako bychu šo runje šaśo wrócźiłe po dołhim pucźowanju pśiches kraj a morjo. Wjacźkotachu a poĺetowachu, hładźachu šej pjerje a šo pyšłowachu a potom wšchitke šaśo wotlĕtowachu, dźelachu šo a wróćźachu šo do hródźow.

We korcźmje pśichi dróšy šałožich a šydźech šo šа tułojte blido w šahrodźe do šłónźa. Śkote jurinky kiwachu pśiches pśót, kury w pĕšku hrjebachu, kuntwory hrajachu. Nĕśchto pišaneho pśichišchušy, pśched mojimaj nohomaj šo ichmjataśche a po pĕšku śkatotaśche. Bĕ to šyba. Niž tak pišana łaš w meji. Pyšł njebé tak šwĕtkomódry, thribjeł niž tak šeleny, hrudź niž tak jara cźerwjena. Ale śpĕw, tiž šo dobywaśche ł jeje schijći, klincźeśche runje tak radośtnje a cźile kaž w meji.

To wšchitko mi nĕśto na myśl lĕše, hdyž šo jahladam do teje mokreje šahrody, na kotruž pada šchĕry deščcź. A šym hnĕwny a wobužny. Wšcho šchĕre njebjo je a bjes pśheśtacźa šo deščcźik šórli ł njeho a dźeń šahe šo chili k wjecźorej. Deščcź bubnuje na liśće a kliśkoje po šcźežeźy, šuwa šo po kruchwinje a bĕži ł wolijawy, kapa je šahrodneho blida a klimpoje na krjepnju. Pošledńja róża hłójcźku šthila, śłote aśterki dele wišaju a błĕborna konjawa je kełuch šacźiniła a je wšcha šchĕra a štruchła.

To naras jašny hłóš šatlicźa do tutoho wošłudleho krjepolenja. S ponoščka wyšokeho šchĕreho doma to pśchińdźe, tiž tam cźeźći a cźorny šteji pśched šchĕrym njebjom. Cźeźiwjena wopuščka śpĕwa šwoju wjecźornu pśeśeń, nima ani ładu ani šćładu. Ale to je drobnemu ptacźkej wšcho jene. Śpĕwa a, hdyž pśchińdźe ł hłokom pśchewopyšknto, to hłóža a šwoju pĕśeń dowukraka. Jemu je wšchitko jene, hačž šłónźo šwĕcźi abo niž. Jeho dla móże šo šmĕrom deščcźika hicź, wón tola śpĕwa. Kóžde ranje a kóždy wjecźor śpĕwa a je wješeły, so je hišćcźe žiwy. Schórź a łaštojcźka, šłyšchajt a šyba śpĕwaju našymšte pĕšnicźki, pĕšnicźki rošžohnowanja, pśchetož we wutrobje tcźi jim hižo pucźowanšti šrach a šłyš je cźwiłuje. Nĕktore wotcźahnu dałoko, druhe dałoko wokoło dundaju, dałoko wot domišnj a naléćźa. Cźeźwjena wopuščka nicźo njewĕ wo dźélenju a rošžohnowanju. Dźeńš hišćcźe śpĕwa a jutjše też hišćcźe a hdyž druhe dawno hižo wotešnajachu śpĕw na pucźowanju, potom pśchego hišćcźe ł ponoščka šwój śpĕwcźk šanoščhuje kóžde ranje a kóždy wjecźor, doniž też wona precź dyrbi. To je jeniccźay to prawe. Jónkrótcź dyrbi kóždy precź. Sa kóždeho ras pśchińdźe naśyma. Potom je cźaš, šaśtacź je śpĕwanjom.

Ale do toho cźaša maśch hišćcźe śpĕwacź, njech je wjedro, kajkeš chce. To naš wucźa też poślednje śpĕwy.

Z Njeswačidła.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Pop. w 3 h. němske a w 4 hodź. serbske kemšenje w Zarječu. — Štwórtk wječor we 8 hodź. towaŕstwo młodych hólcow na farje.

Z Nosačic.

Rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodźin němska Boża služba.

Z Poršic.

Rano w 7 hodź. je serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodźin němske kemšenje. Dźěćikemšenjo w Bošecach ½2 hodź. za mjeńše a ½3 hodź. za wjetše dźěći. Pop. w 2 hodź. towaŕstwo młodych holcow na farje.

Z Rakec.

Swjedźeń swj. Michała. Rano we 8 hodź. serbska spowědź a Bože swj. wotkazanje, dop. w 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boža služba. Na wobmaj Božimaj službomaj rozžohnowanje z knjezom kant. Rjelku kiž na wotpočink dźe. — Pónđelu rano w 7 h. raňša nutrnosć.

Z Wjelećina.

Dopołdnja ½9 hodźin je serbske a w 10 hodź. němske kemšenje.

Z Wóslinka.

Rano we 8 hodź. serbsko a dop. ½10 hodź. němske kemšenje. Zběrka.

Z Wósporka.

Rano we 8 hodź. předowanje, dop. ½10 hodź. křesćanska wučba za dźěći (pomocnistwo). Zběrka za ev. pomocny skutk w Sedmihródskej.

Naistarša zemjepisna karta

Wušłojnosć fotowjenja zemjepisnych kartow je pśeś 2½ lětstotaz stara. Hižo 500 lět do Khrystuša staj pśerjec milesijskaj wuczenzaj Anerimander a Aritrogenes na metalowe płaty wobrazyłoj tehdy znatych dźělow zemje sarskoj, kotrež pak žu žo zhubiłe. Jako najstarša znata zemjepišna karta wobkładowaśe žo znajnje „tabula Peutingeriana", pomjenowana po Augsburgskim měšćanskim pisarju a zlawnem starožitnistim zběrjerju Peutingeru, kotrež wumrě nětkuž w pólozu 16. lětstotka. Tuta Peutingerowa karta pokładaja je 4. lětstotka do Khrystuša a wopśiśija wojeńske drogi nawjeśtnego dźěla nawjeśtnego romskeho kraja, je potajtum mjenje zemjepišna karta, hač rysowańka drogow. Woprawdźitu zemjepišnu kartu, originalne dźěło mosaika, je 6. lětstotka, namakaću w špocžatku 20. lětstotka w jenźišich žydźich jeneje bizantiniskeje zyrkwje w Madaba w Palaśtinje. Wjetšich dźěł bě jara derje zdźerjany, zbyk bu zničownje sporjedźany. Karta pokazuje Palaśtinu wot Nila hač k hornjemu dźělej Jordana, podlicza karakteristiske, wobrazne pśichodowali kaž lěsy palmow, łódźe, rybły a wopśiśija mnoho mjeńšownow, kotrež žu ważne za znajomnstwo s palaśtinskej krajinu. —

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 25. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,45
1 jendźelski punt	20,43	100 češkosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Bursy w Němskej wostanu, kaž rěka, hač do hobotu sawrjene. Pónđelu je žadyn wotewrjo. Sawrjenje bursow je žo tohodla stało, so kursy efektow, rentowych a dokupnych śežinow njebychu pśechłuboko kłeśe. Nětko, hdyž žu žo pjenježnizy trochu směrowali, je žo tutón strach pominuł.

Produktowe witi pśichiśeśechu wčera wjcelkem druźinam žita posrjadowaje płaćiźny. Žito bě zyle žadne. Wosa 15 pjenježkow postupi pśecenja, rožka tśihorunja wo 15 pjenježkow, wowjes teź tak, najsylniki jeczmjeń wo 5 pj. Pódpśiśiche termije zapśiśachu podobnje postupowaje płaćiźny, wosebje za dezember. — Zentnar płaćeśiche we Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.80—10.95	10.60—10.70
Rožka	9.45— 9.55	9.10— 9.20
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.60— 8.00
Wowes	6.85— 7.25	6.20— 7.00

w termijowym wikowanju

Pšeńca, sept.	11.75	11.40—11.37½
„ okt.	11.75	11.32½—11.30
„ dec.	11.86¼	1137.½—11.35
Rožka, sept.	10.35	9.80— 9.72½
„ okt.	10. 0	9.65— 9.60
„ dec.	10.20	9.57½—9.55
Wows, sept.	—	7.12½
„ okt.	7.60	7.20— 7.22½
„ dec.	7.80	7.25

Žito we pśiwóźinje postupuje a hižo burśowe nowiny pišaja, so knježeństwo zło na žito śniži a ż tym žitne płaćiźny śłóčí. Wone pišaja, kaž by rjekł, so ratař hnoje žito jenož tohodla njepśichadowa, so by žebi wopśiśiche płaćiźny wuminował. Burśowe nowiny nochcu pśichadaś, so lětša žito malo hypa. Wone bě hižo lětša jara rědke, pokelž žo rozpjenkowaś njemóžeše. Naléto jara pośiže wocłopi a cłopło wosła. Žito ł jenym rasom bo śnjetkow cźerješe. Dźenża je nuza w ratařstwje tak wulka, so ratař wšitko na pśichodne pśichwile, schtož samóže pśichodaś. Wdyž na nětk kłwile mlócźiś, hdyž wjedro njehowi a ratař tohodla ł cźasom futowaś njemóže.

Wiki w Lubiju.

		wčera	tydźenja
		pj.	pj.
Butra	½ punta	80—85	75—80
Jeja	štuka	10	10
Twaroh	punt	25	25
Kał, běły	punt	8	6
Kał, čerwjen	punt	10	10
Kał, wloski	punt	15	10—15
Kał, różičkaty	punt	—	—
Kał, sydrojty	štuka	10—40	20—40
Kolrabi	štuka	5—10	5—10
Porej	štuka	15	15—20
Kórki, jédźne	štuka	15	8—10
Kał, nowy kisały	punt	12—14	12—14
Cybla	punt	10	7— 8
Buny	punt	20	20
Tomaty	punt	15	15
Prusnicy	punt	35	30
Solotej	keřčk	8	5— 7
Radiski	walčk	7	5—10
Rjewjeń	punt	8	8
Rjetkej	punt	10	5—10
Čerwjena rěpa	punt	15	15—20
Pětršilka	walčk	5	5
Wino w kitkach	punt	20—25	28—35
Jabłuka	punt	10—20	5—20
Běrny, nowe	punt	3	3— 3½
Banje	punt	10	8
Bozanka	punt	7	5—10

Wiki w Lubiju.

Pšeńca	10.30 - 10.65	10.30—10.65
Rožka	9.60—10.00	9.40— 9.80
Nalětni ječmjeń	8.25— 9.00	8.25— 9.00
Wows, nowy	7.20— 7.40	7.20— 7.40
Běrny, nowe	2.00— 2.75	2.00— 2.75
Syno nowe	1.75— 2.25	1.75— 2.25
Słoma, z maš. młóć.	1.00— 1.30	1.00— 1.30
Pšeńčna muka	19.50—20.50	19.75—20.75
Rżana muka	15.75—16.25	15.25—15.75
Pšeńčne wotruby	6.30— 6.50	6.40— 6.60
Rżane wotruby	6.30— 6.50	6.40— 6.60

Wiki rěnecho skotu na Grježdźanskich skótnych wikach.

24. septembra

24 wot., 17 byk., 41 kruw. — jałowc., 472 ćelat., 297 wowc., 458 swini.

Płaćizny za

ćelata: 1. —; 2. 51—57, 3. 44—50, 4. 35—42

swinje: (přez 300 pt.) 58—59 2. (240—300) 55—56 3. (200—240) 52—54 4. (160—200) 44—51.

Wiki w Khrježdźanach.

Kowjate njejaco punt 80—110 pj. (80—100 pj.), ćelaze 80—100 pj. (80—90 pj.), klopjaze 110—130 pj. (110—130 pj.), šwinjaze 80—110 pj. (75—110 pj.).

Mjeso w płastach punt 1,70—2 hr. (2—2 hr.), jeja 11—12 pj. (10 pj.), butra punt 1,40—1,45 hr. (1,40) twaroh 30 pj. (30 pj.), tuny wołij litr 1,20 hr. (1,20 hrimnow).

Sćežnji punt 1,30 hr. (1,50 hr.), karpy po puncze 90 pj. (1 hr.). — Kury žiwe jshtuka 2—3,50 hr. (2,00 hač 3,50 hr.), huśy jarośane punt ,95—1,40 hr. (1,30 hr.), łaćži punt 1—1,40 hr. (1,30—1,40 hr.), šowniti punt 50—150 pf. (50—160 pj.).

Kolrabi jshtuka 20 pj. (10—20 pj.), morchej punt 10 pj. (10 pj.), buny 40 pj. (30 pj.), kał běły jshtuka 30 pj. (30—40 pj.), kał běły jshtuka 10 pj. (10 pj.), kał wiwitowy jshtuka 15 pj. (15 pj.), kał cźerwjeny jshtuka 15 pj. (15 pj.), pólwici kerčź 10—15 pj. (5—10 pj.), tomaty punt 15 pj. (10 pj.), zyhła punt 10—15 pj. (15 pj.), běrny zentnar 2,50 hr. (2,75—3,25 hr.), mancuy punt 50 pj. (50—60 pj.), pruźniźy punt 50 pj. (25—30 pj.), hurjatka punt 30 pj. (30—40 pj.), prawaki 50 pj. (40—50 pj.), Ležźy w špinkach wośmanjenjacja płaćiźny na pśichodnjodźelskich wikach.

Šwinjaze wiki w Khrježdźanach.

Pśichišnali dźěchu 1122 prošatow a 160 běhakow. Wone płaćachu prošata małe 5—8 hr. (6—9 hr.), hrube 8—11 hr. (9—12 hr.), wulke 11—14 hr. (12 hač 15 hr.); běhaki małe 15—38 hr. (15—35 hr.), hrube 38—52 hr. (35—52 hr.), wulke 52—70 hr. (52—72 hr.). Wiki běchu hubjene. — Płaćiźny w špinkach žu tydźenške płaćiźny.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wołijowe symjo po tunu abo 1000 kg, nowak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	24. 9.	23. 9.		24. 9.	23. 9.
Pšeńca	216-219	213-216	buny	—	—
rožka	183-191	186-188	wowka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	nadre lupiny	—	—
nal. ječmjeń	144-146	148-151	łolte lupiny	—	—
wows	137-144	134-142	zeradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	6 7-32,5	36,2-32,5	lany wosušk	13,4-13,6	13,4-13,6
rżana muka	6 2-29,5	30,2-28,2	pocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,5 10,7	10,5-10,7	běrny. kruški	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25-9,50	syno, 50 kg	1,70-2,30	1,90-2,80
raps	—	—	rżana słoma	0,40-0,55	0,55-0,65
hróch Viktor.	20,0 27,0	20,0-27,0	pšeńč. „	0,4 -0,55	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječna „	0,45-0,55	0,45-0,55

Wiki w Kamjencu.

	wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšeńca	10.30—10.50	10.30—10.50
Rožka, nowa	9.75	9.50— 9.70
Ječmjeń, nazymski	8.00	7.75— 8.00
Ječmjeń, nalětni	8.50— 9.00	8.50— 9.00
Wows nowy	7.25— 7.50	7.25— 7.50
Pšeńčna muka	26.00—27.00	26.00—27.00
Rżana muka	16 25	16.00
Pšeńčne wotruby	6.50	6.50
Rżane wotruby	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Syno	2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma z maš. młóć.	1 30	1 30
Słoma k zasłanju	1.00	1.00
Běrny, běle a čerwjene	2.0 — 2.25	2.0 — 2.25
Běrny, žołte	2.50	2.50
Měd, wuběžany	1.50	1.50
Měd w płastach	2.00— 2.00	2.00— 2.00
Butra	1.40— 1.50	1.40— 1.50
Jeja	0.09— 0.10	0.09— 0.10
Husy, punt	1.00	1.00
Prosata	8.00—15.00	9.00—17.00
Běhaki	30.00—40.00	35.00—40.00

		pj.	pj.
Kał, sydrojty	štuka	10—50	10—50
Kał, běły	punt	8	8
Kał, čerwjeny	punt	12	12
Cybla	punt	10—15	15
Łoboda, jédźna	punt	20	20
Zelerij (měrnik)	dula	25	25
Křen	punt	70	70
Tomaty	punt	15—20	25
Krušwy	punt	5—15	5—15
Jabłuka	punt	5—15	5—15
Reinerlandy	punt	30	30
Slowki	punt	25—30	20—25
Wino w kitkach	punt	80—50	30—50
Běrny nowe	punt	3—4	3—4
Kólrabi	štuka	5—10	5—10
Solotej	keřčk	5—10	5—10
Kórki 15—18 punto-	kopa	100	100
Kórki	kopa	150—200	150—200
Kórki, zahrodniske	punt	15	15
Morchej	punt	10—15	10—15
Radiski	walčk	6—8	6—8
Retchej	walčk	10	10
Prusnicy	litr	30—35	30—35
Kurjatka	litr	40	40
Černjowe jahody	litr	30	30
Bozanki	punt	10	10
Banje	punt	5	5
Prawaki	punt	40	40

Ssudnisće powěsće ł Budyšchina.

Pšcheśaložowanje:

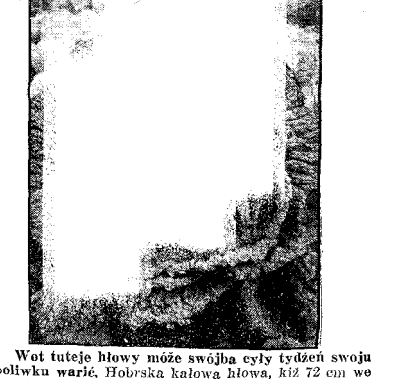
Khěža ł 5,7 aranu leżownosće, pśisłuchaza Klaharjej Šmarowarjej w Kheluje. Hódna 8230 hr., wopalna pokładnja 6800 hr. Pšcheśadowanje budźe 19. nowembra 1931 dop. w 9 hodź. w Budyšchinje na sudnišću jśiwa 141.

Sapiš samoźeńskeho prawa:

Fabrikski dźěłaśeŕ Jan Ernst Mitschka w Khałowje wima prawo na wužiwanju a zarjadowanju sa woženja swojeje mandźelskeje Marije Marthy rodź. Neumannej.

Wurunańske jednanje:

Wurunańske jednanje nad zamožejom wobwěsćerja E. Mitschera, měšćańela firmy bratraj Mitscherej w Horuzej Hóraju je žo jenanje wobkónčiło. Sóźmy.

Wot tuteje hłowy móže swójba cyły tydźeń swoju połiwku warić, Hobrska kałowa hłowa, kiž 72 cm we pśerěžku měri, pśeda so na Barlinskich wikach. Tuta hobrska rostlina waži 22 puntow.

To by žo jemu takle spodobało.

Poła Mlynkej je žo něchto jara śwježelazego stało. Trójniki pśichadźechu na śwět.

Trójniki pokaža žo knjezej Mlynkej jako šohowonemu nanej a tón zastrašany ani słowa njenamaka.

Sa khwilku rjekne:

„Najšerje wobkhowam žrěb *toho hrježdźanskeho!*"

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,01 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšk, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej Živjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhwkam čělneno znjezbožeńa z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas živjenja dospołnje bědny. Kóžde znjerbožeńe dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjerjne znjezbožeńa dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasna nadrobnje wumčenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 225 — Budyšin — Sobotu, 26. septembra 1931 — Bautzen — Lětnik 90

Nuzowy wukaz a sakscy policajscy oficěrojo

Sjednoćenstwo saskich policajskich a žandarmerijskich offizěrow nowinam pische: W nowinach bě psched někotrymi dnjemi powěsć čitacz, so žo wukonjazy sastojnizy saskeje schkitańšeje policije z nuzowym wukasom z 21. septembra 1931 pschepuschćo. S tym je myslne měnjenje w zjawnosći naskało. Mjes tym so žo dokhody policajskich sastojnikow hač k wyschschemu policajskemu kommisarej z prawom we 5 a 7 procentow njeskročza, žu so dokhody policajskich inspektorow a wyschschich inspektorow a wschitkich policajskich offizěrow we 5 hač 7 procentow skrócźile. S tutym saskim nuzowym wukasom a wukasom němsk. presidenta z 5. junija 1931 žu so saskej policajskej offizěrojo niz jenož wjele hubjenšcho stajili byli policajskej offizěrojo w Prusiej a w druhich němskich statach, ale pschedewschem tež hač wjele młódschi offizěrojo toho samcho ztužbneho rjada w němskostatnej woborje. Tole druhi króć zjawnje spórnajome nijsče pohódnoscenje dźela policajskich wjednikow je mjes nimi spodźiwanje a roshórjenje sbudźiło.

Lutowańske naprawy w Kölnje

We wječerawschim pohedźenju Kölnskich měschčanskich zastupjerjow je wyschschi měschčanosta dr. Adenauer lutowańske naprawy wosjewił, kotrež měschčanske zarjadnistwo pschewjedźe. Wone zdźela to pschesahaju, schtož je žo w druhich němskich městach wobsamkło. Hižo w auguscze žu so dyrbjeli měschčanske twary, mjes nimi tež universitniy nowotwar, zastajiće, a něsto žo tež personalne wudawki wottwarja. Měschčanski twarski haut a wobydlerski haut žo z nadzeńskim twarskim hautom sjednoca. **Dale ma žo zjawne wobkřiwčenje zbyłnje wobmjesowacz.** Pschi někotrych schulskich družinach žo jutry pschijimanje dźeći zawrje. Měschčanski orchester žo wo třeczinu zmjenschi. Porheinska hudźbna schula a orchesterska schula žo zyle zawrjetej, dźeł muzejow dyrbi jenož njedźelu wottwrjeny być. Jena z rěkarnjow žo zyle zamknje. Ssanto wodychujenje a jena khorownja dyrbja žo zamknyć a stónczinje žo wobtkad na dróhowych železnizach zbyłnje zamjesnje.

Reviisja rozrunanja mjez statom a wjerchami

Prakzija němskeje statneje strony w prusskim zjemje namjetnje, so by žo wuprajiło, so je wotnamakańše sréczenje mjes prusskim statom a pjedawschim krakowskim domom njeplaćiwe, a so by žo wono po cžažownych wobstejnoscach pscheměniło.

Pjedawschemu krakowskemu domej žu pódla 15 miljonow hrivnow hotowych pjenjes wjele hrodow, pilow, parkow a něhdże 400 000 jutrow ratarskiwoweho wobhrodzenstwa pschepodali, mjes tym so je stat sdobom finanzne sastaranje dwórskich sastojnikow na létdźesatki pschewzał.

Tole wuprawowanje wjazy statnym finanzowym mózy notam njewotpowěda a dyrbi so tohodla z druhesho stejischcza snowa stać. Runje tak ma žo z wotnamakanjom pruskich stawowskich (majoratnych) knjesow. Wulutowanki, kotrež žo z toho dobudu, dyrbja žo spomóženju njesamożnych pschipokazacz.

Katolik njesmě socialist być

Bayerskje arzybiskopjo žu pastyrski list wo cžažnych wobstejnoscach wobsamknyli, kotryž žo 4. oktobra wosjewi. W nim žo mjes druhim wo sozialdemokratiji praji: **Njemóżne je, so by dobry katolik wospravdźity sozialist był.** Wo **kapitalismje** žo žudźi, so by njepravnje było, hdy by žo kapitalistiski hospodarstwo, kotrež sama wina na nětcžischich fridnych pomerach pschipiwzała. Wěsce dyrbi žo se wschej mozu pschećiwo wurostkam kapitalisma a pschećiwo tomu wojowacz, so žo kapital w malo rukach nakopi, tola žo njesmje pschepóznacz, so je pschi nětcžischich wobstejnoscach hospodarstwo bjez kapitala njemóżne.

Gandhi budże w Barlinje rěcźeć

Kaž Barlinske nowiny pischu, je žo Gandhi, wjednik indiskich nazionalistow, rosšudźił, žeby wobdźělenje pschi Londonskej konferenzy stónczinschi, w kotrejž europaiskich městach, a to w Barlinje, Kopenhagenje a Stockholmje wo indiskim praschenju rěcźeć. Tele města je žebi Gandhi wubrał, dokelž měni, so žo w Němskej a Skandinawiskej ja njecho a ja indiske hibanje wožebje sajimuja.

Francowska přestawku w bronjenju wotpokazuje

Sastupjeć Francowskeje we wotbronjenskim wubjerku Swjatka Ludowa w Genfu, Maśigli, je schtwórk stejischcho žiwojeho knjezerstwa k italskemu namjetej wojsewił, po kotrymž by žo hnydom dyrbjało bronjenje hač k stónczenju wotbronjenskeje konferenzy sastajić.

Francowske knjezerstwo tónle namjet skótka wotpokasuje. Wono žada, so by žo jednanje wo tutym namjecze na pschichodnu wotbronjensku konferenzu wottorzilo.

Maśigli francowske stejischcza na to salożowasche, so dyrbi žo, hačrunjež nochze na spravnosći a njesprawnosći italskeho namjeta dwělowacz, tola praschecz, hač tónle namjet wotmyslenemu samerjej wotpowěda a hač je wuzitny. Hospodarske plany njebychu žo wołożile, dokelž žu wojerske hospodarske plany hižo hač do junija 1932 postajene, a dokelž by dale žo se sastajenjom bronjenja we wjele krajach bjesdźěłcej fabrikhicha.

Namjet lorda Roberta Cecila, knjezerstwa namołwicz, so bychu žo hač z 1. novembrej t. l. wo namjecze na sastajenje bronjenja wuprajile, njehodźi žo praktiski wuwjesć.

Maśigli pyta potom dopokasacz, so žo wo sastajenje bronjenja na kraju, morju a powětrje nětkole sčyła njejedna. W mórskim bronjenju pak stare wójnske łódże pornjo nowym łódźam schkodnja, a z tym žo pschedcžasna runowaha wójnskich łódźstwow snjezinna.

Maśigli potom namjetowasche, so by žo namjet japanskeho knjezerstwa pschijał, po kotrymž ma žo italski namjet wotbronjenskej konferenzy pschipokasacz.

Knjezerstwa móża hischcze swoje stejischczo wojsewicz, wjedy hač žo wotbronjenska konferenza wotewri. Wotbronjenska konferenza by žo potom z rosprajenjom wo italskim namjecze wotewrita. Maśigli na to pokasa, so wotbronjenska konferenza **k cžekanju a dołhemu wojowanju powjedze.** Tohodla je so zyły atmosferen wotbronjenskeje konferenzy wažne, so žo hnydom pschi swołatkni myśl powschitkowneho sastajenja bronjenja rospomina.

Wo čim chce Laval z Hooverom jednać

„Daily Telegraph" z Washingtona pewdź, so wopyt francowskeho ministerskeho pschedsydy Lavala pola presidenta Hoovera we Washingtonje pucź sa konferenzu wuruna, na kotrejž dyrbi žo wo praschenjach łoteje mjeny a wo salożku hospodarskeho wobnowjenja zivilizowanych statow swěta jednacz. Pryedy konferenzy bychu žo dyrbjałej hłowne mozy, Francowska a Němska, dorozumicz. Dojednanje zentralnych bankow a knjezerstwow tuteju krajow wo nałożonnych methodach pak je nutne.

S tym je wěso praschenje wójnskeho dołha a reparazijow njerozdźělnje zwjazane, kotrež pak so hišcze pschihłokowanja Francowskeje a Pólskeje njemóże rosrisacz. Pucź k politiskemu struczenju, kotryž žo we Washingtonje rospomina, w tym wobsteji, so móża so reparazije jenož potom wuschmórnyć a žo finanzna podpjera sa Němsku dostacź, hdyž žo Němska sa zyle wjeźki czas na to swjasa, so njebudże zanych kročelow k revisiji pólsko-němskeje mjezy cźinicź.

Wozjewjenje ligi za cłowjeske prawa

Wo lisce němskeho spisarjeła Hansa Schwanna na cźekoslowakskeho swonkowneho ministra Benesche, w prozesu němskeho měrowneho towarstwa naspomnjenym, němska liga za cłowjestwo wosjewja, so liga z tymile wězami ninta nicžo cźinicź. Schwann njeje hižo wot wjele lět jejny zobustaw, a pschedsydstwo je jeho swojowolne, schkodne postupowanje hnydom najwótrischo sapudźiło, hdyž je liga wo tym shonika.

Šwajcarska so přećiwo němskim tworam wobara

Wuwos němskich tworow do Schwajzarskeje stajnje pschibywa, mjes tym so je wuwos schwajzarskich tworow do Němskeje nadpadnje wokżo schok. Wo tym je ho tež wutoru w druhej kommisiji Swjatka Ludowa w Genfu jednało. Schwajzarski wotpósłanz dr. Stucki prózowasche žo dopokasacz, so ma Schwajzarska wěste wobsebite prawa, žo pschećiwo pschepławjenju z němskimi tworami wobaracz. S tutym samym statistiku pschednješe, po kotrejž hłowny wěricel a stat, kotrehož praschenje wójnskeho dołha najbłe sajima, potajkim Sjednoćene staty, létnje na hłowu swojeho wobydlerstwa sa 7 hrivnow němskich tworow kupuje, Pólska sa 9 hrivnow, Italska sa 12 hrivnow, Francowska sa 28 hrivnow a **mała Schwajzarska sa 161 hrivnow.** Hačrunjež žo njehodźi, njenowane staty w nastupanju kupowanskeje a pschetrjebanskeje mozy na jedyn skhodźeńk stajieź, tuta statistika tola fakty zaćzišćzeja cźinjesche.

Wojerska móc Pólskeje

Po jara wobšěrnej rosprawje pólskeho swonkowneho ministra Saleskeho w Genfu je staw pólskich wojerskich mozow sležowazy: wójnske namórske mozy 3108 muži, mjes nimi 275 offizěrow; w letakstwje 7929 muži, mjes nimi 655 offizěrow; nakrajne wójsko 268,986 muži, mjes nimi 17 000 offizěrow, w namjestnym korpsu 26 611, we statnej policiji 31 675 a w namjetnej straži 5985 muži. Zyła summa, kotraž je žo sa wudźerzenje wojerskich mozow do letuschcho statneho hospodarskeho plana stajiła, 847 miljonow pólskich złotych wuczinja. Wójnskich łódźow ma Pólska 33 a letadłow 700, z kotrychž je 354 schulskich.

Też Danska lutuje.

Danska swój statny hospodarski plan wo 326 miljonow hriwnow smjerschi, hačrunjež je ho wón w minjenym lěcze z pschebytkom skóncził.

Kurs jendźelskeho punta dale pada

Na burschach žo dowěrjenje k jendźelskim finanzam hischcze njeje wrócźiło. W Amsterdamje je hódnosć punta z 12,3 schćěhnakow na 9,75 schćěhnakow padła. Wobsebje cźekało je jendźelski punt w Newyorku schodowak. Wón je ho se 4,16 na 3,93 dollarow posłabił. W Barlinje, hdźež je pryedy 20,40 hrivnow płacził, je ho jeho kurs se 16,63 hrivnami sapiłak.

Skróćenje mzdy w Jendźelskeho so wołóžiło

W delnim zjemje je ministerski pschedsydźa Macdonald wosjewił, so žu žo z łutowańskeho programma pod cźischcom wobstejnoscow najwjetsche krutosće wotstronile.

Wschě mjdy za jendźelsku policiju, wucźerjow, wójsko, wójnske tódźstwo a wójnske letakstwo, kotrež běchu z dźela hač do 15 procentow skróćene, žo na najwjazy wo 10 procentow sniža. Skróćenje podpjery za njesłužerjow pak žo njepschemění.

Italska dowozne cło powjetšiła

So by žo njedostatk w statnym hospodarstwje planje wuminuł, je italske knjezerstwo wschě dowozne zła wo pjatnacze procentow sa wschě twory powjetschiło, sa kotrejž žo we wiwowańskich trjeczenjach njejžu najwjetsche łśpschiny postajiże.

Jenož **někotre wuwjeza** žo cźinja, tak sa chemiske hnojidła, lane fjynjo a sa žito, sa kotrež je žo hakle njedawno zło powjetschiło.

Njeměry dźěłonjemějerjow w Šottiskej

W Dundeen w Schottiskej je pschi demonstraciji dźěłonjemějerjow k nałožnjostejam doschło. Demonstrantojo žu wjele swikładnych wokowow rosbili. Pschećiwo nim je dźesa policija zakrocźi, kotraž ludowu cźrjodu rozbiła. Pschi tym je žo 13 wołobow cźežko zranito. 20 wołobow žu sajeli.

Juhosłowjanska

General Živkowicź žo do reserwy pschełožadźił.

Kral je wczera wukas podpisał, z kotrymž žo wo nawjece wójnskeho ministra wójskowy general Petr Živkowicź, nětcžischi ministerski pschedsydźa, do reserwy pschełožadźi.

Zaso njeměry w Indiskej

W Kaschmiru w połnóznej Zndiskej žu tamnischi mohamedanojo pschećiwo jendźelskemu knjezerstwu postanyli. Mohamedanojo złožkarjo žu w Swinagaru jenož selske stra-

je nadpadnyli a nětotrych wojakow cježko sranili. Na dróhach su barrikady nahwarili. Sso sakitajo, su wojazy 6 sbežkarjow morili. Sbežk je so wot Swinagara do Anantnaga rossčerik. Na stronje jendželskich wojakow je so pječa 60 muži sranjo.

Amerika w Mandžurskej mjez Japanskej a Chinu posrědkuje

Po namolwjenju Swjatka Ludow je so knježerstwo Sjednoczenych statow połnocneje Ameriki wosbudžiło, sa wobnowjenje měra w Mandžurskej sakrocženj. Amerikanski statny sekretar Stimson je chinskemu a japanskemu knježerstwu notu pósłał, w kotrejž na podłožku podpisanych srěčenjow wobej namolwja, so byschtej njepscheczelnosce sastajskej a swoje wojerske mozy tak rozdželiłej, so bychu so wunoschli prawa ludow a internazionalnych dojednanjow dopjelnike, a so bychu so skutkow wostajitej, kotrejž bychu pscheczelne wurunanje swadow wohrozyle.

Japanske wójsko so z Mandžurskeje wróća

Nota Sjednoczenych statow połnocneje Ameriki na japanske a chinske knježerstwo njeje bjes wuspěcha wostała. Japanske knježerstwo je poručiło, so dyrbi japanske wójsko w Mandžurskej swój marsch k Charbinej a Taonanej sastajicej. Też Kirin dyrbi so wopuscheić. Jenoż pažmo połodnischeje mandžurskeje želesnizy wostanje wobsadžene.

*

Japanszy ministrojo su so schtwórtk popołdnju sešli a wobsamkli, na notu Swjatka Ludow wo mandžurskim konflikta wotmolwić a sa sjawnosć wo tej samej naležnosći rozsaženje wojerwić.

Mjes tym pak su z Mandžurskeje powěsće dóschte, po kotrychž so wurunanje konflikta počeža. Japanski konsul w Charbinje je snowa protyt, so by so do Charbina japanske wójsko pólsało, kotrejž by japanske wobydlerstwo schkitało. Chinesojo su japanske wobhonjerske lětadła wottšelili kotrejž su do Charbina lećale. S Pekinga je powěs; so je su Japanzy w Mukdenje chinskeho wyschka sajeli, kotryž je pječa ja to samotwity, so su Chinesojo jeneho japanskeho heštmana wotpravili.

Nowe přesčehanje Japancow w Chinje

W Hongkongu (w Chinje), w měsće, kotrejž je China Jendželskej wotstupika, je pjatk k cježkim nahwalnosćam pscheczewo Japanzam dóschło. Chinesojo po bróhach khodzazych Japanzow nadpadowachu a do nich bijachu. Też japanske klamy wupuscheichu. W nozy so na wschelakich městnach plakaty pschilepichu, z kotrymiž so chinske wobydlerstwo namolwjesche, so by so na kóžnym Japanzu za japanske nadpady w Mandžurskej wjecžit. Zyła policija je so alarmowała, so by njemery potkožita.

Chinske wobydlerstwo so hižo poslednje dny njepscheczelszy pschecziwo Japanzam horjesche. Jendželski gouverneur bě tohodla dowolenje policajskich sastojnikow wrócjo wsak a wurjadne pschihoty sa sakhowanje měra cžinik. Japanski konsul je so pječa wobcežežowak, so je so Chinesam dowolilo, khorhoje na pok puscheći, a frjedu, kotryž dženja počahnu swjatkarjo do Mandžurskeje pschi sahło, jako žarowanšti džeń zwjeczeći. Sdobom je japanski konsul wojewić, so je powěć njewerna, po kotrejž je japanske wójsko Charbin wobhadžało.

Přezjenosć mjez Kantonom a Nankingom

Hlowny wójskowy roskasowar w Kantonje, Cjen-Tsej-Tong, je telegramm presidenta Cjangkaischeka dóstał, we kotrymž tutón prajі, so chze wrócso stupicz. Kantonske knježerstwo ho namołwja, so by so pschi **wutworjenju noweho nazionalneho knježerstwa wobdželiło** a stare swady sabyło. Wu tu khwilu so rospomina, kak matej so wobej knježerstwje sjednoczeći. W Shanghaiu ma so měrowa konferenza wotměć.

Wozjewjenje Japanskeho knježerstwa

Japanske knježerstwo je wojewjenje wudało, w kotrymž wimu sa to, so je japanske wójsko do Mandžurskeje pschičahło, na Chinesow wotwali. Chinesojo su jene pschižnišchego połodnischeje mandžurskeje želesnizy wupuscheili. Japanska je na to dyrbjała swoje sajimy schkitać. Wona žebi njepscheje, swoje knježerstwo powjetschicz, ale jenoż žada, so by mohła Chinje pschi roswiczu kraja pomhać.

Argentinska swoju měnu na dollar załoži

Banki w Buenos Aires su po namolwjenju argentinskeje nazionalneje banki wobsamkle, nakhwilnje dollar jako měnowy załožk pschijeć. 180 argentinskich stotych pesow dyrbi hódnosć 100 dollarow měcz.

Junkerske wódne lětadło „Freundschaft" a jeho pilotojo. Junkerske wódne lětadło „Freundschaft" wotleća njedawno z Potsdama do Chiny. Powě so, zo je tuto lětadło při brjozy Indiskeho oceana znjezbožiło. Pilotojo pak su pječa njezranjeni wostali. Widźimy jich na lětadle wot lěwa na prawo: Schonger, Bertram, Klausmann.

Ze Serbow

W Budyschinje, 26. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wječor we 7 hodź. barometer 748, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +11. Dženja rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer +5, thermometer we nozy +4. Wuhladny na pschemjent. wjedro. Wjedro je so trochu stajiło. Hacž trainje, je wulke prascheńje. Nad rańschej Europu leži nižina a fluktuje na nasche wjedro, so njemože so do wobstajneho milcho nasymskeho počasa pschekwortcž. Nad srjedžnokrajnym morjom leža pschezo hischcze wobschěrne nižiny. Njewotloja naš tohodla, so radu z wjele deschczom nasche strony pschecžahnu. Nižiny nad srjedžnoseiskim morjom wobaraja pschipławej pschebrětych powětrow do naschich stron. Tohodla bojimy so, so wjedro dale swój torhaty, haj hrubu ras sahowa. — Hinak žudźi naschi wjeorawustojny. Tutón so zdyb pschichodny tydzeń rjanych słónčnych dnjow nadźija. — Justhe, 17. njedželu po swjatej Trojizy, schadža słónčko 5,52 hodź. a so khowa 5,50 hodź. Měsačk schadža wjecžor 5,57 hodź. a khowa so rano 6,22 hodź.

Dospołne začmiće měsačka

Jutrje žobotu 26. pózninja nastanje dospołne sačmicze měsačka, kiž budźemy móz w naschich krajach wobkedžbowacz wot sapočatka do konza. Měsačk jutrje sobotu seschadža w 5 hodź. 47 minutschinach. Dospołnje sačmity budže měsačk hižo we 8 hodź. 22 minutschinow a tuto dospołne sačmicze traje do 9 hodź. 52 minutschinow. Dospołnje zajny budže měsačk sajny w 10 hodź. 51 minutschinach. Dokelž je sčen nascheje semje wjetschi dyžli měsačkowa tačel, budže sačmicze měsačka tracź dosć dołho. Pschi spočatku sačmicza budže měsačk blizo narańschego wobora, hdyž pak nastanje dospołne sačmicze, budže měsačk hižo chětro wyšoko. Jeli wobthowamy dotalne mutne, samrócjene wjedro, njebudźemy dyž móz derje wobkedžbowacz tuto žadne njebjeske dźiwadło. Měsachmy kětka hižo ras dospołne sačmicze měsačka a to seleny schtwórtk 2. haprleje. Tehdy mózachmy pschi zajnym njebju sačmicze jara derje wobkedžbowacz.

— **Dženkowiske wiki.** Butra płaceschе 75 hacž 80 pf., jeja 10—12 pf., twaroh 25 pf., hušy žerdźane 95—100 pf., kury žive punt 50 pf., žerdźanych 60 pf., kachi sarźane 95—100 pf., hołbje 50—60 pf., kayonki 90—100 pf., cžerwjeny kał 8—10 pf., běły 6—8 pf., šmdroity kał 12 pf., žołtokej 10 pf., rjetwicžki 10 pf., bumy 20—25 pf., tórki 15 pf., kišale kórki. 3 schtuki 25 pf., zyble 10 pf., kolrabi 5—10 pf., morchej 10 pf., rjetki 10 pf., jabluka 5—25 pf., kruschwy 5—20 pf., šlowki 25—20 pf., winu 25—40 pf., běrwy 10 punlow 30 pf., tomaty 15 pf., hrihy 10—40 pf., měd 1,50 hacž 1,70 hr., kamy wolu 1,20 hr., bosanki 12 pf.

— **Němzuski schulerjo a schulerki Budyschkeje wyschicze** je rozdy sekkaju so z pschilěžnosczu pożwjeczenja nowoje schulskeje khorhoje a dodatkoweho pożwjeczenja 60. narodninowio schule dženja sobotu a sutrje njedźelu w Budyschinje. Dženja pop. w 4 hodź. połožy so wěnz k czelnej tafli, ½5 hodź. pożwjeczi so khorhoj. Stari schulerjo schromadźa so wjecžor we 8 hodź. w Societät. Njedźelu letkaju so schulerjo zenatlíwych rjadowniow a wjecžor budźa reje w Kaheleńi.

— **Sjednoczeństwo za wumjelstwo w Budyschinje,** załoz. tow. S pschiležnosczu pożwjeczenja powjetschenskeho wotwjesenskich mělnosczach 3. lětnu wustajenju dóstawa nawjeza sarjadnje sjednoczeństwo za wumjelstwo w nowoho sjednoczeństwa Luzyskich tworjazych wumjelzow, kiž wobsahuja maleństwo, grafiku, plastiku a wumjelske pschemyslo. Wustajenja je — runje kaž nowe městnosce muzeja — wot njedźele 4. oktobra t. l. 14,30 hodź. — po skónczenju pożwjeczenskeje zwjatoczesnosce pschedpschedawanje.

Alian:

Napoleon a serbski wojak

Prěnjotne powědančko.

67] (Pokračowanje.)

Kěžer sawoła na mnje: „Do Parisa, do Parisa! Wobstaraj spěchnje wós!"

„Je pschewosdže, majestotej, pschepodacze je najsterje hižo podpisane", rjekny general. Ale kěžer ho njeda z tym samylicz. Wón sawoła: „Dyrbju khwatacz do Parisa. Dam z wuikinu wobnjemi něšto rosswětlicz, wschitkich bjes wuwsacza wobrónju, budźemy wojowacz na wulizach a jeli nuzne, špalimy Paris, kaž Ruzoju Moskwu."

Bjes teho, so by dale na wós czakał, běžeschе wón po drózy k Parizej, kaž by mohł tam sam bjes brónjow zacžahnycz. Ale tu nadobo wuhlada psched sobu lute wohnje. „Schto je to?" Tu leżachu w nozy pruzy wojazy na lěwym boku rěki Seine. Pomalku so kěžer wrócza z pschilenej hlowu, — je pschewosdže. Wósla Chaulaincourta do Parisa a spolnomózni jeho, so by jednanja wo měr wjedł. Ssam pak wosta psches nóz w pólstowni pschi thartach žedźo kaj w St. Diesier. W rańschich žmerkach pschihna so spěchny posoł a rjekny: „Pschepodacze je podpisane, dženja počahnu swjatkarjo do Parisa." —

Kěžer poruczi, so wrócżicz do Fontainebłaua a tam bydlesche wó jitwach, kotrejž je někdy Franz I. wobydlił. Tu chzyche wschitkich swojich wojakow wokoło sebje zhromadźicz. Měješche jich hischcze 60 000. Ssameho sebje pak liczeschе za 100 000. S tajfim wójskom, je 160 000, myslesche swjatkarjow pola Parisa sbicz.

Caulaincourt pschinjese 3. jutrownika powěsć, so je **zar Aleksander** jednanje wo měr wotpokazał.

Na tuttym dniu wobkladowasche Napoleon swoju staru a mlodu gardu a rjekny: „Njepschecžel je mje wo tři dny pschekhwatak a Paris wobhadźił. Zarej Aleksandrej žnym jednanja wo měr posticził. Chzych woprowacz wschě nasche dobyczka po sdežku. Je pak to wotpokazał. Chzu jeho sbicz psched Parisom. Sdeš k tomu swólniwi?"

„Vive l'empereur! Do Parisa! Do Parisa! Chzemy wumrzecz na rospadankach Parisa!" bě jenohłósna wotmolwa, tak žylna kaž hrimot. Ale dwě krocželi wot kěžera sdaleny powěda Ney jeho wobdawazym marschalam: „Sso sastojnistwa wsdacz, niczo wjazy njesłyma, hacž so sastojnistwa wsdacz!"

Kěžer cžini, jako njeby tute hłowa słyschał a wrócži so do swojeho wobydlenja. Sa nim pak du marschałojo, Neya doprědka storkajo a jemu pschiwrěczujo, so by so njebojał kěžerej wěrnosczi prajicz.

Wschitzy sastupichu a Ney rjekny:

„Ma Wascha majestotej powěsče z Parisa?"

„Ně, — kajse žu?"

„Jara hubjene. Sdejm je waš wotpadžił, lub a wójsko wot pschižadni wuswobodžił."

„K tomu njem njemějesche žaneho prawa, to žmě jenoż kuj cžinicz", wotmolwi nětnje kěžer. „Ja pak sbiju swjatkarjow psched Parisom."

„Nasche połoženje je sadwélne", wotmolwi Ney. „Schkoda, so njeje so prjedy měr wobsamknył. Někto swostawa jenoż: sastojnistwo sbicz."

Tu sastupi marschał Macdonald a rjekny: „Wójsko njecha, so by Paris žamžnu dónt podeschoł kaž Moskwu. My žnym wobsamkli, konz cžinicz. My mamy dosć na tutej njebožownej wójnje; njechamy hischcze też wobydlerstwu wójnu sapoczecz. Schtoż nje nastupa, wosjewjam waschej majestotej, so žiwój njecz ženje z franzowskej krewju njewomaczam."

„Wy, moji knježa, sebje wobsamknyli. Ja hinak myslu. Chzu bitwu bicz psched Parisom."

„Wójsko njepóndže do Parisa", praji Ney ł wulkim hłosom.

„Wójsko budže mje pošłuchacz", sawoła kěžer hischcze wótrischo.

„Wascha majestotsez, wójsko pošłucha jenoż swojim generalam!"

Napoleon derje wědżeschе, so trjeba jenoż hłowo swojemu błižbu cžinjazemu pschicrucznikej wrajicz, a wójsko by wschitkich marschałow sajało. Wojazy hižo hnscžiščho sjawnje wrajachu, so by marschałojo pscheradnicy. Tola tajše něchto psched bitwu sčinicz, njebě tak jednora wěz. Wschědni wojazy njemójachu wójsko w bitwje nawjedowacz. Tak by dyrbjał kěžer druhich wyschkow sa wjednikow pomjenowacz. Ale myslachu cži hinak hacž tuczi? Měrnje wotpuschcži Napoleon marschałow. Jenoż Caulaincourt wosta pschi nim a z nim napišа kěžer, so chze by knježerstwa wsdacz. Tute ma kěžerka pschejmjacz a prawo na trón sakhowacz kěžerowemu a jeje synej. Caulaincourt, Macdonald a Ney pschewostanu lisczinu a njeżu ju do Parisa.

W žamžnej hodźinje pscheradži kěžera starý smužity marschał Marmont. Tutón bě z Napoleonom hižo w Egyptowskej wojował a bě z kěžerowym pschecželom. Marmont stejesche se swojim wójskom w Essonežu, kotryž leži srjedža Parisa a Fontainebłau a schkitaschе tak kěžera. Tutón general postrěži ko swjatkarjam, to chze swoje stejischczo wopuschczicz, jeli może bjes schkody do Normandije wotczahnycz. To bě njehańbite pscheradnistwo, dokelž někto bu kěžer swjatkarjam bjes brónjow wudaty. Napoleon njechaschе dołho wěricz, so mohł Marmont tajki pscheradu sčinicz. Sdyž pak bě wo wěrnosczi pscheradnych pscheswědczi, rjekny: „Wón budže njesboženschi hacž ja."

Na tutu njeswérwu Marmonta njemóžeschе ženje sabycz. W swojim testamencze spomina na žiwotich pscheradnikow a praji tam: „Wodam jim, njech tej Franzowzka jim woda." Wo Talleyrandze a Marmontu pak praji: „Nadžijamy so, so hubiczka djabola Talleyranda hubu tpali Judaschej Marmontej na žudnym dnju." Sdyž Marmont wotczahny, bě bitwa psched Parisom njemóžna.

(Pokračowanje sčehuje.)

proschenymi hoseźemi — powschitkownje pschistupna. Satiny sa hobustawy darmo, sa nježobustawy 50 pj., sa schulerjow 25 pjenježkow.

— **Powjetschenšti twar měschčanskeho muzeja** poswječi so njedźelu 4. oktobra w nowym pschednjoschežiskim sale. Sswjatočnje sapočnje so popołdnja 1/12 hodź. Knjez wyschschi měschčanosta Niedner směje poswježenišku rěč. Hudźbne poskićenja buduja swjatočnjejšu wobwěnzowacz. Sobom wotewri so 3. lětna wustajenja dźěłoweho sjednoczenstwa Luźišćich kubłatiskich wumjetnjow.

— **Katolska wyšša a natwarna šula** wuhotowa zańdźenu srjedu dn. 23. póžnjeńca Mozartowy koncert. Wosebity raz měješe wječor z tym, zo bě najdostojniši knjez biskop dr. Gröber z prewodom někotrych tachantskich knjezow pritomny. Knjez wyšši stud. direktor dr. Löbmann postrowi česenych pritomnych, wosebje pak knjeza biskopa. Přeješe tež k. tachantej Hartmannej k jeho 75. narodninam wjele zboža. Potom poręča knjez biskop někotre słowčka připóznaća za dźěławosć a wuspěchi tutoje šule a pokaza, kajku paedagogisku wažnosć Mozart dźensa hišće ma. Knjez cand. fil Nowak poda we swojim derje přemyslenym přednošku jasny wobraz wo Mozartowym wumělskim skutkowanju. W přenjej połojcy poskići nam khór pod jeho nawjedom někotre wumělskich kuskow. Tež dwě solistcy wustupištej z wuspěchom. Druha połojca koncerta bě instrumentalnej hudźbje wěnowana. Słyšachmy z Mozartowych sonatow dwě sadźe za klawěr, kaž tež přenju sadu z husloweje sonaty. Huslerjej słuša woschita česć. Dale poskići nam šulski orchester pod wjednistwom knjeza Korle Englera někotre Mozartowe komposicije, kotrež so z dobrym wuspěchom skónčichu. Na kóncu wudźěli k. biskop pritomnym swjate požohnowanje.

— **Wobkhodna niedźela** w **Budyšinje**. Kaž nam tudomny swiatk za wikowaršwo a pschemysłko sdźěli, budźa Budyške wobkhody niedźelu 4. oktobra wotewrjene wot 12—6 hodź. hjes pschetorhnjenja.

— **Budyške haptyki** su wschitke dny hač do 7 hodź. wječor wotewrjene, njeźelu pak samknjene. Mózny skutk ma a niedźelu wotewrjene ma jenoź jena haptyka, mjeńšačnym wotměnjenjom. W pózńišnjej je to Hrodowska haptyka na Hoschiži haty a we winowym Wettinska haptyka pschi sudnišim twarjenju.

— **Dobyče wo 5000 hr. a 1000 hr.** Pschi wječorownschim czehnjenju sakskeje krajneje loterije padźe dobyče wo 5000 hr. na cźišło 39 433 a dobyče wo 1000 hr. na cźišło 136 234 do tudomneje Rothereje loterijoweje běrkownje na Kěrkorskej dróhy.

— **Sakska krajna loterija.** Pschi schtwórtkowym czehnjenju 5. rjadowneje 199. sakskeje krajneje loterije (21. dźeł) padźe dobyče wo 200 000 hr. na cźišło 106 713, dobyče wo 40 000 hr. na cźišło 133042, dobyče wo 5000 hr. na cźišła 2542, 5746, 16 432, 25 418, 34692, 47 403, 77 905, 79 537 a 128 219.

— **Matorentnarjam** wupłaćuje so podpjera na měsaz oktober schtwórtk 1. oktobra 1931 pop. wot 3 hač 1/5 hodź. w Sseńmowni na Hrodowskej haty 10 po 1 schodże wo schtwe cźo. 41.

— **Kedźbu pschi chowanju bórnow.** Pschi mnohich deschczach létnischeho léća su wschitke bórny jara wohrožene, dokelž wone wot nutskach hnija. Tohodla so radźi, jo bychu so bórny, pschedy hač so do hromady abo pingu jeschpaju, hischcze ras cźišto na powětr sesypałe k wutschnjenju. Pschi łopanju do hromadow a pingow dyrbjeli ratarjo drobny palony kalk sypać, cźimž so rosschěrjenju hnicza sadźeńca.

— **Wobkrućenje kwitowikow** za dóstawarjow invalidneje, wudowineje, syrotoweje a wjesnoźiwjenskeje renty stawa so ja pjatk A hač L srjedu 30. septembra 1931, ja pjatk M hač Ž. schtwórtk 1. oktobra 1931 wot 8 hač 1/21 hodź. w Sseńmownu na Hrodowskej haty 10 po 1 schodże wo schtwe cźo. 41.

S **Rutarjez.** Nêhbutchi wjeńnjanosta Korla Müller je 1. pózńnjejšim swoje sastojnstwo složił. Wot tuteho cźasa wobhara sastojnske dźěła gmejnski starschi, ratar K. Janasch. W pobjedźenju gmeinskich sastojnjerjow minjenu wutoru kněźerja Hermanna Neumanna za wjesnjanosta wolachu. **Wón** 1. oktobrej nastupi.

S **Bukez.** Bukezańske kupowańske a pschedawańske družstwo wotmě niedźelu swoju 15. generalnu schromadźiznu. Sapisowar Gerhard Lukaš z Kelwasy poda wobkhodnu rozprawu wo minjenym wobkhodnym lěcze. Pschi spočatku wobkhodneho léta měrjeche družstwo 210 hobustawow. Pschistupiło běsche 26 hobustawow, wustupiło 12, tak ma družstwo 224 hobustawow je 336 podźělcow. Wobrot wuczinjeńcze we wobkhodnym lěcze hodźa milijona hrěwnow. Tež wudoby so nastadnu cźišk dosahk. Wobrot twarow so pomjeršu lětu pschedy njeje wjele pscheměnił. Lětne stejšowanje so sdźěli a pschedstejstwo a wobkhodny wjednik so wuswobodźichtaj. Cźišk dobyk rozdźěli so po wustawkach. S pschedstejstwa a dohladowańskeje wustupjaze hobustawow so jenohłósnje sajo wolachu.

S **Budyschinka.** (Porjedźenka.) W cźišle 222 Serbskich Nowin pisaše so, zo je Bämischcez swojba w Budyschinku swoji sloth kwaš swjeczili. Kaž so nam powě, njeběše pak to Bämischcez, ale Bamžiž swojba.

S **Lubija.** Pjatk rano je sebi tu mlody cźłowjek živjenje wzał. Wón so w starschišim bydlenju wobwěsny. Sanitelnizy sjatychu jemu živjenje sajo wróćicz. Tola jich prózowanje běšche podarmo. Wboh cźłowjek je pjecźa w cźežkich myslach ruku na so složił.

S **Lubija.** Wokrjeżny wuhotowar Lubijskeho hantiskeho heitmanstwa jeńdźe so pjatk 2. oktobra 1931 dop. w 10 hodź. k swojemu sjawnemu pohrjebjenju.

Z Haslowa. Jutře wječor 1/27 hodźin wuhotuje naša sokolska jednota swój 3. załoženski swjedźeń na tudomnej Měrćinkec žurli. Budże tam wěsce jara rjenje, kaž to w Haslowje stajnje bywa. Sokolska jednota wočakuje prawje bohaty wopyt. (Redakciji je so zdany přiwabny nastawk pósłał, bohužel pak njeběše móžno, jón wočišćeć, dokelž je so prepozdźe wotedał. Dlěše nastawki dyrbja stajnje dźeń prjedy w rukomaj redakcije być.)

S Njedźichowa. Njewočakowany wodu picź, hdyž smy sad abo wino jěli, je sebi sa dźesacz dnjow dwaj šmjertnaj woporaj zadał. Na sakkanjenje cźerjewow wumrě 22-létny korcźmarski syn Richter w susodnym Hausdorfje a 19-létny syn wósnišćeho wobsedźerja Leßmanna we Njedźichowje.

S Nyčkowałda. K powschitkownemu wjeselu so wulki swón na tudomn. zyrk. wěži sajo schtyrceć dawa. Přenji ras saswoni pschi wérowanju. Psched dlěšim cźasom běšche policija sakasała, z tutym swonom swonicź, dokelž běšche wobschkodźene. Dokelž pak so wobschkodźene nje njeje tak straschne wopakasało, kaž bo swopršeka bojachu, smě so nětko z wulkim swonom sajo swonicź.

S Khrjesče. Konsistorstwo je postajiło, so ma wikar Hans Matthes, rodźeny z Wrótšławja, kiž tuchwilu na předarskim seminarje we Wittenbergu pschebywa, wot 1. oktobra t. l. tudomne wuprózdnjene farske městno zastupować. Witar wulkne šerbsku rěč. Tuž smědźa Serbja Khrjesčejańskeje wosadny wočakować, so hnedźa tež w pschichodźe Bože słowo w maćerjeńcej rěcźi słyschecź.

S **Klěknoho.** Tudomny pjekarski mišter Willy Janetz swjeczeše pjatk 25. septembra swój 30-létny wobkhodny a mischterski jubilej. Wjele swoja tež do pschichoda!

Z Łužicy

* Se Zitawy. W Zitawskich horach je so srjedu rano pschi 1 stopi. symy přenjeho sněha naschło. Haczrunjež je protyczna nalyma hałe lědma zastupiła, poslěcźa schtomy a keiti hižom lětčro symski napohlad.

* S **Bertsdorfa** pola Zitawy. Tudomny kubłeř Edmund Zöllner je sebi schtwórtk popołdnju živjenje wzał. 60 létny muž wobwěsny so na swojej synowej lubi. Wón drje je w khorych cźežkich myslach ruku na so složił, dokelž njemóža starodze wo živnosć być z pschicźinu sudnieje krocźele. Wón běšche swoje ratarstwo synej pschenajał.

* S **Wulkich Nêdarjez.** Wobžarujomne njesboże potrjechi sajdźeny pjatk 51étneho žynka jeneho tudomneho wobhdźerja pschi hrajkanju. Wón bijesche z hamorom na kamjenje, pschi tym wot hamora kusk żeleza wotlecza a hólzej do leweho wóczka sleca. Njedźelu dyrbjachu wboheho hólza do thorownje Drježdźanskeje diakonyssownje dowjesć. Tam dyrbjesche jemu lěkar lěwe wóczko wotewsacź. Lěkarjo pak so nadźijeja, so so prawemu wóczku widźenje sathowa

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Drjezdźan.** (23 wulkadnych wołnow rosbilo.) W nozu k srjedźe wobkedźbowachu nimotkodźacy, so na Johnstej a Wettinskej dróhomaj muž z klepakom wulkadne wokna rosbiwa. Pschiwjedźechu jeho na policajsku straž, z wotkelž pak dowjedźechu jeho do měschčanskeje thorownje na Lobtawskej dróhy, dokelž ida tam być duchatkory. Personalije njeznjesachu zyle prawje swěcźicź. Wón je wischo hromadze 23 wulkadnych wołnow rosbił.

* S **Wolkensteina.** (Hród Scharfenstein na pschebadźowanje pschedaty.) Léta 1241 natwarjeny hród Scharfenstein, kiž je dźeše 400 lět we wobkhodstwje swójby z Einsiedel byk, je so z woporom pschitomneje nuzy stał. Wutoru bu na Wolkensteinskim hamtiskim sudnistwje w pschitomnosći nastarscheho swójby, krajnoźudniskeho presidenta n. w. z Einsiedel, hród na pschebadźowanje pschedawany. Najwjazy hadźi z 330 000 hriwnami fabriski wobsedźeć Fritz Eulitz z Grünawy pola Wildenfelsa.

* Se **Schwarzenberga.** (Dwaj woporaj luboscźinjeje bruchlohry.) Wutoru popołdnju zatrěli w měschčanskim lěsu 20létny bjesdźelny samkař Herbert Müller domjazu dźowku Krelle z Beiersfelda, z kotrejž měješe snjomstwo. Po njeskutku je Müller sam zatrěł.

* S **Geithajna.** (Wojo žebi do žiwota storcźik.) We Ebersbachu storcźi ratar, kiž chanjsche je swojim konjom nakładźeny wós do remisy sawjesć, wo powodny schcźežor a wojo prażny jemu do žiwota. 24 hodźin wosta njeswěsny, hdyž wědomja a nětko leži psche cźežke snutskowne sranjenja zhorn.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro** sa jutšiznu njedźelu: Sśmělny so nadźijecź trochu spodobnischeho wjedra.

* **Na Wódrje w Schlesyšej je wulka woda, kotrejž njepschestawajeju pschibywa. We Wrótšławju je wona 2½ metra wyšše normalneje wyšokosce stupiła. Na wjele městnach je Wódra psches brjohi stupiła. Někotre wsy su w strasche, so so pórzju. Pucze a dróhi su so powodźile, wotawa, rěpa a bórny, kotrejž bu hischcze njejsu domorjowane, fu sniczene. W Kladźišim hrabinstwje je Nysa psches brjohi stupiła a dalše strony powodźiła.**

* **Sněh, kotrejž je so posledne dny nachoł, je wjele ratarjam w Hornjej Bayerskej wulku nuzu naczinił. Ssamo w pschedhorach sněh poldra metra wyšoko leži. Hórske pastwischcza, z kotrychž so hischcze ślot wotekmał njeje, su wot wschcheho świata wotsamknjene. S dola dyrbja so pucze k pastwischczam wuskopać. Skót w hródach na pastwischczach z hłodom mrěje. Wulka schkoda je je sněhom tej w lěsach nastała, samo zyle stare ichtowny ša so husto stamake.**

* **Rěka Wišła w Polsce je psches brjohi stupiła. Powodźenje je wulku schkodu naczinilo. Knjezeršstwo wotschěrny pomozny sturt organizuje.**

* **Pschedźyda amerikanskeho dźełaćerskeho stejnstwa licźbu dźełoujemjerjow w Sjednoczenych statach na 5 600 000 wobliczja.**

Towarstwowski powěstnik.

Naš sobustaw čo 404

Lena Kleinowa w Hora ej Hórcu

je wumrěła. Našich dowěrnikow a jenotliwych přinošowarjow prosymy, zo bychu přinoški po 70 pf. za tutón smjertny pad na naš konto na Serbskej Ludowej Bancy zapłaćili.

W Budyšinje, 26 pózńnjeńca 1931.

Posmertna pokładna
župy „Jan Arnošt Smoler“ w Budyšinje

Haslow: Jednota „Sokol“ wuhotuje njedźelu 27. sept. 1931 w Haslowje swój III. załoženski swjedźeń. Wšo bratrowske jednoty přeprošuje naunjewutrobnišo

předsydstwo.

Hornja Hórka. Towarstwo „Łužica“ změje njedźelu 27. pózńnjeńca pop. w 4 hodź. swoju měsačnu zhromadźiznu w Hanišec hosćencu. Dowěrnicy so proša, to wšém sobustawam wozjewić. Hosćo su lubje witani. Wo bohato wobdźelenje so prosy.

Drjezdźany. Stwórtk 1. oktobra změje „Hromadnik“ swoju měsačnu zhromadźiznu z přednoškom. Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Pančicy. Sobustawy „Lipy Serbskeje“ zeńdu so w čornej sukni a wyschkim klobuku w 1 hodź. k wotkhadej do Kukowa na šuli. Nic na towarstwowe znamjeńka zabyć!

Nawječorny wokrjes so njedźelu 27. pózńnjeńca z khorhojemi na poswjećenju khorhoje w bohatej liśbje wobdźeli. Khorhojnicy w paradnej drasce. 1/41 hodźin so zetkamy na dworje Kukowskeho kórbarka.

Zamiske wozjewjenje z Wudy šin a

Njedźela 4. oktobra 1931 hnědźa w cźišu wot 12 hač 18 hodź. pschedawańcze (Kramy) wotewrjene buchu a pomozniju, wuczobnizy a dźěłacerjo we wikowaršwje dźěłacy. —

W Budyschinje, 26. septembra 1931.

Měschčanska rada — pschemysłowy hamt.

Zeleninu warće najstódniso z

MAGGIs Fleischbrühe

Hlowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoler w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučmaŋ w Budyšinje. — Za nowinski: G. Janak w Budyšinje.

Viktoria Regia w Barlinskej botaniskej zahrodze je zakćeła. W tutych dnjach hospodarskich a politiskich katastrofow poskića so wopytowarjam botaniskeje zahrody w Barlinje we wšej čišinje jedyn z najkrasniješich naturskich podawkow: Victoria Regia, dźiwna rostlina južnoamerikanskich pralěsow ze swojimi hobrskimi talerjowymi płuwanskimi łopjenami je w cyłej swojej krasnosći rozkćeła.

Zadanjamy nalutowańske pjenjezy na najlěpje

Sekowy konto z 3% bjez dalšich wudawkow. Dawamy kredity, wobstaramy hypotheki a hódn. papjery kaž wšě druhe bankowske dźěła

Přijimamy a wupłacujemy tež pola filialkow we Wojerecach a w Khočebuzu a agenturow w Kulowje, Wjerbnje, Łazu, Wulkich Zdźarach Khrósćicach, Baŕce

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje

Wosebity wobkhod za **nawočnicy, ślinarje** (Klemmer) **dalokowidy atd.** Specialist nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje na Hošće hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Waš elektromotor

spuščomnje a tunjo **wuporjedźam.** Derje wupruhowane bronzowe kładźenje

Max Büttner

metalowa lijeŕnja w Jeńkecach čo. 50 a w Budyšinje na Kotolskej hasy 8

Časnikaŕ Fritz Hebold w Budyšinje

na Dźiwadłowej hasy 6

Telefon 2727 (žane klamy) poruča so

k wuporjedźenju časnikow

kóždeje druziny. Přińdu tež na wsy. Najtuńše wobličenje.

Cyhelńca w Salowje

ma kóždu dźěłbu

murjerskich cyhelow

po přihódnych płaćiznach na předań, tež z přiwoženjom.

Zarjadnistwo Salowskeje cyhelńcy
Post Kulow / Telefon 36

Wupjerki

kaž być dyrbja: to najlěpšich hódnoćenjach:

pobleščcžo 130 cm šěr.	15.20	13.60	**12.20**
pobleščcžo 160 cm šěr.	17.20	16.40	**14.80**
pobleščcžo 100 cm šěr.	10.40	9.40	**6.80**
hłowakowa šěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11

(měj. Al. Pilopp)

Snaty najlěpšchi dom za dobre wupjerki

Młode, syne, wysokosućelne

wužitkne kruwy

jena z čelcom ma jara tunjo na předań

Max Köhler w Niježi Wsy

Wysokosućelna

čohniwa kruwa

na předań w Ralbicach 28

Reform. statčiki čelne powjazy bjedrowe pasy tunjo a dobre

w korsetskim domje

Barthel

na Hošic hasy 33 / Rózk Kčžorskeje dróhi

Poskužnja jenož žónske.

Hóžki

kóždeje druziny kupuje po dnjowych płaćiznach a přijima ke běleniju

Herm. Erdenberger

kóžkowa wikowańnja na Zwonkownej Lawskej hasy 34

Předawanje čriewow

za firmu

Knoll u. Fehrmann we Drježdźanach

Mało trjebane

wohniščo

na předań we Worklecach!

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyskim hamtskim hejtmanstwje

Jenopřečne Brabantske wobrotne pluhi tež za **kruwy** su dóšle

Wulka dźěłba

najlěpšich

prusnicow

je dóšła — punt po **40** pj.

Tak dołho hač skład dosaha!

Předamy jenož sobustawam!

Tworykupowace towarstwo w Budyšinje

Fotowe projekciowe powjećeńske domj. kinowe } **aparaty**

a wšě wěcy za amatěrske fotografowanje. ◆ **Fotowy dom**

Richard Hutha

mějićel Arno Lehnert

w Budyšinje

na Serbskej hasy čo. 13

Wuwiwanje filmow a platow kaž tež wotčahi wěcy wustojnje a najspěšniše.

Poručam so k přihódnym płaćiznam:

Motorske kola kóžd. znamki jězdne kola za žony, mužow a dźěći, Bubi-kola a šnjekadła (Trittroller), šijace mašiny, zimace mašiny, gramofony, ašele, narunanske dźěła atd. wobwěšenja za motorske a šidne kola, dyhazne lampy a baterije, nakhribjetniki, sedłowe přikry wěki, dźěłace sedła płókanski kompresor — lohk e płókanje, radiowe připrawy znate znamki, wuporjedźenje emaliěrowanje a niklowanje

H. Paul Gräfe

mechanikarski mištr

Telefon 7 **w Kamjencu** Tel. 270

Nawěški w Serb. Now. maja wulki wuspěch

Serbske tačele

(Gramofon Platten) ma na składže

Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Wšitke picowadła

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Kalmuk-jaki

brune, čjerwjene, móbre muštr., wullfojej 46: jenoj 3.95

barchent jaki

fnate hódnosće, nowe muštry, wull. 44: **2.50** 2.80

ma stajnje na składže

Andr. Kasper

(měj: Al. Pilopp)

w Budyšinje, Burgleh 11

Łož. šaty dobra twora jara tunjo

Košle, fale, wupjerki

Ida Erler w Budyšinje na Zw. Ławsk. hasy 10

Wše druziny hnojidłow

ma stajnje na składže

Žitny dom w Kamjencu

wotnožka w Pančicach

Kaž w dowójskim času

. . . tak też nětk hišće

jenož stałowupruhowane dobre kajkosće po najnižšich płaćiznach!

Nalěpši wupjerk barbu a pjerjonjepušć	Barchent ložowe płachty	Košlacy barchent jenož najlěpši
Łož. šaty běłe a pisane	140/220, běłe a pisane	Kóperowy barchent běły wot 48 pj.
Hotowe nawoblečenja Woseb. tunjo	Barchent za wobleki bluzy jaki	Syra kopřiwina m wot 36 pj.
Žonj. košla z paskom 1.—, 0.85 hr.	Sórcuchi	Froteŕske twjelki wot 36 pj.

Trikotowe kholowy, trikotowe košle, trikotowe lacy

Slypfry, trikotowe, we wšěch wulkosć. Prynčesne suknje

Nohajcy a zoki šfrykow. a walkow. | Stryk. wołma (Schmidt)

Blidow. ruby | Twjelki | Trěnja

Šeniljowe nahłowne rubišća, we šawle

Woblekowe tkaniny

stajnje te dobre kajkosće Mustrowany płóčliwy somot

Zamkaŕske jaki Zamkaŕ. kholowy | Słomjaki we wšěch wulkosć.

Niedźelu 4. oktobra wot 1/2 11—12 hodź. 1/2 2—6 hodź. wotewrjene

Wosebity wobkhod za Serbow

Hana Grolina

na Serbskich hrjebjach 12

Hosćenc w Pěskecach

Njedźelu 27. 9. 31 **nazymski swjedźeń**

Dźiwadło a reje :: Započatk w 8 hodź. :: **Potuńšeny zastup.**

Předelnje přeprošuje **kolojězdne towarstwo w Rózeńce**

Hra: Dawk nježenjencow

wospjetuje so na wjacekróćne přeće **njedźelu 27.** t. m. wječor wot 1/2 8 hodź. pola

Topolinskee w Radworju :: Zastup 50 pj.

Po tym **REJE**

Jednota Sokoł w Haslowje

Jutře njedźelu

3. założeński swjedźeń

w Měrćinkec hosćencu

Zwučowanja :: Dźiwadło :: Reje

Wšěch přećelow Sokoła a druhe jednoty so wutrobnje přeprošuja

Herbska grychta w Ralbicach

Jutře njedźelu

reje

Ratarska šula w Kamjencu

Šulerjo a šulerki móža so k wopytej ratarskeje šule za jutry 1932 hač na dalše připowědźić.

Zarjadujemy:

Za šulerjow: Kurzy z lětnym połnym wuwučenjom w 2 zymskimaj semestromaj.

Za šulerki: Hospodarske kurzy z lětnym połnym wuwučenjom, cyle lěto za sobu.

Direkcija ratarskeje šule w Kamjencu

Dr. Paul.

Cesćenym wolěbarjam wojerjewjam, zo **póndźelu 28. septembra 1931** swój wobkhod **do Kukowa čo. 35** naprěco kołowemu zamkarjej Jurjej Heblakej přepołožu. Budu so tež w swojich nowych ruminosćach stajnje prócować, Was z najlěpšim poslužowanjom spokojić a poručam so za zhotowjenje kóždeje nuzaceje drasty po měrje při najlěpšim předźělanjom a po najtuńšim wobličenju.

Z pócesćowanjom **Pawol Króus**

Přiłoha k čisłu 225

SERBSKE NOWINY

30. septembra 1931

Serbska hłowna prědarska konferenca

Sserbska hłowna prědarska konferenca so sajdźeny schtwórtk dopołdnja ½10 hodźin k ważnym wuradźowanjam sešdźe. S nutrnej modlitwu knjes wyschi farar Sarjeńk poswjećenje wotewri, spominajo na powschitkownu nuzu ludu a zyrkwje a wożebje na farski dom w Barcze a cźežko thoreho bratra k. wyschicheho fararja n. wotp. Domajschu, postrowi wschitkich pschitomnych, pschedstajі konferenzy młodych studowazych, k. stud bohosłowstwa Laasera, Hornczerja, Lehma, Wirtha a Rychtarja, kotřiž tuthwilu na serbskim seminaru w Khwaczjach pilnje wutnu, a wěnowasche wożebje wutrobne hłowa wopomnjecza njesapomnitemu bratrej Mrózakej-Bartschemu. Pschitomni k cześći njeboheho postanychu. Mišijonski zwjedżeń, w Huszy abo Wóßlinku wotmyślenu, njehodźesche so létsa wotmeć, tuž wupadny, da-li Bóh pak so w pschichodnym lěcze zwjeczi. Rosprawa wo serbskim seminarje scźehowasche a da nam do jeho satkadneho dźěła pohladacź, schtož je sajimom witachmy. Hłowny dypk sendźenja běsche dale pschednoschk k. faraja Mikele wo pschekožowanju hromadu sestajenych němskich wězownikow do serbschcźiny. Wjese wschcho so dwaj wězownikaj hromadu stajecź njehodźitaj, najhusčišcho so k tomu adjektiwne twórby trjebaja, na psch.: hórski dźěłacźeć; druhdy so genitiw hodźi: wjerschk hory. Bohata serbska rěcź pak też zame hłowa twori, n. psch. hórnik = Bergarbeiter. Mózne su też präpositionalne twórby, na psch. prědowanje na horje, abo twórby na -o, n. psch. horowedа = Bergkunde. Rysy serbske wuraźu su: Marje = Marientag, abo: To je Budysche = Bautzener Flur, Seleńska = Grönland, schčećdźesatzinу = 60. Geburtstag, druhdy je dativ możny: Dźěsco so wóczoy tyholeschtej. Dokelž serbschcźina abstrakta njelubuje, maja so husto relativne zady tworicź. Pschednoschcź je zwjeczo dźěła w Mišijonitim pózle mnohe pschikłady poda sa to, kak ma so pschekoženy. Wożebite rjanosce so w serbskej botanizy (wěda wo rostlinach) namakaja. Wultu ważnosć sa pschekoženje hromadu sestajenych wězownikow maja wěste suffixa: -iski (kowarski), abo: -izy a -ezy (Wróblizy = Sperlingsfamilie) abo: -arnja, -ernja (pišarnja, wucźernja), abo: -ischcźo (rěcźnischcźo, hrabiischcźo), abo: -istwo (putnistwo = Einsiedlerleben) abo -dło (kadźidło), abo -anja, -enja (rěsanja, lěpjenja). S tutnymi pokazakami hodźi so lohzy spórnocź, kak bohata, hdyž też nis za wukmjenje lohka, je nascha luba serbska rěcź. Pschedbyduja so pschednoscherjej sa bohaty a sajimawy pschednoschk wutrobnje podźakowa. Na namołwjenje pschedbyduja Domowiny, k. faraja Kschižana-Klukschanskeho, so konferenza korporativnje na saptačenju Sejlerjoweho pomnika we Laju wobdźěli. Nowe serbske spěwarske, z łacźanskimi pismikami cźišcheane, su hotowe a maja so iwjasacź; płacźisny sa swjasane knihi (wudadźa so w tisoch družinach) so postajichi, budźa hacź na dalsche zamołwne kaž nětcźišche schwabachske běchu. Njedźelnik Pomhaj Bóh, kiž je so derje wuwił, schtož so s wjeselom witasche, trjeba nowu hłowu, dokelž je dotalna dodźerzała; konferenza so na towarstwo sa zyrkwinske wumělstwo w Drježdźanach s prósbu wo nacźišći wobrazi. Pokładnik lutherskeho knihowneho towarstwa, k. farar Handrik-Porschiski, wo towarstwowych finanzach porěcza a napominasche wożebje, kolekty sběracź, tuzje tak pschinoschi zobustawow, so by so tkerje lepje doły wotpłacźiłi mohł. Jara rjenje a sa nabożne žiwjenje nascheho lubehol uda ważne by wudacźe serbskeje wotthorhanskeje prosyki było; pschetoż Biblišti pucźnik so bohużel tola tak wschednje njetrjeba, kaž by so dyrbjało. Dokelž pak je wěź je wschelakimi cźežemi swjasana, wożebje finanzownymi, dyrbjesche so hischcze tas wotstorcźicź. Zyrkwinski powěsće do Sserbskich Nowin maja so hnydom w serbskej rěcźi sapodawacź. — To su tak někak najważnische dypki, s kotrymiž so konferenza saběrasche. Hischcze tas pak njech so tu pokasuje na wulke dźěło, kotreż je j Bożej pomozu nětko stónczene: Nasche nowe serbske spěwarske. Njech je nětko luby serbski lud trjeba se žohnowanjom w tej lubosći, s kotrejž je so na nich dźěłako!

Němskostatna wobora dźěła za zymsku pomoc. Barlinska žona přepodawa wojakomaj drastu za zymsku pomoc. Barlinska zymska pomoc je započała dźěłać. Wojacy němskostatneje wobory jězdźa z nakładnymi autami po měsće a hromadźa po domach šaty a drastu.

Do hribow

(Wobraz je wěsy.)

Do hribow hłodźiсі, wożebje pschi ćuchim a rjanym wjedrje, to je cźi krasna dobrota. Schtóž wjeli s cźełom a buschu sa to useje, njemože sej dorzišta pschedstajicź, kak rjana to wěź je. Móju wam rjec, moji ludźičkа, hdyž takle sapoczinaju žito žnu, potom so Mlunteź Pětr pomołu na nohy staja. So ludźo potom praja: Jemu pak je hribowa thorotcź do stawow sajěła abo je hribowy „fibr“ krudnył. Hdyž je so pschi horzoce tróschku popróschiło, potom nieje žaneho dodźerżenja wjazy a widźi hižo polnu łěs prawakow. „Cźłowječe, muzo — měj tola tekto rohuma! Nětko hischcze žanych hribow njerosece. Dla tutych por kriejelow sej myślišch, so jenoż tak se jemje schuskaju a na tebje cźakaja, ty nora! Jenoż so cźakš sabiješch a Bohu Knjesej dźeń pokradnjesch!“

Sso wě, nasch jedyn to nuts widźi. Temu płuschcha zole hinaschca porazka deschcza, hdyž dyrbja hriby rosćacź. Kaž nětko w tutych dnjach, ale cźopke dny k temu. Ale to we wschěch stawach hrize. Stónczenje tola tu a tam nětotre steja a byrnjeź jedośe byle. „Och, pójdu thěs ras poshladacź. Njejsu tam žane, derje, to tam žane hischcze njejsu, dha mam snajmjenscha wšitkoź. Njebudu dołho! Jenoż, so sym so pschepokasał.“

Tak to dźe gylicźke lěcze. Podarmo a zaby podarmo. Kurjatkow, haj thich je dosć. Na nětotrych blakach i hromadami. Dołho njetraje, dha mach łoschik połny. Nětotre rany sa sobu zyle derje błoduje. Na thym saleźi, kak so pschihotuja. Ale prawaki to njejsu. Rěcźeše mi, schtož chcźeše. Thch so też nasich, hdyž takle thoženje dołho wschědnje tajtu pónojcźku jšeš. Ale wo jědźenje šame so tu na prěnim městnje njejedna, jeli chzu spravny być. Wjso, tajka pónojcźka młodych nětnych w jačzuku so wożazych prawakow, kotreż so jeno tak po schiji šitwaja, to cźi niczo wólbr njese. Nasch šusod pschezo mění, so je to tajka „talerkratesa“. To cźi wschě mjazo a wschu pleczeń stejo wostaju. Najwjetsche wjesele tola je to pytanje po lěsu a po tkrcźkach. Hdyž je brune muzki i mocha a s trawy kukaja.

Tak pak to njeje, kaž hej nechtózkuli myšli, jo jenoż takle po lěsu dundacź, wschitko jeno hdže. Nć, nć — hriby, tajke prawaki rostu jenoż na wěstych blakach. A tute blaki dyrbiсі pjecza šnacź. Haj, to je ton tumsch a ta wědomosć. To cźi tej nichtó njeprajі, abo s nošom na nje njeschrcźi. Dyrbitch šam pytacź, błędźicź a też cźuschlicź. A hdyž by stónczenje tajke měsina nadeschol, njebudźesch tak hłupy, a je druhim pscheradźišch. Njech hebi šami pytaja. Nó a nětkotrymžkuli izgila žane hriby njewidźi. Móže psches nje pródnycź, so do nich sakopnycź, a tola so na nje njedobłada.

Ale kaž bě lětša a runje w poslednich dnjach, to cźi žane hribowe wócźko nicžo njepomha. Hdyž žanych njeje, khóts dracź, nasch jedyn hej je tola i koże rěsacź njemóže. „Žona, japlazane, na cźim to jaleźi! Tola bě i cźakam, so mohł rjez, běsche wokoło sa hriby, kaž we knihach stejі. Tuzne, wlóżne, pschibéraju měšacźk a druhe. A tola žane hriby. Wjch, to mohł cźi wopravdźe wowrótnicź! Kaž sakuślane!“

„Och muzo, ty i twojim hribżazym šimlom! Ja šej tola psches to njemóžu, schcźežkpcź by husto dosć khodźił. Dha dyrje thmanje schcźěłpł njejšy?“

Ale tohodla pak wón łóschta njeschubi, dyrnjeź wona jeho bóle schtrěła.

Haj wschak, hdyž je nechtó zyle zyplkosty sa hribami, to jemu žaneho měra njeda. Na jene waschnje je lépje, so žaneho njenamakasch, hacź hdyž dźesch a widźisch, kak su druhy w nich pobyli a wschitke wotrěsali. Potom by mohł s nożerjanjom f koże wujecź abo so pukmycź. To dźe na jene pschiwdźe. Runje tak, hdyž widźisch tajkeho rjaneho thadźicźu naždala stoja, thwatasch i njemu a hdyž

Měrćin Nowak-Njechorński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Dołho čakachmy. Skónčnje pak bě tola swjedźeński čah so zestupał a započa so pohibować po měsće. Běchmy byli w Mariborje swědcy juhosłowjanskeje zahoritosće, běchmy před dwěmaj lětomaj w Skoplju w Macedonskej byli předmjet přijuskanja a počesćowanja zahorjeneho ludstwa. Ale to wšitko ničo njeběše pornjo počesćowanju, kiž so nam tu pokazachu. Dešć kwětkow a kwěćelow so na nas žórleše z woknow, wajkarjow a ze srjedźišća přihladowarjow. A wyskanje, juskanje, přiwołanje luda njechaše so skónčič. Bě to pohłušaca hara, zo člowjekej wuši zastupuješej. Ludźo sebi rady njewědźachu ze samej radosću a zahorjenosću. Tak móža jenož Słowjenjo a jenož južni Słowjenjo so rozwjeselić, so rozbudźić. Khłódny German abo sewjerny Słowjan ženje njedokonja, so takle podać swojemu temperamentej a swojim začućam. Hdyž je pola nas doma někajki swjedźeński čah, přihladowarjo změrom hladaju, ani njepiknu, jako jich ta cyla wěc ničo njestara. Tuta khłódnosć, tuta zymna korektnosć njeje słowjanska wosebitosć. Serbja su sej tole přiswojili wot susodnych Němcow, kiž ženje njedokonjeja so tak rozbudźić. Hižo w susodnych Cechach je to wjele hinak...

Tak kročichmy po Běłohródskich hasach w tři stupach — dwaj bratraj ze sotru srjedža — a buchmy wšudźe witani kaž kral, kiž po dobyćerskej wójnje so domoj wróći. Z kwětkami nas posypowachu, wołachu: „Zdravo!“ „Na zdar!“ „Živeli!“ Haj, samo němski hłós so da słyšeć: „Hoch die wendische Lausitz!“ Njewěmy, što to bě do horliwca, kiž to zawoła. Hač Němc, kiž bě so zahorił za naš kraj a lud? Njemóžachmy to wuslědźić.

Před nami dźěchu rumunscy turnarjo a turnatki. Mužojo w bělej, čornowušowanej drasće, holcy we narodnej drasće, kiž ma runje kaž wuherska cyle słowjanski raz. Je wěšće wot Słowjanow poždena runje kaž tak jara wukhwalena wuherska narodna drasta.

Za juhosłowjanskeho krala a jeho přewodźenje je so natwarila wosebita tribuna při drózy Krala Aleksandra. Trónowy naslědnik Pětr, starosta Sokołstwa juhosłowjanskeho kralestwa tam też steji w sokołskej paradnej drasće. Naša khorhoj, sława khorhoj narańšeho wokrjesa so kloni, strowimy krala, jeničkeho słowjanskeho krala a mócnarja na swěće. Zdobom też jenički ludowy kral na swěće! Naše wutroby je sej dobył hižo dawno, dawno...

A dale čehnjemy, dale, dale a wšudźe nas přewodźuje wysk a witanje zahorjeneho luda, dešć kwětkow a kwěćelow. Smy so wupyšili z tymi kwěćelemi, zo kóždy z nas ma napohlad přeščedriwje wupyšeneho swata na serbskim kwasu. Kwěćele při čapkach, kwěćele w kóždej kneflowej dźěrcy čamarow, kwěćele samo w naramkach čamory, kwěćele w rukomaj a smy cyle dybawi wot wolanja, přetož też my smy wězo wotmołwili na přijuskanje luda.

Tak skónčnje dónđźemy na zlětniščo, hdźež so swjedźeński čah rozpušći. Mučni smy a łačni, přetož je zasy žałostnje horco a sprócni do kwartěra čampachmy, kiž je Bohudźak hnydom blizki...

*

Popołdnju běchu zasy zjawne zwučowanja. Bě to třeći a zdobom posledni zlětowy dźeń. Ja njeńdźech na zlětniščo. Chcych tak trochu dundać po měsće, po starym Běłohrodźe, po starosławnym Kalemegdanje...

Běłohród, južnosłowjanska stolica, je po położenju jene z najrjeńšich europiskich městow. Jena ze najwjetšich europiskich rěkow, Dunaj, ćeče nimo jeho murjow. Běłohród su wrota wječorneje kultury na Balkan, štož so hižo zwonkownje pokaže. Maš tam wulkotne nowočasne twarjenja nimo starych hlinjanych khałupkow z turkowskeje doby.

Hižo w prastarych časach wjedźachu ważne strategiske puće ze srjedźneje Europy do Běłohrodu a dale do Selanika a Carihrodu. Dla jeho geografiskeho połoženja bu Běłohród husto jewišćo zasakłych wojowarjow w starodawnosći, w srjedźnym wěku a w nowišim času.

Hač do 4. lětstotka před Khr. knježachu we Běłohrodźe Ilirojo, potom přeńdźe město do ruki Keltow, kiž jo mějachu do 1. lětstotka po Khr. Pozdźišo Romjenjo Běłohród dobychu, kiž tehdy Singidunum rěkaše. Romjenjo město hišće dale wobtwjerdźichu. Hdyž romski kěžor Theodosius wulki romski kraj podźeli na narańšu a nawječornu Romsku, připadaše Běłohród byzantskemu kěžorstwu, ale jenož na krótki čas, dokelž za čas wulkich přećahowanjow ludow wjele narodow wo Běłohród wojowaše. Hakle w 6. lětstotku poradźi so kěžorej Justinianej město zasy dobyć. 11. a 12. lětstotk běštaj za Běłohród doba rozkćewa a najwětšeje sławy. Hdyž so Madźarojo dobywachu do dźensnišeje Wuherskeje, wojowachu też z Grekami wo Běłohród, tola wosta město zwjetša w rukach Wuherjow. Hdyž južni Serbja pod dynastiju Nemanjićow stejachu na wjeršku swojeje mocy, pócowachu so wo dobyće Běłohrodu, štož so jim skónčnje poradźi. Despot Stevan Visoki wuzwoli město jako swoju stolicu. W l. 1427 pak Wuherjo zasy zebrachu město a knježachu tam hač do l. 1521, hdźež Sultan Sulejman město doby. Započatk 18. lětstotka prync Eugen Savojski Běłohród doby a město wosta při Rakuskej hač do l. 1739, hdźež zasy přeńdźe do turkowskich rukow. Prěni rjekowski zběžk Serbow, 30. nazymnika 1806, wuswobodźi Běłohród wot Turkow. Tak bu Běłohród stolica wuswobodźeneje Serbije hač do l. 1813. Tehdy Turkowje so zasy do města dobychu. W l. 1861 bu potom Běłohród znowa stolica Serbije a w l. 1862 Turkowje skónčnje na stajnje wopuščichu Běłohródsku twjerdźiznu, w kotrejž běchu so hišće lěto zdžerżeli.

Hakle po wuswobodźeńskich wójnach z Turkami Běłohród so prawje wuwiwaše. Wuzke, błóćane, kśiwe haski so minychu, zhubichu so te mnohe dźamije (mošeje), tak zo dźensa tu wosta jenož hišće jenička. Też liczba wobydlerjow rosćeše. We l. 1876 měješe město 25 148 wobydleri, 1921 pak 111 740 a dźensa hižo 230 000.

(Pokračowanje sćěhuje.)

jeho wotrěšnjosch — ty mój jenjerjich pomhaj — je cžerjwy! Krajsch jene wotesko po druhim wot nóżki. A potom swjatsch prěst psches hłójżku. To cži smorże pomha! Je pches zyle cžerjwy. Grawocžawe cžinjenje! Druhi runje tak! A tjeżi sahy! To mohł cži najrosomnischi cžłowjek wowrótnycz.

Ale nĕ, wschitke tola cžerjwe njejżu. Tam a sem dobrý nadeńdżesch. Druhdy hnydom druhdy pódła. Jedyrko nĕ — tjeżi a schitwórty runje tak dobry. Haj, to je cži hinaschi tak. Hnydom zyku cžwitu dyrbjisch nadobo namakacz. Każ sandżene lito. Lom bĕchu bohate hriwowe żnĕ. Stoko możesche je ſ kosu posnu. Tajke lĕta su jara rĕdko a we ſwojim dołhim żiwjenju je jich mało było. Sámy hižo spokojom, hdyż tajke dżesch a kóżde pjecz njeńschinow jedyn nadeńdżesch. So możesch nóż worcžiſnjeny wostajicz.

Ale je ſpodżiwne a to tón drac wĕ: hdyż jón wocžinjeny wostajisch, njenamatasch wésche żaneho a hdyż jón lĕtna sacžinisch, to cži hnydom jeneho nadeńdżesch. We ſtowach wſchak ſwoje sacžuce tak prawje wot ſo dacz njemóżesch, tak ſwjeżelaze a posdżaze je, hdyż tajkeho bruneho pjeracha wuhladasch. Ria jenoż wocži, nĕ zyła wutroba ſo żnĕże. Hubku mohł tajkemu malemu rapacžkej dacz, tajkemu knjezej prawakej, njebychu-li po nim ſchtinki kaipke. Wón ſo njewupjera a ſo wulay njecžini. Je nĕżny a jednory, wón pschebaha pak wjelicžkich. Njemóżesch ſo dodżerżecz. Dyrbisch ſdys a hdys ſwój nóż do koschika tykncz, a na nje ponuchacz, tak wukotny aroma wot ſo dawaju. Butru a kolbażu tajki żeberż wobejże rad kraje, ale takle jedyn hrib po druhim wotrĕſacz a potom pĕſk troſchku wotſchtrabacz, to drje je ja njeho najrjeńſche na ſwĕcże.

Haj, wjeſele cži do hriwow khodżicz dawa. A dyrnjeż tak norkotny njebyk, każ Mlynkz Pĕtr. A dyrnjeż lute prawaki njebyke. Kołaci, ſmorże, a kurjatka a każ wſchĕ rĕkaja, też wólbr njejżu. Kak potom mlaſkaja, hdyż ſej je ſkodżecz dadża. Nĕktore lĕta ſo wĕſte druzimy wobejże berje poradża. A pola naſchich żónkow je ſtoro, każ bychu jich hriby k nohajam ſacžapowaniu wotemrtecz chyłke.

Wo...bawaca hora na kupach Krakatau w mórſkim prejeżdże mjez kupomaj Javu a Sumatru. We lĕce 1883 wón k poſlednjemu razej najſylnišo buchiaše

Cohodla ma dub přez cyle lěto lisćo?

Běše raz bur, tón bě přišoł do nuzy. Přez hubjene žně a wšelake njezboże bě so zadołžił a nětko mějachu jemu dom a statok předać. We swojej nuzy čerta wo pomoc prošeše.

A hlej, čert přińdże a jemu přinjese wulki měch pjenjez. Za to měješe bur jemu swoju dušu zapisać. Hdyž chcyše sej bur potom tu wěc hišće raz přemyslić, rjekny čert: „Njebudź blazeń! Zhubjeny sy tola, a tak móżeš znajmjeńša hišće dom a statok za swoju żonu a dźěći wukhować. Też nochcu twoju dušu hnydom měć, ale hakle tehdy, hdyž budźa wšě štomy nahe! Bur do toho zwoli a so čertej zapisa. Wjesoły so złoduch wotsali a čakaše na nazymu.

Bur pak běše přez cyle lěće z polneho žiwy. Hdyž pak nazyma so bliżeše a prěnje lisćo ze štomow spadaše, da so do stracha. A dźěše do cyrkwje, so poklakny a so modleše Bohu Knjezej, zo by jemu wodał jeho hrěch a wukhował jeho wbohu dušu. To Bóh luby Knjez so smili nad nim a rjekny: „Dokelž so hrěcha kaješ, chcu ći pomhać. Hdyž też druhe štomy swoje lisćo zhubja, to tola dub njech jo wobkhowa přez cyłu zymu, doniž naléto młodźinu njepušći, zo čert njeby měł mocy nad tobu.“ A takle so też sta.

Hdyž nětko nazymu čert přińdże po burowu dušu, to tutón rjekny: „Ty hišće přezabe přińdżeš, hišće wšě štomy nahe njejsu.“ Čert njechaše do toho wěrić. Tuž wza bur jeho sobu do lěsa a pokaza jemu dub, kiž hišće lisćo měješe. Čert so zazłobi a třaseše dub, tak kruče, hač móżeše; ale wšitko běše podarmo. To wujědże a sej mysleše: „Naléto zasy přińdu!“

Hdyž pak čert naléto zasy so wróći, to dźě tu a tam hižo dubne zelene lisćiki so na dubje pokazachu, ale dub přecy hišće kruče dźeržeše swoje stare lisće. To bu čert jara hněwny, zo bě jemu ta duša wušła a ze złobami zajědże ze swojimi pazorami do sucheho lisća duba a jo roztorha. A tohodla je dubowe lisćo tajke dribkate.

Lěto wot lěta pak dub swoje lisćo wobkhowa přez nazymske wichory a zymsku třeskańcu, doniž wšitko zaso so njezelení a njekćeje.

Hwězdnica.

Hdyž běše Jězus hišće dźěćatko, pósla njebjeski Wótc dele z njebjes jandźelki a spožći jim podobu hólčikow, zo bychu sej hrajkali z małym Jězuskom a druhimi pěknymi dźěćimi w Nazareće.

Tuž so raz sta, zo mały Jank, pozdźišo najlubši wučownik Jezusowy, so překhodźowaše ze swojimi njebjeskimi towařemi w rjanej kwětkatej zahrodze. Hižo směrki padachu a hwězki so pokazowachu na ćmowych njebjesach. Tuž rjekny jandźelk k Janej: „Chcu nětko hić so lehnyć.“ „Hdźe je twoje ložo?“ so Jan prašeše. „Tam horjeka pola hwězdow,“ wotmołwi jandźel. „Och, tam so dźě prawje słódcy spi“, zdychny Jan; „hdy bych tola móhł hić z tobu!“ „Twoje ložko je tam horjeka też hižo pósłane,“ wospokoji jeho jandźelk; „ale ty dźě budżeš dyrbjeć tu deleka hišće khwilku so nakhodźić a nadźełać.“

Hólčik poslednje słowa jandźela njezrozumi a ruče zeščipa kwětcel rózow a lilijow, zo by je dał sobu *swojemu łubemu towařeſkej jako wopomnjeńce.* „Tu maš kwětcel,“ rjekny k jandźelej, „a hdyż jutře rano zasy k nam přińdżeš, tak njezabudź, mi też přinjesć druhi kwětcel wot tam horjeka. Wy dźě tam maće wjetše a rjeńše kwětki dyžli my jow deleka.“ „To też mamy,“ wotmołwi jandźel, „ale njemóżemy je k wam dele njesć. widźiše-li hwězki so zybolić na njebju? To su naše kwětki; te pak su tak wulke a jasne, zo ty ze swojimaj drobnymaj a slabymaj wóckomaj njeby móhł na nje pohladać, hdy bych ći je tak blizko přinjesł kaž tute róże a lilije. Njemóżu tebi to wšitko tak jasnje prajić, ale te kwětki njejsu sadżene do zemje, ale do módreho njebja a wone so njeżiwja ze słónčnymi pruhami, ale ze swětłom wočow Boha Knjeza. Tola chcu ći jutře přinjesć symješko tajkeje kwětki, to chcemy sadźić do zemje. Štó wě, što z teho móże nastać!“ Jandźel hólca wokoši a so zminy.

Nazajtra so nawróći a měješe w rucy zornjatko, kiž so jasnje swěćeše; to wonaj spuščišťaj do zemje a jo kóždy wječor z čerstwej wodu pokrapišťaj. Mały Jank nětko wšitkim pěknym dźěćom w Nazareće powědaše, zo je hwězku wusył we swojej zahrodze a dźěći kóždy dźeń přikhadźachu, zo bychu widźałe, hač hwězka hišće njeje zeskhadźała. A hlej, nazymu tam zakćě krasna kwětka kulojteje podoby, ta měješe koło wokoło wjele wuzkich płatkow, kaž słónčne pruhi. Dźěći ju mjenowachu asterku, to rěka „hwězdnica“, dokelž z hwězdow pokhadźeše. A wona wobkhowa njebjeske mjeno, kiž běchu jej dźěći dałe.

Dźi do šule!

Dušnych dźěći wjesele
To je: khodźić do šule;
Šula je ta wuknjefnja,
Kotruž Bóh tak lubo ma.

Żana rjana róžička
Njeje mi tak lubozna,
Jako dźěćo kedźbliwe,
Kiž so w šuli prócuje.

Tajkim dźěćom zwukliwym,
Pěknym, čistym, posłušnym
Dobri budża jandźeljo, —
Starši a też wučerjo.

Tajkim dźěćom na swěći
Bóh wšo dobre wobradźi;
Tajke dźěći Bóhl'by Knjez
Něhdy bjerje do njebjes.

Handrij Zejleŕ.

Swinařnja — něhdy a nětk.

Krótke historiske rozpominanje.

(Skóńčenje).

W lěće 1774 założi so w Kamjencu póst. Jězdźeše do Drježdżan a do Budyšina, w spočatku do Budyšina kóždu njedźelu a štwórtk a wotjědże z Kamjenca wječor we wosmich. W Swinařni zasta póstowy wóz kóždy króć, dósta bórzy staciju. Tola pozdźišo — 1780 — přepołoži so do Pančic. Po ertnych podawiznach je Swinařnja hižo w prjedawšich časach póst měła a to *pod Tworc-Turicom. Najskerje w Łukach, hdyż* Łužica k Cechам přisłušeše, hdźež měješe wón prawo, póst zawjesć. Kak dołho je tu hyła, njehodźeše so nihdże wusłyšeć. Hdyż pak Łužica k Sakskej připadny (1635), żadaše sakski kurwjerich póst pozdźišo za so a to pod wopismom z lěta 1681. Bjez dźiwa, zo měješe Swinařnja póst, hdyż tola při ważnej dróży wot zapada k wukhodej (wot wječora k ranju) leżeše.

Hač do lěta 1345 bě w klóstrje a we wokolnych wsach wašnje — połajkim też w Swinařni — lětnje dwójcy kermušu swjećić. mjenujcy na njedźeli před swj. Janom a swj. Michałom. Dokelž pak je při tym „k hrubym wupadam“ dójšło, bĕše tehdomniši Mišnjanski biskop nuzowany — po klóstrskej lisćinje wot 20. junija 1345 — postajić, zo kóżda cyrkej jenoż jónu wob lěto swjedźeń jeje posswjećenja swjeći a zo Marijna Hwězda njesmě wjacy kermušu před swj. Michałom swjećić, „dokelž runje při tutej kermuši su hurja dla polnych hróžnjow přejara rozwólni“.

Spočatk 15. lětstotka wupřestrěwaše so mór (tak mjenowana „čorna smjerć“) wospjet we Łužicy, wosebje w Kamjencu a bližšej wokolinje, też we Khrósćicach, Pančicach, Kukowje, Swinafni a Miłoćicach, tola w klóstrje samym nic, čehodźa potom ludźo rubiška khorych a zemrětych do klóstrskeje zahrody mjetachu, zo by też mrětwa klóštr domapytała. Ale bjez wuspěcha. Po přikładze Italskeje, hdźež mór zasta po natwarjenju woltarow k česći swj. Bosćijana, patrona napřećo mórej a druhim natykowacym khorosćam — pola kat. Serbow też napřećo wohnju —, tuž też tu po cyrkwinskich knihach w Khrósćicach, Kulowje a Njebjelčicach postawy, kapałki a woltarje k česći tutoho swjateho natwarichu. Tak też w Swinafni tajku sochu z drjewa postajichu. Tola ryzbar Tschaikert ze Swinafnje, syn najeńka tudomneho knjeżeho dwora, wobškodźi z wólnosću postawu, „čehoždła bu hišće na samsnym dnju na swojim čěle wot Boha khłostany“. Škodu z tym naruna, zo dyrbješe za to nowu postawu z kamjenja — to so sta wokoło 1781 — připrawić, kiž hišće dźensa při sewjernym zakhodże do wsy (wot dróhi) pod lipami steji. W 15. lětstotku założowachu hratstwa k česći swj. Bosćijana, tak w Kamjencu, Khrósćicach, Njebjelčicach, Kulowje. W lěće 1717 bu w klóstrskej cyrkwi při durjach do konventa postawa Eecehomo („Hlej člowjeka“) z kamjenja wot wumělskeho mojerja *Ferdinanda Philippi* ze Swinafnje wurězharjena. Dokelž bě 1856 mjez konjemi na Pančanskim dworje khorosć wudyrjała, přepołoži so kralowska připuščowańnja, kiž bě prjedy w Pančicach, 1857 do Swinafnje hdźež hač do lěta 1896 zawosta, potom pak so do Kamjenca přesydli („Złota Hora“) a so před někotrymi lětami docyła zběhny. Prjedawši najeńk wjesneje korčmy, wěsty Wustro, échnješe 1861 do Noweje Cali a wot toho časa přewza swójba Schönfeldec korčmu a po njej nětčiši najeńk Šwon, kiž tu hižo přez 40 lět hospodari a mnoho wě wo Swinafni a zašłych časach powědać. Do sydomdźesaćich lět zašłeho lětstotka smědźachu so knjeżny zwonka klóstra překhodźować. Tuž přińdźechu też husto do Swinafnje a pijachu w korčmje swój kofej. Na rjanych słónčnych dnjach zosydachu so při tym do zahrody. Zo njebychu jich ludźo tak widźeli, daše klóštr murju wokoło njeje natwarić, kiž pak je nětko zdźěła zaso potorhana. W lěće 1879 (wot 3.—13. póžnjeńca) bĕchu wulke manevry I. sakskeje pěškoweje divizje wokoło klóstra a Swinafnje, při kotrychž bě też kral pódła.

Tak je wjes mnoho doživiła a husto dóńt dźěliła z klóstrom Marijnej Hwězdu, wosebje w kěžorskich wójnach, w 30lětnej wójnje a při druhich njeměrach a podeńdżenjach. A wjesne stawizny, kotrež z mojimi wuwjedeńjemi na žadyn pad dočerpane njejsu, wotbłyšćuja so z wulkeho dźěła w stawiznach wjesneje korčmy. Tak ma też pokorna měrna wjeśćička, kiž we sćinje starych wulkich štomow drěma, swoju historisku zaňdźenosć, kotruž mohle podobne sydlišća we Łužicy zawidźeć. Tajki wulět do stawiznow jeneje wsy sćini ju wobydlerjam zaso lubšu, scyła hdyž je telko nazhoniła kaž Swinafnja.

J. Sł.

Cyrkwinske powěsće

17. njedźela po swj. Trojicy, 27. póžnjeńca 1931.

Z Budyšina.

Předowanski tekst: Jap. skutki 17, 16—31.

W Pětrowskej cyrkwi ma rano ½7 hodź. farař Paul předowanje, ¼8 hodź. farař Große předowanje a připołdnju w 12 hodź. farař Schneider předowanje.

W Marijnej-Marćinej cyrkwi ma dop. w 9 hodź. farař Schneider předowanje a w 11 hodź. farař Große kemšenje za dźěći.

W Tuchořskej cyrkwi ma wječor w 6 hodź. farař Paul wječornu nutrnosć.

Zběrka za evangelski zwjazk.

Křćenja ma we woběmaj cyrkwjomaj farař Paul.

Konferenca duchownych póndźelu je so na 12. oktobra wotstorčiła.

Póndźelu pop. w 5 hodź. ma farař Schneider biblisku nutrnosć w jědźerni nadšule. — Wutoru pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej cyrkwi nutrnosć za njedźelskich. — Wutoru wječor we 8 hodź. mafarař Berg biblisku nutrnosć w evang. towaršownj na Hornčeŕskej hasy. — Srjedu pop. w 4 hodź. w Socitát žónske misijonske towarstwo (zwonk. mis.). — Srjedu wječor we 6 hodź. změje farař Schneider koło evang. šulerkow (wobě wotdźeleni) wevang . młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. — Štwórtk wječor we 8 hodź. změje farař Siegemund přihotowanje na dźěćikemšenje w evang. młodźinowni na Hrodowskej hasy 6. — Pjatk pop. w 4 hodź. w Socitát Gustav-Adolfske žónske towarstwo.

Ev.-luth. zwjazk młodych holcow swj. Pětra na Seminarskej hasy 19: Wutoru wječor we 8 hodź. młodostny wotrjad, — Srjedu pop. wot 5—7 hodź. młodostna syła; srjedu wječor ¼9 hodź. hłowny wotrjad.

Sport

Pjasćeńca (Faustballspiel).

Worklecy — Budyšin — Lubij.

Kóždy sport, kiž je přehnaty, też ja raznje zasudźuju, nic pak, kaž to mnozy činja, wšitke sportske zwučowanja. Wšo w dobrych mjezach ma też swój wužitk. Wězo su też družiny športa, mjez sobu přirunane, jara rozdźělne a někotre z nich mózemy skoro dźiwje abo hrube woznamjenić, wězo wosoby, kiž šport wuwjedu, su tu też sobu rozsudne. Pomysłu jenoż na kopańcu, kiž před nješto časom w Pančicach widźach. Jeli je to hišće strowy šport pola jeneho towarstwa, potom „božemje Handrijo"! Nó, to jenoż tak připódla. Wjeselu so, zo naše sokołske jednoty wšelake sportske wubědźowanja pěstuja, kaž lohku athletiku, su to skoki, běhanja atd. Rjenje by bylo, hdy bychu so po času też na hry z bólom położyłe, hač je to kopańca abo hdźež su jenoż rucy wobdźělene (Handball, Faustball), je drje wšo jene. Pjasćeńca je drje tu najpřihódniša, dokelž su tu k muzstwu jenož pjeć trěbni. Turnarske towarstwa tutu hru wosebje pěstuja, W zymskich měsacach je k trěbnym přihotam a rozpominanjam časa dosć. Pozdźišo podam hišće nadrobniše wo tutej hrě.

Za pjasćeńcu zajimuje so přede wšěm młódša generacija wučerjow při serbskich šulach Kamjenskeho wokrjesa.

Hrajemy nětko hižo pjeć abo šěsć lět. Skhadźujemy so w létnich měsacach wob tydźeń jónu, létsa běchmy wutoru wuzwolili, we Worklecach.

Městnosć běše nam přez cyle léta knjez ryćerkubleński najeńk Rjenč přećelnje darmotnje přewostajił. Jemu też na tutym městnje naš najwutrobniši dźak wuprajimy. Zeńdźechmy so tu potajkim powšitkownje 2 muzstwje, 10—12. Městnosć drje njeje we wšěm, też nic wo wuměrach, bjezporočna, tola ke wuwučowanju běše dosahace.

Skónčnje mějachmy žadosć, jónu tola na bjezporočnym městnje hrać. Budyske wučerske sportske towarstwo hraje kóždu srjedu na wubědźowanišću „Müllerwiese". Wuzwoliwši dobre muzstwo, jědźechmy 2. 9. tam, zo bychmy so z Budyskimi měrili. Wobej hrě dobychmy: 1. 55 : 27; 2. 46 : 26. Zrěčachmy so, zo 16. 9. so tu zaso zeńdźemy, dokelž sami přihódneho městna nimamy a tak pola nas wonka hosći přijeć njemóžemy. Też tón króć mějachmy zbožo, dobychmy zaso: 1. 48 : 45; 2. 47 : 30.

Mjez tym běchmy pak so k wubědźowanju sakskich wučerjow w Lubiju zamołwili. Wšě přihoty běchu hotowe. Znamješka za kośle, kiž běše Khróšćańska wučerka wušiwała, běchu přišite, worelowe koniki, po dwěmaj a po štyrjoch, běchu namazane a tuž zetkachmy so minjenu sobotu 19. 9. w Budyšinje ke dalšej jězbje do Lubija, hdźež mějachmy w 4 hodź nastupić. Naš wjednik pak nam žaneje zwjeselaceje powěsće sobu njeprěnjese. Jedyn z muzstwa njebě docyła přijěł ani so zamołwił (!), wupomoc njebě wěsće hubjeńša. Druhi běše khorowaty, zebrawši pak wšě swoje mocy, to prewiny a při tym samo nimale wustrowi. A w Lubiju? Dyrbjachmy hnydom napřeco muzstwu Drježdźanskeho towarstwa turnowanskich wučerjow so měrić. Po tutych „lubóznych" powěsćach nam wšitkim skoro butra z khlěba padny. Njebojazni dźěchmy do boja a — dobychmy! Stóž prěnju hru přěhra, běše za dalše wuzamknjeny. Dobychmy drje z jenym dypkom, 42 : 41, ale dobyte je dobyte! Drježdźanscy hnydom protestowachu, ale přez lokalne přepytowanja bu naše dobyće zwěsćene. (Wulke město drje njemóžeše znjesć, zo wjes běše dobyła.) Njedźelu dopołdnja dyrbjachmy tuž zaso nastupić a pak napřeco Žitawje abo Lipskej hrać. Muzstwje pak njenastupištej a tuž přińdźechmy do dokónčnje hry ze Wjazońcu (Neukirch). Dźěše wo sakske mištrstwo we pjasćeńcy. W prěnjej połojcy hry dobychmy, ale potom nam wětřik a drje naš měr něsto načini a mištrstwo měješe Wjazońca z 45 napřeco 37 dypkami. Wjeselimy pak so, zo hnydom prěni raz do dokónčneho boja přińdźechmy. Běštej to sylnej přećiwnikaj.

Wšo hromadźe běchu so za boje zamołwili 3 muzstwa za kopańcu, 15 muzstwow za pjasćeńcu a 88 jenotliwcow za lohku athletiku. Wubytki w dokónčnych hrach: kopańca: Drježdźanske sportske towarstwo — Lubij/Žitawa 4 : 1; pjasćeńca, starše wotdźělenje: Drježdźanska wyšša realka — towarstwo turnowanskich wučerjow w Lubiju 64 : 49; pjasćeńca, młódše: wuč. tow. we Wjazońcy — wuč. towarstwo Worklecy 45 : 37.

Tuž njech pjasć a „bół" w zymje wotpočnu, k dalšemu dźěłu k létu po jutrach! F. H.

Ke krajnemu wojowanju w kopańcy mjez Němskej a Danskej w Hannoveru. 27. septembra hraje němske muzstwo w Hannoveru přećiwo danskemu muzstwu. Na wobrazu z lěwa na prawo: Leinberger z Fürtha (srjedźni běhar), R. Hofmann z Drježdźan, Knöfle, Kuzorra (srjedźni nadběhar), delekach; Wrótnik Kreß zakita swojew rota.

Wusudźenja

§ Witowaš Mats Barthо we Wotpoczinku běšche z wotpohladom skazyć mjesu swojeho šuzoda Locki, běšche z njeprawom schok do Lockowych młodych chójnow a tam někotrym zydomletnym chójnam kónčki wotlamał. Budyški hamtšk zud běšche jeho dla wobschkodźenja wězow k 5 dnjam jastwa a dla pschestupjenja lěsneho a pólneho chłostanskeho zakonja k 30 hr. pjenjezneho chłostanja abo 3 dnjam jatby a 10 hriwnam narunanja hódnoscje sajudźił. Na Barthowe powołanje postaji powołaćiki zud jeho chłostanje dla wobschkodźenja wězow k 30 hr. pjenjezneho chłostanja abo 3 dnjam jastwa a dla dweju pschestupjenjow lěsneho a pólneho chłostanskeho zakonja po 10 hr. abo 1 dnju jatby. Wosta tež pschi sapłaćenju 10 hriwnow jako narunanju hódnoscje.

Mahatma Gandhi a jeho dźesać nawodnych słowow

Wulki indijski wjednik je psched krótkim dźesaćo nawodnych słowow wojewił, po kotrychž je zwěsti zarjadował swoje zamłsne žiwjenje. Won praji: „By wuzadaze wote mnje było, prawidła za sadjerjenje druhich postajił, ale smém rjec, schto su byłe moje zamłsne prawidła: mjenujzy: 1. Wěrnosć, 2. Luboscć, 3. Pózcziwoscć, 4. Spokojnosć w jědzi (Gandhi chce jenicznje k sdjerjenju cźeła jěsć a žo woposchajnych napojow a hewaschich rosbuhźażych srědkow kaž opiuma a tobaka zdaloważ), 5. Wschelko zamłsneho wobsedźenstwa žo wotrjec, 6. Wusnace žiwjenjske sadanje, so dyrbi zwěsti cźłowjek w pocze swojeho wobliczja swój chćeń zaschtužić, 7. Wěra, so bywa najwoschebnischa winowatosć cźłowjeka, swojemu žiwotnemu zaschtužić. 8. Wěra do runoprawoscze wschech cźłowjekow. 9. Wěra do runoprawoscze wschech wulkich wěrywusnaczow, 10. Njebojaslíwoscć." jn.

Wšelake podawki

Swedom morjwych pschi sniesbożenju łódże.

Najskerje dla rosbuchnjenja wuhlowego procha sleczachu na parniku „Formiany", w sranzowskim pschistawje Brescze, łódzne maschiny do powětra. Pschi rosbuchnjenju žo žydom dźaczerjerjow pschi maschinach morjo. Kapitan woteńdże z łóźschinu sranzenjemi.

Cźežke wobthadne njeboże.

S Warnsdorfa žo powě: Hakle zandźenu žobotu běsche nakładny auto we Warnsdorfie zamodruhu zonu pschejeł a cźežko sranił. Wutoru wjecźor žadasche žebi njeswoje z motorskim kolom na Warnsdorfsko-Rumburkskej drohi cźłowjeske žiwjenje z wotor. Pschi Schönbergskej horje běsche Warnsdorfska lokomobila do nakładneho auta strašyła a žo do pschérowa walíła. Na městnje njeboža nahromadźi žo pjecź automobilow, mjez kotrymiž běsche jedyn, kiž swojej swězy njeběsche pomjenschił. Bórzy pschijědze format Gröpl z Georgswalde se swojim motorskim kolom, zažnje swězy auta jeho slepjeschej a wón z połnym wotmachom do zadka nakładneho auta strasy a žo na městnje morwy swjese. Samjertnje snjeboženy je njedawno na zamłsnym městnje muža pschejeł a běsche kedy cźeknył. Jeho zyn je z zamłsnym kolom njedawno padnył a njeje žo hischcze wustrowił.

P. Krjeczmar:

Ty a ja!

Khutne rospominanje wo serbskim narodnym dźele.

Ty ży krajny pscheradnik!

S tutym zaniczażym wuhlowom jetkamy žo dźenża wschudźe, hdźež pohladamy, hdźež pohłuchamy, hdźež žo nješchto we druhemu po jeho ménjenju napschecźiwnym wachnju dźěła. Tuto wuhlowo trjeba žo dźenża mohł rjec, skoro jako jenicźka wschědnoscź, swoje kaczki nječak kormicź, so by je druhi pschijał jako nješchto delikatne, wojsebite, myślenja, cźitanja a złychcenja hódne. Tuto wuhlowo nima też dźenża wjazy tutón, wscho zajnje rosrisaju podłožk, kaž w prjedawschim cźasu, hdyž je sa lěto jónu złychchachmy a to hischcze po hnydomnym wojsiewjenju konkretnych pschicźinow. Dźenża njetaju politiske strony z tutym wuhlowom wokolo kaž z kóždym druhim wschědnym wuprajenjom. A tak cźasto setkamy žo kež w naschim serbskim ludźe z tutym wuhlowom, cźasto žamo z erta tych, kiž znaja jenož swoju domjazność abo to, schtož je tuhło zandźenoscze. Haj cźasto žo też tuto wuhlowo jenož bledźi, dokelž je jo druhi hinak myślazy z wešitym wotpohladom trjebał, dokelž je žo na to a tamne, na teho abo tamneho hnéwał, dokelž po jeho myślenju a zenostronskim sastajenju njebě.

Mjes njeboroslumjenjom a krajnym pscheradnistwom je hischcze wulka přiedźina za woprawoze myślazeho cźłowjeka, kiž sprawnosć lubuje!

Schtó dha je po prawom krajny pscheradnik? Tola jenož tón, kiž dźela pscheczinwo jemu pschedstajenemu statej, jeho farmerstwu, a postajenju sadanje, zeni pak niz tóh, kiž zaga jeni žiwjenje cźłowjeske prawa a te prawa kiž žu jemu w statnej wustawje pschizpěte, saruczene. Krajny pscheradnik je tón, kiž zajnoscze swojeho kraja druhemu pscheradźi, tak so wohrosy eksistenzu swojeho wótcznego kraja. Hdyž to wscho khutnje rospominamy, njeje žo Serb żeni z pscherzdnistwom myślenski sabérak!

Zažnje tuž dopołnajmy, jo klusčna ke krajnemu pscheradnistwu zyle hinaschcza skutkownoscź, hacź ju Serb wunuje, **hdyž žo prózuje wo sadźerjenje kulturnych kubłow swojeho ródneho ludu, hdyž žo krucze dźerži k swojej narodnosczi.** Serb wostanje hižo po pschirodnym zakonju Serb, kaž Němc Němc wostanje!

We serbskim ludźe skutkowazy prózować je jenož požadat prawow, kiž dyrbi zebi wuzadacź, dokelž móznischi da rad zlabschemu putnyć swoju móz. Slabschi pak dyrbi móznischemu dopokazacź, schto je prawda a njeprawda. Tak dyrbi Serb wojowacź wo swoje, dokelž žo druhi strachuje, jo by nješchto pschihadźił. Woboje je lohko dorosumjenju hižo i podłožka ludoweho bycza a tyczа!

Prawy Serb haji serbsku rěcź, z njej serbski spěw, waschnja swojeho ludu, je prózował na polu wědomoscze, na polu hudźby, dźerži žo krucze narodnych wobsebitoscżow swojeho ludu. Prawy Serb pak też zeni sabycź njebudze, njemóże a njechce, jo je staw nětkuy wulkeho a swobodneho ludu! Pschekoš schtóż nima narodnu hordosć we sebi, koho nihoże njeczeschza! A byrnjež by Serb w némskim ludze zhotowny žiwy, tola zeni žadyn pscheswědczeny Němc być njemóże, pschetož potom njeby ł zyła swój byt, by sakład zhubił a by kaž schkruta we zólnjazym morju ludow płował. Schtóż nawopaczneho wobtrucźi, rěcźi pscherziwo pschirodnemu zakonjej.

Ale schtóż Serb zhuđ a nóże: Won zhuđ w pscheczelnoscźi žiwy być je žuđodom, kiž jeho prawa cźeschzi!

To je zamo kaznja pokrocźneho zmyślenja dźenżniscźeho prózowanja zbliżenja ludow.

Schtóż chce potajkim zhudźicź skutkownoscź serbskeho narodneho prózowanja, njesmě hižo ł pschedhudkami do ludźenja zhupicź, ale dyrbi so najprjedy sam dokładnje sabéracź je serbskimi praschenjemi, zadanjemi, a dyrbi znacź serbski lud a jeho narodnu bédu wo sakhowanje swojich prawow a kulturnych kubłow. Dyrbi to abo tamne jara rozsudne žobu na wahu prawnoscze klasch a potom dopóznaje, so žadanja Serba dyrbja wscelke być hacź te druheho žobustaczana, dokelž je Serb!

Žadanje serbskeho ludu dyrbi hižo tohodla być wurajniscze w nastupanju sdeczenja rěcze a ludnoscze! — Schtóż pak by žadał wot Serba zhubenje swojich prawow zako narodna mjenischina, by wón zoala stat dźenżniscźenu pokrocźnemu zmyślenju wschech ludow swěta!

My zmy pschiklučźiwszy němskeho stata, ale po narodu a krwi zmy Serbja, stat je jenož zyłk luda, narod pak zyłk wutrohy a tohodla steji narodnosczi bliże k wutrobje hacź druha cźłowjeska organisazija. Tón rozdźel je njezmě zmeschcź, pschetož z tym je njezmyślazym ludźom cźista wěrnosć zmeschana, so wonl wjazy njewědźa, schto su, Serbja abo Němcy? Němc zam tola dźenża jenož pschipóznaje cźistokrejnych germanskeje razy jako žiwotnich, jako jemu najbliże stejazych. Tu žo wobtrucźi to, schtóż my wobtrucźimy: Szmy po krwi pschibuzni złowjanskeho zyłka. Schtóż to prěje, nieje žo hłubje z pozschenjom ludow a narodnoscze saberał.

Pohladajmy tola nětko ł zażnym wóczkom na zlawy wobstacża ludowł Njetrjebamy daloko wócźo zahacź, ale to wobzwětlujmy, schtóż je nam najbliżscha zandźenoscź a pschitomnosć wobrażiła.

(Pokracźowanje scźehuje.)

Hospodařski rozhlad.

Sobotu 26. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,188	100 pólsk. złoych	47,45
1 jendželski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Burša w Němskej najšěrje pśichodnu póndźelu šašo wotewrja. Hódnota jendželskeje měny ma kóždym dnjom spadnuje. Bjes dwěla jendželske knježeństwo hódnotu šwojeje měnje ma dobrej wolu znižuje. Mjenujmy ma tym Jendželska šwětowe witi šašo dobudże. Prajmy, ma hódnota jendželskeho punta (tak wjele ka 20 złotych hriwnow) šmano wo 10—20 proc. spadnuje, wo telko samóže wutkaj w Jendželskej tuńšcho kupowacź. Wobjebje dwě Jendželskej wo wumóš wuhla. We šwojich kolonijach ma Jendželska wšykne šwojim šwěta za šwoju industriju. Hyndom samóže Jendželska wudźělaś šwojeje industrije potuńšcheńe na šwětowe witi mjetacź a kóždu konkurenzu sbicź. Najšěrje je šo tutej kroćeli dźiwajo na sowjetsku Ruśku rozsudźiła. Ruska wutwarjuje šwoju industriju na komunistiskim podšoku. Ze ma ta tym wunjeźliwošcź šwojeje industrije posbźnuje, potom by Ruśa na šwětowych witach je šurowej konkurentka wobzeła za Jendželsku, ka za wšykne industrijelne staty była. Ruska je na podsenskich pokładach a fyrnjnych nimomery bohata. W zentralnej Aziji je šałožiła hobrske plantaże bałmowych ćekow. Tuta bałma runa šo egyptowskej bałmje, wowonalnej jako najšěršej šwěta. Haj Jendželska jako šwětowy hospodaŕ ma Kanzenšti nóš, a pśichótuje šo na wšykne możnoty.

Spadowanje jendželskeje měny a rostšchańenje hódnoty šłota jako měrideo we šwětowym wobchadze Cźěchošlowakiska najmjenje hnuje. Hižo wečera na to pokazowachmy. Tutón młody a młodny stat je w pśinej słutnowośći w běhu poślednich lět wšyknje rukanje pożćonk, na 2½ miliardy cźěchošlowakiskich krónow, wróćo płacźił. Teš tutón šuśodny stat jara šmérom pśichiladuje, kak šo šuśodja we šwojich nuśach hušaja.

Produktowe witi po šawcźerawšchim wobjimjenju wečera šašo wjašnuchu. W hotowym šorcje brje płaćźiny hišcźe njepopuschćowachu, hačrunjeź šo dowóš pśichcźeju pśichibeŕał. Rožka wšchał ja na wośta a młuny ju pytaja. W termińowym wikowanju wšykne druźiny žita kleśnych.

Zentnaŕ płaćźeśche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pšeńca	10.80—10.95	10.50—10.65
Rožka	9.45— 9.55	9.10— 9.25
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.45— 7.80
Wows	6.85— 7.20	6.60— 7.00

w termijowym wikowanju

Pšeńca, sept.	11.60—11.72½	11.32½—11.37½
„ okt.	11.55—11.60	11.22½—11.27½
„ dec.	11.67½—11.73¾	11.25—11.27½
Rožka, sept.	10.25—10.30	9.70— 9.80
„ okt.	10.1 ½	9.67½— 9.67½
„ dec.	10.05	9.52½— 9.62½
Wows, sept.	7.45	7.07½— 7.15
„ okt.	7.45	7.25
„ dec.	7.52½	7.25

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšeńca nowa	10.90—11.50	11.65—11.90
Rožka nowa	10.05—10.30	9.75—10.00
Ječmjeń nalětni	8.75— 9.60	8.75— 9.60
Ječmjeń nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.50— 7.85	7.50— 7.85

Drježdźańska burza (25 IX.)

Pšeńce, 75 kg	218 223	běrnjace kružki	15 00-15,40
rožka, 74 kg	201 206	pšeńč. wotruby	10,40-10,80
nalětni ječmjeń	175-192	ržane wotruby	10,70-11,50
nazymsk. ječmjeń	165-170	pšeńčna muka	46 00 48 00
wows	150-157	ržana muka	33.00-34,00
čefwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Maís)	—	hróch	—
suche truh.	6.00 6.20	cokrowe truh.	—

Wiki w Halštrowje.

		štwórtk hr.	tydźenja hr.
Pšeńca		10.50—10.75	10.50—10.95
Rožka		9.50— 9.75	7.75— 9.00
Ječmjeń, nazymni		7.75— 8.00	9.25— 9.50
Wows, nowy		7.25— 7.50	7.75— 8.00
Wows, stary		—	—
Běrny, nowe		2.00— 2.50	2.50— 3.00
Běrny, stare		0.03— 0.04	0.03— 0.04
Syno		2.00— 2.25	2.00— 2.25
Słoma k zaslanju		1.00— 1.25	1.00— 1.25
Słoma, skótna		1.25— 1.50	1.25— 1.50
Butra	kusk	0.80— 0.90	0.80— 0.90
Jeja		0.10— 0.11	0.10— 0.11
Prosata		8.00—15.00	10.00—15.00
Běhaki		30.00—40.00	30.00—40.00

Wiki štwórtk we Zhorjelcu.

Pšeńca	10.00—10.50	10.00—10.50
Rožka	9.50— 9.75	9.20— 9.50
Ječmjeń, nalětny	8.00— 8.50	8.00— 8.50
Wows	6.50— 7.00	6.50— 7.00
Butra	2.80— 3.20	2.80— 3.20
Jeja	0.10— 0.12	0.09— 0.11
Běrny	1.30— 1.40	1.30— 1.40

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

Płaćizny po złotej hriwnje

	25. 9.	24. 9.		25. 9.	24. 9.
Pšeńca	216-219	216-219	bunY	—	—
rožka	189-191	189-191	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	149-156	149-156	žołte łupiny	—	—
wows	137-144	137-144	keradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	27.7-32,5	26,7-32,5	lany wosušk	13,4-13,6	13,4-13,6
ržana muka	25,5-29,2	26,2-29,0	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,5 10,7	10,5-10,7	brnj. kruški	—	—
ržane „	9,25-9,50	9,25-9,50	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,90-2,80
raps	—	—	hrana słoma	0,40-0,55	0,55-0,65
hróch vik tor.	26,0 27,0	26,0-27,0	pšeńč. „	0,4 -0,55	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowena „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječa „	0,45-0,55	0,45-0,55

Płaćizny rězneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

25. septembra 1931. Płaćizny po centa. a zł. hriwnach

Skótne druźiny a woznamjenjenje.

Woły: 760.

Połnomjasne, wukormjene, najwjetše rězneje hódnośe hač do 6 lět	38—40
Młode mjasne, njewukormjene, starše wukormjene	35—37
Mjenje wukormjene młode, derje pśecowane starše	32—34
Mjenje pśecowane wšěch starobow	27—31

Bykl: 654

Połnomjasne, wurośene, najwjetše rězneje hódnośe	34—38
Połnomjasne, młódše	32—34
Mjenje wukormjene młódše a derje pśecowane starše	21—31
Spatne	26—28

Jałojcy a kruwy: 353

Połnomjasne, wukormjene kruwy najwjetšeje rězneje hódnośe	36—33
Połnomjasne, wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnośe hač do 7 lět	23—28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódše kruwy a jałojcy	18—23
Derje pśecowane kruwy a mjenje pśecowane jałojcy	14—17
Mjenje a spatnje pśecowane	—

Ćelata: 1415

Najlěpše wukormjene (2. druź.)	48—55
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca (3.	44—53
Spatne (4.	30—40

Wowcy: 6937.

Młódše a starše wukormjene (1. druźina	35—37
Starše wukormjene (2.	48—46
Mjenje wukormjene (Märzschafe) (3.	39—43

Swinje: 108.0

Połnomjasne, wosobitych rasow a ich křižanjow, ha do 1½ lět stare	58—59
Wukormjene	57—58
Mjasne	55—57
Spatne	52—54
Raney a kundrosy	50—52

Wótre płaćizny w Budyšinje.

26. septembra 1931

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja.

Najlěpše twory so hišće wyše płaća.

Předmjet		najmjeńša płaćizna	najwyša płaćizna
Pšeńca, nowa	50 kilo	10.85	11.75
Rožka nowa	50	—	10.00
Ječmjeń	50	—	—
„ nazymski	50	8.75	9.50
Wows	50	7.75	8.00
„ nowy	50 „	7.25	7.50
Raps	50	—	—
Běrny (we wjetš. dźěl.)	50 „	1.60	2.00
Butra	1	3.00	3.20
Syno nowe	50 „	2.00	2.50
Słoma z maš. młóć, pras.	50 „	0.80	1.00
„ „ „ k zasł.	50 „	1.50	1.80
„ z cypami młócena	50 „	—	—
Pšeńčna muka 60%	50 „	—	20.00
Ržana muka 60%	50 „	—	16.50
Pšeńčne wotruby	50 „	—	6.50
Ržane wotruby	50 „	—	6.50
Jeja	1 Štk.	0.10	0.12
Prosata 84[illegible]	[illegible]	6.00	14.00

Probnowikowanske płaćizny w Budyšinje

26. septembra 1931 po hamtskim postajenju.

Wšě płaćizny so po złotej hriwnje zrozymja

Twory		najmjeńša płaćizny hr	najwyša płaćizny hr
Howjaze mjaso z kosćemi	1 kg	1.80	2.20
Ćelace mjaso	1 „	2.00	2.40
Skopjace mjaso	1 „	2.20	2.40
Swinjace mjaso	1 „	1.60	2.20
Tukrajny swinjacy šmałc	1 „	1.80	2.00
Pšeńčna muka	1 „	0.50	0.68
Ržana muka	1 „	0.44	0.46
Khlěb	1 „	0.31	0.33½
Jědźne běrny	1 „	0.06	0.08
Raś	1 „	0.32	1.00
Hróch	1 „	0.50	0.90
Soki	1 „	0.50	1.00
Amerik. swinjacy šmałc	1 „	1.24	1.50
Sušeny połč	1 „	1.80	2.00
Dobre mloko	1 lit.	0.24	0.26
Jědźna butra	1 kg	3.00	3.40
Jeja	štuka	0.10	0.12
Jědźne buny	1 kg	0.50	0.80
Cokor drobny	1 „	—	0.80
Petrolej	1 „	—	0.50
Kamjeńtne wuhlo (domj. tepj.)	1 ctr.	—	2.20
Brunicowe briketty	1 „	—	1.30

Ssudnišzy na pśichśadzowanje:

póndźelu 28. septembra 1931:

w Dubrjcu w hoścenzu dop. w 10 hodź.: radio, wšchelake meble,

w Ssulšchezach pola Kulowa w hoścenzu dop. w 11 h.: 4 kruwy,

w Kocźinje w hoścenzu pśichp. w 12 hodź.: muž. a žonj. kolo, 10 zent. niemlóćeneje rožśi, wšchelake meble,

w Kulowje w hoścenzu „K 3 hronam“ pop. w 4 h.: wšchelake meble, muž. koło, 4000 zyhelow, wšchelake barby, zentrifuga, klawěr, gramofon, radio, billard a 500 zigarow, elektromotor, šchijacej maschinje, žonj., muž. bźeź, wobuća, hóbława,

w Budestrjezach, kupy jeidu šo dop. w 11 hodź. na gmejnskim hamješe: šofa, mjechi šłof, radio, gramofon, motor 75 PS,

watoru 29. septembra 1931:

w Blunju w Šäuberlichjej hoścenzu dop. w 11 hodź.: hóbława, pažata pila, 4 hobanki, 36 wokonowych šchlićenzow.

pjatku 30. septembra 1931:

w Hornjej Hórzy, kupy jeidu šo pop. w 3 hodź. na gmejnskim hamješe: šchijacej maschini.

Přilopk

* **Sauchota jawinaje jałostiny hłód w Dołhoranšchej Afrizy.** W połjednim cźasu cźerpi Zululand na šewjeru Natala w Dołhoranšchej Afriźy pod jałostnej šuchotu. Wot mjeńšy hač 12 mjeśajow njeje šo tam dešchźowało. Powšešce pśichšadźeja, ja wjchźdnje 1000 šchtuk šłotu pada. Senija je tak twjerda, ja njehodźi šo wjazy woracź. Kaj „Daily Telegraph“ powź, najwjetšchi dźeł domorodnych i hłodom hinje. Knježeństwo naprawja pomozne expedizije. Cźiwile mjes domorodnymi šu tak wulke, ja šo žónska rozsudźi k žadławemu woporej šwojeju dźećom. Wona šawrě dźećeji w starobje 2 a 4 lět na dwaj dnjej, wotwjeźe jeju potom a da jimaj potajny próšchk, na cźoj šo dźećeji šwjeśešchtej. Zona rosruba jeju cźełe na tšuchi a šcźini i nich „pelu“, lětaŕstwo, kotremuž domorodni wěrja, ja deschcźik naczini. Zona a dwaj pśichwuśnaj buchu šajeć.

Swójbne powěśe

Sekretaŕ: Robert Stürzebecher w Budyšchinje, 41 lět, khowanje budźe jutšje njedźelu dop. ½11 hodź. na Mitlawšchu. — Waltaŕ Pohl, wyšchi tišlaŕ tžěł w 6. komp. pěšch. połka cźo. 10. — Hilda Neumeisterez w Lubiju, 19 lět, khowanje je dźenja hobotu. — Klara Reichowa rodźena Kummerez, kantorka we Wojerezach, khowanje je dźenja hobotu.

Towaršej profesora Wegenera so ze Zeleńskeje [illegible] cźłoj. Z lěwa na prawo: Dr. Sorge a jeho mandźelska, knjeni dr. Georgi a dr. Georgi. Dr. Sorge a a dr. Georgi, towaršej němskeho spytnika profesora Wegenera, kiž je w lodze Zeleńskeje wo žiwjenje pśišoł, staj so nětko po njesmêrnych wobcežnošcach a cźerpjenjach wrócźiłoj. Jeju mandźelskej wocakowaštej jeju w Kopenhagenje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnikow 1,61 hr., pod kříž. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihiličišćernja, zap. dr, z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwjenje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny pječiwo sćěhowkam čěłneho zmjerdowjenja z 1000 hr. — hdyž zemrěje abo hdyž je na čas žiwjenja dospołnje bědny. Kóžde zmjerdowjenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej banki wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na dalši dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne zmjerdowjenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowěźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 226 **Budyšin — Póndźelu, 28. septembra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Wopyt francowskeju ministrow w Barlinje

Franzowski ministerski president Laval a swonkowny minister Briand stej njedźelu dopołdnja w postajenym czasu do Barlina přijěłoj. K powitanju běchu so na **khódniku** dwórnischcza pschi Bjedrichskej dróhy němski kanzler dr. Brüning, němski swonkowny minister dr. Curtius, statny sekretaraj dr. Pünder a z Bülow, kaježo franzowskeho połstanstwa a franzowski generalny konsul w Barlinje zhromadźeli. Tež wotpóstanstwow franzowskeje kolonije w Barlinje bě na dwórnischcu pschischło.

Po krótkim pschestajenju a powitanju so do wjeschowskich jstwow podachu. Wot tam so z automobilom do Adlonskeho hotela dowjeschu. Hdyž so tam swonkowny minister Briand pschi wotewrjenym wokne pokasa, so sta ludźi pschez rjeczas policistow pschedrěchu, a wołachu: **„Dajcje kwětej měr!"** Briand bě z tutym hołdowanjom **widźomnje hnuty.** Tele poćeśćowanja so wospjetowachu, hdyž so potom ministerski pschedsyda Laval psched woknom pokasa.

Kak wulku wažnosć w Franzowskej na pschitomnosć franzowskeju ministrow w Barlinje kładu, je z wulkeje ličby franzowskich nowinarjow spóznać.

*

Pół hodźiny po swojim pschikhadźe ministerski pschedsyda Laval w pschitomnosći swonkowneho ministra Brianda sobustawy franzowskeje kolonije w Barlinje, pschedsydstwo franzowskeho towarstwa a sastupjerjow němskich a wukrajnych nowin pschija. Krótko po 11 hodźin Laval někotre powitanske słowa je schćerćowanju k němskemu ludej porěča, so nadźeju, so budźe jeho pschełożowanje we Barlinje zbliženje mjez němskim a franzowskim ludom spěchowacź, a so rosprajenja z němskimi statnikami płody pschinjeśu.

Psched sastupjerjemi němskich a wukrajnych nowin potom w swojej rěči mjes druhim praji:

„Naju wopyt w Barlinje dyrbi ważny datum w stawiznach němsko-franzowskich poćahow wotmjenjeć. So by so dowěrjenje sabo wožiwiło, so by so wěra wobnowiła, je sprawne hromadźedźełanje mjne. Wyrjeć częścelakommunistow njeměli, so wschě njedorozumjenja wotstronimy, hačrunjež so dźensa wěstych wobčežnych praschenjow njedóstajnemy, dźemy tola wschě możnosće pruhowacź, so bychmy lěpschi pschichod za nasche wjasomne poćahi po możnosći bórzy pschihotowali. W hospodarstwje możemy hnydom ke skutkej kročeć. Budźemy skutkowacź. Sćěm němskemu kujeršćinstwu mjetodu namjetnyk. Chcemy hromadźe grat skowacź **w němsko-franzowskim wubjerku, kotrež dyrbi pruśowanje wschěch hospodarskich praschenjow smóžnicź, za kotrež so naju kajej zajimujetaj.**

Naju dźensnischi nadawk so skromny być sda; tola hdyž jón rosrisamoj, budźemoj wjeźo zbliženja najlepje słužicź.

Sćěwět je njeměrymy; kriza, kajejež hischcze njeje było, krija, kajejež hischcze njeje bylo, je na njón pschischła. Wschitkich wozi ći sta na naju složenej. Nasche dorozumjenje dyrbi tola stónčnje pschinjećź; pschetoż wono dyrbi nanajpryjedy swoju pschinjesć."

Briand pschi Stresemannowym rowje.

Mjes tym so franzowski ministerski president Laval w hrodźe franzowskeho połstanstwa sastupjerjow nowin pschija, so swonkowny minister Briand z automobilom k Luisenstadtskemu pohrjebnischcu poda, so by

Stresemannowy row

wopytał. W jeho pschewodźe běschtaj franzowski połstanz Francois Poncet a protokollowy schef hrabja Tettenbach.

Hdyž bě franzowski połstanz krašny wěnz z běłych chrysanthemow z módro-bjło-čerwjeneju ześelu a čwěćel čerwjenych nalikow na pěškowskowy rowowny kaschcz połožił, schwitaj pschitomni wróćo stupichu, a Briand sam po někotrych schodźeńkach k rowowemu pomnikej kročeše, so by tam **někotre** minuty we hłubokej nutrnosći pschebywał.

Laval pola Brüninga.

Sastupjerjow nowin pschijowschi, ministerski president Laval němskeho kanzlera dr. Brüninga wopyta, mjes tym so w tym samym czasu swonkowny minister dr. Curtius franzowskeho swonkowneho ministra pschija.

Hospodarske wuradźenja.

Popołdnju ½4 hodźin so w němsko-statnej kenzlji mjes sastupjerjemi němskeho kujeršćinstwa a franzowskim ministerskim presidentom Lavalom a swonkownym ministrom Briandom hospodarske jednanja sapoczachu. Wone hač do 3/4 7 hodźin trajachu. Schtyri industrije, wo kotrychž so wosobje jednasche, běchu **wukla a żeleso, elektrizitet a chemija.** Jednanje so we wobłahym Leytonoweje rosprawy na hromadźedźełanje poćahowasche. Sadanje so dojedna, so ma so njepołitiski wuradźowazy němsko-franzowski wubjerk ze sastupjerjow kujeršćinstwow a industrije, a to dźełacjerjow a dźełodawarjow, wutworić. Wón dyrbi za předłami a pućemi pytacź, z kotrymiž maju so hospodarske poměry mjes wobjemaj krajomaj połepschićź. Jednanja, kotrež mějachu jara spokojazy wunoschk, so pónđelu dale powjedu.

Hoseżina.

Dr. Brüning bě k czesći franzowskich hosći hoseżinu wuhotował. K njej běchu pódła pschewoda franzowskeju ministrow sobustawy němskeho kabinetta, pschedsydstwo němskeho sejma, pschedsydstwo němskotnjeje rady a někotři němskofojemjazy sapółłanzy a wyšozy sastojnizy pschesproseli. Pschi hoseżinje so mjes němskim kanzlerom a franzowskim ministerskim pschedsydu pschipitkaj samenischtej.

Wupad na redakciju „Rula"

W Barlinje Rußojo, kotrež su 1917 pschez ruskimi kommunistami do wukraja cźekny li, dźenik „Rul" wudawaju. Sobotu rano su so sdaću kommunistojo redakciju „Rula" nadpadnyli a nadobu w njej wupuścźili. Wokoło 7 hodźin so cźrjóda ntkowych pachołow do jstwow redakcije dobu a cźischcźenske płaty a pižaiske blida rosbi. Wupuścźenske dźełko dokonjawschi ramopaschnizy cźekanych. Přiedy toho běchu telefonowe groty rosrěźnyli, so so njeby mohła połizija sawołacź. Jena njedźełka, kotraž po wupuścźenju do redakcije pschidźe, połizija powědźa. Ta pak njeje mohła žoneho z nadpadnikow sajeć. Podobny nadpad je so hižo psched někotrymi lětami na redakciju njenowanych nowin stućił. Tež tehdy njeměješche połizajke fiedźenje za winikami wuspcźa. Psched 8 lětami běchu ruscy ossijerjo błowneho redaktora „Rula", nětkuschcheho ruskeho senatora Nabukowa, satsćelili. Dokelž so w „Rulu" pschecźiwno nětcźischemu ruskemu kommunistiskemu kujeršćinstwu w pschecźiwnym duchu pisa, mějachu, so by tónkróć kommunistojo redakciju wupuścźili.

Dwě lěcze khłostanja za kommunistiskeho sapółłanza.

Němskostatny sud w Lipsku je kommunistiskeho bjezpołnoho sapółłanza Ulbrichta ke khłostanju na dwě lěcze dla pschihotowanja wjelepschcźeradu połnuchu. Ulbrichtej porokowachu, so je połsednje tři lěta wjele nastawkow w kommunistiskich nowinach wosjewił, kotrež hnudnizy jako spinacźelstwo wjelepschcźeradu połnuchu. Němskostatny rěcznik bě twjerdšinu na 2 lěcze 9 měsacow namjetnył.

Němskoseimskeho zapósłanca Münchmeyera k jastwu na tři měsacy zasudźili

Wulka khłostanska komora w Kasselu jako powołanska instanca je **nazionalno-sozialistiskeho** sapółłanza Münchmeyera dla pschestupjenja republiku schkitacźeho zakonja z rěcźu z 29. oktobra 1930 k jastwu na tři měsacy zasudźiła. Wołóżace wobstejnjosće je so wobstorčenemu zapowědźiłe, dokelž su jeho hižo wospjet dla pschestupjenja republiku schkitacźeho zakonja pokhłostali. Münchmeyer njebě k jednanju pschischoł.

Měšćanske wólby w Hamburgu

Pschi Hamburgskich měšćanskich wólbach, kotrež su so bjes njeměrow wotmělke, su dostali:

Sozialdemokratojo 214 509 hłosow porno 246 985 pschi pósledniech wólbach, kommunistojo 168 618 (114 257), němskonazionalni 43 269 (94 048), statna strona 67 388 (67 553), němska ludowa strona 36 925 (85 507), hospodarska strona 11 373 (20 136), nazionalni sozialistojo 202 465 (14 706), centrum 10 764 (9402), ludowa prawna strona 1150 (5609), liseźina Heybora 1937 (—), tschesćijan.-to-sozialni 10 874 (—).

W nowowuwolenym měšćanskim sinim ja sozialdemokratojo 46 (1928: 60) mandatow, němskonazionalni 9 (22), kommunistojo 35 (27), statna strona 14 (21), hospodarska strona 2 (4), němska ludowa strona 7 (20), nazionalni sozialistojo 43 (3), centrum 2 (2), tschesćijan.-to-sozialni 2 (—).

Zrudny podawk z Hitleroweho přećelstwa

Psched někotrymi dnjemi je so w Mnichowje cźeta wjednika nazionalnosozialistiskeje strony Adolfa Hitlera, Angela Raubalowa, w swojim wobydlenju sastrělila. Sćamomordarstwo je mjes Hitlerowymi pschiwušownarjemi dźiwanje słubiło. Sćamomordarjowe cźełko su do Wina dowjesli a tam khowali. Nětkole słonja, so je macź Angele Raubalowoje, Hitlerowa sotra, we Winje w 9. wobkrjeżu w židowskej studentskej jědźerni w kuchinje wjednistwo měła a jako tajka pschisłuchowanje jěde po židowskim zakonju dohladowała. Sdowiwschi, so je tale žona Hitlerowa pschidrona sotra, je židowski universitny wubjerk je służby puschcźi. Wubjerk praji: Njejsmy wědźeli, so wodźerka nascheje kuchinje nazionalno-sozialistiskemu wjednikej Adolfej Hitlerej politiziy a pschibuśniśy tak blisko stej.

Najwjacy awstriskich zběžkarjow na swobodźe

S Hradca so powěź, so su pózledźe dny jara wjele sajatych wjednikow sběžkarskich domowninskich wobornikow na swobodu puschcźili. W tu khwilu pjeca sioro žani wjednizy sběžka domowinskeje woborny w jastwach njeběchu.

Dr. Pfriemer, prjedsedźer hłowny roskasowacź domowinskeje woborny, hischcze w Znojmje w Juhosłowjanskej pschebywa. Jenemu sastupjerjej „Mariborskich nowin" je rjekł, so chce hischcze tak dołho w Mariboru wostacź, doniž njebudźa w Awstriskej wschě formalnosće wujasnjene. Wěrno njeje, so so w bliščim czasu do Awstriskeje wróći.

Wě rěźi, kotruž je **wjerch Starhemberg** pózledźe dny we Winje měł, wón na njewěrjomne waschnje **měšćokanzlera Schobera** winuje, je je Pfriemerowu revolucionarsku proklamaciju dowolił, a prascha so, hdyž je měšćokanzler Schober 13. septembra pschebywał. Schober je na Starhembergowe wobstórźby wotmołwił, so ma pod swojej dowólnosćeju, so psched Starhembergom wuprawnicź, to a dopołoje, so su jeho windawanja hele winnyhłeńki, kotrež wěso žoneho podłoža nimaju.

Złe sćěhwki padanja kursa jendźelskeho punta za francowske hospodarstwo

Franzowski finanzny minister Flandin je pjatk rosrěčenje z gouverneurom Franzowskeje banki a z direktorami wulkich Parižskich kreditnych wustawow měł. Pschi tym je so połoženje franzowskeje burzy a wobcźežnosće jenoje wulkeje banki — kaž je khłostcźe, „banki Nationale de Credit" — prahowała. K zapłaćanju akzijow tuteje banki na burzy njeje pjatk popołdnju doschło.

Banka Nationale de Credit mjes schćerjej wulkimi franzowskimi depozitnymi bankami na schtwórtym městnje steji. Dalke w junizu 1913 je so załožiła. W Parižu samym 37 filialow wobdźerżuje, a pódła toho hischcze 513 filialow w prowinzy a wukraju. Dla tuteje wulkeje ličby filialow by jowšchcźenje banki wulki nejměr pschez zdyh kraj rosćěrkiło. Dźiwajo na to so kujeršćinstwo prózuje, rospuschcźenju banki sadźiwacź.

Staroscze franzowskeho kujeršćinstwa dla skutkowanja jendźelskeje krize na franzowske hospodarstwo su jara wulke. Najkerje budźa w Parižu hospodarske a wikowanskopolitiske naprawy cźinicź.

Lyonska židowna industrija dotal pschi pschedawanju po jendźelskim punzu ličźeše. Hižo nětkole je pjeca wo 120 miliionow frankow schkodowała. Wona schkitanje pschecźiwo snižnju jendźelskeho punta žada.

Wschelazy sapółłanzy su napraschenia pschihotowali, w kotrychž kujeršćinstwo namołwjeja, so by pschihodnje kredity za Jendźelsku zapowědźiło, a hamo žadaju, so buchu so kredity, do Jendźelskeje date, wróćo wsale.

Franzowska nerwosnosć je dźe z toho nastała, so **tež Franzowska banka z jendźelskej krizu cźežko schkodnje. Wu-**

pokasało je žo, so je žo [illegible] wotpokazyło awstrowskich bankow powjerschiła. Francoska banka, Hollandska banka a Schwajzarska nazionalna banka su žiwoje puntowske summy pschi Jendželskej banzy do 5kota pschemenite.

Njedžiwajcy na to ma Franzowska banka dženža hischcze jendželske punty we wyšokosczi 1 milijardy hrivnow w žiwjich khamorach. Hdy by Franzowska banka jenoż 5 prozentow na jendželskich puntach shubila, by wona 500 milijonow frankow wjacy shubila, hacz banzowne hrědki se 450 milijonami frankow 5zhla wuczinjeja.

Belgiska wudawki za bronjenje skróči

Kaž nowiny „Peuple“ pischu, knježerstwo lutowanskich pschicziznow dla wudawki za wójsko w lecze 1932 khětro skrócži. 200 milijonow frankow, kotrež žo we wójskownym hospodarskim planje 5a natwarjenje nowych wobstworjenjow žadachu, žo wuschmórnu.

Španiska nacionalnu hospodarsku konferencu zwoła

Schpanisla ministerska rada je wobsanka, narodnu hospodarsku konferenzu 5wołacz, na kotruž dyrbja žo wschitke wuznorjo wina a produkty pscheprožyc. Take konferenza ma wo napravach wuradzecz, **s kotrymiž dyrbi žo dla wotchodnoscenja jendželskeho punta hrožazej wuznorjej kri'y wobaraz.** Schpanisky wuznorjo žo boja, so na jendželskich witkach, kotrež žu naschpetsche wotbywanischczo 5a schpanische oranže, zitrony a wino, dla snizenja kursa jendželskeho punta tele wuplody žanych kupzow njenamakaju a so žo pódla toho na tele twory luxusowe 5lo pokoži. Pódla toho budže **jendželske wuhlo,** dokelž móže žo dla nizschcheho kursa punta tuschso pschicziz, schpanischemu wuhlej konkurrenzu czinicz. S tym by žo pokoženje schpanischeho wuhlowego hórnistwa, kotrež žo hizo bjes toho czežko bedzi, hischcze bóle shórschiło.

Zběžk w Kašmiru

W jendželskim polnoznym indiskim kraju Kaschmiru žo sběžk wupischestrěwa. Liczba sběžkarskich muhamedanow we hłownym měsče Swinagaru a psched jeho wrotami žo na 50 000 wobliczja.

Hačrunjej žu sběžkarjo ſ wjetschcho dżela jenoż se žekarami, hlebjenmi a kałaczemi wobronjeni, hu woni tola w tajkej wjetschinje, so byschtej jendželske wójsko a policija, kotrejž byschtej so sběžkarjam mohlej napschecziwo stajicz, pschi wojowanju do stracha pschischłej. Tehodla budże trjeba, jendželske wójsko w Kaschmiru powyschicz, ſ czimž pak móża nowe schmjatanázy w druhich stronach Indiskeje nastacz. Mjes indiskimi wobsědźelnikami Londonskeje konferenzy žu powěsče wo sběžkarskim hibanju mjes indiskimi muhamedanami njemér shudźike. Boja žo, so by we wschomuhamedanske hibanje jedna, so by žo Kaschmir do rukow muhamedanow pschinjeł.

Nasylnosće přećiwo Japancam w Hongkongu

Pschi demonstrazijach Chinesow pschecziwo Japanzam w Hongkongu žu dwoju mandelskeju skonzowali. Tež jene bjeżo je žo skónzowało, a schtyri žu žo sranile. Policija a wojazy žu skónczenje rosnjesndrjemy lud rozebnałe. Wojazy běchu nusowani, ſ natykanjenym bajonettom pschecziwo 5000 nahywnikam postupacz, kotrjž policajsku stazju wohrožachu.

Ze Serbow

W Budyschinje, 28. septembra 1931.

— Wo wjedrje. Dżensa rano we 8 hodź. barometer 741, hygrometer —3, thermometer w nozy -|-3. Deschczik. Deschczik, wschednje deschczik! S kóždym dnjom žu dny kuschische. Na polach je katak ſ dżękom jara wróżo. Na mokrych a japadnitych polach ratał žwoje běrny ſ błota czaha. Wone czornja a hnija. S nalymstkimi wuzywami ho łondži. Czaſ czeka. Schkleiza jaſo spaduje a pokazuje na njewobstajno. Sdyla nizina w poknozy je jaſo nasche wjedro nakasyła. Nad krjedžnokrajnym morjom wschina nizinu wutkóczi. Tuž smémy so nadzijeez, so wot pokonja žem a też wot wjeczora žo ſ pschikhodom wschinom wuczehnje a też jaſo woczoply. Njeſmémy nadźiju spuschczecz, so nam žnano oktober rjeschi a milischi poczaſ pschinjese. — Jutſe wutoru je Michala. — Sdónczko schadża 5,55 hodź. a khowa žo 5,45 hodź. Měsacz schadża wjeczor 6,18 hodź. a khowa žo dop. 8,44 hodź.

— **Socjalne měsacka sandźenu hobotu** žu drje po zdłuhich Serbach derje wobkedźbowacz mohli. W Budyschinje běsche minale zuke měsaczkowe saczmjesze wot spoczatka hacz do konza derje widżecz. Jenoż hdyž a hdyž pschecezahnychu mjesiske mróczeze polny měsacz a wobkedźbowanju na khwilki sadźewachu. Poždźischo pak žo bóle a bóle wuczahnu. Běsche 5atimawo pschithladowacz, kak jedyn nascheje semje žo pomalu ſ lawa na prawo psches měsacz žuwasche. Pschi dospołnym saczmjeczu pschita měsacz czerwjenu barbu, tola žo zyle ſ njebja njeschubi, schtož žo wjecza pschi žanym dospołnym saczmjeczu njeslawa. Nikto pak móżene, nježdże 5 lět czakacz na blischcze dospołne saczmjecze měsacka, wono budże halle lěta 1936.

— **Dobrecze wo 2000 hrivnow** padże pschi hobotnischim czehnjenju 5akkeje krajneje loterije na 10ſ czo. 19 996 do tudomneje Rothereż loterijoweje běrkownje.

— **Sakka krajna loterija.** Pschi pjatkownym czehnjenju 5. rjadowanje 199. sakkeje krajneje loterije (22. dżeł) padże dobycze wo 20 000 hrivnow na czisło 72 854, dobycze wo 10 000 hrivnow na czisło 28 220, dobycze wo 5000 hrivnow na czisła 23 329, 39 433 a 116 153.

— **Wobſtkodne nječoże.** Ssobotu pschi pokonju ½1 h. srahschchaj na rózu Moltkoweje drohi a Sunkelnskeje hasy awto a kolesaſ do sho. Kolesaſ so lohko we wobliczu srani, też kolesko bu pschi tym lohko wobschkodżene. Schtó je na njesłoju wina, njeje hischcze zgle wujasnjene.

— **S pjatom sa'dojeſt** ho wczera w starschischim bydlenju na Zidowje 16letny pjekarski wuczehnik H. Jako ho starschej wjeczor w jednatej hodźinje domoj wróczischtaj, namakaschtaj swojeho 5yna pschi wotewrjenym pknowym schlawchu mortweho w bydlenju. Sa pschicziznu mahu, so je H. strach měł psched wobzakowanej nosowej operaziju.

— **Połzin jara** sandźenu nóz wokoło 2 hodź. tak njewotmeaneho hantwjerskeho, kiž nimotkodżazych tuzji wobczežowasche a sho też hewak pschi wulkadnych woknach pschedawarjow helczesche.

— **Pruhowanje na gymnaziju.** Zandźenu srjedu popoldnju a stwórtk dopoldnja złoži na tudomnym gymnaziju 6 kandidatow pruhowanje (Reifeprüfung). Jedyn z 2b, tšo z 3a a dwaj z 3. Nimo toho wobsta jedyn studenta, kotryż bu wot ministerija sem pósłany „Hebrejski“ z 2a.

— **Wopłacenje rentow!** S pósła bu nam sdżelt: Wojeriske renty na oktober wuplaczeja sho wutoru 29. septembra na połcze 3 (Psched schulerskimi wrotami). Inwalidna renta wuplaczeje sho schtwórtk 1. oktobra na pismiki A hacz L w Měschczanskej zahrodze, invalidna renta na pismiki M hacz Z. na Tyšerni, wschitke druhe renty na połcze 3 (Psched schulerskimi wrotami). **Wschitke rentowe kwitowanki dyrbja wobtrunjene** (beschcheinigt) **buez.** Cżini bo na to krożbne, so ma pola wschitkich wudowin-

K wopytej francoskeju ministrow w Barlinje.

Wczerawšu njedźelu wopytaštaj francowski ministerski president Laval a zwonkowny minister Briand na přeprošenje němskeho knježerstwa Barlin. Dopoldnja krótko do 3/4 9 hodź. dojedżeštaj na dwórnišco Friedrichstraße, hdżež jeju zastupjerjo němskeho knježerstwa powitachu. Wot dwórniška podaštaj so hosćej z automobilom do hotela Adlona, hdżež bydlitaj. Na dróhach, po kotrychž wozy jědżeachu, stejachu z wobeju stron wulke syły luda. Mnozy strowjachu francowskeju ministrow ze zahorjenjom.

Jšian:

Napoleon a serbski wojak

Přenjotne powědanjczko.

68] (Pokračowanje.)

Wjeczor 5. jutrownika wróczichu žo wotpóſłanzy Caulaincourt, Macdonald a Ney a wojewichu kěžorej, so žu w Paryju Ludwika XVIII. za krala postajili a so žebi zar Aleksander žada: Napoleon ma žwoje sastojnstwo bjes wumenjenja słożicz. Mérnje rjekny kěžor: „Tak wójnu. Wójna njeje w tymle wokomiku hubjenscha hacz tónle měr.“ Kěžor wschak njebě hinajschu wotmolwu wot zara Aleksandra wocżakował. Tuž bě hižom postajił, so ma wójsko žo sa rěku Loire podacz. Ale žanižny dżeń wjeczor wobsamknychu generalojo w potajnym pohedżenju, so wjazy njewukonjeja, schtož kěžor poruczi. Najazitra zhromadżi kěžor wschitkich žwojich marschalow a rozesłaja jim mérnje žwoje wotmyslenje a dopokaja jim na kartach, so žo to wumjesicz hodži. Marschalojo mjelcza. Napoleon žada wotmolwu. Tuž praja: „Mamy jenoż rospadane wójsko. Hdy by žo też poradźiło sa Loiru je 5cżahnycz, tak by nastała wobydlerska wójna.

Kěžor frohmi, so chżedża ſ tym rjez „Dži!“

Tuž rjekny :„Chżecze měr, smjecze jón!“

Kěžor žyndry žo sa blido a napiša: „Hdyž žu swjasłarjo žo wuprajili, so je Napoleon jenicki sadźewk ſ wobnowjenju měra, tak won wosticzi, žiwemy žwojej pschihaſu, so žo sa žebje a sa žwojich potomnikow trona Franzowskeje a Włochow wotrjekuje a je swólniwy k lépschemu Franzowskeje ke kóżdemu wożobinſkemu wopowri, haj žamo žwoje žiwjenje woprowacz.“

Hdyž žo powěsczi wo tutym rosnjesze, wopuschczichu wschitzy khwatnje hród. Cżkowjek by mohł mysliez, so je kěžor hižom pohrjebany, tajka cżischina nasta wokoło Napoleona.

Ale cżim wjetschi hołk a hara bě we wojerinjach. Wojazy žu rosshorjeni nad picheradu marschalow a njechaja **nicżo 5lyschecz** wo Napoleonowym słożenju kěžorstwa. W nozy wuczahny stara garda w dospołnym wójnſkim wuhotowanju ſ rospuschczenymi khorhojemi a žmólnizami a cżahachu po měschczanskich dróhach pisżajo a spéwajo Napoleonowu hymnu. Straschne běchu wobliczja tutych starych žiwernych wojowarjow a bě widżecz, so trjebachu kěžor jenoż žiowczko prajicz a tucżi bychu sa nim schli a njebojasnje sa njeho wojowali.

Na dniu 12. jutrownika pschijědże marschal Macdonald a pschinjese kěžorej liſczinu ſ podpiſanju. Wo tutej nozy je žo wjele powědalo a pisało. Powědasche žo, so bě tutu nóz wulki hołk w hrodże, hdżež žo sażiwjeżachu, žluzowni běchachu po khóbbach a wołachu wo pomoz. A to je žo wschitko stacz dyrbjało, dokelž je žebi kěžor ſ jedwm sawdak, kotryż won wot schpanischeje wójny w tobołzy wokoło schije nóschesche. Ale jón njeje wjazy skutkował, dokelž bě pschestarił. A tola žu wschitke tute powěsče njewérne. Jenże njeje kěžor tobołki wokoło schije nóſył. To bych tola za dyrbjał wěbjecz a widżecz, kiž žym jeho kóżdu dżeń hotował a rosshotował. Kěžor ishori na spodźiwne waschnje kaž w Drježdżanach a dyrbjeſche žyrnje wot žo dawacz. Na kupje Helena halle dohonichu, so bě kěžor ſaž jeho nan na raka khory, kiž jeho strowjesć a skutkownosć podrywasche. Kěžor bě wulki njepschećel žamonordastwa. Won rjekny: „Jenož blafni žo žami wotprawja.“ A druhi rasz praji: „Zsamonordat njeje nicżo druhe dyžli cżekanz ſ bitwy; schtóż žiwjenju wucżeka, cżini to žame, schtóż cżekanz ſ bitwy.“

Swjazkarjo postajichu sa Napoleona kupu Elba jako njewotwitzne krałestwo a létnje 2 milijonaj frankow. Tej cżestne mjeno kěžor žmjedżeſche wobschowacz. Kěžor rjekny: „Ssym cżłowjek, žmjedża mje morjecz, ale nic kanicz.“

S tutym postajczenjom cżinjeſche žo cżežko ranjeny a wohańbjeny.

Rano w dżewjecziſki hodźinach pschihódże Macdonald po podpiſanu liſczinu. Kěžor žedżeſche pschi kachlach we běłym županje, mějo na boży noh žtupnje. Kolchlu mějesche na wutrobnje rospinjenu. Sepjerasche žo ſ łohczemaj we kolenje a farżwjasche žwoje wobliczo ſ rukomaj. Wojżewich wótſje kěžorej, so je wójwoda ſ Tarenta pschischoł. Kěžor žo njehnu. Cżakachmy. Sa nětchto cżaſa prajach: „Waſcha majestoſcz, wójwoda ſ Tarenta cżaka na Waſche pschikazanje, dyrbi do Parisa.“ Kaž ſ hłubokeho ſpara wotnecżi kěžor, da Macdonaldej ruku a samolwjeſche žo, so njeje jeho žłyſchał pschińcz. Hdyž kěžor ruzy wot njeswocża wotewża, tak žo ſtrózichmy nad jeho napohladom. Bě zyły sežołtnjeny, ſkoro wolſſowy. Wójwoda praji: „Waſcha majestoſcz je thora.“

„Ssym hubjenu nóz měł“, praji wón, žydny žo ſaſo na žwoje městno runje kaž predy. Mjelczachmy a cżakachmy. Sdónczinje prajach: „Waſcha majestoſcz, wójwoda ſ Tarenta cżaka.“

Wójwoda pschiſpowmi: „Sa schtyriadwadzeczi hodźin dyrbi liſczina w rukach swjaſkarjow bycz.“

Kěžor ſtany, žbaſche žo wjeſelſchi bycz, ale barba wołiecza žo njepschemérni. Woteda Macdonaldej podpiſanu liſczinu. So kěžor to wschitko pschečtra bjes toho, so by wumrecł, bě drje wjetſche dobycze hacz wschitke dobycza we wójnach.

Na dniu 20. jutrownika dyrbjeſche kěžor wotpucżowacz. W dżewjacżich pschijědżechu wožy. Stara garda ſtejeſche w dworje cour du Cheval Blanc tšélbu pschi nohy. Se dypkom dwanacżich, kaž w ſwożowanych dnjach žwojeho kěžorjenja, ſo kěžor ſtewi w ſelenej wojeriſkej drasże hajnkow, ſ khrózkom na hłowje, wodżeny ſ pólnym pſaſchczom, w dworje. Grenaděrjo wopokazachu kěžorej ſ tšélbu zjesć, bubnarjo bubnowachu hłowny pohod.

Kěžor žo njes nich ſtupi a rjekny:

„Wojazy mojeje ſtareje gardy, tuž bożemje! Dwadzeczi lět běchmy hromadże na puczach czjeſcze a khwalby. A też w tutych pożlednich dnjach njejeſche pschestali, kaž we prjedarwſchich ſwożownych, wopokazacz pschikładne rjekowſtwo a žwérnu. S ludźimi kaž my teje njeby nascha wěz ſhubjena była, ale wójna by była hischcze czeżſcha. Ja wazż wupuczejzam. Wy pak, moji pschecżelſo, ſtużcże dale Franzowskej! Bożemje, moji ſtari towarſchoho! Kóżdeho bych chżył k žwojej wutrobje ſtłóczicz. Poſtkczeje mi khorhoj.“

General Petit poſtkczi jemu khorhoj. Kěžor wobjimaſche najprjedy generala, potom koſchesche khorhoj.

„Bużcże w Bożimi mjenje, dżeżi! Njech moje pożlednje wokoſchowanje žo do waſcheje wutrohy ſarnje. Bużcże pschezo ſmużiczi a dobri!“

Grenaděrojo płakachu. (Pokračowanje ſeſchnje.)

ſtich rentow a někotrych ſnješbožeńſkich rentow we wobkruczenju pod 2) a 3) wobſtwědczene bydź, ja ſo wudowa abo wudowz po ſmjerćki mandźelskeho abo mandźelſkeje ſaſo woženiła abo woženił njeje.

— **Radwańſtwje ješonju kolow.** 24. ſeptembra popołdnju kradnychu ſ jeneho dwora pſchi Hoſchźi haſzy žonjaze ješone kolo ſtamki „Lugus“; wono mějeſche ćorne kroſna ſ czežkimi ſlotymi ſmuſkami, ſamſnet błótoſchkitakaj, žołte ſwjena ſ czornymi ſmuſkami, rune wodźidło ſ czežwjenobrunymaj gumijowymaj pſchimadkomaj, płony kulojty ſwónčk ſ wobrajom žonjazeje hłowy, ſchércel gumijowej wobrućki. — Dale kradnychu 25. ſeptembra pſchi-połdnju ſ dwora thorobneje kaſzy muſ. ješone kolo ſtamki „Stöber-Greif“ čo. 138 568; kolo mějeſche ćorne kroſna ſ módrymi ſmuſkami, ćornej błótoſchkitakaj, žołte ſwjena ſ ćornymi ſmuſkami, horje ſhónjene wodźidło, ſ czežwjenymaj gumijowymaj pſchimadkomaj, Torpedo-ſamoběh, czežwjenej wobrućki. — Wo wšěmne ſdźelenja proſby kriminalne wotdźelenje we Budyſchinje.

S Bukez. Natcha hońtwa mějeſche ſo hiſcheje jónu na pſcheſadźowanje pſchenajecz, dokelž běchu ſo pſchi pſchenajenju 8. t. m. wſchitke poſticzenja wotpokaſale. Tón krócz ſo hońtwa na dźeſjecz lět pſchenaja. Poſticzenje běſche ſapodał knjes Langa ſ Kolwaſy ſe 430 hr. ličnje a knjes ſ Loeben w Koporzach ſe 420 h,. ličnje. Hońtwiniſke ſiednoczeńſtwo běſche ſebi też tón krócz wumeniło, ſo ſmě wolicz mjes poſticzerjemi a pſchewoſtaji hońtwu knjesej ſ Loebenej w Koporzach.

Z Radworja. Tu maju znajmjeńſa hiſče kuražu. To ći dopokazachu wčera wjećor. Žortnu hru „Dawk nježenjencow“ předwjedźechu zaſo, byrnjež bě ſo hakle to před njedźelomaj tu poskićiło. Za tuni zaſtup mózeſo tam kóždy nutř. A woprawdźe, to ſo ći też zaſo nawali ludźi, ſamo tajkich, kiž běchu ſebi to hižo raz wobhladali. „Młodźency-hrajerjo“ zaſo ſwoju wěc wulkotnje předwjedźechu, ſmječh honjeſe ſmječh. A po žortnej hrě zahudźichu hercy krasnje. A rejowachu tam — też zaſo tunjo! To ſy mohł tola přińć!!!

Z Khróšće. „Serbosław“ bě njedźelu ſwoje ſobuſtawy na zhromadźiznu přeprosył, ale bohužel jenož mała čerjódka bě ſo zeſła. Po wšelakich zdźeleńkach wozjewi předſyda, wučeř **Pjetaš**, ſo je za knihi atd. khamor wobſtaral. Knihi, kiž towařſtwo wobſedźi, njech ſo w zymſkim času prawje čitaja. Potom mějeſe zajimawy přednošk wo ſwójbnych poměrach našeho njezapomniteho Handrija Zejlerja. Wulki zajim zbudźi też žiwjenje jeho móta, wučerja Pawoła Šołty, kiž běše naposledk w Brězni pola Kamjenca z wučerjom. Jich najſtarši wobydlerjo ſu cyle wěſće hiſće k njemu do ſule khodźili. Pawoł Šołta wuživaše ſwój wumjeńk we Wendiſchfährе pola Sandawy. Wón wumrě hakle 4. januara 1931, wósomdźeſać lět ſtary. Naš luby krajan prof. Ota Wićaz je nam we „Łužicy“ wšitko tak rjenje a nutrnje wopiſał, kaž bychmy ſami pola Šołcic na wopyće byli. Za to jemu też na tutym měſće kemšacy dźak. Też na njebo biſkopa Jurja Franca Łoka je ſo Handrij Zejler z prôſtwu wobroćił, zo by jemu 100 toler k dalšim ſtudijam požčił. To je biſkop Lok cyle wěſće činił. Njech čeſćene towařſtwa rjane naſtawki we „Łužicy“ k přednoškam prawje wuživaja. Přednošk w „Serbosławje“ je ſo wšitkim jara ſpodobał.

S Kamjenza. Bliſhe radupodawanje wo ſadaſtwje ſtuje ſchtwórtk 1. oktobra popołdnja wot 9 hacź 11 h. na Kamjenſkim hamiſtim heſtmanſtwje. Sſadarjo a też gmeiny maju tu ſtłudowjeź, ſebi dacź darmo poradźicź wo ſadźenju ſadowych ſchtomow a wubéranju ſadowych druźinow.

Wyšši faraŕ Domaška †

Minjenu ſobotu 26. późnjenźa je knjes wyſchſchi faraŕ Domaſchka w Budeſtezach ſwój ſeſiſki běh dokonjał. Franz Moriz Domaſchka narodźi ſo 24. późnjeńa 1862 jako najſtarſchi mjes wósom dźěćimi w kaſtim domje w Noſzaćizach. Jeho nan běſche tam z duchownym a je hiſchcze dźeńſa jako wobhnadźeny pěſnjeŕ we wopomnjeczu ſwojeho ſerbſkeho luda žiwy. Jako běſche někto ſemrěły ludowu ſchulu wutkodźił, ſaſtupi jutry 1876 do Lubijſkeho ſeminara, ſo by ſo na wuczerſke powołanje pſchihotował. Po wobſtatym wuczerſkim kandidatnym pruhowanju ſtutkowaſche wón nětotre lěta na hrodźe we Mujerju jako domjazy wuczeŕ. Tam ſo roſkudźi, hiſchcze na duchownſtwo ſtudowacź. Po wobſtaczu ſwojeho pruhowanja na Lipiczanſkim gymnaſiju poda ſo jutry 1888 na Lipiczanſku univerſitu. W Lipſku pſchiſtłuſchejſche wón łužiſkemu ſtudentſkemu ſiednoczeńſtwu, kiž ſo nětko Sorabica mjenuje. Po wotpołożenju univerſitneho pruhowanja naſtupi ſwoje duchowne ſaſtojnſtwo a ſo léta 1892 w Ketliczanſkim Božim domje na duchowneho wuſwjeczi. S Ketliz powoła ſo 19. junija 1898 do Hodźija ſa diakona a hižom w dezembru 1902 pſcheſyđli ſo do Budeſtez ſa farara. Kaž hižom w Ketlicach a Hodźiju, tak też w ſwojim 26lětnym ſtutkowanju w Budeſtezach běſche jeho dźěło bohaze žohnowane. Wón běſche prěni ſerbſki wyſchſchi faraŕ, jako tajki ſobom ſynodala a wjednik ſerbſkeho duchownſkeho ſeminara. Dołhi cſaſ nawjedowaſche wón też ſerbſke Boże ſtłużby w Kſchiżnej zyrkwi w Drježdźarach. Cżežka khoroścź jeho nuſowaſche, ſo 1. haprleje 1929 na wotpoczink podacź.

Knjes wyſchſchi faraŕ Domaſchka je też mjele dźěłak ſa naſche zyle Sſerbſtwo. Wón běſche ſwěrny ſobuſtaw Macźizy Sſerbſkeje a pſchedsyđa Hłowneje ſerbſkeje předaſkeje konferency. S dopokaſom jeho ſajima a łubjeſce ſa ſwój ſerbſki lud je też jeho ſwěrne ſobudźěło a namjedowaze ſtutkowanje w ſerbſkim towařſtwje „Lubinje“ w Budeſtezach, kiž je won ſobuſtakožił.

Wotthad ſwěrneho ſerbſkeho duchowneho ſe ſaſtojnſtwa běſche ſdobom thôd do cżežkeho cżerpjenja. Budeſtezanſka woſada ſaruje wutrobnje pichi marach ſwojeho nětkuſcheho duſchepaſtyrja. Hacź wón jako ſe Boża wobhnadźeny předaŕ, cżehoždla chaſchu jeho ſamo ſa dwórſtwo předarja we Drježdźanach powołacź, na ſwojej lićzy ſtejeſche, abo hacź po ſwojej woſadźe khodźeſche ſe ſwojej pſchecżelnej dobrocźiwoſcżu abo hacź wón ſtupi ke khorokojam a ſe ſenſſeje ſachodnoſcże do Božeho wěcżneho kraleſtwa pucź pokaſowaſche, abo hacź pſchi kaſchcżach a rowach ſ wutrobnym ſobuźarowanjom, tola ſ ſaſtnym wócźkom, dokelž běſche ſwoje wěry wěrny, pſchewinjerja ſmjerćże Jeſom Khryſta a w nim wěcżne ſiwjenje a wěcżne wjeſele pſchipowědaſche, ſtajnje běſche wón ſe ſwojim bohatym wědźenjom, ſe ſwojim ſprawnym ſmyſlenjom, ſwojej wulkej poniżnoſcżu a dobrocźiwoſcżu a pſchedewſchém ſe ſwojej luboſcżu muſ, kiž běſche a woſtanje ſwojej woſadźe ſ najlépſchim pſchikładom. Nětko je jeho Knjes wumohł a wón je ſe wjeſelej ſchčeſcżanſkej nadźiju do wěcżneje domiſny ſchoł.

Z Łužicy

* S **Wulkeſe Hartowy.** Pjatk łójachu tu ſady ſyđliſcheja ryby w Rědarſkich hatach. Łójeł pſamowych ſcheźurkow, kiž ſo na ryby łójenju wobźěli, móſeſche pſchi tym niż mjenje dyžli 18 ſcheźulkow, ſwjetſcha mkode ſwérzatka, popadnyć a moricź. — Wěrnowny wunoſchk budźe, kaž ſo ſda, w naſchich kónčinach jara ſpokojazy. Poſticzja ſo zentnar iđžnych běrnow po 2,10 hr. a żołtych po 2,30 hr. hacź ludźom do punzy domoj, poſticzeja ſo też do dalſchich kónčin.

* S **Habrachezk.** Wot pjatka wjeczora je ſo ſaſtojnik K. B. jeneje Georgswałdſkeje thorobneje ſawěſćenje ſhubił. Pſchi pſchehladanju knihi namakachu něhdże 7000 krónow njedoſtatka. W ſawoſtajenym liſcze B. ſdźěli, ſo je ſebi pjenjeſy pſchiſwójił, ſo je po ſwojim ménjenju a po wobſtejnju ſwojeje organiſazije pſchemiſlu muſu wupłaczenu dóſtawał.

* S **Waldoorfa.** Schtwórtk popołdniu něhdźiſcheho dołholetneho lěſneho dźěłaczerja Kl. ſ Waldoorfa w lěſu motorowy namakachu. Sſrjedu rano ſahe běſche ſo wón domach ſkrażu wołkalił a halle na druhi dźeń ſeho namakachu. Kl. je pſched někotrymi lětami cżežko ſujeſhożił, padazy ſchtom běſche jeho poraſpł. Wot teho cżaſa běſche wón cżežko khory, napoſledk běſche cżerpjenje dieſnadźine a drje njeſnjeſne.

* S **Kinsbórſtu.** Syn žiwnoſcżerja Richtera ſ Gräfenhajna ſajedże ſe ſwojim motorſkim kolom w nozy na Drježdźańſko-Kinsbórſtſej dróſy njedaleko Łuſnicy do jeneho ſchtoma. Młody cżłowjek ſo tak cżežko rani, ſo na měſtnje wumrě.

Ze Sakskeje a dalšich krajow

* S **Lipſka.** (Tšeleńca mjes poliziju a ſ łójeńſkim liſtom pſchecżeżenym.) Wot Weidenſteho hamtiſkeho ſudniſtwa dla falſchowanja liſcżinow ſ łójeńſkim liſtom pſchecżeżany moleſ Bitterli dyrbjeſche ſo w Lipſku, hdźeż wón njepſchipowědźeny w hndenju ſwojeje mandźelſkeje pſchehnwaſche, ſajecz. Bitterli bě ſnaty jako ſtrajchny cżłowjek. Wón też ſnydom ſtłeczi pocża, hdyž polizajizy ſaſtojniny ſaſtupicź žadachu, ſrani wón ſaſtojnika thêrro a mójeſche jowopředka cżeknyć. Cżěkajo ſrani druheho ſaſtojnika we wobliczu a polizajiſkeho pża. Potom ſypła ſo na tšeſke ſuſbodneje leżownoſcże ſaraczicź. Namotwjany, ſo ma bróń precź pokojicź, wón njepoſłuchaſche, ale tšeleńſke dałe. Polizíſtojo tšelachu też a Bitterli bu cżežko ſranjeny.

* S **Lubanja.** Schtwórtk wjeczor ½6 hodź. wudyri woheń we Wiechenhütterez elektritej zhromaſcżi pſchi Shorjeſkej dróſy. Njeđźiwajzy trajneho deſchcża a runjeſ mêſchczańſka wohnjowa wobora ſo ſ napinanym próżowaka 60 metrow dołhe twarjenju wukhowacź, ſo wono ſola do cżiſta wotpali. Jenož wuheń ſtojo woſta. Wulki woheń běſche wulke ſyły wcżinyych pſchiwrěbił, kiž jeho niecżazenu dźěłu pſchihładowachu.

Swójbne powěſće

Sſlubjenaj: Johanna Nowakez w Sſtónkezach a Arthur Klose w Budyſchinje.

Swěrowani: Albert Kirchner-Aſche ſ Jngeborg rodź. Schweitzerez w Budyſchinje. — Richardt Mohaupt w Lubiju ſe Selmic rodź. Jähnez w Dažinje.

Semrěli: Gertruda Barthowa rodź. Hübleź ra Zidowje, 26 lět; ſhowanje budźe jutſje wutoru pop. w 2 hodź. wot ſarowarſſeho domu. — Marja Himplowa rodź. Cżornakez w Budyſchinje; ſhowanje je dźeńſa pôndźelu. — Emil Pebik w Jabłońzu, 31 lět.

Rěcżne hodźiny zastarańſkow a radupodawarńſkow městaBudyšina

Sastarańſa cżěſchnych dźěcżi:
pôndźelu, wutoru a pjatk wot 15 hacź 16 hodźin.
Radupodawarńſa wo małych dźěcżoch:
ſchtwórtk wot 16 hacź 17 hodźin.
Radupodawarńſa ſa ſamodruhe žonſke:
kóždy 1. ſchtwórtk w měſazu wot 15 hacź 16 hodźin.
Sastarańſa tuberkuloſnych:
pôndźelu wot 16 hacź 17 hodźin ſa dźěcźi, wutoru wot 16 hacź 17 hodźin a ſchtwórtk wot 15 hacź 16 hodźin ſa derosćenych.
Radupodawanje ſa bědnych:
kóždy prěni ſchtwórtk w měſazu wot 9 hacź 10 hodźin.
Radupodawanje ſa alkoholikow:
ſchtwórtk wot 17 hacź 19 hodźin, pod lékarſkim nawjedowanjom kóždy 3. ſchtwórtk w měſazu wot 18 hacź 19 hodźin.
Wiſchitke tute radupodawarńſe ſu na Kralowſtim walu cżo. 3.

*

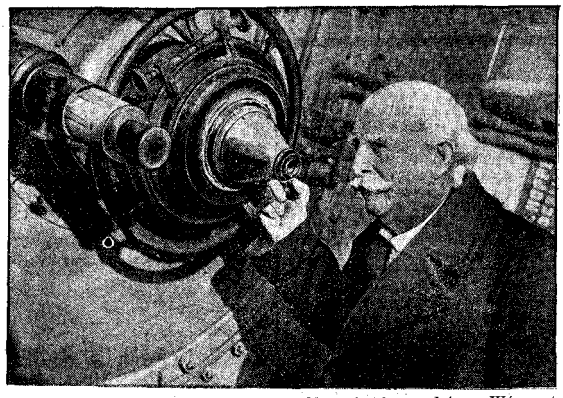
Radupodawarńſa ſa ſłabomyſlnych, duchakhorych a na padawu khoroścź cżeſpjazych: prěnju ſrjedu kóždeho 2. měſaza wot 11 hacź 12 hodźin w měſchczańſkej thorowni. Bliſcze radupodawanje ſrjedu 4. nov. 1931.
Radupodawanje wo wocżeſhnjenju:
kóždy pôſledni pjatk w měſazu wot 17 hacź 18 hodźin w Sſejmowni na Hrodowſtej haſzy 10 wo ſtwje cżo. 78.
Mandźelſka a ſezualna radupodawarńja:
kóždy 3. pjatk w měſazu wot ½17 hacź ½19 hodźin w domje wotrjeſneho ſwjaſka na Tšelańſkej dróſy cżo. 5, delka.
Rěcżne hodźiny měſchczańſkeho lékarja:
dźélawe dny wot ½12 hacź ½13 hodźin w Sſejmowni na Hrodowſkej haſzy 10 po 2 ſthod. wó ſtwje cżo. 82.
Rěcżne hodźiny měſchczańſkeje aſſiſtentneje lékarki: dźélawe dny wot ½12 hacź ½13 hodźin w Sſejmowni na Hrodowſkej haſzy 10 po 2 ſthod. wó ſtwje 78.

*

Dale ſu lékarſke ſchuliſke rěcżne hodźiny w oktobru:
w Peſtalozzińſkej ſchuli (hólzy) ſrjedu 7. oktobra,
w Lutherowej ſchuli ſchtwórtk 8. oktobra,
we wyſchſchej realzy (hólzy) ſrjedu 14. oktobra,
w Fichtowej ſchuli (holzy) ſchtwórtk 15. oktobra, ſtajnje wot 10—11 hodźin.

Stresemannowemu wopomnjeću.
Francowski zwenkowny minister Aristide Briand wopyta z přewodom noweho francoskeho póſlanca Ponceta row zemrěteho němſkeho zwonkowneho ministra dra. Stresemanna, z kotrymž je za čas jeho zastojnſtwa wjele činić měł

Direktor hwězdarnje w Barlinje-Treptowje dr. Archenhold 70 lět.

Dnja 2. oktobra swjeći dołholětny direktor hwězdarnje w Barlinje-Treptowje dr. Bjedrich Archenhold swoje 70. narodniny. Wón wot lěta 1896 wulku hwězdarnju nawjeduje. Hwězdarnja je wuznamneho za astronomisku wědomosć wuskutkowała. Dr. Archenhold wudawa časopis „Das Weltall".

* Po powěsćach z Japanskeje su japanske wójnske łódźe do Kantona jědu, so buchu tamniske japanske zajimy zaćmitale.

Towarstwowski powěstnik.

Lichań. Sokoł zwučuje wutoru wječor we 8 hodź. pola Rudolfec.

Budestecy. „Lubin". Naš luby sobustaw knjez wyši farar n. w. Domaška je zemrěł a so wutoru pop. 1/3 hodź. pokhowa. Towarstwo zhromadźuje so we 2 hodź. pola Rösikec. Prosymy wo wobdźělenje wšěch sobustawow.

Směški

„Njemaj strach, Janko, tón pjuk će njeńmě kušnuć!"

„To wschak ja wěm, ale njewěm, hač to tón pjuk wě!"

Mjes znatymi.

„10 000 hriwnow leže Wy raz sławnemu spěwarjej Carujoej posliczili, za jenički spěw . . . a mi posliczice 25 000 hriwnow, jeli hubu dźerku . . ."

Chceće-li něšo předać abo kupić wozjewće to čitarjam Serbskich Nowin

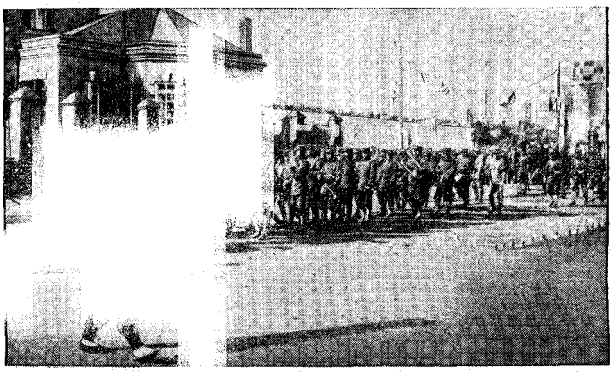
Najnowiše z cyłeho swěta

— **Muhlady na wjedro za jutřišu wutoru:** Njewobstajne a hišcze deschćowate.

* **W Luzernu w Schwajzarskej je so njedźelu popołdnju pśi lětarskim zwjedźenju cyłe njeszoze stało. Wójniski leutnant Gerber z Züricha hišcze krótki cząs pśed pśistajenjom někotre wobežne figury pokazowaše. Pśi tym tak hłuboko pśichiłdże, so so lětadło někotrymi pśichiładowarjow zchmorny. Tśi wožoby so na městnje morichu a někotre 20 wožobow so skrani, mjes nimi schtyri cyłe. Mjes cyłokranjenymi je teź lětadłowy wjednik.**

* **Sobotu dopołdnja su so w Barlinje z pśedsydstwom němskeho znutśkowneho ministra ministrojo němskich krajow zchromadźili. Na konferency je so prascheńe zjawneho bjezstracha a porjada rozpytało.**

* **Wušoke Tatry su so z nahłej znježowej katastrofu potrjechili, kaselej njebjezmjenja. Hižo dwaj dnjej znježowe mjeńcze tam falbatśeja. Sobota železniza a grotnica stej wulkeho znježa dla zadrjatej wobstała zastajiłej. S hory Mýto, kótaraž so tom za pucźowarjow twori, njebu so 17 murjerjow wróćiło. Dwaj żandarmaj so k nim pósłachtaj, a hdyž so taj njewróćiśichtej, so 60 wojakow na puć nastaji. Puć pśeco znjeh wuskopaja, wojazy murjerjow a żandarmow pola Popradskeho Pleśa jetkachu, kótryž 600 metrow niže so tworjazeho pucźowaŕskeho doma leži. Woni su hrózbne dny pśechtrali.**

Pŕeni originalny wobraz wo chinesko-japanskej wójnje w Mandźurskej.

Chinejscy wojacy wopuščeja Mukden a čahnu ze hudźbu z města. Naš wobraz předstaja pŕenju fotografiju wo njeměrach w Mandźurskej, kiž je do Barlina dóšła. Njedźiwajcy wšěch měrnych lubjenjow Japanskeje su so podawki tola k strašnemu mjezynarodnemu konfliktej wurostle.

Wupjerki

kaž być dyrbja: w najlěpšich hódnosćach:

pośleschczo 130 cm schěr.	15.20	13.60	**12.20**
pośleschczo 160 cm schěr.	17.20	16.40	**14.80**
pośleschczo 100 cm schěr.	10.40	9.40	**6.80**
hkowakowa schěr . . . m	2.20	2.15	**1.95**

A. Kasper, Burglehn 11
(měj. A. Pilopp)
Snaty najlěpšichi dom za dobre wupjerki

Pjerjonjepřepušć. a prawy
posleščowy wupjerk
płaći pola mje
10.50 hr.
Druhe šěrokosće **runje tak tunjo**. Wupjerkowe a nawoblekowe **zbytki**
Hilger na Seminarskej hasy 2

Gardiny, rolleaux
vitraže, kromki, canki, linoleum, běhaki m 30 pj. přikrywy na sofy, divany a blida jara tunjo
I. Würker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Cynkowane, grocane
běrnjac. korby
1.40 hr.
Gustav Siegel
na Zadn. Bohatej h. 15

Walter Rinnelt
na Kamjentn. hasy 17 **W Budyšinje** při hotelu „Krony"
wosobny frizěr za kajezow, knježny a knjenje

zhotowja wšě wlosowe dźěła kaž wotrihanje po wašnju bubiskim a pažaskim (Bubi u. Pagenkopfe). Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow / Připrawjenje towarstwowych a dźiwadłowych, njewjesćinskich kaž teź kwasnych frizurow. Najspěšniše a porjadne poslužene. —
◆◆
Wosebity dom cigarow a cigaretow

Hóžki
kóždeje druhiny kupuje po dnjowych płaćiznach a přijima ke běleńju
Herm. Erdenberger
kóžkowa wikowańja
na Zwonkownej Lawskej hasy 54

Kotej, kahao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Jězdne kola, šlowcki a mantle, potrjeby za kola
tunjo pola firmy
Bratraj Thomas
w Budyšinje na Kamjentnej hasy 16

Předawanje tricwow
za firmu
Knoll u. Februmann we Drježdźanach

Zaždźenu sobotu dźěše naš wysokočesćeny

wyšši farar n. w.

Moric Domaška

k swojemu Zbóžnikej do njebjeskeho kralestwa. Budesćanske cyrkwinske předstejićerstwo žaruje z cyłej cyrkwinskej wosadu nutrnje při jeho marach. Wjac hač 26 lět skutkowaše njebočički z njewšědnej swěru w našej cyrkwi a běše nam wšěm zamerny wodźer, nazhonity radźićer, luby přećel, předewšěm pak dušepastyŕ, kotrehož najwosebniši nadawk běše, duše za Zbóžnika dobyć a ke Khrystusej wodźić.

Hłuboko zrudźeni ale we wěrje, kotruž nam wozjewješe, hladamy k wyšinam k wěčnej njebjeskej dominje a přiwołamy jemu za rowom hač na wjesele zbóžne zasowidźenje w njebjeskim raju

najhorcši dźak!

W Budestecach, dnja 28. sept. 1931.

Budesćanske cyrkwinske předstejićerstwo

Po čežkich čerpjenjach, ale w sylnej wěrje a wjesełej nadźiji je naš wutrobnje lubowany mandźelski, nan a bratr

wyšši farar n. w.

Moric Domaška

dźensa připołdnju swój zemski puć zbóžnje dokonjał.

We hłubokim žarowanju, ale poddatej do Božeje wole

Marka Domašcyna
Hanka Domaškec

W Budestecach, 26. septembra 1931.

Wotprošenje w domje wutoru 1/2 3 hodź. a pohrjebna swjatočnosć je 3/4 3 hodź. w Budestecach.

Přiloha k čisłu 226

SERBSKE NOWINY

Póndźeln, 28. septembra 1931

Wokrjesny sokołski zlět sewjerneho wokrjesa w Sulšecach

Njedźela 20. póžnjeńca bě njedźela, kiž pokazowaše dobry wobraz dźěławosće a hibićiwosće serbskeho Sokołstwa. K juhu a k sewjeru so Sokoljo k wokrjesnemu swjedźenju zhromadźichu, zo bychu zjawnje ludej swoje dźěło pokazali. W Sulšecach Brězanec młyn, za kotrymž běšo swjedźeńske městno, hižom zdala kiwaše a serbska khorhoj z wysokeho młyna připowědaše daloko, zo so tam něšto wosebite wotměwa. Swjedźeńske městno běše to, kajkež w Serbach jara rědko nadeńdźeš. Z tŕoch stron z rjanym zelenym lěsom wobdate a na jenej stronje Brězanec młyn, woprawdźe idylske je tak rjane, jako městno w Pančicach, hdźež so wotmě prěni sokołski zlět.

Mjez tym so wubědźowarjo zeńdźechu. Bratr wokrjesny načolnik Sewčik wšitkich witaše a přepoda techniske wjednistwo br. wokrj. podnačolnikej Šołće z Łazka. Z radosću so wubědźowaše. Doepěchu so rjane ličby, samo rekordy ze strony jeneho hosća we přerězku pak so mało dypkow docpě. Wina na tym bě sylny wětr a snadź hubjena městnosć za tajki zaměr. Připoldnju so wubědźowanje skónči. Bratrja ze wšěch stron přikładźowachu a bórzy so wotmě hłowna pruha. Dźiwajo na nješpor so hakle swjedźeński čah ¼4 hod. wotmě. Štyri sokołske khorhoje so na čole čaha zmahowachu. Za wjes Sulšecy bě swjedźeń woprawdźe ze sensaciju. Sym hač dotal wjele sokołskich swjedźenjow wopytał, ale tajku wupyšenu wjes zrědka, haj drje ženje njenamakał. Wjesna młodźina njeje prócy lutowała, zo by hosćom něšto rjaneho poskićiła. Sława a džak jim. Hdyž bě so čah tam a sem pohibał, skónči so na swjedźeńskim městnje.

Wokrjesny načolnik br. Jurij Sewčik wšitkich lubje witaše, zaklinča narodna hymna „Rjana Łužica". Knježna Brězanec ze Sulšec přednjese prolog wot br. Bjenady z Komorowa (snano so w „Sokołskich Listach" woćišći).

Po tym so započa porjad, kiž so žiwje a raznje wotměwaše. Bratrja ze zlětowym prostnym wustupichu, kotrež so hač na maličkosće derje předwjedźe. Sčěhowachu zlětowe prostne po ličenju a druhe prostne po serbskich spěwach, kiž sebi k temu hwizdachu. Nětko wustupichu Ralbičanscy bratrja na přěkušu a Komorowscy bratrja na bradłach. Potom Komorowscy bratrja na přěkušu. Hnydom po tym Kulowscy bratrja z jubilejnym prostnym. Sčěhowaše prostne zwučowanje w štyrjoch skupinach, kóžda po 9 muži. Kóžda skupina hinak zwučowaše. Bě to rjec króna wokrjesneho zlěta, přetož tuto čežke zwučowanje so krasnje předstaji. Bratr Maks Měrćin z Delnjeho Wujezda poréża někotre słowěrka, dótkny so zrudneho stejišća dźensnišeho časa a namołwješe k optimismej.

Kóne swjedźenja so wotmě z narodnej scenu. Ju tworjachu knježny w narodnych drastach katolske a evangelske, sokołske khorhoje a sokołscy bratrja. Bratr Sewčik přednjese baseń bratra Bjenady Komorowskeho (Ilej Sok. Listy z lěta 1927 čisło 3, str. 28). Tak bě swjedźeń so harmoniscy skónčił.

Jo po swjedźenju. Wšitcy móža spokojom być a wokrjesne wjednistwo ma swoje myto w tym, zo so raduje nad poradźenym zlětom. Njoch je tutón swjedźeń z pohonom za wšitkich, kiž hišće nazdala našich sokołskich rjadow steja. Džak pak Brězanec statokej za přećelne hospodowanje. M. M.

Do bayerskich hor je hižom zyma začahnyła. Wotawowe kopjena w hłubokim sněžy na hórskej łucy pola Garmisch-Partenkirchen. Do bayerskich hór je hižom zyma začahnyła. Na hórskich łukach, hdźež hišće wotawa we wysokich kopjenach steji, leži sněh hižom centimetry wysoko. Móža tam žně skoro ze sanjemi domoj wozyć.

Přilopk

* **Wuporjedźane chorobne wopismo płaći dwaj wěžazaj jastwa.** Dźěłaćer z Eilenburga pola Torgawy sałschowaše, so by prjedy podpjeru za bjesdźěnych dóstał, na žiwotim chorobnym wopismje datum. Psched łamnišim žudom wón to tež pschida. Dźiwaju na to, so bě wobskorjeny w nuzy był, poćudźowaše žud tutón pad mile, hačrunjež jednaše žo tu wo cźežke sałschowanje liśeźinow. Wušudźi na dwaj měžazaj jastwa, ale pschizpěchu žo tři lěta cźakańskeho cźasa.

* **Sabłapnyli autowy paduch.** W Alzey w Breisgawje bě nječto pschekupzej jeho auto a w nim leżazu kožanu jatu pokradł. Hdyž nasajtra w kinowje šedźeše, spóźna žiwoju kožanu jaku na psched nim šedźazym mužu. Wón da noscherja podhladneho kabala sajeć. Pschi pschepytowanju žo wukopa, so bě jaty auto woprawdźe pokradnył.

* **Wón chcyše ras cźah z kolijom wujeć widźeć.** S Hagena žo powě: Policijski w Tebbritzhausenje we Westfalskej žo poradźi, 15lětneho paltyra wušlědźić, kotryž bě psched nješchto dnjemi kolije Westerwaldskeje żeleznicy z wulkimi kamjenjemi a kolikami pokładł a je zdźěła hišćeze z grotami ke kolijam pschimjasał. Na žoże hodźeše žo hišćeze w prawem cźasu njeibožu jadźowacź. Woprašchany rjekny pachoł, so je chcył ras rady wohladacź, kak žo to stawa, hdyž lokomotiwa z kolijow wuskoči a po nawizu dele jedźe.

* **Sabožnarjo śeleja na farje.** S Kólna žo powěda: We gmejnje Herkenrath pola Bensberga nadpadźechu wutoru wjeczor tśi rubježnizy faru a spytachu žo do bydlenja fararja Mosterta zadobyć. Hojsoju, fararjowu žonu, woni porašchu a franichu fararja z tśjomi wutśelemi do hornjeje ruti. Fararjowy bratr woksche žudobom na pomoz, na cźož rubježnizy cźekanychu. Jich njemóžachu hišćeze sašłapicź. Kólnska kriminalna policija je hromadnje z Herkenrathskej policiju za stuchenjemi śledźicź japoczała. Na skutkowniščeju namakachu pištolu a rohowe nawoczi, kiž je jedyn z rubježnikow nošył. Pištola bě hišćeze se žydmi kulkami nabita. — Farař leži cźežkosranjeny w khorowni w Bergisch-Gladbachu.

* **Sajecze w Pólsce dla żeleźniskeho nadpada pola Bia Torbogy.** Pólska policija je śrjedu we wožu Sawiercie we wuhłowym wobwodze Sosnowice blidarja se Wuherśeje z mjenom Ludwik Kiszely sajała. Kaž je so swěźiło, je sajatu bórzy po żeleźniskej katastrofe pola Bia Torbagy Wuherśiku bjes paża wopuschćił, so by psches Cźěchosłowakiku do Pólskeje puczował. Na njeho łakaja, so žu jeneho je šobustuczerjow pschi stóśnistwje w nim lepili. Kiszely budze w Kielcach w pschitomnosći wuherśeho konsulskeho sastojnika pschešłyschowany.

Wohnjowobornistwo

Se Semiz-Tumiz. Pod nawjedowanjom knjeza wopalneho direktora H. Weinecka wotmě nimale połnoczne lubje wobdźěłzena dobrowólna wohnjowa wobora žrjedu wiecźor alarmowe wuczowanje, kiž so derje poradźi. Wjesnjanosta Lebrich so woborje dźakowaše. Do dobrowólneje woboty wuczowaše so hižom dyrbjeliśa wobora, tehorunja k powschitkownemu spokojenju.

Što je wěrnosć?

Psched pjeć lětami pschiwjedźechu do italskeje **bludnizy** Collegno mužiśeho, kotryž wudawaše, so je žwoje mjeno sabywschi tóžde dopomnjeće na sandźenosć sabył. Jeho fotografija bu we wschěch italskich nowinach wosjewjena, a mandźelska we wójnje žłubjeneho Veroneseho profesora Canelle wěrješe w njej žwojeho muža spóznacź. Wobaj běschtaj nětko lěta dołho žłožownje mjes žobu žiwaj, a wona porodźi jemu dźěśći. Tu bu muž na podłožku łóżeśiteho tiśta jako jebanz knihićerschćerja z Turina i mjenom Brunelli spóznaty a sajaty.

Julija Canellowa njemóže to sa tkutne měcź. Wona žo na kriminalneju sastojnikow śmeje; wušmějwa žo jimaj: „Ale mojej knjesaj: Dyrbicże to dopóznacź, so je to smyk. Njesrozumliwy, spodźiwny smyk. Wěch do wójny se žwojim mužom hromadźe žiwa, lěta dołho, a tym nětko sažo nimale pjeć lět z nim sjenoczena —; wěricże dha woprawdźe, so móže nječto žonsku tałle wojebacź? Potajkim wostajcże mi mojeho muža tudy, pytajcże žebi žwojeho Turinskeho knihićiśchcerja nětdźe druhdźe a wostajcże mje na pokoj!"

„Mamoj krutu pschikas, ważena knjeni — —"

„Njewěricże žnadź mi . . .?!"

„Wěrimoj Wam radłubje, ważena knjeni. Ale dyrbimoj žo po naju pschirucznosći złožowacź."

„Haj — kak możecze jenož chutni wostacź? Njeje dha Wam k žmjeću? Cźohodła — cźohodła dha žo njesmějecze . . .? Njemóžecze jeho tola — njemóžecze mi tola mojeho muża zyle jednorje wotwisećź, jeniczy Waschcheho smylenja dla? Mamoj tola dźěśći, mojej knjesaj, pójcze, chzu Wam dźěśći pokazacź, budźecze znotom sami spóznacź, so žo to njehodźi . . . Wy — haj, schto dha to cźinicze — cźohodła dajsch žebi to jenicznu lubicź, cźohodła dha njewobarasch žo, cźohodła dha dźesch . . . schto dyrbitaj žebi dźěśći myślicź . . . wostań, wostań . . .!"

*

Wón njeje wostał, wón wostacź njemóžeše. Ssu jeho wotwjedli, jeho pschešłyschowali. Je na tom wostał, so je pomjatk žłubił a sapomnił wschо to, schtož je žo do pschewodźenja do bludnizy stało.

„Wěschcże hižo do wójny snaty jako simulanta (tajenj), Marija Brunellijo", komikaŕ rjetny. „Wschě žwoje małe paduschtwa a jebanšstwa scże mohł wuwjesć, dokelž běschcże j wumělzom tajenstwa. To je Waschi zyle wulki trumpf. Ale Waschа pschešłapjaza podobnosć j profesorom Canellom naš njesamnyli. Brunellijo: prajcże nam wěrnosć. Profesor Canella je žo we wójnje žłubił. Wy, Brunellijo, Wy a jenož Wy dyrbicże wědźecź, hdźe je wón wostał!"

Komisar pschistupi zyle blišo k mužłkemu. Wón pyta wočzy ja nawočomaj. Tuto pohladnjenje dże jemu ł pucza, ale wón njetschepoze. Jenož lizy stej nětkał błědnykoj. Je žnadź to podhlad, satrachny podhlad, kotryž ja žłowami komikara icźi?

Sajaty tcźaše ł słowu. Njewěm nicžo wjaz ł tamneho cźasa, knjes kommikaro. Njeczwilujcże mje dźeje. Puschćecże mje. Nimam khwile."

Ale komisar jeho njepuschći . . . .

*

Statny rěcźnik praji:

„Knjeni Canellowa je žebi nascheho žobusacźucża wešta. Wona je kaž psched tym pschešłyschowała, so je Brunelli njeje Brunelli, ale Canella. Sbywaze žobustawy jeje žwójby pschitkhileja se wjetschepo dźěła žamžnemu nahladej. To je psychologizny srosumliwe. Sda žo nimale bycź njemóžne, so móže knihićiśchcejeł léta dołho profesora hracź. A tola je temu tak. Mamy njemyline dopokasy. Sawěcże: sa Canelleż žwójbu je cźežko, do tajkeho myślenja wěricź; sa knjeni Canellowu pak je to njecźłowjeske. Wona njecha do jebanšstwa wěricź; wona to dozyła chzyć njezmě; dyrbi žo žama wołjeź, dyrbi to dla mužej wopokšaneje łubosće, pjeć mandźelskich lět dla, jeju dźěśći dla. Ale to njedyrbi Waž, moji knjeża pschišłyschniznjy, We Waschim pożubjenju myślicź. Njejedna žo tu wo Juliju Canellowu, jedna žo wo Marija Brunellija; njejedna žo tu wo sacźucźa, ale wo njewupruschnu wěrnosć. Waschi nadawk je, moji knjeża pschišłyschniznjy, we nosć. Waschi nadawk je, moji knjeża pschišłyschniznjy, wěrnosć namakaći!"

Pschišłyschniznjy podachu žo do wuradźenje. Knjeni Canellowa jawošlanje na mešnje we kawzy sa žwědkow, ješladujo ł wocźomaj, kotrejž stej je žełnosće a łubosće k mužej na wobskorźbnej kawzy złożenej; ale zuni pomněwi jeju łubow je pożmětk žo nadźazeje. Dyrbi-li žo tudy wěrnosć namakacź: potom nima wona žancho stracha. Potom dyrbja jej muża sažo dacź. Myšli žebi na bźeći, widźi radosć hižo doprědka.

Sud žo wrócźi. Wušud žo wojewi. Pschišłyžni žu wobskorźeneho Maria Brunellija k jastwu sažudźili.

Knjeni Canellowa połkočžiwšchi stanje, chze žo iwjesć, łhraba pat žo, pryjedy hacź pschišłu jej na pomoz; sažmeje žo wrjeschcźo; a pschiwoła žwojemu mužej:

„Sapołožimy prawo! Sapołožimy prawo w Florenzu!"

*

W tychle dnjach šeźdźe žo w Florenzu połowański šud. So by wo prawje rosšudźował; so by prawo namakał. Tu zhetaj wobě jenož to jene, to najwyschiche, jenož wěrnosć: wobě, Julija Canellowa a šud.

Psched nimale dwě łyżmaj ketomaj: teć tehdy bě tajke šudniške jednanje, pschi kotrymž wobémaj štronomaj wo nicžo druhe njeńdźesche, hacź wo wěrnosć: cźłowještwo njeje na tole jednanje mohło sabyć, dwě lětłyżmaj dołho. Tehdy wopraschа žo romiki šudnik tamneho, kotryž j cźerńjemi krónowany psched nim štejesche: „Cźohodła žy wschо tole cźinił?" A tu wotmołwi tamny: „Wěrnosće dła." Ssudnik pak ipróżny dwělowaš je šešarjeneho luda, wopraschа žo wrócźo: „Schto je wěrnosć?" A mulki cźłowjek, najwjetschi cźłowjek njewotmołwi; fkhiłiwschi hłowu wón mjelcźeschе . . .

Jako pat žo tu, w Florenzu, statny rěcźnik wospjet sa wěrnosću praschеschе — tu pschiwoła Julija Canello-

Swjatočne poswjećenje khorhoje Pančanskeho dźěłaćerskeho towarstwa

Zdobom radostne wopominanje 20lětneho wobstaća.

W Pančicach, 27. póžnjeńca 1931.

Při našim cěsnym hospodarskim połoženju bě woprawdźe zwažliwe, swjedźeń w tajkich rozmerach wuhotować, kaž

swjatočne poswjećenje khorhoje

tudomneho dźěłaćerskeho towarstwa so njedźelu wotmě. Hižo do časa móže so rjec, zo je so we wšěm hač nanajrjeńšo poradźił. Wězo přinošowaše temu přihódne wjedro. Po deščikowych dnjach předoby so skóńcnje zasy słónčko. Wjesne wobydlerstwo bě prózstwu jubilejneho towarstwa dopjelnilo. Wšudźe so zmahowachu khorhoje we wšěch barbach, samo w tajkich, kotrež sej samo wjesnjenjo wuložić njemóžachu. Cestne wrota, wosebje rjane před kłóstrom, wěncy a pletwy na khěžach, girlandy zwjazaju statoki přez puće a dróhi, wudebjene z powitanskimi postrowjenjemi w němskej, łužanskej a — skoro běch napisał — w serbskej rěči. Ale za tymi so podarmo rozhladowachmy. Serbja so njewitachu w swojej maćerščinje a so w tym scyła na nich njedźiwaše. Njewěrźa wěsći ludźo, zo su tajke napisma tunjo w Budyšinje na předań? Sameho raza běchu přeprošenja, programy, swjedźeńske znamješka a tafličći a mjeno jeneho serbskeho towarstwa na njej tak skepsane, zo so hańbowaše z njej hić. Dalše jěre mysle čišća so nam do pjera. Wěsće by so hinak zarjadować hodźało.

W připołdnišich hodźinach witachu so přikhadźace towarstwa před Swonec korčmu w Kukowje a čehnjechu potom zhromadnje do Božeho domu, kiž bě z ludźimi přepjelnjeny. Khorhoje běchu so přez kejelkami zestupałe. Po marianskim kěrlušu kłóstrskich knježnow měješe prezes dźěłaćerskeho towarstwa, k. kaplan Hórnik-Khrósćanski, swjedźeńske předowanje na podłožku słowow magnifikata: „Wulcy khwali moja duša Knjeza a mój duch zraduje so w Bohu mojim Zbóžniku!" Předstaji připosłucharjam wobraz swjateho Józefa, kotryž dźeši nowu khorhoj. Njeje žana wójnska, ale ma służić měrej a pokojei. Jenož junu w žiwjenju jeneho towarstwa so tajke znamjo zhromadnosće woswjeći. Tehodła je to radostny dźeń, na kotrymž mózemy z psalmistu wuwołać: Gaudemus gaudebo in Domino — So wjeselić a radować w Bohu. W dalšim rozłoži potom heslo na nowej khorhoji: „Bóh žohnuj křesćanske dźěło!" a „Swjaty Józefje, proš za nas!" Tutón přikład křesćanskeho dźěłaćerja a bohabojazneho žiwjenja je hižo nanohim pomhał. Je pomhał na wumóženju čłowjestwa z hrócha a zahuby, tehodła je so podał do wumožeńskeho dźěła. W přizamknjenej němskej rěči pokaza hišće na duch, našeho časa, na ducha bjezbóžnosće, rozwólnosće a spjećiwosće, kiž niči wěru a ludowe zbože a předuje jenož wohidnu sebičnosć. Zo by so wosebje młody čłowjek skrućił, trjebamy dobre towarstwa. Štóž chce kmaňše časy, dyrbi lěpšich čłowjekow tworić. Na kóncu swojich swjedźeńskich słowow dźakowaše so kłóstrskim knježnam za připrawjenu khorhoj, z kotrejž su scj wulku prócu dawałe.

Po spěwje knježnow woswjeći knjez prezes pod assistencu kłóstrskich knježich duchownych nowu khorhoj, kotrejž kmótřachu Marja Ledźborowa, Marja Šołćina a Marja Šołćina z Kukowa, (poslednja na Kinkbarku) a Hana Koklina z Milečic. Ji družkachu Haniža Ledźborjec a Marja Hermanec z Kukowa, Haniža Cyžec a Hana Suchec z Luha, Marja Wowčerkec (Völldec) z Worklec a Marja Kubicec ze Staroje Cyhelney.

Po nyšpornej pobožnosći zarjadowa so swjedźeński čah na kłóstrje a čehnješe so pu wsy nimo Wolenkec hač k wójnskemu pomnikej. Tu khwilku pozasta ke krótkemu wopomnjeću wójnskich padnjenych. Knjez Jakub Ledźbor z Kukowa spominaše w dlěšej rěči dźakne na nich a hudźba zahra znaty spěw „Wo dobrym towaršu". Čah nastaji so naspjet přez Kukow, kłóstr a Pančicy do wjesneje žurle, hdźež so rozpuści. W čahu njeseše so 16 khorhojow ze wsy, z Wotrowa, nawječornho wokrjesa Sokoła, z Khrósćic, z Ralbic a Kamjenca. Też deputacije z Kulowa, Budyšina a Biskopic běchu přikhwatałe. Po polhodźinskej přestawcy so dalši swjedźeń w Pančanskej rumnej žurli wotmě. Jewišćo bě zelene wudebjene a na nim městnosć za khorhoje připrawjene, štož rjany začišć činješe. Tu powita knjez prezes hosći a sobustawy w serbskej a němskej rěči. Potom sćěhowachu po krótkim přetorhnjenju nic mjenje hač sydom prologow, 4 němske a 3 serbske. W swojej swjedźeńskej rěči předstaji zwjazkowy sekretar k. Rychtař z Barlina swjatu swójbu jako přikład za křesćansku dźěłaćersku swójbu, pokaza, kak čłowjeski duch nowočasne rozwiće spěchuje, spominaše na dźěłaćerskeho bamža Leona XIII. By-li so čłowjestwo po jeho socialnych zasadach mělo, by wo wjele dale było a njebychmy telko hubjeństwa na swěće měli. Tajkim křesćanskim zasadam dyrbi so katolske dźěłaćerstwo wuznać a k njemu stać. Na kóncu wuwjese sławu na jubilejne wjesne towarstwo.

Nětko zwjeseli měsany khór „Lipy Serbskeje" ze Pančic swjedźeń ze štyrimi spěwami, kotrež so cuzym hosćom — mjez nimi k. hrabja Stolberg-Stolberg nad Brunowom z mandźelskej —, kotříž njeběchu žaneho serbskeho spěwa hišće słyšeli, jara lubjachu. W swojej narěči wuleća sej k. propst Maček do stawiznow towarstwa. Prjedy hač je nadrobniše rozpowěda, spominaše na njewšědny podawk jeneho khorhojnika w času swětoweje wójny. Po towarstwowych zapisach wotmě so spočatk lěta 1910 přihotowaca zhromadźizna, na kotrejž so 23 zajimcow zeńdźe a sekretař Matthisck z Drježdźan rozłožowacy přednošk „wo dźěłaćerskim prašenju na kraju" dźerżeše. Po dalších zeńdźenjach dońdźe 18. haprleje 1911 dokónčnemu załoženju towarstwa, na kotrymž běštaj knjezaj farař Knježk, tehdom we Wotrowje, a prjedawši zapóslanc Kokla z Khrósćic připódła, kotrajž też k załoženju pohonještaj. Tuž so črjódka dźěłaćerjow ze wsy a z wokoliny za to rozsudźi a so Barlinej přizamkny. Z prezesom bu po knjezu fararju Knježka jeho naslědnik k. farař Křižan z Wotrowa wot 1920—1930, doniž dyrbješe swoje zastojnstwo dla khorowatosće złožić. Po wšelakich předsydstwach, zdźěła prezviczerskich, je poslednje, wobstejace z kk. Michała Broiera ze Staroje Cyhelney (předsyda), Jakuba Ledźbora z Kukowa (pokładnik) a Jana Krala z Kukowa (zapisowař), najdźeše wutrałe a to wot Jěta 1919, potajkim 12 lět. Jenu kaž tož k. prezesej wunjese třikróćnu sławu.

Potom sćěhowachu wšelake narěče, po kotrychž so nowej khorhoji dwě sekle (wot družkow a kmótrow, poslednje wjazachu też nahladny dar) a 20 hodźikow wot towarstwowych wěnowaćelow. Tež banki[illegible] khorhojnika a šerpy za [illegible] a přepodachu so tutym [illegible] z přihłušnymi słowami wot serbskeje družki w [illegible] wjazanej rěči. Podobneho sta so wjacy króć. Serbskich narodowcow z tajkeje atmosfery wězo njewurosće. K. farař Rjeda z Kamjenca powědaše nam nětšo ze zańdźenosće towarstwa, hdźež jeho wobstaće samo na hrački steješe. Pančanski „Quartett-Verein" přednjese spěwaj a wobrubješe jeju z němskimaj spěwnymaj hesłomaj.

Potom jimaše so k. prezes dokónčnjeho słowa, kiž je też na serbski raz swjedźenja dźerżał. Po přečitanju dopisa k. fararja Křižana, nětko w Budyšinju, dźakowaše so wšěm, kotříž su k wuwjedźenju a dobremu poradźenju swjedźenja přinošowali, wšěm towarstwam, daricelam, kmótram, družkam, rěčnikam, předsydstwu, spěwarjam, předawarkam swjedźeńskich znamješkow, wobydlerstwu za wupyšenje wsy a nic naposled knježnam, kotrež su wěncy a girlandy samo po dołhich nocach pletłe. Z wuhladom do přichoda, na słóborny jubilej towarstwa za 5 lět, skónči swój nutrny dźak za wobšěrnu podpjeru ze wšěch stron, štož jemu a towarstwu njezapomnite zwostanje. Po dlěšej přestawcy dachu so młodźi a stari do wjeseleje rejki a tak wukónči swjedźeń we radostnej mysli. Njech so dopjelnja mnohe přeća, kotrež su so khorhoji a towarstwu wuprajile. Nowy symbol zhromadnosće, přezjenosće a dobyća budźe so nětko zmahować před towarstwom pře wšelakich přileżnosćach a podeńdźenach. Njech sej přitym nabožna a narodna mysl zawdatej rucy pod hesłom, kiž debi nowu khorhoj: „Bóh žohnuj křesćanske dźěło!"

J. Sl.

Sport

Kopańca.

Krajna hra mjez Němskej a Danskej 4:2 za Němsku.

Wčera stupištej w stadionje w Hannoveru kopańcowej muzstwje Němskeje a Danskeje napřećiwo sebi, zo byštej rozsudźiłej kopańcowy poměr mjez tutymaj krajomaj. Tuta hra namaka wulki zajim. Hižom do časa běše 30 000 městnow Hannoverskeho stadiona wupředate a 20 000 zajimcow, kiž chcyše rad pódla być, njemóžeše přistupa dostać. Němscy hrajerjo zamóchu při wčerawšej hrě zaso khětro narunać porażki, kiž běchu w poslednim času tak husto w krajnych wojowanjach poćerpili. Runjeż też ze khwilemi khětro pomałku hrajachu, poradźi so jim hižom za prěni połčas 3:2 dobyć. W druhim połčasu poradźi so jim, hru ze 4:2 za Němsku skónčić. Dansey běchu w hraču spěšniši, tola němski wrótnik Kres běše w dobrej formje, zo jich dobre nadběhi tola zwjetša wjaznychu. Němske dobyće zbudźi we stadionje wulke zahorjenje. Dobyćerskich hrajerjow njesechu na ramjenjach z hrajniška [illegible]achu jim.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku [illegible] Smalež, w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a [illegible]ašman w Budyšinje. — Za nawěšćki: G. [illegible]

wa ɓudej ſ rostorhanym, cžiwilowanym hłosom ſprózne ɓłowa romiſkeho dwěłowarja wobſkorʒujo:

„Wěrnoſć! Schto je wěrnoſć?

A ɓudniʒy ſtkilicžu hłowu; tak mózachu wotmołwicʒ, ɓdyž bě ɓamo tamny wiſchohowědomy mjeſtcžaſ pſched dwěmaɓa ɓětami?

A woni wuradźujo wróćiſchu ɓo a ſaɓudźiſchu Maria Brunellija. K druhemu raſej; k doſtónčnemu raſej.

Julija Canellowa paſ płakaja ʒatoſcžeſcže a bžeſcže ſe ſale. Pytachu ju, ale njemóžachu ju namakacʒ.

„Dźěcžo," rjekny ɓeſ ſtara macʒ, jako ɓo wona ſkónčnje wróćiła, „dźěcžo, hdźe tak dołho bžeſche?"

Wona njewotmołwi.

„Njeſmješch ſadwěłowacʒ!" prajachu pſchiwuſni. „Namakaju ɓo pucže k woſpjetnemu jednanju. Wěrnoſcʒ —"

Sſo ſaſmjawſchi tſchaſcžeſche wona ſ hłowu. „Wěrnoſcže tam njeje. Njemóže jeje tam ɓycʒ. Móže ɓycʒ jenoʒ tu." A wona pokaſa na ſwojej dźěſcži.

Njemózachu ju ſroſumicʒ.

„Sſo jeha lubuju, ſo mam dźěſcži wot njeho, ſo tu tutych pjeć ſɓoʒownych lět je a ſo běchu ſhromadne; to je wěrnoſcʒ. To je tak rjane, to je tak wulke, ſo ɓowa wſcho jene, hacʒ rěka wón Brunelli abo Canella."

„Tu ɓo ɓola — njechaſch ɓo tola ɓodacʒ?"

„Cžuju woſtacʒ pola njeho. Też dże-li ɓo jaſtwa. Wón je mój muʒ, njech tež rěka kaʒ chce, lubuju jeho, ſchtoʒ też je — ſchtoʒ je też ſtuʒkił. Naju ſacžuʒe je wjeſtche hacʒ mój ɓamoj, a to je derje tak. Cžuju k njemu a ſ nim rěcžecʒ; wón mje ſroſumi, njech je ſchtóʒ a ſchtoʒ cžge. To je woprawdźitoſcʒ, a to je wěrnoſcʒ."

*

Najwyſchſchi ɓud Italkeje w Romje ɓudże w prozeʒu Brunelli poſłednje ɓłowcžko rěcžecʒ. Najſterje wón ſaɓudźi. Snadʒ pak też wuwinuje. Prawe roſɓudźenje nje nimaja pak ɓudniʒy, prawe roſɓudźenje je Julija Canellowa wuprajiła. Pſchetoʒ lubóſcʒ je wjetſcha hacʒ ſprawnoſcʒ.

To je wěrnoſcʒ. ji.

Hospodarski rozhlad

Pondźelu 28. septembra 1931:

Burjy w Němskej dźensa hišće njewotmija. Hódnota jendźelskeho punta (punt je hódny byl lětdźesatki dołho 20 złotych hriwnow), je wo 25 proz. spadnyła. Wo telko su wowłodny jendźelskich kolonijow a wudźělki jendźelskeje industrije na swětowych mitach wróćo ſchle. Hyndom je ſaſtupiło ɓolne wožiwjenje jendźelskeho pſchemysła a industrije. W Jendźelskej hižo industrielne akcije ɓyluje poſtupuja. Fabriki, wotſcežje pſchedźelnje, ſoɓo po tydźenach dźěłacʒerjow pſchijimuja. Tuto poſtupowanje Jendźelskeje wohroʒuje w pſchihódnaſej mérje pſchemysła a industrije znych krajow. Jendźelſka ma hišće dołhu wótru hrúi w horjcžeſi. Na swětowych morjach pława najwjaʒy jendźelſkich łodźow. Na nich móže twory tunjo na ſwětowe wiſi wojnc. Stajimy bjes dwěła ſaɓo pſched nowej ɓolu ſwětoweje industrije.

Pſchedbyda franzowſkeho miniſterſtwa Laval a franzowſkeh miniſter ſwonkownych naležnoſcžow Briand ſtaj ɓo Barlina pſchijěłoj, ſ hyſchtaj ɓo ſ knjeżerſtwom Němſkeje ɓoroſumiłoj. Jedna ɓo wo ſɓliżenje Franzowſkeje a Němſkeje ſwopředka w hoſpodarſkich praſchenjach, poɓdźiſcho też w politiſkich. Tute ſɓliżenje by ɓohwiło derjemcžu Němſkeje a mohło Europje ſaſhowacʒ trajuty měr. Najnadobniſche wožoby w ſpjenu ſwěcže ɓo horja ſa tute prózowanja. Lud w Němſkej chcył tutym prózowanjam ſroſumicʒ.

Produktowe wiki běchu ɓobotu w Barlinje wurjadnje mětne. Kupcy woſtawachuja ɓo ɓuwowacʒ, tuž ɓo płaceniny niʒ w hotowym ſornje, ale w termińowym wikowanju ſeſkładchu a to tunjc tak ſa pſchenicu a ſa woſwu, ſaɓ ja rożku. Žito je na wikach ſadne, woſwjenje rożka. Wiſoki ɓwarjo a młyny tohodła njekupuja, dokelž ɓo boja, ɓo knjeżerſtwo ʒło ſniji, dyrbjałoʒ ſi žito w płaceniſnje pſchesjara poſtupowacʒ a ſ tym też ſkłeb ɓo podroʒcʒ. Dźiwaju na nuſu w měſtach a industrielnych ſrjedźiſchcžach njeje taſke poſtupowanje knjeżerſtwa njemóżne.

Sobotu płacžeſche zentnar w Barlinje:

	hr.	hr.
		tydźenja
Pšenica	10.80—10.95	10.50—10.65
Rożka	9.45— 9.55	9.15— 9.30
Nałětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.45— 7.80
Wows	6.85— 7.20	6.60— 7.00

w termijowym wikowanju

Pšenica, sept.	11.67½	11.72½
„ okt.	11.57½—11.60	11.27½—11.27¾
„ dec.	11.73¾	11.33¾—11.32½
Rożka, sept.	10.25	9.87½—9.85
„ okt.	10.1 ½	9.70— 9.67½
„ dec.	10.12½	9.65— 9.62½
Wows, sept.	7.52½— 7.7 7½	—
„ okt.	—	7.77½
„ dec.	7.60— 7.65	7.20

Ssudnisſke powěźe.

Pſchehladowanje:

Hiwnoſcʒ, nětkoʒe 6 ɓórzow wulka, leżaca we Saharitu, ɓluſchaca Janej Pawoſej Peſchkej w Budeſtecach. Se hódna 12 897 hr., wopalna pokładnja 10 470 hriwnow. Pſchehladowanje budźe ſchtwórtk 12. oktobra 1931 dop. w 9 hodź. w Budyſchinſke na ɓudniſkuju, ſtwa cžo. 141.

Ssudniſke na pſchehladowanje

wutoru 29. septembra 1931:

w Němſkich Pazlicach w hoſcžencu rano we 8 hodź. wokrjenzaty kamor,

w Bržni pola Kamjenca na „Wieżenym kuble" rano we 8 hodź.: ɓoſa a ſchpichel,

w Njebjelžicach w „Herbſkej gryſcže" dop. w 9 hodź.: kładźer.

Płačizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a woſwjowe ſymjo po tuni abo 1000 kg, howak 100 kg.

Płačizny po złotej hriwnje

	26. 9.	25. 9.		26. 9.	25. 9.
Pšenica	216-219	216-219	bony	—	—
rożka	189-191	189-191	wóka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	mádre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	149-156	149-156	žołte łupiny	—	—
wows	137-144	137-144	ſcerdella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosuſk	—	—
pšenź. muka	6 7-32,5	6 7-32,5	lany wosuſk	13,3-13,5	13,4-13,6
rżana muka	27,0-29,0	26,5-29,5	poom. melasa	—	—
pš. wotruby	10,5-10,7	10,5-10,7	bérnj. kruški	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25-9,50	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,90-2,30
raps	—	—	rżana sloma	0,40-0,55	0,55-0,65
hróch Viktor.	20,0 27,0	20,0-27,0	pšenź. „	0,45-0,55	0,45-0,55
lane symjo	—	—	wowsna „	0,45-0,5[illegible]	0,45-0,55
pjetuški	—	—	ječ. „	0,45-0,5[illegible]	0,45-0,55

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaća měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósće a pola dowěrnik. 1,61 hr., pod křiž. zwjazkom abo do wukraja 2.25 hr. abo 18 Kč. Wud. a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwnje zawěsćaceje banki w Nürnbergu zawěsćeny přećiwo wšěmuržnemu zničenju zwjazowanja z 1000 hr. — hdyž zemrje abo hdyž je na čas žiwnja dospolnje běrny. Kóžde znjezbožene dyrbi abonent hnydom tutej zawěsćacej banc wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezboženja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wujasnja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a hdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 227 **Budyšin — Wutoru, 29. septembra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Wunošk francouskeho wopyta w Němskej

Laval a Briand pola němskeho presidenta

Póndźelnišchi franzowšći wopytowanšći programm šo **ſ Lavalowym a Briandowym wopytom pola němskeho presidenta ſ Hindenburga** skónčeji. Pšiched hrodom němskeho presidenta we Wilhelmowej dróhy bě šo dopodnja cyrkoda wćišnyło luda shromadźila, a schkitkanske policija se žylnymi mozami dróhu pšiched hrodom próšnu dźerješche. W zahrodźe pšiched hrodom běchu šo fotografojo se žwojimi apparatami sestupali. Krótki cźas pšiched ½11 hodźin wulki kryty automobil franzowskeho pósłanstwa pšiched hród němskeho presidenta pschijědźe, dwójna wojeska straž cźesći wopokaza, a ſ pschewodom pósłanca Francoisa Poncela Laval a Briand po stopjach ke cźežnym wrotam stupaschtaj, hdźež jich statny sekretar dr. Meißner pschija a jeju do wulkeje audienzijelje sale dowjedźe. Wopyt pola Hindenburga krótku schtwórcź hodźiny traješe. Potom šo Laval a Briand, hdyž běschtaj šo pschi wrotach hroda němskeho presidenta hischće raz dalši fotografowaćej, do Adlonej hotela wróćišchtaj.

Bórzy po tym Barkinje muješe wopytaschtaj. Generalny direktor statnych muješow, dr. Waetzold, franzowskich wopytarjow pschija, kotříž hromadźe ſ němskim kanzlerom dr. Brüningom a dr. Curtiusom k rekundze stareho muneja pschijědźechu. Sedźi Pergamonski muješ a potom muješ Kózra Bjedricha wobhladowaschi šo hólcjo se automobilom po Barkinje a jeho wokolnosći wužachu. W bliskosći Habolskich jězorow hnědachu.

Hospodarske jednanja

Njedźelu sapočatne hospodarske jednanja w němskotatnej kenzlji šu šo póndźelu popoldnju dale wjedźe. W jich hrjedźischeju prašenje stejesche, hač by šo hodźało, wobchěrne **němsko-franzowske hospodarske** bromadźedźelanje w formje pschewjesć, so **by šo němske dźěło ſ franzowskim kapitalom finanzowało.** Powěda šo, so šu w franzowskich kolonijach hischće wulke móžnosće, a so by šo jich wotamknjenje ſ twarjenjom pschistawow, mostow a druhich twarow spěchowało. Posdźischo dyrbi šo wo jenotliwosćach w shromadnych hospodarskich komnišjach wuradźeć, wo kotrychž je šo hižo psched franzowskim wopytom jednako. Jako wěste šo ma, so **šo zyjednachi němski hospodarski minister ſ Raumer natworjeja we tutej komnišiji wobdźěli, a myšla žebi, so wona hižo hrjedź oktobra dźěłacź pócźnje.**

Hač šo sa němsku industriju dźěło w franzowskich kolonijach w nasponmnjenym wašchnju namaka, njechodźi šo w tu khwilu hischće pschewidźeć. Po němsenym Barkinskich politikarjow dyrbi šo najprjedy wočakać, kak žebi Franzowzojo plan pschedstajeja.

Wunošk francouskeho wopyta w Němskej

Dwaj dnjej w Barkinje pobywschi staj šo franzowzoj ministraj Laval a Briand se žwojim pschewodom dźensa rano na domojpucź podałoj. Wo jeju jednanjach se němskimi ministrami **wo wuſtajenju němsko-franzowskeho hospodarskeho wubjerka** je šo ſ němskeje a franzowskeje strony dojednana sdźělenka wozjewiła.

Sastupjerjo wobeju knježerstwow šu znowa žwoje pschesmjewdźenje wupraješi, so dyrbja so poćahi wobeju krajow dowěrnje pěstowaćej. Hospodarska kriša, pod kotrejž rěkkale zyły swět cźerpi, jim kaša, so dyrbja na hospodarskim polu žwoje prózowanja sjednośćeć, so bychu pucze a srědki sa wołożenje muły namakali.

Němzy a franzowzy ministrojo maja sa wužitne, wozebity organ wutworjeć, kotrehož dźěło wušich bubi. Dojednało je šo, so ma šo **měšana němsko-franzowska komnišija** wutworjeć, kotrejž dyrbja sastupjerjo wschelakich wotnožkow hospodarstwa a też dźěłacźerjo pschihłuschećej. Wjednišowe komnišije budźe w rukach wobeju knježerstwow ležeć. Pódła toho šo **shromadny stajny sekretariat** wutwari. Komnišija smjeje swoje pohódźenja po potrjebje w tym abo tamnym kraju a hnydom dźěłacź sapočnje.

Komnišija ma nadawk, wschě hospodarske prašenja, wobaj ludaj nastupaje, pruhowaćej, pschi tym pak sasinaj druhich krajow a wušnjosć internazionalneho hromadźedźelanja ſ wožowu njepuschćeći. Pschede wschěm budźe móžnosć pruhowaćej, hač šo hodźi, **hižo wobstejace hospodarske dojednanja posłanicy a wutwarjeć** a nowe dojednanja wobsahowniknyć, a to, hdy by trjeba było, w nowych organizaciskich formach. Nětkjišchi staw wikowanskeho wobhkada njeje woběmaj krajomaj šo pschepyta, so bychu šo nasponjenja, kotrež šu so sa cźaš jeho płaćiwkosće nazběrale, wunyšle. Shromadnje budźe sa nowymi móžnosćemi wotkrywanja sledźić.

Sastupjerjo wobeju krajow wažnosć na to kładu, so šo jasnje wupraji, so šo jich postupanje pschećiwo hospodarstwu někajkehožkuli drunheho kraja njeměri. Praja, so šo sapowědaju, komnišiji pschipokasane prašenje žnadź w shromadnym postupowanju ſ powjetschenym zlow rosrišaćeć. W pschešjenosći ſ powschitkownymi prózowanjemi budźa pytaćej, hospodarsku krisu pschewinjeć a budźa **sobudźelo druhich ludow** w kóždym padźe pytaćej, hdźež położenje wězow to žada. Tak móže šo na pschikład pruhowaćej, hač šo internazionalne dojednanja wo lódźnistuje a letarstwowym wobkhadźe pschewinjeć hodźa.

Sastupjerjo němskeho a franzowskeho knježerstwa šu pschepowědźeli, so ſ tym sakładny kamjeń sa ſlutk natwora położa. Tutón ſlutk dyrbi prěnja krócźel k shromadźinowym dźelu być, kotrejž je pschikasnja hodźiny, a pschi kotrymž šobu dźěłacź, šu wschitcy powołani.

Schiele wo ratařskich politiskich prašenjach

W bayerskej ratařstwowej radźe je němski minister **Schiele** póndźelu rěcź měł. W njej praji, so dyrbi šo ratařska politika na to měrieć, so by ludowe sežiwjenje na hospodarski saložk domjazeho pola stajiła a ratařstwo jako hłowneho nosćerja němskich wikow metor sa organizowanje wobnowjenje němskeje hospodarskeje mozy sežinika. Schiele ma sa mjne, so šo dowosej wukrajnych twarow wobara. Sdobom dyrbja šo płaćižiny wudźěłowu industrije a mjsa dźěłacźerjow a sastojnikow sniżiéź. Płaćižiny sa dźěło w Němskej dyrbja šo tak daloko sniżiéź, so bychu dźěłacźne a hospodarske sapa wunoschne byłe. Ratařstwo je swoje płaćižiny hižo sniżiło a cźaka, so by też industrija swoje płaćižiny sniżika, a so by šo też w nětsowej a wobłhodowej politiky w nastupanju realnych dawkow, schnitkich a puczewarskich cźežow wurunanje pschewjedło.

Němskostatna pomoc za gmejny

Němski kabinett je planej pschihłoßowal, po kotrymž ma šo mjes gmejnu a wokrjesy nětkje 180 miljionow hriwnow ſ posłajenjom rosdźělić, so bychu ſ tym defizit smjenschiłe, kotrejž je ſ cźežemi spomoženja nastał. Pódła toho šo gmejnam 60 miljionow hriwnow ſ wunoschkowo mjdowego dawka pschewostaji. Dosh gmejnow šo na taste waschnje wo nětkje 240 miljionow hriwnow wołoži.

Wočakany wschitkich defizit gmejnow by na nětkje 800 miljionow hriwnow stupił, hdy by šo njemohło je sapjesowanjom nsdy gmejnskich sastojnikow a pschistajenjow, ſ wottwarjenjom schulow atd. 400 miljionow hriwnow wulutowaćeć. Gmejny měnja, so maju pravo, žebi wot stata sa ſdyme 400 miljionow hriwnow wurunanje žadaćej.

Němski stat je dźiwajo na to skónczaje léto spohnaś dał, so žebi njepschaje, so bychu ſ tym šo dwě spomoženjej wotchi w hromadźi sładźej.

Konflikt w němskej socialdemokratiji

Hač dotal je znate, kak so schtyri jatke zozialdemokratiske organizacije ſ rosdźělenjom hikanju w zozialdemokratiji stajeja. Podtrjenje pschedsydstwo **w ranschej Saſſkej praji,** so dyrbja so „kommunistiske rosdźělenjace pospyty" podwijasaćej a so wobsamknjenjam stronskeho wubjerka pschecźiwo prózowanjam wobcebiteje organizacije pschihłosnje. Podobnje je so **Lipšcanske rosdźělenje wokrjesne pschedsydstwo** wupraiło. Napraschny je cźinił, so by so jenotliwe zozialdemokratiske stromy w Lipšcanskim wokrjesu saſtrowała. Skónczenje so też pschedsydstwo **Kamjenicźanſko-Rudobórskeho podrjesja** na stejischcźo staji, so dyrbi so rosdźělenjacy wotpołałe bjeswohladnje potłóczeć, haczrunjež so podtrjeś kaž priedy też nětkole jako pschecźiwnik politiki sežerpliwosće wusnawa. Nawopak zozialdemokratiske nětne towarstwo **w Planizach** pola Zwikowa **Sedźewitzowu stronu** sastupuje, kotrejž wojowanju sa dalsche wobstaće „žwobody nětnjenja" wono pschihłosuje.

S kitowanja pschedsydstwa zozialdemokratiskeje strony ſ wjednikomaj opposizije **Seydewitzom a dr. Rosenfeldom** je widźeć, so šu sa lódma hischće wuhladny na sjednanje. Jedyn ſ dźewjeć oppozisiskich sapósłanzow, Oettinghaus, je wotjewił, so je se kommunistiskej stronje pschestupił.

Saksey ludowi wučerjo přez 14 milijonow hriwnow wopruja

Mšda sakskich ludowych wučerjow šo po nowym mšdowym wukasu wo 17 prozentow skrócźi. S tymile 17 prozentami žebi stat měsačnje 1 190 000 hriwnow, sa lěto 14 280 000 hriwnow salutuje. Pschi tym hischće njejsu wulutowanja šobu ličene, kotrejž šo se sawrjenym powjetschenjom mšdy wo dwě léće, ſ powjetschenjom ličby nuczenych hodźin, ſ wuschmórnjenjom sayjadnischich hodźin a se skrócźenjom pensijow a pschipomozy sa dźěći doluadu.

„Sakske schulske nowiny na to pokasuja, so je šo je lutowanskim mšdowym wukasom mšda wučerjow a sastojnikow jara njernje skrócźiła. Mjes tym so šo skónczena mšda wučerjow pschi wyschischich schulach sčyła njeje junjeschiła, šo wona akademiskim lidowym wučerjam wo 20 prozentow, akademiskim wučerjam pschi powolaniskich schulach wo 18½ prozenta, seminariskim wučerjam pschi wyschischich schulach wo 12 prozentow skrócźi.

S toho je widźeć, kak wulke rosdźele ſ tymile skrócźenjemi w skónczenej mšdje nastawaju. Wěste je, so šu cźi, kotříž šu na wukasu šobu dźěłali, ministerialni radźićelja a ministerialni direktorjo, se 4,8 poćežnje 5½ prozentom najmjenje schkodowali, pschi cźimž šo na prašenje wožebitych pschiłohowbu dozyła njeje-dźiwadło.

Politiski nadpad

W Zweinaundorfskej dróhy w Lipšku je cźrjóda kommunistow schésć nazionalnych zozialistow nadpadła. Tjoch nazionalnych zozialistow ſ nožom do kontrohna, hłowy a tyła skałachu. W blischjej policajskej straznowarni jich zwobalachu. Po tymle sdaženju druha cźrjóda kommunistow jeneho se zbytnych nazionalnych zozialistow hischće ros sadźerja a nabi. Prjedy hač policija dóńdźe, běchu šo winikoju wotstalili.

15 zentnarjow rosbuchadłowy pschešunyło.

Po pomnožnosći hamtskeho šuda w Ibbenbürenje we Westfalskej je Düsseldorfska kriminalna policija w zeniym hosćenzu w Düsseldorfu 47 létneho pschekupza Schada je Ibbenbürena dla pschestupjenja rosbuchadłowego jakonja sajała. Wot nětkoreho cźasa šo w Ibbenbürenje powědaschе, so je Schad, kotrejž hižo wot pschedwójnskeho cźasa sfład rosbuchadłow wudźerżuje a wosebje skałami a hórnistwu dynamit, reburit a ammonit podawa, rosbuchadła k radikalnym organizacijam pschešunyć. Ssudnistwa rewisija jeho twarow dopokasa, so běchu so Schadowe wobhłodowe knihi jara njerodnje wjedźe a so też falschowałe. Po wukhodach je sfłada **pjatnaće zentnarjow roburita a ammonita pobrachnje.** Rewisija knihow je wobcźežna, dokelž je Schad dźeł swojich knihow sniczał. Po žadanju generalneho statneho rěrżnistwa je Schada póndźelu do Münstera dowjedli.

Knjeżerstwowego presidenta ſ Harnacka dla ſtschiwdźenja sažadźili.

Hamtski sud w Halli je Mjesyborskeho (Merseburgskeho) knjeżerstwowego presidenta Ernsta ſ Harnacka ke 100 hriwnam pjenježneho khłostanja abo k jatbje 10 dnjow dla ſtschiwdźenja sranjeho Stahlhelmowego swjazkowego wjednika nědhuschcho wyschischeho leutnanta Düsterberga sažadźił. Harnack je w januarn pschi jenej shromadźiznje w Halli k wobaranju pschećiwo ludowemu pożadanju wyschischeho leutnanta Düsterberga schescheratego Stahlhelmowego feldwebla mjenowak a jeho ſ malym blawkarom pschirunak, kotryž psched Montblancom (Seberinkom) stej.

Niewuspěšne jednanja wo zastajenju bronjenju

W Genfu su, kaž je pschedbyda wotbronjenišfkeje komnišfije wosjewił, hacj dotal wo pschestawzy bronjenja we dolhich dowěrnych jednanjach hacj dotal bjes wuspěcha jednali. Wo praschenju, kak ma so pschestawka bronjenja pschewjesć, njejsu so mohli dojednać.

Šwedska swoje bankowki ze złotom wjacy njezaměnja

Schwedske knježerstwo je njedźelu po žadanju statneje banki a w pschěsjenoschći se farjadnišfwom krajneho dolha statneje banki dowolilo, so w czasu wot 28. septembra hacj do 30. novembra njetrjebna bankowki ze złotom zaměnić. Hdyž wobstejnjosće dowola, może banka sebi telko złota leže měrć, kaž je za saměnjenje bankowkow ze złotom trjeba. Sdobom je knježerstwo postajiło, so šmědza jenož statne banki abo wukrajne zentrale na banki złote pjenjezy abo złote róle do wukraja pšacy.

Statna banka praji, so je so krisa we wobchadźe internazionalnych płacjenjow, kotraž je so wosebje sa czaš němskeje kriły w julizym pokasała, se špischczenjom wobstatka złota w Jendźelskej zwobchiła. S tymile wobstejnosćenmi je wobczežne było, schwedski kapital, kotryž je do wukraja daty, wróco dostać. We wulkim njemérje, kotryž su jendźelske naprawy inutska a zwonka Jendźelskeje zbudźile, je so posledni tydźeń napraschenje za złotom a wukrajnymi pjenjesami jara powjetschiło. Statna banka je dyrbjała swjetsche tole napraschenje špokojić. **Wobstatk złota statneje banki** a wukrajnych pjenjes, kotryž je so w lětu mjes druhim i wróczowjacym wukrajneho kapitala je Schwedskeje złonje smjerschich, je so poslednje njedźele wo **dalsche 100 milijonow krónow pobłabił.** Nadźija wjednistwa statneje banki, so wukrajny kredit dostanje, z kotrymž by so wotewsacze złota wurunało, pak so njeje dopjelnilo.

*

Schwedska statna banka je diskontowu žadźbu wo 2 prozentaj se 6 na 8 prozentow powjetschiła.

Nadpad na chinjskeho zwonkowneho ministra.

Dr. Wang, chinejski zwonkowny minister bu we Nankingu z woporom nadpada nacionalistiskich studentow. Studentojo, kotříž njeběchu spokojom ze knježerstwowej politiku we wotstronjenju konflikta z Japanskej, dobychu so do jstwy, w kotrejž zwonkowny minister dźěłaše, porazychu jeho a jeho čežko zranichu.

Też Norwegska wobstatk złota spuschczíła.

Norwegska je nakhwilnje sakwišku wulkosć wobstatka złota w statnej banzy spuschczíła a sakasała, złoto se Schwedskeje wuwjesć.

*

Norwegska statna banka je diskontowu žadźbu se 6 na 8 prozentow powjetschiła.

Egiptowska wuwoz złota zakazała

„Times" z Kaira powěda: Egiptowske knježerstwo je wczera wobsamkło, wuwoz złota sakasać a zła na wěste twory powjetschić, kotrychž hódnosć je so dla padnjenja sterlingoweho kursa sunjeńschła.

Attentat chineskich studentow na zwonkowneho ministra

Studentojo, kotříž su je stejišchczom Swjatła Ludowa w mandźurskim praschenju njespokojom, su zwonkowneho ministra Wanga w jeho dźěłańskej jstwje napadnyli a jeho na hłowje a cźele cźežko ranili. Budźichu znadź jeho morili, jeli so jemu njebudźeschе ministerstwowy personal na pomoz pschischoł. Ministrowe žiwjenje je z poczerpjenymi ranami wohrožene.

Čah na Mukdensko-Pekingskej železnicy so zwrócił

Kaž Reuterez telegrafowarnja z Pekinga powě, je so botu popołdnju rubježna banda 55 mil k wjeczorej wot Mukdena železnišfnmu czahej z kolijow wujeć daka. 30 wošobow je so morilo, mjes nimi lokomotiwnik, tejžer a dwaj druhaj czahowaj sastojnitaj. Pódla toho je so wjele wošobow cźežko ranilo. Czah je so jwrócił, dokelž běchu schěny jwutorhane. Rubježnizy czah dospołnje wurubichu, prjedy hacj so wotjachachu. Pomozne czahi su so z Tientsina wupósłake, a chinejzy wojazy wytaju rubježnikow wobstupjeja.

Ze Serbow

W Budyschinje, 29. septembra 1931.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 742, hygrometer —1, thermometer wo dnjo +11. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer +3, thermometer we nozy +8. Wuhladny na malo so pschemjenjaze wjedro. — Jara trudne to wuhladny za naš. Dźensa su wukrajne na wuwjesdrjenje zyle schpotne. Nižiny, z połnozy pschikhadźazy, su so k połnoc wuwschestrjele a nam jnowa maczasy cźaš pschinješe. S Azorskich kupow tež nižiny pschikhadźeja. Tak pokmurjene, kaž nasch poczaš, tak pokmurjene su dźensa wuhladny na wuwjedrjenje. Nad frjedźnoseńskim morjom leżaza wyschina je so tucze kranju wotšalika a balkanskim krajam zdane wjedro pschinješe. Tež Jendźelska ma dny dołho rjane wobstajne wjedro. Sarjadźny Europu pschczežahuja nižiny z wjele deschczom. Wosebje se Schlonskeje a Połskeje pschichładźeja powěsče wo wulkich powodźenjach. Jutrje frjedu składza złonczko 5,57 hodź. a khowa so 5,43 hodź. Měsačk khadza wjeczor 6,34 hodź. a khowa so dopołnja 9,28 hodź.

— **Budyšći wotrjeźny wubjerk** seńdże so póndźelu 5. oktobra dopołdnja w 10 hodź. k swojemu pobedźenju we pobedźeći hamtskeho hejtmanstwa w Budyschinje na **Bismarckowej dróhi 21.** Sjawny dnjowy porjad wopschija 18 dypkow.

— **Do popjeloweje jamy padnyła.** W jenym dworje pschi Tšelanskej dróhi chrjsche žona popjel wuběrnjacz. Měło popjeloweje jamy, kiž běsche jenož horje połoženе, so nadobo wotkuny a žona padże z wěkom do nimale hłubokeje jamy. Ssužobdźina pomhasche snjesbożenej sa-

Sestajenje dźěła pola firmy Grätzner a Faltis w Hajnizach.

Nascha Luźiza, kotraž je hižom tak cźežko se sastajenjom dźěła potrjechena a ma hobrsitu zynku ludźi, kiž dźěła nimaju, byrbi sasso ras tajki njewitany podawk snjesć. Hižom loni so w mjenowanej pschadowni wjace 100 dźěłacźerjam dźěło wupowědźi a swoštawschi dźěłacźerjo pschikročeny cźaš dźěłachu. Wot nětkotrych njedźel sem so nětko sdaschе, jako chcychu so z dźěłom pola firmy pokčpschicź, pschetoż dźěłachu sasso pokuje. Kaž blyšć je sajmeho njeba trjehi tohodla tele dny dźěłacźerjo, jako wschitzy bjes nětkajzeho wědzenja dopředka wupowědźenje k 3. oktobrej dostachu. Wschitzy so, so budże sastajenje jenož **nathwilne.**

*

S **Kotcz.** Sandźeny **pjatk** pohonča, kiž je pola kujela G. Panitza pschiňnjeny, kóń tak njesbožownje do hłowy kopny, so jemu nohowu kósć sfama. Pohonča dyrbjesche hnydom lěkarsku pomoz pytacz.

S **Malecźij.** Sa pschichodne schulske lěto je so tu 7 dźěcźi pschipowědźiło, 3 hólzy a 4 holzy. Schulu wuchodźa pschichodne jutry 3 hólzy a 3 holzy, so so liczba schulskich dźěcźi wo jene powyschi.

S **Lubija.** Ssobotu popołdnja je na tudomnej Pósstowej dróhi limuzina sapali. Blisko doma rěmjedro mischtra Lichtenbergera poca z automobila płomio šapacź. S Minimagom firmy Marbach a Berger šhalchachu wohenj, kiž běšche so hižom pschez zynku wotlěwowu wanju wupschestrěł. Wóz-mótjesche potom sasso je šramnjeze mozy dale jecź. Naskata schkoda je šnadna.

S **Drjowcha.** Tudomna gmejnska hospitwa nětkajze 1000 jutrow wulki, ma so na 6 lět sjawnje na pschedpładowanje pschenajecź. Wotmyslene pschenajeńske wumjenjenja su wupołožene sjawnje wot 21. septembra hacj 5. oktobra 1931. Wone so też hižo cźe na termiji wotjewja. Pschenajeńska termija je postajena na njedźelu 18. oktobra popołdnju w 3 hodź.

Z Khrósćic. Naš architekt Rudolf Cyž je zańdźenu sobotu wjeczor w Drježdźanach ze swojim awtom znjezbożił. Druhi awto zajědże do jeho woza, kiž njemješe swěcu pomjeńšenu. Hakle w posslednim wokomiku dopózna knjez Cyž tutón strach a storhny

---

Milan:

Napoleon a serbski wojak

Přenjone powědanjcko.

69] (Pokračowanje.)

Ja puczowach ſ kěžorom do noweje domišny. Na dnju 27. jutrownika běchmy w St. Raphael Frèjus, hdjež Napoleonej felšhadża złonzo w najwjetschej krasnosći, hdyž wón skoro psched dwaceczimi letami jsem pschišedże z Egyptowskeje. Tu dyrbjesche so jeho złonzo też jthowacź: ale prjedy pak měsješche hischeze junu se swojimi najrjeńschimi pruhami jeho žiwjenje a sturkowanje posłoczicź.

XXVII.

„Elba budże sa muje kupa měra", rjekny Napoleon, hdyž na dnju schtwórtseho rózownika jendeschu špěchnu wójnišku łódź wopuschczi, tiž bě jeho a naš pschez morjo pschewjesła. Wona pschistaji we hłownym pschistatuje Porto-Ferrajo, hdjež na žuchi kraj stupichmy. Podachmy so do wobydlenjow, za naš jara derje pschihotowanych. Hdyž pomhach wjeczor kěžorej pschi błekanju, praji mi: „Budu tu kaž smjerź žiwy. Kěžor je wumrěł; njejsym ničo wjacy, njemyslu na ničo druhe hacj na moju matu kupu, na moju žheńku, moje kruwy a mule."

Może być, so Napoleon tak woprawdźe myslesche prěnje dny, prěnje tydźenje a mětzacy žiwojeho pschebywanja na kupje Elby. Bě dźeń žebi hižo jako dźěcźo doma we Ajaccio ſ bjesmow matu budku natwarił, w kotrejž najradscho sam pschebywasche. Runje tak bě žebi też, hdyž we wojerišej schuli w Brienne jako malý schuler pschebywasche, tajki kucźik w zahrodze sam za so ſhotowił, kiž „pušnizu" mjenowasche. Tam so ponuri do swojich zomow. Hdyž jeho šobuschulerjo bo k njemu dobywachu, tak sakitowasche swoju selenu „pušnizu" ſe wschěmi mozami. Tu so nětko dopjelni, pschezjiwo jeho woli, sa cźimż bě jako dźěcźo a też pozdźischo jako mlodźenz tak jara žedźił. Junu chodźachmy po zahrodze a tu trjechichmy starehu grenaděra — nětcho ſtow ſ nich bě jako „cźestna straž" ſ nim na kupu so podała — kotrehož so Napoleon wopraschа: „Nó, kak chodźi, stary mjedźrodźejo, wotmudź so tebi tu?"

„Mi drje so runje njewostudźi, ale wjeselе mi tež runje njeczini."

„Tak njeßmešch myßlicź, pschecźelo! Dyrbimy žiwjenje bracź, kajkeż je."

To běchu sawěsče jara mudre hłowa. Tute wobkruczeja, schtož wón hušcźischo wuſna, so so wón podwola wyschichim mozam, kotrejž jeho wschudźom wodźa. Na jeho letnym hrodźišu „San Martino" na kupje Elba bě napišmo: Ubicumque felix Napoleo — wschudźom sbožowny Napoleon. Sawěsče mójesche wón wschudźom sbožowny być, hdy by wón to chcył.

Kupa Elba njebě za Napoleona jana kupa měra. Wona bě so někotre dny tu łuſt roshladał, tak sapocza wutrajnje a pilnje dźěłacź kaž wschudźom a pschezy. Sskowo „měr" wón njesnajesche a njemóžesche měr ſnjesecź. Na tutej malej kupje, tiž bě jeho wobsedźenstwo, wón bórzy wschitko tak sarjadowa, kaž někdy w swojim wulkim kěžorſtwje. Wón da dróhi kwarcź, saſoji khorownje, schule, wobydlenja sa wojakow, dźiwadło. Wón sarjadowa zlowniſtwa, zła a dawki. Wón saſoji podkopki sa wudobywanje żelesa, saběrasche po ſ dobyczom židy a pławowanjom žiđanych wacźkow. Prawo na rybłołenje a wudobywanje żele pschenaja, wupruhowasche nowe, spomóžnische waschnja wobdźěłanja role, nałaźa winizy, porjeńschesche pschiſtaw Porto-Ferrajo a starasche so wo wschelake ſtrowotne sarjadowanja.

Lud jeho khwalesche a rjekny: „Nascha kupa Elba so runa kupam sbožnych." Schtož bě Napoleon chzył za zuky zwět ſhotowicź, ale so jemu njeporadźi, to wón tu dokonja — wón ſtwori sa tutu kupu ſtoty cźaš a ſeiſti raj.

To sta so za pok lěta. Napoleon cźujesche so sbožowny pschi swojim dźele, tak, kaž drje hischeze jenje. Tuto sbožo by najſterje dale wužiwał, hdy bychu ludźo jeho na pokoj wostajili. Kaž jemu w Brienne jeho šobuschulerjo zaneho měra njewostajichu a pschezo sasso jeho w selenej „pušnizy" nadpadowachu, tak podobnje cźinjachu nětko swojakarjo. Hdy by tola Elba zaneho swjata se swětom wjazy njeměła! Ale wona to měješeche.

Napoleon spósna ſ nowin, schto so w zwěcze stawa. Swjatkarjo so cźuja a přisiuja do wuhnanſtwa wuhnateho kěžora. Woni maja na wobdomju, so so kěžorka, Napoleonowa žona, stósinemu njekhmanikej a wukſtuſcherjej Neippergej poda; wjachu jej jeje žyna. Kěžor ſkorjeſche ſrudnje, hdyž to ſhoni: „Tak bjerzechu w starych czaſach pschedobytym dźěcźi, so bychu swoje dobycze pschekrašnili."

Franzowſki kral Ludwik XVIII. wosjewi, so je dwaj milijonaj létnje za Napoleona pschemjele, a ſdźerzuje pjenjezy wrócźo, niż nahrabnosće dla, ale so by kěžora poniżował. Talleyrand a lord Castlereagh namjetujetaj na Winſkim swjatkarſkim ſjeźdże: Napoleona na kupu we Atlantiſkim morju wuhnacź, a to na kupu St. Luzia, dokelž, tak tam prajachu: ſ Napoleonom bndźenu bórzy hotowi, wuczerimy jeho na kupu St. Luzia, dokelž tamniſche podnjebjo za krótki cźaſ ſnicźi korſiſku potworu. Tak chzeła wobjelni knjeſnykjo w žiđzanych rukawičkach kěžora zamordowacź, bjes toho, so bychu ſa ſwój njeſtuſt ſkotſani byli. Napoleonowy minister Fouché cźini ſwjatkarjow kedźbnych prajizy:

„Napoleon na kupje Elba je ſa Franzowſki, haj ſa zyłu Europu to ſame, schtož Wesuw ſa Neapel."

Druhy ſasso ménja: „Wuhnanſtwo je dobre, ale row je lépſchi."

A ſasso druhy: „Je wulki pobrach, so ſmy Bonapartu žiweho wostajili, dokelž, doniż njebudże won ſdźěſcź pjeđi pod ſemju, njemóžemy wo mérje žiwi być."

Haj, myßlachu na to, Napoleona ſaſtócź dacź. Tak mózmy ſa ſłubjenja dźerża, hyrnjež bóle žiwjatoczniže podpiſane byłe. Cźłowjek bjes ſwědomja je hórſchi dóli djabołk. We Winje pak njemějachu khwile, so wo ſwědomje ſtaracź. Jene ſamjeſelenje honjeſche druhe. Bě tam wuhjernych jeđzi, dobreho wina a rjanych jónſtich doſcź a nadoſcź. Pschi wužiwanju wſchitkeho toho by pak jiw ſwědomjo jenoż na puczu było.

(Pokračowanje ſcźěhuje.)

swój wóz na lěwicu, při tym pak zajědźe sam do stoma. Wón bu w mjezwoću khětro zranjeny a wodźidło stłóči so jemu do hrudźe. Znjezboženy zwosta cyły njedźelu w Drježdźanskej khorowni. Jeho awto je wobškodźeny. Cuzy awto, kiž je na njezbožu wina, je so sběsnje zhubił.

Z Khróšćic. Žadny jubilej woswjeći k 1. okt. kowarski mištr Mikławš Hermann. 25 lět je so minyło, zo je knjez Hermann k nam do Khróšćic přičahnył. A runje telko lět wotnaja tu Dórnikec-Knopec kowarnju. Tutón dołhi čas swědči wo dobrej přezjednosći mjez nimaj a njech je druhim z příkładom. Jubilar je měrny, dźěławy človjek a hišće kowař wot „stareho železa". Hižo jeho njeboh nan běše z kowarskim mištrom we Worklecach. Wobaj bratraj staj khorunja kowarjej we Worklecach. Tute čestne rjemjeslo je pola Hermannec traditionelne. Tež 2 synaj staj wuwučenaj kowarjej. Prjedy hač so knjez Hermann k nam přesydli, dźěłaše wón w Drježdźanskej wokolinje. Jene lěto běše z kowarjom w podkopkach pola Drježdźan a je dyrbjał wbohim konikam, kiž we hłubinje ćežke wozyčki ćahachu, pódkowy priklepować. 1903—1906 wotnaješe sebi Pohlec kowarnju w Milońcach. Hermanec nan je tež we swětowej wójnje pobył a tam 1918 znjezbožił, na kotrež sćěhowkach hišće dźensa ćerpi. Jeho mandźelska wobradźi jemu 8 dźěći, 6 pak jenož je žiwych. Před 6 lětami móžešaj słoborny kwas swjećić. Knjez Hermann je tež sobustaw „Serbosława" a wopytuje z wulkim zajimom jeho zhromadźizny. Přejemy Hermannec swójbje wjele zboža do přichoda!

S Wojerez. Póndźelu popołdnju ¼11 hodź. na drohowym křižiźniku pola pischekupca Kaichpora wulka Mannbachsta limuzina do wobthadneho stołpa srały a jo khětro jara na studźanku wobichodźi. Schofér wudawa, so je, jako je tafl, kotraž wobthad hermanka dla na druhu banu pokasuje, wuhladał, swój měr zhubił. Njeby-li stołp tak krucze sajadzeny był, njebudźešche tež schkoda na automobilu tak wulka była.

S Wojerez. S sórbaršćiny pastwy kradnychu rychćekubłowemu naječnej Maiwaldej w Hólnizy jafosju bliiko cjelecžu, něhdže dźesaćz zentnarjow cježku. Policijiji jo poradźi jafosju hišćeče žiwu pola jeneho rěmiskeho mišchtra w Abolšiskej Hěče wušlědźić. Jako paducha sajachu w Hróbku wotpřešłoheneho rěmiskeho Josefa Hanku, rodźeneho z Kulowa. S tutym sajeczom bu je sfótne paduchstwa we Łašowskej wokolinje skónčnje wujasnjene.

S Krynhelce. Se Sagmelnowanjom Jamnowskeho knježstwa dóńdźe k kwadźe wo wudźerženju mosta přisches Schěrp we Wósyšćeskej Horje. Dóńdźe k sarjadniskemu swadnemu jednanju, kiž je něto hižom na wokrjesnym wubjerku w Děhnicy. Staw mostow pak běšche tak hubjeny, so mjeńšche Rósbórski wokrjesny wubjerk sa nuzne, je swjatočnje dacz z hamtiskeje wobłady, dóńdź sarjadniske jednanje njebudźe skónčene. Klětnjanšti hamtšti přisheduješ je Krynhelskej gmejnje pornczik, so by trěbnu twarsku potrjebu nawoskła a wuporjadźenje wobstarała.

S Rownoho. Pola jeneho tudomneho tatarja poby paduch a kradny jemu je žuicheinje nětotre połcze. Jako paducha wušlědźichu nětko dałoleho pichiwuneho wobkradujeneho, kiž w Sślepom bydli. Wón je połcze w Běłej Wodze přichedawał.

S Běłeje Wody. W nozy wot hoboty k njedźeli mějachmy tu prěni smjerk. Thermometer pokazowaše 2 stopjenjki nižo O. Rano ležeše žyhny mróz. Tutón prěni smjerk je kwětki a rostliny w sahrodach, kiž tola hišćeče do sažneje nazymy słuscheja, sniščił.

S Rikeje. Khroble paduchstwo sta jo we Wolprechtej wobuczowym domje pschi Hórečanskej dróhy. S dwora dohychu jo paduschi do klamow a kradnychu ja něhdže 300 hriwnow wobuča. Je zyle napadne, lo paduschi njebjeschu wobuczo, kajšej nahrabnychu, ale jebrachu jenož mužace, jonjace a dźěćaze stupnje wěsteje wulkosće.

Łastojčki puću̇a k juhu w lětadle.

Pućowańske łastojčki w Awstriskej je nahła zyma překwapiła. Wbohe ptački njemóžachu wjacy dosć płcy namakać, zo bychu mohłe nastupić daloke pućowanje do južnych krajow. Dyrbjałe hubjeny kónc wzać, njeby-li Winske towarstwo za skit zwěrjatow wšitke złojene ptački z wulkimi lětadłami do Italskeje znosyć dało.

Z gmejnskeho žiwjenja

Z **Rachlowa** pola Kulowa. Na město zemrěteho gmejnskeho předstejerja kublerja Hornašta wolese so tu žiwnosćeŕ Korla Mikliš. — Wunjeńkaŕ Jakub Zemjark je swoje zastojnstwo nócneho stražnika dla wysokeje staroby złožił. Wón běše jo 9 lět swěru wukonjał. Z jeho naslědnikom je žiwnosćeŕ Mikławš Wićaz.

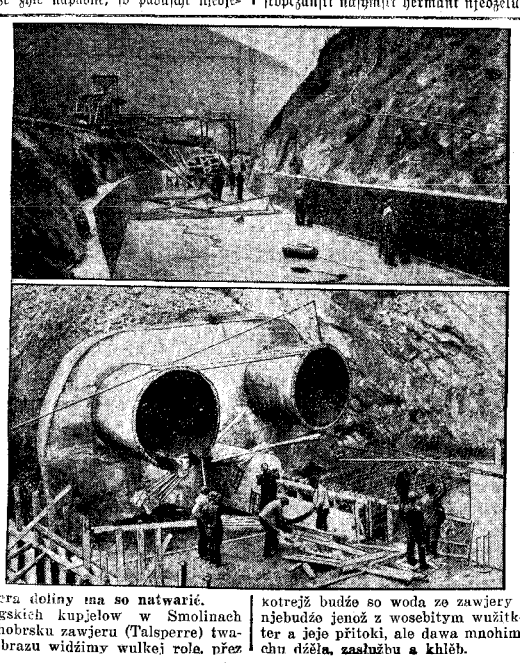
Wusudźenja

§ Lawniški žud w Stołpnju běšche hościenzarja Hendricha Arthura Geißlera w Drježdźanach a jeho pschirodnu macz Marju Geißlerowu rodź. Jandźiz je Schmiedefelda dla sawjeścjenskeho jebańskeho, prěnjscheho k 1 měsazej, druhu k 2 měsazomaj jaštwa jasudźił. Pschičina jeju wobstorjenja běšche wotpalenje hościenza w Schmiedefeldje 3. měrza 1929. Wobaj so pschećiwo wuhudej powołachtaj. Krajny žud Geißlerowu pschichodnu macz wuwinowa, Geißlerej pak 2 měsazaj jaštwa napołoži.

§ W hołpedarskej nuzy běšche pschekupz Arnoscht Israel z Holbina smjenki wustajał a na nje mjena wobdźelnikow bjes jich wědźenja napisał. Posdźischo běšche pak so jemu poradźiło, smjenki saplaćjicz abo saplaćenje saruczicz. Tehodla měsjesche zhromadny kamnički žud w Budyschinje ša dožahaze 9 měsazow jaštwa. Khłostanje wołoji, so běšche Israel so jenož w sajimje sdźerženja dźěła a so pschistajeni a dźěłacjerjo njebychu dźěło zhubili so k pschestupjenju sakonja sawjeścj dał. Tuž pschisłuchi jemu žud też wupruhowanišći cžaž, saplaćiel-li Israel 2000 hriwnow.

Z Łužicy

* S **Biskopiz.** Pschi pschihódnym wjedrje běšche Biskopžanski nasymšći hermank njedźelu popołdnju s města kotrejž budże so woda ze zawjery wupuščić. Twar njebudże jenož z wosebitym wužitkom za řeku Lauter a jeje přitoki, ale dawa mnohim, kotříž njemějachu dźěła, zasłužbu a khlěb.

Hobrska zawjera doliny ma so natwarić.

Pola Lauterburgskich kupjelow w Smolinach (Harz) su započeli hobrsku zawjeru (Talsperre) twarić. Na delnim wobrazu widźimy wulkej rolu, přez

§ W Bjelowodskich lěsach bu 1. apryla 1929 hłowa wot 1 měsaza, 2 měsazomaj jaštwa jasudźeny Jakub Wićaz z Rachlowa dla wobdźelnistwa na morjenju Mikławša Zemjarka dla. Wón je so k wobsudu přiznał.

§ Wokrjesny sud w Budyschinje je 1. apryla 1929 Jakuba Wićaza z Rachlowa dla wobdźelnistwa na morjenju Mikławša Zemjarka dla na 2 měsazomaj jaštwa jasudźił

Kwas pola cyganow

Pschi nawjeczornej kromje bolhaŕskeje metropole Ssofije, na druhej stronje ŕeki Wladaija, wupschestrowo ſo zyganſke mĕſto Konjuwitza. Hiſchcze pſched dſeſacz ſtami bydlachu cſemnobarbni wobydlerjo, nĕhdſe 5000 po ſtyſbje, na ſtronje brjoha, kotryż k mĕſtu leżi. Po nĕczim buchu ſtojnje dale a dale wutkoĉeni, doſkeż też wobydlerſtwo Sofije ſo njepſchestawaju pschiſporja a mĕſchczanſke jarjadniſtwo njeczerpi jich w mĕſcze. Bjes morkota a ſpjeĉowanja ſczahnu ſo wuſtorĉeni zyganjo wróĉo. Khĕrſſe ſu jich khudußchke hĕty ſwotorhane a bórſy ſaſzo nĕkotre ſta metrow dale wonka natwarjene. Zyganjo ſu ſwuĉeni, ſo ſo ſ nimi ſafkhadża każ ſ pſchirodnymi dſeſimi cſłowjeſtwa.

Domoródny, Bolhaŕ, ſabłudi ſo jenoż porĉko won do Konjuwitzy, hdżeż ſu dróhi a pucze ſa cſaſ deſchczika jara hubjene. Wón wukhodżuje ſo radſcho po ſchpihelofiem pleſtrje mjes wulkotnymi a ſaŕdĕcze kſaſnymi tworjenjemi mĕſta. Hinak zuſnik, pſchedewſchĕm „Europĕan“, kotremuż bywa pucz pſches Konjuwitzu ſajimawſchi a wukhodżowanje po Sſwobodźitelu. A zygan lubuje zuſbnika bóle haċ Bolharja. Lubi ſo jenu, ſo ſajimuje ſo cſłowjek ſa jeho żiwjenje a waſchnja. Tutemu kuleju ſo też pjenjeſy lóżo je ſaka do wupſchestrĕnych ruczkow proſchazych dſeſi. Wón namaka też wjetſcheho wieſela na dżiwich rejach zyganſkich holzow, ma wuchu ſa ſpodżiwne uaſpĕwy ſigulki a mytuje bohaċe ....

„Jónu pjatk — bolhaŕſki zygan je muſzelman (tórka) a żwjeczi pjatk ſafo dżeń wotpoczinka — bĕſche w jenej małej khĕżży w Konjuwitzy kwaſ. Saſze rano bĕch wot Hüfref-Efenda, glawatarja (ſtotnika) zyganow, papjerku doſtał: „Moji Cſe ſtrowja. Dżenſa popoldnju wudo ſo Schaha, najrjenſicha holza naſcheho pſchiwuſnifſtwa. Sſy pſcheproſcheny a dyrbiſch pſchińcz.“

W bydlenju nawożenje, kotraż bĕ ſ mużemi a pachołami doſpołnje pſchepjelnjene, knjeżeſche wjeſele a hara. Sſwjeczachu hiżo wot żrjedy . . . Butilka, palenzowa bleſcha, kotraż njepodrachowaſche, dżeſche wot huby k hubje. Tola bĕda tonu, kotryż bĕ dobreho pſche wjele wutżiwał a poczinaſche njewitanu haru cżinicz: roskaſowaſe wóżko glawotarja napominaſche jeho k njelcżenju abo wukhokała jeho won. Bórſy ſaklinczachu roſwólnje horze ſpĕwy, bórſy frudne naſpiwy, pſchewodżane ſe ſigulku abo gaidu. Haċ do thwanja błónċża ſwjedżeń trajeſche. Potom dowjedżechu nawożenju ſ pſchewodom hudźby k njewjeſcze, kotraż w ſtarſchiſtkim domje pſchichodneho mandżelſkeho wocżakowaſche. Nimo nawożenjoweho nana, dwoju ſwĕdkow a glawatarja ſmĕch też ja do kwaſneho domu ſaſtupicz. W małej, ſtruchlej rumnoſczi, kotraż bĕ ſ nĕkotrymi ſwĕczkami njedoſpołnje wobſwĕtlena, ſedżachu kolmokoło ſtare a młode żony na ſemi. W jich ſrjedżiſtju bedżeſche njewjeſta jako jenicżka żona na wupyſchenem ſtółzu. Sſwjatocżna cżiſchina. Haſſe po thwili poſdże ſo ſtarſcha żona, macż nawożenje. Pomału krocżeſche wona k ſwojemu żonej, wobja a koſcheſche jeho. Sbytnych pſchithadnikow poſtrowi wona ſe ſwjatocżnem napołożenjom wobeju rukow na cżoło a wutrobnjo. Potom cżapny ſo ſtara wróczo na ſtare mĕſtno. Saſzo ſwjatocżne njelcżenje.

Wſchĕch wocżi pſchiwobroczachu ſo nĕtko k njewjeſcze. Pſchi naſchim ſaſtupje bĕſchtej ſo jeju wóczży jenoż wokomik pol porokuju, pol praſchejo bła jej njeſnateho zubnika na nana a glawatarja ſtojiłoj. Bż to tamna rjanoſcż, kotruż bĕchu hoſeżo hiſchcze pryedy ſ tak ſrĕczinowymi a khwalbnymi ſłowami ſtawili? Njeſbeſdeſche tam wohidna na kuſkeſka?! Wobliczo holzy bĕ tołſto ſ bĕłej ſchminku pſchikryte; tónczk noża a lizy pokaſowachu ſpodżiwne wulke błaki. Na cżoło, ſpanje a brodu bĕchu wſchelake ſnamjenja, każ połmĕżaży, wutrobý a ſtónża ſe ſwĕtłeje papjery a ſtaniola pſchilĕpjene. Brĕżeſ bĕſchtej ſe ſelenej barbu wobarbjenej. Pod njej hładoſchtej wulkej, cżmowej wóczży k ſemi. Na hłowje mĕſeſche njewjeſta cżeſtwy wĕnz ſ praſchizy a nad nim krónu ſ ſlocżaneje tołſteje papjery. W njeliczomnych cżeſtich wopuſchłach, kotreż bĕchu ſ wołnu podlĕſchene a ſ piſanymi nikami pſchetkane, wiſachu cżorne włoſy po khribjecże a k wobĕmaj ſtronomaj wutrobnja nad krejczeŕwjenej żidżanej ſukniju haċ na ſemju bełe.

Nĕtko ſtupi glawatař dopredża a poſtiċi njewjeſce wulki bóncżk wina. Wona wot wina łĕdy wopta. Njeſmĕ dże wona tola mjeſwocżo ſeſahnjeż, hewak by ſpróżnjwje namołowana a połĕpjena kuſkeſka do pjezy była. Nawożenja pak ſrĕbnje nĕchto wjaż wina pſchepodaroſchi kĕluch potom ſwatomaj, kotraż jón nimale dowupijetaj. Sbyważe kapli poſipi glawatař nawożem a njewjeſce na hłowu. Nĕtko padnu mużojo na kolena, wobliczo k Mekka ſłożene, połkonja cżoło trójzy haċ k ſemi ſcheptajo pĕwy ſ korana. Nadeſchĕmi trónuje njehibicżiwje njewjeſta na ſtółzu. Drje poł hodżiny dołho traje tale ſwjatocżna pobożnoſcż. Potom pſchitomni poſtanu. Na ſnamjo glawatarja ſeſtupachu ſo woni do koliwokoło młodeju mandżelſkeju, a mjes tym ſo njewjeſta ſo poſbĕhnywſchi k młodemu mandżelſkemu pſchiſtupi a jemu ruzy poſſicżi, wosbudżi wſchĕch pſchitomnych dźiwja radoſcż. To bĕſche ſnamjo ſa njeſczerpliwje wonka cżakajych. Durje wotorſnychu ſo, a hłowu pſchi hłowje, tłóczachu ſo woni nutſ. Straſchna cżiſchcżenja naſta wokoło nawożenje, kotremuż dżiwje kożdy ſbożo pſchecż. Njewjeſta bĕ ſo ſaſzo na ſtółz pożbydnyła, ſ hordże poſbĕhnjenej hłowu: najwjetſchi podawk jeje żiwjenja, ſwaċ, je ſo nĕtko ſwoprawdżiſtoſcżił. Na njewjeſtu ſu wſchitzy wócżko ſtożili, wobeje młode holzy. Tola nichtó njeſmĕ ſo jeje dótknycż.

(Sfónczenje pſchichodnje.)

Towaŕſtwowski powĕſtnik.

Budyšin. Jednota Sokoł pŕichodny ſtwórtk wjeċor w Kofejowni w Serbskim Domje swoju mĕſaċnu zhromadźiznu wotmjeże. Zapoċatk wjeċor ½9 hodź. Wſitcy ſotry a braŕa maja pŕitomni być. Starosta.

Serbskim towaŕſtwam. W „Powĕſtniku“ móża ſo jenoż zhromadźiny a podobne zarjadowanja wojewiċ. Wſelake zawjeſelenja a reje ſłuſeja do nawĕſtkoweho dżĕła a maja ſo wĕzo zapłaċić.

Wudawaŕnja Serbskich Nowin.

Z kopaċeweje hry mjez Nĕmſkej a Danſkej. Pŕed wjacy dyżli 30 000 pŕihladowaŕjemi wotmje ſo zaſtrżenu njedżelu w Hannoveru 6. krajna hra pŕeċiwo Danſkej. Nĕmcy dobychu po krutym zajimawym wojowanju pŕeċiwo wubjernemu danſkemu mużſtwu ze 4:2.

Nĕmſki wrótnik Kreß wotrazy ſtork bóła danſkeho hrajerja Rohde.

Straſna ſituacija pŕed wrotami danſkeje hrajeŕſkeho mużſtwa.

Přiwabne dny za margarinu

wot ſrjedy 30. ſept. haċ do njedżele 4. okt.

Kóżdy kupc dostanje pŕi nakupowanju:
2 pt. □ margariny abo 2 pt. kokosoweho tuka (palm. worjechowa butra)
pt. dobreho poln. rajsa darmo

Naše margarinowe płaċizny su wot 40—95 pj.

THAMS & GARFS W BUDYŠINJE
na Hłownym torhošću 8
Telefon 3068 Telefon 3068

Předawanje drjewa

Skazanki na
1. twarske drjewo (kulojte)
2. žerdże
3. pastwiśe. a štomowe koliki
4. palne kuluchi

stajnje pŕijimuje

Wutołċanske ryċeŕkubło
Póst Prĕċecy
Wilhelm Hermann

Serbske tačele
(Gramo'on Platten)
ma na składże
Jan Schieback w Budyšinje na Mučakowskej dr. 4

Mantlowe tkaniny
we wšċeh barbach
wot 2,50 hr.
Hobrski wubjerk też w najlĕpšich ċistowołmjanych kajkosċach za tych, kiż sebi najwosebniše żadaja
PAUL OTTE
na Žitnej hasy 10

Jan Meškank
Hańża Meškankowa
rodż. Rebišec
zwĕrowanaj
w Bronju 29. 9. 31. w Kanecach

Cynkowane, groċane
bĕrnjac.korby
1.40 hr.
Gustav Siegel
na Zadn. Bohatej h. 15

Spóznaju khorosċ z rukow, mjezy oċa a z woċow.
Wšĕ hojeńſke masaże Homöopathija. — Wothladanje z hojeńſkej magnetopathiju
Melanie Harnisch w Budyšinje na Pŕstowym namĕśe 44. — Wšĕdnje 9—1 a 4—6 z wuwzaċom ſrjedu popoldnu.

Łož. šaty dobra twora jara tunjo
Košle, fale, wupjerki
Ida Erler w Budyšinje na Zw. Lawsk. hasy 10

Kóżda suma
haċ do
50000 hr.
za 3% lĕtnu dań a 4% wotpłaċenje so wupožċuja.
Offerty pod H. 38 na wudawaŕnju Serbskich Nowin.

Gardiny, rolleaux
vitraże, kromki, canki, linoleum, bĕhaki m 30 pj. pŕikrywy na sofy, divany a blida jara tunjo
I. Würker geb. Erler w Budyšinje
na Zwonk. Lawsk. hasy 10

Srjedu tuni dżeń rybow
krewĕrſiwy złoty pjerſk (Goldbarsch) pt. jenoż 36 pj.
Předawamy jenoż sobustawam
Tworykupne towaŕſtwo
w Budyšinje z. dr. z w. r.

Wužitkne żelezo
nošaki, U-żeleza, nitke a kulojte żelezo atd. ma na předań
Kopornik w Budyšinje

Po dlĕſej cżĕſkej khorosċi wumrĕ dżensa rano ½2 hodź. ze ſwjatymi ſakramentami domawobſtarany, mój horcolubowany mandżelſki, naš ſtaroſciwy nan, dżĕd, pŕichodny nan a bratr

Mikławš Šmaranđer

w 64. lĕċe ſwojeho żiwjenja.

Zrudżeni zawoſtajeni
Hana zwud. Šmaranderowa
Marja zwud. Hermanowa rodż. Šmaranderec
Jurij Šmaranđer
Berta Šmaranderowa rodż. Šumacherec
Jurij Bjedrich
Marja Bjedrichowa rodż. Šmaranderec
Józef Hajna
Hana Hajnowa rodż. Smaranderec
a 4 dżĕċidżĕċi

W Budyšinje Schäfferstr. 4 a w Zdżĕri
29. septembra 1931.

Pohrjeb budże pjatk popoldnju w 2 hodź. wot doma na Mikławšk. Pohrjebna Boża mša wotmĕwa ſo ſobotu rano we 8 hodź. w ſerbſkej cyrkwi.

Přiloha k čisłu 227

SERBSKE NOWINY

Wutoru, 29. septembra 1931

Wohnjowobornistwo

S **Budestecanska** dwórowólna wohnjowa wobora wotmě njedźelu swoje hłowne swuczowanje. Najrjeńdy swuczowasche so pśi hajcherskim gracze na gmejnskej łuce, potom běśe pěśa służba. S dypkom w 12 hodź. saklinca alarm. S dwěmaj rukawomaj a rěblom khwatasche wobora k wopalniśeu, kiž běśe wumyślene w domje komunikeho towarstwa pśi Dwórnischcowej dróży, hdźej běśe pjeca s błyskom wogeń nastak. Wobora mějesche na hłownym twarjenju wogeń shascheć a bliku składownju schkitacź. Pśi tutym swuczowannju wobdźěli so hišće Kósławska dobrowólna wohnjowa wobora se swojej motorskej rukawu. Sukawa I a motorka rukawa śtejeschtej pśi Kósławskej rězy a pśinja da wodu sa 2½ mjeńschinje, druha sa 4½ mjeńschin. Sukawa V śtejesche nize Sprjewinskeho mosta a da sa 5 mjeńschinow wodu. Tež sanitetniśy pśichźódźechu k dźěłu, dyrbjachu pśichedwjesć pojpyt wóziwjenja na s płunom sajědojśenym. Po skónczenym swuczowanju so woborje s hudźbu wotkatichtej. Jako hosćo žuždownych woborow běchu pśitomni: Knjes wopalny mischtr Wagner a wotdźelowy wjednik Baldauf s Rosnodźa, woborny hejtman Steglich Friesej a fabrikscheje wobory w Korjnju. W krittan w hosćenzu Gambrinušu khwalesche knjes wjeśnjanosta a wopalny direktor Ritschel derje poradźene swuczowanje, wosćehje dźakowasche so wotdźelowym wjednik Kuczka gmejnskim sastupjerjam za pjenježnu pomoz a zyłej woborje sa jeje žohudźěło w tutym lětsu.

Wulka woda w Rózbórskim wokrjesu

Se wšchěch tónczin Schleljskeje pśiche so wo wulkej wodźe. Posledńje žnjwe a trajne dešcze su jawinowachu. Tež rěki Rósbórskeho wokrješa su s njej potrjechene. Wola Turjoho je Wukrancanjska rěka pola a luki powodźita. Samsala na kukach travu, kotruž ratarje dla njepśihódneho wjedra hišće njeběchu požnjs mohli. Tež pola Zympla a Klětnoho su ležownosće powdźene. Pola Hamorow a Pakostnizy je Cžorny Schěpz tohornunja pśibrjožne hona powodźił. Pola Cžělnoho je Schprjewja je žwojeho wrěcznjśicha wustupiła a wulka woda je wjele schkody nacźiniła.

Wozjewjenje

Hrajeŕ w dźiwadle, kiž swój nadawk, swoju wosobu, stajnje jara zlutniwje wukniješe, měješe junu wosobu prěnjeho Napoleona předstajeć. Pśi tutej składnosći dyrbješe wozjewjenje na swoje wójsko přednjesć, kiž jomu joho adjudant na papjerje napisane přepoda.

Pśi trećim wospjetowanju tutoho wuznamneho dźiwadła so kěžor a adjudant pśed předstajenjom we zdrasćerni mócnje rozkoriśtaj, tak zo njezjednanaj na „deski" dźěštaj.

Hdyž chcyše mały kěžor swoje wozjewjenje ze wšej raznosću swojemu wójsku přednjesć, přepoda jemu adjudant čwak papjery, kiž běše — běła, kaž sněh —.

Napoleonej počinaše so wšo mućić. Ani słowćka z wozjewjenja njemóžeše z hłowy. Po krótkej přestawcy z rozhorjenym wurazom wobliča, ale z luborynymi słowami přepoda njepopisanu papjeru adjudantej:

„Śće so dźensa w bitwje wuznamjenił! Přečitajće wójsku tohodła wozjewjenje!"

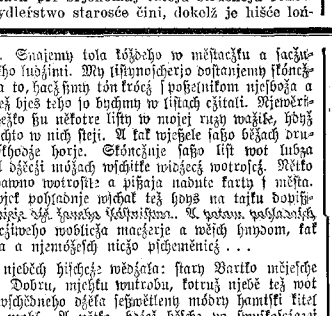
W přenim wokomiku drje so adjudantej też wšitko před wočomaj pisaneše, tola wědźeše sebi pomhać a sadźi swojeho wjećiwcho towarša (kěžora), kaž karpa na pěsk:

„Kěžorska Majestosć wopokaza mi wulku česć. Tola jako wojak, kiž wé, dźěsaceych dnjow dołh, wjerzym tuto wumělstwo čitanja nawukny!."

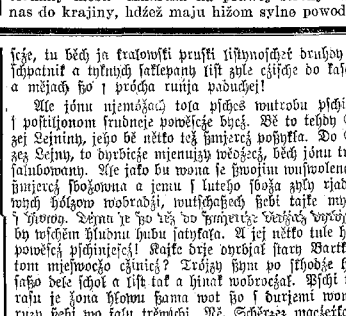
Padacy zawěšk njelubu situaciju skónči.

Pismowstwo

— „**Syn Hagary**" (Der Sohn der Hagar), tak mjenuje žo roman Pawoła Kellera, kiž je wušoł w Bergstadt-nakładze Wilh. Gottl. Korna we Wrótšławju. Roman je prěnjorjadne dźěło, kiž nam tak prawje přichd woczi wjedze žiwjenske podeńdźenja, kiž su často tak ćerne. Tu žo njewopśiuje žiwjenje we hewak kwóčenych kuśotnych abo spokojazych barbach, ale přched nami jewi žo wopraudźitosć. Syn hosćenzarja Hartmanna Lubowalche pola jeho starschich přichśitanemu dźowku Marthu Helmičcej, dźowku khudych wjeśnych ludźi a přeśiwi ś njej kšasne dny wopornese lubosće, kiž wešo njewostachu bjes ześěhnka. Tola Hartmann žo po woli swojeju starschich ženi s bohatej wjeśnjanku. Wopuschći wbohu Marthu w najceźejšchej khwili jeje žiwjenja. Wona žo kradny je starschiskeho domu a w žitnischcu porodźi dźěćo, hólcźa, šamo semrěwschi na wukrwawjenje cźěła. Starschi wboheje Marthy we tom nicko njeshonichu a hólcźa bu pola zułych ludźi wocźehnjeny. Hdyž bě wotrosła, bludźeše po cźěžkich žiwjenskich podeńdźenjach jako hudźbnik po kraju. Tak přichźdze njewědomnje też do domu hosćenzarja Hartmanna, jeho nana, kotrehož w duchu šurowje hłodźeše. Hartmann, kiž bě njesbožowny pod khwatku žwojeje žony žiwy, lubuje jenicźku žwoju dźowku Christu. Dramatikaž ryśuje śpiśowaczel nětko sašonamakanje, žiwjenje wboheho Roberta Helmicha pola hosćenzarja Hartmanna. Tej wboh Robert žeńi śprawnje smyślenosće sa Loru, kiž pak njeje jeho luboscze ybdała. Tola wón jej w najwjeršchej nuzy pomha, sarucźi jej spokojne žiwjenje přichi stronje teho muža, kiž chzyšche ju we hańbje wopuschćiś. Wón šam, Robert Helmich, bu šamotaŕ, a jako tkoni, so je Hartmann jeho nan, tón, kiž je na tak šrudnym dóńtom žwojeje macźerje winowaty, wopuschći jeho dwór. Po rjanych wopomnjenšich dnjach pola hišćeze žiwych starschich žwojeje wboheje macźerje, dźe do šweća, wokhudnjeny na cźěle a na duschi. Je žo chzył na nanu wšeźiś, ale njeje wjeźou wuspjeł. Wbohi Robert Helmich zhjwri na cźěle a jemrěje runja macźerj, w žitnischcu khudy a wopuschćeny w žiwej wérje do Sbóžnika, kotrehož widźi w šmjertnej hodźinje pśes žitne šahony k bebi kročźej jeho troschtujo: „Wě domje mojeho nana je wjele bydlenjow!" — Doporučujuenny šakupjenje tuteho prěnjotneho romana. Našcha knihařnja jón rad wobstara.

Słezyskej hrošeše wulka woda.

Wódra a Nisa (nic ta, kotraž pola Zhorjelca běži) matej wot někotrych dnjow wulku wodu. Na wsach a w městach pśi brjohomaj tuteju strašnoju rěkow sebi wobydlerstwo starosće čini, dokelž je hišće łoše čežke powodźenje w čerstwym dopomnjeću. Torhaca Nisa je hižom zwottorhała móst, kiž z betona twarjachu. Wobraz na lěwej stronje pokazuje zwottorhany móst. Khartka na prawej stronje wjedźe nas do krajiny, hdźež maju hižom sylne powodźenje.

Wuznaće listynošerja

W śećim połtkodze nascheje khšze bjła mała ludźo. Se starym listynoscherjom Bartkom saběrachu so moje myśle hižo husto, hdyž wón rano w schesćich s cźešknt ichtórnjemi po šthodze dele kupajo mje hižo do cźaša se šłóbkoho sparja wubudźi. Nětkole njeběłyšchu tónle stuy wiaz a šyju hač do šwětłeho ranja. Pśched krótkim su Bartka po schtrnzecźi śrožnuch službnych létach na wotpočink pósłali. Wěsche to tyany šwojeden; šamo pósłowy direktor bě tam powół a cźłowjek njeby wěrił, keźo šwélkow a rjanych darow su tucźi jednori ludźo dostali. Tak cźinjach bo teź ja winowata. Skerje s dźakownosće sa spožčeny rańschi pokoj, hač je šuždoneho pśicheźełstwa šnadź — ale wotpśichźiwnych nětkore róże a pśichwinjasach je k pakźišej tobaka a šaiměrno, njejšym wopyt wobžarowała. Bartko, wyšoko waženy, mile, saldate wobliczo starza wošrjedź wulkich różowych koschow a wobdate wot šyjnych mrócźelow tobaka, pokasa žo najbóle sojeběleny a dźakowasche žo mi tak twutrobnje, so bě mi dźiwajo na skromny dar hižo nimale njeslubo.

Dyrbjach pak žo hišćeze bóle dźiwaś. Wšo dyrbjach žo pohybnuś a wot šłódźeho palenza wopitaś. Bartko pokasa žo, jako žo jeho wobšarna žona šaho w tuchni šhubi, jako śrećźinu, haj jako wšošélamy cźłowjek. Wšchu cźešcź, kak rjane šłowa wón sa žwoje jednore powołanje namaka, kotreż njebě jemu w běhu šchtyrcźi napinazych službnych lét toša wopraudźe žanych bohatkowow wumjeknoł. Wón šdaśe žo mi być runjewun filosofa mjes listynoscherjemi, kotrychž nadawk husto bywa, być s pohśelnikom teho abo tamneho wošuda. A poša mje drje tu jeho jahk wotsebje śrećźinu, dokelž widźeśche, so pohśelnikam jemu s dźakowneum wuchom.

Wěsće, Bartko rjekny, běch drje jenoš mały šastojnik, ale to napjelnje cźłowjeka tola hdrosoćeju, so njebě mnoho tyhaz napinazych puczow pśichi mótiku a we wjedrach, po šthodach horje, po šłowach dele zyłe žiwjenje dołho, podarmo. Wěsćeze dyrbjała pónłowego direktora błyšcźeć, kak rjenje je wón to prajił. So žebi pilnosć we službje a dopjelnjenje winowatosće tež na nišim městnje šedźbnoscź šobuczłowjekow wununiłe, a podobnje. Zyłe žiwjenje na to myślach, hač drje maju ludźo naśche dźěło też tak prawje jaśeź, abo hač šmy sa nich jenoš pschinoschowarjo. Njeje tola tak, so tykamy sa naśche zaplaczenje listu do šuschćitkow, dokelž bywa to naścha winowatosć. Snajemy tola tójdeho w městačku a sacźuwamy s jeho ludźimi. My listynoscherjo dostanjemy słónczne je žilu sa to, hač šmy tón krótcź s poštelnikom njeshoža a wjeśela, też bjes teho jo bychmy w listach cźitali. Njewěrśeće, tak cźešco su někotre listy w mojej ruzy wažike, hdyž wobźach, schto w nich šteji. A tak wjeśele saho běžach druhdy po šthodze horje. Skónczinje saho list wot lubza Minki! A dźěćeji mójach wschitke widźeć wotrosć. Nětko drje su dawno wotrosłe a pišaja nadute karty s města. Nó, cźłowjek pohśadnje wschak teź hdyš na tajtu dopišowizu, ta wjele zaš šawaha šahšiwa. A potom pohladnješ do staroséźiwego wobliczа maćerje a wšich hnydom, kak wšy šteja a njemóžesch niczo pischemnicź . . .

Hdyž njeběch hišćeze wódźała: staŕy Bartko měješe wutrobu! Dobru, mjechu wutrobu, kotruž njebě też wot schćerchu wschćdneho dźěła jeśwrěłeny módry hamtški kitel podušnjcź mohł. A nětko, hdźej běšche po šwušłokcźazej winowatosći, bijesche tuta wutroba hišćeze cźopśišcho. „Samolwitosć, je direktor prajił" — tak Bartko pokrcźowasche — „samolwitosć sće dyrbjeli zyłe šwoje žiwjenje šacźuwacź!" Ach, dyž by wón wědźał, kak cźešco je winowatosćeju s khwóćemi na mni wotpočkowała. Hdy by wón wědźał, so dyrbjach jónu też ja žo s tutej winowatosćeju cźešco bědźicź a potom tola ważny list podra . . ."

Staŕy Bartko dyrbi šebi runja pšcheślapnjenemu schulśemu hólcźejej na hubu. I šćto, wón rjekny, nětkole je šo mi to tola wuńunyło, a Wy mje njepšcherádźeće. Haj, je wěrno, też staŕy Bartko, kotrenuž běchu hałke njedawno šwérzu w šastojśiwnje wobtrucźili, bě šo jónu cźeško pšcheschol. Tohodła njetrjeba nichtó šchiwje na mnje hladaci, přched łubem Bohom horjeka cźuje šo staŕy cźišły. A šalétnjena dźě wěz też je. Widźiceze, žwój najcźeźšchi cźaš mějach we wójnškich létach. Młodźi kotegojo wšchitkich w polu, a tuž dyrbjach žwoje hižo staŕe kosće dwójzy napinacź. A wšchźenje wulki wacźok listow ham. Ale to njebě hišćeze to najhórše. Tu pšchihódźechu druhoby tajke šaklepane wézki s poša wrócźo, kotreż bě macź šama napjchała, a nětko bě na nich tajki cźerwjeny kolt: Padnył! abo Shubjeny! Ach, tu buchu staremu Bartkej šlawy dwójzy cźešće. Cźłowjek bě jich widźał j tajkej nadóźiju wucźahnyć. Jony cźinja šebi doma šaroscźe a mrěja hłoš; ale njedźiwaju teho wjeśele pšchi kóždem lišcźe, kotryž pšchikhadźeśche j wójnštich hrjebjoweh! A nětko je wšcho nimo, a Bartko dyrbi temu pšchihladowacź. Wašeźe, tu běch ja kralowški prušti listynoscheŕ druhoby wulki šchpatnik a tyknych kaklepany list zyłe cźišće do kaschćika a mějach šo j próchа runja paduchej!

Ale jónu njemóžaju tola pšches wutrobu pšchinjeśeć, j postiljonom šrudneje powésće być. Bě to tehdy Schérzej Lejniny, jeho bě nětko tež šmjerć poštyka. Do Schérzeja Lejniny, to dyrbiśe mjenujej wbožeć, běch jónu troschtu šalubowany. Ale jako bu wona še šwojim wušwolenem tak šmjerci šbožowna a jemu j luteho šboža zyły rjad strowych hólozow wobradźi, wutšchaśech šebi tajke myślicźki s hłowy. Dejna je šo teź do šmjerće šerźiš wróćo, so by wšchem hłudnu hubu šatykała. A jej nětko tule hróbnu powésć pšchinjeśeź! Kajke drje dyrbjał staŕy Bartko pšchi tom mjeiwocźo cźinicź? Trójzy šym po šthodze horje a šaho dele šchol a list tak a hinak wobroćeał. Pšchi tśeźim rašu je žona hłowu šama wot šo š durjemi won tykła ruzy šebi wo šalu trěwchi. Ně, Schérzej macźerka, šym chétše prajił, nicźo sa Waš! A pšchi tom dyrbjach šam list chétše do tošche padnycź dał, a tam je wón hišćeze dźěsaca.

S Bartkej nanoweje tuški wušupowachu šylne mrócźele a wón ptazny šebi na žwoje koleno. Po prawom dźě běšche to hlupošcź, wón pokračowaschе, njemógach wonšud tola šaǰerźeŕcź, a ſ liśćiny šhubjenych dyrbješche wona to tola prjedy abo pośdźišcho šhonicź. Njemějach dźě potom też thdźenje dokho žanehо pokoja, doniž Schérz na liśćiníe mjes šhubjenymi a padnjenymi nještelesche. Ale wěrieze šnadź, so je Schérzej macź do teho wěrita? Je šebi nadźiju cźinjiwšchi ſ krutem pšcheswědcźenjom rjekła: won pšchinjóże šaho! Se šłowami: „won pšchinjóże šaho!" je pokojała žwojich hólozow. Tuczi šu njedźiwajuy hubjeneje wójnškeje zyrobу wulke narošći a khodźa hižo dawno do fabriki na dźěło. Wójna je škónczi, wojaży šo wróćiźu ale Schérz mjes nimi njeběšche; Bartkej nan je pśvoje listy dase rosnoschował a nichtó njeje jeho wobšłorźił dla podrazenja. Ale to najrjeńšche tutoje štawišny: won je šo tola ſ wójny wróćił, Korla Schérz! Po wšchom létach je Sibirikeje, ſ takše wulkej brodu! Sawcźerawschim tu też pobu, so by mi šboža pšchał. A pšchi tom dyrbjach šebi šłajnje myślicź na podrazenju pólny list a šo jónu tak prawje wobšladowacź jako nešchto podobne kaž pšchedwidźeńcze. A to ſ tom pšcheńeńjenjom w šastojśiwje . . .

Luba, šwérna dulcha listynoscherja, to žlubich cźi rady!

wz.

Łužisko-serbski Wěstnik čo. 7, lětnik XII.

Prěnju stronu dełi wobraz Jakuba Barta-Čišinskeho a baseń Jozefa Pelińka „Čišinski“ ze składnoscu nawrota 75. narodnin 20. augusta t. l. Zdobom pokaže so na wudaće Čišinsk. basnjow z młodych lět, kiž je naš krajan dr. M. Krječmaŕ zestajał. (Wunidże jako zběrka knih. „Dom a swět“). Samsny autor připrawuje tež wjetšu monografiju wo Čišinskim. To z wulkej radoscu čitamy. Skónčnje zhonimy nadrobnje wo jeho žiwjenju a dźełe za serbski lud, mjez tym zo so hač dotal spokojachmy jenož z drobnostkami. — Wo prózdninskim přebytku (pućowanje ze autoru) we Łužicy referuje J. Lásko. Rysuje janse naše poměry w Hornjej a Delnjej Łužicy, wopytawši też Wětošowski drastny swjedźeń“. Je to pućowarski wobraz bjez šminki. Pod rubriku „Drobnostki“ referuje Vl. Změškał wo „Prózdniny we Łužicy“, wo „II. zjězdże kat. młodźeńcow w Różeńće“, wo „Wopyće biskopa dr. Konrada Gröbera w Różeńće“, a wo „Prózdninach serb. dźěći při morju“ (zarjadowanje „Domowiny“ z wokrjesnym hejtmanstwom), dr. Jozef Páta wo † kantoru M. Riese; Jan Jaška wo „studentskej skhadźowanc; Vlad. Mayer wo „poswjećeńskej swjatoch. wotkrywa Zejlerjowcho pomnika“ — a Zorka wo „připrawach maś. šule w Budyšinje“. — Pod „Rozprawy“ pišo P. wo ferijalnym přebytku serb. dźěći we Jablkynicich“ a wšelacy rozprawniccy wo literarnych a narodnych zajimawosćach a skutku wo kruhu přećelow Łužicy w Češkej, Pólskej a Francowskej. Nadeńdźemy dale baseń „Demonstracija“, wobswětlowacu požadanje Serbow a Němcow. — Pod rubriku „Literarny přehlad“ pišo red. dr. Jozef Páta wo literarnych nowosćach. Dale nadeńdźemy wozjewjeńku wo fundaciji br. Šimonow, wulcy ważnu za našich potrěbnych studentow. Čisło „Wěstnika“ přinjese mnoheho zajimaweho a jo k čitanju kóždemu doporučujemy. -ŕ.

Wobdarjeny krawski mištr

Město Widno dostanje za někotre njedźele nowy, nahladny pomnik, kotryž njeje pak wěnowany někajkemu rycerjej mjeńa abo ducha, ale jednoremu krawcej. Wón płaći k dopomnjeću na Józefa Madersperga, poprawnemu wunamakarjej šijaceje mašiny, kotryž je dźěłił wosud mnoho wunamakarjow, kotřiž njemějachu zboże swoje wunamakanje dožiwić a wužiwać. Wón bě lěta 1790 ze swojim nanom, kotryž bě też krawc, z Tirolskeje do Widna přišoł a założi zhromadnje z nim krawcowstwo. Madersperger bórzy spóznа, zo njeje możno ze spróchniwym dźěłom ruki też w tutom rjemjesle doprědka přińć, a wón prócowaše so z najwjetšim napinanjom, mašinu za šiće wunamakać. Hišće dźensa su jeho wunamakanja, z dwěmaj nitkomaj šić a jehła z wuškom na špicy, z hłownem podłožkom wšěch systemow šijaceje mašiny. Hižo lěta 1814 dosta wón sudniski skit jeho wunamakanja, kotreż bu jemu też lěto pozdźišo we Widnje patentowane. Ale Madersperger njeměješe žanych pjenjez, sam zhotowjenje šijacych mašinow do ruki wzać. Też njeporadźi so jemu, pjenjezникow za swoje wunamakanje zajimować. Wón sam je stajnje ze swojej mašinu šił, je pak jara stary we najkhudšich wobstejnosćach wumrěł. Joho model, prěnja šijaca mašina swěta, steji hišće dźensa we techniskim muzeju za industriju a rjemjesło we Widnje. Wjac zboża a wuspěcha měješe Američan Howe, kotryž narodźi so hakle lěta 1819, potajkim štyri lěta pozdźišo, jako měješe Madersperger hižo swój patent. Po naćiskach małeho Widniskeho krawca je wón šijace mašiny zhotowjał, a namaka w Isaaku Merriće Singeru, kotryž pokhadźeše z wupućowaneje Heidelbergskeje swójby, khmanu wosobu za přewjedźenje a zhotowjenje šijacych mašinow, kotreż dobychu sebi bórzy cyły swět. kwc.

Hospodarski rozhlad

Wutoru 29. septembra 1931:

Wčerawše kurzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 pólsk złotych	47,40
1 jendźelski punt	20,43	100 čěskosł. krónow	12,44
100 šwajc. frankow	81,00	100 franc. frankow	16,45

Bursy w Němskej wostanu hač na dalše sawrjene. Wčera so w Barlinje přichodźowstwo Barlinskeje bursy šeńdże, so by wuradźowało, hač a hdy měše so bursy zaso wotewrić. Dokelž dopiš knježerstwa přichodźejsche, namołwjaše, jo so wotewrjenje ważnych winow dla njeby stało, wobsamknu přichodźowstwo po tutym namołwjenju. Sa hospodarske zbliženje a dorozumjenje Němskeje z Francowskej so wobźelu němsko-francowscy hospodarscy wubjerk zastupili. Na sthadźowanzy nalutowarjow je so statny kanzler dr. Brüuning rahnje přičerpjenje inflacije wuprajił, a ta to, so němska sloja hriwna swoju hódnotu zachowa.

Na **produktowych wikach** płaćiny, wobsteje w terminowym wikowanju popuśćezowachu. W hotowym zornje pšenica na Barlinskich wikach pomjo kóżdeje zaso 15 pjenjezkow přichadźeše. Na Drježdźanskich wikach bě wčera pomjo pjatkej tehorunja we 15 pf. tuniša, rožka we 5 pjenjezkow. Wowsa a jećmjeń w hotowym zornje w Barlinje, ćah w Drježdźanach, swoje dotalne płaćiny dźerżeschtaj. Zentnaŕ płaćeše je w Barlinje:

	Wčera	tydźenja
	hr.	hr.
Pšenca	10.70—10.85	10.15—10.60
Rožka	9 45— 9.55	9 15— 9.30
Nalětni ječmjeń	—	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.45— 7.80
Wows	6.85— 7.20	6.60— 7.00

w termijowym wikowanju

Pšenca, sept.	11.62½—11.52⅓	11.43⅘
„ okt.	11.55—11.45	11.32½
„ dec.	11.72½—11.60	11.37½—11.35
Rožka, sept.	10.15—10.10	9.86¼
„ okt.	10.01½— 9.97½	9.75— 9.70
„ dec.	10.05½— 9.92⅔	9.72½
Wows, sept.	7.67½— 7.60	—
„ okt.	7.40	—
„ dec.	7.62½— 7.45	—

w Drježdźanach:

	wčera	tydźenja
Pšenca nowa	10.75—11.00	10.65—10.60
Rožka nowa	10.00—10.25	9.75—10.00
Ječmjeń. nalětni	8.75— 9.60	8.75— 9.60
Ječmjeń, nazymski	8.25— 8.50	8.25— 8.50
Wows	7.50— 7.85	7.50— 7.85

Wifi rěznego skotu wječera w Drježdźanach.

Dowoz bě jaso pjeće kulft we tyšaćich druźinach. Sćiwinje mějachu hižo kworpołka schpatne wili. Tučne a cjeńke pjeće pomjo poślednim wikam w płaćijnju popuśćezowachu, kohe pjeće běchu tehorunja tuniše. W cjelatach běchu wiki hubjenjejše hač sahdźeny tydźen. Mjane cjelata wot zyga dotalne płaćiny nimale dźerżachu, tola kormne cjelata a schpatne w płaćijnje cjuceńše pjchišadźowachu. Jara hubjene běchu jaso wiki w howjadach. Dołcej snižene płaćijny mějachu bycy, wobsteje tajše z Bayerskeje, też krawy běchu jaso tuniše, wo howjadła z pasłwow njerodźachu.

Ssudnižny na pjcheđađowanje

drjedu 30. septembra 1931:

we **Kamjenzu** w „Lěpšym domje“ dop. w 10 hodź.: pjenjezny kamor, pišaty stroj, wichelake kenzliske mjeble,

we **Wulk. Sdźarach** w Streuslej hońcenzu dop. w 10 hodź.: motorske koło, awto, 20 matrazow, tafl. wosaŕ, wschelake mjeble,

w Radwarju pola Kulowa, kupy seidu so pschip. w 1 hodź. pola gmejnskeho pjenježnicerja: bjlěl, jofa, famor, 6 stołow, bok, truwa, jałojza, 5 gwint;

sćetwórk 1. oktobra 1931:

w Budyschinje na Budyšinskim dop. w 10 hodź.: wschelake mebje, małchiny, hubjene stroje, schijace mašchiny, pišaty stroje, motorske koło, muź. a žonj. nohawy, žonj. sukenje, gramofony, šanki, 130 kowanych kokow, wschelake biochemiske twory, tichanawa, 2250 zigarow, klawěraj, radio, wschelake kolesowe dźěle a narunanki, cyłanili a tłamarske pokhadźe.

pónđelu 5. oktobra 1931:

w Běłej Wodźe, w dworje radnizy, dop. w 11 hodź.: cyłanik, 40 błelchow wina, 3 błelche pěnjazeho wina, 80 litrow rožtwoweho, 4 błelche litéra.

Ssudnišce powesće.

Sa smjerća pomjenowachu knjeza Pawoła Richarda Nowotnika we Lomiku pola Minakała za Minakał, Khrostu, Lomik, Lupoj i Lupjanišcej Dubrawku a Bukowzom, zom, Bronjom i Kamjenju je Selenym Hajom.

Konkursowe nałožnoscje:

Dalšcha termina w konkursu nad samoježenjom maschinskeho inżenjera Alfreda Brückнera w Budyschinje je sćedu 7. 10. 31 dop. ½12 hodź.

a hołcejnarja Edmunda Hopfa w Budyschinje na Hłownym torhoschcu 4 w Budyschinje je sćedu 21. 10. 1931 dop. w 11 hodź., wobej w Budyschinje na Budyschinje, jsiwa 141.

Drježdźanska burza (28. IX.)

Pšenca, 75 kg	215 220	běrnjace kružki	15 00-15,40
rožka, 74 kg	200 205	pšeńč. wotruby	10,20-10,60
nalětni ječmjeń	175-190	ržane wotruby	10 70 11,50
nazymsk. ječmjeń	165-170	pšeńčna muka	46 00 48 0
wows	150-157	ržana muka	33,00 34,00
čerwjeny dźećel	—	woka	—
raps	—	pjeluški	—
kukurica (Mais)	—	hróch	—
suche trub.	6,00 6,20	cokrowe truh.	—

Płaćizny rěznego skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

28. septembra

241 wol., 423 byk., 359 kruw., 134 jałojc., 746 ćelat., 1036 wowc., 3202 swini.

Płaćizny za

woły: 1. 38—42, 2. 32—37, 3. 27—30, 4. 24—26;
byki: 1. 35—41, 2. 30—35, 3. 24—29;
kruwy: 1. 32—36, 2. 27—31. 3. 20—24, 4. 16—19;
jałojcy: 1. 36—39, 2. 29—35;
wowcy: 1. 43—48. 2. 34—40, 3. 25—32;
ćelata: 1. —; 2. 50—56, 3. 44—50, 4. 35—42
swinje: (přez 300 pf.) 58—59 2. (240—3 55—57
3. (200—240) 52—54 4. (160—200) 50—52,
Raney: 46—50.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo ro tuni abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćizny po złotej hriwnje				
	28. 9.	26. 9.		28. 9.	26. 9.
Pšeńca	214-217	216-219	hrochy	—	—
rožka	189-191	189-191	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	modre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	149-156	149-156	žołte łupiny	—	—
wows	137-144	137-144	seradella	—	—
kukurica	—	—	raps. wosušk	—	—
pšeńč. muka	26,2-32,5	26,7-32,5	lany wósušk	13,3-13,4	13,3-13,4
rżana muka	26,9-29,5	27,0-29,5	pocn. melasa	—	—
pš. wotruby	10,5 10,7	10,5-10,7	brnj. kruški	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25-9,50	syno, 50 kg	1,70-2,20	1,90-2,30
raps	—	—	rżana sloma	0,40-0,55	0,55-0,65
hróch Viktor.	20,0 27,0	20,0-27,0	pšeńč. „	0,4 -0,55	0,45-,55
lane symjo.	—	—	wowsena „	0,45-0,55	0,45-0,55
pjeluški	—	—	ječa „	0,45-0,55	0,45-0,55

P. Prječžmaŕ:

Ty a ja!

Skutne rospomninanje wo serbskim narodnym dźěle.

Howrjaŕ, žołmjasy cźaš po wójnje je nimo a te ludy, kiž serbi wubědźichu swobodu, dźensa cźestuje ptschi selenym błidze narodow serbja, dokelž wola, móa a skutki wuznamjenjeja jich běh. A hdyž pohladamy do knihow cźasa, do swětnych stawiznow, a jene kapjerko po druhim studujemy, nadeńdźemy stajnje wojowanje, luićenje, dobyće. Potajkim, wosudy ludow su sjednoćene s pontćanami cźasa. Tón lud pak, kiž so njeschba, nima też žane prawo. So so Serbja po wójnje prózowachu wo swoje kulturne prawa, to je tola potajtim zyle srosumliwe prózowanje a zadanje! So pak so pschcźo wokolo njeta wo pscherachnistwje a druhim wěrnjejschdobnym, to je dźensa skoro wjazy hač śmješne. Powójnjeli cźaš je tak mnohu mužej rodźił, je też i němskeho rěkoŕstwa wutworił republiku (sobuzkej dźensa hischcźe wo swoje wobstacźe žurowje wojowazu pschcźiwo njerosumnej a sastaŕskej lakomnosći). Cźekhodła njesmjeł w tutom cźasu serbski lud swoje prawa zabaćj, njeźmeł so možnje hibaćj? A schtoż je nam tuto hibanje pschinjesło, cźesćcźimy sebi dźensa! Wono je pschinjesło do naschcźo serbschcźo žiwjenja nowe žiwjenje. Tuto znowarobźenje skutkownosće jewi so we wurasnischim žadanju wołożenja woprawjenych cźežow, kiž serbski lud tłócźa; jewi pak so też w cźěsej skutkownosći na wschćich polach narodneho prózowanja, też mjes ludom šamym. A hdyž pilnje a śwědomnicźe studujemy stawiśmy serbskeho ludu, dóńdźemy k jasnemu spóznaću, **so móża so Serbja šami jenicźy psches swoju rutu wolu k narodnemu žiwjenju, psches swoju horzu lubość mačerinej rěcźi a rodnej zemi a serbskim wótzowskim pocźinkam a psches shromadne pschesjedne dźěło w zyrkwi, šchuli, narodnych towaršiwach a na hospodaŕskim polu** sdźerżeć. **Njebudźe-li jednoty mjes wschćimi stawami ludu, mjes jednotliwznmi a w zuku, potom wšo njebudźe je, nje a njemóże nichby być zaručene wobstacźe zyłeho naroda.** S kriwju a hyłami su pisane stawizny serbskeho ludu. Njepraji to nam dosć! Tu dyrbi być kóżdy Serb wołóżeć cźežow. Potajtim ma wukonjecź swjatu misiju, swjatu pschikhluschnosć, ća narod dźěłacź!

Schto cźinja ludy swěta ća swój pschichod? Teź wone wojuja, ko skruća! Tu so nam tola jasnje pokaża, so jenož wěcźny rpawny bój njeće zohnowanje we swěti! Pohladajmy tuž khutnje na polo naschcźe dźěławosće, so bychmy šami dopóznali, so su naschcźe puće prawe!

Schto su naschcźe serbskie towaršiwa? Wone njesłu žane zyłki pscheradnikow, ale prózowarjow, su sdźerżićelcźa cźłowjekow krutcźo rjapa, želejnjeje wole a idealneho smyslenja! Potajtim so ani wo šmuschku hinak w dźěle njepokaża, kaž kóżde druhe towaršiwo. Jich wjednizh su cźasto wschćesne, tola ś darami ducha žołnowe šamy prokoho serbskeho ludu. Je tuž njesrosumliwe, cźehodła so tak mnohi Serb sdała dźerżi serbskich towaršiwow. (Se swojim poczinjenjom sdobuzuje cźasto podhladnosć a tak wědomnje abo njewědomnje druhemu kacźi kormi, so by tón je potom sterje lépje wotbył). Wotwolakowanje inteligentnych kruhow wot serbskeho naroneho dźěła je budźenje maćerskeho ludu. A je tuto sabudźenje woprawnjene? Nět! Je cźasto jenoż pschcźesć šarnecźaju měrne žiwjenje bjez wulkeje prózy a bědy! Skutk, kiž šmě śwětło dnja widźeć, hischcźe ženi schkodźi njeje! S kaćich pschicźinow dha naschi narodni prózowarjo dźełaju w naschich serbskich towaršiwach, sjednoćenstwach a sjoźaschach? Materijelne lépschiny žanerun ći nich njeschwaju, ale wopory. To je tola najlépschi dopokaz skutka, kiž njetrjeba fo psched śwětłom dnja bojećź!

Pódła druhich ważnych pschednjetow haja towaršiwa serbskich narodny, ludowy a wumělecki spěw! Schto je sa cźłowjeka, sa cźłowjeństwo, sa ludy śwěta spěw? Wón je měrićelo ducha, sjaw jeho wobpołitosće, wón je radosći a wjeselc, płaći a srudoba luda. Jón hajićź je šamo kaśeń ludow! Tak też serbskeho! K hajenju praweho spěwa trjebaju so prózowarjo wujbolje a wopornje idealnosće, potajkim biespórocźenje skutkownosće, kiž je kóżdemu pschistupna, kiž ma tute dobre pocźinki w sebi. Potajtim polo biespórocźnosće so płódnje wobdźěła — w serbskim kruhu. Abo haji šuśod znadź spěw s druhich pschicźin?

Schto je nasche Sokolstwo? Zyłk ke skrućenju cźěła a ducha pod serbskim pschikłajom, na błowjanskim cźěłosćiwućowanjstwim podłožu założeny. A tutón cźěłosćiwućowanjstwi pschi wšěch wobłuknatych jako najlépschi. A te najlépsche dyrbi sa naš Serbow runje dobre dosć być, jeli chcemy dopórdoka pschińć. Trjebamy strowy lud, kiž je wschém cźejam, też hospodaŕskim sroścemy, kiž pak je w duchu njesmjé nalad staćź! Zyły śwět haji cźěłosćiwućowanje na najschérschim podłožu! Cźehodła njebyrjeli to też my a so nam w tom słowjanski ras najbliže leźi, drje budże kóżdemu jasnje. Rjetrjebamschi wušuje druhi, kaž my šami, cźerta na jeźenu, kiž tu šyła njeje. Abo je podkaź němskeho cźěłosćiwućowanja też i nékajkej tajnosći swjatany, potom wěźi je njedowera nam pschtyć pyta, ko šo dorosumliwa?

Šana, ani ta najšlawnischa sschchosć, ale jenož strowa a dźełowa pschitomnosć saručuje narodam pschichod. Tak praji Měrošław Tyrš, jałožeŕ słowjanskeho Sokolstwa. A tutón podkaź, tuta łahada, płaći sa tośiće ludy śwěta, kaž też ta nasch Serbow!

Sakład ludow je młodźina. Sakłady dyrbja skakotnje być, hewak je na nje twarcź njemóże. Hewak ma je sakład halle pschipraweć. Młodźinje ma šo dacź do rukow móź, a tuta sjednoczena je želesnej wolu, sarucźa wobstacźe ludow. Staraćź dyrbi šo kóżdy lud wo swoju młodźinu najintenziwnischo, jeli njecha sanźć. Kak my to cźinimy, to šebi nětk rospominajmy! (Skónčź. ješ.)

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

„S. N." płaca měsačnje we wudawarni 1.20 hr., na pósce a pola dowérnik. 1,61 hr., pó kšiżu. zwjazkom abo do wukraja 2,25 hr. abo 18 Kč. Wud.: a čišći Smolerjec knihličišćerńe, zap. dr. z w. ruk. w Serb. Domje w Budyšinje. Telefon 2687

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały mm-rjadk 8 pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyše wobliceja. Za reklamowy mm-rjadk płaći so 24 pj. Rabat po tarifje. Kóžde čo. płaći 10 pj.

Kóždy w Němskej bydlacy abonent „Serb. Nowin" je pola Nürnbergskej žiwenje zawěšćaceje banki w Nürnbergu zawěšeny přećiwo sćěhnjenju čełneno znjezdobjenja z 1000 hr. — hdyž je na čas žiwenja dostatnje bědaty. Kóžde znjezdobjenje dyrbi abonent hnydom tutej zawěšćacej bancy wozjewić, zranjeny dyrbi hnydom, najpozdźišo na druhi dźeń lěkarsku pomoc pytać. Smjertne znjezdobjenja dyrbja so bancy hnydom, najpozdźišo do 48 hodźin pisnje připowědźić. Prawa a winowatosće abonentow wutajenja nadrobnje wumjenjenja tuteje banki, kiž Serbske Nowiny hdys a tdys wozjewja.

Čisło (Nr.) 228 **Budyšin — Srjedu, 30. septembra 1931 — Bautzen** **Lětnik 90**

Sakski sejm

Sobotu je so wutoru po dwajmjeńčnej pśestawce do mjeńpowótkowanja sejchow. Ministerski president **Schieck** so klowa jimasche, so by wo bubjenym statnym finanznym połoženju rěcał, schtož je so hižo pśichi wosjewjenju sakskeho nusowego wukasa pśed sastupjerjeni nowin stało.

W nastupanju podpjeranja spomoženskich njesakluženjow je so Sakśej pomhało, tola niż na dołhoboze waschnje. S dźakom ma so na to pokasaś, so žu druhe kraje pśichipóznate, so dyrbja so Sakśej pśichi rozdźělenju nětkostatneje pomocy lěpichiny daś. Sa bobustawy sastojiśeho knježerstwa je jara bolostne bylo, swojim powołanskim towaršschan sajo wopory napołožiś. Kaž bórzy stananzne połoženje dowoli, dyrbi so mjda sakśich sastojinskow nimskeho stata a Pruśkeje stajiś. Stónčnje ministerski president praji, so budźiśe knježerstwo, pśiedy hač je nusowy wukas wudało, jara rad žejm šwolało a žebi jeho pśichłušowanje wótpołnuło, hdy budźichu wuhłady na to byłe, so by so ś tym tak rucże k wunošśkej doščło, kaž žebi połoženje žada.

Sozialdemokrat **Edel** sa namjet rěcźeše, po kótrymž maju so naprawy sa wołóženje nuły cźinić, kótraž bo we symje wóczakuje. Dawk khěžneje danje k lěpschemu khěžerjow njedyrbjał so wótstronić, wěšte twarzy dyrbjałe so wunjesć, runje tak sastaranje śriedźneje Sakśeje je wodu. Rěcźnik fóncznje pśichipowědźi, so sozialdemokratiska frakcija namjet ludoweje strony na nowe śrócźenje dnjowych pjenjes sakśich žejmskich sapóšłanzow wótpokasa.

Finanzny minister **dr. Hedrich** proschesche, so by so namjet na sawjedźenje naprawow sa wołóženje nuły w symje a druhe namjety wubjerkej pschipokasał ś wutwarjanjom namjeta w nastupanju sastaranja śriedźneje Sakśeje ś wodu. Tutón namjet by so dyrbjał tak dołho wróćo stajiś, dokaž śmjeje statna pokładnja sa to trěbnych 28 milijonow hriwnow. Słowny dźěł 23½ miljona hriwnow njemóže so nětkole swjesć. Pódła toho je móžno, so pschetrjebanje wody w śriedźnej Sakśej dla industrijoweje nuły dale wróćo pónźe. Pschetrjebanje wósteje dźělby wody pak je nusne, jeli so dyrbi so pschedewsasze daniś.

Komunist **Renner** wo wulkej liczbje namjetow žwoje strony rěcźeše, kótreż su hižo sdźela pschesćěhnjene.

Sozialdemokrat **Siegert** knježerstwo napominaschе, so by so ś krajemi doreźało, kótreż sa sakhowanje žamóstatnosće krajow wustupuja. Pśichi nětkrjišćich wuradźenjach nimskeho stata by so to ganc źobustatkowanje druhich nimskich krajow žadaćz mógło, kótreż je so Pruśkej pschiswolilo. Nimski nusowym wukas se 24. augusta **symnu diktaturu hacź do najmjeńšich nadrobnosćow** pschihotuje. Kóžda žamóstatnosć krajow, też Steinike žamóstarjadnistwo, so wótstroni. Sso žejm njewótpraschawschi je so Schieckowe knježerstwo diktatej podcźišło. Wono politiku žobu cźini, kótraž so ludej njelubi a žaneho wutrohowanja ś nuły njepschinješe.

Dr. Weber ś hospodarskeje strony so pschećiwo wukaśej wobroći, kótryž je twarjenje wobydlenjow sastajił. Wschě wobydlenjowe twarjenja ś dawka khěžneje danje by dyrbjał wótpadnyś; take summa by so dyrbjała sa wupórjedźenje khěžow nałožiś.

Namjet na skróćenje dnjowych pjenjez sakskich sejmskich zapósłancow

Fraktsija nimskeje ludoweje strony w sakskim žejmje je śledowazy namjet podała:

S wukasom ś 21. septembra 1931 je statne knježerstwo statnych sastojinkow a pśisłušejnzow ś nowymi cźežkimi wopjerami poczeżiło. W tajšim nusowym cźasu njemóža sapóšłanzy sakskeho žejma, hacźrunjež je so wotschłodźenje jich wudawkow hižo wo 20 prozentow skrócźiło, dotalne wotschłodźenje dale žadaćz. Tohodła namjetujemy, so by žejm wobsahowył:

1. „Wotschłodźenje wudawkow sapóšłanzow so wo 20 prozentow skrócźi.
2. Prawo na wotschłodźenje wudawkow sa mjezny njeplaćeji, w kótrychž so žejm njeseńdże."

Kaž je žłyschcź, so tónle namjet po pschećiu nimskeje ludoweje strony bjes rozprajenja w połnym žejmje **hnydom prawnemu wubjerkej pschipokasa,** so by so mohło hnydom wo nim jednaś.

Jeli so by žejmowa wjetschina tónle namjet pschijała, by so **pśenjotne** wotschkodźenje sakskich žejmskich sapóšłanzow skoro wo połowu pomjeńšiło.

Sakski nuzowy wukaz a zniženje kultury

Kulturnopolitiski krajny wubjerk nimskeje ludoweje strony w Sakśej je w žwojim połednim poźedźenju po pschednoschku žejmoweho mjeńpowótkowanja, profesora dr. Hicknanna, wo sakskim nusowym wukasu a jeho studowanju w kulturnym a wosebje schulskim nastupanju śledowaze wobsahowne pschijał:

Kulturno-politiski krajny wubjerk nimskeje ludoweje strony wobžaruje, so so ś wukasowymi pschedpisami **zdźełanosćz w Sakśej cźežko potrjechi.** Njemóžemy so knježerstwownemu nahładej pschisahmnyć, so dyrbja so samjesowanja pschi zdźełanosći tak poměriś, so so wyšokosć jeje dokonjanosće sakhowa. **Widźimy ju wjele bóle khutnje wohroženu.** Mjes druhim wosebje wobžarnjemy, so so starschi w hospodarśkej nuły naschedyo luda se sawjedźenjom abo powjeršenjom schulskeho pjenjesa šnowa poczeża. Bojimy so, so so powoskańska schula a wyschiche wotdźelenja ludoweje schule pohubjeńscha. Ludowa schula je we strasche, so so jej charakter stałoweje schule natłóži. Knježerstwo należnje prošmy, so by pschi wuwjedźenju wukasa na to myślilo, so bychu so wulke krutosće smirnyle.

S wulkej starosću też na **wošud młodych wucźerjow a studijowych asistorow** hladamy. Prošmy knježerstwo, so by wotwarjenske naprawy łahodnje nałožało, so bychu so fruschćenja po możnosći wobeschle, jelt so pak bychu tola nusne byłe, so by so se **złužby** puschćenym dobrajaga summa sa existenzu pschisiwolika. Nasch pädagogiski dorost njeśmě do nuły a sadwołowanja padnyć. Też schula so njeby jeho złužby bjes cźežkeje schkody wjdaś mohła.

Zjězd sakskich wobsedźerjow lěsa

Swjasć sakskich wobžeźerjowe lěża je w Kamjeńcu sjěd ś pschedbydźiwom hrabje Solmsa-Wildenfelsa měł. Tutón we wotewrjazej rěcźi žadasche, so by so nimske drjewo pschećiwo konkurrenzy wukrajneho drjewa ś zlom schkłaka. Po pschednoschku dr. Dienera se Schönberga-Pfaffrody wo „nuły hajnistwa" so wobsamknjene pschija, we **kótrymž** so dźiwajo na tunje płaćišny sa wužitkowe drjewo w Sakśej prošy, so by stat na sapłaćenje dawkow se sakśeho hajnistwa cźakał.

Profesor Krauß ś hajnisteje wyšokeje schule w Tharandtu wo „**Krótkich ýbrach w Kamjeńcich ferowach**" rěcźeše a rodźiny wyschichi hajnik Hennig w Kamjeńcu wo „**kulturach w Kamjeńcim městowym lěsu.**" Słónčnje žebi Kamjeński městowy lěs wobhladachu.

Rozprajenja wo Genfu

Po dwajdnjowej pschestawcy, kótraž je ś wopytom Franzowskow nusna była, je so němski kabinett wutoru popołdnju sajo šeschol, so by so wo Radźinych wuradźenjach w Genfu, kótreż tu so sandźeny tydźeń sapoczałe, dale rozprajił.

Wot wunoschka rosprajenjow budźe też wotwiźowaćz, hacź šwonkowny minister **dr. Curtius dale w sastojnstwje wostanje.** Nazionalni sozialistojo, kótrychž frakśijine pschedstajdstwo so žobotu šeńdże, su hižo pschipowědźeli, so **namjet na wuprajenje njedowěrjenja** niż jenož pschećiwo zyłemu ministerstwu, ale wobeschle pschećiwo dr. Curtiusej sapodadźa. Sozialdemokratiski „Vorwärts" je k tomu pschispomnił, so pschemjenjenje wobsehu w šwonkownym ministerstwje, też žoby by ś pschemjenjenju w kanzlerstwje dowjedło, njeby ś pschemjenjenjom kursa w šwonkownym ministerstwje swjasane było. Hewak by niz jenož we Franzowskej, ale w zyłym šwěcźe mjenjenje nastało, so so ś Nimskej njeboža politiske dojednanja wobsahmnyły. Praschenja šwonkowneje politiki rospominaschi, budźe knježerstwo po šdaću wo symskim programmje dale jednaś, kótryž so tónle tydźeń wosjewi.

Přemjenjenje w zawěšćenju dźěłonjemjerjow

W praschenju wustrowjenja sawěšćenja dźěłonjemjerjow so rošsudne wobsamknjenja wozjawja. Woja **so,** so so defizit nimskostatneho sawěšćazego wustawa pschi 7 milijonach dźěłonjemjerjow na 302 abo 330 mi**lijonow hriwnow powjetschi.**

Defizit dyrbi so na śledowaze waschnje wurunaś: Sawěšćenske žadźby so najpróždy na žadźby krisowego spomoženja šniža. S tym by so 50 milijonow hriwnow salutowało. Dale je wotmyślene, podpjeranki cźaj ke sawěšćenju dźěłonjemjerjow se 26 na 18 njedźel šniźiś. S tym bychu so wudawki wo 30 prozentow šniźiłe. Wustrowjenje sawěšćenja dźěłonjemjerjow so potajkim je wulkeho dźěła na schkodu krisoweje podpjery a spomoženja njesakluženjow stanje.

Dokelž pak gmejnam njeje móžno, bjes pomocy nimskeho stata pschidźěrazu liczbu njesakluženjow sastaraś, je nimske knježerstwo wobsamknło, gmejnam ś wołóženju cźežow sa njesakluženjow 220 milijonow hriwnow do wole daćz. W tutej sumnje je hižo 60 milijonow hriwnow zapschijatych, kótreż su so gmejnam na podłožku junijskeho wukasa dale.

*

Kaž je žłyschcź, je so pschedbydźiwow sjesda porheinskich městow wutoru w Kölnje jeschło, so by wo jenotnym pschewodźenju pruskeho lutowańskeho mjeńpowótkowanja wobsamknło, kótryž pschedbydźuje, so maju so žadźby dostawarjow podpjery šniźiś. Wobsamknło je so, swjasćam podrjedźeneho spomoženja porucźeć, śledowaze nowe prawidła postajiś: za žwójbnu hłowu 36 hriwnow (hacź dotal 39 hriwnow) měsačnje, za mandželsku 18 hriwnow (hacź dotal 19,50 hr.). Sa dźěći stare žadźby wosłanu.

Mzdowy tarif so wupowědźił

Pódła towarstwa nimskeje żelesniży je tej nimskostatna póśta k 31. oktobrej mjeńowy tarif wupowědźiła. Sdobom je nimske finanzne ministerstwo mjeńowy tarif sa nimskostatnych dźěłaćerjow wupowědźił. Na podłožku tohole wupowědźenja dyrbja so tarify sa 500 0000 dźěłaćerjow wobnowiś. Jeli so k dojednanju wo nowych tarifach njedóńdźe, móže so mjda na podłožku mjeńowego wukasa wo 4½ prozenta skrócźiś.

Newyorkske banki žadaju, zo so wójnski dołh wušmórnje

Kaž Washingtonski dopisowaŕ „Daily Telegrapha" pischе, je so powěsć wo špuschćenju šloteje měny we wschelakich krajach napołdeń **w Schwódskej, Norwegiskej a Danskej** — drje je šwonkownym měrom pschijała, tola wustrózenje a rosmyślenje, kak so to wschо skóncźi, pschibêratej. Wróćosstutkowanje na amerikanske wukrajne wikowanje, powědanje, so też Italska pschestanje šwoje bankowki sa złatom kupnicź, šwědźenje rakarnh, amerikanskich bankow w połdnjom tydźenju, wupołcźene hobrske amerikanske summy w Europje —

wschо to je pjecza Newyorskich bankjejow k jenomužnemu pschešwědźenju dowjedło, zo móže jenož wuschmórnjenje wschеho wójnskeho dołka ś powschitkownje pušteje mucźenjo dowjesć.

W Sjednoćenych statach połnózneje Ameriki dale sa cźischcź knježi, so so pjenježna hódnosć we wjetschinje nawjedowazych krajow sa krótichi abo dlěschi cźaj hinak, znadź po liczbnej hódnosći słownych twarow wobliczi, a so by so mohła hódnosć šłota w Sjednoćenych statach a Franzowskej njeśišćicź.

Newyorkske banki też **na knježerstwo tłocza,** so by šwokanje **internazionalneje konferenzy wo měnowym pracheńju** do ruki wsało. Hoover je kombi dla kongreßowych próšdninow, dla nimo měry wulkeho defizita w statnym hospodarstwje planje, dla wschědneje pschihótowaneje bjesdźełoloscе nastork ś tomu dacź, tola so **wóste šnamjenja** sa to pokasuja, so by namjet sa tajfu konferenzu, kóry by ś druheho stata wuschoł, so w Běłym domje (amerikanskim knježerstwje) pschihódnje pschijał.

W symle swójm „Daily Telegraph" na to pokasuje, so je so pódźelu ś Newyorka sa **30 milijonow hriwnow šłota** do Franzowskeje a sa pjeć milijonow hriwnow šłota do Hollandskeje pósłało. Dokelž je so pódła toho sa nětkóže 125 milijonow hriwnow šłota sa njesnate šlicźowanje na bok stajiło, wotthad šłota se Sjednoćenych statow pódźełu khětru summu psches 200 milijonow hriwnow wucźinja.

*

Guarante Trust Company w Newyorku je wutoru **so** 12 milijonow dollarow (80 milijonow hriwnow) šłota do Europy wuwjesła. S nich je schło 7 milijonow dollarow do Franzowskeje a 5 milijonow do Schwajzarskeje.

Powjetšenje diskonta w Hollandskej

Nižozemska banka je diskontowu žadžbu ſ 2 na 3 prozenty powjetšiła. Dwajprozentska žadžba je wot 16. meje 1931 płaćiła.

Nižozemska banka je też lombardsku žadžbu powjetšiła, a to ſ 2½ na 4 prozenty.

Sjednoczenje hollandskich wuwoženjerjow je pónđelu wobſamknło, ſwojim jendželskim wotebčerjam ſdžělić, so žo njemóža ſpokojić, so žo jich podate twory do Jendželskeje po nětčišćim puntowskim kursu ſapłaćeja. Wono wjele bóle na ſtejišćeju ſtejì, so žu žo bźeze kontraktu hišćeje po ſtotym kursu wobſamknte, tak ſo dyrbi žo ſapłaćenje po ſtotym kursu ſtaś.

Dojednańska formula wo bronjeńskim měrje

Wotbronjeńſki wubjerk ſhromadźiſny Swjatka Ludowa je wobſamknjenje pśijał, ke kotrymž žo praji: Shromadźiſna je wo tym pśiſpjewdežena, so wobnowjenje napiſchemo bronjenja nuſnje k internazionalnej a ſozialnej kataſtrofe dowjedže. Nospominajo, so by žo atmoſfera bowêrjenja wutworiła, dyby bychu wšêe ſtaty ſlubiłe, so ſwoje bronjenje njepowjeſćeja, proſžu ſhromadźiſna kuježeſtwa, na wotbronjeńſku konferenzu pśiſpêwroſchene, so bychu tónle podaŕk ſe ſaſtajenjom bronjenja pśichótowaśe. Knježeſtwa bychu žo dyrbjałe wšêmu wostajiś, ſe cźimž by žo bronjenje powjetšiło. Shromadźiſna dała Radu proſžu, žo hač k 1. novembrej 1931 wo tym wuprajiła, hač ſu ſwólniwe, na jene lêto wot tutoho cźaſa tajkej pśiſpêwatwaŕy bronjenja pśichłoſowaŕ.

Macdonald dalokosahacu połnomóc žada

Jendželske knježeſtwo je žo roſſudźiło, ſ nowym programmom pśiſhed parlament ſtupiś. Programmu wot ludu poručnjoſć žada, so bychu žo knježeſtwu ſrędki do ruki dale, ſ kotrymiž bychu žo nětčišnje wobežežnjoſće hodźiłe pśiſhewinuś. Knježeſtwu dyrbi žo pśiſhewoſtaśiś, ſłowne tarify tak nakóźeć, kaž wobſtejnoſće žadaju. S tym by žo pśiſhêjenoſć w knježeſtwje ſaſo dospiła, kotraž je žo dla ſłowneho praſchenja roſſeſćêpiła.

Gmejske wólby w Ćeskosłowakskej

Wo gmejnſkich wólbach w Ćeſkoſłowakſkej, kotreż žu žo njedźelu w ſjiſchtwórcźinach gmejnow wotmêŕe, njeje hišćeše wunoſchk je wſchêch gmejnow ſnaty. Nadpadne je, ſo je narodna liga pŕjedawſchego miniſtra Striberneho niž jenoż w Prašy, ale też ſwonka Prahi liczbu ſwojich hłoſow kšêŕo powjetšiła. To je cźim bóle ſpomnjenja hódne, dokeļž tale ſtrona je wſchitkim ſrędkam pśiſpêčiwo knježeſtwu wojuje. Wona je wobła ſwoje ſydła w Prážſkej gmejnſkej radźe ſ dwêju na 11 powjetſchiċ; ſ nich žu ſhubili narodni ſozialiſtojo a kommuniſtojo po tśioch, narodni demokratojo dwê a pśichemyſłowa ſtrona jene ſydło. Naċłoŕny kandidat narodneje ligi je pŕjedawſchi pósłanc w Japanſkej dr. Pergler, kiż do Ameriki puċował, a kotremuż nochzychu žo do Ćêch wrôcśiċ daċ.

Nowe rozšćêpjenjenie w Mandźurskej

Po japanſkej knježeſtwowej powêſći ſ Charbina je žo w Kirinje nowe provinzne knježeſtwo wutworiło, kotreż je ſwólniwe, ſ japanſkim knježeſtwom wo mêŕ jednaċ. Saſtupjerjo provinzneho knježeſtwa žu pjeċa hižo po puċu do Japanſkeje.

*

Po ruſkej knježeſtwowej powêſći ſ Mukdena je žo tam provinzne knježeſtwo ſałożiło. Tole knježeſtwo je wojſewiło, so je ſwólniwe, ſ Japanſkej hyndom wo mêŕje jednaċ ſ wumênjenjom, so japanſke hłowne roſkaſowaŕſtwo wſchê bróńje, kotreż žu Japanzy ſebrali, chineſſemu wójſku wróċi. Kak žo japanſke knježeſtwo k tomu ſtaji, njeje hišćeše ſnate.

Ze Serbow

W Budyſchinje, 30. ſeptembra 1931.

— Wo wjedrje. Wječera wjeċor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer —5, thermometer wo dnjo +10. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer —8 a thermometer w nozy +3. — Sněhź nôzne jutśerſki. — Wjedro je žo woprawdże ſtajiło. Hač na dłêſchi cźaſ? Bóh to wê! Ratař dźakuje žo naſtomu ſa kóždy ſłónċny dźeń a proſy wo wobſtajne wjedro hač do pôźnjeje nôcy.

— Sněhź wjedrje. Wječera wjeċor w 7 hodź. barometer 749, hygrometer —5, thermometer wo dnjo +10. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 749, hygrometer —8 a thermometer w nozy +3. — Sněhź nôzne jutśerſki. — Wjedro je žo woprawdże ſtajiło. Hač na dłêſchi cźaſ? Bóh to wê! Ratař dźakuje žo naſtomu ſa kóždy ſłónċny dźeń a proſy wo wobſtajne wjedro hač do pôźnjeje nôcy.

— Swój 75letny wobłchodny jubilej ſwjeċeſi jutśe 1. oktobra tudomna firma Kurt Paul Zieſchang, rêſnistwo na Žitnych wikach 22. Mnohi mišſtr Arnoſcht Zieſchang ſałoži lêta 1856 wobłchod w domje, w kotrymž je hišćeše dźeńſnišći dźeń ſamóſtejeny. Wón je jón 35 lêt bóhu wjeſoł a jón 1. julija 1891 ſwojemu žyneż Pawołej pśiſpewdał, kiż je ſwojej mandźelſkej wobłchod dałſche 35 lêt wjedźeſche a 2. oktobra 1926 pśiſchwa jeho ſyn knjes Kurt Zieſchang wobłchod a wjedźe jón dale je ſwojej mandźelſkej w ſmyſłe dźêda a nana. Jubilejny dźeń ma žo wotmêċ ſ bjes wobſebitnych ſwjatoſnoſćow. Sa to pśiſpewda mêſtnoſć knjes Kurt Zieſchang Budyſkemu nuſowemu ſjednoċerſtwu k roſpoloženju na ſwu duch a potrébnych zentnaŕ tuka, zentnaŕ ſiwjaka a zentnaŕ koloſaju. Je to ſłowałowny ſkutk, kiż ſaſłuži, so bychu jón ſeźiwowali. Jubilejnemu wobłchodej pak wjele ſbožo też do pśichoda.

— Swój 20letny wobłchodny jubilej ſwjeċeſi 1. oktobra knježna Marja Kilankez w Budyſchinje na Sserbſkej haſy 15, hdźeż ma kwêtkowy a wênzowy wobłchod. Hakle 19 lêt ſtara ſałoži lêta 1911 ſwój wobłchod we domje knjeza Otty Königa pśi Mjaſowych ſêkach a pśiſpêwdži ſo lêta 1918 do wjetšćheje mêſtnoſće na Sserbſkej haſy. Wiele ſbožo k jubilejej.

— Sakſka krajna loterija. Pśichi pôndźelniſchim cźehnjenju 5. rjadowneje 199. ſakſkeje krajneje loterije (24. dźeń) padźe dobywże wo 10000 hriwnow na cźiſło 124961 dobywże wo 5000 hr. na cźiſła 5115, 15185, 68603, 73615, 102285, 103663, 103888, 104053, 111704 a 144891.

— Dobryże wo 3000 hriwnow padźe pśichi wêċeraweſchim pośledniim cźehnjenju ſakſkeje krajneje loterije na lóſ cźo. 52908 do tudomneje Rothereż loterijowje bêrkownje.

S Hrodźiſchcźa. Domjacy ſbórka ſa ſmutkowne miſijonſtwo, kotraż je w nałchej wośadźe pśiches zyrkwinſkich pŕjedpołdnjacych ſbórkarjow a dobrowólnych ſbórkarjow w pśichodnjanym cźaſu ſbórała, je pśichi wſchêm hušćenym cźaſu 345 hrivnow wunjeſła, a to w Rakołdach 65 hr., w Hrodźiſchcźu 56,75 hr., w Drožkźiju 52,40 hr., w Njechornju 33,05 hr., w Bêłej Horje 32 hr., we Worjnje 23,30 hr., w Skaneźach 22 hr., we Wićhowach 21 hr. a we Wujeźu 18,50 hr., w Kortnizy 12,30 hr., w Wêſeżach 8,70 hr. Wſchitkim dawarjam a ſbórarjam wutrobny dźak.

S Ľubja. Na ſwoje žałoſtne ſranjenje wumrêł je wutoru rano moaſêr Stachura je Žitawa, kiż bêše pôndźelu ſo ſ elektriſtim powodom wopalił. Stachura bêše w Žitawje jako cźeſći atlet a ſchwortaŕ ſnaty.

S Kiſchižowa. We nozy wot ſwoboty k njedźeli, na rjanje wokoło 3 hodź. poby paduch pola tudomneho ſadła-rja O. Neumanna. Paduchej ſo poradźi, hrivnu ſ kłêwa wuċahnjeċ. Jako ſebi myſłeſche, ſo ma pjeċeń hižom w pónoji, jeho młody cźłowjek pśiches ſkapi a jeho poliźiji pśichepoda. Sajaty praji, ſo je ſ Hornich Brußow.

Wotjězd francowskeju ministrow z Barlina. Rozžohnowanje pŕi wokneje želeźniskeho woza. Ze wokna hladataj zwonkowny minister Briand a ministerski president Laval. Na želeźniskim nastupniśeu němski kancler dr. Brüning na lêwej ſtronje wokna, němſki zwonkowny minister dr. Curtius na prawej ſtronje wokna.

Rilan:

Napoleon a serbski wojak

Pŕenjotne powêdańcźko.

70j

(Pokraczowanje.)

Lady Holland ſcźeleſche kêžorej jendželſke nowiny, ſ kotrychž ſpośna, ſchto ſwjatſtarjo chźeja. Tuž rjekny Napoleon jendželſkemu połnomócznemu Campbell-ej:

„Chźeja mje moriċ — móža to! Ssym ſ wojakom, tuž poſtiċam ſam ſwoje wutrobno, ale njechaм pśiches ſadźeny bycź na druhu kupu.“ Kêžor wêdźeſche, so chźeja jeho na kupu St. Helena pśichewjeſć.

Wón ſhoni: ſwjatſtarjo ſu njepśichesjedni mjes ſobu, haj, mjes nimi je tajſta napjatoſć, ſo móže bórſy wójna wudyriċ. Wón derje wê, ſo Franzowſojo hidźa Bourbonow, kotrychž we ſwojich nowinach wušmêſcheja. Wêchu namolowali, kak nowy franzowſki kral ſedźo na ramjenjach ruſkeho koſaka, kiż pśiches cźeła Franzowſkow krocźi, cźehnje do Franzowſkeje. Franzowſka ſadaſche ſa Napoleonom, wołaſche jeho, wozſakowaſche jeho ſaj ſlubjeneho wumóžnika. So je to wſchitko wêrno, wobkruċi kêžorej marſchalowy Berthierowy pôſłoł Fleury de Chabroulon, kiż bê jako namórnik pſchedraſcźeny na rybaŕſkej łódźi ſobu pśichjêł do pśichiſtawa Porto Ferrajo.

Hdyž ſwjatſtarjo ſwoje pódpiſane ſlubjenja njedźerža, haj na to myſła, kak bychu Napoleona moriti, tak ma też kêžor prawo, ſo ſakitaċ. Na dnju 25. makeho rózła poſtaji tohodła, ſo matej ſo dwê łódźi najeċ. Dale poruċi, ſo ma ſo ſtara łódź „L' Inconſtant“ wuporjedźeċ a ſo wobarbiċ, kaž by jendželſka łódź była. Wšêch tſi łódźe ſaſtara ſ tjêłbami a zyrobiſnami a wobſadźi je w nozy 26. makeho rózła je 600 grenadêrami a hajnikami ſtareje gardy, je 400 korſiſtimi hajnikami a je 100 pólſkimi ſulanami. S tejle horſtku ludźi chże wón Franzowſky pśichedobyċ. Na dnju pŕenjeho naleſtnika pśichiſtaju wón w franzowſkim ſaſtiwje Jouan, kiż leži mjes Antibes a Cannes.

„Franzowſojo“, praji wón we ſwojim wukaſu na lud „ſym we wušnańſtwje ſłyſchał waſche ſtórźby a žałoſcze. Wy žadacźe ſebi jakoriſte knježeſtwo, kotreż ſcźe ſebi ſami wuſwoliċ. Ssym pśiches morjo pśichiſchoł, ſo bych moje a waſche prawa ſakitał.“ We wukaſu na wójſko kêžor rjekny: „Wojacy, hromadźcźe ſo pod thorhoj ſwojeho wójnſkeho wjednika. Jeho ſiwjenje ſtuſcha wam, jeho prawa ſu waſche a ludowe. Dobycźe pśichińdże kaž wichor; morjoł trojo-barbojteje thorhowje poleċi wot zyrkwineje wêże k zyrkwinej wêži hač k wêżam naſcheje zyrkwje Notre-Dame w Pariſu.“

Kaž bê Napoleon prajił, tak ſo ſta. Tuta ſchkriczka łapali zyku Franzowſku kaž tchbom, hdyž ſo wón wróċi ſ Egyptowſkeje. Tchdom pak jeho ſtónżo ſthadźeſche, ale nětko pŕjedy hač ſo ſtóńa, pśichedobudża ſo poślednije pruhi hišćeje jenu pśiches mróċelſke a ſapaleja domy, kaž bychu wſchitko ſ wohnjom ſniciżeł chźyle. Tak wuſna kêžor ſam na kupje Helena: „Najrjeńſchi cźaſ mojeho žiwjenja bê cźaſ ſ Cannes do Pariſa.“

Wot móſtich Alpow cźehnje małe wójſko po ſchiwych puċach do ranjeje Provenze. Lud pśichiwiżuje tu kraſej a ſjmnje wotpokaſuje kêžora. To wſchak Napoleona njewottraſcha, cźehnje dale a na pomjeſach kraſiny Dauphiné thwata lud jemu napjećcźo, wita radoſtnje ſwojeho kêžora a pśichiwoła jemu kaž pŕjedy: „Vive l'empereur!“

Na dnju ſedmeho naleſtnika pśichińdźechmy do Laſfray — wudoliny pola Grenoble. Tu ſtojeſche wotdźeł wójſka pjateho regimenta. Wobeńcź njemóžachmy wojak, dokeļž na jenym botku bêchu nahłe ſkały, na druhim jêſory. Pólźy hulanojo, naſche pŕjedewójſko, jêcha franzowſkim wojakam napjećcźo. Hdyž wjednik wójſka, Deleſſert ſaſtrôżane wobliċa ſwojich wojakow wuhlada, nima ſa radźomne, bitwu łapoċeċ a ſuž zoſa. Ale hulanojo jêchaja tak błiſko ſa nimi, ſo hulanſke korje wojakow je ſwojimi hłowami do khribjeta ſtorkaja. Tuž ſawoła Deleſſert: „K mjeċzam!“ Wojacy pożtu-chaja. Hulanojo maja pak pśichkas, ſo žo njeżmêża do ſaneho wojowanja podaċ, a tuž ſo wróċeja. W tutym wokomiku pśichihadża kêžor na cźołe ſwojich hajnikow, kiż maju tjêłbu ſ ſemi ſłożene. Stotnik Nardon ſawoła: „Tu je! woheń!“ Wojacy ſłóżnu, noſi jim ſchepotaja, ſ dyrkotazymaj rukomaj dźerża tjêłby każ ſe ſpintkom ſajatymaj. Nêkotre krocźele pśiched nimi ſaſtanje Napoleon.

„Wojacy!“, ſawoła wón ſ wulkim hłoſom, „Ssym waſch kêžor. Snajeċe mje?“

Poſtupi hišćeże dwê abo tſi krocźele, roſpina ſwój pśiſchewobłek nad ſekenej draſtu wojeŕiſkich hajnikow a rjekny: „Jeli je mjes wami wojak, kiż chże na ſwojeho kêžora tjêłeċ, — tu ſtoju.“

„Vive l'empereur!“ klinczi jemu napſchećzo. Wojacy bêża k njemu, padaja pśiched nim na ſwoje kolenja a wokoſcheja jemu jeho jêchaŕiſke ſchłórnje, jeho mjeċz, kromu jeho płaſćeża. Mrota Grenoble-a ſo wotewrieja, wojacy pśichepodaja jemu twjerdźiznu a cźiſćeja ſo kêžorej ſ tajkej ſahorjenoſću, ſo je ſtrach, ſo jeho roſtorhaja.

Woni wuſłobodnu jeho a njeſu jeho na ſwojich ramjenjach a chźedża ſo do Pariſa tak njeċej.

W nozy pśichiċahnu do Grenoble-a cźrjoda tatarjow wobrónjeni ſe ſekeraмi, widźlami, hlebtjemi, tjêłbami, ſmólnizy njeſo, ſ hudźbu, wołaju: „Njech je kêžor żiwy, njech je żiwa ſwoboda, ſmjerċ Bourbonam.“

Wobhdelerjo wjeſti Vizille pola Grenoble-a prajachu: „Tu je žo narodźiła revoluzija; my ſmy pŕenji ſadaſi prawa cźłowjeka; tu ſnowa poſtanje ſwoboda a cźeſći Franzowſkeje.“

S tutymi podawkami bêchu wſchitky pśiſchłapnjeni. Kak lud myſłeſche, pokaſaja hłowa, kotreż pomoznik mêſchćanoſty w Macon pśichi powitanju kêžora wupraji. „Pśicheżo wukonjeċe, majeſtoſć, dźiwy. Hdyż my ſaſłyſchachmy, ſo ſce wrôcśił, myſłachmy, ſo ſće wowrêtił“, ale dale njemóżeſche rêcźeċ, dokeļž lud kêžora tak bławjeſche, ſo njebê ani ſtrona wjazy roſumiċ. Tola dyrbimy prajiċ, niż jeno kêžor bê wowrótnił, ale zyła Franzowſka. Natarjej w mêſtaċźu Villefranche we wokrjeżu Lyon wotkupljchtaj korcźmarjej, pola kotreżož bê kêžor wobjedował, ſa drohe pjenjeży kocźe ſjedżeneho kurjeċa, ſo bychtaj żebi je jako drohe powoſtanki wobkhowakoj. W Lyonu ſwoſta 20 000 ludźi ſchtyri dny ſa ſobu pod kêżorowymi wotnami, ſo by bjes pśichestacźa wołako: „Njech je kêżor żiwy! Njech je revoluzija żiwa!“

(Pokraczowanje ſcźeluje.)

Z Lejna pola Khrósćic. Dokelž nětčiši wjesnjanosta, knjez Hanski wysokeje starosty dla — wón je 78 lět docpěł — tuto ważne zastojnstwo wjacy nochce dale wjesć, je so dyrbjał před něšto časom nowy wuzwolić. Wólba padże tehdy na knjeza Jakuba Eiselta, wobsedźerja tudomneje cyhelnicy. Wón k 1. okt. nastupi. Knjez Hanski, dobry Serb, swěrna duša, je 33 lět gmejnske należnosće zarjadował k spokojnosći wšěch. Za to wupraja jemu gmejna też na tutym městnje najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez!" Wjele časa a prócy je wěnował mlokarni, kiž je so pod nim natwariła a derje wuwiła. Wón běše jeje dołholětny předsyda a pokładnik. Wulke dźěło měješe wosebje we wójnskich létach. Ale wšitko je derje wobstarał. Tuž móže z dobrym swědomjom wjednistwo naslědnikej přepodać. Knjez Jakub Eiselt je dosć znaty jako swědomity a rozumny muž. Jemu móže so gmejna dowěrić. Dźensa wječor budże pola Hanskee swjatočne rozžahnowanje w přitomnosći knjeza hamtskeho hejtmana ze Zobel. Nowemu wjesnjanosće wjele zboža!

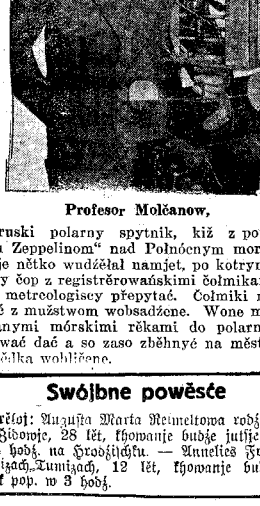
Z **Khrósćic.** Nowotwar Wuješec (Lebzec) hródžow je tak daloko pokročił, zo móžachu jón zaměrowany tydźeń (pjatk) zběhnać. W šěrokosći zwosta twar kaž je był, hu jenož něšto wyše twarjeny. Z twarjenjom hrónje so do zymy započeć njebudże.

S **Wotrowca.** Saldźenu njedźelu fwjeczeschе ho we našim Wojim domje žnjowy dźakny fwjeczeni. Zyrkej hišće je felenymi płatwami, woltař a dupa ſ połnymi płodami wuzwischenej. Duchowny Günther přeswjeschе wo fchiwórtej próſtwje „Naſch wschědny chlěb daj nam dźenſa." Wotſpěwowachu fchór pſchewodeſche cerkuſke wozbu a zyrkwiny chór fwjeſche chwalbny cerkuſki. Swjeczeſſi wopor wunjeſe nahladny pjenjes.

S **Rósbarta.** Wokrjesny wubjerk nalcheho wokrjesa wołenja, naſtupajo gmejniſki wiwołwy bank, ſo w něſtorich gmejnach njejſu hebi jaſni, ichto ma ſo ja dowołerja wobhladowacj. Jako „dowołowař" (Einführer) płaći w gmejniſtim wokrjeſu byhlaza wołoba, na kotreſ naſtorſ ho dowoſs ſtala, na pſchikład piwowy wikowař, hoteſenſař atd., liſ hebi dawa piwo wot jeneje wonkowneje piwarnje pſchiwołowacj. Wonkowna piwarnja, kotraž na ſkałanku hoſcenarja a piwowego wikowarja jemu piwo podwa, njepłaći potajſim ja „dowołerja".

Z Łužicy

* S **Kodrjeja.** Na Nitzańſkej drósy ſnjeſwoži Kodrjeſchanſki kowſki mſchſtr ſe ſwojim autom. Dokelž ho jenu njedźelu ſwěcy haſnyſchtej, poczа ho wos wſerhacj, ſpěchže do ſchoma a ho pſchi tom kſtšo wobſchkodźi. Na ſhoſe wobſpožowacj woſa a jeho pſchewodnik ſe ſtróžeſenu motorſkeſchtaj.

Profesor Molčanow,

tutón ruski polarny spytnik, kiž z powětronom „Hrabju Zeppelinom" nad Połnocnym morjom sobu leceše, je nětko wudźělał namjet, po kotrymž měł so połnócny čop z registrěrowańskimi čołmikami klimatiſcey a metreologiscey přepytać. Čołmiki njesmědźa pak być z muzſtwom wobsadźene. Wone maju so ze přepytanymi mórskimi rěkami do polarnych kónčin płuwać dać a so zaso zběhnyć na městnach, kiž su doporučka wobkčene.

Swójbne powěsće

Semrěłoj: Augusta Marta Neimeltowa rodź. Schmidtez na Zdowje, 28 lět, khowanje budże jutſje ſchtwórtk pop. ¼4 hodź. na Hrodźiſchću. — Annelies Frenzlez we w Semiſzach-Tumiſzach, 12 lět, khowanje budże jutſje ſchtwórtk pop. w 3 hodź.

Najnowiše z cyłeho swěta

— **Wuhlady na wjedro ſa jutſiſchi ſchtwórtk:** Hroſy nam nowe ſantroćenje a podſchiſchko też deſchcjowanje.

*

* **Pónbjelu w nozy ſu ſ palvroweje komory ſkały w Gräfenhainje pola Kinsbórka njeſnaczi ludjo nehdże zentnar roſbuchadłow tradnyli, kotrež ſu ſ nałhribjetnikami wotnjeſli.**

* **Pſchedſydſtwo němſkeje ſozialdemokratiſkeje ſtrony je ſapóſtanzow Seydewitza a Roſenfelda ſe ſozialdemokratiſkeje ſtrony wuſamkło.**

* **Burſy w Němſkej ſawrjene woſtanu.**

* **Na dwórniſchczu we Wallwitzach pola Halle je pónbjelu ho tworowy czah ſwrócził. Naſtata ſchkoda je wulka. Ludjo njejſu do njeboża pſchiſchli.**

* **W Podkopkach we Vadu w Madjarſkej ſu ho ſe powětry ſapalile. Schſzej hórnikow je žiwjenje ſhubiło. Do jeneho ſchachta, w kotrymž dźewjecz hórnikow dźěłaſche, ho po ſtyſnym roſbuchnjenju woda wula. Tſjom hórnikam ho pokaždi, ſ nuſu wuczekneſ.**

* **W Palacios w Schpaniſkej ſu ho kommuniſtojo do polizijſtow dali, hdyž tuczji jich ſhromadźiſnu roſpuſchczichu. Sſo wobarajo polizijſtojo dweju kommuniſtow ſaſtrelichu a pjeczich czeſło ſranichu.**

Knježeſtwowa manifestacija přećiwo inflaciji na zjězdże němskich naluſowarnjow.

Widźimy na wobrazu knježeſtwowu ložu při 50-lětnym jubilejnym zjězdże zwjazka němskich naluſowarnjow. Widźimy wot lewicy prawicu němskeho kanclerja dra. Brüninga, zady njeho pruskeho znutřkowneho ministra Severinga, potom presidenta němskostatneje banki dr. Luthera a skónčnje statneho sekretara Pündera.

Při swjedźeńskim akće zwjazka němskich naluſowarnjow a žěrowych pokładnjow z přiležnosću jeho 50lětneho jubilejneho zjězda jimachu so zamołwići wjedniey němskeje politiki słowa k ważnym wuprajenjam. Jeneje myſle wobroćeſchu ſo němſki kancler, president němskostatneje banki a pruski znutřkowny minister a też druzy wuznamni wjedniey němskeho hospodarſtwa přećiwo kóždemu hrajkanju z inflaciju. W tutym wokomiku njeby inflacija woznamjenjała wołóženje němskeho hospodarſtwa, ale by je cyle do zahuby zawjedła.

Hospodarſki rozhlad

Sſrjedu 30. ſeptembra 1931:

Wčerawše 'nrzy w Barlinje.

1 Dollar	4,198	100 ſchwajc. frankow	81.00
1 ſendźelski punt	20,43	100 franc. frankow	16,45
100 ſwaje. frankow	81.00	100 ſchkoſk. krónow	12,44
		100 diſk. złotych	47,45

Naſche hoſpodarſtwo je nimale wjaſſe. Sſamoſtatni pſchemyſlnizy ſu potrjebu ſaſwěſowanja. Bjes dźiwa je, ſo tajke ſtrony, kaž nazionalni ſozialiſća w tajſich czaſach dobyeſa žuđa. Wichi wólbach do Hamburgſkeho měſchczańſkeho ſaſtupjeſtwa pſchidobuchu ſwojim dotalnym 3 ſydłam hiſchcze 40. To je ſajimawe ſnamjo czaſa.

Produktowe wiki wczera laſo ſpadowaze płaczińy ſapiſchu. Dowoſs žita je wczera pſchiběrał. Sſłowa ſe ſtrony knježeſtwa, jo wihdy na nihdy noweje inflazije njebudże, ſu tych, kotſiž ſ nowej inflaziju powyſchenje płaczińow žita a wſchěch druhich ratarſkich wuſkodow wočakowachu, pohnuſe, žito nětko na pſchedań podawacj. Dale je knježeſtwo na to pokaſało, ſo njebudże podróżowanje ježiwjeńſkeje potrjeby ſměrom pſchihladowacj. S toho wuſhadża, jo może knježeſtwo ſe ſniženiom žitneho zła płaczińy žita ſłóczicj. Tute wotſjewjenja wječze k tomu pſchinoſchowachu, ſo bu dowoſs na wiki wjetſchi. Płaczińy ſkeżnych. Pſchenza a rožka pſchihadźiſchtej po zentnarju 20 pf., wowß 10 pf. Jeczmjeń pſchi dotalnej płaczińiſe woſta.

Zentnar płaczeſche w Barlinje:

	Wčera hr.	tydźenja hr.
Pſchenca	10.50—10.65	10.50—10.65
Rožka	9.25— 9.35	9.25— 9.35
Nałótni ječmjeń	7.35— 8.60	—
Nazymski „	7.45— 7.80	7.40— 7.75
Wows	6.95— 7.15	6.60— 7.00

w termijowym wikowanju

Pſchenca, ſept.	11.40	10.50—10.65
„ okt.	11.37½—11.30	11.45—11.55
„ dec.	11.42½	11.55—11.60
Rožka, ſept.	9.82½— 9.90	9.92½— 9.98¾
„ okt.	9.77½— 9.8 ⅛	8.80— 9.90
„ dec.	9.80— 9.86¼	8.80— 9.90
Wows, ſept.	7.40	—
„ okt.	7.27½— 7.25	7.40— 7.47½
„ dec.	7.27½	7.50

Swinjace wiki wčera w Barlinje
(Magervielhof Friedrichsfelde)

Přihnali běchu 378 běhakow, 671 proſatow

Te płaćachu	wčera hr.	tydźenja hr.
běhaki		
wulke	25.00—40.00	25.00—40.00
małe	16.00—25.00	15.00—25.00
proſata		
wulke	13.00—16.00	12.00—15.00
ſrjenje	10.00—13.00	9.00—12.00
małe	8.00—10.00	7.00— 9.00

Wiki běchu žiwiše, płaćiny postupowachu
Sſudniſzu na pſchehładowanje
ſchtwórtk 1. oktobra 1931:

w Kamjenzu w kaſarnach w komornym domje maſchinſkich tjelbow dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, ſchijaze maſchiny, pihaze ſtroj, wodowa klumpa, lampy, cżaſnik, żelezne kachle, wupſchestrjeżny, linolej, muż. koło a wahi, plecżene meble, klawěr, radio, wobrazy, muż. kožuch a ulſtr, awtowe tuki a wolije, wulke papjerowe noſiży, pjenjezny kamor, żonj., muż. a dźěcz. wobuća,

w Łubju na ſudniſtwje dop. w 10 hodź.: wſchelake meble, radio, ſynowowobrocżak, klawěr, ſkótne wahi, ſawarjeniſti hornj,

w Semjzach w Henczlez piwowym kuzżiku pop. w 2 ſ.: perſiſti wupſchestrjeżny.

*

Khěża ſ nětkhże 1¼ kórcom leżownoſeże, ſłuſchaza pjekarjej Pawołej Deże Rychtarjej w Korjezach. Hódna je 1193 hrimnow, wopalna poſſadnja 9280 hrimnow. Pſchehładowanje budże pjatk 13. nov. 1931 w Łubiju na ſudniſtwje.

Płaćiny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wotſjowe ſymjo po tunu abo 1000 kg, hewak 100 kg.

	Płaćiny po złotej hriwnje				
	29. 9.	28. 9.		29. 9.	28. 9.
Pſchenca	210-213	214-217	hanv	—	—
rožka	185-187	189-191	woka	—	—
naz. ječmjeń	—	—	módre łupiny	—	—
nal. ječmjeń	144-156	149-156	żołte łupiny	—	—
wowß	135-143	137-144	tendella	—	—
kukurica	—	—	raps. wonuſk	—	—
pšenč. muka	6 7-32,2	26.7-32,2	hany wónuſk	13,2 13,4	13,3-13,4
rżana muka	6 4-29,0	26 9-29,(	ocen. melasa	—	—
pš. wotruby	10,5 10,7	10,5-10,7	b rnj. kruſki	—	—
rżane „	9,25-9,50	9,25-9,5(	ſyno, 50 kg	1.70-2,20	1 9 -2,30
raps	—	—	rżana ſtoma	0,45-0,60	0 55-0,65
hróch Vik tor.	20,0 27,0	20,0-27,(	ježenč. „	0,40-0,(	0 45-0,5
lane ſymjo	—	—	wowſana „	0,55-0,6	0 45-0,55
ſpjuſki	—	—	jedra „	0 55-0,6	0 45-0,55

Płaćiny rěznego ſkotu na Barlinskich ſkótnych wikach.

29. ſeptembra 1931. Płaćiny po centn. a zł. hriwnach Skótne družiny a woznamjenjenja.

Woły: 518.

Polnomjaſne, wukormjene, najwjetſeże rěznoże hódnoſe hač do 6 lět	38 -40
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſe wukormjene	36—39
Mjenje wukormjene młode, derje picowane ſtarſe	32—35
Mjenje picowane wšěch ſtarobow	27—31
Byki: 491	
Polnomjaſne, wurośćene, najwjetſeże rěznoże hódnoſće	34—37
Polnomjaſne, młódſe	32—34
Mjenje wukormjene młódſe a derje picowane ſtarſe	28—31
Spatne	25—28
Jałojcy a kruwy: 540	
Polnomjaſne, wukormjene kruwy najwjetſeże rěznoże hódnoſce	39—32
Polnomjaſne, wukormjene jałojcy najwjetſeże rěznoże hódnoſce hač do 7 lět	28 -28
Starše wukormjene kruwy a derje wuwite młódſe kruwy a jałojcy	18—23
Derje picowane kruwy a mjenje picowane jałojcy	14—17
Mjenje a spatnje picowane	—
Celata: 2500	
Najlěpše wukormjene (2. druž.)	50—56
Mjenje wukormjene a tajke wot cyca 3.	44—55
Spatne (4.)	30 40
Wowcy: 3805.	
Młódźe a ſtarše wukormjene (1. družina	46—48
Starše wukormjene (2.)	40 - 45
Mjenje wukormjene (Mărzschafe) (3.	30—37
Swinje: 12989	
Polnomjaſne, wosebitych raſow a jich křižanjow ha do 1¼ lět ſtare	55—56
Wukormjene	53 -55
Mjaſne	48 -52
Spatne	43—47
Rancy a kundrosy	48—49

Njezbožatko

Kujes Dźećelnik wuczeše swoje pomasći se saka a wześći ſ pokmurjenym cołom, so běchu sajo jomu ſ tunjej margarinu pomałane, kuhasche do nich ſ wešćej nuczenosću, mjes tym so jeho puczowańći towarjsch do kofra pomałowschi ſej ſ najdróšišimi plodami a konfektom poſtuſowasche.

Potom pytasche jeho wóčko do wjeczornych ſmjerkow so ſawalugu krajinu, pſches kotruž mérjesche ſo ſpěſchnik. Wón posondny. Tola ſłužbne puczowanje dasche jemu wſchě ſtarosće na chwilu posabyć. S margarinu pomałany chléb bě tak rjec poſledni kuſaku poſłód wot doma, hdźež knjeſesche malo wjeſela. Krótke dny, kotrež wot firmy ſarumane dóſta, běchu wulět do lépſchego ſwěta.

Sa nim ſhubi ſo blěde, ſe ſtarosću ſeſtarjene mjeswoczo ſahe pſchekſčeże žony, kotraž bě jemu hiſchcze do ſapuczowanja wobliczita, ſo ſo ſchuiſke pjenjesy ſa hólza tónkrócz wot ſtajnje ſo ſnižacje mſoby wjaz ſapłaczicz njechodza. Njechasche nihoże a ženje wjaz doboh-reſ!

Elegantny puczowazy jemu napſcheczimo ſaſeli ſebi zigaretu a czitaſche w nékajim żurnalu. S wešćej żadoſću ſhladowaſchtej wóczaju thudulczay ſwoblekaneho na muża, kotryž méjesche po ſdaczu wſchěho dośe.

Tu poſkiczi puczowańći towarjſch ſwojemu napſcheczivo ſrodzazenu zigaretu. Bórzy ſo wobaj żiwje roſmolwjeſchtaj fraczawſchći ſo, dokelž méjeſchtaj ſamžny ſmér, ſo chzetaj wjecor ſhromadnje pſchi-żiwić.

Wobmyſlenja, ſo mohł wjecorny wulět pſche wulku dźěrn do móſchniczki makeho muża naczinicz, pſchemimy jeho ſobuježdny bórzy z tym, ſo jeho na wulkomyſlne waſchnje k temu pſcheczroży. Po tym hacz bě ſo jemu zuſy jako fabrikanta pſchedſtajił, rjekny wón nékajke njejrojumliwe mjeno. Wón ſdaſche ſo być jara bohaty.

Lokale, kotrež wón ſ Dźećelnikom wopyta, jmajesche tutón jenož po mjenje. Najlépſche jědże buchu jemu pſchedſtajene; jědże, kotrež běchu jemu dojpołnje zuſe a ſ kotrymiž — tak hłoſmy hacz bě — njewědżesche ſebi żanje prawieje rady. Zuły wjele pijesche, ſapoczа haru cźinicz, ſekła ſnatych, pſcheproſy jich ſa bliſko a wopoji ſo hładajzy.

Hdyž njemóžaſche hižo zyle wěſcze na nohomaj ſtacz, poſtrěhny ſo darnuwy zuły pſcheproſhowſchi wyſoko froſeżenu żónſku k rejam. Knjeni pſcheproſchenje wotpokazaſchi ſo poſmužnu. Pſchewodżeſ knjenje a njeſnaty zuły daſchtaj ſo do wurěczowanja, hoſcjo poczinachu być ſkedżbliwi, wobſtodny wjednik ſo do naſeżnoſcze tykaſche, a czerwjeny ſ roſhorjenjom a haňbu hrabny fabrikanta ſwój ſwjerſchnik a klobuk, pſchicźiſkowy ſadżiwanemu Dźeſelnikej pakczik ſto hriwnowſkich bankowkow, jeho proſtowſchi, ſo chzył worczińnu ſapłaczíwſchi ſa nim do napſcheczíwo leżazeje rejwarnje pſchińcz.

Dźeſelnik pſchestrěli ſ tſchepotazymaj rukomaj bankowki. Nałeżi pjeć ſtohriwnowſkich. Sčežowanje wuczini 120 hriwnow, tak ſo mójeſche Dźeſelnik dwoje ſ jeho ſożerżeć, ſchtož méżnażnje ſahłużeſche. Sprózninuje a wobhladnuje ſtuka won pjenjesy do ſwojeje ſuchoje liſtowne a poda ſo do wosnamjenjaneje rejwarnje.

Bě to bara. Namolowane żónſke powitachu jeho ſe nadběhowazymi żartami. S wulkotnoſću woleda won ſwój kſětru ſwotnoſcheny pſchewoblek. Sačerwjenjiwſchi ho, ſhladowa ſebi ſwěżejazy wobleſ a pſchekroczi hładki parket.

(Pokračowanje ſeſtehuje.)

Cyła wjes so čaza.

Wobraz předstaja hłownu dróhu w Holzheimje pola Neußa nad Rheinom. W Holzheimje bydli 250 swójbow. Tam čaſaše ſudniski čaſař nimale wšitko wobſedźeństwo tutych swójbow. Jenemu zebra khežu, druhemu skót, třećemu pola atd. Sudniske přesadźowanje je na 12. oktobra poſtajene. Přičina tuteho hospodarſkeho zwrěšćenja ſu lohkomyſlne kreditowe wobkhod Holzheimſkeje nalutowarnje.

Pola nas **Přiwabne dny za margarinu**

wot štwórtka 1. oktobra hač do póndźele 5. oktobra

Kóždy kupc dostanje při nakupowanju

1 punta margariny abo 1 punta kokosoweho tuka (palm. worjechowa butra)
½ pt. hładkeho rajsa abo 1 rózk mjehkeho twarožka darmo

2 punt. margariny abo 2 punty kokosoweho tuka (palm. worechowa butra)
1 pt. hładkeho rajsa abo 2 rózk. mjehkeho twarožka darmo

Naše margarinowe płaćizny su wot 45—80 pf.

Thams & Garfs w Kamjencu Herrenstr. 5 Telefon 418

Kalmuk-jaki

brune, čerwjene, móbre 3.95
muſtr., wulkoſć 46: jenoj

barchent-jaki

ſnate hóbnoſcze, nowe muſtry, wulk. 44: 2.50 2.80
ma ſtajnje na ſkładze

Andr. Kasper
(měr: A. Pilopp)
w Budyšinje, Burgplatz 11

Wosebity wobkhod
za
nawočnicy, šćipary (Klemmer)
dalokowidy atd.
Specialist
nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje na Hošle hasy (Nowotwař khorobn. kasy)

Hypotheki

kóždeje wysokoſće a za nizku dań, kupjenjo a předawanje

leżownoſcow

kóždeje družiny wobſtara

M. MULLER
w Budyšinje na Cyheln-ſkej hasy 10

Mantlowe tkaniny

we wšěch barbach
wot 2,50 hr.

Hobrski wubjerk tež w najlěpšich čiſtowołmjanych kajkoſcach za tych, kiž ſebi najwoſebniše žadaja

PAUL OTTE

na Žitnej hasy 10

Wažitkne železo

nošaki, U-żeleza, nitke a kulo-te żelezo atd. ma na předań

Koporn.k w Budyšinje

Kofej, kakao kolon. twory
KURIO
Zwonk. Lawska hasa 24

Jurij Hänsel w Budyšinje

na Sukelnſkej hasy 34 :: Telefon čo. 2736
Hłowna předawarnja Rudolfa Sacka z Lipska
w Budyſkim hamtſkim hejtmanſtwje

Jenopřečne Brabantske wobrotne pluhi tež za **kruwy** su dóſle

Serbow kupny dom

Wołmjane tkaniny, wušíw. za fale a rubíšć. . . . . 100 cm šěroke mtr 4.75
Wołmjany muslin za fale mtr. wot 1.75
Zidźane tkaniny pisane, za fale mtr. 5.50
Wołmj. tkaniny za spódnje ſukanje, zelene, ... čerwjene, módre mtr. 4.25
Wał, wušíw. za jaki, čorne 7.50, ſmuh. 4.95
Corne počehnjenja na kožuchi mtr 8.50

Pozament, cank. wobſadki, francy

Fale, pisany zateńk. . . jena 3.50, 2.75
Kapički, pisane . . . jena 1.65, 0.95
Banty za holcy . . . 1.10, 0.85
Banty za žony, molowane a wušíw. 1.35

Moirè Šnórki Taft

čorne, bě[illegible] we wšěch šěrokoſć.

Wobkedźbujce moje wosebite wokno za serbske wěcy na Dźiwadłowej hasy

Schaaf
Mechanik Bandagiſt

na Bohatej h. 20 - na Dźiwadł. h. 1

Lyon-Schnitte — Bayer-Schnitte

Dobre čehnje k sebi

Pytam
motorske koło
trjebane, 200 ccm na Třelanskej drózy 42 w kłamach

Serbske łačele
(Gramo'on Platten)
ma na ſkładze
Jan Schieback w Budyšinje na Mužakowskej dr. 4

Cynkowane, groćane
běrnjac. korby
1.40 hr.
Gustav Siegel
na Zadn. Bohatej h. 15

Reform. ſtalčiki
čelne powjazy
bjedrowe pasy
tunjo a dobre
w korsetſkim domje
Barthel
na Hošic hasy 33 / Rózk. Kežorſkeje dróhi
Poſłužuja jenož žónſke.

1856 **75** 1931

Poručam swoje wosebitoſće:
najl. tomatowu **homulkowu jatrowu kolbasu**, tučnu jatrowu kolbasu, mjasowu kolbasu, jazykowu kolbasu, cervelatowu kołbasu po Rügenwaldſkim waſnju hońtwjeſku kolbasu, staroněmſku, kolbuk. kolbasu

najl. jubilejne kołbaski
pječeń, ſylcu, narčzanja atd.

Paul Kurt Zieschang
na Žitnych wikach 22

— Moja snědańja je njedźelu wotewrjena —

Našemu nowolnikej, wučerjej bratrej
Janej Meškankej a jeho mandźelskej
přejemy do mandźelſtwa
mnoho zdaru
W bichanju, 29. sept. 1931.
Jednota Sokol

Přiloha k čisłu 228

SERBSKE NOWINY

Srjedu, 30. septembra 1931

Poslednı puć knjeza wyššcho fararja Domaški

Khutny dźeń hłubokeho žarowanja běšche wčerawšcha wutora ſa wulku Budešterčanſku wožadu a ſdobom ſa zyły ſerbſki łud. Wožada pſchewodźeſche ſwojeho nehdyſcheho ſwěrneho duſchowpaſtyrja na jeho poſlednim jeſuſkim puću. Po ſtach dźěchu wožadni ſa kaſchčom a mnoſy druſy ſ blizka a daloka. Na wſchě ſtrjeczi duchownych wopokaja ſwojemu ſaſtojnſtwu bratrej poſledniu cześć. Tole wurjadnje ſyſne pſchewodźenje ſwědčeſche mózniſcho, hacź by to něſchto druhe ſamohło, wo wulkej luboſći a cześćowanoſći, kotruż knjes wyſchſchi farar Domaſchka pola wſchitkich wuživaſche.

Popołdniu krótko do 3 hodź. pſchinjeſechu ſemrětcheho duſchowpaſtyrja ſ jeho doma, kiž běšche ſebi hakle pſched ſwěrom w tamnym ſtarym łuchu ſwojich ludych Budeſtez naiwarił, w kotrymž pak njeje dołho ſwojeho wotpočinka wuživaſ mohł. K temu wſchemu mějeſche cześći kiž cześć cżerpjenja, tola w prawej ſchčeſcżanſkej ſcżerpliwoſći je tutón ſwój cześći puć hacź do poſledniteje hodźiny ſchoł, doniž jeho jandźeł ſmjerćże njewotwjedźe do raja, hdźež zannych bołoſcżow wjazy njeje. „Kak błożny ſym, hdyż wotpočuju, mój Jeſu w twojej luboſći.“ To běšche ſerkuſch, kiž jeho ſ jeho doma pſchewodźeſche. Eſwjatočnje klinczeſche, ſ hłubokej nutrnoſcżu ſpěwany a poſawnami pſchewodźany.

Knjes farař Bóȷ, naſlědnik njeboczićzkeho we ſaſtojnſtwie, mějeſche wotproſchenje pſched domom. Běſche to cześći nadawk ſa njeho, kiž ſam cżerpi pod ranu hórkeho dźělenja, kiž njenaproſchma ſmjerćz jemu nabi. Troſchtoważe ſłowa cżerpaſche ſe ſcżenja ſwj. Jana 16, 22: „My maće nětk ſrudobu, ale ja chju Waß ſaſo widźić, a waſcha ſrudoba poſudobi ſo ſmjeſelicź a naſche wjeſele nichtó njebudże wot naſ pſczeć wjacź.“

Pſchiwoła ſemrětemu dźak ſa wſchitko to drohe a lube, ſchtoż je tym ſwojim był, ſchtoż je ſwojej wožadże dobreho cżinił a ſtónczńje wěnowaſche jemu horze dźakne ſłowa jako ſwojemu pſchećelej a radźerjej, ſ kotrymž je 24 lět we wožadże hromadźe dźěłacź ſměł.

Na to wuſpěwachu dźěcźi ſerbſkej ſchtučzaŋ ſerkuſcha „Puſchcże mje, k Jeſuſej ſo mi tak chże.“ A nětk naſtaji ſo dołhi cżah pſchewodźerjow pod napſchećžo ſwonjenjom do Budeſtezčanſkeho Božeho doma, hdźež ſo kaſchcz pſched woltař ſtaji. Syła pſchewodźerjow pjelnjeſche zyrkej zyle. Towaŕſtwa běchu ſwoje ſhorhoje ſeſtajake wokoło kaſchcża a pſchiwuſni a duchowni ſo ſeſnydachu na wokſarniſchcżu.

Po ſawodnym ſerkuſchu „Jeruſalem, ty měſto wyſoke“ ſtupi Budyſti eforus, knjes ſuperintendent Fröhlich na woltař a měješche němſku cżełnu ręć. Sſo ſaſtojuſo na teſt 1. Kor. 16, 13 a 14: „Njeſpicże, ſtejcże we wěrje, dźerjcże ſo jako muſcźy a budźcże ſylni! Wſchitke waſche wěcy njech ſo ſtanu ſ luboſcżu“ rozkwaſche wón njeboczićzkeho jako muża wěry a luboſcże, kiž je najſrańniſche ſaſtojnſtwo, kaſtrež duchownſtwo je, jako žiwjenje wěry a luboſcże, dokonjał. Se wſchitkich ſłowow knjeſa ſuperintendenta běšche ſpóſnacź wulka luboſcź k ſerbſkemu ludej, kiž we wutrobje knjeſa wyſchſcheho fararja Domaſchki bydleſche. Kóždy wě, ſchto je wón ſwojej wožadże a ſwojim Sſerbam był. Bóh běſche jemu dał dar, Boże ſłowo prawje prědowacź, runjeż běšche wulki prědař, běšche ſtoro hiſchcże wjetſchi duſchowpaſtyr a je ſamo pſches ſwoju mózu dźěkał a ſo prózował. Wón běšche muż zyrkwje, wjednik zyrkwinſkeje myſle w ſerbſkim ludźe a też w krajnej zyrkwi. Po nowej zyrkwinej wuſtawje bu wón ſa prěnjeho ſerbſkeho wyſchſcheho fararja powołany, wón nawjedowaſche ſerbſki ſeminar, prědarſku konferenzu, ſchtwórcź ſta lět ſerbſke Boże ſłużby w Drježdźanach, dźěkaſche na nowych ſerbſkich Spěwarſkich, w ſnutſkownym miſionſtwje atd., ſo ma ſo jemu ſerbſti lud wjele dźakowacź. Prědař ſo njebohemu w mjenje ſuperintendentſtwa a Budyſkeho zyrkwineho wotrjeſa nutrnje dźakowaſche ſa wſcho, ſchtoż je wón jako muż praweje wěry ſa Boże kraleſtwo ſtutkował. Hiſchcże bóle pak je ſo wón wopokaſał jako muż luboſcże. Wſchitka běła pała njeka ſwójba. Hižom. w dźěcżaŋch lětach je wón wſchitko k dobremu wobracżeć ſpytał. S wulkej luboſcżu wſchitke ſwoje wožady, prjedy Ketlicżanſku a Hodźijſku a wołsebje pak nětko ſwoju Budeſtezčanſku wožadu na wutrobje noſcheſche. Je wſchitko ſcżerpliwje ſnjeſł, hdźež ſo jemu druhdy njeprawda ſta, dha je rad wodał. Wulke běšche na nim, ſo njeczinjeſche žaneho roſdźěla mjes bohatymi a thudymi. Wołsebje pſchi łožach thornch a mrějazych je ſo jeho wulka duſchowpaſtyrſka luboſcź pokaſała, kotraż ſo jemu ſ wočzow ſwěceſche. Prědař ſtónczń ſ khutnym napominanjom, ſo by ſo ſemrětenu najlépſchi dźak wopokaſał ſ tym, ſo jeho wožada khodźi każ wón, kotrehoż běšche Bóh poſtajił k ſohnowanju ſa jich wjele.

Po ſpěwje zyrkwineho chóra a ſerkuſchowymaj ſchtučzkomaj ręczeſche k žarowajej ſerbſkej wožadże knjes wyſchſchi farař Sarjeńk a běšche ſebi k temu wuſwolił ſłowa ſ proſety Malachija 2, 6—7, hdźež rěka: „Sakoń wěrnoſcże bě w jeho erce a žana ſkóſcź njeběſche namakacź w jeho hubomaj, wón thodźeſche ſo mnu w měrje, a prawdoſći a wobroczi jich wjele wot hrěchow. Pſchetoż měſchnikowej hubje dyrbitej wucżbu wobarnowacź, ſo by ſo ſ jeho erta ſakoń pytał; pſchetoż wón je jandźel Knjeża Zebaotha.“ Jedyn ſ wulkich w Sſerbach je ſo minył. Běšche to jedyn ſ nojcherjow Domaſchkez mjena, kiž ſo ſ cześću a radoſcżu mjenuje, dalokoż ſerbſka ręcź a ſerbſki ſpěw klinczi. Běšche to hódny knjez hajmana nana, knjeża Kerkuſchkeja, na Wałcżanſkim, faſtim domje. Prědař ſpominaſche na ſemrětcheho pſchikład w ſwójbje, ſ kotrejž běšche ſ luboſcżu ſwjaſany. Dospominaſche na wſchitke tamne kemſchenja, hdźež je wón ſwojej wožadże prědował a nutrnych poſłuchajow namakał. Wón běšche wopraždże jandźel Boha Knjeża, wołsebje hdyż ſaſtupowaſche do domow ſwojich wožadnych. Jeho ſaſtojnſtwo bratſja ſu jeho cześćili a ſebi wyſoko ważili. Woni wědźachu, kak jeho wutroba puſkotaſche ſa ſwój ſerbſki lud, pſchi wſchej ſprawnoſći pſchecziwo wſchitkim cżłowjekam luboſaſche wón wołsebje ſwójich Sſerbow. Hiſchcże na jeho poſlednim narodnym dnju (24. póžnjeńcża) běchu jeho ſaſtojnſtwu bratſja ſhromadźeni a ſ dobroproſchenjom na njeho ſpomínachu, tola bórſy naſtawaſche ſmjertny dźeń. Runje na dnju Michała, kiž je najmózniſchi, bohnczeſtki mjes jandźelemi, ma luby ſmrětny hicź ſwój poſledni puć. Tola też wón je dobył nade wſchim. Dobnczerjej pak ſo hołduje a w tutej myſli wěnowaſche jemu ſerbſki prědař Sſerbow dźak bo wěcżnoſcże a pſchejeſche jemu wěcżne ſwětło w jhožnoſći. Pſchi tutych jeho ſłowach pſchedrě ſo ſtónzo pſches mrócżna a ſwěcżeſche mile pſches pſzane wokna, poſtoczeło kaſchcź a woltarniſchcżo. Bě to jako kamjeń a wobtrucżenje ſ wyſchiny na prědarjowe ſłowa. K temu ſaſtlincża ſ thóra zuni ſpěw w ſerbſkich ſynkach „Hdże namaka duſcha ſwój ſtatok a dom?“ a ſawoſtajt hłuboki ſacżiſchcź.

*

Potom ręczeſche ſo hiſchcże wjele dźakných ſłowow pſchi kaſchczu a mnoho drohotnych wěnzow ſo pſchepoda. We mjenje zyrkwineho pſchedſtejeſtwa a wožady dźakowaſche ſo ſemrětemu knjes farař Bóȷ. Dźak prěnjeje wožady dokonjaneho wupraji knjes farař Konik ſ Ketlic a ſa Hodźijſku wožadu dźakowaſche ſo knjes farař Wjeſař. W mjenje Budyſkeje konferenzy duchownych poręcża dźakne ſłowa knjes farař Große. Sa Drježdźanſkich Sſerbow ręczeſche knjes wučzer Sahrodnik a ſpominaſche na 25lětne ſtaranje wo Drježdźanſke ſerbſke kemſchenje, kiž je njeboh ſwěrnje na wutrobje noſył. Doda hiſchcże ſwój wožabinjki dźak jako ſwojemu duchownemu, kiž je jeho konfirměrował a jemu pucź do powołanja pokałał. Sa Lipſczanſke ſtudentiſke ſjednoczenſtwo „Sorabia“ poręcża knjes farař na wotp. Rěda. Knjes Hajna ſe Splóſka wěnowaſche ſobuſtawej a ſałożerjej ſerbſkeho tow. „Lubina“ błeſche dźakne ſłowa, ſ wulkeho dźěła do pěſnje ſdrajczene. Sa nim poręcża hiſchcże pſchedbydua Budeſterčanſkeho wojeńſkeho towaŕſtwa Reißmann.

Za wyššim fararjom Domašku

Bóh Knjes je wotmołał do ſwojoh' raja,
Sſkužobnika ſwojoh' duſchowpaſtyrja,
Kiž w žiwjenju lud na pucź prawy pokaſa,
Nětk ſaſchoł ſam je do wěcżneho kraja.

Lud ſerbſti ſaruje pſchi jeho romje,
So ſmjercź jom' rubiła je drohoh' wótcżinża.
Kiž próżował ſo ſa njeho je hjes pſchejetacża,
Měr pak ma nětto w Božim ſkhowje.

Je ſtajnje wuſtupował ſa wěz ſerbſku ſprawnje,
Niż haiłował ſo ſa lud ſwój tak mały,
Jom' lubo běchu wſchitke jeho ſtawy,
Se ſkutkami to pokaſa nam hujto ſjawnje.

A prědař běšche wuſnamny a ſławny,
Po zyłych Sſerbach jako dobry rěcżnik znaty,
Tak druhim jako rjany pſchikład daty,
Nětk wončmił je jeho ert tak ſprawny.

Bóh troſchtuj jeho wurudźenu ſwójbu,
Kiž ſhubiła je mandźelſkeho nana,
Haj ſrudoba dże njeje wjetſcha žana,
Hacź hdźež ſo ſwjaſti ſwójſbne roſwjeſeju.

Pak junu pſchiſtúdże ranje wohladanja,
Hdźež ſrudoba do wjeſela ſo wobroczża,
Hdyż ſwětło jutrowne nam ſeſtkadża,
Tam njebudże nihdy žanoh' roſdźělenja.

Bjenada.

Měrćin Nowak-Njechoriński:

Ze Sokołami w kraju juhosłowjanskich bratrow

(Pokračowanje.)

Starožitny Běłohród, kiž je widźał telko wojowanja a telko cuzych wójſkow před ſwojimi wrotami a w ſwojich murjach, je dźe też w poſlednjej wulkej wójnje žałoſtnje cżerpjeł. Ale ſtopy zaničenja ſu hižo wſudże nimale dowotſtronjene. A nowe překraſne, přepyšne twarjenja nastawachu měſto ſtarych ſkromnych domčkow ...

Nas wšak mjenje zajimuje nowočaſny Běłohród, kiž ſo wjacy njerozeznawa wot nowočaſnych wulkoměſtow druhich krajow ſrjedźenje a nawječorneje Europy, nas ſkerje zajimuje hiſče to, ſtož druhdże njenamakamy, hlinjane, ſtaroturkowſke khałupki we předměſtach, kſiwe, wuzke haſki z horbatym pleſtrom, nas zajimuje ſtarožitny, hiſtoriſki „grad“ (hród) ze ſwojej krutej wěžu Nebojšu, ze ſwojimi hłownymi wrotami, Stambul—Kapiju, ze ſtarej cyrkwju Ružicy a z rowniščom wulkowezira Kara-Mustafy.

Tuž też njedźelu popołdniu njeńdźech na zlětniſčo, ale na tuto hiſtoriſke měſtno ſtareho Běłohrodu. Mjez měſtom a hrodom ſo namaka kraſny park „Kalemegdan“. Tu běše w praſtarych časach turkowſke pohrjebniſčo a tu też ſtaroſerbſcy rjekojo — zběžkarjo buchu wot Turkow wotprawjeni. Dźensa ſo tu namakaju kraſne ſčežki z kwětkowymi hrjadkami, ze žadnymi ſtomami a keſkami a nad wšěm ſo pozběhuje poſtawa „dobyćerja“, dźěło Meštrovića, najwjetšeho juhoſłowjanſkeho rězbarja, ſwětaſławneho wumělca. Z Kalemegdana maš překraſny wuhlad na přiſtaw, na wuliw rěki Sawy do Dunaja. Před twojimaj wočomaj ſo wupřeſtrěwa bjezkónčna ſrjemſka runina.

Też cyła hornja a delnja twjerdźizna je ſo přetwariła na park. Twjerdźizny wjacy njezměja wulkeho wuznama we wójnach přichoda. Su bjezmócne pornjo nowočaſnej wójnſkej technicy. A ſcyła, Běłohród njeje wjacy pomjenje město kaž před 20 lětami ...

Je rjenje na Kalemegdanje. Njewobžaruju, zo ſym tu ſoł, zanjechawši zlět a zlětniſčo.

Skónčnje, njemóžeš ani tu pozabyć na ſokołſki zlět. Wſudże ſo mjerwi ze Sokołami a Sokołkami. Wſudże je telko čeſkich, pólſkich, ruſkich a juhoſłowjanſkich bratrow a ſotrow. A potom, ſylny radijowy hłóſnik pospochi zdźěli podawki ze zlětniſča ...

Haj, to bě jara kraſny wječor tam w Běłohródſkim hrodźe. A njechaše ſo mi wot tam, hdyż złote ſłónčko ſo k wobzorej khileše a ſměrki padachu na ſěroku ſrjemſku runinu ...

*

Swojorazne ſu juhoſłowjanſke winańnje a kofejownje. Na ſłónčnym juhu wotměwa ſo w čopliſich časach wſě žiwjenje wonka na haſy. A też wſě kofejownje a winańnje bywaju pod hołym njebjom. Sedźiš tam z hajkom ſtomikow bobkowniccy (Oleander), bjez kotrychž njemóžeš ſej předſtajić juhoſłowjanſku korčmu.

Njedźelu wječor chcych „ſtudować“ juhoſłowjanſke korčmy. Wodajće mi, ja njejſym hewak korčmařſkej ławcy přilěpjeny, ale na zakładże ſtudija korčmičkow móžeš ſo zeznać z duſu a kharakterom luda.

Je to překraſna, čopła, južna nóc. Njebjo je na zeleń módre, ſywe. Mało hwězkow ſo na nim pokaže, přetož mamy dobu běłych nocow. Po płonych nizkich třěchach praſtarych hlinjanych twarjenjow čorne kóčki ſo wukhodźuja. Jich wóčcy ſo zelenitej kaž zeleny ahwamarin. Cyganſka kapała hraje. Cyganki rejwaju, ſpěwaju k tomu melancholiſke pěſnje. A ja piju wino, kiž je tu tak jara tunje a piju potom turkowſki ſłódki čorny kofej. Porjedźuje ſo w drobnych ſałčičkach, kiž njejſu wjele wjetše dyžli naporſtnik. A husty je, hotowa čorna rozmoda. Za to pak wulkotnje ſłodźi ...

Hdyž ſym nětdźe na pućowanju, piju narodne napoje kraja, jěm jeho narodne jědźe. Tohodla też w Juhoſłowjanſkej ſej njeżadam piwo, ale wino. A tehodla też tam ani njejěm kotletki, ale „ražnicy“ abo „ćevapčicy“. Su to wſelake rožnjowe pječenje, kiž wubjernje ſłodźa. Wěžo, ſrjedźnoeuropſki žołdk dyrbi ſo na nje hakle zwučić.

Njedźelu wječor ſym wopytował někotre tajke winańnje a wſudże ſo mi wulkotnje lubješe. We jenej ſym hercej dał 10 dinarow, zo by zahrał ſłowjanſku hymnu. A to wón potom 20 mjeńſinow dołho bjez přeſtaća hudźeše: „Sławna Słowjanſčina naša ...!“

*

Njejſym wam, lubi čitarjo a čitarki, hiſče předſtajił juhoſłowjanſkeho prócowarja, přećela ſerbſkeho luda Vekoſlava Bučara z Lublanje. Bě nas hižo w Mariborje na hranicach wočakował a powital, měješe nawjedować takle našu wuprawu a běše naš ſwěrny přewodźeř po cyłym našim pućowanju. Kelko je měł ſtaroſče wo nas a wo poradźenje naſeje wuprawy. Popřewaše ſej w Běłohrodźe lědy khwilku k jědźenju a nócnemu wotpočinkej. Měješe ſtajnje nuzne, kaž žona, hdyž pječe. Ale je ſwoju wěc też woprawdźe derje přewjedł a kaž ſtaroſćiwa mać ſo wo nas ſtarał. A też naši Běłohródcy přećeljo, dr. Lenard, Mitar Vlahović a druzy, ſu wšo činili, zo bychmy měli nanajlěpše začiſče z přebywanja w Běłohrodźe a Juhoſłowjanſkej ſcyla. Zapłać Bóh jim wšu prócu ...

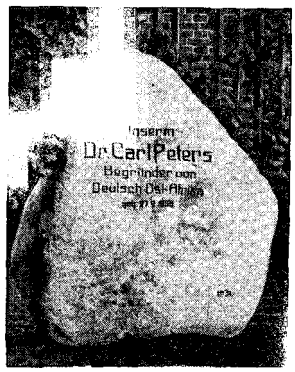
*

(Přichodnje dale.)

K słowu pśichiźdźechu hišchcze towaŕstwo młodych hołzow, tśechcźanske towaŕstwo młodjenzow a towaŕstwo žonow.

Po Božej śłužbje poda śo dołhi žarowaniski cźah na pohrjebnišchcźo. Swony zarunjo swonjachu k pożledńenju wotpoczińkej temu, kiž bźeše 26 lět jim roskazował. Pśichi rowje śo pohrjebna śwjatocźnosć ś wuspěwanjom spěwa muźiskeho spěwneho towaŕstwa, modlitwu a pożohnowanjom stónczi. Nimo pśichiwusnych a pśechcźelow też wišitcy duchowni ŕóždy ś bibliskim śłowom śo ś lubym sastojnstym bratrom roszłohnowachu.

Na wječoŕnych śmerkach, jako Budestecźanske swony k śwjatemu wječoŕej swonjachu, samtakle śo sparna komorka śwěrneho Knjesowego śłužobnika. Cźiło khjesa wyšišcheho farara Domaišti wotpocźuje na nowym dźěłu pohrjebniščcźa, njedaloko jeho sejnskeho bydlenja, w kotrymž śmjeźesche jenož krótku chwilu pśebywacź. Jeho duch pak pśebywa nětr we wěcźnym statoku, hdźež śo wšitka trudoba do wjeśela pśechowroci. A wopomnjecźe tuteho praweho wosłanje mjes nami w žohnowanju.

Dźeń 75. narodninow dra. Korle Petersa, założerja němskich kolonijow w Narańšej Afriey, poswjećichu w Neuhausu nad Łobjom (hdźež je so Peters narodźił) posmjertny kamjeń.

Kwas pola cyganow

(Stónczenje.)

Nowy pokiw śtotnika. Gratulantojo śćahnu śo hatujo wrócźo. Wokomik je śo pichibliźił, w kotrymž śo młoda žona do domu młodeho muża abo lěpje k pśichodnymaj starschimaj dowjedźe. Na dróży śtej mnoho łohkich wojeźkow. S pśchewodom hudźby dowjedźe glawatar młodu mandźelsku won a śaléše ś njej do pŕenjeho woła. W druhim śćěhuja pśichodnej starschej a młody muž, potom śhytni pśeproschęni. Pośledni wós wjese nadobu njewjesty: pośleschca, drasty, htowaki, nětotre pleczene meble a wulku drjewjanu śkinju. S hudźbnej kapału na wjeśchu wotjźdźe wowny cźah ś wulkej haru. Pŕědku, na śtronu a sadu rejuja hołzy a pachoło łdźiwje reje. Zyła Konjuwitza je na nohach. Kóždy lubuje rjanu Schahu a jej runje pśchiwěrowaneho źiweho korbarja Allana. Hara śtołmuje śo k najrosbudźenjschej radoscźi a wyśkej, cźim bliže pśichińdu k samerej. Po starem zyganskim waschnju dyrbi Allan nětko kóždeho pścheproscheneho hośca ś wosa jśbźuwjschi hacź k durinemu brjohej donjeśeź, najpŕedy śwoju młodu žonu, potom śhytnych. Je to cźeplowszy cźeźke dźeko sa Allana, kotremuž też bórzy cźeźke kapy potu na cźole śteja. Njemało žyłne je śmjecźe, jako śo Allan pśchi wotnjeżenju jeneho ś pożlednich hoścźi, jeneje khěrko cźeźkeje zyganśi, śtrašchnje muchykowasche . . .

Stónczenje móżesche młody por brjóh khěże pśchekrocźicź, kotryž bě ś wolijom pomasany. Snamjo pśchesjenosće, jo by w mandźelstwje wścho hładzy schło. Nad hłowu Schahi dźerżeśche glawatar mjecź jako jašne napominanje, so njeby wona śenje mandźelstu śwěru śtamała. W domje bě hišchcze mnoho starych waschnjow a nakoźkow wołkedźowacź, kotreż sawěrcźuja pjecźa mandźelske žohnowanje a płódnitwosć.

Sśwjedźeń trajeśche hacź do sažneho ranja. Króćko do połnoca bu Schacha wot śeńtśkich ś wolijom a śłiwowom (alkoholiśtym napojom) wotmytа. Mój pśchecźeł Hüfref-Efardi bě prawje mĕr: Schaba bě njewšědnje rjana. Tola kak dołho hischcze? Licźi hakle ŕudowmnacźe lět. Sažne mandźelstwo tuto hischcze pupkojte cźeło bórzy śniczi. Po dźeśacź ktach budźe wona nimale wohidna.

Farařka dobudże sebi złote sportske znamješko.
Knjeni Paula Müllerowa, mandźelska jeneho Königsbergskeho farara, je sebi němske złote sportske znamjesko dobyła. Farařka Müllerka je pŕenja rańšopruska maś, kiž tuto wysoke sportske wuznamjenjenje wobsedźi.

Němske sobustawy němsko-francowskeje hospodarskeje komisije.
Z ważnym wunoškom rozrěcźowanja němskich a francowskich statnikow w Barlinje je wutworjenje němsko-francowskeje hospodarskeje komisije. Němske sobustawy tuteje komisije su (horni rjad): Wulkoindustrialny Louis Hagen w Kölnje, wulkoindustrialny Ota Wolff w Kölnje, statny sekretar Weißmann, bankowy direktor ze Strauß (delni rjad) bankowy direktor M. Warburg w Hamburgu tajny rada Bücher a bankowy direktor z Mendelssohn w Barlinje.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolek w Budyšinje. — Za lokalny dźěl a feuilleton: A. Dučman w Budyšinje. — Za nawěstki: G. Janak w Budyšinje.

P. Prjećmał:

Ty a ja!

Khutne rospominanje wo ŕerbskim narodnym dźěle.

(Pokrjećowanje a skónczenje.)

Pŕenja kašnja sa ŕerbskich starschich je a dyrbi być, so rěkź kiž pukašchu jim jich starschi do kolebki, darjo też swojim dźěćom. Dom Sserba dyrbi ŕerbski być. To je kakład wobstaca. Wot narodu hacź do sastupa do schule dyrbi dźěćo wobbaiwacź duch ŕerbskeje domjazujesće! Hdyž to jako narodni prózowarjo žadamy wot ŕerbskich starschich, žadamy jenož to najnuńnische!

Žadamy wot wyschnosće wukublanje naschich dźěći w macźerńej ŕerbskej rěcźi. Je to pschewjele? Ně, jenicźay to najnuńnische. To śmémy a dyrbimy ŕebi hižo žadacź ś cźłowjeskeho stojnischcźa, kak hakle we sajmie wobstacźa luda. Hdyž pak śo nam tuto žadanje njedopjelni, dyrbimy dale a bóle ś naschimi žadanjemi do sjawnosće hcź.

Sserbscy starschi, kiž ŕebi wurajnje njeżadaju se žiwosim podpšimom ŕerbłe wukublanje žiwoseho dźěćeńa, padnu ŕerbskim prózowarjam do ŕhribjeta, so njestaraju wo duschu žiwoseho luda! Hdyž žiwoje prawa žadaju, je też dóstanu. Tola, hdźež žadyn wuraźny žadak njeje, tam też njeje pschihwolenja. So ŕerbšti nan a ŕerbśta macź žadaju ŕerbsku rěcź we swojej domišnje, to by dyrbjało tak zrozumlíwe hižo ś narodneho stojnischcźa być, kaž sa cźeło podawanje zyroby, so by wostało žyłne pschi wuwicźu a dźěle.

Sserbscy wucźeŕ w sastojnstwje dyrbi runje tak narodny prózowaŕ być, kaž kóždy druhi. Haj, hišchcze wuraźnischi, dokeľ śteji na śnamjenitym městnje a w ŕjezdźiscźu žiwjenja luda. Hdyž śo khowa sa płaschcźom wobmyślenja, tak njeje to nicźo druhe hacź bojaseź. Wšo dyrbi wobkedźowacź wscho to, schtož śo wokolo njeho stanje. Lažaka a ŕenjocha wělo njecześeśi krutu muź! Tola dyrbja ŕerbscy starschi wucźerja podwjeracź we swojim prózowanju. Tak dołho kaž ŕerbscy starschi ŕebi njeżadaju sami ŕerbsku wucźbu w schuli a zyrkwi, nimaju też prawo na teho abo tamneho dwaricź, kiž ma w tutom nasmpanju rosśudne słowo rěcźeć. Hdyž swoje žadamy, potom śmy woprawdźe ŕerbscy starschi! Njekorminmy wšź se ŕkowami, ale se zyrobu, kiž ma žiwjenisku nuźu! Nasche žadanja su jenoź te najnuńnische!

My žadamy też w zyrkwinskim nasmpanju swoje prawa a też dyrbimy. Wěmy derje, so jenicźay macźerna rěcź je rěcź duscha, žaha najhłubscho do njeje. Rěcź je Bóh nam darił a jeje trjebanje pschi Božej śłužbje hižo samo praji, schto je a schto dyrbi być. Tak rucźe hacź ŕwadnje rěcź wutroby, spadnje ŕyk dusche, hchescźanska wěra, bohacźecźownosć. Dosćź tych dakładow mamy na próšnich Božich domach we wichelatich stronach ŕerbskeho kraja! Tón duschepastyŕ, kiž to hišchcze dowółnał njeje, drje bywa sastojnił, ale niz duschepastyŕ. A runje tuto sastojnstwo wužada nanajwjacźe sjednoźeństwo ś duschu luda! Schto dła je ŕerbski duschepastyŕ, kiž so helcźi ś njeŕerbskim wobrukom? Bóh Knjeź je jemu dowěŕił śwjatu mišiju! Potajkim, hdyž my ŕerbscy prózowarjo a ś nami ŕerbski lud naschu ŕerbsku rěcź we Božim domje, we a na pacźerjach žadamy, je to Boża kašeń. Tola też tu dyrbja ŕerbscy starschi žadacź śwoje prawa!

To bychu byłe najważnische naschе žadanja, rosśaśnjenja w towaŕstwowym, schulskim, zyrkwinskim žiwjenju ŕerbskeho luda a wołpjelnju, běchu to jenoź nanajnuńnische! Tola poskładajmy dale na nasche dźěło a prózowanje. Smy ŕebi sałožili nasche ŕerbske instituzije. Njeśmy pak je jenoź sałožili, ale też wutwarili. Smy khudy lud a móżemy śo jenoź pomałku hołpodarśaj ześylnicź. Dyrbimy to tohodła cźim wuraźnisćho prózowacź na tutom polu, jo bychmy śo wuśwobodźili też ś hospodarskeho cźeźkna. Dyrbimy tohodła kóždeho dobreho ŕerbskeho pschekupca, rjemjeślnika a pschemysłnika, wschě ŕerbske druźtwa podpjeracź. Njeśmémy pak na nasche pschedewsacźa ŕwaricź, ale twaricź. Dyrbimy śo radowacź nad kóždym postupom, a byłt to jednotliwza bylo, jeli njeśmy jenostronsay złożeni. Dyrbimy być we wschém powschechwacźelsko, dokeľ kóžda kroczeł dopróchła je ztuk sa narod. Schtóž jenoź interesy sastupuje, njemóże wo dźěle sa narod rěcźeć! Potajkim podpjerajmy kóždeho, kiž na hospodarskim polu sa Sserbstwo dźěła!

Mamy nasch ŕerbski dźenik, kiž nam informuje wo wschěch ŕerbskich a druhich praschenjach, kiž ma drje žadyn, ale niz wuźadazy śmĕr. S nim budźmy wjasani kaž je swojim „ty". Kóždy Sserb dyrbi jón cźitacź! Pola śobustawow ŕerbskeho towaŕstwa, sjednoźeństwa a ŕwjaska dyrbjało to samo so rozumiaze być, a jeli hischcze njeje, tak je to jaklabne dźěło ŕerbskeho zylka dozyła. — Pschedńjostwa kóždeho ŕerbskeho towaŕstwa, sjednoźeństwa a ŕwjaska dyrbja tuto cźitarjow pschiwabne narodne dźěło sa ŕerbske nowinaŕstwo hnydomnje wukonjecź, jeli to hischcze njejsu cźinile. Naschi ŕerbski dźenik je hłós ŕerbskeho luda, jeho wjednistwa, kiž dyrbimy ŕyschcźeć! Mamy nasche thóženi sa hornja a delnju Luźizu, ka kat. a evang. Sserbow, mamy nasche wědomostne nowinaŕstwo, naschu tola na rjanej wyschinje śojazu literaturu. Njetrjebamy so potajkim psched nikim thowacź, a dyrbimy ś podpjeranjom tuteho nowinaŕstwa też ŕylnicź sakład ducha luda a cźeścźicź duchownych prózowarjow. To je sako jenoź te najnuńnische žadanje!

Potajkim, schtóž my jako prózowarjo Sserbja sa swój ŕerbski narod cźinimy, je to najnuńnische a je prawne žadanje!! To śmy sawěrcźe se wscheho tu najwomnjeneho widźeli a bopómnacź dyrbjeli!

Sswjata dyrbi nam być kašnja sakhowanja ŕerbskeho luda. Sprawna wyschnosć dyrbi na nasche woprawnjena žadanja dźiwacź, jeli ninna jenoź pomoz we hubje, ale w ślutku! Spravni pschecźeśeljo śu nam witani pomozwuzy. Tola njeśmémy ani k prénjemu, ani k druhemu po prošcźenju khodźicź. To dyrbi Sserb pschehordy k tomu być! Mamy tak dołcź cźeźku khwatku njesćź, cźehodła śo potom psched tym abo tamnym hischcze bóle śtuleź! Smy putany narod, ale we ŕebi ŕwobodny narod! Pschi pożadanju pomozy njeśmémy pak być lénjochi — ale sprawni prózowarjo!

Nětko poźudźmy, hacź, hdyž tatle ja narod dźěłamy, śu naschi prózowarjo krajni pschecradnizy? My njeśśmy to! My śmy wojowarjo wo prawa naroda, kotreho stawy, kotreho dźěćeźi my śmy a dyrbimy być hacź do śmjerće!

Kak praji nasch najwjetschi baśnik, hobr ducha a śtuku Cźischinski:

„Horje ś hłowu a woko k njebjeśam horje!
Njepuśchcź mój, ani njeśłyš cźeścź, ani wěru!
Hdyž teź żelezna ŕe śmy ruka cźe cźischcźi
A ŕo wutroby torha, kłeje a pischcźi:
Horje ŕ hłowu a woko k njebjeśam horje!
Były budź muź!"